

Gc
929.8094
Sp34h
pt.1
1800561

REYNOLDS HISTORICAL
GENEALOGY COLLECTION

ALLEN COUNTY PUBLIC LIBRARY

3 1833 00729 3910

HISTORIA
 INSIGNIUM
 ILLUSTRUM
 OPERIS ^{SEV} HERALDICI
 PARS SPECIALIS. Pt. I

Continens

Delineationem insignium plerorumque
 Regum, Ducum, Principum, Comitum & Baronum
 in cultiori Europa, cum explicatione singularum tesserarum, & multis ad
 familiarum decora titulos atque jura spectantibus, nec non tabulis zincis
 scuta galeasq; in opere explicata obtutui exponentibus & In-
 dicibus necessariis. §1.

Autore

PHILIPPO JACOBO SPENERO D.

FRANCOFVRTI AD MOENVM,
 Sumptibus Johannis Davidis Zunneri,

Typis JOHANNIS THEODORICI FRIDGENII.

ANNO M DC LXXX.

1800561

SERENISSIMO
PRINCIPI ET DOMINO
DOMINO

JOHANNI
GEORGIO
DUCI SAXONIÆ, JULIACI,

CLIVIÆ ET MONTIUM,
LANDGRAVIO THURINGIÆ,
MARCHIONI MISNIÆ,
COMITI PRINCIPI HENNEBERGÆ,
COMITI MARCÆ ET RAVENSBERGÆ,
DOMINO RAVENSTEINII, &c.

S. ROM. CÆSAR. MAJEST.
CAMPIMARESCHALLO LOCUMT.
ET CHILIARCHÆ,

PRINCIPI ET DOMINO MEO

CLEMENTISSIMO,

OMNEM COELESTEM BENEDICTIONEM

DEO OPTIMO MAXIMO

QUICQUID CELSAM^A ^{ET} FORTUNAM ORNAT
ET REGIMEN FELIX REDDERE POTEST
PIE ADPRECOR.

SERENISSIMO

PRINCIPIS ET DOMINO

DOMINO

JOHANNI

GEORGIO

DUCI SAXONIAE JULIACI

CLIVAE ET MONTIUM

LANDGRAVIO THURINGIAE

MARCHIONI MISNIAE

COMITI PRINCIPIS HENNERBERGAE

COMITI MARCAE ET RAVENSBERGAE

DOMINO RAVENSBERGAE

S. R. O. M. CAESAR. MAJEST.

CAMMARESCHALLO LOCUMT.

ET CHILARCHAE

PRINCIPIS ET DOMINO MEO

SERENISSIMO

OMNEM COLLECTAM BENEDICTIONEM

DEO OPTIMO MAXIMO

QUICQUID CELSAM FOR TUNAM ORNAT

ET REGIMEN FELIX REDDERE POTEST

TUE ADPREGOR

Serenissime Princeps,

Princeps & Domine Clementissime.

Llustre argumentum est, quod praefens opus tractat, Illustrium nomen & non uno sublimitatis gradu Celsarum stirpem illustres resse...

ff
07
.834

SPENER, PHILIPP JACOB, 1635-1705. ✓
Historia insignium illustrium, sev Operis heraldici pars specialis. Continens delineationem insignium plerorumque regem, ducum, principum, comitum & baronum in cultiori Europa... Francofvrti ad Moenum, J.D. Zunner, 1680. 36,778, 32, p. plates. 35cm.

10-1487 100-10-1772

Serenissime Princeps,

Princeps & Domine Clementissime.

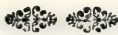
Ilustre argumentum est, quod præsens opustractat, Illustrium nimirum & non uno sublimitatis gradu Celsarum stirpium illustres tesserae, commentario Historico illustrata. Tale vero alii, quam quod inter pleraque reliqua multum emerit, nomini inscribere, cæteris minus dignum videbatur; unde Princeps quærendus fuit, cui sacrarem Principum ista decora. Sed illum diu quærare non necesse habebam, quando Vestra, Princeps Inclute, in me meaque studia propensio ultro ad hoc me invitare apparebat, ut Patronum Historiæ huic meæ exorarem, qui in autorem se jam dudum talem demonstravit; Neque enim unus elapsus est annus, ex quo Clementissimum in me meosque animum experior, multis utique documentis sæpius demonstratum.

Suscipies ergò, Princeps non majorum magis & sublimioris fortunæ gloria quam propriæ virtutis luce Serenissime, serena fronte & æquo animo librum, qui non sua arte nec auctoris dignitate sed argumen-

❁ ❁

gumenti circa tot decora & aliarum & vestrae gloriosissimae stirpis, cui caeterae pleraeque, uti quaeque nobilissima est, ita propiori consanguinitatis aut affinitatis vinculo connectuntur, occupati nobilitate aditum facilem sibi promittit, & si qua Magni Principis, quod facile fieri potest, protectione egeat, Tuam impertiri non dedignaberis. Itame sperare jubet Vester in literas & quibuscunque publica commodajuvare queunt studia amor, si etiam ab illo favore recessero, quem tamen erga me saepius monstratum grata veneratione recolo.

Non aliud superest, (quando eorum, quorum animos de multorum & integrarum provinciarum salute curae semper occupant, otio prolixiori sermone abuti haudquaquam decet) quam ut votorum, quibus quotidie vestra Benignissimo in caelis Patri commendare soleo, huc adscribam summam: ut immensa ejus bonitas, cui tantum universa Domus vestra Augusta, & in ea Ipse, fulgidum ejus sidus, jam debetis, non desinat quotidie beneficia sua in Vos, Te, Princeps optime, Conjugem inclutam, liberos in spem futuri aevi adolescentes florentissimos, agnatos avorum gloria dignos, augere, & quae hominis, quae Patris, quae Mariti, quae Principis, quae Christiani vota sunt velesse possunt aut debent, in Vobis ubertim implere. Benedicat **DOMINUS** vestro regimini, ut & Ecclesia floreat, & ditiones pace atq; omnium rerum abundantia fruantur, & justitia pariter ac subditorum obsequium nec non ministrorum fides publicae felicitatis

citatis tam instrumenta quam testimonia longe lateque agnoscantur, & ad posteros celebrentur; atque adeo à majoribus accepta decora, à quibus tot laudatissima exempla etiam post plurimum seculorū lapsū hoc ævum nostrum illustrant, cum in numeris divinæ beneficæ gratiæ documentis in longam posteritatem porro propagentur. In primis vero qui Vestram Domum sub initium vindicatæ ex Romanis tenebris Evangelicæ lucis hujus radiis primū illuminavit, eamq; in sancta ejus confessione hætenus conservavit, promissa majorum pietati nunc etiam divite mensura impleat, nec patiat unquam in Vobis exempla deesse, quibus omnes alii Ecclesiæ nostræ cives ad sequelam constantiæ dignæque Evangelio vitæ æterna vestra gloria invitentur. Ita temporis & æternitatis Dominus bene Vobis esse jubeat hoc in tempore pro gratiosa sua voluntate diutissimè, ut aliquando in æternitate sit optimè, & cum desinent, quæ in hoc seculo Vobis aliisque variorum insignium fulserant symbolica decora, æterna ejus, qui est Leo de Juda, aquila suos super alis portans, gallina pullos ad se recipiens, liliū amœnissimum, rosa fragrantissima, murus firmissimus, fastigium & solum fulcrum sanctę structure & omne illud quicquid quocūq; symbolo hic designari potuit, gloria illustremini, tot Soles unius Solis radiis æternum radiaturi. Scribeb. Francof. ad Mœn. cl. Ic. LXXX. ipsa septimana, qua Salvatoris sui vulnera, passiones & mortem Ecclesia pie meditat, cujus meriti gratia nostra etiam vota Patri æterno grata reddat & exauditionem impetret. Ita voveo

Sereniss. V. Celsitud.

ad pia vota & obsequia humillima

devotissimæ subjectionis
PHILIPPUS JACOBUS SPENERUS D.

Lectori Benevolo Salutem!

DUODECIMUS jam volvitur annus, ex quo edito Commentario de Saxonibus insignibus integri operis de insignibus spem feceram, addita etiam universi illius *Quæstiones*. Nec defuturus eram fidei publicè datæ, si penes me staret, de otio meo disponere, vel ei plures horas tribuere, quas si non omnes saltem pene omnes officium publicum, quo per DEI gratiam fungor, sibi postulat. Verum quando in hoc negligere, quæ ejus ratio requirit, non licebat, & subinde alia quæ agenda incumbabant partem horarum à muniis pastoralibus vacuarum sibi vindicabant, tot annorum mora hæcenus intercessit. Ubi sæpe plurium mensium spatio nec ista fugitivo oculo intueri permissum fuit, nedum ut continuò inceperem. Accessit hoc etiam, quòd ubi manus admovere cœperam longè majoris molis rem deprehendi, quàm prius perspicere poteram, & plura adhuc deesse, quam in apparatu jam meo haberem. Hæc & promissum factum simul pensitanti non alia expeditior ratio visa est, quam si partem eorum ederem, quæ luci parata jam essent, reliquis in aliud tempus reiectis. Cùm verò duæ partes omnino sint operis totius, quarum prior generalis *Diuisio* insignium rationes exponet, & regulas, cujus *ιστορησις* dicto de Saxonibus insignibus commentario inserui, posterior specialis historiam exponit tessellarum, quibus Europæ cultioris magnates & proceres gloriantur: Ab hac initium facere visum est; partim quod hujus argumenti expectatione plures teneri, & ea historica plurium studia historica iuvari nossem, partim quòd in ea faciliùs impressionis fieri posset initium, quando nullum ab altero dependet caput, cum in generali parte ægre ullum ante omnia conscripta capita prælo commendari possit. Itaque partem hanc specialem primùm luci expono publicæ, vel saltem librose ejus tres priores, quibus maxima pars Illustrium continetur insignium: Partem generalem & quartum hujus specialis partis librum, quo *απολογητικά*, ea nimirum insignia, in quibus explicandis non sufficit supellex mea, nec ab iis quorum sunt illa decora in tempore necessaria communicata sunt, repræsentabuntur, in aliud tempus, cum DEUS vitam & valetudinem prorogabit, otiumq; aliquod largietur rejiciens.

Porro de pluribus in antecessum monendus est Lector. Primò me hic recensere Imperatoris, Regum, Electorum, Ducum, Principum, Comitum & Baronum insignia: quod verò attinet equestrem nobilitatem, nulla exempla adduxi eorum, qui non saltem Baronum vel Dynasta-

nastarum illustrium titulo incluti essent. Nullo id reliquæ nobilitatis contemptu fit, in qua plures familias reperiri scio & profiteor, antiquitate & nobilitate pluribus novis Comitibus vel Baronibus æquales vel etiam superiores; sed quia opus nimix molis futurum erat, si quis illas familias singulis capitibus explicare conaretur: tum paucissimæ sunt quarum in manibus meis hærent genealogiæ, quarum tamen notitiam explicatio illa & methodus quam mihi summi exigit. Unde hanc mihi ipse ut dicerem legem necesse fuit, ut intra Baronum ordinem subsisterem. Quod equestres stirpes attinet, earum decora in parte generali, & quidem potissimum capite V. enumerabuntur, in quo figuræ quæ in scutis occurrere possunt recensentur, atque ita illa insignia, quæ vis ad figuram suam, referendi occasio erit commodissima. Si quis verò istorum etiam historicam & plenam deductionem publicè edere debeat, cum longè locupletiori apparatu instructum esse necesse est.

Secundum illud est, quod inter familias istis dignitatibus illustres nullum selectum fecerim, novæ an antiquæ sint, & ista axiomata sua à longa annorum serie repetant, vel recentius virtute aut quocunq; modo acquisiverint: & quod germanicas nostras attinet, inter Imperii proceres vel ordines numerentur, an è censu illo exempti sint. Ita etiam Illustrissimæ stirpes ægre ferre nequeunt, hinc lateri ipsarum eas junctas, quæ origine æquales non sunt, quas tamen Supremorū Capitum, Imperatorum aut Regum suprema potestas titulis æquavit. Neq; ego ille sum, cui hoc comperat, ut arbitrium interponam inter ipsas, aut invidiam vel odium exinde resultaturum sustinere valeam.

Eadem causa est III. quod ordo dignitatis nullus servatus est: quemcunque enim elegissem, citra aliorum injuriam aut invidiam id facere non poteram. Itaque Alphabeticus placuit, in quo nemo indignari potest sericè literarum à non uno millenario annorum usitata. Quando verò tres libri hinc continentur, in primum retuli, quorū pleniorē jam cognitionem habebam, & maturius acceperam quæ me scire necesse erat. Proximus liber locum dedit illis, qui post istos sua subministrarunt, vel diligentia mea interim invenit quæ illustrandis illis necessaria erant. In tertium referri necesse fuit, quæ diutius expectavi, & ad finem jam properantibus operis allata fuere. Unde nulla honoris prærogativa est in ordine librorum, cum in omnibus compareant ex supremis principibus aliqui, & alii fortis imparis, quod ipsa *εὐνοία* docet. Novi fuisse Viros Nobilissimos, qui optassent saltem illum dignitatis ordinem servatum esse, qualis in Sibmachero fuit, ut Reges una serie, post hos Electores, tum Principes, inde Comites, demum Barones enumerarentur. Nec diffiteor, id longè futurum fuisse elegantius. Verumenimvero hâc methodo nec operis fieri potuisset initium, nisi jam supremorum illorum capitum resseris satis explicatis, ut deinde ad reliquos pararetur transitus: jam verò in-regiis etiam *δωμάτιον* erant, in quibus hærebam: unde non alia ratione maturari opus potuit, quam si nullus ordo esset. Præterea non satis cavere offensas aliquarum familiarum potuissem ob rationem non unam.

Ex omnibus ergo difficultatibus non aliter me extricare poteram, quã si nullus vel Nationum vel dignitatum sed solus alphabeticus ordo servaretur, quo modo cum vel aliquis numerus tantum paratus fuit insignium, mox imprimendi initium fieri, & hæcenus semper continuari opera potuit. Quidquid verò confusiois ita commissum videri potest, omne illud index qui triplex adjectus est in ordinem rediget.

Quartum quod observandum duco illud est, in familiis Germanicis Joannis Sibmacheri à Paulo Furstio continuatum opus Armoriale (*Wapenbuch*) fundamenti loco substratum & à me servatum esse, nisi ubi aliunde de illius erroribus cognovi, atque adeo illud correxi. Si vero in aliis erraverunt viri isti, de quibus certiora non edoctus sum, non alia fide quam ipsorum nitor. Sunt autem ab ipsis familiis longè maxima pars mihi subministrata vel aliunde à me conquistata, in quibus vel de Sibmacherianis confirmatus sum, vel rectius edoctus.

V. Genealogicam notitiam plerunque præmittere studui, quia illa non parum scutarias tesseras illustrat: quibus verò usus sim autoribus in singulis ferè memoratur, & lector unde hauserim vel qua fide tradam eruditur.

VI. Quam plurima ab iis quorù symbola tracto mihi communicata sunt, quæ fide ipsorum nituntur: de qua tamen ego non responderim. Non diffiteor enim ad me missa ex locis illustribus, de quorum veritate plurimum mihi dubium est, (uti scio tabulariorum in antiquioribus chartis majorem sæpe esse inopiam, quam quis credat, ob varia superioris ætatis bella, & tum antiquis horum monumentorum servandorum curam defuisse, sæpe etiam modernorù industriã hac in parte laborare: imo aliquoties de quibusdam moniti quidam falsi sunt *παρορδματα* in studio plerisque ignoto. Alii quæ communicassent ita exprimi volebant, quibus refragari non licuit. Inprimis autem veterum traditionum valde mihi suspecta fides est. Ita cum Q. Curtio Rufo dicam 9, 1, 34. *Equidem plura transferibo quàm credo: nam nec adfirmare sustineo, de quibus dubito: nec subducere quæ accepi. Quæ semel monuisse sufficiat.*

VII. Quod ad tabulas æri incisas attinet, hæc quoque ordine destituntur, imo ille turbatior est quàm ipsorum capitum, unde reperies in prioribus tabulis quædam scuta, quorum illo loco explicationem inferere cogitaveram, sed cum eo ventum esset, ob defectum adhuc necessariorum subsidiorum in posteriores libros rejicere sum coactus: verum illi *αγαθή* parata ex indice est medela. Cæterum sculptæ sunt Gallico more punctulis aut lineolis vel transversis, vel perpendicularibus vel diagonalibus vel cancellatis expressa tinctura metallorum vel colorum, qualia scutula sub finem in extrema tabula repræsentabuntur, illis interservientia, quibus exotica illa consuetudo nondum nota est, quia hæcenus nostri literis initialibus colorum solebant indicia facere. Ubi verò minutiores sunt figuræ, quam ut lineolis illis satis distingui colores potuerint, ad explicationem typis expressam recurrere necesse erit. Galeas omnes deauratas exhibui, quando ille vulgatus jam illustrium

mos est, de cujus antiquitate aut de jure, ut & aliis, quæ multi sibi arrogant, hic non disputo. Quod numerum attinet clathrorum in galeis, nulla distinctio observata est. Quamvis enim apud Gallos leges aliquæ à fecialibus propositæ & receptæ legantur, nostris tamen discrimen ullum in his observatum esse nullibi vidi.

VIII. Quod attinet jura familiarum, vel titulos quibus sua dominia & ditiones acquisiverint, aut sibi deberi prætendant, secutus sum, vel ea quæ communicata sunt ab ipsismet illustribus, vel quæ in aliis scriptoribus Historiarum, genealogiarum, aut juris publici extiterunt, aut peculiaribus scriptis publice proposita sunt. Ea plerumque in compendium redigi, pro hujus operis ratione. Qua in re protestor, nullius me partis agere advocatum, sed tantum Historicè referre, quæ in controversia fuerint, & ultro citroque sint disputata. Meum verò non est tantas componere lites, vel pro altera parte pronunciare, unde cum comparare potui, utriusque partis vel juxta posita vel diversis partibus locata fundamenta expressi, uti ex illis quæ acceperam didici. Ne hoc opus est, ex quo quisquam pro se alleget, & jus suum ita corroborari vel cum contraria tradidi infirmari credat: cum privatus homo nec ejus autoritatis sim vel opus meum esse velim, ut quisquam exinde aliquid in sui juris compendium trahat, aut trahi patiatur. Scribo in primis historiarum studiosis, ut his aliquam de isto argumento capiant notitiam, non plenam neque decisivam cognitionem hic quærant, sed istam duntaxat, quæ eorum conditioni convenit: imò potius tantum manu ductionem præbeo, à qua deinceps, ubi de illis rebus accuratiora & certiora illos discere necesse fuerit, ad alios ire illos jubeo, qui ampliores propinent crateres, cum hic de prægusto agatur. Si qua argumenta unius partis non ea vi vel ^{in quibus} expressi, quam ea optaret, non studio id factum est, sed quod aliter non constitit, cum paratus fuisset, subministrata fideliter exprimere, vel si quid in his etiam desideretur quarto libro lubens inferere. Neminem enim offendere est animus, & si quis se, quod haud opinor, offensum credat, rectiora edoctus ita satisfacere paratus sum, ut sequenti operi inseram. Multò minus novas contentiones & bella fovere studeo, pacis tam amans quam Martis si quisquam alius osor, adeo ut in universa nostra Europa potius omnes prætensiones extinctas malle, & quem vis suis tantum tranquillè frui longè satius censerem, quam ullius hominis sanguine quoscunque etiam non injustos titulos redimi. Ita qui innoxio modo circa ista argumenta me versari credo, nemini quicumque ille sit, noxam facere cupio, atque ita rem ab omnibus & qui amantibus susceptum iri confido. Imò hac cauta viris aliquibus illustribus, adeoque inclutis ad Comitata legatis pagellarum impressarum majorem partem in tempore transmisi, qui, si quid in illis correctione egeret, maturè moneri optarem, & monitus obsequuturus essem.

IX. Phrasi ob nomina propria sæpe usus sum barbara: quamvis enim multò maxima pars nominum propriorum ad Latinarum vocum
affi-

affinitatem potuisset traduci (quod semel iterumq; factum est) prævidi tamen exinde orituram obscuritatem, de qua in aliis multi queruntur, ita serbare voces non Latinas & in constructione etiam e.g. Comes de &c. cum vulgo loqui quam ex Latino arcessens voces minus intelligi malui.

X. Quædam, quæ errata erant & inter relegendum observavi, indici primo inferri, prout etiam quasdam additiones, quæ a quibusdam viris illustribus hæcenus missæ erant.

XI. Sunt adhuc in manibus non pauca insignia illustrium, in quibus describendis jam laboravi, sed in pluribus non mihi ipsi satisfacere possum, & spes adhuc fuit, aliunde, quæ doceri opto, impetrandi; alia plane me adhuc latent, vel licet scuta adsint, galearum ornatus deest, quem tamen methodus mea æque requirit. Hæc omnia quarto refero libro, eosq; rogatos volo, quorum interest, ut ea intra semestre ad me mittere dignentur, ut deinceps operi posthac prodicuro inseri queant. Sereniss. Famil. Wirtembergiæ insignia in hoc opere non comparent, quod his ipsis demum diebus, cum jam inferendi facultas non esset, ad me transmissa sint documenta varia, multa cum industria Serenissimi mandato, in primis ab Excellentissimo D. Joh. Ulrico Pregizeo Professore Illustris Tubingensis Collegii Celeberrimo, post perlustratum terè univèrsam Ducatum collecta & concinnata: Ex quibus quæ hujus nostri instituti sunt excerpta sequentem librum ornabunt, eaq; enarrabo, quæ familiæ Inclutæ decora & mea in illam observantia postulant.

XII. Mentionem etiam faciendam eorum, qui nostra studia juverunt, ipsa jubet gratitudo: porro eorum prætereo nomina, ne prolixior sim, qui suorum Dominorum, quibus inserviunt, scuta vel quæ ad explanationem eorum faciunt, transmisere, ex quibus aliquos hinc inde expressi. De univèrso autem opere & mea industria potissimum meriti sunt Perillustri Baro Hohbergius Wolfgangus Helmhardus, cujus familiæ caput 42. libri II. sacratum est, & qui avili curæ congestam & à se auctam notitiam pleratumq; Illustrum familiarum, quæ Austriam ornant, indefessa in me juvando industria suppedavit: Illustris Gebhardus ab Alvensleben Sereniss. Administratori Magdeburgico à consiliis intimis, qui in historiarum & familiarum non nostri solum imperii, sed reliquæ Europæ, cognitione neminem, credo, habet superiorem, ego vero mea qualiacunq; studia in hisce ab ipso plurimum promota ingenue confiteor, cui etiam magna pars additionum & emendationum debetur, quas indici primo insertas monui: Magnificus Ictus Antonius Schott, Sereniss. Electoris Saxonici Consiliarius, & ad Comitiam Ratiponensiam legatus, cujus & affinitate glorior (quando vitrici mei sorore ipse natus est) & promptissimam voluntatem multo meo commodo expertus sum, cum à reliquis Nobilissimis & Excellentissimis legatis, qui Comitiorum causa Ratisponæ agunt, quamplurima obtinuerit, quæ ipsorum Principes concerneret, & chartas nostras illis illustrandas obtulerit, & Amplissimus Joannes Moth Reg. Maj. Dan. Secretarius, qui non solum Regiæ familiæ decora, sed & quamplurima regni illius illustres proceres concernentia communicavit, quæ cum nondum pro methodo nostri instituti elaborari potuissent, maxima ex parte sequenti libro reservantur. Horum beneficiū, quod præ aliis in juvando instituto fuerint benigni & seduli, merito publicè etiam commendandum fuit, ut Lector sciret, cui ista debeat.

XIII. Quod

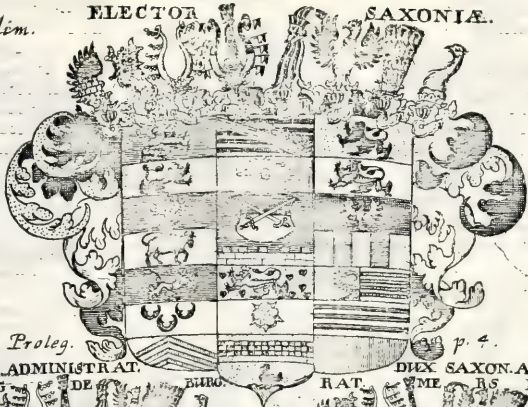
XIII. Quod indices concernit, tres adornari sunt; primus exhibet familias, quarum insignia integris capitibus vel partibus plenè explicantur, & Tabulis æneis exprimuntur: Secundus tradit nomina familiarum, regnorum, principatum, comitatum, dominiorum, quorum tellexæ representantur & explicantur, vel in areolis majorum illorum scutorum, indice priori exhibitorum, vel incidenter in tractatione istorum. In tertio leguntur nomina dominiorum vel ditionum aut arcium & locorum, quorum mentio fit in titulis vel tractatione ipsa, utpote quod locum præbeant habitationis certis proceribus, vel ab illis lineæ denominentur, vel quod aut quo jure ad aliquas familias delata sint, vel quocunq; demum modo illorum mentionem ita in textu facere necesse fuit, ut è lectoris re visum sit, nomen in indice etiam legi.

XIV. Cum absque Serenissima familiæ Saxonicæ insignibus opus hoc prodire non debuisset, integrum denuo commentarium ante hos duodecim annos editum huic operi inferere seu potius præmittere sub nomine Prolegomenorum visum est, ut tamen tractatio eadem forma prodiret, quæ tum prodit, nisi quod quædam emendata & aucta sunt: Licet si ad modum reliquorum in omnibus debuisset adornari, plurima adhuc à methodo nostra nonnihil abludentia mutari & contrahi necesse fuisset, sed maluit ita relinquere, uti prius conceptus fuit, & eum toti operi præfigere.

Sed hic terminus esto præfaminis: precor DEUM, ut illa etiam opera nostra aliquorum bono, in primis eorum commodo seruiat, qui historicis studiis incumbunt, & aliquando publicis adhibendi consiliis atq; negotiis, de hoc etiam argumento & decoribus familiarum illustrium plura scire necesse habent, quæ multa investigatione hinc inde conquirere hæcenus opus fuit, cum ista opera effectum sperem, ut hic collecta reperientes plurimo labore posthac superfedere possint. In id enim mihi laborandum, & impigra industria olim congesta nunc verò in ordinem redacta, publicæ luci exponenda credidi, ut alii partem horarum his alioqui non sine fastidio impendendarum reliquis suis curis & studiis lucrifacere possent. DEUS familias istas, quas in Christiano orbe multa hæcenus gloria cumulavit, pro gratiosa sua voluntate porro conservet atq; augeat: in primis verò proceres sua gratia tales præstet, qui non tam titulorum fastu, insignium horum, si absq; virtute sint, vana ambitione, & potentia amplitudine gloriantur, sed omnes, quibus hanc etiam benedictionis temporalis partem DOMINUS Dominantium indulsit, non proprio fruendam sed sub beneficiario jure administrandam, ita demandata potestate in timore Supremi sui DOMINI utantur, ut appareat eos credere, quod non sui honoris causa vivant, & propriæ gloriæ cum aliorum plerumq; injuria amplificandæ studeant, verum omnia cælo accepta, familiarum illustre splendorem & ipsæ, dignitatem præ reliquis moralibus concessam, potestatem in regna, principatus & ampliores angustioresve terras & subditos suos, in celebrationem gloriosissimi nominis divini, (in quam omnes ipsorum gloriæ radii, inde etiam venientes, reflecti debent) in primis in sanctissimi Evangelii Christiani dignitatem atq; illâ decentis sanctimoniam sua autoritate & exemplo curandam promotionem, & subjectorum, quibus corpore & animo bene esse debet, salutem ea fide & studio conferant, uti olim justissimo judici de administratione sua reddituri sunt rationem. Ita non leonum tantum fortitudinem, defendendis ab injuria subditis necessariam, & alia in ipso seculo prædicari solitas virtutes excolendas sibi meminerint, sed istas etiam, quibus in seculo parum est pretii, ast ab omnibus, qui CHRISTUM profitentur & ejus nomine regnant, æque exiguntur, fidem, pietatem, temperantiam, castitatem, justitiam, mansuetudinem, humilitatem, clementiam: atque hac ratione futurum est, ut cum appropinquet dies, quo aolebit REX REGUM, solus regno & imperio dignus, omnem principatum & omnem potestatem & virtutem (*πάσαν ἀρχὴν & πᾶσαν ἐξουσίαν & ἰσχυρίαν* I. Cor. 15, 24.) ipsi non confundantur, sed loco horum radiorum cum tempore deficientium, quibus hic fulserant, æterna luce circumfusi in communionem gloriæ veniant ejus, qui eos suo sanguine emit, & non terrenæ tantum dignitati sed æque ac alios, si unica in meritum ejus fide oblata recipiant, æternæ salutis destinavit.

Tab. Prelim.

ELECTOR SAXONIA.

Proleg.

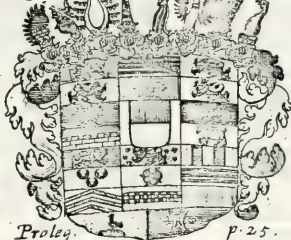
p. 4.

DUX SAXON. ADMINISTRAT.

MAG. DE. BURG.

DUX SAXON. ADMINIST.

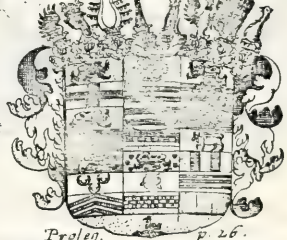
RAT. ME. RS. BURG.

Proleg.

p. 25.

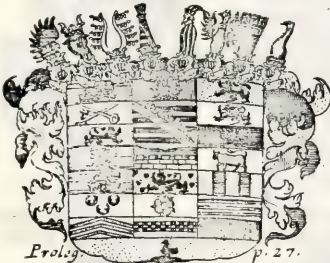
DUX SAXON. ADMINIST. R. NAUMBURG.

Proleg.

p. 26.

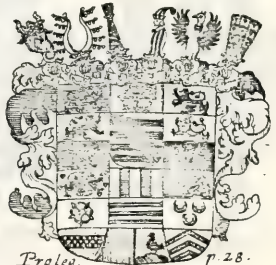
DUC. SAXONIA. LIN. ERNESTINA.

Proleg.

p. 27.

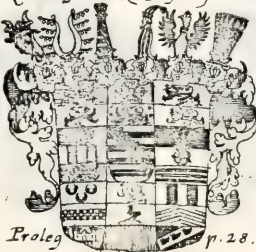
DUC. SAXONIA. (Lin. Jenac. ex Sajn.)

Proleg.

p. 28.

DUX SAXONIA. (dux Frider. Lin. Goth.)

Proleg.

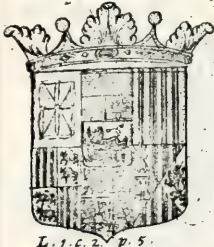
p. 28.

Proleg.

p. 28.

T. I.
**DOM. ALBRETANA. REG.
 NAVARRA.**

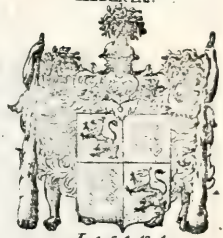
L. 1. c. 2. p. 5.

**REX ANGLIAE S. MAGNAE
 BRITANNIA.**

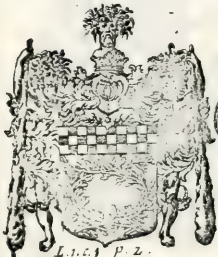
L. 1. c. 3. p. 9.

**DUX DE LVYNES. FAM.
 ALBERTA.**

L. 1. c. 1. p. 1.

**DUX DE CHAUNES. FAM.
 ALBERTA.**

L. 1. c. 3. p. 2.
**PRINC. ANHALTINI. FAM.
 ASCANIE.**

PRINC. ARENBERGÆ.

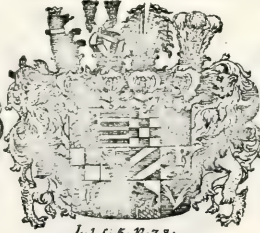
L. 1. c. 4. p. 23.
**PRINC. ANHALTINI EX ASCA-
 NIIS. LINEA. SERVESTANAÆ.**

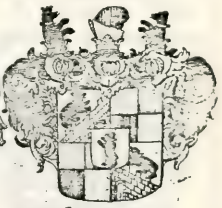
L. 1. c. 5. p. 25.
**COM. DE BERINGEN. EX
 ANHALTINIS.**

L. 1. c. 5. p. 33.

L. 1. c. 5. p. 38.

L. 1. c. 5. p. 38.

**DUX MUTINA S. MO-
 DENA. FAMIL. ATEVINA.**

**MARCH. PESCARIA ET VASTI
 FAM. AVALOS.**

DUX DAUMONT.

L. 1. c. 6. p. 39.

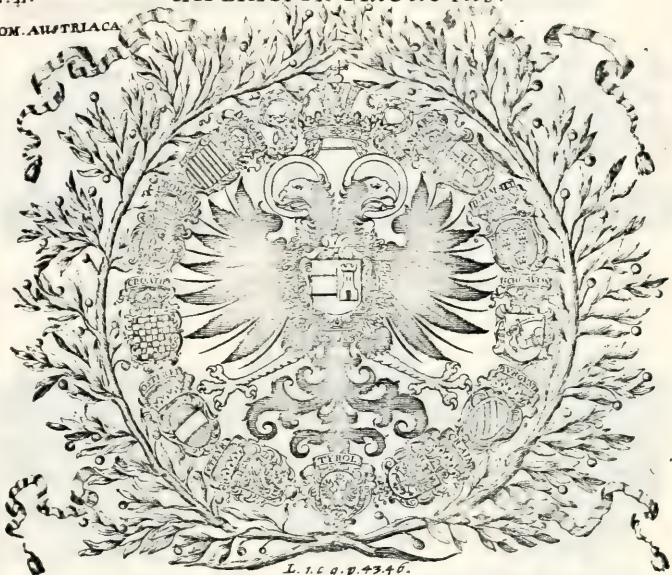

L. 1. c. 7. p. 41.

L. 1. c. 8. p. 41.

DOM. AVSTRIACA

L. 1. c. 9. p. 43. 46.

REX HISPANIARUM

IMPERATOR AUG.

*In Caroli v Sigillo
impositum aquila Imperialis
pectori scutum.*

L. 1. c. 38. p. 162.

L. 1. c. 9. p. 56.

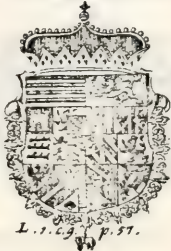

L. 1. c. 38. p. 182.

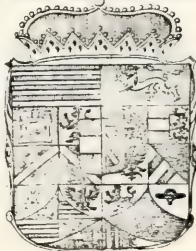
ARCHID. AUSTRIA.

FERDIN III ARCHIDUX.

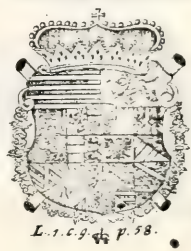
ARCHID. AUSTRIA.

L. 1. c. 9. p. 57.

L. 1. c. 9. p. 57.

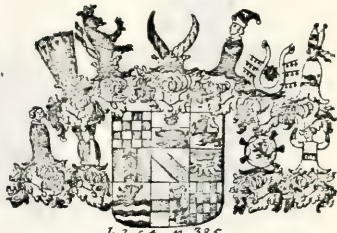
L. 1. c. 9. p. 58.

MARCH. BADENS. LIN. DURLAC.

MARCH. BADENS.

L. 2. c. 4. p. 380.

L. 2. c. 4. p. 385.

DUX S. ANIANI. FAM. BEAUVILLIERS.

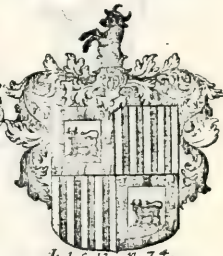
C. BENTHEIM ET TECK- BORGLA. DUCES GANDIA. LENBURGI.

L. 1. c. 10. p. 08.

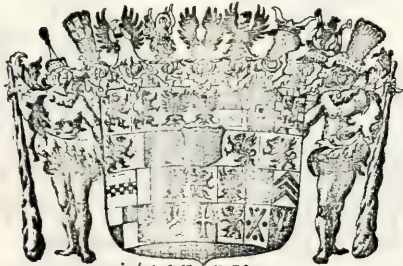
L. 1. c. 11. p. 70.

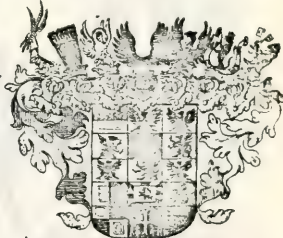
L. 1. c. 12. p. 74.

MARCHIO BRANDEBURG. ELECTOR.

MARCHION. BRANDEB. H. G. LIN. FRANCONICA.

L. 1. c. 13. p. 75.

L. 1. c. 13. p. 95.

DIUC. BRUNSVICI ET LUN. DIUC. BRUNSVET LUNAE. ABURGI. BURG LIN. CELLENS.

COM ET MARESCAL GHEBRIANI FAM. BUDES.

M. Müller. sc. L. 2. c. 9. p. 397.

L. 2. c. 9. p. 407.

L. 1. c. 14. p. 98.

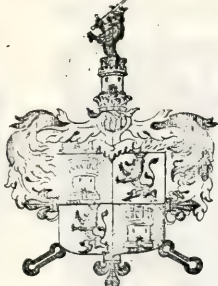
TAB. IV.
COM. A CASTEL.

L. 2. c. 12 p. 413.

DUX DE CHOISEUL.

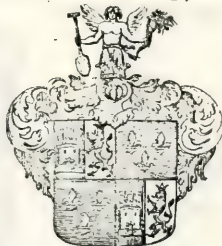
REX CASTILIA.

L. 1. c. 38 p. 162.

ARCHIEPISC ET ELECT.
COLON.

DUCE MEDINE. CELI FAM.
LA CERDA.

L. 1. c. 15 p. 99.

COLUMNIDUC. PALLANI.

L. 1. c. 16 p. 100.

COM ET BARON DE
CONCINI.

L. 3. c. 8 p. 589.

DUCE DE LESDIGUERES
FAM. CREQUI.

L. 1. c. 17 p. 101.

COM. A CRONBERG.

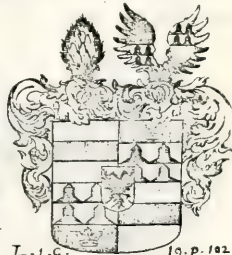
L. 1. c. 18 p. 101.

DUCE DE HAVRAY ET
DE CROY.

L. 2. c. 16 p. 422.

DUCE. UTICA. FAM. CRUSSOL.

L. 1. c. 19 p. 102.

DUCE ALBUQUERQUE FAM.
CHEVA.

L. 3. c. 10 p. 598.

L. 1. c. 20 p. 105.

L. 2. c. 17 p. 428.

TV.

DUX HOLSATIA.

L. 3. c. 12. p. 614.

REX DAN. ET NORVEG.

L. 3. c. 12. p. 602.

COM. OLDENBURGI.

L. 3. c. 12. p. 615.

COM. ET DOM. IN DHAUN.

L. 3. c. 13. p. 617.

COM. ET BARON DE
DIETRICHSTEIN.

L. 2. c. 21. p. 432.

BURGGRAV. DE DHONA.

L. 2. c. 20. p. 430.

EQMOND. PRINC. DE GAUER.

BARON AB ECK.

L. 3. c. 41. p. 732.

L. 1. c. 21. p. 106.

COM. AB ERPACH.

L. 2. c. 23. p. 437.

FARNESI DUC. PARMÆ
ET PLACENT.

L. 1. c. 22. p. 107.

BAR. FLECKENSTEIN.
LINEÆ DACHS TIL.

L. 1. c. 23. p. 108.

BAR. FLECKENSTEIN.

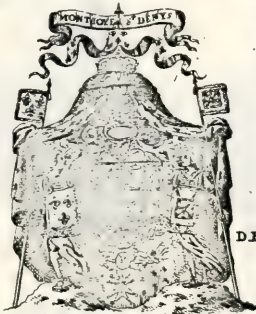
L. 1. c. 23. p. 109.

TAB. VI.
 PRINCIPES SANGUINIS REX FRANCIA. PRINCIPES SANGUINIS.
 DELFINUS. DUX AURELIANI.

L. I. C. 24 p. 117.

D. ANDIN.

L. I. C. 24 p. 110. scq.

L. I. C. 24 p. 118.

D. BORBONI, NUNC PRINC. COM. DE

p. 118

PRINC. DE CONTY. D. BITURIGUM. D. ALENSON.

p. 118

D. VINDOCIN.

p. 118

D. BURGUNDIA. C. EBUROVICI. D. ENGOLISMU. C. ARTESIA.

p. 118

p. 118

p. 119

p. 119

D. MONTPENSIERII. C. SVESONUM. D. LONGAVILLA. D. VEROMANDUUS

p. 118

p. 118

p. 118

p. 118

COM. FIGGER.

p. 118

COM. FIGGER.

p. 118

BAR. GAYMANN.

p. 119

L. I. 25 p. 127

L. I. C. 23 p. 128

L. I. C. 26 p. 29

COM. DE GEYERSBERG.

L. 1. c. 27. p. 129.

L. 1. c. 28. p. 129.

L. 1. c. 29. p. 140.

GONZAGA D. MANTUA.

FIDES

L. 1. c. 29. p. 130.

GUZMANN DUX ME
DINA S IDONIA.

HARLAJ DE CHANVALON.

DUX GRAMMONT.

L. 1. c. 30. p. 140.

GVEVARA COM. OGNATA.

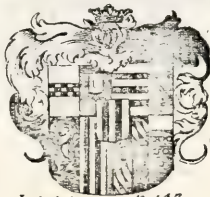

L. 1. c. 31. p. 142.

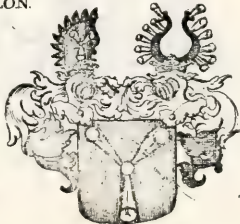
COM. HARRACH.

L. 1. c. 32. p. 142.

L. 1. c. 33. p. 143.

L. 1. c. 34. p. 145.

COM. DE HOFKIRCH. BAR. HOFMANN.

TAB. IIX

COM. ET BAR. DE HOHENFELD.

L. i. C. 39. p. 205

COM. DE HOHENLOHE.

L. i. C. 40. p. 206.

COM. DE HOYOS.

L. i. C. 41. p. 206.

COM. DE KIENBURG.

L. i. C. 42. p. 207.

COM. KHUN DE BELASY.

L. i. C. 43. p. 209.

BURGGRAV. DE KIRCHBERG.

L. i. C. 44. p. 209.

COM. DE KOLLONITSCH.

L. i. C. 45. p. 210.

COM. DE KUEFSTEIN.

L. i. C. 46. p. 210.

COM. DE LAMBERG.

L. i. C. 47. p. 212.

BAR. DE LAMBERG.

L. i. C. 48. p. 212.

L. i. C. 49. 214

L. i. C. 49. p. 213.

LANDGRAV DE
LEUCHTENBERG.

DUX DE VENTADOUR
DOM. DE LEVIS.

BAR. LEYSSER.

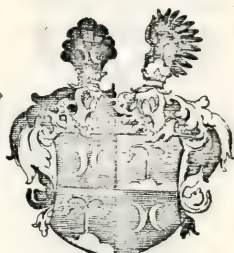
TAB. IX.

L. I. C. 50. p. 214.
DOM ET PINC.
DE LIMPURG.

L. I. C. 51. p. 215.
COM. LIPPIA..

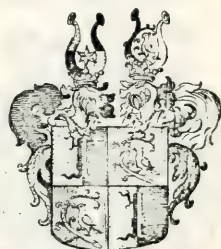
L. I. C. 52. p. 216.
BARON LÖEBL.

L. I. C. 53. p. 217.
COM. DE LÖWENSTEIN
et WERTHEIM *in* Wirmenburg.

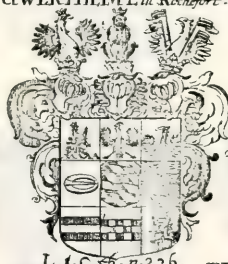
L. I. C. 54. p. 220.
COM. DE LÖWENSTEIN
et WERTHEIM *in* Rochefort.

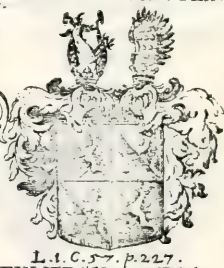
L. I. C. 55. p. 225.
COM. DE LÖSENSTEIN.

L. I. C. 56. p. 224-226.
DUX. LOTHARINGÆ.

L. I. C. 58. p. 226.
DUX ELLEBOVII
DOM. O. THARING.

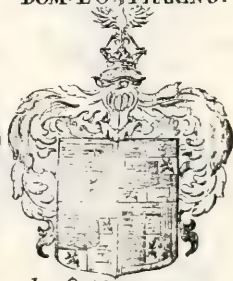
L. I. C. 57. p. 227.
PRINCEPS HARCURIÆ.
DOM. L. O. THARING.

L. I. C. 58. p. 229.

L. I. C. 58. p. 237.

L. I. C. 58. p. 237.

COMDE MANDERSCHIED
Lia Sladen.
 TAB. X

L. i. c. 59. p. 242.

COMDE MANDERSCHIED
Lia Wessels.

L. i. c. 59. p. 245.

COMDE MANDERSCHIED
Lia Blankenheim.

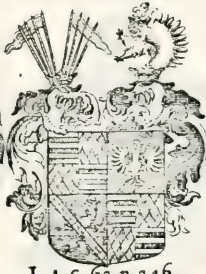
L. i. c. 59. p. 245.
 DUC-MECKELBURGI.

COMDE MANDERSCHIED COM-DE MANSFELD.

Lia Blankenheim.

L. i. c. 59. p. 245.

L. i. c. 60. p. 246.

L. i. c. 61. p. 248. 250.

M-DUX HE TRURIA S-FLO.
 RENTIA. DOM-MEDICEA.

DUC-DEL IN FANTADGO.
 DOM-MENDOZIAE.

COM-CORUNNIE DOM.
 MENDOZIAE.

L. i. c. 62. p. 251.
 M-DE CANNETE DOM.
 MENDOZIAE.

L. i. c. 63. p. 253.
 M-DE LA BALA SICILIANA.
 DOM MENDOZ.

L. i. c. 63. p. 254.
 COM-DE PREF-GO. DOM.
 MENDOZIAE.

L. i. c. 63. p. 254.

L. i. c. 63. p. 254.

L. i. c. 63. p. 254.

Tab. XI.

ELECT. MOGUNTINUS.

(Dn. Joh. Philippi ex Schamborn.)

ELECT. MOGUNT.

(Dn. Leth. Frider. ex Metternich.)

ELECT. MOGUNT.

(Dn. Dam. Has tagt ex Leyanis.)

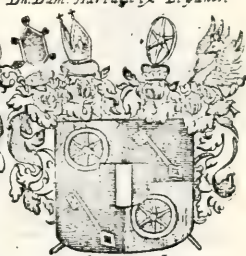

L. I. C. 66. p. 256.

ELECT. MOGUNT.
Dn. Caroli Henrici ex
Baron Metternich.

L. I. C. 64. p. 262.
MONTMORENCII.

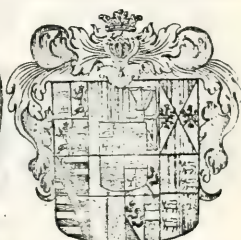
L. I. C. 64. p. 263.
NOGARET D. ESPERON.

L. I. C. 47. p.
PRINC. ET C. ORINGA.

L. I. C. 65. p. 269.
OSORII MARCH.
ASTORGA.

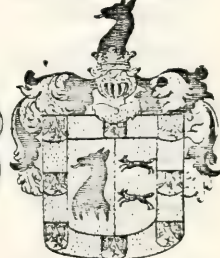
L. I. C. 66. p. 272.
OSORII COM. DE
ALTAMIRA.

L. I. C. 67. p. 274.
PACHECIDUC. ESCALONA.

L. I. C. 68. p. 277.
PICI D. MIRANDULA.

L. I. C. 68. p. 277.
PONTII DUC. DE ARCOS.

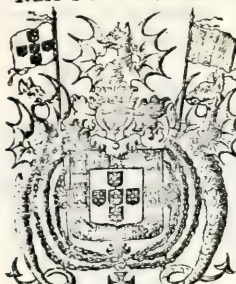
L. I. C. 69. p. 277.

L. I. C. 70. p. 279.

L. I. C. 71. p. 280.

L. I. C. 72. p. 231.
COM. DE PROMNITZ.

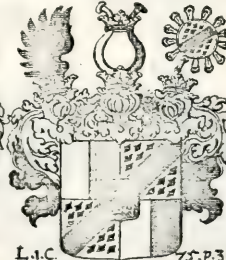
L. I. C. 72. p. 283.
COM. DE RANTZAV.

L. I. C. 73. p. 227.
PRINC. SALMENSIS.
C. RHENI ET SYLV.
Wild und Rheingrafen

L. I. C. 74. p. 299.
ROCHECHOVART DUC.
DE MORTEMAR.

L. I. C. 75. p. 302.
DUX DE LA ROCHE =
FOUCAUD.

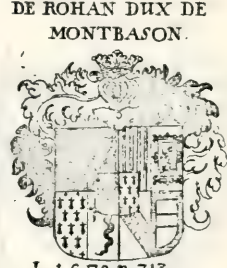
L. I. C. 76. p. 306.
DE ROHAN DUX DE
MONTBASON.

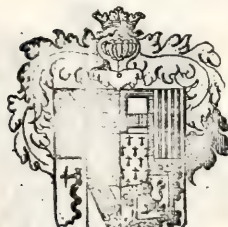
L. I. C. 77. p. 308.
DUX DE ROHAN.

L. I. C. 78. p. 310.
DUX DE ROHAN.
ex Cabotys.

L. I. C. 79. p. 313.
MARCH. DE ROSMADEC.

L. I. C. 79. p. 315.

L. I. C. 79. p. 316.

L. I. C. 80. p. 317.

COM. ET DOM. RUTHENI
S. REUSSEN DE PLAUVEN.

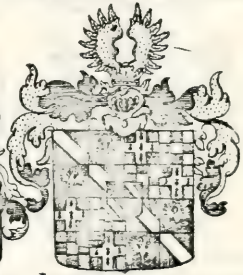
L. I. C. 81. p. 318
DUX SABAUDIÆ.

BURGGRAV. MISNIA
EX RUTHENIS.

L. I. C. 81. p. 321. 322

DE RYE M. VARAMBON.

L. I. C. 82. p. 322.

COM. DE SALM IN LOTHARING
COMDE SALM IN NEUBURG

L. I. C. 83. p. 328.

L. I. C. 84. p. 342. 344.

L. I. C. 84. p. 344.

DUX DE S. SIMON.

PRINC. ET COM. DE
SCHAUENBURG.

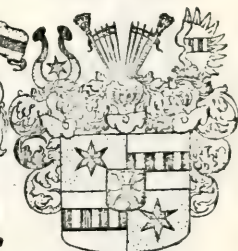
COM. DE SALM IN REIFFERSCHIED

L. I. C. 84. p. 345.

L. I. C. 85. p. 346.

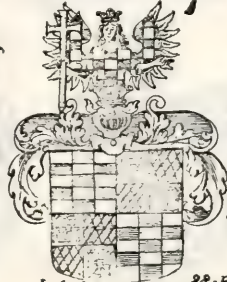
L. I. C. 86. p. 347.

BAR. DE STUBENBERG. DE TOLEDO DUX ALBA.

COM. DE TRAVTSON.

L. I. C. 87. p. 349.

L. I. C.

88. p. 351.

L. I. C. 89. p. 352.

TREMOLL-DUX DE THOUARS. TREMOLL-DUX DE NOIR-MONSTJER

TAB. XIV

ARCHIEPISC. E. ELECT. TREVIR

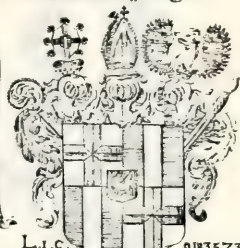
(Dom. Car. Casp. ex. Leyanus)

L. i. C. 90. p. 357.

L. i. C. 90. p. 356

L. i. C. 91. p. 355 7360

ARCHIEPIS. ET ELECT. TREVIR.

De Joh. Hugo ex Orbeck.

DOM DE TSCHERNEMBL. TURRII DUC BULLIONH.

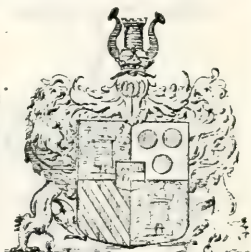
L. i. C. 91. p. 360

DE VELASCO DUX DE FRIAS.

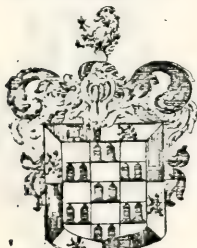
L. i. C. 92. p. 361

DE VELASCO DUX DE MAQUEDA.

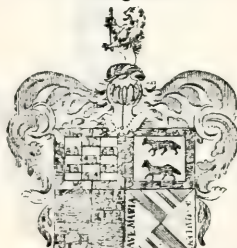

L. i. C. 93. p. 361

BAR-VINTLER DE PLATSCH

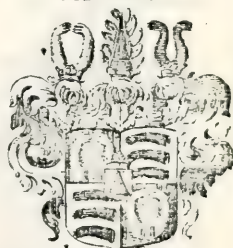

L. i. C. 95. p. 372
DUX URBINI

L. i. C. 97. p. 372

DOM DE VOLCKERSTORF.

L. i. C. 96. p. 373.

COM DE WIED.

L. i. C. 98. p. 375.

L. i. C. 97. p. 375.

L. i. C. 99. p. 376.

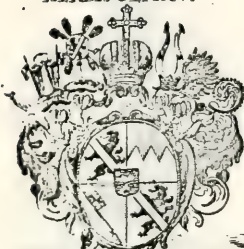
16h. Black & red

TAB. XV.
COMTE ALTHANN.

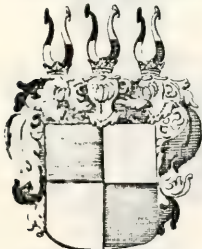
L. 2. C. 1. p. 377.

EPISC. BAMBERG. ET
HERBIPOLITAN.

L. 2. C. 5. p. 387.

BAR. DE BOYNEBURG

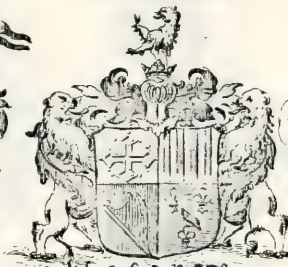
L. 2. C. 7. p. 394.

DUX DE BURNONVILLE

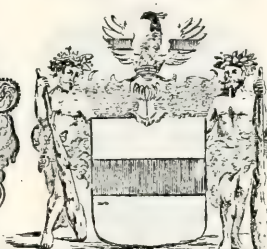
L. 2. C. 10. p. 410.

DUX DE ARAIION.

L. 2. C. 2. p. 378.

BETHUNII DUCES DE
SVLLY ET DE BETHUNE.

L. 2. C. 6. p. 391.

DOMET COMDE BRE DERODE.

L. 2. C. 8. p. 395.

DU CAMBOUT DUX DE
COESLIN.

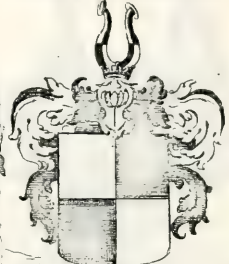
L. 2. C. 11. p. 412.

BAR. DE ASPAN.

L. 2. C. 3. p. 379.

BAR. DE BEMELBERG.

L. 2. C. 7. p. 394.

DU C. BRUNSVICI
ET LUNABURGI

L. 2. C. 9. p. 397.

DE COSSE DUX DE BRISSAC

L. 2. C. 15. p. 422.

BAR. DE CLAM.

DE CORDUBA DUX DE FERIA.

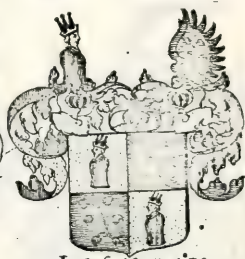
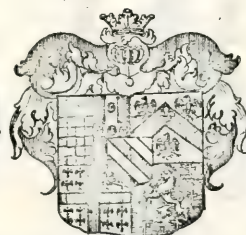
DE CORDUBA DUC DE CARDONA ET DE SEGORB.

L. 1. C. 17. p. 417
DE CUEVA DUX DE ALBU-
QUERQUE.

L. 2. C. 14. p. 417. 420
DAUVET C. DE MARESTS.

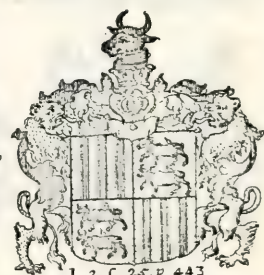
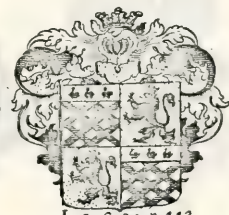
L. 2. C. 14. p. 419. 420
BAR. DE DEGENBERG.

L. 2. C. 17. p. 428
DORIA PRINC. MELPHIT.

L. 2. C. 18. p. 429
DUX DES TREES.

L. 2. C. 19. p. 430
DE FOIX DUX DE RENDAN.

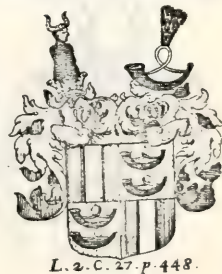
L. 2. C. 22. p. 436

L. 2. C. 24. p. 442

L. 2. C. 25. p. 443

DE FRAUENBERG C. DE HAG. BAR. DE FRAUENBERG.

BAR. DE FRAUN-HOFEN.

L. 2. C. 26. p. 446

L. 2. C. 26. p. 447

L. 2. C. 27. p. 448

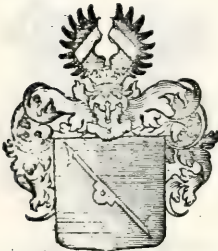
L. z. C. 28. p. 448
BAR. DE GILEIS.

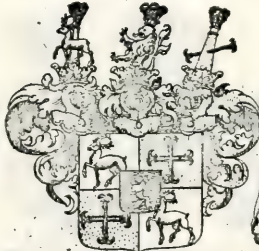
L. z. C. 29. p. 449
COM. DE GLEICHEN.

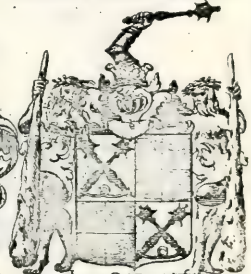
L. z. C. 30. p. 450
GONDY DUX DE RETZ.

L. z. C. 31. p. 451
DE GORREVOD DUX DE PONT DE VAUX.

L. z. C. 32. p. 451
BAR. ET COM. DE GRAZE
VENECK.

L. z. C. 33. p. 453
BAR. DE GREYSEN.

L. z. C. 34. p. 454
GRIMALDI PRINC. DE
MONACO.

L. z. C. 35. p. 455
BAR. DE GUMPENBERG, COM. DE GUTENSTEIN.

L. z. C. 36. p. 456

L. z. C. 37. p. 457

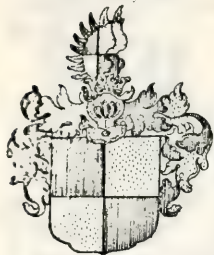

L. z. C. 38. p. 459

L. z. C. 39. p. 459

Tab. XIX.
 BAR. HAGER AB
 ALENTSTEIG.

L. 2. c. 40. p. 460

COM HANOVIAE.

L. 2. c. 41. p. 460

BAR. AB HAYM.

L. 2. c. 42. p. 464

COM. AB HOHBERG. BAR. AB HOHBERG.

HOSPITALI DUC.
 DE VITRY.

L. 2. c. 43. p. 463

BAR. ILSUNG.

L. 2. c. 43. p. 467
 DUC. JULLACI, CLIVIA
 ET MONTIUM.

L. 2. c. 44. p. 467
 COM. ET BARON
 KHEVENHULLER.

L. 2. c. 45. p. 468

COM. DE KOENIGS,
 ECK.

L. 2. c. 46. p. 469
 LALANI COM. DE
 HOCHSTRATEN.

L. 2. c. 47. p. 473
 LANNOH PRINC.
 SIMONÆ.

L. c. 48. p. 475.

L. 2. c. 49. p. 482

L. 2. c. 50. p. 487.

C. DE LIMBURG
in Styrum.
Tab. XIX.

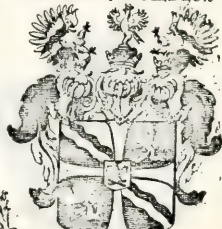

L. z. C. 51 p. 485
C. DE MEGGAW

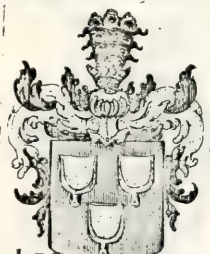
DE MATIGNON C. DE DE MEYCHSLRAIN
THO. ERIGNY. C. DE HOHENWALDECK.

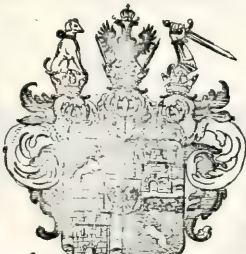
L. z. C. 52 p. 492
CET B. DE MOLLART.

L. z. C. 53 p. 493
C. DE MONFORT

L. z. C. 54 p. 494
COM-DE TUBINGEN

L. z. C. 55 p. 494
COMDE NELLENBURG.

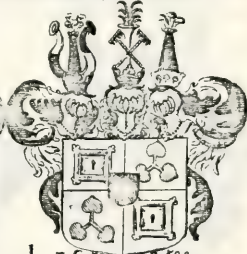
L. z. C. 56 p. 495
BARDE NEUHAUS

L. z. C. 57 p. 497
BAR-DE NEUHAUS
IN CARSTIA

L. z. C. 57 p. 498
BARDE NEUHAUS
IN GREIFFENFELS.

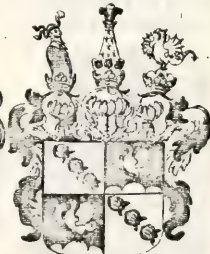
L. z. C. 59 p. 500
BAR-DE NEYDECK.

L. z. C. 59 p. 500

L. z. C. 59 p. 501

L. z. C. 60 p. 501

DE NEUVILLE DUX DE VIL. LERROY. DUX DE NOAILLES. BAR. AB CÆDT.

L. 2. c. 58. p. 499.

L. 2. 61. p. 502

L. 2. c. 62. p. 502.

COM. AB OPPERSDORF. COM. DE PALFY. PLESSIS DUX DE LIEN. COURT S. DE LA ROCHE. GYON.

L. 2. c. 63. p. 503.

L. 2. c. 64. p. 504

L. 2. c. 65. p. 504

PLESSIS D. DE RICHELIEU. COURLAI DUC. D' AIGILLON. COM. ET BARON DE POETTING.

L. 2. c. 66. p. 505
BAR. DE PRAG.

L. 2. c. 66. p. 505
BAR. DE PROCSING

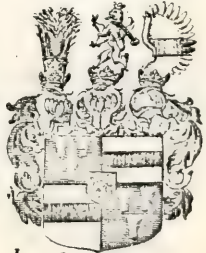
L. 2. c. 67. p. 506
COM. ET BARON DE PUCHELM.

L. 2. c. 68. p. 506

L. 2. c. 69. p. 507.

L. 2. c. 70. p. 507.

BAR. DE RAPPACH. COM ET DOM. DE RAP = BAR. DE REDERN. POLSTEIN.

L. 2. c. 71. p. 508

L. 2. c. 72. p. 509.

L. 2. c. 73. p. 515.

BAR. DE RÆDERN. COM ET BAR. DE ROG = COM. DE ROTTAL. GENDORF.

L. 2. c. 73. p. 515.

L. 2. c. 74. p. 515.

L. 2. c. 75. p. 516.

ROUXEL C DE GRANCEY. DE S. MAURE DUX DE MONTAUSIER.

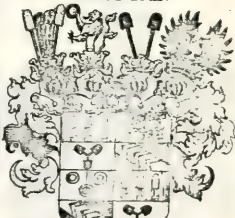

L. 2. c. 76. p. 517.

L. 2. c. 77. p. 517.

BAR. ET COM. SAHER DE KOSIACH.

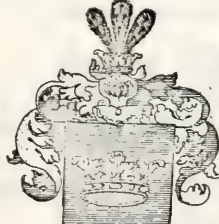

L. 2. c. 78. p. 520.

COM. DE SCHALLENBERG. DOM. DE SCHERFENBERG.

L. 2. c. 79. p. 521.

L. 2. c. 80. p. 522.

BAR. SCHIFER.

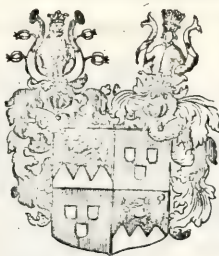
L. 2. c. 81. p. 524.

SCHNEIDBECK DN. DE
SCHÖNKIRCHEN.

L. 2. C. 82. p. 524.
PRINC. DE SCHWARTZ-
ZENBERG.

BAR. DE SCHÖNBORN.

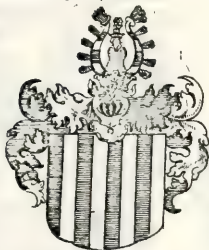

L. 2. C. 85. p. 525.
COM. DE SCHWARTZ-
ZENBERG.

TAB. XXII.
BAR. DE SCHRAT-
TENBACH.

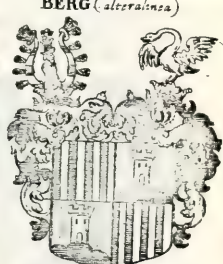
L. 2. C. 84. p. 526.
COM. DE SCHWARTZEN-
BERG. (alteralina)

L. 2. C. 85. p. 528.
BAR. DE SAINSHIEM

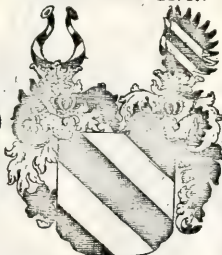
L. 2. C. 85. p. 528.
BAR. SEEMANN.

L. 2. C. 85. p. 527.
DUX DE LA FERTE
SENNETERRE.

L. 2. C. 85. p. 529.
SENNETERRE M. DE
CHASTEAVNEUF.

L. 2. C. 86. p. 529.

L. 2. C. 87. p. 530.

COM. DE SINTZEN-
DORF IN REINECK.

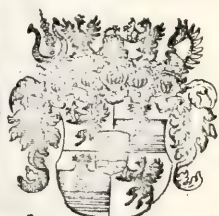
COM. DE SINTZEN-
DORF IN NEUBURG.

L. 2. C. 87. p. 530.

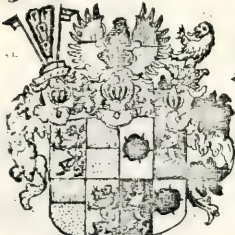

L. 2. C. 88. p. 530.

L. 2. C. 88. p. 531.

COMDE SOLMS.

L. 2. c. 89. p. 532.

BAR. DE SONDERNDORF.

L. 2. c. 90. p. 534.

COM. DE SPRINTZEN-STEIN.

L. 2. c. 91. p. 535.

COM. DE STAHPENBERG.

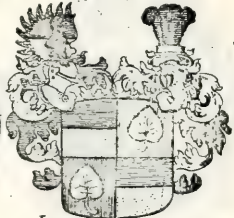
L. 2. c. 92. p. 536.

BAR. STEGER DE LADENDORF

L. 2. c. 93. p. 537.

BAR. STREIN DE SCHWARZENAU.

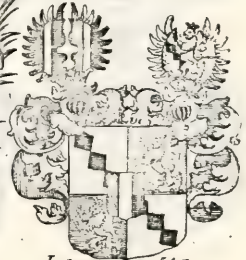
L. 2. c. 94. p. 537.

BAR. TEUFFEL.

L. 2. c. 95. p. 546.

BAR. DE TEUFFENBACH.

L. 2. c. 97. p. 547.

REX SVECIA

L. 2. c. 95. p. 540.

TAB. XXIV.

COM. ET. BAR. DE. THAN
HAVSEN.

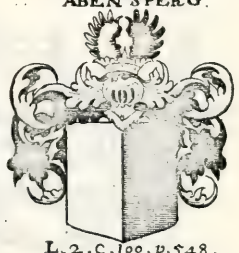
L. 2. C. 99. p. 548.
COM. DE. TRAVT.
MANS DORF

BAR. THANRÆDL.

L. 2. C. 98. p. 547.
TVRRIANI. S. COM.
DE. THVRN

COM. IN TRAVN. ET
ABEN SPERG.

L. 2. C. 100. p. 548.
VNGNAD. COM. DE
WEISSENWOLF

L. 2. C. 101. p. 549.
COM. ET. BAR. DE
VOLCKRAH

L. 2. C. 102. p. 551.
COM. ET. BAR. DE
VRSEN BECK.

L. 2. C. 103. p. 555.
VRSINI DVC BRACCI
ANI.

L. 2. C. 104. p. 556.
PRINC. DE. ROSENBERG

L. 2. C. 105. p. 557.
COM. DE. ROSENBERG

L. 2. C. 106. p. 557.
COM. DE. WALLEN
STEIN

L. 2. C. 106. p. 558.

L. 2. C. 106. p. 559.

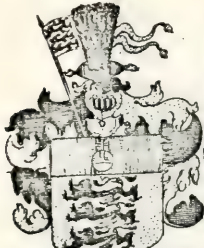

L. 2. C. 108. p. 564.

TRUCHSESS DE WALD-
PURG.

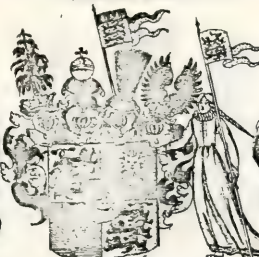
C. TRUCHSESSII DE
WALDPURG.

PINCERNA DE WIN-
TERSTETEN.

L. 2. c. 107. p. 560.

BAR. DE WELTZ.

L. 2. c. 107. p. 562.

C. DE WIRBM.

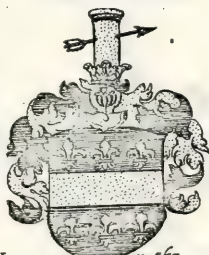
L. 2. c. 107. p. 564.

C. ET BAR. DE WIND-
ISCHGR. & Z.

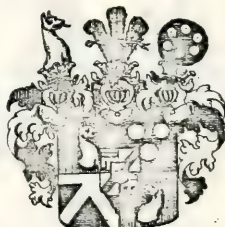
L. 2. c. 109. p. 567.

C. DE WOLCKENSTEIN.

L. 2. c. 110. p. 567.

BAR. WURMBRAND.

L. 2. c. 111. p. 568.

C. DE ZANIS.

L. 2. c. 112. p. 569.

DOMINI A ZELCKING.

L. 2. c. 113. p. 570.

C. ET BAR. DE ZINZEN-
DORF.

L. 2. c. 114. p. 571.

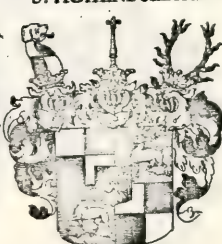
PRINC. DE ZOLLERN
S. HOHENZOLLERN.

L. 2. c. 115. p. 573.

L. 2. c. 116. p. 574.

L. 2. c. 117. p. 575.

C. ASPERMONTIL

C. ASPERMONT
LINDEN ET RECKHEIM.

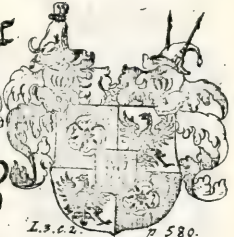
C. DE BARBY.

L. 3. c. 1. p. 577.
EX BRABANTINIS C.
DE WITTHEM.

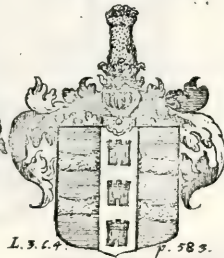
L. 3. c. 1. p. 578.
DE BRANCAS DUX
(DE VILLARS.

L. 3. c. 2. p. 580.
C. DE BRANDIS.

L. 3. c. 3. p. 582.

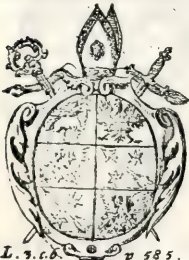

L. 3. c. 4. p. 583.
ARCHIEPISCOPUS ET ELECT. COLON.

L. 3. c. 5. p. 584.

EPISC. BRIXIENSIS.

L. 3. c. 6. p. 585.
BRONCHORST COM.
AB ANHOLT.

L. 3. c. 8. p. 589.

COM. CRIECHINGA

EPISCOPUS CURIENSIS.

L. 3. c. 7. p. 587.

L. 3. c. 9. p. 596.

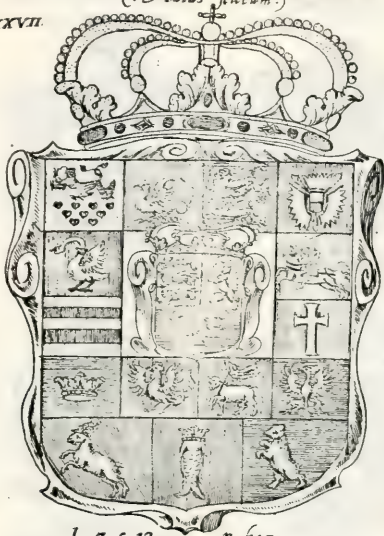

L. 3. c. 11. p. 600.

REX DANIA ET NORVEGIA.

(. Maius scutum.)

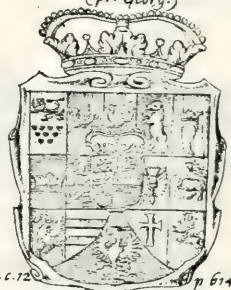
LXXVII.

L. 3. c. 12. p. 615.

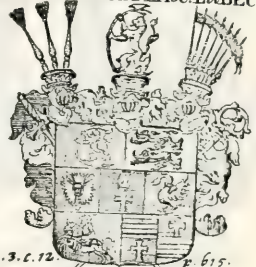
PRINC. DANIA ET NORVEG.

(pr. Georg.)

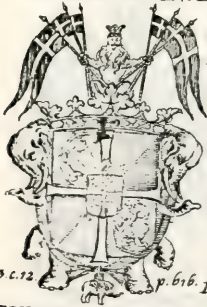
L. 3. c. 12. p. 614.

DUX HOLSATIAE EPISC. LUBEC.

L. 3. c. 12. p. 615.

C. DE GULDENLEWE.

L. 3. c. 12. p. 616.

C. DE ALDENBURG.

L. 3. c. 12. p. 616. L. 3. c. 36.

HENRIQUE Z. DUX DE MEDINA DE RIOSECCO.

p. 148.

HENRIQUEZ D. DE ALCALA.

C. DE HERBERSTEIN.

C. DE HELFENSTEIN.

L. 1. c. 76. p. 148.

L. 1. c. 37. p. 149.

L. 1. c. 35. p. 146.

L. 3. c. 14. p. 619.

D'ESTAMPES M. DE
MAUNY ET DE VA-
LENÇAY.

L. 3. c. 17. p. 620.

EX FURSTENBERG
EPISC. ARGENT.

L. 3. c. 19. p. 626.
BAR. GREIFFENCLAU
DE VOLLRATHS.

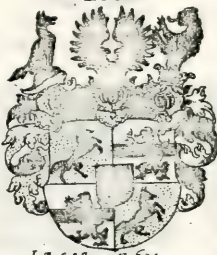

L. 3. c. 21. p. 630.

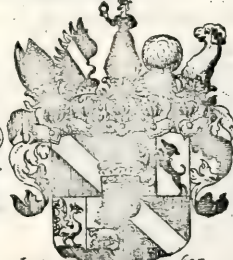
L. 3. c. 15. p. 619.

C. FUCHS DE FUCHS-
BERG.

L. 3. c. 18. p. 621.

EX FURSTENBERG
EPISC. ARGENT.

L. 3. c. 19. p. 627.

COM. AB HARDECK.

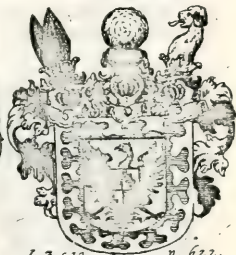

L. 3. c. 22. p. 631.

L. 3. c. 16. p. 619.

PRINC. ET COM. DE
FURSTENBERG.

L. 3. c. 19. p. 622.

DE LA GRANGE M.
D'ARQUIEN.

L. 3. c. 20. p. 628.

C. AB HARDECK.

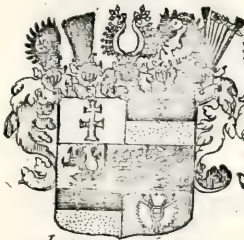

L. 3. c. 22. p. 632.

LANDGRAV. HASSIAE LIN. CASSELL.

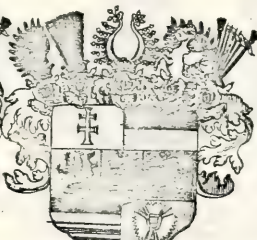
LANDGRAV. HASSIAE LIN. DARMSTATT.

C. DE MANDERSCHIED IN KAYL.

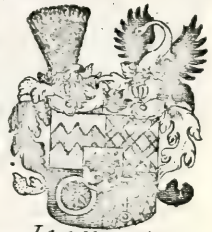
L. 3. c. 23. p. 634.

C. DE MOERSBERG.

L. 3. c. 23. p. 638

EPISC. MONASTERIENSIS.

L. 1. c. 59. p. 245.

EPISC. PADERBORN, ET. MONASTERIENS.

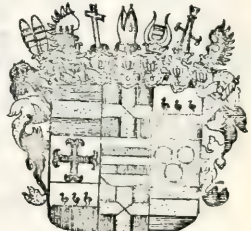
L. 3. c. 24. p. 641.

C. NASSOVIA LIN. SARAPONT.

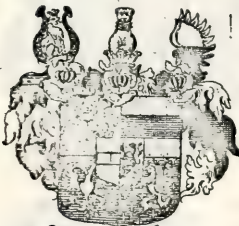

L. 3. c. 25. p. 642.

C. NASSOVIA LIN. SARAPONT.

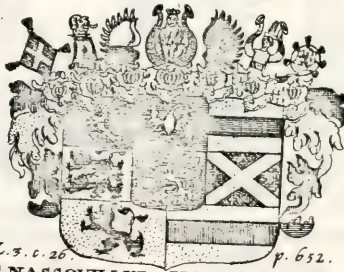

L. 3. c. 25. p. 642.

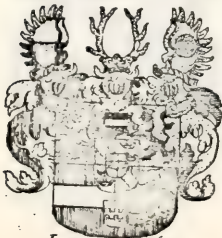
L. 3. c. 26. p. 652.

PRINC. ARASION EX NASSOV.

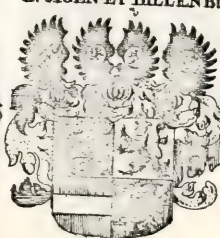

L. 3. c. 26. p. 652.

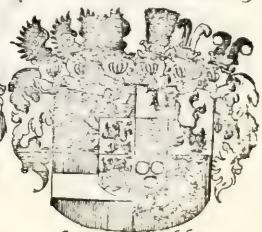
PRINC. NASSOVII LIN. IN SIGEN ET DILLENBURG SIGENS. (Princ. With. Maurer)

L. 3. c. 26. p. 657.

L. 3. c. 26. p. 656.

L. 3. c. 26. p. 664.

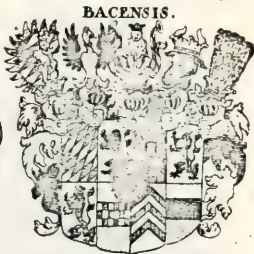
ELECTOR PALATINUS C. PALAT. RHENI LINEA C. PALAT. RHENI LINEA. NEOBURG. ET SULTZ-
RHENI. SIMMERENSIS. BACENSIS.

L. 3. c. 27. p. 666. 668.

p. 672.

p. 673.

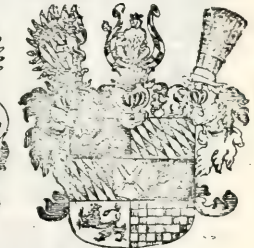
C. PALAT. RHENI LINEA. C. PALAT. RHENI LIN. ABBAT. QUEDLINBURG
BIPONTINA. SPANHEIM PRIORIS. EX C. PALAT. SPANHEIM.

p. 674.

p. 676.

p. 677.

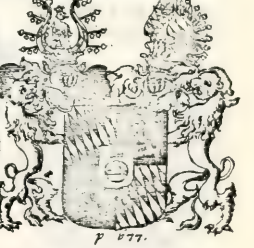
C. PALAT. RHENI LINEA. C. PALAT. RHENI LIN. VEL. ELECTOR ET DUX
SPANHEIM. (Duc. Christiani) DENT. ET EX SPANHEIM BAVARIA.

p. 676.

p. 677.

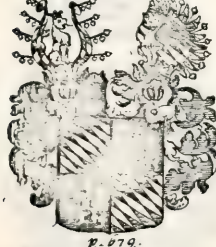

p. 677.

DUCES BAVARIA.

EPISC. FRISING. ET RA-
TISPON EX D. BAVAR.

C. DE WARTENBERG.

p. 679.

p. 679.

p. 680.

REX POLONIA.

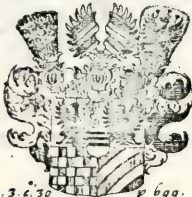
LXXI.

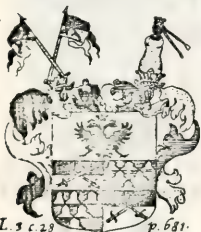
L. 3. c. 30. p. 688.
DUC. LIGNICH ET BRIEG.

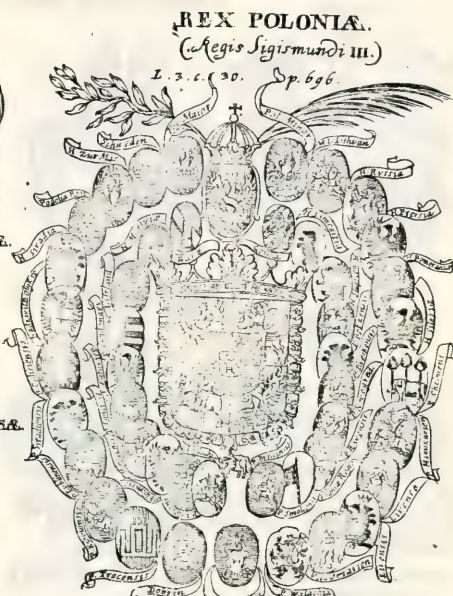
L. 3. c. 30. p. 699.
DUC. MONSTERBERG ET GLSA.

L. 3. c. 30. p. 699.
MARESCHALL DE PAPPENHEIM.

L. 3. c. 28. p. 681.
BAR DE POLHEIM.

REX POLONIA.
(Regis Sigismundi III.)

L. 3. c. 30. p. 696.

C. DE RECHBERG ET ROTZLEU.

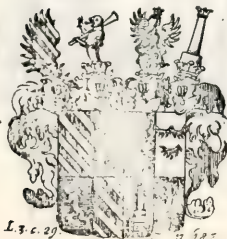
BAR DE IOLHEIM.
(Lin. Wartenburg.)

L. 3. c. 28. p. 684.
C. DE SAYN.

L. 3. c. 29. p. 686.
C. DE SAYN ET WIGENSTEIN.

L. 3. c. 29. p. 687.

L. 3. c. 32. p. 703.

L. 3. c. 32. p. 705.

BAR. RAUBER.

INDE SCHENBURG.

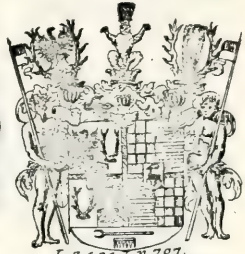
C.DE SCHWARTZEN-
BURG.

L. 3. c. 31 p. 701.
C. DE SULTZ.

L. 3. c. 33. p. 707.
DN. DE TAVTENBER.

L. 3. c. 34 p. 707.
C. DE TAXIS.

L. 3. c. 35 p. 711.
EPISC. TRIDENTINUS.

L. 3. c. 36 p. 713.
EPISC. AUGUSTAN

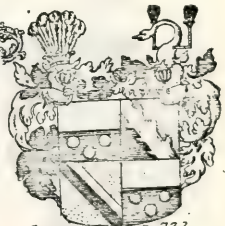
L. 3. c. 37 p. 713.
DE FREYBERG BAR.
DE HUSTINGEN.

L. 1. c. 38 p. 717.
EPISC. EICHSTATT.

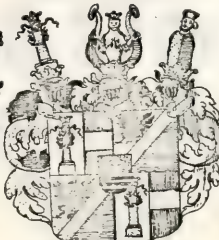
L. 1. c. 40 p. 729.
C. DE KIELMANSECK.

L. 1. c. 40 p. 732.
BAR. DE KIELMANSECK.

L. 3. c. 42 p. 733.

L. 3. c. 44 p. 737.

L. 3. c. 44 p. 738.

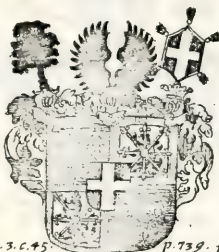
BAR. DE GRUNTHAL.
T XXXIII.

L. 3. c. 43. p. 735.

ELECT. ARCHIEPISCOP. MOGUNTINUS.
(*dom. Anshelmi Francisci & Engelheim.*)

C. DE LEININGEN ET DAGSBURG.

L. 3. c. 45. p. 739.

C. ORTENBURG VET. PROSAPLA.

C. DE METTERNICH IN WINNABERG.

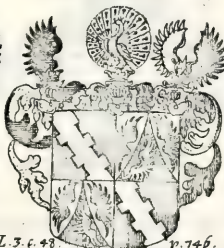
L. 3. c. 46. p. 741.

C. ORTENBURG CARINTH
(*Ex Salamancid.*)

L. 3. c. 47. p. 743. L. 3. c. 48. p. 746.

C. ORTENBURG IN CARINTH PRINC. OSTFRISIA. S.
(*ex Widmannis*) *Fris. Orientalis.*

L. 3. c. 48. p. 758.

C. OSTFRISIA. ET RIETBERG.

L. 3. c. 49. p. 758.
BAR. DE RECKE
(*von der Recke.*)

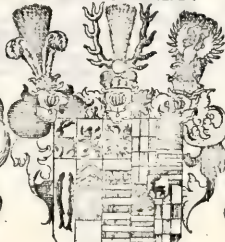
L. 3. c. 49. p. 760. 762.
C. DE STOLBERG.

L. 3. c. 49. p. 762.
C. DE STOLBERG.
(*Com. Ludovici.*)

L. 3. c. 50. p. 764.

L. 3. c. 51. p. 771.

L. 3. c. 51. p. 765.

C. WALDECCIA.
Lin. Culenburg.
TXXXIV.

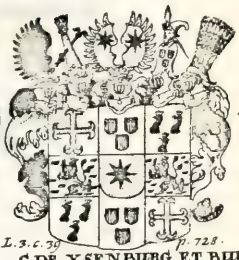
L. 3. c. 39 p. 719.
C. DE WOLFSTEIN.

C. WALDECCIA.
Lin. Wildung

L. 3. c. 39 p. 728.
C. DE YSENBURGET
BUD.

C. WALDECCIA.
ciuid. Linea

L. 3. c. 39 p. 728.
C. DE YSENBURG ET BUD.
Lin. Kelfeerbacens.

L. 3. c. 52 p. 773.

L. 3. c. 53 p. 777.

L. 3. c. 53 p. 775.

MODUS DESIGNANDI COLORES ET TINCTURAS.

Argentum. Aurum. Rubenscolor. Coruleus. Niger. Viridis. Vellus hor- Vellus var-
d'argent. Dor. De gueules. D'azur. De sable. de sinople. mionicum. um. de var-
dehermes res.

weiß od.
Silber.

Gold od.
gelb.

Roth.

Blau od.
blau farb.

Schwarz.

Grün.

Hermin
Fuetter.

Lein.

SECTIONES SCUTORUM

Transverse Bipertitum
sectum. party.
coupé.

Zwey ge.
spalten.

Nach der
länge ge.
theilt.

Diagonali
dextra linea
sectum. tranche

Schreg
rechts ge.
theilt.

Diagonali
sinistra sec-
tum. taille

Schreg
lincks
getheilt.

Fripertitum.
tiercé enpal

Zweymahl
nach der länge
getheilt.

Bis sectum.
tiercé en
faisce.

Zweymahl
zwey ge.
spalten.

Bis diagonaliter sec-
tum tiercé en bande
ou barre

Zweymahl
Schreg
getheilt.

Quadri per. Indecussim
titum. esar. quadri parti-
tele. tium. es kartel
en section

De vierdt
oder
Quartiert

Schreg ge.
vierdt od.
Quartiert

PROLEGOMENA

Continetia

Commentarium Historicum in insignia Serenissimæ Domus
Saxonicæ 1668. editum, & jam in nonnullis emendatum atque
auctum.

ARGUMENTUM

PRO O E M I U M.

Cap. I.

De Scuto, Sect. I. Scutum Electorale.

1. Scuti dispositio. Mos plurimum areolarum.	Landsberga Osterlandia. Ejus Domini.
2. Leo Thuringicus. Differentia ab Hassiaco. Defectus libri armorialis.	Lipsia scutum.
3. Thuringia. Ejus Domini. Ex Carolinis. Landgraviis. Successio ad Misnicos.	20. Orlamundanus s. Vinariensis comitatus. Quomodo ad Saxones.
4. Leo Misnicus. Marchiones.	21. Leo diversis coloribus tinctus. Exempla alia. Pleisnensis terra.
5. Fascia Saxonica. Serti rutacci origo. Ab aliis familiis ascitum.	22. Jus vetustum Ducatum Svevia. Omissum.
6. In Maschvitzo scuto sertum.	23. Magdeburgius Burgraviatus. Burgravorum series. Ad Electoralem familiam.
7. Saxonia. Duces ex Bilingis. Guelfis. Ascamis. Successio ad gentem Misnicam. Conferentia cum Duc. Saxonia. Equus veterum Saxonum.	24. An scarabei cornua, vel vaginarum extremitates? An circuli angulares?
8. Carbunculus radiatus. Aelius Gracilis. Figura alius usitata familiis.	25. An nota Angria? Brema Comit. Tessera aliquando ad alios translata.
9. Circa fata. Jus ad Saxones. Ratio. Historia.	26. Rosa, an Angleria? Altenburg.
10. Leo Juliacensis. Comites Juliaci. Marchiones. Duces.	27. Eisenberg Com. An cum Isenburgiis iidem. Dissernicula ex colorum variatione.
11. Jus Saxonum in Ducatum.	28. Fascia tessellata. Comitatus Marcanus. Ejus principes. Prateniones in eum.
12. Montanus s. Bergensis Leo. Montium Domini.	29. Ravensbergii cantherii. Ravensburgii in Svevia.
13. Aquila Palatinatus Saxonia.	30. Scuta pura. An insignia? Regalia s. bluts fahn.
14. Palatinatus dignitas. Conjectura.	31. Gallina Hennebergica.
15. Vicariatus Saxonia ex hoc Palatinatu?	32. Insignium paronomasticorum s. loquentium defensio.
16. Palatinatus Thuringia.	33. Hennebergius principatus. Quomodo ad Saxones?
17. Res Lusatis. Lusatia inferior. Ejus Domini. Redit ad Saxones.	34. Enses Electorales. Marefcallorum tessera.
18. Lusatia superior. A Bohemis ad Saxones.	35. Dignitas Electoralis collata Friderico bellicofo.
19. Landsberga. Plura ejus nominis loca.	

Sectio II. Aliorum Ducum Saxonie scuta.

1. Differentia ab Electoralibus.	8. Clavis & Gladius Episcoporum.
2. Scutum D. Augusti Parmula media.	9. Episcopus Citicensis s. Naumburgius. Historia.
3. Magdeburgius Archiepiscopus. Ejus historia.	10. Sententia Ernestina.
4. Barbienfis Comitatus.	11. Scutum Ducis Joannis Georgii Isenacensis.
5. Scutum Ducis Christiani.	12. Sayn, Wittgenstein, Homburg & Freisburg.
6. Episcopus Merseburgius. Historia.	13. Scutum Ducis Friderici Gothani. Thonnensis dynastia.
7. Mauriti Ducis Clypeus.	

14. <i>Veterum Ducum scuta. Friderici. Ioannis. Alberti.</i>	17. <i>Scutum Iuliano - Clivia successione auctum.</i>
15. <i>Ioannis Friderici. Georgii. Henrici.</i>	18. <i>Ioannis Friderici filiorum. Romhild.</i>
16. <i>Mauritii. Augusti. Ioannis Friderici. Ioh. Wilhelmi.</i>	19. <i>Burggraviatus Würceburgius.</i>
	20. <i>Conclusio.</i>

CAP. II.

De Apice vel timbro & galeis.

1. <i>Apex. Galearum usus. Earum situs. Discrimen.</i>	11. <i>Aliorum laterculorum apices. Palatinatus utriusque. Landsberga. Magdeburg. Burg. grav.</i>
2. <i>Lusatia superior. Ale.</i>	12. <i>Hennebergici Principatus.</i>
3. <i>Clivia. Taurinum caput.</i>	13. <i>Orlamunda. Brenza. Pleiffa. Eisenberga. Aldenburghi.</i>
4. <i>Cornua. Folia dependentia. Thuringia.</i>	14. <i>Marca. Ravensperga.</i>
5. <i>Saxonia. Electoratus. Columna an pileus?</i>	15. <i>Regalum.</i>
6. <i>Differentia apicis à scuto. Vethini Comitatus. Misnia marchiones.</i>	16. <i>Scuti appendices relique.</i>
7. <i>Iuliacum. De Figura dubium.</i>	17. <i>VVeckii promissa explicatio insign. Saxonorum.</i>
8. <i>Montanus Ducatus. Cauda Pavonina.</i>	18. <i>Votum.</i>
9. <i>Inferior Lusatia.</i>	
10. <i>Ducalis linea galea.</i>	

PRO O E M I U M.

DE natura vel jure insignium gentiliorum generatim agere, alienum ab hoc loco, & ad partem primam hujus operis spectat, quam Deo volente proxime publicæ luci exponemus. Hic vero, ut disciplinæ hujus, quam nostris majori ex parte ignotam iusta methodo tradere constitui, aliquis prægestus exstaret, specimen solum Heraldicæ tractationis exhibere, & quod in primis ad rem visum est, huic fini in *Saxonice Serenissima* familiæ emblemate juxta fecialium scita considerando occupari decrevimus. Hoc tamen omninò prænotandum est, omne illud, quod Heraldica scientia in insignibus explicare solet, ad duo fere capita, *scutum & apicem*, quorum utriusque tamen sunt appendices, referri: unde nobis etiam in duobus illa Saxonorum armorum decora illustranda fuerint.

§. 2. Porro unum, antequam rem ipsam aggredior, præmonere necesse est, videlicet non probare nos *mysteria*, quæ plerumque æ signis aut coloribus elicere vulgò volunt, nulli quam in poematibus ferenda. Vel si quis illa omnino nolit improbare, utatur per me suo sensu; mihi stat animus eorum in hac meditatione non facere mentionem. Sit ergo Leo Symbolum magnanimitatis heroicæ, bellici roboris, clementiæ erga subditos & devictos, gratitudinis, prudentiæ, principatus; Aquila victoriæ, celsitudinis, perspicaciæ &c. Bos roboris, utilitatis, castimonix, temperantiæ, modestiæ, justitiæ, tolerantix, laboris, fortitudinis, &c. Rosa refectionis, liberalitatis, status florentis, gaudii, spei; pali & cantherii sustentationis publicæ, &c. & liberum sit cuique, suis delectari allusionibus, dum mihi etiam fraudi non sit, de illis, quibus non capior, tacuisse; neque necessitas imponatur, ea tradendi, quæ extra eos usus, ubi lusus ingenii patere campus debet, non probat. Alioqui si quid solidi in illis rebus quærat, male de ista Heraldica seu insignium arte mereri videntur, qui illa vanitate non se tantum, sed ipsam disciplinam, nullo hujus vitio comperto, apud alios risui exposuere. In eos certè omninò quadrant, quæ Doctiss. David Blonde. *Geneal. Franc. T. 2. p. 164.* in universam scutariam scientiam dicere apparet. *Nec ipsi, inquit, aliisque per totam Europam regibus defuere Mysteriorum inventores, qui ubique scientiam, quam Heraldicam vocant, aggressi quotidie de re arbitraria, & per se nihil placitis tradiderunt, & aliis ad colendum obtulerunt.* Et p. 263. *Quomodocumque de leonibus & aquilis, de aurei, coccinei, carulei coloris excellentia philosophari libeat, omnium in incerto esse, ipsique principum & magnatum computantibus factis (cum sua quisque voluntati obsequitur, & symbola*

Symbola symbolis mutat, & paronomastica ex occasione tantum sumta, aliis quibuscunque præfert scutaria artis nova & ludrica placita concuti, &c. Ante Blondellum, etiam de Germaniæ historia bene meritus Marquard. Freherus Orig. Palat. P. 1. cap. 13. ita ait: *in causis colorum, naturam & præstantiam atque inde deductos significatus subtilius inquirere ob veterum circa illos superstitionem frustra sit.* Confert Celeb. Joh. Limn. Jur. Publ. addis. T. IV. ad 2. 7. p. 241. Cl. Franc. Menestr. veris. art. dublasf. cap. 8. p. 88. ubi omnem eam inquisitionem non inutilem tantum, sed & ab arte Heraldica alienam esse, & solis poetis dignam decernit.

§. 3. Porro alii quoque suspicioni eundem est obviam. Erunt fortè, qui insignia hæc minoris splendoris aut dignitatis esse existimabunt, quod pauciores laterculi figuras, quas *honorabiles* (*pieces honorables*) appellare solent faciales seu heraldi, ferant: videlicet tantum quinque: cum reliqui animalium aut alioqui naturalium rerum imagines contineant. Sed noverit ille, quisquis ita sentit, regulam, qua nobiliora insignia censent, quæ signis istis imaginariis, ab arte aut natura nihil trahentibus, abundant, ipsa praxi universali Regum & supremorum principum refelli. Conf. præfat. Menestr. veris. art. dublasf. c. 18. p. 332. Si enim Imperatoris, Galliæ, Hispaniæ, Angliæ, Scotiæ, Daniæ, Sueciæ, Poloniæ, Portugalliæ Regum scuta intuearis, nulla harum honorabilium figura occurrit. Cum his ergo Serenissimorum nostrorum Principum insignia damnari aut vilipendi oporteret. Potius hæc oriri posset conjectura, *honorabiles* illas figuras, nomen adeptas esse, non quod solum illa præcipua honoris monumenta sint, sed ne solis his linearum ductibus alius omnem honorem abjudicare auderet: unde etiam nomine illis vindicandus ipse fuit.

CAP. I. DE SCUTO.

A Scuto, quod apud Joh. Limn. Jur. publ. 6, 6. 47. non ineleganter tabulæ, quæ gladio scribendis recipiendisve fortitudinis (adde, avitorum dominiorum) notis idonea sit, comparatur, nobis nunc initium faciendum est: in cujus figura determinanda, tantum non ad superstitionem usque Galli curiosi sunt, non etiam Germani, quibus haud semper eadem figura placuit. Illis præcipue probatur, quæ, cum superius quadratum pingere institueris, inferioribus angulis ad rotunditatem leviter flexis in cuspidem desinit. Nostri elegantiae causa latera & summitatem non minus opere sculptorio condecorant, ut à icuti figura longius abeat. Id genus *Cartouches* apud Gallos audit, & nescio qua causa vulgò civitatibus tantum & Italis Principibus attribuitur, certè nostris proceribus æque in pretio est.

Porro in Scuto (quod apud Saxones nostros nunquam inclinato, *escu couché*, sed semper recto situ vidisse memini) sectionis modus præcipue observandus est. Hic autem non omnibus Saxonibus Principibus idem servatur. Quamvis enim Germanis nostris subdistinguedi lineas & personas unius stirpis, per varias additiones vel diminutiones, modi, qui Gallis familiares sunt, & *brisures* dicuntur, (vide aliquando hoc de argumento nostram artem Heraldicam. L. 1. c. 8.) haud æque in usu sunt; non tamen impedit, etiam fratrum, nedum agnatorum scuta ita inter se differre, ut laterculos plures numero paucioresve vel diversos contineant; prout vel personæ vel lineæ aliqua dignitas, principatus aut prætensio peculiares sunt. In Saxonica gente, quæ ex Misniæ Marchionibus prodiit, duo hodie præcipui rami sunt, quos *Ernestus* & *Albertus* Friderici Placidi filii sub finem seculi decimi quinti ex se producerunt. Cum in Ernesti posteritate initio Electoralis dignitas fuisset, ea dein ad *Albertinam* domum translata est. Unde nunc *Electoralis* ramus in 4. fratribus, quorum quivis aliam scuti divisionem vel peculiarem areolam servant, subsistens: *Ernestinus* autem quondam etiam *Altenburgicum*, & *Coburgium*, nunc *Vinariensem*, cujus surculi *Isenacensis* & *Iencnsis*, & *Gothanum* palmites complectens, totam hanc Celeberrimam gentem constituunt. Ut vero ordine procedamus, primum Electorale scutum lustrare necesse erit: dein quæ cum aliis fratrum aut gentilium clypeis communia vel diversa sint, adjungere constituimus.

SECTIO I.
 SCUTUM ELECTORALE.

HOc scutum, ut præter *Pauli Fürst. Wapenb. P. 3. p. 4.* monetæ & sigilla docent, bis ad perpendicularum, septies transversim sectum est, imposita media parmula. Gallus diceret, *parti de deux traits, coupé de sept, & un écusson sur le tout.* Nostri: *zwensmal der längenach getheilt/und 7. mahl nach der breite gespalten.* Itaque areolas 22. inque illis varias ditionum, jurium & dignitatum figuras complectitur: more nostri seculi. Nam olim eundem in usu non fuisse, ut ob præcipua dominia infererentur schemata pecularia, exempla varia docent. Sed soia non est *Saxonica domus*, quæ receptam illa consignandi consuetudinem servat; majori certè jure, quam cum apud externos sæpè familiarum, quæ quocunque modo affinitate se contingere credunt, stemmata sub nomine, *escus d' alliances*, suis *δείμασι* inserunt. Observatio alia est *Limnei Jur. publ. Tom. 5. addit. ad 5. 15. p. 455.* non contemnenda, quod & hæc & aliæ Serenissimæ familiæ plures, multoties in insignibus eas exprimant ditiones, quarum titulum negligunt: quod ex consuetudine quam ratione certâ repetere ille mavult.

§. 2. Sed tempus est, ut singulos laterculos examinemus: in quibus summi ordinis primus *caruleus leonem ex argento & minio fasciis transversis variegatum* (mit roth- und weissenstrichen in die quer zertheilt/ seu *d' azur au lyon burellé d' argent & de gueules*) exhibet. Leoni coronam auream imponunt communiter, ac ita etiam *Petrus Albinus Meisn. Landchr. tit. 15. p. 192.* In monetis (conf. *Ioh. Jacob. Luckii Syllog. Numism. p. 105.* & alibi) corona hæc non ubique conspicua est, & omnino omittitur in *Fürst. Wapenb. P. 3. p. 6.* quod malo dicere, *ἀβλεψία* sculptoris factum, quam ut in dubium coronam ipsam revocarem. Hujus etiam metalli linguam & falculas, si quid congerere licet, esse suspicor, ex eo quod *ὠκ θηρὸ πονὸν* coronæ, non verò ipsius figuræ, colorem illa imitari amant. Porrò ipsa *Leonis*, qui inter quadrupes princeps ferri solet, figura, etiam si regia non ilico nota, (ut adversus *Chiffletium*, superius allegatus *Blondell. Geneal. Franc. T. 2. p. 353.* ostendit) sed ejus usus paulatim ita communis factus sit, ut in proverbium abierit, *si ti n' as point d' armes, prens le lyon.* (*Menestr. verit. art. du blas. c. 17. p. 315.*) dignum tamen magnis proceribus *δείμα* est, & semper ex præcipuis signis æstimatum. Conf. *Sam. Bochart. Geogr. Sacr. P. 1. L. 4. c. 12.* De distinguendo hoc Leone ab altero *Hassiaco* (Quem vide in *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 8.*) alii non parum laborant. Nisi nostro leoni coronam vindicassemus, ejus defectus luculentam differentiam poneret. Primus è Germanis, qui in signum excolere historiam studuit, cum laudem nominandus, *Theod. Hæping. de jur. insign. c. 6. p. 5. §. 10. m. 2. n. 797.* quæstionem tractat, sed etiam si n. 799. diveritatem affirmet, ejus tamen modum non explicat: nisi quod *Sebastiano Münstero Cosmographo* subscribit, dicenti, *wie sie dann einen gleichen Schild führen/ aufgenommen/ daß die rothen Strich im Löwen versetzt seyn.* Luculentus dilcrimen, me iudice, ellet, si ex communi sententia *Hassiacus Leo* decem transversis tæniis exaretur. Quamvis enim adhuc modum etiam *Thuringicum* pingat, & describat de insignibus præclare meritis *Cl. C. Oronce Finé, Cogn. de Brianville, in jeu d' armoir. p. 138.* *burellé d' argent & de gueules de 10. pieces:* atque iidem terminis ante eum *scutaræ artis* cætero qui peritissimus *Ioh. Jac. Chifflet, inf. gentil. Eqq. A. V. 96. p. 60.* domesticis tamen testibus *Albino & Sachs in Kayserchr. P. 3. p. 176.* qui quaternas fascias nostro inductas tantum memorant, fidem adhibere malo (vid. infra *L. 3. c. 23. n. 11. p. 538*) Sed & quod hic leonem in *levam obversum* (*contourné*) observat, rectius non notasset. Neque enim id leoni huic perpetuum, sed aræ situs ex more Germaniæ in causa est. Quamvis videlicet regula Gallis universalis sit: (quæ apud *Menestr. abregé Methodiq. des arm. p. 58.* duodecima est.) Ut animalia ad dextram convertantur, nostræ tamen gentis consuetudine aliud introductum est, ut elegantia causa introersum, quæ in dextro scuti latere pinguntur, animalia spectent, nulla situs illius peculiari ratione. Quod *Menestr. in verit. art. du Blas. c. 10. p. 122.* exprimit. *Les Allemands pour donner une plus belle forme à leurs écussons les mettent souvent contournés dans leur écartelures pour affronter les quartiers.* Non possum non notare hac occasione defectum non contemnendum libri nostri armorialis *Wapenbuch* quod post *Sibmacherum* superioribus annis *Paulus Fürst Norimbergæ* edidit: cum ne-

scio qua persuasione, ut elegantior sit species, in primis in prima & secunda parte, distincta inter se insignia ad eundem modum, ratione figurarum & galearum invicem obverterunt, ut prima & secunda, quarta & quinta, obliquo situ, altera alteram respicerent partem, solum medium scutum & galea situ pingerentur ad verso. Quod si exteri intueantur, præter alias suspiciones sequiores, quas de familiis (quibus fors primam & quartam stationem obtulit) concipere possunt, saltem causam aliquam subesse, & eam sollicitè indagandam, credent. Certè si pictores inde scutum aliquod nobile excerpere volunt, animalia suo situi restituere debent, nisi eundem, quem in libro figuræ tenent, situm fervantes non semel errare, & inscitæ notam apud externos contrahere, aut certe his crucem figere malint.

§. 3. Hic Leo *Thuringiam*, *Franconia*, *Hassia*, *Brunsvicensis* agri, *Magdeburgicæ* & *celesos*, *Anhaltini* Principatus, *Misnia* atque *Voitlandiæ* limitibus inclusam, nemine contradicente, designat. Quamvis de eo, an *Ludovico Barbato* *Conradus Salicus*, an *Ludovico III.* *Lotharius II.* Imperatores eum concesserint? apud *Albin. Misn. Chr. Tit. 15, p. 192.* disputari videam. Nos hic de *Thuringorum* vetusta gente, ejus origine & regimine multa recensere super sedemus: eum, qui de his plura scire desiderat, ad *annales & Chronica Thuringiæ*, quæ authoribus *Zacharia Rivandro*, *Joh. Bechevero*, *Frid. Schmidino*, *Joh. Binhardo*, extant, remittentes. Pauca nobis sufficiunt. *Thuringos* suo subdidit scepro, juxta *Chron. Joh. Tili A. C. 495.* *Francorum* Rex *Clodovæus*, cum prius proprios reges illi habuissent. Quod vel ex eo liquet, quod *Childericus R. Francorum*, cum luorum incurrisset odium, apud *Thuringos* tantisper refugium habuit, donec ope fidi sui *Winomari* seu *Videmari* reduceretur in regnum, vid. *P. Aemil. L. 1. p. 5.* Mantis provincia in potestate *Caroli M.* posterorum (unde forte, qui huic Imp. lilia attribuunt, in quibus strenuè pugnat *Joh. Ferrand. epinic. pro lil. 6.* lilia arcescent, quæ *Thuringiæ* sub *Francorum* potestate constituta æfferunt, & *Erfordiæ* adhuc conspici testantur) & in hujus nepotibus *Ludovicus Germanicus* dictus cum reliquis *Transrhenanis* eam obtinuit. Demum *Ludovicus* cogn. *Barbatus* ex eisdem *Caroli M.* prosapia oriundus, *Caroli*, qui *Dux Lotharingiæ* ab *Hugone Capeto* regno *Franciæ* exclusus, hætenus masculam summi illius Imperatoris progeniem clausisse credebatur, filius (quod probatum dedit adv. *Chiffletium*, *Eruditissimus Blondell. Genealog. Fr. Plen. assert. T. 2. p. 33. 34. seqq.* & ob hoc, si quid argumentum adversarii *Chiffletii* efficeret, omne illud commodo *Hassorum* & nostrorum *Misniorum* s. *Saxonum* cessurum credidit. d. l. p. 280.) novam Principum hujus ditionis ortus est ferriem. Cum enim infortunio paterno oppressus, in *Germania* per fugium quævisisset, juxta diligentis. *P. Lang. Chr. Citiz. ad ann. 1025.* à *Bardone* Archiepiscopo *Moguntino* *Vicedominus Thuringiæ* constitutus est. Cui titulo post hæc *Conradus Imp.* proprio beneficio ipsius *Thuringiæ & Hassiæ* dominium adjecit. Sed & uxoris *Cæciliæ Sangerhusana* dos agri non contemnendum modum complectebatur. Ab hoc reliqua principum progenies descendit, postquam in nepote *Ludovico III.* *Ludovici Saltatoris* filio accessisset *Landgraviis* s. *Comitis* provincialis dignitas. Cum enim eoque peculiates *Marchiones Thuringiæ* fuissent, quorum seriem recenset *P. Albinus Chr. Misn. p. 410. 411.* *Lotharius Imp.* ad quem ab uxore hæc ditio, suo ex *Hedvige* filia genero, præfate *Ludovico III.* eum titulum & quod aliquibus videtur, hanc tesseram concessit. Post patrem filius *Ludovicus IV. Ferræus* & nepotes *Ludovicus V.* *Mitis* atque *Hermannus* præfuerunt *Thuringis*. *Hermannus* successere filii *Ludovicus VI.* qui *Sanctus* cognominatur, & *Hermannus* genuit, veneno ab anu *Bertha* *Seburgeni* 1241. interemptum, atque *Henricus*, cogn. *Raspo*. Hic à factione *Papæ* Imperatoris titulo mactatus, & *Friderico II.* oppositus est: Sed 1247. 16. Febr. ex vulnere ad *Ulmam* accepto decedens *Caroli M.* posteros mares terminavit. Hoc mortuo controversiæ factus locus: cum hinc *Henricus Illustis M.* *Misniæ*, *Theodorico* comite *Weissenfelsio* ac *Juditha* seu *Insha* *Thuringica* *Henrici & Ludovici* sorore natus, illinc *Sophia* *Ludovici* filia successione sibi arrogarent. Cum *Sophiæ* agnationis nomen prodesset, pro *Theodorico*, præterquam quod olim *Witikingæ* stirpi hæc ditio paruerat, sexus fuit, atque ab *Imp. Friderico II.* juxta *Albin. Chr. Misn. Tit. 15. p. 191. ex Monacho Pirn.* concessa erat 1247. expectativa. Quibus titulis procerum voluntas accessit, principem vicinum & amicum ad gubernacula vocantium. Interim *Sophia* *Brabantina* pro filio *Henrico*

puero *Hassiam*, adjuncta aliquorum ex Ordinibus favore, occupat, & in sua verba sacramento adstringit. Nec tamen his ita sopita est: verum, cum certum Imperio capere non esset, cujus iudicio causa dirimeretur, 1255. in bellum utrinque prorupere. Varius illud Marte gestum est, ut tamen ad extremum Sophiae causa, capto Alberto Brunsvicensi, auxiliari Principe, inferior videretur. Profuit hoc, ut tandem pax inter partes contendentes fieret, qua arces ad Werram lytro quidem Alberti Misnici concessæ, Sophiae cederent, & ita Hassia atque Thuringia diversos inciperent habere dominos. Conf. *Fabric. Saxon. L. 2. ad ann. 1258. seqq.* Quinimo occasio etiam hac contentione data est ætiori inter utramque domum Mitnicam & Hassiacam unioni: quæ ab aliis quidem ipsa *Confraternitas* creditur, postea potius 1373. inita: à *Limneo* autem *Iur. publ. 4. §. 161.* ostenditur, fuisse confœderatio, *Erbvertrag* non *Erbvereinigung*. Conf. eundem *Tom. IV. addit. ad h. l. p. 621. & T. 5. p. 302.* ut & *Celeberr. Bened. Carpzov. Disp. de pacto Confrat. Saxon. Hess.* Ea Confraternitas hodie quoque durat, ut seu planè eundem seu non multum diversum leonem in utroque scuto comparere, mirum esse non debeat. Quamvis autem post tot secula & factam transactionem supervacaneum plane sit, Henrici agere advocatum, ejusque juri exponendo infundare, sufficit tamen notasse, quod illud regulæ incumbat, quam in causa non dissimili doctissimus historicus *Ioh. Caramuel à Lobkoviz in Phil. prud. R. Lusit. demonstr. L. 5. disp. 3. p. 477.* non ponit tantum, sed multis Jctorum auctoritatibus, quas excerpere vel huc adscribere non necesse duco, statuminat, quod Agnata non debeat Cognato præponi, si uterque in eodem gradu existat. Aliud axioma feudaliū doctorum adv. Sophiam militabat, cum semel exclusam fœminam (contigit id Sophiae, cum patruus Henricus principatum susciperet) semper exclusam manere vulgo asserere solent. Verum antiquos tumulos refodere, aut quæ decertata sunt redordiri bella, (nam Sophia etiam speciosis ac validis argumentis non destituebatur) nulla nos necessitas cogit.

§. 4. Diu nos Thuringicus leo tenuit: huic alterum *Misnicum* addamus, qui opponitur in laterculo primi ordinis tertio vel sinistro *aureo*, & *niger* (quo colore tantum in Syria reperiri eos non nemo auctor est) *linguam & falculas coccineas* erecto situ protendit. (*d'or au Lyon de sable, armé, & lampasse de guenles.*) Neque de figura amplius quid addere necesse est. Symbolum esse *Misniae*, quam hinc Thuringia & Saxonia, illinc Lusatia & Bohemia includunt, modo diximus. Qui hujus incolae veteres scire avert, is *Albinum* accedat oportet, fuscæ materiam pertractantem: cum post *Hermunduros* Mylorum populum agnoscat, qui à Sorabis *Venedica* vel *Sarmatica* gente diu oppressi, ope Francorum demum jugum excusserint, atque aucti colonis Saxonici fines pristinos recuperaverint. Institutus in ea *Marchionatus* (Qua de dignitate conf. eundem *Albin. Chr. Tir. 9.*) hodiernum durat, & ipso hoc emblemate (aliud enim *Burggraviatus Misnici*, qui diu & usque ad Henrici VII. mortem 1572. penes Illustrissimam Dominorum *Ruthenorum* s. *Reussiorum de Plavia* familiam fuit, quinimo nunc quoque investiturâ Cæsareâ illis Dominis dari solitâ comprehenditur, signum notatur in *Wapenb. P. 2. p. 13.* videlicet, in aureâ parmâ niger decussis. conf. inf. L. i. c. 8. t. n. 14. p. 422.) in scuto nostro indicatur. Fuit illa dignitas, antiquam si traditionem non dedignamur, penes *Witkindeos*, ut tamen non una semper linea illâ gauderet. Vide sæpius memoratum *Albinum* p. 403. ubi à *Friderici Wethinensis* filio *Brunone* orsus, posteros (in quibus *Eccardus* regnum Germaniæ affectavit) recenset. Cum vero in *Eccardo II. 1046. al. 1068.* desinisset mascula progenies, ob forem *Mathildem* uxorem *Theodorici M. Landspergensis*, linea agnata, duplici jure hereditatem crevit. Sed in ea etiam, cum *De donis Lusat.*, qui *Eccardo* avunculo successit, filius *Henricus* (patrimoni adversus *Vratislavum Bohemum*, *Henrici IV. dono nixum*, defensor) & nepos *Henricus* ramum finirent, iterum ad patruales successio delata est. *Conradus* enim *Thimonis* filius, *Theodorici* nepos, primus ex illis fuit, qui *Misniam* suæ lineæ illatam in posteros, absque iterata translatione, propagavit, sub quibus hodiè quoque *Misnia* est. Vid. *Genealogos* in nostris præcipuos *Hieron. Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 2. p. 112, 13. El. Reusner. Basilic. Genealog. P. 3. p. 269 seqq. Nicol. Rittersh. in tab. Misn. March.*

§. 5. Media inter Thuringicum & Misnicum Leones area octo (aliis decem) *transversis aureis & nigris tamiis* (alii *stratoria ligna*, minus exar-

ex artis modo loquentes, vocant, alii trabes) exarata conspicitur, *serto viridi rutacea* (unde etiam Gallorum *Cranclain*, à nostro *Kranzlein*) seu mitella toti superinducto, (*fascie ouverte d'or & de sable au cranclain de sinople brochant sur le tout.* M. Gilb. de Varenna. vocat *bande fleuronnée seu demie couronne de rue perie en bande.*) Originem figuræ huius post *Cranzium* & alios allegatos *Hapting. de jur. insign.* c. 6. p. 5. m. 5. n. 710. p. 345. illam prodit: Fuisse Bernhardo filio Ottonis Acanii, insignia paterna, quæ *Ballenstedium* Comitatum (unde cum trabes has *Ioh. Pomarius Sächs. und Niderf. Chron.* p. 161. *Ballen* vocet, insignibus æquivocis hæc adnumerantur.) notabant (*Conf. Sibmach. Wapenb.* P. 2. p. 22.) aureis & albis fasciis variegata. Cum vero post Henricum Leonem exautoratum, cuius posterii Serenissimi Duces Brunsvicenses memoriam veteris dignitatis equo Saxonico galeæ imposito adhuc servant, 1181. Fredericus Barbarossa Imperator ipsi Ducatum Saxonie contulisset, ipsum orasse, ut aliquo à fratribus suis discrimine arma Ducatus insignirentur: Tum Fredericum, ut erat coronatus per æstum, rutaceam coronam ex obliquo supplicantis Clypeo iniecit. Conf. aliam sed minus probabilem occasionem recensitam à memorato *Hapting. num. 712. & Linn. Jur. publ. Tom. V. addit. ad 5. 15. p. 454.* Ex eo & hoc apparet, scutum istud primo in *Ascania* fuisse familia, & ex hac cum dignitate Electorali transiisse in nostram. Unde mirari subit, qui factum, ut Serenissimi Duces *Sabaudie* ob originam, quam affectant (argumenta vide, sed si verum fateri velis, valde infirma apud *Samuelem Guichenon in Hist. Geneal. Sabaud.*) Witikindeam, tertium istud rutaceum suis inseruerint Symbolis, cum si maxime à magno illo principe Saxonie illos descendere deur, ipsi tamen parvula hæc non competat. Idem de *Montisferratenibus* & aliis, qui à Witikindo derivari amant, dictum esto. Quod vero fascias nigras & aureas concernit, eas etiam familia Marchionum de *Ceva*, quæ ab Alramo Saxone, æque ac *Montisferratenes* & *Saluzii*, derivari amat, & postea Marchiones de *Petra Casella*, ac Duces de *Teliza* in regno Neap. dedit, gestat: quod in memoriam originis fieri haud absurde dixeris. Cum vero postea Genue familia ad pauciores reductæ aliis aggregandæ essent, hæc *Grimaldus* iungi voluit, & assumto nomine *Grimaldorum* rhombos avitis fasciis junxit. *vid. Philib. Campanile dell. arm. p. 208. 209.*

§. 6. Unde vero fiat, ut nobilis familia de *Maschvitz* (*vid. Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 154.*) eundem fere clypeum gerat, causam non assequor. Res equidem vulgaris est, figuram insignium aliquam à Principe ex propriis insignibus depromptam Clienti concedi, atque ita favoris singularis & gratiæ dari monumentum: (Quæ de re in nostra arte Heraldica, agitur P. 1. c. 2.) Unde illa in Galliis liliorum frequentia, quibus illustrioribus exornata scuta, & apud nos aquilæ integræ aut partes earum, Cæsareæ gratiæ munera: insolens tamen (eo excepto casu, quo familia extincta est, quo refero, insigne Suevicum integrum nunc ab illusterrimis Dapiferis *Waldpurgis* gestari *vid. Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 19.) integrum concedi scutum, vel quod in eo principale est sine nota. Gerunt *Albretani* scutum Gallicum, sed quadrantibus rubes interpretis: alii liliorum aut situm, aut numerum, aut colorem mutant, si vel aliquid Principali emblematum obtinuerint, sibi impense gratulati. Unde si donum Saxonicum suspiceris tertium rutaceum *Vogeliorum* ap. *Sibmach. P. 1. p. 150.* fasciæ obductum, res difficultate caret, quæ in hoc tamen exemplo superest. Si verò quid dicendum, & extra suspicionem erroris Chalcographus ponendus est (fidem enim non semel in his decoxit, cum dextri sinistræ lateris nullam differentiam habuit) differentia in scuto (de galeis nobis sermo non est) in eo poni potest, quod tertium à dextra ad sinistram vergit apud Principes, in *Maschvitziorum* scuto, inverso situ: præterea quæ fasciæ his artæ sunt tres, cæ in Ducali parva quatuor sunt. Quod ultimum saperet modum distinguendi (*brisures*) eum, cum ex pleno scuto omittitur, qui hinc inde exemplum habet. Vide aliquando præfatæ nostræ artis Heraldicæ P. 1. cap. 8. Eadem quæ de *Maschviziis*, etiam de *Neuenbrunnis* dicta puta. *vid. Wapenb.* P. 2. p. 96.

§. 7. Ex enarratis in proptulo est, *Saxoniam* ipsam nunc notari, cum ei significandæ scutum Bernhardus acceperit Cæsaris dono. Cæterum Saxonum natio olim amplissime habitavit. Singulas etates, quibus aut prolari aut contracti sunt termini, enumerare longius esset. Sufficit quod *Witikindi*, à quo nostri, tempore ea latissima fuit, & ex eadem hac familia suos habuit principes. Cum vero ex his *Henricus Au-*
ceps

ceps & post hunc filius Otto I. imperio admoti essent: hic de imperio alias optimè, de familia sua non æquè bene est meritus. *Saxoniam* enim (aliis tamen, quam nunc, terminis comprehensam) quam agnatis dare poterat, his præteritis *Hermanno Bilingo* à *Stubeckshorn* concessit, virtutem cognitam sanguinis affectui antehabens, imperator solius Imperii studiosus. Ab eo descendere posterius ad *Magnum* usque abnepotem, & *Otonis Ascanii* atque *Henrici Nigri* è *Guelphis* focerum. Exclusis cum *Lotharius Supplinburgius*, qui postea etiam imperavit, aliquandiu post Magni mortem Ducatum tenuisset, primus *Henrici* ex *Wulfdi* Saxonica filius, & *Lotharii* gener, *Henricus Superbus*, a quo *Bavariæ Dux*, à focero avitam dignitatem nactus ad filium transmisit *Henricum Leonem*. Hunc à *Frider. Barbar. exauctoratum*, & *Otonis* supradicti nepotem *Bernhardum* Ducatu donatum esse §. 5. dixi. Ita penes *Ascanios* Saxonia per plura lustra Nectamen possessio ditionis, quæ olim *Witikingæ* genti dicata fuerat, quoad ab hac exulabat, stabilis esse potuit. Unde cum 1422. *Albertus* ultimus *Ascaniæ* directæ lineæ Elector in vivis esse defuisset, à *Sigismundo Imperatore* virtute sua *Fridericus Bellicosus* M. *Misniæ*, olim à suis fortunæ & temporum injuria ablatum, sed *Electoralis* axiomate interea ornatum, Ducatum, atque ita cum sænore, recepit. Non distiterunt, conquestum esse *Alberti* agnatum *Ericum* de hac *Cæsaris* gratia, quod agnati præteriri non possent: eandemque causam *Sereniss. Duces Saxonie & Angriæ*, (quos *Laueburgicos* solent vocare) ipso hoc seculo, publicata per *Danielem Mithovium* juris sui, quod in *Saxoniam* habere credunt, deductione renovasse. Sed, quamvis nostram controversiam facere nolimus) *Seren. Misnico-Saxonica* Domus tot Imperatorum investituris, non interrupta serie concessis, communique Imperii, eos *Saxonie* veros *Duces* agnoscentis, consensu tuta, necesse non habet, veteribus titulis, jus suum, quod ipso annorum lapsu extra dubium poni potuit, tueri (conf. tamen si placet, præter *Albin. T. 16. p. 209. seqq.* in primis *Diligentiss. Frider. Hortleder de Caus. Bell. Germ. L. 4. c. 23.* ubi multa ex *Spalatio*, *Limn. cum Jur. publ. 3. 10. 2. seqq.*) Et nuper 1671. *Confraternitate* inita cum *Serenissimo Saxonie & Angriæ Duce*, huic gladium scuto inferendum jus concessum est. vid. infra L. 1. c. 5. n. 9. p. 32. Sub finem de insignibus *Saxonie veteribus* dicendum aliquid esset, sed inter fabulosa & vera difficulter discernes, si quæ auctores produunt de illis, legas. Sufficiat recentuisse, si quis illis capiatur. Ita ergo apud *Theod. Haping. de jur. insign. c. 6. P. 5. §. 3. p. 341.* antiquissima describuntur *Saxonum* insignia, quod scutum cæruleum infersa parte exhibuerit *Leonem* & *draconem*, superiori aquilam volantem: Vel, speciatim *Bodonis* R. *Saxonum*, *leonem rutilum* in aurea area & *serpentem aureum* volantem, inferiori scuti parte *argentea* cum 3. *rutilis* orbibus, quo *triplex cytilus* texerit. (Conf. *Diligentissimi Gabr. Bucelin. Geneal. Germ. notit. T. 1. P. 3. p. 58.* ubi ex *leone primæ areæ* aliquam *Bodonis*, à quo *Saxonica* gens profata, & *Francorum* cognationem non improbabiler conjiendam putat) *Witikingi* majoribus & ipsemet quoque equum, forte in memoriam *Hengisti* celebris ex illis ducis, *nigrum* adscribunt, quem tamen baptisatus in candidum mutaverit, atque ad posteros transmiserit. conf. *Haping. c. 2. §. 10. n. 1016. & c. 8. §. 1. m. 5. n. 108. & seqq.* Nunc equus ille effrenis *Westphaliæ* notandæ à *Coloniensi* prætule, & origini *Saxonice* indicandæ à *Sabaudis* retinetur (vid. infra L. 1. c. 83. n. 7. & L. 3. c. 8. n. 4.) An verò in solo *purpureo* vel *rubeo* salire debeat? disputant *Le Laboureur* & *Meneftrier*. Vide hujus *L'art du bl. s. justif. c. 3. p. 60.* Eundem equum adhuc in *Ducum Brunsvicensium* galea ferocire, dixi L. 2. cap. 9. n. 9.

§. 8. Ita primi ordinis tres areolæ explicatæ sunt: nunc ad secundum ordinem transimus, in quo inter duos *leones* media *ruber*, *scutulo argenteo* in corde *impresso*, *carbunculo* radiato *aureo nodato*, *liliato* & *Smaragdo* in medio *instructo* in totam aream protenso: de *quelles à un écusson d'argent en coeur au rais d'escarboucle pommeté & fleuroné d'or, allumé de sinople, brochant sur le tout.* Phrali *Chifflesii* *Insign. Eq. A.V. n. 47.* usus sum in hoc quadrante describendo. Alii octo *sceptra liliata* in *crucem* & *decussim* trajecta volunt: (*acht gelbe lilien stäb*) vel totam *liliis* ornatam. *Steph. Pignus* in *Herc. Prodicio* ita enunciat: *Clypeus purpurei est coloris, inque ejus umbone medio pyropus rotundus (carbunculum appellant feciales nunc temporis) Solis globum referens, & octo radiis aureis trifidulis fulgens.* Hieroglyphicum id esse vult *Aeli Gracilis*, qui stirpis, quam *Aelian* s. *Heliam* à *Sole* nuncupatam ajunt, originem ita delignare constituerit. Sed qui fabulam de

Helia, ejusque correctionem de *Ælio* agnoscere nolunt, hi neque interpretationem illam agnoscunt. Est alia illa figura in aliis quoque scutis non insolita. Non jam dicam de insignibus *Névarrenis*, de quibus ut alias disputant eruditi, ita communior multorum sententia, radium carbunculem fatetur. Propius ad hanc figuram accedunt, vel ipsam referunt parmulae *Schanbergiorum* apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 31. & 111.* (quæ tamen ipsæ *Clivii* derivari amant.) *Greiffenclaviorum. p. 123. Dagsburgiorum. p. 2. p. 7.* (ex quo subdistinctioni, *pour brisure*, adhibitam figuram dixeris, qua *Dagsburgii* à *Liechtenbergicis* discernentur) *Com. zu der Mark. p. 18.* (nisi vitium ibi suspicari velimus, cum difficulter de *Marcanis* illa figura ostendi possit.) *Burggraviatum de Strassburg. p. 133.* Plures ipse lector curiosus colligere potest.

§. 9. *Cliviam*, qui principatus prope divergia *Rheni*, *Geldria*, *Juliacensi* ducatu & *Montano*, *Coloniensi* Diœcesi, atque *Westphalia* includitur, notari isto emblemate, dubio vacat. Hic verò Comitatus, in quorum antiquitas potestate fuerit, ab aliis malo peti: cum vix fidem mereantur, quæ vulgata traditione de *Elia Gratio* ab *Imp. Theodosio 717.* in comitem investito ferunt. *Conf. fabellam à Limn. jur. publ. 1. 10. 1.* enarratam, & *ibid. n. 2.* quâ ratione *Pighius* eam ad verum revocare conetur. Ex alia nonnulla ipse occasione *Brandenburgicorum* insignium retuli *L. L. c. 13. n. 8.* Undecunque verò dicamus vetustiorum Comitum familiam fuisse, certum est, eam in *Ottone*, *Theodorico* & *Joanne* fratribus, seculo decimo quarto defecisse. Cum verò plures essent, qui in ditiones vacuas immitti peterent, *Perrveissi*, *Arculei*, *Marcani*. Tandem *Imperiali Caroli IV.* beneficio *Adolphus Marcanus*, *Theodorici* præfati ex filia *Margareta* nepos, & pridem *Archiepiscopus Coloniensis* Comitatu potitus est, ac ad filium transmisit, in cujus gratiam *Imperator Sigismundus 1417.* ducali dignitate *Cliviam* donavit. Duravit mascula progenies *Adolphi*, donec ea 1586. in *Jacobo Duce Nivernio* apud *Gallos*, inter *Germanos* vero 1609. in *Joanne Wilhelmo Duce* deficeret. Sed antequam hoc fieret, *Serenissimæ Saxonicæ* familie jus principatus illarum est. Res paucis ita habet. *Ioannes III. Dux Clivensis* & *Maria Ducissa Juliacensis* ac *Bergensis* filiam *Sibyllam Ioanni Friderico D. Saxonicæ*, qui dein *Electo* fuit, & *Magnanimi* titulo ad posteritatem illustis est, desponderunt. Pactis verò dotalibus, 1526. 8. Aug. unitis, & ab *Imp. Carolo V. 13. Maji 1544.* confirmatis statuerunt, ut si *Joannes* & *Maria* nullos masculos heredes relinquerent, & hi iterum nullos heredes, ut principatus ad *Sibyllam* & posteros deferrentur. Ita sc. *Cliviæ* suæ gentis masculis quidem prospicere volvere parentes, si verò illos deficere contingeret, *Sibyllæ* jus aliarum filiarum titulus potius esse constituerunt. Exstitit conditio, cum *Wilhelmus Sibyllæ* frater, filium quidem *Joh. Wilhelmum*, hic verò 1609. moriens nullum relinqueret. Obvertunt quidem alii *Saxonicæ* causæ adversarii, in posteriori casu masculinitatis notam non addi: *Saxones* vero existimant, ipsam materiam subjectam (agitur enim de feudo *Imperii Masculino*) docere, eam ex priori membro repetendam: quod & confirmatio *Cæsarea* clarè testetur & *Clivensium* reversales. Sed & eo sensu à *Saxonibus* pacta accepta esse, cum alioqui vix spes fuisset conditionis, quæ substitutioni posita, aliquando futuræ. Itaque, quod fundatum credidit, juri suo non defuit *Serenissima Saxonica* domus, sed *Joh. Wilhelmo* extincto, quæ sibi debita, quibusvis modis conata est asserere. Imo 1610. 27. Jun. *Rudolphus II. Christiano II. Electori*, & reliquis agnatis, investituram contulit, & per *Electorem Trevirensis*, *Landgr. Hassiæ* & alios admisionem eorum urfit. Cum postea *Rex Galliæ* & *Respublica Batavorum* partes suas interposituri viderentur, iterum *Saxones* per legatum *Wolfgangum Comitem Mansteldæ*, ne alienis *Imperii* negotiis seingerent, rogarunt. Quin & ipsi hereditatis competitorum ex parte justitiam causæ vili sunt agnoscere: ut 1611. *Serenissimus Elector Brandenburgicus Interboicensibus* pactis *Saxones* in tridentem ditionum recepturus fuerit, nisi *Sereniss.* *Palatinus Neoburgicus* suum negasset consensum. Ita cum duæ partes, *Brandenburgicus* & *Palatinus*, postea ditiones inter se partirentur, *Saxonici* juris non habita quidem est ratio, belli etiam turbis persecutio difficilior facta: Verum enim verò nec spes nec animus à *Saxonibus* abjecta, recipiendi ejus, quod jure sibi deberi persuasi sunt, unde tituli & insignium retentione hunc animum testantur: tantò magis, quia tractatibus *Irenicis Osnaabrugensibus* art. 4. §. ult. ut controversia ordinario processu coram *Cæsarea* Majestate vel amicabili compositione vel alio le-

gitimo modo sine mora dirimatur, constituitur, adeoque salva prior relicta est præsentio. Consultat qui volet, publica monumenta, imprimis *Sächsische deduction, Sächsische Apologi. Conf. etiam Joannis Strauch. Dissert. exoter. 10. p. 277. seqq. Klock. Consil. P. 1. consil. 7. n. 240. seqq.*

§. 10. Clivium enblema medium hinc & inde singuli leones stipant. Ex quibus, quia à dextris est, ac ita secundi ordinis primam aream auream occupat, corpore niger, dentes ac falculas argenteas, linguam rubeam protendens (*D'Or au lyon de sable, dents & armé d'argens, lampasse de gueules.*) Si fides habenda est *Chiffletio Insign. Gen. ril. Eq. A.V. num. 58.* Nam *Brianvillius in jeu d'armoir. p. 49.* leonem nigrum Juliaceum armatum, linguatum & coronatum cocco perhibet: sed coronam ei non debere, saltem ex *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.* probari potest. Ortum hujus leonis *Happing. de Jur. insign. cap. 5. num. 34.* à Bullionea ducit expeditione, in qua Belgii proceres leones sumserint: ita enim in *Jacobi Meyeri annalibus Flandr. legitimus L. 6. Alii, quod propius vero sit, concordæ assensu à principibus Belgarum paransibus ire in Syriam expeditionem variorum colorum leones assumptos esse volunt.* Unde postea, cum de Belgio in regnum erigendo ageretur, nomen regni Leonum ei destinatum fuisse perhibent. Notitro hoc Leone, quod jam dixi, *Juliaceus* Principatus notatur; inter Leodientes, Limburgios, Lucenburgios, Trevirenses, Colonientes, & Clivios medius. Præfatus *Brianvillius* f. *Oronce Finé in jeu d'armoir. p. 138.* & in ipso folio, Saxonicum scutum præferente, *Geldriam* pro *Juliaco* substituit: unde in leonis & soli coloribus diversum à nobis statuit. At *propius* viri de his literis benemeriti, sed extranei, veniam apud omnes æquos æstimatores facile reperiet. Cæterum peculiare olim *Comites Juliaceus* præfuerit ditioni, (vide quæ notavi *L. 1. c. 13. n. 3.*) quibus sub Ludovico Bavaro Imper. 1329. *Marchionum*, dein Anno 1356. à *Carolo IV. Ducum* nomen inditum est. Porro eadem familia seculo decimoquarto *Montanæ* seu *Bergens* ditione aucta est, filia *Otonis Ravenspurgii* & *Margaretæ Montanæ* heredis *Margaretæ Gerhardo Com. Juliaceus* elocata. Ita ditiones unite visæ sunt, verum deinceps denuo separata, cum *Gerhardus* vivo patre moreretur, & suis tantum *Montanum* à conjugè ducatum relinqueret, *Juliaceus* penes fratrem *Wilhelmum* remanente. Sed linea *Wilhelmi* prima in *Reinoldo* 1423. defecit, paulo ante accessione *Geldriæ* aucta. Unde cum agnati *Bergenses* *Gerardo* fati *Juliaci* hereditatem sibi vendicassent, *Geldriam* tamen è manibus *Egmondanorum* extorquere non potuerunt. Continuati iterum sunt in *Montanoram* *Juliaceus* utique ad *Wilhelmum* utriusque Ducatus dominum, qui morte sua deductioni masculæ terminum impoluit, atque ita, si certos titulos species, *Saxonibus* nostris successionem reliquit.

u. II. A principio rem reperere necesse est, ut pateat, quo jure hæc area in seculo Saxonico retineatur: sed paucis & pro instituti nostri ratione, in compendium contrahendo ea, quæ citati §. 9. libri fufius tractant. *Fridericus III. Imp. 1483. 26. Jun. Alberto Duci Saxonie* ob merita contulit privilegium, si contingeret *Wilhelmi D. Juliaci & Montium principatus* morte, aut alias, Imperio vacuifici: ut ipse succederet. Quod confirmavit *Maximilianus Rex Romanorum 1486. 1. Sept. pro Ernesto & Alberto*, ut si *Wilhelmus* sine herede masculino feudali exstingueretur, immediatè deferrentur ditiones ad *Saxones Duces*. Iterum confirmavit idem, jam *Augustus, 1495.* & post eum hucusque universi Imperatores communiter omnia domus privilegia. Jus autem dandi expectativas ad Cæsarem spectare, & successores teneri promissio, communiter perhibetur: & hæc obligatio eò major videri potest, quia privilegium præmissi loco ob merita in Imperatorem & Austriacam domum datum est, ut in contractum abeat, neque tanquam simplex aut libera gratia haberi possit. Cum ergo 1511: *Wilhelmus* non nisi filia superfuisset, lege Imperii, ipso *Wilhelmo*, cum filia habilitationem ex Imperiali gratia qua sivit, conficente, successiones feudales incapax, existit conditio. Atque ita utile dominium principatum ipso jure, cum dominium lege ac ita etiam contractu principis sine traditione transferri queat, ad se devolutum Saxonica domus arguit. Quo trahunt verba concepta *Maximiliani: Zu stund und ohne mittel/ teyt als dann/ und dann als teyt.* Undelicet postea *Clivius* apprehenderit possessionem, se tamen præferendos fuisse eò prius factam concessionem ajunt, & variis modis conservacioni juris sui hæctenus studuerunt *Saxones*. Si

prescriptio obtendatur, excipiunt, hanc non currere potuisse adversus posteros, qui hactenus agere non potuerint, sed restare successoribus utilem rei vindicationem: si imprimis addatur bellorum Gallicorum consideratio, ob quæ Imperatores, ne Civilitatis cum Rege Galliarum fœdes iniret, timentes, causam Saxonum negligere sint coacti. Si verò *investitura* Cliviis concessæ objiciantur, suam causam lædi non censent: caventes, eas per sub & obreptionem impetratas, clausula, *quod fiant salvo jure tertii*, subintelligendâ, & *Carolus V.* 1521. literis ultro factum esse, quod saluum cuique suum jus servavit. Verum & investituræ de rebus injustè potestatis nullarum ex se verum esse, excipiunt: Sed fuscæ ista omnia ab aliis tractata sunt. De novo jure à Sibylla Clivia allato, & de iis, quæ postea acta sunt, repetita volo, quæ §. 8. & 9. dixi.

§. 12. Addimus Juliacenſi leoni alium, qui in nostro scuto secundi ordinis sinistram arcem *argenteam ipse rubens* occupat; Ejus *falcule & corona carulea, candida verò bisida & in decussim trajecta est* (*d'argent au lion de gueules, couronné & armé d'azur, à la queue fourchue passée en sautoir*) Coronam quod *Wapenb.* P. 1. p. 3. in Saxónico scuto, nec non pag. 6. in Juliacenſi, tum etiam P. 2. p. 4. omittit, vitium esse credo typi. Certe P. 1. p. 3. in scuto Brandeburgico, p. 4. in Neoburgico, ac P. 3. p. 4. disterte illa notatur. Alicubi legi eam ferream esse. Porro quam originem Juliacenſi §. 10. eam *Hapingius* ibidem huic quoque leoni attribuit, qui *Bergensi* vel *Montano* principatui, majori ex parte Clivia, Colonienſi & Monasterienſi aliisque *Westphaliæ* ditionibus cincto, notando servit. Diversum iterum *Brianvillius* sentit i. e. cum Juliacenſem leonem huc locat, quem è regione hujus contemplati sumus. Porro junctâ olim Montium regio cum Altenacenſi vel Marcana, in Cliviæ gentis, ut creditur, ramis hæsit. In hac inter duos fratres plerumque duo comitatus divisi, imprimis verò cum Adolphus Tertius *Engelbertum & Eberhardum* haberet filios, 1147. illa distributio facta, ut hic *Marcam* retineret, ille Montes. Diversa fratrum fuere fata. Eberhardi posterius, multis aucti incrementis, Clivia & demum Juliacenſi, ac ipsa Montana successione, ad patrum usque memoriam, & sæculi hujus principium, duraverat, ut §. 9. vidimus, demum 1609. extincti. Engelberti ramus citò defecit, & filiarum heredis matrimonio hereditatem ad Ravensburgios, mox *Jalscenſes* tranſmiſit. Damno familiæ hoc factum diceret, nisi post unum alterumve sæculum, quibus à Marcanis exulavit patrimonialis comitatus, idem ad Marcano-Clivios ducali axiomate & Juliacenſi acceſſione amplior, matrimonio *Matix & Joannis III.* Cliviæ Ducis singulari felicitate rediisset. Quod sine injuria causæ suæ illata fieri potuisse nostri Saxones negant, & cum prætensione hanc quoque arcem inter symbola sua servant.

§. 13. Alia nos nunc parmula vocat, quæ nobis tertii ordinis prima *carulea aquilam expansam auream, corona insignem* præfert (*d'azur à l'aigle couronné d'or.*) *Coronam* aliquando omissam videre licet, potius tamen incuria sculptorum, quam quod studio factum credam. Symbolum hoc (non *Thuringiæ*, ut tere *Oronce Finé in jeu d'Armoir.* p. 138. sed) constantiorum suffragio *Palatinatus Saxonie* est. Dissentit tamen *Chifflet. insign. Eq. A. V. num. 96. & Anhaltinum* Principatum explicat: sed malè, cum nec ipsi Anhaltini apud *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 8. aquilam talem deterrant. Conf. ex *Dreſſero Theod. Haping. de jur. insign. cap. 6. P. 5. m. 7. num. 713. pag. 347.* in quo tamen illud vix feras, quod *Palatinatum in Burgraviatum Magdeburgicum* dein abuisse credit. num. 721. In colore hujus aquilæ differentes sententias reperio apud *Joh. Pomar. Sächs. und Niedersächs. Chronic. pag. 161.* Nam refert, in vetustis libris Heraldicis se reperisse *Palatinatus Saxonie* scutum viride aquilam *poroxiφαλοσ* nigram comprehendens; eisdem colores ex *Sebait. Munſtero* allegat, sed ut aquila dimidia medium parmularum occupet, altera parte fasciis atris & aureis repleta. Facit tamen etiam nostræ sententiæ mentionem. Sed primus modus in regulam fecialium impingit, colorem colori inscribens. Quod ex *Munſtero* allegatur, rectius *Burgraviatui Magdeburgico*, si colorem mutare liceat, adscribetur.

§. 14. Ipsa dignitas *Palatinatus*, & quæ ad eum spectent, haud usque adeo nota: imprimis si hunc à *Thuringico Palatinatu* distinguere necesse est. In literis

investituræ à Sigismundo, Friderico I. Electori Saxoniz concessæ, apud *Albin. Ch. Misn. Tit. 16. p. 212.* ex Crusio, illa verba lego, inter ea, quæ conceduntur feudo Imperiali, **Und auch sonst mit der Pfalz Hauß und Stadt Alstedten/und der Graffschafft zu Brene/ etc.** Non de nihilo ille scrupulosus est, quem ob hoc *Albinus p. 215. & 217.* movet, cum *Alstedium* illud Palatinatu Thuringiz adscribendum sit, qui pridem Misnicæ familiæ accreverat, qui fiat, ut hic tanquam novi feudi fiat mentio? sed non displicet conjectura, quando subjungit, olim eundem Palatinatum fuisse, qui, cum postea familia aucta diversos dedisset ramos, in duos discernptus ad distinctas venerit familias. Certum enim est, alterum, qui speciatim Saxonicus vocatur, in Ascania stirpe hæsisse. Unde nunc quoque Saxo-Lauenburgici (quod l. i. c. 5. n. 5. vidimus) in secundo laterculo aquilam hanc deferunt, in *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 5.* Ad Ascaniam gentem qui venerit, variant nonnihil sententiz. Aliorum opinio est, doti dedisse cum comitatu *Brene* Palatinatum hunc Rudolphum I. Imperatorem, cum Albertus Elector Saxoniz Agnetem ipsius filiam duceret: unde rythmi apud sa-pius memoratum Albinum.

König Rudolff die Pfalz mir gab/
Die Graffschafft Brene mit aller hab
Zu seiner Tochter/ Frau Agneten/
Daß ich die Chur mocht baß vertreten.

Ab his discedunt (nisi cumularos titulos dicere malis) qui Rudolpho I. Electori ab amita Elisabetha, Conradi ultimi comitis Brenentis vidua, obrigisse hæc axjomata existimant. Si verò ex his comitatu *Brene* adhæsisse dicas Palatinatus nomen, nondum liquet, quando illud primo ortum, aut cui ab initio concessum? Cum Brenenses Comites, à quibus ad Ascanios-Saxones delapsum narravimus, è Wethino-Misnica gente oriundi fuerint, in qua alioquin alterius Palatinatus Saxonici non invenimus mentionem, nisi quod *Fridericus* Theodorici Landsbergii frater, Palatinus Saxoniz nuncupatur, & ejus posterì à Brenensibus distincti, ejusdem tituli heredes leguntur. Sed minus illud ad scopum nostrum facit, nam istum Palatinatum Saxonicum, qui à Friderici progenie possessus est, proprie Thuringiz Palatinatum fuisse, postea apparebit. Manet ergo adhuc in obscuro, quando ad *Brenenses* dignitas delata sit. Si quid conjecturis dandum, cogitur, an non probabile sit, si dicamus Ridaco M. Misnicæ & Com. Mersburgio, aut patri ejus Brunoni, quod minus mihi probabile, Palatinatus dignitatem primum collatam esse. Unde cum Ridaci filius Carolus paterna successione pulsus esset, & ejus loco patruelus Eckardus successus: hujus fratres (Conf. *Albin. Tit. 20. pag. 113.*) Elico, Bio & Bernhardus, comites Merseburgenses appellantur: & primo Merseburgum, quæ inter civitates Palatinas præcipuatare est, Alstedium atque Dornburgum attribuuntur. Omnes hi improbes, si Bionem excipias, qui filiam Juditham s. Gutham genuit, uxorem Theodorici C. Wethinensis. Ita Mersburgensis successio ad Dedonem à matre venit: huic cum duo essent filii, Theodoricus & Fridericus, uterq; à Palatinatu in partes tracto participare potuit: Et autumo huic Alstedium cessisse, quem solum in titulo gessit, & ad posteros transmisit, forte quod præter istam partem nihil obtigisset; Inde Mersburgicam partem, cum ejusdem Palatinatus dignitate, & forte aliquo superflite in Alstedium jure, si fratri Theodorico M. Landsbergio, qui tamen in titulo mentionem non fecit, cessisse dicamus, jam evidens erit, quomodo continua serie per Thiemonem & Conradum ad hujus filios Fridericum & Dedonem delabi Palatinatus iste quiverit. In his enim eorumque profapia titulus *Brenensis* comitatus viguit, donec post Conradum II. Dedonis nepotem, uterque, videlicet cum Brenenti Palatinus, ad Saxonicam Ascaniorum gentem transferretur. Ex qua tamen, quæ vices humanæ vitæ sunt, quasi postliminio cum Electoratu ad Misnicam domum in Friderico I. quod audivimus, feliciter rediit. Demore, quo olim frequens fuit, ut diverse lineæ eandem figuram colore mutato gestarent, infra aliquid dicam, & suo tempore nostræ Heraldicæ Artis Parte Gen. c. 8. Is verò

id non parum illustrare potest, quæ hic dixi. Si conjectura debilis videbitur aliqua, sciat in re obscura nullam, nisi quæ improbabilis est, quod de me elector judicet, facile rejici: Saltem quæ aliis conceditur, mihi non negata erit libertas. Quamvis speciatim hic me à temeritate Albini, qui obticere hæc vestigia sua conjectura superius proposita præmonstravit, exemplo excusare valeam: sed nec ulli pro veris, in quibus ipse adhuc titubò, obtudere in animo habeam. Si tamen illa omnino non placet conjectura, Magdeburgo ut Palatinatus additus credatur, veluti de Ottone narrant, quod in ea urbe hoc tribunal constituerit, non admodum repugnabo, modo distincta à Burggraviatu maneat dignitas. Sed qui de Alstedio supra motus est scrupulus, non ita solvetur. Audiamus vero etiam *Joannem Pomarium* in der Sächsischen und Nieder-Sächsischen Chronik, pag. 160. in hunc modum loquentem: *Kaiser Otto der Under* (1125 & P. Bert. Rev. Germ. Com. L. 2. cap. 11. pag. 306. huic Imp. adscribit institutionem Palatinatus, sed Ottonem III. vocat *Haring. l. c. 718.*) hat das Pfalz- Gericht den Sachsen zu einer sonderlichen Freiheit geordnet und bestärket/ (adde ex prioribus auf daß sie sich in ihren sachen nicht alsbald von einem Urtheil an den Kaiser dorfften beruffen) und das Pfalzgraffthum gegen Schartau über die Elbe/ dahin etwa das alte Herzogthum Sachsen auß Westphalen von Carolo M. gelegt gewest/ verordnet/ daj selbst hat das Herzogthum Sachsen gestanden/ von Carolo M. Zeiten biß auff die Zeit Ottonis des Ersten/ welcher das Herzogthum Sachsen Herzog Hermann auff Lüneburg gelegt/ und ist das alte Herzogthum Schartau dem andern Bischoff zu Magdeburg/ Giselarius genant/ von wegen des Stuffs gegeben Anno C. 932. davon berühret auch die Glossa Weichbild. art. 15. Et pag. 161. Im Lande zu Sachsen sind von den alten Sächsischen Kaisern fünf Städte verordnet/ welche man die Pfalz-Städte genant: darun haben die Römische Kaiser oder Könige/ wann sie in das Herzogthum zu Sachsen kommen/ Ihre Kaiserliche und Königlich Höfe und Reichs-Tage gehalten/ Als nemlich Mörßburg/ Bruna/ (de hac urbe, quæ olim Soracorum metropolis, vide *Albin. Misn. Chron. Tit. 8. p. 95.*) Warla (das ist/ Goslar) Wallenhausen/ Alstätt. Iterum p. ead. auß dem Sächsischen Recht. L. 3. art. 62. cit. Brothoff. Da sagt die Glossa, daß das Herzogthum zu Sachsen heiß die Pfalz/ darun daß Kaiser Carolus das Herzogthum zu Sachsen auß Schartau/ und Otto der Under das Pfalzgraffthum darnach auch auß Schartau gelegt/ dann sein Vatter Kaiser Otto der Erste/ hatte das Herzogthum von Schartau auß Lüneburg versetzet/ und darun ist ein jeder Chur- Fürst zu Sachsen allerwegen ein Pfalz-Grave zu Sachsen. Huic si adhibeamus hæc, res expedita videretur; nisi obtaret altera Alstedii mentio, conjunctio Com. Brenz, & quod utrumque prius in Misnica gente aliquando fuerit, quam Electoratus accederet. Sed quid juvat in re obscura, nec aliis quam iis, qui tabularia penitus inspicendi facultatem habent, extricabili pluribus occupari?

§. 15. Nisi illa conjectura omnem ulterius suspicandi licentiam prodegisse, lector me credat, aliam huc conjiciam. Sed quid impedit doctorum resolutioni, illud dubium, ex quo me expedire nequeo, exponere? Legimus in Schwaben-Spiegel L. 1. cap. 19. apud *Limn. jur. publ. 4, 4, 53.* In Teutschen Landen hat jedes Land seinen Pfalz-Graven/ Sachsen hat einen/ Båyern hat einen/ Francken hat einen/ Schwaben hat einen. *Addit Limn. Inter quos Suevicus s. Rhenanus & Saxonicus erant superiores, qui sub se alios inferiores Palatinos habebant. Et Rhenano quidem Suevicus, Bavaricus & Franconicus subjecti erant.* (Ad quæ ut in *magis* quædam addam, Suevicum Palatinatum cum Ducibus extinctum facile quis existimet: Bavaricum cum Rhenano jungi, in proclivi erat, cum Palatinis Bavarix ex Wittelspachia gente initio ducatus Bavarix, dein Rhenanus Palatinatus obtigerit, qui priorem absorpsit. Demum Franconicum ipsum reor, qui alias nunc Rhenanus: non semel enim Duces Franconix leguntur, qui Comites Palatini ad Rhenum fuere.) Uni ergo *Saxonico Rhenanus* Palatina-

tus jam aliquot seculis opponitur. Hinc suboriri potest ea dubitatio: annon sicuti ex constitutione A. B. Caroli IV. num. 5. Comiti Palatino vicariatus Imperii *rati-
ne Principatus seu Comitatus Palatini Privilegii* (an *Privilegio* legendum, vide *Limn.
addit. T. 5. ad 3. 11. pag. 218.*) debetur in partibus Rheni & Sueviæ & in iure Franconi-
co; ita pariter Vicariatus, qui Serenissimo Electori, in illis locis, ubi Saxonica jura
servantur, proprius est, speciatim ratione hujus etiam Palatinatus Saxonici ei ad-
ferendus sit? licet eadem specificatio in textu non addat r, sed nudè dicatur, *Illu-
strem Ducem Saxonie seu Imperii Archimareschallum*. Sed meum non est, quidquam
hic definire: et si verba apud *Melch. Goldast. ab Haimensfeld. prefat. P. 1. der Reichs-
sagungen*/ argumento servire quirent: *Der Sächsischen hohen Reichspfalts* si *und
unterworfen gewesen/ nicht allein die Sächsische Land- und Fürstenthum* etc. Vi-
derint & respondeant doctores.

§. 16. In tertii ordinis sinistro alveo (Medium, qui alioquin ordine octavus
esse debet, sub finem reservamus.) *nigro* nostræ *aquila*, alia itidem *aurea* obji-
citur (de *sable à l'aigle d'or*.) Coronam Aquilæ nec *Albinus Tit. 15. pag. 193. & 423.* nec *Sibmach.
Wapenb. P. 1. pag. 3. & 5. num. 2.* nec *Paul. Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 4.* addunt. Videre
tamen talem licet in chartulis insignium Gallicis, & in ead. *P. 1. p. 5. Sibmach. num. 1.*
cum Augusti Electoris representat scutum; quod errore factum, forte quis diceret.
Iste jam *Palatinatus Thuringiæ* est, quamvis non minus sub Palatinatus Saxonici nomi-
ne sæpè indigitetur. *Conf. Albin. Tit. 15. pag. 193.* Ratio ex superioribus haud di-
fficultè peti potest. Fuit verò Palatinatus hic in ramo Witikindeo, qui à Friderico De-
donis filio ductus ad Fridericum 4. vel 5. duravit. Eos alias comites Gotefecios seu
de *Goiffog vel Goffeck* dictos ex *Fabric. urb. Misa. annal. 178.* colligere est. Ubi ille in
Sophiam Henrici Wethinensis & dein Hermanni Landgr. Thuringiæ uxorem ter-
minaverat, hic ab Imperatore Frider. Barbarossa 1182. Palatinatus nactus est. Inter-
ciunt tamen alii vel Henricum Leonem Saxonie Ducem & Palatinum, vel Comites
Witzenburgios, *Wipertum* ac *Hermannum* (quos *P. Bertium Comm. rer. Germ. L. 2. cap.
11. pag. 307.* nescio in quos *Wurceburgenses* comites transformasse miror) vel *Sommerse-
burgenses* comites, vel saltem post hos Hermanni fratrem Ludovicum V. (inter Land-
gravios III.) 1178. (ita *Albin. d. 1. pag. 192.*) dignitate hac gavissus. Nec verò diu extra
Witikindeum sanguinem, apud illos nata, dignitas hæere poterat, itaque singula-
ri divina providentia, eodem titulo cum Thuringia (de quo supra §. 3.) Palatinatus ad
Misnicos nostros delapsus est, & nunc quoque non ultimum decus scuti Saxonici
constituit.

§. 17. Dux nunc areolæ sequuntur, videlicet in quarta serie prima & secun-
da, quas principio hujus seculi nondum vidisses; unde nec *Sibmach. P. 1.* eas ex-
primit, sed *Paul. Fürst. P. 3. p. 4.* In earum priori *argentea bos rubens ventre albicante*, &
quidem ut *Albin. Tit. 15. p. 190.* perhibet (picturæ enim non respondent) currens pecu-
gitur. (*d'argent aubans de gueules.*) Caruerat, quod occupavi dicere, ab aliquot secu-
lis Witikindea familia ista gemmulâ, quæ olim scuta plurimum ex sanguine linea-
rum exornaverat, sed postliminio ad antiquos dominos patrimonium rediit.
Lusatiam, quæ etiam olim à Misnis *Marchia orientalis* nomine sæpè appellata, no-
tari, quivis primo conspectu intelligit, cumque ea duplex sit, *inferiorem* superiori,
Silesia, media Marchia, Saxonia & Misnia inclusam. Ex Witikindeo semine pri-
mus *Christianus*, Diethmari Wethinensis filius, ab Ottone I. perhibetur præfectus
Lusatiz Marchiæ, quæ adversus Vinidos & Sarmatas constituta fuerat. Succedere or-
dine continuo posteri ad *Ottone*m 1031. defunctum: Inde agnatus ex Wethinen-
sibus *Dedo*, & post hunc *Henricus* filius atque *Henricus* nepos; qui 1126. lineam
clausit. Cum post hos ex *Groccensibus* Comitibus *Wiperticus* & *Henricus* III. (è
quorum progenie dein *Leisnicenses* Burgravii prodire, & ex his *Ranzovii* hodie
in *Hollatia* superant. vid. *Elia Reusj. auctar. Basilic. geneal. pag. 64.*) præfuis-
sionem, tertia vice successio ad Witikindeos devoluta est, quia *Conrado* M. Misnia
Lotharius II. Imperator. & uxor *Rixa*, *Conradi* consanguinea, auxilio fuerunt, ei re-
cuperandæ. Inde ex hujus progenie præfuisse lego *Dietericum*, *Ottone*m & *Dedo-
nem* *Conradi*, *Conradum* II. *Dedonis*, atque *Theodoricum* *Ottomis* filios. Quo-
rum unus & alter etiam pretio Marchiam suæ genti iterum vindicare coacti sunt.

Post hos iterum serie continua *Henricus illustris*, *Theodoricus Sapiens*, *Fridericus Tercus*, & hujus testamento patruces *Dicemannus* atque *Fridericus Admorsus* Lusatias imperarunt. Hic ultimus fuit eorum Princeps: nam ejus tempore (quia à duobus Imperatoribus *Adolpho* & *Alberto* exagitatus tantum non undique obruebatur, nisi fortitudo singulari divina benedictione non destituta saluti fuisset.) *Marchio Brandeburgicus Waldemarus*, occasione utendum ratus, familia Lusatiam extorsit. Ita penes *Alcanio-Brandenburgios* regio permansit, donec masculis eorum deficiētibz *Bohemi* adstraherent. Sed qui sub cura *Witikindeorum* non pœnitendam vitam senserat, bos ad antiquos pastores multo cum gaudio reducendus fuit. Factum hoc est, cum *Ioh. Georgio I.* Electori Saxoniz Imperator *Augustus Ferdinandus II.* ob fideliter præstitam in motibus Bohemicis operam & 72. tonnas (ut loqui vulgo amant) auri, quas imperator privato nomine debebat Electori, (vid. *Martin. Zeiler. Contin. itin. Germ. cap. 23, pag. 306.*) Lusatiam utramque feudo concederet, ad posteros transmittendam. Vid. *Pac. Pragensis, 1635.* sub fin. §. Was der Röm. Kayserl. Majest.

§. 18. Sed superiorem Lusatiam ab inferiori dividere non convenit: Unde proxime sequitur alveolus *caruleus*, in quo, si *P. Fürstu Wapenb. P. 3. p. 4.* & *Dressero. Isag. Histor. P. 5. p. 74.* fidem adhibeas, aureus, si verò *Bianvillio jeu d' Armoir. p. 138.* argenteus murus, nigro opere cæmenario distinctus, in pinnas assurgit. (d' azur au pan de mur aille erenelle, d' or ou d' argent, maffonné de sable.) Videre hunc laterculum licet apud *Albin. p. 441.* in scuto *Wiperti Groicensis*, herois celeberrimi, ubi ultimæ seriei dextrum latus occupat. Sed idem quoque *Budissina*, quæ superioris Lusatiz caput est, ex dote conjugis *Juditæ*, & munere foceri *Vratislai Bohemiz Regis*, dominus & muri hoc emblemate donatus erat. Conf. *Dress. l. c. de Budissina.* Cæterum cum initio utraque Lusatia eosdem habuisset Principes: Sub *Dedone 1068.* vel sub *Henrico I. 1086.* superior à Bohemis occupata, atque ita *Witikindeo* itemmati erepta est, ut, qui deinceps secuti sunt, Lusatiz Marchiones, solam inferiorem possederint. Donec eo modo, qui §. proximo explicatur, utraque Saxoniz domui restitueretur.

§. 19. Jam visui se offert tertia hujus ordinis parmula, quæ auro tincta duobus palis *caruleis* distinguitur. (d' or à deux pals d' azur.) Nescio quid in mente fuerit *Christiano in Insign. Eq. A. V. n. 96.* cum *Mechellourg* notari in margine commissit: cum tamen nec aliquid in illum principatum jus unquam *Albertus Saxo*, cujus ibi describitur scutum, sibi attribuerit, nec in *Megapolitanorum* insignibus apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 7.* umbra ulla hujus appareat symboli. Unde nulla dubitatio superet, quin illis adiciamus calculum, qui *Landsbergiam* marchiam notari restantur. Cui minus recte fascias alternas nigras & aureas attribuit *Ioh. Pomar. Sächs. und Nieder-Sächs. Chron. p. 161.* Hanc Marchiæ à *Carolo M.* inter *Salam* & *Albim* adv. *Sorabos* institutz originem debere, sententia est *Albin. Chr. Misn. T. 9. p. 106.* Sita vero erat nostra *Landsberga* (cui *Opurva* alia oppida & arces, *Landsberga* Novæ Marchiz ad *Wartam*, *Landsperga* Palatinatus, rami alicujus *Bipontini* aliquandiu sedes, *Landsberg* in superiori Bavaria, *Hohenlandsperg* dominium *Schvvendiorum* in *Allatia*, & in eadem *Landsperg arx*, unde nobilis familia de *Landsperg* denominatur) in *Ostlerlandia*, quam & *Libonothiam* & *Ollitiam* dicere solent, inferiori parte. Vetus id patrimonium credo *Witikindeorum* & *Wethinentium* (in quibus peculiariter *Theodoricus Thimonis* pater *Landsbergii* Marchionis titulo celebris est) fuisse, & quod *Albinus Tit. 15. pag. 188.* notat, frequenter ab illis possessam esse, qui Lusatiam tenebant. Non tamen cum Lusatia iterum amissa est, sed potius constanti obsequio in ipsis pene ruderibus *Landsberga* nunc quoque, mutato Marchiz (ita in diplomate *Caroli IV.* dato 1373. apud *Linn. jur. publ. 4. 8. 161.* legitur, *Landgraven in Thüringen/ Marggraven zu Meissen/ in dem Ostlerlande und zu Landsberg/ Graven zu Drlamünde/ und Herren des Lands zu Pleffen*) utulo in nobilibz *Domini* nomen, Principes à præcis temporibus suos venerat. Unum adhuc noto, antequam abeam: *Lipsia* urbi, non minus *Academiz* splendore, quam nundinarum frequentia claræ, insignia, qualia videntur in *Sibmach. Wapenbuch P. 1. pag. 221.* ab *Ottone divite* Marchione *Misniz* data, ex *Misnicis*, & *Landsbergicis* symbolis composita esse. vid. *Dress. Isag. hist. P. 5. de Lipsia. pag. 357.* unde in priori parte

parte Mifnicus leo unguulas explicat, in altera pali cærulei fulgent. De quibus insignibus ita canit apud *Hepingium de jur. Insign. c. 6. P. 7. n. 1112. Joh. Forsterus* celeberrimus *Leucoridis Theologus.*

Solis ut & Cæli color omnes ante colores

Pulchrior, atque Leo fortior ante feras.

*Sic quoque tu, Philyre, reliquas Mifnicidos urbes,
Antevolans fama nobilitate Tua.*

Te Leo de Iuda clypeo tueatur Olympi,

Confirmetque tuas perpetue pace trabes.

De cætero non illud rarum est, ut fidarum urbium signa suorum armorum decoribus ornent Principes: quinimo ipsum hoc potestatis in eas à Principum parte argumentum creditur. Argumenta non longe querenda sunt, sed pro uno exemplo innumera ex *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 220.* colliget, cui volupe erit. Nos etiam inferioribus hac dere quædam annotabimus.

§. 20. Succedit in medio quinti ordinis aurea area *rubeis corculis* (vel ut loqui amat *Albinus. T. 15. p. 187.* rosarum foliis) strata, in qua salit leo *Mifnia niger* coronatus (*d'or semé de cœurs de gueules, au Lion de sable, couronné, armé & lampassé de gueules ou d'argent.*) Ejus situm obversum *Chiffletius d. l.* notat, sed, quia in primo palo hanc aream ipse describit, frustra notat, si quæ §. 4. de more Germaniæ diximus, observes. Miror tamen, qui fiat, quod eundem situm *Furfl. Wapenb. P. 3. p. 4.* exprimat in area media, qua antrorsum leo respicere debebat. Contraducunt verò Fürstio aliæ picturæ & monetæ. Notat idem coronam, linguam & falculas argento tinctas. *Albinus T. 15. p. 199.* coronam (cujus non semel videas oblivisci sculptores) miniatum perhibet, quod etiam de unguibus & lingua credo, quia hujusmodi illi in Mifnico. Quam verò idem *Chiffletius* leonem hunc Symbolum *Saxonia antiqua* explicat, næ graviter impingit. Si enim ad fabulosam usque antiquitatem ascendere lubeat apud *Heping. de jur. insign. c. 6. P. 5. §. 3. p. 381.* nihil tamen, quod errori faveat, inde exsculpetur. Witikindi ætati qui insignia attribuant, equum effrenem adducunt, qui nunc quoque origini testandæ in Serenissimorum Brunsvicensium Principum galea servatur, ut §. 7. dixi. Quod Henrico Leoni usitatam equi figuram fuisse colligas. Ascarios quod concernit, eadem illis Saxoniæ tessera, quæ nostris, atque ita nullibi ejusmodi leo inter corda exsiliens. Sed vidit Vir Docetissimus, in scuto Brunsvicensi aream Lüneburgicam, quæ in tali campo leonem præfert: hic vero azureo colore infectus est, noster nigro. Quæ colorum differentia apud fœdices, non leve discrimen habetur. Rectius ergo *Orlamundanus* vel *Vinariensis* comitatus illo hieroglyphico intelligitur. Hic in Thuringiâ latè patebat olim, à familia peculiari. penes quam diu Marchionatus Thuringiæ (*vid. Albin. p. 4. 10.*) hælit, possessus. Ex hac familia *Elisabetha ab Arnshag* vel *Arnsheim* (ita enim ramus stirpis appellabatur) cum nuphisset *Friderico Forti*, quem etiam *Admorsum* dicunt, ei pars comitatus, in qua *Neustatt, Iena*, nunc Academiæ celebritate

Montibus excelsis celsior ipsa suis,

& *Cala* numerabantur, allatus est: Reliqua penes Comites adhuc manebant, donec *Fridericus grævis Hermannem C. Orlamundensem*, quod ab eo 1342. Erfordiæ immodestis districtus publice lacessitus fuerat, ob hoc bello peritum, intra quadriennium omnibus ditionibus exueret, sed postea ipsa *Orlamunda* excepta, ad dies vitæ duntaxat usum fructum redderet. Ita hic etiam tractus amplissimus familiæ accrevit, & titulus confirmatus est. Vinariæ civitati *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 221.* similem parmam adscribit, nisi quod loco auri argentea est. Quod non necessarîo *παράσημα* habendum Chalcographi, sed ex eadem ratione fieri potuit, qua alias nonnunquam distinctionis causa metalla aut colores mutari consuevere.

§. 21. Latus leonis dextrum in laterculo *caruleo* alius *leo superiori corporis parte aureus, inferiore argenteus* claudit. (*d'azur au lyon coupé d'or & d'argent.*) Nec enim chartulis Gallicis fidem adhibeo, quæ leonem tantum argenteum agnoscunt. Conf. *Albinus T. 15. p. 187.* Modus ita diversis coloribus distinguendi animalia in materia insignium non infrequens est. Non jam allegabo leonem Thuringicum, quem non una fascia distinctum §. 2. consideravimus: cum quo confecti possunt gryphi, qui pro *Vandalia & Sturgardia* principatu gestantur in insignibus Pomeraniæ *Sibmach. Wapenb.*

P. L. p. 7. & nunc Brandenburgicis. p. 3. & 5. Ita P. 1. p. 164. *Schombergiorum* leo non dissimilifect. one ex rubro & viridi, ac p. 184. *Heringiorum* ex nigro & rubeo constat coloribus. Nota etiam est *Monstbergensium* aquila perpendiculari linea diversos colores separante divisa. Ut jam de illis non dicam, cum figuræ ad modum divisi scuti alternantibus coloribus pinguntur. Cujus moris præter mille aliam leonibus duo exempla nobis exhibet *Wapenb.* P. 2. p. 9. in *Com. Hall. & VVasserburg.* In explicando Symbolo non diu hæerere necesse est: quamvis enim *Chifflet d. l.* nescio quale nomen *Vvedesind.* margini adscribat, forte *Witekindum* intelligens, quod ipsum quoque môstrosum foret: nostris tamen constat, *terrani Pleisnensem* leu *Pleisensem*, quæ *Osterlandiæ* pars est, & ab aliis minus sollicitè cum tota *Ostlandia* confunditur, notari. Nomen à *Pleisse* fluvio impositum esse, vix dubium habet. De distinctione à reliqua *Misnia* alii viderint. Cæterum hunc comitatum à Comite *Rabodo* Imp. *Fridericus* *Barbarossa* emisse perhibetur, una cum *Leisnik* & *Colditz.* vid. *Albin. T. 15. p. 196.* Sed Imperatoris nepos, ipse etiam Imperator *Fridericus II.* suæ Filie *Margareta*, quæ in conjugio *Alberti de generis A.* *Misniæ* infeliciter vixit; dotalem eum esse voluit. Versu *Fabricius vol. 2. rer. Misn. p. 35.* hoc complexus est.

*Cæsaream thalamis pepulis virtute puellam
Illustrem, cui dos Pleissenæ terra fuit.*

Tanto majori jure *Pleisnenses*, dominos suos *Fridericum* & *Dicemannum*, *Margaretæ* filios, bellis periculosissimis ita juverunt, & illum à *Waldemaro* *Marchione* *Brandenburgio* captum hostis manibus eripuerunt, ut fortitudinis non minus quam fidei præ aliis eorundem *Marchionum* subditis insigne reportarent encomium.

§. 22. Monet nos mentio *Margareta*, ut alterius etiam hereditatis meminerimus, ad quam nostri, si in tempora meliora incidissent, aspirare poterant. Infelici sententia *Caroli Andegavensis* in *Conradino* *Conradi IV.* Imp. filium, regnum *Neapolitanum* armis petentem, sed acie à se victum, ultimus in eo *Suevorum* maiculorum sanguis carnificis gladio effusus est Anno 1268. Non alius tum propinquior *Conradino* (qui *Fridericum* *Castellanum*, patris sobrinum, sed postea sine prole extinctum in *peyma* feralem heredem dixit. *Conf. Blondell. geneal. Fr. plen. assert. p. 162.*) consanguineus superfuit, quam ex hac, quæ sola amita inter sorores liberos habuit, *Margareta* *Misnici* *Marchiones*: Digni certè qui succederent. Sed *Sueviam*, quamvis non semel sæmini non titulo aliis quondam datam, tanquam feudum Imperio apertum, vindicavit *Cæsar*, & magna ex parte invasere vicini, ut in plura frustra insignis *Ducatus* dissihret. *Nepolitani* vero & *Siciliæ regnum*, quod *Constantia* *Margaretæ* avia *Suevis* intulerat, & à quo haud dubie sexus alter excludi non potuit, hinc *Andegavenses*, illinc *Arragonii* cruentis & diuturnis bellis suæ ambitionis voluere toti *Europæ* esse theatrum. Interim *Misnici* *Marchiones*, *Pleisnenses* suos ex tam opulenta hereditate, testimonium augustæ affinitatis & originis retinere contenti, à jure suo profecto abstinere, quam ancipiti martis alex omnes fortunas subijcere maluere. Quæ ipsa causa paulo ante avum *Henricum illustrem* impulerat, ne uxoris *Constantiæ Austriacæ* & liberorum, in vindicando *Austriæ Ducatu*, jura, quibus populi consensus & suffragium accesserat, majori nixu persequeretur, se lvaque ambiguo martis judicio subiecturus. Ut jam taceam, quod infelicissima inter prædictum *Albertum* patrem & filios dissidia, quæ funibus hac ipsa tere tempestate implere ditiones, non permisissent, tanti momenti molimina, etiam justa, suscipere.

§. 23. Sequitur nunc tertia hujus ordinis areola, *Magdeburgico Burgraviatus* dicta, quæ ex summo bipertita priori parte rubea, aquilam dimidiam argenteam, (sunt qui auream pingunt, alii ut ap. *Sibmach. Wapenb. 2. p. 7.* rubeam in argenteo solo) aurea corona exornatam, in posteriori argentea, quatuor (sunt qui 3. solum admittunt) coccineas fascias ostendit, (parti au premier de gueules à une moitié dextre d'un aigle à argent, au 2. d'argent à 4. fascies de gueules. *Burgravius* hos prolixè recenset *Cyr. Spanngens. Adelsp. P. 1. L. 10. c. 20. p. 318.* quod *Carolus M.* condito castro sive burgo constituerit *Burgravius*, qui etiam *Comites ad Albim* dicti, & vicini præfuerint *Vinidis*, atque advocati fuerint *Archiepiscopatus* *Magdeburgici*. Nominat vero *Fridericum* 926. sed postus ejus fratrem *Geronem* 930. primum fuisse *Burgravium*, qui dein *Marchio* *Brandenburgicus* 939. decesserit. Hinc filium *Geronem* vocat, ex gratia *Augustæ*

Edithæ Burggraviû: postea Lusatia, demum Brandenburgem & Soltvedelensem Marchionem 965. extinctum. Inde ab Ottone M. Burggravium constitutum memorat *Hermannum de Stubeckeshorn*, cui successit filius *Lutherus*. Post hunc *Luthardus* sive *Lutherus C. de Vvaibeck* (alii *Waldecii* familia hanc lineam inferunt, vide L. 3. c. 39.) prope Helmstad, maritum tororis Henrici II. Cui successerit filius *Fridericus* & nepos *Conradus*, huic frater uterinus *Menfridus*, qui 1079. contra Henricum IV. prælio cecidit. Post hunc Burggravius fuit Comes *Dietericus de Plotzke* Conradi (superioris) ex *Mechtilde* gener, & isti ex filia *Irmgardis* gener *Vdo M. Brandenburgicus*. Tum *Udoni* 1087. filius *Vdo*, & nepos *Henricus*, qui 1102. mortuus *Henricum* habuit successorum. Hoc vero line heredibus extincto, Burggraviatum nactus est *Hermannus* Comes de *Plozke*, & 1117. mortuus est. Ei successit *VVipertus M. Lusatia* mortuus 1123. & patris successor *Henricus* 1136. Cum vero Archiepiscopus esset *Conradus Nob. Dominus de Querfurt* ab Imperatore fratri *Burchardo Burggraviatum hereditarium* impetravit (conf. etiam *Henning. Theatr. General. T. 3. P. 2. p. 104.* Hunc ergo secuti *Burchardus 2. 1167.* & nepos *Burchardus 3.* qui in comitatu *Friderici Barbarollæ* Antiochiæ 1189. decessit. Successit v. ei *Gebhardus*, huic *Burchardus 3.* filius *Burchardus IV.* Comes *Hardeciiæ & Querfurti*, maritus *Sophiæ Mansfeldiæ*: isti frater *Burchardus 5.* ad annum 1249. huic iterum prioris filius *Burchardus 6. N. Dom. de Querfurt, C. Mansfeldiæ*, & *Hardeciiæ*, qui comitatum *Mansfeldiæ* 1264. emit, & 1270. obiit relictis filiis *Burchardo 7.* qui initio *Burggravius*, dein 1275. fratri *Gebhardo Quertortium* & *Burggraviatum* cessit, servata sibi *Mansfeldiâ*. In literis circa 1290. illo usus est titulo: *Burchardus Dei gratia quondam Burggravius de Magdeburg dictus de Rosborch.* *Gebhardus* autem frater 1284. mortuus est. Post hunc *Burggraviatum* ad *Saxones Ascanios* delatum oportet: & *Rudolphus Saxo* 1290. in titulis suis hunc etiam gessit. Et in veteri scripto legitur 1294. Conf. *Matth. Dresser. Isag. hystor. P. 4. p. 109.* *Albertus 3.* eum pro 900. vel 3000. velut alii 9000. marcis tradidit civibus, qui eum *Ecclesia* tradiderunt, sed ne in vitis civibus officium relinquerent. Inde *Otto Archiepiscopus* se etiam *Burggraviatum* dixit. Anno 1320. *Gebhardus Nob. Dn. de Querfurt* *Burggraviatum Magdeburgium* se dixit. 1340. *Bertholdus Comes de Hardeck*, & post eum filius *Joannes* eodem usi titulo: huic cum filia dicitur *Rudolphus El. Saxonix Burggraviatû* dedisse, eâ conditione, ut si ex conjugio mares non extarent, hic ad *Saxones* relaberetur: quæ etiam conditio impleta. Unde hoc etiam feudum à *Sigismundo Imp. Federico Bellicoso*, diploma te 1425. *Budæ* dato apud *Albin.* T. 16. p. 212. concessum est (verba ita habent: *Mit der Burggraffschafft und Graffen. Gedinae in Magdeburg und Hall/ und mit allen seinen Herrlichkeiten und Würden/ Ehren/ Rechten/ Mannen/ Mannschaffen/ Lehen/ Lehensschaffen/ Egen/ Eigenschaffen/ Pfanden/ und Pfandschaffen/ die zu dem Herzogthumb zu Sachsen von Alters gehören/)* & postea investitura eundem titulum repetierunt. Uti vero supra dicto *Joanni C. Hardecio Wolffg. Laz. Reip. Rom. L. 12. S. 7. c. 5.* filios dat. forte ex alia uxore, *Joannem & Bertholdum*, quorum illo *Joannes III.* hoc *Michaël* natus est: hi omnes etiam nec non *Burchardus* Comes *Hardecii* iudex aulicus *Caroli IV.* 1366. titulo illi usi sunt. (vid. quæ alibi de his *Hardecii* disserimus L. 3. c. 22.) 1538. Elector *Ioh. Fridericus* *Magnanimus Burggraviatum* numerato pretio reliquit. Cum vero sæpius ea de re iterum disceptaretur, certo modo 1577. vel 1579. *Augustus* renunciavit, titulo tamen servato, atque præfecturis, quibus ille adhæret, *Gommern, Ranis, Elbenavv. & Gottavv.* vide *Ioh. Linn. jur. publ. 3. 10. 17. Matth. Dresser. Isag. hystor. P. 4. p. 125.* & imprimis *Frid. Horsted. de Cauf. Bell. Germ. L. 5. c. 28.* Nunc quoque, licet in ducatum converso Archiepiscopatu & *Serenitissimi Domui Brandenburgicæ* concessio, vid. *Instrum. pac. C. Snabrug. art. 11.* Electoralis *Saxonix* domus titulum perstat.

§. 24. Figura, quam *rubeam* ter repetitam proximis, nempe *sexta* tertiei primus, laterculus *argenteus* refert, difficiliorem habet explicationem, dissentientibus aliorum inter se sententiis, *Chifflet. l. c. tria parva cornuum scarabæ* vocat. Ob hoc in eum graviorem stringit censuram, & ejus in heraldica arte peritiam elevat *Jesuita Ioh. Ferrand. epinic. pro Lil. p. 108.* quod indignioris insecti pictura commaculare sustinuerit illustre scutum, & quod *scarabæ* affinxerit cornua, quæ extremitates vaginatum dicenda erant. Ita enim *bouteroles* interpretantur (vid. *Cl. Franc. Menestr. veris. du blas.*

blaf. c. 11. p. 130. *bouterole est le bout d'un fourreau de cimenterre.*) Verum non ita ignobilis scarabæus est, ut non ejus imago alicubi in pretio sit. Certe illius figura impressa apparet coronæ navali; quod hieroglyphicum esset fortitudinis navalis. vid. *Pajchal. de Coron.* Sed & figura à cornibus his non multum abludit, ut videre est ex illis, quæ in scuto Austriacorum nobilium, *die Schrödel* / apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 41.* videntur. Ea enim cornua scarabæi esse, non dubium, si nominis allusionem consideres. Si verò cornua scarabæi non sunt, utpote quod nec ipse in me recipio, saltem nec Ferrandus ille acutus vidit, (quamvis in eadem sententia sit *Oronce Finé de Brianville jeu d'Armoir. p. 139. tit. Angrie. & prefat. Menestr. abreg. method. des armoir. p. 89.*) quam Chiffletius, si Germanos consulas, quorum utique hic in scuto Germanico explicando, major quam exterorum autoritas haberi debet. *Theodorus Haping. de jur. Insign. c. 2. §. 10. n. 1003. dimidiatos Circulos angulares vocat.* An hoc ex *Albino*? qui post *Cranzium, Spalatinum & Brotuffium. T. 15. p. 190.* describit, *drey rotthe halbe Circel / inwendig mit weißer gewinckelt / als läg ein Seeblat / oder wie es andere beschreiben / drey weißer Seeblätter darauß* (confer. figur. Engern in *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.*) alibi *T. 16. p. 218. drey rotthe Herzen / auff welchen drey weißer Kleeblätter ligen.* Unde est, quod *Wapenb. P. 1. p. 3.* omittis, quæ imponenda pro lymbolo Angrivariæ videntur, trifoliis sola pinguntur corda. (Conf. apud *Haping. de Insign. c. 6. P. 1. §. 2. n. 42. epigramma Merfai in Coloniaensi insignia*) Sic & *nymphaeæ folia* erunt, qui suspicabuntur, non tantum de eo, quod in figura album est, sed & quod coccineum. Inter omnes nulli Germanorum in mentem veniunt vaginarum extremitates.

§. 25. De interpretatione jam non minus est controversia. *Ioh. Jacob. Chifflet.* interpretatur *Angriam* vel *Angrivariam*. Nec dubium est illam figuram ita pingi & dari Angriæ apud *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.* Tum Serenissimi Duces Saxonie Lauenburgici, qui Angrivariæ titulum gerunt, P. 1. p. 5. hoc emblema gestant. Idem de Coloniaensi dicerem, eadem ex ratione, si corda parum alterare liceret. Ita difficultas non esset, nisi constaret, Misnicam nostram Saxonum stirpem *Angrivariæ* nec præfuisse unquam, nec jus in eam aliquod sibi asseruisse. Si dicas, adjecta esse, quæ olim ducatus Saxonie cohererint, quamvis nunc separata ac aliorum delata sint: aut *Witikindi*, qui Angris quoque præfuit, originem notari (ex qua ratione cum Westphaliæ latereculo illam parmulam Angriæ scuto suo inferunt Serenissimi Sabaudi) non satisfaciet: neque enim Westphaliæ equus ascitus est nostris, quod meliori jure fieri potuisset, si vetera symbola intueri luberet. Frustra ergo potiori omisso, secundarium sibi vindicarent. Alii difficultati, cur eandem figuram *Teckenburgii* gestent. (Conf. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 19. & Hamelm. apud Haping. de jur. Insign. c. 6. P. 5. m. 4. n. 708. p. 344.*) nos non immiscemus. Idem *Haping. de jur. Insign. c. 2. §. 10. n. 1003.* post *Cranzium Orientalibus Saxonibus seu Ostphalis* eam tesseram propriam notat, cum Westphalis equus *Witikindi* placuisset. Sed contradicit *Cranzio Albinus T. 16. p. 218.* & Angriæ notam eripi non patitur. Certior sententia est, quæ comitatum *Brenz* (quem vitiosè *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 22. Bremen* vocat, nec in indice correctus est error) indigitat. Huic illud ab antiquo insigne, & nunc quoque inter vexilla feudalia illo titulo legitur parmæ hæc. Si quid tamen Angriæ aut *Witikindi* dandum fuisset, & statuendum quod Angrivariæ tessera huic cœva exstiterit (quod nunquam mihi persuadeo) dici poterat, ex una parte *Ringelhemios* comites avi sui insigne sibi appropriasse, ditione etiam amissa, ut ex eo *Ringelhemio* comitatu attributum sit: ex altera parte simili motiva illud suæ attribuisse *Brenz*. Certè, non insolens alibi est, ut, quod alii primo inditum fuerat insigne, alteri dein impositum conspiciatur. Ita utricam à *Schauenburgicis* Comitibus initio usurpatam fuisse, conjectura est *Spangenbergii* apud *Danckverth. in Holfat. L. 3. c. 2. p. 182.* quam non minus probabilem ipsâ *Danckverthianâ*, figuram provincie respiciopinante, autumo. Videlicet commutasse illo insigni leonem suum caruleum *Adolfum I.* Comitem, postquam condita in monte *Nettelberg* seu *Nesselberg*, arce *Schauenburg*, titulum assumisset novi comitatus, gratia *Conradi II. Imp.* Dein verò idem emblema *Holfatiæ* datum, postquam ea ex *Schauenburgicis* comitibus cæpit habere dominos, sed & servatum, cum *Domino-*

rum familia mutata est. Ita Arragoniæ insignia cæpere constituere pali, quos comes Barcinonensis sibi proprios primum attulit, cum Petronellam heredem Arragoniæ duceret. Nec alter novum symbolum accrevit Burgundiam, cum Philippus Audax Joannis regis filius scutum liliatum margine variegato à regia parma distinctum, & supra lineæ designandæ proprium, ducatu adferret: quod nunc etiam una cum veteri usurpatur in ipsa Aultriaca gente. Ut nihil dicam de Neapolitano regno, cui non alia sunt insignia, quam quæ Andegavensibus extinctis ratio cessaret. Sed certior usus conjecturis nos supercedere facit. Ut ergo è diverticulo in viam redeamus, fuit *Brena* penes Wethinenses, donec pari ratione cum Palatinatu Saxonie (de quo §. 14. audivimus) per Elisabetham Saxonicam Conradi ultimi, (qui tamen revera non fuit ultimus.) Brenensis viduam ad Alcanios delaberetur, sed cum Electoratu modo præmemorato ad antiquos dominos rediret. Hanc eandem *Brenam* potius, quam ex vulgari errore *Angriam*, in scuto Saxonum Alcaniorum notari me docuit Excell. *Joh. Henricus Hofmannus*. vid. L. I. c. 5. n. 6. 7. Antequam hinc abeam, Sebachiolorum apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 150.* parma notanda, quæ cum Brenensibus idem emblemata servat. De ratione viderint alii.

§. 26. Jam in argenteo solo rosa rubra, auro gemmata & viridibus interfoliis ornata, medium situm in sexta serie occupat. (*d' or à la rose de gueules, boutonée d' or*) Nec in figura multum est difficultatis: Circa interpretationem aliquid. *Chiffletius* dicto loco *Angleriam* esse vult, sed unde hoc somnium, non assequor. Unicam Angleriam novi, in Lombardia ad Verbani lacus initium, Borussiaeorum patrimonium, & olim Mediolanensium Vicecomitum, ex quibus primum Heriprandum filium Faci de Anglia constituunt, patriam. Quid vero hæc ad Saxones? Potius in propatulo est notari, non Pleissensem Comitatum, quod quis ex *Albino. p. 424.* crederet, nisi inter hypothetæ paroramata illud etiam notatum esset, sed *Comitatum vel Burgraviatum Aldenburgicum*. Hic etiam pars est Osterlandiæ, una cum Pleissensibus ditione, quam tamen cum hoc comitatu male confundunt. Ita etiam non probat illos *Albinus Tit. 14. p. 183.* qui à Margareta Suevica obtinisset totalem hanc successionem Alberto existimant: quod ut de Pleissensibus intelligere mavult, ita *Tic. 15. p. 193. 194.* vix bene discernit, an aliquid hujus simul in dote Margarete fuerit, cum auctorum non omnino constans sit sententia, *Confer. Limneus Juris publici. Addit. Tom. 5. ad. 5. 15. p. 455.* De civitate *Aldenburg* constat, eam imperialem fuisse, & cum *Cygneta* seu *Zuicavia* atque *Chemnico* à Friderico Adornso bello, quod gerebat cum Imperatoribus, ereptam, atque ab Imperio avulsam esse. Vicissim Comites aut Burgravii, quibus ab *Altenburgo* titulus erat, diu post hæc tempora adhuc superfuere.

§. 27. Nunc proxime ex sinistro latere nos vocant tres carulea fascia argentea areæ inductæ (*d' argent à 3. fasces d' azur, drey blaue Streiff/ treie man in Sand zwöhlen wircket/ im weissen Feld.*) Quæ Eitenbergium (an Isenbergium, Vide de fabulosa derivatione ab *Iude Deo, Albinum. Tit. 11. p. 154.*) Comitatum in Osterlandia situm designant. Vide *Albinum Tit. 15. p. 203.* ubi ex *Monacho Pirnenti* allegat, eum 1395. à *Wethemo* Marchione comparatum; existimat tamen diutius jam in potestate familiæ ditionem fuisse. Porro cum *Eisenburgiorum* seu *Isenburgiorum* comitum, qui nunc quoque in duos ramos divisi in *Wetteravia* florent, insignia, apud *Sibmach. Wapenb. 1. p. 15. 17.* itidem solis fasciis consent, quarum alteræ in argenteo solo coccineæ, alteræ in aureo atræ, alia iterum nigra in argento ducuntur: Viderint genealogiarum conditores, an forte hi in Osterlandia Eitenbergii ejusdem cum hodiernis profapia fuerint. Nec enim insolens in antiquitate fuit, ut distinctionis causâ unius familiæ rami cum eadem figuras in scuto servarent, colore invertent aut variarent. Exempla petis? Cape ista: in Gallia *Grolei Delphinatus* & *Bressis*, à communi origine derivati, cum scuta in crucem & decussim lecta gestent, ea sola metalli variatione distincta sunt: quæ enim his aureæ cuspides, illis argenteæ conspiciuntur. In Belgio vix alius modus distinguendi lineas juniores, quod *briser* seu imminuere & frangere atma vocant Galli, olim fuit, quam hæc mutatio. Reliqui enim modi, ut ponti-

tuli vel similes figuræ adderentur, à Burgundis eo illati, ut ex *Christophoro de Butkens* memorat *Menestr. L'art du blasfon injustifié. c. 11. p. 283, 284, 285.* Ita apud eundem *in rerum. art. du blasf. c. 19. p. 352.* exemplum unius Arichotani comitis exhibetur, qui cum 5. filios haberet, solus ex his primus in paterna insignia, quibus tria nigra lilia in aureo solo repræsentabantur, successit, secundus argentea in rubeo, tertius in argenteo rubea, quartus in argenteo nigra, ultimus in minio aurea, sed & post hos ex nepotibus aliqui rubea in aureo alveo gestarunt. De Germanis confer. *Haptingus de jure insign. c. 9. n. 484. & c. 13. n. 42. seqq.* Exempla frequentissima sunt. Hanoicorum & Eppsteiniensium, quos aliqui ex uno fonte ortos produunt; Solmensium & Nassoviorum, quorum communem ortum ipse Nassovicæ Genealogiæ conditor *Tector & Solmenis* genealogus *Albertus Otto Bilgen*, non diffitentur; Rappolsteiniurum & Weinpergiurum, si communi traditioni adhibemus fidem. Sic & Spanheimiorum lineæ, altera tessellas aureas & cærulzas, altera argenteas & rubeas gestant. Conf. *Sibmacher. Wapenb. P. 2. p. 12.* Adde duplices Boyneburgios. *Sibmacher. Wapenb. P. 1. p. 136.* Dernbachios. p. 140. Pariter traditione prisca, forte tamen tabulosa, sex frates, totidem familias Montfortiam vel Rotentabniam, Werdenbergiam, Reinecciam, Schellenbergiam, Tubingensem, & Herrenbergiam seville dicuntur: unde illis eandem figuram, videlicet vexillum Ecclesiasticum quadratum & trifariam pinnatum adscribunt, ut tamen color discrimen faceret, qui primi vexillo in argenteo rubeus, secundi in rubeo argenteus, tertii in albo niger, quarti in atro candens, quinti in auro coccineus, sexti in rubeo aureus perhibetur. Verum illud etiam non intrequens fuit, ut juniores alicujus familiæ filii, cum alibi locorum fortunarum suarum sedem constituisent, hoc etiam loco arcem aliquam, nomine antiqui gentilitii castrum insignirent, quæ memoriæ originis servaret. Ita quamvis in Principatu etiam Brunsvicensi castrum Eberstein reperitur, hoc tamen in memoriam Suevici illius conditum fatebuntur omnes illi, qui ex vetustissimorum Suevicorum Ebersteiniurum posteris deducunt Ebersteinius Brunsvicentes. Ita cum Merania castrum ad Athesiniam Tirolensi agro sit aliud tamen in Voigtlandia etiam ab eadem familia, quæ illius titulum gestabat, conditum extitit. Adde exempla *Gravenecia*, quam cognominem arci gentilitiæ in inferiori Austria *Utricus Gravenecius* condidit, & *Waldsee*, duarum arcium in utraq; Austria, quæ eundem conditorem dominum alterius *Waldsee* in Suevia agnoscunt, &c. Sed cum conjicere mihi sumo libertatem, nihil desinio. Interim apud *Limn. jur. publ. addit. 4. ad §. 15. p. 934.* lego: *Duces Saxonia, præter Electoralem familiam, ab Imp. Rud. 2. ejusque in Imperio successoribus obtinuisse jus successionis in Comitatum Isenbureicum* (de quo *Wetteravia* comitatu paulo antea dixi) *auff alle Erledigungs-Fälle.* Huic vero expectativæ ipsam tessellam ego aptare nolim, utpote quæ ante Rudolphum in nostris scutis.

§. 28. Nunc iterum medio loco septimi ordinis pars aliqua successionis Cliviæ occurrit, cum *Marcanum* Comitatum in campo aureo fascia transversa triplici ductu tessellata albo & rubro coloribus notat. (d' or à la fasce eschiquetée à argent & de gueules de 3. traits.) Antiquum in scutis tessellarum harum ulum apud Germanos ex *Phil. Clivery* de rebus patriæ meritisissimi *Germ. antiq. c. 16.* colligere licet. Conf. sagula virgata (*ραβδωτά & πλιθία*) Gallorum apud Nobilissimos & gente & literis *Weserum* Rer. *Boicarum* L. 1. pag. 15. 16. *Freberum, & Hævingum de jure insign. c. 6. P. 5. num. 680.* Ipsum Comitatum Lupia, Monasteriensis Episcopatu, Clivia, Montibus & Westphaliæ Ducatu terminatum, multisque egregiis civitatibus illustrem, quod concernit, à castro *Altena* olim nomen ei inditum reperio, primumque *Adolphum*, ex *Altenacensis* quintum, qui 1249. mortuus est, Marce titulum sumisise apud *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 2. p. 367.* De familia multa cumulare non est necesse, quæ ipsa est, quam supra §. 9. Cliviæ auctam ditione, & §. 12. Montanum etiam principatum tenuisse diximus. Quæ jura Saxonum nostrorum sint in comitatum hunc, ex superioribus repetendum est. Cæterum eum in celebri illa post *Johannis Wilhelmi* 1608. extincti mortem hereditatis controversia, peculiariter ad se spectare contendebant ultimi agnati, ex eadem gente, priusquam

Marca Clivio comitatu cresceret, originem suam ducentes, in Gallia Marcani Malleportii, in Germania Marcani Lumzi, ab aliis tamen prætendentibus, qui possessionem præcipuerant, exclusi. Cæterum cum *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 17.* Marcanum scutum sub nomine *von der Marck* /prodit, junioris lineæ (forte Lumæ) illud fuisse existimo, leonem autem capiti scuti distinctionis gratia (*brisure*) adjectum, quod exemplis in Gallia & Belgio non caret.

§. 29. Ultima ex Juliacentibus areolis *Ravenspergia* est, quæ, à dextris Marcanæ fasciæ, *argenteâ tres cantherios coccineos* defert. (*d' argent à 3. chevrons de gueules.*) vid. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 14.* Idem emblemata in Eppsteinio clypeo conspicitur, an vero ex eo de identitate familiaræ arguere liceat, videri alii. Cont. §. 27. Porro habuit hic Ravenspergius Comitatus, præfecturis Ravenspergia, Limborgia, Sparenbergia & Vlothoviana constans, suos comites peculiare, qui in ultimo Ortone defecere, hereditate per hujus filiam Margaretam, vel potius ejus occasione peculiari gratia Cæsaris, ad Juliacentes transmissa. Ex eo cum reliquis Juliacentibus ditionibus eadem fata fuerit hujus comitatus: Unde nunc quoque in ejus juxta cum Marca & Clivia possessione Sereuissimus Elector Brandenburgicus est. De jure nostrorum in eum eadem dici possunt, quæ supra de Juliacentibus memorata sunt §. 10. Antequam hinc abeam, aliorum etiam *Ravenspurgiorum* Comitum faciendâ est mentio, qui alias *Altorsenses* dicti, olim in Sueviæ parte Algoja admodum inclaruere, Guelforum primorum factores, sed nunc præter civitatem cognominem, quæ Imperialis est & sua libertate fruitur, vix memoria Comitatus superest.

§. 30. Qui proxime sequitur alveolus hoc in reliquis eximium habet, quod *solo colore miniato* constat, sine alia figura. (*de gueules plain.*) Equidem apud veteres scuta *pura*, hoc est unius coloris, gestata fuisse, dubio vacat. Candida scuta *Plutarch. in Mario*, Cimbris tribuit: eadem ex veteribus *Alex. ab Alex. Dier. gen. L. 6. c. 21.* de Carthaginensibus, rufata autem de Græcis allegat. Postea quoque ab adolescentibus aut juvenibus gestata volunt, qui nullis adhuc gestis propria meruissent. Hæc à nostris *Wartschild* (Galli *tables d'attente* nuncupant, vid. *Menestr. verit. art. dublas. c. 4. p. 36.*) appellata lego. Quo illud referres, *Virgil. 9. Aeneid.*

Parmaque inglorius alba.

An vero scutum ejusmodi purum insignium rationem habere possit, disceptatur. Qui affirmant, ipsum scutum conformatione sua locum figuræ alioquin inscribendæ occupare existimant. Ut adeo excusentur exempla Bandinelliorum in Tulcia & Menesiorum in Hispania, qui aurea tessera se jactant. *Menestr. l. c. & in abreg. Method. p. 21.* sed & in nostris hinc inde quadrantes puros repetire licet. Itam Cronbergiis apud *Sibmach. P. 1. p. 124.* quartus, in Boymundiis. p. 99. quadrantis secundum primus & quartus, in Erthalis p. 104. secundus & tertius alveoli vacant. Ut alia non cumulem. De significatione nostræ areolæ apud *Albin. Chr. Misn. p. 422.* lego notari *des Regalien oder die Blutfahn?* Rubeum colorem esse Majestatis colorem, sanguine claris tantum deberi, fortitudinis bellicæ in signe, & ob hoc à Principibus in bello usurpatum, juxta illud *Virgil. 3. Georg.*

Tyrio conspectus in Ostro.

legimus apud *Hapinz. de jur. insign. P. 9. §. 1. m. 2. n. 469. & seq. p. 653.* Cum vero *regalia* notari dicimus, exciperet quis, alios etiam principes sua regalia gestare, absque hoc tamen emblemate. Verum Electorales familias, nam & Brandenburgici alveolum similem servant, & olim Palatini, antequam Sphæram cruciferam (orbem vocant) à Carolo V. acciperet Fridericus II. *Conf. Dan. Pare. hist. Palas. p. 271. Casp. Lerch. à Dirmß. 2. Grundf. n. 75. p. 96.* tertiam parmulam solo cocco tingebant, hoc eximio decore insigniri dicerem, nili etiam in Pomeranorum apud *Sibmach. P. 1. p. 7.* armis cuspis hujusmodi apparet. Cum ergo ratio non parum intricata sit, doctiorum relinquo definitioni & *intexu.*

§. 31. In cuspidi scuti non ignobilis pars incrementorum Saxoniorum continetur. Exhibet illam in *auro* laterculo *nigram Gallinam*, quæ *crisâ & paleis rubeis* (ita enunciat *Chuffler. E. A. V. insign. II.* quod *Gallus Creste & Barbé*, Germanus

mit rothen Kamin und Wärtlein exprimit) prædita, *viridis* (aliqui rubeum volunt) *colliculo tricipiti* insidit. (*d'or à une pointe de sable, cressée & barbée de gueules, sur une colline à 3, conveaux de sinople*) Porro monticuli talis frequentissimus Germanis est usus, exteris minus frequens. Figuram illam Sinis etiam montis esse indicium ex Martino refert amicus noster de sacris & profanis literis bene merens *Theoph. Spizelius de re liter. Sines.* s. p. 76. Ipsam quod concernit originem hujus insignis, forte à gallina, quæ cum condenda arx esset, reperta fuerit, deducti, vide conjecturam apud *Spangenberg. Henneberg. Chron.* L. 2. c. 3. p. 31. Aliquam variationem situs Gallinæ idem ostendit. L. 2. c. 16. de C. Poppone 12. de qua ita: *brauchte in seinem Zinsiel eine einzelen fliegende Henne/ mit auffgethanen Flügeln/ dergleichendoch seiner Vorfahren noch Nachkommen keiner gethan.*

§. 32. Sunt ex Gallis aliqui huic generi insignium, quod *Parlantes* vocant, nostri *Kedende* oder *Nam-Wapen* (uti *Harsdorfferus* in *Geprächsp.*) *Philip. Campanile dell' armi.* c. 9. p. 14. naturalia & materialia, alii latini suâ aut græcâ voce, paronomastica vel æquivoca, infeliciores. Aliqui omnia ea rusticis & plebe quam nobilitate digniora existimant: qui moderatius loqui volunt, saltem quæ bis loquuntur, hoc est duplicem allusionem habent, nigro notant commate. Sed line idoneo fundamento, & non absque injuria innumerarum familiarum, quæ his delectantur, usque adeo, ut parum abest pleraque omnia antiquorum *seignata* hujusmodi fuisse dicere liceat. *Conf. Casp. Lerch. à Dirmstein. P. 1. Reichs Ritterslich Herkommen 2. Grundsat/ sum. Marg. 68. Haping. de jur. insign. c. 5. n. 39.* (ubi *Freberum* citat) *Linnae. Jur. publ. 6, 6, 17. Blondell. Genral. Franc. T. 2. p. 363.* Inprimis *Heraldica* artis peritissimus *Claud. Fr. Menestrier in verit. art. dublas.* p. 440. recipit, in majori, quod de arte molitur, opere, integram secundam partem in hoc argumento insumere, ut æquivoca insignia defendat ratione, autoritate, praxi antiqua, exemplis supremorum Principum, Civitatum, communitatum, familiarum Gallinæ, Hispaniæ, Italiæ, Germaniæ, Poloniæ, Angliæ *conf. eund. c. 20. p. 382.* ubi ad originem multorum insignium investigandam, sæpè notitiam obsoletorum etiam vocabulorum esse necessitatem credit. *Italos* certe propemodum omnes damnare necesse fuerit, si æquivoca damnes. Sed fortè restricta aliorum sententia, quæ sola duplici *bravvuzia* insignia scuta rejicit, non caret fundamento? Ego verò carere, omnino dico, & idoneum quo adversariis convincatur, exemplum hanc *Hennebergensium* (quos de *Monticoc* seu *Montacoc* apud *Spangenberg. L. 2. c. 19.* originis, quæ Gallica est *mont à cog*, seu *mont du cog*, ignarum, antiquæ literæ dixeret) gallinam propono. De horum enim insignium & familiæ prisca nobilitate dubium vix esse potest. Unde in argumento, quod ex placito veterum unice pender, sufficiens hujus autoritas exempli haberi debet. Sed ne uno tibi sine sententia fulcira videatur, alia adducam exempla, quibus & thesi & primum illud nostrum simul firmemus. Si *Sibmacheri* librum evolvas, ubique occurrunt. p. 18. *Ochsenbusianus* abbas bovem è domo procedentem. p. 16. *Larvensteinii* comites insistentem lupi leonem. p. 32. *Sternbergii* innixam tricipiti colli stellam gestant. Vide etiam insignia Baronis de *Auersberg*, nobilium *Raunschusfel*, *Reithmar*, *Vhrmul*, *Rabenstein*, *Hornstein*, *Sterufels*, *Kannenberg*, *Horneck*, *Berenfels*, *Stocker*, (quasi *Stockaer*) *Wolfsurt*, *Eisenberger*, &c. suis singula paginis, ut jam de civitatum scutis, in quibus vix aliud frequentius reperias, nihil dicam.

§. 33. Cæterum *Hennebergicum* principatum notari, ex prioribus jam intelligitur. Hujus verò ad Saxones nostros delati, duplex, pro diversitate partium, titulus est. Res ita habet: seculo tertio decimo fratres duo *Poppones XIII.* Com. *Hennebergici* filii vivebant, *Henricus VIII.* & *Hermannus II.* Inter hos illa partitio, ut *Henneberga* & *Sleusinga* illi, huic *Coburgum* cederet, instituta est, vide *Spangenberg. Chron. Henneberg. L. 2. c. 30. p. 115.* Primum ita *Coburgum* à reliquo corpore divulsium, nondum tamen à gente, quod tum demum factum est, cum filius *Hermanni Popponis XIII.* 1291. moriens sorori *Juthæ* seu *Guthæ* testamento 22. arces & oppida, atque ita omnem fere *Coburgensem* districtum relinqueret. Nupsérat *Jutha* *Ottoni* longo, ex *Ascaniis* *Marchioni Brandenburgico*, atque ita *Hennebergici* patrimonii parte *Ascanii* aucti sunt. In his *Ottonis* & *Juthæ* filius *Hermannus* ditiores tenuit, & per *Waltherum* Com. *Barbientem* rexit, vid. cit. *Chron. L. 2. c. 32. 33.*

Sed folis 12. a. n. exulavit prima hac vice ab Hennebergiis Coburgū, quia Hermanni filia Gutaseu Brigitta 1314. Henrico XII. Henneb. nupta postliminio omnia reduxit. vid. L. 5. c. 9. Brevis tamen usura, nam paulo post *Catharina* illis parentibus nata, cum *Friedrico Landgr. Thuringia* ex Milnicā gente genito nupsisset, Coburgica denuo atulit. Historiam contracti non sine difficultate contracti legas licet apud scriptis memoratum *Spangenberg d. Chron. L. 5. c. 9. 11. & 13.* Ita Milnicā stirpi ea non ignobilem Franconiae partem, ob quam olim Hermannus Brandenburgicus apud *cit. a. ubi. L. 2. c. 33. Dominum Franconiae* se dixerat, intulit Catharina, & ad posteros, qui Serenissimam Saxoniam gentem hodie constituunt, transmisit. Quod *Petrus Albinus Chr. Misn. L. 1. Tit. 15. p. 200.* refert: Man sagt von Churfürst *Frederich dem Dritten*: so offer seine Ahnen habe mahlen lassen/habe er zu Lucasen Cranachen dem ältern gesagt: Er sol ihm ja die Henne fleißig mahlen / denn sie hab den Fürsten zu Sachsen ein gut Ey gelegt: Ex eo Gallina in terra inignibus. Sed plures adhuc Hennebergium ditiores fata pia nostris deitinabant. Cum enim princeps *Georgius Ernestus 1583.* vitam & totam paculam Hennebergium progeniem clausisset, successio Saxonēs ē portorii parte cum Hassis vocavit, qua hodiernum familia fruitur. *Conf. Thuan. L. 79. Histor. p. m. 893.*

§. 34. Sola ut consideretur superest, quæ scuto medio honoratissimo situ inter tertii ordinis aquilas incumbit, & *Electoriale axioma* notat, parmula. Hæc superiori parte atro, inferiori argenteo colore pingitur, inque ea duo gladii rubentes in decussim trajecti conspiciuntur. (*coupé de sable sur argent, à 2. espèces de queues croisées en sautoir.*) De significatione adducit *P. Albinus. Chron. Misn. T. 16. p. 43.* veteres rythmos.

**Zwey Schwerdt das Marschalek (Kunp bedeuten)
Die Wendischen Heyden anzuzureuten.**

Limnaus tamen in *jur. publ. 3. 10. 29.* credit eorum uno *Electoriale* munus designari, altero fortassis *tesseram*. Id verò necessarium non crederem, sed juxta rythmum illius tenorem una utriusque de *Marescallis* (de nomine vide quæ collegit idem *Limn. Not. regn. Franc. 2. 27.*) munere interpretatio esse potest. Nam & *Marescallis Pappenheimis*, qui non *Electoris* sed *Marescalli* propriè vicarii sunt, duplex ensis significationem habet muneris. vid. *Sibmarch. Wapenb. P. 1. p. 19.* Nec mirum sit hoc Symbolo, *Marescalli* vel *Protosparatii*, titulo à Constantinopolitanis mutuo petito, dignitatem notari, cum in *A. B. c. 22.* diserte allegetur, *Dux Saxoniae imperialis seu regalem enssem deferens, & Imperatorem seu regem immediatè precedens.* vid. ad h. l. *Limn. obs. 3.* ubi etiam *gladiatores imperii* illos, qui bajularent gladium, dictos, & olim à *Wenceslao* duce *Lucenburgio* & *Brabantino* jus hoc Saxonicum in dubium vocatum videbis. In *Franciæ* regno *Marescallorum* quidem, ex quo eorum omnis cura ad militiam translata est, inigne *scipio* esse cæpit, militaris imperii documentum. (Quamvis securim militarem eis tribuat *Loysseau* apud *Limn. Not. regn. Franc. 2. 27.*) *Constabilis* tamen, qui ipse in militia primas tenet, & *Magnus hipparchus* seu scutarius ad utrumque latus scuti gentilitii (quimos Gallorum est, ut dignitatis emblemata scuto non inscribantur sed adiciantur) gladios adponunt, sed ille evaginatam & è manu armata porrectam, iste in vagina, quæ à cingulo pendet, reconditam. *Conf. Nicol. Besogne in Estat de la Franc. an. 1665. T. 1. P. 1. c. 4. p. 115. 117. & T. 2. p. 1. c. 1. p. 3.* Cum his verò duobus aliquam affinitatem *Electoris* nostri munus habet. Præterea mos ille figuræ officiorum indices, (hoc solo discrimine, quod extra scutum pinguntur) decussatim collocandi, iisdem Gallis est frequentissimus, quemque in dicto libello ubique deprehenderelicet. Illo situ *Marescalli* militares *scipiones* T. 2. p. 11. *Cancellarius* scepra, p. 63. *anchors Admiralis* p. 55. & ex *Vulsonii Colomberii* inventione, (quam tamen praxis *scipio* non est) *M. Magister scipiones coronatos.* p. 28. *Cubicularius* claves. p. 60. *incisor* cum cultro *furcillam* p. 44. *ceremoniarum Magister* baculos serico nigro involutos. p. 250. *bipennes* hospitiorum designator p. 233. in decussim trajicere debent. Simili ratione editio anni 1657. p. 156. magno *Palatii* præposito *seures* cum *fascibus*, *consularibus* non dissimiles, adscribit. Ad eundem fere modum, quo *Archiepiscopi* & plerique *Episcopi*, *spiritualis* & *temporalis* suæ jurisdictionis indicio, cum pedo *Episcopali* gladium in *crucis Andreæ* situm post scutum disponunt.

§. 35. Sumtum verò est illud symbolum, cum ipsa dignitate, quæ in nostra Serenissima gente primum *Sigismundi Imperatoris* gratia 1423. die Epiphaniæ. Pofonii *Friderico Bellioso*, heroi inter paucos, collata, atque ab hoc in posteritatem hucusque propagata est. De origine Electorum in univertum, quætionem decantatissimam, sed difficillimam, movere nostrum non est: sed qui ampliores sicut crateres, alios addeant oportet. Nec minus qui alteram, quo jure præteritis ultimò defuncti prioris familiaris agnatis Imperator Misnicæ domui honorem hunc conferre poterit? pernosse velit, alios consulat.

S E C T I O II.

SCUTA RELIQUORVM SAXONIÆ

DUCUM QVI HODIE SUPERANT, VEL PRÓXIMO SÆCULO VIXERE.

§. 1. Ita singulas Electoralis scuti areolas lustravimus. Reliquorum familiaris Principum insignia eadem cura evolvere necessitas nulla exigit, ne eadem semper repetere cogamur, sed sufficit notasse, in quibus ab Electoralibus differant.

§. 2. Quod ergo insignia Serenissimi Ducis *Augusti Administratoris Magdeburgensis* concernit: In paucis illa differunt à scuto jam explicato. Totus ordo primus, ut in Electorali clypeo *Thuringiam, Saxoniam, ac Misniam*; secundus, *Iuliacum, Cliviam & Montem*; tertius verò duas aquilas, *Palatinatus utriusque*, indices, continent, in hisce repetuntur. Similiter *Brensisia, Aldenburgica, Esfenbergica, Ravensbergica, Marcana, regaliū atque Hennebergica* Symbola, utrobique eodem situ sextam & septimam seriem atque cuspidem complent. In quinto ordine loco Magdeburgici Burggravii, Electori peculiaris, leonibus *Pleissensibus & Orlamundensibus* apponuntur *Landspargii* palii è quarta Electoralis *Stabiorum* statione huc extrusis. Præcipuum discrimen est, quod parmularum enses Archimarescallatus indicia deferentis loco in hoc scuto alia comparat, non tertiæ tamen feriei, sed & quartæ (in qua hinc à dextris *murus*, illinc *bos Lusitiæ* emblemata ex latere adstant) mediam regionem complens. Hæc parma simplicissima est, utpote unica tantum lineola transversim secta, quæ *superioris partis minium, ab inferioris argenti* distinguit. (*coupé de gueules sur argent*) Iisdem utuntur coloribus & sectionis modo (si *Sibmach.* fides est) *Poppelii de Lobcoviz*, Part. 1. pag. 32. inter Suevos *Brezii*, & *Herteri de Herteneck*, p. 113. in *Hassia Lerbachii*, p. 138. in civitatibus *Undervalden*, p. 222. Adeò non insolens est, pluribus eadem sine variatione competere symbola, quod aliis etiam exemplis probari potest.

§. 3. Significatio hujus laterculi longè quærenda non est, cum facilè quis intelligat *Magdeburgensem Archiepiscopatum* notari. Hunc (vid. *Mart. Dresser. Jag. hist. p. 4. pag. 96. & seq. Ann. 968.* Otto I. Cæsar, antea ab Episcopo Halberstadiensi Bernardo, quo minus id prius faceret, impeditus, instituit, & *Adelbertum Archiepisc.* præfecit. Accessit dein *Nortberti*, quem 13. numerant, meritis titulus *Primatis Germaniæ*. Primum verò in hac diocæsi concessione *Alberti Brandenburg.* præsulis, 1539. lumini Evangelii datus est locus: cum jam prius 1524. per *B. Luther.* & *Nicol. Amsdorffium* illud civitas fuisset illatum. Successit Alberto *Joannes Albertus* agnatus, sub quo grave inter Canonicos & civitatem disidium exarsit, ob quod hæc proseriptionem & obidium sustinere coacta est, sed sustinuit constantissimè. Inde *Fridericus & Sigismundus* ex eadem *Brandenburgia* familia germani tiaram gessere, hic etiam controversias, quæ urbi cum collegio intercedebant 1564. composuit, & Evangelicam præconium templo cathedrali inferre cepit. Non minus de sede hac, orthodoxæ promotione (vid. *Thuan. L. 38 p. 431.*) & controversiarum reliquarum extirpatione meritis est priorum ex tratre nepos *Joachimus Fridericus*, Administrator, quem ob ductam uxorem sede deicere moliebatur Pius Papa, sed *Maximilianus II.* Imperator (verbis *Thuan. L. 47. pag. 801.*) te in longum extracta, vota & intemptivas Pontificis preces elusit. Mota tamen fuit non semel *Joach. Friderico* lis in comitiis 1576. & 1582. ab adversariis de dignitate & sessionis suffragiive jure; imò hanc causam *Linn. Jur. Publ. 9. 2. 198.* allegat omiſſæ in Camera revisionis, cum ad eam status Romanæ Religionis additi Primatem hunc admittere recusarent. A patre in filium *Christianum VVilhelmum* 1598. derivata est di-

gnitas. Demum cum Christian. Wilhelmus ob belli Danici societatem ab Imperatore Proscriptus esset, Canonici Serenissimum Ducem Augustum Electoris filium postulant. Imperator collegio electione novi præfulis interdixit, & filio suo ab Urbano Octavo Papa mitram conferri obtinuit (conf. *Adolph. Brachel. Hist. L. 3. p. 143.*) In pace Prag. §. Das Erststift Magdeburg/te. Archiepiscopatus hic Augusto ad dies vitzæ concessus, idemq; in pace *Osnabr. n. 11.* constitutum, expectativa verò Ducatus Sereniss. Electorali domui Brandenburgicæ (unde in hujus insignibus eadem hæc arena conspicitur apud *Furfl. Wap. P. 3. p. 4.* ut in nostro L. 1. c. 13.) addicta est. Quæ conditiones huic concessioni adjectæ sint, ex ipso allegato instrumento publico quisvis facile leget.

§. 4. Ab annis non adeò multis una areola auctus est iste clypeus, quæ in scuti pede quadræ Hennebergicæ adicitur, videlicet *cærulea* inscriptis *duobus nullis barbæis aversis auratis* vel ex naturali colore nonnihil ad flavum inclinantibus. Hoc simbolo designatur comitatus *Barbiensis*, quem 1659. extincto marium ultimo Augusto Ludovico Augustus Dux Saxonix crevit, atque eo suam parmam ornavit. Porro in moneta piscibus quatuor rosas adjectas vidi, quod si ita sit, *Rosenbergiam* dynastiam, Barbiensium Comitum etiam patrimonium, sed ex Magdeburgico feudo, notari crediderim. Nam in Comitum istorum scuto apud *Sibmach. Wapenb. l. p. 16.* primam & quartam aream rubras singulæ ornant argenteæ rosæ auro gemmatæ, fortè nunc compendio cum piscibus in unum laterculum compactæ.

§. 5. Tertius beati Johannis Georgii I. Elect. filius Serenissimus Dux Christianus Administrator Episcopatus *Merseburgici* illam dispositionem servat, quantum ex picturis observare licuit; ut toti scuto parmula Saxonica media incumbat. Primam lineam *Lusatensē*, *Clivensē* & *Montanum* symbola complent, in secundo ordine crux *Merseburgi* & *Thuringia* leo, in tertio *Alsina* leo & *Palatinatus Saxonix* index aquila, à dextris & sinistris Saxonicum medium *axidiv* stipant. In quarta serie *Palatinatus Thuringia*, muri & bos *Lusatia* comparent: Reliquam partem inferiorem, nullo mutato, communem cum fratre Augusto servat, excepto quod modo de Barbiensi accessione diximus.

§. 6. Nullam in hoc scuto figuram reperies, quæ non in Electorali scuto explicata esset, si solam secundi ordinis aream primam, auream nempe *atra cruce* insignem, quæ etiam à *Bilandis* in *Rhenana* provincia servatur, *Sibmacher. in Wapenb. Part. 1. p. 132.* excipias. (*d'or à la croix de sable.*) Hac *Merseburgensis* Episcopatus notatur. Eum institutioni *Caroli M. Joh. Pomarius Sächsisch und Nieder. Sächsisch Chron. p. 52.* adscribit, sed *Matth. Dresser. Jag. Histor. Part. 4. p. 236.* illum tantum autorem collegiatæ Ecclesiæ canonicorum facit, Henrico Aucupi incrementa, & demum Episcopatus constitutionem Ottoni I. tribuens. Primus Episcopus *Eoso* in conversione Slavorum Soraborum diligens 970. vivis excessit. Successor *Gisfclarius*, promotus ad Archiepiscopatum *Magdeburgicum*, ita tenuavit Episcopatum, ut subiectus Halberstadiensi Præfuli in *Abbatiam* mutaretur, sed 1005. facta est ab Henrico II. restitutio in integrum. Quartus Episcopus *Dietmarus* chronico edito memoriam sui ad posteritatem propagavit. Post multos alios *Nicolaus Lubecensis*, Electoris Saxonix Cancellarius & Episcopus *Merseburgensis*, Cancellarius & conservator jurium atque privilegiorum Universitatis *Liptiensis* constitutus est. Demum post *Sigismundum à Lindenau* à Capitulo electus est Administrator dioceseos in civilibus 1544. Augustus Dux Saxonix, qui *Georgium Principem Anhaltinum*, Theologorum nostrorum illultrissimum, in *spiritualibus coadjutorem* adscivit: hic verò nullum fidelis pastoris munus prætermisit, & pluribus concionibus atque scriptis, quæ dein integro volumine 1570. Latine & nostra lingua 1610. edita sunt, Ecclesiæ prodesse studuit. Cum verò deinceps *Michael Heldingus* Belga, pridem suffraganeus *Moguntinus* & Episcopus titularis *Sidonius* à Collegio intercessione *Caroli V. 1550.* postulatus esset Episcopus: præfatus Georgius Princeps *Anhaltinus*, certa protestatione veritatis causæ cavet (vid. scripta Georgii Princ. *Anhaltini* Edit. German. pag. 839.) Hic Michael inter autores interreligionis 1548. ac 1557. in Colloquio *Wormatiensi* suæ partis defensor fuit: In *Tridentino Concilio* assestit, in *Camera Imperiali* judicio præedit, & Episcopatum usque 1561. retinuit. Post eum 1562. administratio *Alexandro*, 1566. *Augusto*, 1586. *Christiano*, & 1592. *Joh.*

Georgia Saxonix Elektorib. & Ducibus demandata est. Nunc eandem, cujus hic insignia tractamus, hujus filius Serenissimus Dux *Christianus* tenet: Confer de hoc Episcopatu *Frid. Hortled. de caus. Bell. Germ. 1.5.11. p. 1295. 1299.*

§. 7. Nunc ordo requirit, ut clypeum Serenissimi Ducis *Mauritii* lustremus. Sed in hoc quoque non multum differentix reperiemus. Prima laterculorum series *Thuringiam, Chruam & Misniam*, secunda *Citicensis* seu *Naumburgica* Episcopatus insignie, & (nisi pictor erravit) *leonem Montanum*, tertia *Iuliacensem* Montano alias præponendum ac *Palatinatum Saxonie & Lusatia* notas, quinta *Pleiffensem, Orlamundanum & Landsbergium deipmata*, repræsentant: sexta, septima & cuspis cum prioribus consentiunt.

§. 8. Sola nos, quo minus pergamus, detinet area secundi ordinis prima, quæ si picturam communicatam inspicio, *superiori parte rubet, inferiori argento fulget*, si verò *Sibmach. Wapenb. Part. 1. pag. 11.* fidem adhibeo, tota *coccinea* est. Quocumque verò colore sit, in decussim trajectos *clavem & gladium* (si capulum aureum excipias) *argenteos* exhibet. Hieroglyphicum figuræ non difficulter capies. Clavis Ecclesiasticæ potestatis etiam Biblica phrasi symbolum est. *Conf. Celeb. Salom. Glass. Philol. sacr. Lib. 5. Tr. 1. c. 12. p. 1328. (392.)* Unde qui universalis Ecclesiæ audire vult Episcopus, Papa Romanus, autoritatis suæ indicium duplici clave aurea & argentea facere solet. Quam duplicem clavem non ad palatum Romanorum, *David Pareus ad Apocal. 9. 1.* ita interpretatus est. *Christo primum Ecclesia Romana Episcopus accepit clavem regni cælorum, hoc est, potestatem ligandi & solvendi conscientias secundum Legem & Evangelium Dei: sed contra hanc clavem Satan Papa dedit clavem abyssi: qua clavem Christi transfixit. Hinc due claves decussate in Pontificis insignibus cernuntur.* Verum Episcopis etiam non infrequens, hæc figura est. *Conf. Insignia Bremensia. Sibmach. Wapenb. Part. 1. p. 9. Wormatiensis, ibi d. Mindensia p. 1 c. Brandenburgica p. 11.* In Abbatibus *S. Haumerani & Petershusæ p. 13.* Uti verò spiritualis autoritatis illud testimonium fuit, ita gladius adjectus temporalem jurisdictionem notat, quæ jam diu est, quod penes *Episcopos in Germania* fuit. Eos à Ludovico Pio principali dignitate auctos, sunt qui perhibent: alii à Carolo M. jam tale quid tributum arbitrantur. *Conf. Klock. 1. consil. 14. num. 74. seq. consil. 15. n. 84. seq.* Unde mos fluxit, ut una cum pedo pastoralis gladium post scutum (& quod mireris, loco ante pedum potiori) collocare Archiepiscopi & Episcopi nostri magna ex parte soleant. Vide *Wapenb. Part. 1. pag. 3. & 9.* In *Gallia* idem obtinet circa Episcopos, qui temporale dominium obtinent, sed hi à latere collocant gladium. *Vid. Cl. Franc. Menestrier. veris. art. du blas. c. 3. p. 170. & 14. p. 187. & apolog. contra Labourerium. 10. p. 246. & seq.* Quod ergo alii exterius adhibito ente notare volunt, quidni pariter eadem figurâ parmulæ inserta notari dixerim? Nam præter hoc exemplum *Menestr. d. l. pag. 252.* notat Episcopum *Podiensem* in Gallia, in Anglia *Londonensem, Vintoniensem & Oxoniensem*, quorum insignia gladii armantur.

§. 9. Cæterum ex his haud obseurè colligitur, quid notari hac area velim: videlicet Episcopatum *Citicensem*, vel quo nunc nomine nuncupatur *Naumburgensem*. Tories allegatus *Petrus Albinus Chr. Misn. Lib. 1. Tit. 32. pag. 283.* Citicæ ad Elsterum, quæ à Carolo M. (cui tamen *Pomarius Sächs. und Nieder. Sächsische Chron. p. 52.* ipsum Episcopatum acceptum fert) aut filius collegio Canonorum regularium ornata fuerat, memorat Episcopalem dignitatem ab *Ottone I. Imperatore* (cui ex *Theodor. de Niem* rerum nostrarum peritissimus *Christoph. Lehman in Chron. Spir. Lib. 4. cap. 3. p. 275.* attribuit, quod pene omnibus cathedralibus Ecclesiis una cum Dominiis temporalibus propria insignia perpetuo deputaverit) Soraborum Venedorum salutis invigilant, collatam esse, ut metropoli *Magdeburgicæ* subesset; cum verò non nisi tres Episcopi ordine, *Hugo, Fridericus & Hugo 2.* prætuissent, 982. à *Miescone Venedico* seu *Vandalico Principe* Episcopatus devastatus, occasioq; data est, sub *Hildeberto*, eum transferendi *Naumburgum*, seu *Noviburgum* ad *Salam*. Translationem *Conradus II. Imperator 1027.* ob hoc ipsum aliquibus habitus fundator, & *Joannes Pontifex* confirmarunt. Quadragesimum in Antistitem ordine numerant *Philippum Palatinum*, *Philippi Ingenii Electoris* filium, qui *Frisingenti* quoque Episcopatu præfuit. Huic *Julium* ex generosa *Pflugiorum* prolapia (cujus nomen subscriptum legimus in comitio

rum Augustanorum 1548. & 1555. recessibus) subjungit ultimum Albinus. Hujus vero electioni, suo jure contradixit Elector, & ex Nobilitate Misnica alium Theologum Wittebergensem *Nicolaum Amsdorffium*, ejus loco substituit, qui inaugurante B. Luthero dignitate suscepit. Conf. *Johan. Sleidanus Lib. 14. pag. 395.* & apologia Me-galandri nostri *Lutheri Tom. I. tenes. 8. vel Altenburg 8. fol. 1. & seqq.* Porro Julius ab Electore non admittus in Cæsarea aula exulavit, donec 1547. armis in dignitate restitueretur. Hinc formulæ Interimisticæ 1548. cum aliis autor, & 1557. Wormatiensis colloqui præses fuit, sed eo 1564. mortuo, postquam vera Religio introducta fuisset, ad Serenissimam Domum Saxonicam certa ratione diœcesis administratio, Collegio consentiente, devoluta, ac per *Augustum Electorem, Christianum Electorem, & Augustum Ducem* (quos rascenset, dignus qui legatur *Mithæus Dresserus Isagog. Histor. Part. 4. pag. 254. 256.*) gesta est. Eam nunc obtinet Serenissimus Dux *Mauritius*.

§. 10. Ita vidimus scuta Electoralis lineæ. Quod reliquos Serenissimos Principes hujus familiæ ex Ernesto prognatos concernit, omnibus non multum diversa symbolorum scutatorum dispositio servatur. Ut videlicet primi ordinis valvuli inter *Thuringicum & Misnicum* symbola *Clivium* contineant. Hinc *Juliacensis* ac *Montanus*, atque sub illis duæ aquilæ *Palatine* (inter quas aliquando *Thuringici Palatinatus* indicem à dextris, pictoris vitio, an studio? collocatam vidi) *Saxonicum* scutum reliquis incubans stipant. In quarta serie palos *Landsbergios Orlamundensis* atque *Plessensis* leones respiciunt, sub his *Eisenbergium* Comitatum *Aldenburgum* ac *Brenam* comitantur vel cingunt. Tandem in cuspide scuti quadrifariam scicta *Marcana* fascia, & *Ravensbergii* cantherii, areolam *purpuream* regalium notam, atque *Hennebergicam* gallinam includunt.

§. 11. Quam modo expressissimus dispositionem servarunt Serenissimi Duces Fratres *Ioannes Ernestus, Adolphus VVilhelmus, Ioannes Georgius & Bernardus*, quibus *Vinnariz, Hsenaci & Jenæ* sedes sunt, nisi quod quatuor illas pedis areolas in duas regiones partirentur, quarum superior regalium quadram *Marca & Ravensberga* includam, ima cuspis *Hennebergam* referret. Quod verò Serenissimi Ducis *Ioannis Georgii* in prisca spem avorum iuccrescentem florentissimam sobolem concernit, materni juris causa, scutum novis auctum est areolis. Unde illud scutum septem transversis lineis in octo regiones secatur. Supremam ornant tessellæ inter *Thuringicam & Misnicam Cliviam*, secundam inter *Juliacensem & Montanam Orlamundana*, in tertia hinc *Palatinatus Saxonia*, isthinc *Palatinatus Thuringia*, in quarto hinc *Landsberga*, isthinc *Altenburgum*, in quinta à dextris *Plessia*, à leva *Eisenberga* stipant majus medium scutum Saxonicum. Sexta regio *Brenensi & Wigensteinio* symbolo interjicit medium *Saynense* septima *Marcana & Ravensbergio Hennebergium*; in pede scuti regalium quadram comitantur *Homburgia & Freisburgia* dynastia.

§. 12. Videmus in hoc scuto quatuor laterculos novos *Saynensem, Wigensteinium, Homburgium* atque *Freisburgium*. Hi Serenissimis fratribus *Friderico Augusto, Ioanni Georgio & Ioanni Wihelmo* competunt jure Sereniss. matris, quæ est *Ioanna Saynio-Wigensteinia* filia Illustrissimi quondam *Ernsti*, qui *Wigensteinium* à patre Comes, materno jure etiam *Saynensem* Comitatum habuit, & ad filias transmisit, licet fratres alia matre nati, filias excludere frustra laborarint. De qua re diximus Lib. 3. cap. 32. num. 4. 5. seq. Porro tessellæ illæ sunt *Saynia*, in rubea parma leopardus erectus seu leo facie adveria aureus (ein aufgerichter gelber Leopard / oder Löw mit heyden Augen vor sich sehend). *Wigensteinia* nigri duo pali argento inducti: *Homburgia* castrum duarum turrium cum media porta & muro illas iungente ex argento in minio: *Freisburgia*, in pelta nigra baltheo diagonali sinistro argenteo inscripta tria capita a-prugna nigra.

§. 13. Inter Gothanos Serenissimus Dux *Fridericus*, præter columnnam *Romhildensem*, de qua §. 18. dicemus, parenti ipsius gloriosæ memoriæ etiam usitatam, superiori anno novam areolam inseruit, clypeo in sex regiones distributo, ex quibus prima *Cliviam, Thuringia & Misnia* cinctam, etiam exhibet, in secunda cingunt medium scutum *Saxonicum, Juliacensis & Montanus* leones, in tertia *Landsbergios* palos, utrius-

utriusque *Palatinatus* aquilæ, quartam ornant præter *Eisenbergam* leones *Orlamundanus* & *Pleissensis*, proximam constituunt interpolata areola *regulum Altenburgum* & *Brenæ*. In pede autem scuti vel sextâ serie quinque omnino laterculi conjunguntur. In illis medius est *Hennebergica* gallina intignis, extremi *Marcana* fascia & *Ravenspergensibus* cantheriis: sed gallinæ proxima sunt à dextris *columna Rombuldensis*, à lava leo. Hoc novo & in prioribus scutis non comparate laterculo designatur *Thonnenfis* Dynastia, quam princeps à *Christiano Ludovico C. Waldeccio* emit. Quomodo ea ex *Gleichenforum* patrimonio ad *Waldeccios* delata, & gratia *Saxoniorum* ducum, teudi dominorum collata sit, L. 3. c. 39. n. 10. vidimus. Ex eo vero apparet, areolam cæruleo, leonem argento tingendum esse: quam tesseram à comitibus suis *Gleichius* istud *Dominium* accepit.

§. 14. Ita vidimus Principum, qui ex *Serenissima* familia nunc quoque vivunt, scuta. Verum operæ pretium non dubito hinc etiam expectandum, si quædam defunctorum insignia repræsentemus. Non jam ad manus sunt omnia: unde supplere, cui lubet, defectus hujus tractationis poterit. Initium mihi esto à seculo superiori. Eo incipiente in vivis erant *Fridericus* & *Ioannes*, unus post alterum *Septemvir*, horumque patruus *Albertus*. Illorum insignia (prout *SS. Bibliorum* editioni *Vinariensi* præmittuntur) ita habent, ut duæ lineæ ad perpendicularum, & tres transverse clypeum secent. In primo ordine leones *Thuringius* & *Misnicus*, *Saxonicum* emblema utrinque stant, in secundo peculiarem *Electores* parmulam *Palatinatus duplex* aquila cingit, cuspidem *Brenensia*, *Landsbergica* & *Aldenburgica* hieroglyphica occupant, in tertia serie inter *Orlamundanus* seu *Vinariensem* & *Pleissensem* leones media area est, quam non bene dignosco, an pura, quod vellem, sit, an ex duobus coloribus composita, quod typus (sed vix cum ratione) innuere videretur. In monetis aliquibus *Ioannes* *Electores* quatuor parmulas circa effigiem suam collocari iussit, *Electoralem*, *Saxonicam*, *Thuringicam* & *Misnicam*. Patruus horum *Albertus* *Equitum* aurei velleris ordini adscriptus alia usus est dispositione, quam exhibet *Chifflet. Insign. Eque. A.V. n. 96*. In ea superiores tres areolas *Thuringia*, *Landsberga* & *Misnia*, proximam ducatus *Saxonie* duplici *Palatinatu* circumdatus, tertiam *Vinaria* & *Pleissa* (medium *Saxonie* scutulum adhuc complet) ultimam hinc *Brenæ*, illinc *Aldenburgum* sibi vindicant, areola media, argento & minio perpendiculariter secta. Hoc hieroglyphicum ultimum non magis quam *Chiffletius* capio, neque alibi in *Saxonis* clypeis conspicitur. Quod enim *Halberstatensis* *Episcopus* in *Sibmach. Bapenb. P. 1. p. 10*. *Julbacensis* comitatus *P. 2. p. 11*. & ob id *St. arhenbergiorum* *Baronum* primus laterculus *P. 1. p. 33*. *Rogkenhausius* com. *P. 3. p. 27*. & nobiles de *Aurach. P. 1. p. 94*. *Wanglin. P. 1. p. 147*. *Berwingen. P. 3. p. 182*. & forte alii hanc sectionem scuti ostendunt, nihil hoc ad *Saxones* nostros. An forte dicemus, deceptum imperitoris pictoris manu aut ætate corruptæ picturæ *Chiffletium*, laterculo coccineo, quem in *Electoralis* scuto lustravimus, nequequam argentum addidisse? Judicent de hoc alii.

§. 15. Exstinctis istis filii succedere, in *Electoratu* *Joanni Ioannes Fridericus*, *Alberto Georgius* & *Henricus*. *Ioannes Fridericus* ita disponebat scutum, ut *Saxoniam*, *Thuringiam* & *Misniam* primus ordo; *Palatinatum* utrumque cum medio scuto *Electoralis*, secundus; tertius *Vinariam*, *Landsbergam* & *Pleissam*; quartus *Altenburgum*, *Burograv. Magdeburgicum* & *Brenam* designarent. Cuspidis eadem species (in *Bibl. Vinariens.*) apparet, quæ in parentis octavo laterculo notata fuit. Nec hic certiora de illa statuere possum. Cæterum cum præfatus *Ioan. Fridericus*, princeps pietate & magnitudine animi nemini secundus, *Electoratu* dejectus esset: invenio controversiam ei cum *Mauritio* & *Augusto* intercessisse, ob usum ensium *Electoralis* notæ; sed composita illa & usus tituli ac illius emblematis ei permixtus est. vid. *Jacob. August. Thuan. L. 13. Hist. pag. 612*. *Henrici insignia* *Ioann. Jacob. Luck. sylv. numism. pag. 94*. repræsentat, ut caput scuti *Misnicæ*, *Thuringicæ* & *Landsbergicæ* occupent, medium *Saxonicæ* trabes & tertium inter *Palatinatus* *Saxonici* aquilam ac leonem *Vinariensem*, tum rosâ *Aldenburgicæ* inter *Pleissensem* leonem ac *Palatinatus* *Thuringici* avem, expleant, & cuspis complectatur *Brenense* emblema. Quæ utrinque addit spatia vacua sculptoris imperitiæ adscribere malle, quam causam rimari. Eandem dispositionem à fratre *Georgio* usurpatam vix dubito,

nam & alias eadem uterq; frater scutula in monetis effigie suæ addi curaverant, nempe Saxonicum, Thuringicum, Misanicum, *deir mæta*, & Palatinatum aquilam complexa.

§. 16. Jam Henrici filii *Mauritius* & *Augustus* haud dubie paternis insignibus successere, additis postea electoralibus symbolis. Circa Augustum hoc unum notare lubet. Insignia, quæ à *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 5. n. 1.* referuntur, non alii quam ipsi debent. In illis Aquilam Saxonice Palatinatus indicem leones Thuringicos & Misnicos, in tertio ordine *Landsbergicos* palos *Brenenses* signum & altera aquila, mox *rosam* arcola *purpurea* & *fascia Eisenbergica*, cingunt, gallinà *Hennebergicâ* in cuspidem collocatâ: in secunda serie inter leones *Orlamundensem* seu *Vinariensem* & *Pleissensem* parma reliquis incubat, quæ ad perpendicularum secta, dextrâ sui parte trabes & sertum, sinistra cruce nigram auro impressam refert. Uti verò Saxoniam hieroglyphico priori notari nemini dubium esse potest, ita altero *Mersburgum* designari non magis ambigo: hæcque ipsa ratione Augusto scutum vindico, qui à *Mersburgensibus* 1544. Administrator electus est. In altera linea Joanne Friderico *Ioannes Fridericus* & *Ioannes Wilhelmus* geniti sunt. Hi ex paterno scuto ante omnia *electorale* & *Magdeburgici Burgravii* emblemata omittere coacti sunt. In reliquis non eandem utriusque *diatimæ* placuisse invenio. *Ioh. Friderici* clypeum depingit ex moneta *Ioh. Jacob. Luck. Syll. Numism. p. 224.* ut si tres palos dicas, primus *Misniam*, *Palatinatum Thuringia*, *Vinariam* seu *Orlamundam*, tertius *Palatinatum Saxonie*, *Aldenburgum* & *Pleissam*, Medius una areola ovis cuspidem auctior *Thuringiam*, *Saxoniam*, *Brenam* ac *Landsbergam* designet. Aliter *Iohan. Guilelmi* clypeum disponunt pagellæ *Biblii Vinariensibus præfixæ*, ut primo palo *Palatinatus Saxonie*, *Orlamundensis* seu *Vinariensis*, & *Brenensis* comitatus, ac *regalium* index areola pura, secundo *Thuringia*, *Saxonie*, *Landsbergæ* & *Aldenburgum*, tertio *Misnia*, *Pleissa*, *Palatinatus Thuringia*, atque *Eisenbergæ* conspiciantur. Eadem dispositio dem filio hujus *Ioanni* attribuitur, nisi quod cuspidi *Hennebergæ* adjicitur.

§. 17. Plura clypeo adjecta sunt, cum hoc seculo ineunte *Juliaco-Clivensis* præfensio infereretur. Tum in hanc formam redactum est *Electorale* scutum, priusquam *Lusatia* accederet, ut in monetis, si in sex ordines transversis 5. lineis secaretur, primus *Thuringiam*, *Saxoniam*, *Misniam*, secundus *Iuliacum*, *Cliviam*, *Montes*, tertius *parmulam electoralem* inter aquilas duas *Palatinas*, quartus *Orlamundam*, *Landsbergam*, *Pleissam*, penultimus *Aldenburgum*, *Magdeburgum*, *Burgravium*, *Brenam*, ultimus *Marcam*, *regalia*, *Henneberg.* & *Ravensbergam* continerent. Parum differt pictura *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 3.* cui hic plenam fidem attribuerem. In hac enim 5. superiores ordines eodem cum monetis modo præsentantur, sextus *Marcam*, *Eisenbergam*, & *Ravensbergam* designat. Hisce cuspidi subijcitur in *Hennebergicum* & *regalium* hieroglyphicum divisus. Alteri lineæ (ex *Vinat. Bibl. edit.*) ista probata est dispositio: Quam §. 10. descripsi, tanquam nunc etiam ab illis usurpari solitam. In qua primus & tertius palus idem est, qui antea in Electoralibus armis, in solo medio palo differentia reperitur.

§. 18. Non longe hinc abit scutum, quod *Sibmach. P. 1. p. 5.* loco secundo exhibet, & haud dubie *Ioannis Friderici* junioris filius proprium fuit. In eo superiores quinque ordines nihil differunt à *Vinariensi*, quod modo consideravimus. Solus pes scuti aliter habet. Cum enim illud una serie quatuor areas exhibeat, hoc tres tantum, ad priorum modum esse patitur, in extrema vero cuspidis parte alias duas subijcit. Illæ sunt *purpurea* *regalium*, *fascia* *Marcana*, & *Cantherii Ravensbergii*. Harû sinistra gallinam *Hennebergicam* detert, dextra *rubens*, *argenteam auro* tamen *coronatum columnam* exhibet. *Romhildensem* ditionem ex *Hennebergicis* denotari, *Sibmach. P. 2. p. 6.* docere potest. Hujus verò significationis apud *Spangenbergum*, diligentem *Hennebergicarum* rerum scriptorem, nullibi mentionem invenio: Potius apud eundem *Lib. 4. c. 23. p. 159.* reperio, *Antonium Columnium* Italum de agnatione *Hennebergii* pertransisse, adeo ut hi à *Friderico III. Imperatore* circa 1416. (quod & *Pius II. Papa* confirmavit) *Columniorum* illam in arca rubea *argenteam columnam coronatam* peculiari privilegio insignibus suis addi peterent & obtinerent. Idem tamen ostendit *Lib. 1. c. 3.* olim quoque huic genti, antequam *Hennebergicum* nomen adcivilissent, *columnam* fuisse in usu. Cæterum *Romhilda* extincto *Bertholdo XIX. Principe Hennebergico* lineæ *Aschenfis* ad *Mansfeldios*, ab his permutationis jure ad *Saxones* devenit (vid. *Spangenberg. Chron. 5. 26.*)

In Serenissimi Ducis *Ernesti* sigillo, quod hoc emblema, nisi me oculi fessellere, notaverim, superius dixi.

§. 19. Unius me adhuc admonet Hennebergicorum symbolorum evolutio; videlicet ut observetur, cum præcipuum symbolum videlicet gallina (ut vidimus S. 1. n. 31.) & hic Romhildensis emblema, Hennebergiæ successione pars, à Saxonibus assumptum sit, alterum tamen aureum laterculum, qui apud eundem *Sibmach. P. 2. p. 6.* in secundo Hennebergico scuto ex tessellis argenteis & rubeis prominentem nigram aquilam bicipitem desert, nunquam assumptum esse. Illo enim emblemate *Burg gravitatus Herbipolitanus* notabatur apud *Spangenberg. L. 1. c. 7.* unde aliqui etiam, quibus cum Herbipolitano antistite lites aut aliam ob causam eo abstinuere. vid. L. 2. c. 26. p. 103. L. 3. c. 6. p. 134. Resumit vero *Henricus XIII. L. 5. c. 17. p. 203.* Unde ad finem usque familiæ ejus usus duravit.

§. 20. Et hæc etiam de variationibus, quas mihi videre contigit, insignium Saxonicoꝝ dixisse sufficiat. Omnes me expressisse, nec ipse credo, sed non vilas omittere nemo jure succensabit.

CAPUT II.

DE APICE VEL TIMBRO ET GALEIS.

§. 1. **I**Ta priori instituti nostri parte, scuti contemplatione, defuncti sumus: jam acrostolium seu apex, quem *timbrum* vel *cimerium* nuncupare solent, & in primis galeæ nobis spectandæ sunt: quamvis nonnunquam hæc absint, eorumque locum *mitra Electoralis* muris pontici vellere facta, quod oræ reductæ monstrant, scuto imposta sustineat. De galeis vero & coronis generatim ut agamus, non patitur ratio propoliti, cum tractationi generali artis heraldicæ hæc etiam materia servanda sit. Paucissima tamen, nec nisi necessaria, prænotare cogimur. Ut cum observat *Casp. Lerch. à Dirnsticm de ord. equestr. Grundveste n. 4. p. 64. Das vor deme Fürsten und Herzoge mit keinem Helm gleich ein Rittersmann aufgezoꝝen / sondern wie in Käyfers Heinrichs Thurnier Ordnung zulesen / blosses Haupts unter einer Kron und Krantz.* Nihilominus si qua hæc lex tuit, eam non perpetuam aut non extra torneamenta in usu fuisse oportet. Nunc enim non galeatantum, sed & pro more nostræ gentis, cui major quam exteris cassidum cura, uni sæpè, ut hic fit, scuto plures incumbunt. In collegio Equitum Aurei velleris galeas plures non admittas esse, perhibet sæpè memoratus *Joh. Jacob. Chifflet. monit. ad lect. tract. de insign. gentil. E. A. V. A filio vero iusto Chifflet. brev. histor. Eq. A. V. c. 8. p. 23.* discimus, ex quo *Philippus 2. Lusitaniam* subjugaverit, eum *Galeas Castellanam, Aragonicam & recens partam Portugallensem* imposuisse scuto, atque alis proceribus binas concessisse: Sed ut inclinatæ & observæ respicerent se invicem. Multa enim in hoc juxta fecialium scita differentia est, qui *recta facie* aut *lusei* (denn *Durchschnitt nach en pourfil.*) galeam collocare debeat: quorum illud solis summis principibus deberi ajunt. Sed & de numero craticularum, vel cancellorum tantum non superstitiose disputant, quæ in usum publicum nunquam admittuntur. Videatur è *Gallis M. Vulson. de la Colomb. scienc. Heroiq. c. 35. p. 384. seq.* ex *Italis Philibert. Campanile dell' armi. c. 11.* Nostris hominibus, si solum discrimen galeatarum apertarum *Thurnier, helm* & clausurarum, *Stechhelm* (quarum hæc non per clathros, sed minuta foramina lucem admittunt, & olim nonnunquam à Magnis etiam Principibus promiscuè usurpatæ sunt, consuetudine à nostris moribus abhorrente. vid. *Linn. lur. publ. addit. Tom. V. ad 6. 6. p. 60. Theod. Heping. de jur. Insign. c. 9. n. 515.*) excipias, nec clathrorum certa lex est, nec situs. Certe in *Sibmach. Wapenb. P. 1. & 2.* perpetuo, quibus fors medium in pagina locum obtulit, cassides rectas, quibus primum & quartum in lævam, secundum & quintum in dextram conversum situm attribui videmus. Sed tam non exinde aliquam illorum *æxæ* colligas velim, quam non de istis male ob eam Chalcographi dispositionem senties: quamvis alioqui situs galeæ ad lævam nothos arguat, juxta præscriptum disciplinæ, cujus multa statuta, vel non suscepimus, vel servare negleximus. Conf. supra c. 1. S. 1. §. 2. E contra in continuatione *Pauli Furstii P. 3. & 4.* universi fere, communi cum maximis & summis Principibus axiomate, adversas galeas gerunt, quod haud dubiè exteris crucem figit. Ubi plures autem cassides scuto incumbunt, ut

in his Serenissimorum Saxonum insignibus fit, ea perpetua est consuetudo (neque hic pictorum culpa est) ut media adversa sit, & eam ex utraque parte respiciant ceteræ. vel ubi numerus æqualis, ut media pars in laevam, reliqua in dextram eodem fine respiciant. Unde de situ nihil amplius notare necesse est. Porro eas auro pingi, non ambigo: hoc enim non alias modo summis Principibus solemne est, verum etiam apud *Chifflet*. qui Equitum aurei velleris ordini ascribuntur, tali metallo omnes ornant capitibus tegumenta.

§. 2. Ordine nunc singulas intueamur. A dextra parte prima aurata, quales & reliquæ, phaleris aureis & cyaneis (regulam *Vulsoni*, quod metallum interiorum, color exteriorum partem tingere debeat, nobis constanter receptam esse, non scio) contracta, coronam gerit; ex qua ala (vel potius iugum alarum, ut tamen altera post alteram lateat) prominet, cyano superius infecta, inferiori autem parte auro picta, ut pinnae, quales in laterculo *Lusatia superioris* apparebant, muri distinctioni serviant. (Alibi murum cum pinnis suis mediæ alæ insertum vidi, ut color, quo alæ tinctæ sunt, non minus infra quam supra murum conspiciatur.) Hoc ipsum indicio est, cui aræ castis respondet, ac ita quam dignitatem significet. Neque multa cumulo. Cum inprimis ex frequentissimis acrostolis alæ in insignibus appareant. Ex antiquitate apud *Plutarchum* Cimbrorum alas cristas ad hanc figuram aliquo modo reduci existimo. Cum vero Coronam dixi, eam sequitur formæ eius intelligo: ita enim apud nostros in more est, qui curiosam non sequuntur diligentiam Gallorum, qui illi non regias tantum ab aliis, verum etiam Ducum, Principum, Marchionum, Comitum, Baronum &c. coronas inter se distinctas volunt. Vide citatum *Vulson. de la Colomb. cap. 37. Fr. Menestr. verit. art. du blason. 13. p. 157. Carol. Pascal. de Coronis. 9. cap. 22. & prætat. Wapenb. Sibmach. P. 2. n. 73. 74. 75. 76.* ubi tamen, ut & in pictura ipsa, non unus error deprehendi potest) Nostri, ut præoccupavi dicere, una est ordinaria coronarum forma, quæ apud autores ubique reperitur.

§. 3. Ex Secunda galea lacinia hinc minio, inde auro tinctæ dependent. Acrostolium constat taurino seu bubalo capite rubeo, quod argenteis cornibus, oculis (secus quam *Chifflet. ins. eq. A. V. n. 47.* auro cornutum & oculatum prodit) & qui per naves trajectur, annulo ornatum, atque aurea Corona florea, circulo scutariae fasciæ laterculi Marcani concolori, redimitum est. *Cluvium* illo capite notari certum est, circulo vero coronæ, *Marcam*. Si antiquitatem respiciamus, jam olim memorante *Diodor. Sicul. L. 2.* Reges Ægyptiorum leonis, tauri aut Draconis caput, Principatus insigne gestare sunt soliti: An verò hoc ab illis ad Græcos, inde ad Romanos, tum Celtas transferret, disputat, nec *Stevvechii* conjecturam admittit, sed Celtas suos in hac quoque remores ex ipsa gentium dispersione arcessit, de Patria meritis *Philippus Cluver. Germ. antiq. L. 1. c. 44.* omnino legendum. Alioqui *Steph. Pigh.* de quo supra c. 1. s. 1. §. 8. hujus etiam hieroglyphicon ad Solem refert, ad cuius naturam, ut reliqua signa Zodiaci, ita in primis taurus referatur. Sed & *Rhenus*, qui bicornis, ut alii plerique apud antiquos fluvii, pingitur, & cuius interior tractus circa ipsa fere divergia domui huic continua successione paruit, causam potuit dare. Conf. *Linn. tur. publ. 5, 10, 33.*

§. 4. Tertia galea, quam vitæ caruleæ altera parte argenteo exornata tegunt, coronam gestat, ex quo prominent duo cornua argentea (*C. Oronce Fine. p. 140. trompes* vocat, quod notaret proboscides elephantum) recurvis atque apertis extremitatibus, quas & cornuum latera quini vel quaterni utrinque bacilli foliati ornant. vid. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 6.* Porro antiquissimus in galeis cornuum usus est, ut adeo nunquam horum vocabulo universus apex intelligatur. vid. *Haping. de jur. insign. cap. 9. §. 4. n. 581.* Ita *Pyrthum* cornua hircina gestasse memorant, quod & de *Philippo Macedone* prodit *Livius*. Conf. de more illo antiquitatis promum condum *Lipsum de milit. Rom. L. 3.* Amplius Gallorum galeis *Diodorus* cornua, tum avium aut quadrupedum formas aprat. vid. etiam supra allegatum *Cluver. d. l.* De symbolo roboris & eminentiæ splendorisque videri possunt varia variorum. Conf. *1. Reg. 22, 11. Celeberr. D. Glass. Philol. Sacr. L. 5. tr. 1. c. 8. p. 1168. (168.) & c. 11. p. 1267. (p. 307. 308)* Unde nostri, quibus non infrequens usus in galea cornuum, sarcasmos exterorum merito ridet. *Linn. tur. publ. 6, 6, 95. & T. addit. V. p. 61. Haping. de jur. insign. c. 9. n. 32. seq. Fortiorum*, quæ ex bacillis adherent cornibus, ornamenta nostris etiam sæpe sunt usitata. vid.

vid. *Barvaria Duc. Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 4. *Eberstein Com.* p. 14. *Freundsberg. Baron.* p. 25. ita sine bacillis *Nofchruviz* p. 66. Sed & aliis decoribus illa cornua alibi exornata videmus: ut foliis quercinis, ita *Geymann.* p. 36. vel rotis, ut *Gesiruck* p. 49. *Rofenau.* p. 104. vel pennis pavoninis, e. g. *Schruartzenberg.* Com. p. 15. *Roogendorff.* Baron. p. 21 *Baumgarten* Bar. p. 24. 40. *VVolckenstein.* Bar. p. 26. *Sindersdorff.* Bar. (ubi utrinque pennæ illæ, & in altera galea bacilli hiliati cornua circumstant) p. 31. *Gramlich.* p. 42. *Sinzendorff.* p. 92. vel struthionis, *Starzhaujen* p. 84. *Pronner.* p. 98. *Liechtenstein.* p. 100. *Grosfen.* p. 104. vel globulis, ut *Eizing.* p. 22. vel vexillis, ut *Terzka.* p. 32. *Driffletter.* p. 37. *Rorruiz.* p. 67. ut & de quo paulo post, Saxonix Dux, vel annulis, ut *Auer.* pag. 35. vel clavis, ut *Kirchberg.* p. 35. vel stellis, ut *Heinspach.* p. 93. &c. quæ omnia ideo cumulata, ne nimis insolens videatur, est cornibus folia suspendere. Unicum superest, ut hac galea *Thuringiam* notari observetur, de qua quantum satis fuit, c. 1. S. 1. §. 2. & 3. diximus.

§. 5. Offert se proxima aureis atq; nigris laciniis circumfusa galea, & super ea corona, ex qua pileus turbinatus fasciis aureis (fallit literula W. album colorem designans apud *Furfl. Wapenb.* 3. p. 4.) & nigris serptoque transverso, symbolis Saxonis, exaratus, desuper verò corona iterum aurea atq; pavoninis orbibus fastigiatus eminet. Hac specie comparet in Saxonix Ducum reliquorum *diarmonia*: Elector enim pileum hunc inter cornua ex nigro (*Oronce Finé de Brianville in jeu d'armoir.* pag. 140. cæruleum substituit) & argento variegata, atque eorundem colorum (juxta eundem *Brianvill.* argenteis & rubeis) vexillis propendentibus utriusque quibus ornata, locat (*P. Furfl. l. c.*) Interpretatio hujus additamenti ex officio Electorio *Mareschalli* petenda est; more nostris recepto, ut in galea etiam munerum tesserae conspiciantur; à quo Galli omnino abeunt, eas non nisi juxta aut pone scutum admittentes. De figura apicis nostri, quem modo descripsi, & pileum appellavi, non desunt, qui diverfa sentiant, & columnam esse velint. Vide sententiam *Labouerit* apud *Mensfr. L'art du blason justif. c. 8. p. 198.* 199. qui tamen demonstrat, pileos esse turbinatos; consuetudine olim apud Græcos, nunc Turcas recepta. Exempla ex armoriali nostro hujus generis pileorum adferre, quæ innumera sunt, superfedemus. Si tamen hic noster *Menestrier. l. c. p. 199.* nullas omnino columnas in apicibus admittat, quia nec gigas Hercules capite eas gestaverit, nostræ nobilitatis non uno exemplo refelli possit: vide *Boenhaujen & Campen* apud *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 197. & alibi rationem refellunt alia exempla, nam quamvis nec portari turres, rupes aut montes, videamus: horum tamen figuris fastigiatas videmus galeas, *Lœvvensteiniorum Wapenb.* 1. p. 16. *Saynensium.* p. 17. *Thurnensium* seu *Turrianorum* p. 18. *Lynariensium* p. 18. *Muehselreintorum* pag. 19. *Hohenrvarthiorum* p. 35. aliorum alibi. Porro Saxonix areæ hanc respondere castidè, dicere anticipavi: unde eodem titulo, quo reliqua Saxonix symbola, gestant eam Lauenburgici atque Sabaudi. Quin apud aliquos (vid. *Wapenb.* 1. p. 5.) Brunsvicenses: quod propterea fieri dixeris, quia horum quoque majores olim Saxonix imperarunt. Sed rectius sentiant, qui eorum pileum turbinatum sine fasciis & serpto Saxonis pingunt, quo ipso à nostro pileo distinctissimus est, quod vidimus L. 2. c. 9. n. 9. Ita pileum simpliciter rubeum pingit C. *Oronce Finé de Brianville jeu d'armoir.* p. 153. Certe nondum hæc insignia Saxonibus tum fuisse, cum Henricus Leo Ducatu Saxonix ab Imperatore exueretur, ex illis constare posset, quæ C. 1. S. 1. §. 5. allata sunt.

§. 6. Transimus ad quintam galeam, in qua herma virilis eminet, acuminato pileo tectus. Vestis æque ac pileus in palorum modum tænis alternis argenteis & rubeis distinguuntur. Ora pilei reducta non minus argento fulget, & pilei apex pennâ pavonina ornatur. Hæc ex fide armorialis nostri *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 3. 5. & P. 2. p. 6. cui ut assentiar, frequens repetitio facit: alioqui non nego, *Brianvill in jeu d'armoir* p. 140. opinionem non displicuisse, quæ vestem ex cocco & auro constituit: hoc enim metallum, quam argenteum rectius respondet Mifnicæ areolæ: sed & sic de rubeo superesset quaestio, si convenientiam exigamus cum parmula, in qua aurea leo non rubeus, sed ater salit. Quamvis ergo non negem, plerumque apicis fastigiarum coronamentum tincturas cum areâ easdem habere, exemplis tamen etiam non paucis doceor, contrarium fieri posse. Taceo quod caudæ pavoninæ, quod acrostolium admodum frequens esse deinde dicam, peculiari colore præditæ, difficulter imitari possint scutarios colores. In Ducum Brunsvicensium apice (vid. *Wapenb.* Part. 2. p. 5.)

præter pileum turbatum, vel columnam, equus albus inter argenteas falces, pavonis pennis exterius decoratas, sabb. Cùm tamen scutaria schemata, Brunsvicensis, leopardi in rubeo solo gradientes aurei, & Lunenburgicum, in auro leo caeruleus, alios requisivissent colores. In Wirtembergicis armis (p. 7.) quæ prima est galea, aræ aureæ cornua cervina nigra deferenti respondens, cornu venatorium, auro quidem ligatum & armillatum, at non quod crederes, nigrum, verum rubeum sustinet. Sic & *Sibmach. Wapenb. P. 5. & 7.* galeam Brandenburgicæ aquilæ scutariæ rubeæ in argenteo solo expanzæ impositam, jugo alarum nigro (rubrum alias suspicatur) ornata, illas autem corculis & lemicirculis trifoliatis non argenteis sed aureis aspergit. Paucis exemplis addere plura liceret, si operæ pretium foret, ista cumulare. Hæc ipsa tamen alii conjecturæ apud me faciunt locum, ut existimem (nisi quæ antiquiora lustrarunt monumenta, rem aliter habere forte repererint) galeam hanc à majoribus gestatam, tum quoque cum *VVethini* Comites essent: Horum enim leo, quia rubeus in argenteo laterculo erigitur apud *Albin. Tir. 15. p. 187.* quod fastigiarium apicis ornamentum sui coloris habuerit, facile ut credam adducor, etiam cum autoritate aliorum destituor. Ubi ergo *Misnia Marchionatus* obtigit, eo seculo, quo plures areas in scuto deferre nondum moris erat. Wethinensis leo Misnico locum cedere debuit. Quid jam absurdum, si dicamus, ne Wethinia symbola omnino abdicata videri possent, retentum apicem veterem, aut saltem Misnicum coloribus veteribus alteratum? Hoc non alienum à Germanicæ consuetudine esse, exempla superiora posita evincunt: cum quæ Brunsvicensis galea dicitur, potius Saxonica esset, & quæ Wirtembergicæ parvæ responderet, Uracensis conf. de hoc *Walc. Wirtemberg. Stati. und Namensquell. P. 1. c. 10. p. 59. & Crus. Annal. Suev. P. 3. L. 1. c. 7.* Ita nihil impedit, ut Wethinensis galea cum Misnica parva coalescat. Lacinias quod concernit, quæ utrinque defluunt, iterum regula scuti aureas & negras vellet, galeæ instructus albas & coccineas; quales etiam pingi video. Nisi quod *Wapenb. 2. p. 6.* ex altero latere literulâ g. etiam auri mentionem fieri observo: quod si non erroneum est, haud dubito, nigrum etiam colorem auro sociandam, ut hinc quidem phalææ aureæ & atræ, illinc argenteæ & miniatæ dependant.

§. 7. Sexta galea, quæ *Juliacensis* est, (& in aliquibus picturis, coronata apparet) incertam figuram fere habet, sculptentium vitio, in quo unum certum est, alicujus animalis, cujuscunque tandem, ~~quod~~ *quod* esse. Aquilæ exurgenti & expandenti alas, haud dissimilis est pictura, quæ apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 3.* occurrit, sed aureas, quæ clarius exprimuntur, in galea Brandenburgensi c. p. 3. Palatino-Neoburgica p. 4. Saxo-Vinariensi p. 5. Juliacensi p. 6. & P. 2. p. 4. potius gryphem referunt: Talis enim auribus ejusmodi pro more pingi solet. Verum tamen, si hanc figuram concipimus, pedes anteriores oportet omisos. Ita avis species in picturis *Bibl. Vinariensis* præmissis retinetur: & vidi ab ipsis Principibus linearum Altenburgicæ & Vinariensis hunc morem in picturis insignium servatum esse. Si verò *Fursii Wapenb. P. 3. p. 4.* contulamus, galea inter Brandenburgicas tertia *canis* speciem refert, ut tamen facili ductu ad avem priorem reduceretur. In aliis autem picturis & sigillis ita expressa est, quæ ex galea eminet, canis indagatoris vel molossi, (quod genus *Bracken* appellant) propendentibus auribus figura, ut de mente sculptentis dubitatio esse nequeat. Et ex hoc opinor, hausit *Oronce Finé de Brianville jeu d'Armoir. p. 140.* ubi describit: *Vn chien naissant d'argent au colier eschiqueté sans jambes de devant & à leur places deux ailes d'azur.* In eo tamen differt, quod chalcographo, & quas vidi picturis & Vinariensis hunc morem in picturis insignium servatum esse. Si verò *Fursii Wapenb. P. 3. p. 4.* contulamus, galea inter Brandenburgicas tertia *canis* speciem refert, ut tamen facili ductu ad avem priorem reduceretur. In aliis autem picturis & sigillis ita expressa est, quæ ex galea eminet, canis indagatoris vel molossi, (quod genus *Bracken* appellant) propendentibus auribus figura, ut de mente sculptentis dubitatio esse nequeat. Et ex hoc opinor, hausit *Oronce Finé de Brianville jeu d'Armoir. p. 140.* ubi describit: *Vn chien naissant d'argent au colier eschiqueté sans jambes de devant & à leur places deux ailes d'azur.* In eo tamen differt, quod chalcographo, & quas vidi picturis & Vinariensis hunc morem in picturis insignium servatum esse. Si verò omnino canem alatum agnosceres sit necesse, ut in recentioribus picturis ac monetis imprimis ab *Electoralis* linea constanter exprimi observo, saltem exemplos non caret. Nam & Scaligeri Veronenses canis ~~quod~~ *quod* coronatus & alarum galeæ imposuerunt (vid. *Henning. Theatr. Geneal. T. IV. P. 1. p. 111.*) Et quæ chimericæ acrostoliorum figuræ recensere omnes posset, vel auderet rejicere? (de illis aliquando agemus *Art. Heraldicæ P. 1. c. 6.*)

§. 8. Ejusdem successione est proxima galea, quæ inter phaleras argenteas & coccineas, coronam aut eam cauda pavonina verticoribus, ut natura fert, pennis radiante, fastigiatam pro Principatu *Bergensi* vel *Montano* sustinet. Pennas galeæ affigere in more verustissimi fuit, unde *Παυλονος Στρατηγος* & *Παυλονος Λογοι*, pennis erectis (ad consuetudinem hodiernorum Turcarum) puniceis, quod nobiliorum insigne, aut, quod viliorum, nigris, vel etiam candidis, constantes. Conf. *Lipf. de milit. Rom. Lib. 3. dial. 5.* Inprimis verò eo magis pavoninæ placuerunt pennæ, quo pulchriori specie inter omne genus volucrum pavonis ostentat. Ita *Claudiani paneg. in 6. consul. Honor. v. 575.* verba intelligunt, qui ita: *Quod piffluratus Galea Iunonia cristas ornet avis.* Licet *Aldrovand. apud Hæping. de tur. insign. c. 9. §. 4. m. 8. f. 2. n. 602.* struthiocamelum, Lazio contradicens, intelligere malit. Sic & in *paneg. Maximin. & Constant. Imp. dicto* verba, galeam auro gemmisq; radiantem, & pennis pulcherrime avis eminentem, de pavoninis intelligit *Paschal. L. 10. de Coron. c. 13.* Unde *Lipf. d. L. Regum* vel Principum propriam illam regiam avem fuisse credit. Conf. dihgentissimum Gallorum *Andr. du Chesne hist. General. de la mais. de Montmorency L. 1. c. 9. p. 29.* Id quod à moribus nostris & seculorum proximorum omnino abludit, uti non solum *Blondell.* contra adversariam in *General. Franc. assert. p. 356.* ostendit, sed & evolutio libri armorialis mille exempla, ubi plumæ corolla cauda pavonina constat, suppeditare potest. Adde id quod juxta *Hæping. de jur. insign. c. 5. n. 29. & c. 9. §. 4. m. 8. sect. 2. n. 604.* hic apex nota præfecti, vel æconomi, ubi ex *Binhardi Chron. Thuring.* Das Kloster Homburg bey Langensalka gelegen hatte Wöge, welche ihm lang treulich und wol vorstundendarum bekehren sie die Kloster-Herren mit dem Dorff Salka und wurden dieselben so reich / daß sie ein Schloß darinn baueten / und die Dreyburg / wessen der Wridter drey waren, nemeten / und haben in ihrem Wapen ein roht Widder-Horn / und auff dem Helm einen Pfauenschwanz geführet / zu Urkund / daß sie zuvor / ehe sie zu solchen Ehren kommen / Wöge und Schwäner gewesen waren. Nihil tamen ita honori pennarum illarum detractum est, unde illustrissimæ familiaritæ ut plurimum tali apice delectatæ sunt: Post illas etiam aliæ nobiles in communionem ornamentis admissi. De Habsburgica familia res nota est. Exemplum verò illud post acres & diuturnas cum Helvetiis contentiones atque bella hujus familiaritæ, adeo pennas ipsas exofas genti isti reddidit, ut de vita periclitatus fuisset, qui in eorum ditione ausus esset gestare in capite ejusmodi pennam: tanquam hostilibus illa ubique tessera foret, quam toties fulgere in hostium hereditariorum cristis conspexerant, vid. *Georg. Horn. orb. polit. c. 4. n. 2. §. 3.*

§. 9. Qui circa ultimam cassidem voltant panniculi, auro & minio picti sunt. Imponitur illis mitra ducalis rubra, cujus vellere muris pontici fartæ ora reducta candido colore & nigris maculis ornata est. Eminent supra illam cum collo exurgens caput aquilæ argenteum, cujus, si liceat, linguam & rostrum cocco tingentem. Notari *inferiorem Lusitaniam* ex ordine arearum colligere in proclivi est. Alibi tamen apud *Albinum p. 444.* in Henrici M. Lusitanæ prima galea ipsam bovem scutarium anteriori corporis parte è galea coronata prominentem conspicio: quod nobis non officit, cum non raro factum sit olim, ut galeæ, eodem manente scuto, mutarentur.

§. 10. Ex his galeis, primâ & ultimâ, nempe Lufaticis, demtis, reliquæ omnes Saxonice Serenissimæ familiaritæ universis Principibus communes sunt, & eodem situ retinentur, ut adeo quod in scuto necessarium fuit, hic non opus sit, plura de galearum differentia huc transferre. Id verò facile quivis observabit, præter Lufaticas, tres alias quoque cassides hoc seculo adjectas esse; eas nempe quæ Julicum, Chviam & Montes notant. Unde superiori seculo & hujus principio non nisi tres galeæ scutis, Electorali pariter & Ducalibus, imponi consueverunt.

§. 11. Sed dices: nondum omnibus laterculis suæ respondent galeæ. Neq; verò illud necesse est, nec spatium ferret. Si verò que singulis attribuendæ essent, cognoscendi cupidum aliquem teneat: hujus etiam curiositati satisfacere studebimus. *Palatinatus Saxonice* scuto si imponatur cassis, huic insidit aquila scutaria coronata, & haud dubiè phalæx cyanæ & aureæ utrinq; defluere debent. *Thuringice Palatinatus* apex pari cornuum ex aurea corona prominentium constat: lacinis haud dubiè scuti imitantibus tincturas: quod de *Landsbergia* casside similiter dictum esto, quæ coronam impostam habet: supra quam pileus turbatus lineisq; ad scutarium palorum modum ductis variiegatus aliâ impositâ coronâ & pavoninis pennis superbit. Quod *Magdeburgensem Burgravatum* concernit; ejus galea coronata est, & pro acrostolio cornibus (qualis solet in nostratium galeis figura esse) repandis utitur. Cornua ea tenuis ex scuto depromtis distinguuntur, & lacinis ejusdem tincturæ circa galeam voltant. Ita Saxonici pictiores representant apicem: aliter *Wapenb. P. 2. p. 7.* In hoc enim jugum alarum fasciis scutariis pictum loco coronæ & cornuum cassidem tegit.

§. 12. Ad *Hennebergicum* comitatum transimus; In hujus apice muliebris herma rubro vestitus, sed brachii destitutus, coronat, atque ultra hanc pileum rubrum turbatum & aliâ corollâ ac pavoninis pennis fastigiatum constat: crinibus contortis inque nodum collectis. Si fides nostro *Wapenb. P. 1. p. 6.* habenda est, ipsa galea coronata esse debet; ut hac ratione in eodem acrostolio triplex corona observaretur. Lacinias item argento & minio tingit. Quod miror: nam analogia aureas & atras visa fuisset requirere. Sed §. 6. jam præoccupavi dicere, quod non perpetuum illud sit. Si Romhildensibus insignibus imponeretur hæc cassis, facilius explicatio foret, sed allegatâ pag. 2. alteri etiam scuto Hennebergico (ubi

Romhildensis columna non comparet,) imponitur eadem figura. Vicissim si, quæ ex cuspidibus Franconiz ducum derivat *Spangenberg Chron.* 1. c. 7. tessellas argenteas & coccineas, è quibus aquila imperialis coronata exsurgit in Hennebergensium primo ac quarto laterculo, respicias, denuo videbitur solutum esse dubium. Sed unde alteri Romhildensi scuto galea isti areolæ debita? An dicemus: vetustis Hennebergicis columnam Romhildens. ut superius ex Spangenberg. audivimus, in usu fuisse, cum vassallis Franconicis Francon. colores placerent? & antiquioris emblematis memoriam in laciniis atq; apice, cum scutaria figura mutaretur, servatam esse? Certe exempla similia & alibi occurrunt & talia superius notavimus.

§. 13. Nunc *Orlamundana & Brenensis* areæ (neque enim de ullo ordine hic solliciti erimus.) quis apex debeatur, videndum est. Et quidem Saxonici sculptores galeam utramque pileo lateri, cuius ora reducitur, regunt; nec minus ex utroque pileo duo prominent bacilli, hac cum differentia, ut *Orlamundanos* singulos binæ pennæ pavoninæ, altera supra alteram, totos quasi occultare videantur; *Brenensibus* in extremo culmine eadem pennæ impositæ conspiciantur. De coloribus nihil certi dicere possum. A sculptura Saxonum ipsorum in diversum abit *Wapenb.* P. 2. p. 22. cum *Brenensibus* (*Bremen* quod legitur *typhothetæ* *μαγιστρα* est) jugū alarum, quarum altera fere post alteram, scutaria figura exornatam, lateat, imponit. Ab eodem phaleræ minio & argento pinguntur. *Pleissensis* cassis coronata, inter duo cornua erumpentem leonem ostentat: *Eisenbergia* hermam, cujus tortili diademate caput revincitur, fascia extrema volante, sustinet. *Altdenburgica* tosam scutariam repetit, ac eam superius & ex utroque latere singulis pavoninarum pennarum fasciculis exornat. Verum omnium horum & inprimis lacinarum colores exprimerè non valeo, neque ex ingenio fingere sustineo.

§. 14. Juliaco-Clivenfis successiois partes sunt comitatus *Marcani & Ravensbergii*, unde principatum galeæ, hiæ debitas absorperunt: Nam etiam Juliacensis & Clivenfis duces olim eas omiserunt apud *Stbmach. Wapenb.* P. 1. p. 6. imò ne *Marcæ* in acrostolio mentio nulla fieret, tessellas in corona capitis bubalini Clivenfis exprimerè, quam peculiarem apicem affluere maluerunt. Nec tamen ob hoc comitatibus hiæc olim sua non fuisse peculiaria ornamenta dicendum est. *Marcanæ* enim tessellatæ fasciæ galea coronam auream, sed circulo ex argento & minio tessellato instructam, & huic impositum jugum alarum complicatum deterrèns debebatur, ut est in *Wapenb.* P. 2. p. 17. *Ravensbergicis* vero cantheris imponenda est galea coronata, & rubro turbinato pileo, ex quo utrinque terna vexilla, scuti cantherios repetentia, prodeunt, fastigiata. Utrique galeæ phaleræ argento & cocco infectæ adiunguntur.

§. 15. Demum ne ulla areæ suo apice destitueretur, puro laterculo, quem *regalium* notam esse volunt, galeam imponunt, corona insignem & expanso alarum jugo.

§. 16. Scuta & galeas ita vidimus. Jam nisi imperfectam tractationè relinquere constitutum sit, ut de *telamonibus*, *symbolo*, *militari tessera* & aliis verba faceremus, scutariæ artis præscripta exigenter: nec invitum mori morem gererem, nisi in hiæ præcipue meæ suppelletilis angustiam fateri necesse esset. Tum nostris non æque atque exteris illa in usu fuisse, & plerasque Illustrissimas familias istis destitui, res ipsa loquitur. Hoc unicum non omittendum duco, quod in Serenissimi Ducis Johannis Georgii lineæ *Vinariensis* sigillo observaverim, *telamones* adjectos esse, viros sylvestres duos, quorum quivis per galeam extremam sui lateris prospectat, ac manibus vexillum gestat.

§. 17. Superesset, ut variorum etiam dominiorum aliarumq; ditionum, quæ vel ad huc dum sub Serenissimæ familiæ potestate sunt, vel aliquando fuere, tesseras hic exhiberem, & historia illustrarem, uti & *Albinus* hic prævixit, & ab aliis quoque in eam rem nonnulla subministrata sunt (in quibus inprimis Magnifici Antecessoris *Jenenis Nicolai Christophori Lynckeri* Jcti benevolentiam prædicare gratitudo jubet) verum quando ab Amplissimo *Wackio* Electoralis tabularii custode & scrutatores diligentissimo insignium Saxoniorum plenam deductionem parati intellexi, meritò manum abstinere, & digniori opus relinquo, qui subsidiis longè uberioribus, authenticis documentis & patriæ historiæ plena cognitione instructus, & de lectoris industria & de domus Serenissimæ decoribus melius merebitur.

§. 18. Voto concludam: ut DEO TER OPTIMO TER MAXIMO benedicente, donec e-runt qui regant & regantur homines, Serenissima Familia, in qua tantum reipublicæ, Ecclesiæ situm est, vigete, augeri & hiæc atque aliis honorum insignibus gloriari, nunquam desinat. Imò, DOMINE, (Pl. 61.) Dies super dies principum adjicias, annos eorum usque in diem generationis & generationis. Per-maneant in æternum in conspectu DEI: misericordiam & veritatem præpara, quæ custodiant eos.

Si *Psalmum* dicemus nomini Tuo in seculum seculi, ut reddamus vota nostra de die in diem. Amen.

LIBER I.

Cap. I.

Fam. Alberta, Duces de Luynes & de Charnes.

1. <i>Familia. Linca.</i>	6. <i>Tituli filii. Chewvrense.</i>
2. <i>Dux de Luyn's & de Chewvrense.</i>	7. <i>Dux de Charnes.</i>
3. <i>Scutum. Rohan.</i>	8. <i>Scutum.</i>
4. <i>Galea.</i>	9. <i>Familia Alliata s. & Ailly, Carolaberes.</i>
5. <i>Tituli.</i>	10. <i>Tituli.</i>

§. I.

Neluta *Albertorum* familia, quæ raro exemplo tres fratres germanos Familia.
 Duces habuit, ad *Jacobum Alberti* refertur, qui ad Ludovicum Sanctum Regem Claromontium Arvenorum venit, ut pro *Napoleone* patre, quem Florentini ditionibus suis *Montecarella*: que *Cerbaya* deulerant, auxilium obtineret, ibidemque sedem fixit: Eo natus est *Jacobus Dominus de Mont, arnat & Gaisfac*, pater *Guidonis* atque *Stephani*, ex quibus hic Episcopus Claromontanus 1352. Avenionc Pontifex electus est, summo nomine *Innocentii VI.* atque sedem decennio obtinuit. *Guidone* vero natus est *Galterius* d *Alberti*, Dn. de *Mont*, hoc *Petrus & Hugo*, Dn. de *Thor*, qui ad partum magnum Pontificem abiit, pater deinceps *Raimundi*, avus *Thomæ* Dn. de *Boufargues*, Ballivi & gubernatoris *Vivarefii* atque *Valentini* pagi, qui ex *Paulina Capella* reliquit *Joannem* Dn. de *Boufargues*, cujus nepes in domos *Lufan* & *Crezè* elocatae sunt, atque *Hugonem* dominum de *Sagries*, genitorem ex *Catharina* de *Malingré Jacobi*, cui uxor *Ducia* de *Sarras*, *Dominium* de *Mornas* attulit, & *Leonem* peperit, prælio ad *Ceritoles* ca sum, patrem ex *Joanna* de *Segur Honorati* Dn. de *Luines* (quod à matre habuit) *Brantes*, Linca.
Mornas & *Cadenet*, qui communis duarum linearum pater est, genitis *Carolo Duce de Luynes*, qui *Conestabilis* Franciæ fuit, *Honorato Duce de Charnes*, *Marescallo* Franciæ & *Leone Duce Luenburgio* ab uxore *Carola* de *Luenburg-Piney*, cujus filius & filia Ecclesiasticam vitam sectati sunt: reliqui duo, quod diximus, duos ramos ex se dedere, diversis etiam utentes symbolis.

§. 2. *Carolus D. de Luynes*, quem *Conestabilem* diximus, genuit ex *Maria Rohanea Ludovicum Carolum* iterum *Ducem de Luynes*, qui præter filias ex secundo matrimonio *Annæ Rohanæ* susceptas, ex primo thoro *Ludovicæ Mariæ Segueriæ* heredis *Marchionum d'O* & *Comitum de Sorel*, & filias genuit & *Carolus Honoratum Ducem de Chewvrense*, *Joannæ Mariæ Colbertiæ*, filia *Joannis Baptiste Colberti* M. de *Seignelay*, qui ætariam regni, omnes eius structuras, opificia, commercia Indica, & consilia prudentia exquisita, fide in regem insigni & dexteritate mirabili moderatur, maritum, patrem *Caroli Edoardi C. de Monteforti*. Dux de Luyn's & de Chewvrense.

§. 3. *Scutum* huius Ducis quadrilaterum est; prima & quarta quadra aurea Scutum.
leonem rubeum coronatum deferente, quod è familiare gentis *Albertæ de Luyn's*; Rohan.
 secunda & tertia areola rubea novenas maculas aureas *Rohanæ* representante, *Lateralium* huius jus est ex matre *Maria de Rohan*.

§. 4. *Galeæ* coronatæ apex imponitur caput viri sylvestris colore naturali pigmentum, laciniis dependens aureis & rubeis. *Telamones* vero adstant viri duo sylvestres. Galea.

§. 5. *Titulus* pater utitur: *d' Alberti, Dux de Luynes, Par Francia, Marchio d' Alberti, C. de Tours, Baro de Rochecorbon & Samblançay*. Tituli.
Axioma Ducale de Maille-Luynes accessit 1619. & eodem anno adhuc confirmatum est.

§. 6. *Filii* tituli illi sunt: *Marchio d' Alberti, Dux de Chewvrense, C. de Montfort, Tituli filii.*
Baro de Chars, Dn. de Marigny, Mareuil, &c. Chewvrense.
 Quod *Caprusium* s. *Chewvrense* attinet, *Ducatus* dignitas cellata est à *Francisco I.* 1545. & confirmata ab *Henrico II.* 1555. *augendis Lotharingorum* Guisiorum prærogativis: accessit etiam gratia *Ludovici XIII. Patrius* honor 1612. confirmatus à *Curia* 1627. In primis vero eo titulo usus est *Claudius Lotharingus*, *Henrici D. Guisæ* filius, *Caroli* frater. Porro *Claudius* hic, qui 1657. decessit, ex *Maria Rohanea* vidua *Conestabilis de Luynes* tres suscepit filias, ex quibus

bus non nisi *Henrica* superest, Abbatissa de Jouare, quæ adeo hujus Caroli Honorati amita est. Huic vero Rex 1667. Ducatus Caprusii dignitatem confirmavit, ut ea fruatur juxta primam erectionem anni 1555. cui gratiæ Regis suam autoritatem addidit euria anno sequenti.

Dux de
Chaunes.

§. 7. Alter ramus est *Ducum de Chaunes* ab *Honorato Marescallo* Caroli Constabilis fratre: Hoc & *Carola d' Ailly* illustrissimæ gentis herede nati sunt *Henricus Ludovicus* & *Carolus d' Albert dicti d' Ailly, Duces de Chaunes*, quorum ille non nisi filiam Duci Rendano nuptam fed 1665. extinctam, successionem autem fratri *Carolo* reliquit, qui Regis legatus in aula Romana fuit, & nunc Dux est.

Scutum.

§. 8. Hujus aliud plane *scutum* est, quam patruelis Ducis Luynii, nempe scutum *rubeum ornatum duobus ramis argenteis loti* (aliter, credo ob allusionem nominis *Ailly*) *in ferti modum dispositis, cephalo scutario argenteis & caelestibus tessellis triplici ductu repleto.* Apex vero idem est, quem Luyniis dedimus.

Familia
Alliaca
d' Ailly.

§. 9. Hæc tessera una cum nomine *d' Ailly* assumpta est ex conditione matrimonii *Carole Alliace* & *Honorati d' Albert*. Porro familia illa, cujus Carola heres fuit, ex ditissimis, illustrissimis & vetustissimis *Picardia* fuit, quam Celeberrimus Historicus *Andreas du Chesne Hist. Geneal. de la mais, de Chastillon. L.9.c.19.* refert ad Robertum Dn. d' Ailly Boubers, quo vero etiam aliquem antiquiorem Robertum d' Ailly allegat, qui sub Henrico I. & Philippo I. vixerit. Isti vero *Roberto*, à quo *Chesneus* incipit, pater fuit *Hugo*, avus *Joannes*, proavus *Rudolphus*, qui 1181. vixit. Roberto prædicto nati *Hugo* Dn. de Rume, *Petri Cardinalis de Alliaco*, qui 1425. mortuus, pater, *Rudolphus* Archidiaconus Cameracensis, & continuator stirpis *Robertus Dn. d' Ailly*: hoc ex priori conjugè Dn. de Breuc in Flandria natus *Robertus*, pater *Catharina* heredis dominiorum d' Ailly, de Boubers & de Fontaine sur Somme, quæ Ogerio Dn. Anglurio, & dein Joanni Dn. de Fosseux nupsit, & ista bona attulit: ex altera vero conjugè *Margareta de Piqueny f. Piquigny*, Dna de Piqueny & vicedomina Ambiani, nati inter alios *Colardus* cogn. Paganus, dominorum de Sains, Beaudegnies & Herboval, sator, *Mathaus* cogn. Sarrasin, cubicularius Caroli VI. Seneschallus Bononiæ & Ballivius Pontivii, à quo Domini de Arennes, & ab ejus nepote Sarrazin, Sarrazinii in Artesia, atque his major *Baldwinus* vicedominus Ambiani, Dn. de Piqueny (cogn. le Bauois) Consiliarius & cubicularius Caroli VI. regis, atque ex numero duodecim equitum, qui regidati moderatores ob valetudinem afflicta, qui demum 1415. prælio ad Azincourt cecidit, maritus *Joanna* filix & heredis *Valeriani de Raineval C. de Falckenberg*, Dn. de Raineval & de Pierrepont. His natus est *Rudolphus d' Ailly*, Dn. de Picqueny, de Raineval, de Varennes, vicedominus Ambiani, qui mortuus 1468. ex *Jacobe* Bethunia præter alios reliquit *Jacoben* Joannis Burgundi Ducis Brabantix & Lucenburgix uxorem, quæ ei præter reliquam dotem pecuniariam attulit Englemonstier, Vive & Pont Rouard in Flandria, *Antonium* rami Dominorum de Varennes autorem, atque *Joanem* vicedominum Ambianensem Dn. de Piqueny, extinctum 1492. Eo & *Jolanda* Burgundanatus est *Carolus*, maritus *Philippæ* de Crevecœur, pater *Antonii*, qui Francisco adversus Carolum V. fideliter servit, & filios ex *Margareta* de Melun suscepit *Franciscum*, Ludovicum prælio Sandionysiano cæsum 1567. atque *Carolus*, dominum de Seigneville, Fonville & c. qui eodem prælio cum fratre cecidit, genitor ex *Francisca* *Warty Philiberti Emanuelis*, Vicedomini Ambiani, domini de Piqueny & de Raineval, qui masculorum ultimus 1618. decessit, pater præter filios in juventute mortuos *Carola* heredis, quæ Honorato d' Albert Dn. de Cadenet nupsit, qui dein Dux de Chaunes fuit.

Carola
heres.

Tituli.

§. 10. Titulus est: *d' Albert dictus d' Ailly, Dux de Chaunes, Par Francia, vicedominus Ambiani, Baro de Piqueny & de Briortz, Dn. de Magny, de la Broye, Eliscourt, Vinacourt. &c.* Ex his titulis Vicedominatus Ambiani, & Baronia de Piqueny, nec non ipsum Chaunes est à Carola Alliaca, cujus mater Ludovica d' Ongnies f. Caroli Com. de Chaulnes, doti hunc etiam comitatum marito attulit. Accessit vero dignitas ducatus & Pariatus regio beneficio 1621. cum comitatus titulus 1563. concessus fuisset.

Cap. II.

Domu Albretana, ex qua Reges Navarra,

<p>1. <i>Albret f. Lebret.</i>
 2. <i>Deductio familiae, Reges Navarra. Linea de Orval.</i>
 3. <i>Domini & C. de Mioussens.</i>
 4. <i>Scutum purum rubrum. Donnis luliorum Francorum.</i>
 5. <i>Senca uno colore infecta.</i>
 6. <i>Scutum R. Navarra ex hac gente.</i>
 7. <i>Henrici Regis tabula Pragmologica.</i>
 8. <i>Navarra. Domu Eburouicensis.</i>
 9. <i>Fuxia. Bearnum.</i></p> | <p>10. <i>Aragonia, Castilia, Legio. Scutum Ioanna Regis.</i>
 11. <i>Com. Armeniacenses. Deductio.</i>
 12. <i>Bigeronnes.</i>
 13. <i>Ramus Orvallis. Scutum. Controversia cum Clivis. Compositio.</i>
 14. <i>Com. de Mioussens.</i>
 15. <i>Tituli. Dominium Albret. Titulus Sire.</i>
 16. <i>Com. de Dreux.</i>
 17. <i>Mioussens. Pens.</i></p> |
|--|--|

§. I.

EX illusterrimis Franciæ stirpibus haud dubie est *Albretana*, quæ & *Labretanâ*m di-
 cunt, de *Labret*, vel *Albret*. De hoc vico *Fourn Geogr. orb. Nos. P.I. L.6. cap.35. p.321.* Albret & Labret
Ad pontem Bauliacum delabitur in Garumnâ Cironis fluviosus, qui nascitur prope *Lebreti*
vicum, unde *Lebretinus* principibus inditum nomen *Albretum*, quibusdam dictum *Leporetum*,
 quod abundet leporibus, utpote situm in *Lapurdensis* sylvibus. *Amaneni* nomen familiae gen-
 titium, jam ab anno millesimo quingentesimo (volebat dicere quinquagesimo,) quo ve-
 uebat *Amanenus* *Lebretius*. Ex horum progente *Ioannes* *Lebretius* duxit uxorem *Cathari-*
nam *Fuxiam* *Navarra* reginam, tandemque *Ioanna* *Navarra* regina *Bearni* & *Lebreti* do-
 mina nupsit *Antonio* *Borbono*, ex quibus ortus *Henricus IV. Francia* & *Navarra* rex. In
 gratiam autem *Ioanna* regina vicum *Lebreti* nunc *Albreti* in auctum evexit *Henricus II.*
 habuitque jnrudicas sedes quatuor *Neyras*, *Tartas*, *Castelgeloux* & *Castelmoron* partem-
 que *Condomii* & *Arminiaci*.

§. 2. Hanc stirpem Celeberrimi scriptores *Sammarthani*, *Blondellus*, *Iustellus*, Deductio familiae.
Olhagaray, *Oihenartus*, *Anselmus*, hinc inde illustrarunt. Præmus cujus mentionem
 vidifieri, est *Amaneus*, quem *Fourmer* etiam allegat circa 1050, ex posteris veterum
Bigorrensi comitum credidus descendere; eo *Amaneus* 2. natus est, qui 1096. expedi-
 tionem *Hierosolymitanam* interfuit, & filium habuit *Amaneum* 3. 1130. nepotem, velex
Arnoldo pronepotem *Berardum*, *Mariæ* de *Cominges* maritum. Hoc *Amaneus* 4.
 natus est, Dn. *Albreti*, & ex *Almodia* filia *Guillemi* *Tailleferri* *Comitis* *Engolimen-*
sis pater *Amanei* 5. 1220. mariti *Aifalide* s. *Saride* filie *Didaci* vicecomitis de *Tar-*
tas. His parentibus nati *Bernardus* & *Amaneus* 6, quo & *Matthæ* *Perride* *Bourde-*
aux geniti *Bernardus* 2. pater *Isabelle* Dn. *Albretana*, quæ dynastiam marito *Bernar-*
do 6. *Comiti Armeniacensi* attulit, sed sine liberis mortua est, & *Amaneus* 7. *Viccom-*
ites de *Tartas*, & post mortem neptis *Albreti* Dominus. Hic ex *Roia* filia *Guirar-*
di *Domini* de *Bourg* reliquit *Guidonem* *Guirardum*, *Arnoldum* (cujus filius *Amaneus*
 patrum *Guidonem* habuit heredem) *Berardum* Dn. *Riuntii* (cujus filius *Arnoldus* ex
 fratribus solus *Gallos* secutus est, cum reliqui *Anglis* adhererent, unde solus etiam he-
 res mansit, atque ætatis mortuus est, *Amaneus* autem Dominus *Versullii* fuit, maritus
Mabiliz heredis *Arnoldi* d' *Efcouflan*, *Domini* de *Longoyran*) & *Berardum* *Cog-*
*no*mento *Ezinum*, maritum *Matthæ* *Armeniacensis*, quem tamen alii, omittunt Hoc
 geniti *Bernardus* Dn. de *S. Basile* 1379. pater *Francisci* *Armeniacensis*, & *Arnoldus* *Amaneus* Dn.
Albretanus, quem *Carolus V.* rex *Franciæ* à partibus *Anglicis* abstraxit, & fidelissi-
 mum suarum partium dein propugnatorum expertus est. Is 1401. decessit, pater ex
Margareta filia ducis *Borbonii* *Caroli* *Domini* *Albretani*, *Conestabilis* *Franciæ*, qui *Car-*
olo VI. regi unice charus fuit, ut hic ipsi à Rege *Aragonio* sororem ejus peteret: sed
 obtigit matrimonio *Maria* heres Dn. de *Sully*, vidua *Guidonis* Dn. *Tremollii*. (Hic
 1399. caput dicebatur tredecim equitum à viridi scuto candida virgine ornato di-
 ctorum. *Vulfon. de l'escu vert à la Donne blanche*.) Porro cecidit *Carolus* 1415. præ-
 lio ad *Azincourt*, una cum genero *Carolo* Dn. de *Monragu* & de *Marcouffis*: Filios
 habuit *Guilelmum* *Dominum* de *Orval*, qui ad *Rouvroy* prælio cecidit, & *Carolus* Dn. *Al-*

breri Comitem Droci s. Druidarum, hic ex Anna Armeniacensi suscepit *Mariam* Caroli Burgundi C. Nivernii & *Isabellam* s. *Ioannam* Arti ducis Britannia conjuges, qui per eam factus est Droci Comes, *Ludovicum* episcopum Airz inde Cardinalem, qui obiit 1465. *Carolus* Dn. de *S. Basile*, & duorum ramorum auctores *Ioannem* atque *Arnoldum Amaneum*. Ille *Viccomes de Tarras* fuit, & ante patrem mortuus est, pater ex Catharina Rohanea *Alam Magni Comitis de Dreux*, in cujus matrimonio vixit *Francisca* filia & heres *Wilhelmi* de Britannia f. de *Brosse* Vicecom. *Lemovicum* C. *Petricorii*. His parentibus geniti *Anna Dom. de Avesnes*, uxor Caroli Croii Cimacensis principis (unde in ejus linea scutum areola Albetana illata est) *Isabella* uxor Joannis Foxii C. *Candale* & *Carola* uxor *Caesaris* Borgie D. *Valentini*: tum *Petrus* Com. *Petricoriorum* & *Ioannes* Dn. *Albreti*, & uxorio jure *Rex Navarra*, qui jam regno pulsus 1516. decessit. Illo & *Catharina Foxia regina Navarra* geniti *Andreas Phabus* princeps *Vianæ*, *Ioannes Martinus Bonaventura*, *Carolus* princeps *Navarræ*, qui in expeditione Neapolitana 1527. periit, & *Henricus Rex*, cujus tamen regnum detinuerunt Castellani, unde illo & *Margareta* *Valesia* Regis *Francisci I.* sorore nata est *Ioanna*, princeps ultra sexum prudens & animosa, Pontificiarum superstitionum hostis acerrima: quæ regni *Navarreni* jus marito *Antonio Borbonio* attulit, & dein filio *Henrico IV.* reliquit, linea suæ ultima. Ast *Arnoldus Amaneus* Caroli II. filius secundus lineam alteram *Orvaliam* dedit, pater *Gabrielis Dn. de P'Esparre* & *Ioannis* Dn. d' *Orval* Comitis de *Retel*, qui ab uxore *Carola* filia Joannis Burgundi prætensionem in *Nivernium* & *Retelium* obtinuit; sed filia *Maria* *Carolo Clivio C.* *Nivernenti* nupsit, ut lites dirimerentur domus *Clivenfis* & *Albetanæ*.

Regis Navarræ.

Linea de Orval.

Domini & Com de Mioffens

§3. Præter istos Joannes pinguis *Albretanus*, vicecomes *Tarrasius*, vel fratrem vel filium per naturam habuit *Ægidium Dom. de Castelmoron*, qui ex *Anna Aquilonia* f. d' *Aiguillon* ex principibus *Tarraconis* descendens, & *Stephanum Arnaldum* genuit patrem ex *Francisca* *Bearnensi* *Domina de Mioffens* *Ioannis Albretani B. de Mioffens*, quem *Henricus Albretanus Rex Navarra* locum tenentem generalem creavit. Huic uxor fuit *Susanna* ex *Borboniis* *Petri* *Baronis de Buiset* filia, cujus curæ *Henricus IV.* dein *Franciæ* rex educandus commissus est. Hos parentes habuit *Henricus Albretanus* *Baro de Mioffens* maritus *Antonia* *Pontiz* *Comitis de Marenes* *Antonio* *Domino de Pons* natæ. Hi genere *Apollinem* *Ecclesiasticæ* vitæ dicatum, atque *Henricum* *Dominum de Mioffens* & de *Pons* *Comitem de Marenes*, qui præter *Franciscum Amaneum* *Comitem de Mioffens* 1672. occisum suscepit *Cesarem Phabum* *Comitem de Mioffens* *Marefcallum* *Franciæ*, 1653. *Scipione* donatum, atque *Franciscum Alexandrum* *Dominum de Pons* *Comitem de Mioffens*: ille è conjugè *Magdalena* filia *Gabrielis de Guengaud* *Domini de Guengaud* arario facti præfecti filia *Mariam Franciscam*, hic ex *Anna* *Pouffart du Vigean de Fors*, quæ vidua dein *Armando* *Joanni du Plessis de Vignerod* *Duci de Richelieu* nupsit, *Carolus Amaneum* suscepit, qui patrueles 1662. connubio juncti sunt.

Scutum purum rubrum

Donum hinc Francorum.

§. 4. Quod attinet insignia, vetustis *Albretanis* datur scutum, *soluminio* tinctum. Eo designari ajunt ex antiquis *Navarræ* regibus descensum, in quibus auctori *Garfiæ de Ximenes*, antequam ex visione aureum clypeum quercu viridi, cui immineret crux rubea globulis extrema munita, insignitum susciperet, tale scutum coccineum à majoribus in usum fuerit. Ita *P. Paillet La vr. & Parf. sc. des arm.* voce *Armes* p. 46. tradit: *Les Comtes d'Albret descendus de cette maison Royale, retindrent l'escu seul de gueules simplement jusques à Charles d'Albret Comte de Dreux Seigneur de Sully & de Craon Connestable de France, lequel par benefice de Charles VI. porta & les siens apres luy escartelé au premier & quatrieme semé de France, & aux deux & trois de gueules. Comtes Albretani, qui ex hac regia domo descenderunt, retinuerunt solum clypeum mero cocco tinctum, usque ad Carolum Albretum Comitem Drocesum Dominum Sulliaci & Credonii Francia Connestabilem, qui beneficio Caroli VI. parmam ascivit, & ad posteros transmisit, quadrupertitam, sujs prima & extrema areola calystina litis aureis Francis confereretur, secunda vero & tertia tota ruberet. Alibi voce *Table d'Attente* p. 617. *Arnaldo Amaneo* hoc tribuit: *Armand Armajeu Seigneur d'Albret portoit d'Albret, qui est de gueules, il epousa en l'an MCCCLXIIIX. sous Charles V. Marguerite de Bourbon fille de Pierre premier du nom Duc de Bourbon, & en faveur de cette alliance Charles VI. luy permit d'escarteler ses armes au quartier d'hon-**

de l'honneur de l'escu de France. L'escu simplement de gueules de cet Armanien se voit parmy les alliances de Bourbon. & l'escartelage entre les armes des Conestables sous le nom de Charles d'Albret Comte de Dreux Seigneur de Sully & de Craon Conestable de France, qui portoit semé de France, escartelé de gueules. Quod ita sonat: *Armandus* (Alias *Arnaldus* vocant solet) *Amanicus* Dn. Albremanus utebatur tessera Albremana, hoc est mero minio: duxit ille anno 1368. sub Carolo V. *Margaretam* Borboniam filiam Petri I. Ducis Borbonii, & favore hujus fœderis conjugaliter *Carolus* VI. ei permisit propria tessera quadripertitum loco honorationis miscere Francicum: symbolum. Scutum merum coccineum hujus Armani inter affinitates Borbonias visitur: quadripertitus autem clypeus in indiculo Conestabilium sub nomine *Caroli* Albremani Comitis Drocensis Domini Sulliaci & *Credoni* Conestabilis Francia, qui utebatur clypeo confiso Francicis liliis cum quadris duabus interpositis rubeis. Differentia inter utramque traditionem forte ita conciliatur, ut *Amanici* conjugium causam dederit, sed axiomate primus gavisus sit *Carolus*,

§. 5. An insignium nomine veniant talia scuta uno colore tantum tin, et ad interpretatur: de qua re P. I. seu generali c. 1. n. 21. egimus, nec hic repetere necessum est.

Scuta uno colore infecta. Scutum R. Navarr. ex hac gente.

§. 6. Cum matrimonio *Joannis* Albremani & *Catharinæ* Foxiæ regnum *Navarrenum* in hanc familiam delaberetur, non una accessione scutum ornatum est. Ita videtur *Henrico* regi & ejus filix istud tribuit scutum apud *Paulot* L. v. & par. se. des arm. voce *Pennon* p. 529. & *Varenn. R. d' arm.* p. 137. quod transverse sectum superius tres complecteretur regiones, quarum prima rubea continet carbunculum, quem vocant, linearem, clavium & spherulis distinctum aureum, designando *Navarrenum* regnum; secunda quadripertitum exhibet Francica lilia, cum quadris rubeis, *Albremanam* tesseram; tertia aurea quatuor exaratur palis rubeis *Aragoniorum*. Inferior scuti pars quatuor arcolas complectitur, quarum prima quadripertitum *Foxia* & *Bearnensis* symbola ostentat, quorum illa constant tribus palis rubeis in auro, hæc in eodem metallo binis vaccis rubeis, quarum tintinnabula & cornua cærulea sunt: secunda regio iterum in quadras secta, priorem & extremam aureas singulis leonibus coccineis, reliquas duas rubeas leopardis singulis aureis, falcibus & lingua cæruleis, ornat, quorum illud dicitur est *Armoniaccensium*, hoc *Ruthenorum* s. *Rhodensium*. Tertius laterculus est *Eburvicinus* (d' Evreux) videlicet cæruleus liliis aureis sparsus, inducto baltheo dextro fegmentis argenteis & rubeis composito: Quartus & extremus in decussim secatur, ut superiorem & inferiorem regionem auream ornent pali *Aragonii* rubei, latera vero vel aquilæ *Siculae*, vel potius hinc in rubeo *castellum*, *Castilia* hieroglyphicum, isthinc in argento leo *Legionensis* rubeus. Toti demum imponebatur media aurea parmula, impressis duobus leonibus gradientibus rubeis, quorum falcule & linguæ cæruleæ essent. Huic scuto imponebatur corona regia, eo quidem tempore nondum clausa, utpote qui modus coronarum deinceps demum invaluit.

§. 7. Ut singularum arcularum jura rectius intelligamus, non abs re fuerit, hic adscribere majores *Henrici* regis, qui *Henrici* IV. Francorum regis gloriosissimus fuit.

Henrici Regis tabula prognologica.

Henricus Albrechtus Rex Navarrae † 1355.	Joannes Albrechtus Rex Navarrae † 1316.	Alanus Magnus Dn. de Albret Com. de Dreux.	Joanes Dn. Albreti Vice Com. de Tartas.	Carolus III. Dn. de Albr. C. de Dreux.	Carolus Dn. de Albret, C. de Dreux.	Maria f. Ludovici Dn. de Sully.																										
							Catharina de Rohan.	Anna de Armignac.	Bernardus Comes de Armignac.	Bona f. Joannis de Francia Duc. de Berry.																						
											Alanus vicec. de Rohan.	Alanus vicecomes de Rohan.	Beatrice f. Oliverii Clifson Com. de Porhoet.																			
														Margarita Britannica.	Joannes Dux Britanniz.	Joanna f. Caroli II. Reg. Navarrae.																
																	Joannes de Blois f. de Brit. Vice. de Limoges.	Carolus de Blois f. de Chastillon. D. Britanniz.	Joanna f. Guidon. de Britannia, C. Pentheuriæ.													
																				Margarita Clifson.	Oliverius Clifson, C. de Porhoet Castell. Franciæ.	Catharina f. Guid. Dn. de Laval.										
																							Bertrandus de la Tour.	Bertrandus Dn. de la Tour.	Maria f. Godofredi Bonon. Dn. de Montgafcon.							
																										Jacobus du Pefchin.	Ludovicus Dn. du Pefchin.	Yfeul f. Guidonis de Sully Dn. de Voulor.				
																													Gasto C. de Foix pr. de Bearn. † 1470.	Gasto C. de Foix pr. de Bearn. † 1472.	Joannes C. de Foix pr. de Bearn.	Archibaldus Dn. de Greilly.
Leonora reg. Navar. † 1478.	Joannes Rex Aragon. & Nav. † 1479.	Ferdinandus Rex Aragoniæ & Siciliae † 1418.	Leonora f. Sancii Com. de Albuquerque.																													
				Blanca reg. Navarrae † 1441.	Carolus III. Rex Navarrae. † 1425.	Leonora f. Henrici R. Castiliæ. † 1416.																										
							Magdalena de Francia † 1486.	Carolus VII. R. Franciæ 1461.	Carolus VI. Rex Franciæ † 1422.	Joanna f. Petri Duc. Borbonii † 1377.																						
											Elisabetha Bavarica, † 1435.	Stephanus dux Baviar. † 1413.	Thadea f. Barnabonis Vicec. Mediolani.																			
														Maria Andina † 1463.	Ludovicus Andinus R. Siciliae † 1417.	Ludovicus Andinus Rex Siciliae. † 1385.	Maria f. Caroli de Blois. D. Britanniz. 1404.															
																		Jolantha Aragonia 1441.	Joannes Rex Aragoniæ † 1395.	Jolantha f. Roberti D. Barrensis.												

Navarra.
Donus
Ebuovicen-
sis.

§. 8. Ex his derivationibus laterculorum iudicium haud adeo difficile est. *Navarrenum* *Júrya* primum est, quod Henricus à matre habuit *Catharina Foixia*, hæc iterum à sua avia *Leonora Aragonia* ad quam jus delatum erat à matre *Blanca* Caroli III. ex Ebuovicensibus Navarrae regis ultimi filia; quod etiam indicat jus *Ebuovicensis* symboli: nam Caroli illius avus Philippus, cui ab uxore regnum Navarrenum obtigit, filius fuerat Ludovici de Francia Comitis Ebuovicensis, qui illo discerniculo regium scutum distinxit, pro more gentis regis.

Foixia!
Bearnum.

§. 9. *Foixiam* areolam itidem à matre Henricus habuit, utpote ei gentilem, seu potius ab ejus avia *Isabella Foixia*, quæ Arcibaldum de Greilly maritum habuit, acitum; Nam per eam nomen

nomen & arma Foxia ad istam stirpem ex Lemanni lacus vicinia in Aquitaniam delatam pervenerunt: & quidem *Bearnensis* symbolo aucta, cum jam pridem duo illa coaluissent.

§. 10. *Aragonici* pali sunt à *Leonora* regina Catharinæ avia, quæ gente *Aragonia* fuit, patremque *Joannem* regem habuit, *Ferdinandi* Regis *Aragonie* electi filium, cuius mater *Leonora* *Aragonie* & *Sicilie* regis fuerat filia, & occasio *Aragonici* concepti in *Domum* Castellanam transferendi. Porro iidem *Aragonici* palreperunt in extrema areola, lateribus *Castellanum* castrum & *Legionensem* leonem referentibus. Cæterum hoc symbolo *Joannes Rex Navarra* ipse usus est, uti vidi ejus imagini veteri additum scutum bipartitum, anteriori parte constante quadrifaria sectione ex *Navarrensi* & *Ebuovicis* tesseris, posteriori hanc tesseram deferentem, e, quam proin præ altera illa *Scutum Joannis Regis.* scutula præeligendam non dubito. Adde in transitu, adjectum qui scutum custodiret relamonis loco caprum in illa pictura. Porro explicatio *scutum* non difficilis est, nam gente *Joannes* ex *Legionis* & *Castiliæ* regibus fuit, patrem vero *Aragonie* regem habuit, quod ipse etiam regnum administravit.

§. 11. Vidimus etiam *Armeniensem* laterculum in scuto nostro: Porro *Armeniacum* origo est ex *Sancii Ducis Vasconie* ac *Regis Navarrae*, ex prisca regibus, filio *Garfia curvo* cognominato Comite *Vasconie*, qui præter *Sanctum Ducem Vasconie* reliquorum Ducum & Comitum *Burdigalensium* latorem atque *Arnoldum C. Astaracensem*, à quo reliqui *Astaracenses* (d' Eltrae) nec non *Pardienses* descendunt, genuit *Guilelmum* Comitem *Fidentiaci*. Hoc nati *Otto*, à quo reliqui *Comites Fidentiaci* seu de *Fezensagnet* derivantur, & *Bernardus* cognomento *lufus Comes Armeniacensis*, pater *Geraldi*, avus *Bernardi II.* proavus *Geraldi II.* Hic genuit *Bernardum III.* patrem *Geraldi III.* qui ex *Fidentiacis* uxorem habuit, unde filius *Bernardus Comes Armeniaci* & *Fidentiaci* fuit, genitor *Geraldi IV.* *Arnoldi Bernardi*, *Petri Giraldi*, qui ordine comites fuerunt, nec non *Rogerii Vicecomitis Fidentiaci*: *Geraldus Bernardum* reliquerat, qui patris successit, sed huic *Rogerii* filius *Geraldus V.* excluso ejus sorore *Arnoldo Ortone vicec. de Lemaigne*: *Geraldus* genuit *Gastonem* & *Bernardum VI.* ab illo descendunt vicecomites *Fidentiaci* in quartam generationem, sed successit illis *Bernardus VII. Armeniacensis*. Porro *Bernardus VI. Armeniacensis* uxores habuit *Isabellam* filiam & heredem *Bernardi Ezzi, Dn. de Albet*, & dein *Cæciam* filiam *Henrici II. C. de Rhodes* s. *Rutheni* heredem (quæ ratio leopardi leonibus in scuto juncti) *Bernardo* & *Cæcilia* natus est *Joannes C. Armeniacensis*, hoc *Joannes II. Comes*, cogn. *Crassus*, pater *Joannis III.* & *Bernardi VII.* qui neptes ex fratre à successione exclusit, & agnatos *Fidentiacos* in carcere ad mortem usque detinuit, dein successit. Hic pater fuit *Joannis IV.* genitoris *Joannis V.* & *Caroli* atque *Mariæ Ludovici Duci Alessoni* nuptæ. (ad quam domum hac ex causa bona *Armeniacorum* delata) *Bernard. C. de Pardiac* (quo *Jacobus D. de Nemous* natus, pater *Joannis* & *Ludovici*, in quibus mascula progenies defecit) nec non *Anna*, quam vidimus *Carolo II. Dn. Albretano* nuptam fuisse. Huic itaque norando conjugio illa servit area.

§. 12. Superest *Bigerronum* leones exhibens partimula media. *Bigerronum* Comites descendunt à quodam *Lupo* Comite, cujus filius *Donatus* Lupi, sub *Ludovico* pio *Bigerrones* rexit. Ejus trinepos fuit *Berrandus* Comes 136. qui genuit *Gisbergam* vel *Gerbergam* vel *Ermesindam*, *Ramiri* Regis *Aragonie* uxorem, & *Bernardum*, cujus hereditatem filia atulit marito *Centullo IV. Vicecomiti Bearnensi*, genuitque *Bernardum* & *Centullum* comites, quorum hic *Beatricem* reliquit, nuptam *Petro Vicecomiti Martiani*, à quo genitus *Centullus II. Comes*, ab hoc autem *Stephania*, à qua maritus *Bernardus III. C. Convenarum* s. de *Cominges* comitarum nactus ad filiam transfudit *Petronellam*, quæ denuo nupta *Gastoni VI. Vicecom. de Bearn* titulum genti intulit, sed nullam ex eo sustulit prolem, unde heredem habuit nepotem ex filia *Ælide* è tertio marito suscepta *Esquibatam*, qui sororem *Lauram* uxorem *Raymundi VI. vicecom.* *Turenii* heredem instituit, sed comitatus reginæ adjudicatus est. Porro leones hos *Bigerronum* ob originis testimonium vid. num. 2. gestari opinor, unde etiam potiori loco sunt.

§. 13. Ad ramum *Orvallium* pergimus, cui usitatum fuit *discerniculum*, videlicet *Ramus Orvallium* quadris duabus scuti rubeis, utpote antiquo *Albretano* symbolo, circumdato limbo striato

Cōversia cum Cliviv. striato argenteo. His ab *Helena, Maria & Carola* Joannis Albretani Orvallii filibus alios laterculos additos suspicor, ob matrem *Carolam* filiam Joannis Burgundi C. Reteli & Nivernensis. Cum enim Clivii ex *Maria* illa Albretana descendentes usi sint laterculis (ut infra c. 29. videbimus) *Clivio, Marcano, Artesio, Brabantino, Burgundico, Retelano, & Alensio*; Albretanis ipsis præter avitam tesseram, etiam *Artesiam, Brabantinam, Burgundicam & Retelanam* à matre *Carola* convenire credo, & ob hoc usurpatas etiam opinor. Et quidem *Carola* hæc Joannis Burgundi quod diximus filia natu minor erat, cum major *Elisabetha* Joannis Ducis Clivie uxor fuisset, atq; *Carola*, quod Clivii extranei essent, eos à successione arcere voluit. Demum controversia subdita matrimonio est *Mariæ Albretanæ* atq; *Caroli Clivii*.

Com. de Mioffens.

§. 14. Linea de *Mioffens*, quæ superest, apud *Sammarth*, L' est. de la Fr. p. 355. pleno utitur scuto Albretano, haud dubie quia rami omnes reliqui defecere. Ei autem imponit *galeam* coronatam, cui olea naturali figura picta insistit; *Lacina* vero sunt ex auro, minio & cyano. *Telamones* pinguntur duo leones aurei cubantes & capita testis argenteis, quibus insistunt duæ aquilæ nigræ, clypeum rostris apprehendentes.

Tituli Dn. Albret. Titulus Sire.

§. 15. Quod titulus concernit, antiquus est *Dominorum de Lebreto seu Albreto*. Et quidem utebantur titulo: *Sire d' Albret*, uti *P. Anseau Palais de l'honn.* p. 316. constanter eo utitur. Porro sciendum, quamvis ille sit titulus, quo solus Rex compelli solet, in ob vocandi casu, superioribus tamen seculis proceribus etiam aliis fuisse attributum. conf. *Limn, Notit. R. Franc.* 2, 6. p. 396. 442. ubi ex *Sepp. Pasquier* illa adducit: *La forme que nous observons en cecy, soit en parlant soit en escrivans au Roy, est de mettre seulement le mot de Sire. Nos ancestres n'en usèrent pas toujours ainsi, par une Regle stable & infaillible. je voy quelques anciennes familles en France, qui affectèrent, que le mot de Sire tomba particulièrement sur elles, comme le Sire de Pons & le Sire de Montmorency, & spécialement le Seigneur de Couffy, quand il estoit en essence: Car il portoit en sa devise, je ne suis Roy, ny Prince aulty, je suis de Sire le Coucy. Forma quam hac in re observamus, s. scribentes regi sive eidem loquentes hæc est, ut solum nomen Sire exprimamus. Majores autem nostri hoc non ita præcise semper observarunt. Deprehendo nonnullas familias Francia affectasse hoc nomen, atq; voluisse illud sibi peculiare fieri, ut Sire de Pons sive de Montmorancy, & præcipue Dominus de Coucy, quando erat in vigore. Habebat enim pro symbolo: Non sum rex nec etiam princeps, sed Sire de Couffy. Sed longè plures familia erant. De *Gravilleis* ita *Tarenn. R. d' arm.* P. 3. p. 440. quod etiam nomine Sire utantur: Pour ce que l'on a voulu se persuader qu'il y avoit Sire à Graville premier que Roy en France, & que ce nom leur avoit esté donné par Jules Cesar. Sed hæc commentis opus non est, cum potius plures ex illustrioribus familiis præco tempore eodem titulo sint gavisi, ut observasse memini in actis contra *Bonifac. IX. Pontif.* p. 62. Porro deinceps 1556. *Albreto* dignitas Ducatus accessit, honori *Joannæ reginæ*. Verum filio ad coronam Francicam successione vocato ducatus ei unicus est. Iterum vero idem 1652. cum *Baroniâ Durancæ* & aliis locis *Bullionia* domui est concessus, pro *Sedano & Raucourio*, & quidè ut à tempore primæ erectionis illo fruerentur axiomate ducali. Unde nunc quoq; hoc nomen in titulis Ducis *Bullionii* legitur, ejusq; filius secundogenitus *Emanuel Theodosius* peculiariter eo fruitur.*

Ducalis Ducatus.

Com. de Dreux.

§. 16. In titulis etiam Comitatum *Drocensem* sive *Druidum* reperio. Hic comitatus in familia regia hærit, concessus *Roberto Ludovici Crassi* filio, ex cujus posteris orti sunt *Duces Britannicæ*: porro *Petronella & Margareta* de *Thouars*, hæredibus *Simonis de Thouars* C. de *Dreux*, transferentibus jus suum in *Carolus V.* ille coronæ redunitus est. Inde beneficio regis ad *Albretanos* delatum oportet: atq; *Caroli II.* filia *Joanna* cum dotalem attulit *Arto Duci Britannicæ*.

Mioffens. Zeat.

§. 17. Modernæ lineæ tituli illi sunt: *Marecalli: Dominus (Sire) de Pons*, *Supremus dominus (Souverain) de Bedailles*, princ. de *Mortagne, Comes de Mioffens*: nepotes ejus: *Comes de Mioffens, Baro Baroniarum de Coarase, Ger dreux, supremus dominus (Souverain) de Bedailles*: aliquando additum vidi elogium *Com. de Marenes*: quod ut & *Pons* est ab *Antonia Pontia* *Antonii Dn. de Pons, Henrici Albretani* uxore. *Mioffens* verò attulit *Stephano Arnaldo* marito *Franciscæ de Bearn Dn. de Mioffens*. Reliquorum rationes explicare nescio.

CAPUT III.

Anglia s. Magna Britannia Reges.

ARGUMENTUM.

1. Britannica insula. Magna Britannia.
2. Vetera deliqua &c.
3. 4. Moderna dispositio.
5. Lilia Francica unde? Præsentio Edoardi III. à matre.
6. Ex caperitate Joannis Regis.
7. A Catharina Valesia.
8. Cur ante Angliam Francica lilia?
9. Anglica area. Color rubens.
10. Leopardi an leones?
11. Origo ex Uptono.
12. Ex Chesno, Hapingio, Spelmanno.
13. Anglia. Sui potestatis. Lucius Rex. Sub Romanis. Fortigernus, Anglofaxones. Heptarchia. Egbertus Rex. Familia. Saxonica, Danica, Normannica, Andegavensis, Tuderia, Scotica.
14. Scotica areola.
15. Origo. Vetera Symbola.
16. Limbus & flores ex amicitia Gallica.
17. Scotia.
18. Regum successio.
19. Stiracorum gentile symbolum.
20. Howardus concessus ex parte leo Scoticus.
21. Hibernicus laterculum. Chelys origo.
22. Hibernia regimen.
23. Galea. Anglica. Scotica.
24. Corona clausa.
25. Aliqui jus negant. sed injuria.
26. Præsentio Pontificis in Angliam & Hiberniam. Ex veltigali imposto. Ex Joannis subjectione. Ex Henrico II. concessione. Ex Sixti V. ausu. Ex Hibernorum confessione & regni collatione. Fundamenta Anglica.
27. Scotica corona.
28. Anglica liliata.
29. Telamones.
30. Symbolum.
31. Ordo persicelidii.
32. Equites Balnei.
33. Ordo S. Andreae s. Cardui.
34. Rosarium.
35. Papisio regius.
36. Titulus. Magna Britannia.
37. Defensor fidei.
38. Scutum Duc. Eboracensis.
39. Ducis Richmondie.
40. Vetustiora discernicula.
41. Regiorum per naturam filiorum discernicula.
42. Honoraria concessiones.
43. Cromwellii vel Reipubl. Anglica sigillum.

§. I.

BRITANNICÆ insulæ, naturæ gaudens opus, Fortunatarum æmulæ numero plures sunt; magnitudine tamen duæ reliquas superant, quarum major Angliam & Scotiam complectitur, minor Hibernia nomine venit. Has omnes titulo Magna Britannia post unionem sæculi hujus principio factam unus sceptro suo rex regit, cujus nunc clypeum considerare ordo nos jubet.

§. II. Ut de veteribus deliqua quædam addamus. Nic. Uptonus scriptor Britannicus de milit. offic. p. 127. Bruto primo tribuit leonem gradientem rubeum in solo aureo: inde Belino & successoribus 3. in caruleo aureas coronas. Post hos Fret Pen dragonem (quod magnum corpus & longum cum capite parvo ad similitudinem draconis habuit, p. 206.) duos dracones virides rubeis coronis ornatos tergis obversis in scuto aureo: Arturum autem filium in viridi solo cruce argentæ & in superiori angulo dextro imaginem Joannis filium in sinu gestantis, usurpasse refert. Cadwalladro tribuit cruce patientem seu pedatam sagittivam (scilicet) auream in solo azorio, hoc est, cyaneo. Dehinc Egberto dat cruce auream floridam (seu floridam) in campo caruleo: Mox Svenoni Dani 3. coronas aureas (quarum altera alteri imminet) in clypeo rubenti: Ab Edoardo ait cruce floridæ additas 5. merulos aureos in pedibus, eo mysterio quia spoliatus antea per Danos Edoardus sine terra vocabatur. Guilhelmo Conquestori relinquit Normanniæ pardos. Stephano autem Blefensi refert gestata in solo rubeo 3. leonum gradientium, quibus pro capitibus fuerint singuli sagittarum retro conversi, monstrosa specie, corpora. Demum subjicit, Henricum tres leones aureos pedantes in scuto rubeo alium fuisse. Hæc ille, penes quem autorem fides esto: sitamen ullam merentur de temporibus istis, quo insignium illa consuetudo nondum fuit, traditiones vel commenta. Quas hic aviculas Edoardo, Egberto tribuit Hieron. Henning. Theatr. general. T. 4. Mon. II. P. ult. p. 87. sed cruce minio, scutum argento tingit. Non minus Le Laboureur (ap. Menestr. l'art du blas. in justif. p. 367.) une croix passée d'argent cantonnée de 4. colombes. Verum enim verò ridet adversarium P. Menestrier, commento deceptum; & ex Henrico Spelmanno (qui plus judicii quam antecessorum quisquam ad hoc argumentum attulisse apparet) Aspiolog. pag. 42. ostendit,

ostendit, errorem ex numis ortum esse. Habent enim isti inter aves 4. bacillos totidem, se invicem instar crucis dissecantes: alites autem videntur non apodes sed antipodes: addit. *nusquam locorum Edvardi. avum referentium (si omnem antiquitatem, templa, castra, monumenta, rudera per lustraveris) reperiri credo, neque arma, sive nec armorum quidpiam. Certe ejus tempestatu reliquia ne simplicis scuti (quam unquam viderim etiam data opera) effigiem admittunt.* Sunt alii etiam, qui leonem cum rosa tribuunt ap. *Theod. Hæping. de iur. insign. c. 6. P. 3. §. 2. p. 308.* An exinde suspicio, quia rosæ albæ & rubræ factiones Eboracensium & Lancastrensium non uno seculo Angliam exercueret?

Moderna dispositio.

§. III. Ad illud scutum me converto, quod in usu hodie est, cuius etiam explicatio ea, quæ de antiquioribus adhuc scire operæ pretium fuerit, includet. Utitur ergo *Angustius Magna Britannia* ex clypeo quadrupertito, quadris prima & extrema *Francia Lilia & Anglicos leopardos*, secunda *Scoticum leonem*, tertia *Hibernicam chelym referentibus*. Vidi tamen (ita *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 2.*) ubi *Scoticum δῆγμα* secundum & tertium alveolum constituebat, *Francico-Anglicis symbolis in primam, Hibernia in extremam aream* dispositis.

§. IV. Primo latereulo *Francia & Anglica δῆγμα* inserta sunt sectione nova quadrifida, ut quadrantis hujus prima & quarta area *carulea liliis ternis aureis*, reliquæ duæ *rubentes tribus leopardis aureis*, quorum lingua & protensi ungues *carulco* colore tinguntur, insignitæ conspiciantur.

Lilia Francica unde Prætenio Edoardi III. à matre.

§. V. Lilia *Francia* notari in aprico est. Cæterum hæc à *Polydoro Virgilio Guilhelmo Conquestori* contra fidem historiarum dari & refert & refellit *Spelman. aspiolog. p. 42.* Primus enim *Edoardus III.* hisce floribus suum exornavit clypeum. Sed Historia & juris ratio disertius explicanda sunt. In *Carolo IV.* cui *pulchro* cognomen, linea Regum Franciæ ex Capetino sanguine prior defecerat, Angliæ verò Rex sorore hujus *Isabella* natus, si fœminina successio valeret, ad successione vocabatur. Excluserit autem hunc à reginè viduæ, cuius partus expectandus erat & custodia & deinceps successione *Philippus, Valefius* à comitatu quem ante sceptrum rexit nuncupatus, extinctorum trium ultimorum regum patruelis, atque ita agnatus proximus. Jus allegatū *Salicæ legis*, quod tres regni status congregari confirmarunt, *Roberto Atrebatu comite* & regis pariter agnato *Itrenue* jus masculinorum propugnante, *Episcopo Bellovacensi* autem ex *Matth. 6, 28. Lilia non nere* causam multitudinem, quæ divina voce convinci videbatur, asserente, & non parum ad causæ successum conferente. Inde factum ut *Edoardus* jure cederet suo, atque *1329.* *Ambiani Philippo de Aquitania ac Pontiveni* comitatu diceret sacramentum tanquam vassallus. Restabat adhuc *Eridos pomum*, arces *Penfacensi* motu sub *Carolo IV.* à *Philippi* patre *Carolo* ademtæ, quas *Edoardus* restitui poscebat. Dehinc repetita prior de regno *Prætenio*, quam ætate adhuc minor & à matre per vasum valide non potuerit abdicare: tum quia *Philippus* ipse *Ambianensi* non steterit conventionem: in primis cum accederet *Robertus Atrebatensis*, à rege jam offensus, & *Valefio* regnum uti dederit ita auferre posse jactans, adeoque repetendi juris sui *Edoardo* novus instigator. Hic *Ludovicum Bavarum*, Imperatorem, præter *Brabantinum* & *Geldrum* duces, in partes asciscit suas, atque *Flandros* adversus comitem ipsi gravem adjuvat. Hinc aperto bello *Philippum 1338.* aggreditur, à *Ludovico* etiam imperii *Vicarius* creatus, ut *Germanos* hortari pro autoritate posset. Steteret exercitus ex adverso sed à pugna temperatum. Reversus in *Flandriam* *Edoardus*, *Flandrorum* & *Brabantinorum* (conf. *Chifflet. Lumin. Salic. 9.*) nomen & insignia *Francia* sumit, ut cum *Flandria* *Francorum* regem superiorem agnosceret, non alium hi quam dominum sequi dicerentur. Hæc liliorum, & quidem quomodo à *Francis* regibus eo tempore gestari solebant sine numero, donec demum ternarius ab istis determinatus, his quoque servatus est, in insignibus istis origo: Nec ab eotempore omissa sunt, etiam si non solum belli varia fortuna fuerit, sed & transactiones plures intercesserint. De quibus historia *Francia* & *Anglicæ* consulendæ erunt.

Ex captivitate Joannis Regis.

§. VI. Novum jus pro liliis his allegat *Nic. Uptonus de milit. offic. p. 110. III.* cum primo titulo, quod *Isabella* mater *Edoardi III.* heres regni fuerit, alterum addit: *Iura volunt, quod captus in justo bello sit servus capientis. Est textus Inst. de I. N. G. & C. in §. jus autem gentium. Vbi dicitur, bellæ etenim orta sunt, & captivitates secutæ, inde & servitutes, quæ sunt juri naturali contrariæ, sed verum est quod XIX. Sept. A. D. MCCCXLVII. Dom. Edoardus Princeps & primo genitus præfatis Edoardi III. R. Angliam bello de *Poyters* Regem *Francorum Joannem cepit*, & postea ipsum captivum in Angliam cum magno triumpho & honore perduxit.*

Bene ergo licebat præfato Edvardo & heredibus suis arma sui captivi deferre postea & portare. De eodem postea quoque agit p. 132. 145. & argumentum hoc ulterius urgeat: de qualii cogitent.

§. VII. Novum jus post hæc acquisitum Anglis, Burgundorum & Aurelianensium factionibus Franciam misere scindentibus. *Catharina* enim Caroli VI. Franciæ Regis filia 1420. *Henrico V. Angliæ* regi illa lege nupsit, ut, excluso ob eadem Joannis Burgundiæ Ducis procuratam Delhno, ipse & liberi post socerum regnum Franciæ haberent, interea rector esset. Mortuo patre & Henrico V. Carolus VII. ægre servavit regnum avitum, cum initio intra Bituriges imperium ejus & hostium armis & suorum odio concluderetur. Henricus autem VI. Henrico & Catharina natus Lutetia etiam solenniter Rex Franciæ inauguratus est (*conf. Chifflet. vindic. Hist. c. 7. & Lum. Salic. 9.*) Vicit demum Caroli fortuna, ut in primis Joannæ Darcæ, quæ puellæ Aurelianensis nomine celebris est, & Joannis Aurelianensis nothi fortitudine regnum univèrsum subigeret, Normannia etiam & Aquitania vetustis possessoriis illi nomine quicquam in Franciæ regnum tentatum est.

A Catharina Valensia.

§. VIII. De eo porro disquirunt, cur potiori ante domesticos leones lilia Francica loco Anglia ostentet. Responsum *Henr. Spelmanni* Alpilog. p. 45. quam alterius ascribere malo: ita ille, *Edvardus III. regni Francici clypeum*, cujus materno jure heres salutat, *Angliaco immiscuit, concessa huic quadra in scuto posteriori: quia ut quidam volunt, leones nostros ad ducatum alius pertinuisse ferebantur, lilia semper ad regnum. Sed Edvardo antiquius aliud fuisse non est dubium. Nam Raymundus Barcinonia comes, qui priori ævo Petronillam Aragoniæ filiam & heredem duxerat, comitatus sui insignia (qua hujusque Aragoniæ regno addicuntur) loco primo deduxit: uxoria vero illa regia in secundo. Edvardus igitur morem gessisse videtur occasione; Franciamque ingrediens regem se Franciæ sine apertis indicasse. Quin & Belgas quorum ope maxime nitentur inclinatiores sibi reddidisse sedatisque animi. Belgæ enim in fidem regem Francia juramento stringebantur. Anglum verò sequi viderentur, si leones stationem primam in signis militariis occuparent. Signa enim & vexilla ejus esse dicimus, cujus prima sunt in illis symbola. Quod & in comitiis Parlamentariis Edvardi III. decimo quarto nonnihil hesitationis attulit. Conf. de liliis his *Heping. de Jur. in f. c. 6. P. 3. cl. 3. §. 3. n. 495. seq.**

Cur ante Angliam Francica lilia?

§. IX. De liliis factis: quadrans primi & quarti areola secunda & tertia cocco tingitur, & tres desert leopardos aureos, lingua & falcibus caruleis. De scuti colore ita philopohar *Joannes de Bado* aureo. p. 10. *Rex Angliæ portat colorem rubium, quia per colorem rubium representatur ignis. Et Anglici dicuntur quasi Inglici vel igne electi. Condonemus has seculo ineptias.*

Anglica areola. Collobrubetum.

§. X. Denomine ferarum item disputatum videmus. P. 1. c. 5. differentia leonum & leopardorum in re heraldica illa notata, quod horum adversa pinguntur ora, utroque extante oculo, istorum non nisi unus oculus conspicitur: præterea gradientes hos representari, istos salientes moris est. Hæc si sanciantur regula leopardos esse, quos Anglica regia parma desert, indubium fuerit. Succenset vero illis qui ita loquuntur *Vitorius de milit. offic. L. 4. p. 125. Cave in declaratione sive armorum discretionem quid de leone & ejus conditionibus sit dicturus, multi tamen dubitant pro eo, quod quidem M. Honorius Bonetti in libro suo quem nominavit arborem belorum, quem quidem librum ipse compilavit in Gallia sermone, ad honorem Caroli VI. in IV. parte libri prædicti in cap. XXXIX. affirmavit, Dominum nostrum supremum regem Angliæ, debere omnino portare pardos in suis armis & non leones, quia salva pace sua in illo nequiter erravit, ut sequitur. Nam nobilis ille poeta Architremus, scribens de Bruto, qui primo, ut dicitur regnum Angliæ occupavit, ut Dominus terræ, portavit pro armis suis unum leonem rubium peditantem in campo aureo, ut metricè dicitur poeta scripsit:*

Leopardi an leones?

Repat in umbone leo flammeus igneus aurum.

ut hic leo flammeus & igneus, h. e. rubius repat, i. e. pedibus transit in umbone vel scuto aureo. Et Gallicè il port d'or un leone passant de geuvles. Paulo post de Rege Richardo illud allegat, Parvum scutum tenere leonum.

Ex quo postea colligit: *ex prædictis versibus bene patet, quod præfatus Ricardus portavit leones & non leopardos. Verum enim vero, quis poetam ad illam anglicanæ phrasæos*

Heraldicæ adstrinxerit? Certè *Matthæus Paris* scriptor non exiguæ autoritatis in *Hentico III.* disertè vocat leopardos, & ait: *Misit Imperator* (sc. *Fridericus I.*) *Regi Anglorum 3. leopardos in signum regalis clypei, in quo tres leopardi transfuentes firmantur.* Ita picturæ *Uptono* additæ leopardos non leones capitis situ referunt.

Origo ex
Uptono.

§. XI. Originem hujus *deliqua* indagare non facilius est quam plerorumq; aliorum symbolorum. Si ab *Uptono* ad fabulosa tempora nos duci patiamur, *Brutum* ille allegat p. 126. cum *leone rubeo peditante in parma aurea*, quem primogenitus *Loctrinus* ad posteros transmiserit, datis filio secundo *Albanacto* cum *Albania leone rubeo rapaci in sento aureo*, & tertio genito *Cambro* duobus leonibus rubeis, qui facies ad terga verterent, in solo argenteo. Sed historiarum gnaros ægre ad hæc credenda induxeris. Dein de *Wilhelmo Conquestore* illa memorat p. 129. *Pro armis suis portavit duos leopardos aureos in campo rubeo.* *Quæ etiam arma portavit filius suus Robertus Curtos primogenitus, & filius suus Wilhelmus Rufus qui successit patri in regno Angliæ coronatus.* Quo quidem *Wilhelmo Ruffo* mortuo sibi successit *Henricus I.* frater ejus qui eadem arma paterna portavit. Quidam tamen dicunt quod *Wilhelmus Conquestor*, adepto regno Angliæ, apposisset armis suis tertium leopardum, de qua appositione nihil caucum invenio. Inde p. 130. ab *Henrico Andegavensi* derivat modernos tres leones aureos peditantes in campo rubio. Addit: *Et scitis ulterius quod opinio illorum qui dixerunt quod dicti Reges Angliæ portaverunt tres leopardos in campo rubio, addentes quod duo leopardi pro ducatu Normanniæ & tertius apponitur in scuto pro ducatu Aquitaniæ, est omnino reprobanda, quia iste Henricus filius Galfridi Plantagenet & Mathildis Imperatricis post divortium celebratum inter *Lodovicum regem Francorum & Alianoram filiam Ducis Aquitaniæ* duxit eandem: quæ fuit dicti heres ducis Aquitaniæ patris sui, & sic hic crevit primo titulus quem habet rex Angliæ ad ducatum Aquitaniæ. Quare dico quod illi erraverunt qui dixerunt, quod *Wilhelmus Conquestor* apposuit tertium leopardum in armis suis, ratione ipsius ducatus Aquitaniæ, quia ipse nullum titulum habuit ibi, sed iste Henricus secundus. P. 132. dum *Ricardi* mentionem fecisset, subjicit: *Quod pater ejus Henricus secundus primo leones in Angliam duci fecit, & eos habuit suo domino subiectos: quorum catulos ipse multoties solebat acriter verberare in præsentia suorum trium filiorum: qui de factò eidem patri suo rebelles erant.**

Ex Chæf-
neo.

Hepingio.

Spelman-
no.

§. XII. Ista *Uptonus*. Non desunt alii (ut *du Chesne* ap. *Limn. Tur. publ. addit. T. IV. ad 6. p. 99.*) qui *Guilermo Conquestori* primum tres illos leopardos assignant, cum prius insula nullis uteretur propriis: alii duos tantum cum *Uptono* *Guilermo* relinquant, tertium ab *Aquitania* hærede arcessunt. Apud *Heping.* legitur, *Richardo* quinq; aureos leopardos esse gestatos, quorum duos scuto detractos *Henrico Brunsvicensium* Duci concesserit. Forte hic etiam tutius *Spelmannum* sequemur. Hic *Antilog. p. 40.* ista habet: *Almsternus* refert *Belgicos principes* annum circiter *Domini 1177. hoc est, a tate Henrici II. R. Angl. novam expeditionem parantes in Syriam*, leonum gestamina suscepisse. Et *reges Angliæ Henricum vel Richardum* idem tum fecisse persuasum habeo, cum & in eandem militiam scripti essent crucis candidati, & *leonna gestamina* nusquam antea apud *reges Angliæ* sit recepta. Inde p. 45. *Richardus I. ad sacrum bellum se accingens, omnium primus clypeum habet in signum, ac si id decoris, quod in ea militia usitatus esset, propter populorum confusiones, ap. Anglos prius non clarisset. Sed leone tum ille solitario & erecto non gradario. Sigillo autem suo s. per naufragium Cyprium s. per captivitatem Austriacam in aliena potestate, ut suis utar verbis, constituto, novum curat conficiendum, quod etiam, ne falsaris locus esset, a priore discreparet. Illic demum, nec antiquius usquam tres leones vidimus.* Adducit p. p. 46. *Wilhelmi Britonis Armorici* versusum de *Richardo* adhuc, vivo patre, *Pictaviæ comite:*

riçtus agnosco leonum

Illius in clypeo.

Ad quam autoritatem non uno respondet modo. Subjicit: *Illud quoque innuere videtur Richardum inter Angliæ reges primum usum fuisse leonino gestamine, quod ei præcæteris cognomen inderetur cor leonis à pictura clypei (ni vana conjectura) derivatum. Nam è clypeis & armaturis nomina sæpe acceperunt tum antiqui tum recentiores. *Glaucus Minois filius* ab *ansa clypei*, quam *Greci λαβη* vocant, *Labicus* dictus est, unde *Virgil.**

Picti scuta Labici.

Itaque cum de gente sua testimonium quaereretur, ostendit, inquit Servius, scutum militare

militare à quo ipse Labicus dictus est, & ex eo populi. Nam & populi nomina sua ita alius consecuti sunt. Sic à galearum fylis Syle. Et Richardi avo etiam hoc in usu. Nam & sui ipsius familia à planta genesta qua usa est in apice galearum, ut in sigillo suo novo videas, Plantageniæ nomen relinquatur, &c.

§. XIII. Angliam speciatim illo gestamine exprimi jam memoravimus, & ex omnibus quæ jam allata sunt patere potest. Eam Magnæ Britannia partem, quæ hoc nomine venit, olim Britonibus suis habitata, non tam Regem quam regulos plures habuisse aut libertate gavisa fuisse videtur. Quos reges assignant à Bruto Ænæ ex Lavinia nepote, qui cum patrem Sylvium anno mundi 2856. in venatione inficis jaculo transfixisset, in hanc venerit insulam, eique de suo incidit nomen, ex documentis vel autoribus, qui fidem facere idonei sint, probari posse, valde mihi dubium. Septuagesimus tertius inter eos numeratur Lucius, quem à Eugatio & Damiano Roma ab Eleuthero episcopo missis An. Chr. 177. convertum atque baptisatum, & deinceps Bavaria Apostolum factum memorant. Post hæc inter se discordes Principes Romanis occasione fecerunt tota fere poriuandi insula, quam ad 157. annos retinuerunt. Unde Severum, Constantium & alios Augustos in Regum Britannorum indice legere licet. Resumptus demum adversus Romanos animus, & Vortigernus rex, quem octuagesimum sextum numerant, contra Romanos, Scotos & Pictos Anglo-Saxones Chersoneso Cimbrica evocavit. Hi Hengisto & Horso Ducibus in insulam delati re feliciter gesta, demum sua agere ceperunt, versis in eos armis, quorum auxilio venerant. Ab his Anglis Angli nomen. Cæterum in septem Northumbria, Cantii, Eastanglia, Mercia, Eastsexia, Suffexia & Westsexia, regna cum divita esset, semper tamen Beda teste unus fuit, quem reliqui ut supremum dominum agnoscerent: adeoque illa Monarchia ambulatoria modo penes hunc modo illum populum fuit. Demum Egbertus ex Saxonibus occidentalibus s. Westsexis pleraque regna heptarchiæ destruxit, & proprium Anglicum regnum constituit, unde ab eo regum principium commode numeratur. Cæterum non una ex isto tempore familia thronum occupavit, sed illas numeramus. 1. Saxoniam, quæ in Edmundo (cogn. Ferreum latus) 1016. à suis cæso, seu potius 1065. in Edoardo confessore, qui ab exilio revocatus, Danos expulit, & regnum patrum legibus exornavit, defecit. 2. Danicam, ex qua inter Edmundum & Edoardum modo dictum tres, Canutus M. Haraldus & Canutus durus regnarunt. 3. Normannicam à Guilhelmo Conquestore D. Normanniæ, quem Edoardus hæredem dixerat: quæ in nepete Guilhelmi Mathilde 1154. defecit. 4. Andegavensem s. Plantagenestaram. Ex hac primus regnavit Henricus II. Mathildis filius. Ultimis occubuit Richardus III. 1485. 5. Tideriam, ab Orvuno Theodoro s. Tiderio, Nobili Wallo, qui Catharinam Valeriam Henrici V. Regis viduam ducere ausus capite luit, ortam. Hujus enim ex filio Edmundo C. Richmondie nepos Henricus VII. 1486. rex proclamatus est, & successores habuit Henricum filium, hocque natos Edoardum VI. Mariam atque Elisabetham meritis suis celeberrimam reginam, quæ istam etiam stirpem morte sua 1602. claudit. 6. Scotiam s. Stuartinam, quæ nunc quoque feliciter sceptrum gerit Angliæ & Scotis commune.

§. XIV. Ad secundum quadrantem transire nunc necessitas exigat: Hic aureus leonem rubeum lingua & falcis caruleis interno limbulo geminato coccineo utrinque arcuato liliato conclusum deservit. Verba fere sunt Chifflet. insign. Eq. A. V. n. 165. Alii ita enunciant: Leonem rubeum erectum aurea facie descriptus, caudam tergitur ut feremose sit, dum sese ad pugnam incitat, verberans, eoque generosam iracundiam significans, præcæcia carulea duplici tractu rubeo contrapostis liliis confixa, stamine in aureo. Boeth. I. Hist. Scot. Galli enunciant limbulum istum internum tres fleurs fleuronné & contre fleursonné (de hac figura lege Le Labour. Orig. n. 130.) Inde Angliæ suum tresfure.

§. XV. Originem hujus leonis Nic. Vptonius de milit. offic. p. 126. tribuit Bruto Orig. Vetera symbola. insulæ occupatori, qui secundo filio leonem rapacem rubeum in solo aureo tribuerit. Forte magis ex vero lustroræ Henr. Spelmannus aspiolog. p. 40. quartit originem in expeditionibus Syriacis, quibus alii etiam leones sibi sumere principes. Olim vero Andream cruce (quam vocant) ulos esse reges, & hanc bello contra Pictos apparuisse, autor est Boeth. Hist. Scot. 10. Qui etiam in ligna L. 2. refert, entem nudum ancipiti acie, sceptrum & coronam militarem, quæ tamen potius alia dignitatis regis ornamenta quam vera insignia crediderim.

Limbus
& flores
ex amicitia
Gallica.

§. XVI. Quod ad *limbum & flores*, quibus ille exornatus, attinet: traditio habet, *Achajum* Regem Scotiæ, qui primus fœdus cum Carolo M. cui frater Guilelmus militabat, percussisset, ab isto quatuor accepisse lilia. Quam traditionem nuperius adhuc suscepit *Ferrand. Episc. pro lil. 2. p. 27. & seqq. Fournier. Geogr. orb. nor. L. 5. c. 7. p. 203. Spelmanus*, cuius iudicio plurimum tribuo, *aspilog. p. 106.* admittit lilia in memoriam antiquissimi fœderis assumpta esse: quod vero Achæio ipsi insertio tribuatur, ita eloquitur: *Fama est, ni imponi mihi Scotorum* *Buxavisæ Buchananus, &c.* Unde magis illi errant, qui plane *Fergusio* tribuunt. Et quid dicemus, si demonstratum fuerit, quod alibi factum, Carolo M. imo & Hugonis Capeti seculo recentiora esse Francorum *lilia*? Hoc certe argumentum, & quod ævo Carolino ille mos gentilitiorum insignium vel aliquid eorum in testimonium amicitiae concedendi ignotus fuerit, traditioni valide contradicit: & forte validius quam illa *Laboureris* ratio (in add. ad *orig. des arm. p. 8. 9.*) quod Caroli ætate Scotis Francinon egerunt, & illi eo tempore contentiores ac barbariorum instar habiti fuerint. Primam amicitiam hic concedit cum Alexandro R. à S. Ludovico pactam 1248. Unde isti primo limbum simplicem tribuit, postquam priores post Malcolmum semper usi fuerint leone solo. Addit repetita inter Carolum V. Franciæ & Robertum Scotiæ reges amicitia 1371. limbum duplicatum & ornatum esse. Quod iterum alii Carolo VI. tribuere malunt. In eo tamen omnes consentire videmus, *amicitia Gallica* originem debere illos flores

Scotia.

§. XVII. *Scotiæ* illo simbolo notati, quæ Magnæ Britanniæ pars septentrionalis est, ex memoratis jam liquet: unde non nisi postquam Elisabethæ morte Jacobus Rex Scotiæ ad solium Anglicanum evectus est, Anglicis *diviquam* hoc adjunctum est, quod prius solum in propria patria splendebat.

Regum
successio.

§. XVIII. Reges Scotiæ hic enumerare nihil attinet; in primis ad tempora fabulosa ascendere integrum nobis non est. Ab *Achæio*, cum quo Carolum M. qui ab eo accitis *Ioanne, Rabano & Alcuino* Scotis, viris præclaræ eruditionis, prima fundamenta Parisiensis Academiæ jecit, fœdus primum percussum ajunt, series regum satis certa est: Et quidem familia illius duravit usque ad *Alexandrum III.* in quo directæ masculorum series defecit 1286. Post hunc ad sceptrum vocati, *Ioannes Balliolus* (s. de *Baillet.*) maritus *Donagillæ Galviæ*, cuius avus *David C. Huntingdonius* Guilelmi regis frater fuerat; (sed *Joannes* qui *Edoardi Angli* auxilio regnum obtinuerat, quod ei sacramentum dixisset, iterum pulsus, & Scotia ab Anglis aliquandiu misere afflictæ esse) & *Robertus Brussius*, novæ familiæ autor, cuius avia *Isabella* præfati *Davidis* quæque filia fuerat. Hic regnum ab Anglis recuperatum ad filium *Davidem* deinceps transmisit, in quo iterum terminata stirps, & successio delata ad *Stuarream* domum, ex qua *Waltherus Stuartus* regni *Seneschallus* uxorem *Davidis* hujus regis sororem *Mariam* in thoro habebat. Porro ipsa *Stuartorum* gens ex *Achæi* supra dicti posteris fuit, à *Ferguharte Kenneithi III.* Regis filio atque *Malcolmi II.* item regis fratris. Hic enim princeps *Loquhabriæ* poncepotem habuit *Waltherum*, qui constitutus *Stuartus* hoc est *Magnus Seneschallus* Scotiæ ab officio familiæ nomen fecit. Hujus trinepos *Jacobus* regens Scotiæ *Waltherum* genuit, *Davidis Brussii* regis sororium. Hoc & *Maria* natus est *Robertus II.* primus ex *Stuartis* rex: Ex quo deinceps reliqui Reges. Directa horum linea defecit in *Maria*, quam capite truncari fecit *Elisabetha Angliæ Regina* 1587. Successit vero altera linea *Darvileorum* s. *Lenoxiorum*, ab *Alexandro Stuarto Roberti II.* Regis fratris profata. Ex hac enim *Henricus Dux Rothesiæ* in regium *Mariæ* thalamum adscitus ex ea *Jacobum* genuit Scotiæ, & cum *Elisabethæ* successit totius *Magnæ Britannię* regem, moderni regis *Caroli II.* qui feliciter imperat, avum.

Stuartorum
gentile sym-
bolum.

§. XIX. *Stuartorum* gentile quod concernit sceutum, illud legi *aurum inducitur fasciam tessellatam tessellis caruleis & argenteis*. Porro cum alius gentibus fere in usu sit familiare *regis* a regis sceutis inserere, quod *Daniæ, Sveciæ, Poloniæ* exempla docent: *Stuartorum* tamen hanc fasciam regis parvæ nunquam inductam vidi: unde morem eum *Britanni* receptum non esse colligitur. Porro ad hanc familiam præter *Duces Richemondia* spectant *Comites in Scotia de Murrays de Galloway, de Carrike, de Traquhair, Barones d' Innermeth, d' Ochiltry, de Blanctyre,* & in *Hibernia Barones de Castluvard*. His omnibus gentilis est fascia illa, sed non uno addito discerniculo, & aliis quadris.

Horvate

§. XX. Cæterum *Cambdeno* autore *Henricus IX. Thoma Horvateo Norfolkia*

à se creato *Duci*, quod Jacobum IV. Scotiæ regem ad Floddon vicisset atque occidisset, concessit, ut *Hovvardi* in baltheo familiaris clypei argenteo scutum aureum gestarent, cum dimidiato leone rubeo sagitta ore transfixo inter duplicem liliatum limbum, cuius aliquid simile nunc etiam apparet in *Ducis* illius nec non *Com. Norvviichii* insignibus, ubi balthei *Hovvardici* argentei, quem in rubea area hinc & inde ternæ cruces brachiatae atque spiculate aureæ comitantur, capiti visitur additur scutulum, quod intra limbum leonis imaginem defert, cuius tamen colorem non satis dignosco. Dixicis opima quod retulerit spolia, regium etiam scutum levi mutatione ei concessum esse. conf. de eo more victorum arma assumendi P. 1. c. 2. Pariter video in C. *Gulfordii* (sæm. *Mainlandiæ*.) scuto aureo inter limbum floridum rubeum representari leonem Scoticum sed membri dissectis. Rationem non capio.

dis concessus ex parte leo Scoticus.

§. XXI. Ultima nos quadra vocat *rubea* (alios quod vitio factum credo, cæru-
lea.) in qua *chelys aurea* pingitur. Hoc symbolo *Hibernia*, quam & *parvam Britanniam* & *Iernen* vocant, notatur. Huius notam *Chassan. catal. glor. mundi*. P. 2. conf. §. *leonem argenteum in parva rubea* olim fuisse dicit: sed *Varenn. R. d' Arm.* P. 3. p. 311. *regem in clypeo nigro insidentem throno, cruribus decussatim junctis, & dextram ferentem ex auro.* Aliter *Aldrovand.* ap. *Haping. tur. insign.* C. 6. P. 3. cl. 3. p. 312. cum talia insignia tribuit, quæ ex altera parte *aurea brachium gladio armatum, ex altera argentea aquilam dimidiam referat.* Sed de his penes autores fides esto. *Chelys* videtur inde originem traxisse: quia hoc cum instrumento musico *Davidem* regem pingere solenne est, quod quidam regulus *Hiberniæ David* in nominis gratiam figuram assumeret, quam nec posterius mutare dignum iudicavit. Nescio vero quid in mente fuerit, *Cyr. Spangenberg. regio. Adelsp.* P. 2. L. 12. c. 33. p. 315. b. quod nova insignia *Hibernici regni* ita describit: *Der gewapnete blaue arm mit blossen schwerdt in rothem beneben einem halben schwarzen gefrohnten adler in gelbem feld, ist das neue wapen des Königreichs Iriland.* Quod tamen cum eo convenit, quod modo ex *Aldrovando* de veteri symbolo retulimus.

Hibernicus laterculus.

Chelys origo.

§. XXII. Cæterum *Hibernia* suos olim indigenas regulos habuit, quibus inter sedisidentibus à *Dermito* *Langiniæ* rege auxilio vocatus *Henricus II.* 1172. insulam sibi subiecit, & obtinuit, ut ordines signatis chartis in eum dominium transferret. Unde *Dominorum Hiberniæ* titulus usi sunt, qui *Angliæ* reges succedere. Demum *Henrico IX.* registulum insulæ ordines detulere, quem etiam in gratiam *Mariz reginæ* 1555. Pontifex Romanus confirmavit.

Hibernia regimca.

§. XXIII. Explicato scuto jam galeas imponamus. *Anglica* instruitur *petasa demisso coccineo* (un chappeau plat.) *ora reducta hermionica, aurea corona imposita*: uti describit *Ioh. Iac. Chifflet. Eg. A.P.* n. 63. Ex *Scotica* autem casside *leo* erumpit scutario similis strictum enses auro instructum dextram prætendens ap. eundem *Chifflet.* n. 165. *Limn. tur. publ.* 6, 6. 85. addit *leonem sedentem, altero pede enses, altero vexillum crucis Andree gestare, addita leoni epigraphæ, in defens*, hoc est in defensionem. Nec non quod *leo vallari corona* sit redimitus. De qua mox aliquid dicemus.

Galez. Anglica, Scotica.

§. XXIV. Porro regius clypeis rarius galeas imponi conspiciamus, sed frequentius teguntur *coronis*. Ita hoc quoque scutum *regia corona* tegitur, & quidem pro more regum clausa, cuius circulo 4. lillii flores & totidem cruciculæ ad *Melitensium* formam insunt, & semicirculis superius clauduntur, imposito ut plerisque solenne in summitate globulo simili crucicula fastigiato. Videre quidem est, ubi *Henricus IX.* & *Edoardus* aperta usi corona, non quod aliis regibus inferiores essent, sed quia superiori seculo non ita invaluerat clausuram consuetudo.

Corona clausa.

§. XXV. Legimus tamen regibus controversiam de eo jure motam, sed injuria. Ita *Lud. Guyon* l. 2. divers. leçons. L. 3. c. 26. p. 615. referente *Limn. tur. publ. add.* T. IV. ad 6, 6. p. 106. *Angliæ regem quod attinet, ille multis retro ab annis clausa coronatus fuit, tanquam Rex Gallie imaginative, & Rex Angliæ sine superiori.* Hoc tamen Pontifices Romani oppugnavunt, & vasallum suum esse affirmarunt. *Henricus IX.* postquam Pontifex repudium, quod de dero conjugii sue legitima quo ad alia vot a transire possit, approbare recusasset, noluit amplius vasallus vel tributarius Apostolica sedis dici aut esse, ac se caput Ecclesiæ Anglicanæ constituit, regnumque suum à Deo & gladio dependere professus, coronam assumit clausam, in quo successores suos sibi similes habuit. Cum anno 1554. *Philippus filius Caroli V. Imper. Mariam reginam Angliæ in uxorem duceret, & in ipsa nuptiarum*

Aliqui jus negant, sed injuria.

rum

rum festiuitate coronam clausam capite gereret, Pontifex id agere tulit, cum regnum Neapolitanum & Sicilia ab Ecclesia feudi nomine possideret. Verum Philippus se ornamentis hoc usum dicebat, non propter regna qua ab aliis teneret, sed propter illa qua a nullo dependent.

Prætenſio Pontificis in Angliam & Hiberniam. §. XXVI. Locushic est, ut excutiamus, quæ Pontificis sunt inanes in Angliam & Hiberniam prætenſiones.

Prætenſio Pontificis in Angliam & Hiberniam.

Fundamenta Curia Romanæ quinque sunt.

Ex vectigali impostio.

I. Vectigal regno impostum; initio à Centurino nono Westſexia rege: qui Petronum vectigalem, Romanis proſectus, promisit. Hujus tamen etiam Polydorus Vergilius mentionem nullam facit.

Inas undecimus rex Westſexia Gregorio III. Pontifice regnum iterum sedi Romanæ tributatum fecit, 740. iussa quaque domo pendere annum numum seu denarium Petro. vid. Polyd. Verg. L. 4. hist. Angl. p. 118. qui addit. Omnis Anglia hoc tempore istud vectigal pietatis & religionis causa, Romano Pontifici pendit, domesticam collatum, & numi illi argentei vocantur vulgo denarii divi Petri, quos Pontificus quæstor, quem non inficenter collectorum nuncupant, exigit. Nos hanc olim quæsturam aliquot per annos gessimus, ejusque muneris obeundi causa primum in Angliam venimus. Imitatione hujus factum putatidem Verg. L. 4. p. 99. quod anno 778. Offa rex Merciorum Romanam petentium delictorum venia Hadriano I. regnum vectigale fecerit, etiam impostio in singulas domos argenteo denario.

Ex iis qui Angliæ jam imperabant secundus Edelvvolfus monastico voto, ut rex fieret, à Leone IV. solutus, vel ut à Normannis tutus posthac esset, iterum singulas familias numo argenteo in singulos annos ad festum B. Petri & Pauli, aut ad summum, ad Petri vinc. obligavit Papæ. 847. vid. Polyd. Verg. L. 5. p. 127. qui reliqua regni, quæ Egbertus pater adjunxerat, hac ratione obstricta Pontifici, memorat.

Solutum quoque id tributum, donec Henricus VIII. 1534. aboleret. Thuan. L. 1. p. 49. Sleid. L. 9. p. 239. Inter alias leges Henrici VIII. abrogatas à Maria, Thuan. L. 13. p. 611. Sleid. L. 25. p. 817. 818. hanc fuisse dubitarem, quia bona Ecclesiastica à Maria reddita non sunt. Si vero etiam abrogatam diceres, saltem Mariæ acta 1559. ab Elisabetha iterum univèrsa rejecta. Thuan. L. 22. p. 1006. His vero ab Anglis merito obvertitur.

1. Quod census non inducat iuperioritatem. Unde Vergil. ipse collector Pontificus, dicit religionis & devotionis, non vero subjectionis causa factum esse. Imo in antiquissimis Anglorum monumentis refertur: Inam hanc destinasse pecuniam tantam elemosynam, impendendam sustentationi Anglorum pauperum Romæ commorantium: unde in aliqua epitola Regis Edoardi dicitur Elemosyna regis, alibi regis largabentitas. Sic & Bulla extat Greg. Papæ, pro accipienda ea pecunia, quæ tributi non meminit. Vid. Meteran. Niederl. Histot. L. 13. p. 553. Nec diffiteri potest, scholam Anglorum commodo à regibus erectam Romæ, licet ad hoc destinatum vectigal illud non dicat, Polyd. Vergil. L. 5. p. 128.

2. Henricus IX. abolere jure potuit: inprimis vero subsequentes reges, religione mutata.

Ex Joannis subjectione.

II. Joannes Rex cum Pontifice Innocentio III. quod ab hoc creatum Archiep. Cantuariensem Steph. Langtonum admittere nollit, litem habebat, & ab eo 1208. excommunicatus est. Ob quod cum Ecclesiasticos initio durius tractasset, tandem regis Gallia, ob nepotem proprium Arturum Britannum occisum, armis pressus succubuit, & coronam 1212. in manus Papæ cum regnis Angliæ & Hiberniæ resignavit: impostio illi 700, huic 300. marcarum tributo. Ita jactat Romana curia: sed habent, quo se tueantur Angli.

1. Testimonium authenticum de tali homagio Joannis adferri nequit. Quod ex tabulario Pontif. allegatur, suspectum est. Polyd. Vergil. L. 15. p. 357. author Pontificis, cujus quæstor in Anglia fuerat, studiosus, famam tantum allegat, referentem, quod Joannes diadematis Pandulfo legato Romano traditi, & ab eo accepti, memoriam perpetuare cupiens, ea lege se Innocentii fecerit beneficiarium, ut reges deinceps à Pontifice duntaxat Romano jura regni consequerentur. Cæterum has reconciliationis leges, qui secuti sunt reges minime servarunt, neque annales Anglici de ejusmodi deditione

ditione loquuntur. Sic & Th. Morus semper tenuit, Romanos non posse hoc probare instrumento idoneo.

2. Joannes quæ fecit, necessitate fecit, undique pressus & consilii inops. Et ipse postea ap. *Polyd. Verg.* p. 361. clamat, *sibi impositum esse, atque iccirco non vult conveniui stare.*

3. Posteros non respiciebant pœnæ Joanni impositæ. Ita *Vergil.* d. l. p. 358. dicit: *Quare illa omnia onera Joanni tantummodo qui deliquisset imposita, non item successoribus sustinenda fuisse, satis constat.*

4. Sine statuum consensu Joannes onus regno imponere non potuisset. Unde eum sub Edoardo III. Cancellarius retulisset, Papam Angliæ regem tam de homagio quam de tributo pro Anglia & Hibernia præstando, quibus Joannes se & successores obstrinxerit, in jus vocaturum, sententiæ rogatæ, & Episcopi ac Ecclesiasticæ seorsim, alibi proceres & plebs deliberarunt. Una omnium sententia, Joannem contra juramentum in inauguratione præstitum non potuisse sine Parlamenti consensu hæc pacta inire: & si Papa hoc urgeret, ad opponendas vires se paratos ostenderunt. apud *Cambd. Britan.* p. 405.

5. In fine diplomatis Joannes addit reservationem: *salvis nobis & heredibus nostris justitiis, libertatibus & regalibus nostris.* *Cambd. Brit.* p. 405.

III. Jam ante Joannem pater ejus *Henricus II.* refertur, cum se purgasset à Thomæ Cantuariensis ab exilio nuper revocati cæde (quæ injussu ejus sed occasione probri, ex quo sui animum infestum judicabant, & justum interpretabantur, patratæ erat) passus esse, lege sanciri, ut ipse & *Henricus* filius sic regnum Angliæ obtinerent, ut nemo post illorum mortem regis nomen ferre intelligeretur, nisi quem Rom. Pontifex designasset. *Polyd. Vergil.* L. 13. p. 286. *Cambd. Brit.* p. 404. 405.

Verum huic etiam prætenso juri respondet ipse *Vergil.* l. c. his verbis: *hujus rei annales Anglici neque meminerunt, nec reges qui secuti sunt, observantes fuerunt.*

IV. Eadem fiducia postea 1588. *Sixtus V.* Pontifex *Elisabetham* non tantum excommunicavit, sed & regno illo (tanquam sedis Rom. beneficiario ex Inæ, *Henrici II.* & *Joannis* pactis) donavit *Philippum II. R. Hisp.* ap. *Thuan.* L. 89. p. 379. 381. Bullam recitat *Meteran. Niderland.* Hist. P. 1. L. 13. p. 617. seq. Verum Pontifici in aliena regna nullum jus ad hæc regniæ potestatis, quam usurpat, præbere potest, apud æquos rerum ætimatorum.

V. Alius specialis in *Hiberniam* titulus est. Nam *Hiberni* ap. *Polyd. Vergil.* L. 13. p. 287. *Henrico II.* insulæ dominium affectanti respondent, nisi autoritate Pontificis, cui post Christianam religionem acceptam se a omnia sua dedidissent, id fieri non posse, & ob hoc alium quam Pontificem dominum non habere jactant. Idque dicit *Vergilius*, etiam suo tempore jactasse. Unde *Henricus* ab *Alexandro III.* proprium querente commodum obtinuerit, ejus dono *Hiberniam* jungi Angliæ. Sic ap. *Thuan.* L. 46. p. 782. à Pontificis allegatur *Hadrianus* Papa, qui *Hiberniæ* regnum donaverit Angliis. Addi potest, quod *Hiberniæ* regis titulum autoritate sua probavit in *Maria* 1555. cum ea per legatos obedientiam deferret, *Paulus V.* ap. *Cambd. Brit.* p. 405. Verum enim vero potior titulus *Henrico* ab eo, quod insulam intestinis dissidiis turbatam in potestatem accepit. Quod vero ap. *Cambd. Britan.* p. 404. translationem domini *Hibernici*, ab ordinibus in *Henricum* factam *Urbanus* Papa bulla probavit, & in confirmationis argumentum, coronam de pavoninis pennis auro contextam miserit, nihil juri Anglico derogat. Unde & *Henricus IX.* propria & comitiorum *Dublin.* 1541. voluntate regium pro domini titulum assumpsit. *Iac. VVaræ. de Hibern.* c. 4. p. 26.

Universum ista etiam opponuntur ab Anglis.

I. Quod Reformata religio nullum agnoscit visibile Ecclesiæ caput, unde minus sacerdotem aliquem regum principem.

II. Regnum Anglicum armis Anglorum fundatum, legitima successione, & absque Pontificis interventu ad hodiernos reges devenit. Allegatur etiam epistola *Eleutherii* Papæ ad *Lucium R. Britan.* qua eum dicat, *vicarium Dei in regno suo.*

III. A Joannis tempore ad *Elisabetham* usque plurium seculorum lapsu, etiam præscriptio firmata esset.

IV. Tam non subjecti Angli reges Pontifici, ut etiam *Episcoporum* constituendum potestate gavisi sint. Ita *Henricus I.* eo jure usus. Conf. querentem *Polyd. Vergil.*

L. II. p. 237. Licet tum Pontifex mutationem obtinuerit. ibid. Sed ex illis, quæ de *Edo. ardo III.* leguntur ap. eund. L. 19. p. 506. 507. 508. successores eadem potestate usos colligitur, etiam ringente Pontifice.

Demum classe Hispanica 1588. quæ ut executioni sententiam Pontificiam mandaret, vela dederat, disjecta, conatus Romæ irritus fuit. Hactenus quoque huius consilia & præteniones nauici fecere Angli, & regni sui *avonevubivav* strenuè tutati sunt. Sic & in Hiberniam quæ 1580. tentaverat Pontifex ap. *Thuan.* L. 70. p. 569. in irritum cecidere. Necessarius succedere, quæ 1641. iidem Hiberni Pontifici contra Anglos ausi erant. Sed & jam pridem dedidicere, ipsi, qui Pontificem in religionis causa agnoscunt, Magnates ferre, ut in temporalia eorum iste jus aliquod præter.

Scotica
corona.

§. XXVII. Quod *Scoticam coronam* attinet: ajunt hanc *vallarem* olim fuisse à *Feritharo* rege assumptam, quod Pictos vallo militari expugnato vicerit. Vid. *Varenn. R. d'arm.* P. 4. p. 549. Inde refert *Haping. de iur. inf. c. II.* §. 3. n. 78. quod Carolus M. amicitia signo Scoticæ coronæ vallati, 4. lilia aurea quatuor cum crucibus, (quam figuram nunc quoque usurpari §. 24. diximus) liliis tamen paulo eminentioribus adjecerit: quod etiam apud *D. T. P. Y. Estats, Emp. & princ. du Monde.* p. 1457. legere est, nec non ap. *Varenn. R. d'arm.* P. 4. p. 527. qui etiam clausam eam ad modum imperialis coronæ perhibet. His etiam regibus ab Anglis usum coronæ clausæ in dubium revocatum eique contradictum memorat allegatus *Guyon.* l. c. quod vasallos suos Scotos dicerent. *Fides sit penes autorem.*

Anglica
lilata.

§. XXVIII. Anglicorum quoque regum coronæ sæpius liliatæ in sigillis & monumentis conspiciuntur, cum necdum titulus accessisset Franciæ. Verum etiam olim *Pindarus Nemeod.* 7. lilia coronis junxit. vid. *Spelmann. Aspilog.* p. 38.

Telamo-
nes.

§. XXIX. Quæ circumstant insignia, nunc consideranda sunt. Huc *telamones* spectant sive *Atlantes*: cui officio Anglia adhibet altera parte *leopardum coronatum* ob insignium figuram: altero latere *draconem*, ob ordinem pensilicis Georgio, à quo consosium draconem ajunt, sacrum. *Menestr. verit. art. du blas.* c. 14. p. 172. Aliquando etiam *canem vestigatorum*, quo genere Anglia excellit, additum lego ap. *Limn. iur. publ.* 6, 6, 102. *Scoti vero leonem coronatum & monocerotem* conjungunt, vel *duobus etiam monocerotibus* arma stipant. Quod antiquis Scotiæ regibus dat *Varenn. R. d'arm.* P. 4. p. 60j. Cæterum leonem videas gestare vexillum rosa unpressum, monocerotem, cuius collo corona inseritur ex qua catena pendet, aliud vexillum cum cardui figura: cuius ratio ex ordine, de quo §. 33.

Symbolum.

§. XXX. Symbolum huc quoque spectat, cuius instar esse puto, quod ascribere insignibus reges solent: *Diu & mon droict. Deus & jus meum.* Sed & eodem retulerim, quod §. 23. apici Scotico ascriptum diximus, *in defens.*

Ordo pensilicidis.

§. XXXI. Ordines quod concernit, celeberrimus est *perisclididis f. garterii*. Unde regium scutum cingi videas perisclide cærulea cum fibula aurea, & solenni inscriptione: *Hony soit qui mal y pense.* De ordine hoc diximus P. 1. c. 7. n. 35. Juvat tamen huc etiam transferre, quæ luculentissimus *Ordin. Equitum* scriptor *Aubertus Mirvus* tradit orig. ord. Eq. L. 2. c. 2. *Eduardus III.* eo nomine Rex Angliæ instituit *Garterium* ordinem; cui tantus deinde accessit honor, ut maximos quoque Reges non prænuerit in id venire collegium. Sunt numero sex & viginti *Garterii* Equites (sic enim appellantur) & alius in alterius demortui locum, suffragiis reliquorum, cooptatur. Horum autem princeps eques Rex Anglus habetur: utuntur pallio cæruleo, crus sinistrum paululum infra genu, corrigia fibulata, gemmis auroque ornata, cincti: à qua quidem corrigia nomen ordini inditum constat, quod *Garter* lingua Anglica, ligaculum, significet, quo mulieres tibiarium tegumenta sibi ligant. Ornatur autem ista corrigia ejusmodi titulo, Gallicis verbis inscripto, *Hony soit qui mal y pense*, id est, Vituperetur seu confundatur, qui malum cogitat. Ordo vero est *S. Georgio*, ut bellatorum præsidii, dicatus. Quare Equites quotannis diem illi sacrum multis ceremoniis celebrant, in templo ad *Vindesorium* castrum: quo loco epus collegii sedes est, opiparoque convivio diem illum festum agunt. Quapropter Rex *Eduardus* ibidem instituit celebre sacerdotum collegium, qui res curarent divinas. Habent isti Equites certas leges, quibus id in primis est constitutum, ut mutuo se juvent, defendantque, ac bellando numquam in turpem sese dent fugam.

Habent

Habent insuper apparitores ministros, quos *Haraldos* dicunt: quorum præfectus appellatur *Rex armorum*. Ii belli ac pacis nuncii, Ducibus, Comitibusque à Rege creati insignia aptant, atque eorum funera curant. De causa autem instituenti ordinis omnino ambigitur: fama tamen apud vulgus etiam nunc tenet, *Eduardum* aliquando è terra collegiisse Regineæ seu amicæ ligamen tibiale, quod forte resolutum, ut usû foret venire, deciderat: & nonnullis heroibus id videntibus, ac iocose cavillantibus, dixisse, brevi futurum, ut ejusmodi cingulo etiam ab ipsis summus haberetur honor: atque non multo post istiusmodi ordinem instituisse, eumque addidisse titulum, quo testaretur, ipsos heroes contra quam erat, de se iudicium fecisse. Hæc in vulgo est fama. Atqui scriptores Anglici verecunde supersticiosi, forte timentes ne imminuta maiestatis regie crimen subirent, si tale quid ut minus insigne prodidissent, maluerunt id taciturne relinquere: perinde quasi nunquam alias visum fuisset, rem ab initio à parva sordidaque origine ortam, magno post incremento, dignitateque auctam. Ecquid deformius despiciatiusve apud multos olim populos habitum est, quam rufus vertex, quinunc unicum est sacri profanique capitis discrimen? An *Aruales* fratres, quos *Romulus* creavit, eo in honore à principio fuere, qualem postea obtinuerunt? uti non utrumque in nostro de rerum inventoribus opere docuimus. Quid, quod Censura, magistratus olim apud Romanos, ab initio, teste *Livio*, à primoribus omnino sprete est: at non longo post tempore omnis Urbis ordo sub ejus ditione fuit: atque id genus exempla sexcenta sunt. Proinde origo vera *Garterii* ordinis non erat prætereunda silentio, etiamsi profecta esset ab amore: quo nihil esse nobilius, vult *Ovidius* canens, *Nobilitas sub amore jacet*. Quo circa famam vulgi de istiusmodi instituti causa non omnino vanam dixerim. *Eduardus* item, cum *D. Georgium* suæ militiæ præsidem optallet, postea ipsi armato, & equo insidenti, appinxit scutum album, rubra cruce per insigne: dedit & militibus suis saga alba, utrimque binis crucibus pariter rubris taunita, quæ ipsi super armaturam induerent: ut non minus decorum, quam magnificum esset, videre Anglicanas legiones armatas instar orientis Solis procul albescere, micare, fulgere, cum aliarum nationum milites velut gregarii vestitus colore minime internoscantur. Sic fere *Polydorus Vergilius* histor. Anglicanæ lib. 19.

Hæc itaque vulgi est opinio, longa traditione veluti per manus accepta, equestre istud collegium suam debere originem fasciole heroidis *Salberina*, casu è tibia delapsæ, protinusque à Rege *Eduardo* per amantem collectæ. Pro qua quidem facere videtur & titulus ipse equestri fasciole inscriptus, *Hony soit qui mal y pense*.

Cæterum *Guilielmus Camdenus*, à fasciola seu perisclide Regis *Eduardi*, in præ-
 lli, quod feliciter cefferat, tesseram data, equestri huic collegio *Garterii* nomen inditum
 fuisse existimat: *Inter Bibrocos*, inquit, *floret Wyndlesore*, *Saxonice Wyndlesora*. *Suum*
certe amariorem sedes regni vix habere possit. *Clementem enim ex edito colle, jucundis-*
simo in orbem fruitur prospectu. *A fronte vallem despectat longe lateque procurrentem,*
arvis distinctam, pratis viridantem, nemoribus hinc inde vestitam, & placidissimo Tamisi
irriguam. *A tergo colles passim exsurgunt, nec asperi, nec præalti, saltibus coronati, &*
venationi à natura ipsa quasi dicati. *Hac loci amœnitate pellecti reges, sæpissime huc sce-*
dunt: & hic ad Galliam vincendam natus est Eduardus III. Rex potentissimus, qui hoc ca-
strum quasi urbis æmulum fossis & propugnaculis ex quadrato saxo munitissimum de inte-
gro construxit, statimque debellato Gallo, ac Scoto, Joannem Regem Gallie, & Davidem
Scotie, in hoc captivos uno eodemque tempore tenuit. *Dividitur hoc castrum in duas*
areas: interior, qua ad ortum, spectat aulam regiam, qua ædificiorum descriptioe ni-
hil illustrius, nihil est splendidius. *Ad eujus Borealem partem, qua flumen despectat, Eli-*
sabetha Regina, Henrici VIII. filia, subdiale ambulacrum adiecit longe amœnissimum.
Exterior area in ipso primo ingressu templum habet Augustissimum, B. Mariæ virginis, &
S. Georgio Cappadoci ab Eduardo III. consecratum; sed ad eam, qua nunc cernitur, 1350:
magnificentiam ab Eduardo IV. perductum. *Hic Eduardus III. ut militarem virtu-*
tem honoribus, præmiis, atque splendore decoraret, nobilissimam conscripsit Equitum
auratorum societatem, quos ob perisclidem suam, in præliis quod feliciter gessit,
tesseram datam, Garterii sive Perisclidis Equites nominavit: qui carulea peris-
clide aureis litteris Gallice inscripta: Hony soit qui mal y pense, sinistram si-
biam substringunt. *Alii tamen hujus ordinis inventionem multo antiquiorem faciunt,*
& ad Regem Richardum I. referunt, Eduardumque tantum reduxisse credunt. In

In descriptioe Britannicæ.

Alii ordi-
nem Gar-
terii à Ri-
chardo I.
Rege in-
stitutum
volunt.

1431.

In ipso enim institutionis libro, quem Guil. Dethicus principalis armorum Rex, Garterii nomine insignis, omnium, quæ ad honorem spectant, studiosissimus, mihi ostendit, sic legitur. Richardo, cum contra Turcas & Agarenos, versus Cyprium & Aconem moveret, longiorisque moræ periculus esset, dum mita sollicitudine traheretur obsidio, tandem illa-bente, per D. Georgii, ut opinatum est, interventum, spiritu, venit in mentem, ut quorundam electorum militum cruribus coriaceum subfibulum, quale ad manus tunc so-lum habebat, induceret: quo futura gloriæ memores ex condito si vincerent, ad rem fortiter ac strenue gerendam expergerent, ad Romanorum instar, apud quos illa coronarum varietas, quibus variis de causis donati sunt & insigniti milites: ut his velut irrita mentis excussa vecordia, virtus animi fortitudoque pectoris fervidior exurgeret atque exsiliiret. *Ceterum in hanc societatem potentissimi quique orbis Christiani Prin-cipes cooptari, iustar maximi honoris duxerunt: & jam à prima institutione, in hunc or-dinem, qui è xxvi. Equitibus constat, Reges adscripti fuerunt plus minus xx. præter Angliæ Reges, qui ejusdem præsides habentur: ut Duces, & alios maximi nominis ta-ream. A sinistra templi, ades sunt Decani & præbendariorum sive Canonicorum xii. A dextra, est quasi pyrtæum, in quo aluntur emeritis stipendius provecctioni etate milites duodecim, honestiore loconati, qui quotidie rubra toga ad talos demissa vestiti, cui lacerna purpurea inducitur, sacris interesse tenentur, precibusque pro Equitibus apud Deum inter-cedere. Inter utramque arcam interminct moles, cui arx rotunda imponitur: juxta quam alia arx edita surgit Winchesteriorum, ab Episcopo Wintoniensi Wvichamo, quem Eduardus III. operi præfecit, appellata. Hucusque Miræus.*

Equites
Balnei.

§. XXXII. Alius ordo est equitum Balnei: de quo audiamus Francisc. Mene-nium delio. Ord. Equitum Balnei sub tit. Equites Balnei in Anglia, qui ita: De militibus, sive Equitibus Balnei, nihil antiquius mihi legenti hætenus occurrit; quam in usu fuisse apud veteres Francos; & Henricum IV. Angliæ Regem, ea die quain-auguratus est in arce Londinensi, quadraginta sex armigeros, qui præcedente nocte vigilassent, & balneo uti essent, Equites creasse, singulis tunicas virides ad talos demissas, cum manicis strictis & *Atuevertis* pellitas donasse: eosque gestasse ad hume-rum sinistrum duplicem funiculum ex albo serico cum * torulis dependentibus. Hi superiori seculo ex flore nobilitatis, qui nondum gradum Equestrem accepissent, seligi in Regum & Reginarum inauguratione & nuptiis solebant: Aliquando etiam cum eo-rum filii in Princes Walliæ vel Duces investirentur, aut militari baltheo cingerentur, plurimis adhibitis ceremoniis. Qui ad hunc ordinem suscipiendum à Rege evocantur (nec hanc rem exquisite persequar) pridie quam creantur, heremiticam vestem cineritiam, cum cucullo, pileolo lineo, & ocreas induti, sacra devoti accedunt, ut mili-tiam suam quasi Deo in primis militaturi, auspiciantur, una cantant, singulisque mini-strant duo armigeri, & puer assecla. A cœna in cubiculum se recipiunt, ubi paratur singulis lectulus cum velariis rubris armisque suis gentilitiis affixis, & juxta vas balnea-torium, linteis opertum, in quo cum se Deo commendaverint se ablunt; ut deinceps corpore animoque mundo esse admoncantur. Postridie postremo bene mane, in-stumentorum mulicorum sono excitantur, easdemque vestes induunt. Tunc Ang-liæ Constabularius, Marescallus & alii, quos Rex constituit, eos accedunt, nomina-tum suo ordine evocant, & jusjurandum proponunt: scilicet, ut Deum ante omnia colant, Ecclesiam defendant, Regem honorent, ejus jura propugnent, viduas, virgi-nes, orphanos tueantur, & injuriam, quantum poterunt, propulcent. Hæc cum ta-ctis Evangeliiis juraverint, ad sacra matutina Regiis musicis & Heraldis præeuntibus deducuntur, atque ab iisdem in cubicula reducantur, ubi heremiticas vestes exuti, chlamydem hobericam rutilo Martis fulgore relucentem, & galerum candidum, candidis plumis super pileum lineum induunt, chirothecas candido funiculo chlamy-dis colligant. Equos sella & ephippiis corticis nigris albo interstitiis, & cruce fron-ti præfixa instructos, conscendunt. Ante singulos suos assecla Eques gestat gladium capulo inaurato, ad quem dependent aurata calcaria, utrimque armigeri obequant. Hac pompa tubis ante clangentibus ad aulam regiam itur, ubi cum ad Regis præsen-tiam à duobus senioribus Militibus deducuntur, Regis Camerario assecla baltheum cum gladio dependenti tradit. Ille summa cum reverentia Regi, qui Militem transversum eo cingit, jubetque duos seniores Equites calcaria imponere, qui olim creandi militis genua, bene precantes, osculari soliti. Jamque milites creati, olim

Regiæ

Regis mensæ ferula inferebant, inde omnes una prandent, ad idem mensæ latus affidentes, sub uno cuspide clypeo gentilitio affixo. Ad preces vesperinas factellum adeunt, gladios ad altare offerunt, datoque pretio redimunt. Redeuntes vero primarius Regis coquus ostenso cultro, ut se probos & fideles præstent milites, admonet, alioquin se calcaria ignominiose abscisurum. Die autem Coronationis in pompa suo loco Regem comitantur gladio accincti, calcatribus inducti, chlamyde cærulea Jovis scil. equi colore amicti, & nodo ex albo serico in formam crucis efformato, cum capitis ad humerum unistrum. Ita fere Guilielmus Camdenus in descriptione Britannia. Hujus autem instituti Equites pro tessera solent tres aureas coronas in orbicello aureo expressas, addita hac circumscriptio, *Triain unum*, laciniæque ex bisso Tyrii coloris appensas, præferre. Operæ pretium etiam est legere apud *Ed. Bissum NN. ad Nic. Ipton. p. 20. 21.* seq. totam seriem ceremoniarum, quibus equites isti creari soliti, una cum figuris æneis.

Insignia
Equitum
Balnei.

§. XXXIII. In Scotia usus fuit ordinis *S. Andreae s. Cardui*, de quo item diximus P. 1. c. 7. n. 43. Et Jacobus rex torqui ordinum periscelidis carduos quoque inseruit, ut ita jungeret duorum regnorum ordines.

Ordo S.
Andree
s. Cardui.

§. XXXIV. Huc etiam spectat, quod sub finem regni Henricus VII. & principio sui Henricus VIII. soliti circumdare scuto rosarium *rosis candidis & rubeis* compositum: forte quod duæ factiones, quæ Angliam diu misere afflixerant, sublatæ, vel in uno illo rege coaluissent.

Rosarium.

§. XXXV. His regis insignibus *papilionem regium* (de quo P. 1. c. 7. n. 63.) imponit *Sammarth. L' Estat de l' Anglet. L. 1. c. 1. p. 270.* Et quidem cocco illum tingit, ac leopardis aureis confert, interiora autem vellere muris pontici munit.

Papilio
regium.

§. XXXVI. Superest Regius titulus, qui ita formari solet: *Rex Magna Britannia, Francia & Hibernia, defensor fidei. Magna Britannia* nomen Angliam & Scotiam compendio exhibet. Illud qua ratione introductum sit 1604. ita enunciat Augustus Historicus *Thuanus. L. 131. p. 971. 972.* Unione potentissimorum regnorum tantopere deprædicata hoc agebat Jacobus, ut abolitis Anglorum & Scotorum nominibus veteri Britannia magnæ nomen in usum revocaretur. Contradicebant initio Angli, his fere rationibus, hujusmodi mutationes non temere fieri debere, *nisi aut urgente necessitate, aut manifesta utilitate suadente: atqui nihil urgere, nullum ex eo emolumentum ostendi: uniones regnorum aut matrimoniis aut per victorias, aut sanguinis confusione fieri: novi regni institutione, alterius antiquioris memoriam dissolvi & extingui, ea re magnas incommoditates ac confusiones in negotiis, in comitiis convocandis, in sigillis, munerum publicorum distinctione, legibus ac constitutionibus sancendis, libertatibus, privilegiis, curiis, quæ in regio comitatu sunt, actis publicis, privatorum contractibus consecuturas: & siquidem contingat, ut Rex, quod absit, sine liberis decedat, aut liberi ejus sine prole deficiant, illa unione & regnorum confusione futurum, ut patrum nominis hæredes in Angliæ regno sibi jus arrogent, exclusis legitimis Angli nominis hæredibus, quod esset iniquissimum: præterea prærogativam cum aliis regibus hac unione extingui, & de jure illo contendentibus inde materiam discerpenti præberi: nomen Anglicanum à tot sæculis, & nunc maxime percelebre, Britannico cæsiolum illustri, sed jam obsoleto mutari periculosum videri. Anglicanum nomen Scoto semper olim sine controversia prævisse, nunc confusione facta & Britannico assumpto antiquari. Id populis summe displiciturum; qui antiquo nomine gaudent, & ominosum ducunt, abolita præsi temporis memoria per novas agnominationes præposita ambitione majorum gloriam obscurari.* Hac non citra altercationem tunc agitata: ad extremum Regis auctoritas tenuit, ut magna Britannia nomen reciperetur, & unio regnorum unius nominis appellatione sanciretur, neque deinceps necesse esset, in finibus præsidia alere, aut novis munitionibus ad hostium incurSIONES arcendas limitem firmare. Cusi in eam rem numi aurei & argentei cum inscriptionibus: *QUÆ DEUS CONJUNXIT, NEMO SEPARET. TUEATUR UNITA DEUS.* Angeloti & cusi cum hac inscriptione, *FIACIAM EOS IN GENEM UNAM: & aliud numi aurei quod hæc verba celata habebat, HENRICUS ROSAS. REGNA JACOBLIS.*

Titulus.
Magno
Britannia.

Defensor
fidei.

§. XXXVII. *Defensoris fidei* titulus Henrico VIII. attributus est à Leone X. Pontifice, præmio stricti in *Lutherum* calami. *Sleid. L. 3. p. 69. Thuan. L. 1. p. 48.* Eum non Henricus solum retinuit, etiam postquam Pontificis auctoritatem in regno suo sustulerat, verum & posterius, qui aliam à Pontifice fidem amplectuntur & defendunt. Huic titulo cruciculus coronæ in Melitensium figuram effigiatas adscribit *Sammarth.* *L'Est. de l'Angl. L. 1. c. 1. p. 270.*

Scut. Duc.
Eboracen-
sis.

§. XXXVIII. Regionum insignium descriptione absoluta superest, ut eorum videamus insignia, qui eodem sanguine prognati easdem parmas gestant vel gestarunt. Sereniss. Dux *Eboracensis* regis frater eadem plane dispositione armorum utitur, nisi quod discriminis gratia fasciolarum trifidam argenteam, cujus singulis segmentis dependentibus tres orbes coccineos imprimuntur, scuto inducit. Hos tamen orbes nesciunt chartulæ lusoriæ armis Anglicis ornatae, quæ Parisiis nuper prodire. In Scotia huic regis fratri, *Albania* Ducis titulo ibi insignito, alium clypeum assignat *Sammarth. L'Est. de l'Angl. L. 2. c. 1. p. 334.* videlicet Scotico symbolo insignem impressa fasciola trifida, totidem partibus insignita, quarum prior coccinea 3, leones argenteos, altera aurea decussim rubeum, tertia ejusdem metalli fasciam Stuartinam continet. Scuto imponitur corona aperta alternis cruciculis & liliis ornata.

Duc. Rich-
mondæ.

§. XXXIX. *Richmondæ Ducis* *Sammarthanus* c. 2. p. 274. illum clypeum tribuit, qui quadripartitus, primo & quarto laterculo Francica lilia, sed limbo circumdato coccineo, cui 8. fibulæ aureæ impressæ conspicuntur: secundo & tertio alveolo aureo, striato rubeo limbo cincto, fasciam tessellis argenteis & cæruleis variegatam continet. Totialia parmula incumbit argentea inscripto decussim striato rubeo, cui comites eodem colore quatuor rose. Francica lilia & limbum areolæ primæ, non satis capio. Alterum *δᾶγμα* Stuartorum est, adeoque duci gentile. Limbum discernendi gratia assumunt reor, à Joanne Stuardo C. Bellomontii, qui Matthæi Stuarti frater & Hentici, quo & Maria regina Jacobus natus est, patruus, hos Richemondios prosequitur. Media parmula Lenoxium symbolum defert. Lego vero Isabellam heredem *Duncani Lenoxiæ* comitis, nupsisse Alexandro Stuardo C. Bucanii, quibus genitus est *Duncamus*, & hoc filia Lilius, quæ hereditatem attulit agnato & marito Alano Stuardo *Domino Darnleo*. In huius posteris hæret idem titulus; Et quidem Carolus Henrici Regis frater eodem usus, post quem tamen ad istam lineam, quæ Matthæi fratre Joanne profusa est, & nunc illud *δᾶγμα* gerit, transit. Idem *Richmondæ Dux* sit, necne, cujus insignia prædictæ chartulæ exhibent, sub nomine *Fitz Stuart*, non satis assequor. Huic verò illæ tribuunt integrum scutum regium, circumdato limbo ex quadris rubeis atque argenteis, quarum argenteæ singulæ singulas rosas rubeas continent.

Vetustiora
discerni-
cula.

§. XL. In Plantagenetarum regia stirpe frequentia discernicula videre est: quarum aliqua hic enumerabimus: *Ed. Bisfeus N. N. in Henr. Spelm. aspilog. p. 98.* ita memorat: *Ante tempora Edwardi lambella tricuspide moris fuit proximos heredes denotare: sed rex ille omnibus suis filiis cum lambella (facta tamen aliqua in lambellis differentia) insignia gestare permisit, excepto solummodo Duce Gloverniæ, qui suam tesseram cum limbo gestavit.* Speciâtim *Edwardo Wallia* principi *Varenn.* tribuit lambellam s. fasciolarum trifidam argenteam capiti contiguam. In ejusdem insignibus lego tuisse pileum cum cristis, quem Franciæ rex Joannes cum caperetur in tentorio reliquerit. *Humbertus Dux Glocestriæ*, quod audivimus, loco lambellæ limbo usus argenteo. *Edwardus D. Eboracensis*, quæ Anglo-Francicum scutum ornaret fasciola trifida argentea usus est, aureis segmento 3. nigris annulis inscriptis: *Thomas Lancastrius Dux Clarentiæ* simili fasciola sed quinque segmentorum. *Georgius D. Clarentiæ* fasciola trifida: *Elthanus C. Cornubiæ* limbo cæruleo: *Thomas de Beaufort C. Dorsetiæ* limbo ex segmentis cæruleis & argenteis composito.

Regionum
per natu-
ram filio-
rum discer-
nicula.

§. XLI. Qui naturam regem patrem habent, in ludo illo chartarum his discerniculis regium clypeum frangunt. *Dux Monmouthius* (cogn. *Scot*) argenteo bacillo inscripto (ut tamen toti alia parmula incumbat aurea cum baltheo dextro cæruleo inscriptis inter duas stellas luna argentea) *Dux Southamptoniensis* (*Fitzroy*) bacillo hermonico inscripto, angulos non contingente, *Dux Grassionius* (*Fitzroy*) iterum bacillo angulos non contingente inscripto, sed quadris argenteis & cyaneis composito, *Comes Northumbriæ* (*Fitzroy*) simili bacillo ab extremis retracto, quadris hermonicis atque cæruleis composito, *C. Plymouthius* (*Fitz Charles*) bacillo istius mensuræ, sed ex vario vellere.

§. XLII.

§. XLII. In familia *Somerſetia* video *Marchionem Vigornienſem* & *Voreſbrienſem* cui ſcutum ex liliis Francis atque leopardis Anglicis quadripartito, quæ teſſera regum Angliæ ante Jacobum fuit, limbo adſcripto qui particulis argenteis & cæruleis componitur. Rationem repetendam puto à Joanne Henrici IV. regis fratris Edoardi III. nepote, qui comes Somerſetiæ fuit, cujus filius Edmundus, & nepos Henricus Dux Somerſetiæ, hic 1464. mortuus filium habuit naturalem Carolum, quem Henricus VIII. 1514. comitem Vigornienſem creavit: A quo hic haud dubie deſcendit. Forte ex eadem ratione *Dux Somerſetius fam. Seymouria* alis gentilitiis aureis in quadris rubeis addit aliam, itidem bis repetitam, in qua aurea latera hinc & inde ternis liliis cæruleis ornata ſtipant trigonum ex angulis ſuperioribus in pedem areæ effigiatum rubeum cum leopardis Anglicis. Pariter ex ſam. *Mannourſis* obſervavi *Comitem Ruſlandiæ* gentilitiæ partem auream duabus falciis cæruleis inſignitæ attexere caput quadrifidum, in cujus areæ 1. & 4. cærulea duo lilia, 2. & 3. rubea leopardus aureus viſuntur. Forte ex eo, quod Thomam Mannourſium Henricus VIII. 1525. creavit Comitem Ruſlandiæ, quam prius Domus regia Plantagenetarum poſſederat. Vid. *S. Marib. Eſtat de L' Angl. c. 5. p. 291.*

Honoriaria
communis
cationes.

§. XLIII. Antequam claudamus argumentum, occurrit ap. *Menſtr. curit. art. de blaſon* ad p. 432. typus ſcuti regia ornati corona, cum ſubſcriptione *Cromwell*; verum an Oliverii Cromwelli tyranni, qui Magnæ Britanniæ regis patricidio ſibi obnoxia aliquamdiu imperavit, an Reipublicæ, quæ tum ſpecioſo libertatis nomine vocabatur, inſignia illa fuerint, non ſatis diſceruo. Cum vero primam & quartam aream crux, reliquas duas decuſſis occupent, dixerim tyrannum eo reſpexiſſe, quod inſignia antiqua Angliæ perhibeantur cruce, Scotiæ decuſſi ſeu Andream cruce conſtituiſſe. Abolitis ergo ſymbolis, quæ proximis monarchiis placuerant, aſcitate ex vetuſtate illa videntur. Sed pluribus iſtis immorari, & infelicia tempora in memoriam revocare nihil attinet.

Cromwelli
Reipubl.
Anglicæ
ſigillum.

CAPUT IV.

ARENBERGÆ PRINCEPS.

SUMMARI A.

1. Scutum princ. Arenberge.
2. Arenberga. Marca.
3. Ligneſia familia. Barbanſon dynaſt.
4. Galea.

5. Dux Arenbergius & Arefcotanus.
6. Princeps Cimacenſis.
7. Progenitores Anna Croja Cimacenſis.
8. Barbanſonius princeps.
9. Turis.

§. I.

Illuſtriſſimi *Caroli Principis Arenbergici* inſignia fuiſſe reor, quæ *Wapenb. P. 1. p. 8.* Sibmacherus exhibet. Scutum illud quadrifidum. 1. & 4. arcuola rubea continet tres *meſpili flores* (ita Chifflet vocat inſign. Eq. A. V. n. 272. Conf. *Galen. de Col. Agr. magn. L. 2. l. 33. p. 196.*) *meſpili aureos*: ſecunda vero & 3. aurea falciam ex argento & cocco ſteſſellatam.

Scutum
princ.
Arenbergi

§. II. Prius illud ſtorum geſtamen *Arenbergam* notat, quam dynaſtiam *Atech-* *sildis* (al. *Urfula*) *Ioannis Arenbergi* Domini filia *Engelverta comiti Marcano* 1298. nupta genti *Marcanæ* intulit: unde natus *Eberhardus* pridem *Canonicus Colonienſis* & *Leodienſis* novum ramum ex *Maria Loſſenſi* protegit. Succedere ei filii *Joannes* & poſt hunc *Eberhardus*, hoc nati inter alios *Joannes* & *Ludovicus* Dom. de *Rocheſort*, à quo *Domini Novocaſtri & Herbimontu*. *Joannes* autem, penes quem *Arenberga* fuerat, præter *Robertum Sedanentium* ac *Bullioniorum*, & *Gulielmum Lumæorum* (*Lumain*) ex quibus demum comites *Marcæ* & *Sleidæ*, fatores, genuit *Eberhardum*, *Roberti* patrem, alterius *Roberti* avum, *Arenbergæ* Dominos: hoc *Robertus III.* natus eſt, qui *anno* extinguitur eſt 1544. & *Margareta*, quæ *Ioanni Ligneſio Barbanſonio* nupſit, & comitatum illum attulit, cui deinceps *principalis dignitas* acceſſit: qua nunc quoque poſteri (circulo inferiori *Rhenano* adſcripti) fulgent. Porro *Joannes* ille & *Margareta* parentes fuere *Caroli*, cujus explicamus ſcutum. Unde ratio etiam con-

Arenber-
ga.
Marca.

ſtat falciæ

stat fasciæ tessellatæ, quæ tessera est *Marcani* comitatus, à matre *Marcana Arenbergii* rami sui ultima. Gelen. de magn. Col. Agripp. ait: *Sunt Arbergici hereditariis officiis ac fustati pocillatores vel pincerna electoratus Colonienfis, armorum, & stemmatis vetustas omnem hominum antecedit recordationem.*

Lignesia
familia.
Barbanfon
dynast.

§. III. Toti incumbit alia parmula denuo quadripartita: Quæ Joannis Margarete matris fuerat apud *Chifflet. Inf. A.V. Eq. n. 206.* In cujus laterculo 1. & 4. *aureo baltheus rubens*, in 2. & 3. *argenteo 3. leunculi rubei auro coronati & falcati*, conspiciuntur. *Baltheus* ille *Lignesia* antiquissimæ familiæ signum est gentile. Ex ea quidam *Faftrus de Ligne* f. *de Linea* legitur 1047. Primogenitorum linea superat in principe *Ligneii*, *Ambliisæ* & Imperii, *M. Rubæsi Claudio Lamorallo.* Ex eadem verò ortus erat etiam *Joannes præfatus*, qui *Margaretam Marcanam Arenbergiam* uxorem meruit, & 1568. prælio cecidit. Tres leunculi *Barbanfoniam* dynastiam designant, quam majores *Joannis* jam obtinuerant.

Galca.

§. IV. Scuto insunt 3. cassides coronatæ, quarum prima duo cornua sustinet, primum argenteum & rubens tessellis, alterum auro picta: media caudam pavoninam, extrema sepimentum ex palis acuminatis aureis & rubeis (in descriptione *Sibmacheri, schindlen/eine umb die andere gelb und weiß.*) Primam *Marcano* comitatu attribuo, alteram *Arenbergæ*, tertiam *Lignesia* genti attribuerem, nisi *Chifflet* alium huic daret apicem. n. 78. conchylum marinum hians, argenteum minio prætextum, orbiculari figura typi scutarii impressum, qui etiam laciniis circumfundit nigras foliis populneis aureis sparfas, minio reflexas. In nostro autem armoriali, primæ galeæ & ultimæ ruberæ & aureæ, mediæ argenteæ & coccineæ adduntur.

Dux Arenbergius & Arscotanus.

§. V. Scutum hoc fuit *Caroli principis Arenbergii.* Ex eo duæ descendunt lineæ *Arenbergia* & *Cimacensis.* Ex illa *Philippo Francico Caroli* ex *Philippo nepoti Arenbergia* & *Arscoti* Duci eadem insignia tribuit *Sammarth. L'estat de L'Esp.* pag. 39. Moderno vero principi vidi placuisse scutum simplicius, folis *Arenbergii* floribus insigne: quod stipabant hinc leo, isthinc gryphus: quam contractionem compendii causâ tantum aliquando usurpari, an reliquis areolas omnino abdicatas, non satis discerno.

Princeps Cimacensis.

§. VI. In *Cimacensi* autem linea *Alexandro Caroli filio Chifflet. n. 355.* illud scutum tribuit, ut 1. & 4. quadra argentea tres fascias coccineas referat, quod *Crojoorum* f. *Croviacorum* est: secunda & tertia novâ quaternariâ divisione coloribus cæruleo, in quo lilia Francica bis repetuntur, & rubeo tingatur, *Albresana* genti designandæ; medio hujus laterculi imposita parmula *Britannica*, muris pontici vellere obducta. Majoris demum scuti medio incumbit scutulum *Arenbergium* floribus insigne. Hujus galeæ coronatæ idem caudam pavoninam imponit, & laciniis dextras aureas, sinistras argenteas facit, utrinque minio reflexas.

Progenitores Annæ Crojæ Cimacensis.

§. VII. Ut hujus scuti ratio pateat, *Annæ Crojæ Cimacensis* heredis majores hic recensendi sunt

Anna Croja heres Cimacensis	} Carolus Crojus princeps Cimacensis	} Philippus Crojus Comes Cimacensis. Walpurgis Comitissa Mærisæ. Ludovica Albretana Dom. de Avesnes.	} Alanus Magnus, Dominus Albrerti. Francisca f. Guilelmi de Britannia, Vicecom. de Limoges.

Cæterum *Anna hæc Cimaci & Avenarum* heres nupsit agnato *Philippo Crojo Duci Arschotano*, ex eo alterius *Philippi* mater, & avia *Annæ*, quæ memorato *Carolo Lignesia Arenbergio* principi nupsit, & tum *Philippi Arscotani Ducis*, tum *Alexandri Cimacensis* principis mater fuit.

Barbanfonius princeps.

§. VIII. *Carolus* fratrem habuit *Robertum Barbanfonium* principem, patrem *Alberti*, cujus istud scutum describit *Chifflet. n. 376.* quod non nisi situ à priori, quod patruo ejus *Carolo* confectum fuit, differt. Nam scutum majus 1. & 4. quadrante *Lignesia* & *Barbanfonia* symbola quadripartitum exhibet, 2. & 3. *Marcanam* fasciam refert, medio imponitur *Arenbergium* dynastiam.

Tituli.

§. IX. Titulus Ducis *Arichotaniille: Dux Arenbergæ & Arscoti, dux & princeps imperii, grandis Hispania, dux Croviaci* f. *Crojæ, princeps Porceani & Robeque, M. Moncorneti, Bellomontii, Senneghemii & Lalani, B. Sevenbergæ, Anghiani, primus Par Hannania, Dominus Novicacstri, Landrecii, Avesnarum, Quicrainæ, Caumontii & Beuragii.*

Ducalem

Ducalem dignitatem tota familia beneficio Ferdinandi III. 1644. debet. *Arsfotti, Croja, Porciani, Moncornesi, Bellomontii, Sennegemi, Landrecci, Avesnarum, Quicrainia*, titulos ab Annæ Croviacæ & Caroli conjugio derivo (unde de illis alibi, ubi Croiam familiam iustitramus) *Lalani* comitatus jus ab Isabella Barlemontia Philippi secunda conjugis: *Robequam* à prima eius conjugis Hippolyta Anna *Melunia*, si licet, derivarim. *Sevenbergam* à Joannis Lignesii materna avia Maria f. Magdalena Sevenbergia filia Arenti Dn. de Sevenberg. *Novicafri* titulum ex Arenbergus esse credo.

CAPUT V.

Ascania Familia. Duces Saxonie & Angriæ atq. Principes Anhaltini.

SUMMARIÆ.

1. *Ascania familia.*
2. *Dux Saxonie & Angriæ.*
3. *Scutum. Saxonie symbolum.*
4. *Electores & Duces ex Ascaniis.*
5. *Palatinatus Saxonie.*
6. *Cornua Scarabæi vulgo Angriæ nota.*
7. *Sententia impugnata, & tessera Brenensis comitatus asserta.*
8. *Galea.*
9. *Gladii Archimarscallatus insigne.*
10. *Titulus. Angriæ s. Angriæ Domini.*
11. *Veterum Electorum & Ducum sentia.*
12. *Anhaltinus ramus & symbolum.*
13. *Brandenburgicus electoratus olim in familia.*
14. *Veterum Beringensium s. Ursinorum tessera.*
15. *Ballenstett.*
16. *Ascanius comitatus. Ad Halberstadienses quomodo devenit.*

17. *VV alderssee.*
18. *VV arnsdorf.*
19. *Mulingensis Com.*
20. *Regalia.*
21. *Bernburg.*
22. *Galea.*
23. *Vetera insignia.*
24. *Quando modernus typus assumtus.*
25. *Servestana lineæ additamenta.*
26. *Severana dynastia.*
27. *Kniphusium.*
28. *VV alter-Nienburg.*
29. *Galea Severensis.*
30. *Telamones.*
31. *Titulus.*
32. *Com. Beringensis.*
33. *Scutum.*
34. *Galea.*

§. I.

Serenissima Ascania familia, sive ortus antiquitatem, sive ditionum, quibus ab anti-
 quo imperavit, amplitudinem, sive virorum, quos produxit, & virtutum atque ge-
 storum decora spectes, plurimis, quas fortuna ei æquavit, superior, vix ulli concedit.
 Ut pluribus originem ejus & totam deductionem, alioqui satis notam, hic non inferamus,
 duo hodie ejus rami superant, Saxonicus & Anhaltinus. De utroque seorsim
 agendum est.

§. II. Saxonicum quod concernit, in uno ille mare jam consistit Serenissimo
 Duce Julio Francisco, ex quo longam adhuc progeniem Germaniæ exoptant omnes,
 quibus cordi est, ut antiquarum stirpium nulla exarescat.

§. III. Quo familia clypeo utatur, in *Sibmach. Wapenb.* p. 1. p. 5. videre est: &
 nunc explicabimus. Quadripertitus quatuor areolas exhibet, quarum prima & quarta
 auro tinctæ idem symbolon continent, videlicet quinas (vel secundum alios quater-
 ternas) fascias atras inducto diagonali situ ferreo rutaceo viridi. Hoc ducatus Saxonie
 symbolon ab aliquot seculis esse, dubium non est, (unde aliorum de Palatinatu Saxo-
 nie probare nequeo conjecturam) & nunc quoque in Serenissimæ Electoralis & Duca-
 lis familie, in qua Misniæ avito patrimonio ille etiam ducatus beneficio Sigismundi
 Imperatoris accessit, clypeis hoc *δύναμ* principem, si electorale symbolon excipias,
 locum obtinet. Uti in Comm. de insign. Sax. S. I. §. 5. p. 7. memoravimus. Porro
 ejus origo ex Ascania gente quod sit, dubio caret. Occasionem vero, qua adscitum sit
 ferreum rutaceum, non eandem omnes adferunt. Merito exploduntur, qui ad fabellam
 provocant, quod Bernardus Dux Saxonie ex Ascaniis primus in memoriam virginis,
 quam mercatoris filiam Venetiis adamaverat, sed ob conditionem imparem ducere
 nequibat, ferri rutacei discedenti ab ea portæ imaginem parmæ inseruerit. V. Albin.
Sachs. Stammb. p. 208. 209. Communior traditio habet, ab Imperatore Frederico
 Barbarossa, cum Saxoniam exautorato Henrico Leone Bernardo Ascanio contulisset,

perenti discerniculum à fratrum clypeo qui Ballenstadias ab antiquo fascias usurpabant, hanc corollam rutaceam concessam, aut quod narrant, cum Augustus ferro tali ob æstum caput redimisset, ab ipsomet capiti detractum & in rogantis partem obliquo situ projectum esse. Alberto Bernardo filio gratiam hanc ab Imperatore Friderico I. factam prodit Ernest. Brotuffus *Anhalt. Chron. L. 4. p. 64. b. & passim*. Sed non tantum contradicentes habet Crantzium, Spalatinum, Fabricium & qui hos autores sequuntur, Bernardo isthoc adscribentes; verum, quod tamen Brotuffo insolens non est, ipsa se refellit absurditate sua. Cum enim Fridericus I. Augustus vita excesserit 1189. vel ad summum 1190. Albertus necdum in vivis fuit, matre ejus Jura non nisi 1191. à Bernardo ducta. Qui ergo fieri potuit, ut donum hoc concederet, & ab altero acciperet, quorum alter post alterius excessum vitalem lucem primum hausit?

Electores
& Duces
ex Africanis

§. IV. Ex quo vero primum hoc *δέρμα* Saxoniz, quæ prius saliente equo candido usa erat, quem adhuc in Sereniss. Brunsvicensium ab Henrico Leone descendendum galea ferocire videmus, appropriari cepit, nullo alio deinceps mutatum, sed eadem significatione, quod jam dicere cepimus, etiam à Serenissima Misnica gente, cum in ducatum succederet, servatum est: restricta tamen, quæ prius amplior, cum equo insigniretur, ditiones propriis deinceps symbolis notatas continuerat, Saxoniz regione. Cum enim prius ab Albi ad Rhenum pateret Saxoniz nomen, ad Bernardum non nisi circa Albi & Salam ducatus cum nomine concessus est, sed qui nunc Brunsvicensium atque Lünæburgensium ducatus vocantur, penes Guelficam familiam mansere, aliz ditiones ad alios delapsæ sunt, & nomen mutarunt. Cæterum à Bernardo illo descenderunt duæ imprimis lineæ: quarum altera Electoralem dignitatem gessit, usque ad Albertum, qui 1422. fatis concessit: quo defuncto Sigimundus præteritis agnatis Friderico Misnicæ Marchioni optime de se & imperio merito electoratum & ducatum contulit: Altera profata à Joanne Alberti I. Electoris fratre, ditiones inferioris Saxoniz, quas à Lauenburgo Lauenburgicas appellare solent, & præter memoriam antiqui decoris, etiam illarum ratione, utpote Saxoniz parte, Saxoniz symbolum retinuit & adhuc retinet.

Palatina-
tus Saxo-
nia.

§. V. Altera area cærulea coronatam aquilam auream exhibet. Ad Westfalica symbola eam spectare, colligas ex *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.* ubi Westfalio Angrio scuto inferitur hic laterculus. Quam conjecturam alii etiam modernis placere intellexi. Est vero ipsissimum hoc *δέρμα* Palatinatus Saxoniz apud P. Albin. *Meissn. Land-Chronic. tit. 16. pag. 218. der simpel ganz güldene Adler stehet im blauen feld mit einer güldenen tron auff dem haupt.* Unde nunc etiam in dualibus clypeis modernorum Saxoniz Electorum & Ducum hujus areæ usus. Vide quæ de hoc argumento diximus in *Comm. de inf. Saxon. S. 1. §. 13. 14.* Neque enim est quod hic addamus.

Cornua
Scarabæi
vulgo Ang-
riz nota.

§. VI. Area tertia argentea tria paria cornuum scarabæi rubea continet: alii folia marina s. nymphetæ vocant. Alii credunt corda 3. impositis foliis. Alibi de insign. Saxon. S. 1. §. 24. pag. 24. observavimus, Johan. Ferrandum, ut Chiffletium qui cornua scarabæi volebat castigaret, extremitates vaginarum finxisse: *bouteroles (Ita Varrenn R. d'arm. à 3. Bouts de fourreaux d'Espées, qu'on nomme autrement bouteroles) Brotuff. Chron. Anhalt. L. 4. c. 2. pag. 66. ita enunciat, drey rotthe halbe windel / inwendig gewinkelt / oder mit windeln / wie drey seeblätter / im weissen feld.* Quod idem existimat esse symbolum, cum Brenenti, sed rationem, unde obigerit huic comitatu, se nescire fatetur. Angravaticum notari plerisque creditur, cujus us ad familiam hanc delatum, cum Henrico Leone exautorato successio ab Imperatore conferretur Bernhardo. Sed Colonienfis Elector possessionem adivit, & nunc quoque cum symbolo, mutatis tamen foliis in corda, retinet. Sententiæ princeps videtur Cranz. L. 9. Saxon. c. 19. qui ita: *Vetera orientalis Saxoniz arma fuisse tres semicirculos cum aliquantus intus angulis circulorum rubeis.* Hunc secuti plerique alii, *conf. Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 5. num. 703.* A communi sententiâ recessit Petr. Albin. *Sächs. Stammb. pag. 298. 299.* qui ista: *Dieses Wapen ist bissher von Cranzio, und allen denen / so ihm gefolget / (unter*

(unter welchen ich auch anfänglich eine zeitlang gewesen) für das Engerische Wapen gehalten worden. In welchem respect es auch die Herzogen zu Sachsen des vierden Geschlechts auß dem Anhaltischen Stamm geführt. Ich hab aber auß alten verzeichnissen so viel nachrichtung / und seynd andere mehr nachmahls neben nur dieser meinung worden / und noch / daß es eigentlich auff die alte Fürstliche Graffschafft Ringelheim zuziehen / welche noch in der hendschafft an des Wikindi M. Verältern gestorben. Soll dieser Graffschafft Stamm-Schloß nachmahls zum Closter seyn gemacht worden. Vocat: drey gewickelte (forte gewickelte) Circel.

§. VII. Brotuffi de Brenensi symbolo conjecturam, cujus rationem ille non red-
dere poterat, confirmat Nobiliss. *Johan. Henricus Hofmannus* Brunsvicensis Sereniss.
domus Archivarius, atque ita rem demonstrat, ut de Angrivaria opinio doctioribus
valde reddatur dubia: Universam vero deductionem ex MSC. nihil mutaram le-
ctoris bono huc inferere non gravabor. Ita ille, postquam retulisset *Cranzii* conjectu-
ram: Wann aber die alten anoch verhandene Original - monumenta, sonder-
lich / was bey Herzogen *Henrici Leonis* exauctoration und translation derer von
ihme vormahls beherzsheter Herzogthümer Westphalen und Engern / in
Schriften ergangen / in etwas genauer beschauet und erwogen werden / will
sich nicht finden / daß diesem asserto allerdings sicher zutruhen sey. Dann ob
wol auß der jenigen Bull / welche *Kaiser Friederich I.* Erzbischoffen *Philippo*
zu *Cöln* über den halben theil obbenannter Herzogthümer ertheilet / so viel
zuerschen / daß der *Kaiser* den *Erzbischoff* und die Kirche zu *Cöln* mit dem
vexillo imperiali bestehet: So wird dennoch des darinnen enthaltenen Wa-
pens nicht im geringsten gedacht / und wird auch nicht leicht einig altes *Sig-*
illum Archiepiscoporum Coloniaensium, (dann von den neuen will man sol-
ches nicht sagen /) worinn die diese Westphäl- und Engerischen stücke ange-
hende Wapen zu sehen / anzutreffen seyn: sondern es ist fast wahrscheinlich /
nachdem man umgekehrte superiori seculo das *Cöllnische* Wapen zu erweitern
angefangen / daß man sich krafft des allgemeinen / aber noch zur zeit unge-
wissen ruffs / daß nemlich die *Schröterhörner* des Herzogthums *Engern*
Wapen seyn / dann auch nach dem Exempel derer Herzogen zu *Nieder-*
Sachsen / als welchen die andere Halbschild der Herzogthümer *Westphalen*
und *Engern* / bey des *Henrici Leonis* ächtung / conterret / und sie der gemei-
nen opinion nach / deßhalb die *Schröterhörner* im Wapen führen / der-
gleichen ins *Cöllnische* Wapen zu setzen / sich berechtiget zu seyn bedüncken
lassen. Wobey es dann / weil man bißhero in dergleichen antiquitäten eben
so genau nicht inquirret / also verblieben. Wie dann auch die ignorantz der
Coloniaensium darauff erscheinet / daß sie die drey vermeynten Engerischen
zeichen vor Herzen angesehen / und dieselbe noch jeso also im Schilde mahlen.
Die führung des Pferdes aber ist allerdings unstreitig und recht / und wä-
re *Sachsen-Bauenburg* eben wol darzu befugt / wann es in die possession
der *Westphälischen* stücke kommen wäre. Daran es aber / außgenommen
etliche geringe valallagia, biß jeso ermangelt. Unterdeßsen aber ist mehr
dann gewiß / daß in des *Henrici Leonis* nachgebliebenen und anoch in ori-
ginali vorhandenen vielfältigen monumentis von diesen *Schröterhörnern* als
einem *Westphälischen* Wapen nicht das geringste vestigium anzutreffen.
Wie dann auch bekant / daß / nachdem *Bernhardus Ballenstedius* vom *Kay-*
ser Friderico Barbarossa mit dem Ducatu *Saxonie* investiret worden / zugleich
mit dessen angebohrnen Wapen eine solche änderung vorgangen / daß
nemlich *Cæsar* auß einer sonderlichen bewegniß / einen *Krautenkrans* zwerch
über die ligna stratoria *Ballenstedensia* gezogen / und dieselbe von der zeit an
zu des neuen Herzogen und seiner *Deicendenten* Wapen verordnet: Wel-
ches dann auch dieselbe nach anzeige ihrer *Sigillorum*, biß auff den *Rudol-*
dolphum Primum einig und allem und ohne zusatz anderer Wapen / wieweni-
ger dieser *Schröterhörner* / also geführt. Nachdem aber *Rudolphi*
Habspur-

Sententia
impugna-
ta, & teste
Brenensi
comitatu
asserta.

Videatur
omnino
hæc bulla
quæ habe-
tur apud
Egid. Ge-
len. de ma-
gnitud.
Colon. lib.
1. Synagm
7. p. 73. &
169.

Habsburgius seiner Tochter Sohn Rudolphum I. Saxonem mit der Pfalz zu Sachsen und der darzu geschlagener Graffschafft Brene providiret: Hat man auch die solchen stücken angehörige Wapen / nemlich wegen Pfalz den gelben Adler im blauen / und wegen Brene die Schröterhörner dem bisherigen Nieder-Sächsischen Wapen bengefüget / dabei sie dann so lange gerühig verblieben / bis mit der zeit deswegen zwischen Ober- und Nieder-Sachsen ein nicht geringe streit entstande: Allermaßen solches nachgesetzet auß dem 8. Capitel des ersten Theils mehr Fürst. Braunsch. Lüneburg. Ehren-Kleinods / genommenen bericht in ihrem besagen kan. §. II. partis I. cap. 8. Wie nun ferners dieses Wapen (nemlich die Schröterhörner) auß die im Ostlande und der Marck zu Landesberg an der Saal bey Hall gestandene Graffschafft und Grafen zu Brene (derer Stamme-reihe hernach folgen wird) gerathen: davon ist zumahlen keine / hergegen aber / auß was masse solches nur der zeit in die Chur- und Sächsischen Schilde beydes Ballenstert- als Butsch- oder Weisfischen Geschlechts kommen / gute nachricht vorhanden. Dann so viel das Sachsen-Ballenstättische Geschlecht betrifft / meldet davon der Chur-Sächsische Historicus Petrus Albinus also: Das Wapen der Graffschafft Brene in Ostland / ist von der ältesten Herrschafften einer des hochlobl. Bietendischen Stammes und Hauses zu Sachsen / darauff am ersten abgetheilet worden Fürst Gero, Thimomis Marggrafen zu Landesberg Bruder / Dieterichen des andern Sohn; welches Heren Sohne / als sie ohne Erben abgangen / Marggraf Conrad zu Weisfen diese Graffschafft seinem Sohn Friederichen zugetheilet / der auch so wol nachmahls Grafen Dedon zu Rochlus Erben und Nachkommen / dieselbe eine zeitlang besessen. Nachmahls als Otto der letzte auß Graf Dedonis linea verstorben / hat desselben Mutter Frau Elisabeth diese Graffschafft und anders / ihres brüder Sohn Herzog Rudolph den ersten zu Sachsen geschencket / welcher gestalt / als Kaiser Rudolph seiner Tochter Sohn für andern gerne geliehet / solcher titel auch an die Herzoge und Churfürsten zu Sachsen auß dem Alt-Sächsischen Stamme kommen. Und anderswo: Es hat Albert II. des Geschlechts von Anhalt / Churfürst zu Sachsen Sohn Rudolphus I. die Graffschafft Brene in seinem titel sonderlich geführt / von welcher man sonst schreibet / daß sie durch genannten Kaiser / (Rudolphum I. von Habsburg) von welches tochter dieser Rudolphus Churfürst geböhren war / zur Chur-Sachsen seyne geschlagen worden / und auß der ursachen / daß Elisabeth von Brene / welche Conradi des letzten (ist aber / wie Albinus vorhin selbst gestehet / nicht der letzte) Grafen Gemahl gewesen / solche Graffschafft ihrem vettern Rudolpho übergeben im jahr 1290. Daß also die Graffschafft Brene außs neue wieder an diesen (Weisfischen) Stamme kommen / dennach sie von den söhnen Conradi Pii oder Magni Marggrafen / ic. war abgetheilet worden. Und abermahl: Es ist zuvor gesagt worden / daß eben dieser Kaiser Rudolph die Pfalz Sachsen samt der Graffschafft Brene zur Chur-Sachsen geschlagen. Und schreibet Fabricius auß einem Diplomate von der Graffschafft Brene insonderheit / daß Churfürst Rudolph der erste / dessen jetzt gedacht / von seiner Waagen / oder Watters Schwester / Frauen Elisabeth / welche den letzten Grafen zu Brene Conradum gehabt / ererbet und bekommen / mit bewilligung Kaiser Rudolphs / dessen brieff darüber zu Erfurt gegeben im 1290. jahr / den 29. Junii. wiewol man sonst auch schreibet / sein Vatter Albertus habe die Pfalz-Sachsen / samt der Graffschafft Brene / von gedachten Kaiser zur Mitgift bekommen / darzu dann sein titel / so er im 1292. jahr geführt: Comes de Bren, Burggravius Magdeburgensis, und die alten Reimen stammen:

König Rudolph die Pfalz mir gab /
Die Graffschafft Bren mit aller haab /
Zu seiner tochter Frau Agneten /
Daß ich die Chur mocht haß vertreten /
Dieweil er hatte des Reiches macht / ic.

Aber hierüber hab ich sonst noch kein Diploma gesehen / dagegen die jeho angezogenen von Rudolpho vorhanden seyn. So weit Albinus. Wie sich dann
auch

Petr. Albinus im Sächs. Stammb. p. 230. 231

Idem in der Weisfischen Chronik. tit. XV. p. 193.

Idem eod. tit. XVI. p. 216. Georg. Fabricius orig. Saxon. lib. 5. p. 514.

auch findet/ daß Churfürsten Rudolphi I. Sohn Rudolphus II. anno 1369. in einem brieffe / in welchem er Her:en Gebharden zu Querfurt die Burg Altstätt verkaufft und zu Lehen gegeben/ sich eines gleichmäßigen tituls gebrauchet: Rudolphus Dux Saxonie, Angarie & Westphalie, Palatinus comes Saxonie, COMES IN BRENE, S. R. I. Archimarcicallus. Nachdem aber Churfürst Albertus III. der letzte dieses Stammes von Anhalt anno 1422. ohne kinder verstorben/ und Künser Sigismundus in eben diesem Jahr/ die Chur und das Ober: Herzogthum Sachsen/ (ungeachtet Herzogen Erichs III. söhne/ Ericus IV. und Bernhardus, als Herzogen zu Sachsen/ und mit dem verstorbenen eines Stammes und namens/ auch dessen nachgesipte Vettern/ sich umb die erbfolge anmeldenere/) Friderico Bellicoso. oder dem streitbahren/ Landgrafen in Thüringen / und Marggrafen in Meissen/ zur belohnung seiner dem Künser im Hussitischen krieg erwiesenen getreuen dienste/ zugesprochen und erblich verliehen: Ist auch zugleich die Grafschafft Brene und derselben zugehöriges Schild und Wapen dadurch auff die jetzigen Churfürsten zu Sachsen/ Butsitzischen Geschlechts/ laut nachfolgenden außzuge/ deß in anno 1425. am tage Petri advincula zu Wfen darüber ertheilten Künserlichen Lehen-brieffes / gebracht worden. Wir Sigmund/ von Gottes gnaden Römischer König/ zu allen zeiten Mehrer deß Reichs/ und zu Ungarn/ zu Böhmen/ Dalmatien/ Croarien/ &c. König/ haben/ als wir in unser Königl. Majestät zu Wfen gezieret sassen/ mit wolbedachten muth/ gutem rath/ unser und deß Reichs Fürsten/ Bisshlichen und Weltlichen / Grafen/ Herren/ Edlen und Getreuen/ den Hochgebohrnen Friederichen zu Sachsen/ deß heil. Röm. Reichs Erzmarshall/ Landgrafen in Thüringen und Marggrafen zu Meissen / unserm lieben Ohnen und Churfürsten zu dem Churfürstenthum deß Herzogthums Sachsen/ welches an uns/ als Römischen König/ und das heil. Reich/ mit samt Grafen / Herren / Rittersn/ Knechten/ Landden/ Leuten/ und jeglichen seinen zugehörungen/ recht und redelichen gefallen ist/ gewürdiget/ und mit Fahnen/ Paniren und Schild angeweißt / und ihn auch darzu geschickt / und ihm also im namen der heiligen Dreyfaltigkeit das vorgenannte Churfürstenthum und Herzogthum zu Sachsen / mit samt der Chur und Erzmarshall-amt darzu gehörend/ und auch sonst mit der Pfalz/ Hauff und Stadt Altsteden / und der Grafschafft zu Brene / mit der Burggraffschafft und Grafengebdinge zu Magdeburg und Hall / und mit allen seinen Herrlichkeiten/ Würden/ Ehren/ &c. mit solcher Zierheit/ alsdann sich gebühret/ auff diesen tag/ als dieser brieffe gegeben ist/ verliehen. Die für das mehr ihm und seinen Erben und Erbes Erben Mannes-geschlecht von uns und von dem Reich zu lehen zu haben/ zu halten und gemessen/ als den Churfürsten und Churfürstenthums und Herzogthums mit der Pfalz und Erzmarshallt-ambt/ und auch der Grafschafft zu Brene/ Burggraffschafft und Gravending zu Magdeburg und Halle/ Lehenrecht und herkommen seyn. Geben zu Wfen/ nach Christus geburt/ vierzehenhundert Jahr/ und darnach in dem fünff und zwanzigsten Jahr/ am S. Peters-tag advincula. unserer Reiche deß Ungarischen in dem 39. deß Römischen in dem 15. und deß Böhmisschen in dem sechsten Jahren.

Edictum Ulmæ publicatum. ann. 1434. apud Goldatum constit. Imp. T. 3. p. 441. Apud Petz Albin. tit. XVI. Chron. tit. Min. p. 212. & seq.

R. Henricus Fye.

Ad mandatum domni Regis Johannes Episcopus Zagabriens. Cancellar.

Ob nun wol diese versetzung der Chur-Sachsen samt der Grafschafft Brene von dem Ballenstetrischen uff das Butsitzische hauff also vorgegangen: So hat sich dennoch Herzog Johannes IV. Bernhards II. Sohn/ so wenig deß tituls und würde deß Herzogthums Saren/ und Erzmarshallt-antis/ als der Grafschafft Brene und Pfalz Saren/ samt darzu gehöriger Wapen begeben/ sich derselben einen weg wie den andern angemasset/ und wegen seiner andern oder Lauenburgischen Lande/ keine neue lehnbrieffe/ von dem Künser annehmen wollen. Worauff aber dieses erfolget/ daß Künser Friederich der III. solch Herzogen Johanns vornehmen/ nicht alleine für unkräftig und nichtig erkant/

sondern auch demselben den gebrauch obbedeuterer lehen/Wapen und Titul ben Kaiserlicher und des Reichs schwerer ungnade und einer von von 200. Mark lötiges goldes/ vestiglich verboten/ solches allen Churfürsten und Ständen/ durch ein öffentlich außschreiben kundt gemacher/ und denenselben ebenermassen ben straff anbefohlen/ mehrbemeltm Herzogen Johanni, im fall sich derselbe der/ Säch- und Bremschen Wapen und Titul ferner zugebrauchen unterstehen solte/ so viel an ihnen/ einhalt zuthun/ durch die ihrige die angefallene Wapen abreißen zu lassen/ ihn vor keinen Churfürsten/ Erzmarschall und Graffen zu Brene zu halten/ noch also zu schreiben/ sondern seine briefe/ darinnen solche Titul und Wapen begriffen/ zurück zu geben/ und nicht anzunehmen: alles mehrern inhalts vorermelten Kaiserlichen Callatori und Inhibitionis, welche im fall es begehrt wird/ wol communicirt werden können. Wie aber Herzog Johannes anno 1507. mit tode abgangen/ und ihm sein Sohn Herzog Magnus in der regierung gefolget: hat sich derselbe des Chur- Tituls und Wapens zu erst abgethan/ auch neue lehen- briefe/ jedoch mit dieser verwahrung/ das nemlich der stillstand/ oder das er nicht nach der alten weise mit der Chur und anderen stücken belehnet/ ihm und männiglich ins künfftige an seinen Rechten unschädlich fallen solte/ angenommen: welche verwahrung dann auch/ in allen lehenbriefen/ dierer in der Regierung ihm nachgefolgeter Herzogen wiederholer. Des Bremschen Wapens aber/ hat er sich auß der ins gemein vor wahr gehaltenen/ aber annoch unbegründeten ursach nicht begeben können noch wollen/ weil dasselbe der Graffschafft Brene nicht allein/ sondern vielmehr dem Herzogthum Engern/ oder denen an der Weeser belegenen/ seinen Vorfahren hiebevorn zugestandenen Westphälischen Landen angehörig gewesen seyn solte. Und daher ist dasselbe/ in dem man auß dessen grund oder ungrunde nicht weiters geforschet/ nachgehends in dem Fürstl. Sachsen- Lauenburgischen Wapens- Schilde biß auß den heutigen tag unangefochten gelassen und verblieben.

Stamm- Reihe

Der

Uhralten Graffen zu Brene.

THIDERICUS Comes, egregia libertatis vir, tempore Ottonis Cæs.
Appendix Chronici Montis Sereni p. 201. Chronicon ipium p. 39. Gem. Mechtildis Marggraffen Echards zu Meusen Tochter/ Chron. montis Sereni. Georgius Fabricius Orig. Saxon. lib. 5. pag. 518.

GERO Graf zu Brene und Camburg/ Thiderici vierter Sohn. Gem. Bertha. Graffin zu Grek. Andreas Hoppenrodus im Stamm- Buch p. 23. oder N. Comit. Wipperensis Tochter und Popponis Br. zu Weimar Wittve. H. Henniges. und G. Fabricius lib. 5. pag. 529.

THIMO Graf zu Wittin. Chron. montis Sereni p. 103. Marggrav zu Landesberg. starb anno 1091. Gem. IDA Herzog Otten an der Weeser in Saxon Tochter. Fabricius lib. 5. p. 535.

Dieterich Graf Wilhelm Günther zu Brene. 1079. Graf zu schoff zu Zeit Fabric. 15. pag. Camburg starb 1093. 530. ibid.

Weil diese drei Brüder ohne männliche erben abgangen: ist die Graffschafft Brene an G. Geronis brudern Sohn/ Marggraffen Conradam gefallen. Ita omnes.

CONRADUS, locuples, magnus und pius, dieses nahmens der erste/ Marggrav zu Meissen und Zusatz/ ic. Besitze Fabricium in orig. Saxon. lib. V. p. 537. Chron. montis Sereni p. 5. 14 17. 28. starb a. 1156. nonis Febr. nach dem er kurz zuvor in dem von ihm erbauetem Kloster uf dem Petersberge/ ben Halle ein Munch worden/ da er auch begraben. Gem. Lucardis Alberti Svevi nobilissimi Tochter. stirbt a. 1140. am tage Gervalii. Monum. Lauterbergense.

FRIDERICUS Illustris Comes in Brene, und Vicedominus des Erzbischofflichen Hofes zu Magdeburg / starb a. 1186. die Innocentium, wie Monumentum Lauterbergens, also er begraben / bezeuget. Gem. Hedwig / Herzogen Dipoldi zu Böhheim Tochter / welche a. 1201. das Kloster zu Brene gestiftet, da sie auch begraben. Stirbt a. 1210. den 19. Februarii.

OTTO Graff zu Bren hat seiner Mutter das Kloster Brene mit Stiften helfen / und ist also begraben / a. 1203. starb 13. Decembris. heilige Fabricium in orig. Saxon. l. 5. p. 551.

SOPHIA Aebtissin zu Quedlinburg Chronicon Montis Sereani a. 1224. p. 166.

FRIDERICUS der Jünger. G. zu Brene / nmt a. 1121. am tage Gallifurg vor seinem ende in der Stadt Ptolemais den Tempelorden an. Gem. 1. Judica, Gr. Friedrichs zu Siegenhain Tochter / welche a. 1220. gestorben / und zu Brene begraben. 2. Agnes Marchgraffin zu Brandenburg. Fabricius lib. 5. p. 551.

1. **OTTO** Graff zu Brene.

1. **FRIDERICUS** oder **TIDERICUS** Graff zu Brene.

2. **HENRICUS** Canonicus Magdeburgensis 1264.

TIDERICUS, war ein Tempelherz.

ALBERTUS, Gem. N. 1278. Fabricius citato loco.

CONRADUS Graff zu Brena, schenket a. 1269. 17. Kal. Decem. Praeceptorum und Fratibus Domus militiae templi Hierosolymitani das jus patronatus der Kirchen zu Wettin / welches Erzb. Conrad zu Magdeburg in besitz G. Sifrids zu Anhalt so fort bestatiget. G. Elisabetha Alberti I. Herzogen zu Sachsen Tochter.

Fr. **HENRICUS** de ordine Fratrum Minorum, germanus Conradi, wird von seinem Bruder a. 1269. bey Ermelster Übergabe des juris Patronatus zu Wettin / als zeuge benamet.

OTTO Graff zu Brene / hat als letzter seines Geschlechts / die Stadt und Schloß Witten / Saltemunde / und andere statliche in denen zu besagtem Witten / XVIII. Kal. Decembris, anno M. CC. LXXXVIII. darüber errichteten documenten benamete ligende grunde / im fall er keine echte leibes Erben hinterlassen wurde / dem Erbstift Magdeburg freiwillig aufgetragen / und ewig zu besitz geschenkt. Auch laut Erzbischoff Dürcharden lehnbuch von hochbesagtem Erbstift nachbenamete stück und güter zu lehe getragen : Hæc sunt bona, quæ Comes Otto de Bren tenuit à Domino Archiepiscopo Magdeburgensi in terminis Lusatia, villam Arnoldeshagen, Trebus, Montem, quem ædificaverat quondam Marchio Conradus Misnensis, Lobene, Svinitz, Jezzant, Kloden, Pretzin cum mirca, villam Zvvet. Et alibi: Beltz, Czane, Wefenburg, Werbene & Gummer. In seinem außroem was als bestichendem Sigillo, sieht man einen Ritter auf einem allenthalben mit niederehangenden decken behangenem pferde / welcher in der rechten hand eine bunte fahne / an dem linken arm aber ein schild führet / worin obbeschriebene drey zeichen : herten oder vermeinte schrotörhörner / enthalten. Auf dem haubthelm sieht ein creus / an dessen enden rosen zu sehen. In des Ritters seite aber sieht man einen andern helm / allein mit über sich gehenden püffels - hörnern / deren jedwedes außwärts mit fünff renn - fahnen besetzt : und lautet des Sigilli umschrifft also :

† SIGILUM. OTTONIS. DEI GRATIA COMITIS. DE BREN.

Summa, ut illis consularur, qui nostri idiomatis ignari sunt, eò redit, notari illa tefera Comitatum Brenensem, in Saxonicò scuto, Misnicæ familiz, nunc quoque insignem. Hic enim cum initio patrimonium fuisset Witkindeæ gentis, vel dono Elisabethæ, viduz Comitissæ Brenensis, quæ Rudolphi ducis amita fuit, vel gratia Imperatoris Rudolphi, quæ iam dotem filiz constituent, ad familiam Alcaniam, & quidem ex ea Electores Saxoniz delatus, parsque solennis tum tituli fuit. Unde cum Ducalis & Electoralis dignitas linea Ascania terminata ad Misnios transferretur autoritate Sigismundi Imperatoris, Brenensis etiam comitatus cum insignibus ad illos transit. Ex Ascaniis vero agnati duces hanc translationem juri suo iniquam arbitrati, jus & insignia annihi sunt retinere. Sed cessit demum teliera scutaria atque titulo Electoratus Magnus: servatis his cornibus scarabæi, quæ illo seculo ex Cranzii conjectura Angriæ non Brenæ deberi opinio erat. Quo eodem errore Colonienfes in suum etiam scutum symbolon, & hoc quidem in corda mutatum, transtulere. Hæc Celeberrimi viri sententia est, cui quod opponam non habeo.

Galca.

§. VIII. Galeæ huic scuto tres incumbunt, quarum media coronata pileum turbinatum, insignibus Saxonibus pictum, coronatum ac pennis pavoninis fastigiatum sustinet, *Saxonia* notanda: dextra tegitur pileolo lato rubeo, cuius ora reducta argento fulget, & duobus bacillis coronatis & pileolo impositis singuli fasciculi pennarum pavonini immixti conspiciuntur pro *Angrivaria*, si communi sententia locus est. Sinistrâ itidem coronatam aquila aurea coronata premit, *Saxonia* ut *Palatinatus* notetur. Laciniz mediæ cassidis atro & atro, prioris argento & rubeo, posterioris meliori metallo & cæruleo coloribus tinguntur.

Gladii Archimare-
scallatus
insigne.

§. IX. Modernus Serenissimus Dux Julius Franciscus, cum ttes illas avitas servet cassides, in scuto nonnihil mutavit: ultima areola s. quarta (in qua repetitum Saxonum hucusque δᾶγμα apparebat) ex atro colore & argento transversum secta, deussatim inscriptis duobus ensibus sanguineis: quod symbolon Archimarefcallorum imperii, & hæc penes electores dignitas est. Cæterum ex quo Sigismundus dignitatem istam ad Misnios transulerat, Ascânii initio contradicebant, & titulum, insignia & iura sibi servare annitebantur: sed frustra fuerunt, & Magnus dux primus electorali titulo abstinuit. Nondum tamen dimissa juris persecutio, & ab aliquot Imperatoribus diplomata obtenta, quibus mandatum Megapolitanis, ut documenta de hac causa examinarent. Imo nostra memoria per *Dan. Mithovium* Serenissima gens de novo suum publice propugnavit, scripto vulgato: *Kurzer historischer Bericht/ wie die Hochlöbliche Vorfahrer/ herzog von Sachsen/ Engern und Westphalen/ umb die Sächsishe Churgerichtigkeit kommen/ und sie selber darvon abgehalten worden.* Demum 1671. confraternitate cum Serenissima electorali domo inita, veteri prætensionis novum hoc ex pacto suo successit, & areola clypeo inserta est.

Titulus.
Angriz s.
Angrivaria
domini.

§. X. Titulus vulgo habet: *Duces Saxoniz, Angria & Westphalia &c. Angria* nomen ei insertum meretur, ut huc transferam, quæ vir diligentissimus L. Henr. Hamelmannus, de famil. & tit. emort. L. 1. p. 27. & seq. notavit circa eos, qui Angriæ dominati sunt. *Chronicon Colonienſe refert in Ducatu Engern esse metropolim urbem Salsatensem, sed Franciscus Irenicus scribit Osnabrugum, urbem quam censet olim à Brunctero adificatam, esse sitam in Angrivaria. Quod videtur verisimile: ideo duplex est Engaria ducatus. Vt verò Minda habuit arcem Wedekindus, & adhuc è regione arcis, deß Haus ses zum Berge/ in ditrone Mindens extat arx Wedekindi dicta die Wedekesburg/ ita quoque Osnaburgi gubernator fuit Wedekindus, & extat adhuc non procul ab urbe reliquia ad modum exigua, ubi arcem habuit Wedekindus propè Cænobium Rulle in monte, hæc noch der Name ist/ die Wedekindesburg/ imò potius loci istius nomen, ut dixi, facit nobis verisimile, nam dicitur die Wedekindesburg. Sic quoque est in templo pagi Belm (quod volunt Bethlehem dicit) baptizatus cum uxore Gena, quæ est etiam ibi sepulta: Et extat adhuc ibi baptisterium Wedekindo egregium à Wedekindo ibi extractum: Primaria autem arx Wedekindi fuit Enger, unum miliare ab Hervordia & quatuor miliaria ab Osnabruga distans, Hodie ibi est ampla parochia cum aliquot pagis solummodo dicta Enger. Cum Henricus Leo (qui merito est omnibus potentissimus Regibus, Electoribus magnificentissimis & Principibus excellentissimis exemplar, ne in sua confidans potentia, neque ferociant vel se extollant) pelleretur à possessione & titulo Westphalia & Engaria, per venit in possessionem istius arcis & urbis & domini Comes Lippia, qui stetit à partibus Henrici Leonis, ea de causa quod Lippiensi domino ademerat multa bona, pagos, item arcem die Hauesstadt/ Eructe, & alia circa urbem Lippiam dominia, Colonienſis Episcopus, & deinde Monasterienſis arcem Sassenborgk, quam olim à Lothario rege consecutus fuerant Lippienses domini, ideo recepit in recompensationem Comes Lippia Enger dominium ab Henrico Leone Duce: nam erat arx munita & ad eum pertinuit castrum Bustedde, quod ante centenos aliquot annos nobilitas die Nagels dictis Comes de Lippia oppignoraverant: Cum verò Smow Comes de Lippia multum damni daret Osnaburgensi ditioni, propterea quod diceret oppidulum Melle, & pagum Reimeslage pertinere ad dominium in Engeren, est tandem interceptus ab Episcopo Osnaburgensi Ludovico Comite in Ravensberg & ad quinquagenarium detentus Osnaburgi in vinculis, quibus nomen dederunt der Buck/ & demum datis obsidibus est a liberatus, ut destrueret castrum Engern, & deinde pagum Engern & reliqua ad illum pertinentia bona oppignoraret Brunoni Comiti in Ravensberg, Episcopi fratri. Ita hætenus Enger parochia cum multis pagis Ravensburgico Comitatus oppignorata est, quod do-*

minium

minium modo repetit Simon Comes Lippensis. - Cum vero turbatus esset à suis regionibus per Fridericum I. Casarem Henricus Leo, est titulo Westphaliae & Angrivariae vel Engern investitus Colonienfis Praesul in Gilhausen: Nam supra Salsatium in Surlandia montosa sita est arx Eresburgum quasi Engersburg, & hanc possidisse Wedekindum & ejus posteros constat, & illam arcem atque oppidum modo dictum Merseburg adhuc obtinet Colonienfis Episcopus, ideo versimile est, & superiorem & inferiorem Angrivariae vel in Engern ducatum fuisse, & superioris Angrivariae ducatum cum multis oppidiis & arcibus certissime obtinet Colonienfis Praesul, & extenditur per Surlandiam usque ad Comitatum in Nassau ab una parte, & ab altera usque ad Hessiam, & Comitatum Waldeck, & circa amplum Comitatum de Marca & Diocesim Padenbornensem & superiorem Comitatum Lippia: Circa flumen Lupian multa & plurima ad Ducatum Engariae & Westphaliae pertinentia possidet Colonienfis Elector. Sed ut traxit illum Ducatum ad se Colonienfis Elector, quin in transactione ad judicatum erat Principi Bernhardo, ex quo originem ducunt Principes & Duces inferioris Saxoniae qui dicuntur de Leuvenberg, & propterea isti adhuc retinent titulum Westphaliae & Angrivariae: Gobelinus Persona expressè sic scribit in suo Cosmodromio: Anno D. 1180. in conventu Principum apud Gilhausen celebrato per sententiam Principum Duci Saxoniae Henrico Leoni ducatus suus adjudicatur, & partes istius ducatus quae erant in Colonienfi & Padenbornensi Diocesib. ultra Visurgim (versus Rhenum) dantur Philippo Colonienfi Archiepiscopo & Bernhardo Comiti de Anhalt filio Marchionis Alberti. Hic est ille Bernhardus unde, ut dixi, originem trahunt Duces Saxoniae inferioris: Interim cum semel totum Ducatum invaserat Colonienfis eum planè obtinuit, & excluserit Principes Saxonicos ut legitimus haeredes: Verum hodie ut Principes inferioris Saxoniae: ita & Episcopi Colonienfes titulum ducatus Westphaliae & Angrivariae retinent. Est adhuc aliud dominium vel Comitatus Engeren, qui titulus planè evanuit Nam ultimus Comes regni Angariae de Ojsten (isto titulo) Bernhardus & ejus uxor Christina simul baptisati sunt, & in loco & oppido Hamelen ibi ex suis bonis fundaverunt Collegium, quod ibi adhuc est in oppido Hamelen, ubi est etiam ille Bernhardus in Collegio sepultus, sicut & Wedekindus in Enger, ubi etiam ille Collegium fundavit, quod est nunc translatum in novum oppidum Hervordienfe: Et hic consideranda mirabilis mutatio in hoc Ducatu est.

§. XI. Quod veteres attinet. Apud Brotuffum Electorum qui ex hac familia Veterum Saxoniam tenuere insignia ita pinguntur, ut quadriperita primo loco enses marescallae, Electorum & ducum scuta. *δαγμα* contincant, altero Saxonicas trabes & rutaceum sertum, tertio aquilam Palatinam, quarto Angriae ut vulgo creditur insigne. Ducum autem parma hoc situ exhibetur, ut primam aream occupet Saxoniae, quartam duas reliquas bis repetitum Angrivariae *δαγμα*, sed & Ensisbus posthac etiam usi sunt, quod jus sibi in Electorum lupere esse contenderent: de quo §. 7. 9.

§. XII. Jam Anhaltinum clypeum intueamur, quem Sibmach. Wapenb. Anhalt- P. 1. p. 8. exhibet, & ante eum passim Brotuffus. Is duabus perpendicularibus & totidem transversis lineis in novem quadras dispartitur, ut ramentum mediae locum parmulae occupet peculiaris. Ut à medio scutulo ordiamur, illud ad perpendiculariculum bipertitum est: prior pars argentea dimidiam aquilam rubeam continet, altera aurea Saxonicas fascias nigras & sertum rutaceum. Hoc Anhaltini principatus proprium esse emblemata ex Brotuffo disco: quitta Anh. Chron. L. 4. c. 1. p. 65. a. b. Es gab ihm auch der Kaiser und dem Fürstenthum des Harzes zu Anhalt/ ein neu Wapen/ daß ist ein zeichen ihres heerschildes/ nemlich er nahm einen halben Märckischen roten Adeler/ sette den form in ein halb Wapen des schildes/ und nahm darnach ein halb Wapen der fünf schwarzen balcken mit dem rauten franze/ sagte es in das ander theil des schildes mit dieser bedeutunge/ dieneil das neue Fürstenthum wäre Anhalt genandt/ und Brandenburg und Sachsen bedeuteten durchs neue Wapen ein Anhaltisch Fürstenthum/ so solten sich das Marggraffthum zu Brandenburg/ das Herzogthum zu Sachsen/ und Fürstenthum zu Anhalt aneinander halten/ und untereinander schützen/ denn sie wären eins Fürstlichen gebliutes und geschlechtes. Daß aber das Märckische Wapen zu förderst gesetzt wird/ und das Sächsishe mit dem Rautenfranz nach/ ist die ursache/ daß das Märckische Wapen bey ihrem Geschlechte älter ist/ denn das Sächsishe/ mit dem Rautenfranz. Dem Kaiser Heinrich der Erst/ als er die Wendische Lande bekrieger/ jenseit der Elben/ und die Markt zu

Brandenburg zu einer mark des Röm. Reichs geordnet/ hat er ihr einen Röm. Adler mit einem halben monden zum Wapen gegeben/ und ist der Adler roth/ zu bedeuten/ daß es viel blut vergießen gekostet/ eher dieselbige Wendische mark dem Röm. Reiche und Christlichen glauben unterthänig und gehorsam gemacht. Der halbe monat bedeut das abnehmen/ daß die Wenden/ ob sie gleich den Christlichen glauben angenommen/ so seynd sie doch unbeständig geblieben/ haben wieder abgewonnen/ ihren rechten Gott und Schöpffer oftmahls verlassen und verlängnet. Solches ist in etlichen Sächsischen Annalibus zu befinden. Ex his & prioribus Brotuffi verbis intelligimus, Henrico Bernardi I. ex Alcaniis Ducis Saxoniz filio alteri ab Imperatore (& quidem Friderico I. ut paulo ante dixerat) scutum hoc concessum esse, cum prius eum, quem subtristorem viderat, principem creasset Anhaltinum, donatis præter avitas possessiones nonnullis civitatibus & ditionibus, quas à Ducatu Saxoniz & Marchionatu Brandenburgico decerpserat, ut ille etiam, qui Electorem partem, patrum & fratrem haberet, dignum gente decus tueri posset; Quicquid vero de hac traditione sit, id certe falsum est, à Friderico I. hoc fieri potuisse: is enim, quod §. 3. monui, vivis antea excesserat, quam Bernardus Alberti & Henrici patens conjugem duxerat vel liberos genuerat. Alium ergo querere Imperatorem oportet, si fides esse debeat relationi. De eo minus dubitavim, Anhaltinis ditiones ἀποστασια esse Saxoniz atq; Marchiz, atq; adeo symbolon hoc ex utriusque symbolis compositum non solum memoriam servare, in Serenissima hac gente uno tempore duos Electoratus viguisse, sed etiam notare principatum, quem Electoralis familiz ramus iste teneret.

Brandenburgicus Electoratus olim in familia.

§. XIII. In memoriam revocat hoc δᾶγμα Electoratus duos in gente fuisse: quorum tamen possessione deinceps ea excidit. De Saxonico supra diximus. Quod Brandenburgicum attinet: Perhibetur ex stirpe hac primus fuisse, qui Marchiam veterem s. Saltvedelanam tenuerit Ernestus, s. simplex id beneficium Henrici II. Imperatoris fuerit, tunc etiam aliquod matris intercesserit, quam Annam marchionissam vocant. Ejus vero filio Esico VI. lego Primislaum R. Henetorum eandem iterum eripuisse. Non minus Alberto Esico IV. fratri eandem ab eodem Imperatore commissam invenio (vid. Brotuff. Chron. Anhalt. L. 1. c. 21. p. 23. qui uti ubique hic etiam satis confusè omnia tractat.) Exin Otto cogn. Magnus memoratur eam dote accepisse, cum uxorem duceret Helicam filiam Magni Ducis Saxoniz, qui Primislaum Heneto eam extorserat bello. Qui Ottoni patri successit Albertus Urtius legitur de Marchia veteri investitus esse 1140. à Conrado III. Imperatore: dein ab eodem accepisse Marchiam integram cum Electorali dignitate: Ita Brotuff. Chr. Anh. L. 2. c. 1. p. 28. b. Cum vero idem postea memoret, etiam à Primislaum Heneto Albertum hunc compatrem suum heredem omnium ditionum Henetarum atque Brandenburgicarum esse institutum: demum Electoratum, cum Conradus Plezkenensis elector, qui in Landsberg habitaverat, vivis excessisset, Albertum natum, deque eo 1130. ab Imp. Lothario in comitiis Quedlinburgicis investitum esse: nescio titulos hos cumulos dicam, an sibi non constare Brotuffum? in primis cum paulo post 1152. eadem investitura à Friderico I. facta esse dicatur. Quicquid vero horum sit, constat in Alberti hujus ex filio Ottone posteris duobus fere seculis hæsisse Marchiam & electoratum, donec Joannes V. marium ultimus vita excederet. Hujus morte ad duces Saxoniz & Anhaltinos delabi videbatur successio. Sed præterit hos, qui tum imperium moderabatur, filius dives Ludovicus, & filium sibi cognominem electorem atque Marchionem creavit. Causas allegat Brotuff. Chr. Anhalt. L. 3. c. 1. p. 54. b. 55. a. quod Rudolphus Elector Saxonicus suffragio suo non Ludovicum sed Fridericum solio admoveere quondam conatus fuisset: sed & à Ludovico, quem tres Pontifices proscripserunt, & quem adeo Augustum non agnoscerent, tam ipse quam Anhaltini agnati investituram petere neglexerant: unde illis præteritis Ludovicus Bavarus (senior, non alter cui Romano cognomentum fuit, qui error est Brotuffi) feudum à parente nactus adversarium quendam habuit, quem Waldemarum ex Alcaniis Saxones & Anhaltini ferebant, reducere ab exilio, in quod quondam abivisset, alii molitorem esse perhibebant, sed Waldemaro per omnia specie similem. Inde armis diu actum, donec Ludovicus Romanus, cui senior frater Electoratum interim concesserat, Pfeudo-Waldemarum expelleret, & Marchiam denuo in potestatem reduceret. Vicissim Rudolphus Saxo & Anhaltini apud Pontificem de Imperatore & quam credebant injuria sibi illata conquesti, vi quoque ditionem subigere conati, frustra tamen fuere.

Post Ludovicus duos frater Otto eundem rexit, sed demum Carolo IV. Augusto, qui prius Rudolphum Saxonie ducem, Albertum atque Woldemarum Anhaltinos de Marchia literis investiverat, vendidit: Hujus beneficio eam tenuit filius Weneeslaus, & eo ad Imperiali solium promotus Sigismundus frater. Iste quam modo Jodoco patrueli, iterum Wilhelmo Misivo oppignoraverat, Marchiam ad extremum cum electorali axiomate Friderico Burggravio Norimbergico contulit: in cujus posteris nunc etiam feliciter hæret, neque ex eo tempore Ascanii, quibus eam ob causam 60000. aur. numerati, horum possessionem turbare conari sunt, suis contenti ditionibus (ut est apud Brotuff. L. 6. c. 10. p. 97. b.) Memoriam tamen hujus etiam regionis & dignitatis ipsam Anhaltinum hoc insigne servare potest.

§. XIV. Quæ inter quadras scuti primum locum obtinet argento pingitur, & repræsentat ursum nigrum corona aurea (quo metallo etiam collare, halßband/tinglur, collo inditum) redimitum, rubentem linguam protendentem, & super muro minato, quater pinnato, & obliquo situ in laterculi lævum latus ascendente gradientem. In muro illo conspicere etiam est portam auratam, ferramentis nigris. Brotuff. Anhalt. Chron. L. 1. c. 7. p. 13. b. ita enunciat: Ein schwarzer Behr mit einengülden halßband/und einer gülden kronen/in weißen selde. Der Behr gehet auff vier rothen zinnen/auff einer mauren/in ein thür darinnen. Daß ist der Herren Behringer oder Behren altwäterliches Wopen von dem Harze gewest. Hosetiam memorat fuisse ex 12. dynastis veterum Saxonum, qui genti imperare & ex suo ordine cum belli necessitas ingrueret regem legere conieuerunt. Cæterum quamvis, quæ de præcis illis *Ursinis* s. *Beringis* Brotuffus ex traditione refert, vix ulli persvaleret, qui illorum seculorum historiam caller. Quis enim concedat imperio adeo jam declinante circa 650. tantantem Augustum & Senatam Romanum tantum in meditullio Germaniæ potestatis habuisse, ut Aribertum Vicarium Imperii Saxonibus & Vinidis, ultra Hercyniæ montes & sylvas præficerent, & hos dicto haberent obediens: cum ne tum quidem, quando imperium maxime floureret, tantum Romanis potestatis fuerit. Hoc ipsum tamen quod laterculum hunc Serenissimam familia reliquis præponit, argumento esse potest, familiam hoc avitum *ἀργυρα* suam agnoscere, quod reliquis præterunt: licet certa provincia eo non denotetur. Quod aliqui exprimere solent, notari Ursinorum gentem, in eundem sensum accipiendum, nimirum notari originem ipsam cum Ursinis communem, non quod nostri ab Ursinis Italis, quibus ursus ille non est in usu.

§. XV. Qui proximus huic laterculus est aureus quinque fascias nigras desert. *Ballenstedt* hoc symbolo notari notum est. Rationem symboli à nomine etiam derivat Brotuff. Anhalt. Chron. L. 1. c. 6. p. 12. b. Allhie soll man wissen/daß anfanglichen die Herren die Behren oder Behringe genandt/haben auff dem alten schloß Ballenstedt am Harze gelegen/ihren hoff gehalten/und ist zu Ballenstedt vor alten jahren ein blochhauß gewesen/Walckenstedt genandt/und hernach darauff ein stark schloß gebauet worden. Daher hat das Wapen der fünff schwarzen balcken im gülden selde seinen ursprung. Joannes Pomar. Sächs. und Niederächs. Chr. p. 61. trabes has ballen vocat. An dialecto aliqua corrupta, pro *Walcken*. Ita ratio nominis constare evidencior. Porro *Ballenstedt* dynastiam inter veteres dynastias Saxonicas enumerare solent. Conf. Brotuff. L. c. L. 1. c. 13. p. 17. Hæc antiquum patrimonium hujus gentis. Inde in illo castro Elicus IV. (Brotuff. L. 1. c. 22.) collegium Canonicorum 943. fundavit, & multa Comitatus illius parte doravit, quam donationem Stephanus IV. & Martinus III. Pontifices confirmarunt. Filius non minus se religiosum exhibuit, & collegium illud in cœnobium Benedictinum commutavit. Ita dynastiæ paulatim extincta memoria, quam tamen hic laterculus servat. Qua ratione ex hoc laterculo Saxonicum emblemata natum sit, injecto ferto rutaceo, §. 3. vidimus.

§. XVI. Tertius in ordine supremo laterculus tessellis nigris & argenteis distinguitur. Brotuff. Anhalt. Chron. L. 1. c. 1. p. 3. daß *Ascanische* Wapen ist ein schachtspiel breth mit weiß und schwarzen feldern distinguit. Ex hoc intelligimus, *Ascanium* comitatum designari. Huic ab arce *Ascania* nomen, hujus vero ad *Ascanatem* ex Noachidis nescio qua sufficienti probatione referunt appellationem. Saltem ab hoc nomine ipsam Serenissimam familiam nuncupari est pervulgatum.

Veterum
Beringen-
sium i. Ur-
sinorum
tessera.

Ballea-
stedt.

Ascanius
comitatus:
Ad Hal-
berstadtien-
ses quo-
modo de-
venit.

Afcanium vero illud castrum & opidum (Ascherleben) antiquissimum cum Bal-
 lenstett/ cujus modo mentio facta, gentis creditur fuisse patrimonium. Quod ve-
 ro Carolus Magnus Berengarium, quod in baptismo cum Caroli nomine commuta-
 vit, primum Afcaniæ comitem constituerit, autoribus suis relinquimus traditionem.
 Albertus II. qui 862. vivis excessit, Afcaniam, quam 747. Pipinus diruerat, & Bern-
 burg arcem dicitur restaurasse. Dein Afcaniæ comitatum tenuit Henricus cogn.
 pinguis Alberti Electoris Saxoniae & Henrici primi Anhaltini principis frater, pater
 hincæ, quæ juxta Brotuffum in sextam duraverit generationem. Alibi legi, ejus filiis
 ereptam Afcaniam à patruo Henrico Anhaltino principe. Ab hoc Afcaniam nactus
 est filius Otto, cui cum filium vivus extulisset, ex fratre Bernardo nepos Bernardus
 II. successit: huic autem Albertus Halberstadenfis Episcopus, frater licet, ditionem il-
 lam eripuit, & collegio Halberstadenfi ope Elisabethæ Ottonis viduæ adieruit. Idem
 Halberstadenfis Bernardum III. possessione Afcaniæ dejecere, unde spoliati cogno-
 men ei inditum. Historiam compendio recitat Celebert. Nic. Rittershus. Exegef.
 histor. Geneal. p. 142. 143. *Ostione igitur sine masculo defuncto, Bernardi I. filii, Bern-
 hardus II. & Albertus Episcopus Halberstadenfis, de Comitatu Afcania certarunt. Subdi-
 ti homagium Bernhardo præstiterunt, Albertus jus in eundem Comitatum prætendens cum
 Capitularibus, astu & ope viduæ Ottonis multa molitus, vi tandem civitatem Ascherle-
 ben invasit, unde lites inter fratres orta, quas Albertus componere, remque eo producere
 laboravit, ut Bernhardus arcem & civitatem à Capitulo Halberstadenfi feudi jure reco-
 gnosceret, idque datis & acceptis investituræ literis utrinque firmaretur; Id quod recu-
 avit, & investituram ab Imp. Ludovico petuit, & impetravit anno 1318. quo anno è vita
 decessit, relicto filio Bernharde III. cognomento Spoliato. Cum Ottonis vidua de novo nube-
 ret Friderico Orlamunda Comiti, & dotalitio suo valediceret, Afcanienfes ad Episcopum
 & Capitulum Halberstadense remisit. Bernhardus apud Imp. Ludovicum de spolio con-
 quiescit, investituram Comitatus Afcania, & confirmationem omnium jurium obtinuit.
 Idem Imperator Afcanienfes ab Episcopatu Halberstadenfi edicto retraxit, omnesque præ-
 terea Comites, Dynastas, Nobiles, & Equites, tum temporis Domus Anhaltina Vasallos, ad
 Princ. Bernhardum Spoliatum de novo remisit, cum severa prohibitione, ne à quoquam alio,
 quam à Pr. Bernhardum dependant. Cui Casareo mandato omnes obsecuti sunt, & ipse
 Episcopus Albertus pluribus investiturarum actibus absque ulla contradictione præsens in-
 terfuit, &c. Alberto Episcopo mortuo Capitulum Halberstadense bona jam ante spoliata
 & restituta de novo occupat, & insuper habitus rescriptis atque mandatis revocatoris Lu-
 dovici Imp. ab omnibus & singulis subsequentibus Imp. renovatis ac confirmatis, in hodie-
 num usque dem detinet. Familia tamen jus suum sibi periisse negat, & hoc quoque la-
 terculo servat. Unde 1648. de novo illud scripto sibi vindicavit.*

Walder-
 see.

§. XVII. Laterculus qui principem parmulam à dextris stipat ad perpendicu-
 lum & transversum in quatuor quadrantes dividitur, & auro atque minio inficitur (4.
 würfflichte felder.) Notat ille dominum *Waldersee*, quod majori ex parte consistit
 in *Deffovia*, quam 1341. Albertus & Waldemar fratres conderunt, & quæ adjacent.
Hopenrodt Stambuch p. 28.

Wanns-
 dorf.

§. XVIII. Alia ad lævam Anhaltinum clypeolum stipat quadra cærulea, quæ aureis
 duobus baltheis ex sinistro latere descendentibus exornatur. Ita notatur comitatus
Wannsdorf, cujus memoria superest in nobili præfectura illius nominis, quam Cöthen-
 ses possederunt. Huic laterculo debetur galea duabus alis expansis insignis.

Molin-
 genf. Com.

§. XIX. Quæ pedis est prima area cærulea aquilam explicatis alis volantem, &
 linguam rubeam, crura vero aurea ostendentem, argento tingit. Hoc symbolon esse
Mulingensis comitatus intelligo, qui penes Barbianos com. fuit, unde in eorum etiam
 conspicitur scuto aquila, sed nescio an errore coccinea in argento.

Regalia.

§. XX. Media area pedis tota coccinea est. Diefes Wapen wird gemein-
 niglich genannt die blutfahn. Item das Wapen der Regalien, im latein vexil-
 lum prætorium, und sollen alle die jenne Fürsten/ so reichslehen haben/ diesen
 schild zu führen macht haben/ wie auch ein exempel an der Burggraffen zu Weis-
 sen Wapen zu finden. P. Albn. Sächf. Stambuch. p. 234. Ex errore autem
 factum reor, quod in Brotuffo frequenter hæc areola linea ex angulo lævo in pedis
 latus dextrum descendens diagonaliter secet scutum, coloribus additis rubeo &
 auro.

§. XXI. Extrema cum prima area videtur omnino convenire, argento enim Bernburg. *in*ta refert ursum nigrum, oculis & lingua rubeis, collari aureo ornatum, super muro quater pinnato gradientem. Si quid discriminis notandum sit, non tam in eo quaererem, quod murus primi laterculi ex laeva in dextram vergit, extremi contrario situ, unde urforum alter laevam respicit, alter in dextram converlius apparet. Id enim in Germanicis nostris clypeis discrimen non valde attendi saepe monuimus: quam in hoc, quod Brotuffus nullibi, quod obervasse, alteri urfo coronam addit, qua prior redimitus conspicitur, quinimo L. 4. c. 8. & L. 6. c. 6. ubi lineam dominorum Bernburgiorum describit, urfus etiam corona caret, colli contentus ornamento. Verum enimvero in Sibmachero & alibi hic quoque coronam video; ut & Spangenberg. *Udelsp.* P. 2. L. 12. c. 34. p. 318. coronatum ursum Ascanis ob Bernburgum convenire credit. Unde an ex errore alii hanc addiderint, an Brotuffi sculptor quam addere debebat aspingere neglexerit, non satis discerno, sed à peritoribus dicere malle. Uti Illustris amicus monuit, nunc etiam ursum hunc sine corona esse, & collare non auro verum argento tingi. Aliud certe hoc *δύμα* esse à primo illo, non tantum diversus situs evincit, in primis in scuto in quo nullus alius laterculus repetitus spectatur: verum etiam quia cum priori urfo familiarè Beringiæ s. Ursinæ significationem §. 14. asseruimus, non dubium est, hoc altero urfo Bernburgiam dynastiam designari, quod etiam titulus & nominis ratio, in urfi & castri pinnis designati notatione latens, demonstrat. Unde etiam Brotuffus L. 6. c. 1. pag. 91. cum Henrici I. principis Anhaltini clypeum pingit, discernit *der alten Beringer und das Bernburgische Wapen.* In *Sibmach.* *Wapenb.* P. 2. p. 35. Bernburgium insigne idem est, sed corona urfo adscripta. Ceterum Bernburgam arcem Albertus II. etiam restaurasse legitur: quod dein cum ditione cuius caput est, Bernardus I. Henrici I. principis trater in divisione sortitus ad posterum transmisit. Ex quibus abnepos Bernardus V. 1410. morte sua successione ad Georgium agnatum transmisit. Hinc in filijs Joachimi Ernesti secundus Christianus Bernburgum sortitus est, quod nunc quoque in ejus est nepotibus.

§. XXII. Descriptio hunc in modum scuto, tres incumbunt Galez. coronatæ. Ex prima prorumpit *αγρην* urfi scutarii coronati, linguam cruentam ostentans: Ex altera protenduntur duo brachia nigro & aurato (alternante colorum situ) habitu, quæ decussata singula manu fasciculum tenent pavoniarum pennarum: (Brotuff. L. 4. c. 1. p. 65. b. ita: *Zween überschrenckte aufgerichte Arm/ die haben in jeglicher Hand von Psauenfedern ein schönen/ fliegen-wedel/ die Seiden sâhet goldgelb/ schwarz/ grün/ roth und weiß an farben/*) tertia sustinet dena vexilla, auratis perticis suspensa, & Ascanis picta tessellis. (Regalium significationem in vexillis his alii quaerunt.) Unde significatio hujus cassidis facile agnoscitur, nec non prima: media videtur designare Anhaltinum ipsum principatum: quo retuleris quod d. I. Brotuffus refert, eo tempore Henrico ab Imperatore gratiæ principalis confertendæ captum esse consilium, cum pavoninis ejusmodi pennis multas abigeret. Henricus *musste ihm allwege vor dem tisch stehen/ und dienen/ wehret auch dem künigser mit einem Psauenwedel der fliegen/ und verhegete auch zu zuten seines Bruders Alberti das Churfürsten-ant.* Laciniis quæ cassides tegunt circa primam argentum, rubeus & ater color, circa mediam, aurum & niger, circa tertiam utrumque metallum, minium & si recte notavi niger color tingunt.

§. XXIII. Illa dispositio est scuti, quod in Sibmachero conspiciere est. Quomodo Vetera insignia. successive creverit areolarum numerus, ex Brotuffo agere didiceris, vel potius traditioni ejus fidem non satis tuto adhibueris. Certe si etiam verustis illis temporibus insignium gentiliorum concesserimus usum: nemo tamen facile argumentum hujus tam rudis fuerit, quin sciat recentioris inventi esse, ut *δύμα* plura eidem clypeo infererentur. Unde fabulam sapit, quod L. 1. c. 4. Bernthobaldo secundo clypeum quadripartitum ex Saxonis equo ferociente, Beringiorum urfo, tessellis Ascanis & trabibus f. fasciis Ballenstedii concinnat. Atriberto c. 7. iterum quadripartitum scutum Dren rothe schiffe
Talden. tribuit, loco equi Saxonici substituto Ursinorum Italarum, qualis nunc in usu est, & de quo deinceps agemus, laterculo. Reliquorum partem fere tripartitam sunt, priorem scuti partem urfo, posteriorem Ascanis & Ballenstedii symbolis occupantibus. Alberto IV. cui ab uxore obtigit comitatus Wolpensis c. 21. quarto loco dat frontem taurinam cum extantibus cornibus: quod crediderim Wolpense in signe statui: in reliquis

verò illud iterum omittitur. Ubi Marchia Soltwedelana & Brandenburgica accessit, hæc etiam symbola adjiuntur. De Brandenburgica aquilam dictum, cui in parmula cælestina sceptrum Electorale aureum inferitur. Quod verò Marchiam veterem seu Soltwedelanam concernit, ei tribuitur area bipertita, in priori parte aurea dimidiam nigram aquilam imperialem continens, in posteriori rubente clavem (ut puto argenteam) ein zwenfschildig Wapen / die läng im Schilde / nemlich das erste theil ein schwarzer halber Römischer Adler im güldenem Felde / im andern ein Schlüssel die länge im rothen Felde. L. c. c. 23.

Quando modernus typus assumtus,

§. XXIV. Quando demum hic typus assumtus sit, quo hucusque usi, ex Brotuffo discernere non licet. Si conjecturis agendum sit, crediderim Georgium fuisse primum, qui eouteretur, postq. ad eum Bernburgia successio delata erat. Vidi tamen alicubi superiori adhuc seculo illum typum, ut non nisi quadripartitus esset clypeus, ex Ascaniis tessellis, & urso super pinnis gradiente, incumbente toti parmula Anhaltina. Ita Adolphus Anhaltinus Episcopus Mersburgius apud Brotuff. Chron. Mersb. c. 16. p. 100. primæ areæ Anhaltinum $\delta\alpha\gamma\mu\alpha$, secundæ & tertiæ ursum coronatum super pinnas gradientem, quartæ tessellas inscripsit: imposita toti episcopatus scutulo.

Servestaniae lineæ addita.

§. XXV. Cæterum nec hodie aliquid in illa dispositione mutatum est, nisi quod linea *Servestana* tres adiecit. Cum enim *Rudolphus* princeps uxorem habuerit *Magdalenam* Joannis Com. Oldenburgici filiam Antonii Guntheri ultimi forem, ex qua Joannes modernorum pater natus est: ab avunculo hereditas nova accessit, novis areolis designata. Unde *Servestanorum* clypeus nunc tribus perpendicularibus & duobus transversis in 12. areolas distinguitur, ex his 9. anteriores eodem plane situ sunt, uti ab alii Anhaltinis retinentur, ad lævam tantum novo addito ordine trium laterculorum. Ex his supremus, qui ordine quartus & Ascaniis tessellis proximus est, cæruleus continet leonem aureum: Qui huic subjicitur ordine octavus & contiguus *Warnsdorfii* baltheis, aureus nigrum leonem repræsentat. Extremus demum, qui Bernburgio adhæret, cæruleus inter duas alas argenteas ejusdem metalli prospiciens caput caninum cum millo aureo refert.

Jeverana dynastia.

§. XXVI. Leo aureus in laterculo cæruleo notat *Dominiun Jevern*, quod dixi, ex hereditate Antonii Guntheri Oldenburgici delatum. Cæterum hoc *Dominiun* cum *Rustringia*, *Oiftringia* & *Wangelandia* Joannes Oldenburgius à propiore sobrina *Maria Edonis Wimeken* Dn. Jeverensis ex *Heilwige* Oldenburgia 1575. obtinuit, quæ adhuc viva ei subditos jurare voluit.

Kniphusium.

§. XXVII. Leo niger *Kniphusium* notat, quam prætensionem 1549. in *Cameram* delatam, eadem *Maria* cognato Joanni Oldenburgico reliquit: continuata illa lis, donec *Kniphusii* transigerent & renunciarent: Reliquit vero *Kniphusium* filio suo Antonio Antonius Guntherus: Nihilofecius etiam Anhaltini & insignibus & titulo utuntur, ob expectativam descendentibus utriusque sexus concessam.

Walter-Nienburg.

§. XXVIII. Extrema areola notat *Walter-Nienburg* dynastiam *Barbiensium* comitum, ex quibus *Walterus comes* (1278. mortuus) combusto *Münch-Neuenburg* alteram arcem condidit de suo nomine dictam. Cæterum cum hoc *Dominiun* morte ultimi Comitis ad Electorem Saxonie delapsum esset, hic Joanni princ. Anhaltino feudo obtulit: unde *Servestano* principatui insertum est.

Gales Jeverensis.

§. XXIX. Galcarum etiam numerus auctus est ob *Jeverensem* successionem addita quarta item coronata: supra quam eminent tres *struthionice* plumæ superius antrorsum reflexæ (zu oberst gerad vorwärts überfallend/) quarum media auro, extrema argento pinguntur; qui apex *Jeverensis* est.

Telamones.

§. XXX. Huic scuto altantes vidi *Telamones* duos leones; an ob *Jeverensem* successionem? nam alias Anhaltinis utros familiares fuisse existimo.

Titulus.

§. XXXI. Titulus est: *Princeps Anhalti, Comes Ascantia, Dn. Servestæ & Bernburgi*. Addit linea *Servestana* *dominiun Jevern & Kniphausen*.

Com. Berlingensis.

§. XXXII. *Sereniss.* princeps *Georgius Ariberzus* Joannis Georgii filius, Joannis Casimiri frater, Joannam de *Crossigk* duxerat, virginem nobilem, ea conditione ut filii qui nascerentur ad principale fastigium non aspirarent. Inde natus *Christiannus Ariberthus*, *Sophia* & *Eleonora* Joannis Georgii Com. *Solmenis* uxor. Filius ille quod de legitimo parentum matrimonio dubium nullum esset, utpote confirmato omnium quorum intererat consensu & *Ferdinandi III.* autoritate, parentum pacto ortus sui dignitati

gnitati præjudicari non posse censebat, unde Principis titulum quæsit; post varia ad demum consensum est in dignitatem Comitis, nomine dato *Com. de Bähringen*, ex antiqua gentis appellatione. Cæterum hic Christianus Aribertus 1677. in exercitu Cæsareo, in quo principis elogio gaudebat, adv. Gallos merens, morbo correptus interit, atque ita primus & ultimus eo titulo comes fuit.

§. XXXIII. Scutum ei datum est quadripartitum; primo laterculo ursum *Scutum* gradientem vetus *δᾶγμα* gentis, quarto Bernburgium ursum, secundo & tertio Waldersee tessellas ex auro & minio referentibus; Tori imposita parmula cum urso nigro erecto coronato.

§. XXXIV. Galeæ impositæ sunt tres coronatæ, ex quarum prima & tertia ex *Galea* surgebant urfi, ille coronatus, hic corona destitutus: mediam tegebat mitra (*Witze*) coccinea, ora reducta aurea.

CAPUT VI.

Atefinsi s. Estenses. Duces Ferrariae & Mutinae.

SUMMARIÀ.

Atefinsus à successione Ferrariensis exclusus.

1. <i>Domus Atefinsa s. Estensis.</i>	4. <i>Ecclesie Romana nota.</i>
2. <i>Ducis Mutinensis scutum & galea.</i>	5. <i>Aquila imperialis. Lilia Franca.</i>
3. <i>Familia ramus alter, ex quo Duces Brunsvici, alter Italicus, ex quo Ferrarienses. Cæsar</i>	6. <i>Tivulus. Mutina & Regium.</i>
	7. <i>Carporum principatus.</i>

§. I.

Illustissimo splendore à pluribus seculis *Estensis s. Atefina* domus nulli facile Itali *Domus Atefinsa s. Estensis.* carum cedit, plurimas vero post se relinquit, sed ex plurimis possessionibus non alias quam ducatus *Mutinae* atque *Regii*, & *Carporum* principatum retinuit.

§. II. *Mutinensis* Ducis, qui nunc familiæ princeps, ille clypeus est, quem *Ducis Mutinensis scutum & galea.* Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 301. *Cæsari Estensi* tribuit. Scilicet in longum tripartitus: ita ut palus primus imperii symbolo, *aquila nigra bicapiti in solo aureo*, exaretur: sustentata *Franca tessera*, *marginè auro & mimio denticulato* ambita: quæ etiam sunt symbola tertii palii, sed ordine contrario: Medius palus *coccineus gemmas claves dextra auream sinistra argenteam, in decussim trajectas, turrata Romani Pontificis tiara auro & gemmis instructa, coronatas* refert. Omnibus vero his imponitur scutulum *caeruleum, cum aquila argentea, corona, rostro & cruribus aureis*. Castis coronata sustinet *aquilam argenteam* mediæ scutuli typum: Lacinia autem dependens ex argento & cyano.

§. III. Ex his, quæ mediæ scutuli est, aquila ipsam *Estensem s. Atefinsam* domum *Familie ramus alter, ex quo Duces Brunsvici, alter Italicus, ex quo Ferrarienses.* designat. De cujus origine varias sententias alibi retuli in Syll. geneal. p. 447. seq. Neque hic universa repeto. Illud dixisse sufficiat, quod *Azo Atefinsus* secutus in Germaniam *Conradum II.* & *Henricum III.* Augustos, *Cunigundam Guelforum* primum, quietiam *Bavariæ* ducatum tenuere, heredem, post illam aliam *Cunigundam* *Conradi II.* Imperatoris filiam conjuges meruit. Ejus filii duo fuere: natus major *Welfus s. Guelfus* ex materna successione comes *Altorfi*, & dein *Henrici IV.* beneficio *dux Bavariæ* fuit, impetrata etiam potestate, ducatum ad posteros transmittendi: Hi præter *Bavariam*, etiam *Saxoniam* nacti sunt, sed utraque demum *Henrici Leonis* infortunio excidere. Restant verò amplissimi adhuc ducatus *Brunsvicensis & Lunenburgicus*, qui nunc quoque ab illis feliciter reguntur, qui à *Guelfo* illo descendunt. *Alter Azonis* filius patri *δμῶν* reliquam in Italia stirpem propagavit: in cujus potestate diversis temporibus major Italiae circa *Padum* pars fuit, *Genua, Mediolanum, Ancona, Verona, Mantua, & alia*. Præcipue tamen *Ferraria* diu eorum ut *Marchionum* regimine gavisa est. Demum *Borsus & Hercules Ducum* titulo & axiomate aucti sunt: quibus successere hujus filius, nepos, pronepos *Alfonfus I. Hercules II. Alfonso II.* De hujus, quæ 1597. contigit, morte ex *Thuanò* L. 119. p. 479. audiamus: *Omnium gravissima mors fuit Alfonso II. Ferrariæ Ducis, Herculis II. & Renata Ludovico XII. & Anna Britanna* *Cæsar Atefinsus à successione Ferrariensis exclusus.* *prognata filii, in quo illustrissima Atefinsorum principum tota Italia gens defecit, aut defecisset Roma credita est. Quippe Cæsar filius Alfonso alterius, qui Alfonso I. ex contubernio vilis fami-*

fæmina (hæc Laura Eustochia aliquibus exprimitur) natus erat, & *Julie Roborea Guidi Vbaldi Vrbinatis Ducis filia tanta successione in eapax Pontificis & sacri Cardinalium collegii iudicio semper habitus fuit. Et cum ea de re Alfonso Dux sæpius cum Sixto V. & Clemente VIII. egisset, & grandi se pecunia omnique alia ratione principatus beneficiarii, quod tam diu in sua familia fuerat, successione in Cæsarem agnatum S. sedis concessione transferri peteret, frustra fuerat, cum constitutionem Pii V. à Pontificibus successoribus solenni iurejurando statim in primis inaugurationis solennibus confirmari solitam obstare dicerent. Cum nihil impetrare posset, de Regio Lepidi, Mutina, Carporum opido aliisque ad imperialem jurisdictionem spectantibus ditioribus à Maximiliano & Rodolfo Cæsaris factam gratiam in Cæsarem Atestinum contulerat, (conf. eand. Thuan. L. 109. p. 1414.) ac insuper eum omnium aliorum bonorum mobilium, antiquissimo in Italia principatu congestorum, uniuersalem heredem testamento scripserat, eaque & consilio, ut his opibus subnixus injurijs denegatum beneficium vi ac potentia tueretur, & aliquando temporis occasione ueretur. Inde refertur: quomodo Cæsar ab initio, Alfonso ut succederet, extrema tentare sit visus, missis etiam legatis ad orbis principes Christianos, quibus Ferrarientium Ducis titulos & insignia sibi sumebat: misso etiam Romam Ziliolo comite, qui cum Pontifice ageret; cum hic nequidem ut audiretur obtinuisset, & Cæsar cum suis, diris Ecclesiasticis devoveretur, copiis etiam aduersus eum missis, ab amicis monitus cum Pontifice transegit. Conditiones apud eundem Thuanum legere est pag. 480. In quibus hæc etiam fuit: ut Romæ eandem ordinis prærogativam, quam Alfonso Dux olim habuit, post hæc etiam habeat: nec non ut sedes Pontificia ejus patrocinium & omnes ditiones ipsius Imperiales contra quemlibet defendat. Ex eotempore in eodem statu res familiæ mansere. Cæterum aquilam hanc Atestinam felicitatis sinceræ & durabilis symbolum interpretatur *Campante dell' armi* c. 9. p. 14. Olim vero Atestinæ familiæ insignia gentilitia fuisse ternas argenteas & rubeas fascias cum leone superincumbente, tradit Theod. Hæping. de Jur. insign. cap. 6. P. 3. §. 3. p. 325.*

Ecclesiæ
Romane
nota.

§. IV. Palus medius Ecclesiæ Romane notam refert, cuius Ferrarientes Duces etiam vasalli, officarii & vicarii fuerunt. Unde reliqui Atestini sola hac tessera excepta reliquas omnes gestare soliti, ut videre est exemplo Marchionis Atestini C. Estensis, ap. Chifflet. n. 332.

Aquila
imperialis.
Lilia Fran-
cica.

§. V. Aquilam Imperialem gratiæ donum esse, vix dubium fuerit. Rationem etiam aliqui allegant certarum affinitatum: inprimis quia Bonifacius ex hac gente circa 1050. in conjugio habuerit Beatricem sororem Imperatoris Henrici, vel potius Conradii. Lilia vero à Carolo V II. R. Franciæ 1432. Nicolao Atestino Ferrariæ Marchioni concessa esse, autor est *Tilius* apud Hæping. de jur. insign. c. 8. §. 1. m. 3. n. 55. & Labourcur. orig. n. 31.

Titulus
Mutinae &
Regium.

§. VI. Titulus est: *Dux Mutinae s. Modenae & Regii, princeps Carporum. Mutinam* quod concernit, jam sub Rudolfo I. Imperatore ejus dominatum sibi vindicavit 1288. Obizo Atestinus Raimundi Ferrariensis filius. Inde Franciscum Picum Mirandulanum Henricus VII. Mutinæ constituit vicarium, ut tamen sibi integrum jus civitatis Imperator servaret. Inde Passarnus Bonacolsius eam invasit: postmodum Manfredus Pius à Johanne R. Bohemiæ vicarius imperii ibi constitutus est: ab hoc Obizone II. Ferrariæ Marchioni principatus 1336. concessus est; Demum circa 1460. Borsum Atestinum Fridericus III. *Ducem Mutinae & Regii* creavit. Dein Pontifex Julius II. Atestinorum capitalis hostis Mutinam 1510. cepit, & Maximiliano Imp. cessit, qui Leoni X. eandem pignori dedit: Cum vero Clemens VII. à copiis Cæsareanis Romæ oblideretur, Alfonso Ferrariensis, qui jam antea Regium occupaverat, Cæsareo autem exercitui, ut recta Romam peteret, auctor fuerat, *Mutinam* armis recuperavit, atque ita confirmante possessione per sententiam Carolo V. suæ iterum familiæ asseruit. Qua ratione ad Cæsarem agnatum Alfonso II. morte delapsi sint Carporum ducatus, imperiali intercedente autoritate, modo diximus.

Carporum
principa-
tus.

§. VII. Carporum principatum quare non nacti sint Atestini, ex Jovio allegat *Conring. de finib. Imp. Germ.* c. 23. p. 524. (qui etiam de eo videndus, quod omnes hæc ditiones adhuc ad Imperium spectent.) *Alio quoque ingente Cæsaris beneficio Alfonso cumulate est auctus: nam Carporum opidum, de quo diuturna lite cum Alberto Pio contenderat, ei cessit, legitimaque possessionis jura per amplius Cæsaris codicillis est consecutus,*
quoniam

quoniam Albertus Gallicis addictus partibus, proptereaque majestatis reus factus, de jure totius fere decidisset. Ex hac benignitate 100000. aureorum nummum honorarii munere nomine ab Alfonso perfoluta sunt, ut in ararium Caesaris pervenirent. Conf. de eodem Thuan. L. I. p. 64.

CAPUT VII.

Avali March. Vasti & Pescaria s. Piscaria.

ARGUMENTUM

	3. Aquinatium tessera. Summuculi.
	4. Apex.
1. Avalorum origo. In Navarra. In Batica.	5. M. Pescaria.
In Italia.	6. Princeps Francavilla. Aragonia tessera.
2. Scutum M. Vasti. Avalorum δέγμα.	7. Apex.

§. I.

Avalorum s. Davalorum origo à Guilelmo Avalone, qui sub Sancio Abarca Rege in Navarra sedem fixerit, & ex regia Anglorum domo oriundus fuerit, deduci amat. Inde in Baticam concessere. Inprimis vero gentem illustriorem reddidit *Ruissius Lopezius*, Conestabilis Castiliæ & Comes de Ribadeo; demum infelicitatis exemplum. Ejus ex tertio matrimonio filius *Inicus* meritis in Alfonso IV Aragonum Regem Neapolis illustris, sedem fortunæ in Italia collocavit *Montis dorisii* comes.

§. II. Ex hac gente quatuor equites aurei velleris recenter *Chifflet*. n. 184. 226. Scutum M. Vasti. Avalorum δέγμα.

277. 306. Primus *Alfonsus Davalus M. Vasti* s. *du Guasto* clypeo usus est quadripartito. In 1. & 4. area cærulea gestabat aureum castellum, margine circumducto tessellis coccineis & argenteis composito. Quod gentile δέγμα fuit.

§. III. Secundum & tertium quadrantem iterum in quadras distinxit, quarum 1. & 4. senis ex auro & coccino tanis obliquis dextris exarabatur: 2. & 3. auro & minio transverse bipertita leone minio & auro pariter bipertito toti supercurrente ornabatur. Quorum illud *Aquinatium*, hoc gentis *Summucula* symbolum fuit. Nam *Inicus* *Montis dorisii* comes *Anronellam* filiam *Bernardi Casparis de Aquino M. de Pescaria* duxerat: ex cujus majoribus aliquam *Summuculam* fuisse existimo.

§. IV. Apex assignatur galeæ fascia tortili tectæ impositi culini frumentarii septeni spicati aurei. Lacinia sunt coccinæ & aureæ.

§. V. Eodem plane modo usus est insignibus *Franciscus Fernandus M. Pescaria* & *Vasti*, nisi quod auream spicarum faciem pro apice substituit. Nec aliter *Alfonsus Felix M. Vasti & Pescaria*, nisi quod galeam auro coronavit.

§. VI. *Inicus Avalus de Aquino M. Piscarie & Vasti princeps Francavilla* non minus quadripartito usus est scuto: & quidem primo quadranti Avalosiam tesseram, 2. Francavillæ, 3. gentis *Aquina* & *Summucula* notas inscripsit. Quarto vero tribus lineis distincto δέγμα Aragonicum, Hungaricum, Neapolitanum & Hierosolymitanum inscripsit. Quod à *Maria Aragonia* *Ferdinandi Aragonii D. Montalti* (qui patrem *Alfonsum II* regem Neapolitanum habuit) filia derivandum est.

§. VII. Galeæ coronatæ hic impositus culmos frumentarios spicatos septem aureos, cum transverso volumine chartaceo: FINIUNT PARITER RENOVANTQUE LABORES. Lacinia dextræ ex auro & minio, sinistræ ex argento & cyano.

CAPUT VIII.

Aumontii Dux.

ARGUMENTUM.

1. Gens Aumontia.	4. Chabot. Luxembourg. Baux.
2. Scutum. Aumont.	5. Maille.
3. Villequier.	6. Rochebaron.
	7. Turbus.

§. I.

Aumontia familia illustrem locum in nobilitate *Vellocassium* s. *Vexini Francici* à non uno seculo obtinet. Deduci vidit à *Joanne Domino Aumontii*, qui 1240. Abbatia *Gens Aumontia* de *Bes-*

de Bessons plura donavit. Ejus filius *Ioannam Droensem* ex regia familia uxorem habuit. Horum nepos *Petrus* Joanni & Carolo V. à cubiculis servit, & hujus iterum filius *Petrus cogn. Hutinus* Caroli VI. primus cubicularius fuit, ac *aursiflammam* gestavit. Hujus nepos *Jacobus* Philippo D. Burgundiæ à cubiculo servivit, pater *Fridericus & Joannis*. Ille filiarum tantum ex *Francisca* de Ferrieres Dn. de Thury pater, per *Annam* Claudii Montmorencii conjugem *Aumont*, Meru, Thury, Creveœur ad *Montmorencios* transmisit. *Ioannes B. d'Esbrabonne, Chappes, Couches* Regi in conservanda Burgundia fidelis & ejus gubernator fuit. Nepos ejus *Ioannes Marefcallus* Franciæ de regno bene meritus est. Hujus iterum nepos *Antonius Marefcallus, Dux & Par* Franciæ 1665. creatus est, atque ita novum domui intulit axioma: mortuus 1669.

Scutum. §. II. Ducis scutum quadrifidum est. Prima quadra *argentea rubentem canthe-*
Aumont. *rium adjectis 7. merulis apodibus*, quarum quatuor superiorem, tres inferiorem aream occupant, continet, designandæ ipsi genti.

Villequier. §. III. Secunda quadra *rubra cruce m liliatam auream* continet, adjectis 12. (Sammarth. dicit 14.) *plumbidibus ejusdem metalli*, quæ angulis inscribuntur. Tessera hæc designat familiam de *Villequier*. Ducis enim mater *Carola* filia Domini de *Villequier* & heres fuit.

Chabot. §. IV. Tertius laterculus iterum quadrifidus, in 1. & 4. *areolis aureis ternos capitones rubeos*, in secunda *argentea leonem rubentem, cauda nodata & bis in decussim traj. Et a*, in tertia *rubra stellam 16. radiorum argenteam* exhibet. Capitones *Cabotiam*, leo *Luxenburghiam*, stella *Balziam* f. *Banciam* (Baux) familias notant. Hæc verò assumptæ sunt tesserae propter *Antoniam Cabotiam* Philippi admiralis Franciæ filiam: Cujus mater *Magdalena* Theobaldi *Luxenburghii* Dn. de Fiennes filia, Theobaldi mater *Margareta Balzia* f. *Francisci Andriani*, ipsa *Antonia* autem *Joannis Aumontii* uxor fuit.

Maille. §. V. Quartam *Sammarthanus* & autor *Status Franc. 1676. fascis undosis ternis argenteis & rubeis* pingunt, notandæ familiæ *Rupichovartie* (*Rochechouart*) sed quæ huic cum *Aumontia* affinitas sit, non video. Unde alius fidem adhibere malim, qui familiam *Maille* notari existimant. Huic enim scutum *aureum tribus undosis fascis rubeis* exaratum tribuitur. Fuit autem *Joanni Aumontio* uxor, alterius *Joannis Marefcalli* avia, *Francisca de Maille* Dn. de *Chasteauroux*.

Rochebaron. §. VI. Quod toti incumbit scutulum *rubet, capite ornatum ex duplici vel triplici ductu tessellarum argentearum & carulearum*, designandæ familiæ *Rochebaron* in Burgundia. Causa ex eo, quia *Franciscus de Rochebaron* C. de *Berze* *Antonium Marefcallum* & primum postea ducem, cujus amitam uxorem habebat, heredem instituit, cum conditione nominis ac insignium.

Titulus. §. VII. Titulus (quod atinet Dominia) ille mihi notatus est: *Ludovicus Maria d' Aumont de Rochebaron, Dux d' Aumont, Par Franciæ, M. de Villequier, d' Isles & de Nollay, Com. de Berzé, Bar. de Chappes, de Rochet allé, Ioncy, Esbrabonne, Molinor, Dn. de Fayelle, Lis, la Motte, la Forest-Grilly & la Tour Brillebaud*. Rationem omnium reddere, meum non est: præter ea tamen, quæ ex superioribus colligi possunt, observandum, dynastiam de *Chappes*, *Petro Aumontio* cogn. *Hutino* allatam à conjugē *Joanna de Mello*. Ejus nepoti *Joanni Catharina* dominium *Esbrabonne* attulit.

CAPUT IX.

Domus Austriaca, Imperator, Archiduces.

ARGUMENTUM.

1. Domus Austriaca duorum, Germanicus & Burgundicus.	16. Altera areola Hungarica.
2. Imperatoris insignia.	17. Pontificis prætensio in Hungariam.
3. Aquila. Romanis militare signum.	18. Vetera Hungarorum divisa G.
4. A Persis. 5. Figura. 6. Duplicata.	19. Bohemica areola. Bohemorum vetus tessera.
7. Unde ea?	20. Leo Bohemicus caudâ bifurca.
8. An à Constantino & divisione Imperii?	21. Regum successio. Jus Austriacorum.
9. An ab exercitiis consularibus, duarum legionum?	22. Bohemica provincia. Moravia.
10. Quando caperit usus? 11. Color aquila.	23. Silesia.
12. Rationes & hieroglyphica significaciones.	24. Ejus tessera.
13. Aquila Regis Romani.	25. Lusaria utraque.
14. Parmula circumscripta. Hungarica fasciæ.	26. Ejus insignia. 27. Dalmatia.
15. Hungaria regnum & reges vari.	28. Apex.
	29. Croatia.
	30. Sclavonia.

31. Austria.
32. Fascia origo.
33. Veteres Austria tessera.
34. Burgundia.
35. Styria.
36. Ejus veteres Domini.
37. Ad Austriacam familiam.
38. Familie ex Styria Marchionibus.
39. Caruola.
40. Tirolis.
41. Ejus ex Austria Domini.
42. Scutulum pectorale.
43. Dispositio scutorum.
44. Rudolphi II. Imp.
45. 46. Alia.
47. Marthia Imp.
48. Ferdinandi II. Imp.
49. Ferdinandi III. Imp.
50. Leopoldi Imp.
51. Alia dispositio Archiducalis.
52. Maximiliani M. Ord. Tenton.
53. Alia apud Sibmacherum.
54. Ferdinandi Archid.
55. Caroli Archid. Ernesti Archid.
56. Leopoldi, & Ferdinandi Caroli Archiducum.
57. Arcolarum ratio.
58. Suevia.

59. Wirtembergia.
60. Burgovia.
61. Habsburgum.
62. Duplex. Comes principali dignitate.
63. Alsatia tessera.
64. Ejus Domini. Venit ad Austriacos. Nunc ad Gallos.
65. Kyburgum.
66. Pfretensis s. Ferretensis Comitatus.
67. Gorutia.
68. Carinthia.
69. Vinidorum Marchia.
70. Porus Naous.
71. Comitatus Cilejensis.
72. Superior Austria s. principatus supra Anasum.
73. Pileus archiducalis.
74. Apex Austriorum.
75. Lacinia.
76. Telamones.
77. Tutulus.
78. Veterumscuta. Alberti I. Henrici. Baden Com. Leopoldi. Alberti II. Rudolphi. Lenzburg. Hohenberg. Rapperschwyl. Rinsfelden. Leopoldi III.
79. Ernesti & Alberti. Alberti III. IV. V. Ladisla. Friderici IV. Alberti.
80. Andrea Cardin. Nelleburg. Veldkirch.

§. I.

Augusta Austriaca domus, uti nunc habet, in duabus consistit lineis, quarum altera Germanicam, Burgundicam vel Hispanicam alteram appellare solent. Communis pater utriusque fuit Philippus Austriacus Hispaniarum rex, genitis Carolo V. & Ferdinando, quorum uterque dein Imperiale diadema gessit. Porro inter hos 1521. illa divisio facta est, ut Germanicæ ditiones penes Ferdinandum essent, Burgundicæ & Hispanicæ in Caroli potestate manerent. Uterque vero in posteris transmisit successiōnem. Et quidem hoc tempore non nisi duobus modis, utraque linea uno constat: Germanicæ omni spe in Augusto nostro Leopoldo, Hispanicæ in potentissimo Hispaniarum Rege Carolo adhuc quiescente. Unde jam insignia utriusque iustanda sunt, ut ramus, ne nimium excreseat caput, Hispanica in suum locum & peculiare caput seruemus.

§. II. Quod Imperatoris ergo concernit insignia: (de quibus an domini an dignitatis sint, conf. Menestr. L'art du blas justif. c. 13. p. 326.) illa extant Wapenb. i. p. i. Et comprehendunt aquilam nigram bicipitem in solo aureo, cujus rostrum & crura coccoringuntur, quem etiam Chiffletius corona colorem facit. Imponitur vero corona Imperialis, quæ uti P. I. c. 6. vidimus, ab aliorum omnium magnatum corona differt. Et quidem Gallicæ diademe quam couronne, dicere malunt.

§. III. De Aquila hac Imperiali communiter agunt scriptores juris publici, qui Aquila consulendi erunt: Nec non qui prolixè admodum argumentum hoc exsequitur, sed cum judicio legendus Theod. Hasing. de Jur. insign. c. 6. p. 2. tota. Nos paucioribus contenti erimus. Et quidem inter signa militaria Romanorum olim etiam aquilas fuisse, notius est, quam ut probatione egeat: cum vero quinque consularia signa fuerint, præter aquilas, lupus, Minotaurus, equus, aper, hæc demum illis Mario autore cesserunt, ut P. I. c. 2. §. 20. docuimus. Inde aquilarum nomine signa ipsa militaria sæpe intellecta, & aquiliferi, qui ea gestabant. Ab his signis militaribus præcorum Romanorum, quis dubitet occasionem datam aquilæ, quæ nunc etiam Imperii nota? Nimis enim longe accessunt, qui insigne hoc delictum esse putant ex Deut. 28. 49. Cum plus quam certo constet, hoc insigne ab eis adscitum esse, qui sacras literas prorsus ignorabant: uti Excell. Bacler. Notit. hist. Rom. 4. 1. p. 65. & quidem à Persis ad Romanos transisse. Sicut ostendit etiam Brissonius de Regio Persarum Principatu. Interim non improbantur figura & explanationes emblematica, ex S. literis ad aquilam imperialem postea translata. Ita Fridericus III. Imp. in sigillo suo majori emblematico aquilam imperatoriam hac inscriptione decoravit:

Aquila Ezechielis sponsa missa est de cœlis; Volat ipsa sine meta, quò nec Vates nec Propetia evolavit altius.

§. IV. Cum vero à Romanis veteribus ascitam avem dicimus, non negamus etiam apud alias gentes usum vetustiore. De Trojanis quæ ferunt dubia sunt. De Pertis lulentis autor est *Xenophon*, qui Κορομαιδ. c. 7. de Cyro: *Erat ei signum aquila aurea, in hasta longa extensa*. Addit: *ac nunc quoque ipsum hoc in signe Persarum regi manet*. Conf. cund. i. *ἀνακτορ.* & Curt. 3, 3, 16. A Pertis ad Romanos mos ille aquilas gestandi transire potuit: quod hinc inde notant autores, nec diffidetur Lipsius, qui alias Romanos inventores statuit.

Figura. §. V. Sivero quales olim representabantur in signis militaribus aquilæ (vid. *Lips. de milit. Rom. & supra P. I. c. 2.*) cum ea figura conferas, qua hodie pinguntur, pene aliam dixeris esse avem. Sed non est insolens, in clypeis nonnunq. ab ea figura, quæ alias confveta, abire gestamina. Explicatam (*employée*) nuncupari eo situ, quo nunc solemus. eam pingere, aquilam P. I. cap. 5. diximus. Sed de eo non tot dubia vel disputationes, quam quod *duplicata* pingitur.

Duplicata. §. VI. Aliqui duas incorporatas aquilas esse opinantur. Ita *Lips. anal. ad milit. Rom. p. 278.* quem alii sequuntur, qui monstrosum existimant, uni corpori duo imponi capita. Sed cum non insolens sit in scutis ea videre, quæ natura nunq. produxit, vel aliter producere solet: nescio cur morosi essemus in aquila διπλοῦ: quam sententiam etiam confirmatam video authentica *ἑρμην.* Cum ut apud *Limn. Jur. publ. 1, 14, 6.* ex Imp. *Ferdinandi I.* constitutione monetana anni 1559. lego, appelletur: *Unser und des Reichs Kayserslicher Adler nur zweyen kopffen.*

Undeca: §. VII. Rationem duorum capitum quod concernit: nescio an refutari mereatur opinio *Nordermanni*, quam *Limn. l. c. n. 16.* sibi aliquandiu placuisse fatetur, sed ibidem refellit: cum isti visum est, denotari duas legionum Romanarum, quas Augusto imperante deleverunt Arminio duce Cherusci, aquilas: nam his positos esse Germanos, tertix legionis aquila à signifero in paludes demersa. Cui ejusdem farinx fabellam addere possumus, quæ Julio Cæsari aquilam adscribit bicipitem: eo quod aquila aliquando inter copias armorum in caput Cæsaris residens, duos corvos hinc atque hinc illi molestiam inferentes morte affecit. (quas ineptias Chastanæi rejicit *H. Spelmann. aspiolog. p. 35. 36.*) Sed in his examinandis vel tempus consumendum esse, nemo existimabit, qui, insignium qualis nunc est usus, prisca illis Romanorum temporibus ignotum fuisse meminerit: de quo argumento P. I. c. 2. actum est.

An à Constantino & divisione imperii §. VIII. Plures ad *divisionem imperii* respiciunt, & quidem vel eam, qua *Constantinus M.* sede Byzantium translata in duas partes Imperium divisisse visus est, *Orientalis & Occidentalem*, quæ non raro à duobus Augustis deinceps rectæ sunt, vel qua *Cærolus M.* cum Nicephoro Constantinopolitano transfegisse dicitur: quæ tamen non tam de alio jure quam finibus utriusq. imperii transactio censerit potest. (Conf. celeberr. *Bæcleri Cas. Germ. in Carolo M. pag. 31.*) Uti vero Carolo M. originem aquilæ bicipitis ascribendam, nihil mihi etiam probabile facit: Ita de *Constantini* divisione minus pugnarem. Ast in hoc argumento, ut idem *Bæcl. Notil. S. R. Imp. 4, 1, p. 65.* sollicitè distinguit, observandum est, non idem quæri, quando queritur: Utrum à Constantino Magno consuetudo protecta sit? vel an posteri factum ejus respicientes induxerint hanc consuetudinem? Primam enim questionem negare vix dubito, illis non ægrè assensus, qui alteram affirmaverint. Imo illa distinctione facile expediri credo, cum quicquid pro eo ut Constantino origo adferatur assertur, non aliud quam quod modo concessimus evincat: vicissim quibus illa impugnatur rationes, dumtaxat probent, ejus tempore nondum fuisse in usu. Huc retuleris, quod aliqui ala dextra orientalem, sinistra occidentalem Imperii partem protegi perhibuere. *Sub hoc emblemate A-lienora (mater Regis Richardi I.) aquila dicta est, quoniam duas alas expandit super duo regna* Uti Radulph. de Niceto autor coetaneus. cit. *Spelmann. aspiolog. p. 125.*

§. IX. *Philibert Campanil. c. 1. p. 4.* cum alias etiam enumerasset (nempe 1. quod post divisionem imperii Imperatores, Orientalis & Occidentalis, singulas gestarint aquilas, alter capite in lævam, alter in dextram verso, donec cum Græci hæreticos causa in tyrannos degenerassent, Occidentales suæ alterum caput adjicerent. 2. quod in divisione ita placuerit, ut testatam facerent, administratione in duos divisa unam esse voluntatem,) illi sententiæ subscribit: Romanis in usu fuisse, ut exercitus consulares non nisi binis legioni-

gionibus constarent, unde dux aquilæ perfecto exercitui debita: itaque Imperatoribus placuisse, quo exercituum suorum perfectionem testarentur, ut unis insignibus duas exprimerent aquilas, tandem has testandæ unioni & concordiæ, in qua robur bellicum, in unum contraxisset corpus, duobus tamen capitibus perfectionis notæ retentis: quo illa Plinii refert, qui dicit: *Non fere legionis unquam hybernasse castra, nisi aquilarum non sit jugum.* Nec non in columnis Antonini & Trajani Romæ extant imaginæ aquilæ bicipitis. Certe ad Constantini ævum aut propinquiora ei secula vix quisquam ascenderit, qui originem ex non dubiis monumentis indagare voluerit. Ita Spelman. atpilog. p. 36. *Hoc quidem gestaminis Theodosio juniori prioribusque Imperatoribus ignotum fuisse non est dubium, cum in universis utriusque imperii gestationibus nec aquila biceps cernatur, sed ne nigra. Bicipitium enim omnes referunt ad imperii divisionem significandam. Quam tamen à novissimis seculis commentum esse, plane evincit Friderici II. Imperatoris Chypcus, inter aliorum illius atatis principum in Ecclesia celebri Westmonasteriensis murali lapide etiam tum, incisus, & aquila quidem simplici non bicipite. Lipsius vero annotasse ait (putat columna Antonini) duplicem aquilam concorpoream, sicut in Imperii insignibus hodie solet, cum nec adhuc duplex imperium esset. Indicari autem hac autumat, è legione gemella fuisse, quoniam duæ velut aquilæ in unam sic mixtæ - aquilinis capitibus coronam vides imminere. Quæ cum donatica sit, aperte ostendit privati hanc fuisse, non imperii. Ejusmodi enim corona militibus dabantur ab Imperatore, non è contra. Alibi tamen p. 178. videtur conjecturam non omnino improbare. Bicipitem fecere, cum jam divisum esset imperium, ut hoc illud demonstraret. An ex hoc colligemus, ultima operis uti editum extat parti ipsum autorem non ultimam adhibuisse manum?*

§. x. Uti vero diu post Constantinum aquilæ bicipitis usum notando Imperio cepisse, sed respectum ad divisionem imperii habitum, vix dubito, ita quo Imperator ille cæperit, difficile fuerit nominare. Ego certe definire non ausim. Interim nec audiri merentur, qui apud *Limn. Jur. publ. Tom. IV. Add. ad 6, 6. p. 96. Carolus V.* adscribunt originem. Nam ante eum sigilla & numismata non desunt, in quibus aquila biceps: & avo Maximiliano jam aliqui persuadere conabantur, ut monitrum hoc aboleret. Unde quivis videt, ejus tempore jam fuisse figuram hanc in usu. nec melioris est commatis pro firmamento hoc allata ratio, ascriptum ideo alterum, quia *Carolus V. Rex Hispaniæ* fuerit, adeoque, cum hujus regni nomine aquilam gestaret & alteram ob imperium, duas has conjunxerit. Nam non aliter quam per somnium visa fuerit aquila in Hispanico regno scuto ipsius regni nota; Nam de Sicilia symbolo, non nego. Vide infra. Quod *Sigismundum* concernit, cui *Marianus Socinus* apud *Limn. l. c.* originem ascribit: illi viderint, quibus vetera sigilla frequentius inspicere licet, quamdiu ante eum bicipitis aquilæ usus in istis appareat. Ratio vero, ex qua assumisse ille dicitur, satis ex *Molineo* ibidem refellitur. Certe ante *Henricum III.* vix inveneris exemplum bicipitis, & æpe vero post hunc unum apparet caput. Hispani memorant in provincia Chili opidum esse, quod Imperiale ab hac causa nominant, quoniam in plerisque domibus & portis repererunt aquilas bicipites, formatas ut hodie videmus in Imperii lignis.

§. xi. De colore etiam aquilæ aliqua observanda. *Auream* initio fuisse gestatam & quidem in clypeo rubeo, fecialium plerorumque videtur esse traditio, sed quo idoneo veteri teste probetur, non video. Perhibent autem, *Ostomum M.* Imperatoris ex Saxonibus aurum in *nigrum colorem* hostibus tremendum commutasse. *M. Gilbert. de Varen. R. d' arm. P. 1. p. 52. & P. 2. p. 232.* Ubi tamen à *Carolo M.* clypei colorem cæruleum sumtum asserit. Sed quid de colore vetustioris temporis multis controvertamus, cum ne quidem constet, tunc aquilam in usu fuisse.

§. xii. Quod tandem concernit varias rationes, ob quas aquila assumta sit, vel allusiones etiam allegoricas: in illis adducendis non ero copiosus. Alqua tamen omnino notari, non inconveniens existimo. Et quidem aquila gentilibus eò majori in pretio, quia *Jovis* habita ales, unde apud *Iustin. 16, 5, 9.* *Clearchus* tyrannus *Heraclien*sis sibi per publicum cuncti auream aquilam velut argumentum generis præferri jussit, *Jovis* enim filius haberi volebat (conf. ad illum locum *N. Celebert. Freinshemii.*) Ob quod etiam ejus conspectus felix auspicium habitum. Vid. iterum *Iustin. 20, 37, 23, 4, 10. Sveron. in vit. Tiber. c. 14. Claud. c. 7. Galb. c. 4. Vitell. c. 9. Domit. c. 6. Liv. 1, 34.* Imo inter Christianos etiam non defuere, qui aquilæ conspectum felicitis ominis esse existimarent, quod à superstitione quantum abicit, alij judicent. *Tibuan. L. 4. p. 182.* memorat obser-

Quando cæperit usus?

Color aquilæ.

Rationes & hieroglyphicæ significationes.

observatum, antequam ad Mulbergam Joannes Fridericus Saxo Elector à Carolo V. vinceretur & caperetur, aquilam unius horæ spatio Cæsareorum exercitum in gyrum volitando lustrasse. Et *Lorin. comm. ad Deut. 28, 49.* perhibet: ad aliquot dies conclavis, in quo Paulus V. creatus est Pontifex, prope molem Adriani infedisse draconi marmoreo, quod est insigne Gregorii XIII. aquilam. Inprimis notabile est apud *Iustin. 12, 16, 5.* quod refertur, ea die qua natus est Alexander M. duas aquilas tota die præpetes supra culmen domus patris ejus sedisse, omen duplicis Imperii, Europæ Asiæque præferentes. (conf. *ibid. Freinshem.*) Inde solenne fere avis illa imperii fuit signum, tanquam quæ ipsa aliquem inter volucres haberet principatum (conf. diligentiſſimum *G. Joh. Voss. 3. Theol. Gent. 2, 76. p. 1139. & Sam. Bachart. Hierozo. P. 2. L. 2. c. 1. p. 161. seq.*) Tantominus mirum est, & Persis hoc symbolum placuisse, & à quibus hi mutuari potuerunt Romanis. Ubi vero semel non locum tantum inter signa militaria apud hos invenit, sed reliquias etiam præcipuit, ac solum servatum est, accessit tanto major dignitas, quæ nostris etiam, qui in Germania Romanorum imperium gesserunt, movere potuit, ut in hoc quoque memoriam antiquitatis servarent. De hieroglyphicis vel allegoricis significationibus aliquid diximus *P. 1. c. 5. f. 3. m. 1. n. 4.* confer *ibid. n. 3.* Nec plura hic addam. Nisi quod ipsis Augustis significationes ejusmodi non displicuisse arguitur illo Imperatoris *Stefmundi* apud *M. Goldast. T. 2. Reichsſagung. p. 140.* Der Adler ist in einem gulden ſelde/ bezeichnend Gott den Herren/ deß Sonne klar ſcheinet/ und der macht ruhe/ und von dem alle frucht entspringet. Der Adler bezeichnet uns die hohe Adelschafft/ die wir so gar vom himmel darein verzeichnen/ verkündigung auff dem erdreich der nacht/ als es schwarz ist/ da uns Johannes der Evangelist/ so ehrlich in deß Adlers weise ermabnet: das Gold aber bedeutet Göttliche klarheit/ deß ewigen glanzes. *ic.* His vero, si cui minus ad palatum videbuntur, sita seculo venia: sicut & illis apud *Nicol. Upton. de milit. offic. L. 3. p. 106.* *Cur solum sit aureum?* cum tamen ipse argentum auro præferre soleat. *Nempe quia aurum sit metallum mitiſſimum & nobiliſſimum, & quia non decet imperatorem in factis suis esse ferocem. Cur aquila fissa & explanata?* quia imperator non esset in suis factis saltem judicialibus magis declinans ad unam partem, quam ad aliam, sed indifferens ad utramque partem. *Cur nigra?* Niger color in aquila signat ferocitatem, pro eo quod imperator non esset nimis mitis aut vecors. *Et L. 4. p. 173.* *Imperator quia est dominus omnium portat aquilam, quæ quoque domina est omnium avium.* Eadem fere habet, nisi idem plane autor est *Ioh. de Bado aureo. p. 9.*

Aquila Regis Roman.

§. XIII. Hæc Imperatoris pingitur aquila: qua vero Reges Romani uti solent, simplex est, nigra, lingua, rostro & cruribus coccineis, circulo in capite ejusdem coloris: apud *Ioh. Jac. Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 48.* Nec dissentit *Limn. Jur. Publ. 1, 14, 29.* & concludit, fortasse inde esse, cum Imperator non tantum unum sed duplex Imperii repræsentet caput, sc. Imperatoris & junctim Regis Romanorum, Rex Romanorum unicum tantum, puta Regis, quod Imperatoris aquila duobus capitibus exornata conspicitur.

Parma circumscripta.

§. XIV. Aquilæ Imperiali videmus in orbem adjectas esse parmas, indices regnorum & provinciarum, quas hæreditario titulo possidet. Ex illis ad dextram prima quæ est, argento & minio octonis ductibus fasciatur. Ajunt rubeis his æniis terram mineralibus fertilem, argenteis vero quatuor Hungariæ flumina notari *Danubium, Savum, Dravum & Tibiscum*. *J. Tessam.* Loco cujus vitiosè *Varenn. R. d' arm. p. 291.* scribit *le Niss.* Ex hoc ipso mox intelligitur, Hungariæ regnum isto symbolo notari, quod Polonia & Russia, mediante Montibus Carpatibus, Transylvania, Bosnia, Styria, Austria & Moravia inclusum est. Ob hanc etiam causam, quod alibi notavimus, *Croji*, ut indicarent gentis suæ ex Hungariæ regibus ortum, clypeo candido tres coccineas inscribunt fascias. Ita etiam *M. Gilb. de Varenn. R. d' arm. P. 1. p. 95.* refert familiam de *Champalais* in Provincia Andium & Turonum gesta: scutum argento & minio fasciatum, ut doceant, descendere se à *Floro Pannoniæ rege*, S. Martini Patre. Qua fide, ipsi viderint.

Hungariæ regnum & reges varii.

§. XV. Hungariæ quod regnum est, Pannoniæ veteris partem nec non Dacia comprehendit, & varias passum est mutationes ac migrationes invasionisque gentium. Inprimis Hunni Gothis ejectis sedem ibi fixerunt, & Attila duce armis suis majorem Europæ partem vel vastarunt vel terruerunt. Inde cum Germanis permixti, qui Attila mortuo remanserant, Avarum sumere nomen, inde hoc cum Hunnorum conjuncto nomen

Hun-

Hungarorum natum est. Quamvis ergo post Atilæ mortem Ostrogothi, Gepidæ, & demum Longobardi ditiones has sibi afferuerint, tandem recepere sedes suas oppressi Auares, & finitimos etiam vexare ceperunt, inprimis cum seculo octavo confanguineis suis Hunnis iterum ex interiori Scythia evocatis jam aucti essent. Unde ex Atilæ posteris *Arpadus* regium nomen assumit. Inde à Carolo M. victi & subiecti sunt, sed posteris non desiere molestias facessere, donec ab Arnolfo aperte deficerent. Nec jam libertate contenti in finitima regna & provincias excurrentes gravissimas cladés intulerunt Germaniæ, Galliæ, Italiæ, Orienti. Donec ab Henrico Aucupe prælio ad *Merisburgum* superati, & dein ab Ottone M. omnino viribus fracti dicerent, se suis finibus cohibere. *Gaiza* primus gentem barbaram ab efferis moribus ad mansuetiorem cultum perduxit. Sed filius ejus *Stephanus* ad *Christi fidem* se & gentis magnam partem convertit. Inde *Henricus III.* Imperio subiecit hoc regnum, restituito adversus *Ovonem* s. *Abam Petro* rege; atque iterum *Salomonem*. Sed quicquid ita imperio juris in illud fuerat, tandem expiravit, cum non tantum *Gaiza Magnus* à Pontifice *Gregorio VII.* s. *Hildebrando* instigatus, jugum excussisset, sed & successores *Henrici* jus partum persequi vel nollent vel non satis possent: ut post *Fridericum I. Imperatorem*, qui armis illud persequi constituerat, nequidem aliquid tentatum sit (conf. *Celeb. Conring. de Finib. Imp. Germ. c. 17.*) Porro quæ ex Atila derivatur familia regno diu præfuit, usque ad *Andream*, à matre dictû *Venetum*. Hoc mortuo de regno disceptabant *Carolus Marcellus*, *Otto* dux Bavariz, & *Wenceslaus* (Ungaris *Ladislaus* dictus.) Bohemiæ rex, *Stephani* regis ex filia & soronibus nepotes: quorum quivis habebat parti suæ faventes. Cesserunt demum hic & iste, atque ita regia dignitas penes illum permansit, ex Andinis Neapolis regibus editum. Habuit is successores filium *Carolum Robertum* s. *Carobertum*, & nepotem *Ludovicum*, qui etiam Poloniæ rex fuit, & Neapolitanum regnum quoque sibi afferuit. Inde licet non sine turbis regno positus est *Sigismundus* Lucenburgius, maritus *Mariae* Ludovici filiz: post hunc ejus gener *Albertus Austriacus*, qui gravidam reliquit uxorem *Elisabetham*: cum ergo partum non expectantes proceres *Uladislaus* Poloniæ regem evocassent, *Elisabetha* vero enixa esset, filiolum *Ladislaum*, jam duo reges erant, sed illo ad *Varnam* cælo hic solus superfuit. Eo in apparatu nuptiarum extincto, suffectus est *Matthias Corvinus Hunniades*, huic successit *Uladislaus Polonus*, & demum ejus filius *Ludovicus* (ante *Die M. nat. Vs.*) *Ludovico* ad *Mohazium* cælo, qui sororem ejus uxorem habebat *Ferdinandus Austriacus*, qui dein Imperator fuit, æmulum quidem *Joannem de Zapolia* Comitem *Scepulium* & *Transylvaniæ* *Waivvodam* expertus est, ab *Hungaris* lectum & *Solymani* auxilio adjutum; sed prævaluit tamen, & licet *Joannis* vidua se, filiolum & *Budam* Turcis dedidisset, regnum reliquum retinuit. Post eum ad hunc usque diem ex Austriaca domo continua successione reges lecti sunt: & qui nunc *Leopoldus Augustus* Imperio præest, *Hungaricum* quoque scepit gerit. De jure successionis vel electionis vide controverf. apud *Brachel. l. 2. p. 92. 95. seq.*

§. xvi. Ad sinistram est parmula alia rubea triplici colliculo viridis insistentem ar- Altera
gentem crucem archiepiscopalem sustinens. De hujus crucis forma & antiquitate consu- arcola
li potest *Cl. Franc. Menestr. l'art du blas. justif. c. 9. p. 222.* Cæterum hanc circa 1000. Hungari-
Stephano Hungaria regi dedisse perhibetur Pontifex: ut ob strenuam in Christianismo ca.
promovendo operam (primi enim Christiani *Gaisæ* filius vel nepos, certe successer fuerat) crux illa tanquam apostolatus insigne deferretur ante regem. Vid. *Hapting. de jur. inf. cap. 6. P. 3. n. 138. Gilb. Varenz. R. d' arm. P. 2. p. 290.* dicit fuisse hanc formam sumtam à *Gaisa Stephani* patre, qui *Strigoniensem Ecclesiam* cepit. Sed in coloribus etiam variat, nam scutum argento, crucem minio tingit. Ex his apparet hoc etiam scutulo designari *Hungariam*. Cæterum *Hungariæ* apex est *galezæ* coronatæ insistentis struthiocamelus argenteus.

§. xvii. Huc spectat Pontificis in *Hungariam* prætenfio, de cujus fundamentis aliquando hunc in modum commentatus sum.

Pontificis
prætenfio
in Hunga-
riam.

Fundamenta allegantur juris Pontificii in *Hungariam*.

I. *Stephanum regem*, qui primus Christianus fuit, regnum obrulisse beato *Petro* cum omni jure & potestate sua, refert in epist. ad *Geizam regem, Gregorius VII.* apud *Baron.* ad ann. 1000. n. 20. & ad ann. 1074. n. 81.

Ast P. Ranzan. Epit. hist. Hung. indic. 8. p. 226. (sed scriptor suspectus utp. legatus per triennium apud Matthiam regem.) tantum dicit, venisse cum Romam, ut BB. Apostolorum aliorumque SS. martyrum reliquias videret, & *Maximo Pontifici exhiberet reverentiam & obedientiam, qua jure illi erat obnoxius.*

Verum *Conring. de Finib. Imp. Germ.* c. 17. p. 299. demonstrat, falsum esse, quod de Stephani fertur oblatione, licet benedictionem & coronam Roma sibi impertiri pro more ejus sæculi voluerit, atque B. Virgini regnum obtulerit. Ut & ex Bodino 1. de rep. c. 9. addit, Ungaros 1308. legato Pontificio circa hoc argumentum acerrimè obtulisse.

Si quis ex eo, quod Chartivitus Episc. apud *Surius in vita S. Steph.* dicit, eum à Pontif. ut se ducent diademate cohonestaret, ac ita à sede Apostolica regni coronam petiisse, arguere velit: nihil colligetur. Nam illa devotionis argumenta, non subjectionis instrumenta esse debuerunt. Unde nullæ conditiones præscriptæ Stephano, sed missa per legatum corona & crux. In ejus decret. L. 1. c. 3. *honorem Pontificum* (quo nomine omnes intelligit Ecclesiasticos) commendat, tanquam qui sint custodes divini generis & speculatores animarum: sine quibus nec constituentur reges nec principentur. Nihil aliud in specie de subjectione aliqua temporalis, qua regnum Romano Episcopo obnoxium esset.

2. Idem *Gregor. d. l.* urget, quod Henricus III. Imp. regnum hoc expugnans ad corpus Petri lanceam coronamque transfuderit, & pro gloria triumphi sui illuc regni direxerit insignia, quo principatum dignitatis ejus attinere cognoverit. Ast iterum satis ad hoc responderet *Conr. d. l.* p. 300. pietati, non alii intentioni Henrici hoc tribui posse. Et contrarium ostendi eo, cum ipse regnum subegit.

3. Argumentum, quod idem *Gregor. VII.* deducit ab Ecclesia, universali hæretice Romani Imperii, & Petri universali in regna omnia principatu, generale est, & alibi à nostris pariter & Pontificis profligatum.

4. Addunt ex *Maria de jurisdic. P. l. c. 19. n. 49.* quod hic viderit in registro Vaticanani de anno 1229. *Lancellotum* regem Hungariæ obedientiam Papæ promississe. Tum quod *Ludovicus II.* ob inobedientiam in legatum Papæ, excommunicatus pro absolutione 1280. in annos singulos 100. marcas argenti pollicitus sit.

Sed nisi in numeris error credatur, ipsa falsitas ex eo elucet, quia 1229. nullus *Lancellotus* sed *Andreas II.* regni clavum tenuit. Sic & 1280, *Ladislavus III.* non *Ludovicus II.* præfuit.

An verò respicitur *Ladislavus III.* quem apud *P. Ranzan. epit. hist. Vng. ind. 6.* Pontifex per legatum ob infamem vitam & libidinem petentibus primariis regni viris excommunicavit, & *privatæ regni judicio* (ita Ranzan.) *condemnavit*? Sed brevi post ipse occisus est à Cumanis 1290. Idem memorat *M. Job. de Thurocz. Chron. Hung. P. 2. c. 80.* sed dicit, legatum nihil in rege proficientem repatriasse. De *Ludovico I.* præfatus *Thurocz. P. 3. c. 22.* memorat, eum Romæ magno honore exceptum, cum in expeditione Neapolitana adv. Joannam occuparetur, & *auctoritate Domini Papæ absolutum super altare S. Petri 4000. floren. auri offerri fecisse ac presentari.* Hoc vero munus liberale dici potuit.

5. Addi potest, quod factio una Hungarorum adv. *Andream Venetum* à *Bonifacio VIII.* petierit, regem ad se mittendum *Carolus Robertum* adhuc puerum. apud *Ranzan. indic. 17. & Thurocz. Chron. Hung. P. 2. c. 82. 83. 86.* Iterum c. 89. Papæ legatus 1309. fulminat diras in regni nobiles Carolo adversus.

¶ 1. Qui *Wenceslavum Bohemum* ad sceptrum capeffendum adhortabantur, adv. Pontificis potestatem & auxilia suas offerunt operas apud *Ranz. d. l.* Sic & apud *Thurocz. d. l. c. 86.* quidam presbyteri Budenses Pontificem, qui interdicto subjecerat Hungariam, nec non Archiepiscopos & Episcopos regni excommunicarunt: haud dubie, quod se Pontifex rebus regni injuste ingererit.

¶ 2. Potuit etiam sine aliquo in temporalia regni jure, aliorum religionis Pontificiæ axiomatum vi, Papa in his turbis pro Carolo legitimo rege partes interponere suas. Sed historia actum docet, cum proceres minus attendisse.

Opponi etiam potest his, præter generalia adv. Pontificis potestatem, quod à regno illa à Pontificibus sibi vindicata potestas, nunquam agnita, sed quod à majoribus acceptum supremum jus transfusum sit ad posteros. Nec in solens superioribus etiam sæculis fuit, ut se negotiis ad se non spectantibus Papæ ingererent, quibus tamen frustra aliquis illa à lottorio-episcopia novum jus natum diceret.

Et for-

Et forte ipse Pontifex eam prætensionem omiserit, cujus argumentum esse posset, quod *Honorius III. in c. 33. extr. de iur. iur.* atque *Pius IV. apud Touan. L. 46. p. 781. 782.* ejus mentionem non fecerint. Unde hæc tenus Hungaria aut suo arbitratu aut ex regni legibus, non vero Papæ præscripto, reges accepit suos.

§. xviii. Antequam hinc abeamus: operæ pretium est vetera *δίσματα* recensere, quæ priscorum Ungarorum vel fuere vel fuisse finguntur. Conf. multa sed valde dubia apud *Theod. Hæping. de iur. inf. c. 6. P. 3. p. 317.* Ita notant 1. *equum candidum in scuto rubeo cum freno & ephippio.* 2. *Leonem cum gladio.* 3. *brassica alba capus cum capra.* 4. *corvum.* 5. *aquilam*, quæ Attilæ genti in primis datur. *Varenn. d' arm. P. 2. p. 190.* attribuit *lupum argenteum in parma nigra*; dein ad Gailam usque *viridem aquilam expansam in argentea*. Qua fide hæc prodant, ipsi videntur. Quod *corvum* attinet, forte ille tantum *Matthia Corvino* proprius fuit. Id enim *Corvino*rum symbolon vide ap. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 265.* De hodiernis insignibus elegantes sint versus, quibus *Sigismundus Betulius in Desser. Ehrenspiegel* lusit.

Vetera Hungarorum *δίσματα*.

In cruce sola salus: hæc orbis schema redempti;

Victor in hoc signo, Panno, eris Osmanidum.

Sub cruce, nunc vestem sanguis Tibi purpurat albam:

In cælo Christi Te diadema manet.

Unser heilbrunn ist das creuz / simbild der erlösten erde:

Durch diß Mahomet von dir / Hungar! überwunden werde:

Ob jezt rothes blut bepurper unterm creuz dein weisses kleid/

Christi ehren frohne wartet auß dich in der sternenheid.

§. xix. Secunda ad dextram parma *rubea* est, insignis *leone argenteo*, cujus *coro-* *Bohemia*
na lingua & falcula aurata, cauda bifurca. Hoc notari regnum *Bohemia*, Norico, *arcola*

Austria, Moravia, Silesia, Lusatia, Misnia & Voitlandia conclusum dubio caret. Vetera autem insignia Bohemorum fuisse tradunt *aquilam nigram in scuto argenteo*, datam ab *Ottone I. Wenceslao* duci, quem ab angelis miraculo ductum viderit, vel ab *Ottone II. Pretislao* filiz suæ raptori. conf. *Hæping. de iur. inf. c. 6. P. 3. p. 319.*

Bohema-
rum vetera
caulera,

320. cum historica relatione, quæ tamen utraque fabulas olet. Addit ex *Melch. Goldasto Ioh. Limn. Jur. publ. 3. 9. fin.* *Ottone* I. adiecisse *ahenum flammæum* in signum archidapiferiæ, quam *Boleslaus I.* dux in Curia Imperiali solenni obierit. Ex *Eodem* notat *Leonis* ungui dextro calicem aureum impositum in signum Archipincernatus. In *addit. T. IV. pag. 361. ex Hageccio* de aheno idem repetit, sed datum *Boleslao* in pœnam ob cæsum fratrem *Wenceslaum*. Unde *verordnet / daß die Herzogen in Böhmen / allezeit dem Kayser das wasser in cinem fessel in der fuchen stehend wärmen solten.* Addit quoque *Matth. Drefferum* pœnæ hujus, sed *Boleslao* personalis, meminisse.

§. xx. *Aquilæ* successit *leo*, quem *Fridericus I.* in expeditione *Mediolanensi* dicitur donasse. Ratio *duplicis caudæ* duplex, vel quod notaretur *Uladislai* virtus præcellentior, vel quod *Bohemi* leonem, ita pictum ut caudam intra crura sulcarent, simiam arbitrari & averfati fuerint.

Leo Bohemicus cauda bifurca.

*Pro nigris aquilis genti collatus honestæ
est rubeo in clypeo candidiorque leo.*

vid *Hæping. l. 2. p. 321. Cyr. Spangenh. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 34. p. 316. b. Limn. Jur. publ. 6, 6, 40.* conf. ibidem iocum amicum *Baldi*, cui *Carolus IV.* leonem dederat, sed cauda intra memora abfconsa. Ita & *Bartolus* memorat *de insign. n. 3.* sibi à *Carolo IV.* leonem rubeum datum cum duabus caudis in campo aureo.

§. xxi. Quod jus attinet, quo *Austriacæ* familiz hoc etiam regnum paret: sciendum Germanos à *Bojis* Gallica gente ejectos; hos iterum pulfos locum fecisse *Marcomannis*, quos circa 629. *Slavica* gens duce *Zecho* (*Lechus* socius *Poloniam* invasit) sibi cedere coegit: ab hoc *Zecho* duces numerantur: successit enim *Crocius* & huic filia *Libysa*, quæ nupsit *Primislao* *Pragæ* conditori, & eum secum ducem fecit; ab his reliqui fati duces. In quibus *Borsivoqius* circa 900. primus *Christo* nomen dedit, in qua fide perstitere filii *Sovigneus* & *Vladislaus*, hujus vero vidua *Drahomira* pagana Christianos plurimum afflixit, & præter forem *Ludmiltam* alterum filium *Wenceslaum*, cui sancti nomen, ab altero *Boleslao* trucidari curavit. Sed *Boleslas* filius patri *suavissimæ* iterum rem Christianam promovit, & *Judæis* auxiliariis, quibus ex eo privilegia & synagoga, paganis restitit. Ex duce primus regium titulum ab *Henrico IV.* (nam ex quo à *Carolo M.* victi, in potestate

Regum iur. cessio, Jur. Austriarum.

Imperii Romani fuerant, quod probat *Herm. Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 29.* nactus est 1087. *Vladislaus I. Wratisslaus iustus* (nam quod de Wenceslao Sancto ab Henrico I. Regia dignitate ornato dicitur, certum non est.) Sed illud axioma personale fuit: nam qui cum in regimine fecuti Duces iterum nuncupati, uique ad *Vladislaus*, quem denuo 1158. vel 1159. *Fridericus Barbarossa* regem dixit. Sed ne tum quidem perpetuus honor ille esse debebat, unde cum filius *Fridericus* sine Imperatoris autoritate diadema fumere ausus esset, cum uxore & liberis metu *Cæsar*is tolum vertere coactus est. Sed huius frater *Premislaus* (ob Ottonis IV. studium à Saxonibus *Ottocarus*, *Ottischgar* dictus) demum à *Philippo Augusto* Bohemiæ iuxta 1199. consecutus est, ut liceret semper Reges habere & sibi eligere. Eavero concessione in Bohemiam jus Imperio non periisse, probat allegatus *Conringius*. Duravit *Premislaus* progenies ad *Wenceslaus III.* qui 1306. à scario cæsus est. Successit initio ex torore Anna affinis *Henricus Carinthia Dux*, cui ab aliis oppositus est *Rudolphus Austriacus* Alberti Imperatoris filius; hunc mors cito rapuit, illi tua obfuit crudelitas, & quod electio sine autoritate Imperatoris facta non valida proceribus Imperii videretur. Unde *Henricus VII.* Imperator *Ioannem* filium suum, ei data *Wenceslai* alia filia *Elisaberha*, Regem Bohemiæ constituit: quem filius *Carolus* inter Imperatores IV. & hoc geniti *Wenceslaus* atque *Sigismundus* exceperunt: Hunc gener *Albertus* Austriacus & nepos *Ladislaus*. Post quem *Georgius Podiebradus* electus est; quem secutus *Vladislaus Polonus* & ejus filius *Ludovicus*, quò à Turcis cæso foriorius *Ferdinandus Austriacus* regnum obtinuit, & ad posterum transfinit. Hoc quidem seculo electo *Friderico Palatino* mutari videbatur corona, sed isto victo jus Austriacum amplius confirmatum est, eligendi potestate, qua Bohemi abusi essent, sublata. Cæterum hujus regni causa *Electoatus* in domus Austriacæ potestate est, & quidem inter seculares primus. In scutum Bohemicum ita ludit *Sigif. Betsl. Destrer. Ehrenspiegel. L. 4. c. 12. p. 496.*

Struxerat Europa hoc Hercynia nympha theatrum,

Hinc orbi ludos plurima scena dedit.

Sunt quæ dorsa tument, animosi lustra Leonis,

Hæc Habspurgiacus regna cubile legit.

Dieser schauplay ward Europen von Hercynien gebaut

Und die welt hat auff demselben manches Helden-spiel geschaut.

Diß gebürg hat seine helen / ist ein Löwen auffenthalt /

Zu dem Bohmischen der von Habspurg sich geselt in diesem wald.

Apex proprius Bohemiæ regno est ex castide coronata prominens *jugum expansum alarum rubearum argenteis corculis constitarum.*

Bohemica
provinciæ.
Moravia.

§. XXII. Provincie Bohemico regno subditæ sunt *Moravia, Silesia & Lusatia*, unde de harum etiam symbolis dicere convenit. *Moravia*, quæ jam *Silesia, Polonia, Hungaria, Austria & Bohemia* includitur, olim longè amplior fuit, & regio nomine incluta. Cum *Arnolfus* Imperator *Zwentopalcum* ultimum regem proscriptisset, *Hungari & Poloni* eam occuparunt. Dein seculo undecimo eam, quæ *Polonorum* fuerat, & hodie quoque sola eo nomine venit, *Uldricus & Brzetilanus* Duces saventibus *Cæsaribus* occuparunt, & tanquam Provinciam Bohemiæ reddiderunt. Unde una cum *Bohemia* in potestatem Austriorum venit. *Δρυμα* ejus *Marchionatus* est in scuto caruleo aquila argenteis & rubeis ressellis variegata; cui similis galeam coronatam loco apicis premit. *Lacinia* vero cocco & argento splendet.

Silesia.

§. XXIII. *Silesiam* includunt *Bohemia, Lusatia, Brandeburgica Marchia, Polonia & Moravia*, amplissimum & in 17. alios divisum ducatum. Hæc in *Polonorum* ditio- ne fuit, donec *Vladislaus* *Poloniæ* principatu à fratribus pelleretur, & profugus liberis non nisi illam partem quæ nunc *Silesia* est relinquere posset. Cum vero in posteris ejus multiplici divisione in plures principatus ditio distributa esset, omnes tamen demum in *Bohemorum* Regum concessere potestatem. Initium factum à *superiori Silesia*, in qua *Oppaviensem* ducatum *Wenceslaus R. Bohemiæ* sibi addixit, & notho suo tribuit- se legitur. Inde *Casimirus II. Teschincensium* sator 1288. *Wenceslao R. Bohemiæ* se sub- misit. Iterum *Casimirus III.* 1327. à *Joanne Rege* principatum feudum hereditarium accepit: Quo eodem anno etiam *Boleslaus II.* *Joannem* regem agnovit. In *inferiori Silesia* fratres *Vladislaus & Henricus Lignicum & Vratislaviensem* principatus subjecere eidem *Joanni*: Quod paulatim, in primis 1327. reliqui etiam *Duces* fecere; illi etiam

etiam

etiam qui aliquandiu testiterant, tandem tamen reliquis accedere necessum habuere. Demonstrat vero adductis monumentis fide dignis *Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 29.* licet Silesiæ Scriptoribus de re illa altum sit silentium, omne illud factum nomine imperii, quod jus illud Bohemiæ regibus concesserat: in quo præprimis Fridericus & Rudolphus autoritatem suam interposuere. Ex eo non solum in potestate Bohemiæ (licet *Vladislaus Lothicus & Casimirus Magnus* initio Poloniæ provinciam subtrahi ægre ferrent, & armis vindicare studerent) Silesia permansit, sed paulatim omnes ducatus, extinctis Piasfteis, qui illos obtinebant, ad regnum redierunt, nuper adhuc morte *Georgii Witelbelmi Piasfteorum ultimi Lignico, Briegensi & Wolaviensi* ducatibus eodem reueris: Solus ducatus *Oelsnensis*, postquam ad regium patrimonium relapsus erat, sed *Georgii Podiebradii regis filii* concessus, & ad horum posteros transmisisus, hodie in potestate Principum ex *Wirtenbergicis* agente est, quorum mater ex *Podiebradiis* est, sed beneficiario tamen jure à corona Bohemica tenetur.

§. xxiv. Silesiæ *ἀργυρα* est in laterculo aureo coronata aquila nigra, pectori impressa ex argento lunula cornibus sursum versis, imposita ejusdem metalli crucicula. Sed & plerique alii principatus Silesiæ aquilas geltare soliti, distinctas tamen non uno discerniculo. Galea clypeo imponitur coronata, sustinens caudam pavoninam inter duo cornua aurea, ex quibus quina utrinque protenduntur vexilla alternatim aurea & rubea. Lacinia pinguntur auro & nigro colore.

§. xxv. Lusatia, Bohemia, Silesia, Brandenburgica Marchia, Saxonia & Misnia conclusa à Carolo M. unà cum reliquis Slavicis Provinciis subacta, atque adeo ibi Marchia adversus Slavos reliquos constituta est, quam & alii & in primis ex *Witikingis* Munis orti Marchiones texere. (Conf. *nostrum Comm. de insign. Saxon. c. 1. s. 1. §. 17. 18.*) Cæterum (si fides *Herm. Cour. de Finib. Imp. Germ. c. 29. p. 787.*) inferiori 1075. Henricus IV. obnavatam fidelem operam *Regi* concesserit: cum vero ab aliis iterum occupata esset, Ludovicus Imperator *Iohanni Regi* reddiderit: Ex quo in jure Bohemorum mansit, sed ex parte à Brandenburgicis eorum beneficio tenetur. Superior quæ Hexapoli & ita Marchiam *Budissinensem & Gartzlicensem* complectitur, juxta eundem, ad Bohemos spectavit, donec *Dambrovia Bohema Miesconi* *Micislao Polono* nupta eam adferret marito dotalem 965. A Polonis ad Brandenburgicos delata est, sed *Joanne rege* iterum autoritate *Ludovici Imp.* rediit ad corpus Bohemicum. (Apud alios illa etiam legitur *Witikingis* prius paruisse, sed 1068. vel 1086. à Bohemis occupata esse.) Patrum vero memoria *Serenissimo Electori Saxonia* Lusatiam concessam esse, non opus est ut hic moneam.

§. xxvi. Lusatia duplici utitur symbolo: Inferior enim in scuto argenteo pingit bovem rubenum ventre albicante: superior s. *Budissinensis* Marchia in laterculo caruleo aureum murum nigro opere camentario distinctum & in pinnas assurgentem ostendit. Galeam Lusatiae inferioris ornat, inter panniculos auro & minio pictos mitræ ducali rubea, cujus vellere muris pontici factæ ora reducta candido colore & nigris maculis ornata est, impositum cum collo caput aquilæ argenteum. Superior Lusatia apicem habet, inter phaleras ex auro & cyano, galeæ coronatæ impositum jugum alarum complicatum, cyano superius infectarum, inferiori parte auro pictâ, ut pinnæ muri distinctioni serviant: sicuti dixi *Comm. de insign. Saxon. c. 2. §. 2. 9.*

§. xxvii. Leoni Bohemico ex adverso opponitur, & ad sinistram secundum locum occupat parmula carulea inscriptis tribus coronatis aureis adversis leonum vel pardorum. Hoc symbolo Dalmatia designatur: regnum ad oram Adriatici maris ab Italiæ finibus in Macedoniam usque protensum, & Pannoniis conterminum, veterum Illyricum. Hoc cum domuissent Romani, sub eorum fuit imperio, donec *Slavi* illud etiam occuparent. Ex his peculiare fuit regum. Qua ratione autem ad *Hungaros* successio delata sit, ita refert *M. Joh. de Thwroc. Chron. Hung. P. 1. c. 56. pag. 64.* de *S. Ladislao* qui 1095. obiit. Ipse primus Dalmatiam atque Croatiam suæ Monarchiæ jure perpetuo subjugavit. Cum enim rex *Zolomerus* sine liberis decessisset, uxor ejus, soror regis *Ladislai* ab inimicis viri sui multis injuriis pragravata, auxilium fratris sui regis *Ladislai*, in nomine *Iesu Christi* imploravit: cujus injurias rex gravior vindicavit, & Dalmatiam atque Croatiam integraliter sibi restituit: quam postea predicta regina suo subdidit domino: quod tamen rex non fecit propter cupiditatem, sed quia secundum regalem justitiam sibi competeat hereditas, quoniam quidem rex *Zolomerus*

in primo gradu affinitatis eidem attinebat, & heredem non habuit. Eadem tradit Antonius Bonfin. *Rer. Vng. Dec. 2. L. 4. p. 224.* Qui diserte addit, *Zolomerum uxori regnum legasse, & hanc iussisse deinceps Dalmatiam & Croatiam uniuersam Vngarica ditionis haberi. Ex quo quidem tempore Dalmatis & Croatia Vngari jure imperare ceperunt.* Oportet tamen mediterranea potius quam maritimam oram in potestate Ungarorum fuisse: Nam idem Bonfinius *dec. 2. L. 5. p. 238.* Veneti maritima quadam paulo ante in Dalmatia occuparunt, quum cetera & presertim mediterranea jamdudum Vngari possiderent, veluti in hunc usque diem retinent. *P. p. 239.* recenset, quomodo Colomannus icto de defensione Dalmatiæ fædere in Dalmatia liberius diversari cepit: *Quem quum illius ora nobiles tutius adirent, continuo admonebantur, ut pristina libertatis ex Vngarica societatis memorares essent, seque quum huiusmodi Dalmatæ à Venetis defecere, ad Pannonum societatem redire, atque in primis Iadrenses, qui ejecto Veneto magistratu missum à rege presidium admiserat. Horum exemplo ceteri ducti, Venetos undique exegerunt.* Addit Ungarorum annales aliter rem referre: *Colomannum collatis cum Petro signis, qui ejus regionis rex erat, in monte Medrusia editissimo, quem Petergazdium, id est, Petri montem nunc appellant, atrocissime pugnasse, casorege, Dalmatiam jure belli Vngaria adiecisse. Inno à Petro post Ladisla mortem, qui eam Pannonibus addixerat, occupatam potius recuperasse videbatur, recuperat à Nortmannorum classe capisse vexari &c.* Ulterius ostendit Colomannum, ut diuturniori sibi beneficio Dalmatas obstringeret, ultro illos libertate donasse: pergit docere, quomodo Dalmatiam recuperarint Veneti, sed à superveniente Colomanno victi, & Dalmatia denuo recuperata sit. Inde sub R. Stephano 1166. à Venetis vexati ad Græcos & Emanuelem Imperatorem defecere, quam à Venetis teneri maluerat. Denique sub Sigismundo rege Dalmatiæ quæ tenent in potestatem suam redegere, ap. eund. *Bonfin. Dec. 3. L. 3. p. 401.* Et quidem aliqui ære ætium jus comminiscuntur, quod idem refellit *l. 2. p. 382.* Mansit tamen pars Dalmatiæ & jus penes Hungaros, & apud reliquos, qui Venetis & Turcis parent, ut idem non semel memorat, memoria Hungarici nominis & amor. Cæterum cum Ungari ipso regno hujus quoque Dalmatiæ isti infertæ jus ad Austrios delatum est, & nunc quoque ser-

Apex.

§. xxviii. Dalmatico scuto si apex imponatur, ille est coronatae galeæ inter expansas duas alas nigras impositum caput leoninum coronatum & fascia redimitum aurea, cujus extrema foliolis ornata volitant. Phaleræ dependentes auro & cyano pinguntur. *Wapentb. P. 2. p. 1.*

Croatia.

§. xxix. Bohemica scutulo subijcitur parmula tessellis argenteis & miniatis repleta. Numerum tessellarum non satis determinatum credo, alicubi enim in latum sex, in longum octo ordines numeravi, alibi aliter. Hoc symbolo Croatia (*Bonfin. Rer. Vng. Dec. 1. L. 1. p. 21.* eam à M. Valerio Messala Corvino domitore Dalmatarum & Pannonum *Corvatiæ* dictam putat.) Carniola, Dalmatia, Bosnia & Sclavonia inclusa regio, designatur. Hæc eodem jure cum Dalmatia in Hungarorum potestatem venit, quod §. 27. vidimus. Cæterum hujus etiam titulum fumsere Colomanno rege Veneti apud *Bonfin. D. 2. L. 5. p. 240.* sed iterum omittere coacti sunt. Ita hæc etiam cum reliquis Ungariæ coronæ annexis regnis ad Austrios devenit, & nunc quoque, quantum ejus à Turcis liberum est, eorum imperio gaudet. Apex Croatiae est *Wapentb. 2. p. 1.* ex coronata galea jugum alarum ad modum scuti tessellatarum: phaleræ ex argento & cocco.

Sclavonia.

§. xxx. Croatico è regione opponitur, ex leva tertium ordine, scutum Sclavoniae index, nempe aureum in scripto brachio, rubro indumento, acinacem argenteum strictum tenente. Apud *Varenn. p. 322.* leguntur etiam Bosniae reges in parma cærulea gestasse brachium auratum gladio stricto, cujus cuspis sursum verteretur, minax. Porro Sclavonia proprie dicitur, quæ olim *Pannonia interamnensis, & Valeria* dicta, *Dravum & Savum* interjacet. (*Conf. Joann. Sambuc. Rer. Vng. append. ad Bonfin. p. 760.*) Cæterum quod late admodum extensum fuit Slavorum imperium, in hoc solo nominis memoriam reliquit. Eam uti Hungariæ proxima est, primam in ejus potestatem concessisse credo. Modum vero quo id factum sit, vel tempus, exprimere nequeo. Porro cum Dalmatia & Croatia Hungariæ unita, cum hac ad Austriacos venit; quantum videlicet ejus hodie à potestate Turcarum adhuc libera est. Apicem consti-

constituit galeæ coronatæ, inter jugum expansum alarum nigrarum foliis vel corculis consarum brachium acinaceticum intentans. Lacinie sunt aureæ & coccineæ.

§. xxxi. Hæc scuta fuere regnorum tesseras experimentia, sequuntur ea quæ principatus notant. Ita quartum locum ex dextro latere occupat *parmula rubea fascia transversa argentea exarata*. Indubium est, hoc emblemate *Austriam* designari, Bavaria, Bohemia, Moravia, Ungaria, Styria & Salisburgensi Archiepiscopatu inclusam. Hæc provincia olim *Pannonia* pars, aliquandiu sub *Bavaria* fuit ducibus. Inde à Cæsaribus ci *Marchiones* præpositi, quæ dignitas in usu fere erat circa illas regiones, quæ limitaneæ fuerant imperii. In primis vero claruit *Luitpoldus* s. *Leopoldus* primus *Marchio*, qui dignitatem ad posteros transmisit, Imperatoris *Henrici I.* gener, Illustris cognomine dictus, qui 988. vivis excessit. Eum *Otto Frisingensis* ex *Bambergensibus* comitibus deducit; malim verò cum *Aventino* cum *Eberhardi* filium, & *Arnolfi Ducis Bavariæ*, (à cuius etiam altero filio *Arnolfo* *Comites Schirenses* & per hos *Duces Bavariæ* hodierni atque *Comites Palatini* oriuntur) agnoscere. Ab eo reliqui omnes *Marchiones Austriæ*. Intereos *Leopoldus V.* Sanctis à Pontifice adscriptus est: filium epus *Henricum* *Fridericus Barbarossa* Imp. creavit *Ducem*, & plurimis privilegiis donavit, ut videre est in diplomate dato 1156. in *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 2. p. 168. Quin imò ex verbis, *Si quibusvis Imperii publicis curiis Dux Austriæ præfens fuerit, unus de Palatinis Archiducibus esse censendus, & nihilominus in confesso ad latus dextrum imperii post Electores principes obtineat primum locum.* p. 186. colligit *Archiducibus* primum axiomam datum, quod dein *Albertus* & posteri omiserunt, donec à *Friderico IV.* & *Maximiliano* resumeretur. Defecit mascula progenies in *Friderico Bellioso*, cui etiam à *Friderico II.* regia dignitas aliquandiu collata erat. Inde præfere Austriæ *Hermannus M. Badensis* Gertrudis Austriæ maritus, cuius filius *Fridericus* heres *Napoli* cum *Conrado* decollatus est, & *Margaretæ* item Austriæ maritus *Otocarus* *Bohemiarum* rex, exclusis *Misniæ* marchionibus ex Austro sanguine, Austriam rexere, donec hunc bello vicit & peremit *Rudolphus Imperator*, & provinciam rectore vacuum 1182. filiis *Alberto* & *Rudolpho* contulit, à quorum illo tota *Serenissima* familia, quæ hodie etiam rerum potitur, descendit.

§. xxxii. Quod *fasciam* atinet, aliqui cum *Cuspiniano*, *Danubium* representari credunt, qui Austriam secet: communis traditio, *Leopoldum VII.* *Ducem* in expeditione *Henrici VI.* in *Palæstinam* 1191. adeo fortiter se gessisse, ut primus turrim civitatis *Ptolemaidis* confendens totam vestem candidam prius cruentam retulerit, excepta parte quæ baltheo recta erat. vid. *Limn. Jur. publ.* 5, 6, 22. *Blondell. geneal. Franc. plen. assert.* T. 2. p. 362. *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 2. p. 172. Ex *Oliv. de la Marche Ioanni le Labour. orig. des arm.* pag. 8. *Dux Austriæ Fridericus* & frater ejus *Ispar* vocantur. Idem n. 59. examinat hanc relationem, & collatis aliis fabulam esse contendit. Minus probabiliter *Felix Faber* hoc adscribit alicui Austriæ *Marchioni*, qui sub *Carolo M.* in seditione contra sacrilegos id specimen suæ ediderit fortitudinis. *Conf. Haping. de jur. inf. c. 6. P. 5. p. 333.* Alii in *Borussia* id contigisse perhibent.

§. xxxiii. Ante hanc *fasciam* quæ fuerit *tessera Austriæ*, non una est auctorum *Veteres* sententia. *Conf. Th. Haping. c. 6. P. 5. p. 332.* Alii dant *albam crucem nigro in chypo*, & *Austriæ* *tessera*. in *galea* duas candidas angeli alas, atque in medio illarum aureum draconem. Alii *aquilam candidam cum alis aureis in scuto caruleo*: in *galea* vero *aquilam* itidem *argenteam* nigris fursum porrectis alis. Alii in *rubra areola aquilam ex nigro & albo bipertitam*: super *galea* vero *auream aquilam* expansis alis. Alii *aquilam auream* alis expansis, *dextranigra, sinistra alba*, in *parma carulea*: in *galea* ejusdem potioris metalli *aquilam*. Alii tres *alaudas*: alii verius, quæ etiam communis fere sententia est, *quinque alaudas* (al. *philomelas*) *volantes aureas in scuto caruleo*. Le *Labour. de l'orig. n. 59. 135.* erroris nostros arguere non dubitat, qui *aquilulas* (alerions) nescientes *alaudas* dixerint. Sed non patimur, pro arbitrio suo ut statuere Gallo de nostris liceat. Porius *laudarum* harum originem non absurde referunt ad *LEG. X. ALAUDARUM*, quod cognomen illius legionis fuit, quam defendendo flumini ad *Danubium* contra *Decebalum* hostem collocauit Imp. *Trajanus*. *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 1. pag. 132. rationem cognomenti illius legionis edit. *Von den auffgespizten Sturmhüuten / welche den Häuben der Verchen gleich sahen/ oder weil sie Verchen auf dem Panier subyete: daher nachmahls die Marggraffen von Desterrich fünf güldene Verchen im blauen*

blauen Feld zum Wapen behalten. Ita veto de illo veteri & novo Austriae symbolo
 Sig. Bezul. Dester. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. p. 173.

*Romulidum è belli signis voluit arat alauda
 in scutum, bellis Austria clara, tuum.*

*Nunc Mahometana signatur sanguine gentis:
 Imperii clypeus sis mane,isque diu.*

Die Lerch D Desterreich flog von den krieges-fahren
 Der Römer dir in Schuld/ du krieg-berühmtes Land.

Was dich jezund bemahlt/ ist blut der Saracenen:

Sey ferner wider sie des Reiches schild genannt.

Cæterum apex vetus erat galeæ coronatæ insitens alauda scutaria sed coronata. Re-
 centior cauda pavonina, de qua §. 74. agemus : nec non §. 73. de pilco ducali vel
 archiducali.

Burgundia

§. xxxiv. E regione ei respondet parmula *sexies auro & cyano oblique à dex-
 tra fasciata, margine coccineo*. Hoc notatur *Burgundia ducatus*, qui cum prior familia
 adhuc superesset, ejus *ànyua* fuerat. De eo verò agere differemus ad insignia Regis
 Hispaniæ, ubi novam & prisicam et tesseram juxta videre auctur.

Styria:

§. xxxv. Quintum ad dextram scutulum *viride* continet *gryphum absque alio
 perrepentem argentum, scintillas ex auribus, naribus & ore vibrantem*. (ita *Chifflet. Eq.
 A. V. ins. n. 211*.) Communiter appellant, *feuer-spende thier*. Galli *Stier*, vel *gryphon
 sans ailes*. ut *Varenn*. *Felix Mallecolus Pantheram* appellat. De *tauro* consentit & ob
 hoc etiam in figura æri incisa cornua bestiæ exprimit, pedes tamen gryphinis similes
 esse patitur *Dester. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. pag. 175*. Es haben vor zeiten in
 diesem Land (*Steyermarck*) die *Taurisci*, auff *Teutsch*/ die *Stierer*/ gewohnet.
C. Tacitus nennet in *Pannonien* / von welchen damals diß Land mit begriffen
 worden / die *Völcker Aravitcos* und *Oios* : ist ohne zweiffel von den schreibern
 das wort *Taurisci* in *Aravitcos* verkehret worden / wie dann das andere wort
 gleichsam das erste erkläret / und ist *Oli* das alt-*Teutsche* *Ossen* / wie noch heut
 zu tag die *Nieder-teutschen* das *hoch-teutsche* wort *Ochsen* aussprechen. Also
 haben diese *Völcker* wegen ihrer stärke und tapfferkeit / entweder sich selbst von
 einem *Stier* oder *Ochsen* genennet / oder von andern diesen namen bekommen.
 Es ist vermuthlich / daß das uralte *Wapen* dieses Landes / nemlich das auffrecht-
 te weiße *Pantherthier* im *grünen* *Feld* auß ohren und rachen *feuer-flammend*
 vor zeiten ein *Stier* gewesen seye : Wie dann solche *Wapen-verkehrungen* auch
 bey andern *Fürsilichen* familien nicht ungewöhnlich. *Ibidem pag. 180. ita insignia
 commendantur* :

Stiria Alexandri pantheram emblema Monarchæ (Dan. 7, 6)

fert clypeo: Stiria sceptrâ Monarcha tenet.

Arma parit, ferrum mater sibi cornus Tauri.

Hosibus iratis illa sit ira satis. (Anagr. Stiria, iratis, sit ira.)

Den Monarchen *Alexander* hat das *Pantherthier* gebild :

Von Monarchen auch bezeyt / *Stier* führt diß thier im *Schild*.

Es gebihret / wie der *Stiere* *hörner* treibt / ihm selber *waffen* /

Steyr kan steuren seinem feind / und den zorn mit zorne straffen.

Ita etiam apud *Hapting. de Iur. ins. c. 6. P. 5. m. 3. n. 644. Tauriscis antiquis incolis Styriæ
 datur militiæ signum taurus. Apex parmæ debitus est ex galea coronata* *αὐτῶν* tauri
 scutarii ignivomi.

Ejus ve-
 teres Do-
 mini.

§. xxxvi. *Styriam* notari occupavimus dicere, provinciam *Austria*, *Ungaria*, *Car-
 inthia*, *Carniola* & *Salisburgenti* *Episcopatu* terminatam. Ea *Barvaris* paruerat cum
Carinthia. 1030. *Conradus* eam à *Ducatu Carinthiæ* separavit, & *Marchiam* constituit,
 imposito quo imperii fines tueretur *Ostocaro* ex *Styria*, *Comite* in *Muertzhall* & *Ave-
 lenz*, *Ducis* *Carinthiæ* *Marquardi* ex fratre pronepote. Cujus *Ottocari* majores à *Friulfo*
Styriæ præfecto sub *Alarico R. Gothiæ* deducunt, *Marchiones* *Styriæ* appellant, &
 illis etiam *Odoacrum* *Italiæ* *Regem*, qui *Augustulum* imperio dejecit, interunt. *Conf.
 Bucelin. German. P. 3. p. 219*. Ex eo lati reliqui *Marchiones*, in quibus *Leopoldus* 1120. ab
Henrico V. in hereditario marchionatu confirmatus est. *Filium* ejus *Ostocarium* *Fri-
 dericus I. Imperator* *Ducem* *Styria* creavit. Hic gener *Leopoldi VII. Austriae* *Ducis*
 leprofus

leprosus & sobole carens consensu statuum vendidit socio ducatum, & reliquam vitam in Carthusiano canobio exegit. *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 3. pag. 176. Johann Enenkel in seinem so genandten Fürstenbuchschreibet / daß ein Ritter umb dren helbeling / und ein Bauer umb ein ort kommen. Es ist zwar solches mehr ein geschencke und vermächnuß als ein verkauff gewesen / wie Megnicerus anzeiget.

§. xxxvii. Mansit deinceps Styria penes hanc familiam ad ejus usque finem.

Ad Austriacam familiam

Cum vero illa terminata Ottocarus Austriam occupasset, ad *Belam Ungariae regem* respicere maluerunt; unde inter hos reges contentio, donec partitione ditionum satisfieret. Ottocaro caeso cum Austria Styriam etiam filio *Rudolfus Imp.* concessit, quam tamen odio Svevorum, qui potentia abuti videbantur, & quae ac Austriam non adeo obsequentem Albertus est expertus, ut etiam armis ad obsequium multi cogendi essent. In Alberti liberis *Otto jucundus Styriam* sortitus est, sed prole caruit. Frater ejus Albertus sapiens, cum duos haberet filios *Albertum III.* & *Leopoldam*, illi attributam Styriam hic iterum extorsit, & suis transmisit filius, in his Ernestus Styriam tenuit, & novam lineam dedit. Inter filios Ferdinandi I. Imperatoris Carolus minimus natu denuo Styriam possedit, & ab eo una cum hereditate reliquarum linearum posterius accepere.

§. xxxviii. *Feram* Styriae similem *ignivomam* insignibus inscribunt familiae, quae ex Styriae marchionibus aut comitibus ortae sunt, ut *auream* in nigro scuto *Lothsteinii* *Wap.* i. pag. 22. *Stahrenbergii*, quos ex Thuringo, qui Ducis Styrii Ottocari majori patruo Alberto f. Alberone III. natus est, deducunt: Hi enim *feram* dimidiam *caeruleam albo parva capiti* inferunt. *Wapenb.* i. p. 33. Addit *Haping.* p. 335. *Hohenbergios* & *Berneccios*, quos equidem *Bucelinus Germ.* P. 3. pag. 219. ex fratre Ottocari march. Styriae & praefati Alberonis III. Bernardo, ejusque duobus filiis *Ottone* & *Gundaccaro* derivat. Verum insignium figuram convenire nondum vidi. Quot ille p. 87. tribuit symbolum *Hohenbergii*, per errorem assignatur, cum *Hohenbergii* Silesis debeatur. *Bernecciorum* autem tesseram p. 10. leonem constituit: *Sibmach. Wapenb.* 2. p. 33. (si tamen eadem est familia) caprum. Unde quod dicam non habeo.

§. xxxix. Quinta ad sinistram parva argentea defert *aquilam caeruleam, coronam, Carniola* *rostris & cruribus coccineis, quae pectore representat lunulam crescentem ductu gemino ressellarum ex argento & minio variegatam.* Hoc *de qua Carinthia* per errorem tribuit *Theod. Haping. de jur. inf.* p. 336. debitum *Carniola*, provinciae Cileia, Vinidorum marchia, Croatia, Istria, Goritia; Foro Julii, Carinthia & Salisburgenii Episcopatu conclusae, quae *Carnorum veterum retinet nomen.* Hanc ditionem ipsi proceres seu ordines, cum eorum princeps ultimus *Marchio Craynburgii*, quem ab Engelberto Marchione derivant, sine prole decessisset, *Friderico Bellicoso* ultimo primae gentis Austriae Duci, fama virtutis ejus moti, tradidere. In cujus gratiam *Fridericus II.* Imperator, qui illam traditionem confirmavit, ex Marchionatu *Ducatum* fecit, seu ut verba diplomatatis (*Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 3. pag. 181.) sonant, ut faceret permisit: *Addecus pratorea regni tui praesentis privilegii autoritate permittimus, ut de provincia Carniolae Ducatum facias immediate tibi subjectum, parte (an per Te?) nobis & successoribus nostris & imperio responsurum.* Inde una cum Austria in familiam *Habsburgenicam* s. modernam Austriacam devenit, & ejus regimine nunc quoque gaudet. Apex scutulo huic debitus est & galeae corona exurgens *aquila scutaria.*

§. xl. Infimum locum obtinet scutulum *argenteum* continens *aquilam rubeam, Titolis* *ejus corona, rostrum, crura & semicirculi trifoliati alis impressi auro fulgent.* Pedes *Malleolus* apud *Haping. de jur. inf.* c. 6. P. 5. n. 667. nigro colore tingit. Notatur ita comitatus principalis (*Gesürstete Graffschafft*) *Tirolis*, quam hinc Italia, isthinc Forum Julii, Carinthia & Salisburgenfis dicecesis, illinc Svevia & Bavaria includunt. Qui eam rexerint, in *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 3. c. 8. p. 340. enumerantur. Videlicet quod initio hunc limitem suum *Bavari* per Marchiones, qui dicti *Marchiones ad Athesin*, administrari fecerint. Dein ex *Andechsina* gente orti, qui regioni praefecti sunt, & a sede *Merania Meraniae Duces* appellati. Inprimis *Bertholdus III.* *Andechsinus* 1180. *Dux Meraniae* factus est a *Friderico I.* cum *Henricum Leonem* proscriptisset, & jam illam etiam *Bavariae* partem alteri concederet. Duces defecere in *Ottone II.* 1248. Habuit vero eo moriente *Meraniam* uxorem *Gutham*, agnatus *Albertus Henrici*

Henrici filius, qui Ottoni successit, Comitibus titulo contentus. Hic moriens 1254. Adelheidam reliquit atque Elisabetham, quarum illa *Mainhardo II. C. Goritia* Bertholdi III. Meranice Ducis ex filia nepoti, hæc *Cebhardo C. Hirsbergio* nupsere, unde ad hunc *utraque Aeni vallis*, ad istum *religiosa Tirolis* delata. Mainhardus 1258. reliquit Mainardum III. & Albertum I. qui 1272. ditiones inter se partiti: huic *Goritia* obigit, & ab eo reliqui comites. Mainardus *Tirolim* retinuit, & ab Hirsbergio materteræ marito 1284. 4000. marcis argenti utramque *Aeni vallem* emit, jam etiam Carinthiæ Dux, atque ex eo totius *Tirolis* Dominus. Ei 1296. morienti præter alios liberos superstit *Henricus*, qui etiam rex Bohemiæ aliquandiu fuit, & reliquit 1331. *Margaretam* cogn. *Maultasch*, *Tirolis* heredem, quæ Joanni Henrico M. Moraviæ, & post eum Ludovico Bavaro M. Brandenburgico nupsit, & ex hoc *Mainardum IV.* genuit, ultimum *Tirolis* comitem, qui 1363. fatis concessit. Unde *Margareta* mater (quam plures Genealogi Rudolfo Austriæ secundam conjugem assignant, sed contradicit ille scriptor Austriæ) consilio Ordinum *Tirolim* suam ad consobrinos Rudolfum, Leopoldum & Albertum eodem adhuc anno transtulit, & 1366. mortua est. Insignia *Tirolis* illis distinctis ornantur *Ehrensp.* p. 344.

Rex aquila inter aves: regionum celsa Tirolis regina est, feriens vertice regna poli.

Vina, fera, fontes, sal, argentique fodina, aspera divitias hæc juza ferre probant.

Wie der Adler Vögel-König also Länder-Königin

Ist Tyrol/das Himmel an mit der Berge scheidel rühret.

Beysen/Bronnen/salz und weine/und der silber-erz gewinn

Zeugen/das auch das gebürg/reichthum zeuget und gebiehet.

Apex *Tirolensis* scuti est *coronata cassidi impositus fasciculum 7. struthioniarum auratarum plumarum erectarum, per quem transit diagonalis baltheus nubilatus rubens.* (conf. *Wapenb.* 2. p. 20.) Laciniæ argento & minio tinguntur.

Ijus ex
Austriis
Domini.

§. XLI. Ubi semel in Austriacam potestatem comitatus hic venit, in ea deinceps permansit, & anteriorum Austriacarum ditionum caput haberi cepit, annumerata ei *Alsatia*, & *Svevicis* ditionibus. In partitione hereditaria *Leopoldi* & *Alberti*, illi *Tirolis* cessit, inter hujus filios *Fridericus* eandem tenuit, & ad filium *Sigismundum* transmisit. Inter *Ferdinandi I.* filios *Ferdinandus* hanc partem habuit. Iterum eandem à fratre *Ferdinando I.* habuit *Leopoldus*, & ad filios atque nepotes transmisit. A quibus nuper successorem Augustus noster *Leopoldus* collegit.

Scutum
peccorale.

§. XLII. Hæc scutula sunt, quæ aquilam Imperialem stipant: ejus vero pectori aliud imponitur scutum bipertitum; quod hinc *fasciam Austriacam*, isthinc *Castellam auream in cocco* pingit, *regni Castellani* symbolum, de quo alibi sermo est, ubi de *Hispaniæ* insignibus agerur.

Dispositio
scutorum.

§. XLIII. Nec vero illa tantum armorum in diversis scutis dispositio Augustis placuit, verum sæpius etiam easdem parvulas in certas unius scuti areolas compingere solent, quod & in sigillis & monetis & alibi videre licet. Enumerabimus aliquot dispositiones eorum, quæ hoc seculo imperarunt.

Rudolphi
II. Imp.

§. XLIV. *Rudolphi II.* duas inprimis observavi dispositiones. Altera annum 1606. & 1611. præ se ferebat, in qua tres perpendiculares lineæ & totidem transversæ areolas constituiebant sedecim. In primo ordine primus laterculus *Hungariæ fasciæ* repræsentabat, alter aquilam coronatam referebat, quam *Tirolim* vel *Carniolam* interpretetur, tertius *Alsatia Landgraviarum* designat, quartus *Bohemiæ regnum*: Secundi ordinis illæ sunt areæ, *Legionensis*, *Austriacæ*, *Burgundicæ* (hæc alicubi transpositæ) *Castellana*. Tertia series continet alveolos *Carinthiæ*, *Carniolæ* vel *Tirolis* (aquila enim apparet) *Habsburgi*, *Goritia*. In pede scuti visuntur illo ordine tessellæ *Burgoviæ*, *Svevicæ*, *Wirtenbergiæ*, *Pfirsensis*. Similem dispositionem Historiographus Cæsareus Celeberr. *P. Lambeckius* 1665. Commentarii de Biblioth. Augusta titulo præfixit, unde Augusto nostro etiam illa in usu esse videtur. Rationem autem ordinis areolarum me non capere confiteor.

Alia.

§. XLV. Alia dispositio observata in numis 1610. & 1612. cufis, ut videlicet caput scuti in duas areolas dispesceretur, *Ungarico* & *Bohemico* symbolo insignes, intermedio peculiari scutulo *aquilam simplicem* præ se ferente, quæ *Tirolensis* esse potest, forte quod

quod in illo comitatu numi cusi: Reliqua scuti pars duabus transversis & tribus perpendicularibus lineis in 12. laterculos distinguebatur: Primus ordo iterum inter *Legionensem* leonem & *Castellanum* castellum intercipiebat *Burgundicam* & *Austriacam* tesseram. Proximus ordo *Carinthiam*, *Carniolam*, *Habsburgum* & *Goritiā* designabat. Laterculi pedis erant insignia *Burgoviae*, *Suevia*, *Wirttembergae*, *Alsatiae*. Simili utebatur dispositione *Ferdinandus II.* 1622. nisi quod Austriam *Burgundiæ* præposuit.

§. XLVI. Iterum aliam dispositionem *Chifflet. Inf. Eq. A. V.* producit n. 243. Quod nempe usus sit scuto imperii Germanici, fracto in pectore bicipitis aquilæ scutulo quadripertito: 1. Quadrans *Hungaricus*. 2. *Bohemicus*. 3. *Austriana nova* & *Burgundia veteri* ab summo divitus. 4. *Celtiberica* & *Legionensi* tessera quadripertitus. Apex corona Imperatoria. Lacinia aureæ, vellere Pontico reductæ.

§. XLVII. *Matthiam* successorem vidi uti scuto quadripertito ex *Ungarica* & *Bohemica* tessera, imposita parmula bipertita ex *Austria* & *Burgundia*. Eiusdem illud scutum recenset inter *Eq. A. V. n. 263. Chiffletius*. Caput scuturium *Hungaria* & *Bohemia* ab summo bipertitum. Reliquum scuti quadratim discidium. I. Quadrans rursum quadripertitus: 1. Laterculus *Celtibericus*, h. e. *Castellanus*. 2. *Legionensis*. 3. *Wirttembergicus*. (Ita enim *Chiffletius* corrigendus, qui *Nellenburg* interpretatur: cum tamen illius comitatus cornua cervina sint cærulea in auro, *Wapenb. i. p. 16.*) 4. *Suevicus*. II. Etiam quadripertitus: 1. *Aragonicus*. 2. *Siculus*. 3. *Burgovius*. 4. *Alsatius*. III. In bina scuta partitus: 1. *Habsburgum*. 2. *Tirolensem*, ambo inserta alio scutulo *Goritiæ*. IV. in quatuor divisus: *Pfretanum* & *Kiburgium*; ambo inserta scutulo quadripertito ex symbolis *Cislejensibus*. Scuti majoris imum ab summo tripartitum: I. *Vindorum Marchia*. (quam ille perperam *Sclavoniam* interpretatur). 2. *Eneſo* (quod ille vocat) hoc est *Provincia supra Anasum*. 3. *Portenavum* s. *Portus Naonis*. Omnibus symbolis in sede honoraria impositum scutulum *Burgundia veteri*, *Styria*, *Carinthia* & *Carniola* quadripertitum. Huic rursus parmula *Novæ Austriæ* superposita. Apex pileus Archiducalis. Pinnæ inumbrantes aureæ & coccineæ.

§. XLVIII. *Matthiam* in Imperio excepit *Ferdinandus II.* cuius illum typum vidi, antequam Imperium susciperet: ut in scuto quadripertito primum laterculum *Ungariæ*, secundum *Bohemiæ*, tertium quadrifida divisione *Castilia* & *Legio*, quartum simili partitione *Austriæ* & *Burgundia*, toti autem impositam parmulam *Tirolis* implerent. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 264.* patet enim ei clypeum tribuit exigua mutatione.

§. XLIX. *Ferdinandus III.* successor ante imperium susceptum apud *Chifflet. Eq. A. V. n. 360.* ita disposuit: Caput scuturium *Hungarico* & *Bohemico* symbolis recta linea bipertitum. Reliquum scuti quadripertitum I. quadrans rursus quadripertitus: 1. Laterculus *Celtibericus*. 2. *Legionensis*. 3. *Alsatius*. 4. *Kiburgenſis*. II. Quadrans etiam quadripertitus: 1. Laterculus *Styrius*. 2. *Carinthiacus*. 3. *Carniolensis*. 4. *Goritius*. III. In scuti formam bipertitus *Ferrētensi* & *Tyrolensi* symbolis, inserta *Cislejensi* parmula. IV. Pari modo *Habsburgiaca* & *Sclavonica* tessera, *Austriæ veteri* imo inserta. Imo scuto inserta parmula bipertita *Portus Naonis* & *Princ. supra Anasum* in longum bipertita. In scuti sede honoraria, scutulum *Austriæ recentiori* & *antiqua Burgundia* recta linea divisum. Apex, pileus Archiducalis. Lacinia hermiōnicæ & coccineæ.

§. L. Modernus Augustissimus Imperator *Leopoldus* Imperiali bicipiti aquilæ itidem imponit scutum, torque aurei velleris circumdatum, quadripertitum: cuius prima areola *Hungaria*, altera *Bohemiæ* regnum, tertia bipertita *Austriam* & *Burgundiam*, ultima quadrifaria sectione *Castellæ* & *Legionis* regna notat. Aliam ei à *Lambecio* attributam dispositionem §. 44. notavi. Iterum alia in moneta dispositio mihi observata est, ut sub cephalo scuti ex tessera *Hungarica* & *Bohemica* constante, proxima series laterculorum notarent *Castellam*, *Legionem*, *Aragoniam*, *Siciliam*, tertia *Habsburgum*, *Austriam*, *Burgundiam*, *Carniolam*, *Wirttembergiam*, in tertis pedi clypei tribus trigonis arcibus cum symbolis *Vindorum marchia*, *Principatus ad Anasum* & *Tirolis*. Hoc scutum affixum cernitur aquilæ bicipiti, altero pede ense altero sceptrum tenente, circumjecto torque aurei velleris.

§. LI. Addamus alias adhuc variationes: Tres in *Sibmach. Wap. P. i. p. 4.* reperiuntur, quarum prima hoc ordine representari potest. Scuti caput *Hungarico* & *Bohemico* symbolis recta linea bipertitum est. Reliquum scuti quadripertitum. I. quadrans rursus quadripertitus: 1. Laterculus *Castellanus*. 2. *Legionensis*. 3. *Wirttembergicus*. 4. *Suevicus*. II. Quadrans etiam quadripertitus: 1. Laterculus *Aragonius*. 2. *Siculus*. 3. *Burgovius*.

4. *Habsburgius*. III. In scuti formam bipertitus, *Carmolensi* & *Pfircetensi* symbolis, inserta *Alfatica* parmula. IV. pari modo bipertitus, *Kiburgia*, & *Goritiensi* telleris, *Provincia supra Anasum* imo inserta. Imo scuto inserta parmula tripartita, ut media symbola *Cilicentia* quadripartita stipent, hinc *Vindorum Marchia*, illinc *Portus Naonis*. In scuti sede honoraria scutulum *Burgundia*, *Styria*, *Carinthia* & *Tirolis* quadripartitum compositum est, toti denuo incumbente *Austriaca fascia*. Eadē dispositione usus *Leopoldus VII. Vibelmus* Archidux, nisi quod scutulum toti impositum tantum aquilam exhibebat, pectore fasciam Austriacam representantem. Tum quod scuto subjecta est crux Teutonici ordinis, ut extrema undique prominent.

Maximiliani M. Ord. Teut.

§. LII. Alter typus est *Maximiliani Archiducis*, qui Mag. Ord. Teutonici fuit, dividitur vero cruce mediante nigra, cui alia *aurea liliata* (insigne ordinis) imponitur, in quatuor quadrantes. Primus transversim secatur: superius cōspiciuntur *Ungarica* fasciæ, inferior par tribus constat laterculis *Castilia*, *Legionis*, *Austriæ*. II. Simili divisione superius exhibet leonem *Bohemicum*, inferius *Burgundiam*, *Styriam*, *Carinthiam*. III. Iterum quadripartitus *Alfatiam*, *Kiburgum*, *Pfircetum* & *Tirolim* designat, hinc triangulari parmula insertis quadripartitis Cilicentibus symbolis. IV. Denuo quadripartitus *Carmolam*, *Goritiā*, *Habsburgum*, *Vindorum Marchiam* notat, inserta parmula *Portus Naonis*. Imo scuti inferuntur alaudæ *veteris Austriæ*. Cruci liliatæ imponitur scutulum aureum nigra aquila insignitum. Quod lilia Teutonice crucis attinet *Heping. de jur. insign.* c. 6. P. 1. §. 4. n. 84. refert, Ludovicum R. Franciæ lilia illa adiecisse. Aquila nigra videtur *Boruffiam* notare ex *Sürst. Wap.* 5. p. 25. seq. Ea enim diu Ordinis huius Teutonici fuit patrimonium, donec ex M. Magistro Albertus Dux Boruffiæ Regis Poloniæ beneficio fieret. Idem Maximilianus alibi contractioni scuto uti solitus. Ita vidi scutum cruce illa Teutonica intermedia, quæ idē scutulum cum aquila continebat, quadripartitū pingi, ut laterculi 1. *Ungaricum*. 2. *Bohemicum*. 3. Bipertitus *Austriacum* & *Burgundicum*. 4. Iterum bipertitus *Habsburgium* & *Tirolense* & cetera continentem. Alibi scuto duæ comites parmulae adjiuntur, hinc *Alfatica*, illinc *Pfircetensis*. §. præced. vidimus crucem scuto non inscriptam sed subjectam, ut extrema prodirent.

Alia apud Sibmacherum.

§. LIII. Tertius typus eadem tere cum primo dispositione representatur, sed areolarum situ diverso. Caput scuti constituunt *Ungaria* & *Bohemia*. Primum quadrante areolæ *Castellana*, *Legionensis*, *Styria* & *Carinthia* in quadras locatæ. Secundum simili dispositione *Aragonia*, *Sicilia*, *Carniola*, *Goritia*. Tertius *Burgaviam* & *Sueviam* continet, cum inserta *Pfircetensi* parmula; Quartus *Alfatiam* & *Kiburgum*, cum inserta *Cilicentia*. Pes scuti triangulari laterculo iterum constat, tripartito in symbola *Provinciae Anasivæ*, *Austriæ antiquæ* & *Vindorum Marchiæ*. In clypei sede honoraria nova parma quadripartita *Austriam*, *Burgundiam*, *Tirolim* & *Habsburgum* continet.

Ferdinandus Archid.

§. LIV. *Ferdinandus* Archiducis scutum 1574. in moneta illud vidi, ut caput scuti repletet *Ungaria* & *Bohemia*; reliquum scutum bipertitum, hinc quadripartitum locata *Castellana* & *Legionensis*, illinc simili situ *Austriaca* & *Burgundica* symbola representaret: toti imposito scutulo *Tirolensi*. Aliter apud *Chifflet. Inf. Eq.* A. V. num. 211. Scutum transversè tertiatum: Summum *hungaria* & *Bohemia* ad perpendicularium divisum: medium in partes quatuor à summo dispersitū: quæ sint 1. *Celtiberica*. 2. *Legionensis*. 3. *Styria*. 4. *Carinthia*. Pes scuti divisus ad perpendicularium: Pars dextra in scutula duo bipertita: 1. *Aragonicum*. 2. *Scutulum* cum insita *Granatensi* parmula. Pars sinistra rursus in bina scutula divisa: 1. *Carmolense*. 2. *Tirolense*, insita parmula *Habsburgia*. Imo scuti majoris insertum triangulare scutulum, *Austriæ veteris*. In ejusdem scuti majoris sede honoraria impressum scutulum *Austriæ Nova* & *Burgundia antiqua* ab summo dispersitum. Apex, pileus archiducalis, pavonina cauda fastigiatus. Laciniæ dextræ ex auro & cyano, sinistra ex argento & coccino.

Caroli Archid.

§. LV. *Caroli* Archiducis ex moneta 1590. illum typum observavi: ut caput scuti completeret *Ungaria* & *Bohemia*; fasciam *Austriæ* & *Burgundia* stipantes medium parmulam *Carinthiæ*; pes bipertitus referret *Habsburgum* & *Tirolim*, cum intercepta triangulari parmula *Goritiæ*. *Chifflet. Inf. Eq.* A. V. n. 250. & 251. illi & *Ernesto* Archiduci idem plane tribuit scutum, quod §. 54. *Ferdinando* ex ipso dedimus.

Ernesti Archid.

Leopoldi & Ferdinandi

Caroli Archiducum.

§. LVI. *Leopoldo* Archiduci *Chifflet. Inf. Eq.* A. V. n. 361. illud tribuit: scutum transversè tripartitum. Summum *hungaria* & *Bohemia* ad perpendicularium bipertitum. Medium, ab summo quadripartitum. Laterculus *Burgovius*, *Suevicus*, *Styriacus*, *Carinthiacus*. Pes scuti recta linea in quatuor scutula divisus: 1. *Alfaticum*. 2. *Kiburgense*, ambo

ambo insita *Ferretica* parmula, 3. *Carniolense*. 4. *Goricium*, insita *Sclavonia* s. potius *Vindorum Marchia*. Imo scuto insita parma ab humo tripartita, telluris *Anasina*, *Cilze* & *Portus Naonis*. Medio scuto majoris appictum scutululum quadrupertitum: i. quadrans *Celtibericus*, *Austriacus novus*, antiqua *Burgundia* in longum bipertitus. 3. *Austriacus antiquus*. 4. *Habsburgensis*. Rursus hujus scutuli medio imposita *Tiroloensis* parmula. Apex pileonem Archiducalis, cauda pavonina fastigiatus. Laciniæ dextræ auro & cyano, sinistræ argento & minio pictæ. In moneta 1623, vero illam dispositionem vidi, ut scutum in quatuor quadrantes scaretur, in quibus repræsententur I. *Vngaria*. II. *Bohemia*. III. *Austria*, *Burgundia bipertita*. IV. *Tirolis*, cum *Habsburgo*: insita pedi scuti parmula *Pfirsensis*, toti autem incubante scutululo *Alsatico*. Alibi 1620. eadem dispositio, nisi quod locum *Tirolis*, *Habsburgum*, *Habsburgi*, *Goritia*, *Pfirsitarum* & *vetus Austria* symbolum, *Alsatia* *Tirolis* occupant (quali modo expressit sua *δύναμις* etiam 1652. *Ferdinandus Carolus*.) Tum subiecta scuto scutula *Episcopalia Argentoratense* & *Patavinum*: alibi ea lateri adjecta, subiecta vero scuta abbatiarum *Murbacensis* & *Luderana*. Anno 1628. cusam monetam vidi cum priori 1620. plane convenire, nisi quod ubi *Tirolis* medium occupabat locum, hic *Alsatia* appareat.

§. LVII. Sed tædium forte varietas illa parere potest. Visum tamen necessarium, ut *Areolarum ratio*. plures typos repræsentarem. Nunc ipsas telleras, quas tantum nomine dominiorum indicavimus, ordine depingemus. Quod vero attinet *Legionis*, *Castella*, *Aragonia* & *Sicilia* symbola, de illis agetur inferius, cum *Hispanicum* scutum oculis subjicietur. Ibidem *Burgundica* areola explicabitur. De qua hoc solum hic notare convenit, eam quoties in Archiducum vel Imperatorum scutis occurrit, simul completi omnem *successionem Burgundicam*, atque ita *Belgica* quotquot seorsim inferenda essent symbola. Sicuti quæ ex *Hispanica* *successione* inferuntur, simul reliqua includere videntur. Ita *Vngaria* & *Bohemia* telleræ non minus regna & provincias inde dependentia simul includunt. Unde nec *Silesiæ* nec *Moraviæ* nec *Lusatia* ullibi vestigium vides. Tum quoties *Austria veteris* mentio fit, designari quinque alaudis aureas in cæruleo scuto, ex §. 33. adhuc in recenti est memoria. Reliqua *δύναμις*, quorum explicationem prius nondum dedimus, jam subjiciemus, sed ordine nullo.

§. LVIII. *Sveviam* quod concernit, exprimitur in parma aurea & argentea & arenæ. *Svevia R. d. Arm.* p. 278. & alii volunt) tribus leonibus gradientibus l. pardis nigris lingua & salculis rubris. De *Sveviæ* & *Alemanniæ* antiquioribus ducibus multa cumulare nolo, nisi quod illud in primis notari peto, hunc eque ducatum atque alios primum non fuisse hereditaria dominia sed officia personalia. Unde modo ex hac, modo illa gente assumti, ut tamen paulatim ratio haberetur filiorum aut propinquorum. Ita Dux *Sveviæ* fuit *Burchardeus*, dein *Burchardeus II.* ex *Grisonum* comite. Tum *Hermannus Franconie* comes, inde *Ludolphus* ejus gener Imperatoris *Otonis* filius, post hunc *Burchardeus III.* secundi filius, dein *Otto Ludolfi* filius, inde *Conradus*, post hunc *Hermannus II.* quo mortuo filius *Hermannus III.* inde *Ernestus*, qui ejus sororem *Gislam* uxorem habebat, tum hujus filii *Ernestus* & *Hermannus*, & *Gisala* ac altero marito *Conrado Salico* natus *Henricus*, qui dein sub nomine tertii *Augusti* fuit, tum *Otto C. Palatinus*, cui *Henricus* jam Imperator ducatu dedit: postea *Otto M. Svinfursi*, dein fororius ejusdem *Caesaris Rudolphus C. R. in Feldefensis*, qui ad versus *Henricum IV.* *Augustum* axioma affectavit, & prælio cecidit. Huic ademptum ducatum *Fridericus Hobenlauffio* affini suo *Henricus* Imperator attribuit: ab eo tota *Svevica familia*, in qua ordine scuti sunt duces. Ultimus familiarum clausit *Conradus*, quem cum regnum *Neapolitanum* sibi debitum vindicaretur sed prælio victus esset, captum *Carolus Andinus* 1269. capite truncavit. Ita Domino vacuum ducatum, tanquam ad imperium relapsum, filio *Rudolfo Rudolphi* Imperator, in primis quia pridem multa ejus ducatus *Habsburgicæ* domui subiecta essent, comitiis *Augustanis* 1282. concessit. *Conf. Desterr. Ehrensp. L. i. c. 13. p. 113. 115.* Ex quo non alius ducatum *Sveviæ* gestit, sed ejus dignitas constanter in domo *Austriaca* remansit. Inde accessit 1379. *Imperialis advocatus provincialis præfectura superioris & inf. Sveviæ* 1379. *Leopoldo Austriæ* à *Wenceslao Augusto* oppignorata. Observat *Joh. Linn. Jur. publ. Tom. IV. Add. ad 4. 24. p. 403.* *Carolus V.* se dicere solitum, des. *H. Röni. Reichs Fürst zu Schwaben.* *Ferdinandum* autem & successores simpliciter *Fürst zu Schwaben.* Cæterum fallitur *Varenn. P. 2. p. 272.* cum *Svevis* in usum fuisse scribit *leonem aureum* in parma cærulea, & ita ab *Ottone Svevo Burgundiæ comitarii* allatum *δύναμις*.

Wirtenbergia.

§. LIX. Vidimus etiam laterculum aureum tria cornua cervina nigra deferentem. Hoc Wirtenbergicus ducatus denotatur. Unde de eo symbolo suo loco agetur. Hic tantum notare necesse est, quo titulo Austriaci principes illam areolam scuto inseruerint. Nempe cum 1519. Ulricus Wirtenbergiæ Dux à Svevico fœdere pulsus & ducatu exutus esset, fœderati ducatum Cæsari concesserunt. Hic fratri Ferdinando eundem in divisione assignavit. Cum autem Ferdinandus eundem possedisset usque ad annum 1534. frustra interea multis pro Ulrico tentatis, conatibus etiam militaribus Ulrichi irritis, Philippus Magnanimus Landgravius Hassiæ amicum suum, Ferdinandi copijs ad Laufenam victis, restituit. Exin Cadamica pactione res ita compolita, ut retineret Ulrichus ducatum, sed eo nomine domus Austriacæ beneficiarius, atque ita utile dominium penes ipsi, penes Ferdinandum directum esset. Ea conditione res permanit ad annum 1599. quo Rudolfus II. Imp. consentientibus agnatis, bona pecunie summa accepta, investituram ad primam ac immediatam formam reduxit, moderante ducatum Friderico. Servata tamen successio Austriacis, si masculi deficerent, quo ipso casu nihilominus religioni cautum est. Ob hoc vero domui Austriacæ referatum jus in tituli elogijs & scuto Wirtenbergici ducatus servatur mentio. Superius § 47. notavimus eorum errorem, qui in Nelleburgium comitatum Wirtenbergici ducatus tesseram convertunt.

Burgovia.

§. LX. Inter Svevicas ditiones speciatim etiam Burgovius Marchionatus legitur. Hujus tessera est scutum sex obliquis sinistris baltheis argenteis & rubeis exaratum, inducitur toti palo aureo. Ita Chifflet. n. 267. & Desterr. Ehrenspeg. L. 3. c. 5. pag. 312. pingunt. Nam Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 5. dextras tanas facit, & octo numerat. Quod ipsum attingit Marchionatum Burgovium, qui inter Ulmam & Augustam situs est, habuit ille suos peculiare olim Marchiones, initio familiæ Comitum de Abach, quorum ultimus 1075. mortuus, dein Comitum de Biberck, Schelkingen & Rothenstein, sed post mortem ultimi Henrici Rudolphus Imperator Augustanus comitiis 1282. cum, uti & Sveviam, filio Rudolpho cum consensu Electorum & Principum concessit. Desterr. Spiegel der ehren. p. 293. & c. 40. pag. 1053. ubi tamen dicit, Marchionem Henricum ultimum 1304. extinctum, adeo ut sibi contradicere videatur. Sed Bavarica domus ægre ferebat, cui aliquando Burgovia subiecta, unde 1324. Ludovicus ex Bavaris Imperator eam vi subigere tentavit, at infecta re obtinendum solvere coactus est. Archidux Sigismundus Burgoviam Episcopo Augustano 32000. aureis oppignoravit, inde pignus illud soluto hoc argento à Sigismundo ad se transtulit Georgius D. Bavarie. Desterr. Ehrenspeg. L. 5. c. 33. p. 956. 957. Demum 1492. reluit Marchionatum Maximilianus, obtento à subditis ad restitutionem argento multo, hac tamen conditione, ne iterum oppignorari possent Bavaris. Dest. Ehrenspegel. d. I. Demum superiori seculo Ferdinandus Archidux Carolo suo ex Philippina Welferia legitima sed impari uxore suscepto filio Marchionatum hunc concessit, qui titulo illo etiam usus est, sed cum nullam suscepisset prolem, rediit ad domum. Observat Joh. Linn. Jur. publ. T. IV. add. ad 4. 4. 24. p. 403. primum Ferdinandum I. cum epitheto se indigitali Marggrafen des H. Röm. Reichs zu Burgau. Reichs-Absch. 1542. &c. cum Carolus Imp. mentionem non adijceret. An dixerim, conjungi disjungenda, & in titulo Imperiali legi, Marchionis S. Imperii titulum, videlicet ratione Anverperia, inde interfectione addita etiam Burgoviz, Moraviz, &c.? Ita non tantum video sine Burgoviz mentione reges Hispaniz titulum usurpare March. S. Imperii, sed & vidi, ubi in diplomate Carolus V. dicebatur marchio Burgovia, de Orisiam, Gottam (an scribentis incuria literas male pinxit?) & S. Imp. Romani. Caterum apex Burgoviz est coronatæ galeæ impositum jugum expansum alarum cum scutario typo.

Habspurgum.

§. LXI. Habspurgium dicitur sæpius expressum audivimus: est illud, in scuto aureo leo coccineus, corona, lingua & falcibus caruleis. Horum armorum nobilitatem pro merito commendat Chifflet. in Lum. praeorat. p. 330. seq. ut regiam Habspurgiorum ex in originem deducat. Sed prolixè respondet, & nihil præ aliis symbolis in hoc peculiare deprehendi arguit D. Blondell. Geneal. Franc. plen. assert. T. 2. pag. 350. seq. quo harum rerum studiosum remitto. Multa etiam in commendationem hujus tesserae legere licet in Dest. Spiegel der ehren. L. 1. c. 4. pag. 25. 26. Id vero non capio, quod ibi refertur, Habspurgios à consanguineis Sveviæ l. Alemanniæ ducibus leonem, quales tres in horum scuto, suum acivisse, & ex Austrasia regio clypeo coronam addidisse.

Nam

Nam Svezix ducum leones atro inficiuntur colore, non rubeo s. purpureo. Cæterum non ineleganter poeta ibi canit.

Rex leo quadrupedum notat apto emblemate reges.

Prava domans, parcit nobilis ira bonis.

Hoc decus Habsburgi prisco de culmine regum:

Signa leonis habent, sensa leonis amant.

Ist der Löw der thiere könig / ist er auch ein königsbild /

Eder geist brennt wie er soll: strafft die bösen / schon die frommen.

Dieser ruhm die könig rühmt / die von Habsburg sind gekommen.

Löwenmuth sie ziehet / sie führen billig löwen in dem schuld.

De proverbio, quod tempore interregni ante electionem Rudolphi in Germania usitatum: aquila imperii quiescit in nido Leonis. vid. Theod. Haring. de jur. inf. c. 13. n. 204. Cæterum apex Habsburgicus fuit *αποτομή* leonis coronati, cujus collum ornatur pavonis pennis. An rücken hinauff mit pfausedern besticket) sed dein loco hujus leonis duo capitâ & colla cycnorum (zwey schwahnen häß.) rostris singulos annulos aureos deferentia substituerunt, & galeæ (juxta Wapenb. P. 2. pag. 20.) coronatæ imposuerunt. Wann dieses hochlöbliche Haus ihm gleichsam selber durch erwählung sothans fleynods / geweiffagt hat / wie daß es durch absterben vieler hoher stammhäuser und durch heurath zu hoheit und reichthum gelangen wurde. Deserr. Spiegel der Ehren. p. 26.

§. LXII. Tessera hæc familiæ prima & gentilis fuit, cum Rudolphus Imperator Al-
berti primi Austriaci pater ex Habsburgio comite Augustum solitum concenderet. No-
men vero Habsburg duobus castris commune fuit. Vetusius circa 660. condidit in Bris-
goix sylva, quam nigram vocant, non procul Friburgo & Stauffa *Ostbertus* comes, cui
à patribus ducibus Svezix districtus ille, in quo Numaga fluvius *Trupertinum ca-
nobium* alluit, & dein supra Brisacum in Rhenum exoneratur, concessus fuerat. E regione
hujus castris Habsburgi s. *Avendastri* s. *Habenspurg* vel *Habenthumburg* condidit al-
terum dictum *Altenburg*. Hoc castrum incoluisse dicitur prior familia Habsburgio-
rum comitum, quorum successio deinceps ad alterum ramum translata est. In ea *Gun-
trami divitis* cognominati nepos *Rapato Habsburgum in Argovia* non procul ruderibus
Vindonisse vel *Bruga* condidit, repetito ex Brisgoico Habsburgo nomine. Ut adeo
non Helveticum Habsburgum, quæ communis sententia hæctenus fuit, primum fami-
liæ nomen dederit, sed, cujus quasi colonia istud fuit, Habsburgum Brisgoix. Verum
istius celebritas, & quod comites in Helvetia habitare mallent, vetustioris memoriam
fere obliteravit. De comitibus illud memorandum est, non simplices fuisse comites,
sed *principalis dignitatis* aliquid habuisse (Gesürstenten Graffen) In cujus argu-
mentum allegatur (Deserr. Spiegel der ehren. L. 1. c. 5. p. 37.) quod pincernas & dapi-
feros nobiles, nec non demum 8. comitatus *Habsburg, Kyburg, Baden, Lenzburg, Thun,
Reinfelden, Rapperschwyl & Nidovv*, præter *Landeraviatus Alsatia, Thurgovia & mino-
ris Burgundie* in potestate habuerint, adeoque amplissimas ditiores possederint. Ut
fallantur, qui ex pauperulo comite Rudolphum ad imperiale fastigium ascendisse per-
hibent. Cæterum Habsburgum hoc Argovix, cum reliquis in Helvetia sitis bonis, in
Helvetiorum demum potestatem delapsum, qui bello in præfectos Austriacos suscepto
& sæpius variis causis repetito alia aliæque subegere. In primis proscripto ab Imperatore
Sigmundo *Friderico Austriaco* fere quicquid supererat armis Helvetiorum, ad hoc ab
Imperatore excitorum, superatum, & dein in eorum manibus relictum, nunc quoque
remanet. conf. Deserr. Ehrenspiegel c. 4. p. 420. seq.

§. LXIII. *Alsatia* quoties mentio facta, intelligendus est laterculus *rubeus impres-*
sobaltheo aureo (aliqui argenteum malunt) cum sex ejusdem metalli coronis ad oram col-
locatis. Sed & ornamentis suis balthei extrema afficiuntur. Unde *Aeg. Gelen. de*
Colon. Agripp. magn. L. 2. sis. p. 164. vocat *institam obliquam reticulatam, veluti mitella*
rubea utrinq; prætextatam. Balthæus dexter esse debet, est tamen ubi etiam similiter pun-
gitur, in quo situs discrimine nostros olim non valde religiosos fuisse, sæpius observatum
est. *Coronarum* autem *Alsatia* datarum rationem *Wolff. Laz.* apud *Th. Haring. de jur.*
inf. p. 367. ex eo allegat, quod tot principes habuerit palatio regio Francico præfectos
s. majores domus. Apex *Alsatia* est, coronatæ galeæ impositum *vensilabrum octan-*
gulum, cujus anguli globulis & pennis pavonis exornantur, ipsi vero typus scus armis in-
scribi.

scribitur. vid. Wapenb. 2. p. 6. Ahbi in sigillo diplomatis Friderici III. Imp. 1471. dati vidi, tantum 6. coronas & quidem antiquo more radiosas, intermedio baltheo vel scipione transverso galæa incumbere. Laciniæ sunt ex auro & cocco.

Ejus Do-
mini.

§. LXIV. Allatia veteris *Alemannie* pars (unde *Desterr.* *Ehrensiegel* L. 1. c. 3. pag. 19. 40. Daß Allmanngau hat sich nachmahl zwengetheilet/ und ist das obere theil Svevia oder Schwabenland/ daß eine aber also die rechten alten Allmannier ihren siss behalten Allatia, Allsach oder Allmansis/ nicht aber Edelsach oder Illsach/ weil auch in andern ländern Edle gewesen/ und der Illstrom nicht das ganze Elsach durch fuesset/ genant worden. De etymologia tamen me non prælitero fideiullore, qui ab *Ello* s. *Illo*, *Elisatum* pagum dictum mallein) suos sub Francorum regibus habuit *Duces* & *Comites*. Ita *Adelricus*, qui circa 720. denatus est, *Alsatia Dux* nominatur, ut & *Adelbertus* ejus filius. Inde *Laudgravorum* nomen in usu fuit, atque hæc ille videtur in familia Comitum *Egesheimensium*, s. *Hugenesheimensium*, qui ex *Gerardo* orti sunt, *Theodorici Ducis Lotharingæ* superioris minore filio; unde colligere videor, in hujus majoribus eandem dignitatem cum reliquis junctam & *Lotharingæ superioris* nomine comprehensam fuisse. Gerhardi posteritas defecit in *Henrico* 2. vel 3. qui 1238. sine liberis decessit. Cum vero duas habuisset sorores, quarum altera *Alberto* (al. *Burchardo*) *C. Hohenbergio*, altera *Ludovico* (sive *Conrado*) *C. Oetingensi* nupserant, hæc successere in *Alsatia* ditionibus. *Oetingensium* portio dein à posteris 1358. *Episcopo Argentinensi* vendita est. Sed *Hohenbergi* filia *Anna Rudolpho Imperatori* jus suum attulit. Sed & ante hæc plurima in *Alsatia* possidebant *Rudolphii* majores, utpote ex Comitum *Alsatia* sanguine orti. Unde jam duodecimo seculo *Albertus* dives *Habspurgius Landgravius Alsatia* usus est titulo. vid. *Chifflet. Alf. vindic.* c. 1. Accessit dein in *Egesheimensium* (quorum nomen ab *Egesheim* s. *Egenesheim* s. *Hugenesheim* à conditore *Hugone*, qui ex *Alsatico-Habspurgico* sanguine, appellato castro) hereditatem successio. Et tandem accessit etiam *advocatia* s. *præfectura provincialis Alsatia* & in primis ejus Decapoleos, quæ cum aliquandiu in *Palatinorum* fuisse manu, ad *Austriacos* rediit. Cæterum pace *Monasteriensis* ob commune Imperii bonum *Serenissima* domus *Austriaca* cum *Brisaco* opido *Landgraviatu* superioris & inferioris *Alsatia*, *Sundgavia* & illa *præfectura provincialis* cessit, eaque ad *Regem Gallia* transferri permittit.

Venit ad
Austria-
cos.

Nunc ad
Gallos.

Kybur-
gum.

§. LXV. *Kyburgi* comitatus designatur scutulo coccineo, quod permeat baltheus dexter aureus, utrinque comite leone ejusdem metalli (vid. Wapenb. 2. p. 14. ubi baltheus sinister est, uti nostris parum interesse visum.) Nomen habet ille à castro *Kyburg* in *Turgoia* non procul *Winterthurio* sito. Comites creduntur orti ex *Ruthardo Duce Alemannia*, *Eberhardi* fundatoris *Murbacensis* filio, *Warini* qui *Carolomanni Palatio* præfectus fuerat fratre. Defecit ea in duobus *Hartmannis*, quorum junior 1263. parturus senior 1264. decessere. Hujus ex sorore nepos, illius amittinus erat *Rudolphus Habspurgius*. Et quidem hereditatem *Hartmannus senior* fere eripuerat, cum qui antea *Rudolphum* dilexisset, ab eo bello petitus & offensus esset, unde *Episcopatu* *Argentoratensis* comitatum suum donavit, & ab eo iterum feudo accepit. *Desterr. Spiegel der ehren* / L. 1. c. 4. pag. 54. Inde donationem impatientia factam revocare quidem conabatur *Hartmannus*, sed *Episcopus Waltherus Geroldseckius*, ut cederet, non poterat permoveri. Unde *Rudolfus* civitatis *Argentoratensis* adversus *Episcopum* partes suscipit, & hunc graviter affligit; cum vero victus 1263. & paulo post mætoris mortuus esset, *Henticus* successit *Rudolpho* instrumentum donationis *Kyburgiæ* restituit, & pacem fecit. Cum vero uterque *Hartmannus* mortui essent, successionem cum *Eberhardo* patrueli suo *Hartmanni* ex *Elisabetha* filia genero ita partitus est, ut *Eberhardus* acciperet *minorem Burgundiam*, cum *Burgdorfio*, *Thunio* & *Friburgo Vohlandia*, quæ *Wernero Kyburgio* *Anna Bartholdi D. Zeringentis* soror attulerat, *Rudolfus* retineret comitatus *Kyburgium*, *Badensem* & *Lenzburgium*. Cæterum *Kyburgum* cum *Turgoia* aliquoties oppignoratum, in primis à *Sigilimundo Imperatore Tigurinis* 1424. Iterum *Fridericus III.* ut tutor *Sigilimundi Ducis* recepit; sed *Tigurinis* deinceps *Sigilimundus* multo argento accepto reliquit, qui nunc quoque possident. Apex est ex galæa coronata prorumpens leonibus coronatus & pavonis pennis fastigiatus, cujus dorsum similibus exornatur pennis. Laciniæ etiam cocco & auro tinguntur. Porro unde de la Chiesa (ap. *Menestr. L'art du blasfon* justif. p. 63.) suum hausserit ignoro, cum *Kyburgis*

comi-

clypeo Carinthiæ attulisse dicitur, (unde apparet, παρρησια esse, quando à Sibmach. Wapenb. 1. pag. 4. enunciantur tres aquila, quomodo etiam vitiose repræsentantur. Wapenb. P. 5. p. 29. in scuto archiducum Maximiliani, Leopoldi & Caroli Josephi, cui intertertia generatione posterius succellere. Tum Welfo Altorfi comes ducatus præfectus est, iterum Bartholdus D. Zeringia, sed cito remotus. Inde Marquardus C. de Muerzthal 1073. suffectus est, & post eum filii Leopoldus & Henricus. Dein 1127. Erbo C. Palatinus Regensburgus: tum 1140. Engelbertus Comes Spanheimus & Ortenburgius, in cuius posteris 130. annis permansit ducatus. Demum Vrrius III. ex illis, cum prole careret, frater autem Philippus Ecclesiasticam vitam sectaretur Archiepiscopus Salisburgensis & patriarcha Aquilegensis, ab avunculo Ottocaro Bohemia rege perivassus, ei ducatum vendidit. Itaque Ulrico 1269. extincto, Ottocarus principatum occupat, Philippum qui successione sibi vendicabat caput, qui etiam 1278. in custodia mortuus est, sed Imperatore electo Rudolpho iste ducatum imperio 1276. restituere cogitur. Hic 1282. Meinardo C. Geritio & Tirolis, marito viduæ Ulrici, Ducatum contulit. Cum vero eius filius Henricus 1331. extinctus esset, ut ægre Joanni Regi Bohemiæ faceret, Ludovicus Imperator Ducatum Ducibus Austria Henrici ex sorore nepotibus, ob pacta inter Rudolphum Imp. & Meinardum, contulit. Ortum quidem ex eo cum Margareta Maulaschiadicta, Henrici filia, bellum, sed demum res composita, & ex eo in domus Austriae potestate Ducatus permansit. Ab Austriae fasciam illatam scuto existimo. conf. Desferr. Spiegel der ehren. L. 3. c. 5. De scuto ita canit poeta.

*Qui bis centeno tumet auctus flumine Dravus
Et terram & scutum principis amne secat.*

*Montes auriferos (riget hic quoque Taurus & Alpes.)
Aureus in clypeo campus & ipse notat.*

Die berühmte Drav man sieht hier das land und schild durchschneiden:
Die als Ströme Princesinne / trinckt zwenhundert wasser ein.
Taurus hie / der teutsche Taurus / und der Alpen schwestern / senz
Gold beerzet: drum in gold sich das wapenschild wolt flieden.

Galeæ Carinthiorum coronatæ imponuntur cornua duorubea fascia argentea distincta (in Wapenb. 2. p. 20. alterum cornu auto tingitur.) utrinque prominentibus 4. bacillis, ex quibus terna dependent folia. Lacinia hinc aureæ & nigra, isthinc argenteæ & rubeæ.

Vinidorum Marchia,

§. LXX. ¹ Vinidorum Marchia non minus in scutis mentionem expositam vidimus; Eius symbolum est in aurea area pileus Cardinalitius niger, ora minio prætexta, loris concoloribus. Hanc tesseram Chiffletius interpretatur Sclavoniam, sed regni illius §. 30. aliud vidimus de signa, nec in unam scuti partem rejiceretur nota regni. Sed & Varen. Sclavoniæ Duci tribuit argenteum scutum impressum pileo aureo, coronato cocco (d' argent au Chapeau double de toile d' or, couronné de gueules; Forte legendum, chapeau de sable doublé de toile d' or) Notari dixi Vinidorum Marchiam, quæ Carniolæ juncta cum ead Austriae devenit. ¹ Apex est coronæ impositum ventilabrum typo scutario insignis, ostendit angulum, singulis angulis globulis adjectis, & pavonis pennis. In Wapenb. 1. p. 4. & 2. p. 13. aurum scuti in argentum commutatur, quæ & Varenii R. d' arm. P. 3. p. 743. sententia est. Aurum tamen agnoscit etiam Desferr. Ehrensiegel. L. 1. c. 3. p. 179. & Chiffletius.

Portus Naonis.

§. LXX. ¹ Portus Naonis s. Portenavæ dominium designatur scuto coccineo argento transverse fasciato, toti superimposita porta decumana aurea, triplici crepidine pinnata, & viridi colle tricipiti sustentata foribus aureis aperis ferro instructis. Uti Chifflet. enunciat. Quam hic portam diximus, altare vocat Sibmach. Wapenb. 2. p. 4. Ita in Desferr. Ehrensiegel. L. 3. c. 3. p. 235. figura etiam pingitur, ut in medio altaris tabula Christum crucifixum & comites utrinque cruci astantes repræsentare videatur. Sed Portæ notio cum nomine magis convenit. Wapenb. 2. p. 20. quod medium in porta est argento pingitur. ¹ Apex est similis porta imposita coronata galea.

Comitatus Cilicis.

§. LXXI. ¹ Cilicis comitatus quadripedito laterculo repræsentatur, ut. 1. & 4. areolæ carulca ternas fellas sex radiorum aureas terat. 2. & 3. argentea duas fascias rubeas continet. Cæterum comitatus in Styria situs est. ¹ Primus ejus comes creatus est Fridericus L. B. de Saaneck. Ex posteris ejus Ludovicus ex adoptione Friderici Comitatus comitatum Ortenburgicum Carinthia obtinuit. Ultimus comes fuit Vrrius III qui ordini

ordini principum ascriptus 1456 à Ladislao Corvino cæsus est. Ob hoc successionem eius sine maculis defuncti sibi aseruit *Fridericus III. Imperator, & imperii nomine & Styria*. Competitores erant *Ladislau* agnatus Ungariæ rex, & *Ioannis C. Goritiensis*: unde ad bellum res devenit, quod Ladislai morte desit. conf. *Desterr. Ehrenspegel. L. 1. c. II. p. 637. Cyr. Spangenberg. Uelssp. L. 10. c. 25. p. 280.* ita: *Ït nach absterben Graff Ulrich des letzten / von Kaiser Friederich dem Dritten / dem Haus Desterreich (wegen der verwandnuß und etlicher verträge) emgeleibt worden.* Apex comitatus est duplex galea coronata, quorum alteri *impositum jugum alarum complicatum, cum fascia*, alteri *fasciculus plumarum struthionicarum candidarum*, quem apicem Cilejensibus etiam assignat *Wapenb. P. 2. p. 20.* Lacinix sunt hinc aureæ & cyaneæ, isthinc argenteæ & rubeæ. Hennings apicem caudam pavoninam tribuit. Cæterum comitatus hic Cilejensis inter vulgatos testeraptos relatus est, des *Reichs Biergraffen einer. Comitatum Sternberg in Carinthia*, cujus comites alioquin etiam Com. de Malatin & Treven dicti, ultimus comes *Waltherus* vendidit *Miccardo C. Ortenburgio*, cum vero hujus nepos *Fridericus 1418.* moreretur, comitatus testamento ad *Ciljenses*, & cum hac successione ad Austrios venit. *Cyr. Spangenberg. Uelssp. L. 10. c. 15. p. 298.* Cogitant peritiores, an stelle hunc comitatum delignant?

§. LXXII. Superest areola bipertita, cujus altera pars *palis argenteis & coccineis* distinguitur, altera *aurea aquilam nigram* retet. Chiffletus, quod §. 47. interpretatur *Enefo*. Intelligitur vero *superior Austria supra Anasum*, quam vocare solent *Ländlin ob der Enß*. Unde in exequiis *Friderici Imperatoris* inter vexilla provinciarum primum hoc gestatum lego *Desterr. Ehrenspegel. L. 5. c. 41. pag. 1077.* Cæterum distinctum gestamen hujus provincie à reliqua Austria est, quia leorsim acquisita: nam 1156. cum Marchio Austriæ *Henricus* Bavariam *Henrico superbo* restituere juberetur, hanc ditionem retinuit. In diplomate *Friderici Imp.* ita verba sonant. (*Desterr. Ehrenspegel. L. 2. c. 2. pag. 168.*) *Litem & controversiam, quam inter charissimum nostrum patrum Henricum Ducem Austriæ & inter nepotem nostrum charissimum Henricum D. Saxonie* diu agitata extitit, *super Ducatu Bavaria, & super Marchia à superiori fluminis parte Anasi, terminavimus* hoc modo: quod *Dux Austria* resignavit nobis *Ducatum Bavaria & d. t. am Marchiam*, quos tenebat. *Quare signatione facta* mox eundem *Ducatum Bavaria in beneficium contulimus Duci Saxonie. Prædictus vero Dux Saxonie cessit & renunciauit omni juri & actioni, quas habebat ad dictam Marchiam, cum omnibus suis jurbus & beneficiis. Ne autem in hoc factò honor & gloria patris nostri charissimi aliquatenus minuat, de consilio & judicio principum, illustri Vladislao D. Bohemie sententiam promulgante, quam ceteri principes approbant, Marchionatum Austriæ, & d. t. am Marchiam supra Anasum commutavimus in Ducatum, &c.*

§. LXXIII. Huic ita in variis dispositionibus descripto clypeo plerumque imponitur *pileus Archiducalis*, latus nimium rubeus ora reducta pontici muris vellere facta, radiis ornata & circulis in superiori parte coeuntibus, crucicula etiam illis imposita. *Chifflet.* ita enunciat: *pileus coccineus, vellere pontico, septenis acuminibus cochlearum reductus.* *Desterr. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. p. 183.* schema exhibetur, qua ratione pileus ille principum Austriorum paulatim fuerit immutatus. Primo enim vulgari modo, quo alii plerumque etiam uti solent principes. Inde *radios* adjecit *Fridericus Barbaross.* 1156. cum *Henricum* ducem creasset: *Das er und seine nachkommen hinsüro einen Fürstenhut mit güldenem tron spizen / von den alten corona tolstraca genandt / süßren und tragen:* verba diplomatis ita habent: *supposito pileo ducali circumdato serio pinnis.* *Leopoldo* glorioso Duci *Henricus Rex Rom.* 1228. pileum regali corona auxit, ita sonant verba: *Eidem illustrissimo Principi Leopoldo D. Austriæ & Syr. e cunctisq. suis sequacibus hanc largiter concedimus dignitatem, ut sui principatus pileo nostræ regaliæ corona diadema solenniter ferre possit.* Inde cum *Fridericum Bellicolum* *Fridericus II.* Imperator regē fecisset, addidit circulis coronæ clause in summitate *cruc culam.* Er hat ihme und dem Haus Desterreich nicht allein den von seinem Vnberren Kaiser Friederichen I. empfangenen Freyhetsbrief bestättiget / sondern ihm auch außß neu / diese besondere Freyhut ertheilet / daß er und seine nachkommen oder nachfolgere / außß dem Fürstenhut über gedachte spizen und bögen auch zu oberst / daß gülden creuzlin tragen und führen solten. Verba diplomatis 1245. data ita habent: *Concedimus etiam nostro illustri Principi Duci Austriæ crucem nostri diadematis suo Principali pileo sufferendam.* In hunc pileum illa extant distincta:

Austria regisopes habet, ac Regalia fertas
Regia & Austriacos mens regit Archiduces.
Quodque aberat, nomen regis, tria regna dedere:
Austria, cuncta simul regia, dives habet.

Oesterreich hat Königreichthum/ es trug einen Königshut:
Seiner Erzhertzogen Herzen/waren auch voll Königsmuth:
Fehltenur der Königsnahm/ den drey Königreiche gaben.
Also sieht man Oesterreich alle Königsgaben haben.

Apex Au-
 striorum.

§. LXXIV. Aliquando additur galea (ut in Wapenb. i. p. 4. n. 2.) coronata, & cauda pavonina fastigiata. Quod insigne est Austria, cum plurimis tamen familiis commune. G. Horn. orb. polit. c. 4. n. 2. l. 3. refert ob id Helvetios magno odio prosequi pavones. Causa, quod Duces Austriae in galea sua habeant caudam pavonis: unde Helvetii illam avem in tota sua ditione extinxerunt, ac si quis pennam pavonis in pileo gestasset, is à proximo Helvetio obviantem absque ulteriori interrogatione fuisse interfectus. Exemplum ludicrousum hujus contra pavones odi refertur tale: Quidam Helvetius vitrum vino repletum in mensa ante se solis radis expositum habebat, cumque sol, ut naturaliter fieri solet, in vitro speciem caudae pavonis exhibuisset, quodam ex adstantibus dicerent: En pulcrum caudam pavonis: statim Helvetius inter multas Domus Austriacae execrationes, stricto gladio vitrum illud tanquam hostem libertatis Helveticae in minutas partes confregit. Alibi non intermedia galea, Archiducali pileo impositum cauda pavonina. Ita de Carolo V. Chifflet. Eq. A. V. n. 114. Apex, pileus archiducalis, pavonina cauda fastigiatus. Quod etiam aliis tribuit. In Wapenb. i. p. 4. num. 2. illud peculiare est, quod leo pingitur per galeam prospiciens anterioribus pedibus scutum tenere, posterioribus infra scutum protentis. Maximiliano II. adhuc Bohemiae regi Chifflet. num. 188. tribuit pro apice aquilam ex orientem argenteam, auro coronatam & rostratam.

Lacinae.

§. LXXV. Circa phaleras etiam variatum vidi. Modo enim pinguntur apud Chiffletium, aurea & hermonice in Maximiliano Laurea & coccinea in Carolo V. qui tamen Imperator etiam aureas & hermonicas usurpavit. Argentea & rubea in Maximiliano II. In Ferdinando archiduce, hinc ex auro & cyano, isthinc ex argento & cocco, in Marthia aurea & coccinea, in Alberto aurea & hermonice, in Ferdinando III. Imperatore hermonice & coccinea. In Leopoldo archiduce iterum dextro latere aurea & carulea, ex laevo argentea & rubea.

Telamones.

§. LXXVI. Telamones Gabriel Bucelinus Geneal. Germ. not. T. i. p. 3. duos gryphos addit, qui etiam conspiciuntur in sigillo Maximiliani I. Nec non moderni Augusti in Oesterr. Spiegel der ehren. L. 6. c. 21. pag. 1399. Ex eo leone qui per galeam prospicit Wapenb. i. pag. 4. non improbabile est, etiam leones adhiberi. Habspurgici comites solebant duos accipitres scuto dare comites, forte ob nomen Habich.

Titulus.

§. LXXVII. Plures titulos cumulare non ex usu esse reor, sed contentus ero enumerasse Augusti nunc feliciter regnantis titulos: Leopoldus Dei Gratia Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Germania, Ungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia & Slavonia &c. Rex, Archidux Austria, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniole, Lucentburgi, Wirtenbergiae, utriusque Silesiae, Princeps Sueviae, Marchio S. R. Imperii, Burgoviae, Moraviae, utriusque Lusatae, Princeps Comes Habspurgii, Tirolis, Pfretarum, Kyburgi & Goritiae, Landgravius Alsatiae, Dn. Vinidorum Marchiae, Portenariae, & Salinarum, &c. Rationes ex superioribus petere facillimum. Brabantiae, Lucentburgi Ducatus, Marchionatus S. R. Imperii, dominium Salinarum ex hereditate Burgundicae provenientia, illo latere simul indigitari intelliguntur. Unde de illis agitur in scuto Hispanico. Sicuti etiam sub Ungariae & Bohemiae regnis contenta regna vel provinciae ob eam causam scutis supra descriptis exulant.

Veterum
 scuta
 Alberti I.

§. LXXVIII. Antequam claudamus hoc caput, exhibebimus ex Oesterr. Ehrensp. scuta veterum Ducum Austriae ex hac gente P. 248. Alberti I. Imperatoris repraesentatur clypeus insignis aquila Imperiali, quae pectore defert parmulam Austriaco, Styrio, Carniole & Habspurgio symbolis constantem. Ibid. & p. 304. Henrici Ducis repraesentatur clypeus quadripertitus: cujus primae areolae fascia Austriaca secundae symbolum provinciae supraanasum, tertiū latetern caruleum ornant duo leones aurei gradientes, sed quid notent

Henrici.

non capio: ultimum *argentum* distinguit *pallus niger*, capite *scutario adjecto rubeo*: qua tessera *Com. Badensis* in Helvetia notatur, quam *Richenza* Arnoldi ultimi Comitis filia *Baden.* in *Kyburgiam* gentem intulit, unde ad *Habsburgios* devenit, sed nunc in Helvetiorum *Com.* est potestate. P. 304. *Leopoldi Ducis* scutum ex symbolis *Alfatice, Habsburgio, Kyburgio & Leopoldi.* *Burgovio* quadripartitum est, toti incubante scutulo *Austrio.* P. 337. *Alberto II.* datur scu- *Alberti II.* tum quadripartitum ex tesseris *Styria, Carinthia, Habsburgia, Carnioliensi, Austria* parmu- *Rudolph.* la medium denuo occupante locum. *Ibid.* *Rudolphi* clypeus duabus transversis & tribus *Rudolph.* perpendicularibus lineis in laterculos 12, præter medium scutulum *Austrium* secatur. Illorum ordo iste est 1. *Carniola*, 2. *Carinthia*, 3. *Styria*, 4. *Svevia*, 6. *Kyburgum*, 7. *Habsburgum*. 8. *Alfatia*, 10. *Burgovia*. Quatuor laterculi alibi nondum occurrerunt. Ita quintus *caruleus castro argenteo duarum turrium insignitur*. Hoc designat comita- *Lenzburg.* tum *Lenzburgium* in Helvetia, qui cum *Badensi* junctus ad *Kyburgios* & dein *Rudol-* *Hohen-* *berg.* *phum Imperatorem* venit. Nonus alveolus *transversâ lineâ* secatur, *superiori parte ru-* *beâ, inferiori argenteâ*. Ita *Hohenbergium* notari comitatum existimo, quamvis ali si- *Hohen-* *berg.* tum colorum invertant. Illius comitatus successio ab *Anna Hohenbergia* est, *Rudolphi* *Imp. conjuge*. Undecima areola *argenteâ rosâ rubeâ pectiolo & foliis suis ornata superbit*. Hoc hieroglyphico designatur Comitatus *Rapperschwyyl* in Helvetia ad *Tigurinum* la- *Rappes-* *schwyyl.* cum, quem ibi ponte 2000. passuum *Leopoldus Austriacus* stravit. Hic suos habuit co- *mites*, quorum heres *Elisabetha* eum *Rudolpho C. Habsburgio* ex *Lauffenbergiis* attulit. Sed 1458. *Helveti* subegere. Ultimus laterculus à *sculptore* repræsentatur *quaternis* *aureis & rubeis exaratis fasciis*. Si non erroris accusare *sculptorem* liceat, quid designe- *Rinfelden.* tur, ignoro. Si vero conjecturis locus, *Rinfeldensem* comitatum (quem à susceptore *Fri-* *derico Imperatore, Rudolpho* donatum vel aliâ ratione in ejus potestatem redactum re- *fertur* p. 38.) notari existimo, facis olim celebrem ob *Rudolphum Comitem, Sveviæ* *Ducem & Henrico IV.* oppositum *Anticarsarem*. Sed alibi illi comitatus *fasciæ* totidem *dantur argenteæ & rubeæ*. In *Wapenb.* 2. p. 15. *aureæ & caruleæ*. Sed p. 378. ubi insignia *Leopol-* *di III.* *Leopoldi III.* eodem plane ordine repræsentantur, itidem *argenteæ & rubeæ fasciæ* pin- *guntur*, ut ita *sculptorem* prioris scuti *παράρματος* arguere jure possim, & de *Rinfelda* *certior* sit conjectura. *Ibidem Hohenbergici* scuti superiorem partem argento, inferiore- *rem* minio pingit. Quod etiam *Wapenb.* 2. p. 12. videre est.

§. LXXIX. *Ernesti & Alberti VI.* insignia p. 440. repræsentantur: illius scutum ex *Ernesti &* *Styrio, Austriaco & Carnioliensi* tessera quadripartitum est: hoc quadras habet *Austria* *Alberti.* *supra Anasum, Austria ipsius, Hohenbergæ & Burgoviae.* P. 508. exhibentur scuta *Alberti III.* *Alberti III.* *IV. V.* *Ladislai* *Ladislai* *III. & IV.* nec non *V.* qui inter Imperatores secundus fuit, ejusque filii *Ladislai* *post-* *hum.* Priorum duorum clypeos non nisi familiaris fasciæ ornate, tertius aequilam impe- *rialem* sed *μονοκέφαλον* refert, pectore sustinentem scutulum ex *Bohemico leone & Vngari-* *cis fasciis* bipertitum, incubante toti parmulâ *Austriacâ*. Hujus scutum duæ transversæ & *totidem* perpendicularares lineæ in novem areolas secant, illo ordine. 1. *Vngaria*. 2. *Bohemia* *3. Dalmatia*. 4. *Croatia*. 5. *Austria*. 6. *Lucenburgum*. 7. *Moravia*. 8. *Silesia*. 9. *Lusatia* *inferior*. *Lucenburgense* symbolum, cujus solius in superioribus nulla mentio, est ex ar- *gento & cyano fasciæ* parmæ inscriptus leo rubeus coronatus. Ejus jus à matre *Eli-* *sabetha Sigisfundi Imperatoris filia, Lucenburgicæ domus herede*: à qua etiam regna *Friderici* *IV. Al-* *berti.* *Ungariæ & Bohemiæ* allata sunt, ut supra vidimus. P. 562. repræsentatur sigillum *Fri-* *derici IV. Imp.* quod aequilam Imperialem unicipitem exhibet stiptam *Austria veteris* *& novæ, Styriæ, Habsburgi, Carinthiæ, Carnioliæ, Tirolis, Pfretarum, Vinditorum Mar-* *chiae, Burgavie, Alfatia, Kyburgi:* & ex lateribus *Portenavia & Provincia supra Ana-* *sum scutis*. P. 706. ejusdem sigillum exhibet aequilam bicipitem, & circa eam scutula *Austriæ, Styriæ, Carinthiæ, Carnioliæ, Habsburgi.* *Ibidem Alberti* sigillum, in cujus me- *dio hæc scutula veteris & novæ Austria atq; Styria,* in circumferentia vero visuntur par- *mulæ Carinthiæ, Carnioliæ, Alfatia, Habsburgi, Tirolis, Pfretarum, Kyburgi, Burgoviae, Vi-* *nidorum Marchiæ, Portenavia, principatus supra Anasum.*

§. LXXX. P. 1394. Repræsentatur scutum *Andrea Austriaci Cardinalis*, quadriper- *Andrea* *Cardin.* *titum*, in cujus prima quadra tessera *Burgoviae*, in secunda *Hohenbergiæ*, tertia *aureæ* in- *Nelleburg.* *scribuntur* 3. cornua cervina *carulea*, quod si recte expressit *sculptor Nelleburgum* esse *Veldkirch.* reor, qui *Landgraviatus* est, alias *Hegovia* dictus, habuitque olim suos comites & *Land-* *gravios* non incelebres, ex quibus 1066. *Udo Archiepiscopus Trevirensis,* & 1398. *Fri-* *dericus Episcopus Constantiensis* electus est, & 1023. *Eberhardus Nelleburgius* cæno- *bium*

bium condidit, ex quo initia Scaphusiz civitatis. Hunc vero comitatum majori ex parte Auftriacis parere, testis est *M. Zeller. Itin. Germ. P. 2. p. 343.* Caput ejus est *Stockheim* s. *Stockach*. Quarta area argentea vexillum Ecclesiasticum continet nigrum. Hoc *Veldkirchus* comitatus in Nebelgoia designatur, quem *Leopoldus Dux 1376.* à *Rudolpho C. Montfortio* 36000. aureis emit. Etenim hoc symbolum datur *Desterr. Episcopus gel der ehren. L. 3. c. 9. p. 354. 357.* Licet in *Wapenb. 2. p. 12.* figura minio, area auro tingatur. Toti imponitur alia parmula bipertita, ex simbolo *Auftriaci*, & laterculo argenteo, quem leo coronatus rubeus ornat: quid hoc leone notetur, ignoro, nisi *Habsburgium* dicamus: quod tamen si sit, auro laterculus tingendus fuerit. Ita medio hoc scutum origo *Habsburgo-Auftria* denotata fuerit; reliquis laterculis diriones, quas folas fratres *Carolus & Andreas*, quia impari matrimonio *Philippina Welseria* nati, ab agnatis obtinere potuerunt notantibus; unde principatum hereditarium nullum in hoc scuto vestigium apparet.

CAPUT X.

Bellovillerii. Duc. S. Aniani.

ARGUMENTUM.

1. *Bellovillerii. Dux S. Aniani.*
2. *Sanbrisson. La Ferte Hubert. Estouteville.*
3. *Tremouille. Sully. Bourbon.*
4. *Challon. Burgundia. Hufson.*

5. *Pictavii. Sabaudia. Clermont.*
6. *Beauvillers.*
7. *Vetus dispositio.*
8. *Apex. Telamones.*
9. *Renati Bellovillerii majores.*

§. I.

IN Carnutibus illustrem locum à pluribus seculis habuere *Bellovillerii* dynastæ (*de Beauvillers*) ex quibus descendit Illustrissimus *Dux Sancti Aniani (Duc. de S. Aignan.)* cujus hic scutum consideramus.

§. II. Hoc quatuor quadras majores continet, quarum singulæ in totidem minores dispescuntur. Prima quadra major, areola primâ & quartâ *Sanbrissonium δαγμα*, secundâ & tertiâ tesseram familiæ *de la Ferte Hubert* continet, illis vero incumbit parmula media *Tuttavillana* s. *Estouteville*. *Sanbrissoniam* insigne est laterculus cyaneus liliis argenteis sparsus. *La Ferte Hubert* utitur areola cærulea plinthidibus aureis strata, & leopardo ex eodem metallo ornata. *Tuttavillanorum δαγμα* fuit parmula fascioliis argenteis & rubeis exarata, leone inscripto nigro. Integer vero hic quadrans assumtus est ob *Aleidam* Dominam *d'Estouteville & de la Ferte Hubert*, quæ *Joanni Dn. de Beauvillers* nupta hereditatem genti intulit.

§. III. Secundus quadrans iterum quadripartitus; primâ & quartâ areolâ cæruleâ molulis echinatis argenteis stratâ leonem aureum exhibet; secundâ & tertiâ cyaneâ liliis Francicis consitâ, scipionem rubeum toti inductum servat: His incumbit media parmula aurea cum cætherio rubeo, comitibus 3. aquilis cæruleis, quarum crura & rostra tinguntur minio. Hæc media parmula *Tremolliorum* tesseram continet ob Antoniam *Caroli Hufsonii* conjugem, *Luitæ Hufsoniæ* matrem, filiam *Georgii Dn. Tremollii M. cubicularii* Franciæ, qui 1446. decessit. Ejus vero *Georgii* mater fuit *Maria f.* & heres *Ludovici Dn. de Sully*, ob quam *Sullia* tesserâ, quæ est inter echinatas moluis leo, hic conspicitur. *Borbonia* vero tessera, quæ quadram secundam & tertiam constituit, à *Mariæ* liliis *Sulliacæ* avia paterna *Margaresæ f. Ludovici D. Borbonii*, uxore *Joannis Dn. Sullii* repetenda est.

§. IV. Tertius quadrans, quadrifariam sectus, areolâ primâ & quartâ rubeis, aureum baltheum *Cabilloniorum*; secundâ & tertiâ limbum rubeum ternis aureis & cæruleis baltheis circumdatum *Burgundicæ* familiæ prioris continet: toti impositâ parmula cæruleâ cum 6. aureis annulis, quod emblema est gentis *Hufsonia*. Hujus symbolum in scuto gestatur ob *Emerici de Beauvillers* uxorem, *Luisam Hufsoniam*, *Caroli Hufsonii C. de Tonnerre & Antoniz Tremolliz* filiam. *Caroli* autem avus fuit *Oliverius Hufson*, cubicularius *Caroli VII. regis*, cui *Margaresa Ludovici Cabillonii C. Tonnerensis* filia nupsit. Ob hanc baltheus *Cabillonensis* gestatur. *Cabillon* gens originem trahit à *Ottone Guilelmo* celeberrimo Comite *Burgundiz*, de quo in Epitaphio:

Qui Ducis ac Comitum gemino ditatus honore.

Hujus

Hujus Ortonis Guilelmi filius Guido Comes Belnensis, qui ante patrem 1094. decessit, uxorem habuit Elisabetham filiam Lamberti Cabillonensis, unde filius Theobaldus Comes Cabillonis avunculo Hugoni successit, & filium habuit Hugonem, qui 1075. decessit, heredibus consanguineis Vergiacis: ex quibus ei successit Savarius, præfate Elisabethæ ex altero marito Guilielmo Vergiaco nepos. Hic Cabillonensium novus autor, pater, avus, proavus Guilelmorum primi, secundi, tertii: Quorum hoc nomen est Beatrix uxor Stephani I. C. Axonæ in Burgundia, quæ 1227. extincta est. Porro Stephanus ille ex eodem supra memorato Ottone Guilelmo descenderat, & comitatum Burgundiæ contra Ottonem Meranium sibi adserabat. Idem Stephanus nec non filius Joannes Cabillonensem comitatum dotalitium & maternum 1237. Hugoni D. Burgundiæ concessere, alia accepta compensatione, sed servato titulo. Joanne, quem filium Stephani dixi, nati sunt inter alios Hugo Com. Palatinus Burgundiæ uxorio jure, ob quod titulum & insignia avita seposuit, & reliquorum comitum sator fuit, Joannes Dn. de Rochefort, & alius Joannes cogn. Bruchemel, Dn. d' Arlay: ex hoc reliqui Arlay, qui demum principes Arausionensium facti, decessere 1530. in *Philiberto Cabillono Arausionensi*, qui ex sorore nepotem *Renatum Nissoviuum* cum conditione nominis & armorum Cabillonensium, adoptavit. Unde nunc quoque in Arausionensium scuto Cabillonius baltheus. Joannes Dn. de Rochefort, uxorem habuit Aleidem f. Alifam f. Eudis Burgundi C. Nivernensis, heredem Altissiodori f. Auxerræ, & *Aniani fani*: ob quam hic etiam *Burgundica veteris* stirpis visuntur balthei. His natus parentibus Guilelmus Cabillonius C. Altissiodori & Tonnerræ: cujus posteritas mascula defecit in Ludovico 1423. ad Vernolium & Joanne 1435. ad Azincurtium cæsis: Eorum sorores fuere Joanna uxor Joannis de la Baume Domini de Bonrepos, quæ 1440. jus in Tonnerram Ludovico princ. Arausionensi vendidit, & *Margareta Oliverii Hussoni* conjux, cujus filius Joannes Hussonus 1453. Tonnerram à principe Arausionensi redemit, proavus Claudii & Ludovici, avus Antonie & Luilæ, quæ cum nepotibus ex fratre Ludovico successissent, illa Clermontis Tonnerram, hæc *Aniani fanum* Bellovilleris intulit.

§. v. Ultimus quadrans suis denuo quadris, primâ & quartâ cæruleis sex (al. quinque) argenteos numos cum capite scutario aureo, secundâ & tertiâ rubeis crucem argenteam defert, toti impositâ parmula rubea cum 2. clavibus argenteis decussatim locatis. Ex his primum *déyas* est *Pictaviensis* familiae, alterum *Sabaudica*, quod reliquis incumbit *Claramontana*. Totus hic quadrans inseritur ob *Anaam Renati de Beauvillers, C. Aniani fani* conjugem. *Claramontana* hæc familia Delfinatum princeps ad Guilelmum Dn. Clarimontis in Viennensi agro refertur, qui 1180. & 1203. vixit, ex filiis Amedæo Dominorum de Hauterive, de la Bastie & de Mont S. Jean, ex Siboldo reliquorum Dominorum, Baronum & Vicecomitum Clarimontis sator. Præter alias autem lineas juxta enat as primogenitorum prosapia vicecomitatum Clarimontis retinuit, & ex ea Bernardus Vicecom. de Tallart, ab uxore *Anna Hussonia* 1497. ducta comitatum *Tonnensis* obrinuit. Hic pater fuit *Anne Renato* nuptæ *Pictaviensi* symbolum derivò ab Agatha filia Aymari IV. Pictaviensis, C. de Valentinois, Aymari II. Baronis Clarimontani conjuge: *Sabaudicum* vero ab Aymari hujus matre, Godofredi Clarimontani conthorali, Beatrice Ludovici Sabaudi Dn. de Vaud filia, quæ 1338. extincta est.

Pictavia. Sabaudia.

Clermonti.

§. vi. Toti imponitur parmula *Bellovilleria*, alternis fasciis argenteis & viridibus, alibi tribus viridibus in argento, exarata, ita ut in argenteis conspiciantur sex (al. octo) merulae rubeæ (3. 2. 1.) Hæc propriatessera est familiae de Beauvillers, quam à Godofredo & Catharina de Prunel, quibus Joannes Aleidis Estoutevillanæ maritus natus est, derivant. Accessit: dein ex Hussonia hereditate titulus *S. Aniani C. Aniani fani*, (*S. Aignan*) 1537. comitatus dignitate. Demum 1663. Franciæ axioma *Ducis & paris Franciæ* regis gratia concessi im est, novo gentis splendore.

Beauville. liers.

§. vii. Antequam illa sumeretur dispositio, aliam lego placuisse, ut clypeum una transversa, & tres perpendicularares secarent in octo areolas. Illo tessarum ordine: *1. Estoutevillana. 2. Hussonia. 3. Tremollia. 4. Borbonia vetus. 5. Cabillonensis. 6. Burgundica vetus. 7. Sabaudica. 8. Claramontana*: toti incumbente *Bellovilleria*.

§. viii. Galeæ coronatæ imponitur leo nascens aureus, inter laciniis argenteas & præfinas. Telamonum loco assistunt duo leones auri.

Apex. Telamonis.

Renati
Bellovil-
lerii ma-
jores.

§. IX. Ut ratio areolarum *de eorum* evidentiis oculis subjiatur, Renati Bellovil-
lerii, qui Francisci Ducis proavus fuit, videamus majores.

Renatus de Beauvilliers C. de S. Aignan. Cujus uxor Anna de Cler- mont Tallard. Ob quam qua- drans <i>Claro-</i> <i>montanus</i> af- sumtus.	Emericus de Beauvilliers, Bar. de la Ferté Hubert.	Michael de Beauvilliers.	Joannes de Beauvilliers.	Alis Dn. D'Estouteville & de la Ferte Hubert.
		Antonia de Teillay.	Ob quam primus quadrans.	
	Luifa de Huf- fon Dn. de S. Aignan.	Carolus de Huf- fon, C. de Tonner- re.	Joannes de Huf- fon.	Olivierus de Huf- fon.
		Antonia de la Trimouille.	Joanna San- ghier.	Margareta de Challon C. de Tonnerre, cujus avia Alis Burgundica.
		Georgius Dom. de la Trimouille.	Guido VI. Dn. de la Tri- mouille.	
		Joanna C. Arvern. & Bonon.	Maria Dn. de Sully, cu- jus avia paterna Mar- gareta Borbonia.	

CAPUT XI.

Com. Bentheimii & Tecklenburgii.

ARGUMENTUM.

1. *SCUTUM.*
2. Bentheimius Comitatus.
3. Tecklenburg. Com.
4. Alia ejus Com. nota anchora.
5. Steinfordius Com.
6. Limburg. Com.
7. Wevelinghofen Dom.

8. Rheda Dom.
9. Hoja Com.
10. Alpen Dom.
11. Helfenstein Dom.
12. Advocatia heredit. Colonienfis.
13. Galea. Bentheimia. Tecklenburgia. Steinfordia. Limburgia.
14. Pavo in aliquibus sentis.
15. Tunulus.

§. I.

Scutum.

Bentheimiorum Comitum insignia in *Sibmach. Wapenb. P. i. p. 18.* ita pinguntur, ut scutum transverse sectum capitis tres, basis duas areas contineat, quæ etiam scutuli mediî similibus dispositio est. Quia dispositione nunc quoque Illustrissimos comites uti observavi, nisi quod pro quinque sex laterculi sunt parvulæ mediæ.

Bentheimius
Comitatus.

§. II. Prima majoris scuti quadra *rubea globos* s. *Byzantinos numos aureos* exhibet 19. (Henninges in Theatr. Genealog. 14. collocat illo ordine 4. 4. 3. 2. 1.) ista serie dispositos 4. 4. 4. 4. 3. Designat hæc area ipsum in Westfalia comitatum Bentheimium, Monasteriensi & Osnabrugio Episcopatibus, Drentia, Transsalaria & Linga fere conclusum. Porro primum legi comitatus hujus titulo usum sub Conrado II. 1140. Ottonem Comitem Palatinum de Rheineck & Bentheimium, qui Ottone Palatino de Rheineck (aliquibus ex Carolo I. prolapia, aliis ex Salmenfibus, aliis ex Lucenbur-gicis deducto. Alii patrem ei Joannem, avum Ottonem I. Com. Bentheimium, qui 1042. vixerit, assignant) & Gertrudi ex Comitibus Tubantia (proavus Gertrudis Ric- fridus Com. Tubantiæ secundus filius Luthardi reguli Cliviorum, ipsa Gertrudis cœ- nobii Wirmarsensis fundatrix fuisse perhibetur.) parentibus natus, ipse quidem *2. p. 19.* forem habuit *Sophiam Theodorico C. Hollandia nupsam.* Hæc ex marito præter Flo- rentium Hollandiæ Comitum reliquorum fatorem & alios filios suscepit, *Ottonem*, à quo Illustrissimi Bentheimii suam derivant stirpem priorem, quæ in Johannis, à quo Neuhusii arx condita, filii vel nepotibus defecit: filia vero *Hedvigiis* s. *Mechuiddis* Henrici II. comitis filia, Joannis neptis *Eberwino Dn. de Guterswicz* nupsit, & comitarum huic intulit genti Eberwino filios dat Henninges *Bernardum C. Bentheim.* & *Arnoldum Dn. de Guterswicz.* Ab aliis vero solum *Arnoldum* video agnosci, & patrem constitui Eberwini, qui *Bernardum & Arnoldum* genuit (Hos *Teichenmach. de-*
ducit

ducit ex Bernardo Hedwigis Bentheimiæ filio) duarum linearum auctores; Bernardi linea defecit in neptibus vel proneptibus, quarum *Maria Arnoldo Steinfeldio* (ex altera linea Arnoldi prioris nepoti) nupsit, atque exinde Bentheimius comitatus penes eorum posterum in hunc diem permanfit.

§. 111. Altera capitis areola *argentea tria corda vel folia marina* (Nympha & ru- Tecklen- burg Com
bentia refert. Notari comitatum Tecklenburgium vix dubium esse potest. Vide etiam Wapenb. II. p. 19. Suspiscatur vero Hamelmann. apud *Haping. de iur. inf. pag. 344. eos* olm partem *Angrivaria* tenuisse, ob hæc insignia. (De quibus vid. c. 5. §. 6. 7.) Nisi forte etiam ex Sverinensi fuerint successione. Porro Comitatus Tecklenburgicus (inter Monasteriensem & Osnaburgiam dioceses situs,) diu peculiare suos habuit comites. Si Hamelmann. apud *Hugging. Theatr. General. consularum*, deducendi sunt à quodam *Cobbone*, qui Ludovico Pio Augusto fidelis Gofwinum Episcopum Osnaburgensem, cum filiis patri rebellibus facientem oppugnaverit, & demum 876. vel 880. p[re]lio adversus Danos ceciderit. Ab hoc continua successio comitum enarratur, usq; ad *Conradum*, qui bis infelix à Carolo V. Lingæ & ditione reliqua exutus, & 1557. line maicula prole gentis ultimus extinctus est. Filia *Anna* comitatum Tecklenburgium & *Dominium Rheda*, conjugi Eberwino C. Bentheimio attulit. Horum filius *Arnoldus* cum plures genuisset filios, ex illis major natu *Adolphus* comitatum Tecklenburgium sortitus est, & ad nepotes transmisit: penes quos nunc quoque est. Cæterum lubet, huc transferre, quæ de hoc comitatu L. Hamelmann. L. 3. de famil. emort. pag. 173. Tecklenburg. Comitatus, cuius arx ejus nominis splendida quidem, sita est in monte edito duobus ab Osnaburgæ militariis. Hujus ultimus masculus dicitur ab historicis hæres *Conradus* natus *Ottone* patre & *Armegarda* Comitissa in *Ritberg*, *Conradus* autem inter fratres at *Nicolaum* & *Ottone* natu minimus, tamen viro parente invasit Comitatum & parentem *Ottone* in vincula conjecit anno Dom. 1514. sed opera sororis, *Brunchorstiano* elocata, implorantis auxilio præsulum Monasteriensis *Erici* Saxonici Ducis de *Lervenborch*, *Erici* Osnaburgensis Ducis *Brunsvitis* de *Grubenbagen*, atque Comitum *Aldenbergenfis*, *Lippiensis*, *Ritbergensis*, eripit patrem ex vinculis: pater ut cederet filio arcem *Rheden* occupat, & filio reliquit Comitatum Tecklenburgicum, interea adhuc vivebat ejus patruus *Nicolaus* in *Dominio* & *Arce* *Lingen*, quam ademit anno D. 1519. isti *Nicolaus* Episcopus Monasteriensis *Ericus* Saxo de *Lervenborch*, & eam cum dominio sua fecit ditionis videlicet Monasteriensis, sed cum si: submitteret *Com. Nicolaus* Duci *Geldria* *Carolo* *Magnanimo* & audaci Principi eique *Dominium* *Lingen* faceret feudum atque ab eo ut beneficiarius & *Vasallus* in feudum hunc Comitatum susciperet, restituit eum, ut per aliquot annos & arcem cum urbe & dominio toto *Lingen* pacifice possideret, nec Monasterienses contra *Geldrum* potentem hostem ne hiscere quidem auderent, tandem *Nicolaus* moritur, & nullam ex *Elisabetha* Comitissa de *Mors* uxore prolem reliquit. Illo circa annum Dom. 1524. uti puto, mortuo, eam arcem *Conradus* quoque invasit, & in feudum à *Geldro* accepit, interea dum alter fratrum nempe *Nicolaus* se in militiam reciperet, & *Otto* quidam *Canonium* *Coloniensium* ageret, atque opimum beneficium in præpositura *Collegii* ad *S. Iannem* *Osnaburgi* obtineret, occumbente fratre *Nicolao* in pugna vel acieregni *Dania*, cuius *DEE* *Dshjenbrück* / voluit pro more majorum Comitatus dividere cum fratre *Conrado* *Dominus* *Otto*, ideo Ecclesiastica beneficia resignavit, sed levi de causa à fratre *Conrado* vinculis traditur & amentia accusatur, & sic in vinculis viro fratre hæret. Interim *Conradus* ex *Christina* *Landgravia* *Hoffie* genuit unam filiam *Annam*, que elocatur *Everwino* *Com. Bentheimensi* & de *Steinfeld*: Verum mortuo jam *Geldro* Principe *Carolo* dum pugnarent de ducatu *Geldria*, *Carolus* V. *Cesar*, & *Wilhelmus* *Dux* *Juliacensis* per aliquot annos, atque tandem anno *Domin. 1543.* victor evaderet *Carolus* V. *Cesar*, & interea jam se ad castra Principum *Jæderis* *Schmalcaldici* *Coaradus* *Tecklenburgicus* recepisset, nec suum beneficium, hoc est, *Dominium* *Lingen* se à *Carolo* fideliter suscepisset, quando rursus *Carolus* V. victoriam contra Principes *Schmalcaldicos* obtineret, eum per *Maximilianum* *Comitem* *Burensem* eo dominio exuit & ad se recepit. Interim mihi constanter referunt (quod ex magnis viris audivi) si Comes *Conradus* si supplicem præbuisset *Burensi*, certis potuisset conditionibus illud dominium retinere: ita *Lingen* dominium est adhuc Regis *Hispanie* *Philippi* in *Westphalia* præsidium. Interim mira res, *Conradus* in videbat fratri *Dominium*, quod alii ut peregrino inuitus tradere postea coactus fuit: Mortuo *Conrado* anno *Dom. 1556.* cum jam *Com. Bentheimensis* *Eberwino* *hunc* *Comitatum* obtineret, *Otto* *Comes* *senex* decrepitu *Conradi* *frater* per nepotem

Annam Conradii filiam, & Eberwini conjugem ex vinculis eripitur, honoratur ut patruus, & fovetur atque honestissimo loco habetur, & ei ministri aliquot adjunguntur, & tanquam Comes & ultimus masculus heres istius nobilissima stirpis sustentatur, donec sexennio elapso post mortuum fratrem Conradum & ipse vitam cum morte commutaret anno D. 1562. quando ante ipsum mortuus esset affinis Eberwinius Bentheimensis.

Alia ejus
Com. nota
anchora.

§. iv. Tertius laterculus *ceruleus anchoram auream* continet. Hoc quoque solum ad comitatum *Tecklenburgium* pertinet. vid. *Wapenb.* II. p. 19. Sunt qui rationem allegant, quod olim dominium illorum Comitum te ad mare usque extenderit.

Steinfordius Com.

§. v. Balcos prior *area aurea cycnum rubecum rostro & pedibus nigris*, posterior *argentea leonem rubecum cyano coronatū* representat. Illa comitatus *Steinfordi* (qui Bentheimio intermedia aliqua Monasteriensis Episcopatus particula vicinus) hieroglyphicon est, & ob hoc, antequam Tecklenburgica accederent, Bentheimiis talentis dispositione quadripertita adjici solebat. vid. apud Henning. d. l. Cæterum *Steinfordia*, quæ olim suos Dominos peculiarij habuerat, in quibus Balduinus memoratur 1030. vixisse, obigit Bentheimiis conjugij jure. Nam *Mechthildis* filia Balduini Bellicosi, cujus patruus magnus Balduinus Episcopus Paderbornensis fuerat, heres Steinfordiæ & Gronovix, uxor f. Eberwini (ita documenta aliqua) seu (ut Henning. & alij) ejus filij Arnoldi fuit. Arnoldus Eberwinum genuit, qui *Steinfordiæ* a *axioma comitatus* à Maximiliano I. Imp. Wormatiæ meruit, cum adversus Gallos, Flandris & infideles fortitudinis eximia documenta edidisset. Hic Eberwinus pater *Arnoldi* fuit, qui primus *Augustanam Confessionem* secutus, & ab uxore Bentheimium comitatum nactus est. In hujus liberis cum Eberwinus Bentheimium retinisset, Steinfordiam Arnoldus frater habuit, sed sine prole. In Eberwini nepotibus nova divisione *Guilelmus Henricus* Steinfordiam tenuit: sed ejus orbitate ad fratris Arnoldi Jodoci filium *Philippum Conradum* delapsus est comitatus, & adhuc penes hujus filium Arnoldum Mauricium Wilhelmum manet.

Limburg.
Com.

§. vi. *Hic* (nempe leo rubeus) designat Comitatum *Limburg*. Cæterum uti hujus nominis non unum castrum veldynastia est, notatur hic illud, quod in rupe ad *Lenam* f. *Laynam* (paulo post in Romam se exonerant) in Westphalia situm, Theodorico Frederici C. Altenacensis f. Uenburgh & Margareta Limburgiz filio, avunculo *Henricus IV. D. Limburgius* concessit, ea conditione ut nomen & arma *Limburgensia* gestaret. Adjectum deinde Imperatoris gratia comitatus axioma. Cæterum *Theodorici* illius nepos Joannes cum duos haberet filios *Joannem & Theodoricum*, ab illo moderni *Stryumii* derivantur. Hoc natus est alius Theodoricus, pater *Wilhelmi*, qui Eberhardum, Wilhelmum & Margaretam genuit: hæc autem cum frater bello pro Joanne D. Clivix cecidissent, heres fuit, & Gumberto C. Neuenario *Limburgensem* successionem attulit. Ex Nuenaarum vero familia Magdalena filia Humberti f. Gumberti, Com. Nuenaarum & Limburgii, marito Arnoldo pridem Bentheimii, Tecklenburgi & Steinfordiæ comiti attulit successionem comitatus Limburgii, consensu Domini feudi, postquam agnata Walpurgis 1600. decessisset. Confer *Teschennmach. annal. Jul. Clrv. & Mont.* p. 2. Plura etiam de his afferenda erunt, cum de Limburgio scuto infra agatur. Ex horum filiis *Conradus Gumbertus* in divisione cum fratribus Limburgum nactus est, sed *ante*. Porro ex dictis constare potest, leonem hunc eundem esse, qui ducatus Limburgensis est. *Wapenb.* P. 3. p. 20. talis datur Comitatus *Lemburg* (cum apice, duobus ramis, quos folia argentea ornant) & corona tamen demta, *Limberg*. pag. 21. (gallex imponitur inter duas tabulas cæruleas, nisi ex illis pavoninæ caudæ effigandæ fuerint, confidens leo rubeus) quæ vix differre ab his Limburgiis credo. Pariter eundem leonem *Limburgium* video *Wapenb.* I. p. 17. sine corona in quadrat. & 4.

Wevelinghofen
Dem.

§. vii. Fuit illa narratio arearum, quibus scutum majus completur. Quod medio huic incumbit, sex laterculis constat, tribus ejus caput, totidem pedem constituentibus. Prior areola *coccinea duobus fasciis argenteis* exaratur: quo simbolo notatur dominium *Wevelinghofen*, quod sub nomine *Wysfelkoven* notatur *Wapenb.* II. p. 29. Hoc dominium habuit suos peculiare dynastia, ex quibus principio seculi duodecimi vixit *Christianus Christiani* III. & Albertonis pater. Illius nepos fuit Florentinus 1364. Episcopus Monasteriensis & dein Ultrajectinus 1378. Ultimus *Wilhelmus Wevelinghofius Archiepiscopus Colonienfis* *Marscallus* filiam reliquit Joanni Dn. à Gehmen & Bredefort nuptam, quibus genitus Henricus pater Cordæ & alterius filiz, quarum illa

Joanni

Joanni Schauenburgio marito Gehmen dynastiam, hæc suo conjugi *Eberwino Bentheimio* Wevelinghofiam attulit. Confer *Teschenmach. Annal. Jul. Cliv. & Mont.*

§. VIII. Proximus laterculus *argenteus nigrum leonem continet impressis ejus* Rheda ^{Rheda} ^{Domus} *corpore tribus annulis & extremitatis caudæ adjecta rosa.* Notatur illo symbolo dominium Rheda, cujus caput opidum & arx ejus nominis ad Amasum sita. Habuit illud suos dynastas, ex quibus *Witkindus* ultimus fuit. Ejus qui patris Bernardi intimus socius fuerat filiam unicam *Gertrudam, Hermannus Com. Lippia* sibi matrimonio junxit. Inter filios *Simon Præpositus Paderbornensis*, quidein *Episcopus* fuit, fratri *Bernardo Rhedam* extorquet, hic autem armata manu recuperare nititur, cumque auxilio *Monasteriensis Episcopi* uti necesse fuisset, conditioni assentiri cogitur, ut feudo ab Episcopo teneret. Ita ex aliquibus refert *Joh. Piderit. Chron. Lipp. P. 2. p. 476. 477.* Sed etiam aliter refert ex *Hamelmanno* causam: videlicet cum *Bernardus Comes* minor esset, *Tecklenburgios* comites, à *Monasteriensis Episcopo* collatum feudum perhibentes, & jus à *forore Witkindi* ultimi conjugæ allegantes, dynastiam occupasse. Inde 1244. *Bernardus* armata manu eam recuperavit. Unde filius ejus *Hermannus Rhedæ Dominus* dictus, sed 1271. ætate mortuus est. Post hæc *Tecklenburgii* denuo invaserunt. Et cum frater illius *Simon* bello contra *Osnabrugium* moto 1299. captus esset, inter conditiones 1305. liberationis fuit, ut *Rhedæ* arim destrueretur. Inde iterum *Tecklenburgii* sibi vindicarunt vid. *Piderit. p. 516.* Cum reposceret *Simon III.* bello orto 1373. capitur. Liti componendæ filia ejus *Elica Ortoni Com. Tecklenburgio* datur uxor cum dote *Rhedæ*, quæ in stirpe maneret si liberi ex conjugio nascerentur. *Piderit. pag. 529.* Cum vero nulli succèpi essent, *Lippientes* jus suum denuo vindicare annis (547.) donec tandem inter *Bernardum VI. & Nicolaum C. Tecklenburgium* qui illum ceperat transactum, ut certis conditionibus penes *Tecklenburgios Rhedæ* maneret. (*Piderit. p. 586. 587.*) Inde per *Annam Tecklenburgiam* cum reliqua successione hæc etiam ad *Bentheimios* delata est. vid. *Hamelmann. de fam. emort. L. 3. p. 170.*

§. IX. Tertia quadra aurea duos pedes *urinos nigras* refert. *Hofensem* comitatum ^{Hofen} ^{Comit.} notari non est dubium, uti infra in scuto *Brunsvicensis* videbimus. Hæc tessera familia ista extincta parmæ inferta est, quod in ditionum *Hofensium* partem successit *Landgravius Hassiæ Wilhelmus*, qui eam *Bentheimis* concessit feudo. Confer *Hamelmann. de fam. emort. L. 2. p. 129.*

§. X. Quæ inferiorem ordinem ducit, area rubra leonem continet *argenteum* ^{Alpen} ^{Domus} quod *æquæ* est *Dominii Alpengensis* in *Coloniensi* inferiori diocesi siti, quod *Magdalena Nuenaria* *Arnoldo* marito suo attulit. Illud inter *Arnoldi* filios *Friderico Ludolpho* in partitione assignatum est. *Gelen. de Col. Agr. mag. L. 2. l. 39. p. 207. Alpengibus* i. *Alpinis vetustissima originis opinionem habentibus Burgavivis Vbiorum* tribus *leonem scutarium in pellicula parmula velleris petasitis, planè sicut gerit Macedonia gens Italica in regno Parthenopæo.* Conf. *Nobiles de Alpen Wapenb. 2. p. 119.*

§. XI. Alveolus proximus superiori parte, qua rubet leonem continet aureum, *Helfen-* inferior autem argento fulget, *Dominio Helfenstein* notando: quod genti obtrig ^{Helfen} ^{Domus} iterum matrimonio *Magdalenz Nuenariæ*: nam *Adelheidis* hujus gentis ultima *Baroni de Lennep* nupserat, mater *Theodorici*, avia *Evæ*, quæ hæreditatem *Friderico C. Nuenariæ* attulit: hi vero *Magdalenz proavus & proavia* fuerant.

§. XII. Ultima areola rubea quinque fascias aureas continet, symbolum *advocacia* ^{Advocacia} ^{hæredit.} *hæreditaria* vel *archipræfectura Coloniensis* dioceseos. Quæ cum penes *Nuenarios* fuerit, unde in *Wap. II. p. 19.* mediætas scuti *Nuenarii* apparet (nisi quod pro quinque ^{Coloniens} tres tantum notantur), cum reliqua successione à *Magdalena Arnoldo* allata est.

§. XIII. Ita descriptam parmam premunt quatuor galeæ coronatæ: Ex quarum ^{Galeæ} prima *Bentheimia* exurgit herma *æthiopsis*, tubeo vestitu & pileolo orientali, in scriptis *Benthei-* ^{peccati} ^{peccati} *peccati* scutariis talentis i. numis: *Lacinia* dependent cocco & auro tinetæ. Proxima ^{Tecklen} ^{burgia} *Tecklenburgia* sustinet pavonem album explicatâ caudâ superbieientem: phaleræ ar- ^{burgia} ^{burgia} *gento* & minio pinguntur. Tertiæ insitit *cycnus Steinfordius*, dependentibus lacinii ^{Steinfor} ^{dia} *rubéis & aureis*: extrema sustinet inter duas caudas pavoninas confidentem leonem ^{Limbur} ^{gia} *Limburgium*, circumvolitantibus phaleris argenteis & coccineis.

§. XIV. Hæc dispositio insignium cum communiter à tota gente usurpetur, videtur in *monæte* *Tecklenburgis* nonnunquam exprimi tantum clypeum quadrupertitum ^{Pavo in} ^{aliquibus} ex utraque tessera *Tecklenburgia*, media parmula nova, quæ *pavonem explicatâ caudâ* ^{fiscus} ^{fiscus} *fiscus*.

continet: significationem non capio: nisi forte dominium aliquod Tecklenburgium veteri isto symbolo notari conseruerit, quod cum deinceps à comitibus omisum & tantum in galeam translatum sit, (cujus moris in aliis quoque familiis non desunt exempla) postliminio videtur hic in scutum reductum.

Titulus:

§. xv. Titulus responderet illis insignibus: *Comites in Bentheim, Tecklenburg, Steinfurt & Limburg, Dom. in Rheda, Wevelinghofen, Hoja, Alpen & Helfenstein, Barones in Lennep, advocati l. præfecti hereditarij Colonenses. (Erbvogt.)*

CAPUT XII.

Borgia. Duc. Gandia.

ARGUMENTUM

1. Borgia. Lenzoli.
2. Duc. Gandia scutum.

3. Aragonis pali.
4. Galea.
5. Duc. de Villa Hermosa.

§. I.

Borgia.
Lenzoli.

Borgiarum gens in Valentino agro floruit, & *Calixtus III.* Pontificem dedit, qui 1148. vita decessit: ejus vero soror *Isabella Borgia Iofredo Lenzolio* equiti Hispano nupsit, & *Borgia* nomen attulit, mater *Roderici Borgia*, qui Papa factus *Alexandri VI.* nomen sumpsit: de cujus vita, in quam Historici communiter tot probra jaciunt, nihil dicere attinet. Eo vero genitus præter alios *Petrus Ludovicus & Ioannes* Duces Gandiæ, ex quorum hoc reliqui Gandiæ Duces geniti.

Duc. Gandia
scutum.

§. II. Ducum horum scutum est quadripertitum (apud *Sammarth. l. est. de l'Esp. p. 50.*) In primo & quarto laterculo *aureo telluri viridi insistsens pascitur vacca coccinea, limbo circumducto rubeo, inscriptis octo aureis mergibus.* In secundo & tertio alveo *Aragonia* conspiciuntur *pali.* Gelio limbum Borgia alveolo circumdatum viridem esse jubet, & inscribi 8. lacrymas vel flammæ aureas.

Aragoni
pali.

§. III. *Aragoniorum* palorum ratio repetenda videtur à matrimonio *Joannis tertii Ducis Gandiæ, & Ioannæ Aragoniæ,* quæ filia *Alfonsi Aragonii Archiepiscopi Cæsar-Augustani,* nepis vero *Ferdinandi Catholici regis Hispaniarum* fuit. Eo matrimonio natus est *Franciscus Dux Gandiæ,* dein *Jesuitarum generalis 1572.* extinctus, & sanctus deinceps à Pontifice adscriptus.

Galea.

§. IV. Scuto imponitur galea coronata, cum exurgente vacca rubea. Laciniaz autem auro & cocco tinguntur.

Duc. de
Villa Her-
mosa.

§. V. Ex eadem gente sunt *Duces de Villa Hermosa,* quibus idem *Sammarth.* tribuit p. 86. Borgiaurum vaccam solam sine limbo & Aragonicis quadrantibus.

CAPUT XIII.

Electores & Marchiones Brandenburgici.

ARGUMENTUM.

1. Scuti dispositio. 2. Ducatus Montanus s. Bergensis. 3. Juliacensis. 4. Magdeburgicus. 5. Pace Osnabrugensis domui transcriptus. 6. Marchia & aquila Brandenburgica. 7. Borussia. 8. Clivia. 9. <i>Wilhelmus Dux Clivia & filii.</i> Controversia de ditionibus Juliaci-Clivii post <i>Joh. Wilhelmum</i> mortem. 10. Jus Brandenburgicum. 11. Successus juris & pacti secuta. 12. <i>Burgravatus Norimbergensis.</i> 13. <i>Gryphi.</i> Gryphorum varii colores. 14. Investitura Pomeranica. 15. Gens Gryphia. Quanam gryphorum origo.	16. Cassubia. 17. Duc. Stettinensis. 18. Successio Pomeranica. Pacis Osnabrugie de Pomerania dispositio. 19. Pomerania. Vandalia. 20. Com. Marcanus. 21. Episcopatus s. princip. Halberstadins. 22. Ducatus Crosna & Jegerndorfs. 23. Mindensis Episc. seu Principatus. 24. Com. Ravensperg. 25. Zollern. 26. <i>Guzkovia Com. Stargardia. Barib. Wolgast. Usedom.</i> 27. Caminensis Episc. s. Principatus. 28. Rupinensis Comitatus. 29. Regalia. 30. Electoratus. Sceptrum columna visum. 31. Galea novem. Caput Molossi apex Noricorum.

32. <i>Telamones.</i>	42. <i>Christiani Wilhelmi administratoris Magdeburgici.</i>
33. <i>Alie dispositiones scutorum.</i>	43. <i>Aliud schema.</i>
34. <i>Ex Sibmachero Iohacimi Friderici.</i>	44. <i>Modernorum Marchionum ex linea Culmbacensi s. Payrutia & Onoldina.</i>
35. <i>Moderni Electoris ante pacem Ofnaburgiam.</i>	45. <i>Tituli.</i>
36. <i>Rugia principatus.</i>	46. <i>Carmen Schöfferi.</i>
37. <i>Iohacimi I. scutum.</i>	
38. <i>Typi contractiores.</i>	

§. I.

Serenissimæ Electoralis familiæ *Brandenburgicæ* scutum, ut pleræque alia Principum, ^{Scuti dispositio:} successu temporis crevit. Quali nunc utuntur, primùm à nobis explicandum est. Id exhibetur, unica areola excepta, quam dein notabimus, in *Furftii* libr. *Armor. s. Wap. P. II. p. 4.* ut nempè quatuor transversæ lineæ in quinque regiones illud distinguunt, ex quibus infima non iterum distinguitur, prima & tertia septenas areolas, quarta senas apud *Furftium*, vel uti nunc usus est, iterum septenas, ob Caminensem principatum recentius insertum, secunda præter parvulam mediam quatuor laterculos continet, ut univertim 26. vel nunc 27. areæ numerentur.

§. II. Primam quadram, quæ in supremo ordine *argenteo* fulget, *leo* exornat *rubeus*, ^{Ducatus Montanus s. Bergensis} *corona & falculis aureis, lingua carulea*, (aliqui eam *sanguineam* pingunt) *cauda bifida & in decussim trajecta*. (*gespalteener schwanz/creuzweis gelegt.*) Notatur hæc imagine Ducatus *Montanus s. Bergensis*, Westfalix non exiguam portionem complectens, & Cliviâ, Monasteriensî atq; Colonienfî dicecesibus cinctus. Dominati sunt huic Provincix *Marcani* vel *Altenacenses* Comites, Clivix, ut referunt, originis. Inter eos lego *Adolphum I.* secundum Comitem *Altenacensem*, *Theodorico I.* (quem *Roberti Clivii C. Teisterbantii* filium, *Ludovici Teisterbantii* & alterius *Roberti Dn. Heusdani* fratrem constituunt. *IV. Teschenmach. in annal. Jul. Cliv. & Mont.* *Adolfi I.* majores recensere non audeo, sed ejus tamen fratrem nominat *Hermannum C. Vbiorum advocatum Tuitii ex Aegid. Gelenio*) genitum filios habuisse *Eberhardum* & *Adolphum I I.* illi Comitatum *Bergensem* obtigisse, huic *Marcanum*, sed, ut dein fratris, qui *Monachus* deceffit, hereditatem cerneret: in hujus ex filio *Adolfo I II.* nepotibus *Engelberto* & *Eberhardo* (tertius *Fridericus* inter Archiepiscopos *Colonienfes* numeratur, quam dignitatem alii etiam hujus gentis gessere) iterum eadem divisio iterum hujus *Bergensis* Comitatus, *Eberhardo Marcanus s. Altenacensis* concederetur. *Engelberti* filius *Adolfus IV.* qui 1218. extinctus est, filiam habuit *Margaretam*, quæ patruo *Engelberto* Archiep. *Col. & post fratrem comiti Môtano* successit, & ex *Henrico IV. Limburgensi Adolsum V.* genuit *Montanum* Comitæ, in cujus posteris comitatus mansit, donec *Adolfi VII.* qui 1348. obiit, filia *Margareta*, eum marito *Ottoni Ravenfurgio*, & horum iterum filia *Margareta*, utrumque comitatum *Gerhardo C. Juliacensi* attulit. Hujus filius fuit *Wilhelmus*, cui axioma ducale accessit 1389. *Wenceslai* Imperatoris beneficio. Inter cujus filios *Adolfus*, cum *Reinholdo* agnato successisset, *Juliacum*, *Wilhelmus Bergensem* ducatum obtinuit, & ejus filius *Gerhardus* in patris & patruj ditiones successit, pater iterum *Wilhelmi*, quo *Maria* genita est, univertæ familiæ hæres, & *Ioannis III.* Clivix Ducis uxor. Quæ ratione vero ex Clivensî familia in *Brandenburgicam* successio delapsa sit, n. 9. 10. 11. 12. dicemus. Leonem hunc *Montano* principatui intulisse dicitur ap. *Teschenmach. Adolfus V.* Comes. matre *Montana* patre *Duce Limburgio* natus, præferens ita paternum *dygna* maternæ rosæ, quam patricidio *Fridericus Altenanus* *Limburgius* conspurcasse credebat: cum illa alioqui genti *Altenana* communis fuisset.

§. III. Proxima arca aurea leonem nigrum, qui linguam rubeam protendit, atque ^{Juliacensis} dentibus & falculis argenteis minatur, exhibet. Alii *Falculas* etiam cocco tingunt, adduntque coronam: quæ tamen, ut ex *Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 4.* patet, huc non spectat. *Juliacensi* Ducatui, quem *Leodienses*, *Limburgii*, *Lucenburgii*, *Treventenses*, *Colonienfes* & *Clivii* cingunt, norando hic leo servit; & si *Hapting. de jur. inf. c. 5. n. 34.* fidem adhibere velimus, cum *Belgis* proceribus expeditionem in *Syriam* suscipientibus leones variorum colorum sumere placuisset, à *Juliacensî* (eadem origo etiam ab aliis *Montano* adferitur) adsumtus est. Porro de prima origine familiæ *Juliacensis* non mihi constat. *Wern. Teschenmach. annal. Jul. Cliv. & Mont. P. 2. p. 384. seq.* eam derivat à quodam *Gerhardo C. Juliaci*, qui 1933. militaverit *Henrico Aucupi* contra *Hunos*.

Ab hoc deducuntur reliqui comites, qui omnes, uno Walramo excepto, Gerhardi aut Wilhelmi gessere nomen: illud quinque usurparunt, hoc septem commune fuit. Ex illis septimus, cuius frater *Walramus* Archiepiscopus Colonienfis fuit, 1329. *Marchionis* & 1356. *Duci* axiomate auctus est à Ludovico & Carolo IV. Augustis. Ex filiis major nati 1360. ante patrem extinctus, hac causâ ei non successit, sed ab uxore *Montanum* & *Karvenspurgium* comitatus (quod §. 2. vidimus) obtinuit. Successit vero Patri *Wilhelmus*, *Maria Geldrica* maritus, qui 1392. moriens reliquit *Wilhelmum* & *Reinoldum*, qui præter ducatum avitum etiam materno jure *Geldriam* tenuere, cum vero improles decessissent, successit soror *Ioanna*, *Ioannis Herculei f. Arculeji* (ab Arckel) uxor: unde ad illam gentem & postea ad *Egmondanos* successio. In *Iuliano* vero ducatu *Rainoldus* successorem habuit *Adolfum* agnatum ex *Montanis*, licet eundem *Geldrenses* eidem sibi vindicare conarentur. *Adolfo* successit ex fratre *Wilhelmo* nepos *Gerhardus*, huic filius *Wilhelmus* pater *Mariae*, quæ *Ioanni III. Duci Clevis* ducatus suos attulit.

Magdeburgicus.

§. iv. Tertia area (uti apud *Fürstium* conspicitur, nam postquam Prussiam Supremo jure Elector obtinuit, illius aquilam hunc in locum collocavit, Magdeburgensi simbolo in quintam areolam translato,) *transversè secta* est, & superiori parte *rubet*, inferiori *argento* fulget (*couppé de gueules sur argent.*) Notatur illâ areâ *Magdeburgensis Archiepiscopatus* seu, quo nunc axiomate insignis est, *Ducatus Magdeburgum* notari ex *Sibmach. Sup. P. 1. p. 9.* constat. Caterum *Carolus M.* cum devictis Saxonibus 10. instituisse Episcopatus, unus illorum fuit *Sydræ* in *Svalenburgico* comitatu, qui dein *Walersleviam*, & demum ab *Ottone I. Imperatore* flagitante *Editha* conjugæ *Magdeburgum* translatus est. Ita Ecclesia illa, ut omnium *Vandalicarum* *Metropolitana* esset, jts impetravit, aliquot vero Episcopatus ei subiecti sunt. Primus Archiepiscopus fuisse perhibetur *Adelbertus* 968. *Treviris* evocatus, & à *Moguntino* præfule inauguratus. Exin *Noriberti*, qui *Lotharium Imperatorem* in *Italiam* secutus est, meritis id datum perhibetur, ut *Primatis* *Germaniæ* titulo Archiepiscopi uterentur. Successores variis etiam ditionibus diœcesin auxere, ut in eam amplitudinem quâ nunc etiam floret excreveret. B. *Lutheri* nostri tempore præfuit Archiepiscopus & Elector *Moguntinus*: Hic 1539. subditis civitatibus & nobilitati in hoc & *Halberstadiensis* Episcopatu indulsit liberam religionis professionem, cum *Magdeburgi* jam 1524. post habitam à *Megalandro* nostro concionem Ecclesiæ reformatio fuisset instituta. *Alberto* successit *Ioannes Albertus* agnatus, sub quo grave inter capitulum & civitatem dissidium est exortum, ut etiam ad sollicitationem *Canonicorum* qui urbe excefferant civitas proscriberetur, & à *Mauritio* *Elect. Saxoniz*, cui demandata executio decreti *Imperialis*, integro anno & amplius obsideretur. Secuti sunt dein in Archiepiscopatu ex eadem gente *Joachimi II. Electoris* filii *Fridericus*, (jam prius *Joh. Alberti* Coadjutor) sed non diu superstes, ut etiam nondum tederint pallio, cuius tum pretium 30000. aureorum, vita & dignitate excederet, atque *Sigismundus*, qui ritus Pontificios antiquavit, & publicatis constitutionibus laluberrimis veram doctrinam atque disciplinam Christianam pro viribus promovit. Eo mortuo *Joachimum Fridericum*, *Johan. Georgii* *Electoris* *Brandenburgici* filium, postularunt administratorem, cum jam *Havelbergensis* & *Lebusiensis* Episcopus fuisset. Is templum cathedrale & dein monasteria ad puriorem cultum traduxit. Cum vero matrimonium contraxisset, Regalia Archiepiscopatus ei conferre Imperator distulit, nec semel in Comitibus 1576. 1582. ob hanc causam optimo Principi fuit decertandum. Mansit vero in possessione dignitatis, adversariis etiam invitis. Ejus bono 1577. Augustus *Dux Saxoniz* Elector cessit omni alio jure, quod in diœcesin & urbem *Magdeburgensem* prætendebatur, servato tantum *Burggravatu Magdeburgico*, quo etiam nunc *Serenissimus* *Elector Saxoniz* gaudet. Confer *Comment. de Saxon. Insign. S. I. §. 23. p. 23.* In patris locum dein successit *Christianus Wilhelmus M. Brandenburgicus*, & Administratores titulo tantisper rexit diœcesin, donec 1628. ob *Danicorum* armorum communionem à *Cæsare* proscriberetur. Canonici ergo *Serenissimum* Principem *Augustum* *Ducem Saxoniz* *Electoris*, *Cæsari* amici principis, filium postulant ad capessendam hanc dignitatem. *Cæsar* vero, ut Archiepiscopatum *Romanis* partibus denuo vindicaret, interdicat capitularibus, ne ad electionem postula-

postulationemve novi præfuls convenirent: sed postulatio jam facta, & Augustus atque ejus nomine Parens Elector electionem acceptaverant. Vicissim Imperator pro filio Leopoldo Guilelmo Archiduce Archiepiscopatum à Pontifice facile impetrat. Inde semina discordiarum, quæ subinde aucta crevere. Demum in Pace Pragensi S. Dasi Ernsti Magdeburg. Serenissimo Augusto Archiepiscopatus hic iterum relictus est. Pace vero Osnabrugensi expectativa in eum Serenissimæ Domui Brandenburgicæ pro æquivalentia ob Pomeraniam, citeriorem & Rugiam amore pacis cessas tradita est.*

§. v. Verba publici Instrumenti Pacis hic inferere operæ pretium est: *Similiter concedatur Domino Electori expectantia in Archiepiscopatum Magdeburgensem, ita quidem ut quandocunque eundem morte aut successione in Electoratu, vel quacunque alia concessione, presentis Administratoris Dn. Augusti Ducis Saxonie vacare contigerit, totus iste Archiepiscopatus cum omnibus eo pertinentibus territorii, regalibus & juribus, prout supra de Episcopatu Halberstadiensis dispositum est, Domino Electori, suisque posteris & successoribus hæredibus & agnatis masculis, non obstante ulla electione aut postulatione, interea temporis sive clam sive palam facta, tradatur & conferatur in feudum perpetuum, sitque eidem vel iisdem sui autoritate propria vacantem apprehendendi possessionem. Interea autem teneatur Capitulum unicum Ordinis & subditis dicti Archiepiscopatus statim conclusa pace prædicto Domino Electori & toti Domui Electorali pro se, atque omnibus in eâ successoribus, & hæredibus atque agnatis masculis si sacramento fidelitatis & subjectionis in eventum obstringere. Civitati vero Magdeburgensi pristina sua libertas & privilegium Ottonis de 7. Junii Anno noningentesimo quadragesimo, etiam si temporum injuria deperditum, ad preces ejusdem, humiliter porrigendas, à Sac. Cæs. renovabitur; tum etiam Privilegium muniendi & fortificandi ab Imperatore Ferdinando II. concessum, quod cum omnimodis jurisdictione & proprietate ad quadrantem miliaris Germanici extendatur, sicut & reliqua illius Privilegia & jura in Ecclesiasticis & Politicis salva & inviolata manean, cum inserta clausula, quod in præjudicium Civitatis reedificari non debeant suburbia. Ceterum quod ad quatuor Dynastias seu Præfecturas Quersfurt / Guterbock / Dam & Bork attinet, cum illa jam Domino Electori Saxonie tradita sint, in ejusdem quoque ditione permanent in perpetuum, cum hac tamen reservatione, ut quæ hæcenus ratione earundem ad collectas Imperii & circuli contributa sunt quotæ, à dicto Domino Electore Saxonie impostæ exsolvantur, eaque Archiepiscopatu dematur, & hujus rei ratio ne expressa fiat provisio in matricula Imperii & Circuli. Ut autem inde casata inminutio reddituum Cameralium, & ad mensam Archiepiscopalem pertinentium aliquatenus resarciatur, jam dicto Electori Brandenburgico & successoribus suis, non solum statim post conclusam Pacem Præfectura Eglenque alias ad Capitulum spectabat, pleno jure possidenda & fruenta tradatur, cassato processu à Comitibus de Barby aliquot abhinc annis desuper moti, sed etiam facultas sit, obtenta Archiepiscopatus possessione quartam partem Canoniceatum Cathedralium, illis decedentibus extinguendi, eorumque redditus Camera Episcopali applicandi. Quæ vero debita à presente Domino Administratore Augusto Duce Saxonie hæcenus contracta sunt, ex redditibus Archiepiscopalibus, existente modis supra dictis casu*

K 3

vacantia

* Cum sæpius Instrumentum Pacis Osnabrugensis allegandum sic juvat hic ascribere Compendium ejus articulorum metricum ex Christoph. Brovveri anal. Trevir. L. 21. n. 112. p. 541.

Articulus septimæ & denis pax Svecica constat:

Primus amicitia conjungit fœdera partes:

Præteriti immemores læsos vult esse secundus.

Pristina restituit ternus sua jura cuique.

Enumerat quartus speciales restituendos.

In sacris quintus constata gravamina solvit.

Helvetiis sextus dat libertatis honorem.

Septimus in fœdus Calvinum pacis adoptat.

Jura politica statibus bis quartus adumbrat.

Flori restituit veteri commercia nonus.

Bellorum decimus partitur præmia Svecis.

Brandenburgico undecimus Pomerana resarcit.

Mechleburgicis bis senus admitta rependit.

Brunsvigum decimus demulcent munera serni.

Das confessorii decimus solatia quartus.

Hassum ser quinto placant & Clerus & Hassus,

Arma bis octonus sistit pacemque reducit.

Septimus hæc firmat decimus redditusque perennem.

In Gallico. Nam decimus Gallum pluris aequalibus ornas.

Vndecimo in partes Gallis pax Itala transit.

vacantia & devolutionis dicti Archiepiscopatus ad Dominum Electorem Brandenburgicum & successores suos, neutiquam dissolvantur, neque integrum sit, dicto Domino Administratori posthac novis debitis, oppignoracionibus & alienacionibus saepe dictum Archiepiscopatum in prejudicium Domini Electoris ejusque successorum, heredum atque agnatorum masculorum quoquo modo onerare. In his vero Domini Electoris Archi- & Episcopatus de cetero salva maneat Ordinibus & subditis competentia eorum jura & privilegia, cum primis invariata Augustanae Confessionionis exercitium, quale nunci ibi viget, nec minus locum habeat ea, quae in puncto Gravaminum inter utriusque religionis status & ordines Imperii transacta & conventa sunt, quatenus scilicet non adversantur illi dispositioni, quae supra in articulo quinto de gravaminibus §. 8. continetur incipiente: Qui Archiepiscopatus, Episcopatus, & aliae fundationes atque bona Ecclesiastica &c. & tenient: subiecta manent: utpote quem aequè hic valere debere, ac si verbotenus insertus esset, & supra dictos Archiepiscopatum & Episcopatus hereditario & immutabili jure apud Dominum Electorem atque Domum Brandenburgicam, omnesque in ea successores, heredes & agnatos in perpetuum, plane, ut de reliquis terris ipsorum hereditariis juris est, permanere oportet. Ratione tituli autem conventum est, ut jam dictus Dominus Elector cum tota Domo Brandenburgica, & in ea omnes Marchiones Brandenburgi, Duces Magdeburgenses & Principes Halberstadienses & Mindenses appellentur & scribantur. Ex his facile appareat, quo jure hæc arca in clypeo principum horum appareat.

Marchia
& aquila
Brandenburgica.

§. vi. Quarta jam nos arca vocat, *argentea exhibens aquilam explicatam rubeam, cujus ala semicirculus in trifolia desinentibus distinguuntur. Chiffet. Insign. Eq. Aur. Vell. n. 128. ita enunciat: aquila coccinea, rostro & cruribus aureis, alarum juncturis aureo ad pectus colligatis (sic par les ailerons. Quæ tamen junctura in Electorali scuto representari non solet.) Aliter describitur ex Ern. Brotuffo apud Th. Hapting. de jur. inf. c. 6. P. 5. §. 4. m. i. n. 732. p. 342. Henricus Auceps Marchia Brandenburgica rubram seu sanguineam aquilam, rostro inauratam in campo albo, cujus pectori falcata luna inhaeret, concessisse perhibetur. Aquila dicitur notare, quod Marchia ad Romanum Imperium perducta, falcata luna Vinidorum in suscipiendo Christianismo inconstantiam; Aquila vera color sanguineus, quod multo sanguine Marchia ad fidem perducta. Eadem vide apud Linn. jur. publ. 5, 7, 127. Ita & Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 29. p. 311. Unde als Kaiser Heinrich Sr. Sigfriden von Ringelheim zum Markgraffen zu Brandenburg machte / gaber demselben zu seinem vorigen alten Wapen / wegen seinen amts einen rothen Adler nur einem gülden schnabel / klauen / und flügel sehen / im weissen feld / dadurch anzuzerigen / daß er als ein Adler den feind überziehen / und dessen blut nicht schön / sondern mit seinem schnabel weidlich auff ihn hacken / mit den narcken flügeln zu boden schlagen / und mit den klauen in zaum und gehorsam halten / und nicht zugeben soll / daß sie diesen Sächsischen Adler wie den vorigen Fräntzischen Hahnen überwältigen und zerrißen. Quid vero de hujus generis mysteriis credendum sit, alibi diximus. Ceterum hac ave Brandenburgicam Marchiam Saxonia, Anhaltino, Brunsvicensi, Megapolitano, Pomerano principatibus, tum Polonia, Silesia & Lusatia circumdatam notari, dubium non est: nisi forte de hoc dubium esse queat, primum Marchiæ, an familiæ, quæ huic imperavit, hoc proprium signum fuerit? quod non semel accidisse videmus, ut nempe quod gentis insigne fuit, dein principatui accreverit. Marchio primus constitutus legitur ab Henrico Aucepe Sigfridus ex Witikindei Wethinensibus vel juxta alios Altenburgensibus & Mersburgensibus Comitibus: Hujus posterius ad abnepotem Theodoricum durarunt, quem Miltevoius Obotritorum & Henetorum Rex dejecit. Hunc secutus est Sigfridus II. quem Theodorici istius fratrem alii perhibent, alii ex Stadenibus Marchionibus derivant: huic item ab Henetis pulso successit ex fratre nepos Vdo, & eo iterum natus Vdo, qui ob conspirationem adv. Henricum IV. Imp. à Pribislao Henetorum Rege expulsus est. Posteam familiam Ascania gens principatu aueta, & ex ea Otto duxes, Marchionatum Salisquellensem, in quem jam prætensionem habebat, nactus est ab Henrico V. Filio Alberto Friso totam Marchiam Conradus III. vel Fridericus Barbarossa concessit. Hic perpetuis bellis Slavicam nationem attrivit, & vicissim Saxonicas colonias in Brandenburgicam & vicinas ditiones introduxit, unde istæ ipsi primarium suum decorem debent. Pater fuit ex filiis Bernharde veterum Saxoniz Ducum & Electorum, ex Ottone Brandenburgicorum. Duravit in ea stirpe dignitas*

dignitas Marchionum & Electorum usque ad *Waldemarum II.* & *Ioannem IV.* fratres 1322. extinctos. Itaque *Ludovicus Augustus, Dux Bavariae*, feudum vacuum prateritis agnatis, filio *Ludovico seniori* contulit, quem quidam molitor *Jacobus Rebeck*, *Waldemari* nomen mentitus, diu exercuit: Post fratrem præfuerit etiam *Ludovicus junior cogn. Romanus* & deinceps *Otto*. Hic *Carolo IV.* Imperatori 200000. aureis Ungaricis, indigno utique pretio, tantam regionem, vendidit Marchiam. A Patre ergo investitus est de illa *Wenceslaus* & cum huius Augusti solum conscendisset, *Sigismundus*. Iste patrucli *Iodoco* Moraviae Marchioni oppignoravit, iterum *Wilhelmo diviti M. Misniae*. Demum redemptam denuo *Sigismundus Friderico V.* ex Burggravio Norimbergensibus contulit, initio 1411. quidem ut vicarius tantum Cæsaris in Marchia esset; demum is 1415. vigil. *Philippi* & *Jacobi* consensu reliquorum Electorum Constantiæ ab eodem *Marchio & Electoꝝ* creatus est, ob merita, sumtus Cæsaris servitio factos & Marchiæ eoque misere periclitatæ tranquillitatem. Condicio ad hæc adjecta erat, ut acceptis 400000. Ungaricis aureis, vel si contingeret *Fridericum* prole mascula orbem decedere Marchia ad *Lucentburgios* rediret. Demum 1417. in Concilio Constantiæ solennis investitura peracta. Ex eo tempore aquila plures prius pervagata in nido hoc mansionem constantem sibi fixit, quam nunquam, si quid in rebus humanis perenne, desertura sit. Nam ab hoc *Friderico* inter Marchiones primo modernus Serenissimus & Potentissimus Electoꝝ *Fridericus Wilhelmus* decimus est, successione semper à Patre ad filium transmissa, nisi quòd *Friderico I.* duo filii successere *Fridericus II.* & *Albertus*, quorum hic ad nos usque stemma produxit. Cæterum uti alii principes in communicatione insignium suorum gratiosos se civitatibus subditis demonstrarunt, ita & ex Marchionum suorum gratia civitates Marchiæ aquilam hanc plures gestant apud *Gyr. Spangenb. l. c. ex Christ. Enzelio. Angermunda* integram sine mutatione, *Stendalia* etiam integram duobus smaragdis insistentem (postea data dimidia, cum 4. hordei granis.) *Neapolis Saltvedelia*, cum duobus clavibus, quas unguibus tenet, *Palaopolis Solovvedelia*, dimidiam cum clave. *Seehusa*, coronatam, *Ostereburg* monti insistentem, *Werbenæ* lunæ insistentem, quod ex ea urbe potissimum oppugnati *Vinidi, Garlebia* dimidiam, cum 3. peticis lupulo vestitis.

§. VII. Proxima arca apud *Furstium* (nam §. 4. monuimus, ex quo supremo imperio *Borussia* electoꝝ tenet, hunc laterculum ordine tertium collocari.) itidem *argentea aquilam* defert *nigram* cujus, *ala similibus semicirculis aureis trifoliatis & pectus litera S, itidem aurata, ornata, tum collo inserta corona ejusdem metalli* conspicitur. Alibi coronam minio tingi, & literam S argento scribi vidi. Hoc Hieroglyphico *Prussia* s. *Borussia*, (quam hinc mare, istinc *Pomerania, Polonia, Mazovia, Lithuania, Samogitia* claudunt) denotatur. *Borussia* hæc principes proprios habuerat, in quibus memoratur quidam *Vedenutus 12.* habuisse filios, ob quos in totidem Ducatus divisa sit. Cum vero *Borussi* adhuc pagani *Conrado Mazoviæ Duci* graves essent, hic *Equites Teutonicos* s. *Cruceiferos* in auxilium eâ conditione advocavit, ut ordini cederet, quicquid gentilibus extorsuri essent. Cum ergo provinciam 1226. ingressi essent, non ita diuturno tempore totam ferè occuparunt, unde ordinis Magister ipse sedem *Mariaburgi* fixit. Ex eo *Lithuanos* aggredi petreterunt, & *Jagelloni* etiam, qui dein *Uladislai* sumto nomine *Polonos* rexit, bella aliquoties moverunt, sed anno 1410. duobus cruentis preliis ad *Grunevaldiam* & *Danneburgum* attriti, tandem à *Casimiro* Rege ad eas condiciones adacti sunt, ut *Polonis superior Borussia* cederet, reliqua beneficium Regio Equitum eorumque Magistri esset. Sed *Fridericus Saxoniæ Dux* ordinis Magister fiducia *Maximiliani Augusti* juramentum fidelitatis *Poloniæ Regi* præstare detrectavit, unde ad fratrem se recipere coactus est. Post hunc *Albertus M. Brandenburgicus* itidem Magister Equitum, cum similiter homagio regi obstringi negaret, bello 1521. petitus est, sed in quadriennium obtinuit inducias. Hæc cum expirassent, & ab Imperio auxilia (quibus impetrandis in Germania tres annos exegit) expectare non posset, ordinibus etiam provinciam pacem & cum ea Evangelicam Religionem expetentibus, Regi avunculo se submitte, parte *Borussiae* in feudum, *Ducatus nomine* ad hæredes transmittendum, accepta, parte Regi relicta (conf. *Sleidan. l. 5. p. 142. Thuan. l. 1. p. 57. & l. 43. p. 651.*) Unde ordo alium Magistrum *Waltherum de Cronberg* ipsi suffecit, qui in plerisque Comitibus graviter eum accusavit, donec tandem *Albertus*, postquam ab Imperatore transactio rescissa 1530. prosciberetur ab Imperio (conf. *Sleidan. l. 7. p. 200.*) *Polonici* autem legati ab-

olationem proſcriptionis in pluribus Comitibus uſerunt, in primis anno 1548. (vid. *Sleidan. L. 20. p. 605.* ubi cauſa momenta utrinque allata.) Manſit tamen, ſententiam tuendam eſſe, ſed executio nunquam ſuſcepta eſt. Patri ſucceſſit Filius *Albertus Fridericus*. Cum vero ille in ipſo nuptiarum apparatu in mentis ægri tudinem incidiſſet, quæ nullâ medicinâ tolli potuit, *Georgius Fridericus* patruelis Curator conſtitutus eſt, dein eo mortuo *Ioachimus Fridericus* & poſt patrem *Ioh. Sigifmundus* curatelam eandem geſſere. Deum, licet initio feudum tantum Alberti poſteris & qui ex fratribus ejus *Georgio, Caſimiro, Joanne* naſcerentur, deſtinatum fuiſſet, Alberto *Friderico Electorali* Domus alio jure ſucceſſit. Cum enim *Alb. Fridericus Sigifmundo Auguſto* Lublini in conventu regni generali 1569. homagium præſtaret, Elector obtinuit, ut nunciũ ſui vexillum attingerent: Impetrata etiam duo Privilegia ab eodem, unum *Petricovia* 1556. alterum *Lublini* 1569. quorum vigore *Ioachimus* Elector ad *Ducatum Pruffiæ* & nunciũ illius à contrætu vexilli non prohibiti. Quamvis autem ſuper eo nuntũ terreſtres proteſtati ſint, nihil illa contradictione effectum eſt. Alberto *Friderico* mortuo *Ioannes Sigifmundus* Elector pro ſe & 4. fratribus germanis novum feudum à *Sigifmundo III.* impetravit, excluſis reliquis Marchionibus, quibus dein pactis *Bidgoſtienſibus* idem jus impetratum eſt: Cum in illis Rex *Poloniæ* pro ſe & ſucceſſoribus ſuis officia promiſerit apud regni comitia interponenda, ut caſu caducitatis exiſtente etiam illi Marchiones alijs præferantur, & ad ſucceſſionem e datus admittantur, ſub iſdem feudi conditionibus. Cum vero eouſque *Boruffia* feudum *Poloniæ* fuiſſet, ultimis pacificis tractatibus ſupremum regionis *Dominium* Elector impetravit. Poſt ſicuti litera S aquilæ inſcripta (nili me conjectura fallit) *Sigifmundum R. Poloniæ*, à quo Ducalis titulus datus, notavit, unde in recentioribus obſervavi loco literæ S, legi *JC* (litteras initiales nominis *Joh. Caſimiri Regis*) ita poſtquam non dependenti à *Poloniæ* Regibus jure familia principatum tenet, literæ illæ nunc omittuntur. *Limæ* illa ſunt *Jur. publ. addit. ad L. 5. c. 7. n. 127. p. 391. Viramque literam S & C. vidi, & credo S ſignificare Sigifmundum*, quæ literæ utuntur *Marchiones Onoldini & Culmbacenſes*, quorum majores à *Sigifmundo* rege de *Pruffia* Ducali in veſtiti fuerunt. *Litera C* autem mihi videtur ſignificare *Caſimirum*, arbitrorque Electorem *Brandenburgensem* antehac ſolitus exprimeret literam initialem *Regis*, à quo ipſe in veſtituram ſuſcepſiſſet.

Clivia.

§. VIII. Hunc excipit laterculus *Clivius*, qui coccineus 8. ſceptra liliata in crucem & decuſſim (kreuzweiſ und liberect) diſpoſita, aurea continet, ut aliqui vocare amant; acht gelbe Lilienſtäb (ſceptra hæc quidam vir nobilis apud *Teſchenmach. annal. Int. Cliv. P. 2. p. 184.* illis diſtichis jecoluit:

*Sceptra ſuis ſceptris, adjunctas urbibus urbes,
Arcibus atque arces, cerne pagosque pagis.
Hæc concreſcentis patriæ eſt illuſtris imago,
Hæc ſunt Cliviæ ſceptringera arma domus.
Juſtitia hæc collegit opes, pietasque regentis,
Diſtractas hæc vis impietasque dabit.)*

Chifflet. inſ. Eq. A.V. num. 47. ita enunciat: *Laterculus coccineus, ſcutulo argenteo in corde impreſſus, carbunculo radiato aureo, nodato, liliato & ſmaragdo in medio inſtructo, in rotam aream protenſo. Vel Gallicè. De gueules à un écuſſon d'argent en cœur, au rais d'efcarboucle pommelé & fleuronné d'or, allumé de ſinople, brochant ſur le tout.* Alijs formulis deſcribit *Stephanus Pighius: Chypus purpureus eſt coloris, inque ejus umbone medio pyropus rotundus (carbunculum appellant ſectales nunc temporis.) Solis globum referens, & octo radiis trifurcis fulgens.* Hieroglyphicum id eſſe vult *Aethi Gracilis*, qui ſtrepis, quam *Aethiam* à ſole nuncupatam ajunt, originem ita deſignare conſtituerit. Sed qui meminerit, figuram hanc alii etiam in ſcutis non inſolentem, ad fabulas recurrere nolet. Hoc emblemate *Cliviæ principatus*, *Geldria*, *Juliacenſis* & *Montano Ducatus*, *Colonienſis Archiepiſcopatu* atque *Weſtphaliæ* cinctus deſignatur. Habuit ille tractus ſuos Comitibus peculiare; an tamen æque veteres uti traditio habet, viderint quibus id curæ eſt. Traditur enim quidam *Eliuſ ſ. Heluſ ſ. Acluſ, Graliuſ, Graiuſ ſ. de Graill* incertæ originis (aliqui enim fabuloſe ex paradifo terreſtri eum accerſunt, *Steph. Prodiciuſ* ad *Aethi Graciliſ* apud *Tacit. L. 13. Annal.* in Gallias miſſo, derivat, *Ioh. Turcuſ. Regiſtr. Clivenſis* ex *Helvetiis*, *Lopido Cleve* hod. *Clavenna*, vel caſtro nunc monaſterio *Paradiſo* in finibus *Turgoviz*, advocat, *Petrus* à *Streithagen Eliam Graum* percufforum *Juſtiniani Imp. 716.* unum facit, qui è *Græcia* profuſus ad *Carolum Martellum* venerit. vid. *Teſchenm. annal.*

Jul. Cliv. P. 2. p. 104. 105.) comitatum hunc obtinuisse ab uxore *Beatrice Theodorici* antiquioris beneficio Francorum *Clivia Com.* filia, & 732. vivis excessisse. Ab eo verò reliquos *Cliviz* & *Teisterbantium* Comites deducunt. In primis celebratur *Baldwinus*, qui seculi noni principio floruerit, & *Eberhardum* atq; *Robertum* genuerit, de hoc §. 2. vidimus, quod factor credatur *Teisterbantiorum*, *Heusdanorum*, & *Altenacensium* s. *Marcianorum*. Ab *Eberhardo* reliqui descendunt, qui *Clivis* præfuerunt, ad sæculum usq; 114. Hujus principis *Theodorici* Comes tres reliquit filios, *Ottone*m, *Theodoricum* (quem diversâ numerandi ratione nonum rectius alii, alii decimum vocant) & *Ioannem*. Hi ordine præfuerunt Comitatus, & *Ioannes* quidem antea Canonicus, ultimus 1368. vivis excessit, nullâ ex duabus uxoribus suscepta prole. Majores vero fratres *Otto*, *Irmgardin*, *Joh. Arculeo* Dn. *Heudæ*, & *Theodorici* *Margaretam* s. *Mariam Adolfo* Comiti *Marcano* nuptas reliquerant. Tum foror etiâ germana *Ottonis* & *Theodorici* *Isabella* s. *Irmgardis* ex *Gerhardo* Dn. de *Horn* & *Parweys* *Soboleum* suscepit. Inde *Arculei*, *Marcani*, & *Parweysii* *Cliviam* sibi vindicabant, sed cum hi *Marcani* jus vendidissent, *Arculeis* etiam isti prælati sunt, & sententia *Caroli IV.* Comitatus *Adolfo* (qui prius Episcopus *Monaster.* & *Archiepiscopus Colonien*is electus fuerat) adsertus. Hic *Adolfus* & reliqui *Marcani* à supra memorato *Roberto* descendebant, atq; adeo *Cliviorum* agnati (si traditioni fides) erant. *Adolfi* nihil patri *suavissimus* ab *Imp. Sigismundo* in Concilio *Constantien*si 1417. *Dux Clivia* inauguratus est, & *Marcam* suam cum *Clivia* perpetuo univit. *Filius* ejus *Ioannes* fuit, nepos *Ioannes II.* Illi à conjugè *Elisabetha Burgunda* præter hæreditatem *Comitatum Nivernens*is & *Reteli*, quos ex lectundo filio *Engelberto* prognata linea in *Gallia* retinuit, prætentio in *Ducatum Brabantinum*, atque *Limburgensem*, & *Marchionatum Antverpiensem* (sed ob potentiam adversarii *Philippi D. Burgundis* effectum non sortita.) Huic à *Mechtildæ* *Hassiacæ* prætentio in *Comitatum Cambræ* & *boenslem* allata est, quam filius *Ioannes III.* *Nassoviis* vendidit. Porro *Ioannes II.* cum *Wilhelmo* *Duce Juliacen*si *unionem* & *confæderationem* 1496. m. *Novembri* iniit, conjugio *Joannis Clivensis* & *Mariæ Juliacen*sis utriusque liberorum confirmandam, sed etiam illo non secuto, mansuram principatus utriusque bono. Hanc multis articulis constantem suis sigillis munierunt nobilitas & civitates. Eodem die *psa-Eta dotalista* inter *Joannem II.* & *Mariam* inita sunt, & ut intra 15. ætatis annum nuptiæ celebrentur, conventum. Porro *Mariam* privilegio *Spiræ* 1508. 29. Apr. dato, abrogatis prioribus indultis in gratiam *Saxoniorum* *Ducum* à *Friderico* 1483. datis & ab ipso met 1486. & 1495. confirmatis, *Maximilianus Imp.* ex singulari gratia successione, ne principatus divellerentur, capacem fecit, & idem 1509. 4. Maji confirmavit, abolens si quæ in contrarium data essent: Und ob durch *Weyland* unsern liebe Herrn und Vatter *Kaiser* *Friderich* & G. in zeit seines lebens, umb fälligkeit willen vorberührte 2. *Herkogthum* und *Gräffschafft*, auff jemand einigertley expectantz, zusageungen oder verschreibungen gegeben und ausgegangen ware/ wollen wir daß dieselben ganz fräfflos/umbundig und nichts/ auch vorgemelt unserm lieben Vheim und Fürsten/ *E. L.* tochter und ihren männlichen leibeserben/ an ebberrührten freyheiten und gnaden/ unvergessen und unschädlich seyn: und dem feinem mangel/abbruch oder verhandlungbringen oder thun sollen/ in feinem weg/ dann wir dieselben expectantzen/ zusageungen und verschreibungen/ hiemit auß beweglichen ursachen/ also dann und denn als jest/ gänzlich abthun/ als viel wir zuthun machr haben.

§. ix. *Wilhelmus* *Joh. III.* & *Maria* natus novum videbatur principatum avitis adjecturus, à *Carolo* ex *Egmondianis* *Duce Gledria* hæres scriptus & ab ordinibus mox vocatus. Cum successione *Carolus V. Imp.* confirmare decreteret, amicitia *Gallorū* fretus, retinere tamen decrevit, etiam cū *Imperator* in *Africana* expeditione submersus diceretur, ultro *Belgis* manum inferens. Adversus *Mariam* *Belgio* fraterno nomine præfectam *Belium* non omnino improspere: sed *Caroli* vim sustinere non potuit *Wilhelmus*, atq; 1543. supplic *Cæsari* factus, *Gledria* relicta gratiam & sua recepit. Ita cū à *Gallicis* partibus recedendum fuisset, prius sibi desponsatam *Joannam* *Reginam Navarræ*, conjugè obtinere non potuit, itaq; 1546. *Mariam* ducit *Ferdinandi I.* tum *Rom. Regis* filiam, & eod. ann. 19. Jul. pro ea à *Carolo Imp.* privilegium nanciscitur, quo, si masculi hæredes deficeret, ad successionem Principatum *Wilelmi* & *Mariæ* filiaz, quas genuissent, & ex una vel pluribus nati hæredes horumq; masculi hæredes vocabantur atq; investiebantur. Nati quidè fuerant hoc matrimonio *Carolus Fridericus* & *Joh. Wilhelmus*, ille (ut *Thuan.* L. 6. p. 148. verbis utar.) *Princeps rara indole & virtutibus, quæ brevis ævi curriculo cœclusa fructus tanta expectatione dignos non tulerunt*, non nisi 20. annos exegit. Hic à parentis morte ditiones retexit, & 1609. 25. Mart. vivendi finè fecit, atq; adeo *Cliviorum* masculam gentem clausit. *Joh. Wilhe*no mortuo casus privilegii *Mariæ Austriacæ* à *Carolo V.* concessi extitit, & exinde Ser. Elector *Brandenb.* ab uxore *Annæ, Mariæ Eleonoræ Wilelmi* *Clivensis* primog.

Wilhelmus *Dux Cliviz* & *filii*.

Cōtroversie ditionibus *Julia* *co-Clivis* post *Joh. Wilhelm* mortem.

& *Alberti Friderici M. Brandenburgici D. Borussiae, filia successione sibi ut portuit vindicare conatus est: successioni vel contradicentibus vel simul admitti petentibus Saxonia, Comitibus Palatinis lineae Neoburgicae & Bipontinae, ex Comitibus Marcanis linea Luliovensi, Lumayana, Domo Noverneusi.* Sed aliqui ex his competitoribus litem deseruere.

Jus Brandenburgicum.

§. x. *Jus Brandenburgicum illis titulis confirmatur. 1. ditionum consuetudine.* Cum Provinciae Belgicae & ditiones controversae maximam partem sint allodiales, reliqua feuda communia & haereditaria, de quibus possessores & inter vivos & mortis causa disponere poterint. 2. *majorum ordinationibus,* pactis haereditariis & successoriis. 3. *Primogenituræ jure,* quia primogeniti filius (atque adeo etiam filia, excludat paruum (& mater terram) iam vero Anna representat matrem, postquam successio ad sorores transire nequeat, dum ex ipsa descendentes superint, ad quos jus primogen. ab ipsa nativitate competens transierit: cum etiam ex communi jure non sit in successione secundum locum, dum aliquis ex primo superest. 4. *Imperatoris concessione.* Quia antiquum unionis 1496. initæ pactum Ferdinandus I. Imp. confirmavit, atque ita quoad lineam aliquam durat, ditiones inseparabiliter debeant conjunctæ manere: Quia nomen lineæ femellas etiam includat, tanto magis quia unio à femella Maria capere: & rogans Dux Wilhelmus 1559. quo impetrata unionis confirmatio, unicum tantum habuerit filium, cujus causa opus non fuerat isto privilegio: quia etiam concedens Imperator æque nepes ac nepotes dilexerit. Tunc quia in privilegio Carolino par Imperatoris affectus fuerit in nepes superstitibus, ac præmortuas filias, quæ ratione filiarum nomine etiam nepes intelliguntur. In primis quoniam Carolinum privilegium non nisi declaratio sit juris per se filiabus Juhacenticibus competentis. 5. *Pactis dotalibus,* quæ 1573. inter Albertum Fridericum & Mariam Eleonoram conclusa. Nam fuisse in potestate Wilhelmi impetrantis, privilegio etiam non uti, quod in Borussia illis pactis fecerit: tum reliquisse Mariam Eleonoram masculinum nepotem Georgium Wilhelmum: tum pacta consensu Cæsarei legati conclusa, & ad ea ab Imp. confirmationem oblatam: in illis vero successione Ducis Borussiae & omnibus ejus haereditibus indistinctè promissam esse. 6. *Sororum renunciatione,* quæ à scientibus facta, valida sit.

Successus juris & palatini.

§. xi. *Hæc juris titulis nisi Brandenburgici successione sibi asserere conati, sed cum alii in primis Palatinus Neoburgicus obniterentur, modo pactis, modo armis actum est.* Initio 1609. ultima Maji mediatore Landgravo Mauritio inter Brandenburgicos & Palatinos prima pacta *Tremontæ* inita, ut amice invicem agerent, & una consulere publico bono: suo jure utriusque parti servato. 1612. ad arma res spectavit, cum Palatinis Hispani, Batavi Brandenburgico operam navarent. Sed 1614. *Xantensi* tractatu plurimum Principum intervenit decreta æqualis ditionum inter duas partes divisio. Sed postea denuo bellis involuta provincia. Demum 1629. 9. Mart. *Duiseldorffii* pacta nova inita inter Domos Brandenburgicam (cujus nomine agebat Adamus C. Schvvarzenbergius Magister ordin. Joann.) & Palatinam. Hæc in 25. annos nisi interim de tota conveniretur, inita erant, & de divisione provinciarum statutum. Cum vero ob electionem novæ orientur difficultates, 1630. mediantibus Baravis ita conventum, ut *Electoris* his 25. annis *Ducatum Cluvensem & Comitatum Marcanum* totos, *Palatinus Juliacensem & Bergensem* Principatus cum *Dom. Ravensstein & Breskessani* itidem totos possiderent, *Ravenspergius* autem Comitatus communis esset. Tum extera præsidia, paucis exceptis, deducta sunt. 1644. iterum dissidere cæperunt Domus hæc, cumque multa ultro citroque acta essent, & ad arma jam deventum 1648. 8. Apr. novæ transactione prius divisorium pactum confirmatum est, sed ut Brandenburgicorum esset totus *Comitatus Ravenspergius*. 1648. in Pacificatione *Osnabrugensi*. Quia vero etiam causa hæc controversa ad ordinarium processum vel amicabilem compositionem seposita est. Demum cum ex eo etiam sæpius disensiones ortæ essent, 1666. plene res composita est inter Serenissimos Electorem Brandenburgicum & Com. Palatinum Neoburgicum, penes hunc *Juliaco & Montibus, Cluvia, Marca & Ravenspergo* penes illum manentibus, & *Ravenssteinensi* causa ad arbitros remissa, quæ tamen postea alio modo est composita.

Burggraviatus Norimbergensis.

§. xii. Jam proxima area nos vocat *aurea* deferens *leonem nigrum, rubes coronatâ, linguâ & falculis, margine ex minio & argento angularibus composito (bordure componée.)* *Linnæi Jur. Publ.* addit. ad L. 5. c. 7. n. 127. p. 391. vocat *rubras & albas sectiones. Roth und weiß abgetheilte rauten.* Solet alias margo ejusmodi *subdistinctionis* nota esse (brisure) an verò hoc loco talis etiam haberi debeat, alii viderint. Si quando etiam sine hoc margine aliqui gessissent, conjectura dubia non amplius esset. Notatur hoc symbolo Burggraviatus *Norimbergensis*, cui aliqui olim *columnam* attribueret voluerunt, originem *Columnae* denotandæ. Cæterum hæc quoque dignitas noua in una semper hæ-

sit fami.

sit familia: De antiquis Burggraviis parum mihi constat, nisi quod ante Zolleranos ex *Vohburgis* Marchionibus eos fuisse & ultimum nomen *Eberhardi* habuisse, lego. Primus è Zolleranis fuit *Fridericus*, qui Rudolpho Habsburgico primus Imperatori axiomatis nuncius fuisse, & ob olim navatam operam principatum hunc vacantem obtinuisse dicitur. Patre natus fuit *Eitelfriderico* (nonnemo Conradum vocat) matre *Rudolphi sorore*, quam *Agnetem* Reincccium, *Elisabetham* Henninges & *Rauicherus*, *Zimmetheuser Clementiam*, *Bucelinus Martham* (vix alibi de eisdem personæ nomine tam varia traduntur) appellant. Communi traditioni *Limneus* se opponit *Jur. Publ.* 5. 7. 3. & diplomata Imperatoria allegat, quæ Blaffenburgi in Archivo Brandenburgico afferrentur, & longe ante *Fridericum* familiæ hujus Zolleranz *Burggraviatum Noricum* fuisse doccant. (Ita & *Zimmetheuser* duorum *Gosshofedorum*, qui ex Zolleranis fuerint *Burggravii Norimbergici*, meminit, ex quibus filius vixit 1138. dein *Conradus I.* qui *Burggr.* *Norimb.* fuerit 1168. 1200.) Unde verius esse credit *Limneus*, Rudolphum *Burggraviatum* *Friderico* confirmasse, quam primum contulisse. Verum ibidem & §. 4. sequenti, *Fridericum* hunc ex *Burggraviis* primum, cum alio *Friderico IV.* itius pronepote confundit, nisi quædam operam incuria ibi omiſſa opinari liceat. Nam *Friderico I.* qui ab uxore *Elisabetha Merania* etiam *Berythum*, *Cadesburg*, & alia nonnulla, nec non jus in *Burgundiam* (quod deinceps vendidit) nactus est, successit filius *Fridericus II.* qui itidem non pauca ab *Oetingenibus*, *Hohenloicis*, *Castellanis* & *Heidecanis* emit. Hoc natus *Ioannes Culmbacum*, *Blaffenburgum* & alia ab *Orlamundanis* sed *Heldburgum*, *Hilperhusam* & *Eisfeldam* ab uxore *Elisabetha Hennebergica* allata filiz *Margaretæ*, cum *Balthasari Landgravio Thuringia* nuberet, concessit. Inde sequitur *Fridericus IV.* quinti, qui primus *Marchio* & *Electores Brandenburgici* sunt, pater. De hoc §. 6. diximus. Is est qui *Norimbergensibus* arcem & varia jura vendidit, cum ob *Marchiam* obtentam præsentare ei opus esset, servatis titulo & aliis juriſſibus: *Mit vorbehalt des Tituls / geistlicher und weltlicher Lehen / des Landgerichts / des Burggraffthums / der wildbahn / und geleit ausserhalb der Städte und anderer Regalien mehr.* conf. *Limn. Jur. publ.* 4. 8. 84. Causam *Burggraviatus P. Bert. Comm. Rer. Germ.* L. 3. p. 631. hanc adſcribit: quod in *Castro Norimbergensi* aliquando receptum haberint, qui prædas in itineribus *Hercynia* agerent: ob quod ab Imperatoribus *Conradis* & *Henricis* aliquoties *Castellum* cum arce expugnatum & direptum sit. Unde tandem Imperator ipse coloniam veteranorum in arcem deduxerit, qui communità arce urbi surgenti præſiderent, & circumjectum nemus à latrociniis purgarent, studiose id per *Burggraviatum* curans, ut neque *Noricis* vis inferretur, neque ipsi alius vim inferrent. Italic.

§. xiii. Hæ arcolæ sunt primi ordinis, jam ad secundam lineam tranſiimus, in qua præter medium scutulum quatuor quadrati laterculi conſpiciuntur: Primus aureus gryphum nigrum, alter caruleus gryphum coronatum rubeum unguibus aureis, tertius argenteus gryphum coccineum cruribus & rostro aureis (alas aureas etiam jubet esse *Limn. Jur. publ. addit. ad L. 5. cap. 7. §. 127. p. 592.* quod tamen in utro non est.) quartus argenteus gryphum rubris & præſinis taniis distinctum continet. Primum, *Cassubia*, alterum *Seettinensi* principatui, tertium *Pomerania*, quartum *Vandalia* tribuunt. Omnes inſigne credo gentis *Gryphiorum*, quæ in illo tetraorum tractu inter *Vistulam*, *megapolonicis*, *Brandenburgicos* ac *Balthicum* mare comprehenſo summæ rerum potita est, & vel ab hoc avito ſigno nomen ſuſcepit, vel illud nomini denotando adſcribit. Unde tot nomina *Gryphiswaldia*, *Gryphenberga*, *Gryphenhagia*, &c. Cæterum quod vario colore gryphum pingunt, inde factum arbitror, quia ſubinde plures fratres idem gentile inſigne coloribus variare neceſſe duxerunt, more de quo *P. I. c. 8.* diximus. Poſtea cum ſingulis ſuæ portiones datæ ſint, ut *Genealogiam Ducum Pomeraniæ* inſpicienti cui vis in propatulo eſt, quod perſonæ fuerat *δᾶγυα*, paulatim ditionibus dari cæpit. Inde tot *Gryphos* variis dominiis, ſed uni familiæ parentibus, datos vix dubito.

Gryphi,
Grypho-
rum vari
colores.

§. xiv. Illuſtrandæ huic & ſequentibus arcolis facta hiſtoria *inveſtituræ Pomeraniæ*, quæ extat apud *Goldaſt. Polit. Imperial. P. 6. n. 3. p. 361. 363.* qua 1530. in comitiis *Auguſtaniſ* à *Carolo V.* *Duces Pomeraniæ* inveſtiti ſunt, prolatis 10. vexillis. quorum primum dicitur vexillum ſanguineum ſ. imperii deſſ *Reichs Blutfahn.* Alterum *Sedinenſe*, tertium *Pomeranicum*, quartum *Cassubia*, quintum *Vandalia*, ſextum *Balthicum*, ſeptimum *Rugium*, octavum *Wolgſtenſe*, nonum *Burzcorianum*, (vid. num. 26.) decimum non exprimitur, ſed ex illis quæ deinceps ſequuntur, clarum fiet. Ita *Pomeranica* inſignia totidem arcolis conſtant in *Wapenb. P. I. p. 7.*

Inveſtitura
Pomera-
nica.

Gens Gry-
phia.
Quatuor
grypho-
rum ori-
go.

§. xv. Porro ipsius familiae *Gryphiae*, quae Pomeraniae tot seculis imperavit, originem alii Svevis antiquis, alii Gothis, alii Polonis tribuerunt: Si quae sententia aliis praeferrere meretur, illam mereri existimo, quae cum *Vandalica Megapolitanorum* gente eandem credit, ut *Mystro* famigeratissimus Rex Vandalorum & Saxonum terror, praeter *Vdonem* megapolentium satorem filios habuerit *Ratiborum* & *Bogislaum*. *Bogislaus* natus est *Ratiborus*, quem *micislaus* Rex Poloniae victum ad religionem Christianam adegit: sed qui cum metus cessasset, in libertatem se iterum vindicavit, & cum hostibus eundem habere Deum tenuit, ad gentem idololatricam relapsus. Fuere ejus quatuor filii omnes Christiani, quorum *Wartislaus* & *Ratiborus* *citeriorem* seu *occidentalem*, *Swantopulcus* & *Bogislaus* *ulteriorem* seu *orientalem* Pomeraniam sortiti sunt. Siquis in hoc argumento conjecturis locus, uti esse reor, dixerim ab his 4. fratribus quatuor hos primos gryphos gestatos. Certè *Bogislaus* *Cassubiam* non modo tenuit, verum etiam ad posteros transmisit. *Ratiborus* *Stetinensem* principatum, & post eum filii ac nepos, *Wartislaus* *Casimiri* ac *Bogislai* pater fuit, qui n82. à *Friderico I. Imp.* ut Pomeraniae Duces in fidem accepti sunt, atque adeo Pomeraniae *dux* illi potuit aprari; pro *Swantopulco* restaret *Vandalia*, quo nomine dixerim partem eam ulterioris Pomeraniae dictam, quae *Cassubiae* adjacet, & *Pomerellia* deinceps appellata est. Vidi etiam in titulo loco *Vandaliae Slavicae* nomen alicubi usurpatum.

Cassubia.

§. xvi. *Cassubiam* quod concernit, quam intelligi ordo jubet, ea in posteris *Bogislai* diu haesit, donec 1295. morte *Mystovini II.* qui tantum filias genuerat, mascula progenies deficeret. Inde *Poloni* non morati, quod *Mestovinus* agnato *Barnimo* *Barnimi I.* Ducis Pomeraniae filio eam donasset, ditionem invasere, sed resistentibus Pomeranis. Inde *Byroviu* *Lutau* & *Lauenburgk* in *Cassubia* praefecturas, quas à *cruciferis* *Boruffis* *Ericus II.* armis sibi asserere coactus est, hi à *Poloniae* Regibus teudo acceperunt, & quidem *Georgius* ac *Barnimus* ab avunculo *Sigisimundo* rege, perpetuum foedus cum *Poloni* pacti. Unde ex eo tempore semper investitura concessa, quam tamen in persona petere non obstricti sunt. Demum feudum cum extinctum cum mascula gente videretur, *Electo* *Brandeburgicus* iterum à *Poloni* obtinuit.

Duc. Stetinensis.

§. xvii. *Sedinensis* seu *Stettinensis* principatus nomen à civitate totius Pomeraniae principe ad *Viadrum* sita sortitus est. Fuit in potestate *Wartislai II.* qui *Bartholomaeum* filium habuit, de in ex *Wartislai I.* posteris *Barnimus I.* filios habuit, praeter *Barnimum* qui *Mestovino II.* in *Cassubia* succedere debebat, *Ottone* atque *Bogislaum IV.* quorum hic *Wolgastensem* principatum, seu quae deinceps sola *citerior Pomerania* dicta est, ille *Stetinensem* obtinuit. Inde ab *Ottone* nova linea ducum *Stetinensium*, in quibus *Barnimo* *Magno* *Otonis* filio diu bellum fuit adversus *Brandeburgicos* *Marchiones*, demum licet saepius victor consensit, ut casu deficientis prolis *Brandeburgici* in principatum succederent, sed *Secariam Marchiam* sibi servavit. Defecit demum linea in *Barnimi M.* abnepote *Otone III.* qui peste 1464. abreptus est. Inde materia belli: *Agnati* *Wolgastensis* lineae agnationis jure successionem sibi vindicabant, sed cum aegre probari postea series familiarum & agnationis gradus, in illa rerum genealogicarum, uti seculum ferebat, imperitia, hic etiam titulus non aequè clare videbatur demonstratus. Pro *Brandeburgicis* stabat pactum *Barnimi M.* & *Imperatoris* *Friderici III.* qui *Friderico II.* *Electori* feudum contulit, auctoritas. Cum *Fridericus* *Electo* *Pomeraniam* à 13. principibus confederatis aditus invasisset, non tantum sua & recentem successionem defenderunt strenue *Wartislai X.* & *Ericus II.* fratres, sed & *Marchiam* excursionibus populati sunt. Demum *Casimiri* *Regis* *Poloniae* interventu de pace convenit, ut *Brandeburgicis* *communio insignium & titularum* concederetur. Postea 1471. *Albertus* *Electo* *Brandeburgicus* obtinuit à *Pomeranis*, ut *Stetinensem Ducatum* à se in feudum acciperent, servatis insignibus, titulo & quae occupaverant locis; quae transactio à *Friderico* *Imperatore* confirmata est. Cum dein *Alberto* *Bogislaus X.* totius regionis heres homagium negaret, denuo ad arma devenit, ut à *Marchione* *Pirizii* *Bogislaus* obsideretur; sed elapsus collegit copias atque *Marchiam* vastavit. Sed his deinceps composita, cum *Dux* *Margaretam* *Brandeburgicam* uxorem duceret. Deinceps *Georgius Dux* 1528. *Grimnizii* cum *Brandeburgicis* ita transiit, arbitris *Erico D. Brunsvicensi* & *Alberto D. megapolitano*, ut *Pomerani* à *Cæsare* investirentur, sed

Marchio-

marchionibus simultanea investitura, & quoties homagium Ducibus præstaretur, iuramento successio in casum futurum firmaretur. Unde in allegato §. 14. loco Goldasti, pag. 362. videre est, cum Georgius & Barnimus investituram peterent, qua ratione Brandenburgici sibi caverint. Verba ita habent: *Quo factō Electōr Brandenburgicus surgens, & ad solum Imperatoris Majestatis progressus, oratione ad Imperatorem conversa, in hanc fere sententiam verba fecit: Celsitudinem suam feudum ac regalia Ducibus Pomeranicis nunc à Caf. Majest. confiranda, nullo modo probare aut rata habere posse, nisi transactio illa à Casarea Majest. confirmata locum suum habeat, diserte affirmans, se jus illud unumquodque vexillum cum ducibus Pomeranicis tangendi, & que sui juris essent, à Casarea Majestate accipiendi, sibi integrum & reservatum velle. Quæ Electōris Brandenburgici oratione finita, de jussu & voluntate Caf. Majest. Electōr & Archiepiscopus Moguntinus per sacrum Romanum Imperium Archicancellarius Electōri Brandenburgico respondit, Caf. Majestatem protestationem illam accipere, & secundum eam rem omnium acturam esse. Quæ responsione Electōr Brandenburgicus contentus sessionem suam vicissim occupavit. Deinde Georgius Brandenburgicus, & cum eo Doctor quidam ex cœtu Principum prodians & Caf. Majest. solum accedens, per Doctorem etiam fuit protestatus, ac protestationem illam scripto comprehensam Caf. Majest. Archigrammatico obtulit. Quæ protestatio, ne Principes regalia & ditionum suarum inaugurationem solennem à Caf. Majestate petentes impedirentur, ita fuit accepta, ac si publice prælecta, & de scripto recitata fuisset. Contra quod scriptum Electōr Brandenburgicus statim protestatus clara & sonora voce dixit, se eam patriæ sui Georgii Brandenburgici protestationem imaginariam esse, tenus tantum accipere, quatenus Cæs. sua & Electōratus Brandenburgici jurisdictioni nihil detraheret aut derogaret. Atque ita Electōris Joachimi & Georgii Brandenburgici actio fuit finita. Deinceps refertur pag. 363. quod, cum ducibus vexilla ut tangerent porrecta essent, Electōr Brandenburgicus, ut antea de consensu in feudum à Caf. Majest. Ducibus Pomeranicis conferendum protestatus erat, sessionem suam relinquens, unumquodque vexillum tetigerit.*

§. xviii. Cum Bogislaus XIV. Dux Pomeraniæ 1637. morte sua totam familiam inter mares clausisset, extitit conditio; atque ita Brandenburgici jure ad luc-
cessionem vocabantur: sed quod tum flagrabat bello, ut possessionem adirent, impediabantur. Demum pace Osnabrugeni, num. II. illud constitutum: *Regia quoque Majestas Sveciæ restituit Domino Electōri pro se & successoribus suis hereditibus atque agnatis masculis: Primò reliquam Pomeraniam ulteriorem cum omnibus appertinentiis, bonis & juribus, secularibus & Ecclesiasticis, pleno jure, tam quoad dominium utile quam directum. Deinde Colbergam cum toto Episcopatu Camineni, omnique jure, quod ulterioris Pomeraniæ Duces huc usque habuerunt in collatione præstaturarum, & præbendarum capituli Caminensis; ita tamen, ut salva maneat jura Regiæ Majestatis Sveciæ supra concessa, atque ordinibus & subditis in restitutis partibus ulterioris Pomeraniæ, Episcopatuque Caminensi competentem eorum libertatem, bona, jura & privilegia, secundum tenorem litterarum reversalium, (quibus etiam ordines & subditi dicti Episcopatus gaudere debent, ac si iis directè data essent) cum libero Augustinæ Confessionis exercitio, juxta invariata Augustinam Confessionem, absque ulla perturbatioe perpetim fruendo circa homagii renovationem & præstationem omni meliori modo confirmet & conservet. Quod vero ulteriorem Pomeraniam attinet, eam satisfactionem concessa est Svecicæ coronæ illis verbis: Casarea Majestas de consensu Electōrum principum & statuum imperii, cum primis interessatorum vigoreque presentis transactionis, concedit eidem Serenissima Regiæ & futuris ejus hereditibus ac successoribus regibus regnoque Sveciæ sequentes ditiones pleno jure in perpetuum & immediatum imperii feudum. Primò totam Pomeraniam citeriorem, vulgò Vor-Pommern dictam, unà cum insula Rugia, iis finibus contentas, quibus sub ultimis Pomeraniæ Ducibus descriptæ fuerant; Ad hæc è Pomerania ulteriori, Sternum, Gartz, Dam, Gohnau & insulam Wollm, una cum interlabente Oderâ & mari vulgò das frische Hauff vocato, subque tribus ostiis Peim/Schwene/ & Dievenau atque adiacente utrinque terrâ ad initio territorii Regii usque in mare Balthicum, eâ latitudine litoris orientalis, de qua inter Regios & Electōrales commissarios circa distinctionem limitum & cætorum minutiorum destinationem, amicebiliter convenitur. Hæc Ducatum Pomeraniæ, Rugiæ, principatum una cum ditionibus, locisque annexis omnibusque*

& singulis ad ea pertinentibus territoriis, praefecturis, urbibus, castellis, oppidis, vicis, pagis, hominibus, feudis, fluminibus, insulis, lacubus, littoribus, portubus, stationibus, antiquis vectigalibus & redditibus, & quibuscunque aliis Ecclesiasticis, ac secularibus bonis, nec non titulis, dignitatibus, praerogativis, immunitatibus & prerogativis caterisque omnibus & singulis Ecclesiasticis & secularibus juribus ac privilegiis, quibus antecessores Pomeraniae Duces ea habuerant, incoluerant & rexerant, Regia Majestas regnumque Sveciae ab hoc die in perpetuum pro hereditario fudo habeat, possideat, isque libere utatur, & inviolabiliter fruatur. Quicquid etiam juris in collatione pralaturarum & praebendarum capituli Caminensis antehac habuerunt Duces Pomeraniae citerioris, habeat in posterum Regia Majestas regnumque Sveciae perpetuo, cum potestate eas extinguendi, redditusque mensa ducali post modernorum canonicorum & capitularium decessum, applicandi, quicquid autem ulterioris Pomeraniae Ducibus competierat, competat Domino Electori Brandenburgico una cum integro Episcopatu Caminensi, ejusque territorii, juribus & dignitatibus prout infra pluribus explicatur. Titulis & insigniis Pomeraniae, tam Regia domus, quam Brandenburgica promiscue utantur, maxe inter priores Pomeraniae Duces usitato: Regia quidem perpetuo: Brandenburgica vero, quamdiu ullus de masculina linea superfuerit: Absque tamen Rugia Principatu, omniq; alia praetensione, nullius juris in loca regno Sveciae cessa: Deficiente vero linea masculina domus Brandenburgica, omnes praeter Sveciam alii titulis & insigniis Pomeranicis abstinebunt: atq; tunc quoque ulterior Pomerania tota cum citeriore Pomerania, totoque Episcopatu & integro Capitulo Caminensi, adeoque omnibus antecessorum juribus & expectantiis consolidata, ad solos reges regnumque Sveciae perpetuo pertinebunt; spe interim successione & investitura simultanea garisuros: ita ut etiam ordinibus subditisque dictorum locorum pro homagii praestatione solito more caveant. Dominus Elector Brandenburgicus, caterique omnes interessati, exsolvunt ordines, officiales, & subditos, singulorum supra dictorum locorum, vinculis & sacramentis, quibus huc usque sibi, suisque Dominis, obstricti fuerant, eosque ad homagium & obsequia Regia Majestati, Regnoque Sveciae more solito praestandum remittunt: Atque ita Sveciam in plena, justaque eorum possessione constituunt, renunciantes omnibus in ea praetensionibus ex nunc in perpetuum: idque pro se suisque posteris peculiari diplomate hic confirmabunt. Vicissim pro aequivalente compensatione, quod ad promovendam pacem universalem juribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam una cum ditionibus & locis annexis cesserit, Domui Brandenburgicae Imperium Episcopatus Halberstadtensem & Mindanum, atq; expectativam in Archiepiscopatum magdeburgicum concessit. De quibus §. 4. 5. 21. 23. Ob istam Pomeraniae partem integra insignia Pomeranica, uti allegato loco *Wapenb. I. p. 7.* videntur, Svecicum regimen in Pomerania usurpare solet, interjecta inter scutum & galeas Regia corona.

Pomera-
nia.
Vandalia.

§. xix. Tertium gryphum Pomeraniae dedimus, quartum *Vandalia*. Pomeraniae nomine crediderim quicquid citerioris Pomeraniae est intelligi, *Vandalia*, quod inter Stetinensem principatum & Catlubiam medium est. Qua ratione ad Brandenburgicam domum ista successio delapsa sit, ex prioribus, quae de Stetinensi Ducatu dicta sunt, liquet, neque est ut alia addamus.

Com.
Marscanus.

§. xx. Nunc nos tertiae series vocat, septem iterum areolis insignis. Prima est *querdurch/ mit drey reigen weiß und rothen würffeln abgetheilt.* Notatur comitatus *Marscanus*, in Westphalia, monasterii diocesi, Clivia, montibus & Westphaliae Ducatu fere conclusus, plurimisque egregiis urbibus illustris. Olim comitatus nomen fuit à castro *Altena*, & primus ex Altena censibus dicitur nomen *Marscani* Comitibus ob eum Castrum *Marsca Rabodone* comite, gestasse *Adolphus*, qui in his quintus numerabatur, & 12. 49. fati concessit. Ex §. 2. constat de illis, quae de comitibus *Marscanis* dicenda fuissent. Utpote qui descenderunt ex *Adolpho III. C. montium* & *Altenae*, cum enim duos reliquisset filios *Engelbertus* montanos levit, *Eberhardus* Altenaenses. Et quidem cum initio familia ab *Adolpho I.* filiis data *purpurea rose* usa esset symbolo, ob facinus *Friderici Isenburgi*, qui gentilem Coloniaensem Archiepiscopum *Engelbertum* trucidaverat, & ob hoc supplicio torae subiectus est, haec conspurcata visa, itaque cum nomine *Marscano* ut dixi Altenanum, & rosa cum moderna fascia

permu-

permutatum. (Apud *Teschemach. annal. Jul. Cliv. & Mont. P. 2. pag. 235. vir quidam nobilis, de Adolpho V. Comite:*

*Altena qui quondam mavis nunc Marca vocari,
& qua causa fuit nominis aqua patet.
Præfuls occisi meruit scelus Engelberti
& secum extinctus totum abolere nepos.)*

De jure Serenissimæ familiæ in hunc comitatum, quem totum ea nunc etiam tenet, iidem patet ex §. 8. Hoc unum tantum monco. In comitatum jure peculiari ratione prætensionem aliquam sibi arrogasse, Johanne Wilhelmo Duce Juliaci, Clivix & Montium mortuo, agnatos ex Eberthardo Adolphi, quo Adolphus primus ex his Clivix Comes natus est, fratre descendentes. Lineæ vero ex hoc tres in primis futere, *Arenbergia, Bullionea & Lumea*. Prior jam superiori seculo defecit, & successionem transfudit ad *Lignefios*, Margareta herede Joanni Lignefio Barbanfonio nupta. Unde illa familia nunc quoque Marcanum *δάρμα* insignibus suis inserit: ut videre est *Wapenb. P. 1. p. 8. tit. Arenberg. & supra c. 4. n. 2. pag. 23*. Ex altera descendit Carol. Robertus Marcanus *Mallepori (Malleurrier)* Comes & titularis *Dux Bullionei*, qui sibi comitatum vindicare conatus est apud *Gramond. H. Gall. L. 1. p. 14.* (Qui suum etiam judicium interponere ausus: *arguebant ex masculis ortos se, eoque potiores, rem haud vero procul, si valuissent ut jure ita & armis.*) Ex tertia jus aliquod sibi in Marcanum Comitatum arrogarunt *Philippus* & ejus filius *Ernestus*, qui *Comitum Marcanorum* inde sumpsere titulum. Sed objectum omnibus his, quod linearum harum in ulla investitura facta non sit mentio, neque vero illarum formulæ prius unquam ab his agnatis falsitatis aut erroris postulata.

§. XXI. Sequitur areola quæ ad perpendicularum secta hinc argento, isthinc minio tingitur. Hæc *Halberstadiensem* Episcopatum notat: ut videre etiam est *Wapenb. I. pag. 10.* Cæterum Carolus M. qui ad debellandos domandosque Saxones vim simul externam & pietatis studia conjunxit, ut non tam sibi populos, quam Christo inter paganos Ecclesiis colligere crederetur, 780. *Ostervici* condidit templum magnificentum, atque locum boni ominis causâ *Selingstadi* appellavit, præfecto etiam Episcopo *Hildegriño* Catalaunensi Gallo. Inde cum locus minus placeret, translata est sedes Episcopalis *Halberstadium*. Hic multi successive præfuerunt præfules. Dõnce *Sigismundo* ex marchionibus Brandenburgicis, ex quibus quatuor ordine dignitatem hanc gesserit, extincto 1566. *Henricus Julius* Julii Ducis Brunsvicensis filius nonnisi bimulus à canonicis, magno se æris alieni à prioribus Episcopis contracti onere levaturis, eligeretur: hæc conditione, ut gubernatio duodecim annos perpetuò esset penes capitulum: designato autem præfulei quotannis mille Joachimici perfolverentur, reliquis redivitis ad æs alienum dissolvendum sepositis. Hic *religionis Evangelicæ* accessit, ac dein effectit, ut filii ordine eundem Episcopatum gererent, *Henricus Carolus, Rudolphus* in adolescentia extincti, & *Christianus*, multis Germaniæ motibus celebris. Hoc 1626. mortuo Imperator Ferdinandus obtinuit, ut à Canonicis filius *Leopoldus Wilhelmus* Episcopus eligeretur. Dehinc *pace Osnabrugensi* hic etiam Episcopatus domui Brandenburgicæ concessus est æquivalentiæ nomine, ob cessam ut paulò ante audivimus Pomeraniam partem. Audire juvat verba instrumenti: *Pro æquivalente compensatione Electori Brandenburgico Domino Friderico Wilhelmo, quod ad promovendam pacem universalem juribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam, una cum ditionibus locisque supra annexis cesserit, præstanda, eidem, ejusdemque posteris & successoribus heredibus atque agnatis masculis, cum primis D. D. Marchionibus Christiano Wilhelmo, olim administratori Archiepiscopatus Magdeburgensis, itemque Christiano Culmbacensi & Alberto Onolzbacensi eorundemque successoribus & heredibus masculis, statim ac pax cum utroque regno & statibus Imperii composita & ratificata fuerit, à Sacra Cæsarea Majestate de consensu statuum Imperii & præcipuè interessatorum, tradatur Episcopatus Halberstadiensis, cum omnibus juribus, privilegiis, regalibus, territoriiis & bonis secularibus & Ecclesiasticis, quocunque nomine vocatis, nullo excepto, in perpetuum & immediatum feudum: Constituatür item Dominus Elector statim in possessione ejusdem quietæ & reali, eoque nomine sessionem & votum in comitiis Imperii & circulo inferioris Saxonie habeat: Religionem autem & bona Ecclesiastica in eo statu relinquat, quemadmodum per Dominum Archiducem Leopoldum Guilielmum inita cum capitulo cathedrali*

Episcopatus
P. 1. p. 10.
cip. Halberstadium.

caſedrali pactione ordinata fuerant. Ita tamen, ut nihilominus Episcopatus Dominus Electori, totique ſua domui & agnatis masculis, ſupra nominatis, cum eorum ſucceſſoribus & heredibus masculis, ordine, quo ſibi invicem ſuccedent, hereditarius maneat, atque capitulo nullum jus in eligendo & poſtulando, vel etiam regimine Episcopatus, & iis que eo pertinent, reliquum ſit, ſed modo dictus Dominus Elector, & juxta ordinem ſucceſſorium reliqui ſupra nominati, ea poteſtate in hoc Episcopatu utantur, qua reliqui principes imperii in ſuis territoriis utuntur. Licetq; quartam partem Canoniceatum & excepta prapoſitura in hanc computationem non numeranda decedentibus ſucceſſu temporis modernis eorum poſſeſſoribus, Auguſtana Confeſſioni addictis, extinguere, eorumque reditus menſe Episcopali incorporare. Quod ſi tos Canonici Auguſtana Confeſſionis non ſint, qui quartam partem totius corporis Canoniceatum, dempto Prapoſito, conſiciant, numerus ſuppleatur ex Catholicorum decedentium beneficiis. Cum etiam comitatus Hohenſteinenſis, pro ea parte qua feudum eſt Episcopatus Halberſtadienſis, conſiſtens in duabus dynaſtiis ſive præfecturis Lora & Klettenberg & quibusdam oppidis, una cum eo pertinentibus bonis & juribus, poſt ultimo defunctum Comitem hujus familie, eidem Episcopatu applicatus, atque à Domino Archiduce Leopoldo Guſtelmo, tanquam Episcopo Halberſtadienſi hæcenus poſſeſſus fuerit, hunc eundem comitatum porro quoque penes iſtum Episcopatum irrevocabiliter permanere placuit, adeo ut Domino Electori tanquam hereditario poſſeſſori jam dicti Episcopatus Halberſtadienſis de memorato comitatu diſponendi libera facultas eſſe debeat, non obſtante, nec vigorẽ habente ulla contradicitione, qua à quoquam in contrarium moveri poſſit. Teneatur idem Dominus Elector Comitem à Tattenbach in poſſeſſione comitatus Rheniſtein conſervare, eidemq; in veſtituram à Domino Archiduce de conſenſu capituli conceſſam, renovare.

Ducatus
Croſnæ &
Jeger-
dorf.

§. XXI. Quæ proxima eſt arca non aurea ſed uti Sereniſſimæ familie credimus, argentea aquilam nigram deſert, hujus pectori autem lunam creſcentem & cruciculam argenteam inſcriptas videre eſt. Hanc Croſnæſis principatus interpretor notam: quamvis obſtare videatur *Sibmacher Wapenbuch* P. 2. pag. 5. qui Croſnæſis aquilæ ſolum aſſignat aureum, quod hic pingitur argenteum. Porro Croſnæſis Ducatus ea ratione ad domum hanc Ceſſiſſimam delapſus eſt. Henricus Glogovienſium Dux ultimus conjugi ſuæ *Barbara*, Joannis Electoris Brandenburgici forori 1476. legaverat ducatum: Ea cum deſponſaretur Uladiſlao R. Bohemiæ, qui tamen ſponſam dein deſeruit, jam 1479. ſubditi homagium ipſi præſtiterant; ſed multi inde motus, cum & Rex Bohemiæ petitiones ſuas miſceret, & Johannes Dux Saganenſis defuncti agnatus hereditatem poſceret. Poſt bellum hoc nomine geſtum, Croſna cum quibusdam aliis à reliquo ducatu avulſa ac *Barbara* Brandenburgicæ totalitio nomine data ſunt. Demum 1538. *Joachimus II.* Elector ab Imperatore Ferdinandio ducatus, quem hæcenus hypothecarium tantum ob dotem *Barbaræ* Marchiaca domus tenuerat, titulum transactione accepit. Noluit vero Elector miſceri ob hunc ducatum reliquis Sileſiæ principibus, neque illorum dietis licet ſæpius requiſitus intereſſe: Sed Cultrinenſi provinciæ hæc acceſſio inſerta eſt. Croſnæſis aquilæ addamus aliam, quæ, unum ſi laterculum excipias, proxima eſt, *nigra pectori aſcriptum cornu venatorum argenteum* (non uti hic Fürſtus pingit lunulam) geſtans in argentea arca, hujus ſerici quinta. Hac *Jegerndorſenſis* ducatus designatur. vid. *Wapenb.* 2. pag. 5. Ex quo corrigendus eſt *Limneus*, qui *Juris Publ. Addit.* ad L. 5. c. 7. n. 127. p. 391. Jegerndorſenſem aquilam nigram ait in campo flavo (aureo) in pectore exhibere cornu venatorum. Sed uſus Sereniſſimæ familie repugnat. Alii vidi aquilæ illius pectori in ſcutulo peculiari tria cornua venatoriæ in literam pythagoricam diſpoſita inſcribi. Porro hic *Jegerndorſenſis* (*Carnovius*) Ducatus in Sileſia à Ludovico Rege Ungariæ & Bohemiæ *Georgio M. Brandenburgico*, qui eum educaverat, ex gratitudine 1524. donatus eſt. Eum dein ſucceſſor Ferdinandus reliquit, ſed ſub conditione feudi. Dein, cum Albertus Georgii Frederici tutor ab Imperio proſcriptus eſſet, ducatum, donec hic adoleviſſet, Ferdinandus ſibi addixit, ſed 1558. reddidit. Hic Georgius Fredericus eundem ducatum deinde *Joachimio Frederico* Electori agnato ſuo donavit, unde eum quoque occupavit: & in filium *Joh. Georgium* tranſtulit, qui anno 1607. poſſeſſionem ſumſit, atque ædem principalem multum ornavit. Cum verò Imperialem proſcriptionem hic Joannes Georgius incurriſſet, principatus *Jegerndorſenſis*, Principi *Liechtenſtemio* collatus eſt: urgente tamen reſtitutionem

Sereniſſima

Serenissima domo Brandeburgica, eo quod ducatus iste fideicommissio familiae obnoxius, nec nisi ususfructus jure dicto Domino Marchioni concessus, ex persona ipsius univertae familiae adimi non poterit.

§. xxiii. Omisâ adhuc, quae inter duas aquilas intercipitur, gryphe ornata areâ, transeo ad sextam seriei tertiæ. Hæc coccinea duas claves argenteas decussatim locatas continet, notando *Mindensî* Episcopatus (*Wapenb. l. p. 10.*) vel uti nunc titulus mutatus est Principatus. *Minda* ad *Vilurgim* sita (quam alii perperam confundunt cum altera *Minda*, confluentes *Vilurgis* seu *Werræ* & *Fuldæ* servante, *Brunsvicensis* civitatis) ornata est Episcopatus prærogativâ à *Carolo M.* Cura ejus primum commissa *Herimberto*, qui *Witikingum*, celeberrimum in historiis nomen, in religione Christiana instituit atque baptisavit. Superiori seculo successit præfuerit *diacele Hermannus* & *Antonius*, fratres, comites *Holfato-Schauenburgici*, & hoc 1599. mortuo *Christiano* tenior Dux *Bruntvici* & *Lünæburgi*, qui ad annum 1633. superfuit. Inde vel jam anno 1629. titulum Episcopi gessit *Franciscus Wilhelmus* ex *Bavaria* comes *Wartenburgicus*, *Olnaburgensis* etiam, *Verdenis* & *Ratisponensis* Episcopus, tandem Cardinalis. Sed dein 1648. hic etiam principatus in æquivalentiam pro celsâ *Pomeraniâ* reliquis adjectus est. Verbaita habent. *Eidem Domino Electori pro se & successoribus suis supra scriptis tradatur Episcopatus Mindanus cum omnibus juribus & appertinentiis, pari ratione ut ante memoratus Episcopatus Halberstadensis, in feudum perpetuum à Sacra Casarea Majestate de consensu statuum Imperii, statimq; post conclusam & ratificatam hanc pacificationem Dominus Elector pro se & successoribus suis in possessione ejusdem quietâ & reali constituatur, eiq; nomine sessionem & votum in Comitibus Imperii universalibus & singularibus, ut & circuli *Westphalici* obtineat. *Salvis* tamen civitati *Mindensî* suis regaliis & juribus in sacris & profanis cum mero & mixto Imperio in criminalibus & civilibus, præsertim jure districtus, ejusq; jurisdictionis exercitio concessis, & pro nunc apprehenso, aliisq; usibus, immunitatibus & privilegiis circa pristina jura a ipsis legitime competentibus, ita tamen ut pagi & villa domusque ad principem, Capitulum, totumq; clericum & equestrem ordinem pertinentes, & respectu in districtu & intra mœnia civitatis sita omnino excipiantur, & de cætero jus Principis & capituli in resolutione maneat.*

§. xxiv. Claudis seriem tertiam areola argentea tres minio infectos cantherios (aliqui *Com. Ravenperg.* vocant *gebogene balcken*) deferens: minus ex arte loquitur *Limn. Jur. publ. addit ad L. 5. c. 7. l. p. 127.* cum vocat *tres rubeas trabes non planas sed incurvatas.* Hæc *Ravenpergum* comitatum notat in *Westfalia* situm. De nominis ratione ita *W. Teschenm. annal. lul. Clrv. & Mont. P. 2. p. 461.* *A corvis dictus, quod arx à quo appellatione sortitur, nō tantum in morte, corvorum habitatione, ad exemplum aliorum castrorum unum primum ab autore ejus condita, sed etiam avis hæc, mali aliquo in omnis, inter secantibus strepitus, non secus quam quæ à Noacho ex arca emissa per fugio suo ad dominum constructionis ibidem faciendæ occasione dedit. Aliis comitatum admittationem alterius in *Bavaria* appellatum esse placet. *Ludovicus* enim *Carolus* *M.* filius ex altera conjuge *Juditha Welphi* (*Ravenpergensis*) filia *Carolus* *Calvum* *Francorum* regem ac demum Imperatorem edidit. Ex *Welphi* autem posteris *Otto* *Bavarius* fuit, à cujus filia *Hermanno de Calvele* primo *Ravenburgico* Comitum copulata illustris hæc familia descendit. Ex comitibus, qui ab *Hermanno de Calvele* *Idæ* *Bavariæ* *Ottonis* *Bavariæ* dein *Saxoniarum* Ducis filia, & *Henrici* *aucupis* sororis marito, descendunt (memoria lapsam *Teschenmach.* oportet, nec enim *Ortone* *Henrici* *aucupis* patre *Ida* illa nata, sed *Ortone* *D.* *Bavariæ*, unde *Henrici* quem à *Northem* agnominant foror erat. vid. *Cra. 2. L. 5. Sax. c. 15.*) ultimus *Otto* *Margaretam* filiam habuit, per quam *Gerhardo* *Juliacensi* *Wilhelmi* *I.* Ducis filio nuptam, seu gratiam Imperiali hujus respectu concessam dicere quis malit, *Juliacenses* hereditatem nacti sunt. Conf. §. 2. 3. Mansit dein *Juliacensibus* religionibus juncta, cum iis in *Clivensem* domum delapsa, & ita de ea atq; ejus in *Sereniss.* familiam *Brandeburgicam* translatione, quod §. 10. seq. dictum, simul intelligendum est.*

§. xxv. Ordo quartus sex laterculos (vel nunc septem) continet, quorum primus duabus lineis se recte intersectentibus quadrilateris apparet, argenteo prima & quarta, duabus reliquis quadris nigro colore infectis. Notatur hoc signo *Zöllersana* s. *Hohenzollerana* familia; atque ita *Serenissima* gens originem suam illo testatur. De *Zolleranorum* autem ortu alibi etiam dixi, quam variant sententiarum. *Columnios* vulgaris traditio, quæ diu obtinuit, in præsidium vocavit; aliqui etiam ne genti tam prælustri injuria fieret, cum ex alienigenis derivaretur, ipsos *Columnios* ex *Germanis* in *Italia* fatis perhibuere. Alii ex *Guelfis* accessunt, nonnulli

ex Gallia aliquo Rege. Quicquid ejus sit, cum antiquitas si non fabulis obnoxia, tenebris tamen involuta deprehendatur, abstinemus iudicio; & sufficit nobis scire, quod à quodam *Danckone* gens derivari amet, quem 829. arcem *Zolleranam* tenuisse à certo parum abest. Ab ejus fratre *Gotbaldo* aliqui comites *Saulgarvia*, *Sigmaringæ*, *Landenbergæ* & *Pfullendorfi*, non incelebres & affinitatibus illustres, deducere solent. In posteris *Danckonis Eitelfridericus* ex sorore *Rudolphi Habspurgici* pater fuit *Friderici* (quem cum *Augusto* dignitatis nunciis avunculo fuisset, & communi sententiâ primum *Norimbergensem Burggravium* designatum credi, §. 13. tradidi) & *Eitelfriderici*. A *Friderico* descendit tota Serenissima domus, in cujus scuto explicando occupamur. Ab *Eitelfriderico* autem derivatur altera gens *Zollerensium* comitum, quæ principali dignitate ornata, nunc quoque in ramos *Hechingensem* & *Sigmaringensem* divisa amplas ditiones in *Svevia* tenet.

Guzkovic
Com.

§. XXVI. Addamus jam quæ sequuntur areolas quatuor, quarum prima (in toto ordine secunda) in parvæ transversæ sectæ, cujus inferior pars quintuplici ordine tessellarum carulearum & aurearum repletur, superiori regione coccinea gryphum, ex orientem artemque complectitur: proxima coccinea gryphum argento tinctum, cujus extrema in piscis vel draconis caudam desinunt (*Sibmach. vocat Drach*) refert: quæ sequitur aurea gryphum item continet nigrum, ala pennis argento pictis; extrema aurea duos ramos detuncatos in decussum trajectos & minio tinctos, interpositis quatuor rosis rubentibus exhibet. His addamus omisiam antea tertii ordinis aream quartam argenteam, in qua gryphus obliquis ductibus viridibus & rubeis variegatus (bande) apparet. Omnes hæ notæ ad Pomeranicam spectant successiorem, atque adeo, hæc ultimâ exceptâ, in Pomeranico scuto (*Wapenb. l. p. 7.*) conspiciuntur. Ex his certissima est interpretatio decussis ramosi & rotarum: notatur enim comitatus *Guzkovicianus* (inde corrigendum *Wapenb. apud Goldastum*, qui legit *Butzkovicianum*, vide supra n. 14.) jam diu titulis Pomeranicis adscribi solitus. Ille comitatus ab oppido ad *Peynam* inter *Loitiam* & *Anclamum* sito nomen habet, & olim *Gryphiswaldiam*, *Loitiam* s. *Leutitiam* & *Abbatiam Eldenau* complectebatur. Seriem veterum comitum nullibi vidi, sed id legi, *Mitzlarum* comitem *Gutzkovicianum* in comitis *Ulfedomi* à *D. Pomeraniæ Wartislao* de introducenda religione Christiana celebratis comparuisse, baptismum etiam suscepisse, atque suis convertendis operam præbuisse sedulam: tum *Johanne* ultimo defuncto *Bogislao X.* & *Barnim V.* ditionem illam suis adjecisse. Habuit vero *Gutzkoviciam* sibi assignatam, & ibi habitasse videtur *Barnimus VII.* Quatuor autem gryphos quod concernit, difficilius illi videri possent interpretationis. Quem hic ultimo loco enumeravi, vel ex prior serie huic revocavi, non apparet in sæpius citatis Pomeranicis insignibus *Wapenb. l. pag. 7.* Nisi dicere quis ausit, errorem etiam à sculptore commissum, quia idem plane, uti hic pingitur, esse videri posset, cum eo qui in secunda serie *Vandalie* adscribitur. Verum frustra sculptor accusaretur, cum revera distincta notent duo gryphi, quamvis non aliter ipsi discernantur, quam quod ætinarum ordo inversus est, ut hic præfixæ sint, quæ ibi rubræ, hic rubræ quæ ibi virides. Porro uti ipsa Serenissima domus notam explicat, designatur hæc areâ *Stargardia*,

Stargardia

Barth.
Wolgast.

in Pomerania posteriori, quæ Electori nunc quoque parit. Duobus gryphibus aliis non dubito deberi *Barthicum* & *Wolgastensium* principatum, quorum vexilla superius audivimus §. 14. Pomeraniæ Duci prælati. Et quidem monstrosus ille in draconis caudam exiens, priori principatu respondet, alter niger argentatis pennis ornatus *Wolgastum* designat. Crediderim hæc insignia prioribus accessisse, cum inter *Wartislai I.* (VII.) filios *Barnimus VI. Wolgastum*, *Wartislao VIII. Bartum* cum *Rugia* fortiretur; I. quidem inter hujus liberos *Svantiborus Suediam* cum insula *Rugia*, *Barnimus IX.* iterum. *Bartum* tenuit. Denuo *Wartislai IX.* filii *Ericus Wolgastum*, *Bartum* *Wartislao X.* cum *Rugia* tenuit. In *Philippi I.* filius quatuor invenio totidē iis peculiarias sedes, *Johanni Friderico Stetinum*, *Bogislao XIII. Bartum*, *Barnimo XI. Rugenwald*, *Ernesto Ludovico*

Ulfedom.

Wolgastum assignati. Unus adhuc superest gryphus ex tessellis exurgens, quo *Ulfedomium* principatum (qui decimum vexillum, cujus *Goldastus* oblitus videtur, insignire potuit,) notari à peritis edoceor; licet si conjecturæ major libertas esset, nec ordo vexillorum & series in Pomeranico scuto obstarent. *Ulfedomio* gryphem cum draconis cauda (in quo assentientem habeo *Limn. jur. publ. addit. ad L. s. c. 7. n. 127. p. 392.*) reliquos duos *Barto* & *Wolgasto* tribuere maluissimè! De modo quo ad Serenissimos Brandeburgicos declarata sint ista omnia, satis dictum videtur §. 17. 18. Nam Pomeraniæ nomine omnia ista simul intelligenda sunt.

§. xxvii. Inter gryphes memoratos & quidem Baticum atq; Wolgastensem alia Caminen-
 nunc parmula inseritur, cujus in *Fürstii* typo nullum vestigium, quæ *rubea cruce* (an-
 choratæ figuram pictores referunt) *argenteam* continet. Hoc emblemate *Caminensis* Episc.
 notatur *Principatus*, pridem *Episcopatus*. Porro initio Episcopatus fundatus est 1128. *Juli-*
ni, cujus patroni Duces Pomeraniæ fuerunt, & foundationis & dotationis jure: unde sub
 eorum jurisdictione Episcopi Julinenfis, postea Caminenses, sede Caminum 1176. trans-
 lata dicti, ad certa servitia præstanda obliuisci fuerunt. Primus in illis fuit *Adelbertus*
Francus, Ottonis Bambergensis, à quo ad Christum Pomerania adducta est, in sancto
 labore comes, & continuator. Ex posteris aliqui non parum negotii ducibus facti vive-
 runt. Primus Episcoporum *Evangelium* agnovit *Eraſmus Maniſſel*, primus vero ejus
 assertor fuit *Bartholomeus Swaenens*, Eraſmi successor, qui dein uxore ducta Episcopatu-
 rum resignavit. Successit ei *Mart. Weiher*; huic successit *Joan. Fredericus Dux Pome-*
rania, & post hunc ordine alii ex eadem familia Duces. Quo jure ad Serenissimam
 Brandenburgicam familiam demum hic principatus delatus sit n. 18. percepimus.

§. xxviii. Superest ultima quarti ordinis quadra *coccinea aquilam argenteam lingua* Rupinen-
 & *unguib; auratis* inscripta habens. Hoc signum est comitatus *Rupinensis* (al. *Rapinensis*)
 ita videre est *Wap.* 2. p. 14. nec non *P.* 3. p. 27. Tum quia *Rupinensis* Com. etiam *Lindovio-*
rum titulum gestare solebant, huc refero scutum *Lindoviorum* *P.* 3. p. 14. Neq; enim illa aquila
 ab altera *Rupinensi* aliter differt, nisi quod tunâ auream pectori inscriptâ videmus. Forte
 dixeris inter duos fratres discerniculum esse sumptum: cui causæ etiâ tribui potest, quod api-
 ces variant. Porro hic comitatus in finibus *Marchiæ* situs ad Elector. *Joachimū I.* ut feudi
 Dominum pervenit 1524. morte ultimi *Rupinensis* & *Lindavienſis* comitis *Wichm. anni*.

§. xxix. Cuspis scuti areolam continet, quæ sine alia figura *minio* tingitur. Hæc Regalia:
 etiâ in Pomeranico scuto allegato loco conspicitur: & quod eâ notentur *regalia prin-*
cipatus inde clarissimum est, quod in allegata inauguratione imperii vexillum illud di-
 citur, quod est totum sanguineum. Confer quæ de illa diximus *comment. de insign. Sax.*
c. 1. §. 30. & supra *P. 1. c. 5.*

§. xxx. Jam superest parmula, quæ media in secundo ordine areolarum loco Electora-
 quem honoris vocant toti scuto imposita Electorale proprium *δῶγμα* continet: nempe
 cum ipsa *carulea* sit, *sceptrum aurum*. Electori hoc proprium, quia solet *sceptrum* Im-
 peratori præferre. Ita in *Aur. B. c. 22.* Comes *Palatinus* ponum *Imperiale* portans à latere
dextro, & *Marchio Brandenburgensis* *sceptrum* deferens, à sinistro latere ipsius Ducis *Saxo-*
nia (qui cum *Regali ense Imperatorem* immediate præcedit) *linealiter* gradiantur. De hoc
 sceptro confer *Linn. ad A. B. c. 22. Obs. 7.* ubi notat etiâ in sessionibus, ex. gr. in *Con-*
stantienſi Concilio hujus officii utum fuisse. Conf. *Haping. de Jur. inf. c. 6. p. 4. §. 3. p. 330.*
 ubi etiâ refertur controversia, quæ Electori intercessit hujus officii causa in corona-
 tione *Cærol. IV.* cum *Juliacensi* Marchione, in cujus clientela *Aquisgranum* est. Cæte-
 rum id *sceptrum* conspicatus in insignibus Electoralibus *Martinus V. Papa*, *Columnius*
 gente, *columniam* esse existimavit, & ob id Electorem diplomate publico *agnatum* dixit.
Spangeb. Chr. Henneb. c. 3. Alii verò putant errorem *Columniæ* deductionis inde ortum,
 quod majores dynastiâ *Saulgam* obtinuerint, cujus Domini *columnâ* insignibus prætulere,
 velut *Wap.* 3. p. 27. *Sulgen* attribuit in scuto *argenteo leonem rubeum*, *nigrâ columnam*
 tenentem. Porro quâ ratione delata sit in hanc domum dignitas Electoralis, §. 6. dictum
 est. Quamvis enim, quis primus Elector fuerit, in tanta de origine Electoralis Collegii
 opinio diversitate arbitrari meum nõ sit, sufficit *Marchionatui* Brandenburgico anne-
 xum esse illud axioma, quæ utraque dignitas simul ex una in aliam gentem migravit.

§. xxxi. Hæc descriptio scuti fuit; huic impositæ *galeæ* novem conspiciuntur, *Galeæ nõ-*
 quarum quæ *Brandenburgica* est, media coronata sustinet jugum alarum *carulearum*, *em.*
 quarum quævis sceptro aureo insignis est. Lacinia cyano & auro pinguntur. Ad *Caput*
 dextram locatur alia coronata, quæ designando *Magdeburgensi* ducati ornatur *Molossi*
 licanio argenteo pectoris vulnere pullos refocillante. Huic proxima est *Juliacensis*, *æret. No-*
 quæ vel *molosso* aurato, *nigris* alis instructo vel aquila aut grypho exoriente superbit
 (confer quæ diximus *Commentario de Saxon. insignibus. cap. 2. §. 7.*) huic adponitur
Montana caudam pavoninam ostentans (vide eund. *Commentarium de Saxon. insigni-*
b. c. 2. §. 8. & quæ à dextris prima est *Stetinensis*, ducali mitra (*Fürsten müse*)
 ornata, cui impositus alius orientalis pileolus acuminatus argenteus, in auream spher-
 icalam definens, impositas pavoninas penneas virides sustinet. (De his pileolis aliquid
 dictum *P. 1. c. 6.*) quæ *Brandenburgicæ* ad sinistram adponitur, *Borussicæ* notandæ aquilam
 scutariam

scutariam ejusdem laterculi insistentem sustinet. Pone hanc ut *Clivia* notetur, bovium caput cassidem premit (de eo etiam diximus *Comm. de Sax. inf. c. 2. §. 3.*) Penultima tegit mitra ducalis rubea, argentei coloris pelliculis facta, & super illam inter duo cornua (quæ *Chifflet. inf. Eg. A. V. p. 128.* & post eum *Oronc. Finé de Brianz. jeud' arm.* proboscides Elephantinas dorsis obversis oppositas credit,) alternis ex argento & minio segmentis variegata leo exurgens cum corona rubea (vel ut aucto usurpari, aureâ) niger. Hic apex Burggravium *Norimbergensem* significat. Cuius nomine olim *caput & collum canis auriti majoris*, *Brackenpoff* usurpatum, & à se in *Mausfole* Burggraviorum, quod *Hailspronæ* est, conspectum refert *Limn. Jur. publ. §. p. 127.* Id à temporibus *Friderici I. Burggrav.* *Norimbergensis* repeti voluit, & ajunt illum ornatum hunc insigniorum 1317. à *Leopoldo Ratisponensi* Barone in Episcopatu *Constantiensi* (miror à viro doctissimo *Ratisponensem* dici, qui *Regenspergius* dicendus erat, neque enim nisi ineptissime, quia *Regenspurgium* seu *Regina* castra seu *Reginoburgum* ad *Danubium* urbs celeberrima *Ratispona* appellari solet, castrum *Regensperg* & illa dynastia tam procul inde distita idem nomen gestat. Porro *Regenspergius* alius apex datur, tiara nempe Episcopalis. *Wapenb.* II. pag. 36. an quia trepe apices variari soliti, an quia canis imago vendita?) pretio 36. marcarum argenti emisse. Sed & illud ferunt, ornatus hujus causa disidium aliquando inter *Burggravios* & comites *Oetingenses* ortum, idem vero Principum nonnullorum interventu compositum; tandem auriti hujus canis figuram civitati *Wonsideliane* pro insigni attributam. Quæ ultima ad sinistram est mitrâ ducali rubea, cui corona aurea inferitur (hæc *Wapenb.* II. p. 3. omittitur, sed in apice *Cassubio-Vandalico* exprimitur,) iterum regitur, & pro apice caudam pavoninam habet. *Pomeraniam* notari hoc insigni constat; & quidem sicut *Juliacensis*, *Chvensis* & *Montanus* apices absorbent reliquos apices debitos ditionibus & comitatibus sub illis comprehensos, ita quicquid in pluribus areolis ad *Pomeranicam* spectat successionem, *Stetinensis* & *Pomeranico* hoc cimeterio simul comprehendi intelligitur. Si quis verò scire amet aliquorum principatum in clypeo designatorum apices, quos spatii tantum causa omisos esse reor, ex *Limn. Jur. publ.* addit. ad cap. §. c. 7. n. 127. p. 391. 392. illos noto. *Halberstadtensi* principatu debetur cassis coronata, ex qua brachium armatum prominet, tres palmæ ramos manu tenens: *Mindensi* itidem coronata & ex ea surgens leonis *regium* cum duplici cauda, ungue dextero tenens duas claves decussatim collocatas. Phaleras, quæ circumfunduntur scuto & ex galeis dependent, non una tinctura imbutas videmus, sed uti diversi ornatus singularum galearum sunt, ex uno latere notantur *argento*, *æruleo*, *rubeo* & *nigro* coloribus, ex altero *auro* & *argento*, *nigro* & *rubeo* coloribus.

Telamones.

§. xxxii. Scuto ita delineato telamones adstant duo viri silvestres, qui truncos arboris vel clavas manu gestant, & per extremas prospectant galeas. Hos ex *Pomeranicis* insignibus adscitos collatio horum ostendit.

Alia dispositiones scutorum.

§. xxxiii. Uti hæc dispositio allegato armorialis loco reperitur, & à *Serenissimo* & *Potentissimo*, qui nunc est, *Electore* usupari solet. Ita tamen non semper eadem fuit, unde exempla aliquot adducemus, è quibus liquebit, crevisse, uti plerisque solenne est, areolis hunc clypeum, vicissim expuncta etiam nonnunquam esse, quæ prius gestari solita, nonnulla *δ'ήγµατα*.

Ex *Sibmacheri* Joachimi *Friderici*.

§. xxxiv. In editione libri armorialis (*Wapenb.*) *Sibmacheri* prima 1605. Electoralia insignia (quæ ex ratione temporis *Joachimo* *Friderico* *Electori* competunt,) ista dispositione exhibentur: ut ea duæ lineæ perpendiculares in tres ordines areolarum (hæc 16. numerantur) distinguant. In primo ordine supremum locum occupat leo *Burggraviatus Norimbergici*, inde gryphus *Pomeranicus*, gryphus *Cassubicus*, aquila *Crossica*, gryphus draconis specie *Waldomiræ*, infimo loco decussis & rosæ *Guzcoviæ* indices videntur. Media series nonnisi quatuor areolas continet, cum aquila *Brandeburgica*, & peculiari parmule insertum sceptrum *Electoralis*, spatio quatuor aliarum coextendantur, infra has quadræ *Zolleranæ* & rubeus laterculus *regalium* index visitur. In extrema serie supremo loco gryphus *Stetinensis*, dein alius *Vandalicus*, tum denuò gryphus (quem *Barthicum* existimo) mox *Rugicus* leo, tum *Wolzenstensis* gryphus cum tessellis, & in infimo angulo aquila *Rupinensis* constituntur. Si quis aliam malit divisionem: diceret scutum in caput, fasciam & pedem duabus lineis transversis dividi. Caput

quinque.

in scuto obtinuit.) *Stettinum, Silesia*: In ultima *Regalia, Rugia, Zollern*. Hic typus Joachimo I. Electori ante accessionem Prussiarum convenire potuit.

Typi contractor.

§. xxxviii. Porro hoc etiam tempore præter totum illud tot areis plenum scutum, nonnunquam paucioribus uti, non est insolens. Ita in nummo aureo illum typum expressum vidi: ut in tres ordines transversis lineis laterculi distinguerentur, in primo *Brandenburgicam* aquilam hinc aquila *Prussica* isthinc *Iuliacensis* leo, sceptrum *Electoraliale* peculiari inscriptum scutulo, *Clivense dāyua* & *Montanus* leo stiparent: in cuspidē *Norimbergensis* Burggraviatus & *Zolleria* inferam triangularem arcem puram comprehenderent. Ita in illo *Pomeranicæ* areæ omnia sunt. Alibi vidi 10. laterculos, ut essent in suprema serie inter *Magdeburgensem* & *Norimbergensem* areolas, duæ aquilæ *Brandenburgica* & *Borussica*, in secunda inter *Clivense* signum & *Iuliacensem* leonem sceptrum *Electoraliale*, in inferiori vero ordine inter duos gryphes aquila *Crosvensis*. Alia dispositio est quæ à priori differt, eo solo quod *Norimbergensis* leonis loco est *Halberstadius* laterculus: Iterum alia, in quâ loco *Norimbergensis* leonis *Iuliacensis*, loco hujus *Bergensis* collocatus conspicitur, & aquila *Crosvensis* extremum locum occupat. Alia iterum est, in qua in primo ordine quartum locum *Halberstadius* areola occupat, in secundo loco sceptrum *Electoraliale* stipat hinc *Clivia*, inde *Mindenses* claves, in cuspidē conspicuntur *Pomerania*, *Iuliacum*, *Ravensbergæ*.

Joannis Marchionis ex linea Franco-nica,

§. xxxix. Ista de Electoralibus insignibus: Videamus nunc quo typo usi alii ejusdem Serenissimæ familie principes. *Chifflet. de inf. Eg. A.V. n. 128*. Joanni March. Brandenburgico ex linea *Franconica* istum clypeum assignat, qui quadripertitus primo quadrante aquilam gentilem, secundo gryphum *Pomeranicum*, tertio leonem *Norimbergensem*, quarto *Zollernan* quadras reterat. Apicem aut fuisse petalum demissum (*ben-net plat.*) coccineum, ora hermonica retrorsum reducta: super petalo geminas proboscides elephatinas dorsis obversis oppositas, argenteo & minio in obliquum taniatas: Laciniis argenteas & coccineas. Hic apex est *Norimbergicus*, sed omisso leone, qui nunc inter cornua apparet. Tum in obliquum taniata nollem, sed ex angularibus, uti margo scutarius, composita cornua, quæ ille Germanicarum figurarum haud æque gnarus proboscides credidit.

Lineæ Prussicæ,

§. xl. *Prussica* linea quâ dispositione sit usâ, videre licet in *Wapenb. P. 1. p. 7.* nempe eadem quam §. proximo descripsimus, nisi quod media parvula quadrantibus incumbit cum aquila *Prussica*. Galeæ tres sunt, media cui insidit aquila *Prussica*, posteriot *Pomeranica*, anterior vel dextra coronata, cum expanso alarum nigrarum, sed fœmiculiculis trifoliatis aureis ornatarum ejusdemque metalli circulis sparfarum jugo. Laciniæ adduntur primæ castidi nigre & aureæ, mediæ argenteæ & nigre, extremæ argenteæ & coccineæ. De modo in medium scutulum referendi provinciam, quam quis præcipuam possidet, diximus P. 1. c. 3.

Aliorum marchionum.

§. xli. Alii Marchiones typo utebantur, qualis depictus *Wapenb. I. p. 5.* apparet: clypeo tribus transversis, & duabus perpendicularibus lineis in 12. quadras distincto. Series symbolorum illa 1. *Brandenburgensis* Marchia. 2. *Norimbergicus* Burggraviatus. 3. *Stettinensis* ducatus. 4. *Prussia*. 5. *Vandalia*. 6. Gryphus iterum variegatus *Stargardensis*. 7. *Pomerania*. 8. *Crosvia*. 9. *Iegerndorf*. 10. *Rugia*. 11. *Regalia*. 12. *Zollern*. Galeæ tres sunt, media cum jugo alarum qualis anterior §. 40. dextra *Norimbergensis*, qualis §. 30. descripta, nisi quod loco *протоуис* leo integer insidet castidi. Sinistra est *Pomeranica*. Laciniæ mediæ circumfunduntur aureæ & atræ, dextræ ruberæ & argenteæ, extremæ aureæ, nigre, cæruleæ, coccineæ.

Christiani admini-stratoris Magdeburgici.

§. xlii. *Christianus Wilhelmus* administrator *Magdeburgicus* anno 1612. illo typo usus est, ut præter mediam parvulam, *Magdeburgicâ* sectione notatam, duæ perpendicularares & quinq; transversæ lineæ secarent in 16. areolas. Ex quibus quæ mediæ erant in duobus superioribus ordinibus *Brandenburgicam* & *Prussicam* aquilas continebant; has & *Magdeburgicam* parvulam stipabant sex laterculi gryphibus picti; dein à dextris aquila *Silesia* s. *Crosvensis*, à sinistris leo *Norimbergensis* conspiciabantur, tum *Zollernenses* quadræ inter gryphum *Vsedomium*, & leonem *Rugium*, in pede scuti, mediæ nudæ areæ assitebant *Gutzcoviannum* & *Rupinense dāyua*. Galeæ imminabant hinc *Norimbergensis*, isthinc *Pomeranica*: media *Stettinensi* pileo orientali (vid. §. 30.) addebat utrinque vexillum.

Aliud schema.

§. xliii. Alibi vidi scutum binis lineis perpendiculariter & transverse sectum, illas

illas novem areolas continuisse. 1. Stettinensis Ducatus. 2. Pomeraniæ. 3. Prussia. 4. Cassubia. 5. Brandenburgiæ. 6. Vandalia. 7. Norimb. Burggraviatus. 8. Rugia. 9. Zollern; cum tribus galcis Brandenburgica, Norimbergenſi & Pomeranica.

§. XLIV. Post pacem Osnabrugensem Serenissimis Marchionibus utriusque lineæ *Culmbacensis* s. *Barrutinae* & *Anspacensis* illam dispositionem usurpatam vidi, ut areolæ 14. referret. 1. *Magdeburgensem* Ducatum, in quem expectativa post Electoralem lineam reliquis data. 2. *Brandenburgicum* Marchionatum. 3. *Borussiam*. 4. *Pomeraniam*. 5. *Stettinensem* Ducatum. 6. *Cassubiam*. 7. *Croſnam*. 8. *Vandaliam*. 9. *Iegerndorf*. 10. *Halberſtadenſem* principatum. 11. *Norimbergensem* Burggraviatum. 12. *Mindensem* principatum. 13. *Zollern*. 14. *Regalia* in areola sanguinea. Galeæ tres uti prius scutum premunt, nempe *Brandenburgica*, *Norimbergensis* & *Pomeranica*. Ex eo decima quinta addita est areola; & pedis scuti inter Zolleranum & regalium hieroglyphicum inserta, sc. *Camunensis*. Ut tamen crucis forma non eadem sit, quæ in Electorali scuto videtur, sed cum ea conveniat, quam exhibet *Sibmacher* P. 1. p. 12. quæ oculis facilius subjicitur quam verbis enunciatur, & aurea in cyaneo pingitur laterculo. Quæ causâ etiam galeæ clypeo septem impostæ sunt, ut media quidem sit *Brandenburgica*; ei à dextris proxima *Magdeburgica*, à sinistris *Borussica*: *Magdeburgicæ* adponitur *Pomerana*, & nisi fallor huic, ut prima à dextris sit, *Halberſtadenſis*; *Borussicam* sequitur *Norimbergensis*, hanc *Mindensis*. Nihil in his ulteriori explicatione eget, cum superius omnia sint explicata.

§. XLV. Claudamus horum insignium considerationem adjectis titulis, qui magna ex parte scutorum areolas referunt: Electoris titulus ita habet *Marchio Brandenburgi*, *S. R. Imp. Archicamerarius & Elector, Magdeburgi, Prussia, Juliaci, Clivia & Montium, Stettini, Pomeraniæ, Cassubia, Vandalia, nec non in Silesia, Croſna & Iegerndorſi Dux, Burggravius Norimbergæ, Princeps Halberſtadii, Minda, & Camini, Comes Marchia & Ravensburgi, Dn. Ravensſteini, Leoburgi & Bytovii, &c.* Alterius lineæ ita enumeratur: *Marchio Brandenburgi, Magdeburgi, Prussia, Stettini, Pomeraniæ, Cassubia, Vandalia, nec non in Silesia, Croſna & Iegerndorſi Dux, Burggravius Norimbergæ, Princeps Halberſtadii, Minda & Camini.* Prius verò, quam pace Osnabrugensi Svecis cederetur, etiam *Rugia* titulus adscribi solebat.

§. XLVI. Coronidis loco addere lubet carmen, quo insignia gentis excoluit *Joh. Schöfferus* poeta Laur. (Editum Witebergæ 1557. cum præfatione Philippi Melanchtonis.)

PRotulit Aufoniis primum *Zagarolla* sub oris
Insignes meritis ac pietate Duces.
Quos penes ampla fuit custodia *Nordis* urbis,
Et qui Marchiam nunc moderantur humum.
Quique per Imperii fines præstantibus actis
Non cessaturum promeruerunt decus.
Hi sua non teneris animalibus arma coronant,
Quæ nihil ingenia nobilitatis habent.
Non cetvos leporesque gerunt, imbellia quorum
Pectora sunt clypeo non satis apta Ducis.
At fortes *aquilas* & corpora vasta *leonum*
Et *gryphes* scutis inferuere suis.
Cur tamen hos ornet clypeos regina volucrum,
Dicite *Pieni* numina sacra chori.
Tempore, quo toti Romana potentia mundo
Regibus innumeris ac dominata fuit:
Infestos aciem quousque produxit in hostes,
Hanc volucrum turmis prætulit ipsa suis.
Hæc una voluit legionum signa notari,
Hæc voluit regni significare decus.
Nam velut exuperat cunctas regina volucres,
Altius & reliquis omnibus una volat:
Sic etiam totum frenarat legibus orbem
Abdideratque polo *Mattia* Romæ caput.
Manſit in Imperio mos ille, fuitque retentus
Caſaribus, quotquot scepra tulere manu.
Nam cunctis clypeo volucrum gestare Tonantis,
Ceu decus imperti nobile cura fuit.
Hinc proceres, quorum studio res publica crevit,
Hoc etiam signum nobilitatis habent.
Impriusque Duces, quibus est concessa potestas,
Inclita *Caſaribus* tradere scepra novis.

Quos inter dydum clara præconia famæ
 Marchia culta tui promeruerit Duces.
 Illorum virtus multos laudata per annos,
 Sive togam spectes seu ferabella fuit,
 Ergo nec immerito signat Jovis armigerilla,
 Nomine virtutis quæ monumenta gerunt.
 Admonet hæc volucris, quam nunquam fulmina tangunt,
 Esse Dei tutos numine sæpe Duces.
 Nam genus heroum cælestibus utitur armis,
 Ceu fecit vatium turba vetula fidem.
 Ægide Palladia munitus prælia Perseus
 Misceat, & horrendo victor ab hoste redit.
 Cum peteret raptam tellus Argiva Lacenam,
 Et Phrygæ bellis depopularet humum.
 Mulciberis fabricata manu Nereia mater
 Dicitur Alcideæ scuta dedisse suo.
 Sæpius his medios vitavit tela per hostes,
 His docuit validam regibus esse manum.
 Scilicet à superis heroum diva propago
 Testa, subit casus inviolata graves.
 Ceu volucrum regina polo se condere gaudet,
 Nec tamen ardentis læditur igne Jovis.
 Marchio Teutonici cognomine dictus, *Achillis*,
 Cui tulit haud similem Teutonibus ora Ducem.
 Non toties fausto scilicet prælia Marte,
 Numine servatus ni comitante foret.
 Ipseque cum Scythicos *Ioachimus* vinceret hostes,
 Cognovit superum se bonitate regi.
 Innumeros etenim, non multo milite cinctus
 Vicit, & indomito contudit ense Getas.
 Nunc leo, Tu generose leo, qui sidera fulges
 Inter, & eximiam munera laudis habes.
 Qua nam voce tibi pangam præconia, quo nam
 Carmine virtutes enumerabo tuas?
 Parcere subiectis & debellare superbos,
 Tu proceres morum nobilitate doces.
 Tu si forte ruis medios violentus in hostes,
 Hos, queis est animus te superare, premis.
 Quos, tibi subiectos demisso poplite cernis,
 His tua non unquam nobilis ira nocet.
 Dedecus esse putas hostem calcare iacentem,
 Tundere devictas dedecus esse puras.
 Hostibus haud tergo sed forti pectore semper
 Notus es, & iusto prælia Marte facis.
 Non imbelles genus, non mollia corda lacessis,
 Non in formicæ concipis arma chorum.
 Magna decent magnos, magnum juvat esse leonem,
 Mollibus idcirco non tera bella paras.
 Discite, qui geritis præstantia signa leonis,
 O magni similes illius esse Duces.
 Parcite subiectis, & debellate feroces,
 Officium Justi Principis illud erit.
 Plurima virtutum vestigia, numina nobis
 In non mansuetis exhibere feris.
 Quæ sapiens oculis ac tota mente frequenter
 Aspicit, & mores corrigit inde suos.
 Nunquam sæva gerunt inter se bella leones,
 Jungit inhumanas gratia tanta feras.
 At proceres, serum quibus est commissa potestas,
 Civili tingunt sæpe cruore manus,
 Horresco repetens animo civilia nuper
 Bella, per impem quæ caluere plagas.
 Quam fuerat fatius tantam convertere flammam
 In vacuo omni religione Getas.
 Qui dum nostra jacent civilibus obruta bellis
 Regna, suas faciunt crescere semper opes.
 Ac nisi dispersas junget Germania vires,
 Hei mihi quam magna vulnera clade feret.
 Defendit catulos objecta mole læna
 Corporis, & soboli non nocet ipsa suæ.
 Vos ita commissam vobis defendate plebem,
 Qui cupitis clarum nomen habere, Duces,
 Sæviti inextincto metuendus Turca furore,
 Sæviti & assiduo bella nefanda parat.
 Ut catulos diri discepat faucibus otis,
 Protectos vobis quos cupit esse Deus.
 Huc, si bella placent, vestrum convertite robur,
 Hic campus vestris laudibus aptus erit.

Viscera civili non la dite propria ferro,
 Comoda civilis nulla tumultus habet.
At non Marchiaco proceres de stemmate nati
 Intestina seu femina Martis alunt,
Sed pacis cupidi, solidæ virtutis amantes,
 In patria curam religionis agunt.
Promulganque pias ceu publica vincula leges,
 Accumulant largas atque decenter opes.
Hæc ratio magni servat consortia cætus,
 Hæc ratio patriam viribus auget humum.
Pergite Pietides insignes dicere *Gryphas*,
 Exornant horum qui monumenta Ducum.
Si fas est aquilas & splendida signa leonum
 In procerum clypeis obtinuisse locum.
Cur non & Gryphes numero ponantur in illo,
 Qui pennas aquilæ, terga leonis habent?
Si celerem spectes quo findunt æra cursum,
 Non cedent volucris Juppiter almetur.
Si cupias illas adoriri viribus hostem,
 His dices nullam posse nocere feram.
Non equus aut Elephas illi se cominus infert,
 Non draco, non prælitans unguibus ipse leo.
Nidificant alix per mollia prata volucres,
 Constringuntque levi spinea tecta luto.
At non serpit humi Gryphus, non vilia condit
 Atria, sed mira conficit arte domum.
Quam non è stipulis, puro sed construit auro,
 Occupat & celsa rupis in arce locum.
Deficit haud illi variarum copia rerum,
 Quicquid & in viridi colligit Indus aqua.
Splendida collucet pretiosis atria gemmis,
 Vix tibi Cæcæ domus tam bene culta fuit.
Quis coegessit opes studio vigilante tuerur,
 Non impunè queas hanc spoliare feram.
Attamen interdum de nido labitur aurum,
 Accola vicinam quod legit inter humum.
Convenit heroas mundi rerumque potentes
 Divitiis plenas incoluisse domos.
Nam ducibus tales nervos Deus addidit ipse,
 Grande quibus regni sustineatur onus.
Non viles habitare casas decet inclita regum
 Pectora, vel claros nobilitate Duces.
Nam dominum splendore decet præcellere plebi,
 Phœbus ut æthereas eminet ante faces,
Ergo divitiis teneant ceu munera divum,
 Conservent pãrtas & sapienter opes.
At velut è nido Gryphorum decidit aurum,
 Rupe sub exesa quod queat arte legi:
Defluat haud aliter procerum de sedibus altis,
 Unde parum felix possit egenus ali.
Unde queant pietas & Musica castra foveri,
 Divitiis illum convenit esse scopum.
Hæc ego cantabam stangoant ad Albidis undam,
 Dum canis accensus ureret ustus agros,
Scribendique simul studio defessus & æstu,
 His finem clypeis impositurus eram.
At celebranda meæ restabant plura Camaenæ,
 Nec labor ex omni parte peractus erat.
Ergo nec insignes campos nec sceptrâ tacebo.
 Et quibus hæc etiam nobilitata domus.
Atrea lata patet, duplici distincta colore,
 Diversas partes æter & albus habent.
Candidus, esse Duces pulchra bonitate probatos,
 Nec malè fucatarum pectus habere, jubet.
At niger ostendit, clementi pectore tantum
 Publica non semper srena valere regi:
Sed miscenda bono, clementia jura severis
 Temporis ac rerum pro ratione, Ducis.
Aurea sceptrâ notant celsæ virtutis honorem,
 Qui dominos tollit Marchia clara tuos.
Namque viros inter septem, qui tempora cingunt
 Cæsariibus, pulchrum promeruerè locum.
Hinc ea nunc monumenta gerit Joachimus, & armis
 Et benè laudatæ nobilis arte togæ.
Quem stupet & vitreis observat Sævus in undis,
 Ipseque piscosæ tectoris Havelus aquæ.
At generosa rosas quatè gerat ista propago,
 Hic quoque non tacitus præterit esse velim.

Nam rosa Principibus meritò gestanda videtur,
 Incertus rerum quod monet esse vices.
 Illa velut subito producta in æra florem,
 Qui subito Phoebus læsus ab igne cadat:
 Sic fortuna Duces interdum tollit in altum,
 Ut rursus lapsu præcipitante ruant.
 Quisquis es, haud fidas opibus rebusque secundis,
 Hæc etenim dubia fors levitate rotat.
 Perpetuas animi dotes præferre memento,
 His fortuna nihil quod dominetur habet.
 Appete virtutem, quæ claræ nomina famæ
 Comparat, & superis te facit esse parem.
 Dilige Pierides, secundas dilige vates,
 Qui tua victuro carmine gesta canant.
 Talia Marchiaci proceres documenta sequuntur,
 Dum Mulas vera cum pietate colunt.
 Et virtute sibi pariunt præconia laudis,
 Quæ non ulla queat comminuisse dies.
 Hos igitur merito conabor dicere veris,
 Cum fuerint studis omnia iusta meis.
 Enumeranque Duces, cunctis encomia texam;
 Ista voluntatis sint modo signa meæ.
 Da Deus, interea traducant molliter ævum,
 Qui de Marchiaco stemmate nomen habent.

CAPUT XIV. Budesii C. Guebriani.

ARGUMENTUM.

1. Sylvester Budesius. Ioannes Baptista Budes C. Guebriani Marefc. Franc.	4. Budesia familia.
2. Dux linea.	5. Francisca de Cowran.
3. Marefcalli scutum.	6. Cowran. Busson, Chasteaubriand, Begne Villanes.
	7. Espinay, Montmorency, Vendosme, Beauvan.
	8. Corona. Scipiones Marefcalli.

§. I.

Silvester
 Budesius.

FAMILIAM Budesiam in *Armoricis* illustrarunt inprimis gesta fortia *Silvestri* Dn. de *Vzel*, qui consobrini *Bertrandi Guefcini* celeberrimi Franciæ Conestabilis in utraq; expeditione Hispanica comes, nec non postea in Britannia (ubi ab Anglis captus est) item adversus Aragonios pro rege Majoricæ, iterum cum Coucio in Germania, multa fortiter designavit, infelix tamen ad extremum fuit, quod à *Clemente* Pontifice ingrato, cuius bono castrum Angeli Romæ ceperat, & integrum annum defenderat, proditionis postulatus, & 1379. iniuste supplicio affectus sit: tum nostra memoria virtus militaris *Ioannis Baptiste C. Guebriani & Petricoris Marefcalli Franciæ*, qui 1643. in Germania arma pro rege suo gerens & exercitus dux vulnere ad *Rotvvilam* accepto vitam profudit. Huius vero vitam *Labourcruis* descripsit, & calamo novam immortalitatem conciliavit.

Ioannes
 Baptista
 Budes C.
 Guebriani
 Marefc.
 Franc.
 Dux li-
 neæ.

§. II. Ea in duas dispescitur lineas, quarum communis pater *Ioannes Silvestri* memorati frater fuit. Altera à *Trifiano* descendit Dominorum de *Terrejouan*: prior vero Dominorum *du Hrel*, in Marefcallo terminata est, hæreditate ad *Rosmadecios* transmissa, ob *Renatam Budesiam*, Marefcalli ex fratre neprem, *Sebastiano Rosmadecio* ea conditione nuptam, ut secundogenitus nomen Budesium assumat.

Marefcalli
 scutum.
 Budesia
 familia.

§. III. *Marefcalli* scutum tribus perpendicularibus & una transversa lineis in 8. areolas dispescitur: toti incumbente parmula media gentili.

§. IV. Parmula media quæ *Budesiorum* est *argentea pinum viridem* refert, adjunctis ex utroque latere *singulis lilis floribus vel caruleis*, uti *Cl. Franc. Menestr. abbrege. method. p. 88.* describit, *vel rubeis*, quem p. 91. pictura assignat colorem, quod etiam *Paillet p. 9. & 610.* probat.

Francisca
 de Cou-
 ran.

§. V. Reliqui octo scuti majoris laterculi videntur omnes referendi ad Marefcalli aviam paternam (conf. nostrum *Theatr. progenolog. P. II. p. 72.*) *Beatricem de Romille* s. potius ejus matrem *Franciscam de Cowran, Baronæ de Sacé* hæredem. Cum enim de plerisque hoc mihi compertum sit, ad ejus majores referendos esse, de reliquis idem mihi pervadeo.

§. vi. Primus laterculus aureus 7. maculas (macles) ceruleas (3. 1. 3.) refert: quod symbolum est familiae *Couvranae*. Secundus *argentus* continet leonem nigrum, coronam, falculis & lingua aureis; quæ tessera est familiae *Buffon*: nam Francisca f. Guidonis Buffon, Dom. de Gazon Francisca istius mater fuit. Tercius *rubeus* liliis aureis sine numero spargitur, quod *Castrobriandum* est dāyua. Cæterum in genealogia *Castrobriandorum* reperio Jacoben filiam Georgii de Chasteaubrient Dn. de Roches Baritonuptam..... Domino de Sacé, quæ ex majoribus Francisca fuerit, cum Domini illius hereditatem hæc sit nacla. Quartus laterculus *argenteus* 3. leones nigras cum quadrante honorario, quadrupertita positione *Castilia & Legionis tesseræ* referente continet. Hoc notatur fam. *Begue Vilaines*, cujus tamen cum *Couvrana* nexum defectu totius stemmatis indicare non valeo. Couvran.
Buffon.
Chasteaubrient.
Begue; Vilaines.

§. vii. Ordo areolarum inferior 4. denuo refert: quarum prima *argentea* leonem repræsentat medio scitum, ut superior pars corporis rubeo, inferior viridi colore tingatur, capiti imposta corona aurea, qui familiae est *Espinæ* f. *Espinacæ*: altera *Montmorenciorum* crucem & aquilas: tertia *Vindocinensium* antiquam tesseram: quarta *argentea Bellovallisium* (de Beauvau) 4. leones rubeos, auro coronatos, linguatos & armatos continent. *Espinæ* huc spectant vel ob *Annam* f. Roberti II. Dom. d' Espinay Joanni Buffon Dom. de Gazon nuptam, vel ob *Annam* f. Henrici Domini d' Espinay Jacobi de Beauvau Dom. de Tingry conjugem. *Montmorencie* tesseræ hic locus est ob Jacoben filiam Caroli Montmorencii Dom. de Goussainville, quæ uxor fuit Guilelmi Domini de Sevigne, jam vero Francisca Buffoniæ mater Joanna Guilelmi alicujus de Sevigne filia fuit. Ejusdem Caroli Montmorencii avia fuit *Atlantina* f. Joannis Vindocini Domini de la Chastre, quæ ratio esse potest *Vindocinensium* leonum. Demum de *Bellovallisium* symbolo ratio aperta, cum Francisca Couvranae avia paterna fuerit *Margarita de Beauvau*. Espinay,
Montmorency.
Vendosme
Beauvau.

§. viii. Scuto huic corona, qualis comitum esse solet imponitur: adjectis etiam *Scipionibus* duobus liliatis, Marescallatus indicibus. De aliis scuti ornamentis mihi nihil constat. Corona.
Scipiones
Marscalli.

CAPUT XV.

Cerdani. Duc. Medinaceli.

ARGUMENTUM.

1. Familia Cerdana.
2. Scutum Ducis Medinaceli.

3. Castellani & Legionensis symboli ratio.

4. Francicorum liliorum.

5. Apex.

§. I.

Nomine de la Cerdanusus est *Ferdinandus* Alfonsi x. Regis Castiliae primogenitus, sed ante patrem mortuus: cum vero ejus posteritas regno excluderetur à Sancio Ferdinandandi fratre, nomen de la Cerdamansit. In his Ferdinandandi nepos *Ludovicus de Claromonte* filiam habuit *Isabellam*, nuptam *Bernardo* Gastonis Phæbi Foxii Comitibus & Domini Bearnii filio naturali. Huic Henricus rex concessit *Medinaceli* cum dignitate comitis 1371. Successit filius *Gasto*, atque iterum patri *Ludovicus*, qui *Gastonem* genuit, hic *Ludovicum*, qui primus Ducis de *Medinaceli* & comitis del Puerto de S. Maria axiomate insignitus est. Familia
Cerdana.

§. ii. *Ludovici Cerdani D. Medinaceli* sub Philippo II. rege scutum ita repræsentat *Chiffret. Eq. A.V. n. 249.* ut quadrupertitum in 1. & 4. areis iterum bipertitis *Castellanum* *Castrum* & *Legionensem* leonem iuxta posita, in 2. & 3. Lilia *Francica* exhiberet. Scutum
Ducis Me.
dinaceli.

§. iii. *Castellani* & *Legionensis* symboli evidens ratio, quia ex *Castiliae* regibus primi orti sunt, qui nomen gessere, & regnum sibi debere prætulerunt. Nam ab avo *Alfonso* rege nepos *Alfonso* initio exclusus fuit, quod alter filius, istius patruus, *Sancius* viveret. Ast ante mortem avus testamento mutato nepotem filio Sancio prætulit, sed hunc status evexerunt & regem maluerunt. Alfonso datum *Murcia regnum*, sed adversus *Sancium* turbas movere non destitit. Ne tamen posteri ad avitam successorem pertingere valuerunt. Castellani
& Legionensis
symboli ratio.

§. iv. *Francicalilia* gestantur ob *Blancam Ludovici Sancti regis Franciæ* filiam Ferdinandando illi Hispaniæ infanti nuptam. Francico-
rum lilio-
rum.

Apex.

§. v. *Galea* coronata exhibet mulierem seminudam, reliquo corpore coccino amictu, oculis cyanea tania obligatis, alis verticoloribus. Tenet ea dextra manu gubernaculum navale aureum, sinistra cornu Amaltheæ caruleum, floribus & fructibus nativi coloris plenum. *Lacinie* dependent ex auro & minio. Forte isto apice notatur, quod Ludovicus Cerdanus à Clemente VI. Pontifice princeps *insularum Fortunatarum* creatus est.

CAPUT XVI.
Dux de Choiseul.

ARGUMENTUM.

1. *Choiseulia familia & linea.*
2. *Ducis Scutum. Aigremont.*
3. *Plessis-Pralin.*

4. *Bethune.*
5. *Flandria.*
6. *Choiseul.*
7. *Apex.*

§. I.

Choiseulia familia & linea.

Illustrissimus *Dux Choiseulius* originem gentis refert ad *Falconem Dominum de Choiseul*, qui 1150. claruit: avus *Renaldi II.* cui *Alisf. Roberti C. Drocensis* ex regio sanguine nupsit. Horum pronepos fuit *Guido*, pater *Petri & Guilelmi*, ab hoc *Marchiones de Clefmont, de Lanques & de Foncieres*, ab illo per duos *Petros*, majorem natu reliqui primogeniti *Dominus de Choiseul*, minorem *Petrum cogn. Gallehaut Dominum de Damonet, Dominus de Pralin*, sati. Et quidem hujus *Petri* nepos *Fridericus Carolus* Marefcallum Franciæ & *Fridericum C. du Plessis* genuit. Ille pater est *Francisci M. de Pralin*, hic *Cæsaris* Marefcalli Franciæ, qui 1665. inter *Duces & Pares* Franciæ receptus est.

Ducis scutum, Aigremont.

§. II. Ducis clypeus quadrupertitus est. Laterculus primus *rubens leonem coronatum aureum* continet: notandæ familiæ *Aigremont*, ob *Alisfam* Dominam d' *Aigremont*, conjugem *Ioannis Dn. de Choiseul*, qui *Renaldo II.* & *Alisa Drocensi* natus fuerat.

Plessis Pralin.

§. III. Secundus quadrans *alternis fasciis aureis & atris ternis* exaratur: quod *Praliniorum* symbolum est: ob matrimonium *Petri Choiseulii* cogn. *Gallehaut & Catharinae Plessis Dn. de Pralin*.

Bethune.

§. IV. Tertia area *argentea* continet *fasciam rubeam Bethuniorum*, ob *Annam* filiam & hæredem *Georgii de Bethune* Domini de *Hofstel*, uxorem *Friderici Choiseulii Dn. de Pralin*.

Flandria.

§. V. Quarta area *aurea leone nigro* insignitur, denotandæ *Flandriæ*, si scriptoribus plena fides: unde vero ratio hujus laterculi, quod ignorem fateri, quam longius rationes dubias repetere malo.

Choiseul.

§. VI. Toti imponitur *parmula carulea, cruce aurea*, quam *eiusdem metalli 18. plinthides, quina & quater na angulis insita*, comitantur, insignes. Hæc effera est *Choiseulia* gentilis.

Apex.

§. VII. Scuto insitit *castris coronata*, ex qua oritur *leo aureus*, inter *lacinias aureas & caruleas*. *Atlantes* sunt duo *leones aurei*.

CAPUT XVII.
Fam. Columnia.

ARGUMENTUM.

1. *Columnia familia. Tituli.*
2. *Scutum. Columna origo.*

3. *Vnde agnatio Brandeburgiorum credita.*
4. *Apex.*
5. *Alus.*

§. I.

Columnia familia.

Columniorum in nobilitate Romana antiquus splendor est, utrum vero ad *Herculem vel Trajanum* imperatorem referri eorum familia debeat, aliorum investigationi relinquo, qui antiquitatem fabulosam pluribus exemplis expertus, secula remotiora inquirere non soleo. Vid. *Ioh. Petr. Crescent. Coron. della Nobilt. d' Italia. P. 1. Narr. 9.* Modestior est *Paul. Jov. de vit. Pomp. Col. T. 2. vit. illustr. p. 289.* *Columniæ* gentis proceres ante 600. annos in urbe Roma Latroque potentia atque opibus summum claritatis locum

locum tenuisse ex annalibus constat: arbitranturque eos nonnulli à Germania oriundos, vel uno maxime argumento, quod Germanis Caesaribus in omni fortuna semper adhaerint, cum ex professo Gibellinas secuti partes Caesarum nomen perenni studio tuerentur, & Guelfis adeo insensu essent, ut plerumque à summis Pontificibus dissiderent. Cæterum quamplurimos familia hæc, Ursinorum æmula, Cardinales, nec paucos Pontifices numerat, in quibus Xystus, Marcellus, Hadrianus III. Stephanus VI. Martinus V. Præcipua gentis bona in Neapolitano regno sita sunt, cujus hereditarii Conestabiles vocitantur. Inter alios eorum titulos enumerantur Ducatus Paltani & principatus Palestrinae in Latio, Talaria Tituli. eozzi & Corvæ ducatus & principatus Castillonis & Sonnini in Neapolitano agro, principatus Butera in Sicilia, item Ducatus Bassanelli, principatus Carbonari & Gallicani, quæ linea prius fuit Ducum de Zagarolo.

§. II. Eorum insignia referunt in scuto coccineo columnam argenteam capitulo coronato & basi aureis. Ut est apud Chifflet. *Inf. Eq. A.V. n. 231.* Columnæ rationem ex nomine (quod à Columna opido ducitur, cujus in Antonini Pii Cælaris itinerario memoria, illud vero Bonifacius VIII. Pontifex, Cardinales Columnas diro odio profecutus, immani rabie delevit, sed reliquæ vigente adhuc nomine ultra Algidum Latina via conspiciuntur apud Paul. Iov. d. l. p. 290.) repetere malo, quam traditione; De qua Cyr. *Spangenberg. Idelsp. P. 2. L. 12. c. 28. p. 308. b.* Es schreiben etliche / daß die Herren Columnner darumb die rotte feule (atqui argentea est) in ihrem Wapen führen / daß sie er auß ihrem Geschlecht / mit nannen Johannes / in einem zug wider die Saracenen die feule / daran der Herr Christus biß außs blut gegessen worden / gewonnen und erobert haben soll. Hoc quoque ex Jovio fuerit pag. 291. qui ita de *Laune Columna Cardin.* quod auspiciis Honorii Pontif. exercitum Christianum duxerit, & ad Pelusium Nili ostium Damiatam expugnavit. Demum Victor ex incipiendi periculo laboreq. honestissimum sacro viro atque id incomparabile omnique armorum specie splendidius triumphum Romam detulerit: Columnam sc. in qua Christus Servator Hierosolymis alligatus & flagris casus fuit, quam in S. Prædix templo supra Suburram ad Exquilias hodie veneramus. Coronam autem idem Iovius p. 290. donum perhibet esse Ludovici Imperatoris, concessum Stephano Columnio, qui cum Senatoria dignitatis fastigium per quinque annos continuo magistratu obtineret, ipsium & ante eum Henricum in Capitolium receperat, ut in Vaticano vel in vitis Pontificibus imperatorio diademate coronarentur.

§. III. Ob hanc columnam, cum Martinus Pontifex in sigillo Brandeburgico conspiceret sceptrum non satis affabre effictum, columnam esse arbitratus, agnatos Brandeburgicos dixit, quales nostro etiam tempore Columnii eos habere & colerem credunt.

§. IV. Galea coronata exhibet nudam Sirenen, inferiori parte media in bifidum piscem desinente, corona & capillis aureis: caudam duplicem in summum reflexam brachiis hinc inde sustinentem: uti est apud Chifflet. n. 231. Hæc figura prius in scuto fuisse legitur, dein cum columna esset sumta, in galeam translata est cum simbolo: Contemnituta procellas.

§. V. Alium apicem Chifflet. *Eq. A.V. n. 316.* Francisco Columnio principi Palestrinae tribuit, videlicet columnam scutariam boâ cæruleâ in gyrum circumvolutam, erumpente à faucibus infantulo coccineo. Lacinia tinguntur argento & cocco.

CAPUT XVIII.

Com. & Baron. Concini.

ARGUMENTUM

1. Concini Itali.
2. Ex illis Ausfriaci Barones & Comites.

3. Malgolia familia.
4. Conciniatessera.
5. Rosseck.
6. Galea, Malgolia, Rosseccia, Concinia.

§. I.

IN Tuscia nobilitate Concinatorum insigne nomen est. Ita in *Abb. Gamurrini Concini Itali. Hist. Genealog. Fam. Tusc. & Vmbr. p. 180.* Leonora Conciniæ fit mentio, quæ uxor fuit

Horatii, ex Marchionibus del Monte, March. & Com. de Mealla: Alibi p. 426. Equitis *Ioannis Baptistæ Concini*, qui palatium Guadagniorum in civitate Aretina emerit. Ex eadem gente fuit *Concinus Concini*, qui sub *Marescalli Ancraei* nomine in Gallia claruit, & Dux ac Par Franciæ creatus, tragico tamen exitu periit.

Ex illis
Austriaci
Barones &
Comites.

§. II. Ex eadem gente, qui nomen hoc in Austria gestant, oriundos esse, facile nobis pervademus, & quidem ex Italia eos in Tirolim, dehinc in Austriam pervenisse atque dominia *Vöcking*, *Weinzirl*, *Pervvahr*, &c. acquisivisse edoctus sum. *Gabr. Buccel. Germ. Stemmatograph. P. 3. pag. 21.* primum allegat *Nicolaum de Concin* maritum *Luciæ de Droß heredis*, quibus *Antonius Du. in Droß* natus est *Christophori* pater, qui *Ehrnricum, Ioannem & Ferdinandum vel Isobum* genuit, unde tres lineæ. *Ehrnricus* avus fuit *Georgii Friderici*, *Wolfgangi Adami*, *Ehrnrici Christophori*, *Joannis Sigismundi & Caroli Volcardi*, qui *Comitum* titulo insigniti sunt.

Malgoldia
familia.

§. III. Scutum exhibet in armoriali suo *Sibmacher. P. I. pag. 38.* quadripertitum. Quadra prima & ultima *rubea argenteum cantherium inversum* seu ex capite area in pedem porrectum (*untersich gekehrte Sparn oder Winkelmäß* /) continet: quoddamque fuit antiquæ familiæ *Malgoldia*, hæc extinctâ ab Imperatore *Maximiliano I. 1496.* Concinii concessum.

Concinia
testera.

§. IV. Areola secunda & tertia *cerulea* repræsentat *balthcum diagonalem sinistrum* (*weiße mittelfrich nach der schräge* /) comitibus *ex auro in superiori parte stellæ sex radiorum, inferiori lunula*, quæ testera gentilis est, sed posteriori loco, quod in aliis etiam exemplis videre licet, collocata.

Rosbeck.

§. V. Toti incumbit media *parmula rubea* in *signis rosa aurea*, denotandæ familiæ *Rosbeck* in Carinthia, quod ex hereditate est *Mariæ Salomez de Rosbeck* in *Landskron*, quæ *Christophori Concinii* uxor fuit.

Galez.

§. VI. *Galez* scuto insunt tres coronatæ, priori *draconis* seu *ignovomæ feræ* caput & collum protenditur, viride sed anteriori parte auro infecta, flammis *rubeis* ex

Malgoldia,
Rosbeckia.

apice: *Media Rosbeckia* sustinet jugum explicatum alarum *rubearum* cum *singulis rosis aureis*; *phaleræ* dependentes etiam fulgent auro & cocco. Tertia ornatur ala cum

Concinia

typo areæ *Concinia*, & *lacinii cyaneis* atque *argenteis*.

CAPUT XIX.

Com. Cronbergii.

ARGUMENTUM.

1. Familia Cronbergia.
2. Comitum scutum.
3. Ferdinandi II. diploma.
4. *Rudolphus à Gneffis Ludovici pii affinis.*

5. Cronbergia testera.
6. Familia linea. Affinitates illustres.
7. Scutulum medium cum aquila.
8. *Geroldseccium symbolum.*
9. *Galez & Apices.*
10. *Ex Imperiali diplomate.*

§. I.

Familia
Cronber-
gia.

Inter Equestres *Rhenanas* familias à pluribus sæculis inter paucas præprimis eminuit *Cronbergia*, à castro *Cronberg*, quod non procul *Francofurto* distat, cognomen sortita: cujus insignia conspiciuntur *Wapenb. P. I. pag. 12. 4.*

Comitum
scutum.

§. II. Ex eo tempore in sublimiorem elevati dignitatem alia dispositione *Comites* uti cæpere: quæ illa est, ut scutum quadripertitum conspiciatur. Prima & quarta *area rubea fasciam refert auream*. Secunda transverse in duas partes secatur, superiori *rubea coronam* deferente *auream*, inferiori *vario vellere* facta, seu *argentea* quatuor *ceruleis monticulis campanarum instar* distincta. Tertia eandem sectionem patitur, sed inferioriorem locum occupante *corona*, superiorem *monticulis*. His laterculis incumbit medium *scutulum aureum aquila imperiali nigra (sed sine corona)* in *signe*.

Ferdinandi
II. diplo-
ma.

§. III. Ut rectius ista intelligamus, ex re fuerit ex *diplomate Augusti Ferdinandi II. 13. Jan. 1623.* familiæ dato nonnulla inferere, quæ gentis originem & insignia spectant. Ita ergo verba sonant: *Wann uns nun der Ehrwürdig Johann Schweidtzhart / Erzbischoff zu Maynz / des Heil. Röm. Reichs durch Germanien Erz-Cantler / unser lieber Neve und Churfürst / unterthänig zu erkennen geben / welcher*

welchermaßen das uralte Adlich: Rittermäſſig Geſchlecht deren von Cronberg von vielen unſürdenklichen nahren hero / wie auß vielen Epitaphiis, Monumentis und ſtiftungem / ſo wol in Kirchen und Gebäuen / inſonderheit aber noch Anno Chriſti 866. von wendland Rudolffen von Cronberg geheimen Rath und Cangelern deſ Königrreichs Franckreich / vermog nachfolgender glaubwürdiger Formalschriſt: *Alſſire Rudolphus ou Raoul de Cronenberg oncle d. Charles le Chauve grand Conſeiller & Chancelier de France l'an DCCCLXVI. homme ſage, prudent & de ſaincte vie, qui eſtoit yſſu de la noble maiſon de Cronenberg, & portoit de queules & de la couronne d'or, eſcartelé de vair, ſur le tout de l'Empire.* Fuit hic Rudolphus trater Judithæ, quam duxit uxorem Ludovicus pius Imperator Caroli M. filius, pater Rudolphi & Judithæ præfatæ fuit Welpho I. tum temporis Dux Norici ex comitibus de Altorf. Ex hac familia uxorem deinde duxit Luitgardam Ludovicus Rex Franciæ Ludovici pii nepos, &c. zu ſehen / wie gedachter Rudolff von Cronberg durch das gänze Rönniſche Reich titulirt / gehalten und berühmet worden. Auch diß hernach geſchrieben uralt anererbt Rittermäſſig Wapen und Kleinot gebraucht und geſühret haben / ſo da mit namen iſt ein quartierter Schild / deſſen hinter unter und vorder obertheil roth oder Rubinſarb / der hinterſte ober- und vorder untertheil aber weiß oder ſilberſarb iſt: In dem hindern untern und oberen vordern ſedwedern erſcheinet eine Königlich goldſarbe Cron. In dem vordern und obern hindern theil aber vier blau paarweiß neben einander in Stockengeſtalt geſetzte Berg / in mitte deß Schilds ein gelb oder goldſarb Herzſchiltel / darinnen ein ſchwarz außgebreiteter doppelter Känſerlicher Adler / welches jetztgemelde Wapenkleinot dann nach und nach auff ſie / die von Cronberg / verſtammet und gefallen. Und damit nun obgedacht Cronbergiſch uralt Rittermäſſig Wapen und Kleinot mit den jenigen / welche ſie bißher von viel hundert jahren hero gehabt / und theils von wendland unſern geliebten Herrn Vettern und Wärrern Känſer Matthiaſen / Chriſtſeligſter gedächtniß / vermehrt und gebessert worden / unirt und zuſammen gefügt werden möchte / ic. Inde eadem ſine mutatione, quæ antecedentibus verbis enunciata, repetuntur inſignia, & dantur *Adamo Philippo Baroni in & de Cronberg*, ejusque agnatis *Hermanno, Joanni Danieli, Joanni Szwicardo, Joanni Philippo & Hartmudo.*

§. iv. *Rudolphi*, quem diploma memorat, paſſim hiftoriæ faciunt mentionem, & quidem conſtanter eum Welphis aſcribunt: *Cronenbergii* autem cognomen nullibi ei appoſitum legi, neque bene magno numero ſtirpium, quas autores ex Welphis derivare ſolent, ab ullo Cronenbergio adſcripto memini. Sed quam ſuo diplomate confirmare Auguſtus voluit traditionem, impugnare nolo.

§. v. Porro gentilia inſignia *Cronbergia* eſſe areolam iſtam *rubeam cum corona & argenteam cum caruleis monticulis* (*varii velleris* figura) vix dubito. Et quidem communiter quadrifida ſeſſione utramque areolam repetere ſolebant, uti videre eſt in alleg. *Wapenb.* I. p. 124. Nunc uti vidimus extra quadraturam repetuntur. Coronam ad nomen alludere vix dubium eſſe poteſt: ſed & *monticuli* alterius areolæ alteram nominis partem conſtituunt. Unde ad eam ſpeciem paronomatiſticorum inſignium hæc referre convenit, quæ duabus figuris unius nominis partes expriment. Alicubi tamen legiſſe memini, quod *Sigfridi Burggravi de Landſcron filia Luſpardis* Domino de Cronenberg nupſerit, à quo his corona acceſſerit.

§. vi. Gentem iſtam quod concernit, hoc videlicet nomine compellatam, antiquiſſimam ejus memoriam ſeculo decimo tertio reperio. Eo enim duo vixere *duarum linearum* autores: quo vero agnationis inter ſe gradu fuerint, non conſtat. *Alter Franco de Cronberg*, qui 1236. vixit, iſtam lineam ex ſe dedit, quæ caſſidi alarum impoſuit jugum, in ſcuto vero areolam coccineam ſine corona geſtavit: In ejus pronepotibus *Dieterico* & *Joanne* iterum duo rami egreſſi: quorum alter *Joannis* in Franconis, qui 1460. extinctus eſt, filia *Elisabetha*, quæ *Joanni Com. Solmenſi* marito *Radelheimium* (quod Franconis illius prioris filius *Walterus* ab uxore ſua obtinuerat) attulit, terminatur: alter *Dieterici* diutius floruit, & in ea quendam *Hartmudum* reperio, qui ſcuto etiam coronam inſeruit. De *Joannis* progenie ſcire convenit, ejus nepotem *Walterum* loco alarum galeæ coronatæ aures aſtinas nigram & argenteam impoſuiſſe: quod nonnulli Joanni ipſi tribuunt, & rationem aurium à matre ejus *Reiffenbergia*

Rudolphus è Guelſis Ludovici pii aſtibus.

Cronbergia telera.

Familiaz lineæ.

Affinitate illuſtres.

bergia derivant. Alter *Hartmuth de Cronberg* Eq. qui 1266. *Agnetem Hanoviae Comitissam* duxit, hujus lineæ auctor est, ex qua Illustrissimus Comes & alii qui supersunt agnati descendunt, quæ & coronam in clypeo gestare & apicis loco strobilum (*Danzay: sen*) usurpare solita est. In ea *Hartmuth VIII.* excellit, magnus *Beati Lutheri* nostri tutor, & ei ita familiaris, ut non solum ejus literas acceperit, verum etiam vel ipse in ejus causa quædam scripserit vel suum nomine ab isto passus fuerit, quæ nunc quoque in Magni Doctoris nostri Tomis leguntur: Tum *Ioannes Svecardus Elector Moguntinus*, qui Archiepiscopatui ab anno 1604. ad 1626. præfuit. Cæterum familie splendorem & quo superioribus seculis loco habita sit, inter alia ostendunt affinitates ex præcipuis comitum stirpibus petite: Ita ex linea *Franconis Philippo Equiti Comitissa Westerbergia*, & alia *Adelheids. C. Erpacensis*, *Walthero Elisabetha Dn. de Runckel*, *Franconi Catharina Eisenburgia s. Isenburgia*: Ex altera linea *Hartmutho primo Agnes C. Hanoviae*, filio *Hartmutho I. Elisabetha Dn. de Wicinsperg*, hujus filio *Hartmutho juniori Comitissa Nassovia*, *Hartmutho V. Wilburgis Com. Isenburgio-Büdingensis* nuptæ sunt: Quibus hoc sæculo accessere matrimonia Illustrissimorum Comitum *Adami Philippi cum Maria Sironia C. Falckensteinia*, (quæ post eum *Hermanno Fortunato M. Badenli* nupsit), & qui nunc solus illo titulo claret, *Cratonis Adolphi Ostonis cum Maria Francisca Com. Oettingensi*. Nec minus alix Illustrissimæ familie ex hac sibi quæsiere conjugia: Ita *Elisabetha Rædelheim* hæres *Ioanni Solmensi comiti*, à quo univèrsa stirps Illustrissimorum *Solmensium*, *Laubacensium* & *Lichenensium* descendit, & ejus amita *Anna Eberhardo Domino de Eppstein* elocata sunt.

Scutulum
medium
cum aquila.

§. VII. Scutulum medium aquila in signe, videtur *gratia imperialis* esse symbolum. Ex diplomate *Ferdinando* videmus olim jam illud in usu fuisse. Ex eo vero usum ejus iterum omisissum oportet, quod ex armorialibus nostris colligo. Crediderim vero ab *Augusto Matthia* donum illud repetitum, & eo designari, quod in diplomate mentio sit, ab hoc Imperatore scutum gentilitium amplius exornatum.

Geroldseccium
symbolum

§. VIII. Superest laterculus primus & quartus ejus dispositionis, qua Comes moderatus utitur, *aureus rubea fascia* exaratus: quo symbolo *Geroldseccia* dynastia notatur, ad *Hercyniam* s. *Nigram sylvam* sita, cujus arx differentia à *Geroldseccio ad Vogasum* in *Alsatia Hohengeroldseck* nuncupari solet. Cæterum familia, quæ illà fasciâ olim usa, fuit ex vetustissimis Germaniæ. Originem ejus deducunt ab *Hildebrando D. Sveciæ, Hildegardis* patre & ex ea *Augustissimi Caroli M. Socero*, cujus filius *Geroldus* ab affine *Dux Baviaræ & M. Austræ* creatus sit, & 798. prælio contra *Hunnos* ceciderit. Duo huic filii dantur *Bertholdus Dux Sveciæ & Geroldus*, cui pater castrum *Geroldseck* à se condidit & dictum cum dominio adiacente, à *νεογεωμια* Ducatus *Sveciæ*, concesserit. Ab hoc reliqua familia *Geroldsecciorum* derivata, in qua *Ioannes* 935. expeditioni *Henrici auctoris* adversus *Obotritos & Vinidos* interfuit: aliorum qui ludis equestribus variis adtuere, in horum indicibus mentio fit. *Conradus* quoque & *Waltherus* Episcopi *Argentinenfes* fuere. Seculo decimo quinto *Waltherus Geroldseccius* se etiam *Comitem Veldentinum* dixit; quo jure? hætenus indagare non potui. Ultimus marium familiam hanc clausit *Jacobus* 1634. 26. Jul. defunctus, unâ relicta ex *Barbara Rappolsteiniâ* filiâ *Anna Maria*, quæ postmodum *Friderico Comiti Solmensi*, & hoc extincto *Friderico M. Badenfi* nupsit. Cæterum *Jacobo* vivis exemto id Imperator meritis militaribus *Adami Philippi Cronbergi* dedit, ut feudum *Geroldseccium* ei attribueret. Quo titulo in *Comitum Svecicorum* scamno ipsis locus est. Galeas tamen nondum assumtas vidi: quæ alias, uti ex *Wapenb. I. pag. 19.* videre est, dux *Geroldseccius* in usu fuere, altera coronata, impositâ columnâ vel potius pilco oblongo orientali coccineo, cujus capitulum vel in summitate globulum auro fulget, impositis pennis pavonis, sui coloris: altera sustinebat alarum symbolo scutario exaratarum jugum complicatum.

Galeæ &
Apices.

§. IX. Descriptio in hunc modum clypeo dux imponuntur cassides: quarum prior coronata in strobili figurum cinctas nigras plumas sustinet: quem ex *Wap. I. p. 124. Cronbergiorum* antiquum apicem fuisse constat: videlicet ejus lineæ, quæ ab *Hartmutho* aliquoties jam dicto descendit: altera jugum refert explicatum alarum, quarum prioris superior alterius inferior pars cocco, reliqua vario vellere vel monticulis cæruleis in argento pinguntur. Alis usum esse linearum alteram, *Francone* satam, jam §. 6. diximus. Quæ forte distinctio discerniculi vim obtinuit inter lineas: de quo more *P. I. c. 8.* quædam observata sunt. Unde crediderim duplicem hunc

hunc apicem assumtum, ut colligerentur univēse familiæ decora. Quamvis enim tertium apicem notaverimus aures duas afininas, hunc non receptum autumo, quia & paucis usurpatus non diu duravit, & si conjectura non fallit, ob maternam memoriam assumtus fuit: unde ut resumēretur, parum referte vīum est.

§. x. Galeas istas non semel allegatum diploma ita describit: *Auff dem Schild* Ex impe-
 zwen gegeneinander gestellte offene Adeliche Thurniers helm/beyderseits nur riali diplo-
 roth oder rubin auch weiß und silberfarben helmdecken/darob auf dem hindern mate.
 erschēnen zwen Adlers flügel/inwelches vordern flügels untertheil und in des
 hindersten obertheil in jedem auch vier blaue neben einander paarweise in Blo-
 ckengestalt gefesete berge/allerdings wie unten in dem Schild/der vorder helm
 aber mit einer Königlichen goldfarben Kron gezieret/darauf ein dicker schwar-
 zer federbusch in gestalt eines Thanzapffens erschēmet.

CAPUT XX.

Crusfolii, Duc. Utica.

ARGUMENTUM.

1. Familia Crusfolia. Linea.	4. Gourdon Genouillac. Galios.
2. Ducis Utica scutum.	5. Utica.
3. Crusfol. Levis.	6. Apex.
	7. Scutum Com. de Crusfol.
	8. Tituli.

§. I.

Inter eos qui extra Principum ordinem Ducatus axioma acceperunt, ordine tempo- Familia
 Iris primi sunt *Crusfolii*: quorum Illustrissima gens ad *Geraldum Bastet* refertur, mari- Crusfolii
 tum *Berengariae* heredis *Crusfolii* circa 110. Ab hac familiæ cognomen. Ab hoc GERAL- Linea.
 do per matrimonium ex *tamiliis Rouffillon, Pagan, Poitiers, Monteil, S. Didier, Chafleau-*
neuf, Clermont, Tournon, Laſte, descendit *Ludovicus B. Crusfolius*, Seneschallus Pictonii,
 gubernator Delfinatus, Magnus dapifer Franciæ & Ludovici XI. cubicularius. Hic
 proavus fuit *Antonii & Iacobi* primorum *Utica Ducum*, quorum hic *Emanuel* genuit
Franciscum, *Uticae Ducis*, Comitum *Crusfolii & Apcherii*, *Iacobum Christophorum*, *Mar-*
chionum de S. Sulpice, Ludovicum, *Marchionum de Crusfol*,, *Marchionum de*
Monfalais & Armandum *Marchionum de Cuisieux* factores.

§. II. Ducis *Uticae* scutum illud vidi, ut in quadripartito scuto quadra prima & Ducis Uticae
 quarta bipertita exhibeant symbola familiarum *Crusfol* & *Levis*: secunda & tertia scutum
 va quadripartitione misceant symbola stirpium de *Gourdon Genouillac* & de *Galios*.
 Toti vero imponatur parvula *Vicentis, d'Yvez*.

§. III. *Crusfolia* tessera ipsa est laterculus *quaternis aureis & viridibus fasciis* exara- Crusfol.
 tus. Qui vero huic contiguus *Leviam* stirpem designat *aureus tres cantherios nigros* Levis.
 complectitur. Hunc credo quod addiderit *Ludovicus B. Crusfolius* §. I. dictus, qui *Ioan-*
nam duxit *Gilberti de Levis C. de Ventour* filiam.

§. IV. Tesseras familiarum *Gourdon Genouillac & Galios* attulit *Ludovicus* illius ne- Gourdon
 poti *Carolo* Magno dapifero Franciæ uxor *Ioanna de Gourdon Genouillac M. Scutarii
 Franciæ & tormentariæ rei Magistri filia. Porro *Gordonium d'Yvez* est area *cerulea* Genouillac.
insignis tribus stellis aureis in palea formam dispositis. Galiosorum vero aurea tribus baltheis Galios.
dextris rubeis exornata.*

§. V. *Utica* tessera est *rubra tribus baltheis aureis* exornata. Hanc modo dicti *Caroli* Utica.
 pater *Iacobus B. de Crusfol* *Ludovici* filius uxori debuit *Simona Vicecomitis Uticae & Yftri-*
cael. Yvez. Unde titulum *Vicecomitis Uticensis* eius filius *Carolus* gessit. Verum qui
 hoc genus est *Antonius Uticae* lux (quod opidum est ad *Gordonium* fluvium *Epitico-*
 patu insignis,) axioma *Ducale* 1565. obtinuit, quod *Curia Tholosana* 1566. 26. Mart. con-
 firmavit. Inde 1572. m. Jan. *Parisiensis* dignitas accessit, mente *Martio Parisiensis* curiæ au-
 thoritate firmata.

§. VI. Scuto huic incumbit *galea coronata*, cui caput *leporarii argenteum* imposi- Apex.
 tum conspicitur. *Lacinae* dependent ex auro & cocco. *Telamones* autem adstant duo leo-
 nes. Tum torques ordinum regiorum circa scutum vituntur, quæ quidem dignitas
 personalis est.

§. VII. Filius Ducis *Emanuel C. de Crusfol & d'Apcher* paternum *d'Yvez* descriptum Scutum C.
 gessit in scuti bipertiti dextro latere, sinistrum *aureum* implet *casiro rubea supra* de Crusfol.
 quod

quod conspiciuntur duæ bipennes caruleæ; quod symbolum est gentis *Apcheria*, cujus heres *Margareta* Francisco Duci nupta inter conditiones dotales hanc necessitatem insignium *Apcheriorum* attulit. Reliquarum linearum discernicula nondum vidi.

Tituli.

§. VIII. Titulum illum observavi: *Franciscus de Cruissol, Dux d'Yvez, Princeps de Soyon, Comes de Cruissol, d' Apcher & de S. Cherly, B. de Levis, de Florenfac, de Bellegarde, de Remoulin, d' Aymargues & de S. Geniès, Dn. d' Acier & de Cadenat*. Rationem singulorum reddere nequeo. *Soyon* Vivaresii, Rex principali dignitate ornavit. *Levis & Florenfac* à Joanna Levia videntur allata. *Acier* attulit Joanna de Gourdon Genouillac, cuius pater illo titulo usus.

CAPUT XXI.

Com. Egmondani.

ARGUMENTUM.

1. Familia Egmondana. Linea.	5. Alia dispositio.
2. Scutum Lamoralis Egmond, Tessera Egmondana. Arculeja.	6. Apex.
3. Geldria. Juliacum.	7. Scutum Egmond. Com. de Baer.
4. Lucenburgum. Balcium.	8. Rami Iselsteinii.
	9. Merensteinii.
	10. Titulus.

§. I.

Familia
Egmondana.

Egmonda Hollandiæ opidum non alio nobilius est quam familiæ causa, quæ inde nomen assumpsit, ex vetustis *Frisiorum* regum posteritate. Cum enim *Radbodus* nonus Rex gentis illius à Carolo Magno exutus regno esset, *Egmondana* dynastiæ titulum assumpsisse eum perhibent, quod factum fuerit vergente sæculo octavo. Nam 792. in fata concessisse dicitur. Ab eo quinto decimo gradu deducitur *Gerhardus Dominus Egmondanus*, qui è conjugè *Elisabetha* f. *Guilelmi* Bar. de *Strien Gualtherum & Joannem* genuit. Hic 1319. mortuus ex *Beatrice Vianensi* pater fuit *Guidonis & Gualtheri*, ex quibus *Egmondani de Merenstein*, in duas lineas, quæ iterum furculos alios produxere, distincti. *Gualtherus* autem *Gerhardi* filius Dominus *Egmondæ* 1321. extinctus genuit *Joannem* maritum *Guidæ* filia *Gisberti Ansteli Dn. de Iselstein*. His geniti præter alios *Arnoldus & Wilhelmus*, ex quo Domini de *Zoovermeer, Zevenhuyfen & Seegwart*, quorum linea defecit in *Davide & Ioanne* à *Joannis, Gualtheri*, qui 1519. obiit, liberis. *Arnoldus* filios habuit *Joannem & Wilhelmum Iselsteinii* dynastam sed à *Arnoldo*. *Joannes* uxorem duxit *Mariam* f. *Joannis* Arculei, unde nati *Arnoldus Dux Geldria & VVilhelmus*. *Arnoldus* filium habuit, sed in se impium expertus est, *Adolphum*, hic *Carolus* Ducum Geldria ultimum. *Guilelmus* autem *Ioannis* pater fuit & *Friderici*: huic qui *Iselsteiniam* nactus erat *Aleida* Culenburgia *Buren & Sammartinsdyck* attulit, unde filius *Florentius* & nepos in historia *Caroli V.* celebris *Maximilianus Egmondanus C. Buræ*, qui 1548. extinctus est, pater *Annæ*, quæ *Buram, Iselstein & Leerdam* *Guilermo* Nassovio principi Araufionensi attulit. *Joannes* *Guilelmi* filius primus *Egmondæ Comes* fuit, & *Joannem* genuit, Franciscæ *Lucenburgia* principis *Gauera* maritum: his parentibus ortus *Lamorallus*, cui 1568. Albani tyrannis caput abstulit, ausu Hispanicæ potentia in Belgii pene exitiali. Liberi ejus ex *Sabina* *Palatina* *Friderici II.* Electoris sorore plures: sed inter eos *Carolus* gentem propagavit, pater *Ludovici*, avus *Philippi Ludovici*.

Scutum
Lamoralli
Egmond.
Tessera
Egmondana.
Arculeja.

§. II. *Lamorallo Egmondano* Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 200. parmam attribuit quadripartitam, ut 1. & 4. quadra bipertita, hinc *duodeniscantheris aureis & minatis* impleatur, quorum duo primi superne bifidi sunt. (Hæc ipsa *Egmondiorum* est tessera.) Isthinc *argentea duplicem fasciam transversam coccineam alternis utriusq. pinnis asperatam* representent: quo familia *Arculeia* designatur. Quod Dominium *Arculeji* f. *Ercklens* in *Juliacensi* Ducatu eo celebrius redditum est, cum *Joannes Ioannem* conjugem obtineret *Guilelmi & Reinoldi Juliaci* atque *Geldria Ducum* sororem. Eo vero matrimonio præter *Guilelmum* filium nata est *Maria Ioannis Egmondani* conjug.

Geldria.
Juliacum.

§. III. Quadram secundam & tertiam bipertitam ornant *leones Geldricus & Juliacensis*. Horum ratio ex eo, quod *Arnoldus Egmondanus* *Joannæ* nepos fuit, ad quam & posterius.

& posteritatem Guilelmo & Reinoldo fratre sine prole mortuis videbatur successio spectare: & quidem *Geldria* obtinuit, Juliacensis ducatus adagnatos ex Bergensi linea reversus est. Ipsa *Geldria* Arnoldi nepote Carolo sine liberis extincto (frustra eam sibi asserere conante Guilelmo Clivio & Juliacensi,) in potestatem Caroli V. venit. Memoriam tamen tanti decoris, quo familia fulsit, servat alter, qui ab Arculeis & Geldris non descendit ramus.

§. iv. Huic clypeo aliam parmulam mediam imponebat Lamorallus, quadrifida partitione *Leonem* *Luenburgium* & *Balciorum* (Baux) *stellam* 16. *radiorum* in arca *co-* Lucenbur-
gium.
Balcium.
cinea representantem. Hanc parmulam à matre assumit *Franciscà* *Luenburgià* sorore & herede Jacobi III. Lucenburgii Dn. de Fiennes *C. de Gaurè* Eq. A. V. cujus hoc scutum describit *Chifflet*. n. 81. Ejus vero & Franciscæ abavia fuerat *Margaret. f. Francisci Balcii* Ducis Andriani, Petri Lucenburgii C. Sanpauli uxor.

§. v. Aliam dispositionem tribuit modernis *Sammarth. l'Est. de l'Esp.* p. 110. 111. ut Alia dispo-
sitió.
nimirum tesserae Egmondanæ & Arculeæ quadras majoris scuti conficiant, cui media incumbat palma Geldrico-Juliacensis. Ita etiam disponit clypeum Guilelmi Dn. Egmondani *Chifflet*. n. 78.

§. vi. Galea coronata exhibet pileum sursum turbinatum laureis instructum ordinatis compositum. Laciniae aureæ sunt & coccineæ. Apex.

§. vii. *Joanni Egmondano Comiti, Dn. de Baer*, qui Lamoralli avus & 1491. *Eques aurei* *Velleris* creatus fuit, *Chifflet*. n. 101. eam dispositionem assignat, ut 1. & 4. quadram Scutum
Egmond.
C. de Baer.
Egmontii cantherii occupent. Tertiam *Arculesorum* zonæ pinnatæ. Secunda autem aurea desert baltheum dextrum coccineum pro dominio *Baer*. Tum apicem tribuit caudam pavoninam.

§. viii. Quod attinet ramum *Iselsteinium*, *Florentio Egmondano* Maximiliani *Bu-* Rami Isel-
steinii.
rani patri tribuit *Chifflet*. n. 120. quadripartitum clypeum, ita ut 1. & 4. laterculus sit *Egmondanus*: 2. & 3. coccineus argentea zona alternis utrinque pinnis asperata imprimatur. Hoc *dygma* est *Burana* dynastiæ vel comitatus, quem *Friderico Egmondano* patri *Florentii* attulerat *Aleida Culenburgia*, nata matre *Eliäbetha* f. *Joannis de Bura*, C. de *Hochstraten*. Demum toti imponitur novum scutulum aureum nigro fasciatum cum decussis argenti & minii ductu duplici alveolato toti supercurrente. Quo notatur *Iselstein*, à *Guida Joannis* uxore, ut vidimus §. i. allatum. Hæc vero linea hereditatem ad *Nassovios*, uti diximus, transiit.

§. ix. *Merensteinia* linæ tribui lego fasciolam trifidam ceruleam, quam Egmondus symbolis induxerit. Meren-
steinii.

§. x. Titulum Egmondanis modernis dicto loco *Sammarthanus* tribuit: *Dux* Titulus.
Geldria & Juliaci, Com. Egmonde & Zutphaniae, Princ. Imperii, Grandis Hispania, Princeps Gaueræ.

CAPUT XXII.

Farnesii, Duc. Parmae & Placentia.

ARGUMENTUM.

1. <i>Farnesia</i> familia.	4. <i>Placentia & Parma Ducatus.</i>
2. <i>Ducis Parmae</i> scutum. <i>Consalonerii</i> Ecclesie.	5. <i>Anstracium & Burgundicum</i> symbolum.
3. <i>Litua Farnesia.</i>	6. <i>Lusitanicum</i> scutulum & <i>præsentio.</i>
	7. <i>Apex.</i>

§. 1.

Farnesia familia, cui à *Farneto* Castello *Ethruscorum* nomen, plurimum suæ dignitatis *Paulo III. Pontifici*, qui 1549. fati concessit, debuit, *Parmae & Placentiæ* ducatus obtentis, quos nunc quoque tenet. Cæterum ex ea jam sub *Conrado Imp.* memorant aliquem *Petrum Farnesium Dominum Farneti*, qui Ecclesiæ, ut vocant, partes in *Thufcia* defenderit, & *Orvieti Imperatorem Henricum* depulerit: alium *Petrum* sub *Palchali* Pontifice supremum narrant fuisse armorum Ecclesiæ *Ducem*, qui *Orbitellum* restauravit, nec non ejus filium *Prudentium* *Consulem* *Orvieti* *Capitaneum* armorum Ecclesiasticorum adversus *Fridericum I.* & alios. Confer *Iob. Petr. Crescent. corona della Nobil. d'It. P. 2. c. 1. p. 28. & seq.*

Farnesia familia.

Ducis Parmae scutum.

§. II. Parmae Duces, qui hujus gentis sunt, scutum perpendiculariter tripartitum gerunt, seu quadripartitum dicere malis medio palo intersecto. Medius ille palus *coccineus Pontificis vexillo insignis, caruleo comopere, auro simbricato, hasta aurea, geminis clavibus, una aurea altera argenteam decussim trajectis & auro (alii cyano) colligatis*, notat dignitatem *Consaloneri Ecclesiae*, quam hi Parmenses cum Mutinensibus & Urbinatibus communem habuere. Conf. §. I.

Consaloneri Ecclesiae. Lilia Farnesii.

§. III. Primus palus transversè sectus, superiori loco exhibet in area *aurea sex lilia cyanea*: inferior pars bipertita *Austriacam fasciam & Burgundicam veteres tancias atque limbum* fert. Palus extremus eadem sed situ inverso repetit.

Placentiae & Parmae Ducatus.

§. IV. Lilia ipsam *Farnesiam* gentem notant (Conf. *Theod. Heping. de jur. inf. c. 8. §. 1. m. 5. n. 124.*) ex qua *Petrus Aloysius* Pauli III. filius à patre duos ducatus 1545. consecutus est: cum vero ob varia facinora à conjuratis esset trucidatus, *Placentiam Ferdinandus Gonzaga* pro Carolo V. occupavit: *Parmam* ægre conservarunt Pontificii; Demum cum Octavius illius filius Imperatoris filiam naturalem *Margaretam* duxisset, tandem illis conditionibus iocero reconciliatus est, ut *Placentiam* iterum haberet, sed in arces Hispanorum præsidio recepto. Demum filius ejus *Alexander* gestis in Belgio inclutus pene invito regi Hispaniæ *Placentiam* plenam possessionem extorsit: quæ nunc quoque cum Parma in familia potestate est.

Austriacæ & Burgundicæ cum sym-bolum. Lusitanicæ scutulum & præsentio.

§. V. *Austriacæ & Burgundicæ* tessere memoriam servant conjugii inter *Octavianum Farnesium & Margaretam Caroli V. filiam* naturalem.

§. VI. Alexander hictori imposuit scutulum *Lusitanicum*, ob conjugem *Mariam Lusitaniam principem*, Edoardi D. Guiomarani filiam Emanuelis regis neptem. Quam ob causam Parmenses etiam inter eos comparere, qui regnum Lusitanie *Sebastiani & Henrici* morte viduatum ambiebant, sibi que deberi contendebant. Cum vero tres potissimum (ut de aliis non dicamus,) competitores essent, *Philippus II. Hispaniæ Rex, Dux Bragantinus Joannes* ob uxorem *Catharinam Mariæ* sororem & *Antonius*: Mariæ jus validis videbatur niti rationibus; cum Antonium excluderet legitima nothum, *Catharina* sororem, utpote major natu minorem, Hispanum regem, quia fratris filia sororis filio præferenda sit. Sed vicissim *Rainutio* filio, & quod extraneus, adeoque regni lege exclusus, & cum *Maria* præmorta, gradu *Catharinæ* remotior esset, reponebatur. Demum armis Hispanus prævaluit, & reliquos sua depulit præteritione. De qua re capite de *Portugallia* regno plura videre licet.

Ape.

§. VII. Ex galea coronata erumpit *monoceros argenteus* capite in lævam obverso, jubâ, barbâ & cornu aureis, cervice argenteo vinculo colligata. *Lacinia* dependent aureæ & cyanæ.

CAPUT XXIII.

Barones de Fleckenstein.

ARGUMENTUM

1. <i>Fleckensteinia familia.</i>	4. <i>Galea.</i>
2. <i>Linea Dachstulensis. Fleckensteinum symbolum.</i>	5. <i>Linea hodierna.</i>
3. <i>Dominium Dachstul.</i>	6. <i>Fleckensteinia.</i>
	7. <i>Windeccia.</i>
	8. <i>Tuulus.</i>

§. I.

Fleckensteinia familia.

Illustris *Fleckensteiniorum* in inferiori Alsatia familia ad *Henricum de Fleckenstein* refertur, qui in ludis Equestribus *Rotenburgicis* 942. à societate superiori *Rhenana* Rex electus est cum tessera cygni, conf. *Lim. jur. publ. 6, 5, 47.* Hujus ex posteris ludos equestres celebrarunt *Mersburgios* 968. *Waltherus*, *Colonienses* 1179. *Henricus*, *Treverenſes* 1190. *Wilhelmus & Godofredus*. Seculo decimo tertio 1255. fratres lego fuisse *Rudolphum, Ioannem, Wolframum, Fridericum*, & quod tamen cum temporis ratione vix convenit *Henricum*. Id dubio vacat, à *Rudolfo* descendisse eam lineam, quæ *Baronum Dachstulensiun* fuit: ab *Henrico* eam, quæ nunc etiam superat.

Linea Dachstulensis.

§. II. Prioris lineæ scutum depingit *Sibmacher. P. I. pag. 19.* Nempè quadripartitum, area prima & extrema *transversis fasciis argenteis & viridibus* exarata: secunda & tertia

& tertia aurea cum decussis nigro. Quod priorem tesseram attingit, ea *Fleckensteinia* est, & toti genti communis. *Bernh. Herzog. Chron. Alf.* dicit tres esse fascias virides scuto argenteo inductas, alii ternas faciunt utriusque coloris. Linea hæc prior, quod masculos attingit, defecit in *Georgio*, qui circa 1644. Hanoviz fato suo functus est, curator Comitum. Ejus mater *Rappoltentia*, avia Hanoica, proavia Rhingravia fuit, atq; adeo ex illustri-
simis stirpibus iuncta erant matrimonia. Soror ejus *Anna Sibylla* 1661. m. Aug. totam lineam clausit. Ex ea *Joannes* Episc. Wormat. & dein Basileensis fuit 1423. & durante concilio mortuus est 1436. *Baronum* dignitatem 1467. *Fridericus III.* diplomate contulit, quæ ad extremum servata est.

§. 3. Decussis areolæ secundæ & tertiæ notat dominium *Dachstul*, quod matrimonio ad familiam devenit. In MS. genealogia à prædicta *Anna Sibylla* communicata *Henrico Dn. Fleckensteinio* uxor datur *Elisaf. Boemundi Dn. de Dachstul* ex *Anna C. Daunia. Bernh. Herzog. Chron. Alf. L. 5. p. 132.* ei *Henrico* 1389. dicit nuptam filiam *Joannis de Raldingen* (an *Röllingen?*) *Dn. Dachstuli*, ex *Anna C. Daunia*. Hanc dynastiam ultimus *Georgius* vendidit *Electori Trevirensi Philippo Christophoro*, à quo ad *Sateranos* dicitur translata.

§. 4. Galeæ insunt scuto duæ, prior exhibet imaginem virginis coronatæ, cornibus duobus loco brachiorum enatis: quæ omnia tranversis viridibus & argenteis fasciis distinguuntur. Quæ etiam laciniarum tinctura est. Alteri coronatæ, dependentibus laciniis aureis & nigris plumæ struthionicæ aureæ & nigre imponuntur, pro *Dachstulia* dynastia.

§. 5. Altera linea ab *Henrico Fleckensteinio* & ejus uxore *Agnete f. Friderici C. Marfensis* profata. Equestrem dignitatem diu servavit: ut tamen ob hereditarium unionem, quæ 1363. inita & ab aliquot imperatoribus confirmata est, regalia, bona, privilegia & dignitates reales pro conservatione familiæ utriusque lineæ communia essent, & simultaneæ investituræ concederentur. Unde etiam in *pacificatione Monasteriensis* inter eos recensentur ordines immediate Imperio subjectos, quos *Rex Galliarum* in calibetate & possessione immediatatis, qua gavisi essent, posthac relinquere jubetur. Et nunc quoque in scamno *Wetteravico* locus eis conceditur.

§. 6. Huic lineæ itidem in usu est clypeus quadrilaterus, primâ & quartâ areâ fascias *Fleckensteinias* complectente, tres nimirum argenteas in viridi solo, cui responderet galea prior coronata virgineam imaginem auro (in *Wapenb.* viridi colore) amictam, crinibus passis, & loco brachiorum enatis cornibus duobus, quæ fascias scutarias referunt.

§. 7. Secundam & tertiam aream caruleam percurrit baltheus dexter aureus, ad quadrante argenteo in angulo sinistro: quæ tessera est *Windecciorum Wapenb. II. p. 134.* Sed ut quadrans in dextro angulo appareat: quod etiam *Bernh. Herzog. Chron. Alf. L. 6. p. 216.* refert. Ex ea gente legitur *Wilhelmus* Heribipolentibus interfuisset ludis equestribus 1235. *Georgius* de *Windeck* filium genuit, & duas filias *Elisabetham* & *Vrsulam*: ille *Herzogio* teste 1592. in Italia moriens maculos clausit: *Vrsula* *Friderico Fleckensteinio* nupta, avia moderni *Perillustri B. Henrici Jacobi Fleckensteinii* fuit. Unde 1647. hæc *Windeccia* symbola *Fleckensteinii* jungi cæpere. Respondet galea, representans item virgineam iconem sed coronatam crinibus colligatis, amictu tesserarius symbolis distincto, & loco brachiorum additis cornibus hinc argenteo isthinc auro. Alia linea apud *Herzogium* usa dicitur pulvinari cæruleo, extremis coccineis, imposito cornu venatorio auro rubeis ligamentis. Laciniæ quæ dependent sunt cæruleæ & aureæ.

§. VIII. Titulus est: *Barones de Fleckenstein, &c.*

CAPUT XXIV.

Domus Francica, Rex 65° Principes Sanguinis Regii.

ARGUMENTUM.

1. Insignia veterum Francorum.
2. An olim usitatis busanas veltrana?
3. Unde erroris origo?
4. Leo, qui aquilam stringeret.

5. Tres corona.
6. Navis. Parisiensis urbis insignia.
7. Tres luna argentea.
8. Crux.
9. Nota personales.

10. Flan-

10. Alauda Gallorum veterum insignis.
 11. Scutum modernum liliatum. An sub prima & secunda Regum linea? Ioannis Ferrandi argumenta pro eius antiquitate. Scepta liliata.
 12. Origolihorum. An caelestis Clodoveo missa?
 13. An è Galli gallinacei cerebro? ex bufonum species? ex convolutuli flore?
 14. An ex spiculis Francicarum hastarum?
 15. An spes symbolum?
 16. An ex paronomasia nominis Loisi. Louis.
 17. An ex paludibus Sicambrorum?
 18. An olim apes fuerint, ex quibus efflata lilia? An ex Flori cognomine flores?
 19. An pavilleæ vel viridis flores?
 20. An verum lilium?
 21. Numerus. Singula. Innumera. Terna. Ternarii mysteria.
 22. Liliorum hieroglyphica & mysteria.
 23. Caruleus scuti color.
 24. Corona clausa. Vnde?
 25. Galea. Lacina. Papilio regius.
 26. Telamones angeli.
 27. Tessera militaris. Monjoye S. Denis.
 28. Symbola. Lilia non laborant neque vent.
 29. Discernicula principum sanguinis.
 30. Delfini scutum. Vnde Delfini nomen? Delfini Arvernia. Vnde Delfinatus ad regem?
 31. Ducis Aurelianensis discerniculum. Longavillei. Engolismensis.
 32. Ducis Andini. Andinorum veterum. Biuricensis. Alesonisi.
 33. Linea Eburvicensis. Artesia.
 34. Borbonia. Condei. Contii. Sveffonum. Montpenferiorum. Bellisocensium. Marcianorum. Vindocinorum. Carenciorum. Aubignorum. Duycinorum. Ruffionensium.
 35. Burgundica linea, prioris, posterioris. Droensis.
 36. Naturalium. Ducis Veromandui. Vernolis. Vindocinorum.
 37. Lilia in scuto Anglico. Communicata Archiepiscopo Rhemensis. Episcopi Lingonensis. Laudunensis. Noviodunensis. Catalaunensis. Tornacensis.
 38. Virgini Aurelianensis. Fam. du Lys. d'Estain. Gentian. Arcoliers. Budes. Hoisual. Faverot. Bertrand. Portail. Stuar.
 39. Fam. Albretana.
 40. Argenton. C. de Vexin. Bethune. Tournon. Montchal. Rivoires. Chalencon. Acigne. Beaumont. Antichamp. Precontal. Chasseaubriend. S. Gilles. Apchon. Fay en Beauvoisis. S. Leger. Alleman. Candie.
 41. Communicata lilia exteris, ut Cuesis.
 42. Aliis principibus.
 43. Amicitia causa sumta.
 44. Navarrenum scutum conglutinatum.
 45. Scutum ipsum. Figura an catenas referat?
 46. An carbunculum radiatum?
 47. An monogramma veterum regum?
 48. Antiqua Navarrenorum symbola.
 49. Regum successio. Scutum regum ex Focis & Albretanis.
 50. Navarra à Ferdin. Catholico occupata.
 51. Fundamenta Hispanorum in regnum. 1. negatus transitus. Responso Gallorum. 2. Ioannes rex Schismaticus declaratus. Responso. 3. Blanca Navarra Henrico IV. Regi Castilia nupta. Responso. 4. Germana Focia uxor Ferdinandi. Responso. 5. Prescriptio. Responso. 6. Securitas Hispania. Responso. 7. Francisci I. promissum. Responso. 8. Arragoniorum & Navarra idem olim regnum. Responso.
 52. Fundamenta pratesionis Gallica.
 53. Quæ ex eo acta.
 54. Angelus cum Navarreno vextillo.
 55. Torques ordinum.
 56. Titulus. Tituli aliquorum veterum regum.
 57. Pratesio in Geniam. Historia.
 58. Fundamenta Francica.
 59. Iura quibus libertatem tinentur Genuenses.
 60. Quæ ex eo acta.

§. I.

Insignia
veterum
Francorum.

Christianissimi Francorum regis insignia, plurium nobilium ingeniorum studio eo magis excolta, quia armorum scientiam non alii quam Franci majori industria tractarunt, lustraturi, antequam ad lilia moderna veniamus, operæ pretium ducimus, de illis symbolis quædam congerere, quæ vel veterum Francorum fuerit vel fuisse perhibentur.

An olim
ustrati bu-
fones vel
ranæ?

§. II. Communior diu sententia fuit Bufones vel ranas olim à Francis gestas esse. Ita Rob. Gaguin. in Clodov. Nullo certo autore, sed perseverante ad hanc meam atatem fama accepti, fuisse Regibus Franciæ bufones tres nobilitatis quidem insigni. Ita & Papir. Masfon. L. 3. annal. id ut incertum tradit. Assensum etiam præbet Loiseux Mem. du pais de Beauv. apud Limn. Not. Fr. L. 1. c. 10. p. 259. conf. alios allegatos apud Heping. de jur. insign. c. 6. P. 3. cl. 1. §. 2. p. 285. Inde illud dicitur Flandrorum in Francos: Crapanx Francos. Ranas ex Hunibaldo vocat Bouchet apud eund. Limn. l. c. p. 258. Et quidem alii tres aureos bufones ajunt inscriptos arca nigra, alii tres nigros vel virides aurea. Aliqui aream faciunt argenteam. Ita Balz. de Fuis apud Limn. l. c. p. 260. Hieroglyphicæ hujus symboli rationes allegantur vel allegati possunt. 1. Bonitas soli (ita Chassan. apud Limn.) quia bufones solum pinguiissimum habitare solent. 2. juxta Gorop. Becan. quia Franci ustrati bufores, cum bufones terrigenæ sint. 3. Ut ita notaretur habitatio Francorum prima in locis palustribus. Ita Favon. Hist. Nav. dicit Francos egressos ex Westfalia paludibus,

dibus, quod raucam vocem habuerint, notante *Marcellino & Sidonio Apollinari*, ab exteris ex invidia bufones dictos esse. Vel & respici potuit provincia *Transjurrana*, ipsa quoque paludibus vel lacubus abundans. vid. *Heping, l.c. p. 286.* 4. Refert *P. Greg. Tholos. pralud. Opt. 101. L. l.c. n. 2. & Blas. Vignier in NN. ad Cas. Comm.* quod in capite Gallij gallinacei cerebrum sine fractura exossatum exhibeat altera facie bufonem, altera liliū. 5. Alii credunt ita servatam memoriam apparitionis, quam fingunt factam *Meroveo* vel *Marcomiro*, imaginis tricripitis. vid. *Heping, l.c. p. 286.* Cæterum *Clodoveus* dicitur bufones primum in leonem, dein lilia commutasse.

§. iii. Quamvis ergo pervulgata & à pluribus repetita illa traditio sit de Franco-
rum bufonibus vel ranis, nullo tamen idoneo antiquo autore probata in fabulis merito
connumeratur: aut ex errore nata est. Ita *Favin.* apud *Limn. l.c.* existimat sculptorum
imperitia, cum lilia rudius effingerent, bufones hos natos. Conf. *Christet. Anastas. Child. Reg. c. 12. p. 178.* & ibi *Fauchet.* Nec non *Ioann. Ferrand. Epinic. pro lit. p. 103.* Aliam
sententiam, unde error ille natus sit, legere licet apud *Steph. Forcatulum de Gall. imp. & Philos. L. 6. p. 781.* & seq. Cæterum Galli bovem publico regni thycopracæteris animalium
figuris assignarunt, quia præcæteris quoque nationibus, religionibus & dediti fuerit, ut *Casar*
asserit. Itaque bove faciebant, ut lautissima deorum placatione, & bellicosis viris maxi-
mè congrua, propter animalis ingenium dimicationem amplectens, sparsa in altum arena:
eoque stimulo ardescens de imperio certat, cornibus in proximitu manentibus, dum adver-
sarius accingitur duello. Proinde antiquissimum Gallorum insignis habuit aram, cum duobus
taurus candidis sacrificio paratis, ac eorundem rutilis auro cornibus, & querna fronde
ac vario flore revinctis, non sine convolvulo per ætatem lulis simili, ut rudimento quodam
naturæ liliū facere addiscentis, idque jam Gallorum decori præparantis. Non est omit-
tenda, inquit *Plinius*, Galliarum admiratio: nihil habent Druides magis quercu & visco sa-
cratius. Roborum eligunt lucos, nullum sacrum sine ea fronde faciunt. Inde suam appella-
tionem * traxerunt. Viscum arbori innatum è calo missum putant, & magna religione
petant sextaluna, qua principia mensium annorumque his facit, sacrificio pulvisque ritè sub
arbore paratis. Duos, inquit, admorent candidi coloris tauros, quorum cornu atque pri-
mum vinciantur. Sacerdos candida veste cultus arborem scandit, falce aurea demetit: sit
candido id excipit sago. Tunc demum immolat victimas, precantes ut suum donum *Dius*
properum faciat. Sterilitatem & venena arceri e remedio arbitrantur. Sanè quia ejus-
modi sacrum Græca voce & vulgari vocarent *Buphonia*, à bobus mactatis, factum est, ut
postea moleverit error existimantium insignia Gallica Bufones continuisse. *Aelianus* me-
morat *Ætici* in more fuisse, ut caso bove omnia reliqua à cade libera pronuntiarent, &
enssem velut cadis reum ac autorem condemnarent, & diem festum appellarent *διούσιον* &
βουφονία. Et *Pausanias*: In *Polici*, inquit, *lovis* ara hordenum tritico permixtum apponunt.
In *Anticis*, *Bos* ad sacrum comparatus, dum ad aram accedit, eas fruges attingit ex sacro: *diobus* is,
quem *Buphonum*, id est, bovis percussorem nuncupant: securim jaculatus fugiens abit: que
rea in iudicium peragitur, ac absolvitur annuo more, instituto cum *Erechibeus* *Atheus*
regnaret. Illanova sententia est de ara cum duobus tauris candidis sacrificio paratis.
Sed quis Forcatulo sine teste de pisco illo deigmate credat?

§. iv. Inde bufones in leonem mutatos ajunt, quo visio *Merovei* alludat (apud *Heping. l. alleg.*) Voluntque hoc factum cum reges Franciæ cum Romanis bellum gere-
rent, & quidem speciatim ab ipso *Chlodoveo*. Eadem vero pagina *Heping.* annum 224.
notat: qui duobus leculis & amplius *Chlodovei* tempus anticipat. Describunt autem
leonem, quod fuerit aureus (al. caruleus) atque aquilam subjectam unguibus visus sit dis-
serpere. Vel quod in serpentem cauda deserit, qua aquila caput comprimeret & suffoca-
ret. Conf. autores apud *Limn. & Heping.* Sic & *Nodeberto* *Palatii* majori tribuit *M. Gilb. Varenn. R. d. arm. P. II. p. 276.* in solo caruleo leonem in draconis figuram deline-
mentum rubrum, cauda aquilam nigram constringentem. Sed nugas puto. Nisi *Favinus*
recte conjecit, quod hieroglyphicum particulare fuerit regis, victoriam à Romanis re-
portatam referens. *De vise, non pas armes.* Ajunt vero leonem cum serpentina cauda
demum Francis orientabilibus relictum, quem rursus accedente Rom. Imperii dignitate
cum aquila commutaverint. Tum etiam à Francis propagatas gentes & familias
leones gestasse, ut Belgæ fecere. Conf. *Inu. & Freher.* apud *Heping.*

§. v. Alia sententia, cujus autor *Paulus Aemilius* (in *Chlod.*) fuit, tria diademata
rubearca argentea inscripta fuisse, quibus *Clodoveus* tria lilia substituerit: Verum qui
sine

Unde er-
roris ori-
go?

Lib. 6. de
bell. civili.

Lib. 16.

444.

398
enim quer-
cus est. Ali-
bi dictum
est de Gal-
lis Græcè
loquutus,
lib. 1.

lib. variz
hist. c. 3.

In Anticis,
lib. 104.

Leo qui
aquilam
stringeret.

Tres coro-
nae.

sine antiquiorum testimonio illud prodidit, ægre fidem inveniet: nisi *Minois & Pasquieri* conjectura valeat, existimantium hanc & alias forte figuras symbola particularia unius alteriusve regum hieroglyphicè sententià expressisse.

Navis
Parificolis
urbis in-
signia.

§. VI. Navem etiam à Francis usurpatam, ex *Cl. Minoë Theod. Heping. d. l. p. 289.* allegat: additque rationem, quod Franci olim gens navali arte & practicà exercitissima fuerit, testibus *Sidonio Apollinari & Latino Pincato.* Unde forte originem traxerit *δᾶγμα Parisiensis urbi* à Philippo II. Rege datum, nimirum in *parma rubea navis argentea cum capite scutario caruleo liliis aureis confiso.* vid. *Limn. Not. Franc. 6, 20,* p. 602.

Treslunæ
argenteæ

§. VII. Alii tres monoides s. *lunæ bicornis argenteas* figuras in *pelta rubea* Francis tribuunt. Uti *Steph. Pasquier*, qui tamen eò inclinât, fuisse symbolum particulare. Sic & *Favinus* illas tribuit *Pharamundo & successoribus*, dicitque pro emblemate postea retentam esse figuram etiam à *Chlodoveo.* conf. *Limn. jur. publ. 6, 6, 32.* Sed de his etiam cum antiquitas taceat, ægre fidem recentioribus adhibuerimus, Refutat commentum *Steph. Forcatul. de Imp. & Philof. Gall. L. 6. Princip.*

Crux.

§. VIII. Adipotes etiam *Ioh. Jac. Chiffletii* sententiâ, qui *Anast. R. Childer. c. 12. p. 177.* Chlodoveum regem post baptismum non usum alio symbolo prodit quam *crucis*, quo Christiani reges à gentilibus distingui amaverunt. Quod etiam *Chlotarium* fecisse ex annulo constat: idem etiam factitasse reges secundæ stirpis in monumentis & sigillis perhibet.

Notæ per-
sonales.

§. IX. Vidimus de plerisque vel certi nihil proditum, vel alius usus fuisse, quam quinnunc est insignium gentilium: unde huc spectaverint verba eruditissimi *Henr. Spelmanii aspilog. p. 39.* *Quæ singula singulorum principum gestamina fuisse videntur, dum insignium habitus personalis adhuc esset, non gentilis, non perpetuus. Forte eodem modo quo hodie solent emblemata.*

Alauda
Gallorum
veterum
insigne.

§. X. Antequam illa finiam, quæ de veteribus *δᾶγμασι* observanda dixi, illud etiam ex *Thuano* observare convenit, quod priscorum Gallorum insigne fuerit *alauda.* Ita enim ille autor *L. 56. pag. 1240.* *A curiosis observatum, dum verba faceret Monlucius, toto eo tempore, alaudam, veterum Gallorum insigne, in summo malo, cui tentorium innitabatur, immotam constituisse, & modulato cantu Monlucii orationem velutiprosecutus fuisse, tum eo perorante evolasse.*

Scutum
modernum
liliatum.

An subpri-
mæ & se-
cunda Re-
gum linea?

§. XI. Quod ergo modernum, quo rex utitur, scutum attinet, *caruleum* illud *aureos tres liliorum flores* exhibet. De hoc symbolo in genere disputatur, prima & secunda familia ea agnovit, nec ne? vid. *Theod. Heping. de jur. insign. cap. 6. p. 3. cl. 1. §. 3. pag. 290.* Doctiores aliqui è recentioribus non in usu lilia tuisse ante *Philippum Augustum* credunt, quod *Andr. du Chesne in lit. ad Chifflet.* prodidit & *Gassendus in vita Peireskii* inde falsi convicit *Chlodoveo & Chilperico* exstructa monumenta. Ante *Ludovicum III.* non fuisse, *Dav. Blondelli* est sententia. Paulo altius ascendit *Fauchetus*, sed ante *Pipinum* ea itidem non agnoscit. Recentius vero lilia satis prolixè *Merovingiis & Carolovingiis* vindicare annexus est *Ioh. Ferrand. Epinic. pro lil. 1. p. 5.* creditque *Merovingiis* jam usurpata. De *Chilperico* allegat autoritatem *Ioannis Cousin. hist. Tornac. cap. 66. pag. 324.* quod ille dicatur, vel credatur dedisse *Tornacensi Episcopatui* liliatum lcutum. Quod & prodicit *Guilh. Gazetus Hist. Eccles. Belg. tr. de Episc. Tornac.* Apud *Typotum* est numisma ex *Off. Strade* museo, ubi manus duæ numum aureum bifariam partiuntur, cui tria lilia incisa, cum inscriptione: *Chilpericus Francorum Rex.* Allegat etiam *Childebertum*, à quo *Cabillonensis Ecclesia* acceperit scutum *caruleum* liliis sparsum, scepro adjecto *sis.* Præterea provocat ad statuum *Chlodovei* super ejus *Mausoleo*, quæ *Lutetiæ* sceptrum liliatum præterat, ad *Clotharii* liliis sparsos *calceos Svesione*, in *lino S. Germani Chilperici* coronam & sceptrum liliis fastigiata; *Theodorici* diploma apud *Iodoc. Coecium in Dagob. c. 2. p. 58.* sigillum lilio impressum, alia sigilla *Dagoberti, Caroli Simplicis & aliorum* apud *P. Miramont. de la Chancellerie de France*, qui ipse viderit *Dagoberti, Sigisberti, Mariz Franciæ, Caroli Simplicis* apud *Reserium, Childerici III.* numisma, ubi gladius cum duobus liliis, *Carolomanni & Pipini* sepulchra *Fuldæ* apud

Ioannis
Ferrandi
argumen-
ta pro ejus
antiquita-
te.

Fuldæ apud *Bronn. L. 2. de antiq. Fuld. c. 15.* Ulterius idem n. 2. probat usum liliorum apud *Carolos*, illis testibus & indicibus. *Rosierum* exhibere diploma Pipini, cuius sigillum scuto aureo liliis confito impressum sit: nec non *Caroli M.* qui aquilam adjecerit, *Ludovici pii, Lotharii, Arnolphi, Luentebaldi* (an *Sventebaldi*) hujus filii. Sic & *scæptum Caroli M.* quod in *fano Dionysii* servatur, conspici liliatum, ut & coronam. Addit effigiem *Caroli M.* inter cimelia *Petavii*; item allegat occasionem insignium *Scoticorum, Florentinorum*: nec non *Aribertum Nemausensem*, qui sub *Ludovico pio* scripserit *historiam Occitania*, & in insignibus *Caroli Martelli* meminerit liliorum. Apud *Tarant* extare diploma *Caroli M.* cum liliis in sigillo: Nec non *Ludovici pii* imaginem apud *Gerlandum* pingi. *Caroli Calvi* statuum liliis ornatum in *fano Dionysii*. Ita & in *Mausoleis Caroli Simplicis, Ludovici IV. & Lotharii* eundem florem conspici. Sic *P. de Miraumont* provocare ad diplomata, quæ viderit liliis obsignata, contra *Faucherum, Jacobum Meyerum Odoni R. Francie* dare lilia innumera. Inpressione tertia descendit ad *Antiores Capetinos*, & his etiam liliorum usum asserit. *Capeto* ipsi tribuentem citat *Villanum* historico *Florentinum* & majoribus eius *Favium*. Provocat porro ad *Robertii* liliatam coronam in sigillo, ut & aliud sigillum liliatum, *Henrici* sigillum liliatam coronam & flores referens: nec non *Philippi & Ludovici Crassi* diplomata in cœnobio *Martiniano*: ut & *Miraumontum*, qui viderit lilia in sigillo *Ludovici junioris*, tum numeros apud *Tristanum de S. Amant*, & *chlamydem regiam* in inauguratione liliis atpersam in *Ceremoniali Francie*. Demum è *Gallia* & exteris sententia suæ plures suffragatores adducit. Nostrum non est illam dirimere litem, licet nec tam antiquam originem hujus symboli profiteri aulam, nec *Ferrandi* argumenta vacet examinare. Argumentum autem à *scæptis liliatis* satis quod puto retellit *Henr. Spelman. aspiog. p. 37.* quod ille quasi natus sit cultus & ipsis *Assyriis* apud *Herodotum*, atque *Romanis* (nummorum testimonio) familiaris. Cætera quoque documenta, paladamentum liliatum *Caroli M.* & quas *Tilius* icones regum *Francicorum* liliis partas exhibeat, convincit figmenti aut recentioris artis. Inprimis quia legatur *Divus Ludovicus* majorum suorum tumulos instaurasse & ornasse, quod & alios aliàs fecisse, existimare liceat.

§. XII. De origine floris etiam actis est disceptatio. Communiortraditio habet *Chlodoveo* (unde cum *Nic. Pptonus de milit. offic. p. 109.* *Carolum M.* dicat, vel *σφαλια* vel *errorem mnemonicum* esse oportet,) baptisato *allatum opéra angeli scutum exarileum liliis aureis sparsum*. In ipsis autem fabellæ circumstantiis non concordant. Alii enim ipsi *Chlodoveo* ab angelo exhibitum, alii *allatum eremita*, qui *Chlothildis* *Chlodovei* uxori apportaverit, traditum referunt. Vid. apud *Limn. l. c. p. 262.* Ablanditus fabulæ *Steph. Forcatulus*, non sine nominis labe. Recentius fabulam tuendam suscepit memoratus *Ferrandus Episcopus pro lib. i. pag. ii.* cum fabulatur, donum esse *Chlodoveo* cœlitus missum à *Beata Virgine*, quæ inprimis delectata sit lilio, non solum ob floris pulchritudinem, sed ob sponsum, quem noverit *pascere: inter lilia*, hinc eam acu pingere lilia solitam, quo ornamento adhuc *Olyssipone* in Collegio *Jesuitarum* servetur in mappa, in qua primum *Christus* consecerit, elaboratam *Mariæ* manu & acu pictam liliis intertis. Hoc autem suscepit peculiari opere exsequi, cui titulus *Regnum Gallie regnum Mariae*. Verum refutarunt commenta *Clarissimi Viri Ioannes Tilius* ejusque frater *Episcopus Meldensis, Bern. Girardus Haillanus, Cl. Faucherus, Scipio du Plexis, Gulth. Marriotus* & nuper *Dav. Blondell. Geneal. Franc. Tom. i. LXVI. * 1. b.* & antea *XLV. * 1. b.* ubi dicit: *Quis viros gravitatem professos ad fabulas, quarum vel ipsam plebs fecem pudeat, velut ad sacram anchoram confugere, &c.* Ostendit etiam cœnobium *Toynval* *Swallem gaudi* prope *Poissy*, quod putent in memoriam miraculi fundatum, conditum demum à *Barthol. de Roya 1120.* & ita 609. annis post *Chlodovei* mortem, neque ita dictum ob cœlitus demissum scutum aliquod, sed ob felicem in media lacrymarum valle spiritali gaudio persulso *rum fratrum statum. Pasquier Recherch. de Fr. L. 2. c. 15.* non abnuit de eremita, sed substitutum ad hoc à *Clodoveo*, ut miraculo insignibus conciliaret auctoritatem. Alia explicatio *Gorop. Becani* apud *Hisping. de lur. insign. c. 6. P. 3. cl. 1. §. 3. p. 290.* cœlitus advenisse *Gallis* insignia inde, quia *Isperus* varicino cœlesti de posteritatis nobilitate edoctus, nomen *Franci* sibi sumserit, ac *spei* symbolum, lilio constans triplici, ut notaretur spes omnibus numeris absoluta. *Limn. Jur. publ. 6, 6, 33.* Sed peneludere virum dicas.

Scæptra liliata.

Origo liliatorum.

An cœlitus Chlodoveo missa?

An è Galli
gallinacei
cerebro?
ex bufo-
num spe-
cie?
ex convol-
vuli flore?

§. XIII. Possent aliqui ad galli gallinacei provocare *cerebrum*, quod, ut supra §. 2. ex *Tholosano* vidimus, cum specie bufonis hlium exhibeat: qui *bufones* defenderent, ex illis minus affabre sculptis lilia orta crederent, uti ex liliis alii supra *bufones* allegarunt. §. 3. Forcatulum audivimus, dicentem tauris ad sacrificium paratis (quos cum ara vult fuisse in insignibus antiquorum Gallorum) adjectum *convolvulum*, qui per ætatem liliis similis sit, ut rudimento quodam naturæ liliium facere addiscentis, idque jam Gallorum decori præparantis.

An ex spiculis Francicarum hastarum.

§. XIV. *Renat. Cerisierus præfat. ad Tac. Franc.* apud *Ioh. Tac. Chifflet. Anast. Child. cap. 12. pag. 171.* arbitratur, *spicula Francicarum hastarum* (quas *Angones* vocitatas ita describit *Agathias*, quod ad extremitatem spiculi quidam adunci mucrones utrinque prominent, ex ipso spiculo instar hamulorum flexi & deorsum vergentes.) scuto militari impressa, quod *δῆγμα* postea propter similitudinem pro flore lili acceptum. Dicitur etiam illæ hastæ *Francisæ* (*Frangisfen*) apud *Gregorium Turon.* Sed hæc etiam sententia ægrè fidem inveniet, antiquioribus testibus destituta.

An spei symbolum?

§. XV. Alii spei symbola putant herbam tribus foliis constantem, cum qua *spei numerus* exprimi soleat. vid. *Chifflet. Anast. Child. cap. 12. pag. 168. sequentibus.* Hoc titulo allegatur scripsisse *Tristanus de Sainct Amand* de lilio divino spei symbolo.

An ex patronomasiæ nomen? Lois f. Louis.

§. XVI. Ab istis omnibus secedit *David Blondell.* qui credit (*Geneal. Franc. T. I. LXVI. * 2. & Tom. 2. pag. 163, 164.*) *Ludovicum VII.* allusione ad nomen *Lois* vel *Louis* facta florem hunc sibi fuisse, cum & alii reges & principes talia æquivoca ex nominis derivatione erronè addiscere non verecundati sint.

An ex parvulis Sicambrorum?

§. XVII. *Fauchetus* eo respici arbitratur est: quod delineatores primi indicant originem Francorum à Sicambris, qui Frisiz paludes incolebant; unde dederint regibus *parvillæ* florem, (parvum hlium flavi coloris, quod nascitur in paludosis locis, floretque Mayo mense & Junio,) in campo cæruleo imitante aquam, quæ ubi quiescit cæli acquirit colorem.

An olim spes fuerint, ex quibus efficta lilia?

§. XVIII. Hanc *Faucheti* sententiam prius etiam *Ioannes Iacobus Chiffletius* secutus erat: Verum deinceps in *Anast. Reg. Child. cap. 12.* novellam protulit conjecturam, quæ lilia nunc sint, fuisse *apes aureas* scuto Francico impressas, unde lvi mutatione lilia efficta sint, cum corpus & alæ apiculæ tria superna folia, caput cum pedibus utrinque inferiora foliola subministrare potuerint: Conjecturæ occasio quod in Childerici regis Tornaci effosso sepulchro præter caput bubali aureum, quod idolum fuerit regis, inventas ait ultra trecentas apes aureas gemmatas, quibus equi instructus ornatus erat: hieroglyphico ad *Apim* Deum satis commode referendo, præsertim quod etiam ex cadavere bovino generentur apes. Memorat etiam à *Ludovico XII.* & *Henrico IV.* nonnunquam usurpatas apes, veluti tessellæ veteri revocandæ. Confirmandæ sententiæ ostendere laborat, pulchrè in apes convento *innumeras*, ita etiam scutum liliatum ferri, floribus fuisse temere sparsum. 2. *Apes aureas* Childericianas, prout etiam à *Virgil* 4. *Georg.* dicantur: ita & lilia. 3. Lilia vulgo à Francis perhiberi *caelestis*: apes etiam à præscis habitas cælestis & divinæ originis. 4. In *area cærulea* pingi lilia, ita apum campum apud veteres *artheum* ipsum. 5. Mel opificium apum cæleste appellari atque aureum. 6. Liliium regium florem dici recentioribus, apes præscis creditas regias & regum nutritias. Arbitrat autem tempore *Ludovici Crassi*, cum consuetudo inciperet, hereditaria insignia effingendi, indoctos feciales apes rudi manu & forsan ex aliquo exeso lapide desumptas regibus obtulisse bufonum imagine. Demum *Philippum Augustum* primum usurpasse lilia. Hanc conjecturam *Chiffletii* latè refellit 1663. *Ioan. Ferrandus Episcopus pro lib. 6. pag. 84. seq.* & quem citat *Tristanus de S. Amand.* Postea idem *Chifflet. in lib. Franc. all. c. 9. pag. 66.* certum esse putavit, *Ludovicum VII.* primum fuisse, qui florem hlii gesserit, quod cognomento ipse *Florus* appellaretur: quæ nomine va floris esset ratio.

An ex pavillex vel iris flores?

§. XIX. Nec de ratione solum disputatur, verum de ipsa quoque floribus specie.

De *Cl. Fauchet* §. 18. vidimus, quod credat esse *pavilleas* (la fleur de pavillee, gelbe Wasser-lilien) quam plantam alias etiam *acorum falsum* l. *pseudoacorum* nominant. Cum his convenire reor, qui *iridem* putant, ut *Gorop. Becan. de reb. Franc.* (quem apud *Ferrand. 2. pag. 24. Rousseletus* refutasse dicitur,) nam illa pavillea *iridis* species. Unde *Faucheti & Goropii* sententiam *Ferrandus* conjungit. Ita *Yponus* semper vocat *gladioli* flores, quod *iridis* etiam nomen: & inde *L. 4. pag. 210.* tradit: Datum esse in *signum perpetue vindicte, & quod ipse & sui successores semper armis & gladiis punirentur*. Pro hoc pavillea vel *iridis* flore allegari potest color naturalis auro vicinior, cum lilia candida sint: tum floris figura, quæ à lilio naturali plurimum distet.

§. xx. Alii in *lilio* aequiescere malunt, seu alia sint seu quæ vulgo *convallium* appellantur. Hi rationes oppositas diluunt: nihil esse insolitum, rem in scuto aliter exhiberi, quam natura eam tinxerit: unde enim alias nobis leones cærulei, argentei? Tum figuram quoque in insignibus non semper eam servari, quæ naturalis est. Observat etiam *Ferrand. d. l. 2. pag. 24.* in *Caroli M. scepro* impolitum liliam aureum alio encaustum, unde probetur, non esse *iridem*. Quod vero figuram liliæ attinet, vix risum cohibeat, qui à *Favino* proditum legat apud *Limn. Not. Franc. 1, 10. pag. 261. Lilium Francicum pingi non posse, nisi à pictore excellenti, & natione ac animo Franco, reliquas nationes omnes in pingendo aberrare.*

§. xxxi. Quod numerum attinet: à *Ludovico VII. Philippo II. & Ludovico IX. unum* liliam gestatum existimat *Tilius & deinceps Blondell. general. Franc. Tom. I. LXVI. * 2.* Inde innumera lilia sumta (non olim ab *Ottone Andino*, ut *Tilius Episc. Meldensis*, sed) à *Ludovico IX.* putat *Blondell. l. allegat. sed Chifflet. anast. R. Child. cap. 12. pag. 171.* patri ejus *Philippo Augusto* illud tribuit. Ex *Ariberto Nemaufensi*, qui sub *Ludovico pio* vixerit, refert sæpe allegatum *Ferrandus Epin. pro lil. pag. 28.* tot victorias reportasse reges, quot in insignibus floruerint lilia. De eo dubium non est, aliquot seculis scutum non certo liliorum numero sparsum in usu fuisse. Denique *Carolus VI.* qui 1422. mortuus, ad ternarium numerum reduxit. Aliqui exprimunt annum, quo id factum sit, 1412. vel 1414. sed citra certitudinem. Rationem aliquam exprimit *Sylv. Petrasanta. Tesser. gentil. cap. 60. pag. 475. Lilia fata eo numero, quo nimirum Deus ut dixi & præterea proximo Deo reges prope modum ex aquo gaudent, aurata quidem in parmula gemmata sapphirino splendore, sunt stemma regum Gallia: postquam Carolus VI. basilicos hosce flores numero tres ad amavit potius quam confisos, uti antea fuerant, manu liberaliore. Hæc enim copia picti, erant tessera communis aliorum consanguineorum principum ac regum etiam externorum: debueruntque ideo sacro istiusmodi numero arcuari ad solam regum Gallia supremam Majestatem eique singulariter dedicari. Hæc ratio quadret, necne, aliis discutiendum relinquo. Hieroglyphicum nonnulli hunc numerum putant, ut notentur tria caelestia Francorum dona, quæ sint scutum liliatum, auriflamma & ampulla Rhemensis. Sed cui hoc persvaserint? Sum qui hanc mutationem non laudant, & augustiorem speciem fuisse plurium florum existimant. Qui vero primæ regum familiæ etiam lilia adscribunt, volunt ternario definitum numero, & *Pippinum* primum clypeum liliis sevisse. vide *Limn. Not. Franc. 1, 10. pag. 264.* Eodem ternario numero *Ferrand. pag. 78. 95.* putat *Chlodovei* lilia fuisse definita, postea autem varium regum circa numerum fuisse morem, usque ad *Carolus Sextum*. In ternario autem autor idem mysterium *Trinitatis* quærit. Ex illa mutatione indefinitorum florum in tres, ortum est, quod lineæ ex regia domo ante *Carolus VI.* egressæ numerum incertum servarunt: uti infra videbimus.*

§. xxxii. Significationem horum florum & mysteria varia comminiscuntur otiosi homines, ratione coloris, foliorum, &c. vid. *Limn. tur. publ. 6, 6, 34. & in addit. Tom. IV. pag. 98.* ubi comparatio cum *CHRISTO*, qui Rex regum pro scuto cælum sidereum habeat, miro astrotum fulgore decoratum. idem *Limn. Not. Franc. R. 1, 10. pag. 266. seq.* Apud *Hapting. de jur. insign. d. l. §. 5. pag. 292.* Hieroglyphica illa liliorum recententur: ut notentur 1. *Spes. 2. Fides, sapientia & militia.*

(ita Guill. de Nangisco in S. R. Ludovico.) 3. Pulchritudo. 4. Concordia. 5. Virginitas & pudicitia. 6. Felicitas. Ex Franc. de Fovers Joannes de Bado aureo. pag. 35. illa notat: Cum Deus ipsa arma misit per angelum deferrens, per ea inconstantiam & instabilitatem in Francia illis temporibus esse monstravit. Quod spei symbolon attinet, in primis multi illud urgent. Sed Chifflet. in Anast. Child. c. 12. p. 170. arbitratur perpetam typon spei ad lilia transferri, quæ vita brevis totusque parumper Floret honos (Valer. Flacc.) nec ab illis spes ulla, ullus expectatur fructus, sed fluxa pulchritudo duntaxat placet. Potius pag. 179. mortalitatis symbolon haberi vult flores. Ferrand. Episc. pro lit. pral. p. 3. vult videri potius Christi & Mariæ causam quam Galliæ agere in argumento de liliis: Cum Christus ejusque parens Augustissima Maria ex omnibus floribus lilium unum in pulcherrimum & nimium quantum suis Natique symbolon atque in scutarium (ut ita dicam) insigne abs se jam pridem electum Gallia nostræ, imo verius tot nominibus sua, in gentilitiam tesseram desuper dederunt.

Caruleus
scuticolos

§. xxiii. Quod caruleum colorem scuti attinet, de hoc quoque philosophantur: Ita Siculus fecialis le blas. de coul. Tr. 1. f. 10. Les tres chrestien Roy de France est entremoyen par anymphie de l'eglise epouse de Iesus Christ, du quel l'office est amplifier l'honneur divin à la gloire de la religion Chrestienne, extoller & magnifier, il a esté decout & convenable, que les enseignes de sa Majesté fussent à la similitude du ciel clair & serain. Hoc est, Rex Franciæ Christianissimus est medius paranympus Ecclesiæ, sponsæ Jesu Christi, cujus officium est amplificare honorem divinum in gloriam religionis Christianæ, extollere & magnificare, inde decebat & conveniens erat, ut insignia Majestatis ejus referrent imaginem cæli clari & serenæ.

Corona
elau's.
Unde?

§. xxiv. Huic clypeo liliato imponitur corona clausa. Olim quidem Franciæ æque ac alii reges apertis uti sunt coronis. Primus qui clausit memoratur Carolus IX. forte ideo, quia Imperator Orientis creatus fuerat. Inde Ludovicus XII. & Franciscus I. (sed hic quoque à Leone X. vel Clemente VII. Orientis Imperator proclamatus,) aliquando eadem figura delectati sunt, nec vero semper. Unde primus ordinarie videtur illo coronæ genere usus Henricus II. in moneta communi. Forte quia à Germanis Protector Imperii creatus. Confer Menesier. verit. arti du blas. c. 13. p. 153. Jus vero Franciæ circa gestationem coronæ hujus generis tuetur Blondell. geneal. Franc. Constat autem coronæ floribus liliatis octo, quos quatuor semicirculi impositi jungunt, & superius florem liliæ sustentant. Differt ea regia corona à corona Delsini, quam duo tantum semicirculi connectunt. Vetustiorum usum coronæ clausæ Dagoberto ita adscribit Tac. Masenius NN. & add. ad Christoph. Brouver. annal. Trevir. p. 63. illis verbis: Observandum vero hoc loco est, quod etiam hos annos diplomatum à Monarchia principio ductendos esse arguit. Dagobertum inter reges Francorum reperiri primū, qui post usitatum prisca regibus capitis diadema, hoc est, vinculum gemmis margaritisque distinctum, coronam decussato supra verticem circulo assurgentem, & parvo orbe in apice clausam, velut Monarchiæ regiminis insigne sumserit. Talis enim in sigilli regii effigie, ut supra liquet, diversis certaque notæ diplomatæ expressus est. Quod posterioribus regni annis factum apparet, cum in aureis prisca numis, Valelio teste, spectetur simplici lineæ margaritarum per frontem temporaque capitis redimitus: unde & tali illum specie principio libri proponere malus, ne cum Imperatorum postea usurpatæ coronis illius ætatis mores confunderem. Priscos quidem Imperatores, vel laureo redimitos serico, vel duplici triplicique margaritarum circulo caput unctos, vel corona etiam dentata (quali & Dagobertum & alios Franciæ reges Metzerey in sua profert historia, & Romanis Antonius in numis visitur,) accinctos spectamus, sed nunc illa quæ Caroli M. est corona, hæc tenus Romanis Imperatoribus in publica coronatione usurpata, lamellis aureis, pretiosissimis gemmis varie distincta, angulari rectaque figura assurgit, cruce ex semicirculo superne eminenti. Ab hac tamen forma diversam, propriusque ad illam Dagoberti regis accedentem, quæ circulis supra caput coeuntibus, & orbe cruce signato claudisur, extra coronationis solemnitatem usurpat.

Galea.

Laciniæ.
Papilio
regius.

§. xxv. Aliquando galea imponi solet, sed rarius, cum corona, regium axiomā, magis sit in usu. Si vero imponatur, auratam & directam atque sine clavis apertam esse necesse est. Laciniæ inde dependentes scuti colores imitantur caruleæ, auro reflexæ. Omnia hæc tegit papilio regius (parvillon royal) caruleus liliis scuti pictus, & pontici matris

rici muris pellibus fartus, imposita fastigio corona liliata, & vexillo iudem liliato ex hasta dependente. Hæc vero recentioris sunt inventionis.

§. xxvi. *Telamones* quod attinet, Franciæ reges ei usui adhibent *duos angelos*, tunicis fecialibus cum typo scutario indutos, vexilla quoque armis Francicis ornata tenentes. Hoc innuendo patrocinio angelico factum conjicit *D. Blondell. geneal. Franc. aff. T. 1. p. LXVI. * 2.* quem vide. Quod aliqui *armatos* repræsentent, conf. *Menestr. abbrev. method. p. 111.* Alias tamen variatum. *Carolus VI.* ab cervum in Silvanectenſi agro captum, qui torquem collo insertum gestabat cum leſtimate: *Cæſar hoc mihi donavit, duos cervos alatos* in ſymboli gratiam aliquando uſurpavit, quod ſilius eſt imitatus: *Ludovicus XII.* eadem cauſa *hyſtrice* uſus, *Franciſcus I. Salamandriſ.* Cæterum hos angelos ſuos nonnullis familiis reges in teſtimonium gratiæ conſeſere, ut *Montmorencia, Gavrenſi,* &c. Cum non alii liceat illos aſſumere ſine regis permiſſu.

§. xxvii. *Teſſera militaris* ſ. *clamor bellicus* Franciæ regum eſt *Montjoye* ſ. *Mon joye* ſ. *Denis.* Hujus originem *du Cheſne Antiq. de vill. de Fr. pag. 202.* reſert ad regem *Chlodoveum*, qui prælio ad *Tolbiacum* in gravi diſcrimine vitæ invocaverit *S. Dionyſium* dicens: *S. Denis mon love* ſeu *mont-joye*, tanquam *Jovem* ſuum, ſi aſtituſſet, aliquando fore: unde cum victoriæ reportaret, illum ſumſiſſe patronum, & ex eo hanc teſſeram frequentem fuiſſe in regum ore: conditam etiam in monte turrum *Mont-joye*. In quod allegat *Rud. de Preſles. conf. Limn. Not. Franc. 1, 13. pag. 293.* in primis *Monet de ſorig. des armoir. p. 29. 30. 68.*

§. xxviii. *Symbola* quod concernit (*deviſes*) varia ea variorum regum fuere emblematis ſuis repræſentata. Forte univerſalis ſymboli loco haberi poſſet, quod ſcuto Francico frequenter adijcere ſolent: *Lilia non laborant neque ſunt.* Quo ad legem *Salicam* alludunt, ex quo illius diſti. (*Matth. 6, 28.*) cum id *Epifcopus Bellovacenſis* ad populum habita concione eò detorſiſſet, non parvum fuiſſet momentum, ut *Philippus Valeſius* Edoardo Anglo in petitione regni eſſet ſuperior.

§. xxix. Regiſ hoc ſcutum & ornamenta fuere. Eadem vero in parma cærulea tria (vel olim ſine numero) lilia aurea geſtant, quotquot ex regio ſanguine otti ſunt principes: indicio communis ſanguinis. Quod vero familiis omnibus in regno illo familiare eſt, cum certis diſcerniculis, quæ jam enumerare operæ eſt pretium.

§. xxx. Regis primogenitus & regni heres *Delfinus* appellari ſolet. Hujus quaſi draperitum eſt ſcutum, 1. & 4. *area lilia regia.* 2. & 3. *aurea Delfinum caruleum rubeis auribus* referente. *Corona* incumbit ſcuto liliata, duobus ſemicirculis clauſa, & duplicem lili ſtorem ſuſtinente. Hoc *Delfinatus* inſigne eſt. Cæterum unde comitibus *Albonenſibus* ſ. *Vienneniſibus Delfinorum* cognomen natum ſit, inter autores non plane convenit. Quod enim *Scipio du Pleix* apud *Limn. 2, 21. p. 909.* *Guidonem II. C. Galitanum ſ. de Givaudam* aſſumſiſſe ſoceris Comitibus *Albonenſis*, qui à majoribus *Delfinus* cognominatus ſit, cognomen & hereditatem creviſſe dicit, fallitur. Continua enim ſucceſſionis ferie à primo *Guidone ſ. Wigone C. Albonenſi & Gratianopolitano* circa 940. octo ordine *Guidones* deſcenderunt, è quibus ultimus aut penultimus cognomen illud primum uſurpavit. (Confer *Sam. cuichenon, Chriſt. Inſtell. Andream du Cheſne.*) Eque ſalſum, quod *Arvernium Delfinatum Arverniam* habuerint ex familia *Albonenſi*. Sed ob filiam *Guidonis Delfini Vienneniſis* à *Roberto IV. Com. Arverniam* ductam, aliqua in *Delfinatu Arverniam* bona obtiguiſſe oportet: unde *Delfinus* *Roberti* nepos *Delfino Vienneniſi* 1275. *Voreppe* & *Veracen* in *Delfinatu* vendidit. Cæterum præſatus *Delfinus* (hoc ei ex baptiſmo nomen) *Roberti* nepos, cum *Arverniam* amiſſiſſet comitatum, ut pote quem patri ejus *Guilelmo V.* iſtius patruus *Guilelmus VI.* eriperat, pro apennagio aliquam *Arverniam* partem tantum accepit, quæ dicta *Delfinatus Arverniam* ſ. *terra Delfini* Unde & poſteri nomen retinuerunt, ita ut filia cognomentum *Delfinae* adijcerent, & filii præter titulum *C. Clarimontis* identidem ſe *Delfinos Arverniam* dicerent. Hereditate poſtea titulus *Delfinorum Arverniam* in familiam *Borboniam* delapſus, ex qua cum *Virgo Aurelianenſis* hodie geſtat. (confer *Inſtell. Hiſt. geneal. Dom. Arver. L. 4.*) Sed *Delfinatum* quod concernit, cui *Delfini* nomen eſt, ante *Arverniam*, qua ratione iſt ad regem Franciæ devenerit; ſciendum, primi *Guidonis* poſteritate maſcula finita, conjugio *Beatricis* & *Hugonis III. Ducis Burgundiæ* tranſiſſe ſucceſſionem in domum *Burgundicam*: ex hac nuptiis *Annae Delfinae* & *Humberti Turris* tranſiit in familiam *Turriam* (*la Tour du Pin.*) licet *Robertus I. L. Dux Burgundiæ* controverſiam moveret,

moveret, contra quem pro feminarum successione pronunciavit Philippus IV. 1285. Nepos Annæ fuit *Humbertus*, à quo Rex Franciæ principatum ea conditione obtinuit, ut primogenitus filius, coronæ dein successor, *Delfini* nomen gestaret. (De diversis sententiis circa titulum translationis confer *Limn.* 1. 4. p. 101. & 2. 21. p. 901.) Primus autem *Delfini* nomen in regia familia gessit *Carolus V. Rex*, tum *Normanniæ Dux*. Errat vero *Vinc. Lupanus* apud *Limn.* 2. 21. p. 910. omnem regis successorem proximum, etiamsi non sit filius, *Delfinum* dicendum: sed nec ipse *Lamneus* ex vero asserit, primogenito mortuo secundo genito titulum non dari. Cum contrarium evidenter pateat exemplis. Nam *Carolus VI.* quinq; ex ordine filii *Delfini* fuere, omnes maturius extincti, usque ad ultimum *Carolus VII.* Sic & *Ioachimo* primogenito *Ludovici XI.* mortuo *Carolus IX.* secundogenitus titulum gessit, qui dein ipse etiam duos ordine *Delfinos* habuit, ut & successor *Ludovicus XII.* sed omnes fato præmaturo raptos. Quæ videri possunt in *Sammarth. Hist. geneal. Dom. Franc.* Sic & *Henricus II.* majori fratre *Francisco* mortuo *Delfini* nomen gessit. *Thuan.* 1. 1. p. 44. 2. p. 123. *Delfinatus* autem an mox à nativitate ejus sit, an expectanda peculiaris regis traditio, differunt sententiæ apud *Limn.* p. 911. Porro 1391. *Ludovicus Pictaviensis* regi *Carolo VI.* Comitatus *Valentini* & *Dienfem* tradidit, qui inde *Delfinatus* annexi.

Ducis Aurelianensis discerniculum. Longavillei.

§. xxxi. Regum fratres frequenter *Aurelianenses* Duces salutati sunt, ab Aureliano, quæ olim regni unius metropolis: inde *Ducatus* titulus inditus, quo nunc etiã cluit. Dux vero Aurelianus tribus liliis imponit *fasciolam trifidam argenteam*. Ex Aurelianensi ramo seculo decimo quarto prodiit familia *Ducum Longavilleorum*: quæ Aurelianensi scuto addit *bacillum argenteum inter lilia*: Hunc, cum notando vitio natalium ex sinistro latere in dextrum inclinaretur, ex dextra in lævam convertere *Carolus VII.* permisit *Joanni Com. Dunensi*, cujus virtute coronam fere servasse videbatur. In eadem Aurelianensi domo subdistingtio tuit *Ducis Engolismensis*, qui trifidæ fascioliæ tres lunulas rubreas inscribebat: quas *Favinus* ex fabuloso veterum Gallorum tybologo, de quo §. 7. deducit. Quod vero D. Engolismensem concernit, ex naturalibus ortum, imprimèbæ scuto scipionem aureum sed situ lævo.

Engolismensis.

Ducis Andini. Andinorum veterum.

§. xxxii. *Andinus Dux* qui vocitur, regio scuto circumdat *limbum rubeum*. (quod & *Valesiorum* ac *Blesensium* fuerat.) Priori autem *Andinæ* lineæ erat, pro seculorum illorum modo, scutum liliis confitum, addita *lambella s. fasciola 3. aut 5. segmentorum*: quod δαγμα nunc etiam *Neapolitanum* notat regnum ab Andinis regibus. *Andinæ* distinctioni subdistingtionem addebant *Carolus Dux Calabria limbum argenteum*, *Philippus Princ. Tarentinus* *Andinum δαγμα* quadripertito scuto bis repetebat, duabus reliquis quadris rubeis impressa cruce aurea, quam circumstabant quatuor numi *Byzantini argentei*, singulæ cruce viridi impressi, diagonali scipione argenteo totum induto. *Dux autem Dyrrachus* *Andino* scuto imprimebat *decussim coccineam*. *Bituricensis* *Dux* striatum *D. dentatum limbum rubeum* clypeo circumdabat. *Dux Alensoni* item *limbum rubeum*, inscriptis octonumis *byzantinis argenteis*.

Bituricensis. Alensoni.

Lineæ Eburovicensis.

Artesii.

§. xxxiii. Quod vetustiores ex regia arbore ramos atinet: *Principes Eburovicenses*, è quibus *Reges Navarrae*, scuto liliis confito inducebant *balthicum dextrum minio & argento per quadras distinctum*. *Comites Artesii* simili scuto *fasciolam trifidam rubeam*, ut in singulis segmentis *serena argentea fascilla* exprimentur: *Rationem* aliqui ex eo ducunt, quod in *Artesia* totidem *Castellaniæ*. Sed *le Laboureur* n. 60. fabulam de *Castellaniis* esse putat: atque esse debere quatuor segmenta, tum *Castella* non argentea sed aurea: & ex *Sammarthano* credit, *Castellis* notari memoriam *matris Castellanae*. *Utri Carolus C. Andinus* prioris lineæ autor, *Roberti Artesii* frater, *limbum Castellano* simbolo ornarit. *Varennius* putat 12. pingenda esse *Castella* ob totidem *Castellanas*.

Borboniæ.

Condei. Contii. Sveffionii. Montpensieriorum. Bellio-censium.

§. xxxiv. Quod domum *Borboniam* atinet, commune ei discerniculum olim, cum liliis confitum esset scutum, *balthicus angustior seu scipio diagonalis* extrema scuti tangens ex minio. Cum vero ad ternarium reductus esset numerus florum, inter illos *angustior bacillus* ejusdem coloris locatus est. Eadem hodie principis *Condei* est palma: cui *Contius* princeps *limbum* addit *rubeum*. Quod & *Sveffiones* factitabant. Ex *Borboniis* subdistingtionem adiecerunt isti. *Montpensierii* scipionis diagonalis summitati aurum impresso *Delfino* caruleo, ob *Delfinatum Arvernæ*: reliqui ejus lineæ scipionis superiori extremitati *lunulam argenteam*: *Philippus Borbonius Dn. Bellioci* (*Beaujeu*)

(Beaujeu) tres Delfinos aureos: Comites *Marca & Vindocini* tres leones argenteos, impressos diagonali baculo: Ex his *Carencii* porro addiderunt limbam coccineam, *Aubignii* cum compoluere ex quadris aureis & rubeis, *Duisantii* limbam circumdederunt vel rubeum denticulatum, vel tessellatum auro & cocco. Ex nothis *Borbonii de Roussillon* inducebant barram sinistram rubeam.

Marcanorum,
Vindocinorum,
Carenciorum,
Aubigniorum,
Duisantiorum,
Ruffilionensium,
Burgundicæ lineæ,
Prioris,
Posterioris
Droccensis.

§. xxxv. *Burgundia Duces* ex regia familia bis orti: *Posteriores* scuto liliato circumdabant limbam ex quadris argenteis & rubeis: prior linea non utebatur scuto liliato: forte ex eo, quia ex plurium opinione (de quo superius) liliorum usus in regia gente eo tempore nondum fuit, cum illa prodiret: vel quod omnino arma familiaris totis nondum fuerint communia. Utebantur ergo illi Duces scuto *balthæi dextris aureis & caruleis* exarato. Ita & familia regia *Droccensium* non usâ est scuto liliato (licet *Gelior* dicat, Robertum ejus autorem uxoris suæ *Agneti Brainsis* parmam, quæ erat *tessellata cyano & auro*, cum limbo rubeo scuto liliis confito adjectis in angulo superiori dextro, sed *Droccensi* s. *Brainsi*. Quod scutum postea minores natu novis affectere distinctionibus. Domini de *Beu* & *Vicecomites de Chasteaudun* penbolum dentibus asperabant: *Beaussartii* scipionem rubeum diagonalem inducebant toti. *Moravillii* peribolo inscribebant rosas decem aureas.

§. xxxvi. Quod naturales vel ex naturalibus ortos concernit: Regis filius *D. Veromandorum* in regii paterni scuti medio addit bacillum rubeum ex læva in dextram conversum: quod etiam *Dux Vernolius* *Henrici IV.* filius servat. *Vindocinensis* ex *Henrico IV.* linea *Vindocinensis* insignibus utitur, quæ sunt *Borbonia* inscriptis *scipionibus leuculis argenteis*.

Naturalium,
Ducis Veromandui,
Vernolii,
Vindocinorum,
Lilia in scuto Anglico.

§. xxxvii. Hi sunt qui ex regia stirpe orti cum distinctione participant regio scuto. Quod *Rex Anglia* ex prætentione, quam olim in regnum habebat eodem symbolo utatur, c. 3. §. 5. vidimus. Aliæ quædam familiæ ex regia gratia hoc impetravere, ut lilia infererent gentili parmæ: (conf. *Vulson de la Columb. Science Her. c. 9. p. 67.*) quarum nunc enumerabimus sine ordine exempla. *Pares Francia Ecclesiastici* (Episcopo *Bellovacensi* excepto, cujus crucem rubeam in scuto aureo, ejusdem coloris quatuor claves stipant) omnes liliorum regionum dono superbiunt. *Rhemensis Archiepiscopus* utitur scuto liliis *Francis* confito, impressa cruce coccinea: *Lingonensis Episcopus* loco crucis utitur *decussitidem* ex minio: *Laudunensis* pedum rubeum scuto liliis sparso inserit: *Noviodunensis* simili clypeo imponit duo pedes argentea obversa: *Catalaunensis* parmæ caruleæ imprimi crucem argenteam stipantibus eam quatuor liliis aureis. Præter *Pares Ecclesiasticos*, etiam *Episcopus Tornacensis* ex dono *Francico* lilia habet. *Ioh. Cousin. Hist. Tornac. c. 66. pag. 324.* allegante *Ferrando*: *Aucuns ont opinion, que le fusdit Roy de Chilperico sermo fuit honora l'eglise de Tourney des fleurs de lys d'or, comme il les portoit luy même, les adjoutant aux armoiries de l'evesché, qui estoient d'azur à la tour d'argent à 2. crosses de gueules.* Citatur etiam *Guilh. Gazetius hist. Eccl. Belg.* qui dicat fuisse cephalum scuti ex cyano liliis aureis conspersum, sed dein antiqua resumta. *Ferraud.* etiam civitatum meminit: quarum tamen aliqua parum à fabulis abesse videntur. *Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 31. p. 313.* refert *Ludovicum R. Francia* circa 1250. *Ordini Teutonico* 4. lilia donasse, quibus scutum suum auferent.

Communitate Archiepiscopi,
Rhemensis Episcopi,
Lingonensis,
Laudunensis,
Noviodunensis,
Catalaunensis,
Tornacensis.

§. xxxviii. *Virgini Aurelianensi Carolus VII.* Rex ob fortitudinem bina lilia aurea intermedio ense argenteo in carulea parma concessit: galææ autem pomum & crucem auream cum corona ejusdem metalli imposuit. Hæc cum 1431. beneficii damnaretur ab *Anglis* ipsam combusta sunt. Vide *Th. Haring. de Jur. insign. c. 16. §. 2. n. 39. Saussay. Annal. Eccl. Aurel. (apud Ferrand. Epimic. pro lib.)* addit, ejus consanguineis etiam datum hoc scutum cum nomine *du Lys*, quo adhuc insignes diu superfuere *Paris* & *Villifam. du coloris*, prognati *Joannæ* fratre. Familia *Destain* seu *d'Estain* in *Arvernia* gestat insignia *Francica* cum capite scutario aureo: quia quidam ex illa oriundus regi in prælio *Bovinensi* vitam servaverit. *Varenn. R. d'arm. P. I. p. 142.* Famil. *Gentian* s. *Gentiens* (*Paris*) rubeo scuto tres argenteas fascias tortuosas inscribit induceto balthæo *Francis* liliis confito: Hunc unius obtinuit virtus, qui de *Philippo Valesio* in prælio ad *Mons en Peule* optime meritus. Fam. *Arcoliers* in *Sabaud.* utitur clypeo caruleo impresso gladio argenteo, cui ad dextram appositum lilium aureum, seu uti *Companius* observavit, rubeo cum ense argenteo adjectis 2. liliis aureis. Hoc donum *Francisci I.* regis fuit, quem

Virgini Aurelianensi,
Fam. du Lys,
d'Estain,
Gentian,
Arcoliers.

quem in prælio *Papiensis* semel hostibus eripuerat quidam ex hac gente. Unde Rex ei dixisse fertur: *Je porte trois fleurs de lys, je veux que vous en portiez deux.* Redux ex Hispania eidem annuum stipendium 500. scutorum concessit. (*Gelios*) *Carolus V.*

Budes.

Rex ob virtutem *Sylvestri Budesii* domui de *Budes* dedit duos lilii flores rubeos adju-

Hospital.

endos patrii insignibus, quæ sunt pinus viridis in scuto argenteo (*le Laboureur*. vide supra c. 14. n. 4.) *Henricus IV.* Rex *Nicolao Hospitalio Vitrio* concessit scutulum car-

Faverot.

neum cum lilio aureo, quod *Gallus gallinaceus tenet*. *Franciscus I.* familix *Faverot* in *Bor-*

Bertrand.

boniis dedit in argentea palma tres dimidios flores lilii nigros, quod à nobili hujus

gentis, cum in venatione occuparetur, licet eum non noisset, honeste esset habitus.

Portail.

Bertrand (in *Vivarensi*) utuntur clypeo aureo cum capreolo caruleo, impressis tribus li-

Famil. Al-

liis aureis, comitibus tribus rossis rubeis: Ex hac gente uni lilia concessa ob defensionem

bretanz.

præfente Philippo Valerio jura Gallicanæ Ecclesiæ adversus *Pœrum du Coignet* advo-
catum Parlamenti. *Varenn. R. d'arm. P. 3. p. 363.* *Carolus IX.* familix *Portail* dedit sex li-
lia aurea, quæ adderet *bovi gradienti* aureo in scuto caruleo. *Stuartus* *Conestablis*
Franciæ gestabat scutum *Francicum* cum limbo rubeo impressis fibulis aureis.

§. xxxix. Inprimis celebre est exemplum familix *Albrctanæ*, in qua Carolo

Conestabili Carolus VI. Rex dedit *Franciæ* tria lilia, quæ bis quadræ 1. & 4. caruleæ in-

fereret: reliquis duabus quadris minio tinctis. vid. §. 49. Unde quæ dein in stirpe hac

discernicula sumta, secundæ & tertiæ quadris inscripta sunt: *Utri* linea *d'Orval* illis

circumdabat limbum striatum argenteum: *Esparre* addebat stellam octo radiorum

auream angulo dextro capitis.

Argenton.

§. xl. *Argenton* gessit auream parmam, inque ea quinque orbes coccineos cum

C de Ve-

xin.

scutulo *Francico* mediæ partem impresso. *Varenn. R. d'arm. P. 1. pag. 152.* *Drugel* clypeo

utitur caruleo cum liliis tribus aureis, addito limbo coccineo cum octo fibulis aureis. *Com-*

Bethunc.

mites *Vexini* utebantur *Francico* scuto cum fasciola *hermionica*: Eo quod hereditarii

vexilliferi *austriacum* fuerint. (*Varenn.*) *Bethuni* galicæ impoluerunt pavonem consu-

etum floribus lilii aureis, (vocat *gorgé de France*) cum jugo alarum *Bethuniarum*. *Put-*

tat Varenn. R. d'arm. p. 552. id datum *Guilelmo I. I. Dn. Bethunæ*, cum *Artesis* heresi-

litate ad Gallos delatis, tanquam primus ejus provincie baro in obsequium *Francicum*

veniret. *Tournoni* (in *Vivareli*) utuntur areâ *Franciis* liliis sparsâ, cui adiacet alia ru-

Tournon.

Montchal.

Rivoires.

Chalenc-

con.

Acigne.

Beaumont.

Anti-

champ.

Precontal.

Chasteau-

briend.

S. Gilles.

Aponon.

Fay en Be-

sauvois.

S. Leger.

Alleman.

Candie.

bea cum leuco aureo. *Montchal* 1650. accepit illud donum, ut clypeo rubeo cum capite

scutario aureo, impressis tribus molulis echinatis caruleis, circumdaret limbum *Francicum*.

Rivoires gessant parmam fasciis ternis argenteis & rubeis exaratum, cum baltheo *Franci-*

cis liliis confito. *Chalenccon* gestat scutum quadripartitum ex auro & cocco, cum limbo

nigro octo liliis aureis ornato. *Acigne* (*Britann.*) scutum *hermionicum* cum fascia rubea

impressis tribus liliis aureis. *Beaumont d'Antichamp* (*Delphin.*) rubeum usurpat clypeum

inducta fascia argentea, inscriptis tribus liliis caruleis. *Precontal* (*Delin.*) aureum

cum cephalo caruleo impressis tribus liliis aureis. *Chasteaubriend* rubeum confitum li-

liis *Franciis* aureis. *S. Gilles* caruleum confitum argenteis: *Aponon* aureum confitum

caruleis; *Fay en Beauvois* argenteum nigris; *S. Leger* purpureum confitum au-

reus, inducto baltheo coccineo: *Alleman* *Delphin.* rubeum confitum aureis, inducto baltheo

argenteo: *Candie* (*Burgund.*) rubeum confitum aureis, adjecto baltheo caruleo. Quæ omnia

vix erravero, si gratiæ regis documenta credam.

§. xli. Etiam apud externos extant hujus doni exempla: Quo aliquot familiarum

in Hispania lilia refert *Ferrand. episc. pro lit. c. 5. p. 80. 81.* Inprimis *Cuevia* in dextra

scuti divisi area carulea tria lilia aurea ferunt ab *Hugone* à Comitibus *Tholosanis*

oriundo, qui in memorabili prælio ad *Salado* contra *Mauros* cruciatum *Vexillum* à

Pontifice benedictum prætulit 1340. Ex *Julio Chifflet. Biffæ. NN. ad Vpton. p. 71.*

Commu-

nicata lilia

exteris, ut

Cuevis.

§. xlii. *Silv. Petrasinct. tess. gentilit. c. 60. p. 468.* ita scribit: *Externi principes et-*

iam Christianissimorum regum lilia inseri in suas icones tesserarias peroptarunt. Ideoque

vernant eam parvulis gentilitiis regum Scottæ, Magnorum Duc. Hetruria, Ducum Ate-

stinarum s. Estensium, Ducum Antiochiæ & procerum aliorum.

§. xliii. Sumta etiam legas in amicitiæ signum. Ita de *Joanne Galeacio D. Me-*

diolanensi, qui filiam *Valentinam* collocaverit *Duci Aureliano*, retert *Cassan. recherch. des Dr. L. 1. c. 7. p. 367.* *Galeas* pour monstrer la sincerité avec laquelle il procedoit, fit in-

continent ecarteler par toutes ses places les armes de France parmy les siennes. *Monstrandæ*

sinceritati suæ ubique suis insignibus *Francica* quadripartitum miscuit.

§. XLIV. Satis diu nos tenere lilia, Franciæ *deſyma*: Huic ſcuto reges agglutinant aliud ſcutulum *Navarrenum*, quod ab *Henrico IV.* caput, niſi quod is aliquando utrumque ſymbolum uni diviſo ſcuto inferuit. Olim qui Franciæ & Navarræ ſimul reges fuerant *Ludovicus X. Philippus IV. & Carolus IV.* ſcuto *Francico Navarrenum ſepties repetitum ſubjicere* ſolebant. Agglutinatione tamen *Francico ſuo Polonicum cum Lithvanico bipertitum ſcutum* jungere ſolitus etiam *Henricus III. Rex.*

Navarrenum ſcutum coaglutinatum.

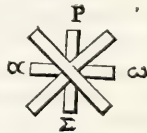
§. XLV. Navarræna *parmula coccinea* eſt, figura autem in ea *auro fulget*: quæ vero ſit ea figura, nondum inter peritos rei ſpecialis convenit. Aliqui dicunt eſſe *catenas in cruce*, *decuſſim & peribolum diſpoſitas coherentes*, *ſmaragdum medium continentes*: *Chaines d'or poſees en croix, en ſans or & en double orle, enfermans une eſpene de cœur.* Ita *Brianvill. jeu d'arm.* Et quidem hæc *catenas ſumtas* exiſtunt in memoriam *catenarum*, quibus *1212. Maurus Rex Miramolinus* caſtra ſua, quæ tamen *Rex Sanguis* expugnari, clauſerat & munierat. *Limn. Not. Franc. 1, 10. pag. 271. & in Jur. publ. Tom. IV. addit. ad 6, 6. p. 98.* ubi refert prius *Navarrenum ſcutum* fuiſſe *rubrum* ante inſertas hæc *catenas*. Conſer *Varenn. R. d'arm. P. 3. pag. 338.* Aliqui credunt eo reſpici, quod milites *cingulis ſuis* alter alteri alligati, ut firmior eſſet acies, extremitate *catenarum* in medio *aciei* alligata *ſmaragdo pretioſo*. Itaque victori *Sanctio Navarræ*, qui primus petruerit, ante *Alfonſum Caſtellanum & Petrum Aragonium reges*, hæc inſignia adjudicaſſe *Didacum Lupum de Haro*. Auctor eſt *Texera* apud *Hapting. de Jur. inſign. c. 6. P. 3. §. 8. n. 481.* Hoc commentum reſellit *le Labour. de l'origin. p. 73.* recentius etiam *Meneſtr. in veter. art du blaſ. c. 5. p. 45.* Verum poſtea idem hic in *L'art du blaſ. juſt. f. c. 13. p. 324. ſc. Joſephi Moreti* *historici Navarræ*, qui *Oihenartum* etiam, ut à ſua ſententia diſcederet, vicerit, argumentis ceſſiſſe profitetur.

Scutum ipſum. Figura an catenas reſerat?

§. XLVI. Communior vero ſententia figuram hanc eſſe putat *carbunculum teſſeratum*: Ita *Joh. Jacob. Chiſſet. Eq. A.V. n. 57.* cui laterculus *Navarrenus* eſt *coccineus carbunculo lineari claſſo & ſphærule diſcreto, aureo, impreſſus*. Vel phraſi *Petr. ſanctæ Teſſ. gentil. c. 46. p. 246.* *Carbunculus aureus ſolis nodulis & nullis floribus conſpicuus in parmula conchylia* eſt *gentilitium ſtemma regum Cantabrorum*. Gallis: *rais d'escarboucle accollé & pommeté d'or.* Ita & *Blondell. Geneal. Franc. plen. aſſert. T. 2. pag. 363.* *Navarro antiquæ cruci* demum prætulit *carbunculum radiatum* perhibet. *Fourn. Geogr. orb. not. L. 7. c. 4. pag. 341.* iſta habet de *Sanctii Regis* victoria *1242. Interfecta 200000. Maurorum, ipſeque eorum Rex Smaragdus Miramolinus: & quod de manibus ſmaragdus inſignis pulchritudinis ad Sanctium perveniſſet, in locum antiquæ teſſeræ ſubſtituit coccineam aream, in eaque carbunculum aureum (ſmaragdum vult *Muretius*, bullatum, lineis orthogoniis claſſum.*

An carbunculum radiatum?

§. XLVII. Si poſt viros doctos aliquid opinari licet, figuræ origo videtur latere in *monogrammate*, quod diplomata regum in *Commentariis Aragonicis Hieron. Blanca* ſæpe præterunt, quod junctas *crucem erectam & decuſſatam* vel litteram *X* (ex *Græco Χ*, *de*, cum ſæpe ſummitati *P* & imo *pedi Σ* addantur) exprimit. Si enim extrema jungas, ipſam habebis ſimpliciore *Navarrenam figuram*

An monogramma veterum regum?

§. XLVIII. Quod *veteres* regni *teſſeras* attinet, volunt primum ſcutum fuiſſe *parmula Garſia Ximenez Baigorra* & *Comiti*, qui *716. Soprabia* fuerit *Rex* creatus, ſed ex viſione aſſumerit ſcutum *aureum cum quercu viridi*, & imminente *cruce rubea*, & cujus extremitates ſingula *poma* exornarent. Hæc arma continuata à poſteris ajunt. De *Eneconeſ. Inicone* cogn. *Ariſta* ajunt, eum *13. ariſtas aureas* inſcripiſſe *clypeo rubeo* ob cognominis rationem. Cum tamen cognomen non à latina voce *Ariſta* verum ab *Hari-zeta* vico *Baigorria* primario tractum videatur. Ab eodem rege vel deinceps ob viſionem *angeli aſumtam* in *parma caeleſtina crucem argenteam*, cujus extrema totidem *poma* ejusdem metalli exornent. Hic fuit, qui animo ſumto *Mauros* aggreſſus eſt, & *Pompelonom* illis eripuit. *Crux* illa manſit ad *Sanctiæ* ætatem, à quo aliud genus ſymboli genus uſurpatum diximus §. 45. Conſ. de hiſce *Limn. Jur. publ. 6, 6. 36. & in Xpt. Franc. 1, 10. p. 271.* (videntur vero confundi *Tholoſana & Navarræna* *crux*.) Tum *Hapting. de Jur. inſign. c. 6. P. 3. §. 8. n. 497.*

Antiqua Navarrenorum ſymbola.

Regum
fucçellio.

§. XLIX. Mansit in descendentiis antiquorum regum regnum usque ad *Sanctium VII. l. fortem vel inclusum*, qui *Ferdinandum* filium legitimum amiserat, & cum 1234. extingueretur, non nisi nothum reliquit *Gustelimum*, qui de invadendo quidem regno 1239. cogitabat: sed prævaluit jus *Blancæ*, quæ *Sancii foris Theobaldo V. C. Palatino Campaniæ Theobaldum* genuerat: qui ob hoc avunculo successit, & regnum reliquit filiis *Theobaldo III.* atque *Henrico*, qui ordine illud gerere. *Henrico* nata *Ioanna*, quam adhuc infantem filio suo *Philippo Ispaniam* vindicavit & educavit *Philippus III. R. Franciæ*, regno occupato. *Philippus* dein ordine inter Franciæ reges *IV. pulcher* cognomine, *Ludovici X. Philippi V. & Caroli IV.* regum ex *Ioanna* pater fuit: *Ludovico* nata est *Ioanna* iterum heres Navarræ, quod regnum marito attulit *Philippo C. Eburovicensi* agnato: licet *Caroli IV.* filiæ successione dubiam redderet: quæ lis composita est 1328. *Philippus* heredes & successores habuit filium *Carolum II.* nepotem *Carolum III. f. nobilem*. Qui omnes *Eburovicensem* areolam, de qua §. 33. Navarræ tessera in parva quadruperta secundo & tertio loco componebant. *Carolo III.* 1425. mortuo successit filia *Blanca*, uxor *Ioannis infantis Aragonis D. de Pegasus*: Ex eo mater *Caroli pr. Viana*, principis doctissimi, quem novæ odia exerceerunt, ut pater eum custodire mandaret, unde pro eo Navarreni & Catalani arma miserunt, sed 1461. ante patrem extinctus est: Ob hanc causam patri successit filia, *Caroli* soror, *Leonora*, uxor *Gastonis C. Foxtii Princ. Bearncnsis*: sed sceptrum brevi tempore tenuit: & ad nepotem ex filio *Gastone VI.* præmortuo *Franciscum Phabum* transmisit, qui 1483. cælebs vita functus heredem habuit *Catharinam*, quæ *Ioanni* ex *Albretanis* proceribus nupsit, cum quæ eo regnum rexit, sed à *Ferdinando* expulsa amittit: jus inde delatum ad filium *Henricum*, patrem *Ioanna* celeberrimæ reginæ, quæ ex *Antonio Borbonio Vindocino*, cui ex eo Navarræ regis nomen, genuit *Henricum IV. Franciæ & Navarræ* primum iterum post aliquot secula regem. *Foxtia* gens cum regno potiretur in scuto bipertito hinc Navarrenum d'oyua gestabat, alibi in quadrupertito: Foxtiorum tres rubeos palos in solo aureo (creditur familia ex Aragonis s. Barconensibus, numero palorum tantum minor.) & Bearncnsium in laterculo aureo duos accas rubeas, cornibus, & tintinnabulis caruleis. *Albretanorum* illam dispositionem exhibet *Tarren. R. d'arm. p. 137.* Ut transversa linea scutum secaret, caput iterum duabus perpendicularibus in tres regiones, pes in quatuor alias divideretur: totique inponeretur parmula nova. Prima capitis area continebat Navarrenam tesseram, secunda gentile s.ymbolum *Albretanum*, quod est quadrupertitum & areolis duabus Franciis liliis sparsis, & duabus rubeis (*Rubeæ* vetus perhibetur tessera familiæ, quæ puro minio scutum tingebat ad morem avorum; ex quibus ipsi se cum Navarreni, vide §. 48. oriri perhibebant; laterculi Franciæ donum sunt *Caroli VII.* in favorem matrimonii, quod *Armandus Amanicus Albretanus* cum *Margarita Borbonia* 1368. contraxerat. vid. §. 39.) Tertia *Aragonicum* emblemata continebat: ob *Ioannem Aragonium*, qui ex *Blanca Navarræ* posteros genuit. Quarta seu inferioris ordinis prima area quadrifida *Foxtia* & *Bearncnsia* gestamina continebat. Quinta iterum quadruperta exhibet in 1. & 4. areola aurea leonem coccineum, secunda & tertia rubra leopardum erectum aurum vel iuxta alios argentum, falculis & lingua caruleis, quod est gestamen *Armeniacensium* Comitum. Sexta *Eburovicensem* tesseram refert. Septima vel ultima in decussim sceta superiori & inferiori parte *Aragonios* palos, lateribus castellum *Castiliæ* & leonem *Legionis* representabat: ob majores credo *Ioannis*. Parmula toti imposita *Bigeronum* s.ymbolum erat, nimirum aurea impressis 2. leonibus gradientibus rubeis, quorum falcula & lingua carulea.

Scutum
regum ex
Foxtis &
Albreta
nis.Navarra
Ferdinand.
Catholici
occupata.

§. L. Navarra ab anno 1512. regi Hispaniæ paret. Eo enim *Ferdinandus Catholicus Rex Hispaniæ*, ut regem Gallie Pontificis *Juli II. holtem* in Aquitaniâ conjunctis cum genere *Henrico IX. R. Angliæ* viribus adoreretur, per Navarram transiturus, transitu negato, occasionem arripuit invadendi regni, cui jam pridem homo alieni cupidus inhiabat; quod tanto facilius fuit, Joanne ab omnibus imparato, & Gallica auxilia frustra præstolato. Exortus tandem *Grammontanorum* & *Bellomontanorum* factionibus & disposito ad rebellionem à *Lericensi* populo conjuges reges omnino cedere regno, & in Beneaturnum se recipere coacti sunt, & præter exiguam portionem Navarræ, non nisi jus in reliqua suis, filio *Henrico*, nepti *Ioanna*, cujus filius *Henricus IV. Rex Galliæ* prætensionem regni domui intulit, transmittere potuerit. Confer historiam apud *Thuan. L. 1. pag. 22. Arn. Ferron. L. 4. pag. 81. Mart.*

Bellaj

Bellaj. l. 1. à pr. Et ex Hispanis *Æl. Anton. Nebriff.* historicus regius peculiari opere in duos distinctos libros.

§. Li. *Fundamenta Hispanorum*, quibus Navarra regnum jure à se teneri probare volunt, illa sunt (Confer. *Æl. Anton. Nebriff. histor. bell. Navarr. l. 1. in primis c. 1. ubi capita juris contracta, & Iohan. Lupus de Palacios Rubeos tract. de obtentionis retentionis que regni Navarra justitia. Allegatur & Pineda de regn. Nav.*)

Fundamenta Hispanorum in regnum.

1. *Negatus transitus*: cum via ex jure gentium sit cunctis mortalibus communis. Conf. exempla *Num. 21, 23. 1. Macc. 5, 46. 49.* Conf. etiam §. 1. *Instit. de serv. Grot. l. B. & P. 2, 2, 13.*

Negatus transitus.

Addunt alterum, quod validius stringat rationem: quod fœdus inter Ferdinandum & Catharinam iustum, ut hæc non posset in regno recipere præfidia Francica, nisi excidere jure regni vellet. conf. *Arn. Ferron. l. 4. p. 81.* Adde alius fœderis exemplum apud *Blondell. Geneal. Franc. P. 1. p. 18. 1. a.*

Sed respondent ad hæc Franci: 1. ut fœdus fecerint cum Hispanis Navarrei, quod non concessuri sint Gallis invadendæ Hispaniæ transitum, ita nec obligati, ut darent Hispanis, alio fœdere. vide *Arn. Ferron. d. l.* Interim in fœdere Blæncensi Jul. 1512. pacto sunt protestati, nihil in Hispania movere, & priora fœdera Hispaniæ in vigore relicta, sed ut ad partis neutrius injuriam Navarra pateret. Et quidem hoc fœdus cum fieret, neque adhuc ratihibitum esset, Albani exercitus jam in sinibus Vasconum erat. Certe de fœdere illo Ferdinando nondum poterat constare. vide *Blondell.*

Responsio Gallorum.

2. Nullum de non recipiendis Gallorum præfidiis fœdus factum; sed nec adfuerit illa præfidia.

3. Ferdinando brevior via in Galliam patebat. Sed & ciniquæ conditiones, quod transituri loca aliqua pignori petebant, viamque ingressi sunt nec expectato responso.

4. Exempla facta, adversus infideles quæ facta sunt, docent.

5. Joannes aliorum ratione vasallus Galliæ sine feloniam transitum concedere non poterat.

6. Transitus qui debetur gentium jure multas condiciones appositas habet, vid. *Grot. d. l.* ad quas se non obtulere Hispani. Potius hi transitu concessio petiere obtides, & ne iter interciperetur, ad reditum loca quædam tradenda. *Fr. Maced. propugn. l. 1. Gall. P. 2. g. 4. c. 3.*

7. Alterius fœderis scheda conficta. vide *Blond. d. l.*

2. *Ioannes Rex cum rege Galliæ à Pontifice declaratus schismaticus, & schismaticorum fautor, ac proinde hæreticus.*

Joannes Rex Schismaticus declaratus.

Hoc *Abanus* erga Pompelonenses apud *Nebriff. l. c. 6.* & *Ferdinand.* apud *Olhag. bist. C. Fox. l. 2.* urfit adversus legatos Joannis. Sic & *Papa* apud *Thuan. l. 46. p. 782.*

responsio.

Huic fundamento ita respondent Galli: 1. Periculosa hæc hypothesis omnium regum securitati. Nec concedenda Pontifici in regum, qui non vasalli sunt, temporalia potestas.

2. Alias Hispanicis contempere fulgura Pontificia.

3. Excommunicatum Joannem & regno spoliatum, ne quidem probari potest ab Hispanis. vid. *Blondell. d. l.*

4. Invasio Navarra facta ante fulminationem Pontificis adversus Gallos ipsos: us subducit calculum idem *Blondell. aff. rt. plen. geneal. Franc. P. 1. p. XVII. 4. seq.*

5. *Papa* pars & iudex ita fuerit.

6. Regnum non Joannis sed Catharinæ proprium.

7. *Capræ* auditori *Rotæ* à Pontifice ad se 1511. misso, reges Navarra responderant, se in unione Ecclesiæ vivere & mori paratos. Nec *Pisano* concilio ad hæserunt.

8. Teneretur vero *Papa*, si etiam excommunicatio justa foret, concedere legitimitis hæredibus regnum ademptum transgressori.

9. *Causa* odii *Papæ* Ravennensis clade efferati, & ob *Gastonis* nomen *Foxii* infesti, in *Ludovicum*, cujus quasi appendix quædam lis Navarra in iusta fuit.

10. Ferdinandi arte obtenta (si quæ fuit), hæc excommunicatio adversus eum, qui non læserat Pontificem. *Mariana ad 1512. L. 30. Suspecta Ferdinandi regis fraus erat, & paulatim in plures cepit manare rumor, eo annitente severum decretum & grave prodigiis; conjectura probabilis, quoniam diu penes se in arcano id diploma Pontificium occultavit.*

11. Sed & bulla adversus R. Franciæ nullius vigoris est, quia reges hi nequeunt excommunicari, nec regnum subijci interdictione: quod & sæpe declararunt Pontifices ipsi. *Conf. Limn. Not. regn. Franc. 2, 6. lit. kk. ll.*

12. Concilium Pitånium a Ludovico adversus Pontificem, non ex promisso convocantem concilium, convocatum diras Julii II. generosa obnunciatione revocit. *Thuan. L. 1. p. 31.*

3. *Blancam Henrico IV. R. Castiliæ nuptam & dein repudiatam, veneno sustulit Leonora soror, ut ad regnum ipsa veniret.*

Hoc quoque fundamentum ita elidunt Franci. 1. Blanca improlis nec ab ea jus Hispanis.

2. Non venefica Leonora, sed criminis hujus accusatur ab aliis Joanna Ferdinandi mater, quæ Carolo privigno sublato, Blancæ divortium procuravit.

3. Ferdinandus Leonoram, Franciscum Phœbum nepotem & Catharinam reges agnovit, & inaugurationibus interfuir.

4. Sed nec ob hoc factum posterijure exciderent.

4. *Germanæ uxoris nomine ad Ferdinandi regnum hoc spectare.*

Franci respondent: 1. Saltem Germana improli mortua jus hoc cessaret: & ea secundo marito idem quoque adferre debuerat.

2. Joh. Narbonensis pater Germanæ, agnovit Catharinam reginam, eique tantum litem intendit ob Fœxium Comitatum, Bigerronos, & alia in Gallia, quod essent mascula feuda; De quibus tractatum 1497. Cum Galto filius renovasset litem, iterum tractatum, ut & à Germana sorore ejus.

5. *Præscriptio.*

Huic obvertunt Franci. 1. Hæc interrupta 1516. tractatu *Noviodunensi*, quo promissa restituitio.

2. Bella continua Gallo - Hispanica impedivere Albretanos à persecutione juris.

3. 1545. per legatum Carolo V. demonstratum jus Catharinæ.

4. Alii subinde actus editi, quo Albretani & Borbonii jus suum non dimittere testati. *Conf. Thuan. L. 23. p. 1063.*

5. Accedit quod vulnus conscientiæ testati Hispani ipsi, in *testamento Caroli V.* apud *Thuan. L. 21. p. 947. & Philippi II. apud Thuan. L. 120. p. 509.*

6. Oblata aliquando satisfactio, apud *Thuan. L. 28. p. 38. 39.* Confer *Blondell. gen. Franc. T. 1. p. ** 2. b.*

6. Si addatur *securitas regnorum Hispania.* Unde *Nebriff. in præf. fatetur de Isabella Hispan. e*isemper curam infedisse, quomodo angulus à toto suo corpore divulsus vel permutatione vel dotis nomine vel alia quacunque ratione honesta in formam pristinam redigeretur.

Habet huic etiam quod regerat Gallia. Hæc enim si vera, non tamen justa est ratio. Constat certè Ferdinandum diu inhiasse, unde jam prius 1482. auxilio Bellomontiorum sub prætextu petendæ pro filio Joanne heredis Catharinæ fines regni occupaverat. Sed regina ob ætatem liberorum impari, & quod regnum viro opus haberet, excusavit se. De eo *Jovii L. 11. à pr. judicium: Cunctas belli rationes fœderumque jura vel cum pudenda mutata fidei labe & gravi sociorum injuria ad commodum suum referre erat solitus.* Ubi refert, quod ob ipsam hanc expeditionem adversus Navarrum Henricus R. Angliæ solus discrimini belli Gallici objectus, socero succensuerit.

Possit addi quod 7. *Rex Franciscus pactis Madrit. §. 20. & Crespiac. §. 47.* promissit, proprio jure si quod haberet abdicato, Albretanum quantum in sese sit ad cedendum prætensione sua inducere: nec adversus Hispanos jurare.

Verumenimvero ut de valore Madritentium pactorum nihil dicamus, Albretanos Franciscus non potuit suo private jure.

8. Alius juris etiam mentionem facit *L. Marin. Sic. de reb. Hsp. L. 8. in Ramir. 2. R.*

Arag.

Blanca
Navarrensis
Henr. IV.
Regi Castiliæ
nupta.

responsio

Germana
Fœxiorum
Ferdinand.
responsio.

Præscriptio.
responsio.

Securitas
Hispaniæ.

responsio.

Francisci I.
promissum.

responsio.

Arago-
norum &

Arag. & provocat ad illud L. 21. in R. Ferd. Cathol. Quod videlicet Navarra, qui eundem cum Aragonis regem Alfonso habuerint, hoc extincto & electo ab Aragonis eius fratre Ramiro, peculiarem sibi regem Gasiam Ramiro sumferunt. Unde ortum ait bellum; sed delectos tandem arbitros sex, ex utroque regno ternos, pro Ramiro pronunciaffe, ut ille rex efferet, & Gasias magister equitum.

Navarra
idem olim
regnum.

Sed reponunt Galli; post hæc tempora semper peculiare regnum Navarrenum fuit, & agnitionem est ab Aragonis ipsis. Confer *instrum. matrimon. Ramiri filia & Raim. Barchinon. ap. eund. Marinum.*

responsio.

§. 111. Vicissim fundamenta Gallorum, quibus regni huius sibi jus arrogat, illa sunt. (Pro his videndi *Cassan. recherc. L. 1. c. 4. p. 183. & seq. Serwin. T. 1. des actes notables & plaidoyés. p. 333. seq. Blondell. General. Franc. T. 1. p. 17. 3. b. & seq.* Hispanis potentissimum autoribus utens. *Fr. Maced. Propug. Luf. Gallic. P. 2. q. 4. p. 386. seq.*)

Funda-
menta
pretensio-
nis Gallicæ

1. *Successio hereditaria Henrici IV. in maternum regnum.*
2. *Injustitia invasionis Hispanica*, quam objectiones prius enarratæ evincere conatæ. Conf. *Thuan. L. 84. p. 172. ubi Doctoris Navarrae iudicium.*
3. *Iuris perpetua conservatio*, non tantum generalis pace *Serwin. §. 22.* & altera in *insula de Fajans. §. 89. 90.* sed & specialis, cum præter titulum *insignia* semper retenta, & regni postea junctæ.

Quin cum 1625. *Urbani VIII. Papæ* breve regi titulum R. Navarrae non adderet, non prius illud ratihibitum à curia, quam defectus suppleretur. *Munst. Card. Richel. T. 1. Sic & 1663.*

4. Addi potest tractatus *Noviodunensis 1516.* Quo promissam restitutionem probat *Blond. assert. General. Franc. T. 1. p. 14. 4. b.*

§. 1111. Quicquid vero de utriusque partis iuribus sit, occupatam ita Navarram Ferdinandus retinet, & factione *Bellomontana* res suas amplius firmat. Ut redderet compellatur, eas conditiones præscribit, ut quædam quæ restabant loca etiam traderentur, & vadis loco filius Henricus: ad hæc quando restitueret, suo arbitrio permitti petit. *Carolus V. tractatu Noviodunensi* pollicetur restitutionem, hac non secuta per *Andream Foxium Sparrensem* Galli 1521. regnum recuperant, sed brevi post denuo eiciuntur. vide *Bellaj. L. 1. pag. 18.* Inde *Bonnavetus Fontarabiam* capit, sed operæ aliud pretium non obtinet. id. p. 28. seq. Ex eo mansere in possessione Hispani, armis non turbati ob *Albretanorum*, (quibus & infidie structæ. vid. *Thuan. L. 36. p. 329.*) debilitatem. Regnum vero *Burgenfibus comitiis 1515.* cum *corona Castiliae junctum*, (quam conjunctionem Ferdinandus *testamento 1516. & 1518.* *Carolus Pinciae* confirmavit, animum nunquam restituendi hæc ratione testati,) atque munitiones magna ex parte dejectæ.

Quæ ex eo

§. 11V. Huius regni causa *telamonum*, angelorum, alter vexillum *Navarrenum*, altero ex dextris *Francicum* gestante, manibus tenet. *Lacina* etiam, quæ huic scuto debentur, auro & cocco pingendæ sunt.

Angelus
cum Na-
varreno
vexillo.
Torques
ordinum.

§. 1V. Scuto regio circumdari solent duo *torques ordinum duorum regionum S. Michaëlis & S. Spiritus.* De quibus *P. 1. c. 7. egimus.*

§. 1V1. Titulo non alio Rex utitur quam *Francia & Navarra*: quod multi mirantur, utpote præter aliorum magnatum morem. Est tamen videre, ubi aliqui reges quædam addidere. *Ludovicus XI. apud Limn. Not. Franc. 2. 6. pag. 446.* illo usus est: *Roy de France, Daupin de Viennois, C. de Valentinois & Diols, Provence, Forcalquier & terres adjacentes. Carolus IX.* in moneta illo usus est apud *Menestr. veris. art. du blas. c. 13. p. 153.* CAROL. D. G. IMP. ORIENT. FRANC. REG. Q. NEAP. REX. *Ludovicus XII.* in illa moneta, cujus adversa pars memorabilem epigraphen continet: *Perdant Babylonis women* (cujus numi mentionem facit *Thuan. L. 1. p. 31. & exhibet Luck. Syll. numism. p. 23.* sed cum *Thuanus* insignia *Neap. & Sicil.* impressa dicat, *Luckiana* sculptura *Francia* tantum exprimit,) hoc utitur elogio: LUDO. FRANC. REGNIQ. NEAP. R. In alio numo (ibid. ap. *Luck.*) LUDOVICUS D. G. FRANCORUM REX. Parte averfa: MLNI DUX, ASTENSISQ. DNUS. Prius 1506. (*Luck. p. 12.*) LUD. XII. FRANC. REX. IANUEQ. DOM. Iterum apud *Limn. l. c. Roy de Naples & de Jerusalem, C. de Provence, Forcalquier & terres adjacentes. Franciscus I. sc Regem Francia & Dn. Genuæ* (quod modo etiam in *Ludovici XII. titulo* observavimus,) dixit.

Titulus.
Tituli ali-
quorum
veterum
reges

Henricus III. Regem Franciæ & Poloniæ. Ab Henrico IV. constantius tituli: *Franciæ & Navarræ.*

Prætenſio
in Genuâ.
Hiſtoria.

§. LVII. Cum mentio *Genuæ* in titulis regis occurreret: operæ pretium eſt, illius controverſiæ hiſtoriam & partium fundamenta audire. Hiſtoria illa eſt: *Genua præcipua Ligurum civitas* (in quam jura Imperii ſalva vult durare *Celeb. Conring. de ſin. Imp. Germ. c. 23. p. 540. ſeq.* Conf. *Thuan. L. 61. p. 169.* ubi imperiales legati cavent præjudicium,) à multo tempore (neque tamen altius, quam ab anno 1100. ſuæ reipublicæ originem reperunt) interſtitiis diſidiis atque factionibus diſcerpta fuerat, ut tandem, quæ jugum domeſticum ferre amplius nequirit, ad exterorum dominationem conſurgere cogeretur, ſub quibus tamen non multo melius habita. Anno 1444. *Simonis Bucanigri* virtute priſtina libertas, excuſſo jugo *Viccomitum*, recuperata, & populares muneribus publicis gerendis admoti. Sed nec ita omnibus motibus aut factionibus præcludi potuit via, neque effici, ut civitas non egeret exterorum imperio vel protectione. Ita qui *Carolo VI.* ſe ſubmiſerant, ut & poſtea *Carolo VII.* deinde *Duces Mediolanenſes*, conf. *Bzov. Tom. 14. ad ann. 1353. n. 8. 9.* experiri principes coacti ſunt. Tandem *Ludovicus XII.* deſectò *Ludovico Sfortia*, ac poſtea *Paulo Novio* per rebellionem creato duce, qui capite luit, urbem iterum coronæ vindicavit, arcemque freni loco impoſuit. Poſt hunc *Oſt. Fulgoſius* nomine *Franciſci Regis* rempublicam gubernavit. Iterum *Genua* *Francis* erepta eſt, cum 1522. *Proſper Columna* nomine *Caroli V.* à factione *Adornia* ac *Flisæ* advocatus ad deditionem eos coëgiſſet. Hoc in ſtatu ad annum 1528. res permanſit, donec à *Fulgoſio* copiis à *Lautreco* attributis ad obſequium cogeretur. Sed paulo poſt *Andræ Auria* defectione ad *Cæſareas* partes reſpublica pertracta eſt, & libertati reſtituta. Vid. *Thuan. L. 12. p. 568. ſeq. L. 61. p. 151. Natal. Com. L. 25. p. 554.*

Funda-
menta
Franciæ.

§. LVIII. Prætenſionem regis Gallicæ ediſſerit *Thuan. L. 12. p. 568. Caſſan. reſerech. l. 2. c. 4. p. 591.* Fundamenta Gallorum ſunt, præter *Caroli M.* jus, qui Lombardico regno everſo, *Liguriæ* etiam imperavit, in reges *Franciæ* ex *Caſſani* mente tranſlatum.

1. Quod ſe ultro 1390. miſſis legatis *Carolo VI.* ſubjecere. Conf. *Thuan. L. 12. p. 568. P. Æmil. l. 10. pag. 320.* Miſſus tum *Bucicaudius* prætor, qui cum præſidio receptus eſt.

Huic rationi firmandæ probat *Caſſanus*, eos nemini, nec imperio, ſubjectos fuiſſe (ſed *Thuan. L. 12. p. 568.* imperio ſalvum jus ſervaviſſe, cum *Carolum VI.* patronum adſciſcerent, aſſerit) & ob hoc licet illis, ſui poteſtatem majoris boni cauſa aliis committere, pari jure quo quis ſemetipſum vendere poteſt.

2. Cum interim in fide *Ducis Mediolanenſis* fuiſſent, ægerrimeque ferrent, ſuo periculo & ſudore parva ad *Ducis* ſolus commodum & decus referri, à *Duce* iterum deſciſcunt, & in libertatem ſe vindicant 1437. ſed dein 1458. obſeſſus ab *Aragoniis Petrus Fulgoſius*, quem defendere non poterat principatum, iterum regi Gallicæ tradidit, cujus nomine præfuit urbi *Ioannes Andegaviſis.* *Paul. Æmil. l. 10. pag. 330. 331. 337.*

3. Cum iterum *Mediolanenſes* ad ſe pertraxiſſent *Genuam*, ejus tamen nomine præſtiterunt homagium regi *Franciæ*, ut *Iob. Galeacius* ſolutus 50000. ducatis *Ludovicus XI.* nomine, qui eos ob perſidiam & animi levitatem deteſtabatur, *Comineo*, hoc ipſo teſte *l. 6. c. 1. & l. 7. c. 2.* præſtiterit. Conf. etiam de *Ludovico Sfortia*, apud eundem *Comin. d. l. 7. c. 2.* Apud eundem *l. 8. c. 4. & l. 8. c. 15.* quædam de conatibus pro recuperanda *Genua.*

4. *Ludovico XII.* regi 1499. *Genua* iterum *Baptiſtini Fulgoſii* operâ adducitur, ac *Philippus Ravenſteinus* iis imponitur, *Fulgoſii* conſilio res eorum moderaturus. *Ferrounus l. 3. p. 38. 1502.* Rex urbem ingreſſus eſt, & iterum ea in clientelam ipſius ſe dat, ut dies, quo intraſſet Rex, annuo feſto celebraretur, decernens pag. 61. 62. Inde 1507. *Genua* deſicit, quodam *Paulo Novio* *Duce*, ſed paulo poſt recipitur, & hic ex fuga retractus luit capite. *l. 4. p. 66.* Urbs etiam adverſus *Venetos* atque *Julium Pontificem.* p. 70.

5. *Franciſco* rege *Oſtaviano Fulgoſio* denuò ſe ducatu abdicans, ejus nomine republ. adminiſtrandam ſuſcipit. Iterum 1528. urbs deditionem facit, accepto gubernatore *Thruvulſio*, paulo ante quam *Andræ Auria* ad *Cæſarem* deſiceret. (Confer *Bella. l. 3. p. 94.*)

§. LIX. Verum libertatem suam Serenissima Respublica illis fundamentis & juribus Jura quibus libertatem ruentur Genuenses, fatuetur, quæ tantum tangam. Sunt autem ista

1. Carolo VI. & VII. se submisisse, nulla ad posteros obligatione.
2. In protectionem se dedisse, non imperium obtulisse: quod cum Galli invaderent, etiam illius jus merito perdidisse. (Excipiunt Galli, aliud loqui formulas pactorum; & ob protectionis jura toties ingratitude & rebellionem temerata, merito ipsum imperium ad eos translatum, quos læterant.) Conf. Zyp. 3. 14. p. 300.

3. Renunciatum juri à R. Gallie pace *Madrid*. §. 8. & quamvis induciis *Nicaensibus* servata iterum §. 7. jura integra: postea tamen pace *Castell. Camerac.* §. 24. Rex eos in amicitiam recipiens abdicasse videtur prætensionem. Similiter 1575. Rex Gallie rebus *Genue* turbatis legationem eò misit, & de republica vicina & amica, cujus libertatem tueri paratus sit, sollicitum se ostendit. *Thuan.* L. 61. p. 161. seq.

4. Præscriptio.

§. LX. Tentavit quidem 1547. statum iterum turbare *Ioh. Ludovicus Fliscus*, ut *Thuan.* L. 3. p. 127. & *Natal. Com.* L. 3. p. 53. memorant, à Gallis instigatus. Sed & hic suo nomine principatum invadere malebat, & in ipso conatu oppressus est. Successit aha conjuratio *Ciboana*, non felicior; nec non morus periculosissimus 1575. De arcano *Henrici I.* consilio, & quæ inter Ludovicum XIII. ac Ducem Sabaudie agitata sint. vide *Capriat.* L. 1. p. 49. L. 8. inprimis p. 638. 645. Ex eo tempore nec tentatam quidem *Genue* libertatem legisse memini.

CAPUT XXV.

Com. Fuggeri.

ARGUMENTUM.

1. Origo familia.

2. Lilia gentilia.

3. Com. Kirchberg & Weissenborn.

4. Quando ad Fuggerios.

5. Galea.

6. Lines Severini Fuggeri, Helfenstein, Gundelfingen.

7. Unde prætensio.

§. I.

Comitum & Dominorum *Fuggerorum*, à *Joanne Fuggero* originem trahit, qui Augustanus civis 1370. factus est, & *Jacobum* genuit, qui ex Mercatore Consiliarius Imperatoris factus *Vlricum* & *Georgium* genuit, quos primos *Maximilianus Augustus* 1504. *Barones* creavit. Ab hoc amplissima progenies ad nostra usque tempora durat, in varias distincta lines. Ex eo Comitum quoque accessit axioma & plurimæ cum Illustrissimis Germaniæ familiis affinitates. In Sveviæ circulo possessiones eorum sunt non contemnendæ, & ob eas inter proceres locus. Alia etiam in Austriacis ditionibus possident.

§. II. Scutum quo utuntur quadrifidum est, ut videre licet in *Wapentb.* L. p. 19. *Lilia gentilia.* Primam & quartam quadram occupant symbola stirpi propria, nempe arcola perpendiculariter secta ceruleo & auro colore, impressa duobus liliis iisdem coloribus alternatis. *Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 377.* Hoc dicitur à *Friderico III. Imperator* donavit 1473. cum *Treviros* iturus Augustæ moraretur. *Theod. Hering. de jur. insign. c. 6. P. 6. p. 370.* Ubi *Joannis Sambuci* addit carmen:

Lilia Fuggeris donans certissimus auctor,
hæc, ait, æternum non modo vere tuli.

Quicquid & addiderit virtus tempusque serenum,
compositis sit idem jus. sit honorque, volo.

Spes fuit, hanc cumulant virtus & fama perennis,
arma domus propriæ hæc nobilitatis habent.

Divitias virgo dedit, haud temerarius error
fortuna, idque docet largior usus opum.

Nam quibus hæc causis veniunt, commercia digna
orsibus, & laudis nomen habere soles.

De familiæ origine & incrementis hinc inde *Martinus Crusius annal. Svec.* P. 3. L. 5. c. 9. p. 279. L. 8. c. 19. p. 470. L. 9. c. 8. p. 508. c. 14. p. 527. L. 10. c. 2. pag. 547. L. 11. c. 13. p. 638. 639.

C. Kirchberg & Weillenhorn.

§. III. Secundus quadrans *argenteus Æthiopsiam nigras indutam vestes, coronatam, crinibus sparsis, manibus tiarâ Episcopalem gestantem*, & tertius *rubeus tria cornua venatoria argentea continet*. Huic Comitatum *Kirchbergium & VVeissenhorn* notari ex *Wapenb.* P. 2. pag. 21. liquet. Comitatus ille non procul Ulmâ situs feudum est Austriacum, & saos olim Comites peculiare habuit. Ex ea mentio fit *Ostonis & Hermanni* fratrum, qui cœnobium Benedictinum in *Wiblingen* non procul Ulmâ ad Ilarum amnem fundarunt, & liberalissime dotarunt 1099. Ex ea gente *Eberhardus* Episcopus Augustanus electus est 1404. Ultimus demum marium vita excessit 1510. *Philippus*, singulari animi fortitudine præditus & tanto membrorum corporis robore, ut unico digito clavum ferreum infingeret parieti: ut est apud *Henning. Theatr. geneal. IV. Monarch.* P. I. p. 377.

Quando ad Fuggerios.

§. IV. Qua ratione ad Fuggeros devenerint hi Comitatus ex *Martino Crusio* audiamus, qui *annal. Svecic.* P. 3. L. 9. c. 13. pag. 526. *Eodem anno (1504.) Maximilianus idem Vianam s. Weissenhornam, Kirchbergensemque Comitatum, ad se jure fiscoali transfecit (viro adhuc, sed sine liberis, ultimo ibi Comite Philippo, certæ et per vitæ tempus pensionem assignata) triennio post, anno sc. 1507. Ulrico, Georgio & Jacobo Fuggeris pro 70. florenis nullibus ad annos 10. oppignoravit. Ad quam oppignorationem cum amplior fors accessisset: tandem illa pignora ad Georgii filios Raimundum & Antonium devoluta sunt: & iisdem una cum insignibus & titulo Baronum privilegioque eundem auri & argenti hereditario 14. Nov. 1530. in comitiis confirmata. Celeberrimus v. *Petrus Lambecius* perhibet, ex *Fuggeris* primum cum fratre *Georgio Ulrico* Baronem & Dominum in *Kirchberg & Weissenhorn* à *Maximiliano* creatum. Facit vero eorum mentionem occasione *bibliothecæ Fuggerianæ*, quam *Raymundus Caroli V. & Ferdinandi Consiliarius* cepit, *Philippus Edoardus* in primis auxit, & *Albertus 1655.* Imperatori vendidit.*

Galez.

§. V. Galeæ scuto huic incumbunt duæ; quarum prior *Fuggeria* coronata inter *cornua caruleum & aureum lilium iisdem coloribus sectum* sustinet: Altera *Kirchbergia hermanni æthiopsiæ nigro indutum, & mitra episcopali argentea redimitum, crine tortili aurata*, ostentat. Lacinia isthinc auro & caruleo colore, hinc argento & atro tinguntur.

Linea Severini Fuggeri Helfenstein. Gundelfingen.

§. VI. Uti lineæ plures sunt, ita quæ à *Severino*, qui primo seculi hujus anno decessit, descendit, auctiori scuto utitur, cujus typum *Fürst. Wapenb.* P. 3. p. 9. exhibet sub titulo *Graf von Severin*. Illud quadripartitum præter parvulam mediam *Fuggeriam* gentilem, in secunda area *Kirchbergiam*, in tertia *Weissenhorniam* tessellatam exhibet. In primo vero laterculo *Elephas Helfensteiniorum*, & in extremo *baltheus sinister abscessis ramis asperatus Gundelfingia* dynastiæ representatur. Ita etiam prioribus galeis *Fuggeriæ & Kirchbergiæ* potiori loco dextra additur *Helfensteinia*, cui *elephantis* caput & collum imponuntur. De illis *Helfensteinii* symbolis eo capite agitur, quod Comitum istorum scutum continet.

Unde præteritio.

§. VII. Jus horum laterculorum est à *Catharina Helfensteinia Severini B. Fuggeri* conjugæ, *Ulrici C. Helfensteinii* filia, *Rudolphi* sorore, cujus nepos *Henricus 1626.* familiam clausit. Unde cum femellarum jam videretur jus valere, præter alias etiam hi *Fuggeri*, quod sibi deberi credebant, eo symbolo testari voluere.

CAPUT XXVI.

Bar. Gaymannii.

ARGUMENTUM.

1. *Familia origo.*

2. *Scutum.*

3. *Apex.*

§. I.

Familia origo.

Per illustres stirps *Baronum Gaymanniorum* in Austria à multo tempore floret: in primis in provincia *supra Anasum*, ubi *Gallspach* & *Traseneck* possederunt: in inferiori autem *Rositz* & alia obtinuerunt. *Bucelin. Germ. stemmatograph.* P. 3. pag. 51. à *Joanne Gaymanno*

Gaymanno orditur, *Stephani* patre, *Ortolphi* avo, qui 1490. claruerit. Verum ante hos 1373. vixit *Henricus Gayman*, maritus *Ernardi Nussdorferin*, quæ dein *Andree Polheimio* nupsit. 1451. vixit *Gohardus* & 1463. *Stephanus*, qui cum aliis teste *Gerh. de Roo Hist. Austr.* L. 7. f. 274. interlegatos *Alberti VI.* Archiducis *Tulnam* missos fuit.

§. 11. Scutum eorum repræsentatur *Wapenb.* P. 1. p. 36. transversè sectum, superior parte *argentea* inferiori *nigra*: ita tamen ut *pinna* in corde clypei *argentea* in nigram regionem scuti protendatur: Superiorem verò regionem argenteam ornat *aureum solum quercinum.* (ein gelb Eichenblat / so im halben obern weissen theil des Feldes / auß dem halben untern zinnenweiß ausgebogenen schwarzen theil entspringt.) Olim verò viri imagine, qui totum quercinum gestaret, uti dicuntur.

§. 111. Galea incumbit coronata, ex qua protenduntur duo cornua ex nigro & argenteo juxta scuti pinnatam sectionem, singulis verò cornibus exterius terna quercina adherent folia. Lacinia sunt utrinque nigra, hinc auro, isthinc argento reductæ.

CAPUT XXVII.

Com. de Geyerspurg.

ARGUMENTUM.

1. Familia Geyserorum de Osterberg.

2. Scutum.

3. Galea.

§. I.

Illustissimi Comites à *Geyerspurg.* prius *Barones Geyer de Osterberg* dicti, ex *Franconia* derivantur, in qua nunc etiam superest equestris familia *Geyserorum*, quæ tamen alio planè scuto utitur (vid. *Wapenb.* I. pag. 103.) *caruleo* videlicet cum capite & collo herci ex *argento*, *cornibus auratis.* Venere verò aliqui in *Austriam* sub *Maximiliano I.* alii sub *Ferdinando I.* & dynastiam *Osterberg* (cujus omnibus communis est titulus) inde *Hauspurg, Harts, Arburg, Heimdorf, Mollenburg, Sitzenthal, Wolfstein, Grellendorf, Gleiß* in inferiori *Austria* acquisiverunt. Primum *Euclein Germ. Stemmatoz.* P. 2. lit. H. 6. nominat *Vitum Geyr de Zeisberg* ex *Franconia*, qui 1370. claruerit, pater (vel frater) *Joannis*, tum *Oswaldi*, quo natus *Bartholomæus* intimus *Consiliarius* *Friderici III.* Imp. circa 1430. Hoc nati *Joannes* 1502. *Austriæ* immigravit; *Adamus* autem *Maximiliani* in superiori *Austria* fuit vicarius. (*Umswald ob der Ens.*)

§. 11. Scuto apud *Sibmach.* *Wapenb.* P. 1. pag. 34. quadripartito utuntur, cujus areola prima & quarta *aurea vulturem* nigrum *expansis alis volaturientem*, secunda & tertia *carulea aur camstellam, insistentem tricipiti* (vel bicipiti) *colliculo rubeo* continet. Prior tessera gentilis est, ipso indice nomine. Stella vel ex gratia concessa, vel dynastiarum *Osterberg* notat.

§. 111. Galeæ imponuntur duæ, quæ primæ atæ respondet tegitur corona, cui pileolus ducalis rubeus inferitur, orà reducta argentea, & semicirculis aureis in medio coronæ clausæ constructus. Ei insitit vultur scutarius. Altera galea tegitur diademate tortili ex auro & cyano, & sustinet inter duo cornua, quorum prioris superior pars, posterioris inferior *caruleo* colore tingitur: reliqua cornuum & quæ inter ea apparet stella scutaria auro ornantur. Lacinia dependent ex priori aurea & nigra, ex hac aurea & cyanea.

CAPUT XXVIII.

Girones Duc. Ossuna.

ARGUMENTUM.

1. Familia Petrus & lineæ.

2. Ducis Ossunæ scutum.

3. Castilia & Legionis tessera.

4. Cisnero. Portugal.

5. Apex.

§. I.

Gironum familia ex vetustissimis *Hispaniæ* recensetur, utpote cui *Rodericus Comitis* *Salvi*, qui 991. vixit, attribuat. Demum gens defecit in *Teresa Girona*, quæ *Martino Vasquez de Acumia* nupsit, ex eo mater *Alfonsi*, cui *Gironis* datum nomen, quod filius *Petrus*, à quo *Duces de Ossuna*, & ex alio filio *Joanne*, cui à matre *Pacheci*

agnomen, nepos *Alfonſis Telles* autor *Dominorum & Comitum de la Puebla in Monſalvan*, ſervarunt atque ad poſteros tranſmilerunt.

Ducis Oſſunij ſcutum.

§. II. *Ducis Oſſunij*, qui gentis caput, inſignia ita deſcribit in gratiam *Petri Telles Gironis* Chiſſetius Eq. A. V. n. 313. Scutum tranverſè diviſum. Pars ſuperior *Celeſtiberico & Legionenſi* ſymbolis ab ſummo bipertita. Inferior *quaternis manicis ſupra & infra mutilis ex auro & minio* impreſſa (manche & aliè en chef & en pointe de quatre pieces. vel apud *Sammarth* mantelee alizee en chef & en pointe de quatre pieces, d'or & de gueules, vel apud *Paillot* p. 672. emmenché de deux pieces & deux demies d'or ſur azur.) Scuto circumductus *limbus* triplici teſſellarum ductu auri & minii vermiculatus cum impreſſis quinque *ſcutulis Luſitanicis*.

Caſtiliæ & Legionis teſſera.

§. III. *Caſtellanum & Legionenſe* ſymbolum, niſi pro mera gratia habeatur, tribui poteſt matrimonio *Roderici Conſalvi* ex *Girombus* Comitum *Toleti & Aſturiz* circa 1100. atque *Sanctiæ* filiaz *Alfonſi VI. Regis Aſturiz & Legionis*. Iterum *Rodericus* major domus Regis *Ferdinandi*, qui 1256. vita functus eſt, ſecundam uxorem habuit *Beſengariam* f. *Lupi Diaz de Haro*, *Domini Biſcayæ* ex *Vrraca* f. *Alfonſi IX. R. Legionis*. Porro *Petro* *Girone* etiam, qui 1466. vivis exceſſit, ſponſa fuerat *Iſabella* f. *Ioanna* infans *Caſtiliæ*, quæ dein *Ferdinando* *Catholico* regi nupit.

Ciſnero, Portugal.

§. IV. *Limbum* ex familia *Ciſnero* aſſumptum perhibent: rationem vero non fatiſ capio. *Portugalica* ſcutula exiſtimarim ſervare memoriam matrimonii inter *Martinum Vaſquezium de Acunna*, ex priori uxore *Tereſia* *Girona* *Gironum* ſatore, & alteram conjugem *Mariam* ſilium *Ioannis* *infantis Luſitaniz* ex *Conſtantia* *Caſtellana*.

Apex.

§. V. *Galea* incumbit coronata, ex qua crumpit equus argenteus, & laciniz circumvolitant ex auro atque minio.

CAPUT XXIX.

Domus Gonzagea, Duc. Mantuæ, &c.

ARGUMENTUM.

1. Ducis Mantuani ſcutum.
2. Gonzagarum ortus, *Varia* linea.
3. Mantua. Ejus Domini. Controverſia de Ducatu poſt *Vincentii* Ducis mortem.
4. Gonzagea teſſera. *Lombardica*.
5. *Montisferratum*. *Marchionum* ſeries.
6. *Cauſa Montisferratenſis*.
7. *Merita*. fundamenta & hiſtoria ejus à *Capriata* deſcripta.
8. *Novæ* controverſia à Ducis *Franciſci* morte ob filiam *Mariam*.
9. Controverſia poſt mortem *Vincentii* Ducis. *Bellum*. *Pax* *Ratiſponæ*. *Tractatus Cleraſcenſis*.
10. *Familia* *Palaologa*, vel *Imperium Orientis*.
11. *Imperium* *Conſtantinopolitæ*.
12. *Aragonis* pal.
13. *Montisferratum*. *Saxonice* teſſera.

14. *Barrum*.
15. *Hieroſolyma*.
16. *Vincentii* Ducis diſpoſitio.
17. *Nivernenſis* rami ſcutum. *Nivernenſis* ſucceſſio.
18. *Henrica* *Clivia* *Nivernenſis*.
19. *Clivia*. *Prætenſio* *Clivorum*.
20. *Marcanus* *Com*.
21. *Arteſia*. *Hujus* ſucceſſio.
22. *Brabantia*. *Prætenſio* in eam *Gonzagarum*.
23. *Burgundicæ* teſſera.
24. *Retelia*. *Ejus* ſucceſſio.
25. *Albvetana* domus. *Succeſſio* *Nivernenſis* in ea.
26. *Alenſonium*. 27. *Apex*.
28. *Telamones*. *Torques* ordinis *S. Sacramenti*.
29. *Alia* diſpoſitio ex *Varennio*.
30. *Ex* *Gelioto*.
31. *Aliarum* linearum ſcuta.
32. *Vepaſiani* *Gonzagea* *Columna*.

§. I.

Duc. Mantuani ſcutum.

Sereniſſimus Mantuanus *Dux* familie *Gonzagea* caput eſt: & teſte *Sammarth*. *L'èſt de l'Italie*. T. II. c. 6. p. 630. 631. ſcuti utitur diſpoſitione quadrupertita. Prima quadra & quarta (*Mantuana*) argentea eſt inſignis rubea cruce pedata, comitibus quatuor aquilis nigris, quarum roſtra & crura coccorubent. Crucis medio incumbit alia *parmula*, duabus perpendicularibus & totidem tranverſis lineis inter ternos laterculos diſtincta: Primus rubeus aquilam expanſam coronatam auream, orientalis imperii dæmya, refert: Secundus rubeus *Lombardie* *leonem* aureum, lingua & ſcalulis nigris continet: tertius *Gonzagus* aureus & nigris ſciſcis exaratur. In ſecunda tene quartus *Conſtantinopolitanus* rubeus crucem auream comitibus quatuor *igularis* vel *Græcis* ejusdem metalli repræſentat. proximus aureus *Aragoniorum* quatuor palos rubeos oſtentat: ſextus argenteus *cephalo* rubeo *Montisferratum* denotat. In extrema ſerie ſeptimus *Saxonum* *trabes* & ſertum *rutaceum* exhibet: octavus *Barrenſis* *caruleis* *cruciculis* aureis *brachiaris* & in imo ſpiculatis incerto numero ſparſus, nullos *barbatulos* aureos duos *tergis* obverſis, *dentibus* & oculis argenteis,

argenteis, continet. Ultimus *argenteus Hierosolymitanus cruce patibulata* inprimetur *aurea*, quatuor junctis *cruciculis ejusdem metalli*. Secunda & tertia *quadra* secatur linea transversa. *Superiorem* quadre partem tres linee perpendiculares in quatuor areolas distinguunt. *Prima coccinea scutulo argenteo in corde impressa carbunculum radiatum aureum, nodatum, liliatum & smaragdo in medio instructum & in totam aream protensum exhibet*, *Civica* notanda: proxima *aurea* *Marcanam fasciam terno ductu ex argento & nino* *desseilatam* ostendat; tertia *lilis Franciscis* imponit *lambellam quadrifidam rubeam, Arctelia* designanda: ultima hujus ordinis *nigra* *Brabantia leonem aureum* geflat. Quadrarum harum duarum inferior pars in tres areolas dispescitur. *Prima* denotanda *Burgundia liliis Franciscis circumdata limbum coco & argento segmentatum*. Secunda *Reselana rubea sria rastella dentata sexies aurea* complectitur. Tertia *Albretano Orwallium* *deiqua* complectitur, videlicet duas *quadras caruleas liliis Franciscis insignes & duas rubeas limbo striato argenteo cinctas*. Toti incumbit *Francica* *parmula liliata a limbo rubeo, cui impressi* *otto nami Byzantini argentei, circumdata, quod Alenfonium* *symbolum* est.

§. II. Ipsam familiam quod concernit, deduci amat ab *Hugone* quodam, qui uxorem *Gonzagorum ortum* ex *Corradorum* f. *Gonzingorum* Longobardicæ prosapia habuerit, unde filio *Gerardo Gonzingi* nomen f. *Gonzaga*, qui investituram ab *Adelberto* propinquo 1009. tantquam immediatè subjectus Imperio acceperit. Ipsum *Hugonem* verò filium constatuunt *Hugonis C. Provinciae & Italiae* regis, qui *Lotharii III.* filius, *Lotharii II.* regis nepos, *Lotharii Imperatoris* pronepos fuerit, & 946. vita excefferit. Quà ratione ex *Caroli M.* pro sapia ortum hi traherent. Eidem *Hugoni* fratrem assignant, *Sigfridum Ostobertum* *M. Tusciae*, à cujus nepote *Azone IV. Atestino*, marito *Chuniza Guelphicae* heredis, *Brunsvicenses & Atestinam* totam gentè derivant. A *Gerardo Gonzingo* undecimo gradu distat *Aloysius* f. *Ludovicus Gonzaga*, qui sub *Carolo IV.* 1329. *Capitaneus Mantuae* factus est. Hòc geniti præter alios *Guido, Feltrinus, Conradus, Ioannes* novarum linearum factores. Posteriorum descendentes peculiaribus titulis insignitos non vidi. A *Feltrino* *Comites Nubolaria* f. *Nubularia* descendunt. *Guidone* autem, qui item *Capitaneus Mantuae* fuit, natus *Ludovicus*, hòc *Franciscus* item *Capitaneus Mantuae*. Hujus filius *Ioannes Franciscus* primus *Marchio Mantuae* à *Sigismundo* creatus est 22. Sept. 1433. pater *Ludovici*: hic tres iterum ramos ex se dedit, genitis *Friderico, Iohanne Francisco, Rudolpho*. Huic ortum debent in primis principes *Castilionei*, isti *Principes Bozoli, Duces Sabioneta, Dom. gazoli*. Illo iterum natus est *Franciscus Marchio & Ioannes* fater *Marchionum Gonzagarum, Dom. de Veskovaro*. *Franciscus* pater est *Friderici II. & Ferdinandi*; A *Ferdinando* descendunt *Duces guastalda: Fridericus* à *Carolo V.* 1530. 8. Apr. ad *Ducale fastigium* evectus, & primus *Mantuae Dux* fuit. Inter hujus filios *Franciscus II.* prole caruit, *Ludovicus* ab uxore *Nivernis* in *Francia* (ubi fortunarum sedem collocaverat) *Dux* fuit, medius *Wilhelmus Dux Vincentinum* iterum *Ducem* genuit, *Eleonora* & *Ferdinandi II.* Augusti uxoris, tum *Francisci II. Ferdinandi* (prius *Cardinalis*) & *Vincentii* ducum patrem. Ex his non nisi primus filiam reliquit. Qui nunc rerum potitur *Carolus IV.* ex *Ludovici Nivernis* posteritate ejusq; abnepos est, & amitam *Eleonoram* *Ferdinandi III.* Imp. viduam, proamitam *Aloysiam* *maritiam* duorum *Poloniae* regum *Vladislay & Joh. Casimiri* conjugem habuit.

§. III. Scurum propositum quod concernit, prima & quarta *quadra Gonzagis, Mantuanae & Montisferratenfis* symbola, reliquæ duæ *Nivernis* continet. *Primum* *deiqua* est *crux cum aquilis*, *Mantuae* genuinum decus, quod *celios. indic. arm. p. 56.* à *Joanne Francisco* primo *Marchione* loco veteris gentilis *scuti nigri tribus arctibus argenteis, cornibus & tintinnabulis appensis aureis* insigniti, asluctum perhibet. Porro *Mantua* a *celebris* *Lombardiae urbs Bonacolsis* aliquamdiu paruerat, donec *Rinaldus Passarimus Bonacolsus*, qui *Mutinam* etiam imperio suo adjecerat, & *Mirandulam* solo æquaverat, ab *Aloysio Gonzaga* militibus medio in foro 1329. interficeretur: cum *Aloysius* ille summa cum populi voluntate gubernationem *Reip. Mantuanæ* suscepit, Imperium ea *Vicarius*. Quà dignitate deinceps filius & nepos functi. *Johanni Francisco Marchionis ætina* ab Imperatore *Sigismundo* concessum jam diximus. Ejus etiam donum *aquilas cum cruce* perhibent. *Joannes Franciscus* inter quatuor filios *Ludovicum, Carolum, Alexandrum, Joannem Lucidum* ditiones divisit. Sed solus *Ludovicus* liberos suscepit, atque ita ad hujus posteros redire omnia. Circa *Ducatum* hoc seculo controversia fuit, *Vincentio* *Duce* 1627. sine liberis extincto. *Carolus Nivernensis* agnatus, cujus filius *Carolus Franciscus* quoque gener erat, & in cujus verba *Mantuanos* jurare *Dux* moriturus jufferat, *mos possessionem ducatus* sumserat. Itaque *Sabaudus* & neptis causam agere videbatur & propriam §. 9.

Gonzagorum ortum.

Variz li. nca.

Mantua.

Ejus Domini.

Controversia de Ducatu post Vincentii Ducis mortem, vid. infra propriam §. 9.

proprium præntensionem circa Monserratum repetebat: *Hispani principem Gallie clientelarem in vicinia Mediolani ægrè admitterebant: Ferdinandus Dux Gussalda agnatus ad se spectare successorem postulabat, quod Nivernenses armis adversus imperium gestis cæse indignos reddidissent: Imperator quod ad se cognitio spectaret, & se neglecto Nivernensis possessionem adiisset, misso Joanne Comite Nassoviæ, ut ditiones in suas manus relinqueret & iudicis sententiam expectaret, postulabat. Vide Capriat. histor. Ital. L. X. p. 87. seq. Gramond. hist. L. 18. p. 782. seq. Inde bellum, Sabaudia occupata, Casalibus oblatione frustranea & Mantua astu intercepta clarum. Demum 1630. Ratisponæ pax conclusa, ut Carolus Dux Nivernia veniam à Cæsare precatus Ducatum Mantuanum à Montisferratensem reciperet, Duci Sabaudia redderentur sua & inde Rex Gallie prædicia deduceret. Brachel. hist. L. 4. p. 161.*

Gonzaga
tesera.

§. iv. Scutulum crucis medio impostum duorum generum areolas continet, ex quibus reliquæ Montisferrati successorem respiciunt, duæ autem Mantuanis antehanc fuere convictæ, atque adeo illis etiam lineis usurpantur, ad quas Montisferrati non est delapsa successio. Hæ sunt secunda *Lombardica*, & tertia *Gonzagea*. Hæc familiaris est. Illa *Lombardica*, forte ex eo, quia Mantuanus principatus non ignobilis Lombardicæ pars est.

Lombardica.

Montisferratum.
Marchionum series.

§. v. Cum reliqui laterculi ad successorem *Montisferrati* referendæ sint, de ejus jure aliquid dicendum. Alibi diximus de origine Montisferratenium Marchionum ex *Alamo Saxone*, quorum hæreditas ab *Iolanta f. Violanta Guilelmi VII.* filia ad *Andronicum Palæologum* Constantinopolitanum Imperatorem delapsa est. Hoc nati *Michael* reliquos ex se Imperatores orienti dedit, usque ad Constantinum XV. sub quo Constantinopolis in potestatem Turcarum venit, *Theodorus* autem ex materna hereditate *Marchio Montisferrati* fuit, & 1338. decessit. Hoc geniti *Violanta Aymonis C. Sabaudia* uxor, cum promisso si mascula progenies deficeret successio, & *Ioannes II.* pater *Ottonis, Joannis III. & Theodori II.* Hic genuit *Joannem Iacobum*, cujus filii *Joannes IV.* à Comite Sabaudia captus ab eo investituram accepit, *Wibelmus* filium habuit *Blancam Mariam* Caroli I. D. Sabaudia conjugem, ob cujus dotem nova controversia, & *Bonifacius* pater fuit *Guilelmi* atque *Joannis Georgii*. Ille filium & successorem habuit *Bonifacium*, qui 1530. equo lapsus successorem reliquit patruo *Joanni Georgio*, qui 1533. extinctus istam *Palæologorum* lineam clausit: herede nepte, *Bonifacii* germana *Margareta, Friderico Gonzaga* Duci Mantua 1531. nupta.

Causa
Montisferratenis

§. vi. Joannis Georgii morte *Sabaudia* Dux non uno titulo (de quo argumento in cap. de Sabaudis) successorem quæsit: verum controversia ad iudicium Imperatoris delata: *Carolus V.* Imp. in cujus ut sequeltri potestatem ditio concesserat, contra *Carolum*, de se quidem bene meritum, pro *Mantuanum* Genæv 1536. 3. Novembr. pronuntiavit. Inde 1559. in pace ad *Castellum Cameracense* conclusa *Mantuanum* denuo Marchionatus restitutus est: Ita sonant verba §. 21. *Et se restituerat au Duc de Mantone entierement le Marquisat de Montferrat sans rien reserver ny deservir d'iceluy de ce que lesdits Seigneurs Roys Catholique & Treschrestien ou qui que ce soit de leur costé en occupent presentement; demeurent en son entier audit Duc le droit & action qu'il a sus iceluy, ses appartenances & dependances: sans prejudice toutes fois des exceptions ou actions qu'autres y peuvent avoir: lesquelles par qui ce soit ne se pourront poursuivre que par voye de justice & non par la force.* Quod ita reddo: Restituatur etiam Duci *Mantuanum* Marchionatus *Montisferrati* integer, sine ulla reservatione vel detentione ejusquam, quod in illo reges Catholicus & Christianissimus vel quicumque ille sit ipsorum nomine in præsentiarum possident: ut Duci plene permaneat jus & actio, quæ habet super eum, ejus appertinentias & dependentias: quo tamen nihil præjudicetur exceptionibus & actionibus, quæ aliis competenter; sed ut eas nemini quicumque fiscaliter quam via justitiæ non autem vi persequi liceat.

Merita,
funda-
menta &
historia
eius à Ca-
priata de-
scripta.

§. vii. Cæterum quæ tam historiam illius iudicii quam sequentia concernunt, vix æque explicare nossem, quam à *Ioh. Baptista Capriata* explicata sunt, deductis etiam utriusque partis juribus. Unde universam illam *Capriata* ex L. i. huc transferre sed in latinum idioma converteriam operæ pretium fuerit. In hunc ergo sensum ille: *Monserratum à Dominis Gonzageis Ducibus Mantuanis hodie possessum, cum jam tunc ad S. Imperium spectaret, ab Ottone I. Imperatore genero Alamo & descendentiibus ejus utriusque sexus feudo concessum est. Cum mascula linea diu durasset, tandem ter-*

*minata est in Violanta filia Guilelmi V. cognomento magni & sorore Joannis ultimi
 Alamidarum. Hac nupta Andronico Palæologo Imperatori Constantinopolitano,
 successorem huic principatus dedit Theodorum suum & Andronici secundogenitum, &
 hujus posteros. Post aliquod tempus Theodorus filiam Violantam nomine elocavit Ai-
 moni tum Sabaudia Comiti, dori adjiciens (uti prætenderet, dumcesso posteri) dispersam
 conditionem, quocumque tempore mascula progenies deficeret, ut successio Monferrati de-
 laboretur ad Violantam hæcque extinctâ ex ea genitos. Cum ergo 1533. in Joanne Georgio
 Palæologo masculi ex Theodoro oriundi defecissent, Carolus II. tum Sabaudia Dux ex
 Violanta ortum trahens successione hujus ditionis sibi tribuere capit, exclusurus etiam
 Margaritam Friderici D. Mantuani conjugem, quæ Guilelmo II. fratre majore Joh.
 Georgii nata patris morte in possessione Monferrati mansit, & tanquam sibi proprium
 & paternum contra Carolum Sabaudum tutata est. Allegabat Carolum primam præ-
 tensionis rationem, cum ipsæ & Margarita aequè Theodoro ortum traherent, Monferrati-
 tum autem ex masculina in femininam transire debeat lineam, se lex prærogativa
 Margarita præferendum, licet gradu cognationis & successione ultimo possessori Joh.
 Georgii proprii. Ita dicebat, omnibus legibus successione similitum feudorum Marchio-
 naliū & primogenitura in similibus casibus definitam. Alterum fundamentum allega-
 bat prædictum nuptiale pactum, cujus vigore ipsæ, utpote descendens ex Violanta, vel
 alii femina vel per lineam femininam ad Theodorum genus referenti antehaberi mereat-
 ur. Præsidium etiam quarebat in testamento Blanca filia & hæredis Guilelmi I. Pa-
 læologi Marchionis Montisferrati sine masculis defuncti, quæ Carolo I. D. Sabaudia con-
 junctâ, cum demum moreretur, testamento hunc Carolum III. Ducem universalem here-
 dem nominaverit. Unde tanquam ei Patris sine masculis morte successio in hanc ditionem
 debita fuisset, inferebat in se hac institutione unversali transmissa esse eadem successione
 jura. His tribus rationibus Carolus ad univ. saltem successione Montisferrati aspirabat.
 His aliam junxit particularem prætensionem in bene magnam partem ejusdem regio-
 nis, quæ anno 1435. à Joh. Jacobo Palæologo & Joanne filio donata Amedeo I. Duci Sa-
 baudia, eodem die ab hoc isdem qui dederat teudo iterum concessa sit, quo ipsi & posteri
 agnati fruerentur, quibus in Joh. Georgio omnino extinctis, contendebat istam partem ad se
 tanquam supremum principem sine dubio ullo relapsum esse. Econtra Margarita allegabat
 ad se tanquam proximam heredem patris ultimi Domini pertinere successione Mon-
 tisferrati: negans sexum virilem ulla dispositione legali præferendum esse proximitati
 gradus: etiam quando successio feudi ex descendente masculinis alio transit. Multis
 etiam rationibus in dubium revocabat veritatem pacti matrimonialis, & quod exhibe-
 batur instrumenti ab adversario producti. Et quicquid de eo esset assererat, quod pactum
 hujusmodi maxime sine consensu Imperatoris non valeat in præjudicium hujus successione,
 qua per aliam quam Theodorum ad se delata esset. Domine Blanca testamentum nullo lo-
 co contendebat habendum, cum nunquam jus in ditionem hanc habuerit, à superstitibus
 masculis agnatiū Palæologis exclusâ; eo minus ergo cum sine sobole moreretur, testamento
 excludi feudo potuisse agnatos, quæ ipsa testatrice potius jus habebant. Donationem præ-
 terea Joh. Jacobi & Joannis Palæologorum dicebat sua natura nullam esse & contra feu-
 dorum indolem: præterquam quod etiam vi extorta fuerit ab Amedeo eo tempore, quo
 Ioannes primogenitus Ioannis Jacobi ad festum invitatus in Pedemontium, ibi dein capti-
 vus desensus fuit: unde Ioannes Iacobus obtinenda libertati filii, Ioannes autem propria,
 coacti fuerint concedere voluntati eorum, in quorum manus Ioannes imprudens incide-
 rat. Sed & eandem donationem post 30. annos amplio & solenni decreto à Friderico Im-
 peratore revocata esse. Quibus rationibus cum causa Margaritæ prævaleret, Imperator
 Carolus V. qui tanquam supremus Dominus & iudex feudi post mortem Joh. Georgii
 possessionem sequestri nomine susceperat, ordinavit, ut liberè ei tanquam legitima heredi
 restitueretur: rejectis nominatim tribus Ducis actionibus in univ. saltem successorem:
 probata autem illa, quæ ex testamento Domine Blanca postulabat dotem 80000. du-
 catorum: quorum solvendorum gratia jus dabat in meliorationes regionis, quas at-
 tulisset Marchio Guilelmus pater ejus. Quod vero attinebat donationem olim factam in
 favorem Amedei Sabaudia, sine alia definitione reservavit utrique parti jus suum, quod
 postero tempore deduci posset. Tali sententia nec animis nec prætensionibus omnino satis-
 fecit Imperator: Carolo Duce existimante, hunc pro Margarita & Friderico pronun-
 ciasse ex status ratione, & ut principes Itali in æquilibrio potentia inter se retinerentur,*

suâ singuli inferiores: atque ita ne Carolus Pedemontio & Monferrato junctis Mediolanensem Ducatum viribus aquaret: quod de Margareta & Friderico timeri non poterat, quos possessione ditionum inter se non coherentium possibâ simpliciter à Mediolanensi dependere necesse foret. Contra Fridericus, quique huic studebant tacite conquerebantur, tanquam non altâ ratione causa donationis in lite producta indecisa relicta sit, quam ut prætensionibus inter partes nondum extinctis, in Italia servarentur vivaciora & tutiora studia atque affectus pretendendum erga negotia & commoda judicis sui communis. Nihilofecius cum acq̄scescerent illi sententia Margarita & Fridericus, provocavit ab ea tanquam temporis rationi accommodatiori quam meritis & justitia causa insentiori, ut ferebat, Dux Carolus. Vnde cum gravatum se opinaretur, ad ipsum Imperatorem appellavit, quæ appellatio etiam admissa est: cum vero res in longum protraheretur, à Cesare obtinuit rescriptum, ut tempus præscriptionis rationes ejus non extingueret, nec terminus proseguenda appellationis exspiraret. Cumque foris videretur tempus tali molimin non idoneum, contentus tali decreto supercedit prosecutioni litis in judicio: maxime quia paulo ante à Francisco omni Sabaudia & fere Pedemontio exutus, ipse, & filius Emanuel Philibertus magis cogitabant de recuperatione amissorum bellica, quam de judiciali persecutione eorum, de quibus cum Friderico jure experiebantur. Interim hæ contentiones duos hos principes & successores in perpetua tenuerunt diffidentia, ut & deinceps Carolus Emanuel Dux, cum obtinisset 1587. à Rudolpho Imperatore aliud decretum, quo non modo prætensiones adversus lapsum temporis munebantur, verum etiam quantum opus erat confirmabantur, conjunctus præterea archæ affinitate Philippo II. Regi Hispania, cujus secundogenitum Catharinam duxerat, Duci Vincentio Margaritæ nepotem non exiguam moverit suspicionem, ne occasione similium decretorum & præsidiorum aliquo modo suffutare vellet antiquas prætensiones, ejusque infestare ditiones. Vnde securitatis gratia ex fundamentis extruxit castrum Casali urbi vicinum & fere contiguum. Hic status erat causæ, cum 1612. Franciscus Dux moreretur, à Capriata de-

Novæ controversiæ à Ducis Francisci mortis ob sitium Mariam.

§. VIII. Mors illa Francisci novam controversiam peperit, cum Mariam filio- lam reliquisset, successorem autem haberet fratrem Ferdinandum Cardinalem. Nant Mariæ causam suscipiebat avus Carolus Emanuel D. Sabaudia, eam Montisferrati hereditate ferens, qualis etiam in aula Hispanica declarabatur, quod principatus per fæminam Gonzagis apportatus non alio jure ex ea domo iterum abire posset; & cum successio liberis primo debeatur loco, sine distinctione sexus alios ab his propinquos excludi: quod aliis, etiam regnorum in primis Hispanicorum, exemplis doceatur. Verum Mantuani merito opponebant, quod fæminis, nisi torâ masculâ progenie extinctâ non sit locus, quod etiam exemplis in ipso hoc principatu monstrabatur. Quamvis autem initio videretur à Sabaudis non nisi jus Mariæ, & ut hujus tutela ac custodia penes avum aut tertium aliquem, non verò patrum esset, intendi: nihilofecius ipsiusmet Ducis simul renovabatur prætentio, præter Blanca dotem & usuras ejus ad 800000. ducatos numeratas, repetitis rationibus antiquis. Denum ad arma ventum, & Dux Sabaudia Ducatum Montferratensem aggressus est. Cum verò & Cæsaris autoritas & reges Franciæ ac Hispaniæ æque desiderii Sabaudi obstarent, coactus est occupata Cæsari & Hispaniæ regi restituere, à quibus Mantuanus recepit.

Controversiæ post mortem Vincentii Ducis vid supra §. 3.

§. IX. Iterum 1627. morte Vincentii Gonzagæ Ducis nova contentio exorta, cum succederet agnatus Carolus Nivernensis Dux, in cujus filii fidem ante mortem ille subditos adegerat, nec non eidem Mariam ex fratre Francisco neptem desponderat: cum avus Dux filio Cardinali illam destinaret. Imperator etiam Nivernensis successionem non favebat, sed in suas ut supremi judicis manus ditiones controversas consignatas malebat, ut liberè de illis quomodo justum foret disponderet. Mariæ quoque & Nivernensis hereditatem dubiam reddebat Vincentii soror Margarita Lotharingica vidua, quæ fratri propinquior majori jure ad se quam Mariam successionem spectare contendebat. Sed & Mantuanum Ducatum sibi deberi postulabat Ferdinandus Gonzaga D. Guasfalda agnatus, excluso Nivernensi, quod adversus imperium militasset conf. n. 3. Sed & veteres repetebat rationes Sabaudus. Cum hoc fædus Hispani percusserrant, ut ille Trino, Alba, Sandamiano & aliis Pedemontio vicinis acceptis, reliqua ab his occupari pateretur. Inde bellum apertum, quo Montferratum ab Hispanis & Sabaudis expugnatum, Casalia solo ob virtutem Toirassii, frustra à Spinola obieto. Altera parte

exercitū

exercitu in Italiam misso ipse Imperator Mantuanum Ducatum invadebat, ut demum à Gallasio ipsa urbe Mantuana capta Nivernensis Placentiam secedere cogeretur. Interim hujus defensionem Rex Franciæ Sabaudum magna ditionum parte exuerat. Demum Ratisponæ 1630. indignè ferentibus Hispanis conclusa pax, qua Nivernensi principatus conceditur, Sabaudia autem Duci Trinum & tantum terrarum Monferrati, quod sufficeret redditibus 18000. scutorum annuis: Guastaldo in Mantuano principatu, ut 6000. scutorum redditus haberet: Lotharinga, quod arbitri pronunciarent. Inde 1631. scutatus conventus Clerascensis s. Querasensis in Pedemontio, ad executionem pacis destinatus. Ubi Pancirollo nuncio Pontificio & Julio Maçarino officia interponentibus 18000. scut. cum de valore scutorum inter partes non convenisset, ad 15000. reducuntur. Ita verba sonant: *Ut Dux Sabaudia, successores ipsius, principes & principisse familiares, pro omnibus juribus & rationibus, priscis aut novis, quæ possent aut poterunt habere, in ducatu aut terras Mantuæ aut Montisferrati (quibus sese abdicant, per quas-cunque amplissimas formas, in commodum Ducis Mantuani & ipsius successorum) acquiescent 15000. scutatis aureis, qui solvantur districtibus aequivalentibus, quemadmodum patet in transactione particulari & à legatis amplissimis subscripta.* (Pact. Gall. pag. 230.) Alias condiciones minutiores huc transferre operæ pretium non est: sed nec enumerare loca conficiendæ illi summæ assignata, nisi quod in illis Trinum & Alba erant. Inde 1648. in Monasteriensi pacis tractatu de novo Clerascensis tractatus confirmatus, & debitum 490000. aureorum, quos Sabaudus Mantuano solvere debebat, à Rege Franciæ in fereceptum est. Additur: *Cæsarea Majestas decenter requisita concedet Domino Duci Sabaudia unâ cum investitura antiquorum feudorum & statuum, qualem inclita memoria Ferdinandus II. Duci Sabaudia Victori Amedeo concesserat, investituram quoque locorum, ditionum, statuum, omniumque jurium Montisferrati, cum appertinentiis, quæ illi vigore prædicti Tractatus Clerascensis, nec non executionis inde subscriptæ decretæ & remissa fuerunt, sicuti quoque feudorum novelli Monfortis, Sinii, Moncherii, & Castelletti cum appertinentiis, juxta tenorem instrumenti acquisitionis ab eodem Duce Victore Amedeo factæ sub 13. Oct. Anno 1634 & congruenter concessionibus seu permissionibus, nec non approbationibus Cæsareæ Majestatis, cum confirmatione quoque omnium & quorumcumque privilegiorum, quæ Sabaudia Ducibus hæcenus indulta fuerunt, quotiescunque à Domino Duce Sabaudia requirerentur & postulabuntur.* Eodem tractatu jubetur Dux Guastaldo castrorum Reggioli & Luzzara cum suis territoriis & dependentiis possessionem Duci Mantuæ restituere, reservatis tamen eidem juribus pro 6000. scutorum annuorum, quæ prætendat: de quibus agere & judicio experiri coram sua Cæsarea Majest. valeat adversus Ducem Mantuæ. Ita terminata est controversia illa, tot moruum origo, cuius historiam hæc causâ prolixius enarrare visum fuit. Cæterum an tantum utile dominium, an aliquid amplius Imperator concesserit? vide tractantem *Conring. de finib. Imp. Germ. c. 23. p. 508. 509.* Ex his verò patet, quam longè illi aberrent, qui tradunt, in instrumentis pacis Galliz omnia loca, actiones & jura Montisferrati cum omnibus pertinentiis Sabaudia Duci concessa esse, cum tamen pleraque in potestate Mantuani relicta sint. Allegat *Limn. Jur. publ. v. 14. 15.* qui pro Sabaudii jure scripserint *Antonium Fabricum*, in consultatione de Montisferrati Ducatu, *menoch. consil. l. vol. 1. Propositoribus autem Socin. jun. consil. 77. vol. 1. Paris. consil. 22. & 23. vol. 1. Cozadin. consil. 8. crat. conf. 9. l. 1. Alciat. resp. 199. Rol. à Valle conf. 3. vol. 1.*

§. x. Cum ita viderimus, quo jure Montisferratense scutum suo inferat Gothi- zaga, nunc laterculos eos spectantes considerare oportet. (Cont. clypeum *Margari- ta Palæologa* usitatum in *Brianvill. jeu d'arm. pag. 89.*) Primus cum aquila aurea notat vel, quod *Brianvill. jeu d'arm. pag. 82.* cui filii accedant lubens cederem, *Palæologorum* familiam, vel ut communiter explicant, *Imperium Orientis*. Nam quod vidimus posteriores Montisferrati principes ab *Andronico Palæologo* descendebant *Imperatore Orientis*: quæ familia ultima ex Christianis Constantinopolim tenuit usque ad Constantinum XV. qui imperium 1453. cum vita perdidit. Ejus verò ex fratre Thoma nepos *Andreas* despota *Imperium Orientis* *Carolo IX. 1494.* donavit. Deinde dicitur 1502. testamento heredes scripserit *Ferdinandum & Isabellam Reges Hispaniarum.*

§. xi. Eodem spectat *crux igravaris 4. vel literis B.* stipata: quam *Constantinopolitano imperio* itidem tribuunt. *Varren. R. d'arm. P. I. pag. 148. civitati Constantinopolitana* ascribit hanc notam. Interpretatio literarum illarum istam dant (*Haping. de jur.*

Pax Ratisponæ.

Tractatus Clerascensis.

Familia Palæologa, vel Imperium Orientis.

Imperium Constantinopolitano.

insign.

in sign. c. 6. n. 1195.) βασιλεὺς βασιλείων βασιλευσίων βασιλείων. vel quod concinnius videtur apud Brianxvill. *jeu d'arm. p. 90.* βασιλεὺς βασιλίων βασιλεύων βασιλείων. *Rex regum regnans super reges.* Addit: *Quelques uns attribuent ces titres à la vanité de ces Emperours. J'aymerois mieux croire, que c'estoit à la croix de Iesus Christ, qu'ils rendoient cet honneur, le reconnoissant par elle le souverain de tous les princes de la terre.* Hoc est: Quidam titulos hostribuunt vanitati istorum Imperatorum. Mallem ego credere, quod honorem hunc habuerint cruci Jesu Christi, quem ea agnoscebant supremum omnium terræ principum. Certè titulus hic jure soli Salvatori nostro debetur. 1. Tim. 6, 15. Apocal. 17, 14, 19, 16.

Aragonii palii.

§. xii. Sequitur ordine quinta areola Aragoniis palis insignis. Jus exinde repeto, quod *Ioannes II. Montisferrati Marchio* uxorem habuit *Elisabetham* cogn. *Esclarmondam Jacobi III. ex Aragonis Balarum regis ex Constantia Alfonsi Regis Aragonia* filiam: quam pridem *Carolo V. R. Franciæ* destinatam 1358. *Joannes* duxit cum juris in *Baleares* acquisitione.

Montisferratum. Saxonice Saxonibus. Alrami primi Marclionis, Ottonis Imp. agnati. tesseræ. Baurum.

§. xiii. Proxima areola ipsum symbolum *Montisferratense* continet, de quo plura ut addam non est opus. Septima quadra *Saxonice* δαγμα exhibet, ob originem ex *Saxonibus Alrami* primi *Marclionis*, *Ottonis* Imp. agnati.

§. xiv. Qui sequitur *Barrensis* δαγμα continet laterculus. Hic debet *matrimonio Theodori II. ex Palæologis Montisferratenfis Marchionis & Ioanna Roberto I. Duce Barrensi* natæ, 1393, vel 1400. contracto. Cum enim hæc ultorum Ducum fuerit foror, res digna visa, ut memoria in clypeo conservaretur.

Hierosolyma.

§. xv. Ultima hujus ordinis areola *Hierosolymitanas cruce* continet. Hujus ex eo ratio est, quia *Guilelmus Marchio* cognom. *Longaspata Sibyllam* filiam *Almerici Andini R. Hierosolymitani* uxorem habuit, pater *Balduni V. postmodum regis*, qui à vitrico *Guidone Lusitano* 1183. sublatus est, regno ex eo ad *Luliniam* delato. *Guilelmi* etiam frater *Conradus Marchio Isabellam Almerici Regis filiam Sibylla* sororem uxorem habebat, cuius nomine *Guidoni* obtulit, & *Tyri* regni fixit sedem: demum filiam reliquit *Mariam*, quam heredem titulorum & jurium *Hierosolymitanorum Ioannes Brenensis* duxit, & eà causâ armis *Palæstinam* invasit.

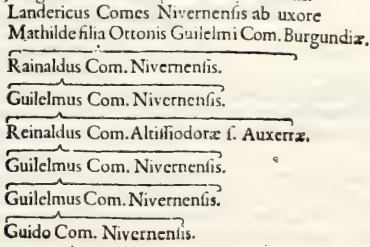
Vincenii Ducis dispositio.

§. xvi. Fuit scutulum cruci *Mantuanæ* impressum: & quidem illis symbolis solis contenti erant, qui ante *Nivernensem Mantuæ* imperarunt: ut tamen videas nonnunquam ordinem laterculorum paulo alium fuisse: ita apud *Ioh. Luc. Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 260.* *Vincenii Gonzagæ* Ducis illa legitur dispositio, ut parmula media completeretur hæc serie symbola, Imperii Orientalis, *Lombardiæ, Gonzagarum, Hierosolymorum, Aragoniæ, Montisferrati, Saxonicæ, Barri, Constantinopoleos.*

Nivernensis rami scutum.

§. xvii. Ad quadram scuti majoris secundam & tertiam accedamus, quæ à *Nivernensi* ramo assumpta est, ob aliquot matrimonia. Cum verò *Nivernensis* principatus (cui comitatus & pariatas dignitas 1459. concessa est, & confirmata 1464. 1505. Sed *Ducale* axioma à *Francisco I. 1538.*) post alias possessiones ferè primarium in *Galliis* patrimonium fuerit, juvat hic exhibere *Nivernensium* successionem, quæ præ aliis ferè sæpius ex una in alterâ gentem per matrimonia transivit: Quod verò *Nivernensis* nulla areola in scuto conspiciatur, argumento est, vel nullum *Nivernensibus* peculiare fuisse δαγμα, vel vetustate ejus memoriam exolevisse. Nam quod apud *Gelios. indic. armor. in addit. p. 660.* *Nivernus* datur in area cærulea plinthiâibus auteis confita leo ejusdem metalli, *Burgundiæ Comitum* potius est symbolum.

Nivernensis successio.

A I

A)

Agnes heres Nivernenfis,
Uxor Petri Curteniacy, qui dein Imperator Constantinopoleos.

Mathildis Curteniacy Com. Nivernenfis & Tonnerenfis.
Uxor Hervei III. Dn. de Donzy.

Agnes de Donzy C. Nivernenfis.
Uxor Philippi de Francia.
II. Guidonis Caftilionii C. Sanpauli.

II. Jolanda Caftilionia C. Nivernenfis, &c.
Uxor Arcibaldi Junioris Dn. de Bourbon.

Mathildis Borbonia Com. Nivernenfis, &c.
Uxor Eudis Burgundi.

Jolanda Burgunda Com. Nivernenfis.
Uxor Joannis Triftani de Francia.
II. Roberti III. Com. Flandriae.

Ludovicus de Flandria C. Nivernenfis & Retelanus.
Uxor Joanna f. Hugonis V. Com. Retelani.

Ludovicus Com. Flandriae, Nivern. &c.
Uxor Margareta f. Philippi longi R. Franciae Com. Artesiae & Burgundiae.

Ludovicus Malanus C. Flandriae, &c.
Uxor Margareta f. Joannis III. D. Brabantiae.

Margareta Comes Flandriae, Burgundiae, Artesiae, Nivernii.
Uxor Philippi D. Burgundiae.
II. Philippi de Francia Duc. Burgundiae.

Philippus de Burgundia, Com. Nivernii & Retelii.
Uxor Bona f. Philippi Artesii Com. d'Eu.

Joannes de Burgund. titulo Dux Brabant. &c.
Uxor Jacobe d'Ailly.

Elifabetha Burgunda, heres Nivernii, Eufii, Retelii.
Uxor Joannis Ducis Cliviae, Com. Marcae.

Engelbertus Clivius, Com. Nivernii.
Uxor Carola f. Joann. Borbonii Com. Vindocini.

Carolus Clivius, Com. Nivernii.
Uxor Maria, filia Joannis Albretani, Dn. d'Orval.

Franciscus Clivius Dux Nivernii.
Uxor Margareta f. Caroli Borbonii Ducis Vindocini.

Henrica Clivia Nivernenfis.
Uxor Ludovici Gonzage.

§. xviii. Ex hoc schemate multa patebunt ad areolarum explicationem faciendam: quas jam fingulas examinabimus. Si quis verò *Henrica* atavos ataviasque uno conspectu videre velit, quærat in nostri *Theatri Nobil. Europ. progenolog. Auctar.* seu P. 3. ubi pag. 5. plene exhibentur.

§. xix. Primus ex his laterculis est *Clivius*. Nam Henrica Ludovici Gonzage uxor ex *Clivius* profata fuit. Cæterum de Clivii alibi c. 13. n. 8. diximus. *Joannes Clivia Dux*, à quo Henricam descendisse modo vidimus, filius erat *Adolfi I. Cliviorum Ducis*: cujus pater *Adolfus Cliviae comitatum* ob matrem *Margaretam Cliviam*, pluribus eandem successionem sibi arrogantibus, Caroli IV. Imperatoris gratia nactus erat. In

ejus posteris ille ducatus hæsit ad principium usque hujus seculi, quo 1609. *Joannes Guilelmus* masculorum ultimus extinctus hereditatem dubiam reliquit. Cujus controversiâ passim, inprimis in scuto Brandeburgico, Palatino & Saxonico, mentionem fecimus & faciemus. Cæterum *Carolus Gonzaga* Henrici filius, qui eo tempore vivebat, inter alios prætendentes suum quoque nomen professus est. Rationes erant, quod *Engelberto Clivio abavo* à fratre non alia fuerit attributa hereditas, quam pauca in Belgio loca. Unde ut satisfiat, omnia jura postulare. Neque *prescriptione* petitionem hanc exclusam dici posse, quia semper contradicium fuerit. His rationibus respondebant *Johannus Guilelmi sorores* & earum mariti ac liberi, se privilegio Caroli V. Imperatoris ad successionem habiles redditas & munitas: unde non teneantur ad discussionem, jure necne illud concessum sit: sed eum qui in dubium hoc vocet, perpetuò indicto silentio repelli. Sed & reponebant, Engelbertum non omni hereditate exclusum, utpote cui *Comitatus Nivernensis, Retelanus* & alia in Francia à matre bona concessa sint, us conditionibus, quibus necdum sit satisfactum. Tum fore intolerabile, si Engelberti bona ad descendentes ex filia potuerint transferri, non idem verò jus Joannis posteritati relinquatur. Demum ipse Carolus litem deseruit, & talis judicialiter declaratus est.

Marcanus
Com.

§. xx. Proxima areola *Marcanum d'ayna* est. Ex *Marcanis* enim Clivii orti sunt, cum quibus etiam eandem originem habuisse creduntur. Porro *Marcanus* comitatus nunc in potestate est Electoris Brandeburgici.

Artesia.
Hujus suc-
cessio.

§. xxi. *Artesia* sequitur quadra. Artesia Belgii provincia, Picardia, Flandria, Hannonia & Cameracensi ditione conclusa, inde originem habere dicitur, quod *Isabella* filia *Baldvini Hannoniæ & Flandriæ comitis*, eam marito *Philippo II. Regi Franciæ* attulerit: unde *Ludovicus*, qui dein inter reges octavus eo nomine numeratus est, *primus Comes Artesia* dicitur: hinc ejus filius *Ludovicus IX.* fratri *Roberto* Comitatum concessit, à quo peculiaris *Artesiorum* linea: Eo genitus *Robertus* cognomento *bonus* 1302. moriens reliquit filiam *Mathildam Osbelini* f. *Orthonis Com. Burgundia* uxorem, & ex filio *Philippo* præmortuo nepotem *Robertum*. Cum inter hos contentio esset, pro *Mathilde* judicatum est, quod in Artesia *jus representationis* locum non haberet. Restitit quantum potuit *Robertus*, sed causa cecidit 1309. 1318. Ab eo verò, cum ad Anglos se recepisset, & contra patriam illos incitaret, gravia regno illata damna. Cæterum *Mathildis* & *Orthonis* conjugio nata est *Joanna* heres comitatum, uxor *Philippi V.* cogn. Longi R. Franciæ. His genitæ *Joanna* uxor *Eudis IP. D. Burgundia*, unde filius & nepos, quorum utriusque *Philippi* nomen, Artesiæ comitatum tenuere, & *Margareta, Ludovici C. Flandriæ* uxor, ad quam Joannæ posteritate extinctâ hereditas delapsa est. E Flandricâ familia cum aliis hic quoque comitatus ad *Burgundos* delatus est. Cæterum *Clivii* jus hujus laterculi gestandi, & ob illam *Margaretam Flandricam* Artesiæ Comitem, *Philippi Burgundi C. Nivernis* matrem, & ob hujus conjugem *Bonam* f. *Philippi Artesii, Com. Eufiani*, Castellabilis Franciæ, Caroli Artesii gentis ultimi sororem, obtigit.

abantia.
mensio
cam
Gonzaga
m.

§. xxii. *Brabanticus* leo proximum locum obtinet: In hunc *Ludovicus Gonzaga* uxoris nomine adhuc 1381. jus suum scripto, quod *Joannes Chandonus* *Matiscomensis* composuit, publicavit: cujus rationes ita in compendium contrahit *Thomann L. 74. p. 707. 708.* *Philippum* auidem vulgo dictum *Joannis regis*, qui in *Anglia* decessit, quartum numero filium patris beneficio *Burgundia*, quæ *Philippi Burgundonis* morte regi obvenerat, anno c10 cccclxi. ducem creatum; postea *Caroli V. fratris* favore subnixum etiam *Margaritam Ludovici III. Flandriæ Comitis & Margaritæ Brabantine*, quæ *Joanna amita principatum Brabantia, Limburgi, & Antverpia* Domina unica heres erat, filiam, ac prout se ferè universi Belgii heredem in uxorem duxisse, nuptiis summa magnificentia ac latius Gandavi anno octavo post, xliii. Kal. Quintil. celebratis; quo ex conjugio tres filii nati sint, *Joannes, Antonius, & Philippus*. Sic autem amplissimam eam hereditatem postea inter filios ex utriusque parentis voluntate divisam esse, ut *Joannes* grandior natu ditiones omnes à *Ludovico III. avo* profectas cum paternis principatibus acciperet; *Brabantia, Limburgi, Lothericæ & Antverpia* principatus *Antonio* alteri filio cederent, ita ut si sine liberis masculis decederet, *fidecommisissimè* jure ad *Philippum fratrem* devolverentur, ea de re *Bruxellis instrumentum publicum* confectum fuisse III.

Kal.

ejus posteris ille ducatus hēsit ad principium usque hujus seculi, quo 1609. *Joannes Guilelmus* masculorum ultimus extinctus hereditatem dubiam reliquit. Cujus controversiā passim, in primis in scuto Brandeburgico, Palatino & Saxonico, mentionem fecimus & faciemus. Cæterum *Carolus Gonzaga* Henrici filius, qui eo tempore vivebat, inter alios prætendentes suum quoque nomen professus est. Rationes erant, quod *Engelberto Clivio abavo* à fratre non alia fuerit attributa hereditas, quam pauca in Belgio loca. Unde ut satisfiat, omnia jura postulare. Neque *præscriptione* petitionem hanc exclusam dici posse, quia semper contradictum fuerit. His rationibus respondebant *Johannis Guilelmi sorores* & earum mariti ac liberi, se privilegio Caroli V. Imperatoris ad successionem habiles redditas & munitas: unde non teneantur ad discussionem, jure necne illud concessum sit: sed eum qui in dubium hoc vocet, perpetuo indicto silentio repelli. Sed & reponebant, Engelbertum non omni hereditate exclusum, ut potest cui *Comitatus Nivernensis, Retelanus* & alia in Francia à matre bona concessa sint, us conditionibus, quibus necdum sit satisfactum. Tum fore intolerabile, si Engelberti bona ad descendentes ex filia potuerint transferri, non idem verò jus Joannis posteritati relinquatur. Demum ipse Carolus litem deseruit, & talis judicialiter declaratus est.

Marcanus
Com.

§. xx. Proxima areola *Marcanum* δᾶγμα est. Ex *Marcanis* enim Clivii orti sunt, cum quibus etiam eandem originem habuisse creduntur. Porro *Marcanus* comitatus nunc in potestate est Electoris Brandeburgici.

Artesia.
Hujus suc-
cessio.

§. xxi. *Artesia* sequitur quadra. *Artesia* Belgii provincia, Picardia, Flandria, Hannonia & Cameracensi ditione conclusa, inde originem habere dicitur, quod *Isabella* filia *Baldolini Hannoniæ & Flandriæ comitis*, eam marito *Philippo II. Regi Franciæ* attulerit: unde *Ludovicus*, qui dein inter reges octavus eo nomine numeratus est, primus Comes *Artesia* dicitur: hinc ejus filius *Ludovicus IX.* fratri *Roberto* Comitatum concessit, à quo peculiaris *Artesiorum* linea: Eo genitus *Robertus* cognomento *bonus* 1302. moriens reliquit filiam *Mathildam Othelini C. Othonis Com. Burgundia* uxorem, & ex filio *Philippo* præmortuo nepotem *Robertum*. Cum inter hos contentio esset, pro *Mathilde* judicatum est, quod in *Artesia* jus representationis locum non haberet. Restitit quantum potuit *Robertus*, sed causa cecidit 1309. 1318. Ab eo verò, cum ad Anglos se recepisset, & contra patriam illos incitaret, gravia regno illata damna. Cæterum *Mathildis* & *Othonis* conjugio nata est *Ioanna* heres comitatum, uxor *Philippi V. cogn. Longi R. Franciæ*. His genitæ *Ioanna* uxor *Eudis IV. D. Burgundia*, unde filius & nepos, quorum utriusque *Philippi* nomen, *Artesia* comitatum tenuere, & *Margaretæ*, *Ludovici C. Flandria* uxor, ad quam Joannæ posteritate extincta hereditas delapsa est. E *Flandrica* familia cum aliis hic quoque comitatibus ad *Burgundos* delatus est. Cæterum *Clivii* jus hujus laterculi gestandi, & ob illam *Margaretam Flandricam* *Artesia* Comitum, *Philippi Burgundi C. Niverni* matrem, & ob hujus conjugem *Bonam f. Philippi Artesii, Com. Eufiani*, *Conestabilis Franciæ*, *Caroli Artesii* gentis ultimi forem, obtigit.

Brabantia.
Præsentio
in eam
Gonzaga-
rum.

§. xxii. *Brabanticus leo* proximum locum obtinet: In hunc *Ludovicus Gonzaga* uxoris nomine adhuc 1381. jus suum scripto, quod *Joannes Chandonus* *Matisconensis* composuit, publicavit: cujus rationes ita in compendium contrahit *Tinnanus L. 74. p. 707. 708.* *Philippum* audacem vulgo dictum *Joannis regis*, qui in *Anglia* decessit, quartum numero filium patris beneficio *Burgundia*, que *Philippi Burgundionis* morte regi obvenerat, anno c10 cccclxi. ducem creatum; postea *Caroli V. fratris* favore subnixum etiam *Margaritam Ludovici III. Flandria Comitissæ & Margaritæ Brabantina*, qua *Ioanna amita principatum Brabantia, Limburgi, & Antverpiæ* *Domina unica* heres erat, filiam, ac proinde ferè universi *Belgi* heredem in uxorem duxisse, nuptiis summa magnificentia ac latina *Gandavi* anno octavo post, xiii. Kal. Quintil. celebratis; quo ex conjugio tres filii nati sunt, *Ioannes, Antonius, & Philippus*. Sic autem amplissimam eam hereditatem postea inter filios ex utriusque parentis voluntate divisam esse, ut *Ioannes* grandior natu ditiones omnes à *Ludovico III. avo* profectas cum paternis principatibus acciperet; *Brabantia, Limburgi, Lothericæ & Antverpiæ principatus* *Antonio* alteri filio cederent, ita ut si sine liberis masculis decederet, *fidem commissi jure* ad *Philippum fratrem* devoverentur, ea de re *Bruxellis instrumentum publicum* confectum fuisse lxx.

Kal.

XI. Octobr. anni MD CCCC. postea auctoritate Ordinum accedente roboratum. Ab Ioanne autem illo Burgundia duces propagatos, dein Mariam Caroli ultimi Burgundiae ducis F. Maximiliano Austria nupsisse, ex quo Philippus natus sit, Caroli V. & Ferdinandi Caesarum parens, & Philippi, qui nunc rerum potitur, avus. At Antonio postea & Ioanne ac Philippo ejus filijs sine mascula prole deunctis, Philippum Antonii fratrem ex utriusque parentis voluntate successisse, & Carolum ac Ioannem filios reliquisse, Carolo autem sine liberis mortuo, rem omnem ad Ioannem devenisse, eique jus in contraversis illis principatibus regio decreto adjudicatum fuisse. Sed postea bello à Carolo Burgundiae duce gentili suo captum juri illi, ut libertatem reciperet, renunciaisse, facta prius XI. Kal. April. anni MD CCCLXV. à Ioanne Bertoldo regii sigilli custode & ipsi Ioanni ab epistolis protestatione, quam & auctoritate sua Ludovicus XI. biennio post confirmavit, confecto ea de re Lutetiae & ad Senatum Parisiensem misso diplomate XVII. Kal. Iunias. Ioannem postremo illum duces filios reliquisse, Elisabetham, quae Ioanni Clivio, Carlotam, quae Ioanni Labretazo Orvallo nupsissent, inde ortas esse gravissimas inter sorores earumque liberos controversas, quae tandem felici matrimonio compositae sunt, Maria Carlota filia cum Carolo Clivio Engelberti filio, & Joannis Clivii & Elisabethae Burgundiae nepote matrimonio junctae, ex quo Franciscus, & ex Francisco & Margarita Borbonia Antonii regis Navarrae sorore, Franciscus Nivernius, Iacobus, Henrieta Ludovici Gonzaga uxor, Catharina, quae Henrico Lotaringo Guisae duci, & Maria, quae Henrico Borbonio Condeco nupsissent, natae sint. Franciscus demum & Iacobo sine liberis defunctis, jus omne ad Henrietae grandio rem natu filiam devenisse, cui quamquam Ioannes captivus renunciaverit, protestatione tamen à Bertoldo facta integra mansisse; nec Madritiana pacificatione, cum Franciscus I. supremo Flandriae dominio renunciavit, quidquam in praedictum tertium decerni potuisse. Curasse quidem Carolum V. ut acta litis, quae in Senatu Parisiensi erant, Mechliniam, ubi supremum Flandriae tribunal instituerat, deferrentur. Sed exempla prudenti Senatus auctoritate confecta, & in archivio Curiae ad faciendam posteris fidem cautè deposita fuisse. Hujus juris perfectionem post illa tempora non legi: memoria autem in clypeo illa restat.

§. XXIII. Jam Burgundicum dicitur sequitur: cujus jus & ab Elisabetha herede Niverni, uxore Joannis D. Cliviae, & à Maria ejusdem Joannis matre, repeti potest, quae tamen Burgundiae profapiae fuit, illa etiam lineae unius heres.

§. XXIV. Retelana rastella penultimum occupant locum: ceterum Comites Retelenses s. Registenses (à Retelio Campaniae) ex Ercibaldo Comite 920. ca. deducuntur. In hujus posteris Baldwinus de Burgo dictus regnum Hierosolymitanum tenuit, & per filiam Atelensium Fulconis Andini conjugem ad illam transmissit stirpem: ejus autem (Baldwini) soror Mathildis heres Retelii Odoni Castellano Vitriaci nupsit (quem Andr. du Chesne luculentus gentis Castilionae ad Matronam scriptor, ex ea descendisse autumat) & Iterii s. Guiterii Comitis Retelii mater fuit: à quo deinceps Comites reliqui descenderunt: quorum ultimus Hugo V. filiam genuit Joannam Ludovici Flandriae C. Nivernensis, uti §. 17. diximus, conjugem. Ab hac gente ad Burgundios & Clivios ac demum Gonzagas delatus est comitatus, cui 1464. 30. Jul. Patrius dignitatem Ludovicus XI. concessit, quae 1573. confirmata est. Dein verò Henricus III. 1581. Ducatus & Parisius axioma adiecit.

§. XXV. Extrema areolarum ordinem claudit Albretana, & quidem cum sub distinctione Orvallesi. De qua ista. Carolus II. Albretanus filios inter alios habuit Ioannem reliquorum fatorem, & Arnaldum Amanicum Dn. Orvallensem, quo genitus est Ioannes. Huic nupsit Carola Joannis Burgundiae Nivernensis filia, Elisabetha quae uxor Joannis Cliviae Ducis fuit soror. Quamvis ergò Elisabetha natu major esset, & filius ejus Engelbertus, ut successionis capax fieret, naturalis frater esset 1486. Carola tamen hunc utpote peregrinum adeoque hereditatis in Francia non capacem, excludere conata est. Inde longae lites: quae demum matrimonium terminatae, cum Helena & Maria Joannis atque Carola filiae Ludovico & Carolo Clivio desponsarentur, quarum tamen illa ante nuptias decessit, haec Francisci Clivii Nivernensis Ducis mater fuit, Henricae avia.

§. XXVI. Tori huic quadræ quod imponitur scutulum medium Alenfontium est, Alenfontium cujus rationem ab Henricae avia materna Francisca Alenfontia repeto, quae Renati

Ducis Alenfonii filia, Caroli ultimi Ducis soror fuit. Si Monferratenſi quadra impoſita fuiſſet hæc parmula, notari potuiſſet Franciſcæ ſoror *Anna* uxor *Guilelmi March. Montisferrati*, & *Margaretæ* heredis, quæ *Friderico Gonzagæ* nupſit, mater. Porro gens hæc Alenſonia ex *Carolo* Philippi VI. Regis germano deſcendit; unde regia ſed cum diſcerniculo lilia.

Apex.

§. xxvii. Huic ſcuti imponitur galea coronata, cum apice *aquila exorientis nigra*. Ita & *Chifflet. Inſign. Eq. A. V. n. 174.* talem aquilam exorientem furvam *auro roſtratam* exhibet. Alii (ut *Meneſtr. veris. art. du blaſc. 16. p. 207. Brianvill. ſeu d'arm. p. 82. 83.*) apicem aſſignant *montem Olympum*, ſuper quo *altare* cum verbo *FIDES*, & ad pedem montis Græcis literis vox *ΟΑΤΜΠΟΣ*. Priori ſententiæ favent figuræ ſcuti, huic ſtadium *Gonzagarum* in montem *Olympum*, ut ad *Carolovillam* (*Charleville*) excitatam munitionem *Montolympæ* appellarent.

Telamones-

nes-

Torques

ordinis S.

Sacramen-

ti.

Alia diſpo-

ſitio ex

Varenio.

§. xxviii. Telamones adduntur hinc *aquila nigra Mantuana*, hinc *Cliviorum cygnus candidus* collo inferatam auream coronam geſtans. Tum torques ordinis *S. Sacramenti* de quo *P. I. c. 7. §. 87.* circumdantur ſcuto.

§. xxix. Vidimus clypeum ad *Sammarthano* deſcriptum: paulo alia eſt diſpoſitio apud *Varren. R. d'arm. p. 147.* Ubi incumbente toti parmula *Alenſonia* quadripartiti ſcuti primam quadram *Mantuana* & *Cliviorum*, alteram *Clivium*, *Marcantum*, *Arceſiam* & *Brabantinum* diſpoſitione quadripartitâ, tertiam *Burgundicum*, *Retenſe* & *Albredo Orvalli*um, quartum illa occupant quæ ex *Monferratenſi* ſucceſſione aſſumta ſunt, videlicet *Paleologo*, *Hieruſolymitano*, *Aragonio*, *Saxonico*, *Barrenſi*, *Conſtantinopolitano*, laterculis impoſitum iplum *Monferratenſe* ſignum.

Ex Gelioto.

§. xxx. *Louv. Geliot. indic. armor. p. 306. 307.* illam *Ludovico Gonzagæ Nivernio* aſſignat diſpoſitionem, ut toti incumbente ſcutulo *Alenſonio* quadra ſecunda & tertia planæ cum iſta eadem ſit, quam expoſuimus: In primam autem reponit *Mantuanam* crucem cum aquilis & ſcutulo *Lombardicum* & *Gonzageum* ſymbola complectente: in ultimam demum rejicit, quicquid ad *Montisferratenſem* ſucceſſionem ſpectat ea ſerie, quam §. *præced.* expoſuimus. Idem *p. 332.* *Franciſci Clivii Nivernenſis* ſcutum quadripartitum ſecat: ut in primo & quarto quadrante quadratim diſpoſitæ areolæ *Clivia*, *Marcana*, *Arceſia* & *Brabantina* conſpiciantur, in ſecundo & tertio tranſverſim ſectis ſuperius *Burgundo-Nivernium*, inferius *Albredo Orvalli*um ſymbolum jungantur. *Burgundo-Nivernium* dicimus quadripartitum ex *Burgundico* & *Retelio* & *Cliviorum*.

Aliarum

linearum

ſcuta.

§. xxxi. Quod *altas lineas* familiæ attingit, omnes differentias ſcutorum enarrare vix auſim: Plerique tamen illud uſu venire credo, quod *Iohan. Inc. Chiffletius* tribuit *Ferdinando Gonzagæ Duci Ariani*, principi *Moſeta*, iterum alii ejus nepoti, nec non *Franciſco Gonzagæ principi Caſtilionis. Inſign. Eq. A. V. n. 174. 283. 318.* quod cruci aquilas comites habenti, *Mantuano* ſymbolo, imponit parmulam *Lombardiam* & *Gonzageam* gentem quadripartitum notantem. Imponit etiam ſcuti apicem cum *aquila exorientis nigra*, *auro roſtrata*: item ſciami tortilem atque lacinias auro & nigro pictas.

Veſpaſiani

Gonzagæ

Columnæ

§. xxxii. Alibi *n. 256. Veſpaſiano Gonzagæ Columnæ Duci Sablonetta* & *Trajecti* attribuit clypeum in quadras diviſum, quarum prima & quarta *Mantuana* eſt, ſcutulo *Lombardie* & *Gonzagæ* ſymbolis quadripartito in corde impreſſa. Secunda & tertia *Columnæ* ſ. *Colonnenſis*, hoc eſt, *coccinea columnæ argenteâ capitulo coronato & baſi aureis* ornata. Symbolis omnibus impoſita parmula cærulea voce *LIBERTAS* in obliquæ teniæ dextræ modum literis aureis inſcripta: capite *Romani imperii*. Apicem imponit pileum ducalem hermioticum, aurea corona radiata redimitur: & lacinias circumfundit ex *auro* & *cyano*. *Columnicum* & *Cliviorum* Veſpaſianus geſtavit à matre *Iſabellâ Veſpaſiani Columnæ* filia. Quod imponitur toti ſcutulum, nec *Chiffletius* expoſuit, nec ego conjecturâ aſſequi auſim.

CAPUT XXX.

Dux Grammontii.

ARGUMENTUM.

1. Convenarum ſ. Comugiæ Comites. Eorum ſucceſſio.

2. Ex illis Domini *Aura* & *Viccomites Aſteria*. Grammontani.

3. Scutum *Mareſcalli*. Grammontium ſymbolum.

4. *Aſte-*

4. *Asteria.*
5. *Aure Domini.*
6. *Thoulougeon. S. Cheron.*

7. *Comingia.*
8. *Apices.*
9. *Tisuli.*

§. i.

Conuenarum f. *Comingii Comites* in Aquitania Clarissimi à *Bernardo* derivantur, quem 1130. vixisse constat; eo nati sunt *Bernardus II.* Comes & *Guido*, illo *Bernardus III.* & *Rogerus* Comes *Palcarum*, à quo *Constrannorum* Vicecomitum prosapia. *Bernardus III.* uxor *Stephania* etiam *Bizerronum* comitatum attulerat, sed non nisi *Petronella* filie mater, quæ heres quinquies nupsit, ex tertio marito *Guidone Montfortio Elidis* parens, quæ *Esquibatus ultimus Comes* & *Laura Raimundi VI. Vicecom.* *Therentie* uxor à fratre heres instituta, sed comitatum reginæ adjudicatum videre coacta, geniti sunt. *Bernardi III.* tertia uxor *Bernardum IV.* genuit comitem, hic *quintum.* *Bernardo V.* nati iterum *Bernardus VI.* & *Petrus Raimundus* Vicecomes *Serrerie*, qui dein fratris filibus comitatum eripere & sibi arrogare laboravit: Demum earum una *Ioanna* finiendæ controversiæ ipsius filio *Petro Raimundo II.* nupsit. Eo genitæ *Eleonora* & *Margarita* gentis heres, quæ à *Matthæo C. Foxio* tertio marito carceri inclusa à *Carolo VII.* rege liberata est, unde ei *Comitatum* donavit: quæ causâ etiam regi adjudicatus circa 1442. primi *Tholofani* senatus sententia.

Conuenarum f. *Comingii Comites.* Eorum successio.

§. ii. *Bernardi I.* filius *Guido Dominus Aure* f. d. *Ausan* fuit à *Bertrando* conjugæ. A quibus descendunt duæ linæ; altera *Dominorum Aure*, cognomine *de la Barte*, quorum hereditas à *Brunifenda* allata est marito *Bertrando Fumello*, cujus pronepos *Joannes* istam etiam gentem clausit, heredemque *Armenienses* Comitem habuit: Ex altera *Sancius Garzia* ab uxore *Agnete Vicecomitatum Asteria* nactus est, & reliquos profecit Vicecomites. Ex his *Menaldus Clarum* forem & heredem *Ioannis*, Domini *Acrimontani* f. *Grammontani* duxit, & novum cognomen stirpi attulit, nam ex eo prioris *d'Atre* locum *Grammontanum* occupavit. Fuit enim *Grammontanorum* tam celebre nomen & in regno Navarreno autoritas; ut hoc in duas factiones divisio, altera *Bellomontiorum*, quibus à *Ludovico Navarreni* f. *Ebuovicensis* Comitis *Bellofontii* posteris appellatio indita, altera *Grammontiorum* esset. *Menaldo Antonius*, hoc *Philibertus*, *Philiberto* iterum *Antonius* natus est, parens *Antonii*, hæc ætate celeberrimi bellicis expeditionibus & legationibus Galliæ *Marescalli*, cujus nunc scutum considerabimus.

Ex illis *Dn. Aure* & *Vicecomites Asteria.*

Grammontani.

§. iii. Scutum quadripertitum primâ aræ aureâ caruleum defert leonem, linguâ & falcibus aureis: quod gestamen est *Grammontanorum* ipsorum; quorum jus & nomen 1534. matrimonio *Claræ* ad *Asterios* delapsa.

Scutum *Marescalli Grammontiorum* symbolum

§. iv. Secundus & tertius laterculus rubei tres palorum situ deorsum versus sagittas aureas spiculis & pennis argenteis continet. Hæc tessera est ipsius *Asteria* familiaris, ex qua per mares moderni descendunt ad *Agnetem* usque, quæ Vicecomitatum attulerat *Aurana* genti.

Asteria.

§. v. Quadra ultima aurea imprimitur cane venatico rubeo, nigrâ armillâ ornato, margine scutario ejusdem coloris, octo byzantinis numis aureis instructo. Hoc divisa est *Aura* f. *Ausan* dynastiæ, cujus ex hac gente hereditatem ad *Fumellos*, inde ad *Armenienses* translata dixi.

Auræ Domini.

§. vi. Tori imponitur alia parmula quadripertita, cujus 1. & 4. laterculus rubei ternas fascias undosâs argenteas, 2. & 3. rubei tres gemellas argenteas deferunt. Illo *Thoulougeon*, hoc *S. Cheron* notatur. Quod illud attinet, *Ioanna de Thoulougeon* filia *Claudii E. A. V.* uxor fuit *Renati Domini de Clermont*, & inter alios filium habuit *Claudium*, cui maternum additum est cognomen, & filia fuit *Carola de Clermont & Thoulougeon*, ter uxor sed sterilis. Hæc heredem habuit patrualem *Helciam* filiam *Francisci de Clermont, Dn. de Traves*, conjugem *Antonii Aurani Dn. de Grammont*, quem ea lege obstrinxit, ut arma *Thoulougeonia* adderentur reliquis.

Thoulougeon S. Cheron.

§. vii. Alibi (in *Nic. Besogn. Est. de Fr. ann. 1661. p. 269.*) vidi loco istius parmulae medix, aliam substitutam nimirum *Comingiam*: quæ est argentea rubea cruce pedata impressa: vel (ut alii figuram enunciare amant) rubea quatuor vulnorum cicatricibus (ostelles Galli vocant, Græcæ ὀπίλα,) argenteis impressa; quam sententiam confirmat *Cl. Franc. Menestr. L'art du blas. justif. c. 6. p. 130. seq.* Ratio hujus parmulae evidens est, quia *Auranam* familiam ex *Comingia* descendisse supra patuit.

Comingia.

Apices.

§. VIII. Galea imponuntur scuto tres, è quarum media leo profilit aureus: dextra sustinet canem venaticum prodeuntem nigrum, levæ imponuntur tres scutaria sagitta. Lacinia autem dependent aurea & cyanea.

Tituli.

§. IX. Titulus ille est: *Dux Grammontii, Par & Marefcallus Francia, Supremus Dominus Bidassæ*, (Bidache) *Comes Cuchia, & Louvigneri, Baro de Hagebeau, &c. Ducalis dignitas Grammontio comitatui collata est amore Antonii, qui moderni patris fuit, à Ludovico XIII. sub regni finem, in curia tamen illa erectio nondum rathibita fuerat. Unde Rex præfens de novo contulit eandem dignitatem. Marefcalli nota peculiaris sunt scipiones liliati, quos adjicit scuto. Bidassa ad Vidofum annum infra Pelagii fanum in Vasconia citeriori s. Balcis (Bafque) sita supremo jure ab hac familia tenetur. Comitatum Louvigner Philiberto Marefcalli avo attulit uxor Diana s. Corisanda filia Pauli d'Andoins, quam ei ob merita in se Joanna Regina Navaræ despondit. Alia officia & munia transeo. Titulus C. de Thoulangeon est penes filium Antonii ex secunda conjugè, Henricum, qui consanguineus frater Marefcalli est.*

CAPUT XXXI.

Guevara, Com. de Onnate.

ARGUMENTUM.

2. Guevara.
3. Mendoza.
4. Apex.

1. Familia. Comitatus Ognate.

§. I.

Familia.
Comitatus Ognate.
Guevara.

Guevaria gentis in Hispania variæ possessiones sunt, primaria verò Comitatus Gagnate s. Onnate in Guipuscoa, cujus nomine Grandibus Hispania accensetur beneficio Henrici IV. regis, quo 1469. *Incum Telez de Guevara Ladron* ornavit.

§. II. Scutum hujus Comitis apud Chifflet. *Eq. A. V. n. 48.* videre est quadriperitum, ut 1. & 4. quadrans aureus ternas obliquas dextras furvas tantas totidem aliis argenteis tribus pontici muris maculis nigris impressis exaratas referat. *Alfons. Lopez de Haro l. 5. nobil. d'Espagn. c. 16.* aliter enunciat: *Campo de oro tres bandas de plata con viroles roxas yen cada una dellas arminnos negros.* Ista tessera est Guevaria gentilis.

Mendoza.

§. III. Secunda & tertia arca coccinea s. folia populnea argentea in decussim collocata refert ob affinitatem *Mendoza*iam.

Apex.

§. IV. Galea torque spirali è pavoninis pennis ornat, & ex ea eminet *pes leoninus aureus cocco falcatus in auro miniata flamma* constitutus. Lacinia ex auro sunt & cocco. Quod si sit, *Harò* rubeos, quam *Chiffletus* nigros, *batheos* rectius dixerit. *Sammarth.* autem lacinias aureas, nigras, argenteas & rubeas facit.

CAPUT XXXII.

Domus Guzmannia.

ARGUMENTUM.

3. Apex.
4. Dux de Medina de las Torres.
5. Princeps de Sibilano.
6. Alia linea.

1. Guzmanni.
2. Ducis Medina Sidonia scutum.

§. I.

Guzman-
ni.

Guzmanniorum in Hispania celeberrimum nomen est, & tot convenit lineis, ut commune non repererim patrem. Princeps verò familiae est Dux *Medina Sidonia* in Bætica.

Ducis Me-
dinae Sido-
niae scutum.

§. II. Hujus scutum *Chifflet. Eq. A. V. num. 245.* ita describit: *In scuto caruleo binae olla in palum dispositæ, septem transversis taxiolis incurvis impressæ, quatuor duplici ductu auri & miniæ scissilatis, tribus aliis argenteis: ansis, limbis & serperastris quinque pari modo tessellatis, duobus introversum, tribus extroversum ad ansarum aures erumpentibus: quod Guzmanniorum proprium gestamen est. Scuti vero limbis Castellano & Legionensi symbolis 14. repetitis compositis & angulatus visitur. Rationem hujus limbi repero à *Beatrice Henrici II.* per naturam filia, quæ marito *Joanni Alfonso* comitatum *Nieblas* attulit,*

attulit, & alterius *Ioannis*, Ducatus *Medinae Sidoniae* ab *Henrico IV.* dignitate ornati, avia fuit.

§. III. Scuto incumbit galea coronata, ex hac verò eminet turris aurea & albis Apex. ceruleis; in cuius cacumine dimidiatus homo, galea & lorica aureis, manicis coccineis, frustum pugionem auro instructum cuspide tenens & inclinato corpore deorsum vibrans. Laciniæ dependent ex auro & minio.

§. IV. Dux de *Medina de las Torres* apud *Sammarth. l'Est. del'Esp. p. 64.* scutum Dux de Medina de duabus lineis diagonalibus distinguit, in summo & imo *Guzmannios lebetes* locans, la- teribus verò argenteis *quinas maculas hermionicas* inscribens. Apicem quoque & la- cinias easdem servat.

§. V. Ex his est *Nicolaus Maria* Princeps de *Stigliano*, Dux de *Sablouetta & de* Princeps *Medina de las Torres*, cui *Sammarth. pag. 141.* scutum attribuit bipertitum, cuius latus de *Stigliano* dextrum *Guzmannium* gestamen, quale n. 2. pingitur continet; sinistrum transversà lineâ in duas partes secatur, superiori parte denuo bipertitâ, ut hinc in minio *tres ar- gentea fasciæ*, isthinc *alterna fasciæ aurea & nigra* compareant: quorum illud *Carasa- rum*, hoc *Gonzagarum* est symbolum: Inferior autem pars in quatuor secta palos, illis *Castellanum*, subjecto *Legionensi*, *Aragonium*, *Aragonia-Siculum*, & *Columnium* sýmbola repræsentat. Toti imposto scutulo *Aldobrandino*, quod est *ceruleum* inscripto *baltheo sinistro aureo alternis utrinque pinnis asperato*, comitibus ex utroque latere *ternis ejus- dem mes allistellis*. *Carasarum* & *Gonzagarum* fasciæ assumptæ sunt ab *Anna Carasa* ma- tre *Nicolai Mariae* Ducis, filia *Ludovici Carasa princ. Stilianii*, & *Isabelle Gonzagea*, *Viffa- siano Gonzaga Duce Sabloneta nata*. *Aragonia* quoque gestamina videntur ab hujus *Vespasiani* uxore *Anna Aragonia* repetenda. *Columnius* laterculus certo ascitus est ob *Isabellam Columniam* *Vespasiani* matrem, cujus mater fuit *Beatrix Aragonia Apiana*. *Aldobrandina* patmulæ causam non capio.

§. VI. *Comites de Orgaz & M. de Algava* limbum scuto *Guzmannio* circumdant *Alia lineæ*. ex *argento*, offomaculis *muris Pontici* notatum. *Comites de Teba* cum *Duce Medinae Si- doniæ* conveniunt, nisi quod *limbum* non adjuiciunt. *Marchiones de Ayamonte* omittis *maculis hermionicis* ahenâ & *limbum* *Castello Legionensem* servant, & *Zunigense* ge- stamen adjuiciunt: sed illi potius ex *Sotomajoria* & *Zunigense* gente derivantur, *Guzman- nio* tantum connubii jure ascito nomine.

CAPUT XXXIII.

Harlei de Chanvalon.

ARGUMENTUM.

1. *Gens Harlae. Lineæ.*
2. *Chanvalonii. Parisiensis Archiepiscopus. Ma- jores Catharina Marcana.*
3. *Symbola Harlaum. Marcannum. Brezæum. Crojum. Francicum. Sarepontanum. Ambo- sum. Palatino-Bavaricum. Peltavicuse.*
4. *Ornamenta scuti.*

§. I.

GENS *Harlae* inter *Illustres togatas* in *Galliis* ex præcipuis est. Originem suam *Gens Har-* Grefert ad *Stephanum Dominum de Harlay*, cujus sub annum 1250. memoria est. ^{122.} Eius pronepoti *Philiberto Baroniam* suam in *Burgundia* ademittit *Joannes Dux*, quod regi *Franciae* contra ipsum adhistisset. *Philiberti* abnepos fuit *Ludovicus*, qui 1544. vivis excessit, ex tribus filiis totidem linearum autor. Ex *Christophoro* *Comites* *Bellomontii* (de *Beaumont*) ex *Roberto Domini Sancti & Barones Montgla- tenses*, ex *Ludovico* præter *Cestios Chanvalonii* fati sunt, qui cum *Bellomontis* iu- perant. Lineæ.

§. II. Quæ *Bellomontiorum* scuti dispositio sit, an fortè modo *Harlo* symbo- *Chanva-* lo contenti sint, ignoro. Ex *Chanvaloniis* moderni *Parisienfis Archiepiscopi Fran-* lonii. *visei Harlai* scutum refert *Sammarth. l'Est de la Franc. l. 2. cap. 1. pag. 69. 70.* Quod *Parisienfis* tamen vix rectè intellexerimus, nisi majores aviæ paternæ *Francisci Catharinae* *Archiep-* *Marcanae*, *Jacobi Harlai Chanvalonii uxoris* ante oculos habeamus. *Majores* *Catharinae* *Marcanae.* Fuerunt et- go illi

Catharina Marcana, uxor Jacobi Harlei.	Robertus de Marca D. Bullionii.	Robertus de Marca D. Bullionii.	Robertus de Marca Dux Bullionii.	Robertus de Marca Dux Bullionii.	
			Catharina de Croy.	Joanna de Marlay, Dom. de Florengis.	
	Guilhelmus Sarapontana.	Robertus Sarapont. C. de Braine.	Robertus Sarapont. C. de Braine.	Amedeus de Sarbruck Com. de Braine.	Guilhelmus Lucenburgica.
		Maria Ambosia.	Maria Ambosia.	Carolus d'Amboise, Dn. de Chaumont.	Catharina de Chauvigny.
Francisca de Brezæ.	Ludov. Dn. de Breze C. de Maulévrier.	Jacobus, Dom. de Breze, Com. de Maulévrier.	Jacobus, Dom. de Breze, Com. de Maulévrier.	Carola f. naturalis Caroli VII. R. Franciæ.	
		Diana Picavienfis.	Joannes de Poitiers, Dn. de S. Valier.	Francisca, f. Imberti de Bastarnay C. du Bouchage.	

§. 111. Prænotatis his illam clypei dispositionem noveris, ut una transversa linea, & tres perpendiculares cum in octo areolas distinguant, quibus nona vel sita velis prima in peculiari parmula sectionibus incubante accedit. Hanc parmulam quod concernit, *argentea est duplici palo nigro distincta*. Hæc *harleorum* tessera communis & gentilitia est. Quod reliquas atinet, primi ordinis prima *auræa est & fasciam* continet *tessellatam, tessellarum argentearum & coccinearum triplici serie*: quo emblemate familia *Marcana* designatur, quæ Catharinæ aviæ Harlei fuit. Secunda *aræa carulea intra peribolum auream scutulum argenteum, comitibus extra peribolum octo aureis cruciatis* refert: quod symbolum est *Brezæa* gentis, ex qua Catharinæ matrem vidimus. Tertia *argentea tribus fasciis coccineis* exaratur, *Croje* familiæ designandæ: uti alibi docemus. Extrema supremi ordinis *Franciæ* lilia sed inducta *ania coccinea* repræsentat. Sammarthanus dicto loco *Borboniam* stirpem notari credit: verum designatio progenologica aliud docet, nimirum ob *Caroliam*, quæ per naturam *Caroli VII.* Regis filia & Catharinæ præavia materna fuit, hoc insertum esse. Laterculorum inferiore ordinem quod concernit: Primus ordine *caruleus cruciatis recurvatis & in imo speculatus aureis confusus leonem argenteum auro coronatum* refert. Hoc *δῆγμα* est gentis *Sarapontana*, ut in Nassovio scuto apparebit. Sammarthanus explicat *Sarebruche Comerçy*. Et quidem avia Catharina fuit ex Comerçio Sarapontanorum ramo, qui à *Simone* descendit, *Ioannis Comitibus*, cujus symbolum peculiare fuit, sed universæ familiæ, quod ex eo apparet, cum non aliud *δῆγμα Ioanna Sarapontana* heres Nassoviæ familiæ intulerit. Si in eo discrimen quæras, quod figura cruciularum in Nassoviâ parva alia appareat, scias & Germanos in figura illa repræsentanda minus fuisse sollicitos, & *brachiatas* atque *speculatas* alibi etiam nostris eas pingi: quod suo loco monebimus. In eo solo discrimen agnosco, quod Nassovii cruciulas *argenteo*, Galli meliori metallo tingunt, quod si discerniculi causa factum probetur, non repugnabo. Proximus *alternis aureis & coccineis palis* exaratur, designande familiæ *Ambosia*, ex qua satis Illustri Guillemæ Sarapontanæ mater oriunda fuit. Proximus quadripartitus *leonem aureum in nigro solo, & virgatas argenteo & caruleo quadras*, symbola *Palatinum & Bavaricum* exhibet. Hæc in gratiam assumpta Annæ Palatinæ, quæ Stephani Com. Palatini & Baviaræ Ducis filia, *Vincentii C. Marssi* uxor atque *Walpurgis*, quæ Catharinæ abavia numeratur, mater fuit. Extremus laterculus *caruleus sex (3. 2. 1.) numos Byzantinos argenteos* exhibet, capite scutario ex altero metallo *supraposito*. Nota est familiæ *Picavienfis*, *Dominorum S. Valerii* in Delfinatu. Unde quod in Sammarthano de *Melodunia* familia (*Melun*) additur, expungendum fuerit. Gestatur hæc quadra ob *Dianam Picaviensem* Catharinæ aviam maternam.

Symbola Harleorum.

Marcanum. Brezeum.

Crojum. Francicum.

Sarapontanum.

Ambosium.

Palatinum. Bavaricum.

Picavienfe.

maternam. Ex his intelligas modum Gallorum, scuta affinitatum concinnandi, qui nostris insolens est.

§. IV. Ille clypeus fuit. Ornamenta adduntur ob *Archiepiscopalem* dignitatem, ^{Orna-} præter tæniam caruleam, ex qua ordinis S. Spiritus cimelion pendet, cum ex *equitum* ^{menta-} numero hic Archiepiscopus sit, *pileus viridis*, dependentibus utrinque nodatis funiculis, & post clypeum collocata crux trifoliata vel hliata. ^{scuti-}

CAPUT XXXIV.

Com. ab Harrach.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Lineæ.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

ILLUSTRISSIMORUM Comitum ab *Harrach* origo est ex Bohemia, dictorum à veteri ca- ^{Familia} stro, cujus rudera prope Crumaviam Bohemiæ superant, *Harrach*. Inde transiere in superiorem, demum inferiorem Austriam, suntque *Austria hereditarii Archiepiscopi* s. stabulo præfecti. (apud Chifflet. *Marescallus* vocatur, quod erroneum autumo.) Primus qui Austriæ immigravit, fuit teste *Bucelino Germ. Stematogr. P. 2. K. 2. Przybislaus*, qui 1289. vita excessit. Pronepos ejus *Bernardus* ex *Leonardo*, *Alberto*, *Joanne*, *Oswaldo* filius novas dedit lineas, quarum hæc de *Goggitseh* cognominatæ, & quidem quæ à *Joanne* orta, in quartam generationem duravit. A *Leonardo* descendit linea, ^{Lineæ} quæ nunc etiam superat, in qua sex Leonardi successione à parente in filium se exceperunt. In quibus quartus *Baronis* exornatus est titulo, & inter *aureo-velleris equites* allectus (vid. *Chifflet. n. 268.*) Leonardi VI. frater *Carolus* comitis axioma obtinuit, patet plurimum liberorum, ex quibus *Ernestus Adelbertus Archiepiscopus Pragensis* & Cardinalis fuit.

§. II. Scuto utitur familia simplici ex antiquitatis more. *Chifflet. l. c.* ita enunciat. ^{Scutum} *In scuto miniato tres penna Struthio incameli argenteæ in literam Pythagoricâ dispositæ, tubulis coëuntes, in corde scuti aureo byzantio numismate impresso.* Germ. *Drey weiße Straussenfedern in einem gelben apffel oder fugel / die angelweise von einander stehen / im rothen feld.* conf. *Wapenb. 1. p. 20.*

§. III. *Parmæ* insunt duæ galeæ coronatæ: ex priori expanditur ala rubea cum ^{Apex} typo scuti, altera duo cornua bubalina (aliis vocantur proboscides elephantis, *Elephanten-schnauzen* /) cum senis utrinque Struthionis plumis candidis. Priori circumfunduntur laciniæ ex argento & cocco, alteri nigrae & aureæ. Olim non nisi unius galeæ usus erat, nempe prioris. Sed 1501. *Leonardus* duabus usus reperitur.

CAPUT XXXV.

Com. ab Helfenstein.

ARGUMENTUM

1. Familia. Comites ad *Vilsam*. Ex comitibus *Dilingensibus*.

2. Linea *Meskyrchia*. *Wiesensteigia*.

3. Scutum.

4. *Helfenstein*. Comitatus *Ulmensibus* vendidit.

5. 6. *Gundelfingia* dynastia.

7. *Wildenstein* Dominium. *Cimbrici*. *Zimmerfes* Comites.

8. *Gomegnies*.

9. Apex.

10. *Trixus*.

11. Successio *Helfensteiniarum* ditiorum.

§. I.

QUI à castro *Helfenstein* cognomen nostro adhuc tempore gessere, Illustrissimi ^{Familia} comites *Helfensteini*, à nonnullis vetusto tempore *Comites ad Vilsam*, ^{Comites} *Grasen* ^{ad Vilsam} an der *Vils* / dicti perhibentur. Et aliquorum sententia ex vetustis *Dilingensibus* comitibus orti sunt. Nam *Burchardus Hugobaldi* com. *Dilingensis* filius, *Vldarici Episcopi Augustani* frater, *Helfenstein* castrum extruxisse memoratur. Illos verò *Dilingenses* ^{Ex Comi-} comites ex *Kyburgis* deduxit *Codex MS. veteris B. bibliothecæ S. Vldarici Augusti*. Apud ^{tribus Di-} *Goldast. scrips. rer. Alemann. Tom. I. sub finem*. ^{lingensibus} *Udalrici* enim avus constituitur ^{bus.}

T

Hartman-

Hartmannus I. Comes Kiburgius. In ea verò genealogia *Burchardus*, quem *Henninges* *Helfensteiniorum* fatorem facit, non comparer. *Gabr. Bucelinus* ad *Agulofingos* *Erchinoaldinos* hos etiam refert, & dicit ortos esse ex *Eshicone* *Warini* filio, *Menbardi* & *W. Welforum* patruo.

§. i. Deductio gentis, quantum mihi constat, plena non extat, certum tamen est, eam semper illuistri splendore fuisse, & affinitatibus dignis eundem illibatam conservasse. In *Vlrici*, qui *Catharinam Sonnebergiam* uxorem habuit, filii superiori seculo in duas lineas divisa est familia. Nam à *Georgio Mefskirchia*, ab *Vlrico Wiefensteinig* est. Illa in nepote *Georgio Wilhelmo* 1626. hæc quoad masculos sequenti anno etiam in nepote *Ulrici Rudolfo* defecit.

Lineæ
Mefskir-
chia.
Wiefen-
steigia.

Scutum.

§. ii. Scutum, quo uti fuit superiori seculo familia, extat in *Wapenb. I. pag. 16.* ut 1. & 4. quadra *Helfensteiniam*, 2. & 3. *Gundelfingensem* tesseram repeterent. Postea verò auctius scutum fuit, quod post parentem ab Illustrissima *Maria Joanna Helfensteinia*, vidua *Palatina*, usurpatum vidi, cujus hic typum exhibemus. In quo prima areola & ultima *Helfensteiniam* tesseram continet, secunda & tertia novâ partitione *Gundelfingiam* & *Wildensteiniam*, novâ tandem parmulâ toti clypeo impositâ.

Helfen-
stein Co-
mitatus.

§. iv. *Helfensteinium* proprium gestamen fuit in area coccinea lineâ aurea (perpetram monticulâ à *Sibmachero* pingitur) insistentem *argenteus elphas*: nigro colore dentes & pedes ejus tingit, sed fortè per errorem, quo & monticulum tribuit, *Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. II. L. 12. c. 35. p. 318. b.* Alludi videtur hoc symbolo ad nomen *Helfenstein* quasi *Helfantensein*. Iniquus verò est *Jesuita* in *B. Lutherum* nostrum, cum eum, quod *Gloss. marg. ad 1. Sam. 4. r. Ebenezer* ex vi vocis interpretatur *Helfenstein*, tanquam adulati comitibus studerent, inculcât, à qua vanitate longissimè beatus ille abfuit. Porro *Elephantum lineâ insistentem*, pingere non ea absurditas est, quam aliqui credant, nam antiquitas *elephantos* etiam *funambulos* memorat. De quo ita *Voss. Theol. gent. l. 3. c. 50. p. 993. Disciplina est, quod is tribuit Plinius l. 8. c. 3. per aurâs arma jacere non auferentibus ventis, inter se gladiatorios congressus edere, aut lasciviente pyrriche colludere, per funes incedere.* Ubi ut idem ait *L. 8. cap. 4. mirum maximè adversis quidem funibus subire; sed regredi magis utique pronis. In dubium hæc vocat Cæsar. Scalig. Comm. in Arist. Hist. Anim. c. 2. p. 133. Mihi, inquit, incredibile fit, per funes incessisse, ut à Plinio scriptum. Quæ enim contentio, aut qui demum funis tam bello funambulo satis esse videatur. Sed non est nostræ modestiæ, ea insictas ire, que gesta sunt totâ spectante Româ. Hujusmodi autem est de *Elephantis, funambulorum more per catadromum incendentibus: ut cognoscimus non ex Plinio solum, sed etiam Senec. Ep. 86. Suet. in Ner. c. 11. Galb. c. 6. item Dione vel potius Xiphilino in Ner. Cæterum comitatus ille 1369. à comitibus *Vlmana* civitati venditus est. Conf. *Mart. Crus. annal. Svec. 133. 11. p. 36. 6. 3. 5. p. 321. Hoc 1396. anno Ulmenfes comitatus Helfensteinensem emerunt. Decrecente namque Helfensteinensium re: Opidum Geisinga & universum dominium illud (cum villis, pradiis, castris, teloniis) in potestatem *Vlmenfium* venit, sed ingenti auro. Ter autem comitatus eis astu ereptus, ter restitutus fuit, sed infirmè, donec contractus per *Papam, Imperatorem & Electores patriæque nobiles sigillis corroboratus* est. *P. p. p. 322. Venditione porro Helfensteinia factâ: comitissa Helfensteinensis (quam F. F. F. Reginam Ungariæ fuisse dicit) Vlmenfes appellare solebat filios suos. Quare? quia ipsi (inquit illa) nostri heredes erunt.* De injustitia contractus dein conquesti comites, & jure prætensionem suam repeterere conati sunt, sed frustra fuere.***

Ulmenfibus
venditus.

Gundel-
fingia dy-
nastia.

§. v. Secunda & tertia area bipertite visuntur, ut alterum latus *aureum sinister baltheus coccineus acuminibus vel abscessorum ramorum vestigiis asperatus* percurrat: alterum *argenteum rubeus leo* exornet. Et quidem in superiori regione vidi præpositum dextro loco *leonem*, in inferiori *baltheum*.

§. vi. *Balthei* significatio est *dynastia Gundelfingensis* (conf. *Wapenb. P. 2. p. 32.*) Lego verò *Georgii* ultimi *Domini de Gundelfingen* filiam *Georgio Helfensteinio Comiti* nupsisse, patriarum ditionum heredem Cæterum *Gundelfingensium* *dynastiarum* vetus inter proceres *Sveciæ* memoria est, in primis verò inclauit ab *Henrico*, qui à 1227. *Augustanum Episcopatum* gefigit usque ad 1252. quo se eo ultrâ abdicavit, & monasterium ingressus est. Alius *Andreas Herbiopolensium Episcopus* fuit 1302. & 1315. decessit. Duo quoque Abbates *Elwangenfes*, & unus *Henricus Abbas S. Galli* fuit.

Wilden-
stein do-
minium.

§. vii. *Leorubus Wildensteinium* dominium notare videtur, atque ita pars esse *Cimbria*

Cimbrice successionis. Conf. *Wapenb.* l. pag. 17. Unde de illa etiam familia aliquid dicendum. Eam verò deducere amant ab *Adelberto* f. *Alberto Barone Cimbrico* f. de *Zimmeris*, circa 912. Cujus posterì continuà serie enumerati leguntur apud *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. p. 437.* & quidem quod Baronum & Comitum promiscuè titulis olim usi sint. Scutum verò gentile familiæ hujus *caruleum argenteum Leonem* refert, qui *bipennem* f. *securim Amazonicam nativo colore pictam* tenet. Alibi eam manubrio recto, nonnunquam curvato representari vidi. Cæterum ex nomine *Cimbria* & hoc Leone, qui cum *Norvegico*, mutatis coloribus, convenit, confirmare nituntur suspicionem vel etiam traditionem veterem, quòd familiæ hujus sator ex regia *Cimbrorum* vel *Norvegorum* gente fuerit: Cum hoc Leone aliquandiu solo usi fuerint *Cimbrii Comites*, inde in scuti quadrifida sectione alter Leo, qui 2. & 3. aream occuparet, adjectus est, quem *Wildensteinium* esse conjicio, & deinceps in *Helfensteinium* clypeum translaturum dixi. Imposita est etiam parmula media aquila insignis, quam §. 8. itidem in *Helfensteinium* considerabimus. Porro gentem hanc clausit *Wilhelmus Comes in Cimbern*, Archiducalis aulae *Ferdinandi I.* præfectus. De hereditate ejus nihil certi asserere possum; plures enim sorores illustribus elocatas in matrimonium habuit, quæ verò inter eas hereditatem ipsius creverint, non discerno. Cum verò inter eas fuerit *Apollonia, Georgii Com. Helfensteinii* uxor, & hic deinceps *Wildenstein* & *Meskirch* ex titulis *Cimbricis* propriis adjecerit, eam heredem vel solam vel cum aliis fuisse colligo.

§. viii. Toti scuto majori aliud medium scutulum imponitur *bipertitum ex argento & minio*, in eo expanditur *aquila biceps auro coronata*, & scutulum limbo circumdatur; aquila verò & limbus eadem partitione afficiuntur, alternatis tincturæ coloribus. Titulorum si respiceretur ordo, *Meskirchium* dominium notari videri posset, sed aliunde accipi, designari *Gomegnies* dominium in Belgio: quod quò jure ad *Cimbricos* delatum sit, non perspicio, ab illis verò ad *Helfensteinios* transit.

Gome-
gnies.

§. ix. Scuto insistent tres galeæ, ex quarum prima nascitur *Helfensteinius elephas* Apex *argenteus*, laciniis dependentibus coccineis & argenteis: extrema ad sinistram caput & collum *cyeni candidi* sustinet: collo verò illius immixtum conspicitur lignum, in extremitatum utraque alium *bacillum* sustinens, cujus summitati *penne pavonina* induntur: qui apex *Gundelnsingensium* est, & lacinias circa se habet aureas atque rubras. Media galea, quæ medio respondet scutulo, coronata est, & ex ea exurgit *aquila coronata & pennis pavonis fastigiata, minio & argento distincta, alas expandens*, quæ alternationi colorum in aquila respondent, ut lateri argenteo rubea, rubeo argentea apponatur. Aliquando scutulum singulis alis impressum vidi.

§. x. Titulo ultimus *Rudolphus* usus est: *Comes in Helfenstein, Baro in Gundelnsingen, Dn. in Gomegnies, Wildenstein, Meskirch & Wiesensteig in Welheim.* (aust Titulus.

§. xi. Hoc mortuo de successione lites ortæ sunt, & nondum quod sciam omnino terminatæ. *Wisensteigam* verò Dux *Bavariæ* recepit, & ejus nomine *Svevicorum* comitum assidet sciamno: *Meskirchiam* occuparunt *Fürstenbergii*, aliis heredibus contradicentibus. Successio Helfensteiniarum ditionum,

CAPUT XXXVI.

Fam. Henriquezia.

ARGUMENTUM.

1. Familiæ origo. Linea.
2. Scutum ducis *Medina de Rio secco.*
3. *Henriquezia* tessera.
4. *Cabrera, Aragonia & Andina* tessera.
5. *Thalassarchia* s. *Admiratus Castilia.*

6. Apex.
7. Scutum Ducis *Alcala. Riberarum* symbolum.
8. Comitum *Alba de Liste. Guzmannia* tessera.
9. *Henriquezii de Almanza, March. de Alcaniz & de Oropeza.*

§. i.

EX regia familia *Castellana* descendit stirps *Henriqueziorum* in Hispania percelebris. Cumenim *Fridericus M. Magister Ordinis Jacobi*, Henrici regis frater, vel ipsi Rex *Henricus* genuisset *Alfonsum*, ei *Henriquezii* cognomen inditum, & *Thalassarchia Castilia* commendata est. Quod axiomà ad posteròs duravit. Ab altero hujus *Alfonfi* filio *Henrico* Comites *Alba de Liste* f. *de Aliste* profati sunt. Major *Fridericus* *Admiralis Castilia*

Castilia, Comes de Melgar & Rueda per filium *Alfonsum Duces Medina de Rio Secco*, per alterum *Petrum comites de los Molares, Marchiones Tarifa & Duces Alcalá* genuit.

Scutum
Ducis Me-
dina de
Rio Secco.
Henri-
quezia
teffera.

§. II. Ex priori linea Ducum *Medina* est *Ioannes Thomas Henriquez de Cabrera, admiralis Castiliae & Dux de Medina de Rio Secco*, cujus scutum describit *Sammarth. l. Esf. de l'Esp.* p. 60. sed quod apparet ex *Chifflet. Eq. A.V. n. 158.*

§. III. Scutum illud quadrupertitum est, & 1. & 4. arcâ *Henriquezium* gentile *dygma* repetit. Est illud arcâ summo ad perpendiculariculum bipertita, utroque latere castello Castellano ornato, in imo rotundatim lacernata Legionensi tesserâ lione. Ratio hujus gestaminis ex §. I. intelligitur.

Cabrera.

Aragonia
& Andina
teffera.

§. 4. Secundus & tertius alveolus in longum bipertitus conspicitur, dexterâ parte aureâ cum capra insilente nigra, margine septem pinnis furvis pratexto, sinistra decussata *Aragonica palis* & in lateribus *Andegavensibus* liliis picta. Capra illa ipso nomine indice notat *Cabreram* gentem, cujus agnomen gens assumpsit, cum *Anna de Cabrera & Modica* Ludovico Henriquezio Duci de Medina admiralis Castiliae nupsisset. In cujus majoribus, qui ad manus non sunt, rationem *Aragonici & Andini* symboli quaerendam non dubito. Interim dubitari potest, an *Friderico* illi, cui *Chifflet. Cabretrium* gestamen tribuit, illud convenire potuerit, serius genti allatum.

Thalassiar-
chia f. Ad-
miralatus
Castiliae.

§. V. Limbus clypeo circumdatur quadrupertitus: in 1. & 4. argentea quatuor anchora carulea transversario stipite aureo conspiciuntur. In 2. & 3. aurea quatuor equites hastati coccinei currunt. Anchoræ *Thalassiarchiæ* f. *Admiralatum Castiliae* designant: Equitum rationem non intelligo.

Apex.

§. VI. Apex est, aquila nigra pectice insidens prasina, & in volatum assurgens, rostro & cruribus aureis, collo circumdato coronâ aurâ, anchora limbi scutarij à corona dependente. Fascia tortilis & lacinia ex auro & minio.

Scutum
ducis Alca-
læ.

§. VII. Altera linea est Ducum *Alcalá* cognomine *de Ribera*, ex quibus *Anna Maria Luisa Portocarreria* ducatum attulit marito *Antonio Ioanni Ludovico Cerdano Medinaaceli Duci*. Cui *Sammarth. d. I. p. 35.* illud tribuit scutum, quod quadrupertitum 1. & 4. quadra *Henriquezium* symbolon repetit, 2. & 3. quadram autem auro pingit, inscriptis ternis prasinis fasciis, quo gestamine familia *Riberana* notatur. Jus autem hujus dygmatos ex eo, quia *Petrus* lineæ autor uxores habuit germanas duas sorores *Beatricem & Catharinam* filias *Perasani de Ribera* supremi judicis Andalusie. A quibus & nomen & arma genti illata. Apex cum priori idem est, nisi quod galeam coronatam dicit *Sammarthanus*.

Ribera-
num sym-
bolum.

Comitum
Albæ de
Lisâ.

§. VIII. Tertia linea comitum *de Alvæ de Alifste*, teste *Chifflet. Eq. A.V. n. 296.* bipertito utitur clypeo, cujus prima pars *Henriqueziam* tesseram servat, sinistra oblique dextrorsus & sinistrorsus secatur; in summo & imo caruleo binis ahenis in palum dispositis, auro & minio alveolatis, ternis hinc inde ad ansum aureis erumpentibus per pectus aureis, uno introrsum, duobus extrorsum: lateribus argenteis, quinque muris Pontici maculis nigris in decussim locatis impressis. Quod *Guzmanniorum de Niebla* symbolon *Chifflet. explicat*. Galeam autem auro coronat, & apicem eundem dicit, quem n. 6. explicavimus. *Guzmannius* laterculus assumi potuit ob *Theresiam* f. *Henrici de Guzman, C. de Niebla, Henrici Henriquezii* conjugem.

Guzman-
nia tesserâ.

Henri-
quezii de
Almanza,
March. de
Alcanni-
zar.

§. IX. Alia item linea est *Henriqueziorum de Almanza, Marchionum de Alcannizar & de Oropeza*: cui *Sammarth. pag. 95.* Henriquezium scutum attribuit, limbo circumdatum argenteo, impressis novem maculis muris Pontici. Apicem autem eundem cum Duce *Medinae* facit.

CAPUT XXXVII.

Com. de Herberstein.

ARGUMENTUM.

1. *Herbersteinorum* scutum ex armoriali *Sibmacheri*.
2. *Qua* in eo corrigenda ex *B. Sigismundi* libro.
3. *Herbersteinum* symbolum *cantabrigiæ, Sigismundi Baro de Nobilitate. Latus agriculturae*.
4. *Similia Germanicæ idiomate*.

5. *Petri Pagani* elogia.

6. *Oratio*.

7. *Rudolphi Agricole jun. conjecturae*.

8. *Valentini Eckii*.

9. *Modestus Sigismundi Baronis*.

10. *Gentis origo*.

11. *Linea duodecim hujus stirpis, Herbersteinia, Silesia, Mazensis, Neupergensis, Pustervaldia.*

- vvaldia. Sierendorfia. Lancovonia. 17. Imperator in galea altera. Regis imago. Qua-*
Warmbergia. Gutenhagia. Austriaca. tuor scepra legatumum ad quatuor reges
Windsavia. Wildhansia. nota.
 12. *Gratiosa Symbola Castilia & Austria. Ca-* 18. *Mofci imago in galea.*
meraris & Dapiferi Carinthie. 19. Sigismundi monumenta ab Ottone Frideri-
 13. *Nenperg. co Com. communicata. Sigismundus Bac-*
 14. *Haag I. Gutenhaag. calaureus.*
 15. *Apex. Elogia B. Sigismundi. Ioh. Ludovici 20. Modernus typus.*
Brassicani carmen. 21. Alia dispositio.
 16. *Ferdinandi Imp. diploma gratiosum. 22. Tiumi.*

§. 1.

Illustriſſimæ Herberſteiniorum ex Styriæ nobilitate in ſublimiorem dignitatem eve-
 ltae familiae gentilitia inſignia videre eſt in Sibmacheri & Fuſtlii armor. P. I. pag. 23.
 Iſta ſerie: Clypeus principalis quadrifariam ſecatur. Prima & quarta area coccinea
cantherium deſert *argentum*; Secunda & quarta lineâ perpendiculari denovo in *duas*
areolas diſſecitur, utramque iterum *cocco* infectam, quatum tamen prior *turrim au-*
ream, poſterior *ſaſciam* ejuſdem *metalli* deſert. Huic ſcuti imponuntur tres galeæ co-
 ronatae, è quarum mediâ *vir* exſurgit *adverſa fronte*, redimitus *corona imperiali*, qua-
 liſt etiam *veſtis* & *palla* eſt: *dextra ſceptrum*, *ſiniſtrâ pomum* quod vocant *imperiale*
 oſtendans. Lacinia quæ dependent, coccinea & *argenteæ* ſunt. Prior galea ſuſtinet
imaginem regis umbilicotenus exſtantis coronati, & thorace, lorica, atque brachialibus fer-
reis armati; dextram ejuſ *gladius nudus*, ſiniſtram *tria ſcepra aurea* implent. Laci-
 niæ eandem cum prioribus agnoſcunt tincturam. Ex poſteriori caſſide exurgit
Mofcus rubeo habitu, pileo oblongo caruleo, pellibus martis in ora reducta apparen-
tibus: Hic dextrâ *tres ſagittas*, ſiniſtrâ *arcum* tenet. Circumvolitantes autem phale-
 ræ *cocco* & *auro* tinguntur. Clypeo huic majori *dux* *parmulæ* minores adſitæ: ad
 dextram *nigra corculis inverſis aureis* ſtrata, *vulpem deſerens argenteam*: cujuſ ante-
 riora iterum ex galea coronata inter alas corculis conſiſtas erumpunt: Lacinia nigra
 & *argentea*. Siniftram quod occupat ſcutulum, *rubrum pileolum aureum* continet:
 qui etiam galeæ incumbit, ſed *coronatus & pennis argenteis ſaſtigiatuſ*.

§. II. Ea deſcriptio eſt ex dicto armoriali deſumpta: in qua tamen non unum de-
 ſideres, ſi conſeras cum typo genuino, quem primarium decus hujus ſtirpis &
 dignitatis in ea autor Baro Sigismundus Herberſteinus (qui 1486. natus
 1566. deceſſit, & quatuor ordine Auguſtorum Maximiliani I. Caroli V. Fer-
 dinandi I. & Maximiliani II. conſiliarius & muniter fideliffimus fuit,) monumentis
 de vita ſua inferuit, quæ proprio & alieno ſtylo Latino & Germanico idiomate edidit.
 Ego illa inprimis obſervavi: 1. *Faſcia* quadrantis ſecundi & tertii, non *auro* ſed *argen-*
to tingenda eſt. 2. Primæ *parmulæ* lateraliſis fera non *vulpes* ſed *lupus* habetur, &
 lingua notatur *eruenta*. 3. Alterius ad lævam figura non *pileus* (*Niſgramehut* /
 quæ aliquorum ſententia,) ſed *equeſtre jugum* ſ. *helica* (*Noſſthumer*) agnoſcenda eſt: cu-
 juſ veritas ex §. 3. 14. clarebit: quod item de galea iſta intelligendum eſt. Eandem fi-
 guram galeæ ſuæ impoſitam atque coronatam in typo, curâ Illuſtris illius Baronis co-
 loribus picto, ornant *penna aquilina non argentea ſed nigra* & quidem *curvata*. Ga-
 leas tres principis ſcuti quod concernit, prior regia imago quatuor ſcepra aurea ma-
 nu lævâ tenet: armatura autem terrea *argento* etiam exornatur: Media Imperialiſti-
 ram ſuſtinet illi dignitati ſolitam, *auro, purpura & gemmis* inſignem: *veſtis interior ar-*
gento fulget, *palla exterior ſuper humeros reducta, & ſaſcia dependentes, cruciculis in iſis*
acu pictis, purpurâ vel cocco ſplendent, oræ autem extrema *auro*: *Mofcuſ* pileum & habi-
 tum gerit *argentatum*, utriuſque ora reducta pellibus ſarta: cingulum autem & quibus
 toga colligatur nodi laxiores (*die ſchleuffe*) rubent. *Arcuſ* in læva *auro* ſplendet, *ner-*
vo nigro: Dextra verò *tria ſpicula aureum, argentum, rubrum* tenet, dependente ex
 pollice è *rubeo loro acinace in vagina nigra, capulo argentato*: ex minimo autem *digito*
ſtagello argenteo. Huic verò typo majorem fidem adhibendam credo, cum in eo
 exiſt libto, quem autor ipſe ſua dignatus eſt manu.

§. III. Hanc *ἀπό τῶν* explicaturis primò *cantherius* occurrit *argenteus in area* Herber-
rubea. Hic vetus familiae *δῆγμα* fuit. Quis de eo ſenſus fuerit cum honore præſati
Sigismundi Baronis, illa verba, quæ gratæ poſteritati 1560. conſignavit, docere poſſunt,
 quæ Sigismun-

us Baro
de Nobili-
tate.

que fufius huc inferenda credidi. *Est hoc commune non modo populorum omnium, verum etiam familiarum plerarumque, ut sibi de origine & vetustate generis majorumque suorum gratulentur, gloria & laudi id sibi fore putantes. Quocirca me quoque cupido ista incitavit, ut progenitorum atavorumque meorum nomina & generationis seriem inquirerem, eamque descriptam publicarem, sed iusto serius id mihi in mentem venit, qui rectius rem omnem vivo adhuc patre meo Leonhardo Herberstainio perdiscere potuiffem. Quantum tamen ejus rei ex quarundam literarum monumentis collegi, inscriptum hoc mihi referre visum est, non eo consilio, quod vel ipse de majorum meorum virtute tantum & virtutis premis nobilitatisque insignibus partis gloriari atque eis contentus esse velim, vel agnati gentilesque mei causam & occasionem habeant, ut ex vetusta familia & nobilitatis origine superbos concipiant animos, eamque solam jactantes existimant, nihil sese amplius ad laudem & gloriam requirere debere, ut generis antiquitas & nobilitas ipsa egregius quoque ipsorum virtutis factis confirmetur, sed ut potius domestica vera generositatis exempla ob oculos proposita habentes omnes actiones nostras ad majorum imitationem componamus, & unumquemque illorum tacite auribus cujuslibet nostrum illud Virgilianum insusurrare putemus:*

Disce puer virtutem ex me verumque laborem.

Neq. frustra etiam illa ejusdem Poeta verba de nobis pro se quisque ferri audiamus:

Et quid in antiquam virtutem animosque viriles

Et pater Aeneas, & avunculus excitat Hector.

Itaque omnes qui nomine meo censentur gentiles atque agnatos admonitos rogatosque esse volo, Genealogiam istam nostram lecturos, ut in eam cogitationem mecum incumbant, majores nostros non per ocium & desidiam aut malas artes praeclarum nomen nobilitatis, praerogativam & virtutis monumenta consequutos esse. Et cum generosa stirpis atque arboris surculi sint & fructus ad speciem bonam editi, ut à stipite suo polulante rami sobolescentes non degenerent. Proinde grandiorum natu fuerit, adolescentulos à teneris statim cum cura & fide instituere, & praecepta virtutis atque pietatis illis instillare, ac deinceps vel eruditus in omni genere liberalioris doctrina excolendos praeceptoribus tradere, vel inspectatam seu politicarum seu militarum artium disciplinam exercendos mittere. Quae in re parentes liberorum suorum honestam debent habere rationem, sumptibus legitimis minime parcetes, ut modo filii eorum commodo aut in Academia aut in Principum cohortibus sint loco, ubi extra languorem & ignaviam omnem, à pravorum sibi hominum consuetudine assidue caventes, in labore & virtutis exercitio juvenlem exigant atatem. Non enim satis est homini, ut praeclaro loco generosè sit prognatus, nisi natalium splendorem virtutis studis amplifiet atque cohonestet, & ad veram gloriam plerumque bona institutio plus affert momenti quam natiuitas spectabilis & ETTENEIA, quod ex Platonis Philosophia sumptum, Horatius hisce expressit versibus:

Fortes creantur fortibus & bonis,

Est in juvenis, est in equis patrum

Virtus, nec imbellem teroces

Progenerant aquilæ columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam

Restique cultus pectora roborant.

Ut cumque detecere mores.

Dedecorant bene nata culpa.

Tum autem satis constat, jam inde ab ipso primo omnium hominum parente Adamo neque illustri quemquam, neque obscuro esse loco genitum, sed aequali sorte omnes à genarcha editos. Qui verò etatibus omnibus industria, beneficentia & virtute alios mortales superarunt, praeter ceteris semper honesti habitus, atque Noriberge in conspicuo ejus urbis loco eloquium tale lingua vernacula scriptum esse audio:

Quo nobilis tum quispiam loco fuit,

Cum foderet Adam & Eva filia duceret.

Wo was da der Edelman

Da Adam hact und Eva span.

Cui sententiae eadem lingua Symbolum suum subscribi jussisse fertur Fridericus Imperator Romanorum Tertius:

Alius

Alius ego quam quilibet non sum homo nisi
 Quod me ampliore honore dignatur Deus.
 Ich bin nicht mehr dann ein ander Man
 Allein daß nur GOTT der ehre gan.

Et præclarè ab alio Poëta est dictum:

Stemmata quid faciunt? quid prodest Pontice, longo sanguine censerî? &
 Nobilitas sola est atque unica virtus.

Res tota eugenia cum sic habeat, dubium non est, quin progenitoribus majoribus nostris suum etiam fuerit gentis ordinis nobilitatisque primordium. Cujusmodi autem id fuerit, & quomodo illi antiquitus vitam tolerarint, evidens documentum capere licet, ex hæreditariis nostris insignibus, in quibus illi habuere. Et nos hodie quoque habemus vehiam candidam, super qua aratrum suspensum ex prædio urbano in agrum & ex agro in idem prædium duci solet, unde liquet majores nostros agricolas fuisse, atque opinionem conjecturamque hanc meam amplius etiam illud confirmat, quod Dominus Guntherus Herbersteinus matrem avi sui Domini Guntheri ab Haag, in quo nomen id & genus defecit, insigne, equestre videlicet jugum crocci coloris in rubea arcâ depictum, anno à nato Domino & Salvatore nostro 1409. jure feudali à principe accepit. Sententia ista mea non est, quod cupiam agnatorum meorum gravis & molesta accidat, quod si namque vel parens meus vel ego ipse agriculturam exercuissem, minime id celarem, quin laudi quoque mihi eam rem ducerem, quippe qui familia posteritatisque mea virtute atque virtutis præmiis præluere, quam à majorum claritate & nobilitate degenerare malim. Nam juxta sententiam Divi Gregorii Theologi:

Probrum est malum vocare non ignobilem

Genus est eorum, qui diu sunt mortui.

Generi præire, non nocere convenit,

Melius bonum esse quam creatiæ bonis.

Ætatis omnibus à viris sapientibus judicatum est artibus aliis omnibus, quarum est Laudis agri-
cultura. aliquis in vita hominum usus, agriculturam, cujus præcipuum instrumentum aratrum cum partibus suis est, præstabiliorem esse, tum propter oblectamenta rerum rusticarum, tum propter utilitatem, quam generi humano affert plurimam. Ciceronis verba sunt: omnium rerum, ex quibus aliquis acquiritur, nihil est agricultura melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius:

Beatus ille qui procul negotiis,

Ut prisca gens mortalium,

Paterna rura bobus exercet suis,

Solutus omni fœnore, &c.

Cecinit sapiens Poeta Horatius, & Virgilius ipse de agricultura lucentissimè scribens, tandem exclamat: O fortunatos nimium, sua si bona norint,

Agricolas, &c.

Quapropter apud veteres Romanos illa in magno fuit honore, qui cum virum bonum laudare & titulo suo ornare vellent, agricolam bonum eum esse dixerunt. Neque aliam etiam juventutem ad militiam commodiorem illi esse censuerunt, quam qua ruri agris colendis ad duros belli labores perferendos esset exercitata. In hoc vitæ genere M. Curius, cum de Samnitibus & Sabinis & de Pyrrho Epirotarum rege triumphasset, summum ætatis tempus consumpsit. Et in agris tum erant Senatores, id est, senes. Stigidem L. Quinto Cincinnato in agro aranti nunciatum est, eum Dictatorem esse factum, qui omnium summus Roma magistratus fuit: Mea quidem sententia, ait Caro major apud Ciceronem, haud scio, an ulla beator esse possit vita, neque solum officio, quod hominum generi universo cultura agrorum est salutaris, sed & delectatione, &c. Legimus Davidem maximum & Regem & Prophetam à paternarum ovium pascuatione (qua non postrema rusticationis pars est.) ad Samuelem Prophetam evocatum venisse, ut in medio fratrum ejus ab illo rex ungeretur super Israel. Eumque à regni istiusmodi inauguratione ad easdem oves pascendas rediisse, nec longe post, cum debellandus esset vir ille spurus, & incircumcisus, gigantea magnitudinis homo de castris Philistinorum nomine Goliath, ipsum Davidem scimus à grecis paterni pascu rursus non sine numine & providentia Dei in castra Israelitica venisse, & ab eo Philisteum istum prostratum esse in funda & lapide in nomine Domini. Primum quoque Boemia genti Ducem Premislaum ferunt, ubi Princeps ab eo populo

communibus suffragiis lectus esse, ab aratro, in quo tanquam mensa cibum suum capiet, vocatum & in ducalem sedem ductum esse. Qui ad tam inexpectatam sortis suae mutationem valde quidem obstupuit, in tanta tamen fortuna sparteos calceos suos (quibus Slavinarum Kurpic decuntur) rejicere noluit, causamque ejus rei rogatus, illam attulit, velle se calceos hujusmodi in Vilschegrado, hoc est sublimiore arce, quae ad Pragam sita diu etiam regum Bojemorum regia fuit, perpetuum esse monumentum ad posteritatem omnem, primum Boemiae Ducem ab aratro ex agro ad imperium ducale esse evehctum. Cum igitur intelligamus, tantos & tam praclaros viros ante & post insignes res gestas agriculturae operam navasse, & à prudentibus hominibus nunquam non metuenda sit agricultura conversio & mutabilitas, his praecipue extremis periculosisque tempestatibus, considerare meritò in animis nostris nobiscum debemus, si quid praeter speciem divina permissione nobis eveniat, ita ut res nostrae ad aratrum redeant, quomodo fortunam praesentem excelso & constanti pectore feramus. Nescimus enim, quid serus vesper ferat. Quapropter hoc tempore cum nobis res sunt secunde, ita moderatè nos erga cujusvis praesertim verò inferioris ordinis homines gerere debemus, ut illi, si quid hujusmodi, ut dixi & res humanae fuerint, accidat, causam nobis obtrectandi arrogantiamque superbam ridendi non habeant. Id quod assequemur, si ad eam moderationem animi tanquam ad amissam quandam vitam & mores composuerimus, ut neque à superioribus despiciamur, nec, ab inferioribus metuemur. Atque hac in parte Athathoclem regem Sicilia imitabimur, qui cum signis esset filius, ad regnum tamen pervenit fastigium, & fortunà tali non elatus humaniter gessit imperium. Nunquam nobis excidere ex animis nostris verba ista debent, versiculis hisce ab Ausonio Gallico Poëta de rege isto expressa:

Fortunam reverenter habe, quicumque repente
Dives ab exili progrediere loco.

Labor & exercitatio corpora firmiora atque robustiora efficit, & animos quoque vires reddit, at otium & ignavia incitamentum & fomes est pravitatis & viciorum omnium. Minimè verò dubitandum est, quin majores nostri egregii mortales labore, industria, praclaris virtutis actionibus, ab agricultura & rusticatione ad generis praerogativam & nobilitatem ipsam sint evecti, quorum vestigia insistentes exempla illorum nos sedulo imitari decet, ut non eorum tantum gloria sed propria etiam virtute nostrà clari simus & nobiles. Sic scilicet futurum est, ut cum bonarum arborum simus propagines, bonos etiam & progenitoribus nostris dignos fructus feramus, per veritatis studium animorumque fortitudinem & constantiam rebus militia strenuè, domi justè & aequaliter gerendis, fidem & omne officium in servitiis & administrationibus nobis commissis Principibus nostris quoque locis & tempore probantes, minime, omnium committentes, ut per animos degeneres malis artibus aut desideria vecordi virtutem obfuscemus & contaminemus. Ita videmus, quod capreolum s. cantherium feciales appellant, ab hoc Illustri viro vehiam ereditam, quae aratrum videretur.

§. iv. Vernacula lingua eadem fere agnatis suis reliquit: Sed non nisi partem huc transferam, ex qua de terminis, quibus nostro idiomate figuras illas appellari vult, constat: Weil dann dem also/ und meine Vorfaltern auch einen anfang ihres Adels gehabt/ weß sie sich aber zuvor betragen/ gehalten und beholfen haben/ muß ich einen glaubwürdiigen verstand auß meinem erblichen Wapen abnehm/ in demselben sie geführt/ und wir noch führen/ eine weisse Schleiffen/ daran man den Pflug auff den Acker und wieder davon führt/ daß sie Ackerer und Bauleute gewesen seyn. So bestat auch diese meine mennung/ weil Herz Günther von Herberstein seines Uibern Mutter halben Herrn Günthers des letzten dieses Diamens von Haag Wapen/ einen gelben Rostthummet in rothen Feld/ im 1499. Jahr zu Leben empfangen/ der Khummert gehört auch zum Ackerbau. Solcher memer außlegung darff sich keiner beschwehren/ dann womein Vatter oder auch ich mit dem Ackerbau und Pflug gearbeitet/ oder gehret hätten/ wolte dasselbe in warheit auch nicht verhalten/ ich auch vielleber der erst edel gemacht seyn wol/ dann daß ich meinen Eltern ungleich besunden werden solte.

§. v. Ex ipsius conjectura crediderim alios etiam sua hausisse: Hue Petrum Petri-
annum Poëtam Laureatum refero, ejusque integram elegiam huc transferendam
judico:

Similia
Germani-
co idio-
matis.

Petri-
annus
cologia.

Herbersteinia cernens insignia gentis,
 Virtutis summum mente revolve decus,
 Una fuit quondam, quarum nunc quinque videntur,
 Callis, & *agrestis* parma notatà *traha* :
Halcis quæque vides cristatæ juncta coronæ
 Indicium præfæ simpliciteris habent:
 At nova præclaris surgens virtutibus ætas,
 Indomitis junxit corda animosa *lupæ*.
 Altera *Castilia* turris duplicemque colorem
 Addidit, & pictos vicit honore *lupos*.
 Quin etiam summi facies habitusque *Monarchæ*,
 Imperii signis sunt veneranda *laci*.
 Quid referam *regem* sceptris ferroque potentem,
 Impositum cultis quid diadema comis?
 Aspicias ut curvo pharetratus acinæ *Moschus*
 Torqueat in fratres lumina glauca duos.
 Spicula dextra gerit, digito preudente flagellum,
 Armata est arcu læva *Borysthenio*.
 Adde coronatas galeas, gemmasque coronis
 Infertas, magnum singula pondus habent.
 Scilicet ex humili stirps inclyta sæpe parente
 Nascitur, & spretum tollit ad læta caput.
 Quis neget arborum genus à cultoribus ortum,
 Cui *traha* principium nobilitatis erat?
 Quis neget hoc ipsum, ductu virtutis, avitis
 Splendidius signis emeruisse decus?
 Omnia cura potest, labor improbus omnia vincit,
 Munera sollicito parva labore vigent.
 Sola valet duros virtus superare labores,
 Principibusque suos conciliare viris.
 Illius auspiciis solidum venatus honorem
 Libera *Sigismundus* jura *Baronis* habet.
 Nam quia consiliis promovit Cæsaris acta,
 Munera Cæsareo digna cliente tulit.
 Nec minus *Augusti* donum memorabile *Regis*,
 Testatur salvam tempus in omne fidem.
 Atma sed adversi bellum misitantia *Moschi*
 Significant longæ dura pericla *vix*.
 Quæ Scythicas olim missis legatus ad oras
 Pertulit, irati dum movet ora *Ducis*.
 Tantæ molis erat, virtutis scandere callem,
 Tantæ fortunam vincere molis erat.
 Frustra igitur titulos & summos queris honores,
 Quisquis es, & curas *Sardanapale* fugis.
 Consilii opus est, quæ rerum longior usus
 Comprobat, heros est vi quoque mentis opus.
 Hæc via virtutis tendentis ad ardua clave
 Panditur, hæc titulus janua monstrat iter.
 Quam quisquis fuerit virtutis amore secutus,
Herbersteinia dum jure beandus erit.

§. vi. Idem Paganus in brevi enarratione vitæ ac rerum gestarum Sigismundi ita loquitur: *Infatiabili indaganda suæ stirpis exordi cupiditate adductus, ex ipsis tantem & vetustissimis insignibus conjecturam fecit, primos nobilis Herbersteiniorum generis auctores agricolas fuisse, cum enim plerumque ad altiore dignitatis locum evecti aut nomini aut conditioni consentanea eligere soleant insignia: traham, quæ aratrum ad agrum deducitur, & ab agro reducitur, agricultura signum esse certis argumentis collegit.*

§. vii. Eandem conjecturam non dedignatur, ut tamen aliam addat, *Rudolphus Agricola junior. Poeta Laur. in congratulatione ad Sigismundum legatum Cæsaris ad Sigm. R. Pol. & M. Mos. Duces.* In qua inter alia ista:

Rudolphus
 Agricola
 jun. con-
 jecturæ.

- - - Cæsar quem Maxmilianus abunde
 Militiæ claris insignibus extulit & Te
 Cæsar, quo majus nil ingens sustinet orbis
 nec melius - - -
 Inde gravem galeam, Cæsar, clypeumque coruscum,
 quæ sint virtutum non pignora vana tuarum,
 contulit, hæc *Cincinnatus* voluisset habere,
 Nec sibi *Pisones*, *Fabii* mage grata tulissent,
 nec *Lacedæmonius* sprevit *Lysander* aratrum.
 Ad *recti* si culmen amas sublime referre,
 aurea magnanimis virtus altissima svadet,

hactenus invicto quæ animo persæpe subisti,
indiget hæc galea, quæ cum sis fortiter usus
in Venetos & sæpe alias, insigne coronæ
addidit, atque avium, quæ toto nulla sub orbe
nobilior vivat, volitetque per æthera nulla
altius, expanses latus ille ad utrumque coronæ
imposuit pennas nullo violabilis ævo,
omnibus ut tua sit notissima fama sub oris.

Agnosces hic digitum intendi in eorum sententiam, qui cantherios fastigia ædificiorum
referre arbitrantur. vide P. I. c. 5. l. i. m. l. n. 76. 77.

Valentinus
Eckii.

§. VIII. *Traba* etiam mentionem facit in epitaphio Sigismundi *Valentinus Eckius*
cum recensitis gestis ejus illa subjungit:

Sic rebus semper gravibus præfectus agendis
omnia cum summa conficit usque fide.

Hoc libertatem studio nomenque perenne
nunquam casurum promeruitque decus.

Ecce vides triplicem galeam triplicemque coronam,
ensem, tela, arcum, icepra quaterna, *trabam*.

Omnia virtutis quæ sunt monumenta beatæ
pignora & æternos non moritura dies.

Modestia
Sigismundi
Baronis.

§. IX. Ex his intelligimus laude dignissimam Herois tot virtutibus & meritis
præclari modestiam, qui familiæ ortum ex tenui fortuna tam non averfatus est, ut
iam debili illi fundamento de *traba* scuti symbolo eum inædificare non dubitaverit.
Fortè tamen dixeris, ut de re ipsa loquamur, conjecturam validam non esse. Alia enim
origo d. l. P. I. c. 5. n. 77. ubi de figuris honorabilibus (pieces honorables) & nominatim
de cantherio (chevron) agitur, hujus figuræ ostensa est.

Genitis
origo.

§. X. De cætero originarium hoc *de tyua* cum *Herbersteinis* fuerit, huc merito
retulerim, quæ præfatus Baro de gentis suæ origine memorat: Herberstein das
Schloß/ hat Herr Otto von Harperg von Ulrichen Rosfeger/ im tausend zwey
hundert und neunzigsten Jahr erkauft/ und man findet nicht/ wie dasselbe
Schloß auß/ und wieder an die von Herberstein kommen wäre. Auf dem etliche
deuten wollen/ als ob wir zuvor den Namen von Harperg gehabt hätten/ daß
ich aber dermassen nicht erachten kan/ ursach/ daß hie vor dieses kaufts deren von
Herberstein namen geweest ist. Dann Probst Johannes zu Polan hat mir mit
seiner Hand zugeschrieben am 27. Junii/ des 1519. Jahrs/ und mir das Regi-
ster zugestellet hat/ zuersehen/ daß Herr Hans von Herberstein/ als Pfarrherr
dasselben zu Polan/ daß der zeit noch keine Probstei war/ im tausend/ zwey
hundert und neunzten Jahr hat schreiben lassen. Von wem aber derselbe
Herr Hans gebohren/ wer auch seine Geschwistere gewesen/ habe ich noch nicht
erindert. Das möchte ich wol zugeben/ als die von Herberstein von ihrer Be-
hausung (als vielen Geschlechtern geschehen ist/ und noch geschicht/) und zu Har-
perg kommen/ sich desselben namen/ wie in Frankreich und Niederland gemein-
lich geschiehet/ von ihren inhabendẽ Güter gebrauch/ weil sie aber ihr Schloß
wieder bekommen/ und Harperg verlassen/ möchten sie bey ihrem alten Namen
blieben seyn. Hier ist auch fürbracht worden/ als solte das Schloß hievor
Ersulstein von den Wölkern Ersul/ welche hievor der orten gewohnet/ genennet
worden seyn. Gleichermassen wie die gegend nahe darben jezo Ruebland ge-
nennet wird/ solte Ruegland geheissen haben/ nach den Wölkern Ruyg/ die
auch daselbst gewohnet haben/ wie dann am Kuhnberg viel spühr alter gebäude
gefunden und gesehen werden/ daß mich wenig bekümmert/ gibt doch ein an-
zeige. Von meinen Eltern habe ich auch vernommen/ die gleichwol nur von
hören-sagen geredt/ daß sieben Ritter zu einer zeit da Herberstein gewohnet
solt haben/ darunter nur einer Hosen getragen: gleichermassen auch vernom-
men/ das neun Herbersteinern auß einem mantel verheyrathet wären. So ist
mir zu meinen Tagen einer zukommen/ der gesagt hat/ er wäre deren einer von
den neunem/ die auß einem mantel verheyrathet seyen. Das seze ich auch für
keine gewißheit/ so es aber also wahr/ als möglich ist/ so findet man dar auß/ wie
sich

sich das weltliche wesen verändert nach der zeit / jeso will keiner ansehen paar hosen / auch keine an neun Diäntel zu frieden oder begnügig seyn / so wird unser jetziges wesen auch nicht ewig bestehen. Alii putant initio Heroldstein, tum Herberstein, demum Herberstein dictum.

§. xi. Tota autem genealogia in primis ab *Ottone* aliquo *Herbersteinio*, qui 1260. floruit (Antequam tamen etiam legitur 1165. quidam Anselmus de Herberstein cum Lutoldo Austriaco in ludis equestribus Welpi D. Bavarie comparuisse,) conrinuâ serie ad nos de duci potest. *Equestris* prima ejus dignitas fuerat: donec post alios Sigismundi meritis daretur, ut *Barones* crearentur. Illo nostro autem seculo Comitum accessit novum aëquua. Lineæ in diversum eunt in *Ottonis* & *Elisabethæ* Holneccie 1389. ductæ filius *Andrea* & *Georgio*. *Georgio* factæ sunt duæ lineæ, nam propeos ejus alius *Georgius* Cæsareus Consiliarius & Capitaneus Styriæ, *Bernardinum* & *Georgium* *Andream* genuit, à quorum illo *Herbersteinius* ramus (quem ornant *Joannes Maximilianus*, gentis Senior, Consiliarius Cæsareus intimus & capitaneus Styriæ, pater *Joannis Maximiliani* junioris nunc capitanei Styriæ, *Joannis Josephi* Cæsarei Campti marecalli Vicarii & Generalis Croaticorum finium in Carolsfart, *Joannis Francisci* Colonelli & aliorum,) ab hoc *Silesius* descendit, ita dictus, quod *Joannis Georgii* Episcopi Ratisponensis (qui 1663. decessit) frater *Joannes Bernardus* Comes in Sileham fortunas suas transtulit, & ad annum usque 1665. quo in fata concessit, Imperatori acque Archiducibus interfuit fidelissimè genitor comitum *Joannem Fridericum*, qui in C. Glazenti bona possidet, *Joannis Bernardi* Cæsarei Consil. intimi & capitanei principatus Glogovii (cujus gratiæ non pauca de beo, eorum quæ hic referuntur,) *Joannis Francisci* Can. Ratisponensis & Patavini. Memoratu dignum est, omnibus ex his duabus lineis ab aliquo tempore *Joannis* esse prænomen. Quod *Andream* attinet, eo *Leonardus* genitus est, pater non solum *Sigismundi* toties memorati sed *Arnoldus*, verum etiam *Georgii*, *Joannis* & *Wilhelmi*: ab hoc *Mazensis* linea oritur, quam nunc ornant *Ferdinandus Ernestus* Cæsareus Consiliarius bellicus & chiliarcha; ab isto (Joanne) *Neupergeria* derivatur, quam illustravit *Joannes Gerhardus* de Hispania & Styria meritis. Ille (Georgius) plures denuo filios habuit, ex quibus *Georgius* per *Leopoldum* & *Georgium* *Rupertum Pusterwaldiam* & *Sirendorham* lineam levit, in quarum illa eminet *Georgius Sigismundus* camerarius Cæsareus & regiminis interioris consiliarius, in hac *Ferdinandus* consiliarius imperialis aulicus: *Georgius Sigismundus* *Georgii* filius, cum iterum genuisset *Sigismundum Fridericum*, *Joan. Fridericum*, *Jacob. Franciscum*, *Wolfgang. Wilhelmum*, *Georg. Christophorum*, ex his lineæ. Primus factor est *Lanckovvuzii* rami, cujus decus *Otto Fridericus* plurimum me in notitia gentis suæ juvit; secundus *Wurtembergi* & *Gutenhagi*, ille in *Joanne Christophoro* & *Georgio Achatio* denuo distinctus, hic in *Georgio Gunthero* & *Erasmo Friderico* Cæsareis camerariis consistens; tertius *Austriacam* dedit lineam, ex qua vivit *Franciscus Josephus* Cæsareus camerarius; Ex quarto facta linea *Windhausa*, quam decorarunt *Maximilianus* bellicus Dux Venetorum, & *Gundaccarus* Cæsareus vicecolonellus; A quinto descendit linea *Wildhausa*, quam ornavit *Ernestus Fridericus*, Cæsareus consiliarius intimus, Camerarius & Styriæ cancellarius aulicus. Alia etiam linea orta ex *Georgio Andrea*, *Georgii* filio, cujus nomen mihi non innotuit. Ex hoc vero apparet, familiam ita late diffusam, ut linearum amplitudine vix ulla Austriacarum eam æquet, omnes etiam affinitate ipsi junctæ.

§. xii. Quarta secunda & tertia symbola videntur continere gratiosa: *Castellanum* nimirum, & *Austriacum*. De hoc symbolorum genere aliqua diximus P.I. c.2. ceterum ea vel à *Carolo V. Imperatore*, ad quem mortuo *Maximiliano I. Imperatore* ejus avo *Sigismundus* à Styriæ ordinibus legatus in Hispaniam missus est, & de quo postea etiam bene meruit, vel à *Ferdinando* ejus fratre data crederim: & quidem posteriori conjecturæ lubentius insistam, cum non aquila imperialis sed ex ditionum, in quas *Ferdinando* jus hereditarium, insignibus detractæ figuræ concessæ sunt: præterquam quod in *Ferdinando* servitibus majorem ille partem ætatis consumsit. Didici tamen insignium incrementa à *Carolo V.* & *Ferdinando 1522.* & *1542.* concessa esse. Cum verò toties memoratus Baro etiam *Camerarii* & *Dapiferi Carinthia hereditarium* munus principis gratia impetraverit, *Camerarii* & *Dapiferi Carin-*

hæc quoque non omnino improbabili conjectura fuerit, ex Carinthiæ scuto (vide c. 9. n. 68.) alteram partem, argenteam videlicet fasciam minio inductam, ducatus officiali primario concessam esse. De qua conjectura penes alios esto arbitrium.

Neisberg.

§. xiii. Quod scutulum dextrum atinet, quod nigrum confutum corculis aureis lupum argenteum repræsentat, fuit familiæ *Neisbergiæ*, *Neubergiæ* s. *Neidbergiæ* (scriptio enim variat,) tessera: eâ autem extinctâ Sigismundus toties memoratus titulum, insignia & facultates ejus teudo accepit.

Haag f. Gurenhaag.

§. xiv. Scutuli ad lævam & figuram & jus §. 2. 3. 4. intelleximus. Nimirum 1409. Guntherum Herbersteinium avi sui materni Guntheri ab Haag à principe obtinuisse insignia. Illius Guntheri filia Anna Henrico Guntheri patri nupsit 1379. quo anno die Ultici literæ pactorum matrimonialium datæ sunt. Cæterum Haag, alio nomine *Gutenhaag* appellatur. *Aquilinas* tamen ejus cassidi *additas pennas* donum *Maximiliani* reor, ex carmine *Rud. Agricola* §. 7. Fortè tum concessum, cum 1514. 26. Sept. obres præclare Veneto bello gestas in *equitum auratorum ordinem* Imperator eum torque donatum Onchiponte referret. Et id solum insignium augmentum ab isto Cæsare profectum exultimarim: deque eo intelligendum illud carmen. Certè castellum & fasciam non facile eidem tribuerim.

Apex. Elogia B. Sigismundi.

§. xv. Quod galeas tres principes concernit, in illis præcipuorum meritorum *Sigismundi* servatur memoria. Antea enim alâ usi videntur, cum typo scutario; qui apex tribus his galeis locum fecit. Vix autem rationes ut oportet capiemus, nisi vitæ & gestorum viri inferatur aliqua epitome: præterquam quod virtutis quovis loco, quo digna est, honor adhiberi debet, & vel hæc causâ non sine operæ pretio futurum est, ut quæ in chartis ante seculum impressis adeoque à paucis leguntur, in plurium denotum conspectum producantur, atque ita dignum laude virum literarum cultores ventent mori. Adducam ergò duo quæ huc faciunt: Alterum sit carmen *Johan. Ludovici*

Joh. Ludov. Brassicani carmen.

Brassicani:

Non minor hæc Christo repetenti reddere vitam,
Et vixisse mihi satis, & vixisse superque est,
Tot maria, & montes, tot flumina torque paludes,
Tot Reges, dominosque orbis, tot regna, tot urbes,
Nam mare conscendi, supra, quodque alluit infra
Italiam, tenuis hinc prætevectus & illinc,
Baltheaque emensus freta, mox *Balarisca* solvens
Sardinia ingredior, gelidique *Boristhenis* oras,
Rhaque cavas tacito stringentem flumine ripas
Trajeci, *Tanaisque* supra caput usque nivosi,
Nusquam *Rajhas* didici consistere montes,
Jamque *Albis* & *Rhenum*, fluviumque binominis *Isfri*
Navigis superans, Legati munus obivi.
Atque *Sigismundum* moderantem jure *Polonos*,
Lithvanique Ducem mos est quem dicere *Magnum*
Sæpe salutavi verbis & nomine Regis
Ferdnandi, & toto divisos orbe *Mohyos*
Non semel atque iterum magnis de rebus adivi,
Moscoviaque Ducem, *magnum* sum affatus in urbe
Basilium, hinc *Danis*, *Norvegis*, atque *Suedis*
Imperitantem adii *Christernam*, non satis æquo
Dissidio sancti turbantem fœdera lecti,
Liberius monui infami delistere cepto,
Hæc mandata ferens à Cæsare *Maximiano*,
Ipsam etiam *Hungaria* regem, Dominumque *Bohemis*,
Ludovicum accessi regno, & *Borenibus* annis.
Jam verò multis locuples *Hispania* regnis
Cognita, & *Hispanis* non cedeus *Belgica* regnis,
Carolo ubi, *Austriacam* regionem, nomine *Quinto*,
Ceupatris orbaram interitum commendopupillam,
Præterea decimum *Romanam* in sede *Leonem*
Conspexi, *Venetis* Dux *Lauredane* senatus,
Cognite porro mihi es, notique fuere dynastæ
Imperii plures, quos hic numerare molestem est.
Ecce autem *Hungaricis* ubi rursus imminet oris
Et nostros misera *Solymanus* clade peremit,
Nequiquam longâ *Budam* obsidione prementes,
Ipsius horrificâ *subnixi* sede Tyranni,
Alnus erectæ fixi stans oîculæ dextræ,
Quam prona in terram melior pars orbis adorat.
Principis inde mei *Gnaram* deduco *Polonos*
Reginam in regis *thalamos*, bellique rogæque
Expertus casus varios hæc inter, & olim

Militiæ emeritus veterana stipendia, juvi
 Consilio interea innocui compendia fisci,
 Linguatumque potens, in iura ac fœdera fidum
 Prælo ministerium studioque senescio laborum,
 Publica privatis præponens commoda lucris,
 Respondente tamen fidei fonte, atque favore
 Aulicæ regum, domui rem linquo, decusque
 Et præci generis stemma haud inglorius orno.
 Vita igitur plenus, quam sum mihi conficius, actam
 Graviter in vitæ officis, sine labe notaque,
 E magno veluti faturo expletusque theatro,
 Cedo lubens, & nostra do lampada gesta lequenti.

§. xvi. Majoris autoritatis esse potest diploma, quo ei quietem aliquam ab ite-
 neribus indulgit R. Rom. Ferdinandus, & ejus ipse merita commendavit: Wir Ferdinand
 Ferdinand / von Gottes Gnaden Römischer König / ic. bekennen öffentlich Imp. di-
 mit diesem Brief / und thum kundt allernämlich / daß wir genädiglich ploma
 angesehen / wahrgenommen und betracht haben die ehrliche / ansehnliche / nützlich-
 che / getreue und fleißige Dienste / so der Edle / unser lieber getreuer Sigmund gratiosum.
 von Herberstein / Freyherr / unser Rath / weyland unserm lieben Herrn und Un-
 hern Rñser Maximilian / löblicher gedächtniß: Dergleichen der jetzigen Röm-
 ischen Rñserl. Majestät / unserm lieben Bruder und Herrn / uns und unserm
 löbl. Hauff Desterreich gehorsamlich und mit besten Treuen erzeiget und bewie-
 sen / und fürnemlich / daß er erstlich bey ernstem Rñser Maximilian in den
 Feldzügen / so Ihr Rñserl. Majestät in Ungarn / dergleichen auch gegen den
 Venetianern gethan / jederzeit ehrlich / ritterlich und wol gehalten / auch sich
 von Ihrer Rñserl. Majestät. als derselben Hovrath und Diener / in ansehnlichen
 Legationen und Botschaften / zu den Königen von Ungarn / Deinemarck /
 Polen / auch dem Großfürsten in der Moskau / dergleichen auch zu anderen
 Churfürsten und Fürsten des R. Röm. Reichs / und in die Endgenosßschaft /
 auch anderer ort / und folgendts nach absterben unsers lieben Aherns Rñ-
 sers Maximilian / neben andern unsrer Nieder-Desterreichischen Besandten
 von einer ehrsamten Landschaft unsers Fürstenthums Steyer / zu obgeneltem
 unserm lieben Brudern und Herrn Rñser Carlu in legation-weiß auch gütwil-
 liglich schicken und gebrauchen lassen / danahlen er dann neben andern seine
 Reise auff Venedig / Rom / Neapolis / und folgendts über Meer / da er dann mit
 nicht kleiner gefährlichkeit leibes und lebens / durch ungestümigkeit des Meers
 auff Sardinia / Majorica und Ibiza geworffen / und von danen in Hispanien
 ankommen: Nachmahls / wie wir uns unsrer Desterreichischen Lande
 Regierung unterfangen und angenommen / sich in unsern Dienst / und an unsern
 Hof begeben / und mit uns viel ansehnliche reisen in die Niederland / Bra-
 bant / und Flandern / zu hochgemelter Rñserl. Majestät und sonst vollbracht
 hat / und nachgehendts sich uns zu unterthanem gefallen in unseren Nieder-
 Desterreichischen Landen / als unser Rath / bey unserer Regierung und Cam-
 mer daselbst / in unsern hochwichtigen und trefflichen Sachen gehorsamlich ge-
 brauchen lassen / auch hiezwischen ansehnliche reisen und legationen zu den Kön-
 igen in Ungarn / Böhem / Polen / Vtrauen / Moskau / auch Churfürsten und
 Fürstendess Reichs / und fürnemlich jüngst in un nechstvergangenen ein und
 vierzigsten Jahr zu dem Türckischen Rñser Solymann / nach dem leidigen
 abzug unsers Christlichen Kriegesvolcks / wie der Türck den Königlichen
 Stuel / Schloß und Statt Ofen eingenommen / ohne allen scheu vorstehender
 gefährlichkeit / gehorsamlich und gütwillich vollzogen und vollbracht hat / und
 noch täglich thut / und derohalben in betrachtung solcher langwüirigen / stäten
 und getreuen Dienste / so gemelter von Herberstein obangeregter massen /
 weyland unserm lieben Unhern Rñser Maximilian / dergleichen der jetzigen
 Röm. Rñserl. Maj. uns und unserm Hauff Desterreich von jugend auff an-
 sehnlich / nützlich / und mit getreuen emßigen fleiß gethan / und in solchen unsern
 und unsers Hauff Desterreichs Diensten / zu seinen erlebeten tagen kommen /
 und dermassen darinnen eraltet / daß er von wegen seiner mühe / arbeit und
 schweren reisen dermassen müde worden / daß er sich seiner Gedächtniß / Ge-
 sichts und Gehörs zu mehrmahlen vor uns beklagt. Haben wir gemelten
 Sigmund

Signum von Herberstein / Freyherrn / als unserm wolverdienten alten Rath und Diener / genädiglich gewilliget / zugesagt und versprochen / daß wir ihn nun hinfüro zu keinem Feldzug noch enigen weiten und schwehren Reisen gebrauchen sollen noch wollen / auch ihme daneben diese besondere gnade gerhan / und Freyherr gegeben / thum auch solches hiemit wissentlich in krafft dieses Brieffs / daß er nun hinfüro weder von uns noch jemand andern nur enigen beschwehlichen ämtern / als vollziehung der geschafft und lezten willen / gerhabschafften / und dergleichen sachen beschwehret noch betraugert werden soll / sondern von solchen beschwerden gänzlich enthebt und exempt sehn / und wir sollen und wollen uns nun hinfüro an seinen diensten / daß er uns / als unser Rath / bey unserer Nieder Oesterreichischen Cammer diene / genädiglich beuilligen lassen: und gebieten darauff allen und jeden unserm Unterthanen und Getreuen / Geistlichen und Weltlichen / in was warden / stande oder wesen die sein / ernstlich und verständig mit diesem Brieff / und wollen / daß sie gemelten von Herberstein bey dieser unserer begnadigung und exemption beruhlich bleiben lassen / ihne darwider nicht trungen noch beschwehren / noch das jemand anders zu thum gestatten / in keine weis / als lieb einem jeden sey unsere schwehre ungnad und straff zu vermeiden. Daß mehren wir ernstlich / mit urkundt dieses Brieffs / besiegelt mit unserm Königlichem anhangenden Insignel / der geben ist in unserer Stadt Wien / den sechzehenden des Monats Junii / nach Christi unsers lieben Herrn geburt / tausend / fünffhundert / und im zwey und vierzigsten / unserer Reiche / des Königsden im zwölfften / und der andern im sechzehenden / Jahren.

Imperator
in galea
altera.
Regis
imago.
Quatuor
septa le-
gationum
ad qua-
tuor reges
notiz.

§. XVII. His præscriptis Imperialem imaginem gratiæ singularis & Imperatoribus prætorum officiorum interpretor documentum. Regia sceptrum una in manu quatuor, si conicere licet, memoriam servare possunt legationum, quas ad quatuor reges non simplici vice obivit. Nam 1516. (eius verba refero) *Christiæ auri Danicæ regem, cui Elisabetha Cæsaris ex filia neptis nupta erat, Cæsaris orator, magna Germania parte lustrata, adit, & violati conjugalis fœderis admonuit, atque ad respiciendum cohortatus est.* Alibi iis verbis utitur, quæ retuli Syllog. Geneal. pag. 122. ed. sec. Alter regum quos legatus adit, fuit *Sigismundus Polonia Rex*, cujus matrimonium cum Bona Mediolanensi legatus *Maximilianus Imp.* 1517. curavit. 1526. iterum ad eundem missus est *Ferdinandus* nomine; quod deinceps sæpius 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1539. 1540. 1542. factitatum: inprimis ob negotia Ungarica & Joannem Zapolianum Scepsium. Tertium numero *Ludovicum Ungariæ & Bohemiæ regem*, ad quem 1518. à Cæsare, 1520. à Carolo V. in Hispania adhuc absente gubernatoribus, & sæpius 1522. 1523. 4. 5. 6. à Ferdinando missus est, & magni momenti negotia perfecit. Quartum credo notari *Sigismundum Augustum Polonia Regem*. Cui non tantum vivo patre 1543. pronubus & aulæ magister *Elisabetham Austriacam* sponsam adduxit: verum etiam postquam patri successisset 1550. amicitiam inter ipsum & locerum interruptam legatus restituit, & motus in Polonia orti viros sedavit. 1552. denuo missus ut ad communionem belli Turcici regnum invitaret. Ubi memorat: *Frequenter antea apud eam gentem orator fueram, neque injucunde mihi profectiones acciderant. Sed tum non modo homines sed etiam faciem hominum mutatam reperi.* Demum 1553. alteram ex Austriacis sponsam *Catharinam aulæ magister Regi* adduxit, cujus etiam conjugii prima jecerat fundamenta. Ita videmus quatuor reges, quos legatus adierat, ut opinor quatuor sceptris notatos. Quintus addi poterat *Carolus Hispaniarum Rex*, ad quem 1519. *Maximiliano* avo mortuo à Styria ordinibus missus erat, sed à subditis ad principem suum: Unde hujus legationis non factum indicium reor: quem admodum nec illius, quâ 1541. ad *Solymannum Imperatorem Turcicum* missus, barbaro perlatit, ne longius hostiliter progrediretur, cum jam Budâ potitus esset.

Mosci
imago in
galea.

§. XVIII. Mosci imaginem in galea sinistra credo memoriam conservare legationis in *Moscoviam*, quâ bis, primum 1517. *Maximiliani Imperatoris* auspiciis, deinceps 1526. *Ferdinandus Archiducis* (cujus frater *Carolus V.* suum quoque oratorem *Leonardum Com. de Nugarolis* junxit,) nomine ad *Basiliam magnum Ducem* missus est. Altera vice ut quinquagennales inducias cum Polonis pacificeretur effecit. Porro priori istâ legatione à quibusdam Polonis præter meritum malam retulit gratiam, tanquam
in præ-

in præjudicium eorum à Cæsare ipso internuncio Principi Ruthenorum regis titulus attributus & missus esset. Quam ille calumniam scripto ad *Henr. Loritum Glareanum*, quo universam rem & legationis causas exponit, solide refutavit, & sinceritatem Austriacorum in negotiis quæ cum Polonia acta demonstravit. Porro quod dextra Mosci præter spicula, flagrorum etiam & acinace oneratur, genti non infrequens: Ita enim toties dictus Sigismundus *Comm. Rer. Moscov. p. 49. Loro pariter freni longo & in extremitate perforato utuntur, quod digito sinistro annectunt, ut arcum apprehendere eoque retento uti possint. Porro quanquam simul & eodem tempore manibus teneant frenum, arcum, frameam, telum & flagellum, istis tamen scite & sine ullo impedimento no-*

§. xix. Hæc de insignibus, qualibus superiori seculo gens usa est: antequam ad modernum typum accedam gratitudo exigit, ut lectori memorem, librum incluti *Illius Sigismundi*, quo res ad ipsius vitam & gentem spectantia, commentariis *Moscoviticis* adjuncta continebantur, debere me gratiæ *Illustrissimi Herbersteinii Comitis Domini Ottonis Friderici*, qui Sigismundi fratrem primogenitum Georgium abavum habuit: ab hoc enim usque ejus mihi concessus est, & alia ad familiæ notitiam subministrata. Eo gratior aures exemplarum lectio fuit, quod chirographo auctoris hinc inde ornatum. Itatabulæ, quâ promotio ejus in Baccalaureum representabatur, sua adscripta manu: *Sunt qui abhorrent & verecundantur nomine Baccalaureatos appellari. Ego verò gaudeo & glorior. Promotus sum Vienna 1502. In excubo Germanico in eundem sensum leguntur: Im Jahr 1502. Baccalaureus ætium worden / des sich viel schämen / ich mich aber erfreue. D wie gerueer Maister und unterweiser ich da gehabt: Gott gebe denen allen die ewige freude zu lohn / Amen.* Quam optandum esset, multis illustribus eundem de studiis & in Doctores suos sensum esse ac animum! fortè melius cum publicis commodis sæpe ageretur.

Sigismundi monumenta ab Otone Friderico communicata.

Sigismundus Baccalaureus.

§. xx. Superest ut typum modernum intueamur. Ille representatur in *Fürstii armor. P. V. p. 3.* nec quicquam novi præter dispositionem arcuarum continet. In eo enim una linea perpendiculari & duabus transversis sex area constituitur, incumbente media parvula *Herbersteinia*. Primum & sextum laterculum occupant symbola *Castiliae & Austriae* (de quibus n. 12.) sed, forte vitio sculptoris, fascia castello præposita: secundum & tertium *lupus* (de quo n. 2. 13.) omissis, quod culpæ sculptoris iterum tribuerim, corculis: quartum & quintum *helcia* (n. 3. 14.) sed ita picta, ut nemo agnoscat. Galeæ tres mediæ non discrepant ab iis quas descripsimus, nisi quod regilo 4. scaptorum 3. sagittæ deorsum versæ in manus dantur, quod non minus quam reliqua *parvula* chalcographi arbitror: quemadmodum hoc quoque, quod primam galeam quæ hic coronata visitur, quod solum ex nova gratia Cæsarea ornamentum accellerit, loco jugi scutari premit pileus: & impositæ plumæ rubent. Ultima castis lupum ex ala prodeuntem representat.

Modernus typus.

Alia dispositio.

§. xxi. Ex alio sigillo alium ordinem cognovi: ut videlicet lupus scuti laterculum primum & quartum, castrum cum fascia (sed illud, uti decet, situ suo) secundum & quintum, jugum Haagiense tertium & sextum impleant: mediam autem parvulam *Herbersteiniam* corona aurea imposita ornet: quod cum Comicum titulo mactarentur additum non immerito conjicio.

§. xxii. Titulus, Sigismundo ille fuit: *Frenherz zu Herberstein / Nienberg und Gutenhaag / Oberster Erbkämmerer und oberster Truchses in Rärudent. Dein ita in usu: Barones in Herberstein, Neuberg & Gutenhaag, Dn. in Lancowiz & Crembs. Hered. Camerarii & Dapiferi Carinth. Titulus hodiernus: Comites in Herberstein, L. Barones in Neuberg & Gutenhaag, Domini in Lancowiz (auff Lancowitz) hereditarii Camerarii & Dapiferi Carinthiæ. Qui autem familiæ quovis tempore senior est vocatur supremus hereditarius Camerarius & Dapifer Carinthiæ oberster Erbkämmerer und oberster Erbtruchses.*

Tituli.

CAPUT XXXVIII.

REX HISPANIARUM.

ARGUMENTUM.

1. Rex Hispania ex Austriaca familia.

2. Scutum regium.

3. Castilia regnum, & δῆγμα.

4. Castella.

4. Castellannum an Legionense proponendum?
5. Castella comites, Reges. Successio ad Austriacos delata.
6. Legionis regnum. Leo an purpureus. Origo leonis.
7. Reges Legionis.
8. Pretensio regum Francia in Castilam & Legionem. Alfonsi Castrioblati. Responsio. Ius Blanca uxoris Ludovici II. Responsio. Exceptio. Successio Cerdana. Huius iura. Responsio. Henrici Regis pactum. Responsio.
9. Pretensionis ommissio. In Castilia proprie nomen Hispania.
10. Aragonia. Barcinonis Com. Palorum origo. Merodii. Foxii. Exerica. Ayarus. Belchenses. Mart. Lanuza.
11. Veteres Aragonia tessera. Ariste. crux. avbor. Abayca. crux cum Maurorum capitibus. Crux. Vespertilio. Aquila.
12. Successio regum.
13. Pretensio Francorum in Aragoniam & Cataloniam. Occupatio Caroli M. Francorum iura in comites Catalonia. Responsio. Tractatus Claromontanus. Qua contra illum. pro illo. Alfonsi testamentum & successio Templariorum. Responsio. Petrus Aragon. a Pontifice exantortus. Responsio. Ab solanda Aragonia jus Andinorum. Responsio. Renatus Andinus ab Aragonis & Catalanis rex dicitur. Responsio. Rex Ludovicus XIII. a Catalanis patronus & Dominus sumtus. Responsio. Pacta dotalia Joannis Aragonii & Blanca Navarra. Hispanorum fundamenta.
14. Ruscinonensis Comitatus & Perpinianum. Pretensio Gallorum in ea. Distinctio Pyrenaorum. Responsio. Veteres aliqui tituli. Responsio. Jacobi III. R. Batear. venditio. Responsio. Oppignoriatio Joannis R. Aragonia. Responsio. Fundamenta Hispanorum. Testamentum Gerhards ultimi comitis. Responsio Gall. Praescriptio. Responsio. Abdicatio. Eventus.
15. Pretensio Pontificis in Aragoniam. Ramiri subiectio. Petri II. oblato. Petri III. investitura. Alfonsi promissum. Petri IV. legatio. Benedicti Pontif. autoritas. Hispanorum iura.
16. Utraque Sicilia. Veteres tessera vel commentitia.
17. Successio regum in regno Sicilia: demum ad Austrios.
18. Pretensio Gallorum in Sicilia. Fundamenta. Acquisitio per arma & defensio Ecclesia. Responsio. Investitura Paparum. Responsio. Renuciationes Aragoniorum. Responsio. Friderici III. pactum. Responsio. Joannarum duarum adoptiones. Responsio. Joanna donatio Jacobo Borbonio facta. Responsio. Testamentum Renati Regis. Responsio. Pactum inter Ludovicum XII. & Ferdinandum Cathol. Responsio. Pacta matrimonii Ferdinandi Catholici & Foxie. Responsio. Alii tituli ex Fr. Macedo. Cassano. Hispanorum fundamenta. Successio Suevica familia. Responsio Gallorum. Investitura aliquot Pontificum. Responsio. Adoptio Alfonsi. Responsio. Renuciationes Gallice. Responsio. Caroli Claudi promissum. Responsio. Praescriptio.
19. Que facta post Ferdinandi occupationem.
20. Granate regnum. Quomodo ortum. A Saracenis vindicatum.
21. Austria.
22. Burgundica tessera vetus & nova. Burgundia varia notio. Regnum. Comitatus. Minor. Ducatus.
23. Vetera symbola. Delta Burgundiae vetus. Novum.
24. Maria heres Burgundica. Burgundiam occupat Ludovicus XI.
25. Pretensio Hispanorum in Burgundiam. Ducatus scemmine successione capax. Responsio Gallorum. Concessio Joannis Regis. Responsio. Sensus concessionis apud posteros. Responsio. Cessio in pactis Madritensibus. Invis perpetua conservatio. Jus imperii in ducatum. Responsio.
26. Gallorum fundamenta in Burgundiam. Unio & incorporatio. Responsio Hispan. Constitutio apennagialis. Responsio. Lex Salica. Responsio. Ludovici XI. occupatio iusta. Responsio. Pacta Cameracensia & Crespiacensia. Responsio. Praescriptio. Responsio.
27. Galli in possessione Burgundia. Austriaci jus servant.
28. Brabantia. Successio. Ad Austrios. Pretensio in eam Nivernensium.
29. Lusitania regnum.
30. Flandria leo.
31. Ejus veteres tessera.
32. Comitum successio.
33. In Flandriam pretensio Gallorum. Hcmagia regibus prestari soluta. Responsio Hi. p. Data comitibus leges. Responsio. Pacis arbitrium. Responsio. Gratia & penarum jus. Responsio. Provocatio ad curiam Par. sciens. Responsio. Defensio comitum. Responsio. Iudicia regum in comies, inprimis Carolus V. Responsio. Hispanorum fundamenta & pretensionis abdicatio.
34. Belgarum leones. Regnum leonum.
35. Tirolis. Antverpia Marchionatus S. Imperii. Origo. Successio. Ad Austrios. Amplexudo.
36. Scutum Hispanicum apud Sibmacherum. Navarra regnum. Galicia. Toletum. Urbs Imperialis. Iden s. Gienna.
37. Scutum Caroli V.
38. Scuta familiarum ex regum naturalibus.
39. Discernicula in regia domo.
40. Joannis Austriaci scutum.
41. Corona clausa. Galea. Apices.
42. Apices Austria. Burgundia. Brabantia.
43. Telamones.
44. Symbolum.
45. Ordines Equestris. Ordo aurei velleries.
46. Tituli. Ferdinandi & Isabella. Alfonsi. Philippus IV. Caroli II.

47. *Caroli V. Imperatoris.*
 48. *Regna & provincia, de quibus actum.*
 49. *Valentia regnum.*
 50. *Balcares, Majorica & Minorica. Harum Domini. Prætenſio in eas Regis Franciæ. Jus regis in Magalonenſem Episcopatum. Reſponſio Hiſpanorum. Andinorum jus ex ceſſione Joannæ Balearicæ viduæ Montferrenſis. Reſponſio. Fundamenta juris Hiſpanici.*
 51. *Sevilia ſ. Hiſpaliſ. Andaluſia teſſera. Corduba.*
 52. *Sardinia. Ejus Domini. Prætenſio in eam regis Franciæ ex Caſſano. Caroli Andri jus à Pontificis. Reſp. Hiſpanorum. Venditio Jacobi R. Majoricæ. Reſponſio. Joannæ Balearicæ conceſſio. Reſponſio. Oppignoratio facta Ludovico XI. Reſponſio. Hiſpanorum jura, & eventus.*
 53. *Prætenſio in Sardiniam Pontificis. Donum Imperatoris. Occupatio Genuenſium & Piſanorum ex Pontif. auctoritate. Pontificum aliorum aſſerta. Conceſſio Bonifacii VIII. Jacobi II. R. Arag. facta. Petri IV. confeſſio. Reſponſio.*
 54. *Corſica. Genuenſium dominium. Jus Hiſpanicum.*
 55. *Murcia. Unde ejus coronæ Algarbia.*
 56. *Algezira. Quæ olim. Alphonſus IX. acquiſivit. Gibraltar. Quo olim nomine. Unde hodiernum. A quo ſubactum.*
 57. *Canaria inſule ſ. Fortunata. Earum Domini.*
 58. *India, inſula & continens Oceani. Philippina. America. Terminus Luſitanorum & Caſtellanorum.*
 59. *Lotharingia ſc. inferior.*
 60. *Limburgum. Familia ex Salmenſibus. vel Ardennatibus. Ad Brabantinos Ducatus delatus. Ad Auſtriacos.*
 61. *Lucentburgum. Familia origo. Ducatus. Ad Burgundos venit. Inde ad Auſtrios. Quo ſenſu Dux Lucentburgus in Gallia.*
 62. *Geldria. Toparcha. Comitæ. Duces. Egmondani. Ducatus ad Burgundos. Carolus Egmondanus. Wilhelmus D. Juliaci & Clevis. Inſignia Geldrica.*
 63. *Mediolanum. Ejus Domini. Vicecomites. Fortune. Gallorum in Ducatum prætenſio. Valentina Lindov. Aurelianenſis nupte ſus. Reſponſio Hiſpan. Inveſtitura Maximil. I. Reſponſio. Bellica occupatio. Reſponſio. Palium Francici regis cum Fr. Sportis. Reſponſio. Promiſſa reſtitutio. Reſponſio. Teſtamentum Maximilian. I. Sportis. Reſponſio. Fun-*
damenta Hiſpanorum. Teſtamentum Philippi Maria Ducis. Reſponſio Gallorum. Renunciatio Francici I. Reſponſio. Inveſtitura Caroli V. Reſponſio. Eventus. Teſſera Mediolanenſis.
 64. *Arteſia com. origo. Succeſſio comitum. Ad Burgundos. Ad Auſtriacos. Major pars ad Gallos. Teſſera Arteſia.*
 65. *Burgundia comitatus. Comites ex Ott. Guillelmi poſteris. Ex Suevois. Ex Meranis. Ex Cabillonis. Ex Burgundis & demum Auſtriacis. Comitatus Palatinus. Inſignia comitat. liberii.*
 66. *Hannonia. Comites ex Ardennatibus. Ex Flandris. Ex Avenenſibus. Ex Bararis. Ex Burgundis. Ex Auſtrios. diſtincta & vetera.*
 67. *Hollandia. Ejus Comites. Ex quibus Brederodii & veteres Bentheimi. Succeſſio ad Hannonios. R. xv. Burgundos. Auſtrios. Zeelandia.*
 68. *Namurcum. Ejus comites originarius. ex Hannonis. Flandris. Burgundiis.*
 69. *Zutphania. Comites. Conjunctio cum Geldria.*
 70. *Svevia. Marchionatus S. Imperii. Fryſia. Ejus reges. Domini ex Hollandis. Saxonibus aliquando conceſſa.*
 71. *Silinarum Dominium. Ad Viennenſes. Burgundia Duces. Dein comites.*
 72. *Mechlinia. A Bertholdis ad Leodienſes. Flandris. Brabantos. Burgundos. Auſtrios. Fit comitatus.*
 73. *Utrajeſium. Episcopi. Traditur Carolo V. Tranſſalania. Græninga ad Saxones. Emdanos. Carolum Gelricum. Carolum V. Earum ſymbola.*
 74. *Dominatoris Aſie & Africa titulus. Barcinonis com. Succeſſio Comitum. Tunulus.*
 75. *Biſcaia. Lupi ſ. Lopezii de Haro. Guipuscoa.*
 76. *Molua. Quomodo ad regem aliquoties rediit.*
 77. *Athenarum & Neopatriæ ducatus. Penes Villeharduinos. Breannenſes. Engbianos. Lucentburgios. Siculos reges.*
 78. *Oriſiani & Gorhiani Marchion.*
 79. *Ruſcino ſ. Rouſſillon. Cerdania ſ. Ceritania.*
 80. *In Caroli V. ſentis Hungaria, Dalmatia, Croatia regna. Algeron. Territanis. Monia. vitioſe videntur ſcripta.*
 81. *Catalonia. Calabria. Eius Domini. Aſturia.*
 82. *Tripolis. Quomodo ad Hiſpanos.*
 83. *Prætenſio Hiſpanica in Britanniis. Huius qui omni tempore reſtores. Fundamenta Hiſpanorum. Anna Britannica Maximilian. I. ſponſa per injuriam erepta à Carolo VIII. Reſponſio Gallorum. Jus Iſabella Clara Eugeniæ. à matre Iſabella Francica. Reſponſio. Exceptio. Status præſens.*

§. I.

Solus omnium regum in quatuor orbis cogniti partibus amplissima regna & provin-
 cias possidet Rex Hispania, quem Catholicis elogio Pontifex ornavit, Augustæ
 Stirpis Austriacæ florentissimus ramus, cujus, ne nimium illud caput excreſceret, inſi-
 gnia huc fervavimus. Caterum Potentissimus Rex Carolus II. qui hoc tempore Hi-
 spanias gubernat, patre Philippo IV. avo Philippo III. proavo Philippo II. procreatus est,
 qui patrem Carolum V. habuit, totius gentis & seculi sui splendidissimum decus, Ferdi-
 nandi I. fratrem, à quo reliquorum in Germania Austriorum ramus ortus est.

Scutum
regium.

§. II. Ante omnia scutum considerabimus, quod *Ioh. Jac. Chifflet*. parenti & avis regis Philippo II. III. & IV. tribuit p. 119. 120. 'Id verò in quatuor magnos quadrantes secatur: primus eorum quadrupertitus est, ex symbolis *Castellano* & *Legionensi*: secundus bipertitus ex *Aragonia* & *Scitia* telluris: inter hos verò quadrantes intercipitur triquetra areola *Granadensi* ligno intignis. Tertius & quartus tranverso secti sunt: ille *Austria*, *Burgundia vetus* symbolum, hic *Burgundia novae* *tessera* *Brabantiam* subjicit. Duae præterea parmulae huius laterculus imponuntur: altera in sede honoris *Lusitanica*: altera in scuti umbilico ex *Flandria* & *Tirolis* insignibus constans. Sed ordine illas areolas illustrabimus.

Castilia
regnum, &
δύμνα.

§. III. Primi quadrantis primus & quartus laterculus *coccineus* representat *caestellum aureum*, lapidū *juncturis fuscis*, *porta & fenestris caruleis* *occlusum*, tribus *turribus eminentibus* *auris tripliciter pinnatum*. Quod regnum fit turris aurea in sanguine *Maurorum* fundata. *Castellum* *Castilianum* regnum (quod in veterem & novam *Castiliam* distinguitur,) notari, ipsum nomen indicio est. Primus autem gestasse hoc caestellum dicitur *Alfonfus III.* post victoriam contra *Muradal* obtentam, cum prius solo uteretur leone: (ita *Luc. Tud. L. 4. Chron. Alfonsus IX. primum caestellum armis suis depinxit, quamvis antiqui reges patres ipsius leonem depingere consueverant: eò quod leus interpretatur rex ut est omnium bestiarum*) sed alii antiquiorem usum probant. Confer *Ioh. Limn. Jur. publ. Addit. T. IV. ad 6, 6, 19. p. 92.* Cæterum nescio, quid in mente fuerit *Renato Francisco Essay de merveill. c. 42. p. 369.* ut *Castilia* tribueret 5, caestella aurea in decussim trajecta.

Castellana
num an
Legionen-
se præno-
mendum?

§. IV. Disputatum, *Castelle* an *Legionis* nomen & δύμνα præponenda, quia hoc antiquius esset, sed pro *Castellano* pugnabat 1. amplitudo, 2. quia *Ferdinando* illud hereditarium, *Legionense* ab uxore dotale: ac ita accessorium principali cedere debuit. 3. quia redintegrata in *Castella* *Hispanici* antiqui Imperii dignitas. Confer *Theod. Hepping. de Jur. inf. c. 6. P. 3. cl. 2. §. 1. p. 297.*

Castiliae
comites.
Reges.

§. V. *Castellainitio* *Comites* habuit, sed heres *Comitatus Sancio Regi Navarrae* nupsit, unde filius *Ferdinandus* primus ejus ut regni titulum sumit, ac præterea rex *Legionis* post affinem *Bermundum* fuit. In nepte linea finita est, quæ *Irraca* nomine regna paterna marito *Raimundo Comitum Burgundia filio & fratri*, (qui fratrem *Calixtum II.* Pontificem habuit, & perperam ab aliis *Comes Barcinonis*, ab aliis *Tholosa* dicitur, atque *his. vivis* excessit,) novam progeniem regum *Castiliae* & *Legionis* dedit: *Filius* eorum *Alfonfus VII. Imperatoris Hispania* nomen sumit, & 1157. moriens filios habuit *Sanctium III.* & *Ferdinandum II.* ab illo *Castiliae*, ab hoc *Legionis* reges, sed isti in *Henrico* 1216. defecere, cui ex altera *Legionis* regum successit *Ferdinandus III.* pater *Alfonsi X.* qui *Imperator Romanorum* electus est, & *Altronomus* cognominatur. *Alfonfus XI.* filium habuit ex *Maria* conjuge *Petrum* cogn. *Crudeleus*, qui 1369. cecidit; Sed *Eleonora Gufrmannia*, de qua legitima conjux an pellex haberetur, anceps erat, matre natus frater *Henricus* inde regnum obtinuit, & ad posteros transmisit. In quibus ultima *Isabella Ferdinando Catholico* nupta hæc regna cum *Aragonia* conjunxit: horum verò filia *Joanna Philippo Austriaco* uxore data successorem in hanc familiam intulit.

Successio
ad Austria-
eos delata.

Legionis
regnum.
Leo an
purpureus.

§. VI. Ejusdem primi quadrantis secundus & tertius alveolus *argenteus* refert *leonem rubeum*, *coronâ, lingua & falcibus aureis*. De hujus leonis colore disputatur. Plerique (ita & *Chifflet*, qui propterea *molochinum* vocat) non rubeum sed *purpureum* esse volunt. Sed *Cl. Fr. Menestr. verit. art du blas. cap. 7. p. 85. & l'art du blas. justif. c. 3. p. 58.* probat, quod *rubeus* sit. Turpius verò impingit in regulas *Heraldicas Lud. Gollut. memoir. de la Fr. Comte L. 5. c. 13.* ita dicens: *Lors l'c. 722.* post occupatum regnum *Legionis*) *Don Pelajo print pour armoiries le lyon de gueules en champ d'azur pour ses armes.* Fabulas de origine hujus leonis vide apud *Th. Hepping. de jur. inf. c. 6. P. 3. p. 298. seq. Chifflet.* exhibuit antiquos reges *Gothorum* in *Hispania* gestasse usque ad *Alfonsum VI.* *nigrum leonem* in *argenteo* scuto, *Raymundum* autem in *Hispania* scutum *argenteum molochino leone* imprectum intulisse: quod explodit *Dav. Blondell. plen. assert. General. T. 2. p. 361.* Cujus conjecturam, quod leo assumtus sit ob nomen regni *Leon*, non improbare audeo. Quamvis enim non à leone sed legione nomen sit, tamen etiam ex allusione & vocibus vulgi usu aut ignorantia corruptis sumtas esse scutarias figuras alibi *P. I. c. 9.* ostendimus.

Origo
leonis.

Reges Le-
gionis.

§. VII. Ipsum regnum *Legionis* quod concernit, primum à *Pelagio* ex *reliquis Gothorum* fundatum est, quæ in *Asturia* montes se receperant, cum *Mauri Hispaniam*

niam occupassent, unde primum *Asturie* potius & *Ovetanum* regnum dicebatur. In Gothica *Petri Cantabri* familia illud manit ad *Sanciam* usque *Ferdinandi R. Castilia* uxorem, à quamatito regnum allatum. Ab hujus nepte *Tyraca* ad *Burgundicam* familiam delatum est, & eo, quem §. 5. dixi, modo in matrimonio *Isabella* & *Ferdinandi* ad *Aragonios*, mox *Joannæ* & *Philippi* ad *Austrios* transiit.

§. VII. In hæc regna *Castilia* & *Legionis regi suo Franco* jus aliquod asserere nisi sunt *Ioh. Bodinus l. de rep. c. 9. Jac. Cassan. recherch. L. 1. c. 1. p. 1. seq. Fr. Macedo propugn. Lusit. Gall. P. 1. q. 3. p. 337. seq. Dav. Blondell. Genal. Fr. T. 1. p. XLV. * 1. a. & alibi*. Sed respondet post alios *Ioh. Jac. Chifflet. vindic. Hisp. & alibi*. Sed age audiamus Gallia fundamenta & ad ea responsiones.

Fundamenta: I. *Alfonfus Castus R. Asturie ætatis* religionis & subditorum studio *Carolo M.* legatione solenni hæreditatem offert: hic accipit, ex *Pipino* nepoti *Bernardo* destinans regnum, & cum exercitu in *Hispaniam* profectus in *Maurus* pugnat. Cum rediisset in *Galliam*, agnati *Alfonsi*, qui à proceribus *Bernardi Carpii* factione ad revocationem compulsus erat, *Ramirus* & *Garfias* in successorem *Alfonsi* involant. Confer *P. Æmil. L. 3. in Carol. M.* sub fin. Confer etiam *Suritam in ind. rer. Arag. ann. Chr. 809.* ubi *Carolus* adparuisse dicitur.

Responsio Hispan. 1. Successio *Caroli M.* nihil juris confert regibus hodiernis, ab eo per masculos non descendentes. *Chifflet.* 2. *Carolus M.* illa nec pro suis agnovit, nec inter liberos divisit. *Zypseus 1, 4. p. 15. Chifflet.* 3. Cum reges *Castellæ* ipse *Cassan.* dicat armis regum *Galliæ* in regnum restitutos, hi suum nullum jus esse eo ipso agnovere. 4. *Consilii Altonsum* pœnituit, nec proceres *Hispaniæ* consensum præbuere, unde *Carolus* cum omnibus *Hispanorum* & barbarorum viribus, antequam in interiora penetraret, victus & exclusus, apud *Marian. L. 7. c. 11. Surita Ind. Arag. ann. Chr. 809.* Sed confer etiam *Magnif. Du. Bacl. Cas. in Carol. M. p. 34.* 5. An *Alfonfus præcristis agnatis* hoc audere potuerit, in dubio esset. Quia succeditur jure sanguinis in regna. 6. Sed & regnum donari non potest. Confer *Fr. Maced. d. l. p. 339. 340. 341.* 7. Si dicant contractum validum ex eo fuisse, quod lato auxilio *Carolus M.* ex parte sua pacti conditionem impleverit, negant *Hispani*, eum in regnum venisse sed prohibitum. apud *Marian. d. l.*

II. *Blanca* uxor *Ludovici VIII.* regis *Galliæ*, filia primogenita *Alfonsi Regis Castilia*, fratri *Henrico 1217.* extincto succedere debuit: Sed foror minor *Berengaria* filium suum *Ferdinandum Legionensem* intruit. Confer *Blondell. Genal. Franc. Tom. 1. p. XLV. 1. a. Fr. Maced. d. l. pag. 345. seq.* Militant pro *Blanca*: 1. *Propriquitas gradus*, quo *Ferdinandum*, aut *etatis*, qua *Berengariam* vincebat. teste *Marian. L. 12. cap. 7.* post *Ptolem. Lucessem, Fr. Tarapham, Suritam*; Confer *Fr. Maced. d. l. p. 346.* 2. *Lex fundamentalis regni*, quæ filiis non existentibus filiam natu majorem vocat, nec priori nondum extincta ad secundam lineam concedit transitum. 3. *Henricus* ipse forem ejusque filium *Ludovicum* declaravit heredes, nec aliter potuit, qui regnum sub universali fideicommissio tenebat. 4. *Status Castellani* in comitis agnovere jus *Blancæ*, & legatione ad eam destinata homagii fecere fidem. Acta adhuc extant in regio tabulario, infinitis fere sigillis communita. Ita *Cassan.* 5. Sed & multa civitates ob hoc se *Ferdinando* opposuere, adjuæ à *Sancio* hujus patruo, qui nepotis acta non probabat: Æque ac ipse pater *Alfonfus Rex Legionis* filium à matre eo duci non consenserat. *Mariana L. 12. cap. 7. Blancam ætatis prerogativa sublevat, ut fraterni imperu heres esset, legesque Hispaniæ: si jura regnandi leguletorum modo tabulis continerentur, & non potius studis populi & principum dexteritate, virtute, festinatione, felicitate, quod in presententi accidit.*

Responsio Hispan. 1. Fuit tamen *Ludovicus* nunquam in possessione. Confer *l. ckm heredes. ff. de acquir. poss.* 2. *Blanca* nat. 1188. minor erat *Berengaria*, quæ nata 1177. *Chifflet. Vindic. Hispan. cap. 12.* inprimis ex *Roderic. Tolet. L. 9. cap. 5.* (quod *Mariana* ipse tribuit studio partium.) Allegat etiam *Chifflet.* pro hac causa alios præfertim *Albericum* scriptorem Gallicum. Inter *Hispan.* sentit *Luc. Tudenjis* etiam cum illis. 3. *Berengaria* regni consensu & patris diplomate heres fratris, ap. *Rod. Tolet. L. 9. c. 5.* Ut & postea in Comit. *Vallisolet.* *Marian. L. 12. c. 7.* 4. Cessit *Ludovicus* tantum, ne adversus

adversus principem Christianum arma ferre cogetetur. (*Siri Merc. Tom. 2. L. 1. p. 36.*)
 jure suo, cum Blancam filiam 1266. *Ferdinando Cerdano* conjugem daret. Et postea
 1290. *Philippus R. Francia* in colloquio Bajonensi. Excipiunt ad hanc cessionem Galli
 1. *Cessionem nullam*, quia facta sit in regni, regum successorum, & juramenti regii præju-
 dicium, cum quæ Gallis obvenerint, illico coronæ unita intelligantur. Inprimis in favo-
 rem filiarum in Gallia rex nihil alienare aut à se abdicare valeat. Conf. *Zyp. 1. 4. p. 23. 29.*
 2. *Non satisfactum conditioni*, quæ *Ferdinandi & Blancæ* liberis successionem regni
 permittebat. 5. *Motus in Castilia contra Ferdinandum* orti à patre potius & factione *Al-*
vare comitis fuere, quam ob Gallorum jus. 6. *Castanus alibi testamentis* locum esse non
 vult. *Zyp. 1. 4. p. 20.* 7. Horror externi principis & timor seditionum excludere po-
 tuit *Ludovicum*. *Fr. Maced. d. l. p. 350.*

Successio
Cerdana.

III. *Successio Cerdana* spectat ad Gallos. *Ferdinandus de la Cerda* ante patrem *Al-*
fonsum 1275. extinctus reliquerat filios. Sed hos patruus *Sancius* injustè exclusit, unde
 in Gallia rerum suarum quæ vivere per fugium. Ex illis autem *Maria* f. *Ferdinandi*, ne-
 ptis *Ferdinandi* prioris & *Blancæ*, nupsit *Carolo C. Alenfonio*, à quo *Renata* oriunda jus
Cerdanum intulit in domum *Borbaniam*. *Blond. gener. Fr. T. I. p. xlv.* * *1. a.* Conf. historiam
 apud *Marian. L. 14. c. 1. 3. 4. 5. 8. 10. 15.* Militant pro causa *Cerdana*: 1. *Condicio matri-*
monio *Ferdinandi* & *Blancæ* adjecta. 2. *Communis regnorum consuetudo*, quæ pri-
 mogeniti liberos patruo præfert. Unde etiam tunc in futurum calum ea lex firmata.
 3. *Castellanae urbes* maxime detestatae *Sancii* factum. 4. *Ipse avus Alfonso*, quem filius
Sancius accitis *Saracenis* bello petierat, judicii prioris poenitens, unde autorem facti
 comburi curavit, *testamento* 1284. *Cerdanos* nepotes suos & his deficientibus *reges*
Franciae heredes instituit, *Sancæ* liberis data *Sevilia & Murcia*, quæ feudo à *Cerdanis*
 tenerent.

Responsio.

Resp. Hispan. 1. Avi fuit hoc *judicium*, qui filium nepotibus prætulit. Accessere
 de *statutum suffragia*. 2. *Conventum inter Philippum R. Franc.* ob *Cerdanos & Alfonso*
 1284. arbitris *Aragonio & Lusitano*; sed neutrum servarunt nepotes, ob hoc jure exclu-
 si. Conf. *Zyp. 1. 4. p. 31. f. 32.* 3. *Alfonius Cerdanus* tandem *jus suum cessit Alfonso XI.*
regi Castilæ. 4. Non ad *Alenfonios* jus hoc delatum possedit, sed potius ad *Medina*
celi duces. Nam *Alfonius* ex *Cerdanis* primogeniti neptis *Isabella* hereditatem *Bernardo*
notho Foxio attulit, à quo illa familia: sed & *Joannes Mariae* frater posteritatem habuit.
 Præterquam quod major *Mariae* soror *Blancæ* jus in familiam *Manueliam* intulit: cujus
 heres *Henrico regi* nupta id postliminio reduxit in regnantem domum. 5. *Alibi ipsi*
Galli testamenta recipiunt. *Zyp. 1. 4. p. 20.*

Henrici re-
gis pa-
cium.

IV. *Henricus*, cui à Gallis regnum bello partum, 1369. pactus est cum *Carolo V.*
 suo & successorum nomine, ut regnum feudo à *Francia* corona tenerent. Successores
 autem in regnis hereditariis conventionibus decessorum obligantur. Conf. *Bodin. 1. de*
rep. Addit *Cassian.* *Alfonsum R. Castilæ* justissime suo nomine homagium præstari *Phi-*
lippo Valerio 1336.

Responsio.

Resp. Hispan. 1. Henricum à Gallis institutum non negari potest: Sed *conditio ho-*
magii probari idoneis testimoniis nequit. Vid. *Chifflet. Lumin. prerogat. 13.* ubi contra Gallos
 hoc ex autoritate *Bignoni* adiecerantes, disputat. Conf. *Thuan. L. 1. p. 28. P. Emil.* si-
 lentio damnat. Juxta *Gaguin.* expeditio tantum auspiciis privatis *Guesclini* suscepta
 est promovente rege. 2. *Posterius Henrici* non tam ab illo, quam ejus conjugis *Blanca Ma-*
nuelia Cerdana herede jus suum derivant. 3. *Cessiones* alias Galli non concedunt validas
Zyp. 1. 4. p. 29.

Præten-
sionis o-
missio.

§. ix. Hæc fuere Francorum fundamenta: quæ si etiam ulla fuissent, plurimum se-
 colorum decursu vim suam amisissent. Nec credendum, servare voluisse Gallos jus suum,
 quicum Castellæ regibus toties pacti sunt & contraxere affinitates, nulla præten-
 sionum earum facta mentione. Caterum ad Castellæ & Legionis honorem spectat,
 quod *Rod. Santius histor. Hispan. P. 1. c. 17.* observat: *Numquodque regnum* (ic. in Hi-
 spania) *nomen regium sibi assumisit à nominibus provincia*, quibus tempore, quo regna
 creata sunt, nuncupabatur. *Nomen verò Hispaniæ re ipsa & veritate ac debito unversalis*
successionis titulo, sed & omnium nationum ore & nominatione, in ea parte Hispaniæ man-
stet, quæ hodie subicitur regi Castellæ, ea potissimum inter ceteras ratione, quia reges Ca-
stellæ, à quibus ipsi descendunt, Monarchiam Hispaniarum (ut dictum est) magnis temporibus
 in soli-

In Casti-
lia pro-
prie no-
men Hi-
spaniæ.

Ita *Luc. Marin. Sicul. de reb. Hispan. L. 8. pag. 367.* ista dein propria fuisse Aragoniæ insignia. Quod si verum, saltem diu non duraverint, cum patruus fuerit *Petruncle*, cuius maritus *Barcinonenis Comes* insignia propria substituit. VI. *Ramiro* regi dat insignia *crucem argenteam in ceruleo agnore*, quæ ad posteris sunt mutata *Marianæ de reb. Hisp. l. 9. c. 2.* VII. *Ajunt cum Iacobus Rex* urbem *Valentiam* oblideret, vespertilio- nem sibi in regii tentorii vertice media luce nidulum collocasse: quem rex noluerit abigi, unde pullos ibi peperit & excludit. De hoc dein *Blanca* ista addit: *Inde Rex Iacobus capta jam urbe ipsius vespertilionis effigiem in superiore parte regni armorum scuti collocari iussit, eaq. insignia Valentino regno concessit, quæ ab eo tempore ad hanc usque ætatem eisdem sub rat penna vulgari vocabulo propria manserunt militarium insignium ornamenta. Miror autem, cur in Suritæ nostri Annalium voluminibus atque in publicis alijs nostrarum rerum, quæ quotidie proferuntur, monumentis, hæc quasi Aragonum regni insignia collocata sunt: cum nunquam nostra nec Aragonum regum, sed istius tantum Iacobi regis fuerint, ab eoque primum elogi loco gestari solita, postea Valentia ac Valentino regi concessa.* Hæc ille *Blanca*. VIII. His addendæ ex *Hepingio*, si tamen is auctor, quos allegat, satis intellexit, *aquila*, quæ ad regum Aragoniæ prerogativam infertur.

Vesper-
tilio.

Aquila.

Successio
regum.

§. XII. Regnum hoc Aragoniæ ortum a *Ramiro* s. *Ranimiro* cepit, naturalis filio *Sancii* majoris R. *Navarreni*, qui provinciam *Aragoniæ* regni nomine tenuit. Idem in familia ejus duravit ad *Petrunculam*, quæ *Barcinonenſi Comiti* nupta fuit. In hujus posteris regnum continuatum usque ad *Martinum*, in quo defecit 1410. Sed electione ad idem elevatus est *Ferdinandus* ejus ex sorore nepos, *Ioannis R. Castellæ* filius, cuius nepos *Ferdinandus Catholicus* per filiam *Joannam Philippo* nuptam regnum ad *Austriacos* transmisit, penes quos nunc etiam est.

Præsentio
Franco-
rum in A-
ragoniæ
& Catalo-
niæ.

§. XIII. In hoc quoque regnum & partem ejus *Cataloniæ* regi suo Franci jus aliquod asserere laborant. *Iac. Cassan. recherch. L. 1. c. 2. pag. 69. seq. Blondell. General. Frans. aff. p. XLV. * 1. a.* In specie pro *Catalonia*, *Memoir. & instruct. pour les negot. de paix concer. les droits du R. de Fr. p. 115. & Iiber Catalogne Fr. incoise. alleg. apud Viss. Surit. Mercur. T. 2. L. 1. p. 33. seq.* Fundamenta adducta huc quoque transferamus, & quid pro justitia Hispanica respondeatur.

Occupatio
Caroli M
Franco-
rum jura
in comites
Cataloniæ

Tituli Gallorum apud *Cassinum*. I. Occupatio *Caroli M.* qui vocatus *Cæsaraugu-* stam expugnavit, eamque sub conditione fidei Franciæ *Ibnabalæ* regulo concessit. Sed & postea *Comites Aragoniæ* Franciis auspicijs præfuerunt. Confer *Adelm. in Annal. & Annal. Fuld. ad ann. 777. 778. Surit. indic. rer. Arag. ad ann. Chr. 778. seqq. in primis Marian. L. 7. c. 11.* Similiter *Catalonia* primum a *Pipino*, qui vindicandis injurijs, quas à Saracenis Gallia acceperat, *Mauros* in Hispania adortus est, eique *Sahnoan Maurus* territus *Barcinonem* & *Gerundam* subiecit. (conf. *Taraph. de orig. & gest. R. Hisp. in Alf. 1.*) & postea *Carolo M.* subacta, capta *Barcinone*, cuius regulus *Zætus* prius dedititius, dein rebellis fuerat. *Egub.* dicit occupatam ad *Iberum fluvium Hispaniam. Ludovicus Pius* impotuit *Beram* Comitæ ex *Gothorū* sanguine, sed ob eo perfidiam condemnato, *Bernhardus* Gallus sufficitur, ob quod *Gothi* juncti *Mauris* *Cataloniæ* depulati. Nec tamen fidelior fuit *Bernardus* Domino suo. *Carolus Calvus* 874. vel ut alii *Crassus* 885. *Gusfredum*, antea tantum gubernatorem, investivit de comitatu. Vide *Surit. Indic. rer. Arag. ad ann. 874.* Conf. eund. ad ann. 845. ut & sequentes reges illius successores. Illi etiam de comitum delictis cognovere. Nec minus privilegia in *Catalonia* concessere. conf. *Surit. indic. rer. Aragon. ad ann. Christi 844. & 860. 8-6. 878.* *Episcopi Barcinonenſes, Urgelitani, Gerundenſes & Ruscinonenſes* comparuere in comitibus Franciæ & Synodis. Nec minus *Ludovicus pius* quasdam declarationes suas jussit custodiri *Barcinone*, *Empurijs*, *Ruscinone*. Ita & acta publica notata annis regum Franciæ. Conf. *alleg. memoir. p. 116. 117.* Conf. *Adelm. annal. ut & Annal. ad ann. 797. Surit. Indic. rer. Arag. ad ann. 797. 801.* Primum *Aragoniæ*, ex Æomitum familia matrimonio in regiam domum illapla, defecit, cum *Ramirus* à rege *Navarræ* patre constitueretur ejus Rex. *Catalonia* diutius in potestate fuit, nam & *Raimundus Berengarius C. Barcinonis*, cui ab uxore *Petrone*lla regnum *Aragoniæ* obigit, *Ludovico R. Galliæ* præstitit *homagium*. Donec 1180. *Alfonsus R. Aragon.* vel potius *Archiepisc. Tاراconenſis* in concil. *Tاراcon.* interdiceret notariis, ne annos regum Franc. in publicis actis annotarent. *Fr. Taraph. de reg. Hisp. in Sancto III.* Quod in potestate subditi non est, jura principis imminuere. Favebat verò *Philippi Augusti* eo tempore minoris ætas aulibus *Catalanorum*.

Resp. Hispanorum: 1. Aragoniæ comitatus non à R. Franciæ sed à regibus *N Navarra* Responsio.
 dependebat, illis ergo tantum decessit, quod Aragonia in regium titulum profecit.
Hier. Blanc. rer. Arag. comment. in R. Garfia Innici. 2. Tractatu Claromontano 1270. Tractatus
 Claromontanus.
Philippus R. Franciæ remisit jus suum in Cataloniæ regi *Jacobo*. Hoc *Surit. in indic. rer.*
Arag. dicit 1278. in conventu *Corbolienfi* factum. Sic & *Marian. L. 13. c. 11. ac Siro l. c. p. 36.*

De hujus tractatus valore disputatur. (*Blondellus* tamen contra eum nihil excipit.) Quæ con-
 trarium.
 1. Contra eum faciunt. 1. Jura coronæ inalienabilia. 2. Juramentum regis in co-
 ronatione. 3. Comitiorum & parlamenti consensus deficiens. 4. Cum dicitur remissa
 superioritas in *Linguadocium* à R. Aragoniæ pro æquivalente illius concessionis, ne-
 gant Galli, *Bertrandum Tholosanum*, quia comitatus coronæ fit feudum, potuisse feudi
 obligatione eum Aragoniæ subdere. 5. Saltem si quod jus habuerint Aragonii, illud
 perdidisse bulla Papæ, quæ *Petrum Albigenium* factorem devovit diris. 6. Permu-
 tationem esse inæqualem.

2. Pro eo faciunt: 1. Obligatio in successores derivanda à decessorum pactis. 2. Pro illo.
 Permutatio fuit juris Aragonici in plures *Linguadocii* civitates & Franci in hunc co-
 mitatum. Unde regno non detrimentosum pactum. *Conf. Zyp. 1, 4. p. 30. 32.*

3. Jam pridem vix aliquid præter titulum penes reges Franciæ fuerat. *Marian. L. 13.*
c. 11. Cum hæc ratione supremum in Cataloniæ imperium Franciæ vindicetur, tan-
 tum titulus feudalis penes Hispanos maneret, quem ipsum tamen ob Dominos sæpe
 armis appetitus perdidere. *Siro l. c.*

II. *Fundamentum Gallorum.* *Alfonfus Imp. Hispan.* in castris ad *Bajonam* 1132. te-
 stamentum fecit, quo equites *Templarios* instituit regni heredes. Unde *Raymundus M.* Alfonfi
 testamen-
 tum &
 successio
 Templari-
 orum.
ordinis regnum occupare conatus, sed demum cum *Raymundo Berengario*, qui ob
 uxorem regnum sibi asseruit, pacifico coactus est. Transactioni sequentes magistri con-
 tradixere, nec etiam conditiones impleta. Unde *ordine Templariorum* postea sup-
 presso; à Papa major pars bonorum regi Galliæ, in quibus hæc prætenso, addicta. *Conf.*
Surit. in indic. rer. Aragon. ann. Chr. 1136. Blanca in R. Alfonso.

Resp. Hispan. 1. *Alfonfus* non potuit fratrem *Ramirum* & alios necessarios præteri- Responsio
 re. 2. Actio in *Templarios*, cum ordo extingueretur, à plerisque adhuc injustitiæ ar-
 guitur: nec ex eo validum jus Gallis. *Conf. Phil. Camer. nor. sub. cent. 1. c. 83.* 3. *Transfe-*
gere ordines 1143. Eaque transactio à *Patriarcha Hierosolym.* & *Pontifice Hono-*
rio IV. confirmata. *Surit. ind. rer. Aragon. ad ann. 1141. 1143.* 4. Si *Templariorum* ordo
 heredem habuisset regem Galliæ, saltem adhuc ordo *Rhodiorum* restaret, qui cum
Templariis & custodibus sepulcri *Hierosol.* simul institutus, sub nomine veteri *Hospita-*
lariorum, apud *Surit. indic. rer. Aragon. ad ann. Chr. 1133. Conf. Marian. L. 10. c. 15.*

III. *Fundamentum Gallorum.* *Petro R. Aragonio*, ob feloniam, ingratitude, Petr. Ara-
 gon. a Pon-
 tificis ex-
 auctoratus.
Siciliæ injustam invasionem & Francorum editam lanienam, à *Pontifice*, cujus benefi-
 cio Aragonia tenetur, ex auctorato, jus regni hic *Carolo Valesio* Petri ex sorore nepote,
 tum ob hanc cognationem, tum ob beneficia Gallorum in sedem Romanam, conce-
 dit. Ob quod Galli illud aggrediuntur, & majori ex parte subjugant. Unde jus hoc
 cum reliqua *Valesia* successione ad reges Franciæ. *Paul. Æmil. in Phil. III. R. p. 235.*

Resp. Hispan. 1. *Pontifici* non concedunt Galli in temporalia regum potestatem. Responsio
 Nec potestas Papæ in temporalia Aragoniæ probata. 2. *Carolus Claudus* captus pro-
 misit inter alia libertatis conditiones, ut jus à Papa concessum *Franci* remitterent.
 Quæ ratio 1288. dimissus est. *Marian. L. 14. c. 11. Surit. indic. Aragon. ad ann. Christi*
1288. *Pontifex* verò conditiones rescidit. *Id. ann. 1289.* Sed aliâ pactione Aragonia
 rediit ad reges suos. *Ibid. ad ann. 1291. & 1295. Marian. L. 14. c. 17.* Vicissim *Carolo Valesio*
Andinus ille *Andes & Meduanos* compensationis causâ cessit. *Sammarth. general. Dom.*
Franc. L. 30. c. 2. Confer Zyp. 1, 4. p. 30. 3. Novo fædere 1295. (*vid. Surit. in indic. rer.*
Aragon. ann. Chr. 1295.) regi Francorum *Aragonius* conciliatur, ut auxilia etiam ad
 Anglicum bellum subministraret.

IV. *Fundamentum Gallorum.* *Joanni regi Aragoniæ* nullus filius sed filiæ super fue- Ab Jolan-
 da Arago-
 niæ jus An-
 dinorum.
 re, *Joanna Matthæi Foxii* & *Isolanda Ludovici II. Andini R. Siciliæ* uxores. His cum in re-
 gno fæmineæ successiones, quod exemplo *Petronellæ Ramiri* filiæ constat, capaci, de-
 beretur successio, *Sibyllæ Joannis* novercæ astu factum, ut frater *Martinus* regnum in-
 vaderet. *Foxius* jus armis persequi frustra conatus est: ab eodem instituto, quia *Fo-*
xia *Andina* forori jus relinquebat, hujus maritum negotia Italiæ detinere.

Ita licet Statuum magna pars *Iolanda* faueret, in primis Herediarum gens, Ferdinandus Castellanus electus est rex: jure tamen Andinorum integro, quod hac ratione ad reges Galliarum cum reliqua hereditate delapsum. Conf. *Surit. ind. rer. Aragon. ad ann. 1395.* & in primis *Hier. Blanc. Comment. rer. Arag. in R. Mart. & dein in 4. interregnu.* ubi tota historia electionis & competitorum. *Marian. l. 20. c. 2.*

Responso.

Resp. Hispanorum: 1. Martinus masculus jure neptes ob sexum antecessit: & 2. Statibus vocatus est, exploso Foxii jure. Quin & feminas successione incapaces, prore exemplo Constantiæ Castellensis Petri filia: quo recenti quam veteribus exemplis stare prestat. Ita *Ygelstanus* apud *Marian. l. 20. c. 2.* Excip. 1. Testamentum Petri patris Martini, quo huic neptes præfererat. *Blanc. rer. Arag. in rege Mart. Conf. Marian. l. 19. c. 5.* 2. Fæminæ successione in hoc regno omnino capaces: & ipse Ferdinandus dein hoc intuitu matris electus. 3. *Iolanda* in gratiam Martini, antequam nuberet, & cum nuberet, juri suo renunciavit, addito juramento. *Zyp. 1. 4. p. 29.* Exc. Renuntiationem à minorenni factam, & reverentiæ patri libertatem impediens, sed & Martino sine liberis extincto jus prius reviviscere debuisset. 3. Joannis testamentum Martinum ad successionem vocabat. *Surita indic. rer. Aragon. ad ann. 1395. Zyp. 1. 4. p. 22. Blanc. rer. in R. Mart.* Exc. De testamenti veritate. (vide apud *Siri p. 37.*) dubitandum, nec minus de valore: sed & Martino sine liberis decedente illius dispositio terminatur. 4. Fæmina semel exclusa (ita hic *Iolanda* à Martino) semper exclusa maneat. Obj. Excludi dum supersunt masculi: sed reviviscere jus illis extinctis. 5. Autoritate Pontificis *Benedicti XIII.* novem, e singulis regnis terni, electi arbitri regnum adjudicare Ferdinando, quam sententiam Pontifex confirmavit. *Zyp. 1. 4. p. 18.* Exc. A Pontifice illegitimo, & qui à Constantiensi concilio less. 32. declaratus perius, rebellis, contumax, schismaticus, hæreticus, & tum privata ex causa Franciæ inimico, per arbitros Hispanos Gallicæ nationi infestus, contra legem Dei, naturæ & gentium privans liberos successione paterna, injusta est sententia. Et mox *Iolanda* adversus judices quatuor ut suspectos antequam terrent suffragia protestata est. ap. *Blancam & Marian. 20. 2.* 6. Testamento alias negant Galli regna relinquere posse. *Zyp. 1. 4. p. 20. 21.* 7. Si quod jus Andinorum, huiusmodi Lotharingorum injuria, qui per matrem ab illis descendebant, regem non potuere heredem dicere. *Zyp. 1. 4. p. 21.*

V. *Fundamentum Gallorum. Aragoni & Catalani* à *R. Ioh. Aragoni* deliscentes agnito Andinorum jure 1468. *Renatum Andinum* dixeret regem. Hic etiam eo milit filium *Joannem*, cujus successus initio prosperi tandem morte ipsius corrumpuntur. Ab Andinis transmissa successio ad reges Franciæ.

Renatus Andinos ab Aragoniæ & Catalaniæ relictus.

Responso.

Responso Hispan. 1. Factum hoc seditiosum jus non dat. 2. Quæ Joannes Andinus armis occupaverat, meliori jure iterum vindicata. 3. Lotharingis non regi patrocinarentur, quæ Andini juris probarentur fuisse.

Rex Ludovicus XIII. à Catalaniæ & Dominus & Dominus sumus.

VI. Accessit dein quod *Catalani* gravibus pressi tributis & militum insolentia vexati, cum 1640. motus cepissent, conf. *Siri T. I. Merc. l. 1. p. 45. seq.* abdicato rege suo, in regis Galliarum se dedere *patrocinium & dominium*, articulis 1641. consignatis, quod ille ex veteri jure in se suscepit: juramento servare libertates Cataloniæ, & ut principatus, una cum comit. *Ruscinone & Cerdana*, nunquam divellatur à corona (*art. 13.*) promittens. Heri nomine præstitit hoc *Maresc. Brezans 1642. 23.* Febr. in urbe Barcinone. Ut autem probetur, Catalanos hoc modo principem suum abdicare potuisse, rationes considerandæ sunt, quibus apud *Siri d. l. p. 27.* id ostendere conantur: 1. Non aliud in se imperium agnoscere Catalanos, quam quod ab ipsis met sit. 2. Principatum electivum esse non hæreditarium (etiam si amore principum plerumque primogenitos elegerint. Exemplum contrarium, cum *Oliva* fratre *Seniofredi* posthibito, patruelis electus est,) nec conditionem hanc mutatam Aragoniæ unione, aut ullo contrario exemplo, quod eo ipso sit invalidum, quia contra leges sit. 3. Leges municipales ita esse immutabiles, ut non subjaceant principum arbitrio. Unde cum alix omnes provinciæ ad secundam jussionem cogantur regia mandata exsequi, nisi crimen committere velint, Catalani non tenentur ad hoc, si privilegia lædantur. Cumque rex ipse fateatur, eos ad nullam obedientiam obstringi, nisi prius juramento confirmatis eorum privilegiis, hæc si violantur, sunt in eo statu, in quo fuere ante juramentum. Conf. *Testam. Iacobi I. R. de Aragoniis Castella nunquam subdendis* apud *Surit. annal. l. 3. c. 43. ann. 1248.* Conf. *Vittorio Siri T. 2. Mercur. l. 1. p. 137. seq.*

Resp.

Resp. Hisp. 1. Iterum illa seditio sedita. 2. Quod attinet ad præteritam libertatem Catalanorum, ea & Castellanis impugnatur. & retellitur illis, quæ Franci pro jure suo ex antiquitate adferunt. vide *Sirip. 33.* qui ipse existimat, fundamenta Catalanorum his convelli.

responsio.

VII. *Fundamentum Gall.* Adde aliud quoque jus apud *Blond. geneal. Franc. T. 1. p. xlv. 1. b.* ubi ex Joannis Aragonii & Blanca Navarrenæ pactis dotatus, illius omnia bona vindicantur Blanca liberis; à quibus ad regem per Foxios & Albertanos successio. Hispani his fundamentis in genere opponunt *prescriptionem*, & *renunciacionem* generalem in *pact. Madrit. n. 7.* quam fortissime constringit renunciatio specialis in pactis *Cressac. art. 12.*

Pacta dotalia Joannis Aragonii & Blanca Navarrenæ. Hispanorum fundamenta.

Demum pace quæ 1657. conclusa *art. 41.* Pyrenæi constituuntur utriusque regni limes. & *art. 48.* restitutio locorum occupatorum sancitur. Quo videri potest abdicatum, si quod juris in Aragoniam & Cataloniam prætendebatur. Sed confer etiam *art. 89.* quo coronæ indehinc sive seuvanden *præsentiones*, quod tamen ad vetera illa & lapsu temporis extincta vix extenditur.

§. xiv. Aragoniæ etiam connumeratur *Rusciconensis Comitatus* (*Rousillon*) & civitas *Perpiniæ*. Ille comitatus situs inter duo cornua Pyrenæorum, modo Gallia modo Hispaniæ ab aliis accesserit. Certe ex quo defuncto ult. Comite *Gerardo 1168.* ad *Alfonsum Aragoniæ regem* fuerat devolutus, in hujus successorum potestate mansit. Videri tamen volunt Galli eundem sibi animo servasse. Unde pro rege suo scribit *Cassan. rech. des dr. L. 1. c. 8. pag. 417. seq. Autor des mem. & instr. contern. des dr. de Fr. p. 112. La Cui. logue Franç. ap. Viell. Sirv. T. 2. L. 1. p. 337. seq.*

Rusciconensis Comitatus & Perpiniæ.

Fundamenta Gallorum sunt: 1. *Naturalis distinctio Pyrenæorum*, quos Galli nisi bello adversus Mauros gerendo superare non soliti. Illiberim (*Colvire*) *Ptolemeus* Volcis *Tectofagis*, *Plinius* itidem Galliæ *Narbonensis* tribuit. Nec aliter *Lud. Nonius Hisp. c. 91.* ex *Athenæo* & alii. Unde olim *Episc. Elnensis* suffraganeus *Narbonensem*, Hispani verò sedem *Perpiniæ* transulere, & *Tarracensis* metropoli subjecere.

Præsentio Gallorum in ea.

Resp. Hisp. 1. Naturales termini imperia non limitant, nec omnibus seculis eadem finium ratio. Sed & in ipsi Pyrenæis potius Comitatus quam eis Pyrenæos situs est.

Distinctio Pyrenæorum.

II. *Comites Rusciconis*, ex quo primo *Hifredo* secundum contulit *Clotarius II. R. Franc.* universi *superioritatem Franciæ agnovere*, quod & ultimus fecit *Gerhardus* in testamento suo, annos regni *Ludovici jun.* ei opponens. Unde *vasallo* sine masculis decedente coronæ applicari debuit comitatibus feudali jure, quo paulo antea *Aquitania* erat ad coronam reversa. Unde *Sirv. ind. rev. Arag. ann. 1258.* inter ea, in quæ jus sibi *Ludovicus IX.* asseruerit, recenset *Rusciconem*. *Callan.* dicit 1. Comitatum hunc in *Marchonatu Gothæ* comprehensum, quem *Bernardo* dedit *Carolus M.* Deinde de eo investitos *Godofredum*, *Raim. Trincavellum*, *Bern. Athonem*, *Rogerium*, donec ultimus Comes *Guilh. Trincavellus*, comitatus *Biterrensem*, *Carcassonensem* atque quicquid habuerit *Agathæ Rusciconæ* & alibi, 1247. coronæ daret. 2. Addit quia *comites Tolosani* jus etiam in hoc comitatu, ex eo quod *Raimund. Trincavellus* à *Tolosano* captus ea cessione se redemerit (ex *Petr. Nembriq. de reb. Angl. L. 2.*) habuerint, unde *Alfonso Tolosano* cum *Jacobo Aragonio* bellum ab *Perpiniæ* terminum occupatum, jura *Tolosana* non minus ad coronam tractatu *Meldensi* delapsa 1248. 3. Si verò quod *Chassanæ conf. 46.* faciat, constituitur hic comitatus dependens à *Ducatu Narbone*, *Narbonem* etiam permutatum pro *Ducatu Nemoroso*, atque morte *Foxii* omnino ad coronam delapsam. 4. Excommunicatione *Petri Aragonii* iterum hunc comitatum ad *Carolum Francum* pervenisse, & ob hoc *Perpiniæ* à Rege occupatum, quod receperit *Aragonii* capto *Carolo Claudio*.

Præsentio Gallorum in ea.

Distinctio Pyrenæorum.

Responsio.

Veteres aliqui tituli.

Resp. Hisp. 1. Titulus veteres eo abolitos esse dici potest, cum testamento *Gerhardi* ad *Aragonios* delabi passi sunt *Franci* comitatum. 2. *Corbolus* Rex *Galliæ* jure suo cessit, ut vicissim *Aragonius* jure suo in *Languadocum* cederet. (vid. supra § 13.) *Conf. Sirv. ind. rev. Arag. ann. 1258.* 3. Ipsi dubitatio Gallorum, an *Narbone* aut *Tolosæ* titulo sibi Comitatum vindicare possint, causæ arguit incertitudinem. 4. De titulo *Caroli Valesii* vide § 3.

Responsio.

III. Comitatum cum *Mompelosi* *Jacobus III. R. Majoricæ* à *Petro IV. Aragonio* agnato ditionibus spoliatus vendidit *Phil. Valesio* (juxta *Matth. Villan. L. 1. Annal. Petrarch. L. 2. Sens. Pap. Misson. Jacobi III. annal.*) vel *Joanni* (*Favini. theat. d'honn.*) titulum tantum sibi ad dies vitæ, & descendentiis à se it. *Balcar.* (non aliis) jus reluendi servans. Contra actum autem agnati *Petr. Aragonii* per legatum residuo pre-ventitio accepto confirmavit. A filio ejus *Jacobo IV.* fratre suo *Isabellæ* *Montiserrat.* accepit jus, & *Ludov. Andino* concessit. Cujus ad regem delata successio. *Cassan.* addit alium titulum, ab *Johanni uxore* *Ludovici Andini*, de quo in præteritione in *Aragoniam*, quam totam coronam ille complectitur.

Jacobi III. annal.

Balcar.

Resp. Hisp. 1. *Jacobus Balearicus* comitatum *Mompelieri* jura, dominatum & ditionem vendidit. Apud *Sirv. ad ann. 1349.* & 1350. cum *Rex Aragoniæ* confirmaret agnati contractum, tantum exprimitur actio *Mompelieri*, *Omeludesi* & *Carludesi* ditiones: nulla *Rusciconis* mentio. Unde apud *Marian. L. 16. c. 12.* ex præterito copius conscriptis *Jacobus Balearicus*, *Ceretanus* & *Rusciconensis* infestare cepit. Dein 1351. ap. *Sirv.* cum ut ea, quæ *Balearicus* cesserat, à *Joanne* rege concederetur filio *Ludov. Andino*, sancitur, iterum *Rusciconis* nulla mentio. 2. *Isabella* jure suo cessit 1358. cum ab avunculo *Petro R. Arag.* dependeret *Marchioni*. *Sirv. ad ill. ann. 3.* Vide etiam præterit. *R. Franc.* in *Baleares* & *Sardin.* ut & in *Arag.* 4. Venditiones aut donationes alibi *Cassanus* non admittit. *Zyp. 1. 4. p. 26. 27.*

responsio.

IV. *Joannes rex Aragoniæ* comitatum pro 300000. scutatis & 700. equitum & peditatus necessarii instructum (quo beneficio etiam rebellio regni sedata) oppignoravit comitatum *Ludovico XI. Bonobet* in *hist. Aquitan.* omnino venditum ait: ita & *Favini.* quod cum rex nuda oppignoratione contentus esse noluisse, *Aragonios* plane cesserit. Unde in realem possessionem rex venit. (*Paul. Emil. L. 10.* dicit, attributo ac velut oppignorato. Sed apud *Feyron. L. 1. pag. 2.* vocatur *juxta venditio*. Sed p. 3.

Oppignoratio Joannis R. Aragoniæ.

Ferdinandus non nisi oppignorationem agnoscit.) Id verò pretium nunquam solutum. Sed & Ferdinandus post patris mortem contractum oppignorationis confirmavit.

responsio. *Resp. Hsp.* 1. A Carolo VIII. quem religione ad hoc *Fr. de Paula* permoverat ap. *Suris*. debitum 1493. remissum est, cum in Italiam iturus esset. Exc. (1) Rex non potuit remittere debitum, quod ad coronam spectabat. Saltem succedentes ea liberalitate non obligantur. (2) Fraude corrupti *Oliv. Maillardi Franciscani* seductus est. *vid. Ferron. L. 1. p. 2. vel Episcopi Albienfis* corruptione: ut *Suris*. fateatur, eum ob hoc male audivisse. (3) Ferdinandus nec illis pactis stetit, quibus jubebatur filias non sine consensu regis Francie elocare, & conatus Neapolitanos non turbare. 2. Pignus cum remisso debito redditum est. Exc. Etiam si pignora reddantur, debitor tamen liber non est. 3. Saltem ipsum comitatum petere nequeunt Galli, si pecuniam poscere possint. Nam & *Ludovicus XI.* motus *Franc. de Paula* persuasione, testamento caruit, quod pignus relui possit. Quod *Surita* perhibet, sed *Comicus Aragonis* cessit jus suum in comitatus *Ruscin.* & *Cerdanum*, cum vicissim cederet Ferdinandus jus, quod in *Montepelium* & alia Francie sibi deberi prætendebat. *vid. Memor. & negot. pour l'negot. de paix concer. les droicts du R. de Fr. p. 114.* Addit *Cassan.* argumentum, quod Ecclesie *Episcopi* *Perpini* portæ & aliis ædificiis insculpta *lilia Francica* adducta. *l. 1. §. non alii autem. 4. 5. ff. de vi & vi arm. l. decernimus. C. aqueduct. L. 11.* Addit etiam quod in archiv. *Biterr.* extet indiculus jurium, quæ Rex & civitas *Biterrentis Perpini* habeant: ut & quod regii præfecti apud *Bacquet de dr. de just. c. 3.* *Ruscinonensibus* jus dixerint.

Fundamenta contraria Hispanica sunt: I. *Testamentum Gerhardi ultimi Comitis*, quo is sub *Ludovico jun. R. Francie* comitatum *Alfonso regi Arag.* donavit. 1178. Unde capit in publicis tabulis *Alfonso Aragon. R. Barcinonæ & Ruscinonis Comes, Provincia Marcio vocari. Marian. L. 11. c. 14.*

Testamen- *Resp. Gall.* 1. Aragonii ævtheticum testamenti exemplum diligenter occultaverit, extractum habet *Puteanus*. Suspicionem autem de alia quoq; clausula inserta, quæ subditis, sub Gallo an Hispano esse mallent, *optatione* dederit, aut amplius quid disposuerit, quædam injuncti, quæ *Palmas in diatesi. Com. Ruscin.* habet. 2. Dispositio vasalli de feudo præjudicare nequit coronæ. Inprimis cum præter Gerardus dicat. se hoc ex magno amore facere, quando memò honorem, quæ ad jus illius non pertinebat,

Responsio *Gal.* illi dono. II. *Perpina possesio* plurium seculorum & ex hac præscriptio.

Præscriptio. *Resp. Gall.* 1. Adversus reges præscriptio non proficit. 2. Sæpe in manu Francorum fuit *Perpini* nianu. 3. Ferdinandus Catholicus Franci præter oppignorationem alios titulos, quibus in comitatum instructi essent, ostendere, unde 1479. ut per arbitros res decideretur, conventum est. 4. *Carolus VIII* de injustitia *Ferdinandi* conquestus ipse post reditum comitatu iterum adortus est, ut & *Franciscus I.* ac *Henricus IV.* illi arma intulere. Atque ita jus Galli suum integrum servarunt.

Abdicatio. III. *Abdicatio in pactis Cuvobolensibus* 1278. *vid. Surit. ad ill. ann. Madrit. n. 7. Crestiac. §. 12.*

Eventus. Hæc cum utriusq; partis fundamenta fuerint, non tantum bello adv. Aragonis favore Balearici regis *Perpini* tenuerit *Galls* 1285. Sed & postea oppignoratam comitatum 1462. ipse *Johannes Rex* tradidit *Ludovico XI.* regi. Ab hoc 1473. desciscunt incolæ, ab Aragonis excitati, & Francicum præsidium in arcem se recipere cogunt. At seq. anno armis iterum ad deductionem coacti iung; fidem Francicam recepti sunt. Novæ etiam scriptæ conditiones. Cum verò per *Lud. Ambrosium* restitisset *Carolus VIII.* comitatum, post bellum Neapolitanum eum iterum adortus. *Salsillus* cepit. Expeditio alia *Francisci I.* 1542. *Perpini* frustra obfesso in irritum cecidit. Eodè postea *Henric. IV.* Marefcallum *Ornanu* cum exercitu misit. In ult. hoc bello 1642. captis *corona Francie*. atq; ita controversia terminata est. §. xv. Nec verò solus *Galliarum Rex* est, qui in Aragoniam aliquod jus sibi arrogat, sed etiam ipse

Præsentio *Pontifex superiorum* utem in eam prætereundè ausus est. Cujus fundamenta illa sunt:

Pontificis 1. *Ramirus Rex I.* quod Pontifex Aragonie honorem regium diplomate confirmasset, se *vasallum* constituit *Ecclesie Marian. L. 9. c. 7. Sed Apostolica inprimis & maxime deditus fuit: prorsus ut regnum seq; & liberos Pontificibus obnoxios vestigalesq; fore, lege in æternum lata voluerit & sanxerit.* Ita & *Surit. ind. rer. Arag. ad ann. 1063. Cassan. Rech. des dr. du R. de Fr. L. 1. c. 2. p. 82. 109.* causam in eo quaerit, quæ consensum Regis Francie sperare non potuerit, qui hæc tenus Dominus Aragonie.

Petri II. 2. *Petrus II. R. Aragonie* diplomate dato *romæ* 1204 ap. *Baron. T. 11. annal.* obtulit Pontifex *Innocentio*, successibus & sedi romanæ, regnum suum, & ad solvendum quotannis censum 250. *massitenarum* se obligavit. Agnoscit etiam *Blancarer. Arag. in R. Petro. p. 650.* eum Ecclesie rom. regnum *subditum* non fecisse, & ob hoc *Catholici* nomine donatū. Notat autem, diademate panis azymi, ne pedibus illud Pontifex pro more imponeret, cohonestari voluisse. Postea *Jacobo I.* regi recuavit coronam imponere Pontifex, nisi vestigali soluto, quod pater promiserat, sed indignatus *Jacobus* discessit. ap. *Martin. L. 13. c. 22.* Sed postea 1219. cum *Honorius* Papa regnum Aragonie in protectionem suam accipit, mentionem nullam facit *feudalis tuiti.* Diploma refert *Sur. ind. rer. Arag. ad ill. ann.*

Petri III. 3. Allegat etiam *Cassan. rech. des dr. du R. de Fr. 1. 2. p. 113.* investituram, quæ *Petrus III.* quoq; ob investituram regnum Aragonie & *Sardinie* præstare jussus est *homagium legitimum, vasallatum & fidelitatis juramentum*, & 100. equites armatos, & 500. pedites defensionis Ecclesie. Itaq; *Petrus*, cum Sicilia occupatâ Pontificis auctoritatem insuper habuisset, regno privavit *Martinus Papa. Surit. ind. Arag. ad ann. 1283. 1284.* sed ibid. rex appellat à Pontifice ad alium minime suspectum, & se Ecclesie submittit.

Alfonsi 4. Cum rescinderetur donatio Aragonie à *Martino Papa Carolo Valesio* facta, 1291. *Alfonsus* pactis *Tarascenensibus* promittit quotannis 30. uncias auri Ecclesie pendere. *Surit. ind. rer. Arag. ad ann. 1291.* Huc trahi potest, quod *Surit. ind. Arag. ad ann. Chr. 1353.* de

rege *Petro IV.* dicit, quod hic legatis Romam missis, se Pontifici atque sedi Apostolicae subiectum & obedientem fore, iuramenti fide sanxerit. Petri IV.
legatio.

5. Cum post Martini R. mortem interregnum esset, & in eo alius Rex eligendus, *Benedictus* Papa etiam partes interposuit suas. Benedicti
Pontificis
toritas.
Hispano-
rum iura.

Verum opponi potest his fundamentis à parte Hispanorum: 1. *Censum* non inducere superioritatem, nec enim semper debetur collecta iure superioritatis, sed aliis quoque titulis. vid. *Spreng. pr. et. ill. p. 162. 163.* ubi ex *ICtis.* Speciatim verò Ecclesie sepe pietatis ergo censum promittum, antiquæ historiæ doceant. conf. *Fr. Maced. propugn. Lus. Gall. P. 1. p. 89.*

2. Regis factum regi iura imminuere nequit, si proceres non consentiant. Apud *Surit. ind. rer. Arag. ad an. Chr. 1276.* Petrus III. Rex cavet posteris suis, & ante impositum diadema obtestatur, se ab Archiepiscopo Tarraconensi eà conditione coronam non suscipiturum, ut Ecclesie adesse cogatur, aut ut illi obstit: ne se tanquam Ecclesie dediticiū aut stipendiatum ultro profiteatur, quod à Petro rege avo usurpatum & inductum regi proceres conquestraverant. In eundem sensum *Blanc. in h. rege.* Sic & ante ipsum Jacobus coronatione Pontificis carere, quam vectigal solvere maluit ap. *Marian. L. 13. c. 22.*

3. A multo tempore non agnatum jus eo ipso expirasse dicendum est.

4. Si veram doctrinam in subsidium causæ vocare lubeat, addendum fuerit: Impossibile esse in eadem persona potestatis Ecclesiasticæ & secularis conjunctionem, vid. Theolog. nostros ad *Luc. 22. 25. 26. Dn. D. Dannh. Hodojoph. Ph. 2. p. 99. id. in Christid. Act. 1. prothcor. Ph. n. 9. p. 81. Id. in Hodomor. Pontif. Ph. 2. p. 692. seqq.* Quod omnibus Pontificiis præfensionibus generatim objici potest. Cum autem in universam Hispan. jus aliquod sibi etiam Pontifices arrogarent, unde *Gregorius VII.* Hispaniam *patrimonium Petri* dixerit, apud *Thuan. L. 46. p. 782.* nihilominus servarunt Hispani libertatem, apud *Marian. L. 9. c. 5.*

§. XVI. Satis diu nos Aragonia detinuit. Pergamus ad sequentem laterculum, qui oblique dextrorsus & sinistrorsus *scelus*, in summo & imo auro palum quæ er geminum miniatum, in lateribus argenteis aquilam nigram auro coronatam cruribus coccineis desert. Notatur ita regnum utriusq; Sicilia, h. e. non insula tantum sed & Neapolitanum quod vocant regni, seu *cis & trans pharum Sicilia.* Palorum ratio evidens est, cum ex *Aragoni* symbolo sint mutuo sumti, nam Aragoniæ reges diu illo regno potiti erant. *Aquilarum* ratio à *Frideric* II. repetenda est. Autorem constituit horum insignium *Fridericum Hieron. Blanca. Arag. rer. comm. p. 665.* illis verbis: *Hoc breve dicam, hac quæ cernuntur, Sicilia regni militaria insignia, ab eodem Federico rege constituta fuisse ex Aragonum Regum & Romanorum insignibus Imperatorum, à quibus materius avus Manfredus rex eorum ducebat compacta.* Conf. *Hapting. de Iur. inf. p. 275.* Cæterum apud eund. c. 6. P. 3. p. 301. varia commenta de Sicilia veteribus tessere videre licet. 1. *Aloam cruce* in area rubra, datam Sicilia ab Imperatore *Arcadiof.* potius urbi *messana*, cum ea à Gothis obseffa ac Bulgariis auxiliium à cruce obtinisset. 2. *Crucem* tuisse, cum quatuor cruceculis ad lateris positis. Hæc verò insignia *Hierosolymitana* sunt, prorsus ut ex *Chassaneo* repræsentantur: ac ita à Siculæ regibus quidem, non ob Sicilia, gestatum symbolum. 3. Idem iudicium ferendum de reliquis *Renati Siculi* armis, ex *Chassaneo*, quorum alia *Neapolim* notant, ut *scutum liliatum cum fasciola vel ponticulo* (rastrum appellat *Hapting.*) vel *Hungaria*, ut *fascia rubra & argentea* s. *campus festatus.* 4. Quid de *cruce, cuius lateribus quatuor aquile adjectæ*, dicere debeam, non habeo, nisi illud, quod haud credam ullum usurpasse Sicilia regem. *Mantuano* autem duci illa insignia debentur. Utraque
Sicilia.

Veteres
tessere vel
communi-
tatis.

§. XVII. Ut jam etiam lustremus, quâ ratione Sicilia ad Austriacos delata sit, sciendum *Græcos* eam tenuisse, sed dein à *Saracenis* occupatam sæpius tentasse, neque potuisse recuperare. Inde ex *Normannia* ducum familia *Tancredus*, duodecim filis dives, in Italia opimiorum suis sedem quæsit. Ejus filius *Guilelm. Ferrebrachus* initio *Georgio Mania* ci, Imperatoris Græci Michaelis auspiciis Saracenos in Sicilia oppugnanti, operam suam locavit, cum verò virtutis præmio fraudaretur, 1004. *Apuliam* occupavit & *Calabriam*, eamque ut & fratres, *Comitis* titulo possedit. Post quinque annos hic unus *Robertus Guiscardus Ducem* se *Apulia & Calabria* dixit, & partem *Sicilia* subegit, seque primum Pontifici fidelitatis sacramentum obtrinxit. Successit *Rogertus*, cuius filium *Guilelmum, Rogertum Bossi*, qui *Robertus Guiscardus* etiam frater & Sicilia com. fuerat, filius, *Apulia & Calabria* exiit, inde *Neapoli* etiam Græcis extorta, ab *Anacleto* Pontifice utriusque Sicilia Rex 1130. dictus est, & regnum ad posteros transmisit. *Constantia Guilelmi mali* filia *Henrico VI.* ex *Svevis* Imperatori nupta, ad eum regni jus attulit: Successio
regum in
regno Si-
cilia: de-
mum ad
Austriacos.

unde idem postea habuit *Fridericus II.* iridem Imperator, & demum hujus filius *Conradus*. Hunc frater, sed ex pellice natus, *Manfredus* veneno sustulit, & regem se salutare fecit. Cum hic molestus esse pergeret, *Urbanus VI.* (cujus iudicium mox *Clemens IV.* probavit) *Carolus Andinum* Ducem evocavit & regem constituit: (confer *indic. rer. Aragon. ad ann. 1205.*) qui Manfredum prælio, *Conradinum* Svevici sanguinis ultimum, qui patrium regnum repetebat, captum carnificis manu sustulit. Inde Sicilia à *Carolo* defect *vesperis Siculis*, quæ in historiis celebres, cæcis Gallis per insulam omnibus, & Manfredi generum *Petrum Aragonie regem* sibi præfecit. Ita *Neapolitanum* à *Siculo* divisum est regnum, ut tamen gravissima inter utrumque bella gererentur, & certis pactis nonnunquam dirimerentur. Quæ hic recensere longum foret. Demum *Joanna II.* initio Aragoniam regem *Alfonsum* adoptavit, sed cum ab hoc in ordinem redigeretur, *Ludovicus III.* ex altera *Andina* familia principem, cujus avum *Ludovicum I.* *Joanna I.* adoptaverat, adoptavit, priori adoptione revocatâ. Ludovico mortuo ejus fratrem *Renatum* substituit. Ille (*Alfonsus*) multis colluctatus difficultatibus *Renatum* tamen expulit, & regnum *Neapolitanum* vi retinuit: in quo heredem scripsit *Ferdinandum* filium nothum. Huic successit filius *Alfonsus*, quem *Carolus IX.* *Gallia rex* expulit; inde sed brevis regiminis *Ferdinandus II.* Huic successit ultimus *Fridericus patruus*, quem junctis armis *Ludovicus XII. R. Francia* & *Ferdinandus Catholicus rex Hispania*, cujus sumibus pridem *Alfonsus* illud occupaverat, exuerunt: demum hic etiam *Gallos* ortâ contentione victoriarum socios ejecit, totumque utriusque Siciliae regnum sibi asseruit. Ab eo per filiam *Joannam Philippo Austriaco* nuptam ad eam gentem devenit, quæ nunc quoque rerum ibi potitur.

Præsentio
Gallorum
in Siciliam

§. xviii. In regnum hoc Siciliae cum jus sibi non ex uno titulo tribuant Galli, operæ pretium est, eorum argumenta, & quæ ad illa pro causa Hispanica reponantur, tum horum etiam fundamenta & exceptiones ad eas recensere.

Funda-
menta.

Fundamenta Gallorum: Quæ tractant ex professo *Cassianus recherch. L. 1. c. 5. p. 231. seq. Fr. Maced. prepugn. Lusit. Gall. P. 2. q. 2. pag. 354. seq. Cassianus* argumenta omnia ad 9. capita revocat, quæ enumerabimus. (Quæ verò in *Cassiano* circa hoc argumentum desideret *Zypæus*, legantur apud hunc 1. 4. p. 20. 21. 22. 28. 35. 36.)

Acquisitio
per arma
& defensio
Ecclesiæ.

I. *Legitima acquisitio per arma & defensio Ecclesiæ ab hostibus.* Ita 1. *Normanni* Saracenis hostibus Ecclesiæ ditione Pontificis eripuerunt: 2. *Carolus Andinus* victor Manfredi & iterum *Conradini* regnum sibi subiecit. 3. *Ludovicus I. Andinus* autoritate *Clementis* iterum armatâ manu adversus *Dyrrhachium* sibi regnum vindicare conatus est: Eadem arma dein vario successu gessere reliqui *Andinæ* hujus posterioris familiae principes. 4. Accedit expeditio *Caroli IX.* & dein bella *Ludovici XII.* ob eandem causam, quæ similiter *Franciscus I.* continuavit, non pari omnes successu.

Responsio

Resp. Hispan. Arma contraria his expeditionibus vicissim obstiterè, illorumque successus irritos fecerunt.

Investitu-
ra Papa-
rum.

II. *Investitura Paparum*, à quibus regnum dependet, sæpius repetitæ. Ita investiti & quidem de utraque Sicilia *Carolus Andinus* à *Clemente IV.* (expressa cum conditione, ut deficiente *Caroli* stirpe reges *Francia* succederent.) *Carolus Claudus* à *Nicolaus IV.* *Robertus* à *Clemente V.* & *Benedicto XII.* *Joanna* à *Clemente VI.* & *Gregorio XI.* *Ludovicus I.* à *Clemente VII.* & *Alexandro V.* ac *Joanne XXII.* ut & à *Martino V.* *Ludovicus II.* cujus confirmata à *Concilio Constantiensi* investitura. *Renatus* ab *Engenio IV.* *Carolus IX.* ab *Alexandro VI.* Huc pertinet quartio de *Svevis* jure à Pontifice exautoratis: *Friderico II.* objiciuntur varia crimina, & in *concilio Lugdunensi* à Pontifice in eum vibratum fulmen: *Manfredo* præter nuptialium vitium & alia maleficia in sedem admissa, idem omne jus ad regnum præclusisse dicitur.

Responsio

Resp. Hispan. Vicissim alias aliorum Pontificum investituras Hispania possunt producere: sed & aliquæ Pontificum *Arcionensium* numero à reliqua Ecclesia non agnoscuntur. 2. Ob vetustiores hos titulos non par est Christiani orbis quietem turbare. *Zyp. 1. 15. p. 84.* 3. *Bozovius* diploma regni *Neapolitani* concessum *Carolo VIII.* non vult. *Zyp. 3. 24. p. 360.*

Renunci-
ationes Ara-
goniorum

III. *Renunciationes Aragoniorum* in causâ *Francicâ* favore factæ. Ita 1291. *pape Tarasconensi* *Jacobus* jus suum in Siciliam cedit. Conf. *Marian. L. 14. c. 17. indic. rer. Arag. ad ann. 1291. & 1295. Blanca Comm. rer. Aragon. in R. Jacobo I. Marin. Sicul. L. 11.*

Postea

Postea *Fridericus* frater, qui eandem occuparat, 1302. iterum se illo jure abdicat, ad dies vite tamen sibi pactus sub *Trimacia* titulo regnum. *Indic. rer. Arag. ad ann. 1302.* Nec verò pactis postea sterit.

Resp. Hispan. Galli quoque pactis *Madritensibus* renunciarunt juri suo.

Responso,
Frider. III.
pactum.

IV. *Fridericus III.* post multa bella cum *Ioanna* regina pacem facit *Gregor. XI.* confirmante, ut *Secliam* feudo à *Ioanna* teneret, sub conditione census annui 3000. unciarum argenti & ut masculis deficientibus *Joanna* succederet. *Conditio* extitit, non nisi filia, quæ ipsa quoque improlis, relicta.

Resp. Hispan. *Friderici* filia *Maria* ab ipso Pontifice successione capax declarata. Hæc testamentum *Martinum* maritum heredem fecit, qui ita suo jure & patris regis mandato gubernacula suscepit. (vid. *Indic. rer. Aragon. ad ann. 1400.* confer eund. ad ann. 1377. *Laur. Vall. de reb. gest. Ferd. Aragon. L. 2.*) Conf. *Zyp. 1. 4. p. 31.*

Responso

V. *Ioanna* prior *Ludovicum I. Andinum* adoptavit, & posterior *Ludovicum III.* cum substitutione fratris *renati*, quod Pontifex confirmat.

Joanna-
rum duarum
adoptio-
nes.

Resp. Hispan. *Ioanna* mariti quæ defamata & ab *Urbano* Pontifice excommunicata jus regni amisit, nec in *Ludovicum* transferre potuit. Altera *Ioanna Alfonso Aragonum* adoptavit, quod iudicium revocare non potuit. Conf. *Zyp. 1. 4. p. 24.*

Responso

VI. *Iacobum Borbonum* maritum *Ioanna* regina sibi in regno associavit, & si sine liberis ipsa decederet, 1415. duo regna irrevocabili donatione eidonavit. In diplomate quodin regio tabulario servatur, inter alia legere illa licet: *Itaque omne jus dictæ regina competens in regnis & comitatibus supradictis per obitum dictæ regine sine liberis ad ipsam Dn. regem, &c.* Unde *Iacobi* & filia *Elonora*, quæ aperte jus suum professâ, posteris *Ludovici XII.* tempore omnino extinctis, jus relapsum ad proximos Borbonios, è quibus Rex.

Joannæ
donatio
Iacobo
Borbonio
ad facta.

Resp. Hispan. 1. Hæc non successio ad regem esset delata, nam cum *Eleonora* *Jacobi* filia *Armeniaco* nupta sit, ex *Armeniaco* ultima prætensionem intulisset *Robaneæ* *Giensæ* domui, & ex hac *Francisci* filia *Robaneæ* *Mombasione* ramo, & *Balsacæ* atque *Turris Landrianæ* familiis. 2. Donationes stante matrimonio nullæ. Quam tamen legem excipiunt, in regibus non valere. Confer *Zyp. 1. 4. p. 42.* 3. Papæ voluntas in diplomate excipitur. Quam tamen exceptionem alii honoris tantum esse volunt, & sedem tum vacasse addunt. 4. Aliqui ex autorum silentio in dubium revocant diploma. 5. Sed & an donationes valeant ex *Cassianis* hypothesebus dubitari potuit apud *Zyp. 1. 4. p. 26.*

Responso

VII. Testamentum *renati*, qui non à Pontifice tantum investitus, sed & in regno receptus fuerat, nepotem *Carolus Meduanum* 1480. Hujus (qui à Pontifice quidem non investituram sed hoc responsum tulerat, *curaturum Pontificem, ne Andini conquirent possent.*) testamentum 1481. heredem regem dixit.

testamen-
tum: *Renati*
regis.

Resp. Hispan. 1. Quod non habebat jus, regno apud *Aragonios* existente, non potuerit *Andini* alius dare. 2. Successio *Andina* potius ad *Lorbaringos* spectaret, editos *Renati* filia. Unde illi nunc quoque in insignibus memoria servant. 3. Testamenta alibi *Cassianus* rejicit. *Zyp. p. 19. 20. seq.*

Responso

§. VIII. Pactum inter *Ludovicum XII.* & *Ferdinandum Catholicum* non futurum de suo liberale, nisi jus Gallicum agnovisset. Cujus implezioni ille regnum occupavit, partem seu ut vult *Maced. 2. 2. p. 367. 368.* tantum aliquas appendices, *Ferdinando*, quæ à se teneret, tradidit: Ab hoc non sine summa injuria postmodum exclusus. *Thuan. L. 1. p. 20. 21.*

Pactum
inter Lu-
dov. XII.
& *Ferdinandum*
Cathol.

Resp. Hispan. 1. *Ludovicus* ademptam partem regni, ob violatas fæderis leges, cum solidum regnum sibi vindicare vellet. *Fr. Maced. 2. 2. pag. 367.* 2. *Ferdinando* jus in regnum integrum hereditate *Alfonsi*, ab ejus nothis hæctenus detenta.

Responso

IX. Substitutio regum *Franciæ*, si *Germana* *Foxia*, quæ *Ferdinando* *Catholico* nupsit, post eum sine liberis decederet. Hæc pactis matrimonialibus sancita & juramento confirmata, quales contractus summa religione servandi. Sed mox *Ferdinandus* contra tabulas proprio jure regnum integrum sibi vindicat. *Thuan. 1. p. 21.*

Pacta ma-
rimonis
Ferdinandi
& *Catholici*
& *Foxiæ.*

Resp. Hispan. 1. *Cassianus* rejicit talia pacta. *Zyp. 1. 4. p. 22.* 2. Quod jure proprio tenebat *Ferdinandus*, ut à conjuge allegaret, necessarium non fuit. Argumentis his *Fr. Maced. 2. 2. p. 360.* addit antiquius, quod *Pipinus* & *Carolus M.* assertores & autores regni, illud *Pontifici* addixerint, unde ex gratitudinis officio hic iterum Gallis ob-

Responso

Alii tituli
ex Fr. Ma-
cedo.
Cassano.

strictus. Tum in eo est, ut *Carolus Andinum* à Pontifice vocatum *Manfredo* & *Petro*, *Ludovico Alfonso* & *Joanna*, *Andinos* iterum *Aragonis* nothis potiores fuisse ostendat. *Caroli VIII.* jus ab ipsis vult *Aragonis* probatum, quod hi obtulerint dimidium regni, & dein *Fridericus Gallis* quam *Hispanis* se committere maluerit, sic & *Ferdinando Catholico* ex federe cum *Ludovico*, nec minus ob pactum *Noviodunente*. Addit *Cassanus* testes, qui *Franciæ* jura in *Neapolim* agnoverint. *Baldum in l. cum anti-*
quioribus. C. de Jur. delib. Bartach. de Fr. in tr. de Episc. in 2. Part. l. 4. q. 16. Gloss. in Cle-
ment. prim. de rel. & venerab. sanct. in ver. Urbano. Petrum Jacobum ver. item quasi de
success. Nic. Roer. in Comment. cons. Biturig. tit. de test. §. 2. Car. de Grassal. Carcaff. de reg-
gal. Franc. Baron. Annal. T. II. ubi ita: Aragonii contra jus Siciliam occuparunt, non ut
Friderici sed Petri primi tyranni heredes, & sine investitura regnarunt: Sicque exite-
rata tyrannide parva est monarchia, ut Petri primi invasoris heredes, utpote quos ne-
cessario sateri oporteat tyrannice invasionis, cum in heredes vitia transeant heredita-
tis, quos sequatur & pena excommunicationis, his non juribus sed injuriis intenti, ut
maledictionem hereditate possideant. (Ob que *Tomus* ille *Baronii* prohibitus.) Ipse
Neapolitanus Senatus agnovit, ut qui *Caroli IX.* ministris solvissent regia jura, ab iterata
Andinis fidem fecisset.

Hispania
fundamenta.
Suecico
Suevicæ
familia.

Fundamenta Hispanorum pro justitia possessionis suæ:

I. *Suecico Suevicæ familiae*, non jure regno pulsa, ad *Aragonios*, & *Conradini* vo-
luntate ultima (*Zyp. 1, 4. p. 22. 40.*) & per *Constantiam Manfredi* à *Papa Innocentio 1254.*
agniti (vide *Bzov. annal. T. 13. ad illam ann. n. 1.*) filiam delata. Unde *Petro* ad succes-
sionem jus; cui novus accessit titulus, quia ut oppressis auxilium esset invocatus (*Bianca*
Comm. rer. Arag. in R. Petr. III. Zyp. 1, 4. pag. 40.) & quod victricibus armis sibi debita
vindicare.

Responso
Gallorum.

Resp. Gallorum. 1. Ad Conradinum nullum regni jus, quod *Fridericus II.* avus
perdiderat, & Pontifex in *Carolus Andinum* transtulerat. 2. *Conradinus* non *Ara-*
gonios sed *Castellenses* dixit heredes. *Blondell. genal. Fr. assert. T. 1. p. xvi. * 2. a.* 3. *A*
Manfredo tyranno & usurpatore minus potest aliquod jus arcessi. Confer *Marian. l.*
13. c. 13. 4. *Petri invasio* *Siciliæ* dolo malo facta, & à Pontifice ac totâ fere *Europâ* im-
probata. Unde postea Pontifex semper *Andinos* investivere de utroque regno.
Ita Bonifac. VIII. in bulla 1302. apud *Baron. T. 12.* protervæ rebellionis insultum vocat.
Confer *Marian. l. 14. c. 6. Indic. Rer. Aragon. ad ann. Chr. 1281. Luc. Marin. de reb. Hisp.*
l. II. Bzov. T. 13. ad ann. 1284. n. 3. 5. Unde semper à Pontificibus hi *Petri* successores
improbati.

Investitura
aliquot
Pontifi-
cum.

II. *Investitura* ab aliquot Pontificibus collata *Aragonis*. ut ab *Eugenio IV.* *Alphon-*
so, à *Pio II.* *Ferdinando*, ab *Innocentio II.* & *Alexandro VI.* *Alphonso*. Sic, & postea jus
Gallis Julius II. adimere potuit (*Zypens 1, 4. p. 38.*) Post hæc *Carolus V.* investitus. Dein-
ceps etiam reliqui: & hodie à *curia Romana* agnoscitur Rex.

Responso.

Responso Gallorum. 1. Non censendum, Pontifices aliis jura sua imminuere voluisse,
& hoc semper subintelligendum in diplomatibus magnatum. 2. Non possunt
vasalli, sine suo maleficio privari feudo, in primis cum hoc ob beneficium datum. *Fr.*
Maced. prop. Lus. Gall. P. 2. q. 2. cap. 2. p. 360. 3. *Protestati* *Franci* adversus investituras
Aragoniorum: ita 1459. in concilio *Manuano* contra *Pium II.* ob hoc conquesti *Galli*.
conf. *Zyp. adversus Cassan. 1, 4. p. 37.* 4. *Investituræ* *Gallicæ* antiquiores. 5. *Investi-*
tura Caroli V. peculiari vicio laborat, quia ille Imperator. Quod ne hæc jam *Carolus And-*
inus 1299. promittere coactus fuerat. Conf. verò *Zyp. 1, 4. p. 37.*

Adoptatio
Alfonsi.

III. *Adoptatus à Joanna Alfonso*. Nec hic in eam ingratus, cum non aliam quam
que maritum decet autoritatem sibi vindicare conaretur, quod ipsa ingratitude
interpretata est. conf. *Zyp. 1, 4. p. 24.*

Responso.

Resp. Gallorum. 1. Ingratitudine se beneficio indignum præstitit, cum regnum
ad se trahere, *Joanna* monasterio inclusa, conatus sit. Et revocationem ac adoptionem
Ludovici probavit *Martinus V.* qui tamen postea ab *Alfonso* pressus, metu belli &
& schismatis ei addixit regnum. Quæ addictio vitiosa apud *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 364. 365.*
2. Ipsi hujus *Joannæ* jus dubium est, cum *Dyrrhachium*, à quo ei successio, Pontifex
filium iniquitatis & perditionis dixerit. Conf. *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 362. 363.* Tum & quia
à *Martino* in concilio *Constantiensi* privata regno. p. 363. 3. Sed nec *Alfonso extraneus*
præterito

præterito agnato potuit institui heres. *Maced. d.l. p. 364.* 4. Saltem ad filium nothum *Ferdinandum Alfonso* non potuit transmittere conceptum: ut & ob hoc *Calixtus III.* filium fulmine percussit. *Maced. pag. 365.* 5. Siciliam non primum hac adoptione adiiit *Alfonso*, sed jam pater in Aragoniæ regem electus tenebat, post *Martini* mortem, ad quem ipsum non nisi *Petri* invaloris successione pervenerat, occupatum. 6. *Fr. Maced. prop. Lus. Gall. P. 2. p. 343. 345.* instantia ab *Alonso Casto* causam Hispanicam premit.

IV. *Renunciations à Gallis factæ pactis, Noviodunensi 1515. Madritano 1526. Cameracensi 1529. Crespiacensi 1544.*

Respons. Gallorum. Noviodunense pactum conditionatum, nec servata ab Hispanis conditiones. Id verò potius ostendit jus Gallicum. *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 368. ex Jovio.* De *Madritani* validitate multa dubia sunt. *Cameracense & Crespiacense* Madritano nituntur, nec potuit *Franciscus* liberorum, quod à matre habebant, juri præjudicare.

Addi potest promissum olim *Caroli Claudi*, qui in captivitate pollicitus, curare, ut Pontificià excommunicatione abolitâ, *Jacobus* de Sicilia investiretur, datis obsequiis 40. nobilibus. vide *Indic. rer. Arag. ad ann. 1285. Conf. Zyp. 1, 4, p. 30.*

Resp. Gallorum. Extortum in captivitate, de re quæ non in *Caroli* potestate fuerat.

V. Addit his pro Hispana parte allegationem *Præscriptiæ*, sed simul eandem refellere conatur *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 369.*

§. xix. Ex quo *Ferdinandus* potius est regno, non iterum Hispania eo excidit. Quamvis *Franciscus I.* se sibi à Pontifice 1521. factâ (*Bella. L. 1. p. 21.*) primum 1525. per *Joannem Albanium*, nisi *Ticinensis* clades incidisset, rem tentaturus erat, sed 1527. de novo expeditione *Lautreci* regnum aggressus est, cum verò *Genua* partes deseruisset, ab incepto desistere coactus est. Interim parum aberat, *Marchio Piscarius* à Pontifice regno inauguratus esset. Quæ 1556. & 1557. auspiciis *Henrici I.* & Pontificis, qui *Philippum II.* regno sententiâ suâ privabat, acta, apud *Thuan. L. 17. & 18.* videre est. Ex eo nunquam aperto Marte adorti Galli Neapolitanum regnum. Fuere tamen quide *Henrici IV.* ultimis consiliis suspicarentur.

§. xx. Inter duos superiores scuti quadrantes parmula triangularis inseritur argentea, cum prasino malo punico, ramulo & foliis viridibus sustentato, hiante cortice, granulis coccineis. Novem refert mala punica gestari, qua fide ipse viderit, *Hæping. de jur. inf. cap. 6. pag. 306.* Notari regnum *Granata* in Bœtica Hispania, ipsum nomen indicio est; quamvis alii *Granati* nomen non à punicis malis sed *Bedis Abenhabudi* Saraceni, qui *Corduba* huc regiam transtulit, uxore *Nahata* & voce *Garb*, quæ occasum significat, inditum velint, unde ex aliterationis errore illud *de Syria* ortum fuerit. vide *Thuan. L. 48. p. 846.* Cæterum regnum ab urbe principe, 60000. domibus Ara-

bum testimonio frequenti, dictum, ultimum tuit, quod *Saraceni* in Hispania tenebant, (olim quidem *Cordubensis* regni partem, sed ut *Rod. Saxius histor. Hispan. P. 1. c. 15.* loquitur, magis *Saracenorum sinistris* quam prosperis eventibus in regni dignitatem evectum, cum *Corduba*, *Hispali* & aliis amissis ille solus restaret angulus regni nomine insigniendus. Aliquanto aliter *Job. Mariana de reb. hisp. L. 13. c. 1.* quem vide) donec occasione diffidii inter patruum & nepotem reges 1492. *Ferdinandus* & *Isabella* urbem occupa-

staverat, plane liberarent, & suis victoris hoc nomen, insignibus *granatum malum* insererent. Expugnationem regni descripsit in dialogi forma *Carolus Ferrardus Cæsenas*. Quod scriptum extat *hisp. illustr. Tomo II. De Mauriscorum*, qui ex illorum posteris ad speciem Christiana sacra colebant, periculosis motibus, & conatu regnum illud denovo sibi asserendi, qui 1570. erupit, legere licet *Thuan. L. 48.* Apud eundem p. 867. legitur, quod *Mahumetes Abenhumeya* *Granatæ & Cordubæ* Rex à suis per rebellionem electus regum signum assumerit. Ita verba habent: *Ipsè principale vexillum purpureo colore exemplo ultimorum regum sibi sumxit, cum insignibus Castella, & duobus serpentium capitibus, quod à S. Ferdinando fluxit, qui Mahometem Alhamarem expeditionis contra Hispalim suscepta comitem, capta Hispali, & equitem creavit, & vexillo cum illis insignibus donavit, quæ Granatæ reges deinceps servarunt. Nam antea claves egypticas in argenteo futo reges Andalusie, pro insignibus gestabant, eaque re significabant, se Gadum & tractus maritimi potentes, quasi claves propagandi per occasum imperii in potestate habere. Itaque montem *Tartessus* in ea insuli clavium montem lingua Arabica vocabant, & hujusmodi insignia adhuc hodie pro *Alhambra* porta conspiciuntur.*

Renunciations Gallicæ.

Responsio

Caroli Claudi promissum.

Responsio Præscriptiæ.

Quæ facta post Ferdinandum occupacionem.

Granatæ regnum

Quomodo ortum.

A Saracenis vindicatum.

Austria.

§. XXI. Quæ proxima area est, *rubea fasciâ argenteâ* exaratur. Hoc gentile *Austriorum* symbolum esse, c. 9. n. 31. ostendimus. Tum verò Hispanico teuto caput inseri, cum Philippo elocata Joanna successionem regnorum familiæ inferret.

Burgundica tellera
vetus
& nova.Burgundia varia
notio.Regnum.
Comitatus.Minor.
Ducatus.Vetera
symbola.

§. XXII. Quæ Austriacæ areolæ subjacet, *Burgundia vetus symbolum*, quæ ex latere opponitur *novum* continet. Illa *sexies auro & cyano oblique à dextro fasciata margine coccineo circumdatur*: hæc *carulea Franciis liliis sparsa limbo cingitur ex rubro argenteo angularibus distincto (componnée) Burgundia* nomen cum auditur, non una regio intelligitur. Burgundiæ *regnum*, quod *Arelatenſe* etiam audit, latissimè protensum est ad mediterraneum usque mare: Burgundiæ *comitatus* nunc quoque nomine eo venit, Helvetia, Lotharingia, Campania & cognomine ducatu comprehensus: Burgundia *minor* occidentalem Helvetiæ partem complectebatur. Hic vero de *duca* nomen est, qui Campania, Gattinensibus, Nivernensibus, Bononiis, Lugdunensibus, Bressia & Burgundia comitatu s. Sequanis includitur.

§. XXIII. Burgundis *vetera symbola* quæ assignantur, varia sunt, forte tamen pleraque fabulosa. Ita poëta *Theod. Hapiuz. de jur. inf. p. 334. 335.* Primo illis gestatum *serpentem spiru sinu sum & hiantem ore. 2. Tres aureas iras in scuto caruleo, quas Carolus M. dedit Samſoni R. Burgundia. 3. Alii dant celestinas coronas in aureo clypeo: Quibus 5. adjecerit leonem Clodomirus R. Franciæ, quem à Burgundis acceperint Habsburgii. Confer etiam Ren. Franc. Ess. des merveill. c. 42. p. 369. Geliot. la vr. & pars. science des arm. p. 39. 40. ita recenset, cum in Gallias venissent, utos *angue sinuoso vitridi*, ore cruento hiantem in vexillo argenteo, expulſis Gallis, qui ditionem quam occuparunt tenuerant, & usi fuerint *leone aureo in scuto caruleo*, usos dein esse *avito angue exuvias illius leonis ore ferente. Clotildi Burgundiæ Paradinnus* tribuit in *parma aurea selem nigrum* ore tenentem murem ejusdem coloris. *Sigismundo Regi Burgundiæ* tribuitur *corona carulea in capite scuti aurei*. Inde Burgundia regno Francico unita, dicitur *Clotaricus II. Rex* dedisse ducatum seu præfecturam Burgundiæ *Vernario* duci, qui sumserit scutum *obliquis tantis dextris rubeis & aureis fasciatum*, ex cujus posteris *Samſon Dux Burgundiæ* creatus sit. Hujus filius *Gislelmus* dictus *devotus* Samſonis secundus filius addidisse perhibetur *limbum rubeum*. Cum *Robertus* Rex Hugonis Capeti filius ducatum iterum auferuisset, filius *Henricus* Rex eum fratri *Roberto* concessit, qui tinctura Francica assumta, servato *limbo rubeo, minium baltheorum in cyaneum* colorem commutasse dicitur. Quod jam vocatur *symbolum vetus Burgundiæ*. Cum deinceps *Philippus audax* filius Joannis regis, extincta in Philippo Roboretano 1361. priorum ducum familia novam ordiretur, sua insignia, quæ erant *Francicum* ejus temporis, hoc est, *caruleum liliis sine numero sparsum* (confer c. 24. n. 35.) scutum, *limbo ex minio & argenteo angularibus composito* (quod pro more Gallico erat minoris natu filii discerniculum, *Brisure*) cinctum, ducatu attulit: Idque *δῆγμα novum Burgundiæ symbolum* vocatur, & cum priori conjungi cepit, & ita junctum à posteris etiam Philippi retentum est, qui Flandriæ deinceps & Brabantia adjecere insignia.*

δῆγμα.
Burgundia
vetus.

Novum.

Maria heres
Burgundica.
Burgundiam
occupat Ludovicus XI.

§. XXIV. Burgundiæ jus oritur ex conjugio *Maria Burgundicæ* & heredis *Caroli Audacis*, qui masculos secundæ familiæ 1477. morte sua clausit, & *Maximilianus Austriaci* Archiducis, qui ex eo Imperator fuit. Hanc verò Mariam *Ludovicus XI. Rex* Franciæ à successionem ducatus aviti exclusit, ea autem *præensionem* posteris attulit, qua ratione nunc quoque laterculos illos gestant. Conf. *Andr. du Chesn. Burg. Lud. Gollut. Mem. de la*

Præensio
Hispanor.
in Burgundiam.

Fr. Comte. Ph. Comin. L. 6. c. 1. & seq.
§. XXV. Videmus juris *Austriaci* fundamenta, de quibus agunt *Gollut. de la Fr. Comté. Fr. Zypcus* 1, 16. p. 165. ubi citat *Fajum*, qui ex professo ea descripsit. *Joh. Jac. Chifflet. vind. Hispan. c. 8. p. 71.* & in *Lum. Salic. 12. p. 288. 13. p. 298.* Sunt verò illa, una cum Gallorum exceptionibus.

Ducatus
feminiæ
successio-
nis capax.

I. Natura Ducatus ad *fæminas* transire soliti. Nam (quæ pleraque ex *Chesneo* probari possunt) cum *Richardum C. Augustodunensem* à sororio suo *Carolo Calvo* constitutum, *Odo* Rex & *Carolus Simplex* crearent *Ducem Burgundiæ*, ejus filii quidem *Rudolfus*, postea Rex, & *Hugo niger* ducatum gessere, sed his extinctis affinis *Giselbertus C. Augustodunensis*, filius *Manalis*, qui ipse etiam ducatu aliquandiu præfuerat, jure uxoris 950. successit. Simili ratione *Giselberti* filia *Ledgardis* ducatum attulit marito *Othoni* Hugonis Capeti regis fratri. *Othonem* fratres *Eudes* & *Henricus* exceperunt, sed improprios omnes; unde sibi legatam (ita *Chifflet. vind. Hispan. c. 8. pag. 71.*) *Robertus rex*

vindicans,

vincavit, & contra *Landricum Com. Nivernensium* mulum defendit. Inter Roberti regis liberos ducatus minori *Roberto* assignatus est, ac ab eo diuturna posteritas descendit: quæ 1361. in *Philippo* defecit. Cum hujus hereditatem postulerent *Carolus Rex Navarrae*, *Ioannes Rex Franciæ*, *Philippus Dux Aurelianensis*, *Robertus Dux Barri*; omnes fœmineo jure nixi, vicit *Rex Franciæ*. Confet *Chifflet. vind. Hispan. cap. 8. & Lum. Salic. 13.* Sed & supererat *Philippo* Roboretano moriente agnati ex Burgundica gente lineæ *Sombernoniæ* & *Colcheiensis*, ad quos defetri poterat ducatus, si jure tantum agnationis succederetur: apud *Chifflet. vind. Hisp.*

Except. Gall. Non omnia fœmineo jure tenentur ab illis, qui decessorum filias aut sorores duxere, sed alio titulo certiori niti possunt. 2. Facta hæc, antequam unio fieret 1361. quâ in aliam naturam commutata Burgundia.

Responsio Gallorum.

Concessio Joannis Regis.

Sensus concessionis apud posteror.

Responsio.

Cessio in pactis Madritensibus.

Juris perpetua conservatio.

Jus imperii in ducatum.

Responsio.

Gallorum fundamenta in Burgundiam.

Unio & incorporatio.

Responsio Hispan.

Constitutio apennagialis.

Responsio.

Lex Salica.

Responsio.

2. *Concessio à Johanne rege* facta *Philippo filio* iis terminis, qui *apennagium* non sapiunt. *Tabularum ex Miræo* adducit partem *Zyp. d. l. & integras Chifflet. Lum. Sal. 12.* ubi ad causæ hujus favorem faciunt: 1. Allegatio Burgundiæ ex materna hereditate. 2. Causa impulsiva singularis amor in filiû, & ejus merita præmio digna. 3. Equiparatio cum comitatu Burgundiæ, qui haud dubie non apennagialis. (conf. ex ea unione argumentantes *Hisp. ap. Spreng. p. 191.*) 4. Absoluta denominatio heredum in legitimo matrimonio natorum, si ne sexus discernimine, quod & fit in *Caroli V.* verbosa confirmatione. 5. *Donatio* facta cum omni jure & libertate, quâ priores Duces eum tenuerant. Quibus apennagialis conditio non adjecta. 6. *Reversio ad coronam* eò restricta, si heredes ex legitimo matrimonio & corpore proprio procreati dicerent.

Except. Gall. 1. Sunt & alia apennagii constituti vestigia. 2. Verba heredes in legitimo matrimonio procreati explicari debent ex verisimili contrahentium intentione de masculis. *Chifflet. ad confect. Burg. ap. Zyp. 1. 12. p. 77.* quem etiam vide. 3. Nec potuit Rex filio, alio quam apennagiali titulo, concedere *Domantii* regii partem: constituit enim Rex diserte, quod separet demû Burgundiam ad hunc finem à *Domantio*, cui eam duxerat adjungenda. Hoc verò non est in regis potestate. conf. *Lim. Not. reg. Fr. 2. 8. p. 590. 598.*

3. Sensus concessionis à posteris non aliter intellectus. Cum *Phil. Bonus* institueret ordinem *Eq. A. V.* constituit ducem Burg. perpetuum ejus caput, & si contingat decedere sine maleulo, ut *figener. uti Dux Burgundiæ*. Sic & aliæ fundationes apud *Zyp. p. 173.* allegata docent, hanc opinionem omnibus sedisse usque ad *Caroli* audacis mortem.

Exc. Gall. Non mirum est in suum compendium interpretatos Burgundos verba qualemcumque interpretationem admittentia.

4. Cessio in pactis *Madritensibus* n. 3. quibus omninò à corona ducatus hic separat, & nihil superioritatis in illum reservatur regi. Contra hæc verba excipiunt *Galli*.

5. *Perpetua juris conservatio* in pact. *Camerac. §. 2. Crespiac. §. 34. Ferrim. 21. 22. Nuperæ. §. 89. 90.* Sic & in titulis & insignibus animus retinendi clarè demonstratus.

6. Addi potest jus Imperii in ducatum ex *Lim. jur. publ. 1. 9. 22. Conring. Imp. Germ. fin. c. 28. p. 770. seq.* Sed quæ pro jure imperii in Burg. Duc. adducit *Spreng. p. 189.* ex Burgundici regni translatione ad Germanos, nullius sunt ponderis, si consideres regni illius fines, ab iplo *Dn. Conringio* allegatos. e. 12. p. 169. 175. 177.

Exc. Gall. I. Invito Domino *Carolo V.* ducatum Burgundiæ in transactione illa Burgundica non potuit subijcere imperio. 2. Verù nec in transactione illa 1548. facta mētio ducat. Burg. fit §. 15. quo enumerātur principatus

§. xxvi. Vicissim *Galli* illa venditant argumenta, quibus justitiam causæ ob retentum ducatum cueri conantur, quæ in illos titulos partiti licet, quos in pactis *Madritensibus* in Hispani præcaveri & abdicari voluer.

I. *Unio & incorporatio.* Incorporatus est regno ducatus 1361. Iterum occupatione *Ludovici XI.* Suffragatur *lex regni*, regi quæ obtinunt quocumque titulo bona *Domantio* jungens. *Lim. jur. publ. 1. 8. p. 173. 216. 221.* *Resp. Hisp. 1. Unio* 1361. *in fœcis ordinibus* facta, & ab ipso duce revocata. *Zyp. d. l. p. 167. 170.* & *1. 11. p. 71. & 1. 12. p. 72. 77.*

2. *Alia* unio doceri nequit esse facta. *Zyp. 1. 11. p. 71.* 3. *Lex civilis* tertio non præjudicare potest. II. *Constitutio apennagialis.* Quam ex superius adducta concessione probare licet, 1. *Ex adductaratione*, quare hunc principatum concedat, unde statum juxta suæ profapix perspicuitatem honorifice continent. Quæ est ratio apennagialis. 2. *Ob retractus principatus Turonius*, qui haud dubie apennagialis, adeoque hic etiam ejusdem naturæ cum eo pro quo substituitur. *Resp. Hisp. constitit superius*

in 2. fundamento. III. *Lex Salica* fœminas à successione regionum feudorum arcens.

Et licet exemplis ostendi possit, dignitates Franciæ etiam ad fœminas delatas, excipiuntur tamen regnum ipsum, ducatus *Aurelianensis*, *Bituricentis* & *Burgund.* *Chifflet. ad*

responsio. *confv. Burg.* Et hæc de omnibus feudis præsumtio, nisi contrarium probetur. vid. *Spreng. in hac prat. p. 188. Resp. Hisp.* Contrarium patet ex i. fundamento. IV. Jure obfe-
Paſta Ca- *loniam Caroli, conf. Caſſan. reberch. 2. 5. p. 659. & debito modo, quia conſenſu ordinum*
meracen- *facta occupatio à Ludovico XI. Resp. Hisp. 1. Feloniæ convinci non potuit Carolus. 2. Nec*
ſia & Cre- *in vivum illud rex auſus eſt. 3. Conſenſere ordines, ſed ſeducti. Gollut. mem. de la Fr.*
ſpiacenſia. *Comt. L. II. c. 1. Adderet quis V. Cameracenſia pacta. §. 2. & Creſpiacenſia. §. 28. Reſp.*
Præſcri- *Hiſpan. Nihil illa Gallis dant, cum conditionata ſint & reſtriſta. VI. Præſcriptio-*
responsio. *nem alii forte adjungent. Reſp. Hiſpan. Hanc excludere pridem Camerac. pacta n. 2.*
Reſponſio *& alibi.*

Galli in §. xxvii. Hæc utriusque partis argumenta ſunt: quamvis autem ab Hiſpanis
poſſeſſio- non fit miſſus *prætenſioni* nunciuſ, ſed potius tradente *Iul. Chiſſet. Brev. hiſt. Eq.*
ne Bur- *A. V. cap. 6. pag. 19.* autores fuerint *equites aurei velleris* in comitiis *Vtrajectenſibus*
gundiar. 1546. ne ullo pacto juri ſuo in Burgundiam Rex unquam renunciaret: Quia tamen
 à multo tempore Gallis provinciæ poſſeſſio manſit, niſi quod belli ex omni

Auſtriaci parte inter utramque nationem geſti, ſæpius aliqua etiam geſt non ſibi propria ſenſit
juſſervant. vulnera. Cæterum veteri illa teſſerâ Burgundicâ Auſtriacos omnes rami Germa-
 nici non juſ ſolum ſibi ſervare in Burgundiam, ſed ſimul omnes partes reliquas
 Burgundicæ ſucceſſionis deſignare. c. 9. §. 34. 57. obſervavimus.

Brabantia. §. xxviii. *Brabantiuſ* laterculus *niger leonem arcum linguâ & falculis coc-*
cinuſ minantem oſtendat. *Brabantia*, quæ illo ſymbolo notatur, Geldria, Hol-
 landia, Zeelandia, Flandria, Hannonia, Namurco & Leodienti Episcopatu termi-
 natur. Vetus fuit *Tungrorum* ſedes, quibus Duces ex familia *Hasbanta* dant, inque
 ea *Salvium Erabonem* Julii Cæſaris ex nepte aſtinem numerant, neſcio quâ fide.

Successio. Demum *Pipini Hasbanti* filia *Begga* mater *Pipini Cræſſi* hereditatem *Carolina domui*
 intuliſſe perhibetur. Sub Caroli Magni poſteris fuit ea portio regni *Lotharingici*, in-
 de *Lotharingia Ducatuſ*, quin ipſa fuit *Lotharingia inferior*. Paulatim verò in eac-
 pit rerum potin familia *Ardennatium* ex *Giſelberto* comite & *Ermengardâ* *Lotha-*
rii Imperatoris filiâ. In hiſ *Lambertuſ* Comes fuit *Lovanicuſiſ*, *Caroli D. Lotharingia*
 ex poſteris Magni gener ab uxore *Gerberga*. Filii *Henricuſ* pro ducatu *Lotharin-*
gia bellum geſtiſ, & *Lambertuſ II. Comes Lovani* fuit, pater *Henrici II.* qui pri-
 mus *Brachbantia* patria ſe dixit *Comitem*: ſed frater *Godofreduſ*, cui *barbato* no-
 men, quod barbam non ponere juraſſet, donec recuperatſſet hereditatem majo-
 rum, *ducalem dignitatem* obtinuit *Lotharingia*, ſc. *inferioris*, ſeu quod ſervatum
 dein nomen, *Brabantia*, beneficio *Henrici V.* 1108. Ab eo reliqui duces ad *Joan-*
nem III. quo 1355. filiſ quos habuerat ante ipſum mortuiſ extinſto, Ducatu�, præ-
 teritiſ agnatiſ, qui *Sereniſſimi Haſſie Landgravi* nunc quoque ſuperant, delatuſ
 eſt ad generum ejuſ ex *Joanna VVenceslaum Luſcenburgium*, quem *Caroluſ IV.* Im-
 perator ducem creavit. Inde juſ delatum ad *Margareta Joannâ ſororiſ*, *Ludovico*
Malano Comiti Flandria rupta poſteruſ. Nam ejuſ filia *Margareta Philippo audaci D.*
Burgundia hunc etiam ducatum attulit. Hic cum reliquit ſecundo filio *Antonio*,
 & iſ ſuiſ *Joanni & Philippo*. Hoc ſine liberis legitimis extinſto 1430. ob *Joanna* pro-
 amitateſ judicium videbantur præferendi patruelſ ex tertio filio *Philippi Philippo C.*
Nivernenſi, *Carolus & Joanneſ*: ſed eoſ excluſit *Joanniſ* Ducis *Burgundi* filiuſ *Phi-*
lippuſ bonuſ: à quo hunc etiam ducatum habuit filiuſ, eumque cum reliquiſ *Ma-*
ria marito *Maximiliano* attulit. Servare tamen voluere prætenſionem *Nivernenſeſ*,
 & quatuſvis *Joanneſ* à Carolo gentili captuſ juri ſuo renunciare coactuſ ſit, proteſta-
 tione tamen factâ juſ integruſ ſibi manere credit, & à *Ludovico XI.* confirmatio-
 nem nactuſ eſt. Ab ejuſ filiabuſ deſcendens *Ludovicuſ Gonzaga Nivernuſ* 1581. publi-
 co per *Joannem Chandonum* ſcripto juſ illud ſuum propugnare auſuſ eſt. vide *Thuan.*
 L. 74. p. 706. 707. vid. ſupra c. 29. n. 22.

Ad Au-
ſtrioſ.

Prætenſio
ineam Ni-
vernenuſ.

Lufitaniz
regnum.

§. xxix. Scutulum in ſcuti ſede honoraria *Lufitanici regni*, quod *Philippuſ II.*
 mortuo *Henrico* ultimo regum per ducem Albanum, æmuluſ reliquiſ fruſtra ob-
 nitentibuſ, occupavit, inſignia deſert: quæ ſunt in ſolo argenteo, quia ſcu-
 tula *carulea* in cruciſ modum collocata, quodlibet quinque nummuſ *Byzantiſ* argen-
 teiſ, puncto nigro impreſſiſ & in decuſſim diſpoſitiſ inſtium: limbuſ ſcuti *cocci-*
neuſ ſeptem caſtelluſ aureiſ inſcriptuſ viſitur. De jure *Philippi* in regnum illud, nec non
 aliorum competitorum agetur capite de Reg. Portugalliæ. Cæterum noſtrâ me-
 moriâ *Joanneſ D. Braganſinuſ* hanc coronam ſibi aſſeruit, eamque filiſ tranſmiſit.

§. xxx. In scuti umbilico quod cernitur scutulum, bipertitum est, dextrâ parte Flandria *aureâ, inscripto leone nigro, linguâ & falcibus rubeis: sinistra argenteâ impressâ aquilâ ru-* leo.
beâ, coronâ, rostro & cruribus aureis, deferente pectori inscriptam lunulam foliatam au-
ream. Priori tessera notatur comitatus *Flandriæ*, quem *Artetia*, *Hannonia*, *Braban-*
tia & mare claudunt. In Leone *grisei* aliquid observant nonnulli. Ira ex *Oliv. de la*
Marche le Labourcur de l'orig. des arm. n. 133. & Menestr. l'art. du bl. f. justif. c. 13. p. 336.
moufflé de gris. Confer etiam de hoc Leone *Joan. Ferrand. Epimic. pro lib. p. 48.* Vidi quo-

que, nescio an errore chalcoglyptæ, alicubi leonem pictum, ut nomen *Olivæ* gestaret,
unde in eam opinionem pene devenissem, *Indias* aut aliquid novum reperatarum re-
gionum notari, sed constantes sunt auctores in significatione *Flandriæ*.
§. xxxi. Quod veterum *Flandriæ* comitum concernit scutum: *Priscis Forestariis*, Ejus veteres tessera.
quos vocant, *Flandriæ* tribuit scutum *quinque lineis ex omni parte in decem cono-*
ro & cyano picto scutum, scutulo medio *rubeo*. Hanc parmam ferunt à *Liderico de*
Bouc, quem *forestarium* s. *salutarium* constituerit *Dagobertus Rex*, ascitam, vel potius
Phinardo Dn. de Buc, quem propria manu occidit, ademtam. Vide *M. Gib. de*
Varenn. R. d'arm. P. I. pag. 110. Quando ascitus hic leo, non satis videtur constare.
Nam antiquissimum, quod ullibi in sigillo inventum, exemplum leo est, quem *Fre-*
dius reperit in sigillo *Roberti Frisonis Com. Flandriæ* anno 1072. Unde fallam oportet
esse sententiam vulgarem (quæ *Corn. Martin. in geneal. Flandr. Galb. de Yarcou. R.*
d'arm. P. I. pag. 110. & plerisque placuit) *Philippum Com. Flandriæ*, qui *Roberto* illo
integrali pene seculo posterior fuit, *leonem* hunc domum retulisse ex spolio *Turca No-*
bilionis R. Albania, quem cæciderit 1160. De *Balduno Hannonio* refert *Jacob. de Gaf-*
annal. Hann. Vol. 3. c. 78. quod cum *Hannoniæ* arma primo scuti loco gestasset & *Flandri-*
æ sequiori, coactus sit *leonem* solum, aut tamen potiori gestare loco. Fratri comi-
tis *Philippo Com. Namurcensi* datus est leo *Flandricus* cum *scipione injecto rubeo*. Aliud
discerniculum in *Asiatica* linea, limbo adjecto, qui *angularibus rubeis & argenteis*
constat.

§. xxxii. *Flandriæ comitatus* plures successive Dominos habuit. Ex familia *For-* Comitum
restarii primorum, in quibus *Baldunus Brachisferus* *Inditham* *Caroli Calvi* successio.
filiam rapuerat, demum focero reconciliatus *comitis* titulum assecutus est, *Baldunus*
Dolabra heredem scripsit, præteritis agnatis, *Carolus* *Daniæ* regis *Canuti* filium amiti-
cum suum: hujus filio *Guilermo* repudiato alter *Balduni* amicum electus est *Theodori-*
cus Asfatus, qui ãlium & successiorem habuit *Philippum* cognomento & meritis ma-
gnum: huic successit gener ex filia *Margarita Baldunus III.* *Hannoniæ* comes, ex an-
tiquis *Flandriæ* comitibus ipse quoque ortus. Is pater fuit *Balduni IX. & Henrici*, qui
Imperatores fuerunt *Constantinopolitani*. Illi successere in *Flandria* generi ex *Joanna* fi-
lia *Ferdinandus Lusitaniæ* princeps, & *Thomas Sabaudus*. Cum ex utroque non suscepta
esset proles, ad sororem *Joannæ Margaretam* comitatus delapsus, quæ ex *Burchardo*
Avesnensi habuit *Joannem Hannoniæ comitem* satorem, ex *Guilermo D. superco* è *Borbo-*
niis *Arcibaldus* *Guilelmum & Guisdonem Flandriæ* comites, quorum hic reliquos ex se de-
dit. Ejus enim abnepos fuit *Ludovicus*, à loco nativitatis *Malanus* dictus, *Margaretæ*
pater, quæ successiorem manto *Philippo audaci Burgundiæ* duci attulit, ex qua gente ad
Austriacos quomodo delapsa sita, supra vidimus. conf. *Thuan. L. 40. p. 482. 483.*

§. xxxiii. In *Flandria* hanc, *pratensionem* etiam Regi suo *Gallie* tribuit *Jacob.* In *Fland-*
Cassanus reberch. L. 2. cap. 9. & alii. Videamus pro more argumenta *Francica* driam pre-
cum responsis *Hispanorum*. I. *Homagia à Comitibus Regi præstari solita*, quod ab tentio Cal-
Arnolfo, cum *Hugoni Capeto* illud præstare recusaret, armis extortum. Ita investiti lorum.
etiam à *Gallis*, quæ *Hannonia*, inde *Dampetræ*, & postea *Burgundica* stirpe prin- Homagia
cipatum gesserit. Ita in tractatu *Atrebatensi* homagium reservatum regibus *Gallie*. regibus
Præstiterit idem *Philippus & Carolus P. Austriaci*. Imò inter *Paris* regni comes hic re- præstari
centisus. Confer *L. Guicciardi. descr. Flandr. p. 371. 404. 415.* Cum verò conventu *Ci-*
lisenfis 1521. jus illud disputari inciperet, repugnantibus *Gallis* nihil obtentum. *Bellij.*
L. 1. pag. 24. resp. Hispan. Licet *homagio* obstricti fuerint *Comites Flandriæ* antiqui, Responso
multo tamen majori libertate quam ulli alii proceres *Gallie* gaudebant. *Zyp. hist. Cass. Hisp.*
obstr. L. 1. c. 16. p. 111. seq. 2. *Arnolfi* exemplum ostendit fidem, quam legitimo Domino *Ca-*
rolo Lotharingo præstitit, postquam contra illum *Hugo Capetus* regnum occupasset.

Datæ comitibus leges. II. *Aregibus datæ comitibus leges, & controversiæ, quæ inter ipsos ortæ, ab iis dijudicata.* Ita judicatum inter Robertum & nepotes. *Resp. Hispan.* judicatum de comitibus, sed in conventu *Parium*; quale judicium potius arbitrium est quam publica auctoritas. III. *Pax sancitain Flandria in vestis comitibus.* Ita Carolum VII. motum Gandavensium precibus, Philippum ducem 1452. bello eos castigatum sua auctoritate continuisse. *Resp. Hispan.* Flandrici annales aliud loquuntur, nec domestica testimonia Gallos juvare possunt. IV. *Aregibus pro arbitrio gratia facta & pane indicta.* Ita *Theodoricus & Guido* ad mortem condemnati, & in gratiam iterum recepti. *responsio Hispan.* Gratia literas nunquam receperit Flandri, & Guido injuste à rege vexatus. V. *Provocatio ultima ad curiam Parisiensem & curiam Parium solita.* Quod jus etiam in *Atrebatensi* tractatum reservatum, & adhuc 1505. à Philippo Duce agnitum. *resp. Hispan.* Provocationi huic se semper opposuere Flandri. 2. Philippus Austriacus in Hispaniis iturus, ne bellum sibi impedimentum futurum oriretur, regis scheidæ subscribi iussit, sed secreta facta super vi protestatione. *Zyp. l. c. p. 122. 123.* VI. *reges ad defensionem comitum obligati.* Exemplum in Philippo rege Ludovicum adversus suos protegente. *resp. Hispan.* Non minus regibus laborantibus auxilio fuere comites. *Zyp. l. c. pag. 123.* VII. *Comites a regibus iudicati, condemnati, comitatus confiscati.* Exempla in *Ferdinando & Guidone.* Sic & morte Caroli Burgundi ob legem Salicam, quæ feminas nec in toto regno nec in parte ejus admittit, ac ob feloniam vasalli, comitatus ad coronam jure relapsus (vid. *Philipp. Comiti. L. 5. c. 11.*) sed nihilominus Austriacis sub feudi conditione iterum permissus. Carolus V. autem adversus Dominum bellum gerens, ob hoc feudum excidit, & sententia curiæ, cum non comparuisset, ob feloniam condemnatus est. *Resp. Hispan.* Ferdinandus & Guido non jure damnati. Nec Carolus reus fuit. 2. Salicam legem ad Flandriam nihil atinere, exempla docent, cum ex una in alteram gentem non semel transit famellarum jure. 3. Dominus impotenter vasallum vexans, æque suo jure excidit, ac ita obligationes vasalli & Domini sunt reciproca. 4. *Fœdere Confluentino & Peronensi* convenit, ut si falleret Ludovicus XI. suo excideret jure, quod dein factum *Zyp. p. 128.* 5. Carolo V. licuit bellum gerere, quod vasallo male habito liceat etiam Dominum deprædari, nec bellum inter Carolum & Franciscum aliquid commune habuit cum causâ hæc feudali. Ex *Hispanorum* parte conceditur, olim Regibus Franciæ aliquam superioritatem & majestatem in comitatum competuisse, sed omne illud renunciatione *Francisci I.* in pactis *Madritensibus* (art. 9. & 10.) quæ *Cameracensibus* (art. 6. 7. 16.) & *Crespiacensibus* (art. 13.) confirmata, abolitum ad regem suum rediit. Unde hucusque quieta juris possessio est. Imò cum pace 1659. conclusâ (art. 35. 36.) tota Arretia paucis exceptis & aliqua Flandriæ pars Regi Galliæ cedantur, & Hispani omni suo juri renunciunt, diserte autem art. 34. dicitur, quod hæc dispositio regum controversiis terminet, videri etiam potest Rex Galliæ reliquis in Belgio litis se abdicasse, cum reliqua restituat. De iis quæ circa summum imperium Flandriæ inter Imperatores & Reges acta, vid. *Celebert. herm. Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 6. p. 45. 46.*

Belgarum leones. §. xxxiv. Brabantinus & Flandricus, qui in scuto Hispanico visuntur, *leones* in memoriam revocant, quod cum his duobus reliquæ Belgicæ provinciæ, quarum successio fere ad illas delapsa, præterque *leonibus* in scutis utantur. Unde *Carolus V. Belgium unversum* in regni fastigium sub nomine regni *Leonum* evehere cogitasse, tradit *Mich. Aizinger de Leone Belg.* Ex quo repetit *Limn. jur. publ. II. 6, 24. & T. IV. add. ad 2, 9. p. 245.* Quo forte facit, quod ipsarum provinciarum tabulam in figura leonis representare solent.

Tirolis: §. xxxv. *Aquila*, quam *Lævam* scutuli bipertiti ornare §. 30. monui, *Tirolim* notat. De qua & ratione successionis Austriacæ in illum comitatum supra c. 9. n. 40. egimus, nec est quod dictis addamus. Nisi hoc quod Galli hic inde areolam *auræ*, *aquilam nigro* colore tingunt, & *Marchionatum S. Imperii* s. *Antverpiæ* interpretantur. Verum domesticis testibus *Chiffletio* & aliis credere malim, circa colores laterculi & interpretationem: quamvis *Paillet scienc. des arm. p. 660.* illi *Marchionatui* similem *Tirolensi aquilam rubicam rostro & membris aureis in solo argenteo* tribuat. In *Desserr. Spiegel der Ehren* L. 5. c. 27. p. 874. *Marchionatus* scutum constituitur transversè sectum, superiori parte *auræ* cum *aquila bicipiti Imperiali* scutulium Austriacum pectore deferente; inferiori *rubica castrum argenteum tribus turribus quas muro conjungunt* continente,

additis

additis duabus abscissis manibus. Quibus fabulam antiquam designari credo ab *Hanzverpen*. Quam recte verò hoc scutum assignatum sit, non discerno. *Brianville* parmulam *minio* & turres s. castrum argento pingit. Cum tamen Marchionatus facta est mentio, cumque in *titulis* solennibus deinceps etiam numeraturi simus, hic de illo paucis agere, non præter rem erit. Ferunt *Wilonem* Theodorus I. Ducis *Bavaria* filium, *Theodorus II.* seu *Magni* fratrem, quod cum Theodoberto Theodorici Austrasiæ regis filio contra *Cochelanicum* Daniæ regem Belgicam oram infestantem, 516. fortiter se gessisset, eumque profigisset, interemisset & prædam redixisset, ob hoc *Marchionem Antverpiensem* creatum esse, & finitimæ oræ inter *Scaldim Mosam Rhenumque* amnes atque *Oceanum* rectorem datum, adversus impetus Danorum piraticam exercentium, acceptâ uxore *Clothilde* Theodeberti illius sorore. Vide *Hier. Henning. Theatr. geneal. T. 3. P. 1. p. 166.* Ejusdem filium *Hugobertum* vel *Sigobertum* dein ab Imperatore axiomata *Marchionis S. Imperii* in illis partibus obtinuisse. *Desterr. Spiegel der Ehren. L. 3. c. 27. p. 861.* Ab eo familiam *Caroli M.* deducunt, contradicentibus aliis, qui eorum originem in *Mosellanicis principibus* querere præferunt. Unde hi inter *Caroli majores Ansbertum* nominant, qui ab Imperatore *Zenone Isaurico Imperii Marchiam ad Scaldim* accepit, & ad posterum transmisit. *Henning. p. 18.* Idem perhibent *Carolum Husbantium* Brabantie Ducem, ut adversus *Childebertum* & *Clotharium* Reges Franciæ auxilio esset, legatione ad *Iustinianum Augustum* nomine Theodeberti Austrasiæ regis functum, qui hæc causa *Marchiam ad Scaldim* Ansberto committi concesserit. *Henning. p. 120.* Ejusdem *Caroli* proneptis *Bogga Aseggiso* Ansberti pronepoti nupsit, adeo cum *Brabantia* iterum unitus *Marchionatus*. Verum pleraque illa non adeo certis fundamentis niti, aut ita idoneis autoribus probari videntur, ut non plurimum dubii super sit. Id certius est, hunc *Marchionatum* in *Carolina familia Lotharico regno* comprehensum fuisse, & dein ducatu *Lotharingiæ* accensum. Inde eum cum comitatu annexo *Ryen Gerberga* *Caroli* ex *Carolidis Lotharingiæ* Ducis filia marito *Lamberto Barbato C. Lovanicnsi* attulit. Hujus nepoti *Godofredo Barbato* *Walarum D. Limburgius* (cujus parenti *Henrico* eundem *Henricus IV.* concesserat) *Marchionatum* favore *Lotharii I.* obtentum 1126. ademisse, sed cum *Conradum II.* adversum haberet, rursus 1137. à *Godofredo* eo exutus scribitur. Ex eo tempore eum penes *Brabantinos* mansisse non dubio; unde cum reliqua *Brabantia* ad *Burgundos* & *Austriacos* delapsus est: & nunc quoque nomine *Marchionatus S. Imperii* cluit, & præter caput *Antverpiam* (*Antwerp*) celeberrimum ex decreto *Brugarum* emporium quæ vicina sunt comprehendit. Olim à *Valenciæ* ad *Scaldis* usque exitum protensus fuisse, & *Nivel- lam, Lovanium, Bruxellam, Antverpiam* continuisse perhibetur. Certe urbi *Antverpiæ* ita affixus non est, ut soli inhaereret. Unde cum *Ludovicus* *Flandriæ* comes urbem *Antverpiam* à *Wenceslao* *Brabantie* Duce teneret, *Marchionatus* tamen titulo caruit, & urbs 1403. ad *Brabantinos* Duces reversa est. Confer *Zypeum* hiat. *Cassan.* obstr. p. 143. seq.

§. xxxvi. Fuit hæc dispositio, quâ ad nos usque *Rex Hispaniarum* ulus est: non parum autem ab ea differt ista, quæ in *Sibmacheri Wapenb. P. 1. p. 2.* visitur, quam huc etiam transferam, non quod ab ullo rege usurpatam fuisse credam, sed ut laterculorum aliquorum, qui in priori non occurrunt, tesseras explicandi sit occasio. Cæterum dividitur scutum in quatuor majores quadrantes; quorum primus symbola *Castellanum* & *Legionense* quadripartitum repetit. Secundus iterum bipertitus conspicitur, posteriori areola *Siciliam* notante (in *Wapenb.* vitiosè pali argento & minio tinguntur) priori transversè secta, ut superior pars iuxta positas tesseras *Aragoniam* & *Hungaricam* referat, inferior solam *Navarrenam*. *Hungaricas* fascias vix alio titulo *Rex Hispaniæ* clypeo inseruerit suo, nisi quod ex *Regibus Neapolis* aliqui etiam *Hungariæ* reges, illis verò *Hispani* successere. *Navarrenum* autem δῆγμα quod concernit, ex eo suntum fuerit, quia *Ferdinandus Catholicus* 1512. repentina irruptione regnum occupavit, cujus tamen præsentionem nunc quoque servant *Franciæ* reges & scuto inserunt. Vide cap. 24. n. 45. & seq. in primis n. 50. 51. 52. ubi utriusque partis in cautia illius regni fundamenta. Tertius quadrans exhibet quatuor iterum areolas, *Austriacam, Burgundiam recentiorum & veterem*, & aliam quæ *leonem* refert, quem ex aliis schematicis mallem esse *Brabantinum*, sed *Sibmacherus* eum *cocco* & areolam *auro* tingit, unde fuerit *Hollandicus* vel *Habsburgius*, nisi quod corona deest. Quarti quadrantis denuo quadri-

quadriperti prima quadra *Portugalicum d'èyua* refert, cujus tamen quæ pictor exhibet castella numerum septenarium excedunt, quod erroneum est. Secunda *carulea aureum craterem* continet, tertia iterum *carulea coronam imperialem auream*, quarta *aurea nigran ter repetitam figuram literæ tota* majusculi, ventre distento. *Crateris* s. *calicis* terti significatione est *Gallicia*, aliquâ nominis allusione, quamvis Gallicia non à calice sed *Gallecis* s. *Callicis* aut *Calliæis* dicta sit. Solum autem *cruentis brachiatis* & *spiculatis* (juxta alios *trifoliatis*) *aureis* conferri debet, quod peregrinationi sacræ ad *Compostellam* s. *S. Jacobi sepulcrum* tribuunt. Cæterum *Gallicia* Legionis, Asturæ & Lusitanæ regnis atque Oceano clauditur, & pars olim fuit regni Asturum; sed honori *Garxiæ* minoris filii à *Ferdinando M. 1060.* regali axiomate ornata: dein coronæ Legionensî iterum unita est sub *Alfonso VII.* Coronæ imperialis nota *Toletum* designat. Hæc *Castiliæ* novæ metropolis regio tamen titulo etiam insignita est. Eam *Mauris* eripuit 1085. *Alfonso VI.* Inde cum *Alfonso VII. Imperatorem se Hispaniarum* dicitur rasset in hac urbe, ei *imperialis corona* tessera attribuit, nec non nomen *Imperialis civitatis*. *Lud. de Maynerne Turquet apud Linn. Jur. publ. T. IV. add. 2. 1. p. 198.* ait, ubi datum regem toga aurea vestitum, throno insidentem, & sinistrâ pomum imperiale, dextrâ gladium tenentem. Occasionem hujus opinionis ostendit *Bernard. Gomelius* de *Jacobo I. R. Arag. L. 19. p. 555.* *Postquam Toletum ingressus est Alfonso, iisdem quibus antea imperii seu Regis Romanorum insignibus & sigillis fuit usus; atque eodem titulo scilicet, decreta ac cæcæ omnia edi atque divulgari mandavit. Indeque à nonnullis putatum fuit, Toletanam civitatem ac regnum, tanquam regnorum caput, pro insigni habuisse Imperatorum, in folio sedentem, sceptroque & diademate decoratum.* Literæ *tota* significationem non capio, nisi forte regnum *Jaen* s. *Giennæ* ab urbe *Andalusiæ* cognomine dictum notari conjiciamus. Inter hos inferiores duos quadrantes intercipitur *Granatensis* triangularis parmula, toti autem imponitur parmula bipertita ex tessera *Flandriæ* & *Tirolis*.

§. xxxvii. Ab utraque dispositione differt illa, quam in *Caroli V.* sigillo 1524. expresso observavi, & ari incisam exhibeo: Nam aquilæ Imperialis pectori impositum erat scutum quadripertitum. Primus quadrans laterculus repetebat quadripertitâ divisione *Castellenum* & *Legionensem*. Secundus quatuor numerabat alveolos *Aragonium*, *Siculum*, *Hierosolymitanum*, *Navarrenum*. Inter hos duos quadrantes intercipitur triangularis parmula *Granatensis*. Tertius quadrans oblique sectus *Austriam* & *Burgundiam novam*; quartus simili sectione *Burgundiam veterem* & leonem (urpoto *Brabanticum*) repræsentat. Hisce quadrantibus duobus incumbit parmula bipertita, & leonem atque aquilam continet; quorum illo *Flandriam*, hæc *Tirolim* notari credo.

§. xxxviii. *Familia* ex regum *naturalibus* deductæ insignium partem solitæ sunt servare. *Jacobus I.* ex *Theresia Agidii Vidauræ* genuit *Jacobum ac Petrum*, quorum illum *Exerice*, hunc *Ayeran* domino donavit, unde familiæ *Exericarum* & *Ayerviorum*. Illi utebantur palis *Aragonis* limbo circumdato, quem ornabant octo scutula singulis fasciis exarata, quod signum *Vidauriorum* fuit. *Ayerviorum* autem clypeus *Aragonis* palis inducebat crucem sex *Vidauris* parmulis ornatam. Alius *Jacobi* filius ex *Berengaria Ferdinandi* fuit *Petrus*, quem opido *Texvis* donavit, autorem Comitum *Belchitensium*; hic usque fuit scuto quadripertito ex *Aragonis* & *Navarore* symbolis. Tum eodem susceptus & *Sancti Antihonis* filia *Ferdinandus* Dominus *Baroniæ Casfri*: cujus *d'èyua* scutum quadrifidum ex *Aragonis* palis, & stellâ caudatâ. Ex *Ferdinandi I. Aragonis* regis filius *Hernicus* militis *Jacobiticæ* Magister *Aragonis Segorbiæ* Duces propagavit, qui tripartito scuto *Aragonis* palos, *Castellanum* castrum subiecto *Legionensi* leone, & *Sicula d'èyua* gestarunt. *Ioannes II. Rex* ex *Maria* de *Escobar* genuit *Alfonsum* *Calatravæ* magistrum, quo natus est *Ioannes Aragonis Luna Dux* & *Ripacurtii* comes, à quo *Aragonis* Duces *ill'hermosæ* & *Ripacurtii* comites: hi usque scuto quadripertito, cujus 1. & 4. arca *Aragonis* palos, 2. *Castellum*, 3. *Leonem* referunt. Imposita toti parmula, cum 2. gradientibus lupis, s. quæ tertæ illa figura est. vide *Hier. Blanc. Comm. Rer. Arag. p. 653. 700. 704. Henriquez* eorum alibi c. 36. vidimus scutum.

§. xxxix. *Distinctionis* causa in regia familia video usum esse *fasciolas trifidas*. Ita apud *Chifflet. inf. Eq. A. V. n. 246. & 322. Philippus III. & IV.* insigne paternum tranguit segmento *trifido argenteo*. Ita 350. *Carolus* infans *Austriæ* addidit legnmentum *tripis coccineum*.

§. XL. Per naturam Caroli V. filius erat *Ioannes Austriacus*, gestis celebris princeps, Joannis Austriaci scutum. cuius ille clypeus fuit apud *Chifflet. Eq. A. V. n. 241*. Ut perpendiculari lineâ sectus priori parte lineâ transversâ secta superius *Castellam*, inferius *Legionem* notaret, posteriori parte iterum bipertitâ hinc *Aragoniam* isthinc *Siciliam* referret: Scutulo medio ex symbolis *Austriae* & *Burgundia* bipertito. Ei clypeo imponitur galea coronata cum cauda pavonina.

§. XLI. Huic scuto regio imponitur *corona regia*, quam adhuc *Philippus II.* seculi istius *Corona* *apertam* initio gestaverat, sed dein *Henrici II. R. Francie* exemplo eam *clausit*, clausa. quod hactenus reliqui etiam reges fecerunt. Confer *Menestr. verit. art. du blas. cap. 13. p. 154*. Si verò *galea* imponenda sit, eam regiam esse oportet. *Chifflet. Philippo II. dat coronatam*, & super illam Castellum Celibericum, Leone Legionensi, dextrâ ensen nudum auro instructum, sinistra mundi globum aureum tenente fastigiatum. Plumarium ornatum dat aureum & hermionicum. *Philippi III.* leo sinistra clypeum aureum gestat, quod crediderim esse discerniculi gratia. Cæterum cum hic apex sit regnorum Castellani & Legionensis, addamus aliqua de apicibus aliis regnorum isto scuto comprehensorum. Rex *Aragonie Alfonsus* apud *Chifflet. insign. Eq. A. V. n. 41*. habuit draconem emergentem aureum, linguâ trifidâ exertâ, & oculis miniatis, sinistris falculis pinnatum tenens vexillum argenteum, cruce coccinea in signe, hastâ spicularâ aurâ. *Lusitanicus* apex describitur capite de Portugallia. Apices.

§. XLII. Quod aliorum etiam principatum attinet apicem. *Austriacus* c. 9. n. 74. consideratus est. *Burgundie* Duci *Chifflet. Eq. A. V. p. 2.* tribuit galeam diademate tortili argenteo & coccineo ornatam, quod antiquorum regum in signe: incumbente lilio aureo quadrilatero (*double fleur de lis.*) Florem illum nescio in quam monstruosam figuram transformavit *Sibmacherus Wapenb. 2. pag. 2. Brabantie* apex (*Wapenb. 2. Brabantie. p. 4.*) est *πρωτομή* aurea leonis nigri alati, coronati, & pennis pavoninis fastigiati. Apices Au- stric. Burgundic.

§. XLIII. *Telamones* adduntur duo *Leones*. *Ferdinandus Catholicus* autem & *Isabella* *Telamo-* *bella unicâ aquilâ* utebantur, cum inscriptione: *Sub umbra alarum tuarum pro. Neapolitano* autem scuto *telamones* dari *Sirenes*, forte ob memoriam *Parthenopes Sirenes*, quæ aliquando *Neapoli* clara ibi etiam sepulchrum habet, testatur *Limn. iur. publ. 6. 6. 10 4.* *Sirenibus Brianvill. jeud. arm. p. 61.* dat duo vexilla, alteri veterum Regum *Normannorum*, nempe rubeum, insignitum baltheo tessellato ex argenteo & cyano, alterum *Suevorum*, nempe aureum tribus leopardis aureis in signe. Apices Au- stric.

§. XLIV. *Symbolum s. lemma epigraphicum* quod concernit, nullum vidi regibus commune: nam quod *Chifflet.* addit *Philippo I. Dieu est mon aide*, & *Philippo III. Arous deux*, his propria fuerunt. Sed nec tellemar militarem legi Hispanorum regum. *Burgundorum* verò erat *Montjoye S. Andrieu.* Symbolum.

§. XLV. Ordines equestres plures in Hispania sunt, de quibus *P. i. c. 7.* pluribus actum est. Præcipuus verò est, cuius etiam torques scuto circumdari solet, qui ab *au-* *reo vellere* cognominatur, instituitur tamen *Burgundicus*, non *Hispanicus*. 1429. 10. *Febr.* à *Philippo D. Burgundie* institutus est. Equitum ejus ordinis omnia insignia gentilitia edidit 1632. sæpejam citatus *Chiffletius*, annalibus ejus concinnandis etiam destinatus. Vide annexum tractatui encomium aurei velleris autore *Godofredo Wendelino*. Breviarium autem historię ordinis edidit 1652. Antverpiæ *Julius Chifflet.* Ordines Equestris. Ordo aurei velleris

§. XLVI. Superest ut titulum consideremus, reliqua subministratum, de quibus agendum est. Initium tituli prolixioris factum à *Ferdinando Catholico & Isabella. Au-* *di & Isabella.* *Luc. Marin. Sic. de reb. Hisp. L. 19. p. 479.* *Ioanne Aragonie rege Ferdinandi patre mortuo*, & illius regni omniumque suorum principatum possessionibus acceptis, quibus titulis & quo ordine uti deberent in literarum & privilegiorum expeditionibus, ad proceres consiliariosque suos retulerunt. Quorum cum plures eos Hispania, cuius majorem partem possidebant, principes appellandos censuissent, hoc ambitionis & arrogantia nomen esse existimantes, ne Portugallia Navarraqque regibus injuriam facerent, admittere noluerunt, sibi que titulos, quibus honestius uterentur, hoc modo statuere, ut sc. *Castelle* nomen Legioni præponeretur, Legionis *Aragonie*, *Aragonie* *Sicilie*, & *Sicilie* reliquis, hoc modo *Ferdinandus* & *Isabella Dei* benignitate rex & regina *Castellæ*, Legionis *Aragonie*, *Sicilie*, *Toleti*, *Valentia*, *Gallecie*, *Majoricarum*, *Hispalis*, *Sardinie*, *Cordubæ*, *Corficæ*, *Mursiæ*, *Jacenis*, *Algarbiorum*, *Algezira*, *Gibraltaris*, *Comites Barcinonæ*, *Dominii Vizcaie* & *Molinæ*, *Duces Athenarum* & *Neupatriæ*, *Comites Rusinonis* & *Cerdaniæ*, Tituli.

daniz, Duces Orifiani & Gotiani. *Sigilla autem quibus litera privilegii signantur & imprimuntur, item clypeos, stratoria, pannosque ceteros, quibus magna palatia regi, aque domus exornari solent, castellis, leonibus, aquilis & baculis insigniri iusserunt.* in Castella, Legionis, Aragoniæ & Siciliæ memoriam & honorem. Ex quo etiam forma & dispositio scuti regum clara est.

Alfonf.

Philippi IV.

Alfonf. Rex gratia Castelle, Legionis, Toleti, Sibilie, Corduba, Murria, Ciennii atque Algarbii Rex. Surit. in ind. rer. Aragon. ad ill. ann. Nostro tempore illum Philippo IV. tribuit Chifflet. *Philippus IV. D. G. Rex Castilia, Legionis, Aragonia, Siciliarum, Hierosolymorum, Portugallia, Navarra, Granata, Toleti, Valentia, Gallicia, Majorica, Sevilla, Sardinia, Corduba, Corsica, Murcia, Iacn, Algarbii, Algezira, Gibraltaris, Insularum Canariarum, Indiarum Orientalis & Occidentalis, insularum & continentis Oceani: Archidux Austria, Dux Burgundia, Lotharingia, Brabantia, Limburgi, Luxemburgii, Geldria & Mediolani, Comes Habsburgi, Flandria, Artesia, Burgundia Palatinus, Tirolis, Hannonia, Hollandia, Zeelandia, Namurci & Zutphania, Princeps Suevia, M. S. Imperii Romani, Dominus Frisia, Salinarum & Mechlinia, civitatis, urbium & provinciarum Vltrajecti, Transsilvania & Grævinga, & Dominator in Asia & Africa, &c.* Similem tere tribuit Carolo II. moderno Regi *Sammarch. l'Est. de l'Europe. P. 3. pag. 34.* Nisi quod Portugalliam & Algarbiam expungat, quod pace factâ Lusitania sibi permittit sit: Majoricæ nomini *Mimoricam* addat: *Mediolani* titulum inter Brabantiam & Limburgum interjiciat: *Barcinonensem* comitatum interponat Tirolis & Hannoniæ: loco *Dominatoris in Asia & Africa* substituat, *Dominus Eiscaja & Molina, Dux Athenarum & Neopatria, Marchio Orifiani & Gotiani.*

Caroli II.

§. XLVII. Adhuc prolixior titulus datur nostra lingua *Carolo V.* in diplomate, quo *Simoni Engelhard* Camerae advocato & procuratori 1524. 15. Octobr. concessa sunt insignia. *Carolus V. D. Cr. Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Rex germania, Castilia, Aragonia, Legionis, utriusque Sicilia, Hierosolymorum, Hungaria, Dalmatia, Croatia, &c. Navarra, granata, Toleti, Valentia, Gallicia, Majoricarum, Hispalia, Sardinia, Corduba, Corsica, Murcia, Ciennis (scu Iacn) Algeron, Algezira, Gibraltaris, insularum Canariarum, nec non insularum Indiarum & terræ continentis, atque Oceani: Archidux Austria, Dux Burgundia, Lotharingia, Brabantia, Styria, Carinthia, Carniola, Limburgi, Luxemburgi, Geldria, Wirtembergia, Calabria, Athenarum, Neopatria, Comes Habsburgi, Flandria, Tirolis, Barcellona, Artesia, Burgundia Palatinus, Hannonia, Hollandia, Zeelandia, Pfiretarum, Kiburgi, Namurci, Ruscinonis, Territania & Zutphania, Landgravius Alfatia, Marchio Burgovia, Orifiani, Gotiani & S. Rom. Imperii, Princeps Suevia, Catalonia, Asturia, &c. Dominus Frisia, Vinidorum Marchia, Portenavia, Eiscaja, Monia (an Molina) Salinarum, Tripolis & Mechlinia.*

Caroli V. Imperat.

§. XLVIII. Videamus singula. De *Castella* actum §. 5. de *Legione* §. 6. de *Aragonia* §. 10. de *Sicilia* §. 16. de *Portugallia* §. 28. de *Navarra* §. 35. de *Granata* §. 20. de *Toleto*, *Gallicia* & *Iacn* §. 35. de *Austria* §. 21. de *Brabantia* §. 28. de *Flandria* §. 30. de *Tirolis* §. 34. Nunc dereliquis. Cum *Siciliarum* s. *utriusque Sicilia* fit mentio, intelligenda est *cis Pharam* & *trans Pharam*, *insula Sicilia* vel *Trinacria*, & extima Italiae ora, *regnum Neapolitanum*. Huic speciatim datur tessera, parmula *cerulea consita liliis Franciis*, cum segmento *quinque partium rubeo* Quæ tessera discerniculum fuit *Andinæ* primæ familiaris, sed dein regno data est. De vetustis insignibus vide fabulosa apud *Heping. de jur. insign. c. 6. P. 3. §. 6. n. 472.* *Hierosolymorum* titulus unde sit, alibi vidimus.

Regna & provincie, de quibus actum.

§. XLIX. *Valentia regnum*, *Catalonia*, *Aragonia*, *Murcia* & *Mari mediterraneo* conclusum designatur scuto *rubco*, in quo *civitas argentea*, opere *caementario nigro*. Hoc regnum 1085. celebris *Cid Ruisius Diazus Abeniasio Mauro* eripuit, sed illo mortuo hic recuperavit. Iterum 1238. *Jacobus rex Aragonia* regnum occupavit, *Abenzaeno Mauro* extortum, inque civitatem colonias *Catalanorum* & *Aragonum* introduxit; dein *Jacobus II. rex regnum hoc Aragonia* in perpetuum univit, unde cum hoc ad *Austriacos* devenit.

Valentia regnum.

§. L. *Aragoniæ* etiam regno accensentur *Baleares insula* s. *Majorica & Minorica*, quæ mari vicino, quod circumfunditur & *Iberici* pars est, nomen dant. Hæ olim *Carthaginensibus* paruerant, dein à *Romanis* subactæ sunt. Quibus ad extremum *Sarraceni* eriperunt, cumque ex illis piraticam commodissime facerent, sæpe quidem à *Barcinonensibus*, *Pisanis*, *Genuensibus* & *Normannis* infestati sunt, non verò ejici potuerunt.

Baleares, Majorica & Minorica.

§. L. *Aragoniæ* etiam regno accensentur *Baleares insula* s. *Majorica & Minorica*, quæ mari vicino, quod circumfunditur & *Iberici* pars est, nomen dant. Hæ olim *Carthaginensibus* paruerant, dein à *Romanis* subactæ sunt. Quibus ad extremum *Sarraceni* eriperunt, cumque ex illis piraticam commodissime facerent, sæpe quidem à *Barcinonensibus*, *Pisanis*, *Genuensibus* & *Normannis* infestati sunt, non verò ejici potuerunt.

potuere. Tandem *Jacobus I. R. Aragonia* 1228. expeditione suscepta in insula majori potitur, & regem *Abolihien* cum filio capit. Confer *Marian. L. 12. c. 14.* Inde 1231. regnum *Balearicum* accepto comitatu *Urgelitano* cum *Petro Lusitano* commutat. Sequenti anno quæ rebellis fuerat, *Majoricam* recuperat *Jacobus*, & cum eâ *minorcm* alteram. Iterum verò regnum hoc, cuius ad vitam tantum concessi jura ad hæredes non erat transmissurus, *Aragonio Petrus* 1236. permittit. Unde patre mortuo 1276. filius secundus *Jacobus* in insulare regnum succedit (ob quod regni symbolum sunt palmi *Aragonici* inducãtã *rubeã tantã*, discerniculo fratris minoris.) Hic 1279. supremum ejus jus fratri concedere, seque & posteros *Aragonie regibus* subicere cogitur. Sed ob hoc in bello 1285. *Gallis* se jungit. Unde expeditio *Alfonsi regis* eo anno in insulam, quã eam subegit, & in eã se *Regem Aragonium*, *Majoricensem ex insula nomine* & *Valentianum comitemque Barcinonensem* nominavit. Verum 1295. pace iterum restituitur *Jacobus*. Tandem 1343. fictã causã *Petrus III. R. Aragonia* agnatum *Jacobum R. Balaricum* regno privat, & anno seq. armis illud subigit: qui quicquid etiam pro illius recuperatione tentavit, frustra fuit. cont. *Surit. indic. Arag. ad annos notatos. Marian. L. 12. c. 14. 16. & L. 15. c. 12. Bernard. Gomef. de Jacobo I. L. 5. 6. & 7.*

In hoc regnum regi suo jus vindicat *Cassan. rech. des dr. de Fr. L. I. c. 6. p. 341.*

Fundamenta allegat 1. *Jus regis in Magalonensem vel Mõnpeliensem Episcopatum.* *Prætenfio in cas regis Franciæ.*
Rem ita refert: Jacobus I. rex Aragonia, cum in custodia esset detentus post patris eãdem à *Simone Montisfortis Com.* ex qua autoritate Papæ in regnum inductus est, dicitur vorum fecisse instituendi ordinem pro redemptione captivorum, & ultramarinam suscipiendi expeditionem. Instituit post hæc ordinem, cui nomen dedit de *N. Dame de la mercede*. Inde cum regnum Balaricum expugnasset, Episcopatu *Magalona*, qui dein *Monpelium* translatus est, ejusque patrono *S. Petro*, illud obtulit, quod ipse & posteri ab eo tenerent feudo. Causæ donationis, regis in patriam amor, pietas in locum, in quo ipse & mater *Maria* præcipua exercitia devotionis peregerant, nec minus quia aliqua Pontifici à *Petro Com. de Mauquiel* in comitatum jura. Porro 1285. capitulum & Episcopus superioritatem regni, quæ ecclesiasticis ob regum, qui debita præstare sæpius negligebant, potentiam honorabilior quam utilior fuerat, regi *Galliæ* concessere (allegat *Cassanus Petrum Iacobi*, qui vixit 1290. in *practic. de success. reg. Fr.* ubi hæc verba: *Item non advertunt bene consiliarii, qualiter à paucis tempore rex acquisivit ab Ecclesia Magalonsis jus vasalli, quod habebat in regem Majoritarum, quod jus ipsa Ecclesia tenebat à nullo.* Allegat etiam *Car. de Grasallo* s. *Grasaille Carcasson. de regal. Franc.* qui disertè dicat, regem Hispaniæ subesse regi Franciæ, ratione feudorum, quale sit regnum *Majoritarum*, quod feudum Ecclesiæ *Magalonsis* rex Franciæ ab ea acquisiverit in regem Hispan.) Inde cum 1347. *Jacobus Balaricus* vendidisset *Monpelium* Philippo regi 120000. scut. Rex cum Ecclesia commutavit rectoratum *Monpeliensem* pro feudis de *Poussant* & de *Freselin*. Verum etiam præter hanc acquisitionem Rex *Galliæ* tantam patronus Ecclesiarum regni & Dominus temporalium bonorum ad illas pertinentium præterdere potest, sibi deberi, quæ Ecclesiarum sunt. Inprimis cum ipse Episcopus *Magalona* feudo *Galliæ* teneat.

Resp. Hisp. 1. Vorum in captivitate edere *Jacobus* non potuit, cum enim quadrimis esset patre 1213. moriente *Marian. L. 12. c. 3.* sequenti anno 1214. in regnum adductus est à legato Pontificio. Quod ergo votum infantis? *Ordo* vero institui potuit, uti ab eo etiam institutum, sine causâ hujus mentione memorat *Hier. Blanca* in *R. Jacobo p. 654.* absque voto. 2. Regnum Balaricum *Jacobus* primi acquirentis filius apud *Surit. ind. rev. Arag. ad ann. 1279.* immune & nullius imperio potestative additum suscepisse perhibet. Ibi verò cogitur submittere sceptrum *corona Aragonia*. (Quæ ibi *Melgoriensis* Episcopi jura excipiuntur, respiciunt *Monpelium*.) Unde *Jus Magalonenium* nullum saltem ita perditum. 3. Quæ *Balarici* à *Magalona* Episcopis tenuere, & hi regibus cedere potuere, solum *Monpelium* respiciunt. vid. *Marian. L. 15. c. 12.* Ubi hanc quoque Episcopi prætenfionem, cum suo urbem beneficio teneri vellet, *Balaricus* non agnoscit, quod non exoletis vetustate annalium tabulis & exemplis imperia consentent, sed recentissimæ consuetudinis usu. Itaque hoc quidem jus liquidum ea tempestate fuit. Conf. ap. *Surit. ind. rev. Arag. L. 2. ad ann. 1280.* quod Rex *Galliæ* promittit regi *Balaricum*, quod *Monpeli* Dominatus jura integra ei reservare, neque permutationis causã cum *Magalonenfi* Episcopo factæ, jus aliquod in eam ditionem quærere velit. (Sic & *Mariana L. 14. cap. 4.*) Ex quo colligere licet, cujus permutatio aut cessio facta inter regem &

Magalonensis: nempe *Monpelieri*. Quin & quod emit *Monpelierium* à Jacobo Gallus, ut ipse eo pretio reliqua bona ab Aragonio recuperaret, ex quibus potissimum *regnum Balearicum*, argumento est, in hoc jus sibi non arrogasse Gallos. Inprimis quia, ut est apud *Surit. ad ann. 1349.* Jacobus ille ultimus, si insulam recuperasset eà expeditione quâ cecidit, ipsam auxiliariis *Genuensibus* addiderat. 4. In controversia de Episcopo *Majorica* imponendo inter regem & *Barcinonenses*, non legitur intervenisse *Magalonensis* Episcopus, quod futurum erat, si totum regnum ab hoc dependeret. Confer *Bern Comes. histor. Jacobi I. Reg. L. 7. f. 5.* Si feudum sit *Magalonensis* Ecclesiæ *Balearicum* regnum, potuit illud (loquendo ex hypothesebus Pontificiis) spirituale feudum esse, quale describit *Ioh. Caram. Lobcoviz in Phil. prud. Inst. R. demonstr. L. 5. Diss. l. q. 1. art. 3. & seq.* quod sit rex spiritualis, cum quis Ecclesiasticâ gratiâ donatur, ut fruatur indulgentiis & spiritualibus privilegiis, quibus alii reges perfrui consueverunt. Quale spirituale feudum etiam ab Episcopis aut Abbatibus dari posse ibidem credit. Confer eundem de *rege monastico, vel regno infensum monasteris oblatio diss. 2. q. unica.*

2. Alius titulus à *Ioanna Montisferratenis* vidua, Jacobi ultimi *Balearici* sorore, quæ fratris extincti 1375. heres, *Balearicum regnum & ditiones omnes regno attribuit* *Ludovico Andegavensi* cælege, ut Aragonios bello aggredere, detulit. Conf. *Marian. L. 17. c. 18. Surit. indic. rev. Arag. ad ann. 1375.* Qui ob hoc *Cataloniam* invasit, sed tandem ob Italiæ negotia omittere coactus est. Jus verò *Andinum* testamento *Caroli Maiorii* ad regem *Galliæ* venit.

Responsio *Resp. Hispan. 1.* Quam frater forori non transmisit hereditatem, ea aliis relinquere non potuit. 2. Ipsa prius, cum nuberet *Montisferratenis*, jure suo in gratiam regis *Aragonii* cessit, apud *Surit. indic. rev. Aragon. ann. 1358.* 3. *Andina* successio ad *Lotharingos*, non ad regem *Franciæ* delata esset. 4. Extincto *Jacobo* agnatorum ultimo adagnatos *Aragonios* delabi debuit regnum lege *Balearicum* regnum. Cum hi æque ac *Balearici* à *Jacobo* primo acquirente descendant. 5. *Alibi Cassanus* negat donatione regna transferri posse, vide *Zyp. l. 4. p. 26.*

Fundamenta juris Hispan. Præterea in genere quæ his fundamentis opponant *Hispani* habent 1. *prescriptionem.* Nam nunquam possessionem *Hilpanorum* hæcenus turbaverunt *Franci*, sed ex quo occupavit *Petrus IV.* regnum, successores semper retinuerunt. 2. *Renunciationem* regis *Francisci* in pactis *Matritens.* §. 7. & 22. *Cresp. ac. §. 12.*

Cum superius diximus *Majoricæ* assignaverimus ex *Aragonis* palis inducta tænia: *Virgilius Solis Norimb. p. 34.* tribuit ei tres argenteas fascias sicuti rubeo inductas: *Minorica* autem idem scutum, sed inducto baltheo dextro aureo. Quâ fide ipse viderit.

Sevilla f. Hispan. §. 11. *Sevillæ Hispaniæ* ab *Betim* celeberrima civitas metropolis *Andusiæ* est, & alterius in ea *Maurorum* regni caput fuit, sub nomine *Sibilie* (apud *Rod. Sant. histor. Hispan. P. 1. c. 17.*) underegia illi dignitas. Nunc etiam ob mercaturam & classes, quarum merces in eam transferuntur, famosa est, & *Oceani Regina* nuncupatur. De ea proverbium *Hispanis* est, *Cui Deus favet, ei dat domum Hispaniæ*: nec non *Quien no ha visto Sevilla, no ha visto maravilla.* Portæ urbis inscriptum:

*Condidit Alcides, renovavit Iulius urbem,
Restituit Christo Fernandus tertius æros.*

Andaluzia f. tessera. Factum hoc 1248. Atque ita regnum hoc unitum *Castiliæ*, cum eâ ad *Austriacos* devenit. *Peculiarem* ejus tesseram non vidi, unde huc spectare credo *Andaluziæ* totius hieroglyphicon, quod est in aurca parva considens in throno rex auratis vestibus. Olim *Andaluziæ* reges gestasse 2. claves argenteas in scuto cyaneo, indicio quod *claves Hispaniæ* *Gades* in manu haberent, ex *Thuan. L. 48. p. 867.* videmus. *Corduba* alterum in *Andaluzia* regnum *Maurorum* fuit. Cui datur tessera scutum aureum tribus fasciis rubeis exornatum. Hoc regnum idem *Ferdinandus R. Castiliæ* 1236. occupavit. *Ioh. Marian. de reb. Hispan. l. 12. c. 18.* ubi addit: *Rex ex eo tempore ad veteres titulos Biatæ & Cordubæ se regem dixit, ut ejus atatis tabule indicio sunt.* Porro tessera illa fasciata communis est familiæ in *Hispanis* illustri, quæ *Cordubensi* cognomine utitur. Unde *Virgilio Solis* fides non adhibenda, qui *Cordubæ* regno tribuit scutum argento & cyanofasciatum, p. 32.

Sardinia. §. 11. Jam *Sardinia* sequitur, *Insula maris inferi* Italiæ objecta, quæ post *Carthaginienses Romanis* paruit, dein à *Saracenis* (incolis aliquibus alibi sedes quærere conatis *Baron. T. 10. ad ann. 852. n. 8.*) infestata est, sed iterum à Christianis recuperata. *Pontificis autoritate* eam *Pisani*, qui cum *Genuensibus* de ejus imperio contenderant, post

hos ex dono Pontificis Bonifacii (vid. *ind. rer. Arag. ann. 1297.*) Aragonii, qui tamen diuturna & gravissima ob insulam cum illis & ipsis incolis factiosis bella gerere coacti, (in primis *Alfonfus Benignus* Jacobi Regis filius rebellantes & ad Pisanos deficientes potenti expeditione & magna fortitudine patri iterum subjecit. vid. *Luc. Marin. Sic. de reb. Hispan. L. II. p. 395. Indic. rer. Arag. ad ann. 1311. 1321. 1331. 1369. 1370. 1393. &c.*) tenuere. In horum verò potestate nunc quoque cum Sicilia & Neapolitano regno ea perseverat. Suo tamen regi (dubium an consensu publico.) *Cassanus reb. des dr. de Fr. L. I. c. 9. p. 471.* jus in eam vindicat.

Sunt autem fundamenta Francica apud *Cassanum* illa

1. Non Franci solum fuere *Normanni*, qui præter Neapolitanum regnum hanc insulam eripuerunt Saracenis: sed & cum *Petrus R. Aragonie* fieret hostis sedis Pontificiæ, hæc feudis cum omnibus, in quibus hæc insula, privavit, atque 1282. in *Carolus Andinum* contulit.

Præsentio in eam regis Franciæ ex *Cassan.* Caroli Andini jus à Pontifice.

Resp. Hispan. 1. Normannorum facto nihil lucri Franci accedere potuit. Sed & non illis verum Pisanis & Genuensibus debetur gloria insulæ Saracenis erepta. 2. Pudenda est *avisoria* *Cassani*, *Jacobum I.* & 2. reges Aragonios confundentis. Huic enim Sardiniam demum 1295. concessit Papa, quomodo ergo Petro hujus patri adimere feudum & Gallis conferre potuit sedes Pontificia, quæ feudum non dederat?

Responsio Hispanor.

2. *Jacobus Rex Majorica*, à fratre ditionibus injustè exutus 1349. eas, in quibus etiam *Sardinia*, pretio 120000. scutatorum regi Franciæ *Philippo* addixit. *Venditionem* ratam habuit dein frater *Petrus R. Aragonie*, cumque nonnisi tertia pars pretii soluta fuisset Jacobo, per legatum *Petr. Fenouillet* residuum sibi solvi curavit. Hoc facto successores tenentur.

Venditio Jacobo R. Majorica.

Resp. Hispan. 1. Vendidit tantum *Montepelii* jura & dominatum apud *Surit.* in *dic. Aragon. L. 3. ad ann. 1349.* Nulla mentio aliarum ditionum. Ipse *Cassin.* L. I. cap. 6. p. 352. de hac venditione loquens tantum meminit præter *Montepelum* baronatum *Puget* & *Homelas.* confer *Marian. L. 16. c. 12.* Sed & huic fini illam ditionem vendebat, ut reliqua ab Aragonio erepta recuperaret. Hinc etiam *Petrus*, qui non frater sed agnatus Jacobi, non amplius quid tathibuit, quam de quo prius convenerat inter contrahentes, ubi tantum exprimitur ultra *Montepelum Omeladesia* & *Carladesia* ditio. vide *Surit. add. ann. 1350.* Ubi utique inter ea, quæ cessit regi Galliæ, non est *Sardinia*, in qua tanquam sua ipso adhuc anno & seqq. bona gratia Francorum gessit bellum. 2. Nec si Balearici omnia vendiderint, *Sardinia* unquam in regum balearicorum potestate fuit, quæ demum *Jacobo II.* erat à Pontifice data, cujus patris *Jacobus I.* Rex Balearium, quæ aliunde nepoti concessa, ad suos transmittere nequivit. Vide *Surit. indic. rer. Aragon. ad ann. 1279.* ubi enumerantur, quæ Balearicæ familiaræ bona fuere.

Responsio

3. *Joanna March. Montisferrati* hæres fratris Jacobi, omnia jura sua in hanc insulam & alia sua bona 1373. *Ludovico Andino* donavit. Confer *Surit. indic. rer. Arag. ad ann. 1375.*

Joannæ Balearicæ concessio.

Resp. Hispan. *Joanna Balearica Montisferratenfis* Marchionissa nulla fuit, sed *Isabella*, & ea demum 1375. fratri defuncto successit. Cæterum non potuit illa alii donare, quod nec ad se nec fratrem nec ullum è majoribus spectavit.

Responsio

4. *Sardinia* una cum Comitatu *Ruscinonensi* oppignorata *Ludovico XI. regi Franc.* pro 300000. scutat. 1462. quæ nunquam reddita, licet in utilitatem regni motibus tum exagitati evidenter conversâ fuerint.

Oppignoratio à *Ludov. XI.*

Resp. Hispan. 1. Remisit debitum *Carolus IX.* & oppignorata reddidit. Except. (1) Conditiones à *Ferdinando Catholico* non impletæ. (2) Non potuit remittere *Carolus*, quia summa ex *Domanio* accepta, quod inalienabile. 2. *Ruscinonem* oppignoratam dicit *Comm. L. 6. cap. 10.* non *Sardiniam.* Ut & *Luc. Marin. Sicul. de reb. Hispan. L. 18.* qui dicit oppidum *Perpignanum* totamque provinciam *Ruscinonis*, &c. Sic & *Æl. Anton. Nabriss. rer. Hispan. Dec. 1. L. 3. c. 2. & 10.* Nec aliter *P. Amyl. L. 10.* in *Ludovic. XI. pr. & Arn. Ferron. L. 1. in Carol. VIII.* Quid ergo juris Galliæ in insulam ex hoc contractu, qui nullo modo insulam attingebat?

Responsio

Hæc fundamenta sunt à Cassano adducta, quibus etiam, si ullus Franciæ Rex illis ulus foret, opponi posset *Francisci I. renunciatio in pactis Madrit. §. 7. & 22. Crespiac. §. 12.* Unde mansere in perpetua possessione *Hispani*, nec eis lis de insulâ à R. Gall. est mota. Eam verò 1561. *Antonio Borbonio* loco compensationis pro regno *Navarreno* iterior aut simulate destinabant apud *Thuan. l. 28. p. 39.*

§. LIII. Sed & Pontifex aliquod sibi in *Insulam* jus attribuere, & nomen ejus in *Cancellaria Romana* registris inter caetera refertur, quæ Ecclesiæ debent homagium. Pro more videamus argumenta.

Fundamenta allegari possunt. (aliqua extant apud *Cassan. rech. des dr. de Fr. l. c. 9.*)

1. *Donum Imperatorum*, quod largitur, servato tamen supremo Imperii jure, *Conring. de fin. Imp. Germ. c. 11. p. 140.* Sed & *Fridericus II.* filium *Enzium* regem *Sardinia* constituit. *Bzov. T. 13. ad ann. 1238. n. 1.*

2. Pontificis autoritate factum dicitur, ut *Genueses* & *Pisani* insulam occuparent, & hi *investituram* ejus nanciscerentur. Sed adde ex *Conring. l. c. p. 140. 141. Friderici I.* legatos, quos insulæ administrandæ miserat, ad *Genuesibus* & *Pisanis*, qui insulam occupaverint, exclusos. *Pisani* iterum Pontifex eam admisisse dicitur, quod *Friderico II.* astitissent. Sed ex *Bzov. T. XIII. ad ann. 1217. n. 11.* discas, *Honorium III.* per legatum *Pisanos* ab invasione insulæ, quæ juris Rom. Ecclesiæ esset, dehortatum, antequam eos *Innocentius IV.* anno 1246. (vide ejus n. 16.) ob assistentiam *Friderici II.* excommunicaret.

3. *Gregorius VII.* apud *Baron. T. 11. ad ann. 1073. n. 68.* literis monuit judices *Sardinia*, ut sanctam Rom. Ecclesiam recognoscerent. Idem *Baron. n. 69.* alia innumera ait extare vetera monumenta, quibus insula sub Ecclesiæ Dominio esse probari possit. Postea *Bzov. T. 13. ad ann. 1203. n. 15.* memorat, quod *Innocentius III.* Pontifex per legatum juramentum iterum & cenium ab insula exegerit, ut quæ in temporalibus & spiritualibus, tanquam patrimonium *Petri*, subjecta esse debeat sedi *Romanæ*. In excommunicatione *Friderici II.* 1239. *Gregorius IX.* eum etiam accusat, quod terras Ecclesiæ, in quibus *Sardinia*, occupavit. vide *Bzov. add. ann. n. 2.*

4. *Bonifacius IX.* Papa regnum *Jacobo II. R. Aragonia* concedit Ecclesiæ nomine. *Bzov. T. 13. ad 1295. n. 3. Surit. Ind. rer. Arag. ad ann. Chr. 1295. Blanca rer. Arag. in reg. Jacob. II.* qui tamen ob hoc, quod multo sanguine insula occupanda *Jacobo* & successoribus constitit, non gratis datum dicere vult. *Conf. Luc. Marin. Sic. l. II. in Alfonso. IV. Bzov. T. XIV. ad ann. 1323.* narrat, expeditionem in insulam adversus *Pisanos*, susceptam contra consilium Cardinalium, qui eum jure adversus *Pisanos* quam armis experiri malebant, sed addit, subactâ fere insulâ, lue pestifera exercitum afflictum & insulam deserere coactum. Sic & 1353. *Petrus IV.* Rex per legatos jura *Sardinia* suprema addidit Ecclesiæ apud *Surit. Ind. rer. Arag. ad ann. Chr. 1353. Bzov. T. 14. ad 1353. n. 10.* dicit aureo sigillo munitas literas regias *Valentiæ* scriptas pro ejus *ligii homagii fide* alatas Papæ, nec non censum ex illis regnis solutum. *conf. Bodin. 1. de rep. 9.* Verba diplomatis: *Tu & successores tui præstabis homagium ligum, vasallagium plenum & fidelitatis juramentum & 100. equites armatos & insuper censum 2000. marcarum argenti, bonorum & legalium sterlingorum, &c.* Nisi post tertium terminum solvatur tributum, rex regni jure excidere decernitur. Sic apud *Surit. Ind. rer. Arag. ad ann. 1378.* regem regno *Sardinia* ab Ecclesia multatum Papa dicit. Anno 1383, apud eundem petit remitti *Sardorum tributum* Ecclesiæ debitum ob regna exhausta. Verum his omnibus, cum non mihi plane liqueat, quid ad singula argumenta pro suo jure *Hispani* respondeant, opponi possunt generalia fundamenta Pontificis reliquis prætensionibus etiam idonea. Symbolum *Sardinia* refertur palma aurea cruce rubea insignita, angulos occupantibus quatuor *Maurorum* capitibus nigris, quæ diademata tortilia argentea circumdant. Quod olim *de Tyra* Atagonicum (vid. §. II. nisi quod ibi solum argenteum) Rex insulæ concessisse dicitur.

§. LIV. Supra *Sardiniam Corsica* est in mari *Tyrrheno*, quam etiam Romanis *Saraceni* eripuerunt, ab his vindicarunt sibi duce *Adæmaro Genueses*: & adhuc eam suo imperio tenent. Unde illius atque supremi in *Liguria* sua potestatis causa regiam dignitatem *Repubblica* sumit, & inter capita coronata numeratur. Ratio autem cur *Hispania* reges titulo utantur, est ex dono Pontificis, de quo *Indic. rer. Arag. ad ann. 1297. A. D. 11. Non. Apr. Pontificatus anno III. Roma* apud *S. Petrum Bonifacius P. M. Iacobo*

Regi Sardinia & Corsica regnum, & ejus heredibus utriusque sexus legitimis perpetuo condonat, atque attribuit. Presenti regi donationem eam, cratera aurea pignore, sedere ac fide sancit: supremumque fidelitatis jus & vim summa potestatis sibi & futuris Pontificibus recipit. Quibus temporibus & quo militari, sive terrestri sive navali, auxilio subveniendum Ecclesie sit, ejus donationis causa decernitur: caveturque ut marcharum argentensium sterlingorum census atque tributum imponitur. Quam teleram hæc utatur insula, nondum vidisse memini. De bello in illam Francorum 1553. vide Thuan. L. 12. p. 568. seq.

§. LV. Murcia regnum Hispania: est ad mare mediterraneum, conterminum Murcia, Valentia, Granata & Castilia novæ, à metropoli Murcia ita dictum. Cum reliqua Hispania in Maurorum fuit potestate, donec Alfonso IX. Rex Castilia eam vindicaret. Designatur sex coronis aureis in caruleo scuto. Eas Brianvill. jeu d'arm. p. 89. è victoriis contra Mauros obtentis fumas esse credit. Aliam rationem allegat ex Ritio Theod. Haping. de jur. insign. c. 5. n. 33. quod hæc sola fuerit Altonio regi nda, cum reducem ex Germania, cujus Imperator electus fuerat, reliqua regna, quæ ad Saucium filium defecerant, eum excluderent, sed Murcia susciperet. Ita & Fr. Taraph. de regib. Hisp. in Alfonso X. Murciam recepit ab Arabibus, quam ejus fide perstitit, unde privilegio concessa est, ut septem (an ita?) coronas insignibus suis imponeret. Algarbia (rationem pluralis Algarbiorum seu des Algarbes non satis capio) in titulo sequitur. Hujus ratio, cum pars Lusitanici regni fuerit, videri potest eo capite, quo de Portugallia scuto agetur.

§. LVI. Algezira nomen quod in titulo legitur, opido debetur, quod Fournie-Algezira rio est (Geogr. orbis not. P. 2. L. 8. c. 2. p. 374.) Algariza. De qua ita: Vrbs sita in timo sinu Calpe, ubi ex faucibus angustis panditur mare, in quo murices olim & purpura librum 10. à piscatoribus reperit, quæ & Polybio 700. librarum. Carteiam ad Oceanum vocat Livius: putatur condita ab Arganthonio rege, quem vixisse 150. annis tradit Anacreon. De ea Io. Gerund. Paral. Hisp. 1. p. 28. Post Bellowem urbem sequitur urbs Mel-laria ante fretum (quæ nunc Algezira nuncupatur) ut placet Plinio L. 3. Ptolomeus v. L. 2. vult, quod Algezira fuerit Carteia. Carteia primo à Gracis dicta, sub Calpe monte in Oceano Atlantico locata ante fretum. Apud Surit. indic. rer. Arag. ad ann. 1309. vocatur Algezira al Bahra in ipso freto sita. Nam alia Algezira in Valentino agro. (De qua conf. Bern. Gomez. de reb. gest. Jac. R. Arag. L. 9. p. 462.) De Carteia tamen non consentiunt auctores, cum alii illam in Conilio quærant, alii alibi. Conf. Bochart Chanaan. L. 1. c. 34. p. 681. 682. Cæterum regni nomen sub imperio Maurorum illi tributum, cum Abomelicus Regis Marocis filius eam 1333. occupasset, ejusque regem se dixisset. Desjerr. Ehrensp. 6. 10. p. 1210. Unde cum Hispani recuperassent, titulis insertum hoc quoque vocabulum: cum alioquin obscurus locus nostro sit tempore. Cæterum occupata Algezira à Rege Alfonso XI. Hic enim, cum socio Alfonso R. Portugallia Almohazum Mahometum R. Maroci & Granatensem regem Tarisam obidentes prelio acri superasset, Alcala la real & alia cepisset, tandem etiam Algeziram 22. mentibus obsessam pertinaci constantia ad deditionem 1344. coegit. Rod. Sant. hist. Hisp. P. 4. c. 12. Cirvitas de las Algeziras, unde iisdem manibus comprehensas duas vel plures civitates oportet, vel diversas urbis partes civitatum nomine nuncupatas, quod & alias non infrequens est. Quo utatur vel usum sit hoc regnum symbolo, nullibi vidi, nisi quod Virgilius Solis Norimb. p. 34. tribuit scutum quadriperitum, in cuius 1. & 4. laterculo caruleo apparet caput fæmineum coronatum: in secundo autem & tertio argenteo singula capita Maurorum nigra diadematis torribus ornata. Succedit Gibraltar: quod nomen opidi est, quod Fournier olim Hæraclæam ad radices montis Calpes fuisse opinatur. Quod alii synonymon Carteia. Cæterum urbs ea portu nobilis freto suam appellationem indidit, ut quod Herculeum Gibraltar etiam dicatur, voce ex Arabica Gebal Tarik inflexa. Ita Io. Gerund. Paral. Hisp. L. 1. p. 26. Gibel Arabica linguamontem significat, tanquam mons Tarich. Hic itaque Tarich primus Dux Arabum fuit, qui classe instructa Arabibus de Africa trajecit in Hispaniam. Alii Tarif vocant. Rod. Sant. histor. Hisp. P. 1. c. 15. de Miramolino Africa principe, qui evocante Juliano Hispanias invadit: ille Muzam præsidem suum & Tarif virum bellicosum, cum innumera Arabum multitudine, in Hispaniam transfretare jussit. Iterum Io. Vassus Chron. Hisp. ad ann. 713. Alons Calpe & locus à Duce Saracenorum nomen mutuatus ac dictus Gebal Tarif, hoc est mons

Tarif, hodie corrupto vocabulo, Gibraltar dicitur. Idem & Tarif urbi à se capta nomen dedit, quam alii Carteiam, alii Mellariam prius dictam contendunt. Ei etiam à Mauris additum regium axioma, quo jure in titulo locum servat. Virgilius Solis ei tribuit partem rubeam inscriptis superius Leone, inferius Elephanto, utroque ex argento. Sed quam ei fidem adhibeam, ignoro. Obsedit post Algeziram hanc urbem Alfonso XI. alit in ea obfidione pelte interit: Henricus IV. demum subegit, virtute in primis Joannis Guzmanni Ducis Medinae Sidonia, cujus parens quondam in ejus obfidione interierat. Rod. Sant. hist. Hispan. P. 4. c. 38.

Canariæ
insulæ f.
Fortunatae

§. LVII. Succedit mentio *Insularum Canariarum*: quæ olim *Fortunatae* dictæ, egredientibus è freto Gaditano in Atlantico mari ad lavam funt, septem potiores vel duodecim omnino, ex quibus primariæ magna *Canaria & Teneriffa*. Has *Clemens VI. Pontifex Ludovico Cerdano Com. Clarimontis*, Alfonsi cognom. exheredis è Castellæ regibus nepoti, attribuit, eâ lege, ut barbaris gentibus Christianæ religionis lumen inferri curaret. Unde etiam Ludovico illi *Fortuna comitis* cognomen. Nunquam tamen in illas trajecit insulas, Gallicâ ad Cressiacum clade impeditus. Inde post 50. circiter annos *Lantabri & Bæticis* collitis sumptibus ad eam expeditionem excitati in eas insulas classe appulerunt, prædæ avidiores quam imperii, ferro flammâque minitantes insularum. Ex *Lanceroto prædæ* magna in Hispaniam advecta regibus eas insulas subjungendi cupiditatem injectit. Impliciti tamen rebus aliis eo conatu desisterunt. *Joannes Bentacourti* (Betancourcius, Normannus,) homo Gallus *Henrici* eò nomine III. Castellæ regis permissus, eâque lege, ut in eorum regum clientela fideque esset, repetitâ navigatione quinque minores insulas imperio subdidit, duas reliquas expugnare non potuit, insularum numero & virtute defensas. Episcopus genti datus *Mendus* nomine. Hunc inter & *Menautum Bentacourti* heredem, cum non satis conveniret, & res ad arma spectaret, indignè ferente Episcopo, miseris insulanos prædæ haberi, nullâ aqutatis curâ, nullâ religionis reverentiâ. *Petrus Barba* à rege Castellæ eò dimissus, eorum insularum imperium sibi asseruit, deinde *Perafa* homini copioso pretio vendidit. *Perafa* gener *Ferreries* in regnum etiam invasit. *Canariam* tamen & *Teneriffam* subjugare non valens, quatuor insulas *Ferdinando R. Catholico* tradidit, acceptâ pecuniâ, unius *Gomeræ* principatu, comitisque appellatione contentus. Ab eo rege, ut suis inter Hispania reges felicissimus, omnes ea insulae repetitis navigationibus in jus regium ditionemque redactæ. Ita *Mariana* rer. *Hisp. L. 16. c. 14. L. 19. c. 2.* Confer *Luc. Marin. Sic. de reb. Hisp. L. 19. p. 478. Æl. Anton. Nebriss. Dec. 2. L. 2. c. 1.* Ex eo tempore erecto tribunali in Canaria majori jure Hispanico rectæ sunt.

Indiæ, insulæ & continentes Oceani.

§. LVIII. Indementio fit *Indiarum Orientalis & Occidentalis, insularum & continentis Oceani*, seu *insularum Indiarum & terræ continentis atque Oceani*. Paucis verbis magna pars orbis habitabilis exprimitur. Et quidem alia *Castellano imperio* attribuenda, alia *Lusitano*: De his agetur ubi Portugallicum scutum iustrabimus: nunc de illis erimus solliciti. Referendæ ergo illuc non solum *Philippine* quas vocant insulæ in mari, quod *Indiam & Chinam* alluit, unde *Indiæ* potius annumerandæ essent, sed ob occasionem inventionis attribuuntur *Americæ*. *Boter. Relat. 2. 4. p. 133. 139.* (Eas enim detexit 1564. *Michael Lopez de Legaspe*, emissus à *Ludovico Velasco* protege *Novæ Hispaniæ*; In honorem autem *Philippi Regis* nomen illis inditum.) Verum in primis *America* *mundus novus* quem vocant. Hanc enim vel potius adjacentes insulas *Hispaniolam, Cubanæ & Iamâicam* 1492. *Christophorus Columbus* f. *Colonus Genuensis* auspiciis *Ferdinandi Catholici* detexit: inde continentem, sed auspiciis *Emanuelis R. Portugallici*, accessit primus 1497. *Americus Vesputius Florentinus*. Ad Hispanos nunc quoque spectant ex *America septentrionali Florida*, quam 1512. à *Joanne Pontio de Leon* detectam, dein Galli aliquoties aggressi sunt, *Novæ Granatæ, Novæ Hispaniæ f. Mexicanae*: quam 1518. *Ferdinandus Cortesius* genti suæ subjecit. Et *Novæ Mexicanae*, de qua *Thuan. L. 78. In Meridionali Castellæ aureæ, Peruvia* à *Francisco Pizarro* subacta, *Chili & Chica*. Cæterum inter *Lusitanos & Castellanos*, quæ detegerentur, ita divisit Pontifex *Alexander VI.* ut quæ à primo meridiano Occidentem versus sita essent, his, quæ Orientem respicerent, illis obtingerent. vide diploma apud *Lacæ. Cherubin. Bullar. T. 1. p. 392.* confer *Joan. Polarz. an. de jur. Ind. L. 2. c. 22.* Cum verò primus meridianus per naturam fixus non sit, controversia ne sic quidem terminata, licet non semel delignatus, iterumque promotus sit. conf. *Albin. apud Lam. Not. Franc. 2. 6. p. 440.*

Terminus Lusitanorum & Castellano-

§. lxx. Hæc regna fuere, jam mentio succedit Archiducatus *Austriae* & Ducatus *Burgundiae*, de quibus §. 21. seq. Inde Ducatus *Lotharingæ*. Miretur quis, unde *Lotharingia* in his insignibus locus. Verumenimverò quæ regni olim nomine venit, inde in duas divisa est, *superiorem* & *inferiorem*, *Lotharingia*. Quarum illa hodie *Lotharingia* nomen hoc servat, *Mosellanicæ* olim cognominata, & jam à pluribus sæculis familiæ *Alsaticæ* patrimonium est. Quod verò *inferiorem* & *Ripuariam* attinet ad *Scaldis* & *Mosam* atque *Ardennam sylvam*, ea magna ex parte *Brabantia* continetur, (conf. §. 28.) & in communi utriusque nomini cessit, nisi quod in titulo servatur memoria & dignitas. Observetur verò, Gallicè non *Lorraine* (quo *Mosellanicæ* exprimitur) sed *Lothier* vocari. De *Brabantia* item §. 28. actum. *Styria*, *Carinthia*, *Carniola* Ducatus, eorumque symbola c. 9. §. 35. 39. 68. explicata sunt in scuto lineæ Germanicæ *Austriacæ*.

§. lxx. *Limburgum* sequitur Ducatus, *Lucenburgico*, *Juliacensi*, *Leodiensi* diæcesi inclusus, qui diu peculiari paruit familiæ. Eam *Salmenses* ex sua origine ortam perhibent. Nimirum quod *Carolus Theodorici C. Salmensis* filius *Salmam* in *Ardenna* obtinuerit, & *Ostione* ex *Carolinis* ultimo *Lotharingæ Duce* extincto, hujus successione ab *henrico II.* nactus sit. Hac cum eum *Gozelo Viridunensis* dejecisset, volunt tamen *Limburgum* in potestate ipsius remansisse, cujus à *Cæsare* investituram obtinuerit, & castrum *Limburg* ab *Hunnis* devastatum restauraverit. Ei filius assignatur *Walramus* vel *henricus* Juxta *Lotharingæ* *Friderico Duce* natæ, patruelis suæ, maritus, in cujus gratiam tradunt ab *henrico III.* *Domino Limburgio Comitatus* dignitatem addit. Hic filium habuit *henricum*, quem *henricus IV. Ducator* *Lotharingæ* præfecit, filius *henricus V.* iterum dejecit, verum deim reconciliatus *Limburgum Ducali* axiomate (unde fallit conjectura *Desterr. Ehrensp.* l. 5. c. 27. p. 861. quod *Limburgum* alicujus Ducis *Brabantia* vel *Lotharingæ* minori fratri attributum, dein illà dignitate in gentis gratiam auctum sit), insignivit. Alii verò ex *Ardennensi familia henricum* illum Juxta *Lotharingæ* conjugem deducunt, & filium faciunt *Theodorici Limburgii*, nepotem *Friderici*, pronepotem *Sigfridi* *Lucenburgii*: qui originem ad *Ricunum Ardennæ Comitem*, cujus frater *Raginerus* *Hannonia* & *Lovani* comitum, dein *Brabantia* Ducum fator fuit, referunt. Quicquid verò sit de *Henrici* illius majoribus, de posteris res certior; in illis Ducatus titulus continuatus, successione à patre in filium, ad *Walramum* usque *III.* (vel *IV.*) qui cum turbato mortalitatis ordine filium *Irmgardum* *Reinaldi* *Com. Geldria* uxorem ante se extulisset, circa 1280. vel 1281. factis concessit, relicto herede ex fratre *Adolpho C. Bergenfi* s. *Montano Adolpho II.* Hic verò 1282. Ducatum, à patruo acceptum, *Joanni Duci Brabantia* vendidit, contra propinquorum voluntatem, filio autem *Adolpho III.* *Comitatum Montanum* reliquit. *Joanni* controversiam movit *Reinaldus bellicosus Geldria Comes* *Walrami* (quod dixi) gener, & uxoris licet *paucos* jure *Limburgum* sibi bello vindicare studuit, multis in locieratem militiæ attractis, sed 1283. prælio ad *Worringam* superatus, cum *Sigfrido* *Westenburgio*, *Colonienfi Archiepiscopo*, & *Adolpho Nassovio*, qui post paucos annos ad Imperium ascendit, captus, nec prius dimissus est, quam juri suo in *Limburgum* & *dynastiam Wassenbergensem* renunciasset, & ingens solvisset *lævæ*. Ex eo penes *Ad Augustiacos* *Brabantinos* mansit Ducatus, & cum *Brabantia ad Augustiacos* delatus est. *Limburgi* tessera est in clypeo *argenteo leo nubes*, *corona & falculis nigris*, vel juxta alios *aureis*.

§. lxxi. Jam *Lucenburgum* videamus, *Lotharingæ*, *Trevirensi Archiepiscopatu*, *Juliacensi* & *Limburgico* Ducatibus, *Leodiensi diæcesi* & *Namurco* conclusum ducatum. Cæterum *Lucenburgum* castrum, tum *Metingowve* pago annueratum, à *Wickero* *S. Maximini Trevirensis Abbate* pro prædio *Vulno* s. *Fulden* in pago *Ardennæ* permutacionis jure 963. obtinuit *Sigfridus* ex *Ardennensibus*, de quo §. præced. Vid. rem enarrantem *Christ. Broover. antiq. & annal. Trevir.* l. 9. p. 467. Successit filius *Gisbertus*, inde ejus fratre *Friderico* natus alius *Gisbertus*, qui *Conradum* habuit filium, 1088. extinctum, patrem *henrici Gulelmi*, (quo *Conradus II.* genitus) & *Ermelindis*. Hæc nepotis extitit heres, & *Alberto Dagsburgio*, *Berengario Sulzbacensi* atque *Godofredo Namurcensi* comitibus nupta, ex hoc *henricum* suscepit *Lucenburgi comitem*, patrem *Ermesindis*, quæ 1246. extincta, ex *Walramo II.* Duce *Limburgio* genuit *henricum I.* cogn. *Blondum* *Lucenburgicæ* gentis novæ fatorem: Hæc nati *Walramus*, Dominus

Dominus de *Liney* (à que amplissima progenies *Comitum Lineji, Rociaci (Rouffy) Pauli fani, Brienna, Conversani, Sveffionum, Ducum Lucenburgi, Pinei, Pentheuria, Dominorum Richeburgi, Fienarum, Ficecom. Martigia, &c.* exorta, quæ fortunarum in Gallia sedem quæsit) & eo major *Henricus Comes Lucenburgus*, qui 1288. prælio Woringano prælio ob ducatum Limburgium adversus Joannem Brabantinum commissio cecidit, pater *Henrici & Balduini*, quorum hic *Moguntino & Treverensi Archiepiscopatus* præfuit, ille ad *Imperiale axioma* evectus est, VII. nomine: filiumque habuit *Joannem Bohemiam regem*. Hoc genitus *Carolus IV. Imperator & Wenceslaus*, quem frater 1354. *Ducem Lucenburgi* creavit, sed 1383. sine liberis extinctus est. Successorè ergo habuit *Carolus IV. fratris filium Wenceslaumitem Augustum*. Hic, ut est apud *Zyp. hiat. Cassan. obstr. L. 1. c. 16. p. 105. Elisabetha nepti ex fratre Joanne Duce Goricensi (i. Lusatiæ) anno 1409. Antonio Burgundo Brantia Duci nubenti Luxenburgum in dotem dedit, simpliciter quidem, si ex matrimonio liberi nascerentur; sin minus, in antichresin magnarum summorum, cum certis partibus redimendi ab Antonio: Elisabetha autem superstitute soluto matrimonio usufructuaria manente. Elisabetha grandæva prole non extante jus omne vendidit cessitve Philippo bono, qui Antonio fratrueli in Brabantiam aliasq. ditiones successerit; cum regimini per sexum & atatem non satis par esset, populum ad seditionem movente Duce Brunsvicensi proximo cognato. In hoc ultimo labitur cum *Bochio & Haræo Zypeus*. Neque enim *Brunsvicensis Dux* fuit, sed *Wilhelmus Dux Saxonie, Thuringia Landgravius, Friderici I. ex Misnii Electoris filius*, qui ex *Anna Alberti I. Imperatoris filia* jus in *Lucenburgum*, quod *Elisabetha illa Gæricensis patruelis socrus luæ*, quæ *Elisabetha Sigismundi ex Lucenburgis ultimi Imperatoris filia* fuerat, liberis careret, sibi vindicabat. In primis quod à focero *Alberto II. & dein Friderico III.* jus illud confirmatum, novumque, si Ducatus ut vacuum feudum ad imperium delatus esset, ab *investitura* additum esset. Et quidem 1443. jam ducatum aggressus erat *Wilhelmus Duce Ernesto Com. Gleichio*, quem *Philippus Burgundus* ab *Elisabetha dictus protector* seu manuburnus depulit. Iterum 1453. rem aggressus est *Wilhelmus, & Theodorus nullam cepit*, sed denuò coactus est *Philippo* cedere. Cum morte *Ladislai R. Bohemie & Ungarie* jus conjugis auctum esset, sed videret, *Philippo* extorquere se sibi debita non posse, 1458. *Carolo II. R. Gallie* ducatum cum dependentiis 50000. scutor. vendidit, hic verò armis à *Burgundo* sibi asserere in animo habuit. Successorè autem *Ludovicus XI. in gratiam Burgundi* jure suo cessit, & 1462. acceptis 120000. ducatis ipse *Wilhelmus* atque *Anna Philippo* ducatum addixere. Inde etiam ab *Elisabetha, Calimiri R. Polonie* uxore, itidem *Alberti I. & Elisabethæ Lucenburgie filia*, quod juris illa in ducatum præterdere poterat, *Carolus audax* redemit, ut apud *Zypeum Bochius*, qui tamen *Anna & Elisabetham* errore contandit. Idem *Zypeus* *Castani* figmentum refellit, qui *Ludovicum Aurelianensem* in remtione *Lucenburgum* acquiritivisse comminiscitur, nec non aliud jus regi suo quærit à *Marcanis*, aliud à *Maria Lucenburgia* *Caroli Vindocinensis* uxore. De *Marcanis* ne quidem aliquem colorem video prætensionis in ducatum. Sed nec *Maria Lucenburgia*, non *Caroli* sed *Francisci Vindocinensis* uxor, *Caroli mater*, unquam ducatum sibi asserere potuit: Cum *Lucenburgum* non in *Valrami*, à quo *Maria* oriunda fuit, sed in *Henrici fratris* posteris jam hæserit ultra duo secula: Nec *Valrami* linea quicquam juris sibi in illam unquam attribuerit. Forte *Cassani* exinde error, quod *Mariam* heredem patris intellexisset, & ex *Lucenburgia* gente ortam nosset. Verumenimverò, tami unius *Lucenburgici*, non ipsius *primarii*, ultima hereditatem marito attulit, haudquaquam Ducatus vel Comitatus *Lucenburgici*, qui penes illum nunquam fuerat, sed *Comitatus Fani Pauli, Sveffionum, Conversani, Atarla*. Ita penes *Burgundos* mansit principatus & cum reliquo *Belgio* per *Mariam* ad *Austrios* devenit. Filio suo *Carolo*, qui inter *Augustos* quintus fuit, adhuc infanti ducatum hunc tribuit pater *Philippus Austrius*. Cæterum scutum *Lucenburgium* *quinis tantis transversis argenteis & caruleis exaratum inprimis leone rubeo, corona, lingua & falcibus ex auro*. Tæniæ ille ostendunt *discernendum* à *primogenitis Limburgiis*. Porro quod in *Gallia Ducis Lucenburgici* auditur titulus, non hunc ducatum respicit, sed *Prineensem*, cui illud *Lucenburgi* nomen superadditum. Nam *Franciscus Lucenburgus* ex *Valrami* posteritate 1576. *Dux Lucenburgi & Pinei* seu *de Pincy de Luxembourg* creatus est: quem titulum deinceps etiam gessit *Henricus*, qui morte sua 1616. masculorum progeniem terminavit, relicta filia *Carola Margareta* herede,*

Ad Burgundos venit.

Inde ad Austrios.

Quo sensu Dux Lucenburg. in Gallia.

quæ

The first part of the document discusses the general principles of the law of contracts. It states that a contract is a binding agreement between two or more parties. The law of contracts is concerned with the enforcement of such agreements.

The second part of the document discusses the elements of a contract. It states that a contract must be formed by an offer and an acceptance. The offer must be definite and the acceptance must be unconditional.

The third part of the document discusses the defenses to a contract. It states that a contract is not enforceable if it is void or voidable. A contract is void if it is illegal or against public policy. A contract is voidable if it is made by a minor or a person who is mentally incompetent.

The fourth part of the document discusses the remedies for breach of contract. It states that the remedy for breach of contract is damages. Damages are the amount of money that the injured party is entitled to receive.

The fifth part of the document discusses the discharge of a contract. It states that a contract is discharged when the parties have performed their obligations under the contract.

The sixth part of the document discusses the assignment of a contract. It states that a contract can be assigned to another party.

The seventh part of the document discusses the delegation of a contract. It states that a contract can be delegated to another party.

The eighth part of the document discusses the subrogation of a contract. It states that a party who has paid for a contract can be subrogated to the rights of the original party.

The ninth part of the document discusses the contribution of a contract. It states that a party who has paid for a contract can contribute to the loss of the other party.

The tenth part of the document discusses the indemnification of a contract. It states that a party who has paid for a contract can be indemnified by the other party.

quæ ex *Carolo Henrico Claromontio* genuit *Benam Theresiam*, à qua hodiernum Dux Lucentburgi salutatur maritus *Franciscus Henricus Montmorencius Boutevillius*: verum sine præensione, quod sciam, in ducatum ille nomine.

§. LXII. Lucentburgum in titulum ordinæ *Geldria* excipit, quam *Frisia* & si- Geldria. nusmaris Germanici, lacus *Flevus* dicitur. *Sundersee* inde *Clivia*, *Juliacum*, *Brabantia* & *Hollandia* includunt. De vetustis *Geldria* præfectis, advocatis s. Toparchis legatur *Wernerus Tischenmacherus*. Ultimi præfecti *Wichardi* s. *Wichmanni III.* filia *Adelheidis* nupsit *Ottoni Nassovia* comiti, ob quam præfectus *Geldria*, & demum beneficio *Lotharii Imperatoris* 1079. Comes *Geldria* *Moguntia* investitus, & ex altera conjuge *Wichmanni Com. Zufanæ* filia, hunc quoque comitatus nactus est. *Ottoni* nati *Gerhardus Geldria* & cum consanguineo frater *Gerlacus* sine liberis defecisset, *Zurphania* Comes, atque *Henricus* Dominorum *Montis* s. *Bergarum*, ex quibus dein Comites. Comites, sator. In illius posteris continuati sunt Comites. Donec *Reinoldus Bellicosus*, qui ob Ducatum *Limburgi* cum *Brabantino* bellum gessit, filius *Reinoldus Rufus* s. niger Dux, à *Ludovico Bavaro* Imperatore in comitiis *Francosurt.* 1339. primus *Geldria Dux* creatus est. Hujus duo filii *Reinoldus III.* & *Edoardus* inter se perpetuo discordes 1371. uterque extincti sunt. Inde factiones *Bronchorstia* & *Heeckerensis* resuscitata, quarum illa *Maria Geldrica* filium *Wilhelmum Iuliacensem* Ducem, volebat, hæc *Mechildem* (quæ aliis *Margareta*) majorem natu *Mariæ* sororem *Ioannis Casiliconi Blesensium* Comitum uxorem asciscabant. Prævaluit verò *Wilhelmus*, & Ducatum obtinuit, nec non post ipsum frater *Reinoldus*. Cum & hi careret liberis, sed eorum sorore *Ioanna* & *Ioanne Arculeo* seu *Herculeo* nata esset *Maria Ioanni* (s. *Wilhelmo*) *Egmondano* nupta, hujus filius *Arnoldus Egmondanus* successit, licet *Adolphus* Montanus, ejusque ex fratre *Wilhelmo Ravensburgio* Comite nepos *Gerhardus Julæ* & *Montium* Duxes vehementer repugnarent. Hic cum à proprio filio *Adolpho* in octavum annum captivus detentus esset, demum liberatus 1472. Ducatum & Comitatum *Zufanæ* *Carolo audaci D. Burgundia* 92000. aureis vendidit: cui etiam 1473. *Gerardus Iulia* & *Montium* Dux jus suum in provincias illas cum filiis suis *Wilhelmo* & *Adolpho* ad ipsum profectus 80000. florenorum cecidit. Inde *Burgundus* reluctantibus ordinibus, quod ipsis inscis factum esset, Ducatum vi occupavit, & Augustæ à *Friderico III.* de illo investitus est. Eo ad *Nanceium* occiso, *Adolphus* in patrem impius Ducatum iterum vindicaturus, & *Gandavensibus* præsto futurus ad *Tornacum* cedit. Filius verò ipsius *Carolus* varia fortuna *Burgundis* seu *Austriacis* (in quibus 1505. *Philippus* patri *Maximiliano* Cæsari de *Geldria* & *Zurphania* clientelare sacramentum dixit *Hagenæ*) restitit, auxiliis *Francis* in Ducatus possessione mansit, & alia damna *Austriacis* ultro intulit. Demum 1528. pacem fecit, eâ conditione, ut non extantibus liberis ad *Carolus V. Imperatorem* deferretur principatus: cum iterum 1536. in Imperatorem movisset, iisdem fere conditionibus pax repetita. Nihilominus moriturus *Carolus Wilhelmum Ducem Iuliaci, Clivia & Montium* 1538. heredem scripsit, eumque ordines evocaverunt. Hic quidem se adversus *Carolus* tutari conatus est, sed demum potentiori cedere coactus. Exhibuerat equidem in Comitiis *Francosurtensibus* *Wilhelmus* rationes scripto, quibus jus suum assererat: inter quas illa, *Reinoldo* Duce mortuo devolutum ducatum illum ad *Comites Bergenses* majores suos, Dominos autem *Egmondanos* de facto non de jure in illum irrepsisse. Rationes verò *Carolus Quintus* in Comitiis *Ratisponensibus* 1541. refutavit, ducatumque optimo jure sibi asseruit, ordineque imperii decrevere, licere *Carolo Quinto* jus suum asserere & possessionem armis vindicare. Allegat, qui de his agit, *Zypcus* pag. 110. Scriptum Antverpiæ 1541. impressum titulo: *Assertio juris Imperatoris Caroli Quinti in Geldria Ducatum, &c. ubi & late jus Caroli stabilitur & Guilelmi refellitur, additis exemplis tractatum, sententiarum, venditionis ac cessionis Gerardi Ducis factæ Carolo Burgundo, ejusque confirmationis factæ à Friderico Imperatore, infeudationis Maximiliani & Mariæ Burgundæ, confederationis Maximiliani Imper. & Guilelmi Ducis Clivii, confederationis Wilhelmi Iuliacensis & Caroli Burgundi, infeudationis Philippi Austriaci à Maximiliano Imper. factæ.* Ut verò *Regi Francie* jus ex eo nullum esset, quod *Carolus Egmondanus* impetio renunciasset, & in *Francie* se clientelam dedisset,

quo ipſo tamen feudo ſe privaverat, *Creſpiaceniſi* pace ita fancitum 1544. *Præſentis* Rex in Ducatum Geldria ac Comitatum Zutphania juris prætereſſe poteſt, Caſari ejuſque ſucceſſoribus in perpetuum cedit. Bellis in Belgio ortis tres tetrarchiæ *Neomagenſis*, *Arnhemia* & *Zutphenſis* ſub Ordinum fœderatorum regimine in libertatem ſe aſſeruerunt, *Ruræmundana* autem adhuc regi Hiſpaniæ parat. Quod inſignia attinet, veteri advocatorum familiæ dant *triplicem ſtorem aſculanum* *Meſpilorum rubicundum* in arca aurea. Ita *Teſchenmach. Annal. P. 2. pag. 496.* Cum Otto Naſſovius Comes Geldriæ factus eſſet, iſ verbis ejuſdem *Teſchenmach. pag. 496. albargenteum leonem ſuum in caruleo ſolo cum flavis apicibus incedentem Geldria intulit.* Idem de *Reinoldo primo Duce pag. 509. inſignia Geldrica à Naſſoviis derivata immutavit, & flavis apicibus omiſſis, in ſolo caruleo aureo leone uſus eſt.* Unde hoc quoque tempore Geldriæ inſignia ſunt duo in bipertito ſcutis ſe reſpicientes *leones, in priori arca carulea aureus coronatus, in altera aurea niger coronatus, quo Luſitaniæ Ducatus designatur: ubi ſemel in uno ſcutis iſti junctus fuerat, non iterum ſeparatus. Apex Geldriæ eſt coronatæ galeæ impoſitus orbis caruleus cum leone ſcutario, penniſpavoninis undique cinctus. De præſentione Lotharingorum in Geldriam in illo capite agemus.*

Inſignia
Geldrica.

Mediola-
num.

Ejus Do-
mini-
Viceco-
mites.

Sfortia.

§. LXIII. Ex Belgio in Italiam nos ducit *Mediolani* titulus. A metropoli denominatur ducatus Lombardiæ ampliffimus, *Alpibus, Helvetiis, Rhætiis, Venetiis, Mantuano, Placentino Ducatibus, Genuenſi territorio, Monferrato & Pedemontio* conſtituitur. Hunc pulſis *Gothiſ* Imperatoribus tenuere: rexere verò *Turriani*, & poſt hos expulſos 1227. *Viccomitum* familia: ſed principatum nomine imperii tenuere, cujuſ jura vindicat *Conring. de ſin. Imper. German. cap. 23. pag. 531. ſeq.* & fatetur *Comineus L. 7. cap. 2.* Cæterum hi *Viccomites* ab Imper. *Wenceslao*, ob idipſum ab Electoribus qui eum depoſuere accuſato, novum titulum *Ducalem* naſti ſunt, quem *Johannes Galeacius* primus geſſit. Hic deinceps *Wenceslai* ſucceſſorem *Rupertum* hoſtem præter alios experiri necesse habuit, ſed res ſuas strenue tutatus dignitatem acceptam filiis reliquit, qui *Ioannes Maria & Philippus Maria* ordine eam geſſere. Hoc extincto *Fridericus III. Imperator* Ducatum tanquam caducum ex teudi lege Imperio, *Aurelianiſes* à matre *Valentina, Fr. Sfortia*, maritus *Blancæ* nothæ *Philippi*, ſibi eo jure & armis vindicare laborant. Quamvis verò ipſi *Mediolanenſes* ad libertatem conſtitutus gubernatoribus aſpirarent, *Sfortia arma* prævalent. Ita hic Ducatum etiam ad poſteros tranſmittit, cum *Aurelianiſes*, pro quibus tamen aliqua tentarunt copiæ vivo adhuc *Philippo* in auxilium miſſæ, ſed à *Mediolanenſibus* victæ, ob *Burgundicos* motus & domeſticas calamitates à perſequendo ulterius jure impedirentur. Ex his verò tandem *Ludovicus XII.* qui nondum, Rex id tentaturus, ſed à *Carolo VIII.* ob amicitiam *Ludovici Sfortiæ* prohibitus fuerat, (*Ferron. L. 1. & 2. pr.*) jam Rex, & poſt eum gener *Franciſcus I.* armis avitam hereditatem repoſcere ceperunt; unde bellum non ſemel varia fortuna geſtum. *Thuan. L. 1. pag. 22. 32. ſeq. Sleid. L. 10. pag. 294.* Cæterum Gallorum in hunc ducatum præſentionem confirmant *Caffan. rech. L. 1. cap. 7. pag. 361. ſeq. Fr. Maced. prop. Luſit. Gall. P. 2. q. 3. pag. 370. ſeq.* Confer *Blondell. geneal. Franc. T. I. p. xvi. 3.*

Gallorum
in Ducatū
præſentio,
Valentiæ
Lud. Aure-
lianenſi
nuptæ juſ.

Fundamenta allegantur, præter occupationem *Longobardici* regni à *Carolo* antequam Imperator fieret factam; qui titulus nimis ab hoc tempore remotus eſt. 1. *Valentina Ludovico Aurelianiſi nuptæ juſ:* nam cum 1389. nuberet, parens conditionem adjevit, ut ſi filii maſculi deſicerent, ea ſuccederet. Tabulas has, quia vacante Imperio conceptæ, *Pontifex*, qui eo caſu imperii eſt vicarius, confirmavit. *Valentinam* autem *Sfortia* ob conjugem, quæ ob natalium vitium in Italia, legibus Romanis utente, incapax ſucceſſionis, injuria & vi excluſit.

Reſponſio
Hiſpan.

Reſpondent verò qui partes Imperii tuentur ita: 1. Tabulæ non confirmatæ ab Imperatore, feudi Domino. Nec *Vicariatus* Pontifici vacante Imperio conceditur. Sed *Caroli IV.* bulla fatiſ Imperio circa vicariatum proſpiciunt. 2. Alibi Galli in dotem principatus poſſe dari negabunt. *Zyepus 1. 4. pag. 21. 23.* 3. *Sfortiâ* à populo in Ducem aſſumpto, cujuſ hoc juſ erat, *Aurelianiſium* juſ irritum redditum. 4. Fœmina feudi incapax. *Fr. Maced. p. 378.*

2. Investitura Imperatoris Maxim. collata Ludovico XII. 1505. quâ alterâ investitura Ludovico Sfortiæ facta, claris verbis (ut *Cassanus* ea refert) revocata. Constituitur impetratio regi 60000. floren. Imò Guilielmus Bellaius Langæus Consiliarius & Legatus Francisci ad ordines Imperii 1536. datis literis ait: Maximilianum pro hac quam vocent investitura supra centum quinquagena numum aureorum millia accepisse à Ludovico. Et *Franciscus I.* semper objecit Imperatori, nullum ei jus superesse, quod venderit *Ludovico Sfortiæ* apud *Iov. L. 16. p. 268.*

Investitura Maximi. I.

Ad hoc respondetur 1. Ea facta diserte *salvo jure tertii.* *Conring. d. l. pag. 535.* Ob quod dein Sfortiæ restituti. 2. Adjecta *conditio*, ut *Claudia* filia regis nuberet *Carolo V.* quod non factum, ac ita excidit jure suo *Franciscus*. Habent verò, quæ ad hoc etiam respondeant Galli. *Zyp. 3. 7. p. 280. Fr. Maced. pag. 383; Blondell. general. Fr. assert. T. 1. p. III. 3. a.*

Responso

3. *Arma* superiori titulo nixâ, quibus *Ludovicus XII.* 1499. & 1500. Ludovico Sfortia primum profugus, dein capto, dein *Franciscus I.* 1516. prælio ad *Marinianum* victor ducatum sibi asseruere. *Conf. Arnold. Ferron. L. 3. & seq.*

Bellia occupata.

Responso. 1. Armis non novum jus acquiritur, nisi prior titulus legitimus fuerit. 2. Armis capta à Gallis, contrariis armis vindicata sunt. *Maximilianus Sfortia* ab *Helvetiis* 1513. restitutus, & *Tremollius* ad *Novaram* victus, 1521. à *Cæsareanis*, Pontifice & *Sfortia* principatus denuo creptus, tandem *Franciscus* recuperaturus eum 1524. captus.

Responso.

4. Pactum *Francisci I.* cum *Fr. Sfortia*, quo hic ab illo ducatum feudo accipiebat, numeratis 600000. aureorum & promissa pensione 200000. aureorum. Eâ conditione, ut *Sfortiæ* sine masculis decedenti corona succederet. Ita *Cassanus*, præter quem hujus historiæ alium non habeo autorem, ut de ea dubitare cogar, cum potius cum aliis historiis pugnare videatur. Forte *Cassanus* illud sævè respicit, quo *Rex Franciscus* jam dimissus cum *Papa*, *Venetis* & *Sfortia* fœdatus apud *Ferron. L. 8. pag. 163.* ubi *Sfortiæ* relinquitur: *Vi jure quo optimo maximo fruatur principatu, soluta tamen annua pensione, qua Venetis & Pontifici aqua videbitur, modo non sit minor 50000. nummum aureorum*: eidem imperata pensio solvenda fratri *Maximiliano* atque alia.

Pactum

Francisci regis cum Fr. Sfortia.

Responso. 1. *Carolus V.* aliam investituram contulit *Sfortiæ*, qua rectius niti potuit. 2. Si quod jus regis *Francisci* fuisset, illud amissum bello contra *Dominum.* *Zyp. 3. 7. p. 280.*

Responso

5. Promissa restitutio pacti. *Crespiac. §. 35.* & antea quoque spes facta à *Carolo V.* *Velio*, & cum per *Galliam* transiret *Momorantio. Thuan. L. 1. p. 42. 45. Bellaj. L. 4. sub fin. & L. 5. p. 174. seqq.*

Promissa restitutio.

Responso. promissio *Crespiacensis* conditionata, si matrimonium convenisset; quod mortis ipsius non secutum.

Responso.

6. Testamentum *Maximiliani Sfortiæ*, filii *Ludovici* (qui juxta *Trivult. apud Iov. L. 16. p. 268.* emit à *Maximiliano* Ducatum,) qui & celsit, acceptis in *Galliâ* bonis, & postea legavit principatum regi, à quo multis affectus fuerat beneficiis. *Fr. Maced. pag. 382.*

Testamentum Maximiliani Sfortiæ.

resp. Testamentum hominis captivi & extortum est. Unde *Mediolanenses* habentur *nativi Galli*, nec *albinagio* subjecti, verum loco *naturalisationis* illis declaratio tantum concedi solet. Omnibus illis fundamentis *Hispani* hodie hoc etiam in genere opponunt, reges modernos *Galliæ* ab *Aurelianensibus* non descendere. *Zyp. 3. 7. p. 280.*

Responso.

Fundamenta opposita *Hispanorum* pro jure in *Mediolanum* sunt illa. 1. *Philippus Mars* testamento *Alfonsum Aragonium* heredem dixit, à quo jus ad sequentes *Hispanos.* *Zyp. 1. 4. p. 21. 22.*

Fundamenta Hl. si anorum. Philippi Marsæ D. testam.

Resp. Gall. 1. Ita injustum hoc testamentum creditum est, ut *populus publicè* tabulas combureret. 2. Non potuere lege feudorum institui extranei, cum propinqui adessent. 3. Substitutio *paterna* *Philippi* libertatem constrinxit. 4. Testamentum sine consensu *Domini* non valet. *Fr. Maced. p. 376. 378.*

Responso Gallorum.

2. Renunciavit juri suo *Franciscus I.* in pactis *Madrid. n. 8. & 22. Camerac. num. 27. Crespiac. n. 33. 34.* Quæ objiciantur vide alibi.

Renunciatio Francisci I.

- Investitura Caroli V.** 3. *Investitura Caroli V.* ad quem lege feudi *Sfortiarum* rebellionē, & tandem maseulorum defectu, ac præterea ultimi Francisci testamento, redierat Ducatus, collata filio Philippo R. Hispaniæ & successoribus. *Zyp.* 3, 7. p. 279.
- Responsio.** *Resp. Gall.* 1. Investitura Gallica anterior, nec potest legitime factam Dominus revocare. 2. Investitura Philippi Bruxellis facta sine ordinum consensu violata est, 3. Judicium in propria causa involvunt illæ investituræ. *Zyp.* 3, 7. p. 280. 4. Bulla *Bonifacii XI.* apud *Baron. T. XI.* prohibet, quo minus idem Neapolitanum regnum & Lombardiam teneat: & si fieret, jure suo excidisse pronunciat. 5. Ex lege feudorum Imperator Mediolanenſis invitus non potuit Hispanis addicere. *Fr. Maced.* p. 376.
4. A *Ludov. Sfortia* jus derivat in Hispanos *Ill. scas* apud *Fr. Maced.* p. 381.
- Eventus.** Hæ utriusque partis fuere argumenta. Porrò morte *Caroli D. Aurelianensis*, per quem Ducatum vigore pactorum *Crepiac.* recuperare pater *Franciscus* speraverat, ipse fere omnis decollavit. Manere ex eo aut faltem ab anno 1559. silente controverſiâ, *Hispani in possessione*, illo titulo directè non amplius bello petiti. Non tamen abdicatam memoriâ vide apud *Thuan. L. 123. pag. 658.* Sic & *Henrici IV.* ultimi conatus eò tendere crediti. *Capriat. L. 1. p. 49.* Cæterum symbolum Mediolani est scutum *argentum boæ carulcæ, terâis gyris in palum circumplicata. Et auro coronata impressum: erumpente ex faucibus infantulo coccineo: Apex est, pennatus anguis prasinus exoriens auro umbratus & coronatus, puello coccineo ex ore prodeunte: Fascia tortilis & laciniâ ex argento & cyano.* Ita describit *Octavius ex Vicecomitibus (Visconti) Com. de Gamalerio* insignia *Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 374.* *Brianville jeu d'arm.* addit telamones duos leopardos *assidentes & galeam tenentes.* Fabulosa origo hujus tessere & quodam *Ostione*, qui *Vulceme* gigantem cæciderit, hoc superbiens in simbolo, ad denotandam ab *Alexandro M.* originem, ut ita infans ex ore boæ nasci appareat.
- Artesia com. origo.** §. LXIV. Inter Comitatus *Habsburgi* primum nomen est. De eo consule c. 9. n. 61. Inde *Flandria* sequitur: De qua consulendi §. 29. & sequentes, nec non de *Tirolis.* n. 35. *Artesia* succedit. Belgica iterum provincia, *Flandria*, *Hannonia* & *Picardia* ac *Bononiensis* & *Caletica* cineta. Porrò pars olim fuit *Flandria*, & dori à Philippo C. *Flandriæ* datus, cum ejus nepcis *Elsiberba* s. *Isabella Hannonia Philippo Augusto* Regi *Franciæ* nupsisset. Repugnarunt equidem ordines & Philippus Comes ipse retractavit, sed *Franci* tamen rennuere, & comitatum fecere 1198. Primus eum tenuit regis filius *Ludovicus*, dein rex: Hujus filius *Ludovicus Sanctus* filio *Roberto* eum attribuit. Ab hoc habuit filius *Robertus*, regni Neapolitani regens: cum verò hujus filius *Philippus* ante patrem decessisset, relicto filio *Roberto*, *Mathildis* filia, *Otholimi Com. Burgundiæ* uxor, successionem patris sibi asseruit, quod gradu propior esset, neque in *Artesia* jus *representatoris* valeret. Cum sententia pro amita lata *Robertus* 1309. cecidisset, & postea quoque falla donatione conscriptâ nihil obtinisset, regi iratus ad *Anglicas* partes accessit, & belli fax atque tuba fuit, & posteri in tenuiori fortuna vivere. A *Mathilde* matre *Artesiam* habuit *Joanna* filia uxor *Philippi longi regis*: huic successit *Joanna* filia & uxor *Endis* *Odonis D. Burgundiæ*, quæ hereditatem in transmisit ad nepotem *Philippum* cognomine *Robortianum*. Post quem facta est successionem *Margareta* amita magna, *Joannæ II.* soror *Ludovici Com. Flandriæ* conjux; A matre dein *Artesiam* habuit *Ludovicus Milanus*, cujus filia *Margareta* omnem hereditatem patris & aviæ *Burgundiæ domini, Philippo audaci* nupta, *Maria* demum *Burgundicæ Maximilianus* uxor *Austriacæ* intulit. Eum quidem hîco addixit post mortem *Caroli Ludovicus XI.* (confer *Comin. L. 5. c. 11. & 15.*) Sed *Carolus IX.* 1490. *Maximiliano* reddidit. Juri quod in illam esse posset, renunciavit *Franciscus I.* in pactis *Madridensibus* art. 9. *Camerac.* art. 10. 11. *Creſpiacensibus*. art. 16. Demum pace 1659. paucis exceptis tota *Artesia Regi Galliæ* permissa est. Symbolum *Artesiarum* est scutum *lilis temerè sparsum* (vetus Francorum regum *de ruyâ*) *impositâ fasciolâ trifidâ rubcâ novem castellis aureis impressâ*; alii segmenta fasciolarum quatuor faciunt, & castellorum numerum *duodenarium*. Cæterum fuit primitus non *Artesiarum* sed *Roberti Artesii primi Comitis*, utpote regium scutum cum disceniculo. Dein, quod alibi etiam usavenit, principis tessera comitatus adhæsit: *Novem Castellis* designari ajunt undem *Castellanias Artesias*. Qui duodecim faciunt, *Blancæ Castellanzæ* matris castella addita opinantur. conf. c. 24. n. 33.
- Major pars Ad Gallios.**
- Tessera Artesiarum.**
- Burgundiæ comitatus.** §. LXV. *Burgundiæ Comitatus*, cujus in titulo proximus ordo, (alias *Liber Comitatus*) dicitur, *Franche Comté*, quod licet majestatem imperii coleret, multâ tamen libertate

bertate ei obediret) vetus *Sequanorum* sedes, inter Helvetios, Alfatiam, Lotharingiam, Campaniam, Burgundiam Ducatum & Bressiam sita est. Celebris eam rexit circa 1000. Comites ex Ott. Guilelmi posteris.
 Dux & Comes *Otto Guilelmus*, ex Italiae regibus *Adelberti* filius, *Berengarii II.* nepos. Huic succedere indirectè à lineâ filius *Raynaldus*, isti *Wilhelmus*, huic *Raynaldus* & post eum *Stephanus*, frater *Guidonis Archiepiscopi Viennensis*, qui dein Papa *Calixtus II.* appellatus est, & *Raymundi Comitis Gallicæ*, patris *Alfonsi Imper. Hispaniarum*, qui non vixit stirpis fator. *Raynaldo II.* successit filius *Guilelmus* cognomine *puer*, quem *Ligurinus* dicit: *antiqua veniens ab origine regum*, qui totum fere *Burgundiæ regnum* possedit, & 1126. à familiaribus occisus est. Successorem habuit patrum *Stephanum*, & hic filium *Raynaldum III.* qui etiam *Arclais regem* se dixit, & adversus *Conradum III.* Imperatorem, qui super eum supremam sibi autoritatem arrogabat, fortiter defendit. Hic filiam solum reliquit *Beatricem*, sub tutore *Guilelmo Com. Auxonæ*, qui eam uxorem conciliavit *Friderico Barbarossa Imperatori*: Hoc (non verò ut *Zypens*, *Henrico V.* Imperatore) genitus post alios *Otto*, quem pater *Comitem Burgundiæ* fecit. Hic filiam habuit iterum *Beatricem*, *Ottoni D. Meranii* nuptam, qui tamen non totam *Burgundiam*, sed aliqua solum circa *Vesontionem* & *Germaniæ* vicina possedit: cum reliqua *Stephanus*, *Stephani C. Auxonæ* & in *Burgundia* filius, *Guilelmo C. Matisconensis*, qui *Raynaldi* supra dicti frater fuit, nepos occupasset, & ab uxore *Cabillonensi* *Cabillonis* s. *Challonii* nomen suæ stirpis intulit: Ejus ex filio *Ioanne* nepos *Hugo Cabillonensis* duxit *Ottonis* illius *Meranii* filiam *Alsam*, quam ei nubere plures à statibus agre ferebant, sed res demum composita, atque ita controversiæ terminatæ: portò ille titulum & arma *Burgundiæ* propriis depositis assumpsit. Filius ejus fuit *Othobaldus*, qui ab uxore *Mathilde Artésie* comitatum obtinuit. Unde per eosdem hic *Burgundiæ comitatus* & *Artésius* ad *Austriacos* delapsus est. Vocatur *Comitatus Palatinus*. Lego autem primum *Comitem Palatinum* & regentem *Arclais* fuisse *Othobaldum*, *Friderici I.* Imperatoris filium, à quo hæc dignitas collata videri potest. Alibi tamen illum titulum etiam *Raynaldo III.* Comiti tributum vidi. Cæterum insignia *Burgundiæ* quod concernit, lego antiquum scutum fuisse rubrum impressum aquila argenteâ. Inde *Othoboni* *Friderici* filium patris iusu substituisse in parma *caelestina leonem aureum*. In eo verò labitur *Pailot*, quod id insigne domus *Suevicæ* s. *Hohenstauffæ* fuerit; id enim *leones tres nigros gradientes* in solo *aureo* constituunt. Inde cum *Alix comitissa Hugoni Cabillonio* nuberet, ordinis provinciæ legem huic tulisse dicuntur, ut præter *leonem scheidis* vel *plumbidibus aureis caruleam* parmam confereret. Quod nunc etiam symbolum comitatus servat.

§. LXVI. Interjecto *Tiroli* nomine post *Burgundiam* sequitur *Hannonia*, in Belgio inter *Brabantiam*, *Flandriam*, *Artésiam*, *Picardiam*, *Namurcum*, *Luxemburgum* & *Leodium* interceptus *Comitatus*. Ejus olim *Domini* ex *Ardennatum* familia, & legi *Gisberti Com. Mansuarie* atque *Ermingardæ Lotbario Augusto* natæ filium *Raginerum* Ducem *Hasbanie* & *Hainaci* s. *Hannoniæ* nominari, cui successit in *Com. Hainaci* *Raginerus II.* huic tertius, quem *Bruno Archiepiscopus Coloniae, D. Lotharingiæ*, expulit, sed filius *Raginerus IV.* comitatum recuperavit: hic pater fuit *Raginerus V.* avus *Richildis*, quæ *Balduino VI. seu pacifico Comiti Flandriæ* nupsit, & istum comitatum *Flandriæ* junxit. Filii à matre comitatum acceperunt *Arnolfus simplex* & *Balduinus I.* quos *Flandriæ* per injuriam exclusit patruus *Robertus Frisus*. *Balduino* successit eodem nomine *secundus*, huic tertius, isti quartus cognomine *animosus*, qui à *Margareta*, *Theodorici Alati* filia, uxore *Flandriam Hannoniæ* iterum junxit. Hoc natus *Balduinus*, qui ut & frater *Henricus Constantinopoleos Imperatores* fuerunt. *Balduino quinto* nata est *Margareta* demum sororis *Joannæ* hæres, quæ initio *Buchardo Avenensibus* Canonico *Insulano* nupsit, quod pro legitimo matrimonio non agnitum, dein uxor fuit *Guilelmi Borbonii, Dom. Dampetræ*. Qui ex hoc conjugio nati liberi *Guilelmus* & *Guido Flandriæ* *Comites* fuerunt, & reliquos profeverunt *Comites*. Qui verò ex *Buchardo* suscepti, licet illegitimi haberentur, in successionem tamen *Hannoniæ* motibus vitandis admitti sunt *Joannes* & *Balduinus*. Illo genitus *Joannes II.* à matre etiam *Hollandiæ* atque *Zeelandiæ* comes: Hoc *Guilelmus bonus*, pater *Guilelmi*, qui 1345. à *Frisiis* cæsus, & *Margareta*, quæ *Ludovico Bavaro Imperatori* nupsit, & *Hannoniam*, *Hollandiam* atque *Zeelandiam* attulit. Illâ genitus *Wilhelmus* & *Albertus*, hoc *Wilhelmus*, *Albertus* & *Joannes*, *Wilhelmus Jacoba*. Inter hanc & patrum *Joannem* pridem *Leodiensem Episcopum* contentionibus.

tiones ortæ. *Ioannes* etiam Hannoniam, Hollandiam & Seelandiam tanquam ad Imperium devolutas à *Sigismundo Imp.* feudo accepit. Sed ordines regionum repugnant, quod nec feuda imperii sint, nec ad solos masculos restricta. Inde 1419. pace *Worcum*: inita nepti Hannoniam reliquit, reliqua servavit sibi. *Jacoba* quater nupta, (sed ultimum connubiale fœdus cum *Francone Borfolio* nullum declaratum) non nisi ex hoc liberos genuit. Unde à *Philippo bono D. Burgundia* amitino, qui *Margaritam* Alberti Bavari filiam matrem habuerat, in potestatem redacta, eique servata annua pensione ditiones omnes cedere est coacta. Ad *Burgundiam* semel delatus domum comitatus, in ea & *Austriacâ* hæctenus hæsit. Porro eum à *DEO* duntaxat & *Sole* haberi jactatur: unde apud *Zyp. hist. Cass. obstr.* p. 138. ex *Bonzio* distichon:

*Solus ab hac tellure Deus, nutu astra gubernans,
Lucidus & Titan jus sibi jure petunt.*

Ætymologia vetera. Vetustum symbolum comitatus dicitur fuisse scutum *ternis aureis & sabuleis cantheriis exaratum*: vel juxta alios *aureum tribus cantheris atris interstinctum*. Dein assumptus clypeus ex *Flandrica & Hollandica* tessera quadripartitus: Si tamen quod comitatus fuit, scutum ipsi comitatui asserere licet. *Sibmacheri* *Wapenb.* P. I. p. 6. simpliciter attribuit Hannoniæ *leonem nigrum in scuto aureo*. Apex est coronatæ galæ impositus pileus acuminatus minio & argento fasciatus & pennis galli gallinaci nigris fastigiatus.

Hollandia. §. LXVII. *Hollandia* comitatus ex regni *Frisici* ruina natus, *Zeelandia*, *Brabantia*, *Geldria*, *Ultrajecto*, *Frisia* & *Mari* includitur, olim non incelebris, hodie verò celeberrimus. Comites ejus derivant à *Theodorico*, cui *Ludovicus* frater *Caroli Calvi* 874.

Ætymologia vetera. Wasdam concesserit. Ab eo quarto gradu distat *Arnolfus*, *Ostionis II. Imperatoris* gener, *Theodoricus IV.* Ducis *Frisiæ & Hollandiæ* atque *Segfridi I. Sicconis*, à quo *Brederodii* descendunt, pater: ab illo *Theodorico IV.* iterum quarto gradu descendit *Theodoricus VI.* comes: à cujus filio *Ostione* comites veteres *Bentheimii* derivantur, ex majori autem *Florentio* & *Ada* Scotica nati *Theodoricus VII.* cujus filia, *Adelheidis* *Henrico* *Gelrico* nupsit, *Ada* autem *Ludovico Lossensi*, sed invitis ordinibus, unde à patruo 1203. excluda est, & *Guilelmus prius Frisia*, dein nepte ejecta *Hollandia* comes, hoc *Florentius IV.*

natus est, pater *Adelheidis* *Joanni C. Hannoniæ* nuptæ, atque *Guilelmus*, qui ad *Romani imperii* axioma electus sed 1256. cæsus est, pater *Florentii V.* & *Ioannis* avus, quorum mortibus 1296. & 1299. stirpis mascula defecit: & successio delata est ad *Joannem II. C. Hannoniæ*, *Adelheidis* filium; mansit etiam in filio & nepote, quo mortuo soror *Margareta*

Bavaros. una cum *Hannonia* *Hollandiam* marito *Ludovico Barvaro Imperatori* attulit. Qua ratione dein ad *Burgundos* devenerit tota illa *Bavarica* successio, vidimus §. preced. Quæ enim de *Hannonia* dicta, de *Hollandia* pariter accipienda sunt. Denum superiori seculo cum pluribus provinciis tyrannide *Albani* & bellis secutis irritata obsequium *Hispanicum* excussit, & *Reipublicæ* novæ, licet non prima, potentissima tamen, provincia est, & libertate sua fruitur. Symbolum *Hollandiæ* fuit ab antiquo, in palma aurea leo rubeus, lingua & falcibus caruleis, aliqui addunt coronam nigram. Apex est emines ex corona

Austrios. *Zeelandia.* nata galea cauda p. *vovms*. Quod de *Hollandia* dictum, idem de *Seelandia*, quam vicinæ insulæ constituunt, intelligendum est, eosdem enim cum ista Dominos habuit. Designatur clypeo bipartito, in cujus superiori parte aurea leo rubeus emergit, ex inferiori fluctibus argenteis & caruleis distincta. Apicem constituunt ex galea coronata expansæ ala nigræ, quarum utraque scuto *Zeelandico* imprimitur. vide *Sibmach. Wapenb.* 2. p. 15.

Namurcum. §. LXVIII. Jam *Namurcum* in titulo nos vocat, provincia non adeo ampla, inter Hannoniam, *Lucenburghum*, *Leodium* & *Brabantiam* sita, & à capitali urbe nomen fortita. Comitum ejus primum lego *Berengarium*, cui uxor fuit *Rainerii* ex *Albrada Carolina* filia; Nepos horum *Albertus Ermengardam* duxit, *Caroli* ex *Carolinis* Ducis *Lotharingiæ* filiam, quæ marito *Thenense* Dominium attulit: his natus *Albertus II.* hoc *tertius*, isto *Godfredus*, qui præter alios liberos genuit *Henricum cæcum* & *Aleidem* dictam *Ermesindim*. Hæc nupsit *Balduino III.* Hannoniæ Comitum ex *Flandris*. Unde vivo adhuc *Henrico* filius ejus *Balduinus IV.* *Namurcum* invasit. *Henricus*, qui 1191. decessit, filiam reliquit *Ermesindim* *Theobaldo Barrensi*, & dein *Watrano C. Lumburgensi* nuptam: quæ de comitatu cum *Balduino V.* Hannonio 1199. transegit, ut & altera vice 1222. & 1246. mortua est. *Philippus* etiam & *Ioannes* fratres *Balduini V.* titulum *Namurci*

comitum

Brabantos. quod Duci Brabantiae quam Leodiensibus plus faveret. Inde Dux Brabantiae eam ac-
 Burgundos. quisivit. Demum ad Burgundos & Austriacos delata est. In illis Philippus Bonus eam
 Austrios. separatim possedit atque titulis iniecit, ut in eundem statum rediret, quo fuerat ante
 Bertholdorum familiam, Brabantiae vicina non subdita, suaeque potestatis. In his
 Fit comi-
 tatus. Dominium Maximilianus I. anno 1494. in comitatum perpetuum atque nobilem ere-
 xit. Ast uti videmus non comites sed Domini Mechliniae Reges vocari amant.
 Rationem Zyp. hiat. Cassan. obsir. pag. 154. conjicit: Quod postquam Mechliniam in ma-
 num Ducis Brabantiae redit, & summo jure possideri cepit, instar Brabantiae, etiam ab Im-
 perio tacite subducta est: id quo minus viderentur principes agnoscere, existimem noluisse
 se beneficium Imperatorum urbi concessum mutato titulo ostentare. Nunc Archiepiscopa-
 tu & supremo Belgii Hispanici senatu incluta urbs est. Insignia fuere scutum au-
 reum tribus palis rubris exaratum, (verbis Maximil. apud Zypeum scutum divisioni-
 bus citimis, lege citrinis, & rubris secundum longum interjectis) sed beneficio Impe-
 ratoris accessit scutulium cum aquila imperiali, palis impositum. Pali ab antiquis Domi-
 nis asciti adhaerere Dominio. Loco auri argento solum pingit Desferr. Spiegel der
 Ehren. p. 874.

Ultraj-
 cum.
 Episcopi.

§. LXXIII. Ultrajectum Mechliniam excipit, & quae Belgicarum provinciarum
 titulos claudunt Transsilvania atque Graevinga. Ultrajectum Episcopatus titulo incluta
 fuit à Caroli Martelli aetate. Primus numerat Willebrodus Batavorum, Frisiorum,
 Saxonum, & Slavorum Apostolus habitus. Inde Episcoporum opes & potentia mul-
 torum Imperatorum aliorumque principum liberalitate, & regionum, unde barba-
 ros & tyrannos expulerant, accessione eorumque crevit, ut Dominatum Trajecten-
 sem Bochius (hyperbolicè, judice Zypeo, nisi ad veteres regulos respiciatur) regni
 haud exigui amplitudinem exaequare crederet: in primis verò Transsilvania & Graevinga
 in potestate Episcoporum fuere. Demum Henricus Palatinus I. Bavarus Philippi
 Electoris filius, cum adversus Carolum Geldrum sui tuendi impos esset, Carolo V. Im-
 peratori ditiones concessit. Verba diplomatis ex Zypeo pag. 158. ita habent: Quoniam
 Carolus Geldriae Dux nullo jure nullaque legitima de causa urbem Ultrajectinam occupa-
 vit, ac ex ea bellum antistiti Henrico Bavaro intulit, occupataque oppido Rhena, arce
 Horstia, ac Ema universam Ultrajectinam ad gravissimarum exactionum solutionem cõ-
 gis, nullo in recusantes, sive profani, sive sacri Ordinis, homines severitia nec calamitatis
 genere omisso, ad eum ut universam tandem provinciam subegisset, nisi Caroli V. Caesaris Du-
 ces obstetissent, ac pedite equiteque abducto, Geldrum repressissent: ne rursum in eadem
 recideremus calamitates ac aliqua ratione Casari de factis hujus belli causa sum-
 ptibus satisficeret, communi consilio liberaque voluntate consentimus, ac tenore
 presentium consentimus, Henricus Bavarus Antistes noster Casari Carolo tan-
 quam Brabantiae Duci, & Hollandiae Comiti, pro se suisque successoribus utriusque
 sexus legitimis liberis cedat, inque perpetuam possessionem tradat urbem Ultrajectum,
 Amersfortium, Rhinam, Wicam, reliquaque oppida, arces, castella ac munitiones, pro-
 vincia, agrique Ultrajectini, cum omni apparatu bellico, pagis, villis, proventus, cum
 jurisdictione summa, media, infima, mixta, ac denique universum absolutumque profane
 jurisdictionis Imperium, ea ratione ac modo, quo id praecedentes Antistites supra nongentos
 possedere, retereque annos, ac ut absolutum decet Dominum Principemque cum universo
 Nedersicht (nempè Overfichtii, id est, Transsilvani dudum ante in Januario se tradide-
 rant) nihil inde excipientes, praeter sacram jurisdictionem, ac annuos ejus proventus, qui
 Antistiti ejusque successoribus in sempiternum sarti recti manebunt: quemadmodum Cu-
 ria Episcopalis, quae est in urbe Ultrajecto, ac altera Antistite digna in hac provincia quam
 elegit. Adhaec Casar Carolus Antistiti Henrico Bavaro singulis numerabit ad vitam annis
 duo millia florenorum, donec tot ei sacerdotia procurarit, quae dictam in singulos annos
 summam consciant, eaq. in perpetuum Episcopatus redditibus adjungi curarit. Supplicantes
 & orantes Romanum Pontificem, hac omnia sua auctoritate approbare, confirmare, rursus ha-
 bere dignetur. Hac primum à quinq. Canonicorum collegiis, deinde ab Abbatibus, tum ab urbis
 Senatu, ac nobilibus fuere subsignata, sigillisq. munita, ac tandem anno sequenti à Papa Cle-
 mente VII. 13. Kal. Septemb. confirmata. Antistes ergò, inquit Haræus, sua renunciatione
 literas 12. Octob. hujus anni consignavit, & Casari legato Antonio Lalaino Comiti Hoch-
 stratano die 13. Kal. Novembr. solemniter tradidit, ac postero die populus Ultrajectinus
 Casari sacramentum dixit, hinc 3. Nonas Novemb. Amersfortii, & non multo post etiam
 Wicani,

Wicani & Rhenani. Ante hos scotum *Transsalani* à Carolo V. stipulati sunt, ut iis privilegia ac immunitates veteres sarræ tectæ manerent, iudiciis conveteris uterentur, bellum illis à quocunque illatum Cæsar ejusque successores suis sumptibus propulsarent. *Græningam* cum Frisia *Alberto Saxoni Maximiliano* regendam concesserat, inprimis quia factionibus *Schieringerorum & Vercooperorum* scindi cæpisset: Verum resistere Alberto, & licet aliquoties fracti jugum subire detrectarunt. Demum maluerunt *Ezardo Frisia Orientalis* seu *Embdanæ Comiti* 1506. imperium urbis committere, ut in Saxonum potestatem non delabi pateretur. Ezardus ob hoc proscriptus & armis petitus, urbis patrocinium deserere coactus est. Itaque cum conditiones deditiois probare nollent Saxones, Græningenses alium patronum sumere *Carolum Ezmondanum Gælarie Ducem* satis potentem, à quo in fidem coronæ *Franciæ* impulsi sunt. Demum 1521. cum crescentem viderent potentiam Austriorum, ad *Carolum V.* obsequium redierunt. (confer *Thuan. L. 109. p. 1393.*) Cæterum omnes hæ tres provinciæ nostro tempore Rempublicam Batavicam cum reliquis constituunt, subtractæ potestati Hispanicæ. Quod testeras scutarias attinet, *Brianzille seu d'arm. Vltrajecto* tribuit clypeum diagonaliter sectum ex minio & argento. *Sibmach. P. I. p. 10.* verisimilius clypeum *transverse* secat auro & cocco, atque inscribit *crucem variatis ad illam sectionem coloribus.* Sed rectius *Desterr. Ehrensp.* cui numismata conveniunt, parmam *quadripertitam* constituit, cujus areola prima & quarta *cruce,* duæ reliquæ singulis *leonibus* insigniuntur. Galeæ autem diadema tortile & ex theca cruce insignita cauda pavonina imponitur. *Transsalania* autem *leoni rubeo* in parma aurea inducit aut supponit *fasciam undosam cyaneam;* quod *discerniculum* putant leoni Hollandico adjectum. *Græninga* scutum imperiale aquila, pectori *parmula Austriacæ* imposita, gestat.

§. LXXIV. Titulos claudit ille, qui *Dominatorem in Asia & Africa* regem nominat, qui ex Lusitanico adicius videtur, unde de eo agitur in capite de Portugallia. Quod eos concernit, quos à Sammarthano in præsentis regis elogio additos notavimus, *Barcinonis* comitatus notari meretur. De hoc jam occupavimus dicere §. 10. unde non nisi pauca addimus: Videlicet comites *Barcinonis* (quæ Catalonia metropolis est) derivari à *Godofredo f. Guifredo p. Iose* Balduini Flandri genero, qui primus paulatim præfecturam in proprietatem mutavit, & 914. obiit: successere posteri initio ex *Mitrono f. Guifredo,* dem ex altero filio *Seniofredo f. Suerio Com. Vrgelitano* minori filio, nam hoc natus *Borrellus,* Mitonis filio *Seniofredo* 967. extincto, in *Barcinonis comitatu* successit, excluso istius fratre *Oliva* cogn. *Capreta C. Besalun & Ceritaniæ,* quod in horum comitatu gubernatione male se gessisset. *Borrellus* transmisit successorem ad posteros, in quibus quod *audivimus Raymundus Berengarius* ab uxore *Petronella* regnum Aragoniæ familiæ intulit, palos autem suos clypeo regio inferuit. Quod à rege recentius reliquis insertus hic titulus, forte ex eo est, quia Catalonia ad Francos respiciente jus in dubium vocari ceperat, cui asserendo titulis solemnibus restitui videbatur, nam §. 46. & 47. vidimus, *Ferdinandum Catholicum & Carolum V.* ubi prolixiori formula uti lubuit, vocabulum illud etiam solenne fuisse. De prætensione Francorum in *Barcinonem & Catalonia* §. 13. actum est.

§. LXXV. *Biscainæ* f. *Vizcainæ* succedit nomen, quod etiam in *Ferdinandi Catholici* elogis legitur. Hæc *Cantabrorum* veterum sedes fuit, qui bellicosissimi habitus, & demum ab *Augusto Agrippæ* ope subacti sunt. Unde nunc quoque præ aliis Hispanis majori gaudent libertate & immunitate. Conf. *Hub. Thom. Leod. vit. Frid. II. Pal. l. 2. p. 26.* Eam ab anno circiter 870. rexere peculiare Domini, *Lupi f. Lopez* de *Haro,* do. nec circa 1298. *Didaco Lupi* filio *Haro* extincto *Biscainæ,* eoque magnis motibus jactata, ad *Sanctium Regem* devoluta. *Marian. l. 14. c. 12.* Sed iterum principio seculi decimi quarti controversiana de illo principatu inter *Didacum Harum & Joannem* regis, qui tum vivebat, *Ferdinandi IV. patrui,* cui rex istum promiserat. *Vallisoleti* pro Joanne pronunciatum, sed executio in aliud dilata tempus. Demum ita transactum, ut penes *Didacum Harum* esset principatus dum viveret, inde Joanni redderetur. *Didacus* in bello *Granatenti* extinctus est, atque ita ad *Mariam* Joannis uxorem successio delata. vid. *Marian. l. 15. cap. 7. 8. 9.* Ea natus *Joannes Curvus* f. *Cocles Biscainæ Comes* pater *Mariæ,* quæ *Joanni Munioni L. Nunez de Lara* agnato ex *Cerdanis* nupit, & filiam

Traditum
Carolo V.
Transsala-
nia.
Græninga
ad Saxones

Embdanos.

Carolum
Gelicum.

Carolus V.

Eorum
lymbola.

Dominatorem
Asia
& Africa
titulus.

Barcinoni
Com.

Successio
comitum.

Titulus.

Biscainæ.

Lupi
de
Haro.

atque heredem habuit *Joannam*, Tello Alfonsi XI. filio nuptam. *Tellus* 1370. Idib. Octobr. vita excessit. Unde defuncti principatus *Lara* atque *Biscaia* Joanni Regis filio à patre Henrico datus, in regum ditione stabili possessione hucusque mansit. *Marian.* l. 17. c. 15. Scuto *Biscaja* utitur *argenteo*, insignito *arbore viridi*, quam transeunt *duo lupi gradientes rubei*. *Luporum* figura alludere videtur ad dynastias *Lupos* s. *Lopezios*: arbor forte saltuosam provinciam designat. *Biscaia* aliqui annumerant *Guipuscoam* s. *Ipuscoam* provinciam, cujus tessera est scutum *caruleum* 12. *machinis bellicis aureis* insignitum, ob Engolismensem Ducem obsidione *Pompelenensi* depulsam, vide *Linn. Jur. publ.* 6, 6, 19.

Guipuscoa.

Molina.

Quomodo ad regem aliquoties rediit.

§. LXXVI. Sequitur *Molina* mentio. Hujus (quæ civitas est Castiliæ versus Aragoniam, unde tractui montano nomen *Sierra Molina*) titulum lego attributum *Alfonsi IX. R. Legionis & Berengariæ* reginæ Castiliæ filio *Alfonso*, inde dicto *Infanti Molinae*. Hujus filia *Maria Sancto IV. Regi Castiliæ* nupsit 1282. Inde *Isabella* Joannis Laræ junioris uxore defunctæ *Molina* principatus jure propinquitatis ad regem rediit, ob quod tamen *Joannes Lara* tumultuari cepit. Confer *Marian.* l. 14. cap. 16. Post hæc *Molina* cum *Soria* celeberrimo Franciæ Conestabili *Bertrando Guesclino* ab *Henrico II. Rege* 1371. sub nomine *Ducatus*, loco comitatum *Tristamaræ & Sarriæ*, 1366. concessorum, præmio virtutis & meritorum in Henrico bello adversus fratrem *Petrum* crudelem præfitorum, concessa est: Sed cum in Franciam *Bertrandus* rediret, vendidit iterum *Molinam* eidem regi 15000. scutorum. Inde *Joannes I. Castiliæ Rex* *Molinam* filio *Henrico III.* concessit, qui cum patri in regno successisset, hic *ducatus* sub nomine domini ad regnum rediit. Confer *Sammarth. l'Est. de l'Esp. pag.* 224. 225.

Athenarum & Neopatriæ ducatus. Penes Villeharduinos. Biennenses. Engbianos. Lucemburgios. Siculos reges.

§. LXXVII. Videamus jam titulum Ducum *Athenarum & Neopatriæ*. Hunc principatum lego primum in familia *Villeharduina*, ex qua *Guilhelmus* marescallus Campaniæ expeditionis Constantinopolitanæ historiam scripsit, ejusque ex fratre *Joanne* nepos *Godofredus Morea & Achajæ princeps* fuit. Inde *Hugo Comes Brenna*, qui *Joannem* regem Hierosolymorum patrum habuit, uxorem duxit *helenam Guilelmi Villeharduini Ducis Athenarum & principis Achajæ* filiam, unde natus *Gualtherus Dux Athenarum*, pater *Gualtheri Ducis & Isabellæ*, ille 1356. sine prole Pictaviensi prælio periiit. Hæcheres fratris *Gualtherio Dn. Engiano* nupsit, & titulum *Ducis* attulit, unde natus *Sigerus Dux*, qui 1368. decessit: Fratres ejus *Ludovico* nata *Margaretæ Joanni Lucemburgio* nupta, prætentiones illius domus attulit. Sed jam à seculo fere non nisi in titulo & prætentione jus constabat illorum, qui *Athenarum Duces* vocari amabant. Nam 1282. vespere *Siculis* sub Aragoniorum potestatem ille etiam principatus delapsus erat. Cæterum primus à *Siculis* regibus *Fridericus III. Rex* titulum usurpavit, atque posteris tradidit; Eo autem donatus erat 1355. à *Ludovico* Rege fratre, postquam *Fridericus Dux Joannis Ducis* filius eo anno vivis excessisset. *Joannes* autem à fratre *Wilhelmo* ducatus obtinuerat, qui 1338. vivis excessit, & fratrem successorem habuit. Confer *indic. rer. Aragon. ad ann.* 1338. 1348. 1355. Inde 1377. cum *Fridericus Rex* filiam *Mariam* reliquisset heredem, præfecti arcium *Athenarum & Neopatriæ* ducesque, atque earum ditionum procuratores militaresque manus *Friderico Sicilia R. vita functo & femina vacuæ regni possessionis* herede, cum de principatu inter *Mariam & Aragoniæ regem* ejus avum controversia orta esset, à *Maria & ejus regni Procuratoribus* deficiunt, & regi se addicunt: vexilla insignaque regni *Aragonum principum Athenarum* arce extolluntur. Uti *Surit. indic. R. Arag. ann.* 1377. In *Journal des Scav. de 25. Febr.* 1675. ex *Guillelmi Athen. refertur Comitissa Stampensis*, quæ 1489. Senis mortua hunc titulum gesserit. Credo aut errorem aut *miscegeniam* typographi subesse: & intelligi *Joannem* s. *Rudolphi Com. Eufii & Guinesii*, uxorem primam *Gualtheri Brennesis*, & dein *Ludovici Eburonici Comitiss Stampensis*, quæ 1389. mortua est, & à priori marito titulo illo uti potuit. Cæterum *Athenarum* urbs 1455. à *Mahomete II.* subacta & in Turcicam servitutem redacta est, sub qua nuncietiam gemit.

Orifiani & Gorbiani Marchion.

§. LXXVIII. Jam *Orifiani & Gotiani* in *Sardinia Marchionatus* lustrandi. Memorant verò *indices R. Arag. ad ann.* 1338. à Rege Aragoniæ *Petri Arborensis* judicis fratrem *Gorbiani* comitatus titulo cohonestatum. 1377. Cum *Valor Ligius Arborensis* propinquitate conjunctus regi se addidisset, *Gorbianum* & alia opida *Arborensis* ditionis illi attribuuntur. *Indic. R. Arag. illo anno.* Inde 1410. *Petrus Torrellias Orifianum* urbem

urbem & ejus urbis ditionem *Marchionatus* cognomine, & *Gothiani* comitatum *Leonardo Cubello* posterisque ejus regio mandato ingenti pretio addixit (*indic. rer. Arag.*) demum cum *Leonardo Alagona M. Orisani* 1478. res turbasset in Sardinia, *Ferdinandus* hunc principatum & *Gothianum* ei ademit, atque regis titulis inferuit. *Desterr. Spiegel der Ehren.* 6, 10. p. 120.

§. LXXIX. In titulis *Ferdinandi* & *Isabellæ* nihil reperitur, cujus non in prioribus essent vestigia, præter *Ruscinonem* & *Cerdaniam*. Sed de *Ruscinonensi* comitatu seu *Rouffillon* jam supra §. 14. egimus, tanquam *Aragonæ* coronæ membro. Quod *Cerdaniam* attinet, (unde adhuc *Puggerdas* nomen,) à *Ceritanis* veteribus nomen habet. *Cerdania* & *Ceritania*. Primum legi, qui titulo *Comitis Escaloni* & *Ceritaniæ* usus est, *Olivam* cogn. *Capretani* *Myronis* *Comitis Barcinonensis* filium, quo nati *Bernardus Taliæ ferreus* *Comes Betaluni*, & *Guisfredus* *Comes Ceritanæ*, factor reliquorum, in quibus *Wilhelmus Jordanus* & *Bernhardus VVilhelmus* *Comites*, cum ille ad *Tripolim* 1103. cecidisset, hic 1117. sine liberis defecisset, *Raymundum Barcinonensem* agnatum habuere heredem. Confer *Æl. Ant. Nebriss. rer. Hispan. Dec. 2. l. 3. c. 1. 2.*

§. LXXX. Superest ut, quos prolixior illa titulorum *Caroli V.* farrago prioribus addit, examinemus. *Imperatoris Romani* & *Germaniæ* regis elogium personale fuit, & ex dignitate electitia. *Hungariæ*, *Dalmatiæ*, *Croatiæ* regna frater *Caroli Quinti Ferdinandus* uxorio titulo tenuit, & ad posteros transmisit: *Carolus* verò non alio jure illis titulis usus est, quam ob successionem *Siculam*. Ex quo enim à *Maria* uxore, *Stephani Regis Ungariæ* filia, *Carolus II.* *Andinus* *Rex Siciliæ* regni istius jus familiæ intulerat, licet illud in alias dein migraverit familias electione & suffragiis, à *Neapolitans* tamen regibus, atque adeo etiam à *Joanna II.* à qua adoptatus *Alfonfus Aragonius*, tituli retenti sunt. *Algeron* vitiosè scriptum credo pro *Algarbia*, cum non solum locus nullus isto nomine mihi sit notus, verum etiam ordo titulorum pro illa faciat. Ita & quæ infra legitur *Territania*, *Ceritania* videtur legenda: & *Molina* pro *Monia*. *Styria*, *Carinthia*, *Carniola*, *Wirtembergiæ Ducatus*, *Comitatus Pfirretarum* & *Kyburgi*, *Landgraviatus Alsatiæ*, *Marchionatus Burgovis*, *Domina Vinidorum Marchiæ* & *Portenaviæ* ex *Austriaca* sunt successione: sed quia *Ferdinando* & ejus posteris concessi, à *Caroli* posteris jam omittuntur; seu malis ea *Austria*, *Habsburgi*, *Tirolis* & *Sueviæ* nominibus simul comprehendendi. *Territania* *Monia* *vitiosè videtur scripta*.

§. LXXXI. *Calabria*, *Catalonia*, *Asturia*, *Tripolis* nomina restant. Secundum *Barcinonis* nomine poterat comprehensum videri: de quo §. 10. & 74. Primum designat provinciam extremam *Italiæ* atque ita *Neapolitani* regni, quam *Carolus Andinus* cum reliquo regno occupavit, cumque dein ea cum *Apulia* & *Sicilia* pro *Conradino* se declarasset, hoc capto & supplicio affecto in potestate retinuit. Inde eam habuit *Robertus* filius, & vivo patre filius *Carolus* pater *Joannæ*, quæ ex primo marito *Andrea Ungaro* *Cerolom Robertum* *Ducem Calabriæ* genuit, sed brevis ævi. Inde cum *Ludovicum Andinum* adoptasset, ad hunc *Calabria* titulus delapsus est, & ad posteros transmissus. Unde *Renati* regis filius *Joannes* & nepotes *Joannes* atque *Nicolaus* illo usi titulo. Vicissim ex *Aragonis* *Friderici* regis regno pulsi filius *Ferdinandus* eodem elogio usus est. *Ferdinandus* autem *Catholicus* universium regnum in potestate redegit. *Calabriæ* ipsi *δῆγμα* assignant in *argentea* parma *crucem patibulatam nigram*. *Asturia* *Hispaniæ* provincia est ad mare sita, *Gallæcia*, *Biscania* & *Castilia* inclusa, in *Ovetanam* & *Santillanensem* distincta. Hæc verò reliqua *Hispania* fere à *Mauris* occupata receptaculum reiciuarum fuit, & ibi primum regnum *Ovetanum* conditum est, unde dein *Legionense* & ex hoc *Castellanum* orta sunt. Verum filiarum splendorem matrem pene obscuravit, ut ne nomine quidem regiam dignitatem tueatur.

§. LXXXII. *Tripolis* sola superest, quæ titulum claudit. Ea *Barbarica* ad distinctionem alterius *Syriacæ* (*di Soria*) appellari solet. Qua ratione ad *Hispanos* delata sit *Thuani* verbis exprimere malo. L. 7. p. 356. Ab eo tempore, quo videlicet veteri urbe diruta *Afri* altam considerere, *Tripolis* sub *Tunetanis* regibus semper fuit, aut eorum præfectis aliquando, ut sit, rebellantibus; donec *Petrus Navarrus*, qui postea signa nostræ secutus est, *Bugia* capta anno hujus seculi x. pestilentia in urbe grassante, ut suorum salutem consuleret,

leret, Didacum Valentinum Neapolim misit cum duobus navigiis, quibus DCCC. milites portabantur, ipse cum exercitu, qui erat XVCIO. hominum Cosyram venit, & ibi accepto à Valentino commeatu ac munitionibus in Africam transmittit, atque auctore Vionello Veneto, qui quod frequens Venetis cum Tripolitanis commercium intercedebat, situs ac loci valde peritus erat, urbem aggreditur, repulsisque oppidanis ac milite in terram exposito, eam tandem expugnat, occisis XVCIO. Maurorum & captis amplius XV CIO. in iisque urbis regulo cum conjugibus & liberis, qui in Siciliam sub custodia ablegatus est, ac postea Caesaris beneficio libertati restitutus. Capta urbe ac magna ex parte destructa castrum vetus servatum est, & aliud novum juxta portum institutum, utrumque à Casare presidio imposito eo usque custoditum, donec Rhodo à Solimanno ante XXXVIII. annos captâ, & inde Hierosolymitanis equitibus ejectâ, Caesar eis Melitam attribuit, & Tripolim, qua ab ea haut amplius CCLV. passuum millibus abest, una tuendam commisit. Ibidem recenset, quæ ratione à Turcis recepta sit 1551.

Præsentio
Hispanica
in Britan-
niam.

Hujus qui
omni tem-
porere-
gores.

§. LXXXIII. Satis diu nos tenuere tituli, & quidem hic subsistere possemus, nisi unicum nos remoretur, quod videlicet *Britannia Arcemica* etiam præsentionem Hispania sibi afferuerit, licet nec insignibus nec titulis solennibus addere lubuerit. De ea verò, quæ lectori scitu jucunda credimus, age exponamus. Necessarii autem est, ut quibus semper rectoribus paruerit paucis repetamus. Eam ergo olim regibus propriis paruisse fama est. Eandem in potestatem regum Franciæ venisse victoriâ Clodovæi traditur, quamvis post hæc etiam alii regum faciant mentionem, quos, nisi quod aliqui rebelles titulum hunc rapuere, rectius Comites dicas, autoritate regum sua regentes. Inter comites Redonenses & Namnetenses de principatu diu fuit contentio, armis etiam acta, donec tandem Bertha Namnetensis Alano nigro ex Redonensibus Richmondæ Comiti eum adferret: horum neptis fuit Constanza Godofredo Com. Andino, Ranulfo Cestrio, ac demum Guidoni Thoarsii nupta. Primus ex primo matrimonio succellit Arturus Andinus: sed huic patrii fraude extincto, soror uterina Alis Thoarsia Petri Comitis Drocentis, ex regio sanguine, uxor. Ita in regia domo per Petri posteros, cum primum promiscue Comitum & Ducum titulus adhiberetur, ex quibus posterior tandem manit, continuata est successio; non tamen sine controversia inter Carolum Blesensem Guidonis Britanni Pentheuri generum favore regis Galliæ subnixum, & Joannem Britannum Montfortium Guidonis fratrem ejusque filium, ab Angliis adjutos. Vicere Montfortii, & ducatum retinere, donec ultimus Franciscus II. morte sua 1488. masculam totam progeniem terminaret. Hæres fuit filia Anna, quæ Carolo IX. & dein Ludovico XII. hujus verò filia Claudia Franciscus I. nuptæ iterum regnatrici lineæ regis principatum doti intulerunt, in qua hucusque ille hæsit. Confer August. du Pas hist. Brit. ann. Argenté. Sammarth. hist. geneal. Dom. reg. L. 35. Præterdit verò Ducatum sibi deberi Rex Hispaniæ, apud Chifflet. Vindic. Hispan. c. 8. p. 74. 75. Zypæum hist. Cass. obsér. L. 1. c. 17. p. 175. & L. 2. c. 11. p. 215. (qui tamen Isabellæ morte ad Sabaudum jus relapsum fatetur.)

Funda-
menta Hi-
spanorum.
Anna Bri-
tannica
Maximi-
liani I.
sponsa per
injuriam
crepta à
Car. VIII.
Responso
Gallorum.

Allegari possent tundamenta: 1. Anna hæres Francisci II. Maximiliano I. Imper. legitime desponsata, per Joh. Cabillonium princ. Arusionis & Wolsz. Polheimium, sed per injuriam dein à Carolo IX. qui eam duxit, erepta. Conf. Comin. L. 7. c. 3. Ferron. L. 1. ubi qua ratione puellæ, ut à data fide resiliat, persvasum, nec minus de procerum, certum Ducem desiderantium, stremitu legi potest.

Resp. Galli. 1. Saltem jus ex matrimonio non completo, nullum nancisci potuere Austriaci. 2. Matrimonium contra leges regni, quæ regium consensum requirunt, factum, non subsistere potuit. Confer Limu. Not. Fr. 1. 8. pag. 224. seq. 3. Pace facta, quicquid ratione Annæ prætendi poterat juris, extinctum est. 4. Si etiam prius matrimonium cum Carolo VIII. illegitimum fuisset, Ludovico XII. deinceps nupta, jus principatus integrum attulit, & ad posteros transmisit.

Jus Isabel-
læ Claræ
Eugeniz,
à matre
Isabella
Francæ.

2. À Claudia matre jus principatus ad filium Henricum II. devenit, ab hoc ad liberos iterum transmissum, in quibus, cum masculi extincti, saltem post Margareta mortem, quæ Britanniam tenuit (Zyp. 1. 10. pag. 70.) major filia Isabella regi Hispaniæ Philippo II. nupta, aut ejus liberi, jus merito sibi vindicarunt: inprimis Isabella Clara Eugenia, Isabellæ filia, & repræsentationis jure in Britanniam recepto ejus vices sustinens, quæ ob hoc cum marito Alberto in curia Parisiensi litem movit Ludovico XIII. Sed hæc quoque

quoque sine liberis mortua, heredem vel ex testamento *Philippum IV.* vel ab intestato *Sabaudos* habere debuit. Sic jam 1596. per *Mercurianam* factionem infanti principatus destinabatur apud *Thuan.* L. 117. p. 353. Refutatur in Anonymi *Memoires & instructions pour servir dans les negociat. concernant les droits du Roy de Fr.* p. 105 seq.

Huic iterum obvertitur. 1. *Vno* Britannia facta 1532. à *Francisco I.* tanquam tutore consensu statutum, ut nunquam postea à corona alienaretur. *Thuan.* L. 16. p. 754. Confer de *ca. Argenté hist. Britann.* L. 12. c. 70. Eandem unionem multis actibus confirmavit *Henricus II.* erecto Parlamento & officialibus Ducalibus suppressis, unde *Henricus II.* & successores nunquam usi titulo *Ducum Britannia* etiam in literis provinciam respicientibus. Adeò *Henricus* nunquam possedit Britanniam ut privatum, sed ut coronæ Domanium. 2. *Elisabetha I.* *Isabella* omni successioni paternæ renunciavit in pace *Castell. Camerac.* 1559. n. 29. Sed & filia tanquam extranea successioni incapax est, lege (albinagii) regni eam excludente. vide *Limn. Not. Franc.* 2. 7. p. 493.

3. *Margareta* sola *Henrico II.* superstes soror non tenuit principatum: cum tamen ob vitium peregrinitatis exclusa Hispanica infante, si successio in Britannia ulterius habuisset locum, *Margareta* ducatum obtinere debuisset. Ab ea verò lapsurus erat ad regem ex testamento.

4. Ex lege regni, quæ regi obtingunt, regno uniuntur. *Limn. Not. Franc.* 1. 8. pag. 173. 216. 221. Et saltem *Henricus I.* quod jure materno habebat, tenebatur regno jungere.

• Excipitur ad hæc. 1. Legibus his præjudicium tertio creati nequit. 2. Sunt exempla contraria, *Navarræ*, *Burgundiæ* comitatus, & alia. Certe eam legem ne reges quidem semper agnoscere voluerunt. Exceptio.

5. *Domus Pentheuriæ* jura, nixa *Philippi Valesii* sententia 1341. Confluentibus pro *Blesensibus* contra *Montfortios* data, à *Joh. Brossio Pentheurio*, *Ludovico XI.* regi, cum is timeret, ne *Anna Britanna* extero nuberet, cessa sunt 1479. Eadem nunc quoque valide militant. Status fixicus.

Exc. Transactum de illis jurebus matrimonio *Annæ Britannæ* & *Caroli VIII.* ubi uter sine liberis præmoreretur, alteri parti suas prætensiones cedebat.

6. *Isabellæ* morte cum jus ad *Sabaudos* de lapsum esset, hi prætentionem non persecuti.

Hæc fundamenta partium: mansit verò hæctenus in possessione *rex Gallis*, non tamen videtur *Rex Hispaniæ* abdicasse prætensionem; unde §. 21. in pace *Verum.* cum *Infanti Isabelle* servatur jus suum, in primis *Britanniam* respici existimo. Eadem reservatio ultima illa pace 1659. repetita est §. 89. 90.

CAPUT XXXIX.
Comites de Hofkirch.

ARGUMENTUM

- 1. Familia. Linea.
- 2. Scutum.

- 3. Galea.
- 4. Titulus.

§. I.

Illustrissimi *Hofkirchii* Comites & Barones teste *Bucel. germ. stemmatogr.* P. 3. p. 85. Familia referuntur ad *Vulaticum ab Hofkirchen*, qui claruerit anno 1380. Quo eodem etiam vixit *Iodocus s. Iostl Hofkircher*. 1411. *Iostl der Hofkircher* à Duce Austriæ *Leopoldo* munitionem *Colmiz* emit. 1454. *Ioannes Hofkircher* Regis *Ladislai* consiliarius annuo stipendio 200. aureorum fuit. Qui primus 1464. ob merita in *Domnorum* clauem à *Friderico IV.* Imp. relatus est. In *Wilhelmi I.* qui superiori seculo senatus bellici præses fuerat, filiis *Wolfgango* & *Georgio Andrea* dux lineæ ortæ. Ille iterum ex *Wilhelmo* & *Laurentio* posteros habet. Isto enim *Wenceslaus Wilhelmus Episcopus Seccaviciensis* & *Carolus Ludovicus* vigiliarum supremus magister, hoc generali campi marefcali locum tenente *Wolfgangus Laurentius* & *Georgius Laurentius* nati sunt, omnes Comitum ornati dignitate Lineæ.

§. II. Vetustissima familiæ fuit herma virilis caruleo amictu aurea crine & barba, in scuto rubente. Cum verò illos nova dignitate ornaret *Fridericus IV. Augustus*, addidit coronam auream & volutantes fasciolas aureas atq. coccyneas. Cum autem sphaerula, quibus connectit Scutum

connectitur vestis nec non ora superius *reducta* auro similiter pingatur: Non satis novi, utrum decus antiquum, vel pariter Augusti donum fuerit.

- Galea. §. III. Scuto insidit corona aurea, ex qua herma scutarius coronatus exurgit. Laciniae dependent ex auro & cocco.
- Titulus. §. IV. Titulus est: *Comites in Hofkirch, Barones in Colmiz & Tresedel, &c.*

CAPUT XL.
Barones Hofmanni.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familia. **P**er illustres *Hofmanni* Barones incrementa sua *Friderico IV.* Imp. debent, & in *Styria* imprimis florere, cujus sunt *hereditarii curiae provinciales magistri & hereditarii marescalli, Erblandhofmeister und Erbmarschallen.* Sub *Ferdinando I.* in *Austriam* concessere, & *Schnitzberg, Oberwallsee, Steyer, Wels, Frankeburg* & alia acquirere. Familiam *Bucelinaus Stematogr. Germ. P. 3. p. 86.* refert ad *Fridericum Hofmann, Dominum in Grienpühel & Strechau* in *Styria*, *Ioannis* avum qui *Ferdinandi I.* confiliarius intimus fuit.

Scutum. §. II. Eorum arma exhibet *Sibmach. Armor. P. I. p. 22.* quod sint quadripertitae: Prima & quarta area aurea continet *hircum nigrum auro coronatum*: secunda & tertia *rubea mergites singulas aureas*: toti quae incumbit *parmula carulea leonem* refert *coronatum aureum*. Caper gentile symbolum est, ceteri laterculi ex gratia ob varia merita concessa. Ex ultimo tamen aliarum prius stirpium *deiqua* & *tuile*, quibus forte extinctis donum hoc *Hofmannii* obtinere ab Imperatore.

Apex. §. III. Cassides elypeo apud *Sibmacherum* tres insidunt coronatae, ex quarum tertia exurgit *scutarii capri coronati*, ex media *adversus leo coronatus* asurgit, utrinque *ternis pennis pavoninis* ornatus. Priori autem insidit *merges aurea*. Laciniae omnes auro tinguntur, reflexae autem sunt ad primam nigro colore, ad secundam caeruleo, ad ultimam rubeo. Quod conjecturam mihi facit, galcarum ordinem transpositum, & quae caprum refert primum locum debere occupare, huic enim aureae & nigrae convenire possunt phalerae: aureae autem & rubeae illam decent, quae *mergite* ornatur.

CAPUT XLI.

Com. & Baron. ab Hohenfeld.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Lineae.

2. Scutum. *Hohenfeld. Simoning.*

3. Apex.

§. I.

Familia. **I**nter vetustas *Austriae superioris* familias illustris fuit *Hohenfeldia*, ex qua *Otto* vixit 1349. Hujus filius *Rudolphus* fuit, pater *Georgii & Ioannis*. Ille aliquot ex se lineas dedit, & ejus nepos *Christophorus* a *Friderico IV.* Imp. *Baronum* ordini ascriptus est. Hujus vero posterii sub *Ferdinando I.* denuo defecere. Qui a *Ioanne* descenderunt, *Equitum* conditione vivere, usque ad *Wolfgangum*, qui cum fratribus *Baro* dictus est, pater *Achatii*, qui restaurator familiae fuit, praeter *Wolfgangum*, genitis *Ludovico, Ottone, Marco & Christophoro*, a quibus lineae novae exortae sunt, *Comitum & Baronum*, qui nunc etiam superant.

Scutum. §. II. Antiquum gentis symbolum creditur fuisse *parmula carulea* cum *fascia argentea, rosarubea* impressa. Hujus loco olim quidam usi *parmula nigra* impressis duobus *cornibus venariis argenteis, cocco* (vel auro) *ligatis & armillatis* adversofitu locatis, quae creditur restera fuisse familiae de *Simoning*, neicio quo titulo ad hanc gentem translata. Sed hujus loco iterum ascita areola cum *fascia & rosa* a posteris, qui usus fuit *Baronum* priorum. Quod lineas, quae nunc supersunt, attinet, utrumque *deiqua Hohenfeldium*

Hohenfeld.

& *Simo-*

& *Simoniam* quadripartito inferuere scuto. vide *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 34.* Sed *Simoniam* modo hoc modo illud priori sede locantes.

§. III. Apex duas galeas continet *coronatas*, quarum prior duo *cornua venato.* *Apex* *ria scutaria* sustinet, laciniis nigris & aureis: posteriorem ornât *jugum alarum complicatum impresso scutario fascia & rosâ* typo, dependentibus laciniis argenteis & cælestiniis. Et quidem ista priori galea sola utebantur nonnunquam illi, in quorum scuto non apparuit venatoria cornua.

CAPUT XLII.
Com. de Hohenlobe.

ARGUMENTUM.

1. <i>Familia Rami. Langenburg. Waldenburg.</i>	4. <i>Dominium Langenburg.</i>
2. <i>Scutum.</i>	5. <i>Galea. Hohenloica, Langenburgia.</i>
3. <i>Com. Hohenlobe. Ortus. Linea Weickersheimia. Com. Italici de alta flamma. Linea à Brauneck, Uffenheim. Præsenio in Ziegebain. Linea in Weickersheim, Neuen-</i>	6. <i>Leo Gleichius linea Langenburgia.</i>
	7. <i>Gleichii Comites.</i>
	8. <i>Apex Gleichius.</i>
	9. <i>Tiuli.</i>

§. I.

IN Franconia Comitibus Illustrissimi *Hohenloici* nulli alii familiae cedunt. Hodie *Verò* in duos capitales ramos stirpis dispescitur, in *Georgii*, qui 1551. decessit, filiis *Ludovico Casimiro* & *Eberhardo* facto divergio, quorum ille *Langenburgium*, hic *Waldenburgium* ramum ex se dedit.

Familia
Rami.
Langenburg.
Waldenburg.
Scutum.

§. II. Insignia, quæ *Sibmacheri Wapenb. P. I. p. 14.* repræsenter, linea *Waldenburgica*, quæque ex hac ortæ sunt *Pfædelbacensi* atque *Schillingsfursta* conveniunt, superiori autem tempore, univèrsæ genti fuere communia: & in scuto quadripartito *Hohenloicam* cum *Langenburgia* tesseras quadris disponunt.

§. III. *Hohenloicum* *dâyua* gentile est laterculus argenteus, duobus leopardis *C. Hohen-*
(*fesles Sibmacherus* vocat, *Leones Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 35. p. 322.* qui oculos *lobe.*
& linguam rubeo colore tingit) *nigris* exornatus. Cæterum *Hohenloicus* hic comitatus in familia à pluribus jam seculis hæsit. Nam 897. *Crato* aliquis s. *Craft*, Comes *Ortus.*
Hohenloicus legitur; & ex ejus filiis in *Magdeburgio* ludo equestri *Ernestus* & *Wolfgangus*, in secundo *Adolphus* recensentur: frater verò horum *Crato* appellatur, qui *Henrico* adversus *Vandalos* bellanti adfuit, & familiam propagavit. Ejus ex *Conrado* nepos *Hermannus Adelheidem* uxorem habuit, matrem ex *Henrico* priori marito *Conradi II. Imperatoris* & *Gebhardi Episcopi Ratisponensis*, fundatorum *Ecclesiæ Oerzingensis*. Hoc *Hermannus*, qui illo matrimonio splendorem familiae auxit, ea genuit *Cratonem* & (qui alius hujus *Cratonis* nepos est) *Sigfridum*; hoc *Weickersheimia* linea facta *I. Inea*
est, quam terminavit *Godfridus Episcopus Herbipolensis* 1198. vel ejus ex fratre nepotes *Weickersheimia*
Henricus & *Conradus*. Ille (*Sigfridus*) cum *Henrico IV.* in *Italiam* profectus est: Unde *C. Italia*
filius *Ado s. Otto de alta flamma* dictus, comes *Italiæ* fuit; ita & posterius *Marchionum Italia & Romaniola* nomen gessere. Rediit in majorum patriam pronepos *Otonis Godofredus*, quem 1180. *Italia* odio Pontificis pulsum *Fridericus I. Imperator*, cujus proavia *Hohenloica* fuerat, ditione aliqua iterum donavit, ipse autem pecuniâ *Italicâ* reliqua ad *Cocharam* sibi comparavit. Filius *Godofredus* junior, inter executores testamenti ab *Henrico VI.* Imperatore nuncupatus est: & præter alios *Godofredum* atque *Conradum* filios habuit, qui avitum nomen *Hohenloicum* resumsisse dicuntur. *Conradus* lineam *Linea à*
prosevit, quæ à *Brauneck* dicta est, & 1390. in fratribus *Conrado* & *Godofredo* defecit, *Brauneck.*
Godofredus reliquorum sator fuit. Hujus pronepos *Crato Ludovici D. Bavaricæ Imperatoris* marescallus, & frater *Godfredi* Magistri *Ord. Teutonici* in *Borussia* atque pater *Cratonis* atque *Vlrici* fuit: Ab illo *Uffenheimia* linea fuit, quæ *Brauneccia* succcessit, & in *Uffen-*
Joanne Domino Speckfeldia 1412. detecit, *Speckfeldia* ad *Limpurgium* fororium *heim.*
transmissa. *Vlricus* *Cratonem* genuit, patrem *Friderici Bambergensis*, *Alberti Herbipolensis* Episcoporum, & *Cratonis*, quo iterum plures nati, *Georgius Episcopus Patavienensis*, *Archiepiscopus Strigoniensis* atque *Sigismundus Angusti Cancellarius*, *Crato Henricæ Mompe-*

Prætenſio
in Ziegen-
hain.Lineæ in
Weickers-
heim,
Neuen-
ſtein,
Langen-
burg,
Pfordel-
bach,
Walden-
burg,
Schilling-
ſtadt.
Dominii
Langen-
burg.
Galeæ.Hohen-
loica.
Langen-
burgia.Leo Gleich-
ſiuslineæ
Langen-
burgia.Gleichii
Comites.ApexGlei-
chius.

Tituli.

Mompelicardensis viduæ Ducis Wirtenbergici, *Ulricus* Elisabethæ Friderico R. Siciliae natæ, *Ioannes* Elisabethæ Leuchtenbergicæ, & *Albertus* Elisabethæ Hanoicæ mariti. Cum omnes caruissent prole, *Albertus* ex Elisabetha genuit, & illis prætensionem in *Ziegenhainensem* comitatum, unde diuturna contentio, tranſiit. Eo natus *Cratoge-
nuit* *codfridum*, cujus posteritas 1546. in *Wolfgango* nepote defecit, & *Cratonem*, quo natus *Georgius* communis omnium qui hodie vivunt pater: nam ex eo *Ludovicus Cassimirus* & *Eberhardus* nati: Ille præter *Albertum*, *Philippum* celebrem Batavorum Ducem & Principis Arausionensis generum, nec non *Fridericum* Elisabethæ Bruntvicensis conjugem, *Wolfgangum* genuit, patrem *Georgii Friderici*, *Cratonis* & *Philippi Ernesti*; primus in *Weickersheim* habitavit, magna autoritate & rebus gestis patrum memoria clarus, sed non nisi filiam habuit, à secundo *Neuenseim*, à tertio *Langenburgii* moderni descendunt. *Eberhardus Georgium Fridericum* habuit filium, & ex hoc nepotes *Ludovicum Eberhardum*, *Philippum*, *Henricum* atque *Georgium Fridericum*, à quibus totidem lineæ *Pfordelbacensis*, *Waldenburgica* & *Schillingfürstensis*.

§. iv. Secunda & tertia area transversim secatur. Ita ut superior pars nigra aureo gradiente leone coronato insigniatur: inferior aurea octo nigris rhombis impleatur. Hoc symbolo dynastia *Langenburg* notatur. Conf. *Wapenb.* 2. p. 36.

§. v. Huic scuto imponuntur galeæ duæ. Ex quarum priori inter *flamas* rubentes expansis alis argentea aquila, seu potius phoenix, uti *Sibmacherus* enunciat, prospicit. Alludi illis flammis ad nomen *Hohenlohe* vix dubium esse potest. Confer *P. a. c.* 9. *Lacinia*, nisi fallit chalcographus, argento & minio tinguntur. Altera galea *Langenburgia* coronata inter duo cornua nigra sustinet exorientem leonem scutarium coronatum. Phalææ circumvolitant nigrae & aureæ.

§. vi. Huic avito scuto suo, quod alteri lineæ adhuc servari diximus, *Langenburgia* & *Neuenseimia* linea scutulum imponit medium *caruleum*, in igne leone argenteo, cujus corona auro fulget. Designari *gleichium* comitatum (conf. *Wapenb.* i. p. 17.) in *Thuringia* dubium non est. Cum enim *Ioannes Ludovicus* comitum illorum ultimus 1629. vel 1630. extinctus esset, *Hohenloica* familia aliquam partem comitatus acquisivit, unde nunc quoque *Ordorf* & alia penes eandem sunt.

§. vii. Fuit ille leo vetus *deyus gleichensum*, quos à *Walperto* vel *Ludovico* fratre *Winkindi*, factoris *Schwarzburgicorum* comitum, deducere solent. Unde eadem fuerit utrorumque comitum familia. Sicuti nec differunt resseræ, nisi leonis metallo. Ab illo *Walperto* descendere reliqui *Gleichenſes*, non semel in lineas distincti. In primis circa decimiquinti seculi initium in *Ernesti* filius *henrico* & *Ernesto* duo rami exiere. Prior *Blanckenheimius*, iterum in duos divisus est, cum *Henrici* filius *Ernestus* genuisset *Ernestum* & *Ludovicum*; ab illo orta linea Dominorum de *Rhemda*, de *Krakendorf* & de *Schonezsfurst*, quæ 1596. defecit in *Georgio Rudolpho*: Ab hoc Domini de *Blanckenheim* & *Cranichfeld* facti sunt, qui in *Valtrabo* l. *Volratho*, *Dorotheæ* Hanoicæ marito, hoc seculo in eunte videntur defecisse. Alter ramus Dominorum de *Thonna* ad præfatum *Ioannem Ludovicum* usque duravit. De successione *Waldecio*rum in Dominium *Thonna* infra agetur.

§. viii. Ob medium hoc scutulum nova etiam galea prioribus interponitur coronata, ex qua prorumpit *caput leonis argentei* coronata, capite ferens *plumas ere-
ctas caruleas*. Lacinia dependent argenteæ & cyaneæ.

§. ix. Tituli sunt, lineæ *Langenburgica*: *Comites in Hohenlohe & gleichen*, Domini in *Langenburg* & *Cranichfeld*: Lineæ *Waldenburgica*, *Comites in Hohenlohe*, Domini in *Langenburg*, &c.

CAPUT XLIII. Comites ab Hoyos.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Scutum.

3. *Parmula media gentilis.*
4. *Apex.*

§. i.

Familia.

Hispanicæ originis sunt Illustrissimi *Comites ab Hoyos*, qui sub *Ferdinando I.* in *Austriam* venerunt, & dynastias *Struchsenstein*, *Rotengrub*, *Böfenspeng* & alia bona acquisive-

acquifiverunt. Primus in Germania fubftitit *Ioannes senior, Ioannis Martini de Hoyos* atq; Agnetis f. Inefa de las Huelgas filius, cujus major filius *Antonius Epifcopus Gurkenfis* fuit, *Ioannes junior* verò gentem propagavit; Ab ejus filijs *Ludovico Gomezio & Ferdinando Alberto* duæ ortæ lineæ, quarum hanc extinctam fufpicor.

§. II. Scutum eorum videre est in *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 23.* in Baronum ordine; Scutum, quæ prior eorum dignitas fuit. Quadripertitum illud est, prima & quarta area *rubea, palo caruleo* distincta: Palo infcribitur fupra *undam argenteam anchora ex eodem metallo*, eisdemq; ex utroq; latere comites adduntur *catena argentea & fragmina* ad arcæ longitudinem pendente. Secunda & tertia area *rubea binos gryales leones argenteos* repræfentat. Horum laterculorum priores forte ex Hispanica aliqua cognatione, pofteriores ex dynaftia aliqua ad illos fpectante *Ferdinandus Auguftus*, cum ob fervitia fidelia insignia 1555. ornaret, afcivit.

§. III. Toti imponitur *carulea* parma, in qua *baltheum diagonalem argenteum ca-* Parmula
media
gentilis.
pita aurea draconum, quæ ex angulis fuperiori & inferiori prodeunt, mordent vel emittunt, limbo *parmulæ argenteæ novem maculis hermioricis* ornato (*weisse Kierfch mit neun schwarzen Hermelin ſchwänzen.*) Hæc gentilis parmula fuit, antequam Imperiali gratia iſtæ accelliones fierent.

§. IV. Scuto infiftunt duæ galeæ coronatæ, è quarum prima caput aquilinum, vel Apex.
quæ avis species est, protenditur, ex caruleo & argento bipertitum: Pofterior *πρῶτον* fuſtinet leonis argentei. Lacinia argenteæ hinc cyaneo colore, iſthinc rubeo reducuntur.

CAPUT XLIV.

Com. 63 Bar. de Kühnburg.

ARGUMENTUM.

1. Familia, Linea.

2. Scutum, Kühnburg, Steyersberg.

3. Apex.

§. I.

Illuſtriſſimorum Comitum & Baronum à *Kühnburg* familia ex *Carinthia* ortum tra- Familia.
hit, in qua arx hujus nominis adhuc 1600. in gentis fuit patrimonio. Inde per *Syriam* in *Auſtriam* penetrarunt, ubi ſub *Friderico IV. Kettigenbrunn* acquifiverunt à *Creuzeris*, ob matrimonium; forte *Urſula Kreuzerin & Gundolphi Khünburgii*. Gentem *Gabr. Buccl. germ. Stemmatogr. P. 2.* deducit ad *Fridericum à Khünburg*, qui claruerit 1400. maritus *N. Keyerbergia f. Heiſpergia*. A *Gandolpho* fupra memorato & fratre ejus *Chriſtophoro* diverſæ ortæ lineæ. Hoc natus *Michaël Archiepiſcopus Salisburgenſis*, cui & fra- Linea.
tribus *Georgio* atque *Ioanni Iacobo Baronum* axioma obtigit, & ab his novi emiſſi rami. Alia *Khünburgiorum* linea à *Friderico* fupra memorati nepote *Chriſtophoro* orta eſt, cujus fratrem *Gandolphum* reliqui, quòd dixi, fatorem habent.

§. II. Scutum ferunt quadripertitum, cujus prima & extrema quadra iterum bipertita eſt ex *argento & minio* inſcripto orbe *f. globulo pari ſectione offiſſo & altero* Scutum.
area coloribus tincto. (*weiß und roth in der mitten/ abwärts oder nach längs von einander getheilte Kugel in umgewechſeltem ſeld.*) Quod *δῆγμα* gentie eſt. Secun- *Khünburg*
da verò & tertia quadra *tranſverſim ſecat*ur & *nigro colore* atque *argento* inſicitur. Ei quæ inſcribitur figura *ferramentum oſtis* (*Thorband oder Thürangel*) repræſentat, *pali ſitu* inſcriptum ſcuti, & *oppositos* ejus *colores* recipiens. Figuram hanc *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 81.* in Equitibus *Bavar.* aliter pingit, vocat tamen ſimili nomine *band*. Tum ſuperiorem ferramenti partem *auro*, non argento tingit, inferiorem verò plane ut hinc nigram permittit. In *Furſt. Wapenb. P. V. append. p. 8.* figura ferramenti recte repræſentatur, ſed primo & extremo quadranti interitur, quod nollem, cum gentile ſymbolum potiori ſede dignum ſit. Ferramentum hoc eſt ex familia *Steyersberg* Steyers-
extincta, cujus teſſeram *Khünburgii* nacti ob conjugem ex ea aſcitam. Quam ipſam *berg*
illam puto, quam §. I. *Bucelinus* an *Keyerbergiam* vel *Heiſpergiam* diceret, dubitaverat. Forte rectius *Steyersbergia* dicitur.

§. III. Premunt clypeum duæ galeæ coronatæ, quarum priori inſiſtit globus ſcutarius Apex.
bipertitus & nigris ſex pennis faſtigiatuſ: ex altera expanditur jugum alarum cum typo

Steyersbergio. Lacinie isthinc sunt argenteæ & coccineæ, hinc nigrae & argenteæ vel aureæ: hoc vult Pars I. armorialis, illud ratio mallet, & confirmat appendix partis quinta.

CAPUT XLV.

Com. & Bar. Khuonii de Belasy.

ARGUMENTUM.

2. Scutum. Khuoniorum symbolum.

3. Fam. Niderthor.

4. Galea.

1. Familia. Linea de Avur & de Belasy.

§. I.

Familia.

KHuoniorum de Belasy Illustrissimorum Comitum & Baronum gentem *Gabr. Bucelin. Germ. Stemmatogr. P. 2.* deducit à quodam *Egone* dicto *der kuhne Ritter* (*Eques animosus: le Chevalier hardy*) qui *Habspurgiorum* Comitum vasallus 1250. floruerit. Ejus filio *Henrico* idem nomen, & uxor *Pascalina de Trammyn*, gentis suæ heres, tribuitur. His nati *Arnolfus* & *Ego Khuonii*: Ab hoc linea *Khuoniorum* ab *Avur. Arnolfus Elisabethe de Belasy* maritus alterum ramum ex se dedit *Khuoniorum de Belasy*. In his fratres *Jacobus* & *Matthias*, filii *Pancratii*, ille *Cæsar* & *Archid. Maximilian* atque *Ferdinandi* consiliarius *Cameræque præfectus*, hic *Cæsareus præfectus superioris Austriæ* fuit: Istius filius fuit *Jacobus Baro de Neuen-Lembach*. Quæ dignitas dein etiam continuata, & Comitum in *Liechtenberg* & *Neuen-Lembach* axiome aucta est.

Lineæ de Avur & de Belasy.

Scutum. Khuoniorum symbolum.

§. II. Scuto utuntur quadripertito apud *Sibmacher. Wapenb. t. p. 26.* Prima quadrans *transverse secatur argento & nigro, in scripto leone, quem eadem sectio afficit, & alterni colores tingunt.* Hoc symbolum est gentile.

Familia Niderthor

§. III. Quadra fecunda & tertia cocco tingitur, & portam bipatentem vel porius castrum pinnatum porta aperta & valvis patentibus ex argento continet. Quæ tessera est familiæ *Niderthor*, ad nomen alludens. Jus hujus laterculi est à *Dorothea de Niderthor, Matthia Khuonii de Belasy* uxore, quibus *Pancratius* natus est, *Jacobi, Matthia*, aliorumque fratrum pater.

Galea.

§. IV. Galea premunt clypeum trës. Primam tegit culcitra rubea, oris argenteis, cui insidet leo *Khuoniorum*, cujus superior pars cum cauda rubet, inferior corporis candet: Media coronam sustinet auream, pinnis argenteis ornatam, super quam conspicitur ala rubea castro bipatenti scutario exarata; Tertia iterum corona pinnata ornatur, & sustinet herman, rubeo amictu, pileo Orientali ex cocco & argento, pinnis argenteis exulto. Quæ duæ galeæ sunt ex familia *Niderthor*. Lacinie omnes argenteæ & rubæ circumvolitant.

CAPUT XLVI.

Burggravii de Kirchberg.

ARGUMENTUM.

5. Galea.

6. Titulus. Kirchberga. Farnroda.

7. Kranichfelda.

8. Jura Saynenja.

9. Kirchbergenses in Suevia Comites. Item in Bavaria, Dominii in Austria.

1. Familia. Linea.

2. An ex Nassovius.

3. Scutum.

4. Kirchberga. Burggraviatum Thuringie.

§. I.

Familia.

Illustrissimorum *Burggravorum Kirchbergiorum* familiam *Celeb. Gabr. Bucelin. Germ. Topo-Chrono-Stemmatogr. sph. P. 2.* orditur ab aliquo anonymo *Burggravio* de *Kirchberg*, arcis & domini ad *Salam Thuringie* fluvium domino circa 1188. Eique filios duos dat, *Emiconem* *Burggravi*um hereditarium *Dom. Kirchbergæ* & *Conradum* *Stemmat*is propagatorem. Hujus nepos *Theodoricus II.* *Burggrav.* monasterium virginum in *Cappendorf* fundavit 1203. Hujus etiam filii alter *Theodoricus IV.* lineæ *Altenbergicæ* sator fuit, ex qua nepos ejus *Theodoricus V. Magnus Borussia Magister* fuit 1333. alter *Otto sen.* dictus à *Paul. Langio* in *Chron. Citzens* ad ann. 1292. *eximus & devotissimus benefactor canonici Pozavianensis* appellatur. Ejus nepos fuit *Albertus Burggravius*, cui à *Margareta Kranichfeldia* *Dominium* illud obigit. Eo nati *Theodoricus* & *Hartmannus*, illius linea 1528. defecit in *Hartmanno* nepote, *Abbate Fuldens* & *administratore Hirschfeldiensis*,

Lineæ.

dicenti, ab hoc descendit modernus Illustrissimus Comes *Georgius Ludovicus Burggravius Kirchbergae*, cujus gratiosae communicationi quadam eorum quae hic scribo debeo. Caeterum illis, quos tabula Buccliniiana recenset, addendi etiam *Fridericus Burggravius*, qui *Halberstadensis* Episcopus electus est 1209. & 1231. mortuus: nec non 1373. *Conradus* Episcopus *Misniae*. Ex *Cyr. Spangenberg. Adelsp.* P. 1. L. 10. c. 20. p. 320. Addit idem alium *Albertum Archiepiscopum Magdeburgum* 1206. Sed ipse suspicatur errorem esse pro comite *Kevernburg*.

§. II. Quod originem gentis altiorem atinet, studiorum horum peritoribus aestimandum relinquo, annon ea ex *Nassoviiis*: Nam *Textor* & ex eo *Alstedius* Philippo *Nassoviae* Comite ex Imagina Comitatus *Hanoviae* filium dant *Philippum Burggravium Kirchbergae*, quam utrum de *Kirchbergae* Thuringiae interpretari liceat, non satis discerno. *Philippum* eum circa seculum decimum vixisse oportet.

§. III. Insignia quod concernit gentis, quae nunc in usu, constant ea non decuisse (quam figuram nescio unde *Bucclinius* habeat) sed scuto quadripartito; cuius area prima & quarta *argentea* leonem continent *nigrum*, *corona aurea* ornatum: secunda vero & tertia *idem argentea* palos refert *ternios* (non caeruleos, uti *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 18. sed) *nigras*.

§. IV. Quae utriusque areae significatio sit, vix bene discreverim: Apparet enim olim non usos esse semper eodem deignate. Ex *Nobiliss. & Magnif. Dn. Zach. Prinschenskiio de Lindenhofen* edoctus sum, *Ottone* scilicet cuius §. I. mentio, tantum usum esse *tr. bis palis*, quod sigilla doceant literarum cænob. *Jenensis* & *Capellendorii*. In alio monumento, quod *Capellendorfi* visitur, *Otonis* nepos *Albertus* circa 1427. solo *leone* usus est *cauda multipliciter contorta*. Eius iterum filii *palis* 1435. uti. Unde conjectura est *Viri Magni*, quod *palis* propria *Kirchbergensis* sint tessera, *leo* autem forte ob *Burggraviatum Thuringiae* assumptus fuerit. Porro *Theodoricus*, qui *Magister Ord. Teutonici* in *Bohemia* fuit, de quo §. I. omnino ex hac gente descendit, & non fallit *δῆγμα*, quod ei sub nomine *Theodorici Burggravii Altenburgici* in *Wapenb.* P. 5. pag. 26. tributur, familiae huic, saltem lineae illi *Altenburgicae*, usitatas etiam fuisse oportet in *area rubca argenteas duas fascias*.

§. V. Scuto duae imponuntur galeae: quarum priori imponitur *speculum* suo colore fulgens, *pennis pavoninis* circumdatum: illi imponitur *circulus aureus*, cuius medius *orbis argenteus*, *quinque pennis pavoninis*, *radiorum instar circulo conjungitur*. Alteri insitit *theula palis* (*argenteis & caeruleis* uti *Sibmach.* sed videntur esse debere *nigra*) distincta eique *inserta penna pavonina*. *Laciniae utrinque* videntur pingendae *argenteo & nigro* colore, *Sibmach.* vero altero latere *caeruleum pro nigro* mavult.

§. VI. Titulus est: *Burggravius Kirchbergae, Dominus Farnroda. Kirchbergae* autem *Spangeb. l. c.* cum *Greiffenbergae*, *Windbergae* & *Leistena* bello ab *Erffurcensibus* petiti 1304. amissile dicuntur. *Farnrodam* cum illis, quae inde dependent, patrimonium olim stirpis nobilis, quae inde nomen gessit, à *Kersano de Keudel* equite *Hailfo* 1462. *Hartmannus* *Kirchbergius* emit.

§. VII. Aliquandiu *Kranichfeldam* possedere *Burggravius Alberto* à conjugē *Margareta* allatam: & quidem *superiorem* illo nomine dynastiam prius propriam tibi *Albertus* idem & uxor 1398. *Balsari Landgravi*, feudo obtulere. *Inferius* autem *Dominium* 1469. *Theodoricus Burggravius Ruthenis* vendidit. Nunquam tamen huius dynastiae *δῆγμα* inferuere *Burggravius* suis scutis.

§. VIII. Secundis nuptiis supra memoratus Illustrissimus *Burggravius Georgius Ludovicus* sibi copulavit *Margalam Christianam Manderfeldiam Ernestina Saynensis* Comite natam, unde fratre illius *Maximiliano Joanne Ferdinando* 1675. extincto, suis etiam quos ex ea gigneret liberis partem successione *Saynensis* vindicavit.

§. IX. Nomen *Kirchbergae* aliarum me commonetacit familiarum; quarum eadem appellatio est. Ita *Kirchbergenses* comites in *Svevia* celebres fuere: ex quibus *Otto* & *Hermannus* fratres 1099. *Benedictinum cænobium* in *Wibtingen* non procul ab *Ulma* ad *Illarum* amnem situm fundarunt & liberalissime dotarunt. Ultimus verò extinctus est 1150. *Philippus*. Hodie *Fuggerii* comitatus illius & *δῆγμα* & titulum servant. vid. *Fursf.* item in *Ba. Wap.* P. 2. p. 21. Vide c. 25. n. 3. 4. Alios *Kirchbergenses* comites in *Bavaria* allegat *Henning Theatr. Genral. Tom. 3. P. 1. p. 516.* ex quibus *Ernestus* cum patre *Henrico* 1109. cænobium in *Mallerstorf* condidit. Ultimum allegat *Chalbochum* 1207. 1224. Ad eam forte familiam spectat scutum, quod sub nomine *Kirchberg Wapenb.* P. 2. p. 8. videre est, *vario*

Domini in
Austria.

vellere ex argento & caruleo, & capite scutario rubeo in ligno. Austriaciam Barones sunt *Kirchbergii*, quorum tessera gentilitiam exhibet *Wapenb.* P. 1. p. 35. *duas clavias decussatim locatas (Fausfolben) aureas in clypeo rubeo*: & cum augmento, P. 4. p. 15. Sed præter solum nomen omnes isti cum his Burggraviis nihil, quod sciam, habuere commune. De eo non æque disceptaverim, an hi *Kirchbergii* cum *Bavarica* familia conveniant, cum l. c. P. 4. p. 15. arcola secunda & tertia scuti, inscite quidem, videatur præsentare vellus illud varium, priori stirpi gentile.

CAPUT XLVII.
Com. de Kollonitsch.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familia.

Illustrissimi Comites de *Kollonitsch* s. *Kollonitsch* ex Croatia per Stryiam in Austriam penetrarunt, & in utraque bona comparaverunt, in primis sub Ferdinando I. variisque muneribus, præsertim bellis, Austriacæ domus servitio inclaruere. Baronum dignitatem deinceps Comitum axioma auxit. *Gabr. Bucel. Germ. Stemmatoogr.* P. 2. tabulam genealogicam orditur ab *Isano* vel *Stephano de Kollonitsch*, *Georgii* patre, à cujus filiis *Seffrido* & *Martino* dux linæ, illius filii *Georgius Seffridus*, *Gabriel* & *Ferdinandus* totidem ex se ramos dedere in alios denuo successu temporis distinctos.

Scutum.

§. II. Horum vetus clypeus transverse sectus in superiori parte *argentea* *pesce lupi naturali colore representati*, in inferiori *rubea* *rotam sex radiorum auream* representavit. Inde aucta hæc insignium decora, & scutum attributum est quadrifidum. In cujus prima & extrema *arca argentea* *lupus integer* ad prædam pedes divaricat, suo colore tinctus: in secunda & tertia *rubris* *rota aurea* conspicitur. Ut videre est in *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 21. Quod *Bucelinus* d. l. lupum in equum ferocientem commutat, errori chalcoglyptæ tribuere licet.

Apex.

§. III. Scuto insitunt duæ galæ coronatæ: prior *jugum alarum complicatum* & *scutaria rota* insignitum sustinet: ex altera inter *alas*, quarum altera superius auro, inferius cocco tingitur, altera superius argento cander, inferius minio ruber, profilit *lupus scutarius*. Lacinia hinc *rubæ* & *aureæ*, isthinc *argenteæ* & *rubæ* dependent.

CAPUT XLVIII.
Com. de Knoffstein.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familia.

Illustrissimi Comites de *Knoffstein*, ex vetusta Austriaca nobilitate apud *Bucelinum* *Germ. Stemmatoogr.* P. 3. referuntur ad *Iacobum Knoffsteiner de Fainfeld*, *Wilhelmi* patrem, *Georgii* avum, *Laurentii* proavum: cujus filius *Joannes Georgius* Baronis nomine ornatus è filiis *Ioanne Iacobo*, *Ioanne Laurentio*, & *Ioanne Ludovico* totidem lineas dedit. Inde Comitum dignitas priori accessit. Cum sub *Maximiliano I. Fainfeld* vel obtinuerint, vel prius jam possederint, dein sub *Ferdinando Greillenstein* nacti sunt, inde *Spiz*, *Zassung*, *Hartheim*, *Weidenholz*, & alia bona prioribus adjecere.

Scutum.

§. II. Vetus eorum tessera est in *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 33. in scuto rubeo *Æthiops nudus* coronatus dextra nudum ensẽ gerens, & colliculo tricipiti auro insitens.

Apex.

§. III. Scuto imponitur cassis coronata, cui insitit scutarius *æthiops* inter *alas* duas expensas, quarum alterius superior pars minio, inferior argento tingitur, alterius tinctura oppositum ordinem servat. Lacinia verò argento & cocco ornantur.

CAPUT XLIX.

Com. & Baron. de Lamberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia, Lazius de ea.
2. Bucelini deductio. Linea de Gutenberg, Schneeberg, Rothenpübel.
3. Scutum Lamberg.
4. Podwvein f. Potwvein.

5. Kranichberg.
6. Joh. Maximilianus Comitit media parmula. Scaligeri s. de Scala.
7. Apex linea Sauensteinia.
8. Comitit Joh. Maximilianus galea.
9. Titulus.

§. I.

Illustriſſimam familiam *Lambergiam* *Wolff. Laz. de migr. gent.* l. 6. p. 209. ex Austria ^{Familia.} in Carnoſa tranſgreſſam exiſtimat, & allegat *Volradum* ac *Waltherum* ex privilegio fundationis cœnobii S. Andreae ad flumen Draſamam in Austria à Walthero advocato Ratiſponenſi, ejus monaſterii fundatore 1161. Nec non *Berengerum* & *Rudolphum*, qui ut Austriae reguli cœnenter in exordiis Academiae *Vienneſis* 1322. Primum verò reperit *Wilhelmum*, qui in *Carnio Waldenburgo* caſtrum tenuerit 1397. Tum notat *Joannem* cum fratre ſub *Maximiliano Baroniſ* accepſiſſe titulum, & in *Auſtriam* iterum tranſgreſſum, ibidem *Garſum*, *Idunſprugam* (credo eſſe *Eldungſpencz* vel *Idolzberg*, quorum utrumque ad familiam ſpectavit) comparalle, fratri *Schauenſtein* Domino in *Carniola* relictò.

§. II. *Bucelinus Germ. Stemmato-graph.* P. 3. p. 114. ſeq. ab eodem *Volcardo*, quem *Volradum* *Lazius* nominaverat 1261. gentem deducit, & aliquibus de *Ritterſperg* ducto, ſtam notat. Tum *Hermannum* nominat heroem ſumma apud ſummos principes auctoritate & gratia clarum à 1260. ad 1300. & ulterius, *Rudolphi* & *Alberti I.* Imp. ſupremum aulæ marescallum; qui ab *Alberto* *Rudolphi* filii Archiducis boni regiminis arbiter & primarius director 1296. principes & provincias omnes optimis conſiliis immortaliter demeruit. A *Wilhelmo* verò, quem ſeniorum Toparcham de *Lamberg* & *Vels* & heroem magnæ inter *Auſtriacas* familiaſ dignitatis nuncupat 1330. juſtam gentis deductionem operi inferit. Eo enim natus eſt *Wilhelmus junior*, qui claruit circa 1355. hocque præter *Dietmundum* *Alberti I.* Regis *Ungariæ* & *Bohemiarum* aulæ præfectum, nati ſunt *Georgius*, *Balthazar*, *Jacobus*. Ab hiſ tres lineæ, ab illo *Gutenbergia*, ab illo *Schneebergia*, ab hoc *Rothenpübelana*. A *Georgio*, qui *Gutenberg* emerat, præter alios, in quibus *Sigismundus* primus *Labaceniſ* Episcopuſ fuit & 1488. obiit, nati ſunt trium denovo linearum auctore: *Henricuſ*, *Georgiuſ*, *Joanneſ*. Ab *Henrico*, qui *Pottendorf* (al. *Poppendorf* f. *Paxendorf*) emit, deſcendit linea, quæ in ejus pronepote *Caſparo* deſecit. *Georgiuſ* arcem *Stem* (al. *Steyer*) emit, & ab eo deſcendunt *Baroneſ* in *Stem* & *Gutenberg*. *Joanneſ* auctor eſt rami de *Sauenſtein*. Altera linea capitaliſ *Schneebergia* à *Baltha-* ^{Lineæ de Gutenberg.} *ſaro* orta eſt, patre *Andrea* & *Georgio*, ab iſto Domini de *Williegrein*, qui etiam Domini ^{de Schneeb.} de *Sauenſtein* facti, ab hoc *Baroneſ* de *Orteneck* & *Ottenſtein*, in quibus *Joanneſ* *Maximilianuſ* Eques *A. F.* Caſaræ Majæſtatiſ conſiliariuſ intimuſ & ſupremuſ cubiculuſ, & reſectuſ *Comes* creati meruit. Tertia linea *Rothenpübelana*, *Jacobo* auctore orta, majori ^{Rothenpübel.} ex parte in *Styria* atque *Carniola* ſubſtitit. *Jacobi* nepoſ *Sigismunduſ* junior genuit præter alioſ *Andream*, *Georgium*, *Joannem*, qui condidere arceſ *Habaſch*, *Steinpübel*, *Eck*, à quibus item lineæ.

§. III. Scutum aliſignat *Sibmach. Wapenb.* l. p. 22. & *Fürſt. P.* 3. p. 19. quadripartitum. Quadra prima & quarta bipertita iterum eſt, latere ſiniſtro rubeo, dextro verò ^{Lamberg.} *binis faſciis caruleis & argenteis* exarato, quæ teſſera gentiliſ eſt *Lambergiorum*.

§. IV. Secunda & tertia arcola aurea continet canem nigrum divaricatit pedibus, millo aureo. In *Sibmach. Wapenb.* d. l. canis pingitur argento: in explicatione ſcripta lingua ei & milluſ aſſignantur ruber coloris. Hoc cane deſignatur familia *Podwvein* ^{Podwvein} *Potwvein*, à *Demutha* f. *Nicolai* de *Potwvein*, quæ *Vilhelmi junioriſ* Dn. à *Lamberg* uxor, & communis parentuſ *Lambergiorum* fuit.

§. V. Toti impoſuit linea *Sauenſteinia* rubeam parmulam, in qua ad volatum ſe parat græſ argentea auro coronata, quæ teſſera fuit *Dominorum* de *Kranichberg*, extincto ^{Kranichberg.} *rum*. De ſucceſſionis titulo ſ. jure mihi non conſtat.

Joh. Maximiliani Comitis media pars Sculigeri f. de Scala,

§. VI. Illustrissimo Comiti Lambergio Equiti Aurei Velleris *Sammartb. P. Est. de P. Esp. p. 151.* tribuit scutulum toti impositum *caruleum cum scala argentea inter duos leones obversos argenteos, quod dicitur sit familiaris Scaligeræ s. Scalanae.* Simile in *Fürst. Wapenb. P. 5. pag. 4.* scutulum toti imponitur clypeo, sed non *caruleum* verum *rubeum.* Hoc ascitum oportet à Comitis matre *Ioanna de Scala* tertia *georgii Sigismundi B. Lambergii* uxore, ex antiquissima & celeberrima *Scaligerorum* gente. Cum enim *Canis Fascinius* cogn. *Signorius*, filius *Martini Scaligeri* principis Veronæ, & frater *Beatricis*, quæ *Barnabæ* Vicecomiti principi Mediolani nupsit, atq; decem filias genuit Illustrissimis in Europa familiis elocatas, ex *Elisabetha Brandeburgica*, genuisset *Bartholomeum, Antonium, Brunorium, Philippum.* Ab hoc *Humada* descenderunt, in quibus *Matthias* Ungaris Rex imperavit; à *Bartholomæo Scaligeri*, qui literis claruere, derivari amantur; *Brunorius Bavarus* cognominatus in Germaniam fortunas transtulit: cujus posteritatem in *Ioanna* hac *Ioannis Waremundi Scaligeri* filia defuisse credo. *Scaligerorum* verò horum subnomine *von der Leiter zu Behrn/ (Bern, hoc est, Dieterichsbern/ Verona.)* scutum *Silmach. Wapenb. P. 1. p. 31. minio* tingit, *scalam argenteo*, eique ascendentium situ addit *duos canes argenteos flavis maculis interstinctos, millis aculeatis nigris.* Apicem etiam imponit ex coronata galea inter *duas alas aureas* emergens *caput molossi scutari coronatum.* An veto à Fürstio & *Sammarthano* per errorem canes in leones, aut à *Silmachero* leones in canes mutati sint, an variaverint ipsi *Scaligeri dicitur*, non definire possum. Pro canibus faceret frequens in majoribus *Canis* nomen.

Apex lineæ Savensteinæ.

§. VII. Huic scuto in *Wapenb.* imponuntur tres galeæ coronatæ, prima *Lambergia*, sustinens caudam pavoninam, inter cornua alterum fasciis caruleis & argenteis interstinctum, alterum rubeum: secunda *Kranichpergia* insistentem gruem scutariam coronatam, ad volatum expansis alis, ostentat. Quo apice usæ est linea *Savensteinæ.* Tertiæ insidet canis *Potterveinorum.* Laciniæ tinguntur circa cassidem mediam argenteo & cocco, circa priorem sunt argenteæ & cyanæ, circa posteriorem aureæ & nigre.

Comitis Joh. Maximiliani Galeæ.

§. VIII. Comitis Joannis Maximiliani scuto Fürstius l. alleg. itidem imponit tres galeas coronatas, quarum prior ipsa *Lambergia* vetus est, nisi quod cornu utrumque quinque pavoninis pennis exornatur; ex ultima canis scutarius emergit. Media sustinet inter alas expansas aureas adversam faciem coronati argentei nescio an canis an leonis: illi favet sculptura & analogia §. 6. adducta, huic leonum in scuto ratio: unde nihil definitio.

Titulus.

§. IX. *Joannis Maximiliani* titulum l. e. ita *Sammarthanus* enumerat: *Comes de Lamberg, Dn. de Ortenek & Ottenstein, Burgravius Styria, Consiliarius intimus & primus cubicularius Cæsareæ Majestatis, nec non Augustæ s. Imperatricis aule magister.* Nec est quod in eo mutare sciam. In eo labitur, quod parentes ipsi assignat *Guilhelmu* *Lambergium* Baronem de *Rostenpuhel* & *Habac* atque *Sabinam Auerspergiam*, qui *Guilelmus* ex alia omnino linea ortus est. vide §. 6.

CAPUT L.

Landgravi de Leuchtenberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Lineæ.
2. Henning. confundit cum Liechtenbergiis.

3. Scutum. *Leuchtenberg.*
4. Com. Hals.
5. Apex.
6. Successo ad famil. *Bavaricam.*

§. I.

Familia.

Landgraviorum *Leuchtenbergensium* familia in superioris Palatinatus & Bohemiæ confiniis à pluribus seculis floruit, sed nostra memoria 1646. in *Maximiliano Adamo* defecit. Primum à quo certa successio, memorari vidi *Gebhardum*, qui anno 1223. defunctus esse perhibetur. Ea in duos ramos divisa est, quod *Vlricus*, qui 1334. mortuus, *Vlricum* & *Ioannem* genuisset, quorum hic *Carolo IV.* in primis charus & à consiliis fuit, qui ei etiam Bohemicas fodinas metallicas contulit & confirmavit: Sed

Lineæ.

ejus posteritas in nepotibus defecit. Ab *Vetrico* reliqui profati, qui hoc seculo quod dixi extincti sunt.

§. II. *Hier. Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. p. 347.* cum Leuchtenbergios enumerat, plures per errorem inserit, qui non *Leuchtenbergica* prosapia sed *Liechtenbergica* in Allatia gentis fuere, quales in primis tres *Argentoratensis Episcopi, Conradus, Fridericus & Joannes* emtor Landgraviatus Alfatiae, quem alio errore *Hunniasges Fridericum* V. appellat. Unde in reliquis etiam non satis discerno, qui verè ad Leuchtenbergensem familiam spectent, vel *Liechtenbergica* debeantur.

§. III. Scutum Leuchtenbergense simplex *argenteum* fuit inscripta *fascia carulea*. Aliquando verò additum est symbolum comitatus *Hals* in bipertiti clypei parte posteriori; quod est *area carulea* inducta *fascia argentea*, atque ita oppositus Leuchtenbergicis tincturatum situs. Ita in *Wapenb. P. 1. p. 8.* Unde etiam *Chifflet. Eq. A. V. inf. 320.* ita scutum describit, ab summo bipertitum, & argento & cyano alternis transverse tertiatum. Quod nempe non posset distinguere in eundem scutum comparatas duas tesseras.

§. IV. Cæterum quod dixi *argentea* solo *cæruleo* inducta *fascia* comitatum *Hals* designat *Wapenb. P. 2. p. 13.* Qui comites peculiare habuit, ex quibus jam II. 4. & II. 46. (vide *Henning. p. 514.*) fratres numerantur *Palderamus & Theodoricus*. Duravit verò stirps ad *Leopoldum* qui 1375. *apex* defecit, & heredem avunculum *Joannem Landgravium Leuchtenbergium* habuit, cui *Wenceslaus* Imperator comitatum in feudum contulit. Sicuti etiam alias plurimum Joanni illi familia debet, qui bona à majoribus oppignorata partim distracta atque ditiones omnes recuperavit & auxit.

§. V. Galeæ scutum premunt duæ coronatæ. Prioris apex est *herma virilis veste argentea, globulis aureis adstricta, collari caruleo*, pilco testudinato *argenteo, cyanea ora sursum reducta, coronula in cacumine aurea, & pennis tribus, media carulea, alius duabus hinc inde argenteis.* (enunciante *Chiffletio.*) Altera sustinet jugum alarum *carulearum* complicatum, inducta *fascia scutaria*. Lacinia utrinque sunt ex argento & cyano.

§. VI. Familia extincta 1646. *Albertus Bavaria Dux*, qui conjugem habebat *Mechtildem Landgraviam*, Maximiliani Adami ultimi amitam, successionem intravit, sed acceptis aliis in Bavaria bonis Electori eam iterum cessit: à quo patre Landgraviatum tenet filius *Maximilianus Philippus*.

CAPUT LI.

Dom. Levia. Duc. Ventadurii.

ARGUMENTUM

1. Familia. Linea. Domini de Mirepoix. Marefcalli fidei.	4. Anduse, la Voute.
2. Scutum. Thoire-Villars. Pratenfio.	5. Ventadour. Ducatus.
3. Levia.	6. Apex.
	7. Linea Mirapicensis.
	8. Tivulus Ducis.

§. I.

Illusterrimus Dux *Ventadurii* ex antiquissima familia *de Levis* (unde etiam Domini *de Cofan.*) descendit. Inter majores illius celeberrimus fuit *Guido de Levis, Dn. de Mirepoix marefcalli fidei* dictus, qui sub Simone Montfortio meruit adversus *Albigenses*, illa seculi superstitione in miseris hos armatus. Hoc & *Isabella Montmarancia* (Inca de Marly) geniti *Joannes de Levis*, à quo Domini & Marchiones de *Mirepoix*, qui *Marefcallorum fidei* retinere cognomen, & *Eustachius Dom. de Florenfac*, à quo Duces descendunt.

§. II. Ducis scutum quadripertitum est: Prima quadra *aurea tres balteos rubeos* continet: symbolum familiae de *Thoire-Villars*. Ratio verò gestaminis illa est, quod *Philippo* Eustachii nepoti, Domino de Roche en Renier & Viccom. de Lautrec nupsit *Elconora Humberti VI. Dn. de Thoire & Villars* filia, septimi foror, octavi qui 1400. obiit amita. His parentibus natus *Philippus II.* Baroniam de *Villars* à Sabaudo feudo obtinuit, & sæpe *Comitis* usus est titulo, & 1439. testatus. Eo geniti *Antonius & Bernardus* Dominus de la Voute, ille *Comes Villaris & Laurecti Vicecomes* filios habuit *Joannem & Anto-*

& Antonium II. Ille *Villarsium* vendidit 1469. Duci, hic post fratrem eundem titulum *comitatus* usurpavit, ast demum Joanni Borbonio jus suum vendidit. Hoc verò merito patruelis Bernardi filius *Ludovicus Villarium* sibi arrogavit, tanquam Leviorum primus, sed à Sabaudæ Duce, licet in ipsius gratiam Carolus IX. Rex scripserit, nihil obtinere potuit. Posteritamen prætionem non semel urere.

Prætionis.

Levis.

§. III. Secunda quadra aurea tres cantherios nigros continet, quod gentile *Leviorum* à *γύρα* est.

Anduse.

la Voure.

§. IV. Tertia rubea tres stellas aureas: & extrema iterum coccinea leonem argenteum repræsentat. Illud *Anduse* gentinotandæ; hoc *Volteæ* (*la Voure*.) Quæ accessio à Philippo II. Comitæ de Villars uxore *Antonia d'Anduse, Dn. de la Voure* oritur.

Ventadour.

§. V. Toti imponitur scutulum ex auro & cocco effellatum. Ita *Ventadurium* designatur in Lemovicibus. Hoc in familia *Combornia* fuit, ex qua *Archenbaldus* Vicecomes de *Comborn Sulpitiam* duxit *Viccomitatus Turenii* heredem. Unde *Ebalus* Vicecomes *Turenæ*, pater *Archenbaldi* & *Gislelmi*, quorum hic *Viccomitatum Turenium*, illa *Combornium* & *Ventadurium* retinuit, in filiis *Ebalo* & *Bernardo* iterum continuati sunt, per hunc *Combornii*, per istum *Ventaduru*. Hi duravere in seculum decimum quintum, quo 1445. *Catharina Bellofortia Carolo Ventadurio* nupsit, mater *Ludovici* sed à *Andos* & *Blancæ*, quæ *Ludovico de Levis Dn. de la Voure* nupsit, & *Gibbertum* atque *Joannem* genuit, hunc fatorem Comitum de *Charles*, illum *Ventaduriorum* cæterorum. Cæterum *Ventadurio* ab *Henrico III.* dignitatem *Ducalem* obtinuit *Gilbertus* 1578. Cui accessit axioma *Pariatus* 1589. & confirmatio 1609.

Ducatus.

Apex.

§. VI. Apicem huic scuto debitum nondum videre licuit: laciniæ verò galeæ auro & nigro colore tingendæ sint. Et telamones forte iidem sunt, quos *M. Mirapicensis* tribuit *Sammæthanus*, videlicet inde à dextra *Draco* suo nativo colore, hinc à læva *leo aureus*.

Linea Mirapicensis.

§. VII. Quod *Mirapicensis* attinet lineam, illa dispositio apud laudatum autorem (*l'Ess. de la Fr. p. 251.*) legitur: ut areolarum series sit 1. *Levis*. 2. *Villars* in *Bressia*. 3. *Andusa*. 4. *Volteæ* s. *la Voure*; Toti imposito scutulo *Ventadurio*; Quod si ita sit, ex aliquo familiaris pacto areolas has usurpari non esse esset, neque enim à quibus illæ areolæ, in *Mirapicensi* linea reperiuntur, sed in altero *Eustachii* ramo.

Titulus Ducis.

§. VIII. Ducis ille titulus legitur: *Ludovicus Carolus de Levis, Dux de Ventadour, Par Francia, M. d'Annonzy, Com. de la Voure, de Tournon & de Rouffillon, B. de Douan, de Donzenac, de Mesillas & de Montagne.*

CAPUT LII.

Barones *Leysseri*.

ARGUMENTUM.

2. Scutum.

3. Apex.

4. Nova accessio.

1. Familia origo. Bona,

§. I.

Familia origo.

Illustris *Leysseria* familia à *Gabr. Bucelino Gevm. Stemmatograph. P. 3. p. 122.* refertur ad aliquem *Joannem Leysser*, qui claruerit 1340. Cæterum gens hæc ex *Syria* & *Cærinthia* in *Austriam* venit; sed & aliquando in *Cilejensi* comitatu commorata est. Cum verò à tribus seculis nomen in *Austria* reperiat, non improbabili conjectura est, eos à *Leisls. Leyfs* in hac regione id accepisse, & inde in interiores ditiones penetrasse. Sub *Ferdinando I. Neunzen, Cammer, Idolzberg*, dein etiam *Schilttern, Kransegg, Pyrha, Michelbach, Donnnerskirchen* & alia bona acquisivere. In celebri oblatione, qua *Viennam* *Solimannus* 1529. afflixit, quinque hujus gentis virtutis edidit specimina, tres centuriones, chiliarcha (*Sigismundus*) & rei tormentariæ præfectus *Udalricus*. Linearum distinctio mihi non satis nota est.

Scutum.

§. II. Scuto utuntur nigro, in quo due lune falcate dorso obversis, latera respicientes ex auro fulgent. Conf. *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 48.*

Apex.

§. III. Galea coronata sustinet tres erectas *struthionicas* plumas nigras inscriptis duabus lunis falcatis scutariis. Laciniæ sunt atræ & aureæ.

§. IV. In Fürst. armor. P. 4. p. 15. *Leysserorum de & in Krausfeng* scutum describitur, No. 102. cili. quod toti familiae commune, an uni lineae proprium sit, ignoro. In eo primam & quartam aream *Leysseriae* lunae occupant: in secunda & tertia areola *caerulea, auro colli tricipiti* insitit (si beneficium discerno) *visis ex eodem metallo*, palmitibus duobus in decussum trajectis cum singulis uvis. Hujus laterculi significationem & rationem non capio. Apex ei debitus est, ex galea coronata protenta ala cum scutario ty-po. Phaleræ autem sunt ex auro & cyano.

CAPUT LIII.

Domini & Pincerna de Limpurg.

ARGUMENTUM

1. <i>Varia familia ejusdem aut affinis nominis.</i>	5. <i>Crater. Pincernatus imperii hereditarius.</i>
2. <i>Pincerna de Limpurg. An ex Ducibus Limburgiis. Potius ex Ducibus Franconia. Linea Speckfeld & Guldorf.</i>	6. <i>Cassides.</i>
3. <i>Ab Henning. attributa insignia erronea. A quo Limpurg nomen gerant.</i>	7. <i>Titulus.</i>
4. <i>Scutim. Cuspides Franconici. Clava Trojana.</i>	8. <i>Domini de Limpurg ad Lanum.</i>
	9. <i>Trevirensibus se adducunt.</i>
	10. <i>Ad hos tandem plena successio.</i>
	11. <i>Gerhardi Kirbergensis arma.</i>
	12. <i>Limpurgiorum ad Lanum insignia.</i>

§. I.

Pluribus seculis quatuor in Imperio nostro florere familiae ejusdem vel Varie fami- ejusdem nominis, in eo nempe unica litera variata, & quidem cum alia ejusdem instrumenti commutata. Fuere hæc, *Limburgensium* Comitum dein Ducum, dictorum à *Limburgo ad Vesam* in Ardenna, *Limburgensium*, qui vulgò *Styrumii* appellantur, Comitum à *Limburgo ad Lainam* *Westfalica*, *Limpurgensium* *Dominorum*, quibus appellatio à *Limpurgo ad Lanum* fluvium, & quorum nunc insignia imprimis consideraturi sumus *Limpurgensium* illorum, qui in Franconico circulo ditiones & inter illos proceres locum cum dignitate obtinent. Ut jam nihil de *Limpurgo Brisgovia* dicam, à qua arce *Hermannus I. Zeringentis* Marchionem *Badensium* fator, antequam uxorio nomine *Badensem* ditionem nancisceretur, *Marchio de Limpurg* vocitari solebat.

§. II. Quod ergo *Illustrissimorum Limpurgiorum* in Franconia gentem con- Pincerna de Lim- purg. cernit, de ejus origine non eadem sentiunt omnes. *Christoph. Fraefelinus* Secretarius de *Lim- purg.* *Limpurgius*, qui magna industria totam stirpem delineare aggressus est, à *Walra- mo* aliquo *Limburgo* Duce derivare eam tentavit. Quinimo alius ascendit, ad tempora *Valentiniani Imperatoris*, & gentem hanc invenisse credit eo tempore, quo An ex du- cibus Lim- burgiis. *Romani* 372. in *Nemetibus* cum *Germanis* acri decertarunt prælio. *Ioannem* *Ducem* ait interfuisse 933. vel 935. celeberrimo ad *Mersburgum* adversus *Hunos* prælio, & ex *Richardo Guidone* illos versus allegat:

Duxerit illustri quondam de stirpe creatus,
qui vehemens ipsum Martis amabat opus.
Quem Limpurga suo genui de stemmate proles,
Cujus in Hunnorum cognita strage manus.
Talis enim miles, qualem neque viderat unquam
Franca, qui patria finibus esset honor.

Quicquid verò de reliquis sit, quo minus ei circa deductionem ex familia *Ducum Limburgiorum* in Ardenna sylvæ calculum absque dubitatione adjiciam, non unum me movet. Cum enim *Franconicæ* origini familiaris traditio communis (cui ab insignibus aliquod robur) alias transcribat, huic cum *Limburgica* non convenit: conitat enim f. à *Salmensibus* f. aliis *Ardennatibus* *Limburgios* *Duces* derivemus, saltem *Franconicam* gentem non fuisse. Accedit quod anno 1180. jam mentio fiat cujusdam *Godofredi Domini Limpurgici*, & *Sacri Rom. Imperii hereditarii pincernæ*, atque ita non diu post mortem *Walrami I. Ducis Limpurgici*, qui 1139. vel 1140.

perhibetur satis concessisse. Oporteret ergo *Godofredum* hunc vel filium vel nepotem *Walrami* fuisse, cum autem filios pariter & nepotes reliquos diligenter satis notatos nominet *Limburgensis* historia, *Wabrandi* cujusquam non meminit, quem (cum *Henrici* duo filius & nepos *Walramo* in ducatu successerint, nec ali locum relinquunt) *Fraëschlinus* & qui sequuntur *Ducem Limpurgensem* vocant, & *Joannis Dom. Limpurgici* patrem constituunt, nec alium designant, cui vel per conjecturam hic *Godofredus* dari posset filius. Unde non dubito, eodem tempore, vel forte prius etiam, quam *Limburgenses* Duces inclauerunt, hosce *Limpurgios Dominos* inter illustres numeratos fuisse. Neque ipsi egent, ut quem à se habent, ab illis mutuo petant splendorem. Unde si quid ex conjectura dicendum sit, & meliora ex Illustrissimorum horum procerum tabulario non edoceamur, fidem potius adhibendam crediderim communi traditioni, quæ ex veterum *Franconia Ducum* profapia accessunt. Quamvis enim, ex quo *Franconia* Duce ortum suum trahat, definire difficile fuerit, insignia tamen traditioni fidem faciunt: & ipse *Fraëschlinus*, alterius de *Limburgensi* deductione sententiæ autor, *Conradum II. Imperatorem*, qui *Franconia* Dux fuit, huic stirpi asserit, ignarus, quod eo ipso priorem suam opinionem convellat. Unde ex agnatis *Conradi II.* illos qui delexerit, mea sententia non errabit: Licet injuria temporis graduum, per quos *Augustis* illis conjungantur hi dynastæ, numerum obliteraverit. Porro à præfato *Joanne Limpurgensi Godofredi* (cujus loco alii *Wabrandum* nominant) filio familia satis exactè ad nostra usque tempora deducta reperitur. Dividitur verò in duas lineas *Gaildorffiam* & *Speckfeldiam*; illius qui sunt dynastæ *Gaildorffii* & *Schmidelfeldæ* tedem habent, hæc linea autem *Suntbeimium* & *Speckfeld* possidet. Utriusque tamen lineæ idem est scutum & insignia.

Potius ex Ducibus Franconie,

Lineæ Speckfeld & Gaildorff.

Ab Henning, attribuntur insignia erronea.

A quo Limpurg nomen cognoscitur.

§ III. Quod ergo insignia concernit, non illa sunt, quæ mox n. 13. *Dominis Limpurgensibus* ad Lanum tribuimus: quamvis *Henning, Theatr. General. in IV. Mon. R. Germ. P. I. p. 434.* illa nostris adscribat: quod forte ex illa conjectura factum, quia fuere qui crederent hos Dynastas nomen suum non à *Limpurgo*, quod prope *Halam Sæviæ* situm & ab *Eratino Domino Limpurgio 1540.* civitati *Halenfi* venditum est, sed alio *Limpurgo* infra *Francofurdiam* sito, obtinuisse. Ita apud *Crus. Annal. Sævæ. P. 3. L. 2. c. 13. pag. 93. Castro Limpurg nomen Liberi hi Barones, non arx hæc ipsis, dedisse feruntur. Nomen ipsi habere perhibentur ab alia arce ejusdem nominis infra Francofordiam sita;* quod repetitur *P. 3. L. II. c. 15. p. 643.* ubi de venditione. Cum tamen longe probabilius sit, uti insignibus dux hæc familiæ distinguuntur, ita non ab eodem castro nominatam esse utramque. Alia mens est *Fraëschlini*, qui olim eos in veteri castro hujus nominis prope *Spiram* sito, quod dein in cœnobium commutatum sit, habitasse, & inde nomen sumsisse, dein verò arcem hanc *Limpurgensem neben dem Wirngrund* extraxisse, & eodem sedem suam transfuisse perhibet. Cæstri nomen scribitur alibi *Limpurg* ex quadam transactione inter *Waltherum pincernam* & abbatem *Lorchensem* apud *Crus. P. 3. L. 2. c. 16. p. 1091.* Idem *Crus. Annal. Sæviæ. in Paralip. pag. 41. 96.* aliam *Limpurgis* veteribus parvam dat, nempe *argenteam*, inscripta *aquila coccinea*, & galeam, quam premit *pila argentea instar nivis.* Dubium verò esse potest, an illa *Limpurgensium* (à *Limpurgo* prope *Weilham in Wirtenbergia* super monte *S. Michaelis* sito castro) Comitum familia eadem cum nostra fuerit.

Scutum Cuspides Franconie

Clavæ Trojanæ

§ IV. Hodie quo clypeo utantur, videre est in *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 19.* Ille verò quadripartitus est: Atca prima & quarta *rubea* quatuor cuspides ascendentes *argenteos* continet. Hoc symbolum alioqui *Franconia* est, unde *Episcopatus Herbipolitanus* ob ducatum *Franconia* isto deigmate utitur, uti apparet *Wapenb. P. I. pag. 9.* Et *Conradi II.* ex Duce *Franconia* Imperatoris scutum hos cuspides defert *Wapenb. P. II. p. 1.* Hoc solum interest, quod in *Franconico* scuto cuspides pingi soleant tres, qui in *Limpurgico* quatuor representantur. Sed forte pictorum *Æscypia*, uti alibi, hic aliquid potuit, nam ipsi in suis quoque insignibus tres cuspides pingere nonnunquam solent, & ante 130. annos ita solebant: si verò constanter quatuor pingerentur, posset hæc quoque nota esse discretiva, qua ex *Franconia* Ducibus aliquis minor natu suam à Ducali parvam distinxerit. Istam ergo arcem indicio originis gestari nemo non vider.

Hanc

Hanc figuram esse puto, de qua *Crus. Ann. Svecv. P. 3. l. 6. c. 16. p. 360. Barones Limpurgenses sibi in die weissen Zinken* hujus ducatus. ex *Widemanno*. Quod verò secundam & tertiam areas concernit, ex *carule* sunt, & *quinque argenteas clavus Trojanas* (vetus instrumenti bellici genus, *Heerkolben*) referunt. Hujus symboli sensum, & cui Dominio notando seruiat, quod non assequat, conhteri, quam, nisi ipsum dominium *Limpurg* notetur, conjecturis indulgere malo. Quando verò *Conrado II.* Imperatori eadem tribuuntur clavæ, ob quod etiam ab ipso fundatum cenobium *Limpurg* illis aliquamdiu usam sit, uti ex lapidis documento allegatur, non admodum improbabile fuerit, ipsum Dominium *Limpurg* illo symbolo intelligere.

§. v. Medix parmx, qua coeunt areolæ quatuor, *scyphus aureus* imponitur. Uti *Crater*, verò hunc locum frequenter occupant notæ dignitatum, ita insolens fere est, illud fieri figura nuda posita, cum alioquin ordinarie scutulo inferri & hac statione locari soleant. De quo *P. I. c. 3.* dictum est. Porro hujus hieroglyphici explicatio difficilis non est. Quivis enim videt designari axioma, quo Domini hi gaudent, cum *Pincerna imperii* sunt *hereditarii*. Non novam esse illam dignitatem testimonium est apud *Crus. annal. Svecv. P. 3. l. 2. c. 12. p. 90.* ubi inficiatio aliqua describitur in gratiam claustralium dominorum de *Lorch*, an 1260. consignata, in qua appellatur *V.* (in margine exprimitur nomen *Ullnci*) *dictus de Limpurg Imperialis aule pincerna*. Observat tamen *Limn. ad A. B. c. 27. §. 6. obf. II.* non semper fuisse hoc officium penes *Limpurgios*, quia 12 13. tempore *Friderici II.* *Walterum de Sepf* pincernam fuisse Imperii, ex subscriptione alicujus *A. B.* pateat, & postea etiam quendam *Wernerum de Bolandia*. Porro officium hoc nomine *Regis Bohemia*, qui Archipincerna est Imperii, gerunt *Limpurgenses*, adeoque ejus sunt *Vicepincerna*, ut appellantur in *A. B. l. c.* ubi fancitur: *Vt Vicepincerna de Limpurg equum & scyphum Regis Bohemia pro se recipiat*. Qui verò hic *Vicepincerna* appellatur *c. 29. §. 6.* etiam *Pincerna* nomen gestat. Scyphum hunc, quem sine scutulo toti videmus imponi, aliquando insertum observare licet parmulae peculiari, qua figura eo usi sunt *Godofredus Herbipolitanus*, *Eraimus Argentorantensis*, *Georgius Bambergensis Episcopi*: forte quia non aliter commode inferri potuit clypeo alii.

Pincerna-tus imper-hereditarius

§. vi. Scuto huic incumbunt cassides duæ, quarum altera *coronata* sustinet *par Cassides cornuum, coloribus scuti per cassides sectorum*: ex utriusque autem hiatu *vexillum* dependet iisdem coloribus pictum: posteriori *galeæ crater scuti* *impositus* cernitur. Phaleræ circumfluentes altero latere argento & minio, altero argento & cyano tinguntur.

§. vii. Titulus familiæ communis ille est: *Domini Limpurgi, S. Romani Imp. Pincerna & Semper liberi (Semperfrey)*. De quo cogitandum aliis relinquo, an in subscriptione *Waltberi*, de qua *n. 5. Sepf* abbreviate scriptum sit pro *Semperfrey*.

Titulus

§. viii. Occasio invitatur, ut extinctorum etiam Dominorum *Limpurgensium* ad *Lanum* faciam mentionem, à *Limpurgo auf der Lohu* (quod apud *Christoph. Brower. annal. & antiq. Trevir. l. 9. p. 445.* in monte est *Lentburg*, forte à *Linter* aut *Linterbach*, qui rupem allambit, in *Loganaho* s. *Loganogorve, Lohungov*) dictorum. Et extant quidem *Fasli Limpurgenses* ex *MScō* à *Joanne Friderico Faustio ab Aichsffenburg* patritio Francofurtensi 1617. editi, sed illi non nisi à 1336. ad 1398. pertingunt. Neque alibi plenam dynastiarum vidi genealogiam. Primum lego *Gerlacum Imagina*, quæ *Adolphum C. N. s. s. s. v. i. e.* & dein ad *Augustalem* thronum evectum habuit maritum, fratrem & *Elisabethæ Falckensteinæ* conjugem, qui circa 1288. vixerit. Ab hoc reliqui deducuntur, ex quibus inter ultimos *Gerlacus* senior & junior, pater & filius vixisse perhibentur 1457. Verum si *Browero*, quem mox §. 10. audiemus, fides, ante hos *Limpurgum ad Trevirensē Archiepiscopatum* delapsus est, cui nunc quoque annueratur.

Domini de Limpurg ad Lanum.

§. ix. De modo quo ad *Trevirenses* primum jus *Limpurgensis* Domini devenerit, audire licet *Christoph. Brower. annal. Trevir. l. 17. p. 215. Baldun. Archiep. Trevir. cnsis 1334. prædix atque feudis prope infinitis, ante id tempus etiam emis, & longe circum propagatis Ecclesiæ suæ finibus, ut regalium nobilium agrorum portionem discessi adiecit, Limpurgensis trans Rhenum domini, castrique s. burgi & opidi primarius semiffem, Gerlaco loci Domini, Cunigundæque *Wertheimæ* uxori: solutus duo de triginta flor. novum millibus & *Henrico Hassia Landgravo*, cui triens cesserat, emtionem probante.*

Trevirensibus se adducit

Opidum verò Limburgense quondam imperii & cleri fundus, per id tempus ab advocatis tenebatur, ea nobilitatis & incolarum frequentia, ut expeditis bis mille ostenderet in armis. At tribus hac aetate, per non magna intervalla temporum, repetitis afflictum incendiis, ignis atrocitate depastum sic elanguit, ut ad pristinam s. bellica gloriae seu pulchritudinis speciem non convalescit, una tamen operis rarissimi basilica inter ejus tractus opida longe spectatum. Neque verò parum etiam multiplici cum vicinis ob situm & pacis otuque d. fensio- nem controversia, praliorumque contentione suscepta, status opidi convulsus & accessus, donec tandem fractis rebus, stirpe Dynastiarum s. advocatorum morte sublata dominium ex esse in nomen ditionumque Treverensis antistitis concessit.

Ad hos tandem plena successio.

§. x. Ex eodem Brovvero cognoscere licet, quomodo morte ultimi plene ad Treverensem dioccesin delapsa sit successio L. 18. p. 262. ad ann. 1404. Ad hoc omnino tempus Limburgensis domini integra quoque ad dioccesin accessio referenda; quod Ioannes loci Dominus vir prudentia, morum comitate, formaque corporis egregia spectatus, nullo superstite herede vivere jam tum desisset; atque ita Wernero & Ecclesia Treverica dominium cum fructu & vectigalibus vi pactionis olim inire reliquisset. Etsi verò Ioannes ante biennium vita decessisse traditur, reperio tamen pro Wernero regimen istic attinuisse Ioannis fratrem Gerlacum Treverensis Ecclesiae decanum & Gerardum Kirchpirgi Hundsdruchi Comitem, qui Ioannis sororem Vdam sibi thalamo junxerat, Revensbergiam à dote appellatam; qui locus prope Kirchpirgo distans, inde Clericis s. Canonicis Windesheimensis congregationis attributus. Porro Gerardum Comitem sine prole Limpurgi humana deseruisse, argumentum clypeus sit in S. Georgii basilica suspensus: in quo leones erecti & infestis unguibus tres interjecti oblongis crucibus.

Gerhardi Kirburgensis arma.

§. xi. Quae insignia hic attribuit Gerharδο Kirchpirgi, ut vocat, Comiti, puto esse insignia Wildgravorum Kirburgensium (Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 7. confer caput de Comitibus Sylvarum & Rheni) utpote quae tribus constant leonibus. Crucium verò interpretationem, non fati capio. Ceterum ille Gerhardus ultima Adelheids, quae hereditatem Kirburgiam suo conjugio Rbingravis attulit, avus fuisse perhibetur.

Limpurgiorum ad Lanum insignia.

§. xii. Familiae hujus Limpurgensis de signa proprium, quod in Sibmach. Wap. P. 2. p. 17. reperitur; exhibet in caeruleo scuto fasciam tessellatam rubearum & argentearum duplici ordine constantem, superius & inferius adjectis plinthidibus aureis ternis. (Alibi vidi pingi facientes, & quidem superius 7. inferius 6.) Galea alarum scutario simbolo exornatarum jugo expanso superbit, & circumfluas phaleras altera parte minio, altera cyano pingit, utrinque addito argento.

CAPUT LIV.

Comites Lippia.

ARGUMENTUM

1. Familiae origo. Successio. Linea.	6. Apex.
2. Laterculi Rierbergici, de Essens & Stedendorff.	7. Bückenburg.
3. Dispositio hodierna.	8. Nobilitum Dominorum titulus Eder Herren.
4. Rosa Lippia. An ob hoc Lippii ab Ursinis?	9. Ditiones familiae.
5. Stella. An notas Sternberg? Notas Svalenberg.	10. Tituli de Fälschenburg, Eberstein.
	11. Carmen de insignibus Lippiensibus.

§. I.

Familiae origo.

Antiquitate in Westfalis nulli facile cedit Illustrissima Lippia Comitum familia, ex qua Eberhardum Dominum Lippia in bello adversus Ungaros 933. Henrico Aucupi meruisse proditum est. Inde Bernardus sub Ottone II. & III. atque Conrado II. inclaruit. Alius Bernardus Lotharii Imp. Dux bellicus, à quo deum certa graduum successio à Paderitio necitur, Lemgoviam ab Episcopo Paderbornensi, vel apud alios comitatum Anholt, quem Imperio vacuofactum 1010. Henricus II. Paderbornensi Ecclesiae igne devastata concesserat (conf. de eo H. Hamelman. 1. 2. de fam. emort. p. 37.) in quo Lemgovia, Detmold & alia, cum Sassenburg, seu ab Imperatore Lothario impetrasse legitur. Filius Bernardus Lippiam urbem condidit, quod Henrici Leonis partes tutatus esset, sua avita bona, necnon Sassenburg 1282. amisit, à Colonienfi & Monaste-

Successio.

Monasteriensis atque alii Episcopis vicinis erepta : sed vicissim à Leone regiam domum & dynastiam Engerni. Angria (in quo Brake, Blomberg, alia) accepit, & 1150. cucullum induit, atque ex Abbate in Livonia Episcopus Lealbensis à filio Ottone ordinatus est 1190. (conf. Bezov. annal. T. 13. ad ann. 1227. n. 23.) Ex filiis ejus Gerhardus post patrum Gerhardum Archiepiscopus Bremensium (cui Comitatum Saadensem Henricus Saxo contulisse dicitur.) Bernardus Paderbornensis, Otto Trajectensis Episcopi fuere, Hermannus autem gentem propagavit. In hujus filiis denuo Simon antea Coadjutor patrum in Ecclesia Bremensi dicecclin Paderbornensem, Otto Monasteriensem (cui Vechtam acquisivit) rexere, Gerhardus in dissidio à Bremensibus electus est, sed pacis amore cessit. Bernardus verò reliquorum comitum sator est; ex quibus sequenti etiam tempore duo Paderbornensem Ecclesiam administrarunt, extincti Bernardus 1340. Simon 1498. Hoc seculo ineunte vixit, & 1614. mortuus est Simon, communis trium linearum, quæ hodie superant, ex totidem filiis autor ex Simone Detmoldia, ex Ottone Brakenfis, ex Philippo Buckenburgica.

Lineæ.

§. II. Quod insignia attinet, *Schmach. Wapenb. P. 1. pag. 17.* illa exhibet, quæ Simonis hoc seculo ineunte fuisse oportet, nec ex eo tempore à posteris continuata. Fuit autem scutum quadripartitum cum interjecto palo medio. Palus ille medius rubens aquilam Rietbergiam auream referrebat, quæ scutulum Effensis & Stedesdorfis symbolis pictum pectore gerebat. Hæc tessera assumta ab Irmgardis Simonis priori conjugis, Erici C. Hojensis vidua. Cum enim Joannes Rietbergæ ultimus comes 1562. extinctus duas reliquisset filias, Irmgardim & Walpurgim, hæc marito Ennoni Com. Frisie, cui nupta est 1581. dominia Effens & Stedesdorf attulit, illa 1578. Simoni Comitatum Rietbergium. Cum vero 1584. Irmgardis sine liberis extincta esset, ad sororem hereditas relapsa, & ad ejus posterum in hunc diem propagata est, quod cap. de Frisicis insignibus videbimus, & tesseras illas explicabimus. Unde Simonis ex altero matrimonio Elisabethæ Schauenburgicæ filii palum hunc medium omiserunt.

Laterculi Rietbergici, de Effens & Stedesdorf.

§. III. Reliquæ scuti quadræ, quæ nunc etiam servantur solæ à lineis Detmoldia atque Brakenfis, illæ sunt, prima & quarta argenteæ singulis rosis pentaphyllis rubeis auro gemmatissimigignite; secunda & tertia rubecæ, cum stellâ quinque radiorum aurea, cui hirundo insistit ex argento & nigro variegata. Alibi laterculi transpositi apparent.

Dispositio hodierna.

§. IV. Rosa significatio Lippiensis comitatus est, in Westphalia sibi, atque Coloniensi, Monasteriensi, Paderbornensi, Osnabrugensi, Mindenti dicecesibus, Marciano atque aliis comitatibus fere inclusus. Hanc rosam & ob eam gentem ab Frisii aliqui (autore Bernhard. Wizio Lippiensi monacho Lisbornensi) derivare amant, quos refellit Theod. Haring. de jur. insign. c. 6. P. 6. n. 887. pag. 372. Erudita & elegantia, ut alia ipsius, sunt illa *Æg. Gelenii de Col. Agr. Magn. l. 2. l. 33. pag. 193. 194.* Carolus M. dicitur Lippiensium comitum genus in veterum Vbiorum intervallio ad Lupiam fluvium transplantasse, & habet unicam in argenteo campo rubentem rosam. Testaturque nobilis & sagax scriptor Joannes à Bersworde in Hulsten in MS. fragmentis familiarum Westphalicarum; Lippienses à quibusdam ad Mantiorum, ab aliis ad Ursinorum stirpem, ad Romanam verò originem à plerisque referri. Ego Altenanam familiam ex armorum cognatione puto propagatam eodem cum Lippiensibus sanguine, quia ante eadem S. Engelberti Alena & Marce ac Montium comites unam in scuto rosam gestarunt. Et communis fabula habet, tempore Ottonis III. duos fratres Ursinos ob discordias ex Italia in hanc provinciam immigrasse: in historia autem S. Engelberti p. 306. demonstrat ex Archivis, Altenanam stirpem in his partibus vetustiore esse Ottone III. ex advocatis Thuticnsibus s. Ubiensibus Comitibus ortam. Itaque dum veterum fabula derivantur ex historiis rudi sculo ignorantia veri corruptis, puto ad Romanos colonos & Ubio-Romanam nobilitatem revocandos Ubiensibus s. Altenanos & Lippiacos Comites, quia præsertim mox à tempore deductæ Colonia Agrippinensis &c. in ea Vitellius existens & Imperator salutatus, Othonem Imperium affectantem innocuum habuit, qua de causa potuerunt Ubii fratres, Othonis & Senarius partibus faventes in Transhenanas sedes fugisse, ut sic & Othonis Caesaris (sed non ex tribus illis Saxonibus) & intestini belli commemoratio optime quadret in originem Altenani & Lippiensis sanguinis. Quæ autem de Ursinorum s. Rosinorum nominibus dicuntur (cum teste Cranzio Ursinorum nomen recentius sit) ad homonymiam Ursini refer. quæ commento occasionem dedit hujus cognominis. Ursos enim & Ursinos appellant frequentissime Transhenani, qui parta tuerunt, & ea omnino non vel agrè sibi crispè patiuntur,

Rosa Lippi.

An ob hoc Lippi ab Ursinis.

exemplo urfi, qui infantem vel hominem complexans nullo modo vel difficulter dimittit. Unde Saxones, qui Martem sub Harminii nomine colebant, ejus statua Armisulio instar herois sculpta, cum vexillo rosa insignito supra pectus figuram urfi addiderunt. Dum ergo hos duos fratres Ulbo-Romanos ab adificatione castrorum Alsenani & veteris montis removere aut in eorum consummatione impedire vicini Reguli & Proceres non possent, ab ipsis Urfinos existima appellatos. Ioan. Pideritius pastor Blombergenfis, qui 1627. Chronicon Comitatus Lippicnsis (ante illum verò seculo 13. quidam M. Iustinus Lippicnsis carmen, quod Lippistorium dixit, tum præmemoratus Bernardus Wittus item Lippicnsis monachus Lisbornensis Chronicon Lippia, nec non Gerhardus Kleinberg Lemgovienfis Licentiatu, & Colon. consil. bericht von der herkunft und Historien der Grafsen von der Lippe scriptor) edidit, non tantum eorum sententiam refellit, qui originem Romanam his comitibus adtribunt, utpote qui credere nolit, locum adeo periculosum placuisse Romano nobili, quem sibi sedem sumeret, verum etiam illis contradicit, qui autore Cranzio non antiquiorem Lotharii tempore comitum putant memoriam, & Brutto in primis autore contra hos pugnat. Credit verò Caroli M tempore huic & aliis stirpibus nomen & axioma Comitum concessum. A comitibus utraque civitas Lemgovienfis sua insignia, vetus rosam pentaphyllon cæruleam, altantibus hinc leone isthinc gryphe, & capolis item rosam, in prælia interius facie fæminina oblongo peplo, accepere.

Stella.
An notet
Sternberg.

§. v. Quod stellam cum avicula concernit, videri possent ea notare Comitatum Sternbergium, quem Henrico ultimo Comite 1399. juratutor Simon Com. Lippicnsis tue- rat ejus avunculus, extincto, contra Lippicnses iure proximi sanguinis eum præten- dentes, sibi Adolphus Comes Schauenburgius addixerat: unde utriusque domus longæ contentiones, donec circa finem seculi decimiquinti Bernhardo Lippia Comiti Otto Comes Schauenburgius filiam Annam uxorem daret, atque comitatum Sternbergensem concederet. vid. Piderit. Chron. P. 2. p. 532. 581. Verum cum Sternbergii comitatus in- signia tantum stellam continuerint, certum est designari comitatum Svalenburg (qua- si Schwarzalenburg: unde ratio figuræ) satis olim amplum, sub quo Steinheim & Niehem opida. Habuit ille tuos comites, de quibus vide Henr. Hamelmann. L. 1. de fam. emort. p. 77. Ultimam Wickedindum adulterum uxoris suæ trucidavit quidam auratus eques de Rollerbcke. Inde Padebornensis Episcopus & Lippicnses comites inter se par- titi ditionem; in castro tamen Svalenburg Episcopus nonnisi quartam partem possidet. Confer Hapting. de Jur. inf. L. 6. P. 6. n. 890. & c. 22. n. 231.

Notat Sva-
lenburg.

Apex

§. vi. Huic clypeo in Schmachero insistent tres galea coronata, quarum media inter duas alas expansas argenteam & rubream (alii utramque argento tingunt) rosam scutaria- riam sustinet: prima inter duas alas rubeas aquilam surgentem auream tefert: sinistra lilium cæruleum inter duo vexilla aurea ostentat. Laciniae circumvolant mediam, ar- genteæ & coccineæ, dextram aureæ & rubeæ, extremam aureæ & cyaneæ. Cum verò dextra & sinistra Rietbergiam ac Esseniam hereditatem designaverint, hac iterum aliorum translata, nunc sola media, quæ gentilis est, Lippicnses contenti sunt.

Bücken-
burg.

§. vii. Quod Philippum attinet comitem, quandoquidem ille Schauenburgici comitatus quædam, in quibus Bueckburg quod inhabitat nactus est, clypeo huic Lippi- ensi scutulum medium urtica Holfato-Schauenburgica insigne imposuit. Cum in instrumento pacis Osuabrug. art. 14. Landgravius Hassiæ lineæ Cassellanae, jus dire- cti & utilis domini in præfecturas Schaumburg, Bückenburg, Sachsenhagen & Stratt- hagen conceditur, excipitur verbis disertis: *Salvat amen transactione inter Christianum Ludovicum Ducem Brunsvico-Lunaburgensem & Hassiæ Landgraviam, Philippumque Com. de Lippe inita. firma etiam manente, qua inter eandem Landgraviam & dictum Comitem inita est conventio.*

Nobilium
Dominio-
rum titul.
Edle Her-
ren.

§. viii. Tituli sunt: *Comites & Nobiles Domini de Lippia.* Quod attinet Domino- rum nobilium (Edle Herren) titulum, Pideritii sententia est, illos usos hoc nomine, quos, cum prius ex Saxonum vetustis dynastiis nobilibus fuissent, comites Carolus M. fecerit, & priorem simul titulum servare passus sit. P. 2. p. 228.

Ditiones
familiz.

§. ix. Ditiones eorum quod concernit, quæ tamen non omnes exprimuntur titulo, vel etiam in ipsorum hodierno amplius iure potestate, ita à Pideritio P. 2. p. 231. enumerantur. I. Ipse comitatus Lippius, qui olim late patebat ad flumen Lupia, sed 1182. ob studium Henrici Leonis Bernardus illam regionem (dictam Uberswald) perdidit, à Colo-

à Colonienſi & Paderbornenſi in poteſtatem redactam, excepta Lippia civitate ſ. *Lipſa-
dio & Lipperade*. 2. *Rheda* Dominium, de quo c. 11. n. 8. in ſcuto Bentheimio actum. 3. *Saffen-
burg* Dominium, quod Bernardus I. à Lothario ad coercendos Monafterienſes conditum
obtinuit, filius in cauſa Leonis perdidit. conf. *H. Hamelmann. l. 1. de famil. emort. p. 67.*
4. *Engern* caſtrum & dynaſtia. Hæc Henricus Leo Bernardo I. contulit. Sed cum *Sim-
on I.* Comes, qui in eo caſtro habitabat, 1299. bellum intulit et Oſnabrugeniſi Epiſco-
po ex Ravensburgii, captus nec dimiſſus eſt 1305. alia conditione, quam ut *Engern* di-
rueretur, nec reſtaurari permitteretur, maneretque aliquandiu in poteſtate Ravensburg-
giorum. Unde ſedes *Blombergam* translata eſt. 5. Com. *Abolz ſ. Maholz ſ. Maholts*,
de qua §. 1. 6. Com. *Sternberg*, & 7. *Svalenberg*, de quibus §. 4. 8. Dimidius Comita-
tus *Stoppelberg* inter *Endorf* & *Rudensick* ſiti, quem cum arce *Aldenburg* marito
Bernardo C. Lippia uxor attulit. conf. *Hamelmann. l. 1. de famil. emort. p. 73.* 9. Præ-
fecturæ *Blomberg, Brake* & vicina, quæ tamen Angriæ pars ſunt. 10. Caſtrum *Törn-
holz*, quod ex parte fortibus factis comitum, partim emtione acquiſitum.

§. x. Aliquando etiam titulus inſertum *Falckenburg* (*Piderit. P. 2. p. 237.*) cuius Tituli de
rudera in confiniis *Detmoldis*; In hoc condendo *Bernardus III.* plurimum opera-
poſuit, ſed *Simon I.* abſolvit: ut Comes *Svalenbergius* è fenestris caſtri ſui proſpex-
rit ſtructuram. Addit ibi ex traditione veteri *Pideritius*, cum aliquando comes cum
conjugè illam oppoſitam arcem intueretur, hanc illi dixiſſe: *Ey E. L. ſchau die
neuen Falckenburg/ ich befürchte mich ſehr/ der junge Falcke werde der alten
Schwalben das auge aufhicken.* Sed tantum ab habitatione in hoc caſtro putat
titulum ortum. Cæterum *Falckenburgum* & *Hornam* civitatem & alia, ut ſeuo à ſe
acciperent, Comites Lippienſes coëgit Epiſcopus *Paderbornius Wilhelmus 1448.*
(*Piderit. p. 524.*) Alia ratio tituli *Eberſtein* apud eundem P. 2. p. 515. ex confœderatio-
ne: verba integra ſcribam. *Die von Eberſtein* (intelliguntur *Eberſteini in Brunſen-
ceſi* agro) *hätten anſorach an der Herrſchaft Blumberg: Die Antecellorn
Graſen zur Lipp und Eberſtein drenger oſt emer den andern mit gewalt und
kriegesmacht. Aber aller unfried und rechtsforderung wird auffgehoben/ da
Graſ Simon zur Lipp ſich vereinbaret mit Fräulein Eliſabeth/ und wieder-
umb Graſ Herman von Eberſtein mit Graſ Simons Fräulein Schweſtern.
Auf ſolche Gräſliche Ehe der zur Lipp und Eberſtein/ ſangen die Herren eine
beſtändige confœderation an/ daß emer dem andern in lieb und leid beyſprün-
gen ſolte/ wie auch geſchehen iſt. Dann der bund und die vereinbarung iſt ſo
feſt worden/ zwiſchen den Gräſſen zur Lipp und Eberſtein/ daß ſie ſich auch ei-
nes jeden tituls unternommen. Dann der zu Eberſtein hat ſich genant Graſ
zu Eberſtein/ und Herr zur Lippe: dagegen hat der Graſ zur Lipp ſich gebrau-
chet deſtituls/ daß er ſich einen Graſen zur Lipp und Herrn zu Eberſtein ge-
nant hat.*

§. xi. In inſignia hæc Lippica ludit *Herm. Pideritius in Joh. Pider. Chron.*

Ecce in ſigne ferunt *aër, cælumque ſolumque,*
ſtemmatis antiqui Lippicæque domus.
Terra roſis præto eſt, properant caeſtia ſtella
Lumina, Lippiadum condecorare genus.
Æſtiferæ volucres glomerantur in aère pennis,
& faciunt varios garrulitate modos.
Morſcat virtute genus, ſplendeſcat honore,
det ſonitus factis ſecula multa piis.

Carmen
de inſigni-
bus Lip-
picibus

CAPUT LV.

Barones Læbl.

ARGUMENTUM

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

CUM aliqui ex *Sileſia* hos Illuſtres deducant, ex *Suevia* vel *Alſatia* alii eos arceſſe-
Cremalunt. Ita *Gabr. Bucelinus Germ. Stemmato-graph. P. 3. pag. 127. Ioannem Læbl,*
Ferdinan-

Ferdinandi I. Imp. Consiliarium, atque rei nummarie præfectum sub annum 1560. natum ait *Jacobo Lebl* ex *Alfatia* oriundo. Sub Ferdinando I. opidum & arcem Greinburg ad Danubium acquisivit familia.

Scutum.

§. II. Scuto utuntur apud *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 22. quadripertito. Laterculus primus & quartus *bipertiti* sunt, hinc auro isthinc nigro colore tincti, inscripto *trunco cum radicibus & ramorum abscissorum vestigiis*, simili sectione & contrariis coloribus affecto: ejus aliquis ramus niger in dextrum latus protenditur, ex sinistro stella aurea addonitur. Area vero secunda & tertia rubea continet *columbam argenteam cum ramulo aureo* foliato. Hæc gentilis eorum tessera fuit. Illa ex gratia Imperiali concessa viderur.

Apeæ.

§. III. Galeæ duæ sunt coronatæ, ex quarum utraque duo protenduntur cornua, ex priori nigro colore & auro lecta, inter quæ stella aurea fulget, ex posteriori rubeum & argenteum, intermedia columba scutaria cum ramulo. Lacinie hinc aureæ & nigre, isthinc argenteæ & rubre pinguntur.

CAPUT LVI.

Com. de Læwvenstein & Wertheim.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Palatinis. Comitatus Læwvenstein. Veteres comites ex Wirtenbergica gente. Quomodo comitatus ad Palatinos. Wirtenbergios.
2. Com. Wertheim. Quomodo per Stolbergiam ad Læwvensteinos.
3. Dominium Montagnæ.
4. Rhombi Bavarici ob originem. Frederici Victoriosi matrimonium legitimum sed inæquale.
5. Dominium Brenberg, ad Wertheimios. Inde Læwvensteinos & Erpachios.
6. Errores Sibmacherianitypi. Dominium Scharfeneck.
7. Galea.
8. Scutum modernum. Linea Læwvensteinia. Nunc Virnenburgia & Rupisfortia.
9. Dispositio lineæ Virnenburgicæ. Rupisfortia. Tituli. Herbmont. Nensschafel. Chassepierre.
10. Comit. Rochefort. Ad Marcannos. Eppsteinios. Solbergenfes. Læwvensteinios.
11. Com. Virnenburgicus. Ad Manderfcheidios. Inde Læwvensteinios.
12. Com. Marcannus. Unde has tessera.
13. Galea.

§. I.

Familia ex Palatinis.

EX Frederici Victoriosi Comitis Palatini Electoris conjugio legitimo quidem sed inæquali facta est illustrissima gens Comitum Læwvensteinio-Wertheimiorum, quorum scutum nunc lustrare convenit. Extat illud, quo sæculi hujus prioribus annis usi sunt, in *Sibmach. Wap.* P. 1. p. 16. & quidem in quadrantes sectum; primo & quarto argenteo repræsentant leonem coccineum auro coronatum super quatuor rupibus, naturali suo colore pictis. Hoc hieroglyphico notatur comitatus Leonsteinus s. Læwvenstein,

Comitatus Læwvenstein.

à castro ita dictus, quod trihono Hailbronna Sævorum distat. Cæterum antiqui Leonsteinii comites ejusdem omnino stirpis fuere cum Calwensibus (quorum etiam insignia non multum à Leonsteiniiis differunt, nempè in area argentea tricipiti colli ceruleo insistentem leonem rubrum carnulea corona ornatum exhibentia *Wapenb.* 2. p. 10.)

Veteres comites ex Wirtenbergica gente.

& *Beutelspachii* Serenitima Wirtenbergicæ autoribus. Memoratur quidam *Albertus Com. Læwvensteinus* in torneamentis Rotenburgicis 942, & 948. Constantiensibus *Erlasfridi Com. Calwensis* filius. Iterum *Albertus Com. Wirtenburgicus & Læwvensteinus* recensetur 1088. qui dotator Monasterii S. Blasii in sylva Hercynia f. nigra genuerit præter alios *Conradum Beutelspachensem* Dominum, à quo reliqui Beutelspachenses Domini & ex his Wirtenbergici Comites, dein Duces, atque *Bertholdum Læwvensteinensem* Comitum. Familiam, quæ multis affinitatibus illustris fuit, clausisse dicuntur *Ludovicus & Henricus*, quorum ille *Episcopus Bambergensis*, hic ex *Elisabetha Montfortia* uxore filii *Wolfgangi* pater fuit, sed hoc præmaturis fati raptò comitatum 1441.

Quomodo comitatus ad Palatinos.

Friderico Com. Palatino 14000. aur. Rhen. vendidit dicitur (confer *VValz. Wirtenbergische Stamm-und Namens-Quell* /) Dein *Philippus Elector Palatinus* loco *Scharfenecke* & aliorum, quæ Fridericus filii suis assignaverat, permutationis nomine hunc comitatum substituit, atque illum concessit. Dein proscripto ob causam Bavaricam Palatino Electore, quem *Ludovicus Com. Læwvensteinus* cliens & patruelis atque uxoris *Ruperti* Palatini curator sequebatur, *Vlricus Wirtenbergia Dux* præter

Wirtenbergios.

alia

alia Palatina ditionis hunc etiam comitatum occupavit. Excessisse comitem dicitur Imperator, cujus diploma 1510. scriptum allegant: Dein etiam comitatus, sed aliqua mutilata portione, restitutus est eidem Ludovico, sed ut certa ratio ob eum Wit-<sup>Jus Wit-
tenberg-
num,</sup>tenbergiois ducibus comites sint obnoxii. De quo tamen jure in camera Imperiali hoc seculo adhuc duravit disceptatio.

§. 11. Secunda area iterum transversè secta est: ita ut superior pars aurea dimidiam s. exorientem aquilam nigram referat, inferior carulea tres rosas aureas; alii ajunt argenteas sed auro gemmatis, alii rubreas malunt. Hæc notari comitatum Wertheimium, a cognomine urbe Mæno ad sita dictum, ex Wapenb. P. 2. pag. 20. liquet. Habuit hic suos peculiare comites, ex quibus in primo ludo equestri Magdeburgico 935. jam Wilhelm Comitis mentio extat. Ultimus è matriculis gentem clausit Michaël 1556. eumque filia Barbara brevi secuta est. Porro Michaëlis focer Ludovicus Stolbergensis comes, qua valebat in Imperiali aula autoritate & gratia, Quomodo per Stol-
bergiam
ad Læ-
Wentici-
nos,trium Augustorum Caroli Quinti, Ferdinandi Primi & Maximiliani Secundi Confiliarius, pro se & filibus feuda Imperii, Bohemica & Herbipolensia comparaverat, & hæc quidem tantum pro duabus natu majoribus, priora verò pro omnibus tribus: nihilominus transactione etiam Herbipolentium jus acquisivit tertia filia, quæ Anna fuit Ludovico Com. Læwensteinio nupta. Demum cum majores, Catharina post Michaëlis Wertheimii excessum, Philippo Com. Ebersteinio nupta, & Elisabetha Theodorici C. Manderfcheidii, dein Wilhelmi Dom. Cricchingensis uxor, sine liberis decessissent, omne ad Annam jus est devolutum. Verum res controversa non caruit, nam non tantum Læwensteinis cum Cricchingensi res fuit, sed & cum Episcopo Herbipolitano. De bello quod ex ea lite ortum est, legi potest Thuan. l. 138. p. 1251. Prostat etiam actorum integrum volumen, typis exscriptum.

§. 111. Tertia area argentea (male in Wapenb. P. 1. p. 16. auro tingitur) aquilam rubream continet. Designat hoc Montacutum comitatum. Titulum hujus dynastie Dom. num Mon-
tagu. (à castro Montagu, cujus vix rudera extant, denominatæ, & feudali titulo à Leodensibus Episcopatu atque Lukenburgio Ducatu dependentis, & vicissim alios vasallos illustres sub se habentis) reperio in domo Novicastrensis Neufchastel, ubi legitur Joannes & Ferdinandus de Neufchastel Dom. de Montagu, & quidem fere eodem aequilæ gentilitio baltheo quadrifaria sectione additæ, signo. Qua verò ratione obigerit Læwensteinis illa successio, aliunde discere, quam conjecturis investigare malo.

§. iv. Totius medio imponitur parmula Bavaricis rhombis argenteis & caruleis repleta. Hæc originis servit memoriæ. De qua illud sciendum, quod Fredericus cognomento Victoriosus Comes Palatinus initio tutorio nomine electoratum administravit pro nepote Philippo, sed postquam 1454. illum adoptasset, proprio nomine gessit, cælibatu perpetuo promissio, ne præjudicium nepoti faceret. Demum tamen Fredericus cælibatus pertæsus, nepotis & agnatorum consensu, procerumque conscientia, cum æquales nuptias ob conventionem contrahere non posset, præsentibus Philippo Episcopo Wormatiensi, Georgio Episcopo Spirensi & aliis 1462. nobilem virginem duxit Claram à Tettingen. Ex qua duo filii nati, quibus Philippo Electore consentiente assignavit dynastias Weinsperg, Neuenstatt, Meckmül, Scharffneck, Imbstatt, Væberg. Unde injurii in Illustrissimâ tam hæc sunt, quin naturales tantum Friderico liberos fuisse perhibent. Cum quibus recentius errare miratus sum Walzium Würtemb. Stamm und Namens Quell p. 161. Hi verò refutantur Heidelbergæ ipso Epitaphio Friderici, qui ex filiis alter, & Canonius Wormatiensis atque Spiricus fuit, & legitimus Friderici Electoris filius discrete nuncupatur. Huic ergo originis testandæ, quod ex Bajoaro-Palatina gente ortum trahant, licet materno genere impares, rhombos hos gentilitios nemine contradicente usurpant.

§. v. Aliud adhuc scutulum superest, quod inter tertiam & quartam aream inter jacet, & argenti cum duas fascias transversas coccineas defert. (virium sculptoris reor, cum in Wapenb. P. 2. pinguntur fasciæ argenteæ in solo coccineo. Tit. Wertheim.) Designatur hac parmula dominium Breuberg in sylva Ottonia, quod nonnulli Wertheimii obtigisse ajunt, conjugio Elisabethæ filia Michaelis Dn. Breubergensis & Rudolphi C. Wertheimii. Ex quo tempore semper in VVertheimia gente manit, atque cum hujus successione ad Leonsteinios delata est hereditas; ita tamen ut cum Erbachia familia communis sit ejus possessio. Ex ea verò communione aliquoties inter familias ortæ sunt contentiones. Et publica de argumento hoc extant utrinque scripta.

Errores
Sibmacheri
nani typi.

§. vi. Explicavimus ita scutum, quod ex armoriali Sibmacheri allegavimus. Sicuti verò in primo quadrante leo non pingitur uti oportebat, nempe expansis ad prædam pedibus, qui situs feræ ordinarius, cum pingi deberet omnino *consistens*: ita in quarto etiam errorem suspicor, & loco reptati leonis *Læwensteinii*, pingi debere in solo *rubco leonem argenteum coronatum*: quod symbolum est dynastix *Scharffenecce*: quam inter eas audivimus fuisse, quas filius Fridericus Elector concessit: quam totam etiam Philippus dein reliquit, cum reliquas sibi iterum vindicaret, permutationis titulo, uti audivimus, *Læwensteinio* comitatu illis assignato.

Domini
Scharffen-
eck.

Galææ.

§. vii. Scuto huic insunt tres galææ, quarum media *Læwensteinia* est, & repræsentat leonem coccineum coronatum fronte adversa rupibus insidentem: *Laciniæ* quæ dependent *cyanæ* & *aureæ* dicuntur. Rationem earum non capio. Ex prima castide coronata exurgit *aquila argentea coronata, expansis aîs rubris*. Hæc respondet *Montacutio* Domino, & phaleras tinctas habet argento & minio. Ad lævam quæ est galæa coronata *Werthernium* & *Breubergam* notat. Ex ea surgit *aquila aurea expansis alis, cum vexillis quatuor, quarum prima aurea, Breubergenses fascias deferentibus*, binis in utrumque latus conversis. Hanc etiam circumvolitant *laciniæ argenteæ* & coccinæ.

Scutum
moder-
num.

Linea Læ-
wenstein-
ia.

§. viii. Ita repræsentantur insignia, quæ primis hujus sæculi annis in usu fuisse: Nunc paulo auctiora sunt. Scienda verò est linearum in hæc turpe differentia. *Ludovico*, quem *Friderico Electore* natum diximus, genitus est *Fridericus*. Hic præter alios pater *Wolfgangi* & *Ludovici* fuit. Ab illo linea orta est, quæ scuto, quod modo explicavimus, vix usa fuerit, sed suum non aliis, præter *Bavaricos* gentiles rhombos, symbolis impleverit, quam *Leonsteinio* & *Scharffenecce*: nam & titulis non usa est aliis, quam *Com. Læwensteinii, Domini de Scharffenecck, &c.* Cæterum hæc linea jam defecit. *Ludovicus* verò, matrimonio quod audivimus *Anna Stolbergica, Wertherniam* hereditatem familiæ intulit: Eo nati sunt præter alios *Christophorus Ludovicus* & *Iohannes Theodoricus*: à quibus iterum duæ lineæ, quam *Virnenburgicam, & Rupifortiam* appellant. Porrò illa divisio instituta fuerat 1611. Ut *Christophorus Ludovicus* cum fratre alio *Ludovico Læwensteinium comitatum*, cum *Wolfgango Ernesto, Iohannes Theodoricus* dynastix *Breubergensis* mediam partem & *Belgicas ditiones* sibi haberent, *Wertherniam* verò indivisa remaneret. Duobus autem fratribus sine prole extinctis, inter, eos quos nominavi, & horum qui nunc sunt posteros eandem divisionem adhuc obtinere existimo.

Nunc Vir-
nenburgia
& Rupifor-
tia.

Dispositio
lineæ Vir-
nenburgicæ

§. ix. Uti diximus duas esse jam lineas, ita variat insignium dispositio. *Virnenburgica* lineæ scutum hunc in modum disponitur, ut duæ transversæ & totidem perpendiculares clypeum in novem areolas distinguant, ex quibus mediæ loco est parmula peculiaris *Bavaricorum rhomborum*, tum *Werthernia* area, alioqui bipertita, uti vidimus, duarum vicem hic gerit, superiori parte in primo arearum ordine tertium, inferiori verò in secundo eundem locum occupante. Sunt ergo in superiori serie areæ *Læwensteinia, Montacutia, Werthernia pars superior* cum aquila exoriente, in secunda parmula mediæ *Bavaricæ* adjectæ hinc *Rupifortia*, isthinc *Werthernia* inferior pars cum totis: demum in pede scuti *Breubergensis, Virnenburgica, Scharffenecce*. Illustrantur hoc scuto tituli, quibus utitur ista linea: *Comes de Læwenstein, Werthern, Rochfort* (i. *Rupifortii*) *Virneburg & Montagu* seu *Montisacuti* (*Montacutii*) *Suprem. Dom. (Oberherri) in Chassipierre Dom. in Scharffenecck, Breuberg, Herbmont & Neuschassel, &c.* Altera vero quam *Rupifortiam* (*Rochfort*) appellare amant, eadem utitur dispositione areolarum, nisi quod loco *Virnenburgicæ* (qua non utitur) *Marcianam* (quæ vicissim penes alteram non est) substituit. In titulo etiam hæc non nisi *Virnenburgum* omittit: an aliquid addat, non mihi liquet. Porrò ad tituli explicationem spectat: dynastias *Chassipierre, Herbmont & Neuschassel* partem esse *Rupifortia* & *Montacutia* successione, & ob hoc sub symbolis istorum comitatum simul comprehendi, licet seorsim non exprimantur. Ex illis *Herbmont* arx factis valida est, & feudum habetur *Lucenburgericum*, reliqua ditio allodium est. *Neuschassel* i. *Wolffsch Neuenburg* (ex media parte ad *Arburgios* spectans) feudum est *Lu-*

Tituli.

Rupifor-
tia.

Herbi-
mont.

est *Lucenburgium*, arce & pluribus pagis constans. Illud dominium matrimonio *Mariae filiae Ludovici rossensis Domini de Neuschassel & Eberhardi Marcani de Ardenberg* (qui 1387. mortuus est) familia *Marcana* obtigisse reor, ex qua demum per alias intermedias ad nostram devolutum est. *Chassépierre* proprio jure tenetur.

Neuschassel.

Chassépierre.
Com. Rochetors.

§. x. Tres laterculus jam nominavi, qui aliqua egent explicatione. Primus est *Rupisfortius*, qui in secunda ferie obtinet primum locum. Ille *argenteus* continet *cinguli fibulam* (eine *Degen-schnall*) quæ cingulum ornatur vel partes ejus connectuntur, ex auro. Porro quod *Rupisfortium* (Rochefort) comitatum in *Ardonna*, atque partim *Leodensi* diocæsi partim *Lucenburgio* ducatu, situm concernit, lego *Annam* filiam *Joannis Comitis de Rochefort & Margaretae de Eltern* filiam nuptiale *Eberhardo Marcano Domino Ardenbergæ*: his parentibus natus est *Ludovicus Marcianus Dominus de Rochefort*, pater *Ludovici Domini de Neuschassel* (quo natus *Ludovicus Dominus de Herbimont* posteritatem non habuit. Alii hoc omisso *Ludovicum II.* jam prole caruisse perhibent.) *Philippi Domini de Rochefort*, atque *Ludovicae s. Luise*, quæ nupta *Philippo de Eppstein Dom. de Kœnigstein*, mater existit *Anna*, quæ paternam & maternam (atque ita in hac *Rupisfortiam*) hereditatem attulit marito *Botoni Comiti Stolbergensi*: *Botone* natus est *Ludovicus*, *Ludovico Anna*, quam uxorem habuit *Ludovicus Comes Læwensteinius*, atque ab ea non tantum *Wertheimia* bona, sed & ab ejus avia inter alia *Rupisfortia* assecutus est.

Ad Marcianos.

Eppsteinos I.

Stolbergenses.
Læwensteinios.

§. xi. Alter qui in prioris lineæ scuto pedis medium occupat *Virnenburgicus* est, *aureus septem coccineis rhombis* (Kauten) seu *testellis lingulatis* impressus. Confer *Sibmach. Wapenb. P. 2. pag. 20.* Comitatus *Virnenburgicus* ita designatus in consiniis *Trevirensis & Colonienis* diocæses peculiari familiæ, cui inde nomen, paruit. Totius familiæ deductionem nullibi vidi, sed fragmenta tantum. Porro ex ea orta est *Metta s. Mechthildis Philippi* vel juxta alios *Wilhelmi Virnenburgici* filia, quæ nupta *Canonico Comiti Manderscheidæ*, hujus stirpis lineæ *Slerdensi* jus & titulum novum, intulit. Et quidem hæc in *Manderscheidis* servata sunt, donec ultimus lineæ *Joachimus* decederet: inter plures hujus filias *Elisabetha* 1592. nupta *Christophoro Ludovico C. Læwensteinio* successionem hujus comitatus attulit: ut tamen ejus causa hæcenus disceptandum fuerit, nec dum his omnino decisa sit.

C. Virnenburgicus.

Ad Manderscheidanos.

Inde Læwensteinios.

§. xii. In altera lineæ eundem locum obtinet laterculus *aureus*, inducta *fiscia triplici ductu ex argenteo & minio testellata*. Designatur eo symbolo *Comitatus Marcianus*, quod cap. 13. num. 20. in *Brandenburgicis* insignibus docuimus. Causa hujus areolæ insignibus illata est *Iosina Philippi Comitis Marcani* filia, *Joanni Theodorico Com. Læwensteinio* nupta: ob quam successio lineæ hujus ex *Marcanis Lumeanæ*, quæ tamen *Clivenibus* extinctis totum *Marcæ* comitatum sibi deberi prætendebat, vel expectatur, vel jam impetrata est.

C. Marcianus.

Unde hæc testella.

§. xiii. Utrum hodie prioribus *galais* aliæ additæ sint, vel retentæ tantum prioribus, aliunde adhuc discere necesse est.

Galca.

CAPUT LVII.

Com. de Losenstein.

ARGUMENTUM

1. Familiæ origo. Principes Styriae, Marchiones, Comites, Dux. *Pernneckii, Hohenbergii, Stahrenbergii, Losensteinii.*

2. *Losenstein*. Olim in matricula imperii.
3. *Schallaburg* Domus.
4. *Galca, Losensteinica, Schallaburgii.*

§. I.

Illusterrimorum Comitum *Losensteiniorum* origo ex vetustis *Marchionibus Styriae* derivatur: quos ipsos deducunt à quidam *Vinulpho* (ut est apud *G. Bucel. Germ. or. go. Stemmatoqr. P. 2.*) ex genere *Hunonis Welpi* priuci, qui circa 408. *Styriae* præfectus fuerit: avus *Ottocarii. Odoacri*, qui Augustulum imperio deiecerit. Hujus potentia vocant *Ottocarium s. Odoacrum II.* ex *Styriae* principe *Episcopum Laureacensem* 624.

Familiæ or. go.

Principes Styriae Marchionnes. Comites. Dur. Pernesckii. Hohenbergii. Stahrenbergii. Losensteini. Olim in matricula imperii. Schallaburgi. Dux. Pernesckii. Hohenbergii. Stahrenbergii. Losensteini. Olim in matricula imperii. Schallaburgi.

cujus frater *Rudigerus Styriae princeps Dichtmarum* genuit, patrem *Alberti & Ottocari III.* qui monasterium *Tegernsiense* condidit, & *Marchiones Styriae* creati sunt, ille demum monachus factus est, hic *Marchiones* reliquos profecit. In quibus ultimus *Ottocarus X. vel XI. Dux Styriae* 1167. claruit, sed *Leopoldum Austriae Marchionem* heredem scripsit. Porro *Ottocarus VI. Styriae primus Comes* dictus *Ottocarus I. Albertonem f. Albertum, & Bernardum* genuerat: quorum ille reliquos *Marchiones* exte dedit, proavus dicti *Ottocari* primi & ultimi *Styriae Ducis*: hic *Bernardus* per duos filios *Gundaccarum Comites & Dominos Pernesckii, Othoneum* autem *Dominos Hohenberge* fecit: (Unde hi quoque panthera uti, si fides *Lazio de migr. gent. l. 6. p. 177.* illi nigra in clypeo argenteo, hi candida in atro, quod superius cap. 9. n. 38. addendum fuerit.) Ille (*Albertus f. Albero*) cogn. *Waldgravius* occubuit 1072. pater *Gundaccari*, quo alius *Gundaccarus* natus est, conditor arcis *Stahrenbergii* 1176. Hoc geniti sunt *Gundaccarus & Dichtmarus*, quorum illo *Stahrenbergii* facti, hic *Losensteiniorum* pater fuit, qui in diversis lineas abivere: Inprimis in *Rudolphi*, qui 1449. obiit, filius *Georgio & Wilhelmo*. Ex illo descendit *Georgius Achatius Comes & Dominus de Losenstein*; marefcallus provincialis inferioris Austriae & Venationum supremus praefectus, *Ferdinandi III.* supremus stabuli magister & consiliarius intimus.

§. II. Scutum quod attinet, illud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 22.* representat quadripartitum. In primo & ultimo laterculo conspicitur panthera (aliis gryphem alis destitutum nominant) ex auro, ignes ore & auribus exornens, corniculus nigris. Alii qui primitus *dundia* tantum fera utebantur, quam *Stahrenbergii* servarunt, alii integer delectati sunt. Solum *Sibmacherus atro* colore pingit, alii caruleum colorem attribui lego. *Laz.* de migrat. gent. l. 6. p. 177. *Panthera* autem hanc auro, parmam minio tingit. Hoc symbolo gentili origo denotatur. Panthera enim talis *Styriae δαίμων* est, quod vidimus c. 9. n. 35. 38. Caterum *Losenstein*, unde nomen sumere, arcem prope *Steyr Austriae, Odoacer Bohemae Rex Austriae Dominus* 1252. huic lineae concessit. (In diplomate vocatur *Losenstein*.) Inde arcem *Losenstein* leuten condidere. Porro *Losensteinii* in matricula Imperii quondam legebantur. Ut videre est apud *Linn. tur. publ. 1. 7. n. 30. & 4. 7. n. 67.* Et illis assignati erant tres, & ex moderamine *Wormatiensi* duo equites, pedites vero 13. qui dein ad duos reducti. Sed deinceps ab *Austriaca* domo *emiti* sunt.

§. III. Area secunda & tertia rubea est, & leonem coronatum continet diagonali linea scutum (nach der schrems abgetheilte Löw) superiori corporis parte aurea, inferiori carulea: quod *δαίμων* etiam *Zelckingu* Domini, vide *Wapenb. P. 1. p. 20.* gefesere ob dominium de *Schallaburg*, quod titulis suis gestabant. Cum vero illud dominium ad *Losensteinios* pervenisset, hanc etiam quadram ipsi aspicere. Fuere vero veteres Domini, qui illo symbolo usi, de *Schallaburg*, quos ex *Scalanis f. Scaligeris* derivare conantur.

§. IV. Galeae scuto insunt duae, utraque coronata: ex priori inter duo cornua nigra foliolis f. corculis conspersa aureis *αεολαυ* feræ scutariae ignivomæ cornuæ & coronatæ eminet: ex altera protenditur jugum complicatum alarum rubentium, foliis item aureis consperfarum. Alteram *Losensteinios* laterculis, alteram *Schallaburgis* respondere inprochi est agnoscere. Laciniae aureae sunt, cui metallo altero latere nigret color, altero rubeus adduntur.

CAPUT LVIII.

Domus Lotharingica.

ARGUMENTUM.

1. Domus Lotharingica.
2. Scutum & ejus arcole.
3. *Solande Andinae* majores.
4. *Hungariae* regnum. Reges. Titulus ad *Andinos*.
5. *Andinum* symbolum. *Neapolitanum* regnum. Regum successio. *Jus Andinum*.
6. *Hierosolymorum* regnum. Unde *jus*.
7. *Aragonia*. *Solanda praetensio ad Andinos*. An *Provincia* notetur?
8. *Andina* secunda familia. An *praetensio* in *Provinciam*?
9. *Barrum*. Comites. Duces. Successio ad *Andinos*. *Lotharingos*. An *Imperialis* vel *Francica* incorporatum.
10. *Geldria*. Ejus Comites. Duces. Unde *praetensio ad Lotharingos*?

11. Juliacum. Quando Geldria jungi ceperit. Unde tessera ad Lotharingos?
12. Lotharingia. Duplex. Duces. Ex Alsatica familia. C. Valdimontii. C. Egshemii. Du. Florentii. Linea Francica. Mercuriani. Caroli Ducis fata. Successio.
13. Aquilarum origo. An à Godofredo Bulione. Balheus Alsatorum.
14. Apex. Telamones. Lemma. Quæ ex aquilis dignitas? Crux Hungarica.
15. Palium ducale. Eius significatio.
16. Militaristessera s. clamor. Priny Priny.
17. Vetera Lotharingia insignia. Scutum Renati Andini. Renati II.
18. Discernicula Ducum Mercurii. Guisii. Meduanii. Caprusii. Jonfani. Engolismensis tessera. Jonfana. Jonfana familia.
19. Discernicula Ducis Anhalti. Elleborii. C. Rinsii. Com. Monlorii. Symbolum Ornamentum. C. Harcurii.
20. Titulus. Lotharingia quomodo sub imperio?
- Calabria. Pontamousson March. Nomenim. Antantum ratione hujus Ducis locus incomitus? Provincia. Eius Domini. Ius Lotharingorum. Valdimontium. Blamont s. Albimontium. Zutphania Com. Sarverda Com. Salmenfis Com.
21. Tituli Guisiorum. Alen onium. Guisfa. Huius Domini & successio. Jonvilla. Eius Domini. Successio ad Lotharingos. Alefia. Pontivi Com. Eius Domini.
22. Elleborialinea tituli Elleborium. Harcurium. Ruisium. Rupsifortis Com. Lijancium.
23. Titulus lineæ Harcuria Carni C. Biron. C.
24. Præsentio Pontificis. Fundamenta. Præsentio regum Francia & Hispania, ex jure regni Siculi. Fundamenta. Præsentio domus Lotharingica. Præsentio domus Sabaudica. Cruces Hierosolymitana usitata Montiserratensibus & Urbinatibus & Badenfi March.

§. I.

Serenissimæ Lotharingicæ domus, cum Augustis & regis familiis multiplici affinitate conjunctæ, insignia, explicare ordo jubet. Quæ Sibmach. Saperib. P. i. pag. 6. Domus Lotharingica exhibet.

§. II. Scutum ter in longum & semel transverse secatur: Prima arcola *trabes s. fascias* Scutum & *argenteas & rubecas Hungaricas* exhibet: altera *caerulea liliis Francicis* spargitur, adjecta *eius arcola* *lambella trifida* (al. quadrifida) *coccinea*, qua *Andina* prior regia familia notatur, & *læ.* *ejus* causa, quod tenuit, regnum *Neapolitanum*: tertia *argentea Hierosolymitanas cruceas*, *auream* nimirum majorem patibulatam & minores quatuor, exhibet: quarta *aurea* quatuor *palis rubeis Aragonicis* exaratur. Quinta quæ inferioris ordinis prima est, *caerulea floribus liliis aureis confertur*, & *limbo* circumdatur *rubco*, designandæ *Andinæ* familie *posteriori*. Sexta *caerulea* continet *leonem in leuam conuersum aureum*, *cauda duplici s. fissili*, *corona*, *falculis* & *lingua aureis*, & septima *aurea leonem nigrum falculis & lingua rubeis*. (Alii dentes & falculas argento tingunt, sola lingua sanguinea.) De quorum leonum significatione deinceps dicitur. Extrema *caerulea crucibus brachiatis & in imo spiculis aureis contra duos mullos barbatos obuersos ejusdem metalli dentibus & oculis argenteis* exhibet, *Barrense* symbolum. Toti incumbit *parmula aurea* cum *baltheo rubco* tribus *alerionibus* seu *agutulis* rotro & *cruribus* mimatis, (alii *columbas*, alii *alaudas* vocant) *argenteis* imprello, *Lotharingicum* dicitur.

§. III. Scuti majoris quod concernit areolas, excepta sexta & septima, omnes *Jolandæ* acceptum fert familia *Jolandæ Andinæ* *Friderici Lotharingici C. Valdimontii uxori*. *Cu-Andinæ* *Andinæ* *majoris* jus majores hic enumerare operæ pretium fuerit, ut exinde ratio dicendorum ex parte constet.

Jolanda Andina uxor Friderici Lotharingi.	Renatus Andinus Rex Neapol. f. Sicilia. † 1480.	Ludovicus I. Andinus R. Sicilia. † 1417.	Ludovicus I. Dux Andinus: ex adoptione Joannæ I. Rex Siciliae f. Neapolitanus † 1385.
Isabella Ducissa Lotharingæ. † 1453.	Jolanda Aragonia. † 1442.	Jolanda Aragonia. † 1442.	Joannes Rex Aragonia. † 1395.
			Jolanda f. Roberti Ducis Barrensis. † 1449.
Margareta Palatina. †	Carolus Dux Lotharingæ. † 1430.	Carolus Dux Lotharingæ. † 1430.	Joannes Dux Lotharingæ. † 1382.
			Sophia f. Eberhardi Com. Wirtenbergæ. †
			Rupertus Com. Palatinus Rheni, Imperator. † 1414.
			Elisabetha f. Friderici Burggraviæ Norimbergici. † 1409.

Hungariæ
regnum.

Reges.

§. iv. Primus laterculus *Hungariam* notat, amplissimum antequam à Turcis discerperetur regnum, utpote quod ab Adriatico mari ad montes Carpatios, Polonorum & Russorum terminum, inde à Germaniæ confiniis ad Walachiam, Bulgariam & Macedoniam protendebatur. Habuit hoc regnum ab *Attila* famigeratissimo *Dei flagello* reges suos *Hunnica* profapia, donec hæc in *Andrea III.* vel *Veneto 1301.* deficeret. Cæterum *Stephani V.* regis filia *Maria 1277.* nupsit *Carolo II. Andino R. Neapolitano*, & ex eo genuerat *Carolus Martellus*, qui avunculo *Ladislao* mortuo heres regni declaratus, & coronatus est à Papa 1290. cum verò ei Hungari præfatum *Andream Venetum* opposuissent, non nisi hoc 1301. mortuo & necis quidem plene eopotitus, sed brevi etiam extinctus est. Succellit filius *Carolus Robertus* s. *Carobertus*: huic quoque oppositi à factione *Wenceslaus* Rex Bohemiæ & *Otto D.* Baviaræ: tandem à Legato Pontificis eo persuasi Hungari, ut post vicennale civile bellum cum recipere: unde à legato coronatus est 1310. Filium hic habuit *Ludovicum Magnum*, qui *Poloniæ* etiam Rex, moriens 1382. reliquit *Mariam* & *Hedvigem* filias: ab hac *Iagello Lithuanus* vel Christiana religione imbutus *Vladislavus* *Poloniæ* regnum, ab illa *Ungariam* *Sigmundus*, qui dein Imperator, non tamen sine difficultate obtinuit: ex *Sigmundo* nata *Elisabetha Alberti Austrii* uxor, qui ob eam Rex, & post eum, in contentione tamen cum *Vladislao* *Polono*, ejus posthumus *Ladislavus*. Inde *Matthias Hunniades* electus est: deinceps *Vladislavus* *Polonus* *Ladislav* ex sorore nepos, post hunc filius *Ludovicus*, & demum ejus fororius *Ferdinandus Austriacus*: post quem non nisi ex eadem familia sumti reges. Cæterum post *Ludovici* mortem adversus *Mariam* filiam ab aliquibus Hungariæ proceribus vocatus & Rex coronatus erat *Carolus Dyrhachius* cogn. *parvus*, Rex *Neapolitanus*, ex *Andinis*, 1385. verum paulo post interfectus. Ex eo nihil quoque *Ladislavus* non modo titulum *Hungariæ* servavit, sed & 1403. adversus *Sigmundum* à procerum aliquibus rex coronatus est: Verum *Sigmundus* prævaluit, cumque regno denuo ejecit. Mansit tamen ut fieri solet *titulus*, atque ita ad forem *Joannam II.* translatus est, quæ moriens 1435. *Renatum* agnatum, *Jolandæ* patrem, heredem scripsit. Ita *memoria* potius quam *ius* regni Hungarici (utpote electione conferri soliti) ad *Renatum* & ab hujus filia ad *Lotharingos* venit, atque nunc quoque servatur.

Titulus ad
Andinos.Andinum
symbolumNeapolitanum
regnum.Regum
successio.

Jus Andinum.

§. v. Proxima areola *liliis confita & lambella distincta* (quam *Wapensb.* perpetram omitit) absque dubio *Andinam* familiam priorem initio notavit: Quæ initium sumit à *Carolo* *Ludovici VIII.* & *IX.* regum filio & fratre. Cum verò hæc familia, quod mox dicam, *Neapolitanum* regnum obtinuerit, inde factum videtur, ut ipsi *r. gno Neapolitano* hoc hæserit *δᾶγμα*. Nisi quod *Brianull. jcu d'arm. pag. 61.* lambellam scuti *Neapolitani* quinque partium constituit. (Sed *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 72. trifidam* esse patitur.) In scuto tamen *Hispanico*, uti in titulo *Neapolitani regni* non fit mentio, sed illud sub *utraq; Sicilia* intelligitur, ita nec hujus symboli est vestigium, ut patere in eo *δᾶγμα*, quod *sculum* esse perhibetur, *Neapolitanum* simul fit: conf. c. 38. n. 16. 17. Porro præfatus ille *Carolus Andinus*, cum *Manfredus* *Siciliæ* regnum à Pontifice tenere nollet, contra cum 1267. ab *Urbano IV. Papa* Rex declaratus, & à successore *Clemente VI.* 1266. coronatus est, ea lege, ut annum tributum solveret. Inde *Manfredum* prælio vicit & cæcidit, & *Conradinum* captum extremo affectu supplicio. *Siciliam* tamen insulam denuo amisit, de qua successoribus ejus, qui continentem s. *Neapolitanum* regnum retinuerunt, cum *Aragonis* possessoribus continuæ contentiones & varia pacta. Cæterum mascula progenies *Caroli* in una linea defecit in *Joanna I.* abnepre. Hanc cum *Urbanus VI. Pontifex* 1380. excommunicasset, ejusque regnum *Ciralo Dyrhachio* agnato concessisset, ea *Ludovicum Andinum*, secundæ *Andinæ* familiz autorem, *Joannis R. Franciæ* fratrem, adoptavit eodem anno: Sed 1382. in adversarij manus incidit, & qua morte primum maritum sustulisse dicebatur, ejus jussu strangulata est. *Ludovicum* autem 1382. *Papa* *Avenione* coronavit, sed adversus *Carolus*, quod regnum occupaverat, frustra fuit. Patri dein succellit *Ludovicus II.* à Pontifice coronatus *Avenione* 1387. Hic *Neapolin* cepit, cum verò recessisset, *Ladislavus* & urbem & regnum recuperavit. Hujus filium *Ludovicum III.* *Joanna II.* *Ladislav* soror adoptavit consensu Pontificis *Martini V.* Demum hic & *Joanna II.* testamentum reliquerunt heredem *Renatum*, illius fratrem: qui tamen ab *Alfonso Aragonio* expulsi non nisi jus retinuit. Moriens 1480. in regno heredem scripsit fratris filium *Carolus IV.* qui tamen non nisi

non nisi titulo Rex fuit, & 1481. heredem *Ludovicum XI.* regem nuncupavit. *Iolanda* tamen Renati regis filia regina *Siciliae* nomen sumisit, à qua ad posteros illa areola propagata. Unde *Bzov. T. XIII. ad ann. 1527. n. 5.* refert: Expeditioni Pontificis in regnum Neapolitanum interfuisse Com. *Valdimontium Lotharingum*: *Qui ob antiqua Renati Regis jura ejus regni successionem ad spectare ajebat, & quem Pontifex Vicarii sui honore ornaverat.* Ob hoc etiam apud *Limn. Jur. publ. T. V. ad 3. 6. p. 186. ex Sixto Sommero* allegatum legitur de seissione *Lotharingi Ducis* in comitis: *So ein Herrzog von Lothringen in eigener Person entgegen/soß er in mitten der seissione hunder dem Erzbischoffen von Trier geleist werden/als ein König von Sicilien.*

§. VI. Contiguus illi laterculus est *Hierosolymitanus*: de quo illud obervandum, quod *Carolo Andino* primo stirpis auctori 1276. *Maria Antiochia Princeps Ruperi* vel *Raymundi & Melisenda* Almirico R. *Hierosolymitano* nata filia, vidua *Friderici*, qui *Friderici I.* Imperatoris filius, princeps *Antiochia & Tusciae* fuerat, jus quod in *Hierosolymorum* regnum haberet, cesserat, ob quod se regem coronari curavit, & *Rogerium Sanseverinum* in *Syriam* gubernatorem misit. Ex eo titulus & præsentio ad posteritatem transmissa, atque cum *Neapolitanis* ad *Renatum* devenere, inde ad *Lotharingos*. Sed de hac vide infra n. 24.

§. VII. Extrema superioris ordinis quadra *Aragonia* regnum designat. Nam *Aragonia Iolanda Aragona* Joannis Regis filia erat. Defuncto autem *Joanne* frater *Martinus* & fraterno testamento & statuum declaratione regnum nactus, atque adversus *Martiniam C. Foxium*, qui *Iolanda* majorem natu sororem *Joannam* uxorem habebat, armis tuitus est. *Martino* autem 1410. extincto, plures competitorum erant, & constituti ad dirimendam controversiam iudices reliquis, in quibus *Ludovicus II. Andinus* & uxor ejus *Iolanda*, exclusis, regnum *Ferdinando Castellano* *Elconore* (quæ *Martini* soror) & *Joannis R. Castellæ* filio adjudicarunt. Unde illa etiam quadra memoriam præsentionis solam servari exitimo: Ex eo enim nemine turbante *Ferdinandi* posteritatis & ab his ad hunc diem *Anstiaci* regnum tenuerunt atque adhuc tenent. *Renatus* autem *Lotharingus* *Iolandæ* filius titulum non tantum *Neapolitanum & Hierosolymitanum* sed & *Aragoniæ* regis sumit. Porro quam nos hic tesseram *Aragoniæ* diximus, miror unde *Provinciæ* dicat *Chifflet*, cum *Antonii* Ducis laterculus superiores ita enumerat: primus *Hungariæ*: secundus *Neapolitanus*: tertius *Jerosolymitanus*: quartus *Provincialis*. Quamvis in *Provinciam* jus sibi aliquod vindicant *Lotharingi*, à *Renato* tamen *Andino*, non ab *Aragoniis* immediate, qui olim eam tenuerant, illud derivabant. Tum insigne *Provinciae* est, non uti olim sub illa gente, palis *Aragoniis* exarata, sed lilio aureo & fasciola trifida rubea (*Andinorum* causa) impressa carulea parma.

§. VIII. Inferioris ordinis prima area *Andinam* secundam familiam à *Ludovico* Joannis regis filio & *Caroli V.* fratre ceptam designat, cujus successio ad *Lotharingos* per *Iolandam* delata est. Ex *Thuano* etiam patet, superiori seculo *Lotharingorum* potentia in aula *Francica* crescente, querelas ab his motas esse, *Andegavensium* sibi principatum & *Provinciae* comitatum injulte ereptum l. 23. p. 1037. Unde *Cardinalis Lotharingus* *Romam* profectus etiam *Andini* nomen assumerat, paulatim se in regiam familiam inferere cogitans. Sed addit *Thuan. l. 24. p. 1095. Memorantius*, quo consilia ambrosia gentis tenderent, subodoratus regi auctor fuit, ut *Lotharingos* moveret, *Andegavensium* insignibus contenti essent, nomine abstinere: tunc & à *Guisianis* scheda reddita, quam ab *Henrico*, cum *Delfinus* esset, blanditus & pravis artibus extorsissent, qua princeps *fasciam* de restituendo *Provinciae* principatu, cum primum ad regnum venisset, sciam interposuerat. Cæterum *Andegavensium* principatum *Renato* mortuo Rex tanquam apennagium ad se revocavit: *Carolo* ejus nepoti verò, pro jure quod in eum prætendebat, *Comitatum Bellofortium* dedit. *Provinciam* verò ab eodem *Carolo* Rex heres scriptus obtinuit.

§. IX. Ultimus laterculus *Barrensem* ducatum notat. Primum *Barrensem* comitem lego ex *Ardennatibus* *Fridericum* comitem 951. quidein 959 *superioris Lotharingie* Dux fuit: hujus proneptis *Sophia* *Ludovico* *Comiti Montispelicardi* & *Moncionis* comitatum avitum attulit, à quo filius cum habuit *Theodoricus*, & (cujus fratres *Theodoricus C. Montispelicardi*, *Ludovicus Moncionis*, *Fridericus Piretensis* & horum factor) nepos *Rinaldus*, qui distinctionis gratia *cruciculis* festum confēvit, & *truitas* in

mullos

mullos barbatos nominis causa mutavit. *Brianvill. jou d'arm. p. 52.* Ab hoc reliqua comitum familia: ex quibus *Robertus* primus *Marchio Pontamusejus* & dein *Dux Barri* (adhuc incertum, ab Imperatore an Rege Gallie:) creatus est: ei successit filius *Eddardus III.* & post hunc frater *Ludovicus* prius *Cardinalis*, qui 1419. *Renato* Andegavensii, fororis suæ nepoti 1419. *Ducatum* legavit, & 1430. vita functus est marium gentis ultimus. *Renatus* vero Andinus *Renato Lotharingo* nepoti suo 1479. eundem transcripsit. Unde ex eo in familia potestate fuit. *Caterum Barri ducatus in Imperii potestate, an ob Campaniam Francicum* tendum sit, præter alios inprimis inter celeberrimos viros *Ioh. Iacobum Chiffletium* & *Davidem Blondellum* disceptatum est. Confer post eos *Herm. Conring. de simb. imp. c. 7. p. 56. seq. c. 27. p. 688. seq.* Cum diu *Barrensis ducatus* in familia potestate fuisset, ista demum occasione amissus est: sed *Pyrenæa pace* 1660. *Carolus Dux* nuper mortuus ditionibus quidem *Lotharingicis* restitueretur, sed exipere tur *Ducatus Barrensis*, adeo ut hujus regio, opida & loca omnia, tam ea quæ palam à corona Francica dependerent, quam quæ aliunde dependere contenderetur, simpliciter, cum quibusdam aliis quæ eodem tractatu denominantur, *corona Francicæ* intelligerentur unita perpetuo & incorporata: Qui tenor est articulum ejus pacis 63. 64. *Cæterum aureas* has cruces in spicula mucronatas aliusque terminatas cruciulis à *Rainaldo* comite *Barrensi* in *Syria* profecto 1147. adjectas, auctor est *Ioh. Jac. Chiffi. Comm. Loth. c. 23.* Porro apud *Heping. de jur. inf. c. 13. n. 151.* aliqui collegerunt, *Comitatum de Chiny* feudum esse *Barrense*, quod duos pisces in solo aureo crucibus confito gestaret. Sed *truttas* esse alii perhibebant, cum *Barrensi*um pisces sint *barbiones* in solo cæruleo. Porro in ipsa familia *Barrensi Domini de Pierrepont* junioribus prognati discerniculum addebant *lambellam rubream.*

Geldria.

§. x. Superiunt areolæ sexta & septima, *duobus leonibus* insignes, quorum prior *Geldricus*, alter *Iuliacensis*. *Geldria* quod atinet, ex provinciis Belgicis, ad *Mosam* & *Rhenum* portectam, eam *Otto Nassovius* obtinuit, & 1079. à *Lothario II.* Imperatore primus dicitur *Geldrie* & *Zutania* comes investitus, cum prius iam 18. annis *Geldria* præfectus fuisset; quod ei obtigerat ab uxore *Adelheide Wichardi de Ponte* advocati vel vicarii *Geldria* filia. Altera verò conjux *Sophia* f. *Wichmanni Com. Zutania*, istum attulisse fertur comitatum. Ex hoc facilis conjectura, unde *Geldria* hoc δάγμα, nimirum à *Nassovius*, qui nunc quoque illo symbolo utuntur, nisi quod area plinthidibus spargitur, quod discerniculum credere possumus. Olim verò *Geldris* in usu fuisse tres flores aureos *esculinos* (*Mespilblumen*) apud *Heping. jur. inf. c. 6. n. 1282. seq. legi.* Forte hi *Nassovii* etiam *Zutania* eadem insignia oppositis tantum coloribus dederint. Porro ab *Ottone* illo reliqui descendendum comites. Demum *Rainaldus II.* à *Ludovico* Imperatore 1329. *Francofurti* ad *Mænum* *Ducali* axiomate ornatus, & leoni scutario *corona* addita est. Ejus filii *Reinoldus* & *Edoardus* patricialibus inter se conflictati sunt odiis. Unde factiones *Heckerorum* & *Bronchorstorum*. Cui uterque sine liberis decessisset, successit ex *Maria* forore nepos *Wilhelmus Dux Iuliacensis*, & post hunc frater *Reinoldus*. Cum hi etiam prole carerent ducatum *Ioanna* soror nacta est *Ioh. Arculei* uxor, mater *Maria*, e. cuius maritus *Ioannes Egmondanus* *Geldria* occupavit. Ejus filius *Arnoldus Dux*, ducatum adversus *Rupertum*, qui *Rainoldi* vidua ducta *Geldria* sibi vindicare conabatur, sibi asseruit: à filio *Adolpho* autem capus & dein liberatus, ducatum *Carolo Duci Burgundie* vendidit, iterumque, moriturus, ob filii impietatem transcripsit. *Adolfus* tamen *Carolo*, qui cum captivum tenebat, ad *Nanceium* caso iterum in libertatem asserus paulo post cecidit. Demum ultimus *Egmondanorum* principatum tenuit, & varia fortuna se adversus *Burgundicam* domum tuicus est *Carolus Adolphi* filius. Tandem 1527. ita cum hac transegit, ut sine liberis decedens *Carolus V. Imperator* successorem haberet. Verum 1538. sub morte ejus ipsius consensu & ordinum voluntate ad ducatum capendum *Guilhelmus Dux Juliaci, Clivæ & Montium* evocatus est, quem tamen *Carolus V.* ad cedendum *Geldria* & ut suis regionibus contentus esset coegit. Ex eo *Geldria* in manu *Hilpanorum* fuit, nisi quantum ejus cum aliis Belgicis provinciis in fædus coaluit, & nunc uniti Belgii primam provinciam constituit. Confer c. 38. n. 62.

Duces.

Porro præfati *Caroli Egmondani* soror *Philippa Renato Lotharingie Duci* nupsit, ob quam *Geldria* istius morte ad se spectante *Duces* assumto hoc symbolo contendebant: ast potentiori cedere coacti sunt.

Inde

Successio ad Andinos. Lotharingos.

An Imperialis vel Francici juris? Francie incorporatur.

Ejus Comitatus.

Unde præsentio ad Lotharingos.

Inde est, quod apud *Ren. Franç. ess. de merveil. c. 42. p. 371.* sine his areolis clypeus pingitur, nempe non prius illis ornatus, quam Carolus mortuus esset.

§. xi. Leo qui sequitur, aliquorum sententia *Flandriam* notat. Ita *Varenn. Sammarthani* & alii. Recte autem contradicit huic sententia *Labourer. orig. num. 41.* quia in Flandriam nullum unquam jus Lotharingis. Prior ratio, quæ etiam à *Geloto* adducitur, quod Leo in hac areola coronatus sit, Flandricus corona careat, non militabit: nam *In Juliacum, Iuliacum, Iulacensis* etiam leo corona destitutus (*Wapenb. 2. p. 4.*) & sine ea hic quoque pingi debet. Cæterum huic leoni locum istum tribui ex eo opinor, quia à *Carolo Renato* fortior & majoribus ita geri solebat: ex quo *Gislelmus* dux Juliacensis avunculo Geldrico successit, atque ita Geldrici Juliacum junxit, quo tempore etiam Leonem Geldricum, ut more Germanorum alterum contueretur, *conversum* esse arbitror, cui prius titulus ordinarius in more quod fuerit, non est ut dubitem. Quamvis verò *Gislelmo* & fratri eius *Reinoldo* in Juliacum non successerit *Maria* neptis, sed agnatus *Adolphus* Bergensis dux, cum successione Geldrici tamen conjuncti mansere leones: quod magnatibus solenne est, ut semel juncta ornamenta ægre divellant, etiam cum præfensionem omittere. Ita *Lotharingi* etiam servarunt, licet nullum quod sciam in Juliacum jus præterderant.

§. xii. Sequitur parmula media toti nposita *Lotharingica*, quæ *Celdrico* & *Juliacensi* symbolis nondum insertis aliquando locum obtinebat medium inter *Andina* & *Barenfis* ducatus. Hac *Lotharingia* notatur, Burgundia comitatu, *Alfatia*, *Austrasia*, *Lucenburgo*, *Barrenii* ducatu & *Campania* conclusa. Veteris *Regni*, initio *Austrasiani*, dein à *Lothario* dicti *Lotharingici* *αποπαρμα*. De ducibus *Lotharingia* tractatio fere incertior est quam de aliis, ea in primis causa, quia duplex *Lotharingia* fuit: quarum altera superior Brabantiam & confinia complectebatur, (unde nunc quoque nomen *Lotharingia*, de *Lothier*, in Hispanicis titulis ob Brabantiam legitur, vid. c. 38. n. 59.) altera *Mosellanica* dicta in primis quam nunc ita vocamus regionem continebat. Unde que de illius principibus dicuntur, in quibus *Godofredi* aliquot celebres, pluries ad superiorum etiam trahuntur à plurimis scriptoribus: ut sæpe difficile sit discernere, qui cui *Lotharingia* imperarint. Neque nobis hic vacat rem pluribus excutere. Superiori inter alios præfuisse lego ex *Ardennatibus* *Fridericum C. Barrensen* 959. ejusque filium *Theodoricum* 984. & nepotem *Fridericum II.* alios. Inde *Ducale* axioma ad *Albertum* pervenit, qui to 47. cecidit successore *Gerhardo*, qui 1070. vita excessit. Hi ex comite *Alfati* familia prognati, atque *Gerhardi* comitis filii erant: cujus frater *Albertus* Metensis comes profecit. Unde ejusdem cum *Dagoburgicis*, *Habsburgicis*, & qui ex his sati *Auftriacis* & *Badensibus*, quæ nunc quoque florent, familiis fuere originis. Nec video quid illi deductioni, postquam à *Vignierio* ei facta fides, solide opponi valeat. *Gerhardo* natus est *Theodorici* & alius *Gerhardus*, à quorum hoc descendunt *Comites Valdimontis* s. *Valdimontii*. Ex quibus *Henrici IV.* soror *Margareta* comitatu marito attulit *Anselmo Dom. de Tonville*, cujus neptis item *Margareta* hereditatem retulit in familiam avitam nupta *Friderico Lotharingo*. *Theodoricus* verò ille est, à quo plerique hujus gentis duces ordiri solent. Sed aliam ei originem tribuunt. Hic pater fuit *Simonis Crassi*, *Theodorici* & *Gerhardi*: ab hoc *Egesheimis* comites, quorum hereditas deinceps ad *Hohenbergios* & ex eo ad *Habsburgios* delapsa est: iste à matre *Flandria* comes fuit, & præter *Philippum* & *Matthæum* post patrem comites *Margaretam* genuit, cui maritus *Baldunnus* animosus *Hannonie* comes debuit successionem: ille verò (*Simon*) dux *Lotharingia* ex *Roberto* filio *Domino de Florensis*, quorum hereditas ad *Lenoncurios*, inde *Marlaos*, demum *Marcanos* delapsa est, ex majori autem filio *Matthæo*, *Duces Lotharingia* propagavit: hoc enim & *Inditha Sveonica* *Friderici* *Barbarosse* Imperatoris sorore natus *Simon Dux*, & *Fridericus Comes Bifschis*, pater *Friderici*, qui post patrum ducatum tenuit, *Theobaldi* & *Matthæi II.* ducum pater. Hoc genitus *Fridericus*, & *Friderico Theobaldo II.* cui ab uxore hereditas dominiorum de *Rumigny* & de *Fleurines*. Is pater *Friderici*, avus *Rudolphi*, proavus *Joannis* & abavus fuit *Caroli Audacis* ducum. *Carolo* superfuere non nisi filia, & inque iis *Isabella Renato Andino*, de quo jam aliquoties diximus, nupta. Hic ob eam Ducatum sibi asseruit: repugnante uxoris patrueli *Antonio Lotharingio*, *Friderici*, cui *Valdimontia* successio ab uxore, filio. Hic *Antonius Lotharingiam masculinam* perhibens feminam succedere noluit, licet *Sigismundus Imperator* 1434. *Batilia* pro Renato pronunciasset: ipse verò favore subnixus *Philippi Burgundia Ducis* 1431. *Renatum* superatum cepit, nec dimisit, nisi pactis

nuptiis *Iolanda Renati filix & Friderici*, qui Antonii filius erat. Porro eidem Antonio ab uxore *Maria Harcurtia* hereditas allata est *Aumalia, Meduana, Elleboris*. Ad filium *Fridericum*, quod modo dixi, ab uxore rediit *Lotharingia*, nec non *Andina*, de qua tractavimus, successio. Natus est his parentibus *Renatus*, qui regium à matre titulum assumpsit, pater *Antonii* atque *Claudii*. Hic sator est *Lotharingiorum*, qui in *Gallia* fortunæ suæ sedem posuere: de quibus §. 18. Ille Dux cum *Ferdinando R. Rom.* 1542. ut ducatus *liber* esset, pactus est (de quo consularit *Celeb. Conring. de finib. Imp. Germ. c. 27.*) *Francisci*

Mercuria-
ni.

& *Nicolai* pater: ab hoc *Mercuriano, Chaligni, & Avoiani*: ille pater *Caroli Ducis* fuit: quo geniti *Henricus Dux & Franciscus Com. Validmontii*. *Henricus* sine masculis existens, ex *Nicola* filia *Carolus* fratris filium generum ascivit. Hic initio uxorio nomine ducatum tenere visus, dein proprio cum servare voluit, cum pater ejus *Franciscus Henrico* mortuo successorem ducalem ex quadam *Renati* sanctione familiari, quam prius

Caroli Du-
cis fata.

ignoraverit, arrogaret, & mox filio transcriberet. Inde gravissimi motus; *Nicola* à marito desertæ patrociniū suscepit *Francia*: unde *Carolus* non simplici vice *Lotharingia* ejectus, apud *Hispanos* perfugium habuit. Post plures tractatus, quos enumerare longum est, pace *Pyrenæa* certis conditionibus in ducatum *Lotharingiæ*, cujus jus 1657. *Nicola* moriens regi *Francia* cesserat, restitutus est 1662. novo tractatu sua Regi cessit, cui contradixit ex fratre nepos. Demum suo ducatu ejectus in *Germaniam* se recepit, & isto bello fœderatis adversus *Gallos* sociatus hos ad mortem usque infestavit. Ei superest ex *Beatrice Cusancia* durante primo matrimonio susceptus *Carolus Henricus princeps Faldmontii*. Successionem autem ex fratre *Francisco Nicolao* (qui pridem *Cardinalis*) nepos *Carolus*, sibi vindicat, & armis vel pactis restitui expectat.

Successio.

§. XIII. Hæc, cujus moderatores modo recensuimus, *Lotharingia* symbolo præfata insignitur. De ejus ortu illa communis traditio est, *Godofredum Bullioneum*, celebrissimam in *Palestinam* expeditionis Ducem captis *Hierosolymis*, cum in turrim *Davidicam* sagittam jacularetur, tres alites transfuxisse: qui ob hoc illati sint scuto, cum symbolo (apud *Vulson.*) *Casus ne Deus ne*. Cæterum de hac ratione vel origine, mea quidem opinione, recte judicat *Laboureur l'orig. n. 64. La mienné* (i. e. opinio) est, que c'est une pure fable, fondée sur la figure de ces armoiries, qui est un argument trop foible, pour nous persuader, que les Ducs de Lorraine successeurs de *Godofroy* aient laissé en arriere plusieurs actions heroïques de cet homme incomparable, pour conserver la memoire d'une galanterie, où la vertu a moins de part que la fortune; ny qu'ils aient mespris le jugement de la plus florissante & chevaleresque noblesse de la Chrestientie, qui d'un consentement unanime decerna au prince *Godofroy* les celebres armes de *Hierusalem*, pour s'atta-

Aquila-
rum origo.

cher à cellescy, qui ne represente rien, qui ne convienne aussi bien à un chetif giboyeur, comme à *Godofroy de Buillon*. Sententia mea est, meram hanc esse fabellam, mixtam figura insignium, quod argumentum nimis quam debile est, ut nobis persuadeatur, Duces *Lotharingia* *Godofredi* successores plurimis actis heroicis *Viri* incomparabilis omnis studuisse conservationi facti alienius lapidi, in quo fortuna quam virtuti potior locus, vel aspernatos esse judicium floridissima & equestrum decorum studiosissima nobilitatis ex toto *Christiano* orbe, que communi consensu *Godofredo* decreverat arma celeberrima *Hierosolymitana*, ut hiis inhererent, que nihil representant, quod non æque misello aucupi quam *Godofredo Bullioneo* convenire possent. Addi potest *Godofredum Bullioneum* non *Mosellanicæ Lotharingia*, de qua hic sermo, imperasse, utpote quam eo tempore *Theodoricus* ex *Alfatis* regebat, sed inferiori: quomodo ergo istius insignia ad hujus posteros delata forent? Cur non malimus dicere, *Alfaticæ* genti *baltheum* illum placuisse ab antiquo?

Baltheus
Alfatorum

Ita enim *baltheum* rubeum in aurea parma *Badeses* quoque gerunt, ex *Alfatis* æque ac *Lotharingi* profati. Ita ipse *Landgraviatus Alfatie* *baltheo* aureo (præter alia ornamenta) in clypeo rubeo noratur. Sic *Lazius* *baltheum* ab antiquis *Austrasiis* derivat, sed ut parvula argento & cocco fulgeat. Ast tincturæ diversitatem, etiam cum eadem origo est, frequentissime observare licet. *Alites* quod attinet, allegat *Iob. Iacob. Chifflet. Comm. Lothar.* ex *Gulb. Britone*, quod illis instructus *Theobaldus Dux Lotharingia* in *Bovinenfi* prælio pro *Ottone IV. Cæsare* strenue dimicavit:

Excitat ex alia *Lotharingos* parte bilingues
Dux suus, aurivolis replicantes agmina signis.

Addit:

Addit: Signa Theobaldi Ducis auruvola vocat à pictis aquilulis, qua vento agitata, expansis alis per auras videbantur volitare. Examinat hoc Blondell. Barr. Camp. Franco. pag. 95.

§. xiv. Scuto hunc in modum disposito imponitur cassis diademate tortili ex auro & cocco tecta, & coronata, cui insiluit aquila expansa argentea auro coronata. ^{Ape} Duci Gvifio vidi dari aquilam exorientem. (vicio sculptoris, an distinctionis gratia?) Prius Renatus II. dux pro apice *Barrensem* gettabat *draconem*, uti comites Lucenburgii & alii. Sed & veteribus in usu signum *draconis* fuisse passim legitur: quod de Ottone IV. in Bovinensi praelio allegat *Chifflet*.

*Erigit in carro palum, paloque draconem
implicat, ut possit procul hinc atque inde videri.*

Phalerae dependentes utroque metallo & cocco tinguntur. Telamones verò assunt ^{Telamo} item ^{och} *duae aquilae* situ naturali, coronatae, quibus ex collo dependet *rosarium*, cum duplici f. Patriarchali vel Hungarica cruce, quae vulgo *Lotharingica* appellatur: cum ^{Lemma} ^{Quae ex aquilis dignitas?} *lemmate*, quod alicubi addi vidi: *Devot ly suis* Ex his aquilis insigne decus ducum colligit *Chifflet*. l. all. *Lotharingia* *Duces* jure optimo se *ferunt* Imperii principes maiores, quorum insigne gentilitium tot aquilis veluti signis praefulget, insenti *baltheo*, in *galea* *conno*, in *telamonibus*. Quocirca *Petrus de Blarriorivo Parisiensis* *Renatum II. Lotharingiae* & *Barri* ducem *vocat* *Aquila* pullum; *additque ad sui carminis marginem*, *Principes, qui sub Imperio degunt aut de feudo imperu tenent*, pulli aquilae dicuntur, id est, Imperii, in cuius insigni aquila picta est. Sed examinat hanc prerogativam, si qua inde colligatur, *D. Blondell. Barr. Camp. Franc. p. 95. Idem Chifflet* ita de Hungarica cruce: *Crux est re-Cruz Hungaria Hungarica: Prisci enim Pannoniae reges, à quibus Andegavi se ortos pradicabant, priusquam praferrent parmamotoniis ex argento & minio tanis transversis exaratum, scuto utebantur argenteo, bifida cruce coccinea impresso. At rubrum geminatae crucis colorem Renatus I. Dux Andegavia immutavit: ejus enim scutum (quod praestat in sacello sancti Mauricii Andegavensis, cum aliis Procerum ordinis Lanæ crescentis, ab eo instituti) à sinistra parte sustentatum cernitur auro arboris trunco, qui viventibus surculo revertisit: à dextra autem auro corvo, ejusdem metalli corona collum redimito, cum à plicata cruce nigra; quae à globulorum serulo in corvi pectus propendet. Renati I. filius Iohannes Dux Calabria, eodem usus est crucis colore nigro. Observavit enim Iohannes de H. ynin, Eques Hanonius in pugna montis Hericii, cui praesens aderat, anno MCDLXV. Ducis Calabria cataphractos equites gestasse *Bandas*, seu *tenuas albas, nigris cructibus geminatis acupictas*, *Lotharingici* porro *sanguinis Ducis, Iolandæ Andegavia, Renati I. filia, Iohannis sorore, progeniti, servata Hungarica crucis forma, atrum colorem in aureum commutarunt; ut un-surque etiamnum tesserà illà, quam vocant Lotharingia crucem.**

§. xv. Tegere solent clypeum pallio ducali, quod recentioris inventionis est: in eo acu picta visuntur areolae scuti, vel uti *Sammarith*. aquilulae & barbiones: interius verò factum conspicitur *pelle muris pontici*, non verò uti *S. mach.* trifoliis, in quam speciem maculas nigras transformavit. De hoc pallio ita philosophatur *Chifflet*. l. c. *Figura est aurea chlamyde, Lotharicis aquilulis Barrensisibusque nullis exterius picta, & intus pellita; sed nulla supereminente umbella. Cum enim Augustale tentorium ductus conjecerat partibus, culmine nempe s. t. & c. & praetensis spartus, qua pallium componunt, duces quantumvis excelsi & prerogativis aucti, non nisi eorum alterutro scuta sua adornant. Ex causa, Archiduces Aultrix solo pileo coccineo, acuminibus ex pontico vellere cochlearum reducto utuntur: Britanniae olim duces galero item solo, maculis pellibus intus obducto, & aequaliter reducto: Lotharingiae & Sabaudiae duces, pallio tantum, nulla superstante umbella f. petaso; scilicet ut palam fiat, principes illos à majori altera & excelssiori potestate jura suprema accepisse, atque adeo papilionis dignitate partitili duntaxat conspicuos esse, qui integer & ad instar sacrarii, tholo veisiqui constant, ad solo attingit imperatores & reges, qui nullam in terris aliam suspiciunt potestatem.*

§. xvi. Militarem clamorem Ducibus assignant *Priny Priny*. Ita *Chifflet*. loc. ^{Militaria tellera si clamor} *nunc. Prineum castrum nomen ad Mosellam, Metas vulgo & Pontem Monconis, in cuius excelssiore turri suspensum erat ac campanum, inter dictum Manducerte, hoc est, imperans bellum; quia imminenti belli publicam nunciabat tripodationem, atque nobilitatis ordinem ad tuitionem patriae velut edicto princeps convocabat: unde prisci Lotharingia Ducis usurparunt ipsius castrum nomen pro congregandis acies vociferatione.*

Allegat etiam *Iacobum Bretexium* de torneamento s. equestri ludo habito *Chauvenciati* 1285. qui feciales, qui præfentes erant, sic inclamantes induxit: *Ils escrient Priny, Priny, l'enseigne au riche Duc Ferry, Marchis entre les trois Roiaumes.* Ast hoc quoque in adversario suo examinat sæpe memoratus *Blondell.* p. 96.

§. XVII. Quæ *vetera Lotharingia arma* enumerantur apud *Geliot. Indic. arm.* p. 50. 51. jam videamus. Primum ex *Archidia. Viridunensi* allegatur scutum *argenteum cruce rubea* in signe, cui *septera aurea octo nodata & liliata ex annulo* prodeuntia imponuntur. Inde ex *Coquill. historia Nivernensi* adfertur *clypeus rubeus cum fascia argentea*, *Austriacorum* modernorum symbolo. Tum ex *Ferono* refertur *parma argentea*, impressa *cervo gradiente rubeo cornibus aureis*, quod alii etiam *δῆγμα Lotharingia* verus existimant. Verum donec certioribus illa probentur documentis, vix fidem adhibuero. Ex *Favino* mentio fit alius *clypei ternis caruleis & aureis baltheis* exarati, ut cum *Burgundico* conveniat, limbo excepto. Reliqua certiora sunt, nimirum

Scutum
Renati
Andini.

Renati Andini Lotharingia Ducis scutum sex areolis representasse *Engariam, Hierosolyma, Neapolim, Andes, Barrum & Lotharingiam.* Alias *Lotharingiam* omisit, & toti *Aragonium* imposuisse scutulum, teste *Favino* refertur. *Paradinus* *Aragonium* laterculum primo ordini inserit, & *Lotharingiam* toti imponit. *Renati II. scutum* *Chifflet.* l. c. ita describit: *Primus quadrans & ultimus* mero *Lotharingico* symbolo est conspicuus, *secundus & tertius transverse est dissectus: pars superior ab summo trifariam* dispersita: *prior laterculus est Hungaricus, alter Siculo, tertius Jerosolymitanus: pars inferior Andegavix & Barti: tessera in longum est divisa: medium quadrantis occupat* Provincialis *parvula. Apposita ad mentem nostram* *Guido Coquilleus* in historia *Nivernensi: Quadrans tessera Jerosolymitanæ, quem in scuto suo præferunt principes Lotharingi, oriatur ex jure, quod cornu decessores Andegavorum Duces obtendebant ad regnum Sicilia. Et idcirco in exequiis Francisci I. Ducis anno 1546. Dominus de Bazoilles, atque in funebri pompa Caroli II. Ducis anno 1608. Dominus de Savigny Andegavense gestabant vexillum, Jerosolymitano præsulgens symbolo, propter Jolandam Andegavam (inquit Boul-layus & Ruellius, primarii Lotharingia feciales) filiam Renati Andegavorum Ducis, Jerusalem & Sicilie regis, à qua Duces illi prosopiam ducebant. Recte igitur Sammarthani de posteris Renati II. Ducis: Jolanda filii sumserunt symbolum Jerosolymitanum, Siculum circa Pharam s. Neapolim, Hungaricum, Aragonium, Barrense & alia, una cum Lothariensi, quod ab antiquo sunt Alestones. Equidem Dux Renatus II. Lothariensi patre *Friderico VI. Duce & Andegavensi* matre *Jolanda* genitus pura *Lotharingia tessera* scutum describere decreverat; sed ab avo materno Renato *Andegavo* præter rationem inviditatus, ut *Andegavense* nomen & arma sola præferret, cordate respondit, se paternum Lothariense nomen & arma non posse relinquere, quippe quæ vetusta essent & præcelsa nobilitatis; se porro una cum illis *Andegavia gentis* symbola lubenter gestaturum; uti & fecit, atque in ejusdem *Jolanda matris* gratiam sigilli sui majoris arcam liliis conspersit. Ex quo vero *Geldrica & Juliacensis* areola inserta scuto, aliquam mutationem contigisse non legi.*

Discerni-
cula Du-
cum, Mer-
curii.
Guiffi.

§. XVIII. Videamus jam variarum linearum *discernicula* varia, quorum mentionem reperisse memini. *Atercuriana* lineæ legi placuisse *lambellam caruleam.* *Claudius Guisus Dux* *Lambellam* s. fasciolam *trifidam* imposuit, & ad omnes posteros transmisit *cruceam*: Eo nati sunt *Franciscus, Claudius & Renatus*: *Francisco* autem *Henricus Guisus & Carolus Meduana* Dux. Hunc scuto suo *Ferrariense* symbolo à matre *Anna Austina*, quod sub distinctioni serviret, adjecisse lego. *Henricus Carolus* genuit & *Claudius Caprusius* s. *Chevresia Ducem*: Huic à matre sub distinctionem placuisse reperi, ut *Lotharingicis* symbolis materna, quæ ex *Clivensi & Marciano atq. Burgundicis* *δῆγμα* quadripartitis componuntur, 2. & 3. loco adderet. *Carolo* fatus est *Ludovicus* & hoc *Iosephus Ludovicus* Guiffæ, *Jouffæ & Engolismæ* Dux 1671. mortuus. Huic vidi tribui scutum quadripartitum, ut 1. & 4. quadram *Lotharingica* parma omnibus suis areolis constans sed *lambella* distincta impleat: secundam *Engolismensis*, tertiam *Jouffanus* laterculus. Porro *Engolismensis* est idem cum *Francisco*, nisi quod vecte aureo lilia distinguntur. vide c. 24. n. 35. Ratio hujus symboli est à matre *Francisca Maria Valesia*, quæ *Ludovici Emanuelis Valesii Ducis Engolismensis* filia, *Caroli* autem *Valesii* *Carolo IX.* rege nati neptis erat. Quod *Jouffanum* attinet *δῆγμα*, quadripartitum est: prima & quarta areola *palis ternis aureis & caruleis* exaratur, imposito rubeo *cephalo*, cui

Jouffana.

tres hydra septicipites aurea inscribuntur: secunda & tertia *carulea* deferente *leonem argenteum*, limbo inducto *rubeo*, impressis *octo liliis aureis*, qua notatur *S. Didier*. Porro *Joufina* familia à *Guidone* seniori Barone *Joufano*, qui 1255. vixit, deduci solet: Ejus atnepos fuit *Ludovicus*, qui heredem de *S. Didier & la Masche* duxit. Horum pronepos *Tanaquil* Vicecomes *Joufæ*, genuit *Guilelmum* & *Ludovicum*, quorum hic comitatum *Grandipratensem* acquisivit, & illorum comitum sator fuit; ille *Viccomites Jousanos* propagavit: ex quibus *Annas* admiralis Franciæ & apud *Henricum III.* gratiosus 1581. *Joufano* Domino axioma *Ducale* obtinuit: & successorem habuit germanum *Henricum*, pridem monachum: dein patrem *Henrica Catharina*, qua hereditatem familiæ adit, & uxor fuit *Henrici Borboni Alontpenseri Ducis*, atque post hunc *Caroli Gusfi Ducis*, ex quo *Ludovicum* suscepit, patrem præfati *Josephi Ludovici*.

Joufina
familia

§. XIX. Diximus de subdistingtionibus Guisiorum, qui ex majori *Claudio* filio *Francisco* descenderunt. Secundus fuit *Claudius Aumala* Dux, cujus linea, qua tamēn mox in filio defecit, Lotharingicis symbolis junxit *Borbonia*, à matre *Claudii Antonia Borbonia*. Tertius autem *Renatus Elleborus* Dux, marginem *coccineum* circumdedit scuto Lotharingio: cæterum filius ejus *Carolus Carolum & Henricum* genuit, quorum ille *Dux Elleborus*, hic *Harcutus Comes* fuit. Illius filius *Carolus* iterum Dux avitam distinctionem servavit: frater autem *Franciscus Comes Ruisius* adjecit *oram rubeam*, & à matre *Catharina Henrica* *Henrici IV.* filia naturali *Borbonio-Vendocinum* symbolum, vide c. 24. n. 36. Filius hujus *Alphonsus Henricus Carolus Com. de Montlor & de S. Romize M. de Maubee*, Lotharingicæ quadræ 1. & 4. loco repetita, 2. & 3. addit *Ornanium* insigne, quod quadripartitum est, prima & quarta areola *carulea* & *turrim auream* continente, secunda autem & tertia *aurea* *leonem* deferente *rubeum*, imposito capite scutario *caruleo*, cum *lilio aureo*. Præterea toti clypeo imponit partem quadripartitam *Montloris* symbolis, nimirum 1. & 4. areola *argentea* *leones duos gradientes* (vel leopardos) 2. & 3. *carulea* *leonem aureum* representantibus. Hæc inter clypeo à matre, *Francisci uxore, Anna Ornania*, nepte *Marescalli*, filia *Henrici Francisci Alphonfi Ornani & Margareta de Montlor*. Cum enim bona insignia ex hoc conjugio allata sint domui, inter conditiones fuit, ut insignia *Ornana* quadripartita dispositione miscerentur Lotharingicis. Nemum qui ab *Henrico* est *Harcutus* ramus luno *Elleboro* inscribit octo *Byzantinos numos aureos*. (conf. n. 23.)

Distingti-
cula Ducis
Aumala

Ellebori

C. Ruisii

C. Mont-
loris

Symbo-
lum Orna-
nium

C. Harcu-
tis

Titulus

Lotharin-
gicæ quo-
dæ sub
imperio

Calabria

Pont-
moullon
Marchis

Nomeniæ.
An Pontium
ratione
hujus Ducis
locus in
comitiis

§. XX. Titulum Ducis Lotharingiæ illum vidi; *Dux Lotharingiæ, Marchio C. Mar-
chisus, Dux Calabria, Barri & Geldria, Marchio Mussipontis, & Nomenis, Com. Provin-
cia, Valdimontii, Blamontii, Zutphania, Sarverde & Salma*. De Lotharingia (que
liber Ducatus, sed in tutela imperii, & ad certa præstanda imperio, ex transactione in-
ter Ferdinandum R. Rom. nomine *Caroli V.* & Antonium Ducem *Norimbergæ* 1542. imperio
facta, obstricta est. conf. *Conring. de feud. Imp. Germ. c. 27.*) diximus n. 12. de *Barro*. n. 9.
de *Geldria*. n. 10. Quod verò *Marchisus* nomen attinet, aliqua ejus mentio fuit num. 16.
Calabria ducatus ex *Neapolitana* successione est: unde *Joannes & Nicolaus Renati*
Andini toties dicti filius & nepos, quibus ille supervixit, *Calabriae Ducis* ex paterno &
avito regno salutati sunt, cujus illa provincia extrema est. Dicitur verò tertia *Calab-
riæ* olim fuisse in *parma argentea crux patibulata nigra*: Dein sub *Andinis* ipsum ge-
stamen *Andinum* cum *limbo argenteo*. confer etiam c. 38. n. 81. Quod *Mussipontianum*
attinet *Marchionatum*, *Carolus IV. Imperator* cum favore consanguinei *Robertus Bar-
rensis* Comititis (dein Ducis) 1354. instituit. Unde eo tempore in *Barrensi* ditione cum
fuisse oportet. At in allegata *transactione Norimbergensi* *Mussipontis* discrete recen-
setur inter ea, quæ spectant ad illum, ut ad ducatum. De cætero hucusque fuit inter
feuda, quæ ab Imperio Dux tenuit: ut videre est ex literis investituræ *Rudolphi II.* apud
Conring. de feud. Imp. Germ. cap. 27. pag. 730. Cæterum *Marchionatum* hunc *Pontium*
Renatus Andinus filio naturali *Joanni* 1473. donavit, qui filiam reliquit *Francisco de Fer-
bin Dom. de Soliers* nuptam, qui *Marchionatum* frustra sibi vindicare conati sunt. Quod
Nomeniam ad *Sellam* situm concernit, plures in ea sententia sunt, hujus solius *Mar-
chionatus* (qui olim *Metenis* Episcopi fuit, sed deinceps certis conditionibus comitibus
Valdimontii concessus. confer *Linn. jur. publ. Tom. V. 4. 5. n. p. 416.*) nomine locum esse
Lotharingiæ Duci in comitiis: quod adversus *Zeilerum* impugnat *Linn. jur. publ.*
T. IV. add. ad V. n. p. 886. Quod verò attinet allegatum *exemplum*, observandum est,

illud fuisse *Philippi Emanuelis Lotharingis Ducis Mercuriani*, non verò Lotharingia. Unde in ejus potestate non aliud fuisse oportet, ratione cujus in comitiis locum obtineret, quam istum comitatum: nam Ducatus Mercurianus & Pentheurius in Francia sunt. Id verò nihil prohibet, ut non ipsi Duces plurium feudorum ratione sessionem habeant. Et ex eo forte est, quod in præfata investitura *Rudolfi II. Henrico Duci concessa* *Xomenu* non fieret mentio, quia in altera linea hæsisse apparet, una cum comitatu *Valdis montis*. Ipse verò Lotharingia Dux aliorum, quæ ab imperiis habet, feudorum & ditionum gratia in comitiis & Rhenano circulo locum habet.

Provincia.

Ejus Domini.

Provincia, cui à Romanis præcis, qui eam partem Gallia primùm in provinciam redegerant, nomen, inter Rhodanum, Delphinates & Liguriam mediæ peculiare fuisse comites a *Ratboldo Bosonis regis Arelatensis*, cujus ista pars est, genuit. Nepos hujus *Boso Arelatensis* f. *Provincia comes Gulbelmum I. & Ratboldum* genuit: hoc facti sunt *Forcalquerii* comites, quorum hereditas, cum tertia vice per sœmellas in aliam gentem translata fuisset, quartum per *Garsendem Sabranam Alfonso II. C. Provincia* nuptam rediit ad reliquam Provinciam. *Gulbelm I.* qui *Roberti I. Francia regis* focer, posteri *Arelatensem Provinciam* tenuere ad *Giselbertum* usque, *Dulcia* f. *Aldoncia* & *Faididix* partem, quorum illa *Raymundi Berengarii Barcinonensis* comitis, hæc *Alfonsi Com. Tolose* conjuges fuisse, & hereditatem patris maritis attulere: inter quos bellum ortum, sed itas compositum est. *Raymundi Berengarii filius junior Berengarius* comitatum tenuisse dicitur, & ex eo nepos *Berengarius* & pronepos *Alfonsus*: sed his nulla soboles. Rediit ergo ad *Raymundi Berengarii & Dulcia* ex majori filio *Raymundo Berengario* posteritatem. Unde *Alfonsus* *Alfonsi Casti Aragonia regis filius* comitatum hunc, & quem ab uxore nactus erat, *Forcalquerium* transmisit ad filium *Raymundum Berengarium*, qui cum filias haberet *Margaretam* *Ludovico IX. Francia regi*, *Elconoram* *Henrico III. Anglia regi*, *Sanciam* *Richardo Cornubiæ Duci*, qui *Imperator* electus est, & *Beatricam* *Carolo Andinocomiti* nuptas, hanc solam heredem instituit; ex quo etiam in *Andina familia prima* mansit, donec *Ioanna I. Ludovicum Andinum* alterius lineæ principem adoptaret: qui Provinciales armis ad obsequium adegit. *Renatus* ejus nepos hereditatem transmisit ad nepotem *Carolus Andinum*, qui consilio *Palamedis Forbinii Ludovicum XI.* scripsit heredem. Verumenimverò *Lotharingi* ad se successionem spectare ferebant. confer §. 8.

Jus Lotharingorum. Valdimontium. Blamontium. Albimontium.

Valdimontius comitatus vetus familia possessio, quo ratione ad Joinvilleos abierit, sed ad dominorum stirpem redierit §. 12. vidimus. *Valdimontii* tetricam lego clypeum pluribus variolis transversis argenteis & nigris exaratum. *Blamontii* f. *Blancmontii* f. *Albimontii* f. *Blankenberga* (idem nomen est) comitatus in ducatu, qua Allatiam respicit, situs, suos habuit Dominos, non una cum principibus junctos affinitate: quo verò jure demum ad hos delapsa sit successio, non legisse memini. Porro in investitura à *Rudolpho I. Imperatore* data diserte comitatus hic inter feuda imperii refertur, de quibus investit *Henricum ducem*. Gentilis comitum parma rubra

Zutphania Com.

duos mullos barbatos argenteos dorso obversis continet. *Zutphania* comitatus ad *Isalam* f. illo nomine *Rheni orientalem alveum*, ex quo primum (uti vidimus §. 10.) cum *Geldrico* comitatu junctus est, matrimonio duplici *Otonis Nassovii*, cui semper conjunctus mansit, atque etiam nunc illi parti *Geldricæ* connexus est, et inter fœderatas provincias Belgicas primum locum tenet. Ejus *δρυμα* peculiare fuit leo caruleus in scuto aureo. Alii rubrum auro coronatum in parma argentea fingunt. *Saroverdensis* comitatus

Sarverda Com.

in *Austrasia* ad *Saramannem*, item suos comites olim habuit, qui dein successores *Marsios* habuere. Cæterum de his & *Nassovio* jure, quo aream hanc suo feudo inferunt, agitur cap. de *Nassoviis*. Ubi dictum, quod *Lotharingia* Dux tanquam feudum *Metense* masculinum sibi comitatum vindicaverit, & quid in *Osabrugensi pace* desuper sit statutum. Ultimus in titulo numeratur comitatus *Salmenfis*, sed de *Salmenfis* peculiari capite agitur. Hic id unum observare liceat, quod *Christina* *Pauli Com. Salmenfis* ultimi, in illis partibus, comitis filia nupta 1597. *Francisco Lotharingo* omnia quæ supererat genti bona marito attulerit.

Tituli Guisiorum

Alenfonum.

Guisia.

§. XXI. Quod ducem *Guisum* attinet, ultimo defunctus *Josephi Ludovici filius* nominabatur *Dux Alenfonii, Guisia, Ionsæ & Engolsmae, Princeps Ionville, Comes Alesii & Pontivi* (*Ponthieu*) *Alenfonii* titulus à matre est, *Isabella Aurelianaensis* filia *Gastonis Joannis Baptistæ*, cui inter alios principatus *Alenfonius* etiam assignatus erat. *Guisia* in *Tierrassa* sita ad *Æliam dynastiæ veteris* caput fuit, & legitur aliquis *Godefredus Dominus Guisia*,

Guifa, qui uxorem habuit *Adam Hilduini Com. Rocci* f. *Roucii* filiam, quibus natus est *Guido*, cui *Adelheidis Buchardi Montmorencii* nupsit, avus *Adelvidis* f. *Amelinæ*, quæ hereditatem *Jacobo Avennensif* attulit: à neptri hujus *Maria* cum aliis bonis eadem hereditas domui *Castilionæ* illata est, cum *Maria Hugoni Castilionæ* nupsisset. Cum hujus filius *Joannes* successisset matri, non nisi filiam *Joannem* reliquit: cui mortuæ successit inter alios *Hugo* patruelis, à quo iterum filius *Guido* *Guifam* habuit. Uti verò deinceps *Castilionæ* bonia in varios dispersa, non satis distinguo, ad quos *Guifia* venerit. Primum *Guifia* comitem inter *Lotharingos* video nominari à *Fr. Anselmo Fridericum Valdimontii Comitem*, *Caroli Ducis fratrem*: alibi lego regem *Isabella Lucentburgicæ*, cum nuberet *Carolo Andino Com. Meduanae*, donasse *Guifam* & *Lignicum*: qua ratione ex *Andina* successione *Guifia Lotharingis* obtigisset. Quicquid verò hujus sit, comitatus dein attributus est *Antonii fratri Claudio*, qui in *Francia Lotharingorum* factor est, in cujus gratiâ 1527. *Franciscus Ducale* axioma attribuit. Ex eo in ejus primogenitis mansit. De *Iouffino* titulo dictum §. 18. Nec non de *Engolismenfi. Ionville* titulus, qui ple-
Hujus Do-
mini &
successio.

rumque, dum *Guifia* duces viverent, primogenitorum esse solebat, originem haber à *Margareta Ionville Friderici Lotharingi* uxore. Ea aviam habuerat *Margaretam Valdimontii* comitatus heredem: ex masculis autem descendebat à *Stephano de Vallibus*, qui in *Campania* ad *Matronam Iovinillam* seculo undecimo condidit, & ab uxore comitatum *Ioviniacum* (*Joigny*) obtinuit. Nepos fuit *Godfridus II. pater Reinhardi*, à quo reliqui *Ioviniaci* comites, & *Rogertius*, à quo *Ionville Domini* cæteri, *Senescallus Campaniæ*. *Rogertii* pronepos fuit *Simon*, pater *Joannis* & *Simonis*: ab hoc *Domini de Gex* t. cefsi descendunt, ab illo, qui vitam *Ludovici IX. regis* scripsit, reliqui *Ionvilles*: ejus verò nepos *Henricus* à matre *Valdimontii* comes filiam genuit *Margaretam*, per quam di-
Jonvilla.

ximum delatam esse successiorem ad *Lotharingos. Principatus* dignitas 1552. beneficio regiò accessit. Comitatum *Alesium* itidem attulit *Francisca Maria Valesia* uxor *Ludovici Lotharingi D. Jousani*. Ejus autem avia *Carola* f. *Henrici Montmorencii* cum *Carolo Valesio* nupsisset 1591. dotalem eum attulit. Demum *Pontium* f. *Pontivi* comita-
Ejus Do-
mini.

tus, cui à *pontibus*, quibus *Somonam, Altheiam* & *Quantiam* straverant *Romani*, nomen est, varios Dominos habuit. Quidam *Angilbertus* memoratur f. *Engelbertus Dux Pontivi* ex *Bertha* *Caroli M. gener*. Ex ea creditur descendisse *Guilhelmus Comes Bononiæ Pontivi & Paulifani*, qui tribus filiis *Ernoaldo* f. *Erniculo*, *Hilduino*, & *Hugoni* tres comitatus reliquit, huic *Teroane* f. *S. Pauli*, illi *Bononiæ*, isti (*Hilduino*) *Pontivi* f. *Abbativilla*: hujus nepos fuit *Hugo* gener *Hugonis Capeti* regis: demum heres comitatus *Agnes* nupsit *Roberto Mongomerio*, à quo nova comitum prolapsa, terminata in *Joanne II. cui* successit foror *Maria*, initio *Simonis Dammartini*, dein *Matthæi Momorantii* uxor. Ex illo nata *Joanna*, uxor *Ferdinandi III. R. Castiliæ*, & dein *Joannis Negellani*. Peperit quidem illa *Joanna* etiam filium *Ferdinandum*, at quod ante matris fata decessisset, non successit, sed ejus foror *Eleonora Edoardi I. Regis Angliæ* auxo: unde etiam nepos *Eleonardus III.* juramentum de hoc comitatu *Philippo Regi* præstitit 1329. Inde frequentes, dum *Anglicæ* turbæ durarent, de eo contentiones: *Carolus VI.* comitatu, ut non iterum à corona alienari posset, privilegium 1411. dedit: denuo 1424. coronæ eum univit *Henricus Angliæ rex*, cum eum in *Francia* potretur. 1435. eum cum aliis *Carolus VII. duci Burgundiæ* concessit. Demum regno iterum assertus est. *Ludovicus* autem *XIII. Rex Carolus Valesium* supra dictum *Ducem Engolismæ*, & *Pontivi comitem* creavit, ab hoc ad posteros transmiffus est. Cæterum scutum *Pontivense* pingitur aureum, imprellis tribus diagonalibus balbeis caruleis, quibus tres dictos fluvios, quibus aurei agri inter-
Successio
ad Lothar-
ingos.
Alicia.
Pontivi C.
Ejus Do-
mini.

§. xxxi. *Aumalia* linea extincta, & illa ad *Nemorofios Sabaudos* delata successio-
Ellebovia
lineæ si-
mili
Ellebo-
vium.

ne, superest *Ellebovia*. In ea *Caroli II.* illos lego titulos: *Dux Ellebovis*, *par Francia*, *Com. Harcuriæ*, *Lislebonna*, *Riufi & Busancii*, *Dom. Rupisfortis*. Quod *Ellebovium* concernit ad *Sequanam* in *Normannia* opidum: in potestate illud familiæ *Harcuriæ* erat: ex qua seculo decimo quarto *Joannes Comes Harcuriæ* marefcallus & admiralis *Frantiæ* fuit, qui *Joannem II.* genuit, cui ab uxore *Blanca* f. *Johannis* (ex *Cattellanus*) *Pontivensis*, comitatus *Aumalia*, item in *Normannia* situs, obtigit. Horum nepos *Joannes IV.* præter filium *Joannem*, qui prælo ad *Vernolium* cecidit, *Joannem* & *Marianum* genuit: illa nupsit *Joanni IV. Dn. Riufi & Rupisfortis*, heres *Harcuriæ*: hæc comitissa *Aumalia*, *Domina Meduana* (cui deinceps in gratiam *Caroli Lotharingi* 1573. *Ducatus* dignitas collata)

collata) & *Elleborii Antonio Lotharingo* C. Valdimontii nupsit. Ita cum in Lotharingam familiam delapsum esset *Elleborium*, minimo natu filio *Renato* Claudius cum reliquit: ei verò *Ducatus & Patriatus* dignitatem 1581. Henricus III. addidit. De *Harcuria* item dictum est, qua ratione ad *Rufios* deveniret: ex illis *Claudius Rufius Harcuria* comes præter alias filias & filium *Claudium Lufam* genuit *Renati Lotharingi* uxorem, qui ab ea *Harcuriam* nactus est. Porro *Harcuriorum* tessera gentilitia est *parma rubea* duabus *fasciis aureis* insignis. Ita etiam de *Rufio* patet: quam familiam à quodam *Guitrenoco Du. de Rieux*, qui 1071. mortuus est, deducunt. Cæterum illud dominium *Rufium* initio *Claudii* filia *Luisa* soror *Coliniae* domui intulit, nupta *Francisco Domino* Andeloti, in ejus liberis *Franciscus* titulum quoque gessit. Sed *Claudia* profapia extincta ad *Elleborios* venit successio. *Rufium* gentile symbolum constat scuto *caeruleo*, in quo 10. *numi byzantini aurei*: quæ forte ratio numorum, quos in limbo *Harcurio* videmus substitutioni adhibitos. vide n. 19. *Rupisfortis* eidem *Rufiæ* hereditati debetur Dominium. *Rufii* autem hoc nacti erant ex *Joannis* conjugio cum *Ioanna f. Theobaldi Du. de Rochefort*, *Viccom. de Denges*. *Busfancii* comitatum *Philippus Cabotius* admiralis *Franciæ* superiori seculo tenuit: Dein filius ejus *Leonorus*: hoc genita est *Margareta Caroli Ducis Elleborii* uxor.

Rupisfortium C.

Busfancium.

Tituli lincæ Harcuriæ. Catui C.

Brion. C.

§. XXIII. In *Harcurio* ramo illos lego titulos: *Com. Harcuria, Armaniaci, Carnii, Briona, Vicecom. de Marfan, Nubland, Couliege, Binand, &c. Magnus Seneschallus Burgundiae, &c.* In his rationem quorundam investigare non valeo. *Carnium* (*Charny*) comitatum *Philippo Cabotio* modo memorato donavit principissa *Arausionensis*, *Cabilonix* genti allatum ex *Lucentburgia* stirpe: nam *Philiberta Lucentburgia*, *Joanni Cabilonio Arausionensi* principi nupierat, *Philippi* autem illius neptis erat *Margareta Caroli Elleborii* uxor. Cæterum *Charny* gessit in scuto *rubee tres parvulas argenteas*. *Briona* (*Brionne*) si eadem est cum *Brion*, itidem debetur *Margarete Cabotie* cum *Carolo Elleborio* matrimonio: cæterum *Brion* allatum *Cabotius*, conjugio *Isabelle Rupichovartie* *Dominæ Asperimontis & Brioni* atque *Renaldi Cabotii Domini Jarnacii*.

Præfensionis in regnum Hierosolymitanum.

§. XXIV. Cum *Hierosolymitani* symboli aliquoties hoc capite facta sit mentio, appendicis loco exhibebimus uno conspectu, qui regni illius præfensionem sibi attribuerunt. Ut verò rectius id intelligatur, historia præmittenda est. Postquam *Hierosolyma* à *Christianis* expugnata fuerant, *Godofredo Bulnone* 1099. regnum delatum est, quod post eum frater *Baldwinus*, hocque mortuo *Baldwinus de Burgo* dictus, è *Restclensium* comitum sanguine gessit. Inde ei successit *Fulco Andegavensis* ex *Mileside* filia gener, atque huic filii *Baldwinus III. & Almericus*. Hunc patrem excepit *Baldwinus IV.* leprosus, & hunc, qui sorore *Sibylla* atque *Guilermo Montisferratenfi* prognatus fuerat, *Baldwinus V.* qui brevi post vitrico *Guidone Lusitaniano* veneno sublatus est. Ita *Guidoni* thronus quem invaderet patuit, brevi tamen usura, quia eodem anno 1186. à *Saladino* præter ipsum regem *Hierosolyma, Ascalon, Prolemais* capta. Cum dimissus *Guido* regnum qualicunque vi iterum repeteret, æmulus obstitit *Conradus Montisferrati* princeps, qui *Baldvini & Sibyllæ* sororem *Isabellam* in matrimonio habebat. A *Conrado*, qui *Tyri* sedem fixerat, filia nata *Maria*, quæ *Joanni Brenneo* nupsit, sed hic postquam aliquandiu felicia arma gessisset, in *Ægyptum* usque victor procedens, tamen conatus omittere coactus est, & frustra *Europæorum* auxilia sollicitavit, tandem mortuus 1237. Ejus filia *Iolanda Friderici II. Imperatoris & Siciliae* regis uxor fuit. Ex altera parte *Guido Lusitanus Ptolemaidæ* & dein *Cypro* imperavit: post eum sceptrum idem frater *Almericus*, ipse etiam *Isabelle Hierosolymitane* ultimus maritus, gessit, & successione ad posteros *Lusitanos* transmisit. Inde varii tituli regni ejusdem oriuntur, à *Brenneis* aut *Lusitanis* arcessiti.

Præfensio Pontificis. Eundem menta.

Sunt ergo competitoris regni hujus: 1. *Pontifex*. apud *Spreng*. p. 166.

1. Quia *Friderici II. Imp.* nuptiis cum *Iolanda Brennea*, *Hierosolymitanum* regnum junctum *Siculo*, quod feudale *Pontifici* in eandem naturam mutat accessionem. (Ait accessio non facta regno *Siciliæ*, sed *Friderico* ipsi.) 2. Quod *Manfredus* à *Pontifici* exutus regnis. (Verum de *Hierosolymitano* nulla mentio.) 3. *Nicolaus IV.* *Carolus II.* coronavit *Siciliæ & Hierosolymorum* regem. apud *Bzov. T. 13. ad ann. 1289. n. 15.* Sic & *Joannam* & maritum *Ludovicum*. anno 1352. *Bzov. T. 14. ad 1352. n. 5.* Nec aliter puto *Carolus* *Dyrrachium* à *Papa Urbano 1381.* coronatum. (Verum coronatio non inducit

Inducit superioritatem. Quid argumentum ad rem faciat apud Spreng. cum Mariae Frederici III. filia: regnum Siciliae adjudicatum scribit, non capio. Ut enim ipse Siciliae regnum exprimit, ita ut apud *Sarut. rer. Arag. ad ann. 1377.* testamentum Frederici patris, tantum Sicilia regnum, *divisiones Athenarum, Neopatria & insulas Siciliae* adjacentes exprimit.

2. Reges Galliae & reges Hispaniae, quorum hi etiam in titulo mentionem faciunt, utriusque ob regnum Neapolitanum, quod qua ratione ab illis vindicetur, alibi videndum. (confer c. 38. n. 18.) Regno autem Neapolitano junctum Hierosolymitanum intelligi posset, illis fundamentis.

Præten-
sio
regum
Franciae &
Hispaniae,
ex jure re-
gni Siciliae.

1. Matrimonio Iolanda L. Ioles Brennenfis & Frederici II. qui ipse etiam obtinuit Hierosolyma, & consortem regni filium Conradum ex Jola natum constituit. vide *Bzov. Tom. 13. ann. 1229. num. 1. conf. ann. 1235. num. 8. & 1250. n. 13.* 2. Cessione, qua Maria Rupini vel Raimundi Principis Antiocheni ex Melchendi Hierosolymitana filia, vidua Frederici Svevi nothi, principis Antiocheni, jus suum celsit Carolo Andino R. Neapol. 1276. Qui ob hoc illam coronam sumit. vid. *Samarthian. hist. general. Franc. L. 30. c. 1.* Unde postea, cum Templarii reddidissent regi Cyprio coronam sacram regni, Carolus II. R. Neapolitanus ordinis bona in regno suo hinc addixit apud *Bzov. annal. T. 13. ann. 1289. n. 15.* 3. Sæpius repetita coronatione, cum præter Siculi regni titulum, etiam Hierosolymitanum in inauguratione assumerent. Opponi multa possent, si quis genealogiam Lusitanam consideret, ut & Frederici I. successionem.

Funda-
menta.

3. Domus Lotharingica, quæ scuto areolam Hierosolymitanam inserit, non tam ob Godofredum Bullionem R. Hierosolymitanum, Lotharingicæ stirpis hæctenus falso inseri solitum, quam ob successionem Andegavensem, quæ jura Neapolitana complectitur. confer num. 17. Huc illa *Cassani, qui reb. des dr. de France. L. 1. cap. 8. pag. 444.* perhibet, quod loco reliquarum Andinarum prætionum successio Hierosolymitana Lotharingis sit concessa: *Attendu aussi, que pour toutes les prétensions, qu'ils pouvoient avoir tant sur l' Aragon, Provence, que autres Seigneuries de la maison d' Anjou, le Royaume de Hierusalem leur a esté baillé, qui appartient aux Rois de France: comme temoigne Bartole in l. id ab hostibus. de legat. 1. quoy que occupé par les Sarrazins.* in *Clement. perlisque de Elect. Petr. Jacob, in Prat. de succ. leg.*

Præten-
sio
domus
Lotharin-
gicæ.

4. Domus Sabaudica, ex successionem Cypria Lusitanorum, prætionem arcesseret Hierosolymorum, cum Lusitani jura Hierosolymitana tanquam sibi debita in titulis asservarint. Nec tamen titulum Sabaudi hæctenus assumere, contenti symbolum in scuto deferre. Præter hos *Montisferratenses* (quorum scutum suo nunc inserunt Mantuani) Hierosolymitanas cruces insignibus accipere propriis, forte tamen memoriæ potius, quod ex familia aliquot reges regno illi præfuerint, quam quod prætionem ad se spectare crederent. Pari modo etiam *Trubinates*, cum Neapolitanis reliquis symbolis cruces has scuto inseruerunt. In familia *Badensi*, quod filio Ludovico Wilhelmo principi parens Ferdinandus Maximilianus destinavit, sigillum Hierosolymitanas cruces etiam defert, quod *Maria Sabaudica* soror Caroli Bellicosi Ducis Sabaudicæ nupta *Philippo M. Hochbergensi* jus Cypri & Hierosolymorum intulerit Hochbergis, à quibus illud ad Badentes. Verum quicquid de omnibus illis prætionibus & titulis sit, à pluribus jam sæculis cum urbe Palestina totam Mahometani tenent; nec inani gloria veterum titulorum moventur.

Præten-
sio
domus
Sabaudi-
cæ
Cruces
Hieroso-
lymitana
scuti
Montis-
ferratensis
& Tri-
stinensis
& Badensi
& Madeni
March.

CAPIT LIX.

Com. Manderscheidii.

ARGUMENTUM.

1. *Familia origo ex Austrasia regibus. Comites Manderscheidii. Dominii. Kayl. Kerpen. Dom. à Kerpen. Wartenstein. Daubn.*
2. *Comitum titulus resumitur. Sleida. Blanckenheim. Linea.*
3. *Linea Sleidenfis.*
4. *Manderscheid. Arx demum ad Kaylenses.*
5. *Virnenburg Com. ad Manderscheidios. ad Læwensteinios.*
6. *Blanckenheim. ad Sleidenfes. Manderscheidios.*
7. *Roucy. ad Arceienfes. Wasnadios. Sarapontanos. Lucenburgios. Nassovios. Manderscheidios?*
8. *Dominium Dhaur. Quomodo ad Manderscheidios.*
9. *Dominium Cronenburg.*
10. *Bettingen Dom. ad Blanckenheimios. Sleidenfes. Manderscheidios.*
11. *Sleida. ad Manderscheidios. Marcanos.*
12. *Kerpen Dom. ad Sombrevios. Manderscheidios. Marcanos.*
13. *Alta dispositio.*
14. *Gales. Virnenburgia. Manderscheidia. Blanckenheimia.*
15. *Linea Geroldsteinia.*
16. *Gales.*
17. *Linea Blanckenheimia Dom. Junckerath.*
18. *Gales.*
19. *Saynenfis successio & insignia.*
20. *Linea Kaylensis. Com. Falckenstein. Dom. Reipolzwirch. ad Læwenhauptios. Manderscheidios.*
21. *Dispositiones ex Sibmachero.*
22. *Tituli.*

§. I.

Inter Comites, qui Westfalix circulo in Rheni sinistra ripa annumerantur, in primis est illustissima *Manderscheidiorum* familia, cujus ditiones fere Trevirensi ac Coloniensi diocesis, Lucenburgio & Juliacensi Ducatibus concluduntur. Primum comitem *Wilhelmum Schvveniboldi* cujuspiam (an forte Svantipolci?) ultimi *Austrasie* regis filium fuisse, & *Manderscheidum* Dominium obtinuisse, perhibet domestica traditio: & torneamentorum indiculus eundem *Wilhelmum* comitem in primis equestribus ludis 934. *Magdaburgi* celebratis enumerat. Hic ex *Cunigunda* filia Comitis *Hannonia*: & *Namurci* dicitur genuisse *Wilhelmum II.* Comitem, qui sub *Conrado II.* 1019. *Trevirensibus* ludis equestribus interfuerit. A quo continua serie ad nos usque stirpem enumerantur. Ei enim ex *Cunigunda Juliacensi* filios dant *Henricum* & *Richardum*, quorum ille *Comitis*, hic *Dominii Manderscheidii* titulus usus est; ab illo reliqui comites, in quibus *Henricus* abnepos *Wilhelmus* seculo decimo tertio sine prole, s. potius filio jam extincto pater *Henricus* orbus, defecit. *Richardus Dominus Manderscheidii* in castello *Nidermanderscheid* circa 1133. vixit, & ex *Helvige Juliacensi Richardum* genuit, cujus uxor *Aznes* filia *Robini Domini in Esch* in valle *Witlichia* & *Irmgardis* de *Mailberg Kailam* marito attulisse videtur. His nati *Theodorus* & *Foltardus*, illius filii *Wilhelmus* & *Henricus* Coloniensis Canonici & *apud* decessere, hic qui primus *Kayl* titulo usus *Winnemarum* genuit, qui *Henrici Comitis* agnati hereditate adivit, & cui *Haldegardis* uxor dynastiam *Kerpen* in *Eiffelia* attulit. Hujus pronepos *Henricus* ex *Irmgardis C. de Bettingen* præter *Americum* equitem & *Vdalricum* Canonium Coloniensem genuit *Wilhelmum* atque *Richardum*, quorum hic *Kerpenfem* dynastiam in partitione nactus insignia & nomen *Kerpe* assumpsit, *Manderscheidio* omisso, autor novæ lineæ, cujus heres demum in familiam *Sombreviam* elocata, ad hanc, sed iterum alia fœmina ad *Manderscheidios* reduxit successionem. *Wilhelmus Manderscheidios* prolevis. Ejus atnepos *Theodoricus* uxorem habuit *Elisabetham* filiam & heredem *Tilmanni de Stein Callensfels* ex *Francisca* de *Rodemachern*, heredem domini *Wartenstein*; eorum filius *Theodoricus Irmgardis* heredem & filiam *Theodori Domini in Dhaur*. His præter alios nati *Vriens*, qui in disensione *Archiepiscopus Trevirensis* electus, sed in Romano, ut pallium peteret, itinere 1435. morte oppressus est, & *Theodoricus* linearum trium communis pater.

§. II. *Theodoricus* hic titulum *Comitum*, quem ab aliquot seculis gens in vulgari usu intermiserat, nisi quod *Theodoricus* aliquis, qui seculi decimi tertii prioribus decadiibus vixit, in ludis equestribus *Comes* & comitibus mistus legitur, recepit beneficio *Friderici III. Imperatoris*, idemque ab uxore *Elisabetha* herede *Sleidenfi*, quam 1443. duxit, *Sleida*, *Junckerath* & *Neuenstein*, tum post mortem *Wilhelmi Lonenfis* s. *Loffens* Comitatum *Blanckenheimii*, *Dominia Casselberg*, *Geroldstein*, *Bettingen*, luxæ familiæ junxit, atque

Familia origo ex Austrasia regibus.

Comites Manderscheidii.

Dominii.

Kayl.

Kerpen.

Dominii à Kerpen.

Wartenstein. Daubn.

Comitum titulus resumitur.

Sleida. Blanckenheim.

arque ex tribus filiis quatuor lineas, ex *Canone Sleidenſem* ſ. *Virnenburgiam*, ex *Ioanne* per *Linea*
Gerhardum nepotem *Geroldſteiniam*, per alterum nepotem *Arnoldum Blanckenheimiam*,
 ex *Wilhelmo Kaylenſem* proſeſvit: quæ ſingulæ alia inſignium diſpoſitione uſæ ſunt, &
 tres ſuperſtites adhuc utuntur.

§. iii. Quæ in *Canone* cæpit *Sleidenſis* ſ. *Virnenburgia* linea per *Theodoricum ſenio-* Linea
Sleidenſis.
rem continuata eſt, patrem *Theodorici* mediæ & *Franciſci*, quorum hic tantum duas ſi-
 lias genuit, ille *Theodoricum* juniorem & *Ioachimum*, in cujus filiabus, quæ inter ſe here-
 ditatem partitæ ſunt, deſecit linea. Cæterum clypeus, quo hæc uſæ ſunt, duabus per-
 pendicularibus lineis & totidem tranſverſis in novem quadras diſtinctus fuerat, quas
 ordine luſtrabimus.

§. iv. Prima areola *aurea* *faſciam tortuoſam* ſ. *ſinuofam coccineam* continet, quod Mander-
ſcheid.
gentile Manderſcheidiorum dicitur eſt, adeoque omnibus lineis commune, & ante-
 quam alia accederent, ſolum ſcuti ornamentum. Hoc *Manderſcheid* aliqui dictum pu-
 tant, quali *viridifedentes* aut ſolum vertentes, aut qui viros diſſidentes conciliarent,
 ſed ab aliis probabilis dicitur *Mangerichſcheid*, *Mangerici limes*, vel *Manfridſcheid*, *le-*
mes Manfridi. *Æg. Gelen.* de Col. Agr. magn. l. 2. l. 18. p. 171. qui ex *Liskirchiorum*
 archivo hanc gentem ex *Clematio-Vbia* deduci aſſerit. Porro *Manderſcheidiam* arcem,
 à qua ſtirpi nomen, *Magdalena* *Joachimi* filia, attulit marito *Stenoni Læwenhauptio* C. Arcem ad-
mum ad
Kaylenſis.
Rasburgio: à cujus filia *Eliſabetha* *Amelia Philippus Theodoricus Manderſcheidius* ex
Kaylenſibus eam obtinuit: Unde nunc quoque *Kaylenſes* eam poſſident.

§. v. Areola proxima *aurea ſeptem diſpoſitis duobus ordinibus* (4.3.) *rhombos*
coccineos reſert, notando *Virnenburgio* comitatui. Conf. *Wapenb.* P. 2. p. 20. 3. p. 25. Virmen-
burg Com.
 Hunc ditionibus ſuis vicinum, iisdem junxit Cuno matrimonio *mechtildis* ſ. *metæ* *Co-*
mitis Virnenburgicæ, *Wilhelmo* & *Franciſca* *Rodemacherana* natæ: adeoque rhom-
 boſa iſtoſ ſcuti quadripartiti (cujus primum & quartum valvulum *Manderſcheidia* tet-
 ſera implebat, mediam verò toti incumbentem parvulam *Blanckenheimius* leo) ad mander-
ſcheidios.
 areæ ſecundæ & tertiæ primus inſeruit. Continuatus eſt ille comitatus in deſcendenti-
 bus, donec deficientibus hiſ juſtillius *Eliſabetha* *Joachimi* filia marito *Chriſtoph. Luic-*
ovico *C. Wertheimio* & *Læwenſteinio* aſſerret. Unde quæ ex eo conjugio orta eſt linea, ad Arcem
Heimios.
Virnenburgum adhuc tener, & teſſeram clypeo ſuo inſeruit, quod ſupra c. 56. vidimus.

§. vi. In laterculo proxima *aureo* conſpicitur *leo niger*, *ſanguineam linguam pro-*
tendens, incumbente ſuperiori corporis parti *faſciola quadrifida* (alibi quinque ſegmen-
 ta vidi) *rubea*. Hoc ſymbolo Dominium ſ. Comitatus *Blanckenheim* ſignificatur. *Wap-*
penb. P. 2. p. 29. conf. *Wapenb.* P. 3. p. 25. Hic comitatus *Blanckenheimius* in *Eiſſel-*
ſitus, tribus horis à *Monafterio Eiſſelæ* diſtans morte *Gerhardi* ultimi *Com. Blancken-*
heimii ad filiam primogenitam *Lineam* delatus eſt, nuptam *Gerardo Com. Lænenſi* &
Domino Iuliaci, cum verò hujus filius *Wilhelmus* 1480. (al. 1467.) line prole interiiſſet,
 ſucceſſio delapſa eſt ad *Gerhardi* alteram filiam *Annam* *Ioannis Dn. Sleidenſis* uxorem: ad Sleiden-
ſes.
 Hi parentes fuere *Eliſabetha*, quæ marito *Theodorico Manderſcheidio* præter *Slei-*
dam, etiam *Blanckenheim*, *Geroldſtein*, *Casſelburg* & alia attulit. Ratio *faſciola* ruber
leoni incumbentis ex eo duci videtur, quia cum *Leſſinſum* teſſera fuerit *leo niger* in
 aureo clypeo, linea hæc junior, quæ *Blanckenheimium* tenuit, & ex *Loſſentibus* ſ. *Læ-*
nenſibus forte ipſa quoque deſcendit, ex ſeculi more diſcerniculum illud aſſumſit.

§. vii. Quarta area, quæ ſecundi ordinis prima eſt, *aurea leonem rubrum* *Roucy*.
 (cui alicubi vidi *lambellam caruleam* inprimi) repræſentat, comitatus *Roucy* ſeu
Rocci (German. *Nüttſch*) in agro *Lucenburgio* teſſeram, qui ex originaria *Rocciens-*
ſe gente, quæ ex *Feromanduis* adeoque *Caroli Magni* nepotibus orta, matrimonio
Adelheidis ſ. *Alis* . t. *Ebali* *Comitis*, *Hilduino IV. Com. Arceſenſis* (d'Arces) nuptæ, ad Arceſen-
ſis.
 ad hanc ſtirpem venit. Hæc terminata eſt in *Euſtachiam* *Roberti Guſcardi* filiam, *Ro-*
berti de Waſnadio Dn. de Pierrepont uxorem, unde *Ioannes II. Comes rocciensis* natus: Waffenar-
dios,
Sarapont-
anos.
 novæ ſtirpis ſator, ex qua *Joannis* *Comitis* filia *Ioanna* heres comitatum attulit marito
Roberto Sarapontano Dn. de Commercy. Inde delatus eſt in familiam *Lucenburgiam*: in
 qua *Antonius C. Rocceſenſis* & *Briennſis* vocitatus filium *Carolum* habuit, nepotem *Lu-*
dovicum *Comitem de Roucy*. Qui ſororem habuit *Franciſcam* (alii *Antonii* filium vo-
 lunt) initio *Bernardo M. Badenſi*, dein *Adolfo Com. Niſſorvio* nuptam, matrem ex hoc
Magdalena, quæ *Joachimo Manderſcheidio* comiti hereditatem attulit, plurimum filiarum Lucen-
burgios,
Niſſo-
vios.

**Mander-
scheidios.** mater. In divisione hereditaria *Roccius* comitatus initio *Wilhelmo Leuchtenbergio Landgravio* Ericæ ex illis filiabus *Manderscheidis* marito attributus; Parentibus successit *Maximilianus Adamus* gentis ultimus. Hoc ergo 1646. extincto, hereditatem crevit matertera *Anna Salome Manderscheidia*, conjux *Caroli C. Manderscheidii*, atque ita ad *Geroldsteinius* ille delatus est comitatus.

**Dominium
Dhaun.** §. VIII. Quæ juxta hanc est *aurca clathris rubeis* distinguitur, notando *Dauhnio* Dominio, in Archiepiscopatu *Trevirenti* sito. Cum 1421. *Dietericus Dn. de Dhaun, Dn. in Broich & Cluffart* sine masculis decessisset, *Otto* Archiepiscopus *Trevirensis* successio- nem nactus est: foronibus verò illius *Irmardi* *Theodorico Manderscheidio*. vid. n. 1. nuptæ hic *Otto arcem veterem Dhaunam l. Altcndauhu l. Alsenburg*, cum omnibus quæ inde dependebant, alteri *Catharina Joannis Nobilis Dn. de Reinck* uxori *Broich & Cluffart* feudo contulit. *Dauhnie* illius familiae duo adhuc superant rami *Dauhnius & Falckensteinius*, in quorum scutis iidem clathri rubent.

**Domi-
niumCro-
nenburg.** §. IX. Arcola secundi ordinis extrema *argentea aquilam rubeam* repræ- sentat, designando Dominio *Cronenburg* in *Eiffelia* sito: quod varios Dominos habuit, demum ad *Manderscheidios* delatum est, & quidem matrimonio *Anne Salome* ex *Virnenburgicis* ad *Geroldsteinius* delapsum. Dominio huic propria galea est, cui insitit *corona nigra*, & super eam *fasciculus pennarum vel foliorum nigrorum* confertus.

**Bettingen
Dom.** §. X. Quæ infimam seriem orditur, areola *argentea flumine cyaneo* ex angulo superiori dextro in sinistram inferiorem perluitur, appictis utrinque *ensibus l. pugioni- bus caruleis* (*Sibmach. cruciatas* miniatas facit.) Notatur hæc tessera dominium *Bettingen*, in *Eiffelia* ad fluv. *Kyll*, horæ spatio *Geroldsteinio* distans. Habuit illud suos dynastas, ex quibus 1285. *Cuno* cum *Gerhardo C. Blanckenheimio* bellum habuit, quo per arbitros composito, *Cuno* *Gerhardo* dominium suum feudo obtulit. Unde cum sine heredibus extingueretur, manit *Blanckenheimio* conjunctum, & cum eo per *Slei- denses* ad *Manderscheidios* delatum est, nunc in potestate *Geroldsteiniæ* lineæ. Huic areolæ debetur galea cum imposita ala, scutaria impressa figura.

**adBlanckē
heimios,
Sleidenfes.
Mander-
scheidios.** §. XI. Proxima quadra *carulea leonem vultu obverso l. leopardum erectum ar- genteum* defert, notandæ *Sleida*, quam *Theodorico comiti* à conjuge allatam diximus. Inde *Virneburgia* linea extincta *Philippus Com. Marcæ* ob conjugem *Catharinam Manderscheidiam Sleidam, Kerpen* & alia *Mandercheidia* bona occupavit, & ad posteros transmisit. Unde nunc possidet *Antonius Marcanus*: Sed ob hoc *Mandercheidii* & alii cohæredes in jus *Marcanos* vocarunt, & adhuc sub iudice lis est.

**Kerpen
Dom.** §. XII. Extremus laterculus *argenteus fasciam sinuosam l. tortuosam rubeam* continet, notandæ *Kerpensi* in *Eiffelia* dynastie. Solo parva metallo à *Mandercheidia* tessera hanc differre aspectus docet. Nisi fallor, illa ratio fuerit, quod *Richardus* (de quo §. I.) cum *Kerpenis* dominium è fraterna divisione nancisceretur, & *Mandercheidium* nomen omitteret, patrum tamen *ἀγῶνα* non omnino deposuerit, sed ex more illius seculi (de quo P. I. c. 8.) tinctura diversa usus sit, quæ discerniculi species fuit. Unde vel *Kerpæ* prius tesseram peculiarem non fuisse, vel eam nova hæc addita abolitam, probabile est. Manit hæc tessera penes *Kerpenses* illius *Richardi* posteror, qui circa 1400. in *Margareta* defecere, *Wilhelmi Sombrevii Dn. de Reckum & Grandlez* uxore, unde natus *Wilhelmus Sombrevius Dn. Kerpenis, Reckumius & Grandlezius*, pater *Fridericus*, qui *Fridericum* alium genuit, & hujus demum heredem *Margaretam Henrico Dom. de Reichenstein*, & altera vice *Theodorico Com. Mandercheidio* nuptam. Quo conjugio ad familiam istam *Kerpenis* dirio rediit. Extincta linea *Virneburgia, Marcani* hoc quoque dominium sibi asseruere: sed sententia *Cameræ* viduæ ducissæ *Arfchoranæ* & filio addictum, ab illis nunc quoque possiderit. Nobilium de *Kerpen* in *Rhenano* tractu eadem tessera est apud *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 127.*

**ad Som-
brevios.** §. XIII. Alibi aliam dispositionem vidi, ut videlicet loco leonis *Rocceusis* quar- tam areolam *nigram aurea aquila* ornaret, septimam aream occuparet fascia *Kerpenis*, in octava leonem *Sleidensem* coronatum stiparentilia, ultimus laterculus *rubens* scuto *argenteo* impressus *hætheco diagonali caruleo* induceretur. Sed uti & hæc quadra & aquila illa ignotæ mihi sunt explicationis, ita priori malo adhibere fidem dispo- sitioni.

§. xiv. Huic clypeo impoſitæ galææ tres : quarum media inter duo cornua ni- Gra Galææ. Virebur-
gra (aliqui extremo margini globulos adjuungunt aureos.) *Vireburgium* totum ſcutu-
lum ſuſtentat. Prima *Manderſcheidia* tegitur pileolo lato rubeo, cujus ora auro re-
ducitur, impoſitis duabus caudis pavoninis. Similis illi eſt terra caſtis, niſi quod inter
duas caudas viſitur ſcutulum *Blanckenheimium*.

§. xv. Priori hac linea extineta ſuperant hodiernum tres reliquæ : ex quibus
Geroldſteinia perpendiculari linea una & duabus tranſverſis in ſex areas parmam divi-
dit: ex quibus prima *Manderſcheidiam* ſinuatam faſciam, altera capitis leonem cum
faſciola incumbente *Blanckenheimi dāyua*, tertia leonem rubeum *Roccienſem*, quarta
aquilam *Cronenburgiam*, quinta fluvium diagonalem *Bettingenſem*, extrema clathros
Dauhnios repræſentat. Hac diſpoſitione primum video ulum eſſe *Carolus* comi-
tem. Ejus enim patri & avo illam placuiſſe vidi, ut parmæ ex *Manderſcheidio* bis re-
petito, *Blanckenheimio* & *Dauhnio* ſymbolis, quadripartitæ, alia media parmula impo-
neretur, quadris duplici *Bettingenſi*, & duplici *Roccienſi* conſtans.

§. xvi. Huic galææ inſiſtunt tres : quarum prima tecta pileolo lato rubeo, cujus Galææ.
ora auro reducitur, cauda pavonina ſuperbit ſ. duabus juxta poſitis, ſecunda coronata
inter duas alas aureas adverſum canem nigrum coordinatum ſedentem, exſerta lingua
rubea ſuſtinet, tertiam adidem pileolo lato tectam ornant duæ caudæ pavoninæ, inter-
poſito ſcutulo *Blanckenheimio*. Lacinix utrinque aureæ & coccinææ.

§. xvii. *Blanckenheimia* linea in hac gente proximum locum occupat, quæ ſcu-
tum gentilium quatuor laterculis diſtinguit, quorum primus *Manderſcheid* notat, Dom Jun-
proximus *Blanckenheim* & qui ultimus eſt *Dauhn*. Tertius demum notandæ Baronia ckerath,
Junkerath, caruleus aureis liliis ſpargitur *impreſſo leone argenteo*, cujus peſtori incumbit
faſciola quadrifida coccinæa. Cum verò *Sleidenſis* ſucceſſionis illa pars ſucrit, ſuſpi-
cio eſſe poteſt, lilia illa & faſciolam diſcerniculi cauſa appoſita. Forte quod dynaſtia
illa juniore alicui ex *Sleidenſibus* fratri, qui illo diſcerniculo utebatur, attributa ab eo
illud ſignum acceperit, & ad alios tranſtulit.

§. xviii. Caſſides huic ſcuti imponuntur tres : quarum prima & tertia cum Galææ.
Geroldſteinia communes: media coronata inter duas alas nigras ſuſtinet confiden-
tem canem argenteum adverſum exſerta lingua ſanguinea. Lacinix hunc aureæ & ru-
beæ, iſthinc nigre & aureæ.

§. xix. Ex hac linea *Salentinus Erneſtus* Comes primo matrimonio ſibi junxit
Erneſtinam f. Erneſti Comitis Saynenſis & Witzgenſteini, heredem *amidi comitatu*
Sayni; ex qua *Maximilianum Joannem Ferdinandum*, qui 1675. Romæ, ubi exercitiis
vacabat, extinctus eſt, *Annam Luifam, Franciſcam Eleonoram Claram, Magdalenam*
Chriſtinam & Salomen Sophiam Viſulam genuit: ex quibus prima *Mauritio Henrico*
principi Naſſovæ, tertia *Georgio Ludovico Burgr. Kirchbergi*, quarta *Ludovico Fride-*
rico C. Wiedenſi nuptæ ſucceſſionis Saynenſis aliquid jus ſuis atulere. *Maximilianus*
Joannes Ferdinandus, paterno quadripartito ſcuti, mediam parmam *Saynenſem* qua-
dris leopardum *Saynenſem*, palos *Witzgenſteinos*, baltheum diagonalem cum aprugnis
capitibus *Freiskirchium*, & caſtrum *Homburgium* referentibus imponere ſolebat. Caſ-
ſides etiam tribus paternis inter ſerebat duas coronatas, ſecundo loco *Saynenſium* pile-
olum acuminatum & inflexum, quarto *Homburgium* caſtrum ſuſtinentes. Quæ
haud dubie diſpoſitio à ſororibus ſervatur.

§. xx. A Theodorici minimo natu filio Wilhelmo tertia linea *Kaylenſis* profata Linæ
eſt. Cui illa diſpoſitio placuit. Ut quadripartito ſcuti media incumbet parmula, Kaylenſis
cum tellera *Blanckenheimia*. Majoris ſcuti primam quadram ornat faſcia tortuoſa
gentilis, ſecundam clathri *Dauhnii*. Tertia *cerulea argenteam rotam* continet. Quarta
viridis aureis plinthis ſ. teſſellis ſparſa *anchoram argenteam* complectitur. Rota illa
Falckenſteinum comitatum notat, anchora *Repolz-kirchiam* dynaſtiam, uti videre licet
ex *Sibmach. Wapenb.* t. p. 18. & 30. Jus verò harum teſſerarum familiæ attingit *Elſiſabe-*
tha Amalia f. Stenonis Com. Raſburgii. Cum enim *Joannes Dauhnus C. Falckenſteinus*
præter *Sebastianum* & *Emiconem* filios, qui ſobole caruere, *Sidoniam* filiam genuiſſet,
ea Sveco *Axelio Lærvenhauptio* Comiti *Raſburgio* nupſit, & *Joannem Caſimirus* ad Lec-
que *Stenonem* genuit. *Stenone* & *Magdalena* *Manderſcheidia* nata eſt *Elſiſabetha*
Amalia Philippo Theodorico Com. *Manderſcheidio* ex *Kaylenſibus* nupta. Quamvis
ergo *Sidonia* *Falckenſteinia* 1779. ſucceſſioni paternæ renunciaſſet, & fraſte ſuperſiſte
ſcheidios,

mortua esset: filii tamen in *Falckensteiniam* & *Reipolzkirchiam* successorem jus sibi esse crediderunt: & ut in pacificatione *Osnabrugensi* jus suum in praefecturam *Brezenheim* & Baronatum *Reipolzkirch* servaretur, impetrarunt. Ab illis ergo ad *Kaylenfes* idem translatum est.

Disposi-
tiones ex
Sibmach.

§. XXI. In *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 17. duo *Manderfcheidia* scuta conspiciuntur, quorum prius quadripartitum est ex lymbolis *Manderfcheidio* & *Tunckerathio*, imposita alia parmula media, *Blanckenheimio* atque *Bittingensideryuan* insignita: Alterum dispositionem *Geroldsteinia* hinc competere ex prioribus patet: Alterum quadripartitum *Manderfcheidiam* fasciam atque clathros *Dauhnios* repetit, incumbente in media parmula leone *Blanckenheimio*: quae ipsa dispositio *Kaylenfis* rami superiori sculo fuit. Priori scuto imponuntur galeae tres, prior *Manderfcheidia* tecta pileolo rubeo ora reducta aurea: ex quo sursum protenduntur duo fasciculi pennarum pavoninarum: Ex secunda coronata exurgit species adversa canis coronata argentei nigris alis instructa: (Paulo aliter *Wap.*, 2. p. 29. in repræsentatione *Blanckenheimia* galeae, ubi alae sunt aureae.) Tertia pileolo nigro tegitur, cujus ora reducta auro fulget, super quo inter duos fasciculos pavoninarum pennarum *Blanckenheimius* leo, octangulari, cujus anguli pavonis pennis iterum ornantur, figura aurea inscriptus apparet. Primæ castidis lacinae pinguntur argento (an aurum dici debebat?) & minio, secundæ sunt cæruleæ & argenteæ, tertiam quæ circumvolitant nigra auro ornantur. Secundo clypeo insitit galea *Manderfcheidia*, & alia, ex qua cynus candidus nigris alis expansis exurgit. Quae apex est *Dhaunius*. Lacinae hinc sparguntur aureæ & coccineæ, isthinc nigrae atque argenteæ.

Tituli.

§. XXII. Titulos illos vidi. *Lineæ Sleidenfis*: Comites in *Manderfcheid* & *Virnenburg*, Dn. in *Sleiden*, *Cronenburg*, *Saffenburg*, *Neuerburg* & *Kerpen*. *Lineæ Geroldsteinia*, Comites in *Manderfcheid*, *Geroldstein*, *Dauhn*, *Bettingen* & *Roucy*, Dn. in *Cronenburg*. *Lineæ Blanckenheimia*, Comites in *Manderfcheid* & *Blanckenheim*, Baron. in *Junckerath*, Domini in *Dauhn* & *Erp*, hereditarii aulæ magistri *Archidæceseos Colonienfis*. Addidit *Maximilianus Joannes Ferdinandus* ob maternum jus aliqua, hac serie, Com. *Manderfcheid*, *Sayn* & *Blanckenheim*, Baro in *Junckerath*, Dom. in *Hachenburg*, *Daun* & *Erp*, hered. aulæ mag. archidæcef. *Colonienfis*. Demum *Kaylenfis* Comites in *Manderfcheid*, *Blanckenheim*, *Kayl* & *Falckenstein*, Dn. in *Dauhn*, *Reipolzkirch*, *Neuerburg* & *Dollendorf*.

CAPUT LIX.

Com. Mansfeldii.

ARGUMENTUM

1. Familia. Scutum, *Lotharius II. Imp. Querfort. Islebia. Lutherus.*
2. *Arsstein Com.*

3. *Ardnaim. Helderungen.*
4. *Galeæ.*
5. *Ala dispositio.*
6. *Tituli.*
7. *Buditzii ex Mansfeldii.*

§. I.

Familia.

Scutum

Lothar. II.
Imp.
Querfort.

Illustrissima *Mansfeldia* comitum familia ditiones *Magdeburgica* & *Marsburgica* genfi diæcesibus, *Anhaltino* principatu, *Saxonia*, *Thuringia* & *Schwarzburgio* atque *Stolbergio* comitatibus inclusas possidet, & scuto, ut *Wapenb.*, 1. p. 14. videte est, quadripartito utitur: primus & quartus quadrans iterum in quatuor arcolas dispescitur, quarum prima & quarta ternis ex argento & cocco fasciis exaratur, secunda & tertia argentea sex rhombos rubeos duplici ordine dispositos continet. Fasciæ illæ *Querfortensem* dynastiam designant, quod antiquum familiae patrimonium est. Unde jam 850. quidam *Bruno nobilis Dominus de Querfort* nuncupatur. Ex eadem gente, si genealogis credamus, oriundus fuit *Lotharius* etiam *Supplinburgensium Comes*, dein *Saxoniae Dux* & demum *Augusto* folio impositus. Duravit vero *Querfortensium* Dominorum progenies ad *Brunonem*, qui 1496. postquam turbato mortalitatis ordine filios & nepotes ante se extulisset, vivis exemitus est, & gentem vel potius illam lineam clausit. Ditus verò ad *Archiepiscopatum Magdeburgicum* delapsa est, inde Pace *Pragenfi* 1635. *Electori Saxonico* data, & *Osnabrugensi* 1648. confirmata est. Non tamen minus per-

terere

rexere symbolo hoc uti Mansfeldii comites Brunonis agnati, atque adeo ipsi etiam ex Querfortiorum sanguine. In his enim *Burhardus VI. Magdeburgensium Burgerzvinus*, qui 1242. vivendi finem fecit, uxorem duxit *Sophiam Burchari ultimi Mansfeldensium comitis filiam*: à quo deinceps reliqui Mansfeldii ad hunc usque diem. Hunc verò Mansfeldium comitatum rhombi hi designant. In eo *Islebia* est sita, quæ patria ^{Islebia,} fulgidissimum Ecclesiæ lumen & veritatis vindicem Doct. Martinum Lutherum ^{Luthicus.} 1483. in lucem edidisse merito jactat: habitura etiam, cum ibidem 1546. animam ad Salvatorem emisisset, defuncti exuvias, nisi Screnissimorum Ducum Saxoniarum in Doctorem suum jus prævaluisset, ob quod Wittebergam devecæ ibidem quiescunt.

§. II. Secunda quadra nigra aquilam continet argenteam, rostro & cruribus aureis. *Chifflet. inf. E. A. V. n. 205.* addit coronam auream, quam tamen nostri libri non agnoscunt: tum interpretatur *Heldrungam*, cum tamen *Arnsteinium* designetur comitatus, vel ipso nomine indice. confer *Wapenb. P. 2. pag. 18.* ubi tamen perperam solum pingitur rubeum, quod atrum esse debebat. Porro comitatum hunc ad *Hercyniam (am Sartz)* qui nunc etiam penes familiam est, vendidisse dicitur 1387. *Vricus Reinsteinius Gunthero & Buffoni fratribus Com. Mansfeldiis*: quod autore *Hieron. Henning. Theatr. Germ. T. 3. f. 2. p. 107.* didici: nec non *Cyr. Spangeb. Idelsp. P. 1. L. 10. c. 15. p. 277.* quialiquem *Henricum Com. Arnsteinium* memorat 934. in torneam. *Magdeburg.* & credit ultimum comitem cecidisse 1277. prælio ad *Frossl.* nescit verò quo nomine ad *Reinsteinius* delatus sit comitatus.

§. III. Tertius laterculus *caeruleus* defert *leonem aureum coronatum lingua exerta rubea*, & qui toti atræ inducitur *baltheum*, duplici serie ex *argento & nino* tessellatum. Alicubi *baltheus* ille, ut *Wap. P. 1. p. 14.* dexter pingitur, alibi *Wapenb. P. 2. p. 30.* sinister. In illo verò discrimine veteres non æque fuisse curiosos, alibi jam notavi. *Chifflet. l. c.* leone hoc notari *Ardaam* dicit: quod monstrum vocis quid sibi velit, non intelligo. Forte *Arnstein* dicere volebat: qui tamen comitatus aquilam ipso nomine teste sibi deposcit, ut vidimus §. præced. Notatur autem hoc leone Dominium *Heldrungen*, quod lego *Henrico Com. Hönsteinio* feudo concessum esse à *Fridetico M. Misniae*, qui ei adversus *Heldrungios* auxilio fuerit, quod illi à patrueli istius instincti patrem ipsius *Theodoricum* cepissent. Dein lego, *Joannem C. Hönsteinium*, ex altera verò lineâ, sed *Ardaam*, circa 1480. *Heldrungam* virrico *Gebhardo Mansfeldia comiti* vendidisse. Porro ab aliquo tempore in *Saxoniorum principum* potestate est. Cum verò leo hic cum *Schwarzenburgico* conveniat, historiæ gnaris inquirendum relinquo, an forte veteres *Heldrungii* cum *Schwarzenburgicis* comitibus ejusdem fuerint originis, ut *baltheus* ille discerniculi officium habuisset credendus sit.

§. IV. Galeæ hunc clypeum duæ premunt, utraq; coronata. Prima *Mansfeldis & Querfortensibus* laterculus respondet, & octo vexilla, ex utroque latere quaterna, rubris & argenteis lineis fasciata, & è lanceis aureis suspensa sustinet, laciniis utrinque dependentibus argenteis & coccineis: Super alteram inter jugum alarum, quatum illa nigra est, hæc argentea, leo exoritur aureus coronatus, eminentibus ex corona plumis struthionicis aurea, argentea & rubea. Phalæx verò circumfusæ atræ sunt & argenteæ. *Arnsteinium & Heldrungium* symbola in hac casside conjungi dubium non est. Apud *Chifflet. inf. Eq. A. V. n. 130.* Hojerus Comes Mansfeldius corona galeam non tangebatur, sed ejus loco petasum rubrum, vellere Pontico antrorium reductum, imponebat.

§. V. In moneta alicubi à Comitibus Mansfeldiis *Petro Ernesto, Christophoro & Joh. Hojero* usurpatis vidi illas dispositiones: hinc plane eam quam explicavimus, imposita galea *Arnsteinio - Heldrungia*: isthinc ut non nisi *Querfortensis & Arnsteinia* areolæ quadraturam constituerent, & clypeo impectorum reductum, imponebat.

§. VI. Titulus ita habet: *Com. & Domini in Mansfeld, Nobil. Domini in Heldrun-* Tituli, *gen.* Neque mihi constat, an huic titulo noviter alius accesserit.

§. VII. *Cyr. Spangeb. Idelsp. P. 2. L. 12. c. 29. p. 311. b.* refert à *Lothario Duce Saxonie* captum in prælio ad *Welfesholz Gebhardum Com. Mansfeldium* juvenem, quem cum in ejus aula in duodecimum annum mansisset, atque obsequiis principem sibi

sibi devinxisset, factus Imperator creaverit *Nobilem Dominum de Pustitz* s. *Pottlyst*, data parte Prignicia & regionis Vinidorum (der *Wynowwer Wenden*). nec non loco insigniū dederit in rubeo scuto anserem volentem argenteum coronatum. Similia tradit in Chron. Querfurt. his verbis: *Als Kaysler Luther auf dem grossen Reichstag zu Wardenwig einen Grafen Gebhard von Mansfeld wegen seiner meriten zum Herrn zu Buzitz gemacht/ und ihm ein stück der Prignitz/ und das alte Vatterland der Buzitaver und Wiltzer Wenden zum erbe zugeeignet / daß er demselben zugleich eine fliegende weisse Gans in einem blutrothen Feld zum Wapen geben/ und auff dem Helm in der Cron eine Gans / über deren zween rothe Adler drey Cronen über emander halten/ welches gewiß ohne bedeutung nicht gesehen.* Hoc scutum etiam sub titulo *Gans zu Buzitz*, in Baronum serie refert *Sibmacherus* Wapenb. P. 1. p. 27. sed ut anser non voler, verum telluri virenti insitat. Tum apex solum anserem habet, aularum nulla mentione. Lacinia ex argento & cocco circumvolitant.

CAPUT LXI.

Duces Meckelburgii.

ARGUMENTUM

1. Scutum ex Sibmachero.	6. Com. Svermensis.
2. Caput Bubalum. An Bucephali? Anthyrius Alexandri M. miles. Bucephalus Alexandri equus. Unde nomen?	7. Vandalia princip.
3. Corona. Corona.	8. Stargardia.
4. Henetorum symbolum. Obaviti. Meckelburgius Ducatus. Regius olim titulus. Linea. Inter principes admissio.	9. Galea. Meckelburgia. Stargardia. Rostochiensis.
5. Gryphus. Rostochium. ad Danos. Iterum Meckelburgios. Controversia civitatis cum Dneibus.	10. Hodierna dispositio.
	11. Svermensis & Ruzenburgus Episcopatus.
	12. Mitra Ruzenburgia parma imposita.
	13. Galea. Telamonis.
	14. Tituli.
	15. Tetrastrichon.

§. I.

Scutum
ex Sibma-
chero.

Serenissimorum Meckelburgicorum l. Megalitanorum Principum ex prisca Obo-
scritorum Regibus oriundorum scutum, quod incunte hoc sæculo in usu fuit, Sibma-
cherus: exhibet in Wapenb. l. p. 7. quod prius contemplabimur, antequam ad moder-
nam accedamus *diavruen*.

Caput Bu-
balum.

§. II. Scutum quod allegavi quadripartitum, præter mediam parmulam, qua-
tuor areolas complectitur: quarum prima aurea nigrum bubali caput adverso situ loca-
tum, argenteo (aureum aliqui dicunt, quibus obstat soli tinctura) annulo per nares tra-
jecto & cornibus argentatis, quæ e corona rubea prominent, ornatum exhibet. Pro-
bovillo Bucephali caput antiqua traditio in hoc emblemate videtur quærere, indican-
de primæ gentis originem. Quam si ex Nicolao Marscallo *annal. Herul. & Vand. 1521*.
edit. l. 2. cap. 1. queramus, ita ille describit. *Anthyrium* aliquem ex Alexandri M. du-
cibus post huius mortem ad suos paratè reditum, in ora Gothica prius, dein Balthica
appulisse, condidisse *Megalopolim*, *Herulam* & *Stargardiam*, & demum per filium *Ana-
vam*, cujus frater *Sieherus* Fennorum princeps fuerit, reliquos sevisse Herulorum &
Vandalorum reges. Addit, navis, qua vectus sit Anthyrius, *proram gryphe* fuisse infi-
gnitam, in *velo* autem *Bucephali caput* conspectum, haud dubie memoriæ equi, cujus
in Alexandri historia celebris memoria. Hic enim *Bucephalus* s. *Bucephalus* ex The-
salia à Philonico adductus, cum à nemiine domari potuisset, ab Alexandro juvene ad-
huc domitus erat, eumque solum seorsum passus est, tandem in prælio adversus Porum
interiit. Cæterum tanto affectu in equum flagravisset Rex, ut cum amisisset in India opi-
dum *Bucephalon* conderet, & illius memoriæ ac nomini dedicaret, ut est apud *Curtium*
9, 3, 23. conf. de illo equo ad *Curt. 6, 5, 18*. notas Celeberrimi *Freinsheimii*. Ubi etiam
mentio fit, quod rex in *numis* ejus imaginem extare voluerit: & hodie etiam à
statua Alexandri equum domantis Romæ collis Quirinalis *Montecaballo* vocetur.
Quæ nominis origo fuerit, disceptatur inter Philologos. *A. Gellius* l. 5. c. 2. & capite
& nomine

An Buce-
phali?
Anthyrius
Alexandri
M. miles.

Bucepha-
lus Ale-
xandri
equus.

& nomine bucephalum fuisse perhibet. conf. *Christ. Beemann. de orig. lat. ling.* p. 303. Verum rectius apud hunc *Piccartus* demonstrat, Bucephalos dictos fuisse in Thessalia equos, quibus βακεσιον herbe figura inurebatur. Quod non Piccarto sed *Etymologici* ^{Unde no-} *men.* *antori* credere oportet, qui dicitur: Βακέφαλος ὁ ἵππος, ὃν Ἀλιξανδρὸς ἐπέκτισε, ἃς ὡς πρὸς εἰσὶν αἰσῶν, οἱ βακεσιον εἶχεν, τῶν δὲ ψόδους, ὁμοσμεῖσθαι ὑπὸ Ἀλεξάνδρῳ χροσῖσι, ἀπὸ ἰππῶν δὲ Θεσσαλίᾳ ἐκάλουντο οἱ ἵπποι ἐχοντες ἐργακαυρῶν βακεσιον. Hoc si verum sit, ut verum esse post Piccartum vix negabit aliquis doctior, frustra fuisse, qui taurinum caput & cornua equo dedere, & ea in Megapolitanis his insignibus agnoscere visi sunt.

§. III. Præstat ergo Bovis vel bubali quam Bucephali caput figuram hanc inter-pretari: quod emblema fortitudinis cum prudentia conjunctæ haberi P. 1. c. 5. l. 3. m. 2. n. 63. docuimus. Porro cornua, quæ alba fuerint, Caroli IV. benefica concessione in aurea fuisse inmutata, refert *Theod. Heping. de inf.* c. 6. P. 5. §. 8. n. 768. sed repugnat ipse Serenissimorum Principum usus, qui argento cornua tingere malunt; & qui possent auro fulgere in aurata parma? Nec verius illud puto, quod n. 765. coronam (quam à Carolo IV. in regni profapæ memoriam datam, ut itidem asserit, non repugnabo) auro tingi vult, cum tamen *minio* infecta conspiciatur, & area aurea aurum aliud vix ferat. Figuram verò quæ capiti adjicitur, non capio. ^{Corona.}

§. IV. Δῶγμα hoc vetus *Henectorum* gentis videtur fuisse infigne, sicuti etiam *Henetorum* ^{(sym-} *Cimbris* in hunc ulum taurus placuit, veteri teste *Plutarcho.* confer *Pontan. Chorogr.* ^{bolum.} *Dan.* p. 663. Ob eam rationem, quia *Obotritis* aliquando paruerit, Vagria, quæ *Hol-* ^{Obotriti} *stæ* portio est, taurinum caput attribuunt: quod ita eloquitur *Jonas Elverfeld de Holf.* cl. 1.

*Hæc sed Obotritis olim subjecta superbis
Frontis habet torvi signa tremenda bovis.*

Non ergo dubitaverim, hoc genuinum & vetus *Obotritorum* & *Henetorum* fuisse symbolum, quo nunc *Megapolitanus* seu *Meckelnburgus* Ducatus, mari Balthico, ^{Meckeln-} *Pomerania*, ^{burgus} *Brandenburgica* ^{Ducatus} *Marchia*, *Saxonix* inferioris Ducatu & *Holsatia* inclusus, connotatur. Porro *Regio* nomine majores gentis hujus incluti fuerunt, & hoc nomine adhuc usus est *Pribislavus*, cui cum *Henrico Leone* celebri *Saxonum* & *Bojorum* Duce bellum gravissimum, sed id tandem *Pribislavus* infelix fuit, cum etiam victor prius, tandem armis coactus sit *Ducali* axiomate regium mutare: eo uno cladis non pœnerit debuit, quod illa occasio data sit, *Christianam fidem* amplectendi. *Pribislavi* nepos *Henricus* quatuor filios genuit, ex quibus *Pribislavus Parchumii* Dominus solus sine posteritate tuit: reliqui *Ioannes* cognomento *Theologus*, eo quod *Parisiis Doctor* creatus sit, *Nicolotus*, *Burvinus*, tres lineas ex se dedere, quibus pro more ejus sæculi non idem titulus, *Megapolitanum*, *Vandalicam*, *Rostochiensem*, à ditionibus, quas singuli possidebant. A primo *Ioanne* reliqui *Megapolitani* ad hunc usque diem descendunt. Et quidem in iis *Albertum* & *Joannem* 1348. vel 1349. *Præge* in comitiis à *Carolo IV. Principum* Imperii subfelliis immixtos esse memoratur. Quod quomodo intelligendum sit, non satis capio: antiquius enim principale *aristocraticæ* familiæ est, quam ut tunc demum collatum dicamus. Forte neglexerunt ad id usque tempus *Comitia Imperii* invisere, & tum primum cum aliis senatum principum ingressi sunt. ^{Regius olim titulus: Lincæ.}

§. v. Proximus quadrans *caruleus aureum gryphum* representat. Hunc etiam ^{Gryphus.} in navis *Anthyri* prorâ conspectum ex fabulosa antiquitate §. 2. allegavimus: sed de eo multum non laborabimus: de significatione rectus solliciti. Si *Heping. d.l.* num. 768. & *Limn. jur. publ.* 5. 12. 3. interrogemus, illi ex *Ministero Vandalorum* principes isto emblemate insigniri perhibent. Sed rectius *Rostochiensis* ^{Rostochiæ} *Dominium* notatur. Hoc à capitali urbe, quam 1160. ad *Varnum* ex opido in urbis modum extruxit *Pribislavus* §. superiori memoratus, nomen nactum, inter *Henrici* filios, ^{ad Danos.} *Pribislavi* pronepotes, *Burvinus* fortitus est. Fuere quidem huic liberi, & ex *Waldemaro* nepos *Nicolotus* cognomento *puer*: Hic metu *Brandenburgicorum*, quibus se imparem credebat, *Dania* regi se submitit, adeoque hunc heredem habuit. ^{Iterum Meckelnburgiorum Centro-verticis civitatis cum Ducibus.} Sed deinceps teste *Cranzio* 8. *Vandal.* c. 6. *Christophorus* II. Rex *Henrico* *Megapolitano* jus suum cessit. Apud *Thuanum* equidem L. 38. pag. 427. lego *Rostochium* à *Joanne* *Danorum* rege *Erici* fratre circa annum 1325. esse venditum: sed nescit *Dania* historia illo seculo *Joannem* regem: unde *Christophorum*, qui *Erici* frater tuit, innui vix dubito.

bito. Porro civitas deinceps magis magisque potentia crevit. Superiori autem seculo cum principibus ei controversia fuit, de qua legendus *Thuanus* Libro allegato 38. p. 426. seq. & 57. p. 1258. conf. *Linna. Jur. publ.* 7. 44. Cæterum ipsi urbi Rostochienti eadem insignia tribuit *Wapenb.* 1. p. 224.

Com-Sve-
rinensis.

§. vi. Quæ inter inferiores dextrum latus occupat, area *rubea* continet *brachium* quod manu *annulum* ostentat: illud ex *nube* protenditur, & *argento* vestitur, quo etiam tingitur *fiscia*, qua medium ligatur. Aureus verò annulus est, gemmâ insignis. *Δαγμα* hoc est *Sverinensis* comitatus, qui in ducatus hujus ambitu situs, suos habuit pridem comites, sed his extinctis principibus accrevit: quod tamen quando factum sit, legisse non memini.

Vandalicæ
princip.

§. vii. Extremus laterculus iterum *aureus bubalinum caput nigrum corona rubea* redimitum & *cornibus argenteis* armatum exhibet, sed obliquò situ, non adverso uti area habebat prima, locatum, atque linguam rubeam exierens. Notatur isto emblemate Principatus *Vandalicæ*, seu *Hincorum* aut *Findorum* dicere malis. Continuit hic *Gustroviann*, *Plaviam*, *Ribniciam*, & quæ his adjacent: atque in Henrici filii *Nicoloto* obigit, à quo ad posteros transmissus est. In his duravit principatus ad annum 1430. quo extincta linea ad Megapolitanos agnatos, & quidem *Henricum Pinguem*, delatus est. Porro exemplum esse hoc potest fratrum eodem symbolo gentili sed nonnihil variato utentium: cum non nisi situ, & quod per nares bubali hujus annulus non trajicitur, differat. Crediderim ergo à Joanne & Nicoloto fratribus differentiam hanc cæpisse.

Stargard-
dia.

§. viii. Scuto huic media incumbit *parmula*, quæ superiori parte *rubes*, inferiori *auro* fulget, *sectione transversa*. Notatur hoc signo *Stargardie* Dominium vel terra. Hanc *Henrico pingui* D. *Meckelburgio* allatum lego matrimonio *Beatricis Alberto March. Brand. nburgio* natæ. Filius *Ioannes* novam lineam orsus est, quæ communiter *Stargardie* nomine appellari solet: sed intra tertium gradum posteritas defecit. Ob *Stargardiam* Alberto Joannis fratri bellum fuit adversus Ludovicum Romanum ex *Bavaris Brandeburgicum* Marchionem: illud verò deinceps compositum, cum Alberto Ludovico filiam *Ingelburgim* elocaret.

Galeæ.

§. ix. Huic scuto imponi solebant tres *galeæ*, *coronata* omnes: quarum mediæ impositum videre licet post sepimentum, palis acuminatis cæruleis, aureis, coccineis, argenteis & furvis constants, caput bubalum primi quadrantis, transversè tamen locatum, & post illud caudam pavoninam, dependentibus inde phaleris aureis & atris: quæ ad dextram huic adponitur sustinet duo cornua, quorum superiora rubent, inferiora aurata sunt, quæ tinctura etiam est phalararum: Extrema galea dependentibus laciniis aureis & cæruleis, ostentat jugum alarum cyano & auro pictarum complicatum. Facile verò intelligitur mediæ *Meckelburgicæ* & *Vandalicæ* principatibus, anteriorem *Stargardicæ*, ulteriorem *Rostochio* deligendis usurpari.

Hodierna
dispositio.

§. x. Hoc tempore auctus est areolarum numerus, adeo ut nunc duæ transversæ lineæ & una perpendicularis in sex areolas (si non connumeret *parmulam* toti impositam) clypeum distinguant. Et quidem superiorem locum nunc etiam occupant *Megapolis* & *Rostochium*, & inferiores circa scuti pedem *Sverinensis* Comitatus & *Vandalicæ* tum medium scutulum servat *Stargardicæ* symbolum. Superant ergo adhuc laterculus tertius & quartus explicandi, qui mediæ *Stargardicæ* *parmulam* utrinque stant. Qui à dextris est linea transversa locatur, & ejus superior pars nisi fallor cærulea tingitur, impressa *gryphæ* aureo, inferior... Ad lavam, ordine quatuor, crucem pedatam, latera tamen areæ non attingentem, representat: Existimo autem ex *Wapenb.* 1. p. 11. laterculum minio, crucem argento tingendam.

Sverinen-
sis & Ra-
zenbur-
gus Epi-
scopus.

§. xi. Prius *δαγμα* est *Episcopatus Sverinensis*. Hic prius in urbe *Megapoli*, quæ non longe *Vilnaria* distita, jam diu esse desit, fundatus fuerat. Et quidem primum antistitem *Joannem Scatum* 1066. Vinidi Christianorum persecutores crudeli morte affecere, post eum ultra 80. annos successor nullus fuit. Demum *Megapoli* jam vastata *Sverinum* sedes translata est circa 1170. sub *Bennone Megapolentium* præfulum tertio. Inter hujus successores duo legantur è *Serenissima* Ducum familia *Rudolphus* & *Balsasar*; tum proximo seculo *Ulricus*. Crux verò *Razenburgensis* *Episcopatus* fuit hieroglyphicon. Hic sub *Henrico Quarto* ab *Archiepiscopo Bremensi* fundatus memoratur. Eum *Christophorus Megapolitanus Dux* superiori sæ-

culo à *Schulenburgio* numerata pecunia obtinuit, & post eum *Carolus* frater. Nostro sæculo 1648. duo hi Episcopatus, in compensationem Svecis pacis bono concessæ *Wismariæ* & *aguirvalentia* nomine pace *Osnabrugensi* Serenissimæ domui Meckelnburgicæ jure perpetui & immediati feudi (salvo tamen domus Saxonico-Lauenburgicæ aliorumque vicinorum, ut & diæceseos hinc inde competenti jure) traditi sunt: atque ob eos jam Sverinensis linea in conventibus Imperii & circuli cum duplici principis voto & titulo sessionem obtinet. Porro *Razenburgensem* principatum secundogenito filio, tertio Sverinensem Dux *Adolphus Fridericus* 1658. moriens testamento attribuit: Paternæ verò dispositioni primogenitus contradixit.

§. XII. Hæc *diapirionis* est, qua jam tota Serenissima domus sine discrimine utitur: nisi quod Sverinensis linea, nonnunquam cruci *Racenburgicæ* *mitram* imposuit Episcopalem, quod *Gustroviana* non imitata est.

Mitra *Racenburgicæ* *mitram* imposita. *Galææ*.

§. XIII. Scuto hunc in modum exornato imponi vidi *coronam* cum inserta *mitra Ducali*, (cujus alibi etiam exempla vidimus) & super hæc quinque coronatas cillides: quarum media *meckelnburgica* est §. 9. descripta, nisi quod annulum per nates bubali trajectum non conspicio: quod sculptoris errori adscribimus an consilio, ambigo. A dextris hanc stipat illa, quæ cornua defert, sed si sculptori fidendum, fascia distincta, & colore alternante: Ad lævam est jugum alarum *Rostochiensis*, sed explicatum. Accedunt novæ, prima videlicet ad dextram exorientem gryphum *Sverinensem*, & extrema ad lævam pro *Racenburgio* principatu septem vexilla sustinens. *Telamones* clypeum tenent hinc bubalus veltaurus, isthinc gryphus.

Telamones clypeus.

§. XIV. His explicatis non difficile est rationes tituli capere, qui ita habet: Dux *meckelnburgi*, princeps *Vandalia* (i. e. *vetusta gens Heneta*) *Sverinensis* & *Racenburgensis*, Comes *Sverinensis*, Dominus terrarum *Rostochis* & *Stargardicæ*, &c. seu vernacula lingua malis: *Herzog zu Meckelnburg / Fürst zu Weiden / Schwerin und Raisenburg / auch Graf von Schwerin / der Lande Rostock und Stargard Herzog*.

Tituli.

§. XV. In insignia, eorumque sensum Hieroglyphicum necio quis ita lustrat:

Meckelnburgicæ virtutem & robora gentis

Bucephali caput & *gryphis* imago notat.

Justitiæ & fidei studium nudata puellæ

brachia, quamque offert annulus artha probat.

Terrælibonæ.

CAPUT LXII.

Medicei. Magni Duces Florentiæ.

ARGUMENTUM.

1. <i>Familia facta, Sylvester. Cosmus M. Petrus, Laurentius. Petrus. Laurentius Urbini Dux. Alexander Dux Florentiæ. Cosmus Magnus Hetruriæ Dux. Ob id controversia. Confirmatio Cesaris.</i>	4. <i>Alia opiniones.</i>
2. <i>Scutum.</i>	5. <i>Pila latus Franciscus insignis.</i>
3. <i>Pylarum origo.</i>	6. <i>Corona singularis.</i>
	7. <i>Alpex.</i>
	8. <i>Capricornus Angusti à Cosmo usurpatus.</i>
	9. <i>Ordo S. Stephani.</i>
	10. <i>Petri Medicei scutum.</i>
	11. <i>Florentia urbis insignia.</i>

§. I.

Hetruriæ s. *Tuscie* imperat familia *medicea*, cui non patria tantum sed & bonæ literæ restituta plurimum debent, & quæ jam ab aliquot sæculis *Florentiæ* illultri loco inter primarias eminuit. Ex ea tempore *Ludovici Bavari Sylvester medicus* Reipublicæ *Consalonensis* vel dictator erat, sed 1378. odio potentæ ab opifice cæsus est. Ex alia linea *Cosmus*, cum affectati in libera Republica regni accurarerat, urbe exactus *Veneris* exulavit, verum anno nondum exacto reductus ita res patriæ administravit, ut *Magnus* & *patria pater* diceretur. Quamquam autem ei cives potestatem tegerant, ut pro arbitrio de Republica statureret, singulari tamen modestia non nisi cum cæteris re libera liberata quicquam decrevit, & 1464. vivis excessit. Filius *Petrus* itidem civem natis quam principem se gessit. Hoc natus *Laurentius literarum* parens dictus cum juvenis non fratre Reipublicam administrans magnam dignitatis sibi accentionem fecit. Cum enim *Pæcii*, æmula *Mediceis* gens, in templo inter facta *Julianum* trucidassent,

Familia *lata* *Sylvester* *Cosmus M.* *Petrus* *Laurentius*.

Petrus. *Laurentius Urbini Dux.* *Alexander Dux Florentie.* *Cosmus Magnus Dux Hereturiz.* *Ob id con troveria.* *Confir mario Cæ fuis.*

Laurentium vulnerasset, hic se vere in inimicos animadvertit, & Principatum sibi stabilivit. Cum verò patri 1492. successisset Petrus, homo ferox ob male administratam rempublicam ejectus est. Hoc genus Laurentius Urbini Dux, qui pater Catharina Medicee, celeberrimæ Francorum reginæ, fuit. Idem Laurentius naturalem filium habuit Alexandrum, quem, uti cum Clemente VII. Pontifice, qui item ex Mediceis, & Juliani filius erat, convenerat, Carolus V. Florentiæ à se 1530. captæ Ducem, & simul filiam suam naturalem Margaretam ei conjugem dedit. Cum hic omnium in se concitaret odia, à Laurentio agnato 1537. cæsus est. Nec tamen tunc quoque destituit fortuna Mediceos, nam Cosmus agnatus, licet Cæsaris filiam Alexandri viduam uxorem impetrare non posset, principatum tamen patriæ assecutus est, & pari prudentia ac felicitate eum gessit, Senarum etiam civitate occupata, & Gallis Hereturia exclusis, in obsequio Cæsaris semper constans. Inde Pius V. eum, ut ita controversia de præcedenti jure inter ipsum atque Aethiolum Ferrantiæ Ducem terminaretur, Magnum Hereturia Ducem creavit. Hoc ad injuriam suam & Imperii pertinere Imperator existimavit, & ob hoc cum Romæ inaugurandus esset Cosmus, per Oratores suos intercellit, protestationem facta, quam & scripto comprehendit, additis minis, si Pontifex ulterius in jura Imperii involaret: cum verò protestationem se non admittere Pontificii filii patronus respondisset, peractæ sunt inaugurationis ceremoniæ. Cum autem Imperator non acquiesceret, Pontifex ipsocum egit, & quod potestatem hujus rei haberet, demonstrare conatus est. Sed ne sic quidem Cæsari satisfactum est, qui postea Cosmum tanquam Imperii beneficiarium ad dicendam causam citavit. Deinum 1575. Maximilianus II. Imperator eò permotus est, ut titulum eum Francisco tanquam Imperii beneficiario confirmaret, eaque de re amplissimum diploma concederet. Confer de his Thuan. L. 46. p. 780. seq. L. 60. p. 109. & qui Imperio jus suum integrum servat, Celebrerr. Herm. Conring. de Feud. Imp. c. 23. Ex eò dignitas, quæ in Cosmo cepit, ad hunc usque diem continuata est, & posteros ex merito ornat.

Scutum. §. II. Familix hujus scutum aureum est quinque pilis soccineis impressum, super quas una eminet carulca tribus liliis Francis figurata. Solum perperam cyano tingit Hæping. de jur. inf. c. 6. P. 3. p. 326.

Pilarum ongo. §. III. Originem pilarum, qui ad antiquitatem fabulis obnoxiam ascendere amant, illam perhibent, quod Eberhardus (Linn. Jur. publ. 6, 60. Petrum vocat.) Caroli M. miles bello contra Longobardos à gigante Mugel dicto, scuto aureo exceperit ictum clavæ, ex qua quinque dependebant globi cruenti. Inde parmam vestigiis globorum signatam à gente tota servatam esse. Labourerius de l'orig. des arm. n. 67. fabulam refellit, & ex Panvino docet, Mediceos Mediolanenses unum tantum orbem gessisse, aureum in rubeo scuto: Florentinos auream parmam consitam innumeris pilis rubeis, quæ deinceps reducæ ad 9. postmodum 8. & 7. demum 6. ex quibus suprema Gallicæ pilæ locum fecit, ut nunc coccinæ quinque supersint, uti communiter exprimuntur.

Aliz opimions. §. IV. Alii pilulas vel catapotia medicorum esse arbitrantur, quod aliquis majorum professione medicus fuerit, apto nominis indicio. Alii, ut Stephanus Forcatulus, esse ajunt poma à Medis allata à Felsino Lydio medico, qui conditor gentis. Fuisse autem poma in primis clara viribus. Initio quinque data, quod Felsinus quinquennio abfuerit à Gallia. Alii pilas volunt, notandæ inconstantix fortunæ. Unde Bulengerus.

*Qui fuerat quondam fortuna mobilis orbis,
non tulit incertas longius ire vias.*

*Sed Medices gentis fulvo se vinxit in auro,
inconstans alio ne male flectat iter.*

Vide Hæping. Jur. infiq. c. 6. P. 3. p. 326.

Pilæ liliis Francis insignis. §. V. Ratio supremæ pilæ, quæ Francis liliis insignis, certior est. Non quod Carolus Magnus 773. (uti Forcatulus perhibet) eam dederit. Sed quod Ludovicus XI. vel XII. Peto Mediceo eam concessit. vid. M. Vulf. de la Colomb. Scicnc. Her. c. 9. p. 66. Le Labour. orig. des arm. n. 31. Menstr. verit. art. du blas. c. 5. p. 54.

Corona singularis. §. VI. Corona imponitur scuto peculiaris, vide Menestr. verit. art. du blas. tab. inter pag. 196. 197. Constat verò illa pinnis, in media regione expansio hlii flore rubeo exornata. De ea ita Thuanus L. 46. p. 781. Insuper eum (Pontifex Pius V. Cosmum) regali corona donat, cujus exquisitam & novam formam depingi curavit.

§. VII. Galea si insitit clypeo, coronata est, & sustinet falconem argenteum, qui ^{Apex} sinistro pede insistit lilio coccineo, dextro elevato tenet annulum aureum, adamante acuminato instructum, cum argenteo volumine literis aureis inscripta voce SEMPER per annulum trajecto. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 191.* Phaleræ dependentes auro & cocco tinguntur.

§. VIII. De *Cosmo Thuan.* L. 57. p. 1294. prodit, quod *Augusti insigne Capricorni* ^{Capricornus Augusti} sibi sumserit, ac passim in ædificiis à se regia magnificentia instructis insculpi curaverit. Hoc verò de symbolo privato, non autem gentili tessera, intelligentum est. ^{St. Stephanus}

§. IX. *Torques* circumdat ita instructum clypeum, ex quo dependet crux ancōrata rubea margine aureo: quæ insigne est militiæ equestris, quam 1561. *Cosmus honorati S. Stephani Episcopi Romani*, quem patronum sibi Florentia legit, instituit. De hoc ordine dictum P. I. c. 7. ^{Ordo S. Stephani}

§. X. Apud *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 266.* videre est *Petrum Medicum Magni Ducis fratrem*, ut distincta ab isto insignia gestaret, quadripartito scuto ulum: ita ut i. & 4. quadram pilæ *Medicæ* occuparent, reliquæ duæ tessellis ex auro & cyano impleterentur: quæ tessera est *Toletana* familiæ, ex qua matrem habebat *Eleonoram Petri Protegis Neapolitani filiam*. ^{Petrus Medicus}

§. XI. *Addamus* urbis quoque *Florentinæ* insignia, quæ apud *Theod. Heping. de Jur. inf. d. l. p. 325.* constant scuto bipertito ex minio & argento, ut illi lilium candidum, hinc luna carulea inscriberetur. Quorum hoc ultimum fuerit insigne *Fæfularum*, quam urbem in potestatem redegere & delevere Florentini. Post *Gibellinos* autem pulsos mutatum esse lilium candidum in rubrum argentiæ areæ impressum. De lilitatione iterum disceptant: cum aliqui *Carolo M.* donum attribuant, alii autem à *Carolo Andreno cum 1265.* Neapolim proficisceretur, datum perhibeant. confer. idem *Heping. cap. 8. §. 1. m. 3. n. 54.* Cum autem eo liliū flore primi monetam eudere cepissent auream, inde nomen *Florenorum.* c. 10. §. 1. n. 109. confer. etiam c. 17. §. 15. n. 452. seq. ubi de leonibus coronatis. Videndus quoque de Florentinorum lilio *F. rrand. epimic. pro lil. p. 28.* ^{Florentinæ urbis insignia}

CAPUT LXIII.

Domus Mendozia.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo.

2. Scutum.

3. Linea Ducum del Infantadgo. Vega.

4. Com. de Tendilla & March. de Cenete.

5. Comites Corunna. Suarez de Figueroa.

6. Marchiones de Cannete. C. de Monteagudo.

De Castrogeriz.

7. Com. de Galves. La Cerda.

8. March. de Montclaros. Luna.

9. March. de la Bala Siciliana. Alarcon.

10. Com. de Priego. Carrillo.

11. Dom. de Corzana & Legarda.

12. Apex.

13. Aristocraticus gentis Mendozie & linearum diversarum.

§. I.

Mendoziorum celeberrima & pluribus ramis fecunda est apud Hispanos familia, ex *Alavensi* provincia oriunda, quam in primis ad *Petrum Consalvum de Mendozia Dn. de Hita & Butrago* referunt, qui in prælio ad *Alubarota* sua morte regi vitam servavit. ^{Familia de ongo}

§. II. Gentile illorum insigne est, clypeus prasinus baltheo dextro aureo impressus, quem percurrit rana coccinea: ut *Chiffletii* sensus est *Eq. A. V. n. 152.* Alf. de *Haro* autem campo viridi baltheum rubrum inducit, utrinque aureis ranis inclusum: unde rubeus ille baltheus quam aurea latera latior pingitur.

§. III. Cum commune sit hoc gestamen omnibus, lineæ tamen aliis discernuntur ab invicem notis. Linea præcipua omnium est *Ducum Infantatu* s. *del Infantadgo.* Hæc scuto utitur *decussatim quadripartito*, ut caput & pedem scuti occupet *symbolum familiare*: latera autem pinguntur aurea, illisque voces angelicæ carnis litteris inscribuntur, hinc *AVE MARIA*, isthinc *GRATIA PLENA.* *Chifflet.* t. vult ad oram (en orle) inscribi, *Haro* recta linea pingit. Hoc *Vegarum* signum est. Er eius dux *Vega.* plex ratio redditur: *Vulson de la Colomb. Sc. Henric. c. 9. p. 67.* refert, ex hac familia alium quem

quem primum vexillum, cui illa inscripta verba, mæniis urbis *Granata* cum occuparetur infixisse, & in virtutis memoriam istam tesseram obtinuisse. *Pailot la Vr. & parf. scienc. des arm.* Voce *Lettres* narrat quandam Garcissalum (*Garcissalum* dicere forte voluit) equitem in Granadensi planitie loco qui la Vega appelletur obruncasse Maurum, qui ludibrii causa equi sui caudæ rosarium (*Chapelles*) affixisset, ob quod voluntate Ferdinandi regis hoc memoriale assumtum sit: ut tamen dicat, parmæ rubræ baltheum impressum aureum, huic alium viridem inscriptis argenteis literis AVE GRATIA PLENA. Caterum ratio Vegenis symboli in hac gente est à *Leonora Lafo de la Vega*, quæ *Didaco Hurtado de Mendoza* admirali Castiliæ Petri §. i. memorati filio nupsit.

Com. de Tendilla & Marchiones de Cenete, qui omnes pariter ad Didaco & Eleonoram referunt originem.

§. v. *Laurentius Inici Lopezii* de Mendoza Marchionis de Santillana & Catharinæ Svarezæ de Figueroa filius, Didaci Hurtadi, Inici Lopezii & Petri Gonfalefii, à quibus Infantatii Duces, Tendillæ Comites, & M. de Cenete, frater, *Mendozaio-Vegia*, modo explicata insignia dextræ scuti parti, sinistræ verò *aurea quinque folia ficulnea viridia in decussim* disposita inseruit, ob matrem *Catharinam Svarezianam de Figueroa*, cujus etiam assumpsit nomen, & comites *Corunnia* ex se dedit.

§. vi. *Marchiones de Cannete* scutum iridem in decussim quadripertitum gestant, summo & imo *Mendoziis baltheis* ornato, sed *lateribus rubeis*, in quibus *decem folia populea argentea*, quorum significationem non capio, nisi notetur familia *Bobadilla* ab *Isabella de Bobadilla* Didaci Hurtadi M. de Cannete uxore. Tum *catena argentea* etiam in *decussim* inducit scuto: cujus non magis capio mysterium. Exemplum idem imitatur *Comes de Monteagudo*. *Comes de Castrogeriz* ea folia populea lateri scuti sinistro, cujus dextrum *Mendozii balthei* ornant, inserit.

§. vii. *Comites de Galves Mendozais baltheis* addunt *Cardana insignia* ex Legionensibus, Castellanis & Francicis composita, ob matrimonium cum *Cerdana*, quo jure etiam cognomen illud adjectum *Mendozaio*.

§. viii. *Marchiones de Montesclaros* dextro lateri clypei inscribunt *Mendozaio-Vegia* symbola, sinistræ verò lunulam ob familiam de *Luna*, cum *Roderici* primi Marchionis avia *Maria de Luna* f. *Alvari D. Truxello*, proavia *Brienda de Luna* f. *Joannis Hurtadi* de Mendoza fuerit.

§. ix. *Marchiones de la Bala Siciliana* ob *Isabellam* de *Alarcon* March. de la *Bala Siciliana* *Petro Gonfalez de Mendoza* nuptam nomen *Alarconium* etiam asciverunt & *Mendozaio* præposuerunt, unde quoque in parmæ dextra parte *Alarconium* *δαιγμα*, videlicet in solo *rubeo cruce floridam auream*, in sinistra *Mendozaio-Vegia* symbola gestant.

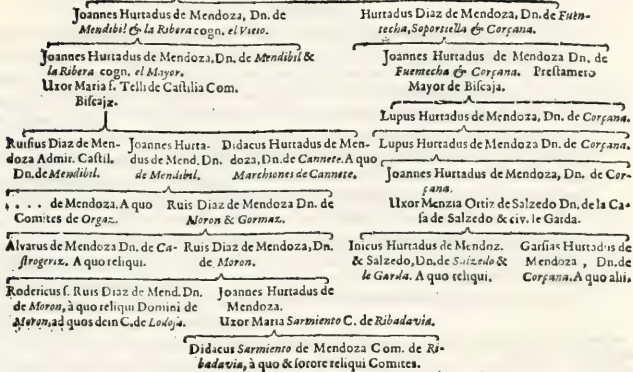
§. x. *Comites de Priego* simili fere exemplo in scuto bipertito, *Mendozaium* baltheum lævo lateri inscribunt, priori verò rubeo *castrum* *αυρεum* inserunt, quod est familiæ *Carrillo*. Ob *Theresiam de Carrillo Dominam de Priego*, *Didaco Hurtado de Mendoza* nuptam, cujus filius *Petrus Carrillium* cognomen *Mendozaio* pariter præposuit, & ad posterum transmisit.

§. xi. *Domini de Corzana* & de *Legarda* *Mendozaio* gestamini inducunt *catenam auream* ad limbi modum locatam. Cujus rationem æque ac reliquarum *catenarum* ignoro.

§. xii. *Apex* gentilis apud *Chifflet*. n. 152. est *galææ fasciæ tortili tectæ* impositum caput *lupinum aureum*, alis *argenteis* hinc inde appositis. *Lacinia* verò *auro* & *cocco* tinguntur.

§. xiii. Non injucundum lectori fore credo, si in tabula hic repræsentem *Mendozaiz* gentis, cujus hic *lineas designavi*, *διατυπωσιν* brevem, non nisi ut *linearum distinctio* oculis subjecta facilius capiatur. Nititur verò autoritate *Alfonsi Lopezii de Haro*, ex quo excerpti. *Duas* autem *tabulas* conficere necesse fuit, cum qui alterius caput est, non satis mihi constat, quomodo cum priori conjungi possit.

Joannes Hurtadus de Mendoza Dn. de *Mendivil* & de la *Ribera*.
Uxor Maria de Mendoza.

CAPUT LXIV.

Archiepiscopus & Elector Moguntinus.

ARGUMENTUM.

1. Scutum. *Rota*. *Willigifus*. *Civitatis Mogunt. scutum*.
2. Scutum *Job. Philippi Schenbornii Electoris. Episcopatus Herbipolitanus*.
3. *Franconia. Quomodo ad Herbipolitanos? Controversia cum Brandeburgicis*.
4. *Schenborn*.
5. *Galea*.
6. *Wormatiensis Episcopatus*.
7. Scutum *Lotharii Friderici Metternichii Electoris*.
8. *Episcopatus Spirensis*.
9. *Prapostura Weissenburg. Nomen. Fundator Dagobertus. Quis? Abbatis. In Praposturam mutata. Spirensis Episcopatus inserta*.
10. *Metternichia concha*.
11. *Galea*.
12. *Scutum Damiani Hartardi Leyani Electoris*.
13. *Tessera. Familia de Petras. von der Leyen*.
14. *Familia antiquus & decori. Linea. Duo Electores simul ex ea gente*.
15. *Galea*.
16. *Scutum Johan. Svicardi Electoris ex Cronbergis*.
17. *Tutus. Archicancellarius. Mallinkrotii sententia. Wilhelmus primus à quo omnes Archiepiscopi Archicancellari*.
18. *Jura ob Archicancellariatum ex Baeclero*.
19. *Electoris dignitas. In ea prerogativa*.
20. *Primus Metropolitans. De jure coronandi Imperatoris*.
21. *Episcopi suffraganei. Olim Pragensis & Olo-mucius. Bambergensis*.
22. *Officiales hereditaris diaecesos*.

§. I.

Scutum. **M**oguntinus Elector S. Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius, adeoque Collegii Electoralis Decanus est, s. phrasi Maximiliani I. Imperatoris in diplomate Dbrister Churfurst. Archiepiscopatus autem sui ratione parma simplici utitur, rubca videlicet, quam rota argentea sex radiorum (aliquando quinque solum representantur, alias plures: in *Schmach. Wap. P. I. p. 3.* octo pinguntur) exornat. Monumentum hoc Willigisi Archiepiscopi Moguntini esse voluit: qui in pago Saxoniz Strovingen, (quem alii aliis nominibus vocant) natus patre carpentario, ad dignitatem istam evectus, ne unquam originis suae oblivisceretur, in cubiculo atque passim rotam pingi curasset, cum illo versu: *Willigis recolas, quis es & unde venis*. Ab Henrico II. Imperatore autem confirmatum signum insignium ordinariorum loco. *Theod. H. ping. de inf. jur. c. 6. p. 1. §. 2. p. 235. 236.* Germanica in scripto ibid: *Willigis/Willigis/gedenck/swannen du kommen bist: Alibi legi expressum: Willigis/Willigis/demer anfunfft nicht vet giff. In quae non ineleganter Chytrous:*

Hoc rota Villigisi, cuius sanctissima toto

Virtus Christi adum vivit in orbe, monet.

Est virtus nos esse homines cognoscere, vitamque

Esse rotam: virtus hac facit esse Deos.

Quos versus allegare non dedignatur Moguntinarum rerum diligentissimus & Clarissimus scriptor *Nicol. Serarius* l. 5. p. 724. quibus etiam addit: *Quia semper exaltat Deus humiles, factum est, ut rota ista (nempe passim in partibus depicta) in summa omnium essent admiratione, ipsasque ita Moguntina civitas adamavit & coluerit, ut* Pro. Mo. 1
gunt. scu-
tum. *privis eas insignibus esse vellet, (videlicet duas sursum erectas rotas) easdemque retinuerint & celebrarint in hodiernam usque posteritatem omnes Moguntini Archiepiscopi, ad quos triumphali virtutis curru civissimisque modestie ac demissionis rotis à Villigiso felicissime adjecta est Augusta in Augusto Romanorum Imperio Electoralis dignitas. Porro Villigisum hunc inter Episcopos Moguntinos quinquagesimum septimum (primum Crescentem constituunt) inter Archiepiscopos septimum (in his primum Bonifacius designatur) Electorum autem primum numerat, ex ea hypothese, quæ Ottonis III. temporis Septemvitorum originem adscribit. Significationem verò rotæ duplicem notat; Primum, ut moneat Moguntinos, ut singularem Villigisi antistites modestiam imitentur; præterea, ut verfatilem, lubricam & inconstantem humanarum rerum conditionem defixam semper animo habeamus.*

§. II. Porro uti sola hæc rota Archiepiscopatus est *dyvys*, ita sola non uti solent, sed adijciunt gentilia vel alio jure competentia symbola. Qui 1673. vivere desiit, Eminentissimus Elector *Johannes Philippus ex Schænbornia* familia illo usus est scuto, quod describitur *Wapenb. 3. p. 3.* & quadripartitum, primo quartoque loco *rotam Moguntinam* præferat: Secundo verò & tertio *Franconicum* atque *Herbipolense* hieroglyphicum. Itaque quadra, ut ab hac ordiamur, tertia *carulea vexillum minio & argenteo quadripartitum ex aurea lancea* dependens continet. Notatur hoc vexillo *Herbipolensis Episcopatus*. (Nisi fallit *Sibmach. Wapenb. 1. p. 220.* urbi Herbipoli ab Episcopo idem *dyvys* concessum est.) In hoc primum Præfulem vocant *Burcardum*, à Bonifacio Moguntino consanguineo constitutum, qui decesserit 791. vel aliorum, forte rectiori, calculo serius. Ab eo verò *Johannes Philippus* Episcopus fuit septuagesimus.

§. III. Quadra secunda *tres cuspides argenteas ascendentes* continet, reliqua ejus parte cum cuspidibus descendentibus *rubente*. *Casp. Lerch à Dirmstein 74. p. 35.* assignat *Ducibus Franconie* *rotte flammen in weissen Feld* / rubras flammam in solo candente. Notari jam innuit Franconiæ Ducatum, in Germaniæ medietate situm ex utraq; *Mœni* parte, à quo toti circulo, qui *Bavatico, Svevico, Saxonico superiori & Rhenano* includitur, nomen est. Hunc Ducatum à *Rege Pipino*, cui coronam regiam à Pontifice obtinuerit, in signum gratitudinis donatum *Burchardo* antistiti Herbipolensi scriptores referunt. Unde illud: *Herbipolensis stola ense judicat sola*: quod in sigillo utriusque auctor est *P. Bert. comm. rer. Germ. L. 3. p. 573.* vel uti usitatus in expressis etiam antiquis publicis Herbipoli & alibi legitur: *Herbipolis sola judicat ense & stola*. Vel aliorum conjectura: *Herbipolis sola judicat ense & stola*. Dein *Erlingus* s. *Erlongus* Episcopus, cum *Henricus Quintus Imperator*, à cujus amicitia discesserat, Ducatum Franconiæ nepoti suo *Conrado Svevo* collaturus esset, ut sibi servaret Ducatum, ense cum pastorali pedo primus insignibus adiecisse, & evaginatus ensis ante se ut gestaretur, curasse dicitur. (conf. de enium in Ecclesiasticorum insignibus usu *Cl. Franc. Menestr. l'art du blason justif. c. 10. p. 249.*) Post *Fridericus Barbarossa* a titulum confirmasse perhibetur. Sed primus publicis in locis *Ducem Franconia* dixit, & monet. & impresse hunc titulum, *Godofredus* ex *Limpurgis* Episcopus Herbipolensis, ut se *Alberto M. Brandenburgico* opponeret, qui elogio *Ducis Franconie*, ob ditiones, quas in ea possidebat, utebatur. Sed non tantum ipse Marchio huic titulo obstitit, verum etiam 1521. 4. April. *Electores Moguntinus, Saxo & Brandenburgicus*, atque *Episcopus Bambergensis* (utpote qui æque in Franconiâ quædam possidebant) suam adiecerunt, atque in Vormatiensibus Comitibus interposuere protestationem. Nec tamen minus ad hunc usque diem Episcopi *Franconia* titulo gaudent, ut tamen eo non præjudicetur juribus reliquorum Principum in Franconia ditiones suas possidentium. Quæ ad hanc rem spectant, ex parte legi possunt apud *Joh. Limn. Jur. publ. T. IV. addit. ad l. 3. e. 3. p. 325. seq.* De Illustrissimis *Limpurgis*, qui testandæ originis suæ *culpides* has *Franconicas* etiamnum gestant, suo loco diximus.

Schœnborn.

§. IV. Hisce quadrantibus media incumbit parmula, nimirum *rubea*, referens *leonem aureum, coronatum, tribus rupibus vel cuspidibus argenteis* insistentem. Δρυμα hoc Electori fuit genule, ut videre est *Wapenb.* P. 1. p. 133. sed ut figura illa corrigenda sit ex ista. Familia *Schœnbornia* in Rhenanis Equetribus inprimis celebris à multo tempore fuit, unde jam 1192. mentio alicujus *Eustachii à Schœnborn* extat. Cæterum Electoris frater *Philippus Erwinus Baronis* titulum genti intulit.

Galez.

§. V. Galeæ imponuntur huic clypeo ita distincto quinque: quarum *mediatiam Archiepiscopalem auream* vel purpuream auro exornatam rubræ culcitræ impositam; proxima ad dextram *mitrâ Electorali rubcâ*, cujus ora pelle muris ponuici facta reducitur, connecta totam argenteam *Moguntinam*; prima item ad dextram (*Herbipolensis*) pari connecta mitrâ Ducali, inter duo minuta vexilla, quadrifida ex minio & argento, tres plumas cæruleam, argenteam & coccineam; quarta coronata, *corona duo Franconicis cuspidibus* divisa; quinta demum inter cornua similiter distincta *Schœnbornium Leonem coronatum* exorientem exhibent. Lacinia verò quæ dependens, *cocco & argento* tinguntur. Tum adjiunguntur *pedum Episcopale* atque *ensis evaginatus*, Ecclesiasticæ & principali potestati notandæ. Quod exemplum primus etiam *Erlangus* posteris dicitur dedisse.

Wormatiensis Episcopatus.

§. VI. Post hæc anno millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, mense Maio ad *Wormatiensem Episcopatum* etiam electo Electore *Johanne Philippo*, auctus est numerus & immutata series areolarum, ut videlicet *Schœnbornia* parmula locum suum retinente, duabus perpendicularibus lineis clypeus in sex distingueretur areas: quarum secundam & quintam, nimirum in utroque ordine mediam, implebat tota *Moguntina*; primam verò *cuspidis Franconicæ*, sextam *Herbipolensæ vexillum*: in tertio verò & quarto laterculo *nigro clavis argentea diagonalis situ locata, adjectis lapillis tetragonis (Sibmach. vocat Spangen).* Spangenberg. vocat decussis s. *Urdreus Creuslem* & exprimit numerum quaternarium *auræis* conspiciebatur. Hoc symbolum est *Wormatiensis Episcopatus* antiquissimi. Et quidem *Wormatiæ* vel *Vangionum* legitur aliquis Archiepiscopus *Victor*, qui seculo quarto synodo Colonienfi adversus Euphraten Episcopum Coloniensem *Arianum* habitæ interfuit. Secuti sunt alii pari dignitate, donec *Gerulio* Archiepiscopus, à *Pipino Rege* exueretur: Et Archiepiscopali honore *Moguntiam*, quæ hætenus *Wormatiensibus* subdita, translato, Episcopali titulo successores, in quibus primus *Wernharius*, contenti esse juberentur. Post hunc quinquagesimus septimus fuit hic memoratus *Johannes Philippus*. Si, de quo mihi non satis constat, credo tamen, additus est apex *Wormatiensis*, talis fuerit, nimirum *pulvinari rubeo imposita tabula sexangula singulis angulis pavonis pennis ornata, cum typo scutario.*

Scutum Lotharii Frederici Metternichii Electoris.

§. VII. Extincto 12. Febr. 1673. *Johanne Philippo* ex *Schœnborniis*, successit in sede Eminentissimus *Lotharius Fredericus* ex gentis *Metternichia* linea *Burscheidia* pridem ab anno 1670. 15. Febr. *Coadjutor*, & *Episcopus Spirensis*. Hujus scutum illa dispositione fuit representatum, ut duæ perpendicularares & una transversa id in sex areolas, quibus *mediæ gentilis parmula* incumbibat, distingueret. Secundum & quintum laterculum ornabat *Moguntina rosa*, primum & ultimum *Wormatiensis clavis*, tertium *crux* & quartum *castrum cum pedo & incumbente corona.*

Episcopatus Spirensis.

§. VIII. *Crux argentea in solo caruleo* designat *Episcopatum Spirensis*. Episcopatus ille *Nemetum* licet antiquus fuerit, nam aliquis *Iessius* s. *Isimus Episcopus Nemetum* legitur Anno 398. interfuisse *Colonienfi Synodo* adversus *Euphraten Arianum* habitæ, ejus tamen Episcopi certa serie non nisi ab *Athanasio*, quem *iacellanum suum Dagobertus Rex Francorum*, restaurator Episcopatus, 610. Ecclesiæ huic præfecit, numerantur. Septuagesimus secundus ab *Athanasio Episcopus* fuit *Philippus Christophorus à Sætern*, *Trevirensis etiam Archiepiscopus*: Cui mortuo 1652. successit est ille *Lotharius Fredericus*, qui ad *Moguntinam* sedem demum elevatus, illa symbola conjunxit.

Præpositura Weissenburg.

§. IX. Additur alia areola *rubea cum castro dimorpho argenteo, opere cæmentario nigro*, ex quo *pedum Abbatis Weissenburgenfis* protenditur, & desuper incumbit *corona*. Notatur verò illa tessera *præpositura Weissenburgia*. (quod nomen *Bernb. Herzog. in Chron. Als.* antiquis *Wigenborg* s. *der Weisheit Burg* à sapientia Monachorum disciplina ductum fuisse opinatur. Forte etymologia longius petita, cum

verior

verior sit ab albo colore, nam ante monachos Dagobertus Rex in sua fundatione scribit, *Locus ille Wissenburg*, id est, *album castrum*, qua etiam ratione aliis vocatur *Alba Iulia*.) Porro in *Wissenburgo*, *Wassavia* ad *Luteraum* fluvium ex *Vogaso* in *Rhenum* properantem Imperiali civitate, quam *Sebusium* antiquis dictam volunt, præpositura hæc sita est. De quælegas, quæ apud dictum *Bernh. Herzog. Chron. Alsat. L. 10. cap. 2. p. 191. seq.* reperiuntur. Fundata dicitur à *Dagoberto Francorum Rege 629.* Porro non definiemus, primus an secundus *Dagobertus* fuerit? illum scriptores communiter intelligunt: sed *Godofredus Henschenus* autor alioqui satis accuratus plurimis documentis in sua *diatriba de tribus Dagobertis*, hanc aliasque fundationes, ut & filiam *Irminam Dagoberto II.* vult attribuendam. Cæterum *Abbatia* primum instituta erat *Ordinis Benedictini*. Unde post *Principium*, quod primo nomen fuit, qui præfuere numerantur 55. Abbates, ex quibus plures ad *Episcopales* vel *Archiepiscopales* cathedras, *Moguntinam*, *Magdeburgensem*, *Wormatiensem* & *Spirensis* evecti sunt. Et quidem *Carolus Quartus* principali dignitate perhibetur hunc & alios Abbates exornasse (confer *Linn. Jur. Publ. Tom. IV. ad 7. 52. pag. 357.*) unde inter *quatuor Imperii Abbates* hic relatus. Verùm *Rudigerus* cognomine *Piscator* Abbas 56. anno 1526. *Abbatiam* hanc *Benedictinam*, in *secularem præposituram* mutari passus est, & 1545. decessit. Successor verò *Philippus de Flersheim Episcopus Spirensis* à *Carolo Quinto Imperatore* & *Paulo Tertio Pontifice* obtinuit, ut *Episcopatus Spi- rensis inferretur*, unde ex eo communes cum *Spira* semper præfules habuit.

Fundator Dagobertus. Quis?

Abbatia.

In Præposituram mutata. Spirensis Episcopatus inferretur. Metternichæ conchæ.

§. X. Medium scutulum gentile *argenteum tres conchas marinas nigras* continebat, *Metternichorum* telleram, de quo capite de *Metternichis* peculiari agetur.

§. XI. Galeæ impositæ sunt scuto sex. Quarum mediæ duæ *Moguntinæ* erant, *Galeæ*. *Archipræfules* & *Electoris* symbola: Proximæ his *Wormatiensis* & *Spirensis* *Episcopales* cum tabulis sexangulis, quarum angulos pavoninæ pennæ, ipsas verò typi scutarii, nempe alteram *clavis Wormatiensis*, alteram *crux Spirensis* ornabant. A dextris prima coronata sustinebat *Wissenburgium* geminum castrum coronatum alis totidem inscriptum. Extrema iterum coronata sustinebat candens caput & collum cyeni, rostro nigro, *Metternichiorum* apicem.

§. XII. *Lothario Friderico 1675.* rebus humanis exempto, electus est 3. Jul. l. 23. Jun. 1675. qui nunc diœcesin moderatur, Eminentissimus ac Cellissimus Dominus *Damiani Harardi Leyani* *Episcopus centesimus sextus, Archiepiscopus sexagesimus sextus, Elector quinquagesimus.* Cupus scuti quadrifidi quadram primam & extremam lecturis. tota *Moguntina*, reliquas duas *clavis Wormatiensis* exornant.

§. XIII. Toti incumbit scutulum *caruleum palo argenteo interstinctum*, quod *II. Illustri familiae de Petra seu von der Leyen* symbolum est: crediturque nominis *familiæ de Petra* filiis (*Leyen oder Schiffer*) ducti ratio caruleum colorem scuto induxisse, à quo parum abit color illorum lapidum.

Tellera. Familiæ de Petra s. von der Leyen.

§. XIV. Ipsam quod attinet familiam, audiamus *Celeberr. historicum Jacobum Masenium* in *dedic. annal. Trevir. Broovers* factà ad *Carolum Casparum Electorem Trevirensis*, *Moguntini nostri Germanum*: qui ita: *Cum generis vestri sceler primordia, quod Latine quidem sermone A PETRA, vernaculo ac Germanico a LETEN aut LEYANIS (ut Romano more sermone) deducitur, præclarissimis illud jam olim heroibus constat esse nobilitatum atque illustratum. Non evolvam hoc in loco ex antiquissimis rerum Germanicarum scriptore Cornelio Tacito, ejusque libro undecimo: Equites Romanos illustres, quibus PETRA cognomentum, qui haud multò post Christum sub Claudio Rom. Imperatore floruerunt: Non producam Sigismundum à Petracum uxore Magdalena de Pyrmonst sub Otrone Imperatore in lustro nobilitatis Mersburgi ad Salam celebratissimè. Ille certior propiorq; nobis stirps vestra a heresq; fuit, Wolframus de Petra, quem alter à post Sigismundum atate sub Conrado II. Imperatore Trevirensium Annales memorant anno Christi 1151. inter ceteros Comites nobilesque subscripsisse ut testem sententiae, in causa Abbatis S. Maximini tempore Hillini Episcopi lata. Quo jam tempore floruisse vestra familie majores, ac sub altero, vel de PETRA vel LEYANO, celebratos nomine, vix censio ambigendum. Nam eidem Wolframo, ut coætaneum, sic consanguineum fuisse Henricum Leyanum è nobili prosapia creatum anno salutis 1145. Leodiensium Episcopum, qui*

Familiæ antiquitas & decora.

peffundatam, flagitiosâ multorum Ecclesiasticorum vitâ, religionem pietatemque sub Alberone decessore suo, laudatissimis institutis moribusque rursum erexit. Præter alia familia, quæ originis & nominis univèrse unius de Petra s. *VON DER LEYEN*/soto liberarum quatuor domorum & dominiorum agnomine totidem lineis, in *Leyen*, in *Adendorf*, in *Saffigh*, in *Nickenich*, dispescitur, decora, hoc inprimis memorabile duco, quod nescio an cuiquam familiæ ex illustri nobilitate contigerit, ut uno tempore duo Archiepiscopatibus & Electoratus ex eadem gente præfulens accepterint; veluti superioribus annis Moguntina & Trevirensis diæcesis duobus fratribus paruit, atque adeo Imperium ex eadem stirpe duobus palis, quam gentilem vidimus telleram, in-nixum sit: quod occasione præbuit, ut electioni moderni Electoris illo tetrasticho bene precaretur:

Fulcimus validis lapsus minitancia palis,

Imperio palus subditur ergo novus.

Ab Deo Imperium, palos Deus optime, serua,

Et nisi cum mundo non ruat imperium.

Geminis istis Germanis ex fore Germana nepos accessit tertius Eminentissimus ac Celsissimus Princeps D. *Ioannes Hugo Orsbeckius*, pridem Lotharii Friderici *Spira*, & avunculi Caroli Calpari *Treviris* Coadjutor, ac demum utriusque successor, tam Episcopus & Princeps quam Archiepiscopus & Elector utrinque laudatissimus.

Galcz.

§. xv. Imponuntur huic scuto galeæ quatuor, quarum mediæ duæ *Archiepiscopalem* insulam in pulvino & *Electorem* galerum cum rota referunt. Prima tabulam hexagonam sustinet, angulos pavonis pennis exornantibus, typo autem *Wormatiensi* ipsi tabulæ impresso. Extrema Leyana coronata sustinet inter alas caruleas quinque corculis (anfoliolis, nonnulli enim trifolia pingunt, & 8. vel 9. exprimunt) argenteis conspersas ex diademate tortili caput cum collo canis pernecis s. leporarii (*Windspiel*) candidi. Telamones comitantur & tenent scutum duo canes venatici argentei.

Scutum
Job. Svi-
cardi Ele-
ctoris ex
Cronber-
gii.

§. xvi. Adiciamus unum adhuc scutum *Moguntinum*, quod in Sibmacheri visitur armor. P. i. p. 3. & eo tempore *Ioannis Svicardi* fuit, qui ab anno 1604. ad 1626. sedem tenuit. Hic quadriperita sectione rotæ *Moguntina* symbolum gentilitium *Cronbergium* in quadra secunda & tertia adjecit: quod cap. 19. descripsimus, esse videlicet laterculum quadrifidum, cujus prima & quarta area cocco tingitur, corona primam areolam insuper exornante, secunda verò & tertia vario vellere facta conspicitur, seu, ut alii enunciare malunt, argentea quatuor caruleos monticulos campanarum instar continet. Ob hoc tertia etiam galea incumbit scuto, ipsa quoque *Cronbergia*, videlicet coronata cum strobilo nigro. Cæterum hoc mortuo tesseræ scutariæ complexus est nescio quis eleganti tetrasticho, quod huic apponendum reor:

Montem evicisti princeps, rota vitè cucurrit,

Ense, pedo, mitra, res benè gesta tibi est.

Sufficit: ite exses, mitra, montesque rotæque,

Omnibus ex titulis una corona fas est.

Titulus.

Archican-
cellarius.Mallin-
krotii
secentia.

Wilhel-
mus s. à
quomnes
Archiepi-
scopi archi-
cancellari.

§. xvii. Superest, ut solennem titulum addamus, qui est: *Archiepiscopus Mo-
guntinus, S. Rom. Imp. per Germaniam Archicancellarius & princeps Elector, &c.* Ad-
duntur dein Episcopatibus alii, si quos simul possidet; In hoc *Archicancellarii* inprimis
observanda est appellatio. Hoc argumentum nescio an alius diligentius vel felicius ex-
coluerit, quam fecit Illustris *Bernardus a Mallinckrot* in libro de *Archicancell. S. Rom. Imp.*
Hic primum omnium Archicancellarii nomen gestasse asserit *Cumberstum Coloniaen-
sem Episcopum*: proximum ab hoc *Bonsfacium* notat *Moguntinum* Archipræsulem,
qui Pipini Regis literas, quibus Epternacense s. Willibrordi cænobium 752. dotavit,
ita subscripserit: *Bonsfacius Archicancellarius* recognovit. Ex eo recenset Imperato-
rum Archicancellarios varios, in quibus præter *Ricolphum* & *Ludbertum*, de quibus
dubitari potest, non paucos Moguntinos Archiepiscopos recenset, qui Archicancel-
larii subscribere literis Imperatoriis: in quibus sunt *Hatto*, *Hildbertus*, *Fridericus*,
Demum docet, *Wilhelmum* Ottonis I. Imperatoris filium, Archiepiscopum primum
esse, à quo nulli jam alii *Archicancellarii* vel *Archicappellani*, quam ejusdem sedis Archi-
mysta: creditque laudatissimum istum Præsulem, quem *Witkindus virum sapien-*

sem & prudentem, pium & cunctis affabilem vocat, ab optimo suo parente hanc continuisse sedis suæ prerogativam, ut perpetuis demceps temporibus non alii, quàm Moguntini antistites, Romani Imperii Archicancellarii constituerentur: qua in re affectui paterno suffragari potuit ipsius loci dignitas, quod jam ab antiquo inter Archiepiscopales sedes Moguntina cathedra præ reliquis Citalpini Imperii maxime insignis atque excellens fuerit, tum honor S. Bonifacii, tum ipsius urbis quondam florentissimæ, quam *Reginonis continuator regiam civitatem & Francia metropolin*, autor annalium Pithæanorum *Germania metropolin* vocant, dignitas. Hoc verò in dubio relinquunt: an expresso Ottonis I. aliussve Imperatoris privilegio, an verò tacito quodam an sæpe factum novimus ac paulatim glibcente jure, Archicancellariatus Imperii Moguntinæ sedi annexus & ut vulgò loquimur, incorporatus fuerit. Illud interim veritissimum esse, Wilhelmum prædictum fuisse initium privative possidendi & exercendi hanc primariæ dignationis functionem. (Cæterum edoceor, ut dubio hoc opus non sit, in tabulario Moguntino extare specialia privilegia de expressâ sedi Moguntinæ collata Archicancellariatus dignitate.) Unde idem Vir Illustris *Vir Illustris fidei Otthombus* demonstrat Moguntinos etiam trans Alpes agente Cæsare rerum Germanicarum curam & cogitationem obivisse. Demum sub *Friderico Barbarossa* credit, quod capisse potuerint tres hereditarii Imperii Archicancellariatus Italia Coloniensî, Gallia Trevirensî Archiepiscopo attributis, quod ad nos quoque duravit, & adhuc in usu est.

§. XVIII. Virtute hujus Archicancellariatus, quæ jura ejus sint, ex Celeberrimi *Jura ob*
Ioh. Henrici Bœcleri Not. Sacr. Rom. Imp. L. 6. c. 5. cum nonnullis interspersis & jussu
 mutatis, huc transferendum videtur: 1. *Archicancellari-*
Imperii Vicecancellarium, decreta Imperatoris & Imperii, in Comitibus & conventibus pub-
licis, extraque conventus, edita, tum alia Imperii nomine publicanda. 2. *Stigillis Imper-*
ratoria solus asservat, omnium actorum, chartarum, Archivii, matricule, monumentorum
& documentorum variorum Imperii depositarius & custos est: ita ut etiam expedi-
tionem Italicarum rerum per Vicecancellarium administret. 3. *Directorium habet in Im-*
pério comitibus, aliisque conventibus, & extra quoque, omni tempore, locoque, secum usque
ad Cæsarem. 4. *Solus in aula Cæsarea ministrum ac Vicarium, sive Procancellarium habet,*
sibi perinde ac Cæsari sacramenti religione obstrictum: qua de re extat privilegium Ma-
ximiliani I. de anno 1509. sed & ceteri ad Cancellariatus Imperii procuratorem destinati
ministri à Moguntino solo constituantur, ipsique post Cæsarem juramento obstringuntur,
& salarius è taxa Imperiali sustentantur, quam regit quoque solus Moguntinus. 5. *Solus*
deputatus (anno 1555. institutus) convocat, proponitque. 6. *Solus omni tempore*
extra conventus ab Imperatore literas accipit, per quas die Churfürstliche Gutachten
eingefordert und eingeholet werden. 7. *Solus loquitur in propositione Comiti-*
ali, & Cæsari respondet nomine Electorum & statuum. 8. *Est Protector & Director*
post Imperialis. 9. *Solus Moguntini ministris debetur immunitas à jurisdictione v>gulis*
literarum.) 10. *Solus est ausschreibender Churfürst und Director im Churfürst-*
Rheinischen Crayß. 11. *Tempore interregni cum vicarius Reipubl. invigilat præci-*
puè. 12. *Cancellariam in Camera regit, ac officialibus ministrisque instruit. Sicut patet ex*
litteris Cardinalis Alberti Moguntini ad Carolum I. & ex Actis institute Camera: tum ex
confirmationibus Maximilian: I. & Carol: V. des Erzkanzlers Aunswürde. Addi-
tur Recessus Noribergensis 1523. §. Item hat auch: solus Cameraam visitat &c. in calculum
votum habet, Curias Camerales dirigit, Præsidium absentium vices supplet. In visita-
tionibus Camera ipse perpetuus est, cum reliqui visitatores mutantur. 13. *Soli Moguntino*
Legati Electorum, Principum & Ordinum Imperii, omnesque deputati in comitiis, aliisque
conventibus se sistunt, mandata & credentiales effrunt, & desuper in comitiis expetunt:
dissessuri ante finitum conventum veniam petunt. 14. *Huic etiam exteri Legati & Res-*
sidentes, Agentesque suas res primum exponunt. 15. *Expediit solus in sua Cancellaria*
acta, attestata, & aliam munitionem pro Imperio. 16. *Coram ipso solo reservationes, prote-*
stationes, denunciationes, requiritiones & ejusmodi alia, fiunt: quæ admodum soli quo-
que Moguntino ejusve Directorio traduntur statuum memorialia, disideria, communi-
torie, postulata & omnes omnium supplicationes atque petitiones. 17. *Moguntinus solus*
decernit & intimat Revisiones. Ibi verò ipsi met interssatus, tum demum Trevir supplet,
ipso Moguntino id olim deprecato. vide Reichs-Abchied 1594. §. 99. 18. *Solus Mo-*

guntini Cancellarius & Secretarius sitzen überm Tisch mitten im Saal bey Propos-
tion und Abschied des Reichstags. Item in Electorali Collegio, &c. 19. Moguntini
Cancellarius wird von Käyserl. Mayest. die Proposition zugestellt / ausser der ersten
ansage auff einem Reichstag / (ben deme) *si ipse personaliter presens*, hat Chur-
Sachsen diß im herbringen gehabt / daß von Wäynz der Aufsatzzettel dem
Chur-Sächsischen Cansler geantwortet wird / so es dem Erbmarshall befeh-
let / Vor sich selbst aber / und ohne der Wäynzischen Cansler wissen / hat
Sachsen keine ansage zu verordnen / gebühren Chur-Wäynz allein und dessen
Cansler / alle ansagen zur Reichs *Supplication-Deputations-* auch andern und al-
len neben-Räthen / besteht solche dem Erbmarshall / und ist nicht schuldig / sol-
chen Zettel zuvor den Sächsischen hinterlassenen Räthen zu überantworten.
Es mag Wäynz Churfürst durch seinen Cansler die zweyte / oder aber andere
Proposition im Chur-Fürstlichen Collegio thun / wie nemlich auff die Käyserl. Pro-
position in selbigem / und den Fürsten und Stätt-Rath zu verfahren / und die
Sache einzutheilen. *Eodem modo* im Fürsten-Rath / daß durch sem ober- Reichs-
Directorium Wäynz alleweg von neuem mittelst der Raths-Directoren ansan-
get / oder / was noch nicht gar erortert und hangen bleiben / *continuiet* / es in
neue Umfragen stellet / Ordnung hält / und dahin sieht / daß die Sachen / so nö-
thig / allezeit den andern vorgezogen werden. Wo einem Puncten durch eine
Umfrage nicht abzuhelfen / oder die Vora unshellig / oder keine gewisheit klar
darauff locken / so fraget Wäynz zum andern / dritten / und so vielmahl umb / biß
die Sache erkläret / und man einig / oder doch ein mehrers haben mag / demsel-
ben wird nachgegangen / obgeachtet / was einer oder zwey auß denen Chur-
Fürsten oder andere dargegen sagen. Wäynzische diehiren alle Schrifften
und eingegebene *Chartas*, und *communiciren* anderwärtig selbige allein. Wäyn-
zisch *Protocoll* wird des Reichs *Protocoll* genemmet / darauff / als auff das *Auchen-
zicum* man sich *refert* / *ceteris Protocollis discrepantibus*, oder wo *Disputationes*
über dasjenige / so gehandelt / fürfallen: Wann jemand *protestirt*, bittet er sol-
ches dem Wäynzischen *Protocoll* einzuverleiben. *Ceterorum autem protocollis, nisi
cum Moguntino collationatus, non statur*. Darnenhero ein Chur-Wäynzischer *Se-
cretarius* oder *Protocollist* für allen andern gar fleißig auffmerckens zu haben
schuldig. Wäynzischer Cansler reterit allezeit zu erst zum Fürsten-Rath /
wann das Churfürstliche *Collegium* den Fürsten-Rath zur Relation
erfordert: Item, wann das Churfürstliche *Collegium* und der Fürsten-
Rath *re- & correspondendo* einig / und der Stätt-Rath *voeret* wird. 20. *Prater
hæc libertates, dignitates, honores, juraque, istas quoque potestates habet Moguntinus,
& Cancellariatu suo tam intra quam extra curiam Imperatoriam fungendi & alios suo
loco substituendi, & unâ cum Cesare accipiendi semper decimam partem de bonis, peti-
tionibus & exactoribus Iudeorum: Videantur litera Adolphi Rom. Regis 1292. Alberti
item, 1298. Ludovici item 1314. & hoc ante archam Bullam: videatur etiam die Ver-
schreibung des Churfürsten Jacobi zu Trier / geben 1441. als ihme Chur-
Wäynz die besondere Günst und Willen gerhan / an seine statt ihn zu einem
Römischen Cansler zumachen / darnn diese fernere *formalia*: Sollen auch
darumb denselben (Chur-Wäynz) und sem Stiff getreulich meynen / ehren
und fördern / und uns halten / als ein Bruder gegen den andern. Wir wol-
len auch nicht vornehmen / so unsern Neven (Chur-Wäynz) sem Stiff
und Nachkommene an ihren Herrlichkeiten / Freyheiten und Rechten / ver-
fräncken möchte / sondern uns so halten / daß durch solch unser Verweisung un-
ser lieber Neve von Wäynz und sem Stiff geehret und befördert werden
sollen nach unsern besten sinnen und vermögen. *Ita ipse Elector Trevirensis,
Electoris Moguntini Archicancellari Vicarius erat per Germaniam, multum honorem
deferens sedi Moguntina. Quæ, quod Principes Imperii legare ad comitia, & adactus
Reipubl. solennes consueverit, isque vices suas demandaverit, & Vicecancellarium ipse
constituerit, neque est ignotum, neque mirandum.* Im Kundtschafft-brieff von den
Wäynzischen Prælaten und Räthen außgangen / obberühre Verschreibung
betreffend / so geben Wäynz 1441. *eadem anno*, stehen diese Wort: Dagegen hat
auch unser gnädiger Herz von Wäynz unserm obgenanntem Herrn von Trier
zugefagt /*

zugesagt/ geredet und versprochen/ Ihne (Chur-Trier) von der Cancellaren nicht zu entsetzen/ die er ihme dann jezund/ als vorgeschrieben/ befohlen/ und wann unser gnädiger Herr von Trier an uns vorgeannt umb vertheidigung dieser Sachen eine versiegelte Kundschaft begehret hat / So han wir unser jeglicher/pc. Dammhero ist also weltkundig/ daß unter andern dem Chur-Fürstenthum des Erzbischoffs Männz die Würde und Amt der Erz-Canzley des h. Röm. Reichs durch Germanien eingeleibet/ die Churfürsten zu Männz auch zu zeiten persönlich die regieret/ und auch andere an ihre statt/ das ist/ Reichs-Vice-Canzler/ und sonst andere *substituere* und geordnet haben/ von alters / bey Röm. Käysern und Königen allezeit also gehalten/ daß die Brieff von dannen usgangen/ in Dienen unser Vorfahren/ als der Erz-Canzler/ seynd unterschrieben worden/ biß uff kurze zeit ist solches und andere übersehen. Also redet Erzbischoff Bertholdt/ *in supplicatione sua ad Imperatorem. pergit* : Ich han auch deswegen nur E. Königl. Gn. gehandelt/ bitte ich E. Gn. mit unterthänigem fleiß/ zu verschaffen / daß mir der Titul meines Fürstenthums nicht abbruch/ sondern dem schriftlichen Verheissen volge beschehe/ das will ich zu E. Gn. nach der gebühr verhoffen / dann in solchem nur und meinem Churfürstenthum abzubrechen / das doch am geringsten zuthun ist/ hätte ich mich nicht versehen. Hierauff hat Bertholdus die Römische Cansley-Ordnung verfaßt und in gang gebracht. Nach Churfürstens zu Männz Jacobi todts hat Chur-Trier/ als Chur-Männzischer Substitut an der R. Röm. Cansleyen sich würcklich an Käyserl. Hof darumb begeben / und es verwaltet/ unterdessen seine Lande und Leute Männz treulichst *recommenderet*. Als wegen des Erz-Cancellariats Chur-Trier *superiore seculo* dem Churfürsten zu Männz Cardinal Alberto zu Worms streit erregt / als ob Worms in seinem Archi-Cancellariat, und also *in partibus Gallie* gelegen/ und nicht ad Germaniam gehörig/ ist selbige *Questio* durch gewechselte Schriften beeder Herren Churfürsten Männz und Trier vor Käyser Carl dem Fünfften außführlich tractiret/ und sehr disputiret worden/ fast nicht unähnlich dem Cronstreit zwischen Männz und Colln. Es ist aber Männz in besitz / brauch und genuß seines Erz-Cancellariats-Rechts/ auch zu Worms und allenthalben / gleichwie auch *in provincia Coloniaensi ipsa* allezeit unverrückt geblieben / und Worms so wol als andere am Rhein *eodem tractu* ligende Städte dem Teutschland zugerechnet/ und/ wie billich / also beyhm Chur-Männzischen Directorio und Erzcansler-Amt disfalls gelassen worden : Cardinal Albert in seiner Wegen-Schriefft wider Chur-Trier/ sagt in dieser materis : *Quid? quod sedes Apostolica, quoties legatos in Germaniam mittit, non ad illam modo partem Germania, quae in magna Germania sita est, verum etiam ad aliam, quae inter Rhenum & Galliam media interjacet. Illic enim cum primis legationis munus exercere haecenus soliti fuerunt ad Germaniam missi Legati Apostolici. Aliquanto potest Cardinalis pergit* : sed ultra ea non immeritò me tuebitur, quod Antecessores Archiepiscopi Moguntini per tantum temporis curriculum, cuius initium memoriam hominum excedit, fuerunt, prout & ego quoque sum (hac molestatione recenter capta dempta) in possessione vel quasi pacifica & quæta juris exercendi officium Archicancellariatus S. I. Rom. non VVormatiae duntaxat, sed & Colonia, Aquisgran, ac ipsa Ecclesia Trevirorum urbe. Quod ne ipse quidem meus hac in causa adversarius infestis ire poterit. Paulo post : Majestati tuae supplicabundus advolvor, ne patiaris tantum vulnus Germania infligi, Regibusque Gallorum, qui suapte natura eam Germania partem jam dudum inhiarunt, ansam irvadendi illam parare, ne patiaris limites Archicancellariatus mei, Ecclesiaeque meae Moguntinae tanto totius Germania dispendio in arcum redigi, meque & Ecclesiam meam possessione juris in his terris exercendi detrudi. Hac ibi Elector & Cardinalis Moguntinus & jure merito maximo. Die Churfürsten von Trier haben es nachgehends dabey bewenden lassen / in betracht / ohne zweiffel / daß ihre Vorfahren/ wie obbemelt/ selbst von Chur-Männz verlaub / und *Substitution* auff sich erbeten/ das Röm. Erzcansler-Amt nur nomine Moguntini, auch *in Gallia partibus Imperii* in den Niederlanden und Burandischen Crantz zu verwalten/ und die Männzische hohe Herrlichkeiten und Rechten des Teutschen Cancellariats ungeschwächt zu verweisen. Männz ist auch bißweilen Käyserl. Statt.

Statthalter gewesen/ *vid. diploma Regis Sigismundi*, das fallende Ungeld zu Frankfurt betreffend/ Wäyns gehörig. Zu Nach selbst hat Chur-Erzer die Crönung *pratendiret* gegen Chur-Wäyns/ weil es *schicket* in seinem *Gallico cancellariatu* gelegen seye / aber Kaiser Ludwig hat vor Wäyns gesprochen/ wie *Brouverus* selbst in *Treueris* mündet.

Electoria dignitas.

In eaprazrogativz.

Primus Metropolitanus. De iure coronandi Imperatoris. Episcopi suffraganei.

§. XIX. Quod *Electoris* attinet dignitatem, cum origo Electorum inter doctos nondum expedita sit, sed variis difficultatibus, quotquot feruntur sententiæ, premanetur, illam controversiam nostram non facimus, id monuisse contenti, quod Moguntino *primus Electoratus* debeatur, quod nec Bohemæ Rex in dubium revocat. Ita in ipsa electione potiores ejus, ut *Decan*, sunt partes: solus jus habet reliquos Electores convocandi diemque edicendi, non addietas solum Electorales alias, sed etiam ad Electorium actum: dirigit electionem ad normam Aureæ Bullæ, jurandum reliquorum excipit, proponit, suffragia colligit, concludit, decretum electionis pronunciat, capitulationem conficit, seu ex votorum pluralitate prescribit atque dirigit.

§. XX. Præterea *primus Metropolitanus* cum sit, jus sibi Moguntinus vindicavit coronandi, ungenti, consecrandi electos Romanorum Reges, olim per universam Germaniam. Verùm ex *Aurea Bulla* jure accersito *Coloniensis* contradixit, unde variis scriptis nostra memoria illa controversia agitata est, donec 1637. 25. Junii pactione terminaretur.

§. XXI. Metropoli huic subjecti sunt duodecim Episcopatus comprovinciales, quos *Casspar Bruschius* ita enumerat: 1. *Curienfis*. 2. *Constantiensis*. 3. *Argentinenfis*. 4. *Spirensis*. 5. *Wormatiensis*. (cui Ecclesiæ olim ipsa *Moguntia* & 15. Episcopatus subjecti fuerunt, conf. §. 6.) 6. *Herbipolensis*. 7. *Augustanus*. 8. *Aystettenfis*. 9. *Hildesheimensis*. 10. *Paderbornensis*. 11. *Halberstadenfis*. 12. *Verdenfis*. Qui tamen ordo alius observatur, ille nimirum:

Spirensis Episc.	Wormatiensis.	Herbipolitanus.	Eistettenfis.
Curienfis.	Argentinenfis.	Verdenfis.	Hildesheimius.
Halberstattenfis.	Paderbornius.	Constantiensis.	Augustanus.

Olim Pragensis & Olomucius.

Bambergenfis.

Officiales hereditarii diaecesos.

Atque ita quod notat *Mallinckrot* l. c. pag. 32. à *summitate Alpium & Italico limite ad ipsum sere Germanicum mare, à quo Verdenfis parochia* (h. e. diaecelis) *non ita longe abest, & à Moravia montanis ad Burgundiam & Galliam usque continuo utrobique & nupsiam interrupto tractu se assfundentes. Quod Moraviam nominat, ex eo est, quia olim Pragensis & Olomucensis etiam subjecti fuere Archiepiscopatu Moguntino, sed dein Praga Archiepiscopalis accessit dignitas, eique attributa est Olomucia. Tum Bambergenfis quoque Episcopatus ei paruerat, sed exemitus est iterum ab omni iugo Archiepiscopali & ingenuus ac liber salutat, mox post fundatoris Imp. Henrici II. mortem à Pontifice maximo Clemente II. qui antea Bambergenfis Ecclesiæ secundus fuerat Episcopus, *Svidgerus* dictus. Ita *Bambergenfis Episcopus sua diaecesos Archiepiscopus dici & appellari potest, quæ Bruschii verba sunt.**

§. XXII. *Officiales*, quos hereditarios habuit Archiepiscopatus Moguntinus, ita recenset *Bucell. German. Sacr. P. I. pag. 2.* *Archimarschallum Landgravium Hassie, Vicemarschallus Equites ab Heusenstam: Archidapiferum Comitem Veldenzium, Dapiferum ex familia Equitum Bronsfororum de Rudesheim: Archipincernam è sanguine Comitum Spanheimiorum, pincernam Equitem à Cronberg: Archicamerarium Comitem à Solberg, Camerarium ex Equitibus familia Ruedz à Collebenberg. Hodie verò in aliquibus mutatum comperio, quando Archipincernis Spanheimis *Schanbornia* substituta est familia, cujus loco pincernæ hereditarii sunt *Cronbergii: Dapiferatus hereditarii dignitate fruuntur Greiffenclauii de Voltraths: Camerarii audiunt Metternichii in Winnenberg & Belfstein.**

CAPUT LXV.!

Domus Momorantia.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Andr. du Chesne. Lisibus, Fribius. Buchardus I. Linea collateralis de Bray & Montlebery, de Banterlius, Castellanorum*

de Gisors, de Marly & Vernueil. Matthaus Magnus Consab.

2. *Rams de Conflans, de Beausant, de Goussainville, de Croisilles, de Bourz. Annas Gonsabialis*

- stabilis primus Dux. Linea de Nivelles, de Fossens, de Waslines, de Thury, de Bouteville. Dux de Luxenbourg.*
3. *Ramus Lavaucens. Linea d'Attichy, Domini & Comites de Laval. Successio horum ad Montfortios. Linea de Pacy, de Raiz & de la Suse, de Chastillon, de Loue, M. de Neelle, de la Faigne, de Bousdauphin, M. de Sable.*
 4. *Scutum.*
 5. *An olim crux argentea in anro? Aquilularum origo à vicloris à Casareis reportatis.*
 6. *Discernicula. Lavallecorum.*
 7. *Alia scuto inserta.*
 8. *Apex.*
 9. *Telamones.*
 10. *Tessera militaris.*
 11. *Symbolum.*
 12. *Ordo equestris de cane.*
 13. *Primi Francia Barones. Ronsardi versus.*
 14. *Domini & Ducatus Montmorencii penes Condeos.*

§. I.

Momorianorum in historia Gallica celeberrimum nomen est, eamque gentem Mulculento opere nomine *Historia Genealogica Andr. du Chesne* descripsit, ad quod lectorem remissum volo. Traditio familiaris eam ad *Lisium* quendam refert, qui sub Trajano Imperatore Parisiis à *Dionysio Arceopagita* conversus, & Fescennini jussu martyrio affectus fuerit: filium autem *Visbium* reliquerit, etiam sanctitate illustrem. Anno 657. mentio fitalicujus *Eberhardi Montmorencii*. Sed ab alio *Eberhardo*, qui magnus cognominatur, & 992. extinctus est, de ductio certior ostendi potest: quamvis *Chesneus* ab ejus nepote *Buchardo I.* orditi maluerit, qui Lothario regi contra *Otonem II.* altitit. Huic filii dantur *Buchardus II. barbatus Dn. de Montmorency* & *Theobaldus Dn. de Bray & de Montlehery*, cujus posterii aliquandiu durarunt, demum hereditatem *Elsabetta maritro Philippo Francico* attulit. *Buchardo barbato* dicuntur geniti *Albericus Constabilis Francia* (à quo etiam linea) *Fulco*, à quo Domini de *Banterlus*, & *Buchardus III. Roberto* & *Henrico* regibus gratus. Hoc iterum geniti *Theobaldus* regni princeps dictus & *Conestabilis*, sed *Henricus*, *Herveus magnus buticularius Francia* & *Godofredus*, lineæ *Castellanorum Gisorsiorum* autor. *Hervei* nepos fuit *Matthæus, Francia Constabilis*, & qui regno prospiceret, à *Ludovico Rege in Palestinam* profecto relictus. Hic *Buchardum V.* genuit & *Matthæum*: *Matthæus* Dominos de *Marly* & *Vernueil* profegit, quorum demum hereditatem *Isabella* uxor *Roberti de Poissy Dn. de Malvoisin*, & *Guidonis de Levis Dn. de Mirepoix*, familiæ *Levia* attulit. *Buchardo V.* qui titulum gratia *Dei Dominus Montmorencii* usurpavit, natus est *Matthæus II. cogn. magnus*, iterum regni *Constabilis* quæ etiam dignitas sub eo multum aucta est, ut post regem summa fieret. *Reginæ* etiam regenti contutor additus est. Idem *Emmam* f. *Guidonis VIII.* vel alia numerandi ferie *VI.* *Dn. de Laval* duxit, in eus filii *Buchardo VI.* & *Guidone* duæ lineæ capitales ortum habuere.

§. 2. *Montmorencium nomen* in *Buchardi VI.* posteris continuatum est; & quidem filii ejus *Buchardus* Dominos de *S. Leu* genuit: major autè *Matthæus III.* iterum duos filios suscepit *Matthæum IV.* cogn. *magnum* & *Erhardum* dominorum de *Constans* & de *Beaufaut*, qui seculo XV. defecere, satorem. *Matthæus IV.* *Matthæum V.* & *Joannem I.* generavit: quonati *Matthæus* dominorum de *Goussainville* & d' *Aurvaucisul* autor, & dominorum de *Montmorency* propagator *Carolus*, pater *Jacobi*, avus *Joannis II.* & *Philippi*, hic ex filiis *Marco* Dominos de *Croisilles*, de *Neuville*, & de *Hubermont*, *Hugone* autem dominos de *Bours*, d' *Esquencourt*, de *Flossilles*, de *Cressy*, d' *Acquest* propagavit: ille (*Joannes II.*) tres filios habuit, *Joannem*, *Ludovicum* & *Guilelmum*. Ex quibus cum duo majores Burgundicas partes sectati essent, *Guilelmo* pater dynastiam *Montmorenciam* dedit, quod etiam juris sententia 1485. confirmatū est. Hoc natus est præter alios *Annas Constabilis* regni, cui superioris seculo clarissimum nomen fuit, & qui *Ducale* axioma primus stirpi intulit. Huic plures filii, in primis *Henricus*, *negotius* pater, qui 1632. tristi morte *Tholoie* lineam hanc *Ducum* terminavit. *Joannes* *Guilelmi* natu maximus frater dominus *Novella* fuit, ejusque posteritas terminata in *Philippo Dn. Nivelles*, *C. Hornio*, & *Floro Dn. Montnio* & *C. Horn*, quorum ille 1568. ab *Albano* decollatus, hic 1570. in *Hispania* interit. Durabilior fuit posteritas *Ludovici* ex fratribus mediis, *Baronis de Fossens*, quo nati sunt *Rolandus Baro de Fossens* & *Ogerius*, à matre *Baro de Waslines*, ab hoc descendunt in Belgio *Barones* reliqui de *Waslines*, Domini de *Bersée*, de *Vendegies*, de *Beuvry*, Comites d' *Eslerre*, Principes de *Robecque*, Marchiones de *morbeque*, Vicecomites d' *Aire*: illius (*Rolandi*) ex *Claudio* nepotes fuere *Petrus* & *Franciscus*:

DeThury. Prior ab Henrico III. *Marchio de Thury* creatus est, autor *Marchionum de Thury & de de Bouteville. Fosseux, Dominorum de Laurettes & d'Avangour*: Alter Baro de *Auteville & de Bouteville* filios habuit *Franciscum* Dn. de *Hallot, & Ludovicum*, cui ab uxore *Carola Catharina* comitatus, quem summo jure in inferiori Navarra tenet, *Lusensis* obtigit: eo natus est *Franciscus*, cui 1627. ad duella promittitudo supplicio feralis fuit. Superest ejus filius *Franciscus Henricus Com. de Bouteville & de Lusse*, ac ab uxore *Dux de Luxemburg. bourg Pincy*.

§. III. *Matthæi Magni* filius alter *Guido* maternum nomen assumpsit, *Lavalleorum* reliquorum autor: Genuit *Bucharum* dominorum de *Atteby* factorem, qui principio seculi decimi quinti defecere, & illo majorem *Guidonem VIII. Dn. de Lavast.* hic *Guidonem IX. & Andream* Dn. de *Chastillon*; *Guidone* iterum nati sunt *Guido XI. C. de Caserte, Ioannes* Dn. de *Pacy, Fulco* Dn. de *Chalouyau*. Illo nati quidem *Guido X. & Guido XII.* pater *Anne*, quæ *Ioanni Montfortio* Dn. de *Kergorlay* (cui dein nomen *Guidoni XIII.*) nupsit, atque *Lavalleum* nomen & successionem intulit, unde reliqui Domini & Comites *Lavallei*, usque ad *Guidonem XVII.* orti sunt, quorum deinceps successio ad *Rufios, Colmo, Andelotos & Tremolios* migravit, apud quos nunc substitit. *Ioannis de Pacy* neptis lineam clausit: à *Fulcone* autem orti Domini de *Ratz & de la Sufe*, in quarto gradu extincti. Superest tamen progenies *Andreae Dn. de Chastillon*, qui nepotem habuit *Theobaldum Dn. de S. Aubin & de Loue*, hic communis pater ex filiis trium linearum: Ex *Guidone* per filios *Petrums* facti sunt reliqui Domini de *Loue*, qui dein etiam *M. de Nelle & Com. de Toigny* ac de *Maille* facti sunt, & Domini atque *Marchiones de Lezay & de Treves* Com. de *Bisottiere*, per *Renatum* autem Domini de *la Faigue, de Tartigny & de Montigny* progeniti sunt: Ex *Theobaldo* (secundo *Theobaldi* filio) Domini de *Boisdauphin* facti, qui nunc *Marchiones de Sable & de Boisdauphin* superant: Demum tertius *Theobaldi* filius *Ioannes* Dominos de *Brée* dedit, intra tertium gradum extinctos.

§. IV. Toti huic familiæ commune scutum est *aureum, crucem rubeam & singulis scuti angulis inscriptas quatuor aquilulas (aleriones aliqui vocitate solent) caruleas* rostro & cruribus carentes deferens.

§. V. *M. Vals. de la Colomb. scienc. Heroiq. c. 5.* & ipso cum *M. Gilbert. de Varenn. R. d'arm. P. 1. p. 15.* existimant prima insignia fuisse aurea cruce argentea insignita, ut essent arma *investigatoria* (à enquerir) quibus honor *primi Christiani* notaretur: quod vel uti supra dictum *Lisibus* à *Dionysio Areopagita* baptismo tinctus sit, vel alius ex hac gente primus procerum Francorum *Clodoveo* rege baptizato in baptisterium infilierit. Verum enim vero fabellam *Chefneus L. 1. c. 3.* refutavit, & simul alias rejicit opiniones vanas, de insignium horum ortu. Ipsi sententia est, ob autorem non levis ponderis habenda, probabile esse, quod *primi solans crucem* gesserint, sed à *Bucharo I. quatuor aquilula* adjectæ sint, in memoriam quatuor vexillorum imperiarum in prælio, quo ad *Axonam Otto I. Imp. victus 978.* obtentorum. Illis verò aliæ duodecim adjectæ alites, cum *Matthæus II. Montmorencius* primarius autor habeatur victoriæ 1214. ad *Bovinas* ab *Ottone IV.* obtentæ, quando 12. vexilla *Matthæus* hostibus imperialibus eripuerit. Male verò alii eas repetunt à *Lavalle* affinitate, nam *Lavalleorum* gestamen leopardus fuit.

§. VI. Cum varias enumeraverimus familiæ lineas, subdistinctionum & *discerniculorum*, quibus singulæ usæ sunt, numerus etiam bene magnus est. Sed ea retulimus P. 1. c. 8. num. 37. Hoc solum hic repetentes, quod *Lavalle* tota domus quinque conchas argenteas inscribat, quibus dein novas iterum subdistinctiones rami ex ea prodeunt addiderit.

§. VII. Observat verò *Chefneus* aliquando ipsos principes gentis solitos cruci *nummos Byzantinos* inscribere, qui distinctivæ notæ non esse poterint; existimat autem illis notari, numerum hostium occisorum. Adjecit etiam *Matthæus IV. Cubicularius*. *Franciæ lilium* cruci mediæ impressum, testandæ dignitati, quod eo seculo fere in usu fuit.

§. VIII. Scuto imponitur *galea coronata*, ex qua *caput molossi* prospicit *aureum, lingua coccinea, numella concolori, limbo, & clavus ejusdem aureis*. Probat verò *Chefneus* olim etiam *parvone* in usu fuisse. Lacinix dependentes sunt ex *auro & cocco*.

§. ix. Scuto *telamones* additi sunt duo *Angeli*, quod ex concessione regum factum perhibetur. Alibi tamen *leones* etiam videas usurpatos. Telamones.

§. x. *Tessera militaris* (conf. *Chefn. cap. 4.*) refertur, *Dieu ayde au premier Chrestien*. Sicuti vicissim symbolum domus *Levia* perhibetur: *Dieu aide au second Chrestien*. Tessera militaris.
Istius ratio ex eo, quod §. 5. diximus, repeti potest. Inde etiam dictorium vulgatum est:
Montmorency premier Chrestien que Roy en France.

§. xi. Symbolum familiare fuit *stellæ fixæ* adscripta vox *Græca* ΑΠΑΝΩΣ.

§. xii. Præterea referunt, quod peculiaris olim ordo *equitris* à *Buchardo IV. Montmorencio* institutus fuerit, qui cum equitibus suis ad regem venerit. Fuisse verò in *insigne* torquem aureum, figuris *capitum cervinorum* ornatum, ex quo dependente opere encaustico picta imago *canis*. Sed sæpe allegatus *Chefnus* traditionem plurima ex parte refellit. Symbolum. Ordo equitris ducane.

§. xiii. Ad familiæ etiam splendorem facit, quod *primi Francia* (quæ regni prima provincia) *Barones* sint. Tum illi versus *Ronfardiani* notabiles sunt, quos *P. Anselme* adducit p. 487. Primi Franciæ Barones. Ronfardi versus.

*Cette race est sur tout la plus belle,
Race heroique & antique; laquelle
De fils en fils (Guerriers victorieux)
A son renom elevé jusq' aux cieux.
Gressé d'honneurs, & de noms memorables,
Concevant seule admirables, Conestables,
Grands mareschaux, & mille dignités;
Dont les hauteurs, honneurs, autorités,
Comme à foison commune en leur race
(Ne cedant point aux plus grandes de place.)
Ont gouverné prochaine de nos Roys
Heureusement l'empire de François.*

Ex hac enim stirpe sex *Conestabiles*, sex *Marescallos* & tres *Admirales* Gallia vidit.

§. xiv. *Dynastia Montmorentia* & castrum, quod vel à quodam *Morentio* Senatore Romano, vel juxta alios à *Mauvo* quodam, quem sub *Carolo Martello* Guilelmus *Montmorencius* occidit (*Montmore-occis*) dictum creditur, in *Francia* non procul *Lutetia* situm est. Ei *Ducale* axioma additum 1551. gratia regis *Henrici Secundi*. Cum verò titulus extinctus esset, denuo renovatus est 1633. in gratiam *Henrici princ. Condæ*, & uxoris *Carolæ Margaretae Montmorentia*, quæ ultimò extincti *Ducis* soror fuerat. Dominium & Ducatus Montmorentiæ penes Condæos.

CAPUT LXVI.

Nogareti Duc. Espernonii.

ARGUMENTUM

1. *Familia fortuna.*
2. *Scutum Ducis Espernonii.*
3. *Scutuli medusæ dispositio.*
4. *De la Vallette.*
5. *Familia Nogaret.*
6. *Affinitas Tholosana.*
7. *Lilia Francica nude?*

8. *Foxia tessera. Catharine Foxia majores.*
9. *Saxonia fasciæ.*
10. *Bourdeaux - Paulin. Estrac.*
11. *Poole. Suffolck.*
12. *Foxio-Bearnenses tessera.*
13. *Scutum Ludovici Card. Vallesani.*
14. *Scutum Henrici D. Candala.*
15. *Ebuvoicia. Alibretana symbola.*

§. I.

Variantis fortunæ exemplum præbere potest familia *Nogareti* vel *vallettana*, quæ ex re mediocri in eum gradum evecta est, ut Principum in Gallia ordini misceretur: sed brevi temporis spatio tota defecit, ut non nisi unica ex ea virgo in *Carmelitano* monasterio vitam ducens superfuert. Familie fortuna.

§. II. Insignia *Bernardi Ducis Espernonii*, qui *Peditatus Francici* Dux fuit, exhibet *N. Besogne Esst de la Fr. 1661. pag. 297.* Ut tres perpendiculares & una transversa lineæ clypeum in octo areolas distinguerent: imposita alia *parmula*

media, iterum quadrifida: & adjectis in muneris indicium *vexillis* quatuor vel sex, candidi, incarnati & cyanei coloris.

Scutuli
medii
dispositio.

§.iii. In initio scutululum medium intueri operæ pretium est, quòd in eo gentilia insignia primam & quartam quadram constituunt. Cæterum eadem illa quadra gentilis bifariam linea transversa fecatur: superiori parte rubea *cruce brachiata argentea* insignita: inferior denuo bipertita, dextro latere in solo *argenteo viridem arborem*, sinistro *rubeo crucem Tholosanam* (de qua alibi) refert. Alii inæquali divisione *cephalum* scutarium jubent esse, qui hic describitur laterculus brachiata cruce insignis.

De la Val-
lette.

§.iv. Brachiata ea crux *Vallettanam* familiam designare dicitur apud *Gellot. indic. armor. pag. 301. 302. 304.* Quæ tamen fit à Nogaretis distincta est, quando in hanc transplantata sit, non novi: siquidem primus, quem ex Nogaretis notatum circa 1140. reperio, *Pontius* jam *Domnus Vallette* nuncupatur: unde ante illud tempus id factum esse oporteret.

Fam. No-
garet.

§.v. Arbor viridis *Nogaretiam* gentem designat, & ex ipso nomine *nux* esse intelligitur. Hanc à præfato *Pontio* vidi deduci. Affinitates numerat plures illustres. Præcipuum tamen incrementum accessit ei superiori seculo, cum *Joannis Nogaretis* & *Joanne de S. Lary de Bellogarde* filii *Bernardus admiralis Franciæ* fieret, & *Ioannes Ludovicus* dignitatem *ducalem Esperoniam* dynastiæ 1581. (uterat apud Henricum III. in primis gratia & autoritate valens) consequeretur: cui deinceps matrimonium *Foxiæ* heredis accessit, stirpis præclarum decus.

Affinitas
Tholosana.

§.vi. Tholosana crux ortum debet *Serenæ Tholosanæ*, quæ *Bertrandi* fratris *Raimundi Com. Tholosani* filia & *Guilelmi R. Siciliæ* vidua circa 1200. *Rogero Nogaretis* filio *Pontii* nupsisse dicitur, à quibus reliqua stirps propagata.

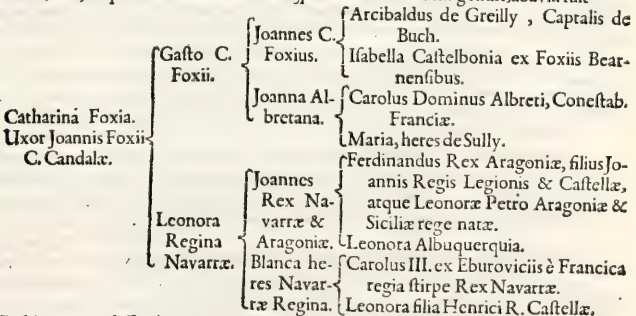
Lilia Fran-
cica unde.

§.vii. Reliquæ duæ quadræ scutuli medii *lilis Francicæ* continere video: quod nescio peculiari regio gratiosò dono ascribam, an affinitati alicui cum regia familia, quam mediantibus *Foxiis* non ita difficulter reperiemus? Illi obstat, quòd in aliquorum, quæ mox adducemus, scutis laterculus non conspicitur, quòd tamen in gratiosis concessionibus usuenire solet, ut non facile omittantur: huic, quòd affinitatum aliarum *Foxiarum* in medio hoc scuto nulla vola, utpote quæ cum ipsis *Foxiis* *δελφικον* in majori clypeo visuntur. An dicemus per errorem hic *Bernardum* patri data esse hæc lilia, quæ filii fuerint *Ducis de Candale* 1658. extincti? Huic enim ea convenire potuissent à matre *Gabrielide Angelica Borbonia Henrici IV. filia.*

Foxiæ ref-
feræ.

§.viii. In majore scuto prima areola quadrifida sectione repetit symbola regni *Castello-Legionensis*: secunda *Aragonia*: tertia *Navarra*: quarta *Aragonia-Sicula* (quæ omnia in scuto Hispano vidimus c. 38.) refert. Ut verò harum areolarum rationem capiamus, majores *Catharinæ Foxiæ*, quæ *Joannis Foxii C. Candale* uxor & *Margareta Foxiæ*, ex qua *Ioan. Ludovicus Dux Esperonii* *Bernardum* genuit, ab avia fuit

Catharinæ
Foxiæ
majores.

Ex his non ita difficulter rationes laterculorum istorum colligere licet.

Saxonice
falsæ.

§.ix. Quintus laterculus *Saxonice* fasciæ aureas & nigras inducò serò rutaceo viridi diagonali complectitur. Sed ejus neutiquam capio rationem.

Bordeaux
Puy-paulin.

§.x. Sextus à *Gelloto indic. armor. p. 305.* solo auro tingitur. Inde cum p. 304. in-
terpretatur *Boardeaux Puy-paulin*: verum inter affinitates *Foxiæ* hujus familiæ nullibi

mentio

mentio. Unde *Befognio* fidem adhibere malim, qui *auro & cocco* quadripartita sectione areolam tingit, quod inigne est familiae *d'Esfrac*, apud eundem *Geliot* p. 292. Ob hujus verò heredem *Mathiam, Gastoni Foxio C. Candale* nuptam, proaviam *Margaretæ Espernoniæ*, omni jure hoc *δῆγμα* assumi potuit. Cæterum stirps illa *Esfracensis* s. *Astaracensis* descendit à *Garfia Sancu Curvo* dicto, *Comite Vasconie*, filio *Sancii* è Regibus *Navarræ Ducis Vasconie*, qui ætate provectior 905. *Rex Navarræ*, postquam frater *Fortunius* monasterium ingressus esset, electus est, & ex altero filio *Garfia* lator *regum Navarræ, primorumque Regum Castilia, Legionis atque Aragonie* fuit. Cæterum ille *Garfia Sancii* ex filiis *Sancio* reliquis *Vasconie Duces, Guilermo* Comites *Fidentiaci* (de *Fenzen* sac *ve Fezenfaguet*) quorum hereditas tandem ad *Armeniacos* delapsa, *Arnaldo* demum *Astaracensis* Comites genuit. Ex his *Astaracensibus* etiam *Pardacensibus* prodire, quorum deinceps hereditas ad *Fidentiacos*, ac ab his ad *Armeniacos*. Defecit demum familia in *Mattha* Joannis III. & *Matia* de *Chambes* filia, in *Foxiam* domum elocata.

§. XI. Qui sequitur laterculus quadripartitus est, prima & quarta quadra *rubente & fascia aurea*, cui adscripta tria ex eodem metallo capita *leopardina*, exarata : secunda & tertia aurea, inscripto *baltheo rubeo*, cui impressæ tres *lunula cornuæ argentea*. Ita quidem *N. Befogne. Geliot* autem p. 304. primam & quartam quadram loco minii *caruleo* colore tingit, & loco *pardinorum leonina* pingit capita : tertiandem & tertiam jubet esse *caruleam*, inducto *baltheo argenteo*, cui inscribuntur tria *nigrarum junga alarum*. Illud interpretatur *Poll* in Anglia, hoc *Suffolk* *Candale*. Nec abnuerim fidem ei hic præbere, nam Joannis, qui *Catharinam Foxiam* agnatam duxit, pater *Joannes Gasto* Vic. de *Benauges* heredem *Candale* *Margaretam* duxit, quæ ex *Poolhis & Suffolcis* descendit. Parentem ei alii assignant *Michaelem II. de la Poole* Com. de *Suffolk*, alii *Richardum Ducem*, matrem vel *Catharinam* *Staufordiam* vel *Isbellam* de *Montbray* D. *Norfolciæ*. Cæterum idem *Geliot* pag. 6. *Poolhis* loco *leoninorum*, quæ pag. 305. placuere, *leopardina* cum *Befognio* jubet esse *Poolhorum* capita.

§. XII. Claudir ordinem infimum laterculus alius iterum quadripartitus ex *Foxio-Bearnensibus* symbolis (vide c. 24. n. 49.) compositus. Hunc cum prioribus debent *Espernonii* *Margareta Foxia* *Henrici Foxii Candali & Maria Montmerensia* filia, *Joanni Ludovico D. Espernonio* nuptæ. Ea enim totus *Foxio-Candali* rami heres fuit : Huic verò ea insignia non solum ex matrimonio *Catharinæ Foxiæ*, de quo §. 7. debebantur, sed quia *Gasto Candali, Castillonii & Gursionii* ramorum sator (*Gastonis II. pater*, cui heres *Candalia* nupsit) *Arcebaldo crelliaci & Isabelle*, ad quam hereditas *Foxio-Bearnensis* delapsa est, filius, atque *Joannis*, à quo reliqui *Foxii* Comites & *Bearnii* principes descenderunt, germanus frater extitit, unde ei jus horum *δῆγμάτων*, licet penes majorem natu ditionum hereditas fuerit.

§. XIII. Vidimus quod proposueramus *Bernardi Ducis* scutum. Paulo aliam dispositionem *Ludovici Cardinalis Vallettani*, qui istius frater fuit, exhibet *Geliot* p. 301. 302. Ut videlicet primam & quartam quadram *Vallesto-Nogareto-Tholosana δῆγμα* (uti §. 3.) secundam & tertiam quadridua sectione *Foxio-Bearnensia* implement.

§. XIV. *Henrico Vallettano, Candale Ducis*, qui *Bernardi & Ludovici* major frater fuit, idem l. c. talem elypeum assignat, in quo parvulam mediam *Foxio-Bearnia* signa, majoris autē scuti quadram primam sectione quadridua *Castello-Legionensia*, secundam simili partitione *Navarro-Scula* emblemata implement. Tertium quadrantem *Albretanum δῆγμα* constituit, laterculus videlicet quadripartitus ex *caruleo & coccineo* colore, illi imprellis *lilis Francis*. Ultimus quadrans bipertitus hinc *Ebuoviciam* areolam, nempe *caruleam* *lilis Francis* sparsam, inducta teniâ diagonali, segmentis *argenteis & coccineis* composita, isthinc iterum *Vallettanum*, cum *Nogaretio & Tholosano* symbola gentilitia refert.

§. XV. Harum quoque areolarum ex prioribus ratio repeti potest, in quibus omnes jam occurrere, *Ebuoviciam & Albretana* exceptis. Ex his *Ebuoviciam* debetur *Blanca* ex *Ebuovicis* *Reginæ Navarræ*, uti ex §. 7. constat. *Albretaniam* verò quadras, & ab avia *Catharinæ Foxiæ*, (iterum consule §. 7.) *Ioanna Albretana*, & à *Margareta Arnoldo Amantio Albretano* natæ, à quo *Candali*, conjugæ, & à *Rosa Bernardi Ezii Albretani* filia *Ioannis crelliaci Capitalis Buziorum*, *Capitai de Buch* (ita *Principem suum Buzii, Vasconie* ea regio est, vocitant, ut *Paul. Emil. L. 9. pag. 292.* loquitur) uxore repetere licet.

CAPUT LXVII.

Princ. & Com. Oetingæ.

ARGUMENTUM.

1. Origo.	6. Uterior deductio familia.
2. Deductio Bucelini.	7. Linearum distinctio.
3. Landgraviatus Alsatia ab Egesheimensibus ad Oetingenses.	8. Scutum.
4. B. Herzogü διατίνασις.	9. Origo ejus.
5. Quæ in ea desiderantur?	10. Galea.
	11. Titulus.
	12. Divisiones veteres.

§. I.

Origo. **I**llustrissima familia *Oetingia* citra controversiam ex antiquissimis Germaniæ nostræ est, & ad splendorem suum opus non habet, ut traditiones fabulose in subsidium vocentur; ex quibus forte illa est, quæ A. V. C. 708. atque ita ante Christum 48. tempore Julii Cæsaris *Gedonem Romanum* vixisse perhibet, à quo hi Comites oriundi.

Deductio
Bucelini.

§. II. *Gabr. Bucelinus* eos deducit ab *Arnoldo*, uno ex numero 12. Guelforum, s. filiorum, quos uxor *Irmentrudis* (soror *Hildegardis Augustæ*) marito *Isenbarado*, uno edidisse partu, eosque pro catulis exposituisse, pater autem servasse, refertur. Justam verò deductionem orditur a *Brajo bilucofo*, qui ab *Ottone M.* insignia, quæ jam gestant, accepisse dicitur. Hunc *Betulus Grajum* s. *Cajum* vocat, eique conthoralem jungit *Hillemam* s. *Hildungem* sororem *Ottonis M.* Imperatoris. Brajo filios dat *Bucelinus* præter alios *S. Notkerum* Episcopum *Leodiensem*, qui cum laudabiliter dicecxi præfuisse, 1007. mortuus est, & *Ottonem*, à quo reliqui ordine. Caterum ejus deductio non parum differt ab ea, quam in *Henningso* & *Reusnero* legimus. Eo verò nomine inprimis suspecta est, quod Landgravorum *Alsatia* ex hac gente mentionem omnino nullam facit.

Landgraviatus
Alsatia ab
Egesheimensibus
ad Oetingenses.

§. III. In Chron. *Alsat. Bernb. Herzog. l. 2. c. 17. pag. 24.* videre est genealogiam *Landgravorum Alsatia* ex *Oetingensibus*, à *Conrado*, qui ... *Egesheimensem* Comitum uxorem habuerat. Cum enim penes *Egesheimenses* Comites *Landgraviatus Alsatia* fuisse, ex quibus 1238. *Henricus* sine liberis decessit, per hujus sorores, quarum altera *Burchardo* vel *Alberto C. hohenbergio*, altera *Conrado* vel *Ludovico C. Oetingensi* nupsit, jus *Landgraviatus* ad has duas familias delapsum est. Et quidem superioris *Alsatia* *Landgraviatus* ad *hohenbergios* delatus, à quibus per *Annam Rudolphi* conjugem *Habsburgio-Austru* eundem obtinere. Qui verò ad *Oetingios* pervenit, videtur inferioris *Alsatia* fuisse: quamvis superiore non omnino excludere possimus, quia inter ea, quæ Episcopo vendita, dicitur fuisse *Rufacum* s. *Rubeaqua*.

B. Herzogü
διατίνασις.

§. IV. Herzogü διατίνασις illa est:

Conradus Com. Oetingens. Landgrav. Alsatia.

Ludovicus Com. Oetingens. Landgrav. Alsat. 1230.

Uxor Margareta Com. Zollerana.

Ludovicus II. C. Oetingæ.

Uxor Adelheid Com. *Habsburg*. 1280.

Ludovicus III.

Conradus II.

Sophia.

... Uxor Com.

Uxor Anna Burggr. Norimb.

Uxor ... Com. Cassel.

de *Sulzbachhausen*.

Ludovicus IV. Herz zum Weit

Uxor Agnes Com. Wirtenberg.

Uxor ... Com. de Wirtenberg.

Fridericus. Ludovicus V.

Irmgarda.

Anna.

Ux. Guta f. *Albani* I.D. Austriæ.

Ux. Adolphi C. Pal.

Ux. ... M. Badenſ.

A

Udalricus

Udalricus Landgr. Alsat. consensu filii Joannis Ottoni Dn. Ochsensteinio quædam feuda Landgraviatus 1331. concessit.

Joannes cum fratre suo 1332. Philippus
Ludovico & Joanni fratribus, necnon
Hermanno agnato, Dnn. Liechtenbergicis
Brumat, Arnsperg & Niederbron vendidit.

Ludovicus VI.

Joannes Ulricus.

Post hæc addit Ludovicum seniore & Ludovicum juniorem Com. Oetinge, & Landgravius Alsatia 1368. Simoni Dn. Liechtenbergæ vendidisse feuda Imperialia Alsatia. Joanni Landgravo Alsatia fuisse uxorem Agnetam Dominam Liechtenbergæ, sed sine masculis decessisse, adeoque vendidisse Landgraviatum inferioris Alsatia Joanni Liechtenbergio Episcopo Argentinenfi, & decessisse 1376. vespera D. Jacobi, sepultumque esse Buxovillæ in arcis facello. Alibi ei dari filiam Ursulam Comiti Sulzio nuptam, sed ante patrem extinctam.

§. v. In hac deductione haud dubie plura sunt seu typhotæ s. auctoris sphal. Quæ in ea fuerant exempli causa, quod Comitem de Cassel & Sulzbachhausen vocat, qui dicendi desideren-
tatur? fuerant Cassel & Sulzbach. Herzogum Weist vocatur, qui videtur dicendus fuisse Comes s. Dominus de Werdt. Ita enim Albert. Argent. Chron. Anno 1376. IX. Kl. Aug. obiit Domicellus Joannes Landgravius Alsatia, in quo cessavit progenies Landgravorum Alsatia. Licet idem Joannes ipsum Dominium prius vendiderit Joanni de Liechtenberg Episcopo Argentinenfi sub anno 1358. Ipsitiam Domini Landgravi quondam dicti sunt Comites de Werde. Præterea Albanus pro Alberto dicitur. Tum quæ hic dicitur Adelheidis Habsburgia, videtur Adelheidis Hirsbergia ex aliis dicenda, quæ 1274. scribitur fato functa.

§. vi. Quod ipsam gentem attinet, crediderim Ludovico & Gutha Austriaca si. Ulteriori deductio familæ. lios præter hunc Viricum Landgravium assignandos Albertum stemmatis propagatorem, Eberhardum Canon. Georgium Adolphi Imperatoris Colonelnum, Ludovicum Commendatorem; Alii addunt Conradum cognomento Schrimpf, qui, quod studeret Eberhardo Wirtenbergico, ab Henrico VII. proscriptus, & eo paupertatis redactus est apud M. Crus. annal. Sverv. P. 3. l. 4. c. 1. p. 200. Ut in monasterium Cæsariense venerit, pane doloris ibi per reliquos vitæ dies vescens. Verum temporis ratione huc referri non potest, sed vel frater vel patruus fuit Ludovici, qui Aultriaci gener fuerat. Sicuti ergo ab Ulrico illo, quod vidimus, reliqui Landgravi Alsatia orti sunt, ita à fratre Alberto reliqui in Rhetia Comites Oetingenses, seu, quod Bucelinus vult, Albertus genuit Ludovicum & Fridericum, Ludovici alterius patrem: seu fec. alios eo nati sunt Ludovici duo 8. & 9. quorum ille decimum, hic undecimum Ludovicum habuit filium. Ex quibus duos fuisse oportet Ludovicum seniore & juniore, a quibus Herzog. ait vendita feuda Liechtenbergicis, scilicet quia agnationis jure Joanni alioqui successuri fuissent. Joannem verò illum ultimum, venditorem Alsatia, quod concernit, vel nullus ei in diagrammate Herzogii locus est, veleundem cum Joanne Ulrico fuisse oportet. Ex his Oetingis Landgraviis Alsatia duo sepulti Argentinae in templo Wilhelmitano Ulricus & Philippus, Herzogii sententia pater & filius, juxta alios fratres. Illius hoc est Epitaphium: A. D. MCCCXXXII. III. CAL. JULII. OBIIT DN. PHILIPPUS LANDGRAVIUS ALSATIÆ CANONICUS MAJORIS ECCLESIA ARGENTINENSIS. Hujus: ANNO DN. MCCCXLIII. XVI. CAL. OCTOB. OBIIT HONORABILIS DN. ULRICUS LANDGRAVIUS ALSATIÆ. ORATE PRO EO. vide M. Joh. Huber. Danck und Denck Predigt p. 113. 114. Ex cujus indiculo p. 112. plures adhuc colligere est, qui huc transferendi, & ab Herzogio non memorantur, si quis diligenter omnia conferendi & expendendi habeat otium & subsidia. Confer de Landgraviatu supra c. 9. n. 64.

§. vii. Post Ludovicum, quem aliqui xi. vocant, maritum Imagine Schaumburgica, certior est deductio; eo enim natus est Fridericus communis pater omnium à multo tempore Oetingensium, nam ex Wilhelmo, Ulrico & Joanne filius, ex hoc Wallersteinio, ex isto Flochbergio, qui etiam in Wallerstein succellere, ex illo Oetingenses cæteros

cæteros profecit. Wilhelmo iterum natus est *Wolfgangus*, hoc *Ludovicus XV.* in cuius filius *Ludovico XVI.* atque *Friderico* divergia sunt linearum, quæ hodie superant: ab isto *Oetingenses* ad hunc usque diem, (ex quibus proximis annis *Albertus Ernestus* Cæsarea gratia *Principis* axiomæ primus stirpi suæ intulit) ab hoc *Wallersteinis*, denuo à *Friderici* nepotibus *Wilhelmo*, *Wolfrango*, *Ernesto* in lineas *Spilbergiam*, *Wallersteiniam* atque *Balderensium* distincti.

Scutum.

§. VIII. Quod scutum concernit, una utitur Illustrissima familia area, quæ quadruplici ductu transverse scatur pellibus variis aurei & coccinei coloris, cordi impresso scutulo caruleo, decussi autem argenteo toti scuto incumbente. Aliter enunciat Mallico- lus apud *Th. Heping. de Iur. inf. c. 6. P. 6. n. 900.*

*Oetingen vires in gilvo rubeoque repingit
Limbum, quos nivea cancellans linea stringit.*

Indomiti comitis niger ac albus fore scitur

Quatuor in spatii velut in fascis reperitur.

Hirsuti clypeus divisus parte priorè

album, sed rubrum præfert in parte posteriore.

Quis verò ex hac descriptione figuram intelligat? Tum quatuor versus male ad *Oetingenses* referri existimo. Quem enim *indomitum* comitem appellat, *Widgravium* intelligendum existimo, & *Hirsutum* comitem dici, qui *Rangravium* alias dicitur. Certè *Rugravium* (sed *dux* enim esse puto pro *Nevegrafen* in *Wapenb. 2. p. 13.*) scutum bipertitum est, sed anterior pars non argento, vetum auro fulget.

Origojas

§. IX. Traditio fabulosa originem parmæ hujus adscribit *Julio Casari*, qui *Gideon Romano*, de quo §. I. scutum assignaverit *rubeum* cum *decussi argenteo*? apice etiam assignato *ala rubea* cum typo scutario. Qui verò seculi illius gnarus fuerit, sciet apud Romanos hujusmodi gentiles parmas non fuisse in usu; multo minus cruces qualescunque, quibus non nisi à Christiana religione pretium accessit. Ab *Ottone I.* seu *Magno 940.* ajunt data esse insignia parum ab his modernis discrepantia, cum *scutulum medium & decussis* similem situm obtineant, quem nunc etiam servant. Sed quaterni illi ductus transversi loco colliculorum s. nolarum, qua figura varium vellus effigiati solet, *nubium instar* ex auro & minio pinguntur. Galeæ imposita erat transverso situ *nassa* (*Fischrettje*) interius foliolis s. corculis, superius tribus pavonis pennis ornata. Demum ab *Imp. Sigismundo 1414.* illam, quæ nunc in usu est, dispositionem concessam lego.

Galea.

§. X. Scuto huic insidit galea, ex qua protenditur *caput & collum molossi* aureum, cuius *auris decussi scutario argenteo* ornatur. Hujus apicis causa controversiam ab *Oetinganis Burgravio Norimbergensi* motam fuisse, cum hic eundem sibi arrogaret, *cap. 13. num. 31.* notavimus. Lacinia dependentes *auro & minio* tinguntur.

Titulus.

§. XI. Titulus simplicissimus est, pro antiquitatis modo: *Comes in Oetingen*, aliquando additur, *Dn. in Wallerstein.*

Ditiones veteres.

§. XII. Porro præter ditiones, quas nunc etiam amplas possidet, plures olim sub potestate habuit familia Illustrissima. De *Alfatia* quod satis est vidimus. *Onoldsbacum* ab ea emit *Fridericus II. Burgravius* Noricus: *Vashingam* ab illis emere *Wirtenbergici 1393.*

CAPUT LXVIII.

Osozii. March. Astorgæ & Com. Altamiræ.

ARGUMENTUM

1. Osozii.

2. Scutum M. Astorgæ.

3. Osozio. Villalobos. Henriquez.

4. Galea.

5. Comites de Altamira. Fam. Moscoso.

§. I.

Osozii.

Osoria gens antiquitate nulli in Hispania cedit: cum in ea *Petrus Alvarez Oso- rius* sub Petro rege Castiliæ *Comitis de Villalobos & Ducis de Aguer* titulum gesscrit.

§. II. Ex ea sunt *Marchiones de Astorga*, quorum scutum *Chifler*. Eq. A. V. n. 159. Scutum M. Astorgæ. ita explicat: *In futo auro duo lupi incidentes coccineis: pes scuti argenteus baltheo ter-gemino caruleo cochleato (bande viurce. Sammarth. vult aliter: ondee en pal de six pie-ces, d'argent & d'azur) exaratus: limbis scuti laterculis Henriquezia tellera impressis compositus.*

§. III. *Lupos Oforiam* gentem notare non dubito, aut forte illam, quæ *Villalobos* (allusio ad nomen) dicta est, & cujus hereditatem Petro Alvarez Oforio uxor Maria Fernandez de *Villalobos* attulit. Baltheos vel palos undefos unde derivem nescio. *Henriquezia* scutula à *Leonora Henriquezia* Alvari Perezii Oforii M. Astorgæ conju-ge deduco.

§. IV. Galea imponitur clypeo, spirali torque recta, & super illum caput lupinum coccineum oculis aureis: Lacinia circumvolant ex auro & minio.

§. V. Comites de *Altamira* huc etiam spectant: quorum bipertita est parma; poste-riori latere duos lupos Oforios continente: priori aurea caput lupi avulsimum nigrum osten-tante: limbo circumdato auro cum octo Henriqueziiis scutulis. Lupinum caput in an-teriori scuti parte, dispiciendum, annon sit gestamen familiae de *Moscoso*, ex qua Urraca filia Roderici de *Moscoso* C. de Altamira Petro Alvarez Oforio nupti, unde filius Ro-dericus nomen assumpsit. Galeam apud *Sammarth. l' est. de l' Esp. p. 108.* coronari auro vi-deo, & impositum lupinum caput atro colore tingi: quo etiam & auro lacinia pinguntur.

CAPUT LXIX.
Pacheci Duces Escalona.

ARGUMENTUM

1. Familia Pacheca.
2. Scutum Ducus Escalona.
3. Ejus schema prognologicum.

4. Pacheco. Gentis deductio.
5. Portocarrero. Gentis series.
6. Acunni. Serpis deductio. Pereyra.
7. Henriquez.
8. Idem scutum servatum posteris.

§. I.

Inter Hispaniæ Illustres *Pachecorum* gens eminet: Ex ea *Didaci Lopesii Pacheci Ducis Escalona* insignia inter equites Aurei velleris *Iohan. Jacobus Chiffletius* num. 151. describit.

§. II. Illius verba referam. Scutum quadrantibus dispersitum: I. Argenteus, ahenis duobus in palum dispositis auro & minio transverso denticulatis impressus; cum tribus serperaltris aureis, uno introtrorsum, duobus extrorsum, ad anсарum aures erum-pentibus. (*Pacheco.*) II. Quindenis tessellis aureis & caruleis depictus. (*Portocarrero.*) III. Niger cum auro baltheo novem cuneolis caruleis triplici ductu transverso, ternis in summa parte, totidem in ima exarata. (*Acunna.*) In medio balthei crux liliata coc-cinea. (*Pereyra.*) Hujus quadrantis margo argenteus quinque scutulis *Lusitanicis* descri-ptus. IV. *Henriquezius*. (hoc est ex n. 158. in summo ad perpendicularum bipertitus, utraq; parte Castellana & Celtiberica, in imo rotundatim lacernatus Legionensium tellera.) Apex Phœnix caruleus rostro & oculis aureis, in flamma miniata collocatus. Torques spiralis & lacinia ex argento & minio.

§. III. Ut rationes laterculorum capias, *Didaci* majores hic enumerandi sunt

Didacus Lopez Pachecus D. Escalona.	Joannes Fernandus Pacheco Dux Escalona.	Alfonsus Telles Giron Dn. del Frechofo.	Martinus Vasquez de Acunna. Cujus secunda uxor Maria f. Joannis Infantis Portugallia.	Ejus schema prognologicum.
	Maria Portocarrera.	Petrus Portocarrero Dom. de Moguer.	Martinus Portocarrero, Dom. de Moguet.	Cabeza de Baza.

§. IV. Ex his apparet *Pachecum* dāyua principem locum obtinere, quamvis illud ascitum sit cum nomine à *Maria Pacheca*. Cæterum Maræ illius majores ab illis, qui ad antiquitatem fabulosam ascendere amant, deduci solent à *Lucio Junio Pacheco*, de quo *Aulus Hirtius*. Memoratur etiam aliquis *Ferdinandus Ieremias*, qui fuerit in servitio Henrici Portugallix comitis, quo & *Majora Suarez* filia Assveri Viægæ natus sit *Pajus Ferdinandus*, hoc Petrus Paji, & Petro Rodericus Petri Dominus de *Ferreira*. Hujus filio *Joanni Fernando* nomen *Pacheci* ascriptum lego. Hic pater fuit *Lupi Fernandi Pacheci* consiliiarii *Alfonsi IV. R. Lusitanix* 1330. regno præfecti & majoris domus Regis Petri. Eo & *Maria de Villalobos* (cujus mater *Teresa Sanci R. Castiliæ* filia fuit) genitus est *Jacobus Lopez Pachecus*, qui in gratiam *Alfonsi Quarti* occidit Petri Regis concubinam *Agnetem de Castro*, unde in Castiliam se recipere coactus, sed demum Regi placatus & in Lusitaniam reversus est. Hic & *Ioanna Vasquez* filia Vasconis *Pereira* parentes fuere *Joannis Fernandi Pacheci*, qui, quod odio esset Lusitanix Regi, in Cathilam rediit, & Dominus de *Belmonte* ab Henrico III. Rege 1421. factus est. Ejus filia fuit *Maria*, quæ *Alfonso Gironi* nupsit.

§. v. Proximum symbolum est *Portocarrerium*: Hoc à *Joannis Ferdinandi Pacheci D. Escalonæ & March. Villenæ* uxore *Maria* assumptum est; Ejus proavus *Alfonfus Ferdinandi Dom. de Moguer* fuit, & *Martinum* habuit filium, ac alium naturalem *Alfonsum*. Illo natus est *Petrus* Mariæ pater, atque *Francisca*, quæ *Ægidio Boccanigro*, nepoti *Ægidii Boccanigræ* (qui frater Ducis *Genuensis* ad *Alfonsum XI.* venit, atque *admiralis Castiliæ & Palmæ* Dominus factus est) nupsit: ex quo conjugio comites *Palmæ* oriuntur, qui *Portocarrerium* etiam nomen assumsere. *Alfonfus* autem *Alfonsi* filius naturalis *Rodericum Portocarverum* genuit, qui primus *Comes Atezelli* creatus est, à quo reliqui comites ejusdem *Portocarterii* nominis. Porro ipsius Mariæ & *Joannis Pacheci* filius secundus *Petrus Surdus* maternum cognomen *Portocarverium* assumpsit, à quo *Villenovæ Marchiones* descendunt, quam dignitatem *Petri* filius *Joannes* nactus est.

§. VI. *Acunna* testera propria & gentilis *Martino Vasquezio* fuit, & ortum trahit ex *Gutterio*, qui aditurus *Henricum Comitem Portugallix* ex *Vasconia* venit, & *Braga Dominus* factus est. Ejus filius *Pajus Gutterii* dictus est de *Cunna* s. de *Acunna* s. de *Acugna*, quod nomen in posteris hæsit. Paji trinepote *Martino Vasquez de Acunna* & *Violanta* s. *Lupi Fernandez Pacheci* natus est *Vasco Martini Dominus Acunna*, qui *Lupum* & *Martinum* genuit. *Lupus* dono Regis Castellani *Comes Buendia* creatus est, & reliquos comites illos genuit. *Martinus* autem ille est, de quo hic agimus, qui *Gironiam* heredem duxit. Idem *Martinus* ex secunda conjugè *Maria* filia *Joannis Infantis Portugallix*, ob quam *Valentia Comes* factus est, genuit *Petrum de Portugal* & *Acunna Com. Valentie*, cujus filius *Joannes Dux de Gyon* tuit, nepos autem *Henricus* non nisi filiam reliquit *Luisam*, quæ hereditatem *Valentie Manrico de Lara III. Duci Najare* attulit. *Parmularum Lusitanicarum* ex illo matrimonio notas deduci arbitror. *Pereyrium* autem gestamen ob *Lupi* & *Martini* matrem *Eleonoram de Pereyra* filiam *Lupi Suarez Dom. de Albergar.* Sed & *Vasconis*, qui *Eleonoræ* maritus, ab avo item *Vasco Laurentii de Acunna* uxorem habuit *Teresiam Perez*, cujus mater *Froila Roderici de Pereyra* fuit.

§. VII. Supereit ultima quadra *Henriquezia*, quam *Didacus* ab avia materna assumpsit. Unde verò ea ex symbolis Castellano & Legionensi componatur, cap. 36. n. 3. dictum est.

§. VIII. *Didaci* pronepoti *Joanni Fernandes Pacheco D. Escalonæ* eadem plane insignia tribuuntur apud *Chifflet.* num. 262. nisi quod galæ addita legitur *corona*. Sed & eadem assignat *Sammarthanus best. d. Esp.* pag. 46. & 142. *Francisco Pacheco de Acunna Cabrera Bobadilla, octavo Escalonæ Duci, March. de Villena* (atque ita bis grandi Hispaniæ) *March. de Moya, Com. S. Stephani de Gormas, de Xiquena, de Cadahalfó, Dn. de Belmonte, &c.*

CAPUT LXX.

Pici, Duces Mirandula.

ARGUMENTUM.

1. Familia. *Mutina vicarii. Concordia comites.*
2. Scutum.

3. *Aquila imperialis.*
4. *Tessellæ an Picorum, an Ciboe gentis?*
5. *Aquila. Mirandula Com.*
6. *Concordia Com.*

§. I.

QUÆ à *Mirandula* principatu primarium titulum accipit, *Picorum* gens in Italia inter Illustriores jam ab aliquot seculis numerata est; & ab eruditione *Ioannis*, qui *seculi sui Phoenix* jam in juvenili ætate appellari meruit, atque *Ioannis Francisci*, qui patrii æmulatione itidem in literis ac Philosophiæ Theologiæque studiis versatissimus erat, novum decus acquisivit. Qui fabulis delectantur, eam ad *Constantium Constantini Magni Augusti* filium referunt. Id verò certum est, *Mutina* multis egregiis factis eam ab anno 1100. floruisse. Unde in eadem à *Ludovico Bavarico* post duo secula *Franciscus Pici* imperii vicarius constitutus, sed à *Passarino Bonacolsio* è medio sublatus est: *Mirandula* etiam, quæ ipsius filii *Prendiparti* & *Thomasino* perfugium fuerat, 1331. solo æquata: sed isto à *Gonzagis* in ordinem redacta, *Mirandula* instaurata, & *Picorum* gentis reliquæ colligi ceperunt. Ex quibus à *Friderico III.* comites *Concordia* creati sunt *Ioannes* & *Franciscus*: ex quorum hoc, qui modo superant, *Duces* descendunt. Confer *Thuan.* l. 8. p. 391. 392.

§. II. Insignia Gallicè describit *Brianvill. jeu d'arm.* p. 92. Scutum præter cephalum aureum aquila imperiali insignitum in quatuor quadras dispeditur, fascia rubea partitioni inducta, & parmula mediâ imposita argento & cyano tessellata: Ex quadris prima & quarta aurea aquilam nigram continet, corona, rostro & cruribus aureis: secunda & tertia argenteis & cyanis exaratur fasciis, incumbente illis leone rubico, cujus falcula, lingua & corona auro fulgent. *Chifflet. ins. Eq. A. V. n.* 302. duas fascias dicit argenteæ quadras inductas. Ex galea coronata erumpit gryphus evolans aureus: Laciniæ dependent argenteæ, hinc in initio, ad lævam cyano reflexæ.

§. III. Aquila capitis, *Imperialis gratiæ* haud dubie signum est: cum verò illa apud *Chifflet.* c. I. non appareat in scuto *Alexandri Pici principis Mirandulani*, forte non frustra fuerit conjectura, si existimemus tum impositum hoc caput scuto, cum *Ducalis* accessit dignitas.

§. IV. Toti impositam parmulam tessellatam *Brianvillius Picorum* gentilem existimat, quem sequitur *Sammarthianus*. In ipso tamen folio æri inciso interpretatio est, quod notetur *Cibo*. Ita & *Illustr. Comes Bombacius in l'Araldo* c. 10. p. 52. cum de tessellis gentis *Pepola* dixisset, addit: *Agli scacchi Pepoleschi si congiunsero quelli de i Cibò, principi di Carrara, che di più s'incoronano dentro lo scudo Ducale de' Pichi Mirandolani, da cui si generò la Fenice de gl'ingegni, onde nasce à i portatori di tal figura maggiore la gloria del simbolo*. Hoc tamen conjecturæ obstare posset, quod *Ciboe* familiæ tessellæ non integram parmam sed baltheum parmæ rubicæ inductum complect. Rationem symboli derivatè liceret à *Galeotti* conjugè *Maria Ciboensi*. At *Galeotti* patri *Alexandro* eam tessellam jam tribuit *Chiffletius*. Unde quod dicam non habeo: non magis quam de significatione fasciæ per scuti quadripertiti medium ductæ: cujus tamen *Chiffletius* nullam facit mentionem.

§. V. Aquilam primæ & quartæ atque *Picis* familiarem dicit *Chifflet*. Alii *Mirandula comitatui*, qui nunc *Ducatus* nomine venit, symbolum hoc tribuunt. Ea quod jam diu in patrimonio *Picorum* sit §. I. diximus. Cum verò *Galeottus Ludovici* filius patrum *Johannem Franciscum* (quem frater *Ludovicus* jam olim ejecerat, & à *Julio II.* restitutum altera vice *Ludovicus XII. R. Franciæ*) summo scelere obruncaverat, & *Mirandula* potitus erat, sibi à patruelibus timens eam in *Henrici II. R. Franciæ* manus tradidit, accepta in *Gallia* ex regio patrimonio compensatione. Confer *Thuan.* l. 8. p. 392. l. 50. p. 945. *Mirandulam* Imperio adhuc vindicat meritissimus de imperii iuribus *Conring. de sinib. imp.* c. 23. p. 537. 538.

Concor-
diz Com.

§. VI. Leo fasciis impositus dicitur notare *Concordiam*, cuius comites à Friderico III. creati dicuntur, vel iuxta alios 1414. à Sigifmundo creati, à Friderico confirmati Joannes & Franciscus. *Marchionatus* autem titulum *Chifflet*. l. c. assignat.

CAPUT LXXI.

Pontii Duces Arcuenses.

ARGUMENTUM.

1. *Bona familia.*
2. *Scutum.*

3. *Ratio gestaminum. Legio. Aragonia. Bidaura.*
4. *Galea.*

§. I.

Bona
Familiz.

IN Andalusia floret familia *Pontiorum Legionensium*, & præter *Marchionatum Zaharsensem* atque *Casarcensem* comitatum, nec non dominium *Marchene*, possidet ibi *Ducatum Arcuensem* (d'Arcos) quam dignitatem 1498. Ferdinandus & Isabella reges civitati isti tribuerunt.

Scutum

§. II. Scutum Ducum *Legionensi* & *Aragonica* tessera ad perpendicularum bipertitum est, cum limbo *caruleo* octoparmulis aureis zona *cyanea* exaratis impresso.

Ratio ge-
staminum
Legio.
Aragonia.
Bidaura.
Galea.

§. III. *Legionensem* leonem & *Aragonicos palos* junctim familiare gestamen *Pontiorum* dicunt, nullam quam sciam ob affinitatem cum regia gente, unde *donum regie gratia* esse oportet. Limbum verò *Bidaurium* symbolum constituunt.

§. IV. Ex galea coronata erumpit leo *purpureus lingua* & *falculis coccineis*: *Lacinia* autem ex auro & cyano sunt.

CAPUT LXXII.

Reges Portugallia.

ARGUMENTUM

1. *Regni origo. Henricus Comes Portugallia. Prælium ad Ourique. Alfonso Rex sit.*
2. *Regum series. Ioannes nova linea autor. Emanuel. Sebastianus. Henricus. Philippus Rex Hispania. Ioannes Dux Bragantia rex. Petrus regens. Pace regnum firmatum.*
3. *Scutum.*
4. *Vetus tessera crux.*
5. *Ratio quinque scutorum. Literæ Alfonso regis. Quinque puncta. vulnera in subscriptione.*
6. *Limbus Castellanus.*
7. *Sibmacheri scutum erroneum.*
8. *Corona clausa.*
9. *Apex. Draco s. serpens Moysi.*
10. *Ioannis Regis sphaera.*
11. *Ex sententia Sibmacheri. Apex Bragantino-rum.*
12. *Symbolum. Telamones. Rapilio.*
13. *Ordo Jesu Christi. Avus.*
14. *Bragantinorum scutum.*
15. *Aliorum ex regio sanguine.*
16. *Comitum à Lemo.*
17. *Castro. Oforio. Villalobos. Henriquez.*
18. *Dux Veragua. Christoph. Columbus. Castilia. Legio. Admiralatus India.*
19. *Timulus.*
20. *Algarbia. Unde ad Lusitanos. Symbolum.*
21. *Africa. Lusitanorum successus in Africa &*

India, atq; ora Persia. Qua à Batavis iterum illis erepta.

22. *Præfensiones in regnum Portugallia à morte Henrici Cardinalis. Historia. Præfendentes. 1. Catharina Medicea R. Gallia. Fundamenta. Responiones. Eventus. An ex eo Regi Francia jus super sit?*
2. *Antonius Lusitanus. Fundamenta. Responiones. Eventus.*
3. *Philippus II. Rex Hispania. Fundamenta. 1. Portugallia comitatus regni Legionensis. 2. Successio Agnetis de Castro. 3. Constantia Petri R. filia. 4. Philippus competitoribus potior. 5. Jus agnitionum ab Henrico, gubernatoribus, Bragantino, nobilitate, populo. Eventus.*
4. *Dux Sabaudia. Fundamenta.*
5. *Catharina Duc. Bragantina. Fundamenta. 1. Linea masculina. 2. Jus representationis. Hispanorum responso. 3. Jus agnationis. 4. Sanguinis prerogativa. Eventus. Electio Ioannis R. ex Bragantinis. Scriptores. Fundamenta. Responso Hispanorum. Eventus.*
6. *Raynutus Farnes. D. Parma. Fundamenta. Responso.*
7. *Pontifex. Fundamenta. Responiones. Eventus. Appendix. De jure Abbat. Clavallens. Compendium historiae & præfens. ex Connesaggio & Viperano.*

§. I.

Regni ori-
go.

INter Europæ Regna ultimum exortum est *Lusitanicum* s. *Portugalicum* 1139. Nam *Henricus*, quem alii ex *Lotharingica*, alii *Limbürgensi* familia hactenus derivare solebant,

bant, sed *Theodorus Godofredus* iusto tractatu fratrem *Hugonis I.* & *Eudis Ducum Burgundia*, adeoque ex regia *Francica* familia ortum fuisse, demonstravit, cum in *Hispanias* venisset 1089. bello adversus *Mauros* operam navavit, & *Conimbram* atque alia cepit, ob id *Comes Portugallie* dicitur; is verò ex *Theresia Alfonsi Castiliae regis filia* (quam aliqui naturalem fuisse perhibent, alii matrem ejus *Ximenei Nuneziam Gufmaniam* ductam, sed à Pontifice matrimonium dissolutum allegant) *Alfonsum* genuit. Hic bellum gessit adversus *Altonum VII.* Legionis & Castiliae regem, dein quinque reges *Mauros Ismarium* & socios ad *Ouvrique* prope *Tagum* vicit 1139. Unde ab exercitu in loco acie electus *Rex*, & in Comitibus *Lamegensibus* confirmatus est & coronatus: indignante ob id *regionensi* rege: inde *Vysiponem* cepit, & *Alboracum* regem *Hispaniae* vicit; à *Castellanis* autem captus, verum iterum dimissus est.

Henricus
Com. Portu-
galliae.

Prælium
ad Ouvri-
que.
Alfonfus
Rex fit.

§. II. Ab hoc *Alfonso* reliqui reges, filius *Sancius I.* nepos *Alfonfus II.* pronepo-
tes *Sancius II.* *Alfonfus III.* dein hoc genitus *Dionysius*, isto *Alfonfus IV.* hoc *Petrus*, & co-
Ferdinandus, qui masculam legitimorum progeniem clauit. Eodem *Petro* sed extra
conjugium genitus est *Joannes*, qui, cum ob ductam *Beatricem Ferdinandi filiam* *Joannes*
Castellæ Rex regnum sibi assereret, 1384. *Dux* exercitus constitutus est, & sequenti anno
Rex electus. *Joannem* *Castellanum* ad *Alubarotam* cruento prælio vicit, novamque gen-
tem orsus est, in qua filii parentibus succedere *Edoardus*, *Alfonfus V.* *Joannes III.* huic pa-
truelis *Emanuel*, qui potentia antecessores superavit, & multis victoriis extra Europam
regnum auxit: ei successit filius *Joannes III.* huic nepos *Sebastianus*, & huic prælio ad-
versus *Mauros* 1578. cæso proparitruus *Henricus*, pridem *Cardinalis*, quo vivo & 1580.
moriente, regnum plures procati sunt. (de quibus infra.) Prævaluit *Philippi II. regis*
Hispaniæ potentia, qui expulso *Antonio*, qui se pro rege gerebat, *Joannem Bragantinum*
qui ob conjugem *Catharinam* *Edoardi* principis *Portugalliae* filiam regnum sibi
deberi edicto libro publice testatus erat, metu ut quiesceret continuit, reliquos etiam
æmulos exclusit. In ejus & filii *Philippi III.* potestate manit regnum, *Hispanicæ* po-
tentia ingens accessio. Sed sub *Philippo IV.* *Joannes Dux Bragantiae*, prioris nepos, cum
Hispani plurima adversus regni jura designasse dicerentur, avita jura resuscitare cæ-
pit, & 1640. *Rex* agnitus est. Inde grave cum *Hispanis bellum*, quod ad filium *Alfon-*
sum transmissum est, quo à gubernaculo remoto habenas regni, *Regentis* nomine attri-
puit frater *Petrus*, qui nunc quoque illud tenet. Demum pace facta cum *Lusitanis*
Hispanie regnum his proprium relinquere coacti sunt.

Regum fe-
tices.

Joannes
novæ linæ
autor,

Emanuel,
Sebastianus.

Henricus
Philippus
R. Hispani-
æ.

Joannes
Dux Bra-
gantiae rex.

Petrus re-
gens,
Pace reg-
num firmatum,

Scutum

§. III. Scutum horum regum *argenteum* est, & quinque *parmulas* representat
caruleas (non decussim, uti apud *Haring. de jur. inf. p. 302.* *Texera & Limn. jur. publ.*
6, 6, 18. sed) *crucem dispositas*. Singulæ autem *parmulæ* *quinis nummis Byzantinis ar-*
genteis in decussim dispositis onerantur. Scuto circumdatur *limbus coccineus, se-*
ptem castella aurea referens.

§. IV. *Ren. Franc. ess. de merveil.* cap. 42. p. 368. & *le Féron* singulis scutulis inscri-
bi volunt *sex numos*, quod conficiendo numero *tricenario* magis conveniret: sed usus
reclamat. Cæterum *Lusitanorum* antiqua insignia fuisse *crucem*, ex eo apparet, quod
Dav. Blondell. Plen. assert. geneal. Franc. T. 2. p. 363. dicit, eos majorum *cruci scuta minora*
quinque Byzantium *quinione* interstincta ita prætulisse. Sic & olim *Lusitanicæ* sig-
num fuisse *Caramuel* concedit. Nempe *Henricus crucem argenteam* in *caruleo scuto*
sumserat, expeditionis cruciatæ signum. Ita *le Laboureur*.

Vetus tes-
tera cruz,

§. V. *Causam quinque scutorum* non unam allegant: quinque reges prælio victos
(ita *Haring. jur. insign. c. 6. P. 3. §. 7. nura. 473.*) vel quinque vulnera ab *Alfonso* rege in
prælio accepta, ex quibus miraculose convaluerit, vel *sex vexilla* hostibus erepta;
Unde quinque scuta sexto majori includantur. Præcipua verò ratio perhibetur,
ut mystica ratione *vulnera Christi* quinque designarentur. Ita habent li-
teræ *Alfonso Regis* apud *Caram. de Lobkowitz. in Philippo L. 2. art. 7. Præcipio successoribus*
meis in perpetuum futuris, ut scuta quinque in *crucem partita* propter *crucem* &
quinque vulnera Christi in *insigne* ferant, & in unoquoque 30. *argenteos*, & super *serpen-*
tem Moysis ob *Christi figuram*, & hoc sit *memoriale nostrum* in *generatione nostra*, & si
quis aliud attentaverit, à *Domino* sit *maledictus*, & cum *Juda* traditore in *inferno* mace-
ratus. Facta charta *Colimbr. 3. Kal. Nov. Era MCLII.* Subscripta nomina *Alfonso R.* &
aliorum plurium. Hæc tamen charta aliquibus suspecta est. Originem autem devo-
tionis illam tradunt, quia *Alfonso Regi* contra *Mauros* pugnaturo, quæ victoria, quod

Literæ Al-
fonso regis.

Ratio
quinque
scutorum,

vidimus, regno primordia dedit, *Christus dicitur apparuisse*, ac victoria promissa iussisse, ut crux insignibus legatur. Confer *Julius Caramuel. Phil. prud. l. 2. art. 7. p. 114. seq. & Dam. à Goës descript. Olyssip. p. 882. 883.* Ceterum olim erant 30. in singulis scutulis argentei, sed ad quinarium numerus reductus est, tum quia ad quinquies quinque si quinarium ipsum scutorum addas, constituunt eundem numerum, tum quia quinarius ubique Lusitanis faustus habitus. Ut tricenarius numerus conficiatur, punctis annumerari esse scuta, communiter volunt. Sed *Resind. antiq. Lusit. l. 4. p. 96c.* ita de mutatione tricenarii numeri in singulis scutis loquitur: *Mutata à posteris regibus numerum figuratio est commodiori ratione, & in singulis quibusque scutis singuli quinque numeri positi, decussatim ad figuram literæ X, bis numerato quod in medio est, & cum à summo deorsum, & cum à latere ad latere sit supputatio, ut numerus 30. expleatur.* Ex *Conestag. refert Limn. jur. publ. 9. l. 201.* Reges Lusitanie cum diplomata subscribebant, semper quinque puncta in decussim locata addidisse, quæ vulnera appellare soliti,

Quinque puncta f. vulnera in subscriptione.

in memoriam vulnerum Salvatoris. Confer *Tarenn. R. d. arm. P. 3. p. 328.* Unde Philippus Lusitaniam subacturus, cum alias soleret subscribere diplomatibus hæc verba: *Ego Rex*, diplomati in Lusitaniam misso tanrum subscriptis, *Rex . . .* ad imitationem regum Lusitanie, quæ puncta Lusitani *Vulnera* appellant. *Hier. Conestag. de Portug. & Castell. conjunct. p. 1161. Le labour. de l'orig. n. 70. 71.* non improbabiler putat, Alfonso mutasse crucem candidam patris, quia in cruciatis expeditionibus gestamen illud nimium commune, in crucem quinque scutis compositam, in decussim autem dispositis inscripta puncta, ut alterius formæ crucis (quam *Andream* vocant) etiam exemplum haberet, in primis quia in *Burgundia* natali Henrici solo crux illa frequentior. De antiquiori simbolo Alfonsi I. Regis ita *Ioh. Caram. Lobkovvitz in Ioh. Braganz. p. 55. Nondum Regi sagitta symbolum, cuius pernici volatu promittuntur in militares labores velocitatemque signatam voluit; jam Regi quia Luna ob devictos totidem Maurorum tyrannos, quibus pro insigni Luna. Atque ex eo simbolo & quinque illis concinnata postmodum insignia, quibus Lusitania etiamnum gloriatur.*

Limbus castella sui.

§. vi. Castellorum quæ limbum exornant rationem a totidem affinitatibus cum *Castelle* regibus contractis allegant; & quidem in Hispania non infrequens est, affinitatum causa limbos certos assumi. Ajunt verò *Sancium II.* limbum hunc adiecit, non tamen definitio castellorum numero. Alii *Afonso III.* adscribunt, cum dotis nomine Lusitanie à Castellanis quædam opida cederentur in ea provincia, quæ *Anas* mare petit, controversa antea utique genti. *Caram. Lobkovvitz. Philipp. prud. in praf. ad lect. adscribit Joanni III. & adjectum ait, ut septem Sacramenta Ecclesie designarentur.* Ut nihil non religiosum in scuto hoc appareret.

Sibmach. scutum er. tonicum.

§. vii. Ex hoc apparet, scutum Portugallie, quale in armoriali *Sibmach. P. 2. p. 1.* exhibetur, nihil tere sani continere. In eo enim scuto rubeo aliud scutulum æruleum liliis quatuor viridibus latera exornantibus instructum exhibetur. In scutulo illo loco parmularum nescio quæ figura visitur ex argento, quinquies repetita & in decussim locata: singulis autem totidem puncta inscribuntur: Deinum majoris scuti angulis adjiçuntur 12. castella aurea. Lilia illa *crucis Aviste* sunt extremitates, quæ scuto non inscribi sed subjici debebant. Porro à Sibmachero illa insignia non efficta esse, argui potest ex libro 1575. Francofurti à *S. Feyerabend* edito, quo *Constantiensis Concilii Historia* (*Handlung des Concilii zu Constanz*) & legatorum insignia exhibentur. In eo enim simili figura repræsentantur, ut tamen clare pateat, quinque scutula esse, quæ medio scuto inseruntur. Ex quo apparet, commentum esse vetustum.

Corona clausa.

§. viii. Descripto hunc in modum clypeo Reges coronam ex moderno more *clausam* imponunt. *Sebastianus* tamen ultimus ex prioris linea Rex simplicem tantum gestabat, clausuram consuetudine adhuc minus frequenti. Apud *Limn. jur. publ. T. IV. addit. ad 6. p. 106. Lud. Guyon* perhibet, coronæ clausæ usu Lusitanos à Castellanis prohibitos, quod vasallos suos esse voluerint, sed nihilominus contra Castellanos voluntatem eos usos esse; quod vanum est. De corona Lusitanica, quam *Fr. Macedus* ad modum Gallicæ octo arcibus fulciat, vide adversus eum differentem *Ioh. Caram. Lobkovvitz. in Ioh. Brag. p. 205.*

Apex. Diaco f. serpens. Moÿs.

§. ix. Apex est ex coronata galea erumpens & evolans *Draco aureus*, notando serpenti, quem *Moyes* in deserto erexerit. Hoc & alia scuti mysteria memorant versus *Caram. Lobkovvitz, Philippo prudenti præfixi:*

*Prototypi Christi transfossi vulnere quino
ancus est Moysi vera figura Draco.*

*Quinque crucein clypeis cruciger quia Marte subegit
Maurorum Lunas quinque monarcha tulit.*

*Quolibet in clypeo formavit stigmata quinque,
ut cor sit clypeo Christus & altus apex.*

§. x. Joannem regem lego insignibus impoluisse spheram, quæ deinceps in Joannis R. sphaera, omen tracta est detecti novi orbis apud *Limn. jur. publ. 6, 6, 94. Hoc M. Gilb. de Varen. P. 4. p. 550.* posterioribus regibus Portugallie adscribit.

§. xi. Ex coiterum liquet *Sibmacheri* apicem à vero abludere, qui equi caput imponit, & quidem viride, laciniis etiam dependentibus rubeis & prasinis, quæ aureæ & miniatæ (aut ex aliorum sententia argenteæ & cyanæ) esse debebant. *Braganti-* Ex sententia Sibmacheri, Apex Braganti-
norum tamen apex apud *Chifflet. inf. Eq. A. V. n. 244.* erat dimidiatus equus argenteus, gantionum.
triplici vulnere in collo laesus, sanguine ex ore erumpente, frano coccineo, lupato aureo. Hunc suum, an regum qui fuit priorum, apicem, moderni jam usurpent, non satis discerno.

§. xii. *Symbolum* regibus peculiare fuisse arbitror (certe in monetis illud videre est.) *In hoc signo vinces;* ab apparitione Christi, qui ea verba ad Alfonso prolocutus fertur. *Telamones* autem sunt dracones duo, vexilla insignibus regis depicta gestantes. Addit *Sammarth. l'Est. de Portug. p. 321. regium papilionem caruleum ornatum* scutis Lusitanicis. *Symbolum. Telamones. Papilio.*

§. xiii. *Ordo* militaris est, quem *Iesu Christi* vocant, cum cruce inde dependente: *Ordo Jesu Christi. Avifia.* additur etiam post scutum crux viridis in liliorum flores terminata pro ordine *Avifio.* Conf. supra P. I. c. 7. §. 31. 33.

§. xiv. Ex regibus orti *Duces Bragantini*, autore *Alfonso* Joannis regis notho, qui uti §. 2. diximus, sceptrum tandem ipsi consecuti sunt. Eorum autem peculiare ex regio inflexum *deçyua* fuit, *scutum argenteum cum coccineo decussis*, impresso *quinque* scutulis Portugallie apud *Chifflet. inf. Eq. A. V. n. 244.* *Braganti-
norum
scutum.*

§. xv. Ex eadem regia familia Lusitanorum oriundi sunt post alios plures, qui *Aliorum* *Bragantinam* tesseram cum aliquo discerniculo *Sammarthanus* assignat, *C. de Lemos* ex regio *M. Taurisani & D. de Veragua*, quorum tamen uterque in Hispania fortunarum sanguine.
sedem habent.

§. xvi. Comiti *Lemosio* ascribit *Sammarthanus bipertitum* scutum, hinc tinctum *Comitum* *argenteo* impressis *sex pilis cyanæis*, isthinc *auro* inscriptis *duobus lupis gradientibus* à *Lemos.* *coccineis*: limbo circumdato, quem *ost* scutula *Henriquezia* exornat.

§. xvii. *Pilæ Castrensium* notant gentem, lupi *Oforiam*, forte quod *Maria Fernandez de Villalobos* (Villa luporum) successione illam marito *Petro Alvarezio Oforio* attulit. Ratio autem gestaminis est matrimonium *Dionysii*, qui Jacobi Ducis Bragantini frater, & Joannis, à cuius conjuge jus ad regnum, patruus magnus fuit: hic enim cum in Castilia cum fratribus concessisset, Joannæ reginæ cura duxit *Beatricem de Castro C. de Lemos* filiam & heredem *Roderici Oforii ex Teresa Oforia*. Inde patet ratio *Oforia* tesseræ. *Roderici* verò avus *Petrus Alvarez Oforius* ex *Domini de Cabrera & Ribera* ducta *Beatrice de Castro Dn. de Lemos* in Galicia, ejus Comes 1457. gratia *Henrici IV.* creatus est. Cæterum *Beatrix* illa fuit filia *Petri Henriquezii* (ex nothis regum Castiliæ) *C. Trastamara & Isabellæ de Castro Dn. de Lemos & de Sarría. Un-* *Henri-
queza.* *de & Henriquezii* limbi & *Castrensium* pilarum ratio repetenda fuerit.

§. xviii. *Veraguensem* Ducem quod concernit, ille descendit à *Georgio Com. de Gelves* filio *Alvari de Portugal Dn. de Ferreira* fratris *Ferdinandi II.* Ducis *Bragantini.* Hujus uxor fuit *Isabella f. Jacobi Colombi Ducis Veraguani*, cujus pater *Christophorus Americanus* insulas dedit. Ab hac assumta insignia esse reor, quæ *Sammarthanus* *Duci* moderno ascribit pag. 325. Quæ sunt quadripartita, ut i. quadra *Castellanum.* 2. *Castilia.* *Legionense* refert. Tertia *aurea diagonalem baltheum caruleum* continet: *Quarta cyanæ* *Legio.* *anchoras aureas in decussim* dispositas. Inter has quadras *triangularis alia*, pedem scuti occupans, inferitur, *caruleum mare fluctibus argenteis commotum, tum quinque insulas aureas*, & in medio orbem *sphaeram* cruce imposita ornatum *ex auro* continens. *Legionensem & Castellanam* tesseram puto donum fuisse *Ferdinandi & Isabellæ Regum Hispaniæ*, unde *Colomborum* gentile symbolum:

A Castilla

A Castilla & à Leon
Mundo nuevo dio Colon.

Admiralis Indiarum. Ita pro majori dono aliud retribuere symbolicum. Tertiæ aræ significationem non capio. Quartæ significationem esse reor, ut denotetur *thalassarchia* l. *admiratus* Indiæ occidentalis, quæ dignitas Columbis concessæ est. Tum mundi ut vocant s. ph. aræ cruce imposta insignis rationem ex detectis à Columbo insulis Americanis derivandam, vix dubium est mihi.

Titulus. §. xix. Addamus titulum Regibus usitatum: Ita verò *Sebastianus* regum priorum ultimus, ut & antecessores ab Emanuele solebant decora, regna, & axiomata sua enumerare: *Rex Portugallie & Algarbiorum, cis & ultra mare, in Africa Dominus Guineæ, & acquisitionum ditionum, navigationis & commerciorum Ethiopia, Arabia, Persie & India. Roy de portugal & des Algarves, deçà & delà la mer, en Affrique Seigneur de Guinee & de la conquiste, navigation & commerce de l'Ethiopie, Arabie, Perse & l'Inde.* Eundem titulum *Ioannes II.* assumpsit & ad filios transmisit. vide *Sammarthan. l' est. de Portug.*

Algarbia. §. xx. De *Portugallis* nihil porro dicere attinet. *Algarbia* s. *Algarbia* nomen est provinciæ sextæ Portugallie, quæ antiquis *Turdetania*. Hanc regionem *Alfonſus* sapiens Rex Legionentis *Comitatus* titulo insignem *dotis* nomine *Alfonſo III.* Regi Lusitanie dedit, quando filiam suam collocavit, ex quo matrimonio ortus est *Dionysius*, qui primus Lusitanie & Algarviorum Rex dictus est. Ita *Four. Geogr. Orb. Nor. L. 7. c. 10. p. 354.* Factum illud 1258. Ita loquitur *Roderic. Sanctius Hist. Hisp. P. 4. cap. 3. Alfonso* quandam *filiam bastardam uxorem dedit Alfonso regi portugallie, cui dotis gratia castra & patriam de Algarbe, quam paulo ante à Mauris evicerat, liberaliter assignavit. Ex quo tempore Reges portugallie Algarbi Reges sese intularunt. Confer Franc. Trav. in Alfonso. X.* Inde titulus regni datus est provinciæ, quæ prius *comitatus* fuerat. Cæterum telera regni est scutum ex argento & minio quadripartitum: In argento vitulorum singula capita Maurorum, diademate tortili argentea revincta: in utraque rubea quadrà herma regius adversâ fronte, aureo amictu. *Brianvillius* suspicatur esse hæc trophæa victoriarum adversus Mauros. Conf. supra c. 38. n. 57.

Unde ad Lusitanos.

Symbolum.

Africa.

Lusitanorum successus in Africa & India, arq. ora Persiæ.

§. xxi. Reliqui tituli sunt ditionum in *Africa, Asia & America*, nam maris nomine *Atlanticum* intelligit, ut ita *Brasilia* imprimis respiciatur. Ur ratio eorum evidens sit, illa ex *Sammarthanorum hist. geneal. Franc. L. 42. & 43.* repetere juvat. In *Africam* fines imperii prætulit *Ioannes* cognomento *Bona memoria*, qui *Septem Mauris* ad emittendam recuperare annui Mauri, cum *Henricus D. Visei* fratrem *Ferdinandum* tantisper *Regi Abenälæ* pignori tradidisset: sed frater *Edoardus* rex urbem reddere recusavit, unde in carcere *Ferdinandum* et mori oportuit. Idem *Edoardus* frustra & infeliciter *Tangerium* obsedit: *Henricus* autem, à quo ad Lusitanos ars navigandi ad regulam *Astronomicam*, à qua tanta gloria genti, *Maderam* & *Canarias* legitur detexisse. Ex verò ad *Hispanos* s. *Castellanos* devenere vide c. 38. n. 57. *Alfonſus V.* *Edoardi* filius in *Africa* fines Imperii produxit captis *Alazerio, Arzilla, Tangerio*. Hoc genus *Ioannes* cogn. *Magnus* per *Didicum Cui* & *Ioannem Alfonso* de *Aveiro* detexit regnum *Congo, Guineam* (ubi Castellum *S. Georgii* conditum) *promontorium B. Spei, Abyssinos*, & deinceps per *Vasum de Gama* *Indiam*. Eundem *Vasum* cum fratre *Paulo* successor illius Rex *Emanuel*, cum deliberatum fuisset, decessoris conatus persequendi an deserendi essent, 1497. iterum dimisit, qui *Oriente Ethiopia littus & Malabaricum* detexit. Ipso seculari anno per *Petrum Alvarum Capralem* vel *Americum Vesputium Brasilia* detecta. In *India* bellum susceptum adversus Regem *Calicutensem*, quod 30. annorum, & illa occasione fundamentum potentie in *India* jactum est. Post hæc regem *Cochinensem* ob Lusitanorum amicitiam à *Calecutis* ejectum per *Alfonſum Albuquerqueum* restituit. 1506. *Franciscum Almeida* promtegen in *Indiam* misit, qui in itinere multa egit adversus reges *Mambasa, Onor. Narsingensis* autem amicitiam ambivit: Post hæc regem *Cambajensem* cum *Suldano Babylonio* *Calecutios* adiuturum *Almeida* vicit, & tributarium reddidit. Inde *Albuquerqueus* regnum *Ormuzum* & *Goam* subegit, tum *Malaccam* & *Moluccas* insulas. Juvat hæc plenius enarrantem audire *Hieronym. Coestrag. de Portug. & Castell. conjunct. in T. 2. Hisp. illustr. pag. 1065. Sub Imperio postea Emanuelis, regis decimi quarti, qui regnare capit anno 1495. majori cum fervore, & etiam quiete recentibus navigationibus invigilarunt. Cum enim Castellavorum potentia magna accessione*

accessione aucta, & inter ipsos & Lusitanos ex recentibus matrimoniis & adfinitatibus amicitia & concordia nata fuisse: neque hi amplius contendere sunt ausi: & illi hos missos faciendos esse censuerunt. Quoniam igitur majores, diu multumque Africa littus legentes propugnaculum Arginense adificauerant, Insulas Hesperidas (quas jam Capitis vridis Insulas appellant) inperio suo subjecerant, in Æthiopia arcem S. Georgi (quam Minam vocant) adificauerant: Insulam Principis, & Sancti Thomæ (quarum posterior perpendiculariter sub æquinoctialibus sita est) & alias nonnullas Insulas minores circumvicinas occupauerant: præterea, inita cum regno Congensi, & Angolensi (quorum incolæ sunt Æthiopes) amicitia, Caput bonæ spei, & insulam Sancti Laurentii prætergressi, è regione illius Soffallam, Mozambicam, & Melnidem (quæ sunt in continenti) partim amicitia contracta, partim etiam vi, prout incolarum ingenta erant, adhibita (quanquam postea fixo nonnihil pede, vi plerumq; remgesserunt) in potestatem redegerunt: sub rege Emanuele demum mare rubrum præterierunt, & institutis Socotra, & Culabata commerciis, sinum maris Persici, & Indiæ fluvii ostium prætervecti, & in Indiam primum sub prætextu mercimoniorum, & paulo post vi aperta ingressi, in regno Calicuti, Cochini, & locis circumvicinis pedem posuerunt: Sed nusquam firmius, quam auspiciis Alfonso Allbuquerquii, celeberrimi ducis, in Goa, quæ est insula regni Accem, vicina regioni Idalcami, & hodie est civitas Archiepiscopalis, caput omnium eorum regnorum, & sedes viceregis. Atque inde postea progressi ulterius, hinc inde parva quedam propugnacula extruxerunt: quinimo etiam retrogredientes usque ad ostium sinus Persici, Insulam Armuzium occuparunt, & in eo litore multa loca, ut Chaul, Damane, Bazani, & Diu subjugarunt. In Promontorio Malabaris (quod vocant caput Comeri) versus sinum Gangeticum, negotiantur, & arcem habent in Insula Zeilan, quam aliqui antiquam Taprobancam esse putant, ubi nascitur optimum omnium cinamomum. Inde versus orientem prætervecti eum, quem dixi, sinum, & ostium Gangis, invenerunt alterum littus, in cuius Isthmo (quam antiqui auream Chersonesum vocabant) occuparunt urbem Malacam, distantem 25. miliaribus à magna illa insula Samatra, quæ & ipsa à multis pro Taprobane habetur: & inde progressi ulterius partim negotiando in regno Peru, & aliis regnis in continenti sitis: partim navigando, invenerunt minorem & majorem Giavam, Regnum Sinarum, & magnum archipelagus Insularum Molucarum, unde Caryophyllon, moscaryon, & multa alia aromata advehunt, denique Insulam Iapponem: & tandem eo usque penetrarunt, ut obvios ibi habuerint Castellanos, qui regiones occidentales, à Christophoro Colombo Genensium, sumptibus & auspiciis regum Castellæ nuper detectas, investigabant: atque ita per harum duarum nationum navigationes univ ersus mundus circumdatus fuit, & Oriens cum occidente conjunctus. Occuparunt etiam tempore ejusdem Emanuelis è regione Æthiopiæ, & Capitis bonæ spei provinciam qua sanctæ Crucis vocatur, & vulgo Brasile, regno Peru contiguam, quæ secundum littus in mille quingentorum miliarium longitudinem extenditur: sed in mediterranea loca non multum penetrarunt. Ex eo fere sua tueri & defendere contenti fuere Lusitani. De Azoribus insulis, quas à Betencurio venditas obtinuerint, confer Thuan. l. 1. p. 25. l. 75. p. 737. Observandum vero, postquam Portugallia Hispanis subiecta est, non pauca loca in America, Africa & Asia, bello inter Hispanos & Batavos fervente, ab his occupata & in potestatem redacta esse. In America enim Brasilia partem, in Africa ante regnum Congitanum insulam Loandam, trans caput B. Spei insulam Mauritii, in Guinea Castellum Georgii; in Asia Malaccam, Moluccas plerasque & alia hi obtinent, Lusitanis erepta. Tum Ormuzi regnum, ob quod Arabia & Persiæ imperare videbantur, 1622. Angli illis ademere, & Persis restituere.

§. XXXI. Superest, ut prætensiones, quæ à morte Henrici regis Cardinalis ortæ, explicemus, historiam & pro more nostro rationes enarraturi. Historia ita habet. Emanueli potentissimo Lusitanæ regi 1521. filius Ioannes III. huic 1557. morientis ex filio Joanne præmortuo nepos Sebastianus successit, qui 1578. Alca-cerano adversus Mauros prælio cadens, successorem habuit alium Emanuelis filium Henricum Cardinalem. Henricus matrimonii incundi consilio deposito jamque ætate gravis, ne successionem dubiam relinqueret, competitores convocat. Res variis acta artibus & studiis; Rege imprudentiori quam ut posset, timidiori quam

Quæ à Batavis erepta

Præsentio-nes in regnum Portugallia à morte Henrici Cardinalis Historia. Præsentio-ndentes.

Nn

ut aude-

ut auferret, quæ status exigebat ambiguus, consilia amplecti. Cum demum Regem *Philippum* dicere, ad hoc inductus apud se statuisset, huic fini comita congregantur, in quibus nihil effectum, & *Henricus* 1580. moriens regnum non tam legitimo successori adjudicandum quam potentiori occupandum reliquit. Confer *Thuan.* L. 65. p. 358. seq. L. 69. p. 512. seq.

Præcedentium Tituli.

Catharina
Medicæ
R. Galliz.

I. *Regina Gallia Catharina Medicæ.* Jus hujus descripsit *Petrus Beley*, idemque proponit *Texera*. Allegat etiam *Caramuel*, quemdam *Pelliterum* I.C. In regnum autem ad comita ei urgendo misit *Urbanus Sangelasius* Episcopus Convenarum: etiamsi regina vocata non esset. Confer *Thuan.* L. 65. p. 359. L. 69. p. 514. 516. Titulus ex eo ille allegabatur. Sancii II. frater *Alfonfus*, antequam regno admoventur, *Mathildem Bononiensem* in matrimonio habebat, hac dein spreta *Beatricem Castellanam*, jam fratre dejecto Rex, duxit: ex qua *Dionysius*, autor reliquorum Lusitanæ regum, natus. Catharina verò ex priori matrimonio *Robertum Bononia Comitem* susceptum perhibuit, à quo ipsa per matrem *Magdalenam Turriam*, Bononiensis familiæ heredem, descendit. Itaque adulterino *Dionysio* ejusque posteris merito præferendam, saltem extinctis sufficiensdam Bononiensium domum præferendebat.

Funda-
menta.

Fundamenta apud *Cassinum* præcipua ista sunt: 1. *Dionysius* adulterinus, quia lege Christiana polygamia vetita, successione incapax est.

2. Non licet per decreta conciliorum & Ecclesiastica eam ducere, quam quis adulterio vivente priori conjuge prius cognoverat. Itaque nec postea potuit matrimonium legitimum fieri. *cap. cum haberet. X. de eo qui duxer. in matrimon.* Objicit huic thesi ex concilio Eliberitano exemplum *Davidis & Batsebae*.

3. Substernenda alia hypothesis intentioni reginæ, videlicet regnum *Portugallia non deferri jure hereditario*, quo respicitur ad ultimum possidentem, sed *jure sanguinis*, quo primus autor successione attenditur. Quam proponit & examinat *Caram. Phil. R. Portug. dem. L. 5. Diss. 4. n. 58. seq.*

Respon-
siones.

Respons. 1. Fallum ullos à *Mathilde* relictos liberos. Unde etiam *Bononiensis* successio aliorum delata. Probat conjugium sterile fuisse *Caramuel. in Phil. L. 1. p. 28.* (1.) Ex testamento *Mathildis*, quo liberorum nullam facit mentionem. (2.) Quia itatus à Pontifice veniam regi rogantes, de liberis tacent. (3.) Quia traditio ferat *Mathildem* ob sterilitatem repudiatam. (4.) Quia *Dionysius* sine contradictione ullius successit; Licet verò *Brandæon* putet incusari posse scriptorum negligentiam, & *Alfonsum* haud usquequaque puritati conscientie studuisse, *Dionysius* tamen *S. Isabellæ* maritus regno alieno non incubuerit. *Thuan.* L. 69. p. 516. *Caramuel. Philipp. Pr. p. 28. & in Johau. R. Lusit. p. 62.*

2. *Clemens IV.* confirmavit post *Mathildis* mortem matrimonium *Beatricis*. Quam tamen confirmationem subrepticam cause hujus patroni criminantur, nec licere Pontifici, legi divinæ præjudicium facere, sed nec extra suas ditiones ad habilitatem temporalis successione legitime, asseverant.

3. Institutio *Alfonfi*, quo *Dionysium* (pro quo etiam urget *Caramuel*, quod natus primus patre rege) *heredem dixit*; quam elidunt, utpote legibus canonicis & civilibus adversam.

4. *Electio Dionysii* & acclamatio populi. Ubi pars adversa desiderat eligentium potestatem, eligendi incapacitatem, & electionis libertatem.

5. *Dionysius* primus patre rege natus. Sed hoc jus non dat præ primogenito.

6. *Præscriptio*. Cui opponitur, præscriptionem injustos possessores non juvare, nec eam adversus reges valere, præsertim legitimo titulo deficiente, & *Bononiensibus* sua debilitate à jure prosequendo prohibitis. Confer *Zyp. biat. Cassan. obstr. L. 3. c. 7. p. 278.*

Eventus.

Eventus. Facile hoc explosum, quin & prudentia reginæ desiderata in legatione propterea decernenda. *Thuan.* L. 69. pag. 514. 516. Vident etiam potuit deserta præ-
tensio,

tensio, ex iis quæ regis nomine ab eodem dein legato proposita. pag. 514. Sed & cum Antonio deinceps auxilia lata, datusque titulus regis electi, videbatur aliis probata causa Antonii, quamvis eadem etiam in gratiam reginæ fieri Rex interpretabatur. Confer *Thuan.* L. 73. pag. 690. 691. L. 75. p. 741. Saltem cum Catharina aut ejus liberis diceret quis extinctum illud jus, aut juxta *Caram.* L. V. Disp. 5. n. 13. ad *Isabellam Belgicam* hujusque testamentum ad R. Hispaniæ devolutum: verum propugnavit, adhuc superesse regi Christianissimo prætensionem *Jacob. Cassan. reb. des dr. du R. de Fr.* L. 1. c. 3.

An ex eo Regi Franciæ jus fuisse perlit,

Fundamenta. 1. A Catharina jus obtrigit, jam verò quicquid regibus successione aut quacunque acquisitione accedit, ex regula regni regno unitum intelligitur. Conf. *Limn. Not. Fr.* 1. 8. p. 173. 216. 221. *Fr. Maced. prop. Luf. Gall.* P. 2. p. 399. 2. Adde testamentum *Margaretæ* ultimæ ex *Valesiis*, quæ heredem regem instituit. 3. Posset addi testamentum *Antonii 1595.* *Thuan.* L. 113. p. 173. Confer in contrarium *Zyp. hist. Cassan. obstr.* L. 1. cap. 4. p. 18. 20. 22. cap. 10. p. 69. L. 3. c. 7. pag. 278. *Caram. Phil. prind. R. Lufit. demonstr.* L. 5. Disp. 5. tot. Conferri debet §. 60. pacis 1659. conclusæ.

II. *Antonius.* Hujus & sequentium prætensionibus illustrandis opus est particula genealogiæ Lusitanicæ.

Antonius Lusitanus,

Emanuel R. Portugall. † 1521.

Joannes III. Rex † 1557.	Isabella. Ux. Carol. V. † 1539.	Beatrix. Ux. Carol. D. Sabaud. † 1537.	Henricus Card. Rex. † 1580.	Ludovicus D. de Beia. † 1555.	Edoardus Dux Guiana- marum. † 1540.
Joannes pr. Por- tugall. † 1554.	Philippus II. R. Hispan.	Emanuel Philibe- tus D. Sabaud.	Antonius Rex Ele- ctus. † 1599.	Maria. Ux. Alex. D. Parmens.	Catharina. Ux. Johan. D. Bragans. † 1577.
Sebastianus Rex. † 1578.					

Pro Antonio præcipue edita, refer. *Caramuele.* 1. *Explanatio veri ac legitimi juris, quo Antonius &c.* 1585. Lugdun. autore anonymo, sed multi ibi errores geneal. 2. *Cypr. de Figredo* dedit *Epistolam* ad Philipp. 2. de causis, cur Antonium non deserat, ut & *Apologiam* contra Johan. de Castro, qui desertor Antonianæ causæ, ad eam dein rediit, ac etiam pro ea scripsit. 3. *Ioseph. Teixeira* ord. prædic. compend. *de Portugall. regni comitiis, gestis.* &c. 1582. 4. *Emanueli Fonseca* oratio in laudem Antonii. Addit alia *Caramuel*, præcipue *MSA*, quæ ipse dono Emanuelis filii Antonii obtinuerat.

Fundamenta. 1. *Masculus & agnatus cognatus & femellas* excludit. 2. Accedit *Electio* & proclamatio populi, ad quam ipse provocat Antonius in *Epist.* ad Pontificem. Confer *Hist. apud Thuan.* L. 70. p. 538. 539. Ad valorem *electionis* ostendendum, populo id jus esse. Scripsit *Fern. de Pinã Marecos* pro populi libertate. Agnitus etiam ab *Academia Comitric.* apud *Thuan.* L. 70. p. 543. Adde apud *Caram. Phil.* L. 1. p. 51. *miraculum*, quo ajunt, infantulum *Santareni* Antonium dixisse regem: quod *Caram.* ridet. 3. Alii (*Scip. de Pleix*) ajunt *legitimatam* à Pontifice, alii à Joanne aut Sebastiano regibus vel Ludovico patre, & ob hoc successione capacem. Sed hoc argumento non usus Antonius, nec ullibi *legitimationis* meminit. 4. Aliqui etiam *illegitimum* successione capacem agnoscere volunt.

Fundamenta.

Respons. 1. Antonius *illegitimus*, & ex contubernio natus. Confer *Thuan.* L. 65. *Respons.* pag. 359. Tales autem jure *Canonico* & constitutione *Innocentii III.* pro regno Lusitano facta, ut & jure Hispaniæ excluduntur. Probata ea macula nativitatis. (vide *Thuan.* L. 69. pag. 517.) 1. Ludovici patris testamento, quo vocatur *naturalis* filius. 2. Testium productorum falsitate comperta. 3. Subsecuta R. Henrici sententia. In contrarium pro ipso allegatur sententia lata à commissario *Gregorii XIII.* Pontificis *Emanuele d' Almeida Episcopo Avgrensi.* Confer *Sanmarthian. hist. or. geneal. Dom. Franc.* L. 43 c. 9. Eum Emanuele dicit *Caramuel* pronunciasse tanquam Judicem Conservatorem privilegiorum ordinis Melitenfis. Qui tamen titulus eum Judicem fecisset in causa ordinem non verò regnum concernente. Post hujus sententiam demum in contrariam partem pronunciasse *Henricus.* Argumenta, quibus coram Emanuele Antonius legitimos natales probare voluit, fuerunt 1. tres testes, qui se oculos

perhibebant; 2. ejusdam *Ruy Selemæ* mortui scriptum, quo testimonium perhibebat; 3. testamentum *Ludovici*, quo eum heredem unicum instituit; 4. *Sebastiani* concessio, cum insignia Lusitanæ sine nota eum gestare voluit. Cæterum *Caram*, vult, in hac controversia nec *Henricum*, nec comitia, nec Pontificem, nec quemvis alium potuisse esse judicem, sed ad arbitros & Doctores Academicos rem remittendam fuisse.

2. Jus populi ad electionem nullum (vid. rationes *Ferr. de Pina Marecos* ad *Caram*. solutas.) Nec ab ordinibus regni universis electus *Antonius*, sed tantum ad *Santarenfisibus*: tum quæ ab electione alias etiam distert, *acclamatio seditiosa*, soli que plebis imperitæ, quæ illi studebat, infaniz & paucorum factiosorum consilio tribuenda. Cum hu quoque initio tantum *defensore regni* dici vellent, & illic etiam dubitaret regis nomen accipere. vide *Thuan.* l. 69. p. 522. 527. l. 70. p. 537. 538. 539. 541. Dein etiam quæ confirmatio videri posset, *acclamatio Vysipionensis* æque turbulenta. Quin & a gubernatore *Antonius* hostis declaratus. *Thuan.* l. 70. p. 543. 547.

3. Nec legitimatum se dixit *Antonius*, nec factum probari potest, nec ad regnum legitimatione habilis factus esset, nec Pontificis illa est potestas ad finem politicum, nec accessisset eorum consensus qui pars fuere.

4. Illegitimi excluduntur legibus hereditatis majorum, feudorum, majoratum, bonorum coronæ, Hispanica de las partidas, testamentis regum, exemplis, *Antonii* confessione, cum ille ad regni successionem filios non vocat, haud dubie quia non legitimi. Unde ipsum testamentum *Antonii* regnum possessori vel propinquis relinquit.

5. *Caram*. l. 5. sub fin. p. 430. eundem etiam excludit ob ætatem, qua minor *Philippo*, si etiam legitimos natales probasset. Sed confer quæ ipse l. 5. *Disp.* 8. q. 3. art. 1. p. 417. hanc exclusionem destruentia asserit.

Eventus.

Eventus. *Antonius* ab Albano fractus, tandem cum diu incerta fuga hinc inde per regnum latuisset, in Galliam se recipit; classis impetrata Azoribus retinendis frustra est, & ipse tandem 1595. moriens heredem regem, cui liberos commendabat, relinquit. *Thuan.* l. 113. p. 173. Confer testamentum apud *Caram. Phil. prud. R. Portug.* l. 5. *Disp.* 3. n. 144. seqq. ubi liberis tantum legat ususfructus, qui pertinent ad Lusitaniam reges & mobilia bona, quæ ipsi possunt legare, &c. Filius *Emanuel*, & ipse extra conjugium genitus, cum Austriaci pacificiter. *Caram. d.l. n. 133.* Si *Antoniani* legitimos natales *Antonii* & hujus filii probarent, ostendit eos petere posse *Ludovici Infantis hereditatem*; sic & *patronatum comitatus Marialva*, bona ex *Cratensi prioratu* acquisita (privilegio *Gregorii 13.*) *Hericeira* vindicat *Emanueli* *Portugallo*.

Philipp. II.

R. Hispan.

III. *Philippus II. R. Hispania*. Jus ejus *Petrus Giro Ossuna Dux* in Lusitania profuit, cum *Prodiola* 1610. *Thuan.* l. 65. p. 360. l. 69. pag. 513. Probarunt *Salmanticensis*, & *Complutensis*. G. de scriptis *Alfonfus Albuquerque*, advocatus *Olyssiponensis*. *Michael d' Aguirre* in *Besold. Consil.* 1. *Joseph. Pellicerius*, *Joh. Caramuel Lobcovitius*, 1639. qui reliquis argumentum fufius & majori studio excoluit. Tituli ab hoc allegati: quorum tamen priores in prælud. ad lect. minoris se facere testatur, & propterea tantum adduxisse, ut consuleret curiositati.

Fundamenta.
I. Portugallia Comitatus regni Legionensis.

1. Portugallia, regni Legionensis comitatus, concessa *Henrico* regis genero, sub fide regni illius *Roderic. Sant. hist. Hisp. P. I. c. 14.* itaque nullo jure *Henrici* filius *Alfonfus* a seditiosis, exercitu & comitiis *Lamegensibus*, Rex proclamatus: nec aliud successorum jus, cum præscriptio in regnis nulla sit, nec per vim acta obligationem pariant.

Resp. 1. Ex *Lucâ Tud. Chr. mund. anno ar. 1195. seq.* ubi *Ferdinandus R.* refertur devicto *Alfonso* *Portugallo* dixisse: *Redde mihi tantummodo mea qua abstulisti, & regnum tuum maneat tibi.* Confer *Fr. Maced. Propugn. Lusitan. Gall. P. I. p. 74.* Exc. Inter ea quæ sua dicere *Ferdinandus* potuit, erat etiam superioritas in Portugalliam, & ut hunc ead comitia evocaret. 2. *Alfonfus* Rex se jure suo abdicavit, teste *Roderic. histor. Hisp. P. 4. c. 3.* 3. A *Papa Innocent. II.* confirmatus & admittus Romæ, licet semper contradicente Legionensi. Exc. *Papa* tantum creavit eum regem Pontificum, qui est, cui conceduntur omnia beneficia sacra, privilegia, indulgentiæ, quæ regibus concedi solent. Qui rex non ob hoc secularis est, sed potest alterius vassallus esse. 4. Accessit autoritas divina, cum apparuit *Alfonso* facta, cujus authenticum instrumentum probat *Caramuel*. Exc. *Revelatio* privata in tribunalibus nusquam est admittenda, sed judicandum juxta acta & probata.

2. Mascu-

2. *Mascula linea Alfonsi I. in Ferdinando extincta, præter jus Joanni notho (exclusa etiam Beatrice Joannis Castellani conjugæ, à comitis agnica regni herede) corona est imposita, cum ea potius deberetur Agnetis de Castro ex Petro rege, quicam avia regina Castellana natam, adeoque non imparem, nuptiis licet patre non conficio, quod non requirunt leges Lusitanæ, legitimis sibi copulavit, & postea tanquam reginæ funus duci fecit, ac imaginem corona imposita ornari, liberis; ab hujus autem filia Beatrice, quæ Beatricis reginæ proxima, per Ferracam Ferdinandi R. Aragoniæ uxorem, Aragonii reges descendunt.*

Successio
Agnetis de
Castro.

Resp. 1. Agnetis de Castro matrimonio à patre contradictum, adeoque liberi habitii illegitimi. Sammarth. general. hist. Dom. Franc. L. 42. c. 2. 2. Superesse dicuntur ab ipso Caramele hodie quoque in Galicia Domini de Eça, qui ex Ferdinando filio Joannis, nepote Agnetis descendunt, qui æque ac Acuguis comites Valentiani ex Maria Ferdinandi sorore procedentes præferendi forent Beatricis Albuquerque posteritati.

3. *Maria Alfonsi II. R. Portugall. filia nupsit Alfonso R. Castiliæ, cujus filius Petrus Rex, generum ex Constantia filia habuit Joannem Ducem Lancastrensem, à quo oritur Catharina Lancastrensis Henrici R. Castiliæ uxor. Extincta ergo legitima posteritate Petri (si Agnetis Castrensis liberi prætereantur) reges Castiliæ supererant, præferendi Joanni notho, ob titulum regni hereditarium.*

Constan-
tia Petri R.
filia.

*Resp. 1. Contra hunc & priores titulos militant, præscriptio, sæpius repetiti cum Lusitanis tractatus, & in primis Joannis R. Portugallie conventio cum Castellanis. Sed illam juris civilis factum in regnis, in primis Portugallia, præterquam quod bona fides desuit, atque post Joannem non amplius sine interruptione centenaria præscriptio lapsa, admittere nolunt; istos studio publicæ quietis, non juris abdicationi attribuunt; huic obvertunt Henricum Castellanicum 1398. adhuc in diplomate profiteri, hosti suo Joanni, cui etiam post mortem Johannis I. R. Castiliæ Castellani nihilominus alium quam *M. Avisti* titulum dare refragari, nullum in Lusitania jus esse. Sed & eundem animum semper servasse successores. Unde Alfonsi VII. justa in Lusitanos arma, & semper integrum jus recuperandi autoritatem. Sic & postea Ferdinandus Cathol. bellum adversus Alfonsum V. R. Portugallie gessit, ac Rex Lusitania dici voluit. Quinimo ex hac ratione obsumtus factus & reditus detentus, jure Indianæ, quæ Portugallie interim accessit, itidem à Castellanis pignori retineri arguunt. 2. Philippa Lancastrensis foror Catharinæ primogenita juxta Gollut. mem. de la Fr. Comt. nupsit Joanni I. R. Portugallie. Ac ita philippa potius Joanni, quam secunda Catharina Henrico marito jus ad terram debuit. conf. auctores de matre Philippæ, cum videam dubitari.*

4. *Philippus omnibus competitoribus, in eadem secum ab Emanuele linea constitutus, si ab Henrico numerus, gradu pat. sexu & ætate potior est, itaque merito præferendus. Quia fœminæ hereditario jure regnum adire aptæ.*

Philippus
competitoribus
potior.

Resp. 1. Non semper succedi proxime defuncto, sed illi à quo est successio, itaque hic non tam Henrico quam Emanuele. Cassan. rech. des dr. L. 1. c. 3. 2. Jus representationis potiorum Bragantinæ causam faciens. De quo in Bragant. 3. Ad fœmellas vel his ortos non prius ipso Hispaniæ more deveniri, quam masculi aut his orti deficiant. Cassan. 4. In Hispania filias capaces haberi successionis tantum in linea directa, non item transversa. Cassan. 5. Castanus videtur seniores Edoardum constituere Isabella. Quod tamen erroneum. 6. Peregrinitas: ex Lege Laneg. comit. 7. cujus illa verba: Si rex Portugallie non habuerit masculum & habuerit filiam, ista erit regina, postquam rex fuerit mortuus de isto modo: non accipiet virum, nisi de Portugallie: nobilis & talis non vocabitur rex, nisi postquam habuerit de regina filium varonem: & quando fuerit in congregatione, maritus regine ibi in manu manca, & maritus non ponet in capite coronam regni. Et p. p. Si ista lex in sempiternum, quod prima filia regis accipiat maritum de Portugallie, ut non veniat regnum ad estraneos, & si casaverit cum principe estraneo non sit regina, quia nunquam volumus regnum nostrum ire for de Portugallie. Ad hæc respondet Caram. (1.) Casum expressè non tangere his verbis Isabellam, quia pater ejus masculum habuit. (2.) Philippi II. ab avia Lusitana fuit, & ita Carolus V. de Austria-Portugal. peregrinus ergo intelligendus, non de loco nativitatis sed origine. (3.) Lex ea ex alia lege Gothica sub Pelagio explicanda, ubi admittuntur, qui è Gothico sanguine. (4.) Comitissa Beatricem Ferdinandi R. filiam heredem regni declarantia aliter legem intellexere. Præterea contra alienigenæ regnum militant: 1. Causa ob quam

reges eliguntur. 2. *Deut.* 17. Dei præceptum. 3. *Lex* tempore *Pelagii* lata, ut infans Gotho nobili nubar. 4. *Rescriptum Innocenti II.* ad Lusitanos, ut quem velint rectorem eligerent, modo sit Lusitanus. 5. *Apparitio Alfonso I. R.* facta, qua ei promissum, coronam in gente *Lusitanica* conservatum iri, quod & revelatum alicui Francicano, & prædictum a *Francisco. in Chron. minor. P. 1. c. 45.* Omnibus his respondet *Caram.* negando Philippum non esse Lusitanum.

Jus agnitum ab Henrico, gubernatoribus, Bragantino, nobilitate populo.

5. Philippi jus agnitum ab *Henrico*, qui ante mortem eum declaraturus, à gubernatoribus, qui cum dixeret succedentem, à *Bragantinis* qui sacramento se obstrinxerunt, à nobilitate & reliquo populo, qui regem demum susceperunt, eique, filio & nepoti diu fuerunt obedientes.

Resp. Henrici: animus artibus expugnatus, cum prius favisset *Bragantinx.* *Thuan. L. 65. p. 361. L. 69. p. 513. 518. 519. 520. 524. 525.* *Gubernatores* nec omnes, nec libere elegerunt Philippum. *Thuan. L. 70. p. 543.* & præterea mandatum regis ejus morte expiraverat. *Thuan. L. 69. p. 512.* Obsequium à populo vi extortum, & bello. *Thuan. L. 70. p. 561.* Quæ conscientia gratia Philippus fecisse vitus sit, vide apud *Thuan. L. 69. t. 529.*

Aquirritur fundamenta: 1. In omni successione succedere, qui defuncto sit proximus. 2. Regnum Lusitaniam aeternam otium, non excludit femine jus. 3. Ipsæ tamen femina tam non capaces regni vel in ipsa Hispania haberi possunt, quam non admittuntur ad feuda. 4. Lex à successione patris excludens filiam non excludit forem. *l. quisit. ff. de acquir. hered.*

Eventus.

Eventus. Per Albanum regnum occupatur, Antonius vincitur, ejicitur; Azores in potestatem rediguntur. *Joh. Anton. Viperanus* descripsit historiam. Addatur *Hieron. Conestaggini de unione regni Portugall.* Philippus, qui moriens 1598. apud *Thuan. L. 120. p. 510.* possessionem ejus regni vix sibi stabilem certo polliceri audebat, successionem Philippo III. filio, hic Philippo IV. relinquit, sub quo alia rerum revolutio.

Dux Sabaudia, Fundamenta.

IV. *Sabaudia Dux.* Pro eo legatus fuit *Car. Roboreus.* *Thuan. L. 69. p. 513.* Eadem hujus fundamenta, quæ *Philippi*, superius num. 4. producta, vide *Thuan. L. 65. p. 359. L. 69. p. 514.* Unde ob ætatem *Beatricis Isabella* minoris, non alia ejus præsentio, quam si contingeret Philippum ante Henricum decedere. Ob quod *Caram. Phil. pr. l. 5. Diss. 7.* dicit eum intermiscere in negotiis istis noluisse. *Cassan. p. 176.* in amicitiam Gallicam refert, quod à juris persecutione desisteret.

Catharina Duc. Bragantina, Fundamenta. Linea masculina.

V. *Catharina Ducissa Bragantina.* Pro hac responderunt 12. Doctores, in quibus *Felix Texeira*, & unus *Licentiatu Conimbricenses.* Editæque eorum lucubrationes 1780. Allegant aliqui etiam *Bononienses* & *Perusinos.* Tituli illius apud *Fr. à S. August. Maced. propugn. Lusit. Gall. c. p. 26.*

1. Linea potior nempe masculina in Edoardo.

Respons. Erroneum est, in filiis *Emanuelis* constituere capita linearum, quod *Emanueli* debetur: Nam à capite lineæ in lineam jus fluere debet. Est ergo omnium competitorum eadem linea. Si verò in filiis *Emanuelis* capita linearum constitui queunt, cur non etiam in nepotibus? quo casu vincetur iterum *Catharina.* Tum quia successionis legibus vocantur tantum ad successionem, qui ex defuncti linea sunt, nisi ergo communis sit linea *Emanuelis*, *Catharina* non est ex *Henrici* linea.

Jus representationis

2. Beneficium representationis, quod & communi Romanorum ac aliarum gentium & proprio *Lusitanico* jure probatur, in successioneibus, qualis hæc est, hereditariis. Jus Romanum Lusitanis receptum, ubi aliud nihil dispositum. Jus commune aliarum gentium probatur, cum ita iudicatum in Francia, Anglia, Ungaria, (allegat *Caram.* pro hoc *Tiraquell. de jure primog. q. 40. n. 11.*) Aragonia, vide *Sarrit. L. Annal. 6. c. 57.* Britannia ducatu. Convenit lex apud Hispanos de *las Partidas.*

Hispanorum responsio.

Respons. Hispan. Alias esse Lusitaniam, etiam reliqua Hispania utatur representatione, proprias leges. Nec valet representatio, nisi ubi in institutione ea admittitur.

Jus Lusitanicum probatur *Iohannis I. testamento*, quo Edoardo filio, si præmoreretur, nepotem non filios sufficiebat, & *Alfonsi V.* dispositione circa liberos. *Caram. Ioannes Rex Lusit. p. 144.*

Resp. Hispan. 1. *Joannis* testamentum (1.) fatente *Anton. Gama* dubium esse, nec fidem habendam adversariis archiva possidentibus, qui alterare potuerunt. (2.) Loqui non de successione regni sed testamentario executeore, quod tamen Lusitani evitant apud

apud *Caram. d. l. n. 33.* alia versione. (3.) Disjunctivè conceptum. 2. Alfonsi non dispositio fuit, sed epistola ad comitia, qua sententiam proponebat; sed nec ea à comitiis probata.

Responsio generalis Hispanorum contra representationem Bragantinorum. (quæ si etiam probabilis tantum essent, *Caram. Phil. prud. R. Lusit. d. m. l. 5. Diss. S. n. 22.* probabilitatem in conscientia sufficere crederet) 1. Admissa representatione potiorum fore causam *Parmensis.* 2. *Lex quarta Lamgenensis* excludit eam: *Si fuerit mortuus primus filius vivente rege patre, secundus erit Rex, si secundus tertius, si tertius quartus, & deinde omnes per istum modum, & tertialex requirit, ut succedens sit filius regis.* 3. Braganti. (1.) Intelligi eo casu, quo sine liberis primus decedat. (2.) Exemplo Sebastiani representationem probari. (3.) In lingua Lusitan. ad verbum sonat: *ob mortem patris hereditario succedet filius* (quam translationem *Caram.* rejicit, & Latino textui, *Pater si habuerit regnum, cum fuerit mortuus, filius habebit, &c.* 3. In bona coronæ succedi sine representatione. E. etiam in ipsam coronam. 3. Braganti. negando, quia ibi concessione Dominica, hic jure hereditario succedatur. 4. Representationem aliquando non admitti in regnis, docet exemplum Alfonsi Sapientis præferentis filium nepoti, & Papæ Robertum in regno Neapolitano itidem antehabentis filio fratris. Conf. *Clem. Pastoralis. de re judic.* Addi potest exemplum in familia *Arcesii:* ut & in *Sabaudica.* Nec minus in *Aragonia,* ubi iudex Dionysius R. Portugallia pro filio contra nepotem statuit. 5. Representatio tantum valet in divisibilibus, quia æquitate tali nititur, quæ extra divisionem nulla est. *Majoratus* autem eam non admittunt, nisi in erectione instituta sit. Cui tamen thesi concedit *Caram. Phil. R. Lusit. l. 5. Diss. 8. art. 2. num. 5.* 6. multos autores illustres. 6. Confer. *Alex. Rauden. apud Spreng. Ill. pratenf. pag. 194.* Allegatum exemplum non sine cautione accipiendum.

3. *Ius agnationis* cognationi semper præferendum.

Respons. Licet cognato agnatus, cognata agnata præferendi, non tamen agnata cognato. ex c. 1. *De coqui sibi & hered. De usibus.* atque consensu multorum Doctorum apud *Caram. d. l. n. 44.*

4. *Sanguinis prærogativa,* qua Catharina stirpe, domo, patria, thoro civis Lusitana potior Philippo peregrino.

Eventus. Bragantini, quibus præter *Henricum* etiam *nobilitas* favebat, *Thuan.* l. 63. p. 359. 361. c. 69. pag. 514. ob potentiam Philippi tepidius in negotio versantur. Tandem serius quam par fuerat, cum Philippo transigere volunt. l. 70. p. 544. Sed parum impetratum, nisi quod *Conestabilis hereditariu* in Lusitania munus confirmatum. p. 505. In hac conditione *Ioannes* Catharinæ maritus, & *Theodosius* filius vitam duxere. Tandem 1640. Lusitani Hispanis obsequium *Mich. Vasconcello* trucidato negant, & *Ioannem* Theodosii filium *Ducem Bragantinum* regem proclamant. Confer de hac historia *Ioh. Baptistæ Biragus.* Ita renovata causa, pro qua præter alia scripta anonyma edita *Manifestatio regni Portugallia.* edit. 1641. quam *Caramuel* tentavit refutare, subtit. *Ioannes Bragantinus Lusitania illegitimus Rex demonstratus, &c. Emanuel.* à *Cugna Archiep. Olyssip.* antea ep. Elvæ edidit *Lusitaniam vindicatam. Fr. à S. August. Macedus* edidit libellum anonymi pro *Catharina Bragantina,* adjecta appendice de actu possidendi & jure postliminii. 1641. Et postea propugnaculum Lusitano-Gallicum. *Anton. de Sousa de Macedo.* edidit *Ivan Caramuel Convencido.* Idem censura notavit manifestationem *Ios. Pellicerii.* Adde *Lusitaniam Vindicatam,* quæ alloquitur orbem terrarum. Alia vide apud *Caramuel.*

Fundamenta. 1. *Ius Bragantinum vetus,* à Catharina per vim exclusa ad nepotem transmissum. 2. Jure regno exclusus *Philippus.* Sub Castellanis neglecta & vexata *Lusitania,* unde hæc ex florenti regno in summam incidit miseria. Vicissim Hispania jam diu infelix haud dubie DEI ob injustitiam ejus vindicis iram sensit. 3. *Populi,* cui, ubi de successione est dubium, judicium debetur, *acclamatio.* Allegatur etiam *miraculum,* quod in supplicatione aliqua solenni manus crucifixi cum clavo à cruce dilapsa. Hoc elevant & eludunt Hispani.

Respons. generales Hispanorum. 1. *Præscriptio.* Quam Lusitani non admittunt. 2. *Juramentum Bragantinorum & populi.* Hoc violentia extortum, illud protestatione clandestina prius facta, ac ita lingua non mente præstitum, exculant.

Eventus. Joannes à pluribus regibus Rex agnitus, cumque eo fœdera contra-

Jus agnationis,

Sanguinis prærogativa.

Eventus,

Electio Joannis R. ex Bragantia.

Scriptores.

Fundamenta,

Responsio Hispan.

Eventus. Acta ad-

cta, atq; adversus Philippum suam causam tutatus est. Non minus filius Alfonso, licet in pace cum Hispanis 1659. factâ Gallia ab ipsius parte recederet. Hoc 1668. ob impotentiam, & incapacitatem à regimine remoto, regens declaratus est *Petrus* frater germanus, qui ejusdem uxorem *Luisim Mariam Franciscam Elisabetham* Sabaudam in thorum alciuit, probante *Clemente IX.* Pontifice. Belli demum ille fuit exitus, ut pace facta Lusitania suo juri & libertati relinqueretur.

Raynuius
Farnes. D.
Parmæ.
Funda-
menta.

VI. Dux *Parmensis Raynuius* Alexandri filius. Pro hoc responderunt *J. Cti Parmenses*, & *Patavini* apud *Thuan. L. 60. p. 513. 514.*

Fundamenta eadem fere quæ *Bragantina*, nisi quod contra ipsammet reflectebat *jus representationis* Parmensis, & contra eandem sexus nitebatur prærogativa. Cum verò representatione entium admissa, ille matrem, & reliqui competitors similiter matres representassent, adeoque ipse futurus fuisset remotior cæteris; patroni causa jus transmissionis in subsidium vocarunt, quo *Eduardus*, si supervivisset, præterentibus omnibus potior, jus transmitterit ad filiam titulo fuitatis: cum alias quoque primogenitus regis patre superstiti habeat in habitu jus ad regnum.

Resp. Conf. apud Caram. L. 5. Disp. 6. 1. Representationis beneficium remotiorem facit Parmensem, & ob hoc reliquis tamen postponit. 2. Representatio ut plurimum filius fratrum ultimi possessoris conceditur, non nepotibus. 3. Transmitti nequit hominis viventis hereditas. (Confer de transmiss. *Caram. d. l. n. 15. seq.* ubi ex *J. Cti* jus hoc deducit.) Sed & *Edoardo* moriente *Henricus Rex* nondum fuit. 4. Non eadem ratio successione est, qua tratri aut patruo, vel qua parentibus succeditur.

Eventus.

Eventus. Servat memoriam tantum prætensionis familia, scuto gentilitio parmulam Lusitanicam addens.

Pontifex.

VII. *Pontifex.* Hic regnum sedi Pontificiæ obnoxium beneficiarium dicitabat, ac adeo jus regis constituendi vindicabat sibi.

Funda-
menta.

Fundamentum. *Alfonso I. tributarius* Pontifici Lusitaniam 1142. reddidisse dicitur, & quotannis Rex quasdam uncias puri in recognitionem sedi Romanæ mittere. Confer *Thuan. L. 46. p. 781. b.* *Caram. Phil. prud. L. 5. Disp. 1. p. 184.* ubi diploma *Alfonso*, & *Innocentii* Pontificis bullam responsoriam ex archivo Toletano producit, & authentica propugnat. Addit alia quoque diplomata. Et refert *Marians de R. Hispan. L. 10. cap. 20.* circa 1150. confirmasse *Eugenium* Pontificem *Alfonso* regium nomen, & ejus exemplo post aliquot annos *Alexandrum III.* Obrivisse *Eugenium* vectigal annum quatuor auri pondo, *Alexandrum* Libram cum triente. Quod an solverint Lusitani primis temporibus, aut se nescire, sua autem & majorum ætate fuisse immunes. *Caram.* ostendit durasse ad *Alfonsum III.* qui ob differentias cum Ecclesiasticis omisit. Adducit alias rationes *Caram. 1. Alfonso II.* testamentum, quo confirmatio & cura executionis Papæ defertur. 2. Donatio *Sancii II. R.* in favorem *Ord. S. Jacobi*, cum ei donaret *Tavilam Algarbix*, confirmata ab *Innocentio* Papa: quod arguit ejus supremam auctoritatem in regno. 3. Deposito *Sancii II.* facta ab *Innocentio* Papa, in bulla censuale qualitate regni allegante. 4. Testamentum primum *Sancii II.* quo in casum mortis regnum & liberis commendat Pontifici. 5. Breve *Innocentii III.* conciliaturi animos *Alfonso* regis & sororum, i quo cavetur, ne reges Portugalliæ in successorum præjudicium regnum audeant imminuere. 6. Testamentum *Alfonso III.* quo Papam vocat Dominum corporis & animi sui, testamenti petit ab eo confirmationem, & ut ejus capita sua auctoritate faciat adimpleri.

Respon-
siones.

Responsores. 1. Religionis aut pietatis liberum documentum jus regni non imminuit. vide *Fr. à S. Aug. Maced. propugn. Lusit. Gall. P. 1. pag. 89.* qui hoc aliis etiam exemplis fieri potuisse ostendit. 2. Addit *Caram.* non promissum censum, inductione obligationis, sed oblatum testimonio devotionis. Quamvis aliqua Pontificiorum verba loquantur de obligatione: sed si Pontifex in bullis suis plus acceptet, cum ei nihil promissum, non ob hoc contractus validus est, aut tenentur posteri. Nec oblationes Ecclesiasticæ devotionis monumenta, nisi accedat promissio, votum aut æquivalens circumstantia, obligant. Unde ad censum duarum marcarum non obligatur Rex hodie. Et alias quoque quæ feudi spiritualis natura est, eadem est obsequi ob illud debiti. 3. *Caramel* hoc solum probari putat, à Pontifice spirituales reges creatos esse, hoc est, illis concessas gratias & beneficia Ecclesiastica, quæ regum esse solent. Unde regnum putat esse feudum spirituale, & teneri vasallos ad præstanda obsequia spiritualia,

Pontificem

Pontificem ad spiritualem protectionem. Hocque sonare ipsa verba bullarum. Et ob hoc apud *Thuan.* L. 70. Lusitanos 1580. legato misso à Pontifice implorasse arma spiritualia. Idem addit, aperiri quidem talia feuda etiam spirituali Domino. Hic verò in Henrico id non factum, quia in bulla Innocentii etiam hæredibus conceditur gratia, est ergo feudum hereditarium. Quamvis ergo cum Joannes I. eligeretur, apertum fuisset Papæ, quia tamen hic non revocavit, est ea moralis confirmatio, unde quoad hæredes superfluit, superflue autem Henrico, non aperiri potuit Pontifici, regis Henrici morte. *Resp. ad arg. Caram.* 1. 4. 6. Potuit Papa in testamento ea confirmare, quæ spiritualia concernunt non pauca. 2. Non donationem confirmare debuit Pontifex, quæ actus politicus est, sed satisfactionem pro peccato, quia pro remedio animæ suæ donare dicit. Sed & confirmare in foro Lusitanico dicitur & testificari. 3. Pontifex non deposuit Sancium II. & discrete dicit, quod non intendat ei, aut si liberis habeat legitimos, illis regnum adimere, sed ob turbatum regni statum à comitiis gubernatorem idoneum eligi consulit, ac proponit regis fratrem. Quæ hortatio etiam spiritualis feudi Domino, imo cuius Christiano competit. 5. Conceditur regnum esse feudum, sed spirituale.

Eventus. *Thuan.* L. 65. p. 360. Ridiculum hoc jus omnibus esse visum ait. Nihilominus Pontifici saltem indirectè irrepere moliti, Henrico facilius (*Thuan.* L. 69. p. 517.) non verò æquè Philippo (*Thuan.* L. 69. p. 521. L. 70. p. 549. L. 73. p. 684.) imponere potuere. Cum verò postea congratulatus Philippo Papa priora excusaverit, ipse jus suum præteritum abnuisse videri potest.

Appendix. Subjicit *Caram.* ultimo, annon *Abbas Claravallis Lupinus le Mire* potuerit 1580. feudum Portugallie sibi vindicare. 1. Concedit ab Alfonso 142. constitutum regnum feudum Abbatie *Maria de Claravalle* in Gallia. 2. Feudum vult esse spirituale, & monasticum, qualia etiam alibi, unde debita utrinque spiritualia, in primis susfragia pro regibus à monachis facienda; quamvis etiam Claravallis alia sunt merita in Lusitanis, cum milite misso hos adjuverit, & Bernardus apud Pontificem contra regem Castiliæ causam Alfonso promoverit. 3. Feudum negat apertum, cum superfluerint Henrico hæredes. 4. Nec tamen concedit, reges teneri ad solvendo quotannis monasterio 50. morabitanos auri; Solvit quidem Alfonso devotionis incitamento, & successoribus idem injungit, non tamen promittit aut vovet. Sed & ordinare, mandare & commendare Hispanis verba consulenti esse solent.

Sub finem compendio audiamus præteritionum fundamenta è calamo *Hier. Compea.* *nestagg. de Portvg. & Castell. conjunct.* in T. II. Hisp. illustr. p. 1102. 1103. *Dum hæc in Hispania* gerantur, in Lusitaniam competitorum tam indigena, quam externi citati, actionibus suis propositis, regem de suo quisq. jure edocere studebant. Agebat Philippi causam Dux *Osunnensis Ducis Sabaudia Carolus Roverius Reinutii Farnesii, Ferdinandus Farnesius, Episcopus Parmensis;* Regina *Gallia citata* quidem non fuerat, sed tamen & ipsa actionem instituit per *Verbanum de S. Gelasio, Episcop. Comingensem,* qui non sine labore obtinuit, ut ad agendum admitteretur. Videbatur enim Rex magnis dubitationum fluctibus agitari, dum ab una parte propter benevolentiam, qua Ducissam prosequabatur, omnes excludere, & ab altera, præ nimio regem Philippum excludendi desiderio, omnes promiscue admittere conatur. Caterum vicè adum benevolentiam, & effecit, ut cum summa sua ipsius ignominia, pateretur ad Regina alligari, ipsum regè Henricum, à quo sibi justitiam administrari petebat, & undecim reges, quos ipsum antecefferat, fuisse nothos, & illegitimos. Huc enim regine rationes tendebant. Et licet non nihil dubitaret circa mandatum Episcopi: tandem tamè, cum de alio mandato, intra certum tempus proferendo, cautione præstitisset, ipsi ad agendum admissio advocatum adjunxit. Præcipua competitorum argumenta talia erant. Antonius post 50. ann. decursum (toto enim hoc tempore nihil tale asseruerat) omni no pro legitimo se venditans, sine controversia successione regni ad spectare dicebat, se q. tanquam masculum à masculino descendente, ratione patris superare atatis, qua Philippus eum anteibat: ratione sexus se ducissa Bragantia, ratione atatis & propinquitas in Rainutio Farnesio esse potior. Philibertus Dux Sabaudia & ipse nondum spem omnem obtinende successione deponerat. Sed tamen quia in illum tantum casum, si Philippus ante Henricum moreretur, se principe Castelle propinquorem esse probare conabatur, minus, quam ceteri laborabat. Pro Rainutio Farnesio valide rationes adducebantur, & pro ipso I. C. Patavini consilium conscripserant. Ut autem eum contra proximitatem, qua à reliquis competitoribus vincebatur, fuerent, dicebant, secundum jus purum & simplex, quot filios rex aliquis relinquit, tot inde promanare primogenitus as: harum primam lineam succedere, donec

doucedurat: infinita, succedere secundum, & ita deinceps. Iam autem Eduardum, avum Reinuti maternum, esse caput secundæ primogenituræ filiorum regis Emanuelis: & ideo, prima per mortem Sebastiani plane extincta, merito succedere debere lineam secundæ primogenituræ, donec duraverit: per quam de gradu in gradum descendendo inveniatur Reinutium: Philippum verò, & Philibertum, quamvis essent competitoris masculi, & legitimi: tamen tanquam ex linea feminina descendentes, non posse admitti ad hæreditatem, donec hæredes ex primogenituræ masculina descendentes supervverent: ex quorum numero ipse esset: cumque neque ducissa, quippe femina, neque Antonius, utpote illegitimus, et obstarent, ipsum necessario omnibus esse potiorcm. Ducissa Bragancia bene sperans, & partim iuri suo, partim Henrici benevolentia confissa, prolixum & elaboratum consilium conscribi curaverat ab I. Ctiis univcrsitatis Combricensis, qui, præterquam quod totius regni doctissimi essent, etiam ideo, quod regi se rem gratam facturos sperarent, hanc questionem, quam maxima fieri potuerat diligentia, excussirant. Dicebantur hoc fundamento, quod in regnum succedant heredes ultimi possessoris: & quod in hoc successione genere leges beneficium representationis concedunt: & (quia Doctores disputant, utrum nepotes hoc beneficium gaudeant, cum in hæreditate aduanda cum patruo non concurrunt) dicebant sine dubio sequendam esse partem adfirmativam, & feminas non tantum representare gradum parcutis, sed etiam sexum, & jus masculinum. Cum itaque Ducissa representaret patrem suum Eduardum filium regis Emanuelis, & fratrem Henrici, volebat omnes superare: regem Philippum, utpote descendentem ex femina, Antonium ut illegitimum, Reinutium, tanquam ab Henrico remotiorem: neque admittebat ulla lineas, ad primogenituram, aut representationem, eamque ad rem multa Doctorem auctoritates allegabantur. Hoc consilium impresum fuit, & missum ad Papam, & reliquos principes Christianos, apud quos magnum pondus habiturum esse credebat. Rex Philippus allegabat, ex nepotibus regis Emanuelis, qui supererant, se natum maximum esse, & legitimum: Ac reliquos competitors, qui manifeste illum priorem esse animadverterent, confugere ad fictiones & representationes, quas in hoc casu, & inter huiusmodi personas à nullo jure concedi probabat, dicebatque se præterquam quod omnes in genere atate superaret, etiam singulos peculiari ratione vincere. Antonium quidem naturate legitima: Ducissam sexu, Reinutium proximitate, Ducem Sabaudia atate Isabellæ Imperatricis, matris suæ, natu majoris Beatrice, Sabaudæ matre. Regnicola dicebant, extinctam esse lineam regum masculinam, & hoc casu jus electionis ad ipsos pertinere. Fulciebant hanc rationem exemplo Ioannis primi, ab ipsis electi: sed hac actio, tanquam nimis generalis, non magni estimabatur. Regina Gallia rationibus miris & cum tot regum ignominia conjunctis nitens, contendebat se per directam lineam ad regni successionem venire: æquebatur ex monumentis veterum scriptorum Francia, & ex antiqua Comitatus Bononiensis possessione satis probari, se directo à Ruperto, filio Alfonso III. & Matildæ Comitissæ primæ, & legitime ejus conjuge descendere, & ex illo tempore injuste regnum possidisse posteros Beatricis secundæ uxoris Alfonso, ex qua quia descenderent omnes reliqui competitors, ipsos non plus juris, quam majores suos habere posse. Juvat addere alium eadem paulo aliter enarrantem Ioh. Anton. Viperanum hist. de ostentia Portugall. in eod. T. II. Hisp. illustr. p. 1037. 1036. 1037. 1038. Henricus igitur de regni successione iudicium constituit, & eos, qui actionem aliquam petendi regnum habere putabantur, citavit, ut ad statum diem adessent, ac pro se quisque experiretur. Nominatimque citavit regem Catholicum Philippum, Emanuelcm Philibertum Ducem Allobrogum, Catharinam Ioannis Ducis Bragantini uxorem, Rainutium Farnesium filium Mariæ sororis Catharina, & Antonium Ludovici fratris sui filium. Sed istorum inter se, & cum rege Henrico affinitatum vincula explicanda sunt, quo cuncta melius cognoscantur. Portugalsensium rex Emanuel, cuius egregia virtus fuit, & nomen toto orbe terrarum illustre, ex Maria Ferdinandi Aragonensium regis & Isabellæ Castellanorum regina conjugum filia IX. liberis suscepit, Ioannem, Isabellam, Beatricem, Ludovicum, Ferdinandum, Alfonso, Henricum, Odoardum, Antonium. Ioannes omnium primus post patrem regnavit huius nominis tertius: atque ex Catharina Caroli V. Imp. sorore filium habuit nomine Ioannem. Is vivo patre obit, atque unicum filium Sebastianum ex Ioanna Caroli V. Imp. filia reliquit. Quem juvenem à Mauris interfectum in pralio supra demonstravimus. Isabella Carolo V. Imp. nupsit: cuius sator editus est rex Philippus. Beatrix conjuncta in matrimonio Carolo Nihilberto Duci Allobrogum Emanuelcm genuit. Ludovicus ex concubina Antonium procreavit. Ex Odoardo Maria, qua Alexandro Farnesio Octavi Ducis Parmensis F. nupta Rainutium peperit, & Catharina Ducis Bragantini uxor nata est. Ferdinandus sine liberis

obit: Antonius migravit infans è vita: Alfonso & Henricus in S. R. E. Cardinalium collegium cooperati sacris initiati sunt: sed alter è vita excesserat, alter solus è filii regis Emanuelis superstes in regis Sebastiani demortui locum successit. Quapropter cum Henrico devincti cognationibus & affinitatibus erant rex Catholicus Philippus ex Isabella, Emanuel Philibertus ex Beatrice, Antonius ex Ludovico, Rainutius ex Maria Odoardi filia, Catharina ex eodem Odoardo prognata: quorum parentes jam hanc vitam ad deseruerant, ipsi in petitione regni concurrerunt. Dux Brigantinus & Antonius ante regem Henricum Olyssipone omnium Portugallensium urbium principe in iudicio adfuerunt, alter Catharina uxoris sue jus defendens, alter suam per se ipse causam agens. At Rainutius Farnesius Ferdinandum Farnesium Episcopum Parmensem pro se cognitorem allegavit. Emanuel Philibertus licet regis Philippi jus suo melius esse sciret, tamen quia jus suum caterorum juris potius esse intelligebat, ut de successione questio omni ex parte ageretur, atque omnis dubitandi ratio tolleretur, Carolum à Ruvere jus sui vicarium misit. Rex Philippus Petrum Cyronium Ducem Osunæ potentem & honoratum principem legavit cum Christophoro Mora (quem etiam ante solum post regis Sebastiani mortem legaverat) duobusque delectis juris peritis Roderico Vaschio ab Arce & Ludovico à Tolina. Interim quoque rex Henricus totius regni concilium convocavit: in quo ordinibus edixit, quoniam de successione in regnum controversia longiorem disceptationem postularet, ipse vero grandis natu, & agra valetudine esset, ut IX. ex omnibus nobiles viros legereat in Lusitanis prudentia & dignitate praestantes: è quibus ipse V. seligeret, qui, si diem obire sibi contigisset ante litem regni dijudicatam, ipsi regnum communi consilio & auctoritate gubernarent, donec iudicatum de successione esset. Insuper XXII. juris peritorum delectum haberent doctrina & probitate excellentium, è quorum numero ipse XI. exciperet, qui de regni successione cognoscerent, ac iudicarent: eorumque sententia, cui regnum adjudicatum foret, tradereur. Gubernatorum vero & iudicum nomina secreta dum viveret apud se habiturus, ne cui fas sit corruptelam aliquam iudicii moliri. Præterea voluit omnes ordines, & Ducem Brigantinum pro Catharina uxore, & Antonium jurare gubernatorum ac iudicum sententiis & decretis se plane semper obtemperaturos. Quæ Portugallensibus non ingrata fuere, quod sperarent, hac via regnum non nisi alicui Portugallensi principi adjudicatum iri: quamvis aliqui nullam omnino rationem externorum haberi maluissent. Igitur causa agitur: & quisque jus defendit, cuius est cognitor. At vero Catharina Henrici III. Gallorum regis mater, etsi ad idem iudicium vocata non fuerat, tamen Urbanum à Sancto Gelasio Episcopum Comingensem misit, qui Portugallensium regi jus exponeret, quod ipsa in Portugallia regnum haberet. Referebat Alfonso huius nominis tertium Portugallensium regem fratrem Sancii, cui Carpele cognomen fuit, antequam regnum obtinuisset, habuisse in Gallia uxorem Mathildam, ex eaque filium suscepisse Rodulfum dominum Bononia in Gallia oppidi: deinde post obtentum regnum uxorem duxisse Beatricem filiam Alfonsi XI. regis Castellæ, atque ex ea Dionysium genuisse. Quare Portugalliam ad Rodulfum ex priorè conjugio natum obvenire debuisse, non ad Dionysium ex uxore secunda procreatum: eademque ratione ad Rodulfi potius, quam ad Dionysii nepotes pertinere. Reginam Catharinam à Rodulfi nepotibus matrem suum genus ducere. Quoratio non modo regnum posebat, verum etiam ipsum regem Henricum, & quotquot ab Alfonso reges fuere, male captæ Portugallie hereditatis accusabat. Unde quoniam par non erat stultam legationem censere, à quibusdam existimatum est, Episcopum Comingensem specie quidem petendæ Portugallie hereditatis, sed revera misum, ut cum Portugallensibus secreto aliquo contra regem Philippum ageret. Quem Galli, qui cum Hispanis continuas similitates exercent, videbant omnium Christianorum regum, quotquot unquam fuere, ex Portugallie possessione potentissimum fore. Quod Catharina jus, quia nullum omnino erat, quoniam ex rerum Portugallensium, Gallicarum, & Belgicarum monumentis constaret, Alfonso nullos ex Mathildæ liberos suscepisse, & Robertum, qui post obitum Mathildæ comitatum Bononia obtinuit, non ex Mathildæ sed ex Mathildæ sorore Alida Clavamentis & Arvernie Comitissæ uxore natum fuisse, ab omnibus neglectum est: mens tamen, & voluntas à quibusdam probata. Et Antonius iussus matris sue nuptias legitimas ostendere, quatuor istis dedit, duos è novis, matrem inquam suam, & matrem eam matris, duos è veteribus Christianis ortos, quos subornaverat, ut rogati de matris sue nuptiis dicerent legitimas fuisse, seque ipsi interfuisse. Quorum et veteribus Christianis ducunt, conscientia legitime fuisse, se autem ab Antonio instructos fuisse, ut affirmarent ejus matrem Ludovico patri legitime nupsisse, revera tamè nonhil de hoc matrimonio scire. At mater eam

Osunæ
nonnullis
Aulicis.

Bononia
olim Gell
toriacum.

maritus & materera testificati sunt, verum & legitimum connubium fuisse, seque ipsi nuptiis interfuisse. Verum minutatim de loco, tempore, & his, quae factum circumstant, interrogati cum inter se dissentirent, neque eorum constaret oratio, Rex Henricus ipsos tanquam aperte fictos falsosque testes in carcerem conjici, & debitis suppliciis affici iussit: ipsumque Antonium sedens iudex cum II. Episcopis, eisdemque juris peritis, quos ad cogno- scendam secum causam adjunxerat, pronuntiavit spurium esse, non modo omnium opinio- ne semper ita habitum, sed etiam a Ludovico patre voce, ac scripto saepe, ac demum te- stamento renunciatum: sua quoque confessione convictum, quod olim à Julio III. Pontif. Max. quibusdam legibus, quae contra spurios sunt, absolvi postulaverit; absolutusque sit. Nec multi à lata sententia dies intercessere, cum à prioribus altera Gregorii XIII. Pontificis Maximi litterae vel Antonii rogatu, quod alios quam Portugalenses iudices appellasset, vel Alexandri Frumentini in Portugallia Nuncii Apostolici opera, qui cum Antonio magis face- re, quam cum Rege Philippo existimabatur, Regi Henrico reddite sunt: quibus Pontifex maximus priores suas litteras interpretatus, quod in illis Antonii causam agi tantum in Portugallia, non etiam iudicariisesset, aperte jubebat, ne in Portugallia iudicaretur, sed iudicanda Romam ad se transmitteretur. Quod Rex Henricus satis acerbe accepit: que- stusque his literis non modo auctoritatem suam immerito contempsit, & integritatem in- tam aperta causa violari, sed etiam dissensiones civiles ali, & Reipubl. Portugallesi ex va- riis motibus occasum afferri, asperius, quam ejus mores ferebant, Pontifici rescripsit. Atque illum hoc etiam male habuit, quod sensit Roma per novos Christianos, quorum ortus à Lu- dais est, agi, ut de Antonii causa iudicium, cujus mater numgenus ex Iudeorum stirpe pu- sectum esse sciunt, prolatur: quoniam in magna spe habent ipsam aliquando ab omnibus Regem creandum, si nullus denunciatus Rex sit. Cum verò intelligeret, Antonium contra iurjurandum, quo juraverat, se re iudicat a statutum, ac nihil contra moliturum, multa movere, ac modo plebem, modo civitatum & Dynastiarum procuratores ambire, hortari, ro- gare, multaque illis polliceri, ut se Regem creent, quod Regis creatio ad ipsos pertineat, iussit illum ex urbe Olyssipone, totoque urbis agro intra certum diem excedere: edixitque, ne post hoc Olyssiponem revertetur, comminatus illi, ni parverit, penam, quae contra non obediens Regis imperio, & contra perturbantes regni pacem & tranquillitatem constituta est. Parvi edito Regis Antonius: sed mox acris stimulantis apinimum regnandi cupiditate Olyssiponem rediit, eademque movere cepit. Quod sentiens Rex Henricus illum ut reum citat; atque ad se negligentem bonis omnibus spoliat; & ni è finibus regni excedat, penam constituit, quae de laedentibus regiam majestatem sumitur. Graves quoque penas contra eos sancit, qui Antonium tecto exceperint, aut re aliqua juverint, vel ejus rebus ullo modo favorint. Post quae Antonius procul à conspectu Regis Henrici latuit. At vero Regis Philippi procuratores, quibus Rex praeceperat, suo nomine Regem Henricum orare, ut jus suum bene perspiceret, atque ubi perspexisset optimum esse, non dubitaret se regni successorem Portugalensibus denunciare, sic de Regis sui jure apud Regem Henricum disceptant. In regnum non morientis testamento, sed propinquitatis jure succedi. Regnum enim ei, quem unum ex omnibus delectum civitatis principem, Reipubl. moderatorem constituerunt ad tollenda civium dissidia, quae in nova regis creatione ex dominandi libidine semper enascerentur, hac conditione delatum à populo, ut in demortui Regis locum, qui propinquitatis vinculis conjunctissimus illi esset, ex legitimis natus nuptiis, succederet. Quod si plures eundem propinquitatis gradum tenerent, mas famine, & major natu minori praeponderetur. Proinde regnum esse non demortui, sed generis hereditatem, eandemque individuum, ac jure sanguinis adendum: quae non ad eum, quem Rex moriens voluerit, sed quem illi sanguinis cognatione proximum natura fecerit, venit. Ipsi Regi Henrico re- gem Philippum omnium, qui Portugalliam successionis nomine petunt, necessitudine pro- ximum esse: interiore quidem Philiberto, non modo quia mater ejus Isabella semper augu- sta Beatricem Philiberti matrem atate anteciverit, sed quia ipse Rex Philippus Philiberto grandior natu sit; Catharina verò, quod eam sexus nobilitate, & aetatis auctoritate ante- cedat; at Raynuto, & quia major aetate, & quia uno propinquitatis gradu propior. Nec magni momenti esse, quod à Catharina assertur, à se patrem suum Odoardum representari: qui si viveret, ipsi Henrico succederet. Nam in hujus regni successione nullus nunc est fra- trum filius cum patris concursus, inter quos representationis ratio haberi solet. Quoniam hi, qui regnum petunt, omnes consobrini sunt, regis Henrici fratrum ac sororum filii: quo- rum personas spectare oportet, non parentum, quas hic referre non possunt. Id quod etiam

antiquissimis legibus à Gothorum temporibus semper in Hispania servatum est. Quin etiam si daretur, posse parentes referri, certe Maria, si in viris esse, & Catharina Odoardi filia sexum virilem patri nullo modo possent representare. Non enim jus natura patitur, nec juris rationes, quæ naturæ vim imitantur, volunt, ut quæ revera est femina, representationis jure pro matre habeatur. Quare patrem filia non in sexu, sed in gradu representabit. Proinde licet ipsarum mater Odoardi regis Philippi matri honore sexus anteponeatur, non tamen ipsius Odoardi filia regi Philippo itidem anteponeatur, quæ ex feminis mares fieri nequeunt. Quod si nullum jus representationis est Maria, nec à Mariâ quidem in Rainutum filium transfundi ullum poterit. Quamobrem Portugallie successio regi Philippo jure optimo dari, quod competitores omnes à se, in super alium sexum, alium vincat propinquitate. Quinimo leges ipse Portugallienfes hoc ipsum statuunt, ut in istis successionebus mas femina, & mas natu major ceteris omnibus præferatur. De Antonio se nihil velle dicere, quando leges omnes & instituta prohibent spurios non modo regnorum possessionem, sed ne aliorum quidem honorum hereditatem ullam ab intestato adire. Illum verò esse spurium ipsi Henrico magis notum atque testatum esse, quam alii. Qui hoc ipsum à fratre suo Ludovico sepe audivit: à quo rogatum Pontificem maximum etiam sciat, ut iis legibus filium suum Antonium solveret, quæ prohibent spurium sacris initiari, dignitates Ecclesiasticas obtinere, in testamentis heredem nominari. Nec valere Joannis hujus nominis primi Portugallie regis exemplum, quod spurius fuerit. Non enim jure sanguinis regnum obtinuit, sed à populo Rex creatus est, cum à regia stirpe nemo superstes esset non spurius, qui Ferdinando mortuo jure possit succedere. Siquidem jus filia Beatrix spuria esse credebatur. At nunc regis Henrici cognatos extare, ad quos Regni hereditas jure pertinet. Hac, atque hujusmodi alia regis Philippi ministri de regis sui jure dicunt: eaque tum argumentis ductis ex naturæ initiis, & ex legum auctoritatibus, tum præstantissimorum jurisperitorum sententiis confirmant. Quamobrem Henricum orant, ut quando regis Philippi causam omnium excellentissimorum jurisperitorum non solum Castellanos, sed etiam Portugallensium, & Italicorum, atque aliarum nationum judicio sine ulla dubitatione optimam & æquissimam esse videt, atque ad cæterorum regnorum suorum incoluntiam, & totius Reipubl. Christianæ tranquillitatem maxime referret, ipsius regis Catholici jus recte, atque extra judicium perspiciat: & quod certum est in controversiam subiciat, & eorum, quorum animi facillime possunt odio & amore perverti. His ipsis argumentis, quæ à regis Catholici ministris afferbantur, utens Carolus à Ruvere faceret Emanuelem Philibertum in hac regni petitione à rege Philippo vincit, quod eo sit minor atate, sed Catharina & Raynutio præferendum, quod illam sexum, hunc antecedit propinquitate. At Dux Briganinus contra regem Philippum & Emanuelem Philibertum pro Catharina representationem, contra Rainutum propinquitatem usurpat. Ferdnandus Farnesius verò representationem contra regem Philippum & Emanuelem Philibertum pro Rainutio, sexum contra Catharinam proponit. Sic excellentissimorum jurisperitorum concilio regis Henrici jussu habito, quæ à quoque dicebantur, magno cum studio agitata, & de singulorum actionibus disputatum diu & permultum est.

CAPUT LXXIII.

Potierii Duc. de Trêmes.

ARGUMENTUM

1. Familia.
2. Scutum Ducis Leonis. Luxemburg. Borbon. Latharingia. Sabaudia. Potier.
3. Majores Margareta Luxemburgica.

4. Scutum Ducis Renati. Baillet. Aulnoy. Montmorency. Vendosme.
5. Laterculorum rationes.
6. Apex. Telamones.
7. Alia dispositio. Sicilia. Lusignan. Soissons.

§. I.

DUCIS de Trêmes familia est cognominis de Potier: & descendit ex Simone Po- Familia
 tier Dom. de Groslay & de Blancmesnil: Primus verò Ducis axioma 1633. rece-
 pit Renatus

Scutum
Ducis Leo-
nis.
Luxen-
burg.
Borbon.
Lotharin-
gia.
Sabaudia.
Potier.
Majores
Margareta
Lucent-
burgia.

§. II. Scutum moderni Ducis Leonis in descriptione Status Francici 1676. de-
scribitur esse quadripertitum: ut quadra prima argentea Luxemburgium leonem rubrum,
secunda Borboniam tesseram, tertia cum scipione cocineo, tertia Lotharingicis aquilulas,
quarta cruceum Sabaudicam exhibeant: toti incumbit parmula media cærulea cum
duabus dextris aureis & quadrante honorario tessellato ex argento & cæruleo, quod sym-
bolum est familiae Potier, adjecto limbo rubeo striato, quod discerniculum est ob lineam
primogenitam Dominorum de Blancmesnil & Novion.

§. III. Rationem horum laterculorum repeto à Margareta Lucentburgia, uxore
Renati primi Ducis: cujus illi sunt majores

Margareta Lu-
centburgia.

Franciscus Dux de Lu-
centburg & Piney.
Diana Lotharingia.

Antoniuss Lucentburgus C. de Brienne.
Margareta f. Renati Sabaudi C. Tendæ.
Claudius de Lotharingia Dux Aumale fil-
lius Claudii D. Guisii & Antonia Borbo-
nia f. Francisci D. Vindocini.
Luísia Brezra.

Scutum D.
Renati.
Baillet.
Aulnoy.
Montmo-
rency.
Vendosme

§. IV. Patris scutum exhibet Sammarth. *Pist. de la Fr. p. 304.* (qui typus etiam, non con-
veniens impressæ descriptioni, in statu Francico §. 2. allegato extat.) Ut clypeus qua-
dripertitus alios tamen laterculos exhibeat: Primus cæruleus purpureum batheum
angustiorum continet, comitibus duabus amphibanis s. serpentibus alatis aureis, designan-
dæ familiae Baillet. Secundus aureus caput scutarium supra se habet rubrum cum qua-
dra dextra, Montmorencium symbolum continente, notandæ familiae Aulnoy. Tertius
Memorantiorum aquilulas & cruceum repræsentat ob istam familiam: quartus Vindoci-
nensis antiquioris familiae causâ argento tingitur, cum cephalo rubeo, leone cæruleo toti
inducto. Parmula media eadem est Potieria, quæ §. 2. notata.

Latercu-
lorum ra-
tiones.

§. V. Rationes ex Genealogia petendæ sunt. Renati Ducis mater fuit Carola Do-
mina de Trêmes, filia Renati Baillet Dn. de Seaux, hujus mater fuit Ioanna d' Aulnoy Dn.
de Trêmes & de Silly, uxor Theobaldi Baillet Dom. de Seaux præsidis Parlamentii Parisi-
ensis. Hæc ratio fuit tesserae gentis d' Aulnoy: quam à Gualthero d' Aulnoy, qui sub
Philippo IV. inclaruit, deduci vidi, cujus filius Philippus Dn. de Grand Moulain, uxorem
habuit Agnetam Montmorenciam Confluentinam, quæ forte causa adsciti illius qua-
drantis honorarii. Philippi atnepos fuit Philippus d' Aulnoy dictus le Gallois, Dom. de
Chiurè, maritus Catharine Montmorencia Dn. de Goussainville, cujus causa Montmo-
rencia insignia ascita existimo. Quod Vindocinum concernit, illud à Catharinæ Mont-
morencia proavia Aglantina f. Ioannis Vindocini Dom. de la Chartre derivandum
existimo.

Apex.
Telamonis.

§. VI. Huic scuto insitit galea coronata, cum serpente alato aureo. Lacinia aureæ
& cæruleæ circumvolitant. Telamonum loco assuntur duo serpentes seu draco-
nes alati.

Alia di-
spositio.

§. VII. Alibi scutum vidi tribus perpendicularibus & una transversa in octo areo-
las dispecti, præter mediam parmulam quæ Potieria est. Octo autem illæ areolæ
continebant tesseras Lucentburgiam, Siculam, Lusitaniam, Borbonio-Vindocinam, Svef-
sonensem, Lotharingicam, Sabaudicam, Vindocinam. De pleratumque ratione ex superio-
ribus jam constat. De reliquis ita conjicio. Siculam assumtam esse ob Iolandam Audi-
nam Renati R. Sicilie filiam, Frederico Lotharingo nuptam, Claudii Guisii Ducis

Sicilia.

Lusignan.

aviam. Lusitaniam vix aliunde arcessere non possem, quam quod Lusitanorum heredi-
tas ad Briennios translata, & harum heres Isabella Gualthero III. Dn. Engliano nupsit: Ex
Englianis Margareta f. Ludovici C. Conversani & Briennæ Joanni Lucentburgio Dn. de
Beauvoir nupsit, & hereditatem intulit: & quidem in ipsa linea illa, ex qua conju-
gem Renatus Dux habet, Briennæ comitatus hæsit. Quod Sveffiones concernit, Ada
f. Renaldi C. Sveffionum, Guilhelmo C. Eufiano nupsit, & ex eo genuit Rantrudum, quæ
Rudolfo C. de Nessel. de Nigella attulit istum comitatum: in ea familia successio conti-
nuata est ad Hugonem usque, cujus filia Margareta Ioanni de Hannoveria Dn. Bellomontii
nupsit istam hereditatem attulit, qui 1356. extinctus est. Hujus filia Ioanna nupsit Lu-
dovico Castillomo, C. Blesensi. Demum ad Barenfes ille comitatus delapsus est: Iterum Io-
anna f. Roberti de Bar Marlam & Sveffiones marito Ludovico Lucentburgio C. S. Pauli at-
tulit, sed neptis ex filio Petro Maria Francisco Borbonio Vindocino nupsit in illam fami-
liam comitatum transtulit, ex qua nunc ad Sabaudos devolutus est. Ludovicus autem
Antonii §. 3. notati proavus fuit.

Soiffons.

Scutum
Ducis Leo-
nia.
Luxen-
burg.
Borbon.
Lotharin-
gia.
Sabaudia.
Potier.
Majores
Margareta
Luxen-
burgia.

§. II. Scutum moderni Ducis Leonis in descriptione Status Francici 1676. de-
scribitur esse quadripertitum: ut quadra prima argentea Luxemburgum leonem rubrum,
secunda Borboniam tesseram, tertia cum scipione cocineo, tertia Lotharingicis aquilulas,
quarta crucem Sabaudicam exhibeant: toti incumbit parmula media cærulea cum
duobus dextris aureis & quadrante honorario tessellato ex argento & cæruleo, quod sym-
bolum est familiae Potier, adjecto limbo rubeo striato, quod discerniculum est ob lineam
primogenitam Dominorum de Blancmesnil & Novion.

§. III. Rationem horum laterculorum repeto à Margareta Luxemburgia, uxore
Renati primi Ducis: cujus illi sunt majores

Margareta Lu-
cenburgia.

Franciscus Dux de Lu-
cenburg & Piney.
Diana Lotharingia.

Antoniuss Luxemburgus C. de Brienne.
Margareta f. Renati Sabaudi C. Tendæ.
Claudius de Lotharingia Dux Aumale: fi-
lius Claudii D. Guisii & Antonia Borbo-
nia f. Francisci D. Vindocini.
Luisa Brezera.

Scutum D.
Renati.

§. IV. Patris scutum exhibet Sammarth. *Pist. de la Fr. p. 304.* (qui typus etiam, non con-
veniens impressæ descriptioni, in statu Francico §. 2. allegato extat.) Ut clypeus qua-
dripertitus alios tamen laterculos exhibeat: Primus cæruleus purpureum batheum
angustiorum continet, comitibus duobus amphibanis & serpentibus alatis aureis, designan-
dæ familiae Baillet. Secundus aureus caput scutarium supra se habet rubrum cum qua-
dra dextra, Montmorencium symbolum continente, notandæ familiae Aulnoy. Tertius
Momorantiorum aquilulas & crucem repræsentat ob istam familiam: quartus Vindoci-
nensis antiquioris familiae causâ argento tingitur, cum cephalo rubeo, leone cæruleo toti
inducto. Parmula media eadem est Potieria, quæ §. 2. notata.

Baillet.
Aulnoy.
Montmo-
rency.
Vendosme

Latercu-
lorum ra-
tiones.

§. V. Rationes ex Genealogia petendæ sunt. Renati Ducis mater fuit Carolæ Do-
mina de Trêsmes, filia Renati Baillet Dn. de Seaux, hujus mater fuit Ioanna d' Aulnoy Dn.
de Trêsmes & de Silly, uxor Theobaldi Baillet Dom. de Seaux præsidis Parlamenti Pari-
sienfis. Hæc ratio fuit tessere gentis d' Aulnoy: quam à Gualthero d' Aulnoy, qui sub
Philippo IV. inclaruit, deduci vidi, cujus filius Philippus Dn. de Grand Moulain, uxorem
habuit Agnetam Montmorenciam Confluentinam, quæ forte causa adsciti illius qua-
drantis honorarii. Philippi atnepos fuit Philippus d' Aulnoy dictus le Gallois, Dom. de
Chiurè, maritus Catharinæ Montmorencia Dn. de Goussainville, cujus causâ Montmo-
rencia insignia ascita existimo. Quod Vindocinum concernit, illud à Catharinæ Mont-
morencia proavia Anglantina f. Ioannis Vindocini Dom. de la Chartre derivandum
existimo.

Apex.
Telamo-
nes.

§. VI. Huic scuto insitit galea coronata, cum serpente alato aureo. Lacinia aureæ
& cæruleæ circumvolitant. Telamonum loco assitunt duo serpentes seu draco-
nes alati.

Alia di-
spositio.

§. VII. Alibi scutum vidi tribus perpendicularibus & una transversa in octo areo-
las dispesci, præter mediam parmulam quæ Potieria est. Octo autem illæ areolæ
continebant tesseras Luxemburgiam, Siculam, Lusitaniam, Borbonio-Vindocinam, Svef-
sionensem, Lotharingicam, Sabaudicam, Vindocinam. De pleratumque ratione ex superio-
ribus jam constat. De reliquis ita conjicio. Siculam assumtam esse ob Iolandam Audi-
nam Renati R. Sicilie filiam, Frederico Lotharingo nuptam, Claudii Guisii Ducis

Sicilia.

Lusignan.

aviam. Lusitaniam vix aliunde arcessere nossem, quam quod Lusitanorum heredi-
tas ad Briennios translata, & harum heres Isabella Gualthero III. Dn. Engliano nupsit: Ex
Englianis Margareta f. Ludovici C. Conversani & Briennæ Joanni Luxemburgio Dn. de
Beauvoir nupsit, & hereditatem intulit: & quidem in ipsa linea illa, ex qua conju-
gem Renatus Dux habet, Briennæ comitatus hæsit. Quod Sveffiones concernit, Ada
f. Renaldi C. Sveffionum, Guilhelmo C. Eufiano nupsit, & ex eo genuit Rantrudum, quæ
Rudolfo C. de Nesselte. de Nigella attulit istum comitatum: in ea familia successio conti-
nuata est ad Hugonem usque, cujus filia Margareta Ioanni de Hannoveria Dn. Bellomontii
nupsit istam hereditatem attulit, qui 1356. extinctus est. Hujus filia Ioanna nupsit Lu-
dovico Castillono, C. Blesensi. Demum ad Barenfes ille comitatus delapsus est: Iterum Io-
anna f. Roberti de Bar Marlam & Sveffiones marito Ludovico Luxemburgio C. S. Pauli at-
tulit, sed neptis ex filio Petro Maria Francisco Borbonio Vindocino nupsit in illam fami-
liam comitatum transtulit, ex qua nunc ad Sabaudos devolutus est. Ludovicus autem
Antonii §. 3. notati proavis fuit.

Soissons.

CAPUT LXXIV.

Com. Promniz.ii.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Inter Dominos, Equites, Barones, Comites.*
2. *Baronum scutum.*

3. *Comitum.*
4. *Galea.*
5. *Symbolorum ratio.*
6. *Descriptio ex diplomate Imp. Leopoldi.*

§. I.

MAjores Illustrissimorum Comitum Promniziorum ab aliquot seculis fuere Dominorum, qui in expeditionibus suas turmas & vexilla principi adducebant (*Barones*) dignitate incluti, cum verò Silesia Tataricis incurfionibus infestata illi etiam clades graves passi essent, nec posterius ob res attritas avorum titulos splendore decenti tueri possent, hi equestri dignitate contenti vixere, unde *Wapenb. P. I. p. 56.* inter nobilium clypeos illorum stellæ & sagitta etiam visuntur. Verum 1549. Ferdinandi Imperatoris gratia *Baronum* titulus accessit, cumque *Baltasar* ex ea gente *Episcopus Nussensis & Vratislaviensis* & supremus Capitaneus utriusque Silesiæ factus esset, hujus ære comparata de novo illustria bona gentis fortunas auxere. Demum nostra memora ob præclara in gentem Austriacam merita Imperiali gratia *Comitum* accessit titulus, quo nunc familia cluit.

Familia:
Inter Dominos,
Equites.

Barones.

Comites.

Baronum
scutum.

§. II. *Baronum* scutum *Wapenb. P. I. p. 29.* linea transversa in duas partes dispescitur: caput iterum alia perpendiculari in duas areas; Prior *rubea* inter duas *stellas argenteas sagittam* ejusdem *metalli* diagonali situ continebat: altera *aurea* duos *baltheos nigros* referebat: in pede scuti *caruleo* duo *leones aurei* gradiebantur. *Galea coronata* inter duas *stellas argenteas* & symbolis scuti pictas alas insistebant tres plumæ struthionice *aurea, nigra & rubea.*

§. III. Hodiernum *Comitum* scutum quadripartitum est, *duobus leonibus aureis* in prima & quarta area, quæ *caruleo* colore tinguntur, gradientibus: in 2. & 3. *aurea binis baltheis nigris* apparentibus: his ubi coeunt *medium* imponitur scutulium *rubicum*, continens inter duas *stellas argenteas diagonali situ* locatam *sagittam auream*, cujus mucro *argenteus*, pinnule *virides* sunt.

Comitum

§. IV. *Galea* scutum hoc tres *coronate* premunt: mediam tres plumæ struthionice exornant *aurea, nigra & rubea*; in illis confidente molosso candido, millo aureo lingua cruenta: anteriorem ornat ala *carulea*, in qua leo aureus, rubea corona & duplici cauda pictus salit: posteriorem ala *aurea*, continens equum salientem nigrum, sursum porrecta cauda.

Galea

§. V. Diversas illas tesseras scuti si explicare necesse sit: sagittam cum stellis suis *gentile* symbolon esse, dubio vacat: *Leones & baltheos*, si coniecturis locus sit, *dynastiis* *Symbolorum ratio.*
Plez & Sora attribuenda existimo.

§. VI. Hæc ut rectius intelligantur, de re esse videtur, diplomatis, quo ab *Augusto* nostro *Comitum* dignitate ornati sunt, partem subungere: quæ ita sonat. *Wann wir nun gnädiglich angesehen/wahrgenommen und betrachtet/das uhraltre Adeliche Geschlecht der Freyherrn von Promniz / so vor etlichhundert Jahren Banerherten gewesen / massen in historien befindlich / welchen ihren Standt aber / sie von wegen dessen / vor zeiten von den Tartarn in unser Herrzogthum Schlesien beschehenen Einfalle / auß dem darüber zugestandenen unvernögen seiner Würdigkeit nach nur behörigem Splendor nicht continüiren können / sondern dahero des untern Adelichen Standes sich biß zu besserer gelegenheit betragen müssen / und dann erfolget / daß werland unser Uor Ahber / Kaiser Ferdinand der Erste / dieses Geschlecht umb seiner Ihrer Liebde. und unserem löbl. Erzhauß Oesterreich gelesten nützlichen getreuen Dienste willen Anno 1542. mit vernicht- und verbesserung ihres Wapens versehen / auch darauff in Anno 1549. in desß Heil. Röm. Reichs würdlichen Freyherrn Standt erhoben / und einer auß solchem Geschlecht / Namens Balthasar von Promniz / wegen seiner ansehnlichen guten Geschicklichkeit und Erfahrung zum Bischoff zur Neuß und Breslau in unserem Herrzogthum Schlesien erwählet / und dadurch zugleich*

Descriptio
ex diploma
Imp.
Leopoldi.

zugleich in Fürstlichen Standt/Ehre und Würdigkeit gesetzt/mithin auch Oberhauptmann unsers ganzen Ober- und Nieder-Herzogthums Schlesien geworden/ und solchen Amt viel Jahr mit grossem Ruhm und Ehren vorgestanden/ also/ daß seines Namens rühmliche Gedächtniß noch heutiges Tages dafelbst floriret thut/ derselbige Bischoff auch einen guten Theil seines Vermögens und Einkommens zu mercklicher Verbesserung gedachten Bischofthums und andern milden Sachen/nicht weniger auch zu führung des gemeinen Türcken-Krieges wider den Erbfeind Christlichen Namens/ mit grossen Summen angewendet/ und daneben sein Geschlecht wiederumb zu besserem Aufnehmen und Standt gebracht. Inmassen dann sein Vetter Seyfried von Pronniz/ Freyherr auff Pleß/Sorau und Triebel/stracks von seiner Jugend an sich in person ben damahligen Türckenkrieg/als ein Aufwärter unter dem Feldobristen Unverzagt gebrauchen/ folgendes ben dem Kaysrl. Cammergericht zu Spener Assessor gewesen/ und weyland unserm Herrn Vattern und Vorfahren am Reich/Kaysler Rudolph den vierten/ gloriwürdigster Gedächtniß/ mit Alboht und Begleitung dero vorgeliebten Bruders Erzhersogs Maximilian Liebden auß Pohlen/so wol mit verrichtung vieler ansehnlichen Ambasciaden und Commissionen bey Chur-Fürsten und Ständen des Reichs/ auch auffwendung grosser Spelea und Unkosten/absonderliche Treue/ denckwürdige Dienste erwiesen/ auch in dero würcklichen Dienst und Bestallung/ als Cammer-Präsident in Ober- und Nieder-Schlesien sein Leben und Wandel rühmlich beschlossen. Dessen ältester Sohn/ Heinrich Anselm/ Freyherr von Pronniz/ in seine löbliche Fußstapfen tretende/ so bald er seine Studia und Peregrinationes vollbracht/ in Kaysrl. Dienste sich begeben/ und gedachten unsers lieben Herrn Vattern Kaysers Rudolphi des vierten Truchses worden/ auch dergleichen Hof-Servicia hindurch bedient/ bis er Appellation-Rath worden/ und Anno 1595. das Kriegs-Zahlsamt zu Ihrer Kaysrl. Majest. und der damahligen getreuen Ständt in unserm Erbkonigreich Böhem sonderbahrem gnädigsten und guten contento mit stillung und abwendung vorgeweser Meutination etlicher Regimentter durch interponierung seines eigenen Credits und Vermögens über sich genommen/ da ihm dann nachgehends wegen seiner erkannten und bewährten Treue und Dexterität die Landvogtey in unserm Erb-Marggraffthum Nieder-Lausniz anvertrauet/ und zugleich Kaysrl. Cammerer- und Raths-Titul gegeben worden/welchem Amt er nicht allein treulich vorgestanden/ sondern auch darüber bey der Böhemischen Rebellion und Unruhe grosse Drangsal und Verfolgung erlitten/ indem ihm der Schlesiße General/ Marggraf Johann Georg zu Brandenburg/nach Leib/For und Gut getrachtet/ und etliche Malcontenten im gedachten Marggraffthum ihn von seinem Amt verjagt/ bis er durch Chur-Sachs. Vbden in unsers gloriwürdigsten Herrn Vatters/ Kaysers Ferdinandi des vierten/ hochseligster Gedächtniß Namen/ wieder darzu reituirer worden/ und darinnen Anno 1622. sein Leben nicht weniger/als sein geliebter Vatter bey dem Cammer-Präsidenten-Amt in Schlesien gethan/ ganz rühmlich geendiget. Und nachdem auch dieses Heinrich Anselms ältester Sohn/ Sigmund Seyfried/ Freyherr von Pronniz/ zu allen Hoch-Adelichen/Ritterlichen Tugenden/ Exercitiis und Studiis erzogen worden/ unterschiedliche Peregrinationes verrichtet/ und noch bey seines Vattern Lebezeiten auff dessen gehorsamste Präsentation und Bitt/ von weyland Kaysler Matthia, Christloblichster Gedächtniß Anno 1615. zum Landverweiser/ folgendes auch nach seines Vattern Christlichen Ableben von unserm hochseligsten Herrn Vattern/ Kaysler Ferdinanden dem vierten/ Anno 1623. zum vollmächtigen Landvogt im Marggraffthum Nieder-Lausniz/ nebenst conferierung des Raths-Tituls/ wegen seiner selbst eigenen rühmlichen Qualitäten befest und verordnet worden/ und neben dem Vatter bey vorangeregter Unruhe und Emvörung seines Amtes entsetzt/ hernach aber gleicherweisz dazu restituert/ und folgendes von gedachtes unsers lieben Herrn Vatters Vbden Anno 1627. mit dero Cammerers-Titul begabet/ in fätere wehren der Treue und Devotion gegen uns und unser hochlöbl. Erzhauß Oesterreich demmassen fest/ beständig und unbeweglich blieben/ daß er auch darüber bey

dem jüngst-vergangenen Schwedischen Krieg lieber bis ins fünffte Jahr mit verlassung aller seiner Herrschafften und Güter das Exilum in Pohlen bauen / als wider uns zu einiger Untreu und Widerfessigkeit sich hat bewegen lassen wollen / auch nunmehr seinem Wort der Landvogten / bis in die sieben und drentzig Jahr / getreulich vorgestanden und also noch vorstehen thut / hinfüro nicht weniger zu thun daß unterthänigsten Erbietens ist / auch wol thun kan / soll und mag / ic. Auch zu noch mehrer Bezeugniß und Gedächtniß unserer Königlichcn Gnaden-erhebung in den Graffen-Standt haben wir mehrgemeldtem Sigmund Seyfried / Grafen von Promnitz / Freyherrn auff Pleß / Sorau und Triebel / sein alt erölich Wapen und Kleinod nachfolgender gestalt vermehret und gebessert zu führen und zu gebrauchen gnädiglichen vergönnet und erlaubet. Als mit Diamen einen quartierten Schild / dessen hinder unter und vörder obertheil blau oder lasur-farb / in jedem fürwärts zum Lauff geschickt zween gelb- oder gold-farbe Löwen mit offenen Rachen / rothaußschlagenden Zungen / und über sich gewundenen doppelten Schwänzen / vörder under und hindere obere Feldung aber gelb- oder gold-farb durch jede derselben von hindern untern gegen dem vordern obertheil der schräg nach zwey breite schwarze Straffen oder Balken gehende / in mitte des gansen Schilts ein roth oder rubin-farbes Herz-Schild / darinnen vom hindern untern gegen dem vordern oberck gleichfalls der schräg nach mit einem silbern Spurs und Geßtlicher / ein verguldeter Mühschäpfeil / zu beyden Seiten desselben ein fünf-ckichter weiß- oder silber-farber Stern / auff dem Schild drey offene Adeliche Thurniers-Helm / deren der mittlere gerad fürwärts / so zu beyderseits mit roth und weißer / hindere wie auch vordere einwärts gegen den mittlern Helm gefehrt / und mit Helmdecten also bedeckt / daß der hindere mit schwarz / gelb / roth / weiß / gelb und blauer / vordere aber mit blau / gelb / weiß / roth / gelb und schwarzer Helmdecten / und dann jeder mit einer goldfarben Königlichcn Cron gezieret / auff der mittlern Cron entspringen drey Straussen-Federn mit den Spiffeln abhangende / deren die hindere roth / vordere gelb / und mittlere schwarz / vor deren fürwärts sitzend ein grosser Englischer weißer Rüd oder Docken mit offenem Rachen / roth außschlagender Zungen / und umb seinen Hals ein Halsband mit Gold eingefast / samt einem gülden Ring daran habend / auff der hindern so wol als vordern Cron des Helms mit den Sachsen einwärts gestellt / ein auffgerhane Adlers-flug / deren die hindere gelb / darinnen einwärts zum Sprung geschickt ein schwarzes Ross mit über sich windenden Schwänff / in der vordern Adlers-Flügel aber / so da blau oder lasur-farbe ist / erscheinet einwärts gleichfalls gegen den mittlern Helm ein aufrechts gefehrter zum armmen gestellter gelber Löwe mit offenem Rachen / roth außschlagender Zungen / für sich werffenden Pranken / und über sich gewundenen doppelten Schwanz.

CAPUT LXXV.

Com. Ranzovii.

ARGUMENTUM

1. Familia origo. Wipertus Marchio Misnia & Lusatia.
2. Comites Leisnicensis. Dominum Penick.
3. Otto Ranzoviorum sator. Linea in Nienhoven, in Crummenyck, in Bredenbergh, in Salzon, in Neversdorff, in Quarenbeck, in Pancker, in Nienhus, in Schoneververd.
4. Familia decora. Amplitudo.
5. Linea Bredenbergica. Ioannes. Henricus. Gerhardus. Christianus Comes. Desblevus Comes modernus. Comitatus Pinneberga.

6. Scutum Ranzovium. Eius simplicitas. Versibus ea descripta. Ex Leisnicensibus.
7. Scutum Comitum modernum. Diploma Ferdinandi III. Imp.
8. Latine descriptum. Galea.
9. Sismacheri errores circa Leisnicensia insignia.
10. Aurum an argentum vetustius.
11. Leisnivorum Comitum varius usus. Areolarum significatio.
12. Alii Comites ex linea Schmoldensi, Ranzovia, Danica.
13. Titulus.

§. I

Familia origo.

Wipertus.

QUÆ nunc Ranzovio nomine & Illustrissimo decore splendet familia, non unam sedem nec sortem experta est. Primum *El. xcusnerus Auc̄ar. BRONIA. Oper. geneal. Cathol. pag. 117.* recenset *Wipertum*, Dominum ditionis *Balsamorum* in *Holsatia*, Principem armis consilioque pollentem: qui vindicaturus injurias sibi ab avunculo illatas etbras in Daniam fecerit excursionses, & urbem *Podovule* igne ferroque fæde diriperit. Huic ex uxore *Sigena Gosvini Leigii* comitis filia, quæ dote attulerit *Marungam* & *Gatesleben*, liberi dantur *Bertha* ex *Henrico Com. Leisnensi Rotgeri, Gisela* ex *Weneri C. Velthemensi Adelgoti Archiepiscoporum Magdeburgensium* matres, atque *Wipertus*, fortis miles, qui *Vratislao Bohemæ regi* & dein *Henrico IV. adversum Gregorium VII. Pontificem*, æmulosque imperii *Rudolphum Svevum* atque *Ecbertum Saxonem* operam navavit. A *Marchione Brandenburgico Tangermunda* donatus, facta cum eo iterum permutatione *Groitzscham* ad Elistrum recepit, & veterem arcem restauravit. *Henricum M. Misniæ & Lusatiæ* ejecit, eoque ejecto uob. terras ejus occupavit: *Groitzschæ* *Henrici V.* obsidionem sustinuit, dein ab *Hojero Mansfeldio* captus, atque triennio à *Cæsare*, cui ille hostem tradiderat, in *Lisnicensi* arce detentus est. Cum enim filius liberasset, sua ab Imperatore recepit, & *Misnia* atque *Lusatia Marchio*, à nepote autem *Adelgoti Burgeravii Magdeburgi* constitutus, ab *Henrico Juniore* iterum *Misnia* pulsus, atque demum *Monachus* in *Pegaviensi cœnobio* 1124. mortuus est, ex *Ludimilla*, quæ 1109. obiit, *Vratislavi Bohemæ regis*, & ex *Cunigunda Cunonis Com. Beichlingensis* gener.

Wipertus M. Misniæ & Lusatiæ.

Comites Leisnicensis.

§. II. *Wiperto II.* præter *Vratislaum*, & filias duas (quarum altera *Bertha* *Deodonis Com. Weithinensis* vidua, comitatum *Groicensem* s. *Groitzsch* *Dedoni C. Rochlicensis* mariti ex fratre nepoti, quem educaverat, donasse dicitur. *Albin. Misn. Chron. p. 381.*) nati sunt *Wipertus III.* s. junior, & *Henricus*: ille Comes *Groicensis* & *Leisnensis*, *Dn. Budislinz, Nisslinz & Morungæ* dicitur, & *Henrici V.* impulsu primum patrem impugnavit, inde illi supplex factus in Imperatorem arma convertit, atque *Hojerum Mansfeldium* 1115. stravit, sed *Ænus* decessit: hic *Lusatia* post patrem *Marchio* atque *Leisnicensis* *Burggravius* fuit, cumque *Moguntia* in comitibus moreretur 1136. *Henricum II.* reliquit *Burggravius*, patrem *Henrici III. & Ottonis*, quorum hic *Ranzovius*, quod audiemus, sevit; ille *Leisnicensis* continuavit 1205. sepultus. Nepos ejus *Albero Secundus*, *Ottone* & *Erhardum* genuit, quorum hujus posterii in secunda generatione defecere, & nepos *Henricus* hostis *Buchaviensis cœnobii* factus *Lisnicium* opidum amisit: illius posteritas *Dominium Penicis* tenuere: defecere autem in *Magone*, qui *Alberto animoso* & *Georgio strenuam*

strenuam operam miles navaverat, & *Georgio* filio amisso 1938. octogenarius accessit; unde ad Saxones feudi Dominos *Penicensis* ditio rediit, quam *Schanbur-* Domini
gus, ex *Amelia* Hugonis filia natis, recepta ab eis *Hohensteinia* arce *Mauritius* Ele- Penick
 ctor reddidit.

§. III. *Otto* *Henrici* II. filius in regionem *Transalbinam*, unde majores egres- Otto Ran-
 sif, ob quod *Jonas ab Elversfeld* in dubio relinquit, *Ranzoviorum* an *Leisnicensium* no- zoviorum
 men prius extiterit) rediit, ibique militum prefectus factus *Ranzovios* s. *Ranzovios* ab arce *Ranzovia* ita dictos, inter *Hollatias* nobiles primos, condidit, pater
Joannis equitis aurati & consiliarii *Adolfi* C. *Hollatiae* atque *Schackonis* s. *Schalckonis* militis, quo natus *Schalcko* II. qui pro comitibus *Leisnicensibus* gentilibus apud
Rudolphum Imperatorem intercessit. Ejus quoque filii *Otto* II. & *Bredo* s. *Brestol-*
fus 1283. *Leisnicenses* in *Misnia* agnatos invisere. *Ottone* II. nati sunt *Cajus* &
Otto III. duorum ratorum auctores. Ille iterum *Godscaldi* & *Caji* II. pater. *A God-*
scalco descenderunt Domini in *Nienhaven*, *Wammendorp*, & *Wiltsede*: ex quali- Linea in
 nea in primis claruit *Daniel* belli Dux in bello *Suecico*: *A Cajo* II. linea Domini- Nienha-
 rum in *Crummendyck*. Ipsi nepos *Henricus* novam lineam sevit, *Bredenberge-* ven.
cam, de qua deinceps. *Otto* III. *Ottone* IV. genuit Dominum in *Salzou*, *Ranzou*, in Crum-
Schlage & *Pancker*: Patrem *Bredonis* & *Schackonis*, ex illo Domino de *Nevers-* mendyck,
dorff & de *Hogenfelde*; ex hoc (cui *Albertus* II. Imperator ordinis sui insignia dra- in Bred-
 conem & crucem, æquè ac *Adolfo* Duci *Slesvici*, 1439. beneficiorum & amoris denberg,
 ergo contulit) geniti, *Nicolaus*, *Cajus*, *Henricus*, *Hartvicus*: Ex primo dynasta in Salzou,
 in *Quarenbeck* & in *Tuntern*, ex secundo Domini in *Pancker*, *Kleskamp*, *Helmstorff* in Nevers-
Paulus, *Loersdorff*, *Prodan*, ex tertio Domini in *Nienhus*, *Schmolde*, *Ranzou*, in Pancker,
Efchelsmarck, *Sarvvißch*, *Knope*, *Schekamp*, *Buleke*, *Borchorß*, *Schinckel*, *Sarvvißch* in Nien-
 (ex hac linea *Balthasar* Episcopus *Lubecensis* 1547. mortuus est) ex quarto Domini in hus.
Schoneverde descenderunt. in Schone-
 Werd.

§. IV. Gentis vetusta dignitas ex eo etiam claret, quod apud *Jonam ab Elver-* Familia
feld legitur. Urbs *Slesvicensis*, cuius primarium templum DEO vero *Ericus* Rex decora
Daniae Anno Chr. 848. dicavit, suis insignibus, turritæ nimium arci stellæ atque
 semilunulæ, *Ranzoviorum* insignia adjunxit. Unde non obscure conjicitur, so-
 lum *Slesvicensis* vel olim ad *Ranzovios* spectasse, vel eorundem auspiciis atque in-
 tercessionibus privilegiis civilibus esse donatum. Conter etiam *Theod. Heping. de*
jur. insign. cap. 13. num. 99. pag. 105. Amplitudo & secunditas familiæ ex hoc quoque amplitudo
 apud eundem patet, quod memorat 1469. ex familia *Ranzovia* literis confæderationis,
 quam nobiles *Hollati* contra civitates inierant, 25. subscripisse. Anno seq.
Segebergæ fœderi contratio, quo illud fœdus infringebant Rex *Daniae*, civitates *Lü-*
becka & *Hamburgum*, & primores provinciae, 18. hujus stirpis subscripisse: Nec non
 quod idem perhibet, cum scriberet, masculos superstitis fuisse 116. Castella autem ar-
 ces & prædia possedisse 71.

§. V. Inter has lineas in primis caput extulit *Bredebergica*, postquam *Ioannes*
Henrici filius, qui remotissimarum gentium provincias lustraverat, & *Hieroso-* Linea
lymis equestri balthæi decus suseperat, multo studio de tribus regibus *Friderico*, Breden-
Christiano Tertio & *Friderico* Secundo, eorum consiliis sanctioribus adhibitus, & bergica.
 optime Ducibus *Hollatiæ* *Johanne* & *Adolpho*, tota ætate, quam ad 73. annos perduxit, Joannes,
 optimè meruisset: in ducatibus *Slesvici* atque *Hollatiæ* regis nomine *Vicarius* &
Præfectus in *Stenburg*: nec non summus militiæ Dux, qui *Diethmarfos* Dominis
 suis demum subjecit, & eodem tempore 1533. à *Carolo Quinto* & *Francisco* Gallia-
 rum rege ad militare imperium petitus erat. (Confer de eo & aliis *Ranzovii* he-
 roibus, *Cyriac. Spangenberg. Adelspieg. P. 2. L. II. cap. 33. pag. 124. seq.*) Hic *Bredebergam*
 & *Borkamp* condidit. Pater juxta alios *Henrici*, quem præter rarissima literarum Henricus.
 & eruditionis varæ decora, pariter insignia de regibus merita exornarunt. Simili
 enim cum patre exemplo trium regum consiliarius, in ducatibus *Vicarius* & *Sege-*
bergæ præfectus fuit, & *Diethmarsiam* inter Regem *Ducesque* divisit, atque
 ordine *Elephantum* regio ornatus est. Eo genitus post tres fratres *Gerhar-* Gerbardus
ardus eques auratus, non tantum variis itineribus *Europam*, *Asiam*, *Africam* lu-
 stravit, sed paterno avitoque exemplo Ducatus *prorege* rexit, consiliis regis
 secretio.

secretoribus interfuit, exercitum 1610. cum supremo imperio duxit & *Haderslebiam* administravit. Ejus filius *Christianus*, primus genti *Comitum* dignitate gratia *Ferdinandi III.* 1650. intulit, seu potius antiquam postliminio reduxit; Apud reges non minus senatui sanctioris consilii interfuit, consilio verò status præfuit, iustremus etiam regis *Vicarius* & *Sleinburgæ* atque *Diethmarsia Australis* præfectus dictus est, & 1663. vivendi finem fecit, dignitatis paternæ herede *Illustrissimo Com. Dethlevo*, quem modernus Potentissimus *Daniæ & Norvegiæ Rex* novo in *Inlandia* comitatu de *Lævvenholm* auxit, & militum suorum prætorianorum hæctenus *Chiliarcham*, consilii sanctioribus adscripsit, suum in *Sleswicensi & Holfatiæ Ducatibus*, nunc *Vicarium*, (s. Pro-regem) *Rendesburgo* præfecit. Cæterum non nudus comitum titulus his concessus est, sed tanquam talibus in *comitiis* locus etiam conceditur, & illi *Wessalico-Saxonico* scamno annumerantur: idque eo jure, quod *Christianus* à *Duce Holfatiæ Friderico*, *Pinnebergici* in *Holfatia* comitatus partem ære sibi comparaverit. Cum enim hanc solam particulam veteris sui patrimonii *Holfatiæ*, cum ea ad *Oldenburgicam* domum translata fuisset, retinuerit domus *Schauenburgica*, ultimo hujus nostra memoria extincto, ad regem & *Holfatiæ* ducem *Pinnebergicam* illa ditio delapsa est. Quorum hic *Ranzovio* suam portionem vendidit, quo jure ei inter comites jus & suffragium in comitiis 1654. fuit: uti in subscriptione recessus videre licet. Præter hunc verò comitatum alia bona comitibus sunt, huic non connumerata, uti *Breitenberg*, *Ranzau* (pretio ab altera linea comparatum) *Drage*, *Schrevenborn* & alia. Comitatus autem *Lævvenholm*, cujus causa nihil scuto infernum, annumerantur illa in *Juria bona*, *Gießingholm*, *Densfrub*, *Sudderingen*, *Schaugarten*, *Eskier*.

§. vi. Scutum *Ranzoviorum* quod concernit, *Wapenb.* t. p. 180. illud simplicissimum fuit ex *argento & minio* perpendiculariter distinctum, qualia etiam *cornua* fuerant *galeæ imposita*, alterum videlicet *argento* alterum *cocco* imbutum, nec non *lacinia* inde dependentes pari modo tinctæ fuere. Simpliciter hujus *Ranzovii* scuti ita commendat *Joh. Lauterbachius* (præfixi versus *Illustris Henrici Ranzovii* diarii s. *Calendario*.)

Quod candore animi, rebus quod fortiter actis
Ranzoviae claret magna propago domus.

Illius meruit virtus insignia, vita

Quæ cum laude notas integritatis habent.

Candorem niveus, memorabile cornua robur,
Militiaque ruber dat monumenta color.

Vis fuit in prima simplex atate vetustas;
Plurima sic docuit simplicitate brevi.

Iterum *Elverfeld*:

Est minius clypei Martii color, indicat artem

Candidus: hinc ingens Martii & artis honos.

Hucilla Theod. Heping, de jur. insign. c. 13. n. 43. pag. 755. & seq. Ex *Albino* docet *Petrus Sinderberg* in hypotypof. arc. *Ranzov.* p. 250. *Ion.* ab *Elverfeld* de *Holfat.* d. 2. rubr. fam. *Ranzov.* Hodiernos *Ranzovios* eandem cum comitibus *Ligniensibus* (alii *Lisnicensibus*) habere originem, ex insignibus & eorum colore patere, additque quamvis albus color in croceum s. aureum quandoque fuerit mutatus, factum tamen hoc esse ob dignitatis eminentiam & militiæ honores majores. Verum enim verò 1. *Φάσμα* fuerit typographicum, ubi *Hepingius Ligniensis* legit. 2. Argumentum deductionis à *Lisnicensibus* secundarium est, cum certiora familiae suppetant.

§. vii. Quod hodiernum *Illustrissimi Comitii* clypeum concernit, eum accuratius non delineare possumus, quam adducto diplomate Augustissimi *Ferdinandi III.* quo 1650. *Christianum Ranzovium* comitibus denuo ascripsit, & illud depinxit. Verba ipsa audiamus: *Und zu mehrer Vereugnüß / Glauben und Gedächtniß / solcher unser Gnaden und Erhebung in den alten Grafenstand / haben wir ihme / Christian / Grafen zu Ranzau / Herrn auf Breitenburg / nachfolgendes Wapen und Kleinod / auch seinen ehelichen Leibes Erben / und derselbe Erbens Erben / Manns und Frauen Personen / Grafen und Gräffinnen / hinfuro in ewige Zeit / also zu haben / zu führen und zu gebrauchē / weilen solches von seinen Vorfahren den Burggrafen zu Reismigk und Grafen zu Groitz / von denen er posteriret / auch also /*

Christi-
anus Com.
Ferdinandi III. 1650.

Dethle-
vus Com.
modernus

Com. Pin-
neberg.

Com. Læ-
vven-
holm.
Scutum
Ranzov-
ium.
Ejus sim-
plicitas.
Versibus
ea descti-
pta.

Ex Lisni-
censibus,

Scutum
Comitii
modernum,

Diploma
Ferdinan-
di III. Imp.

wie uns darüber auß beschriebenen Genealogien beglaubte und sonst beständige Nachricht untrüthigst erstattet/ geführt worden/ gnädiglich gegönnet und erlaubet/ nemlich ein Quartierter Schild/ dessen hinder- under- und vordere Oberfeldung/ mit Farben der Längenach/ in zweene gleiche Theil/ also abgetheilet/ daß das undere innere an der Quartierung / und vordere obere halbe Theil weiß oder silberfarb: untere äussere und obere innere an der Quartierung roth oder rubinfarb/ vordere undere und hindere obere Feldung aber gelb oder goldfarb/ wodurch ein jeder vom andern/ vordern/ bisshin vordern oben Eck gehet/ der schrey nach ein schwarzer Balken: in jeden diesen Feldungen und ihren Seitenwinkeln/ zwischen jentgedachten schwarzen Balken / sechs schwarze also gestellte Kauten/ daß allwegen an dem Balken drey/ hernach zwey/ und meistens in undern und obern Ecken eine zu sehen ist. In mitte der Quartierung aber ein blau oder lasurfarbes Hertzschid / in welchem ein zum grünen einwärts geschachter gelbe oder goldfarber gekrönter Löw/ mit offenem Rachen/ rothaußschlagender Zungen / und doppelt über sich gewundenen Schwanz/ auß dem Schild drey gegeneinander einwärts gekehrte frey offene/ Adlich gekrönte Turniers-Helmen/ beyderseits mit weiß/ gelb/ roth und blau Helmen/ deren gezieret: auß der hintersten Cron des Helms/ erscheinet über sich etwas zu rüch ein güldener Scepter/ worauf oben in seiner natürlichen Farb in die runde außgebreiteter Pfauenschwanz mit seinen zwölf Spiegeln/ in mitte aber im Schild beschriebene schwarze Balken / und zwölf Kauten im gelben, runden Feld zu sehen: auß der vordern ersten Cron zwey mit den sachsen einwärts gekehrte außgebreitete schwarze Adlers Flügel: dem mittlern Helm/ und dessen Cron aber zwey mit den Mundlöchern außwärts gehende/ und jede mit Farben / als abgetheilte Püffelshörner/ daß das hindere roth/ vordere aber weiß oder silberfarb ist/ so beyderseits mit einer gelb oder goldfarben Königl. Cron an einander gefasset seyad/ alsdann solch Gräflich Wapen und Kleinod auß vorhergehendem Blat erster Seiten dieses unsers Libells weiß geschriebenen Briefes genadlet/ und mit Farben eigentlich erkänlicher außgezeichnet ist.

§. viii. Itavero hæc, ut etiam qui nostri idiomatis imperiti sunt clypei figuram intelligant, Latino sermone sonant, quod in quadras divisum scutum sit; quadra prima & quarta non nisi sectionem perpendiculararem ex argento & minio referat, tertia & quarta aurea diagonalem baltheum sinistrum nigrum, comitibus totidem rhombulis atris contineat: Parma vero media carulea onem aureum coronatum duplici cum cauda representet. Media callis coronata cornu adus argenteum & rubeum corona aurea conexa sustinet: Anterior itidē coronata jugum complicatum alarum nigrarum: exterior item coronata sceptrum ostentat aureum, quod sustinet caudam pavoninam in rotundam formam locatam 12. pennarum speculis, in medio orbe baltheo & rhombis scuti repetitis. Lacinia verò argento, auro, caruleo & rubeo coloribus tinguntur.

§. ix. Hæc Leisnicensium fuisse insignia vetusta, ex Cæsareo diplomate intelligimus, cui indubia fides, unde ex eo, quæ aliter in Wapenb. 2. p. 21. habent, corrigenda fuerint. Sunt autem illa, quod aurum pro argento substituitur in quadrante primo & quarto, cornu mediæ callidis tantum argento pinguntur, alæ priores galæ auro & coccotinguntur, tertia callis pro corona pileolum latum sustinet, & pro cauda pavonina orbem undecim plumis pavoninis exornatum.

§. x. Unicum hoc serupulum movere posset, quod auro videmus pingi, quod in nostro argento candet. Nec diffiteor, ab Albino etiam Leisnicensium scutum auro pingi. Sed §. 6. non nihil id tetigimus, & idem ex §. 11. porro patefecit: & forte potiori ævo Leisnicensis argentum majorum altero metallo Imperiali gratia mutarunt, ut ab agnatis Ranzovii distinguerentur. Sed vetustiore morem præferre jam visum est.

§. xi. Altioris indaginis est, quid singulæ areolæ Leisnicensibus notant. Quia Leisnicio in re meam fateor ignorantiam. Petrus Albinus Chron. Missa. p. 383. Leisnicio Comitatus dat tesseram, parmulam ex auro & minio bipertitam. P. 396. recentet varios Burggraviorum sequentium usus: narrans 1334. Alberonem Burggravium usum esse scutulo, quod Baltheus diagonalis inter rhombulos transit: quod & 1360. Otto post eum fecerit. Pergit: Albertum, qui 1378. decesserit, bipertito simplicis clypeo usum. Alium Albertum,

qui 1411. mortuus est, ad prius scutum rediisse. Hujus successorem novo plane usum symbolo, videlicet in *argenteo* scuto *leone coronato & transversis fasciis aurcis & rubeis exarato*. Hujus filium *Georgium*, qui 1472. in Ungaria occubuit, ad simplicem priscam parmam rediisse. Demum hoc natum *Hugonem* gentis ultimum conjunxisse in quadripartito scuto *areolas aureo-rubeas*, & alteras cum *baltheo diagonali & rhombulis, leone versicolori* in medium locato. Sed praterquam, quod hunc leonem versicolorelem videmus fingi, qui nobis *aureus*, nondum ex hoc liquet laterculorum interpretatio. Ego si conjecturis locus sit, existimarem; Priorem gentilem fuisse resseram ex *Holsatia* allatam, & ob hoc ab illis qui eodem rediere retentam, alteram pro priore *Leisnicio* comitatu designando servire; *Leonem* medium, nisi conjecturae meliores aliunde subministrantur, *Penicio* Dominio tribui, absurdum non esse existimarem.

§. XII. Præter hos Illustrissimos Comites Ranzovios ex Bredenbergica linea, etiam titulo Imperiali gratia 1654 & 1652. ornati sunt ex linea Dominorum in *Schmolde*, quæ ex *Henrico Schackonis* filio §. 3. descendit, *Christophorus* Consiliarius Aulico-Imperialis, qui cælebs vivit, & ex *Ranzovio* furculo ejusdem rami *Petrus*, qui bellum secutus in Norvegia decessit, Ranzovio prædio Bredenbergicae lineæ vendito. Tum in Dania *Otto Ranzovius* pariter Comitis dignitate à Rege potentissimo auctus est, sed ex stirpe *Danica*. Horum verò clypei cum ignoti mihi sint, eos de pingere nequeo. De prioribus existimaverim, eodem cum Bredenbergenicis scuto *Leisnicensi* ipsos etiam uti.

Titulus. §. XIII. Titulo illo utuntur: *Comites in Ranzau, Domini in Bredenberga*.

CAPUT LXXVI.

Rheni & Sylvanum Comites s. Rhingravii.

ARGUMENTUM.

1. Familia.	6. <i>Kirburg</i> s. <i>Kirn</i> ex <i>Wildgraviis</i> ad <i>Rhin-gravios</i> .
2. Scutum.	7. <i>Salmenfis</i> Com.
3. <i>Wildgraviis</i> s. <i>C. Sylvestres</i> . Linea. <i>Dahn</i> .	9. <i>Vinsingen</i> s. <i>Fensterange</i> .
4. Com. <i>Rhenani</i> s. <i>Rhingravii</i> . Origo. <i>Cancor</i> .	9. <i>Galea</i> .
	10. <i>Principi Salmenfi</i> scutum perperam à <i>Fursio</i> assignatum.
	11. Titulus.
- Lorsch. Linea. *Merchingensis*. *Dannica*. Princeps *Salmenfis*.

§. I.

Familia. Illustrissima Comitum *Sylvestrium* & *Rhenanorum* familia in *Palatinatus*, *Lotharingæ* & *Trevirensis* diocesibus confinii à pluribus floret seculis, uno eorum ramo in *Prncipum* evecto gradum.

Scutum. §. II. Insignia representantur in *Sibmacheri Wapenb.* P. 1. p. 14. Scutum verò quadripartitum in 1. & 4. area nigra *leopardum erectum argenteum*: in 2. & 3. *aureo leonem rubeum cyano coronatum* representat. Coronam quod concernit, alii leoni demtam, leopardum imponunt.

Wildgravius Com. Sylvestres. §. III. *Leopardus Wildgravius* s. *Comites Sylvestres* notat: quos ex *Schirensibus* & *Wittelspachiis* deducit historia. Cum enim *Otto V. major* cognominatus, qui *Bavariæ Ducatum* *Friderici Barbarossæ* beneficio nactus est, & totam *Serenissimam Palatinorum* atque *Bavarorum* gentem ex se dedit, fratrem habuerit *Ottone* VI. cognom. *Juniorem*, qui pater fuit *Ostonis VII*. Hic *Philippo Cæsari* in pretio fuerat, ut ei ipsam nuptiarum filiz *Cunigunde* faceret, cum verò ea differretur, & quia homicidio manus polluerat, negari videretur, *Otto* in vindictam herum *Augustum* in cubiculo 1208. trucidavit; *Fugitivum Marecallus Pappenheimus* persecutus est, & demum occidit. Filios habuisse dicitur *Theodoricum*, *Gerhardum*, & *Brunonem*, qui patria *Bavaria* cedere coacti in partibus *Transrhenanis* receptum habuerunt, & in *Austrasia* fixere sedem. *Gerhardo Conradus* natus est, reliquorum *Wildgraviorum* sator. Hic præter *Gerhardum Archiepiscopum Moguntinum* 1251. electum, & *Conradum* *Episcopum* electum *Frisingensem*, duos habuit filios *Emiconem* & *Godfredum*, quorum ille *Wildgravorum* in *Dahn*. *Kyrburg*, hic in *Dahn* sator est. *Dahnensium* in primis *leopardus* ille ressera fuisse videtur.

videtur. Hærum ramus citius defecit, nam *Gosfredus* autor, præter *Hugonem* Templarium, qui cum de ordinis sui extinctione agi crederet, cum 20. fratribus in Synodum Provinciale Moguntia celebratam irrupit (confer *Serav. & Nacler. Vol. 3. gen. 44.*) genuit *Conradum*, patrem *Hartradi*, *Ioannis* & *Georgii*, in quibus macula progenies defecit, soror autem eorum *Hedwivigis* *Ioanni I. Rheni* comiti *Daubnensem* iucessionem attulit, quæ nunc quoque in eadem perseverat. Et quidem cum sub initium superioris sæculi inter filios *Ioannis VI.* ditiones dividerentur, *Dauna Philippo* obtrigit cum huius filius *Philippus Franciscus* denuo plures genuisset, *Dauniam* partem *Adolfus Henricus* sortitus est, & ad posteros tranfmittit.

§. iv. *Leo rubicus* Comites *Rhenanos* ipsos s. *Rheingravios* designat. Horum gentem (ut de eo nihil dicam, quod aliqui originei inter Romanos quærunt, qui suis dediderint officium comitatus *Rheni*, cum prædicia ibi haberent, in quem sensum *Lucanus* L. 1. allegatur, & constitutio *Imp. Valentini* anno 364. ad *Iovinum Mag. Equit.* in L. 9. *Cod. Theod. de remilit.* quam de *Rheingravio* intelligere volunt. Confer *Christoph. Lehmann. Chron. Spir. L. 1. c. 9.* *Hub. Thom. Leod. Marq. Freher. Orig. L. 1. cap. 3.* *Ioh. Weber. Conc. aul. Daun. in general. Rhingrav.)* ad *Adelhelmum* quandam referunt, cujus 670. memoria extat. Eius nepos *Cancor Rhingravio* in *Hagenheim* s. Comes in *Rinico* cum uxore *Angila* 774. fundavit monasterium *Benedictinum* in *Laurisheim* s. *Lorsch*, vide *Lehmann. Chron. Spir. L. 2. c. 39.* (Paulo aliter *Christoph. Brover. antiq. & annal. Trevir. L. 7. pag. 374.* *Chilismundis* vidua *Ruperti* & *Crangor* filius *Rhenensis* pagi Comes in insula quadam, feraci regione loci, & famosissimi nominis olim futura, hæud procul *Wormatia Laurissam* sedem religionis extruxerunt, auctamq. fundis & opibus obtulerunt *Protomartyri Stephano*. In margine varia lectio notatur: *Crangro*.) Ex ejus posteris memoratur *Philippus Rhingravio* in *Reingravenstein*, *Conradi* Com. *Palatini* sub *Henrico* *Aucepe* 938. *Marefcallus*. Post quem aliqui generationum gradus ignorantur, usque ad fratres *Walrabum*, qui 1160. vixit & comitulum de *Diesjen* uxorem habuit, atque *Americum* *Friderici* *Barbarossæ* in Italia militem; illo *Sigfridus* senior natus est, hoc *Gerhardus* (quem vidi *Trevirensis* Archiepiscopum nominari, sed in *vis* *Trevirorum* annalibus, in quibus nullus ei locus) *Sigfridus* junior & *Wernerus*, *Friderici* & alterius *Sigfridi* pater: Hoc *Conradus* & *Ioannes* natus est, cui ab uxore *Hedvige Dauniam* iucessionem oblatam diximus. *Ioannis* filii fuere *Wilhelmus*, *Conradus* & *Ioannes II.* Huius vero *Conradus* à 1419. ad 1434. Archiepiscopus *Moguntinus*, *Ioannes III.* & *Fridericus*: huius linea intra primam generationem defecit, iste auctus iucessione *Kirburgia*, ex *Ioanne IV.* *Ioanne V.* nepotem habuit, ad quem hereditas *Salmenfis* delata, atque ad huius filium *Ioannem VI. Vinstingensis*. Sextus communis pater fuit linearum, quæ *Merchingensis* s. *Kirburgensis* (*die Sirmische*) & *Daunia* dicuntur. Illius *Merching. autor* *Ioannes VII.* accepit in diversione *Kirburg*, *Troneck*, *Wildenburg*, *Merchingen*, *Vinstingen*, *Almanz*, *Dimringen*, *Flohenheim*, *Wilslein*; Fratervero *Philippus Salmenfis* aliqua bona, *Neuville*, *Grumbach*, *Dauhn*, *Bettlingen*. Illa consistit in *Ioanne* celeberrimi inter *Svecos* belli *Ducis Ottonis Ludovici* filio, penes quem est *Merchingen*, *D. mringen*, & alia, atque *Georgio Friderico* *Joannis* *Casimiri* filio, cui in *Kirburg* sedes, *Philippi* vero filius *Philippus Franciscus* ex 3. filiis lineas quatuor, quæ nunc superant, sevit. Nam *Fridericus* pater fuit *Philippi Ottonis*, qui in *Principum* ordinem evehctus est, nomine *principis Salmenfis*, ejus qui nunc dignitate illa cluit avus, atque *Friderici Magni*, qui *Mosæ* trajecto *Hollandicis* auspiciis diu præfuit, pater *Caroli Florentini*, cui ab uxore *Lalania* bona plurima allata sunt, nuper vero *Mosæ* trajecti obidio feralis fuit: atque adeo à *Friderico* dux ortæ lineæ: Eius vero fratres *Ioannes Christophorus* & *Adolfus Henricus*, *Grumbachium* & *Daunensem* ramos emisere.

§. v. Scuto huic quadripartito alia iterum imponitur parmula bipertita, cujus dextrum latus rubcum tres leones aureos continet, sinistrum transversè sectum superio-
ri sui parte coccinea cruciculis aureis vel ut alii argenteo spatia duos Salmones averseos argenteos, in inferiori cærulea fasciam argenteam defert.

§. vi. Tres leones *Kirnensem* s. *Kirburgensem* comitatum (in *Wap. P. 2. p. 7. Kir-* *Kirburg* *berg* vocatur.) designant. Hic ex *Wildgravorum* patrimonio fuit, & eum inter *Conra-* *Kirn ex* *di* filios *Emicon* attributum §. 3. notavimus. Eius filius *Emico* inter *Fisingenses* Episco- *Wildgra-* *pos* à 1282. ad 1311. recensetur, alii vero Comitem de *Mosburg* vocant: Alii duo filii *Rhingra-* *Godfridus* & *Conradus* gentem propagarunt, ille *Kirburg*, hic *Schmidburg* sortitus.

Huic filii fuere, sed ex illis *Henricus*, qui 1314. decessit, Schmidburg ad Trevirenses transtulit; Ille *Godfridus* præter alios nepotem habuit *Ottoneum*, qui ultimus gentis 1420. decessisse legitur. Hic patruus magnus fuit *Adelheidis* Gerhardi Wildgravii filia, quæ *Ioanni III. Rhingravio* nupta (cum soror *Elsa Henrici*, alius *Fredricum* vocant, *Vinsinga* Domini uxor sorori jus cecisset) *Kirnensem* s. *Kirburgiam* successionem ei attulit: cum etiam *Joannis* mater *Margareta* Ottonis modo dicti soror ex Wildgraviis fuisset. Nunc *Kirburg* in altero Rhingravium ramo heret.

Salmenfis Com. §. vii. *Salmones* ipso nomine *salmenfes* comites designant. De his alibi actum est: Huc illud solum spectat, quod *Joannes* comes Salmenfis, qui 1431. decessit, duos habuerit filios *Ioannem* & *Simonem*: ab illo reliqui profati Salmenfes, hic è conjugè *Ioanna* de *Rozlar*, *Ioannem* genuit, quæ marito *Joanni V.* qui 1491. mortuus est, *dimidium Comitatum Salmensem*, *Merchingen*, *Bistlingen*, *Rozlar* & alia attulit: qua ex causa insignibus etiam illa tessera inserta est.

Vinsingen s. Reineckstrange. §. viii. Fascia *argentea* laterculi *carulei Vinsingam* s. *Fenestrange*, dynastiam & opidum ad Saram inter *Sarwerdam* & *Kaufmans-Sarbrucken* in *Australia*, *Lotharingæ* confinio, sita notat. Confer *Wapenb.* 2. p. 29. Habuit hæc peculiare suos *Domino*, affinitatibus pluribus illustres. Ex illis *Ioannes Dominus Vinsinga* *Marescallus Lotharingie* ex *Beatrice de Orguiller* s. *Ogenville*, genuit *Bertram* & *Magdalenam*. Illa *Nicolao C. Sarverdensi* nupta *Ioannam* genuit, quam uxorem obtinuit *Ioannes VI. Rhingravius*, atque ita partem *Domini Vinsingensis*, *Ogville* (*Augsweiler*) *Neufville*, *Dimringen* & alia. Cum verò *Magdalena* soror *Ferranand* *Novocastr. nsi* s. *de Neufchastel*, *Dn. de Montagu*, nupta genuerit *Annam* dein nuptam *Wilhelmo Dn. de Darmartin*, ejus verò neptis *Diana* *Carolo Philippo Crojo M. de Havre* nupsit, ex in jus arcessendum autumo, quo *Crojo* nunc quoque partem *Vinsinga* possident.

Galeæ. §. ix. Galeæ tres scuto imponuntur, *media* rubea pileum nigrum rubeâ orâ reductâ sustinet cum duobus fascibus, foliis (an pennis) *argenteis* confertis. *Dextra* coronata, rubro alarum jugo impressos tres leuculos exhibet: *Sinistra* item coronata, caput vertagi cum collo *cæruleum* exhibet, fascia *argentea* exaratum; collo adjectis quatuor pennis pavoninis. Hunc *Vinsingensem* apicem, *dextrum Kirburgensem* esse dictum est: unde *medius Wildgraviis* vel *Rhingravii* genuinus fuerit. Lacinæ *galeam* *mediam* circumvolitant *nigræ* & *argenteæ*, *priorem aureæ* & *rubeæ*, *posterio* *rem argenteæ* & *cæruleæ*.

Principi Salmenfis scutum perperam. §. x. Tota familia communiter his utitur insignibus: nam quod *P. Furst. P.* 3. n. 6. *principi Salmenfis* aliud scutum tribuit, per errorem factum est, & illud *Salmenfium* comitum *lineæ Neuburgicæ* debetur.

Furtio asignant. Titulus. §. xi. Titulus à *seculo* & quod excurrit communis genti ille fuerat: *Sylvarum* & *Rheni Comes*, (*Wild- und Rheingrave*) *Comes in Salm, Dom. in Vinsingen*. *Salmenfis* verò *principis* illum vidi: *S. Rom. Imp. Princeps in Salm, Comes Sylvestris* (*Wildgravius*) *in Daun & Kirburg, Rheni Comes* (*Rhingravius*) *in Stein, Baro in Vinsingen, Pulni, Bayon, Neufville & Ogville* (*Neu- und Augenweiler*.)

CAPUT LXXVII.

Rochechouartii. Duc. de Mortemar.

ARGUMENTUM.

1. Origo Gentis. Vicecomes Lemovicum. Vicecom. de Rochechouart. Linea.	6. Mediolanum.
2. Ducis scutum. Mantua.	7. Navarra.
3. Borbonia.	8. Escars.
4. Rohan.	9. Britannia.
5. Rochefoucaut.	10. Rochechouart.
	11. Apex. Telamones.
	12. Majoris Luisa C. de Maure. & Joannis de Rohan Dn. de Landal.

§. I.

Origo gentis. Vicecom. Lemovicum. Illustrissimus Dux Mortemariis & tota familia, quæ de Rochechouart (*Rupichoartia*) cognominatur, originem suam ducit ex antiquis *Lemovicum Vicecomitibus*, ex quibus sub *R. Eude* 890. memoratur *Fulco* s. *Fulgerius*, cujus nepos *Eldegarius* non nisi filiam reliquit

reliquit *Rothildem* 958. quæ nupta *Ceraldo Dom. de Brosse* ei Vicecomitatum *Lemovicium* attulit, unde nova gens. Parentibus successit *Guido*, huic iterum filius *Aymarus* pater præter alios *Aymari II. & Bernardi I. Bertrandi*. Ab hoc Vicecomes de *Brosse*, quorum hereditas ad familiam *Chavigniam* translata est, & ex minori aliquo filio Domini de *S. Severe* atque de *Bouffice*, qui defecere 1565. vel 1562. in *Ioanne Brosio D. Stamparum*, cujus heres *Carola Francisco* *Lucenburgio* nupsit. *Aymarus* vero *Aymarum III.* genuit, patrem *Imberga* cognom. *Brunifendis*, quæ uxor *Erchenbaldi Vicecom. de Comborn* illi familiæ intulit Vicecomitatum *Lemovicium*. His parentibus natus *Aymarus IV.* vel alia numerandi serie *III.* Vicecomes *Lemovicium*, cujus abnepotis fuit *Maria*, quæ *Arturo Britanno C. Richemontii* 1275. nupsit, & illam attulit hereditatem. Porro præter *Gudon. m.* supradictum *Gerardi & Rothildis* Vicecomitis filium, illis etiam natus est *Americus* Vicecomes de *Rochechovart* (*Rupichoartii*) novæ hujus gentis amplissimæ sator. Hujus 12. numerant ramos. Nam ab *Americi VIII.* Vicecomitis, qui 1245. decessit, filii, *Americo* quidem reliqui *Viccomites de Rochechovart*, quorum hereditas per matrimonium ad *Pontvillios*, hoc vero seculo matrimonium *Mariae Vicecom. de Rochechovart* & *Ioannis M. de Pompadour* 1640. ad hanc stirpem transiit, Domini *du Bassiment*, C. de *S. Ouen*, Domini *du Bourdet*, Domini & Marchiones de *Chandenier*, qui nunc familiæ principes seu linea prima, Barones & Marchiones de *Faudois*, Domini de *S. Clement d'Isalquier*, Domini de *Iars*, Dom. de *la Brosse*, Domini de *Chastron le Roy*, à *Guilelmo* vero (*Aimerici* fratre) descendunt præter Marchiones de *Montpipeau*, & Dominos de *Tonny Charente* atque Marchiones de *Bonnivet*, præcipue Duces de *Mortemar*, hoc axiomate 1663. ornati, atque adeo reliquis suis gentis prælati.

§. II. Ducis de Mortemar *Gabrielis* scutum ita pingitur, ut una transversa & tres perpendiculares illud in octo areolas distinguant. Prima arca rubea crescentem lunam vario vellere pictam exhibet, notandæ familiæ *Mauria*, de *Maure*. Hæc areola reliquarum fundamentum assumta est ob Ducis matrem, *Casparis B. de Mortemar* & Principis de *Tonny Charente* uxorem *Luisam I. Ludovicam Caroli C. de Maure*, qui 1575. obierat, filiam & heredem. Porro hæc familia ab *Augustino du Pas* deducitur ex *Ioanne I. Dom. de Maure*, qui 1240. & 1246. claruerit. Et quidem ordine continuo successione à patre ad filium sex *Ioannes* numerantur, sexto successit ex fratre *Guilelmo* nepos *Petrus*, huic *Petrus II.* qui pater *Ioannis VII.* avus *octavi*, quo natus *Franciscus* 1553. primus Comitis dignitatem assecutus est, qua etiam gavisi filius *Claudius* ac nepos *Carolus*, *Luisæ* istius pater.

§. III. Areola secunda *Borboniam* tesseram complectitur, nempe tria lilia Francica rubeo scipione angustiori distincta: Hæc asciscitur ob *Isabellam de Bourbon* Dominam de *Carency*, *Caroli* filiam & heredem, matrem *Ioannis d'Escars* principis de *Carency*, qui genuit *Dianam*, ex *Carolo C. Mauro* Ludovicæ supradictæ matrem.

§. IV. Tertia quadra rubea 9. maculas auræas *Rohancorum* dè *guyon* ostentat, ob *Henricum Jenam* *Ioannis de Rohan Dn. de Landal* filiam *Dominam de Lorgetil* 1513. ductam à *Francisco Dn. de Maure*, quæ *Claudii* mater, *Caroli* avia, *Ludovicæ* fuit proavia.

§. V. Latereculus quartus *quinis fasciis argenteis & caruleis* exaratus, tres cantherios rubeos illis inductos offendit, quorum superioris extrema occultantur. Hic designat *Rupifulcaudiam* illustrissimam, & ipsam quoque Ducali dignitate insignem, familiam. Rationem puto repetendam ab *Anna Rupifulcaudiam C. de la Roche foucaut Godofredi Dn. de Pompadour* uxore, *Franciscæ*, quæ ex *Claudio* *Carolum* Comitem *Mauræ* genuit, matre.

§. VI. Area quinta, quæ inferioris partis prima est, argento tingitur, & caruleam *Mediolanensem* sinuosam & qui è faucibus apparet puerulum, *Mediolanensem* repræsentat. Hanc puto debet *Bonæ Mediolanensi*, *Caroli* Vicecomitis Dn. *Patmæ* filie, quæ ex *Guilelmo Dn. Montalban* *Ioannem* genuit, patrem *Mariæ* uxoris *Ludovici Rohanei* Dn. de *Guimené*, qui *Joannis* avus fuit, cujus filia *Helena* *Francisco C. Mauræ* nupsit.

§. VII. Proxima quadra *Navarrensi* symbolo superbit, si quid conjicio ob *Navarra. Ioannam Eburovicensem* *Philippi R. Navarrae* filiam, quæ *Ioanni II. Vicecomiti Rohaneo* nupta *Carolum* genuit, *Ludovicæ*, cui *Mariam Montalbanensem*, nupsisse diximus, patrem. Aliam quoque *Navarrenam* inter avias *Joannis Rohanei* mox spectabimus.

§. VIII. Area penultima rubea palo insignitur *vanni velleris*, notandæ familiæ *Escars*. *Escars*, ob *Dianam d'Escars*, *Ioannis principis de Carency* filiam, *Ludovicæ* matrem.

Britannia.

§. IX. Octava claudit clypeum areola *Britannica hermoniacis maculis*, seu muris Pontici vellere insignis. Hanc ex Rohaneorum matrimonii deduco, quia *Alano Rohaneo Constantia* f. *Alis* soror Conani parvi D. Britanniae, ejusque nepoti Godofredo *Maria* Britannica Alani C. Pentheirii filia nupsere. vid. c. 79. n. 8. 10. Nisi forte etiam respectus habetur ad *Margaretam Britannam*, quam mox in diagrammate aviarum Joannis Rohanei videbimus.

Rochechouart.

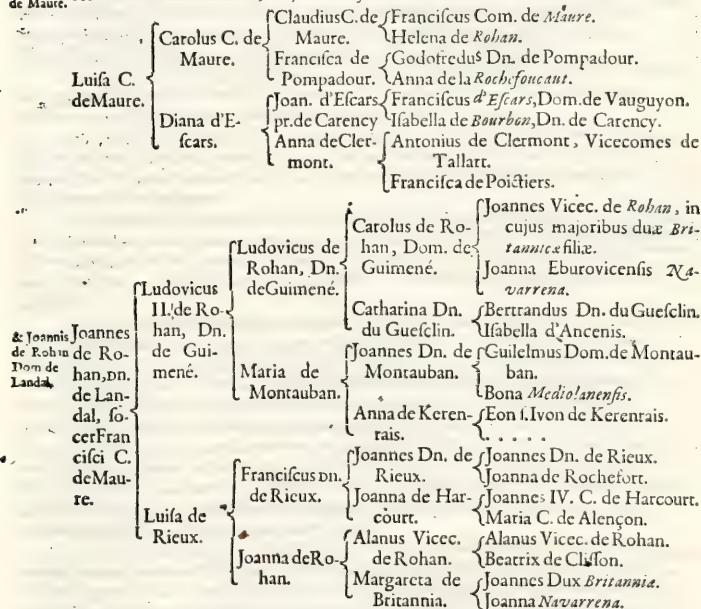
§. X. Toti demum imponitur *Rupichouartia* parmula, *fasciis undosis rubeis & argenteis ternis* exarata, ipsi stirpi designanda.

Apex. Telamones.

§. XI. Galea scuto insitit *coronata*, ex qua exurgit *dimidius vir sive vestris*. Duo etiam viri ejusmodi scutum tenent. Cujus laciniae dependentes argento & nino tinguntur.

Majores Luise C. de Maure.

§. XII. Ut rationes areolarum allegatae uno conspectu clarius pateant, majores Luise Com. de Maure, & ejus avii Joannis Rohanei huc transcribam.

CAPUT LXXIII.

Rochefoucaultii s. Rupifulcaudii Duc.

ARGUMENTUM

1. Origo familiae. Lineae plures.
2. Scutum.
3. Apex.
4. Tunii.

5. Ducatus axioma & ditiones.

6. Marcellae. Vertueil.

7. Guercheville. Rocheguyon. Liencourt. Beaumont.

§. I.

Familiae origo.

EX Illustrissimis Galliae stirpibus ea est, quae à *rochefoucault* s. *rupifulcauda* nuncupatur, cujus *Andreas du Chesne* genealogiam contexit, mihi tamen non visam. Ea refertur ad *Fulconem* s. *Foucauld* Dom. de la Roche in Engolismenlibus, à cujus nomine ea deinceps dicta *rochefoucauld*. Vixit hic circa 1026. sub Roberto Rege, pater *Gudonis I.* & *Hugonis*, qui gener *Bosonis Vic. Castri Herald.* s. *Chastelleraut*, Vicecomit. novam dedit prosapiam, quorum hereditatem *Cl. ment.* Godofredo Lusitano Dn. de Mouvant attulit, qui inde homagium praestitit Regi 1226. Ex illis descendit *Americus II.* pater

pater *Guidonis VI. Godofredi & Aimerici*, quorum hi dominorum de *Vertueil & Barbesienx* (ex quibus etiam linea de *Byeys & d'Aunac*, nec non de *Neully & du Parc d'Ar-Linez chiac*, ac de *la Boissiere* autores. Ex *Guidonis VI.* posteritate *Franciscus I.* Francisci regis patrinus fuit, qui ejus Baroniam 1521. Comitatus dignitate auxit: *en memoire de grands, vertueux, tresbons & tresrecommandables services, qu'iceluy François, son trescher & amé cousin & parrain, avoit fait à ses predecesseurs, à la couronne & à luy.* Hic factor fuit ex *Antonio* dominorum de *Barbesieux, Chaumont & Langeac*, & ex *Ludovico* dominorum de *Montendre*. His major *Franciscus II.* iterum ex filiis *Francisco III. & Carolo*, hoc quidem comites de *Randan*, illo reliquos *Rupifulcaudios & Roncios*: nam eo *Franciscus IV.* genitus est, pater *Francisci V. primi Ducis & Benjamin* Baronis *d'Estissac* (à quo *Marchiones de magné*) & *Carolus Comes de Roucy*, unde *Comites de Roucy & de Roze*.

§. II. Omnibus his commune scutum est, videlicet *quinis argenteis & caruleis taniis fasciatum*, incumbentibus *tribus rubeis cantheriis*, quorum superioris fastigium non comparat. Quod gentile sýmbolum est, nec quod sciam aliis accessioibus autem. Sed & diversarum linearum discernicula in meam non venerate notitiam.

§. III. Clypeo insistit galea coronata, cujus apex est *Melusina s. Siren nuda* ex la- bro argenteo exurgens, altera manu speculum, altera pecten tenens. *Lacrimæ* sunt argenteæ, *cyaneæ & coccineæ*. *Telamones* duo nativo colore *sylvestres*.

§. IV. Tituli sunt *Francisci VI. Dux de la Rochefoucault (Rupifulcaudii) par Francia, Princeps de Marcillac, Baro de Vertueil*. Filii autem *Francisci VII. Dux de la Rochefoucault, Par Francia, Princ. de Marcillac, Marchio de Guercheville, C. de la Roheguyon, de Liencourt & de Beaumont*.

§. V. Ducatus & Pariatus titulus 1622. mense Aprili datus est à rege, & 1637. 24. Jul. à Parlamento confirmatus; continet verò ille Baroniam de *Vertueil, Castellania d'Aunac & du Vivier Jousseaume, Baronias de Montignac, Charente & Tourriere, Baroniam Bellefroid, Castellaniam de S. Claude, Dominia de la Motte & de S. Angeau*.

§. VI. Reliquos titulos quod concernit, *Marcillac* ad familiam delatum est matrimonio *Guidonis Rupifulcaudii*, qui ex primis ad *Carolum V.* desertis Anglicis partibus transit, atque *Margareta* filia *Guilhelmi Craonii*, quæ hæres dominorum *Montafonsii, Sanmaurii, Marcillaci & Nouastrii* fuit. Ex his reliqua filio minori *Aymaro* concessa sunt, cujus filia *Ioanna* ea attulit marito *Ioanni du Fou*, horum iterum filia *Renata* conjugi suo *Ludovico Rohano*, penes cujus posteros adhuc illa *Montafonia* bona supersunt. vid. c. 79. n. 17. *Marcillacum* autem majori filio *Fulconi III.* obtigit. Principatus verò titulum primum adscriptum video nomini *Francisci I. Comititis*, qui forte à rege *Francisco* profilio suo illum nactus est. *Baronia de Vertueil* huic ramo illata à matre hujus *Francisci Margareta Rupifulcaudia*, unius lineæ herede, *Domina de Vertueil, Bleignac, Mucidan, Montendre, Montguyon, Couron, Rossac*.

§. VII. In titulis *Francisci VII.* Marchionatus de *guercheville* locum habet, jure uxoris *Ioanna Carola du Plessis*, quæ heres patris fuit *Henrici du Plessis de Liencourt C. de la Roheguyon*. Hujus verò avia *Antonia Pontia* (de Pons) matrem habuit *Mariam de Montchenu* Dominam de *guercheville*, à qua hoc dominiû ad filiam manavit cum *Marchionatus* titulo. Comitatus de *Roheguyon* in *Normannia s. Vexinio* fuit sub nomine *Dominii*, in potestate familiarè inde denominatæ, in qua iterum *Ioanna* heres illud attulit agnato *Guidoni* Magno *Franciae* panetario; Demum *Maria* heres suæ gentis nupta, post *Michaelem Estoutevillium, Bertino de Silly*, filium habuit *Carolus de Silly Dom. de Rochefors*: hujus nepos *Henricus Comes de la Roheguyon* fuit maritus supradictæ *Antoniz*, ad cujus deinceps liberos ex altero marito *Carolo Plessio* comitatus hic delatus, & in honorem filii ejus *Rogeri* 1663. *Ducali* titulo ornatus est. *Liencourt* ex veteri *Liencourt*. patrimonio est *Plessiorum*. Comitatum de *Beaumont* unde acquisiverit suo an uxoris *Beaumont* jure *Carolus Plessius*, non didici.

CAPUT LXXIX.

Domus Robaneæ.

ARGUMENTUM.

1. Familie splendor & origo. 2. A Macliano C. Britannia. 3. Veteres affinitates. 4. Certum deductio. Lineæ. 5. Scutum Ducis Mombafonii. 6. Lilia Franca. 7. Navarra. 8. Aragonia. 9. Scotia. 10. Britannia. 11. Mediolanum. 12. Lotharingia. 13. Sanseverino. Gentis amplitudo. Origo. Affinitates cumvegia Franca domo. 14. Macule Robaneæ.	15. Britannia. Præfatio in eam. 16. Alia Mombafoniorum dispositio. 17. Tituli. Guimené. Mombafon. Rochefort. Montanban. Lorgervil. 18. Dispositio rami Robaneæ. 19. Cur hic Sanseverinum symbolum? 20. Eburovicæ tessera. Navarra. An Albrechtum. 21. Vicecom. Robaneus. 22. Scutum vidua Robaneæ. Ducis Robaneæ. 23. Tituli. Leon princ. Porhoët. Soubize. Frontenay. Ducatus. Belain. 24. Roban-Chabor. Chaboriorum origo. Deductio. C. de Charny. B. de Iarnac. S. Aulaye. 25. Lucenburg. Banx. 26. Apex.

§. I.

Familie
splendor
& origo.

Post regiam familiam in Francia ex indigenis vix alia Robaneæ familie Illustrissimæ palmam dubiam faciet. In Comitibus Armericæ Britannia cum Lavallea componi eam autor est *M. Gilb. de Varenn. R. d'arm. pag. 205.* ut dicatur *rohan Laval, Lavalrohan.* Vetus etiam jactatur de illis proverbium, *Duc je ne daigne, roy je ne puis, rohan je suis.* Dicitur verò ea gens ex antiquis comitibus Britannia, vel hereditariis comitibus Veterum Armericorum (de Vannes) ortum traxisse.

à Macliano
C. Britan-
nia.

§. II. A Macliano veteri comite Britannia deducit eam *Cl. Paradisus allianc. Geneal. in domo Engolism. p. 269.* Verba illa sunt: *Sur la mention de ceste maison de rohan est chose digne de memoire pour l'antiquité d'icelle, ce qu'elle porte en armoiries certaines Lozenges percées à jour, que l'on nomme macles, mot véritablement provenant & descendu de ce Maclianus C. de Bretagne des premiers apres les Roys (peu auparavant supprimés du temps du grand Clouis) dont fait ample mention Gregoire Eveque de Tours, ancien Chroniqueur de Gaules sur le temps du regne des enfans dudit Clouis. Circa mentionem domus Robaneæ memoratu dignum est antiquitati ejus notanda, quod insignibus inferat certos rhombos perforatos, macularum appellatione: quod nomen euse descendit ac ortum habuit à Macliano ex primis post reges, paulo ante extinctos tempore Magni Clodovei, Britannia comitibus, ejus amplam mentionem facit Gregorius Episcopus Turonensis, vetus Galliarum scriptor, circa tempus regni liberorum Clodovei.*

Veteres af-
finitates.

§. III. Notantur etiam veteres quædam affinitates, sed traditione dubia & solum vetustis aliquibus Chronicis Britonum nixâ: quod *Hoel II. Rex Britannia Armerica* uxorem habuerit primogenitam filiam *Malguidi R. Anglia*, quo conjugio nata sit *Alionora Sanfoni de Rohan* nupta, quæ regia jura *Leonis* (in domus patrimonio illa dynastia est) attulerit: nec non quod *Manneus rex Hibernia* uxorem duxerit filiam *Iustini II. Imperatoris*, ex qua inter alios liberos nata sit *Gratiana* conjux *Lormeni Vicecomitis Robaneæ.*

Certior
deductio.

§. IV. Verum dubiis his traditionibus non eget Celeberrima familia, cujus certa decora eam satis illustrant. Certa deductio ab *Alano II.* cui circa 1184. *Constantia soror Conani D. Britannia* uxor fuit, ostendi potest. *Ioannes II. Vicecomes*, qui 1395. vivis excessit, duarum linearum autor fuit: nam ex filio majori *Alano II. Vicecomites reliqui Robaneæ* descendunt, qui superiori seculo in *Claudio Episcopo Cornubia*, qui dein in Vicecomitatu fratri successit, 1540. defecerunt. Alter *Carolus Dominus de Guimené* istum propagavit titulum: ejus vero filius *Ludovicus* denuo duos genuit filios, *Ludovicum II. & Petrum Dn. de Gré*, & ab uxore *Ducem Nemorosii, Marefcallum Francia*: Ab illo, qui nunc quoque superant, *Mombafonii* descendunt, hujus filius *Carolus Dn. de Gré* fuit, pater *Francisci*, ex quo non nisi filia nate, alter autem *Petri* filius item *Petrus Dominus de Frontenay*, qui 1525. prelio Papiensi cecidit, ab uxore *Anna* hereditatem lineæ primo-

Lineæ.

primogenitæ & Vicecomitatum Rohanensem nactus est: fator reliquorum Vicecomitum & jam Ducum Rohaneorum.

§. v. Uti verò nunc quoque duæ lineæ superant, ita utriusque scutum nonnihil ^{Scutum Ducis Mombasoni.} diversi habet. Quod *Mombasonium* ramum atinet, in eo *Carolus Rohaneus Dux de Mombasoni* ista dispositione utitur, ut scutum tres perpendiculares & una transversa fecerit, imposita tori nova parvula.

§. vi. Laterculus primus *cyaneus Francica tria lilia* defert. Hujus symboli rationem quæro in *Joanna Joannis II. Vicecomitis uxore secunda, filia Philippi III. Eburonica vicensis R. Navarre:* cujus mater *Ioanna filia Ludovici X. regis Franciæ & Navarre,* ipse quoque *Philippus Philippi III. Regis Franciæ nepos ex filio Ludovico* fuit. Hoc sufficere potuit ad lilia assumenda. Alia iterum cum regia domo contracta est affinitas, cum *Margareta Rohanea à Joanne Aureliano Engolisma comite* in thorum assumere-tur, unde *Carolus* natus, pater *Francisci I. regis.*

§. vii. Qui proximus est huic laterculus *Navarrenum* (quod c. 24. n. 45. de-Navarra. scriptum extat) symbolum repræsentat. Ratio hujus quoque satis evidens est: cum *Ioanna* illa rege *Navarre* nata sit, & regis soror fuerit atque amita.

§. viii. Tertia area *Aragonum dārya* continet. Unde hoc accersam, fateor ^{Aragonia.} me fere dubium esse. Adducam tamen conjecturas non improbables. *Alis Alfonso Casti R. Aragonum filia Alano C. de Triguier & Guingamp,* cui *Pentheurium* comitatum *Godofredus* agnatus donavit, sed vicissim *Godofredus Andinus* plurima eripuit, nupta memoratur. Hoc verò *Alano* (Avauguriotum fatore) vel ejus filio *Henrico* nata est *Maria Godofredi Rohanei,* à quo moderni descendunt, uxor: Ex hujus *Alani* etiam posteris sunt *Agnes Avauguria Alani V. Vicecomitis Rohanei,* & *Margareta Hervei Vicecom. Leonensis* conjuges, quærum hæc *Joannæ* mater fuit *Joanni II. Vicecom. Rohaneo* nuptæ. Ab his verò *Godofredo, Alano V. & Joanne II. modernos Rohaneos* descendere extra dubium est: unde videri potest ab illa *Alisa I. Aleide* deductum vel ascitum regium illud *Aragonum* symbolum.

§. ix. Quæ huic proxima est *Scoticum* leonem duplici peribolo liliato (vid. c. 3. *Scotia* num. 14.) conclusum exhibet. Ratio repetenda à *Joannis III. Rohanei* conjugæ *Maria f. Francisci I. Ducis Britanniæ ex Isabella Jacobi I. regis Scotiæ* filia, quam *Franciscus 14. 41.* cum spe successionis in regno duxerat: ea verò, cum macula progenies non defecisset, effectum sortita non est. Dignum tamen visum est, proximum illum, quo à successione in regnum fuerunt majores, gradum tali symbolo exprimi.

§. x. Quod areolas inferiores atinet, *primapelle hermonica* atque adeo *Britan-* ^{Britannia.} *nica tessera* exornatur. Hoc vel à *Margareta Joannis V. Ducis Britannia filia Alano IX. Rohaneo 1407.* nupta repero, vel ab *Alide Conani IV. vel parvi Com. Britannia* ex originariis comitibus sorore, *Alani II. conjugæ,* vel alias quod familia ab illis proceribus, qui olim *Britanniæ* præfuerunt, originem suam derivari amat.

§. xi. Proxima area *Mediolanensis* est, sive *argentea boam caruleam, ternis gyris* ^{Mediola-} *in palum circumplicatam & auro coronatam, erumpente ex faucibus infantulo cruento,* ^{num.} repræsentans. Hanc insertam non dubito ob *Mariam Montalbanensem Ludovici I. Rohanei Domini de Guiment,* qui duarum linearum communis pater est, uxorem. Ea enim *Maria* patrem habuit *Joannem Dominum de Montauban* *Marscallum Britannia,* qui gentis ultimus 1467. decessit: *Joannes autem Guilelmo Montalbanensi* natus erat atque *Bonæ Caroli Mediolanensis Domini Parmensis* filia: cujus pater *Barnabo Mediolanensium* cum fratre *Galeacio Ducum fatore princeps* fuit.

§. xii. Tertiam aream constituit *dārya Lotharingicum* (vid. c. 58. n. 33.) cujus ^{Lotharia-} *rationem* repetimus à *Maria Lotharingica* *Antoni Lotharingi Com. de Vauldemont* ^{gr.} filia, & *Alani X. Vicecomitis Rohanei* uxore, quæ avia fuit *Annæ* atque *Mariz,* quarum utraque agnato, illa *Petro,* hæc *Ludovico* nupta est: à quibus duæ hodiernæ principes lineæ descendunt.

§. xiii. Extremus laterculus *argenteus fasciam rubeam* continet, *limbo caruleo* ^{sanfeveri-} *inclusus.* Hoc symbolum est gentis *Sanfeverina,* ut aliunde & ex *Chifflet. Eq. A.V. n. 157.* ^{no.} claret. Unde *Gelot* corrigendus est, qui *indic. armor. p. 324.* solius marginæ lineæ margine facit mentionem. Porro familia illa inter *Neapolitanos* illustissima, à vetusto tempore fuit. Originem ejus ex *Normannis* derivant. *Henning. Theatr. geneal. T. IV. p. 1319.* ita: *Hugo vel Vgo & Rogerius vel Robertus de S. Sifvino inferioris Normandiæ loco exiere*

in Neapolitanum regnum, ibique familiam Sanseverinorum constituerunt. Volaterr. de hujus familia origine sic inquit: Intium gentis à Gallis fuit (Normandia vero pars regni Gallici existit) jam inde sub Carolo I. quo Beneventum obsidente, ac jam cum exercitu terga dante, procerum unus ex hoste forte interempto, sublata sanguinolenta interula pro vexillo aciem firmavit, unde postea rubra linea signa posterì assumserunt. Ex eo varios hujus stirpis recensent Comites *Lauria, Marsici, Capaci, Torji, Marasse, S. Marci, Tricaria, Potentia, Montiscalosi, Sutriani, Terlizzi, Terranova, Mileti, Belcastri, Saponara*, nec non principes *Salerni, Duces Summa, Scalea*; dein p. 1320. ex eadem *Matera & Coriliani Comites, Venusia, Anaphi, S. Marci Duces, Bisignani principes*. Seq. pag. Comites *Gajazzi, Ioh. Petr. Crescent. Coron. della Nobilt. d'Ital. P. I. Narr. 3.* univertium caput à p. 231. descriptioni domus *Sanseverinae* tribuit. Memorat ex *Michaele Riccio* Historico Neapolitano quendam *Adeodatum Sanseverinum*, qui Regem Ungariae *Stephanum* circa 989. ex fonte lustrico levaverit, atque hac causa ab eo *Tata* (hoc est pater) cognominatus fuerit, quo cognomine idem in Ungaria cenobium condiderit. Dein varias enumerat lineas. Iterum P. 2. Narr. 8. c. 3. p. 371. domum hanc deducit ex *Pipino Caroli M. filio*, cujus filius *Bernardus rex Italiae* genuerit alium *Pipinum*, hic *Bernardum Franciscum*, quo natus *Pipinus* armorum Ecclesiae Dux Generalis, autor *Comitum Mariscorum Sanseverinorum*: quo allegat versus *Altani Archiepiscopi Salernitani*:

Præfuls Attonis tumulasti membra Casinus,

Marsia cui tribuit justa priora tuis.

Istius unde domo manarit origo parentum,

Regibus à Gallis linea ducta docet.

Origo.

Affinitates certe affinitates illustres satis testimonio sunt, domum ex præcipuis habitam: sed non nisi eas recensebo, quæ cum domo regia Francica contractæ. Ita *Carolo princ. Tarantino* fratri *Ludovici II. Andini R. Neapolitani* desponsata est *Polyxena Sanseverina* *Wenceslai D. Venetini* filia, nupta autem *Margarita Roberti Sanleuerini C. Curiliani* filia *Ludovico Andino Dyrtrachio C. Gravinæ*: ex quibus genitus *Carolus III. rex Neapolitanus*. Sed prolixior in elogiis familiarum non ero. Ex ea autem *Ioanna* oriunda fuit *Bernardi principis Bisignani* filia, *Caroli Rohanei Dn. de Gié* uxor, unde genitus *Franciscus*, pater *Æleonoræ*, *Ludovico VI. Rohaneo Mombasonia* nuptæ, à quo hodierni *Mombasonia* descendunt.

Maculæ

Rohaneæ.

§. xiv. Toti scuto incumbit nova parmula bipertita, in cujus priori parte cocci-
nea macula novem (seu rhombi $\pi\lambda\iota\beta\acute{\alpha}\tau\epsilon\gamma\eta\iota\omicron\iota$) ex auro conspiciuntur. Symbolum hoc Rohaneæ domus esse, & quæ de illius origine referantur P. I. c. 5. S. I. m. 2. n. 22. dixi: nequæ hic repeto. Id solum addo, *Petrum Rohaneum Giensem* Galliaë Marescallum tantum 7. ejusmodi gestasse maculas: alios denas. Cæterum hæc *Mombasonia* linea totius domus nunc primogenita est.

Britannia.

§. xv. Altera pars parmulae medix *muris pontici vellere*, *Britannia* symbolo, obducitur. Utî verò §. 10. aliquæ affinitates, quæ Rohanensibus cum Britannia comitibus atque Ducibus intercessere, recensitæ sunt, ita hoc principe loco idem $\delta\eta\gamma\mu\alpha$ repetitum existimo: sive quod à veteribus *Britannia* Dominis stirps per masculos se descendere arbitrat: sive potius denotandæ *pratensionis*, quam semel in ducatum ea habuit. Nam 1461. *Ioanni III. Vicecomiti rohaneo* nupta est *maria* filia secunda *Francisci I. Ducis Britannie*, qui 1450. sine masculis decesserat, & *Isabella* Scotica, uti §. 9. vidimus. Cæterum *Mariæ* soror major natu *Margareta* *Francisco II. pattueli*, qui patruo successerat, nupta, ex eo sine prole decessit 1469. Unde *Maria* ius sibi ad Ducatum esse credit, atque sibi eundem vindicare studuit. Verum causâ cecidit, *Francisco* & ejus ex altera conjuge filia in possessione Ducatus manente. Adjudicata tamen sunt *Maria* Comitatus *Montfort, Neussle, Chantocé* & alia. Ipse verò Ducatus per *Annam* *Francisci II.* filiam in regiam domum delapsus, atque coronæ unitus est. De prætensione Hispanorum in eum c. 38. n. 83. diximus.

Alia Mombasonia
rum dispositio.

§. xvi. Hæc dispositio *Mombasonia* est, & quod legi, ab *Anna Rohaneæ* *Ludovici Rohanei Mombasonia* patrueles uxore usurpata est. Aliam vero dispositionem observavi *Mombasonia*, quæ *Ludovici* patri *Herculi* & ipsimet *Ludovico* deberi videtur, ut præter medium scutulum ex Rohaneis & Britannicis symbolis quadrupertitum, in quadrantes quatuor divideretur clypeus: Primus quadrans continebat iterum quadrupertita sectione *Eburonica* *Navarricam* (nova quadrifaria sectione) & *Francicam* tesseram.

refferam. Secundus add perpendicularium sectus *Sanseveriniam* & *Aragoniam*. (unde quis in suspicionem adducatur, ex *Sanseveriniis* querendum esse *Aragoniorum* symbolum.) Tertius *Mediolanensem* & *Lotharingicam*; Quartus *Scoticam*. Quæ eadem mox dispositio §. 18. in altera linea etiam observabitur.

§. xvii. In hac linea *Monbatonia*, quæ ista scuti dispositione utitur, illos reperio titulos. *Principum de Guiment*, *Ducum de Montbason*, *Com. de Rochefort* & *de Montauban*, & nunc *Ducum de Souvise*. *Guiment* dynastia in Armorica in antiquo patrimonio tuit, sed 1570. *Principatus* titulo insignita est. *Montbasorum* Dominium olim *Rupisulcaudiorum* (vid. c. 78. n. 6.) familiæ attulit *Renata du Fou* filia *Ioannis Dn. de Rustenand* Magni regni cubicularii & pincernæ, vidua *Guilelmi de Marca*, Domini d'Ogilmon, quæ *Ludovico III. Rohanco Guimento* nupta quarti mater fuit, & 1502. fatis concessit. Nepos *Ludovicus V. Comes de Montbason* dictus est: Hujus vero filio *Ludovico* datum 1589. ut *Ducatus* titulo dynastia illa in Turonibus sita exornaretur. *Rupifortium* comitatum credo allatum à *Ludovica f. Francisci Domini de Ricus* & *de Rochefort*. (cujus avia *Ioanna* filia *Theobaldi Dn. de Rochefort* fuerat.) *Ludovico II. Rohanco Guimento* nupta. Ex eo enim *Rupifortii* titulum in *Rutiiis* non amplius lego: unde dotalem *Luisæ* fuisse conjicio. Cæterum comitatus hujus nomen inter *Herculi*: *Ducis* liberos *Francisco* ex secundo thoro genito, qui nunc *Subizii* elogio utitur, attributum lego. *Montalbanium* Comitatum quod concernit, illius hereditas debetur matrimonio *Mariæ Montalbanensis* & *Ludovici Rohanci* (qui 1462. decessit.) de quo §. 11. aliquid diximus. Comitatum hunc titulis suis adscripsit *Herculis* trater *Petrus princeps Guimientis*, filia verò *Anna Ludovico* patrueli marito eum attulit, unde filius *Carolus* jam gerit, & nepos patri *Subizii*. De *Subizii* dicemus §. 23. In eandem familiam intulerat Dominium *Lorgerii* *Guionna* heres, *Joannis Rohanci* uxor, sed non extantibus filius filia *Helena* dynastiam marito *Francisco Dn. de Maure* attulit: ac ita diu in familia non mansit.

§. xviii. Ad alterum ramum accedimus, cujus istam dispositionem norat *Sam. Marti. P. 1. de la Fr. L. 1. c. 5. p. 35.* ut scutum sic quadripartitum, in prima quadra, de novo quadripartita dispositione, *Eburovicio* & *Navarrenia* (hæc quoque in quadras distincta) & *Francica*, in secunda bipertita *Sanseveriniam* & *Aragoniam*, in tertia denuo bipertita *Mediolanensem* & *Lotharingicam*, in quarta *Scoticam* & *reprelentans*. His incumbit parvula bipertita ex *Rohaneis* & *Britannicis* symbolis. Talis dispositio si cui placuit, *Henrici Ducis* eam fuisse autumo.

§. xix. De tertio & quarto quadrante nihil est quod illis addam, quæ superius dicta sunt. In secundo non capio, unde *Sanseveriniam* talia: cum *Carchi Rohanei*, cui *Joanna Sanseverina* nupta fuit, posterita mascula defecerit, à famellis autem ejus non ista *Rohaneis* sed *Monbatonia* linea descendat. Nisi dica, more aliquo familiæ, quod uni ramo accessit, symbolum reliquis commune factum esse.

§. xx. Quod primum quadrantem attinet: iterum *Francicorum* liliorum ratio in aprico est. Solum *Eburovicium* (*Euvreux*) emblema hic occurrit, quod in priori clypeo non vidimus. Constat illud areola *Francicis* lilis sparsa, inducto diagonali tænia, argenteis & rubicis composita segmentis. *Francica* lilia originem gentis ex regio sanguine notant. conf. c. 34. n. 33. Tænia discerniculum est. An vero dicemus compositionis illam rationem, quod *Eburovicensium* veterum insigne fuerit *baltheus diagonalis rubcus parvula argentea* inductus. Certe *Eburovicenses* in Anglia (qui ex *Normannia* originem videntur traxisse) tali utuntur scuto, additis tribus orbibus ejusdem coloris. Cur vero *Eburovicensis* laterculus insertus sit, ex §. 6. & 7. liquidum est. Ex quibus etiam constat, cur *Navarrenium* hic conspiciatur *dyguz*: videlicet ex *Joanna Eburovicensis* matrimonio. Quod tamen hanc lineam attinet, novo jure *Navarreniam* figuram intèrere potuit, cum *Rnato* *Viccomiti Rohanco* (qui *Henrici Ducis* avus 1552. defunctus est), nupsisset *Isabella Albrezana* *Ioannis Albrezani* & *Carbarinae Foxæ regum Navarra*, quos Hispani expulere, filia, regni futura heres si *Henricus* trater sine sobole decessisset. Quamvis verò casus non evenerit, *Joannæ* ex eo genitæ, quæ regnum *Antonio Borbonio* atque ita regni familiæ attulit: res tamen memoria digna fuit, quod tam prope à regio throno *Rohanei* abfuerint, isto signo testari. Expendendum etiam

minio tingi debuerit: ut ita *Albretani* symboli esset vestigium. Secus, miror gentis illius affinitatem scuto non impressam.

Viccom.
Rohaneus

§. XXI. Quod parmulam mediam attinet, iterum de *Britannia* nota nihil addo superius dictis: De *maculis* autem *Rohaneis*, id unum: ipsum *Viccomitatum*, qui in primogenitus continuatus fuerat, morte *Claudi Viccomitis* 1548. delapsum ad aliterius rami lineam posteriorem, ob *Annam Claudi* sororem *Petri Rohane Frontenay*, qui 1525. ad *Papiam* ceciderat, uxorem: Atque ita *Viccomitatum* hunc tenuit filius *Renatus* & eodem nomine nepos: *Hoc gentis Henricus, qui Dux creatus est*. Ita *Thuanus* ad ann. 1603. L. 129. p. 909. VII. *Erd. Vlti.* *Henricus Roanus Leonensis princeps, Dux & Viccomite antiquo, & patricius regni creatus in Senatu sacramentum dixit. Id decori Illustrissima familie datum a rege, quem Roani proxima cognatione contingunt, quippe qui Elisabetham Labretanam Henrici Navarra regis sororem aviam habuerint. Quod amplius diplomate ca de re a cognato rege concessio exprimitur. Est vero Rohanum castrum in mediuo fere Armorica Britannia situm.*

Scutum
viduz Ro-
hanez.
Ducis Ro-
hanci.

§. XXII. Aliis autoribus aliam vidi dispositionem *Rohaneæ* vidua, ut quadripartitum *Navarrenæ* & *Scotica* symbola locarentur, imposita alia media parmula ex lateribus *Rohaneæ* & *Britannica*: *Duci Rohaneo* vidi tributum scutum, transversum lectum, capite in tres arcuolas distincto, & pede in totidem secto: Illæ sunt *Navarrenæ*, *Britannica*, *Scotica*. Hæ vero non æque mihi cognita. Prima impositum scuti transversis argenteis & cyaneis fasciis leonem coronatum rubrum refert, quem *Lusitanum* esse credo, ex *Parthenaorum* successione. Altera carulea crucem argenteam defert; Tertia aurea leonem nigrum: quorum rationem vel explicationem non satis capio.

Tituli.

§. XXIII. Porro in hac linea titulos legimus *Principum de Leon*, *Ducum de Soubize*, & *Domitorum de Frontenay*, *Comitum de Porhoet*, *Dom. & March. de Belain*, *Leonensium* (in *Armorica* litore Septentrionali) dynastia vel principatus illatus est genti matrimonio *Ioannæ* filia: *H. rvet Viccom. Leonensis* ex *Margareta Avauguria*: Unde ad ratum priorem successio delata est, & demum cum *Viccomitatu* ipso matrimonio *Annæ* & *Petri* ad hujus posteritatem: quod etiam de comitatu *Porhoet* intelligendum, quem *Beatrix* filia primogenita *Oliverii Clissoni*, celeberrimi *Franciæ* *Conestabilis*, marito *Alano IX.* attulerat. *Subiziam* (ad *Carentonum*, qui paulo post *Santonico* mari miscetur, in *Santonibus* sitam) debent *Catharina de Partenay* *Joannis Dn. de Soubize* filia: & hæredi, quæ *Caroli du Quence* vidua *Renato Rohaneo* superiori seculo nupsit, femina ut natalium splendore ac moribus, sic literis, quod in eo sexu rarum est, (ut *Thuanus* elogium huc transcribam ex L. 85. p. 207.) ornatissima. Inde *Ducatus* dignitas accessit, quam nunc *Franciscus* ex altera linea gestat, maritus *Anne Chabotie*

Leonprin-
cip.

Porhoet.
Soubize.

Frontenay,
Ducatus.
Belain.

Rohaneæ, *Frontenay* & *Belain*, unde obtigerint genti, non habeo. Illi autem intellexi *Ducalem* accessisse dignitatem, sed in indice *Ducum Franciæ* vulgato non reperio expressum. Legi vero *Epistola* viduæ *Rohanensis* apographon *Subizie* scriptæ 23. Sept. 1626. quod ita sonat: *Je vous envoie la copie de lettres d'erection de la terre de Frontenay. Duché, combien que ce soit chose, dont il ne se souciait gueres, comme n'estant point haussé de rang par là. si non en une seule ceremonie, qui est quand les Pairs se trouvent au Palais, car en toutes autres ceux de sa maison esalent les Ducs & les ainsiez mesmes les on jusques icy precedez, si bien que tant que j'y esté à la Cour, on m'a donné toujours rang avant les Duches, encorcs que Monsieur mon Mary n'ait jamais esté Duc. &c.*

Rohan.
Chabot.

§. XXIV. Illa insignia fuere gentis *Rohaneæ*. Caretur *Henricus Dux*, qui 1638. vivis excessit, filium heredem non reliquit (nam de *Tancredi*, qui à matre ostentabatur, natalibus dubitatum est) sed filiam *Margaretam*, quæ *Henrico Cabotio* nupsit, & ob hoc, quod in aliam gentem transfret dignitas, 1645. renovata est concessio regia. Hoc matrimonio præter filias natus est *Ludovicus de Rohan-Chabot* *Dux de Rohan* Hujus majorem clypeum, affinitatibus insignem non vidi. Compendiosior autem ille est, qui quadripartitus *Rohaneas maculas* primo & quarto loco, secundo autem & tertio tres capitones (pitæces) rubros in auro exhibet. Hoc gentile signum & paronomasticon est *Cabotiorum* (de *Chabot*.) Ex qua stirpe *Henricus Margareta Rohaneæ* maritus ortus erat. Cæterum hanc quod attinet gentem, eam qui fabularum appetentes sunt à quodam *Febrano I. Friderico*, qui *Adrianam* sororem *Friderici Barbarossæ* duxerit, qui vero historicam certitudinem sectantur (ita *Andr. du Chesne* *Genealogorum*

Chabotio-
rum orgo.

exactif.

exactissimus) à *Guilermo Chabotio*, cujus circa 1040. memoria est, derivant. Hujus nepos *Theobaldus* Dominium *Tourvent* ab uxore habuit, ejus filius *Sebranus* iterum ab uxore dynastias *Rocheverriere & la Greve*. Ejus neptis fuit *Eustachia Godofredi Lusignani C. Iapha & Cesaree* uxor, quæ sub *Melissina* nomine à poetis celebrari creditur. *Eustachia* frater *Theobaldus III.* genuit *Theobaldum IV. Gerhardum & Sebranam*, ab illo *Domini de Rocheverriere*, intra tertium gradum extincti, ab isto *Domini de Ruz* (quam Deductio. Com. de Charoy. *Ioanna Chabotia* heres *Lavallis* intulit) ab hoc descendunt Domini de *Chantermerle*, & qui ramus primarius, *Domini de la Greve*. In hoc *Ludovicus* ab uxore *Maria Craonia, Montcontour, Montfoucau & alia* obtinuit, pater *Theobaldi VII. & Renaldi*, istius filia hereditatem *Castillonis* attulit, *Comino* tamen (celebri illo historico) socrus nomine istam iisdem reddente. Hic Dominus de *Iarnac, Itcubum* genuit, *Caroli & Philippi* patrem. *Philippus Comes de Buzancois* & demum dono principissæ *Arausionensis, Comes de Charny*, præterea *Admiralis Francia* & plurium provinciarum gubernator fuit, rebus gestis clarissimus: autor comitum de *Businçois & de Charny*, nec non Marchionum de *Mirebeau*. *Carolus* autem *Iarnacius* Dominus, avus *Leonori* fuit: quo geniti *Guido*, à quo nunc etiam *Ravenes Iarnacii* descendunt, & *Carolus Dom. de S. Aulaye* & de *S. Aulaye*. *Mucidan*, pater *Henrici*, cui *Margaretam Rohaneam* nuptam atque Ducatum allatum jam diximus. Inter moderni Ducis Rohanei titulos, etiam Marchionis de *S. Aulaye* legitur: quod Dominium marito *Carolo Cabotio Jarnacio* uxor *Ioanna de S. Gelais* attulit. B. de Jarnac.

§. xxv. Præter pisces gentiles aliquando Cabotiorum insignibus vidi insertum Lucenburg. symbolum *Lucenburgicum* ob *Magdalenam* filiam *Theobaldi Lucenburgii Dn. de Fienes, Jacobi Chabotii Iarnacii* conjugem: nec non *Balzium* l. de *Baux*, cometam vide- Baux. licet l. *stellam* 16. radiorum ex *argento* in latereculo *rubeo*: quod *deitya* gestare potuerunt, ob præfati *Theobaldi* *Lucenburgii* matrem *Margaretam* filiam *Francisci Balzii Duc. Andriani, Petri Lucenburgici Com. S. Pauli & Conversani ac Briennæ* conjugem.

§. xxvi. Apicem Rohaneorum nunquam vidi, nec alia quæ circa scutum sunt. Apex. Nisi quod jam superius P. 1. c. 5. S. 1. m. 2. n. 22. symboli gentilitii ad figuram scutariam respicientis mentio facta est ex *Labourerio*: *Sine macula Macula*.

CAPUT LXXX.

March. de Rosmadec.

ARGUMENTUM.

1. Familiaz origo. Linea.
2. Scutum March. Rosmadec. Com. de Chapelle.
3. Tyvarlan.
4. Molac.

5. Pontecroix.
6. Rosmadec.
7. Apex. Telamones. Symbolum.
8. Dispositio alba.
9. Discerniculum linea du Plessis.
10. Clypem affinitatum. Monmorency. Molac. Beaumanoir.

§. I.

IN nobilitate Aremorica illustris est memoria familiz de *Rosmadec*, à castro in Episcopatu Familiaz origo. *Cornualia* s. *Cornubia* vel *Curiosolitu* dictæ. Et quidem in vita *S. Genolei* *Abbatis Landevenecensis*, qui 448. decessit, memorantur duo Domini de *Rosmadec*, qui cænobium ingressi sint. Aliquis hujus gentis 1057. in comitibus *Eudonis Ducis Britanniz* recensetur. Nonnulli gentem derivant à comitibus de *Crozon*, qui ex principibus inferioris *Britannia* descenderunt: horum enim heredem *Onquen C. de Crozon* circa 960. sua ajunt attulisse comitibus *Cornubia*, à quibus eadem delapsa ad *Leonenses*. Aliqui ferunt *Guilelmi de Rosfrenan* (qui 840. Conestabilis *Franciz* fuit) filium minorem natu, *Rosmadecia* domus heredem duxisse, & nomen ac arma assumpsisse. Certam deductionem à *M. Fulsonio Colombierio & Hozzerio* concinnatam orditur *Revalen de Rosmadec* eques 1191. maritus *Eleonora de Leon*. Ab hoc non interrupta serie moderni descendunt: Et quidem *Ioannes III.* Dn. de *Rosmadec* ex filiis *Alano & Joanne* duas sevit lineas, quarum hæc est *Dominorum de Plessis*, à *Joannis uxore Luisa*

herede & filia Petri de Rosmadec (alterius lineæ) illa tum Marchionum de Rosmadec & Molac, Comitum de Chappelle & de Crozon, à majori Alani filio Tanaguile, tum Baronum de S. Iovan, de Gael & de Comper. Cæterum ditiones eorum 15. leucas ad mare patent, ubi tres portus celebres Pontecroix, Audierne & Cameret. Et inde fere 400. nobilia feuda dependent.

- Scutum M. Rosmadec §. II. Marchionis Rosmadecii scutum vidi quadripartitum, imposita media gentili parmula. Primus laterculus rubeus fasciam hermonicam continet, notando Dominio vel Comitatu la Chapelle s. Capellano, quæ accessio facta est in Joanne Tertio, cum is 1505. duxisset Ioannam filiam Alani Dn. de la Chapelle & Molac; dein etiam fororis Isabella, quæ Joanni Rohanco nupta sine liberis 1519. decessit, heredem. Titulum Dominorum & Comitum de la Chapelle minores natu filii aliquoties gesserunt.
- Tyvarlan. §. III. Area secunda carulea aureum castellum s. Turrim continet, quo symbolo notatur Tyvarlan. Hoc Dominium assecutus est Joannes I. Dn. de Rosmadec matrimonio Aleidis filix & heredis Alani Dn. de Tyvarlan & Pontecroix ex Placentia Dn. de Pennault. Ab illo tempore dynastia in titulis Rosmadeciorum fuit: & quidem Sebastianus I. 1576. Marchio de Tyvarlan creatus, dein 1608. ab Henrico ut axioma illud Rosmadecio tribueretur obtinuit.
- Molac. §. IV. Area tertia rubea septem maculas argenteas (3. 3. 1.) repræsentat, notandæ Baronia, vel uti nunc quoque audit Marchionatus de Molac, ex bonis supra memoratæ Joannæ Capellanæ.
- Pontecroix. §. V. Ultimius quadrans caruleus continet leonem argenteum, lingua dentibus & falculis exarmatum (morné) designando Dominio Pontecroix, quod cum Tyvarlanio familiæ accessisse modo diximus.
- Rosmadec §. VI. Media parmula palis ternis argenteis & caruleis exaratur, quod ipsum Rosmadecio Dominio convenit: cui Marchionatus dignitatem Henricus concessit. Alterius verò Rosmadecii Domini gestare solebant in clypeo aureo tres gemellas tæniolas rubeas: Cum symbolo. Primo avulso non deficit alter.
- Apex. Telamones. Symboli, Dispositio alia, Discerniculum lineæ du Pleffis. Clypeus affinitatû. Montmorency. Molac. Beaumanoir. §. VII. Scuto imponitur galea diademate tortili & corona oblecta, cui apex imponitur cygnus naturalis facie exhibitus. Clypeo vero Atlantes assunt duo leones. Et symbolum gentile nonnunquam adscribitur: En bon Espoir.
- §. VIII. Alibi ordinem areolarum vidi alium, ut areolæ repræsentarent Dominia Rosmadec, Chappelle, Molac, Pontecroix: medium scutulum Tyvarlan.
- §. IX. Quod lineam du Pleffis concernit, scuto inducit fasciolam rubeam, sed ateo- las etiam alia ferie disponit.
- §. X. Quod clypeum affinitatum concernit, Marchioni Sebastiano talem vidi tribui, ut scuti quadrantes, primum tessera Rosmadecia, secundum Montmorencia, tertium Molacensis, quartum Bellomaneria (Beaumanoir) & mediam parmulam Bourbonio-Vindocinensis impleverent. Montmorencia aquilæ adsciscuntur à Francisca Montmorencia Sebastiani I. Marchionis conjuge: Bourbonio Vindocinensis tessera arcessitur à Francisca illius proavia Anna Aumontia s. Friderici Aumontii & Francisca de Ferrieres Dn. de Thury. Cum enim Iacobus Bourbonius Dn. de Thury & de Preaux sine liberis mortuus esset, heredes habuit liberos Galvani (Gaurvain) Dn. de Ferrieres & præmaterteræ Joanna de Preaux, à quibus illa Francisca. Bellomaneria plinthides undecim in area carulea in scutum insertæ, ob Atargetam Bellomaneriam Sebastiani illius Rosmadecii matrem, Tanaquilis conjugem.

CAPUT LXXXI.

Com. & Domini Rutheni s. Reuffii de Plavia.

ARGUMENTUM.

1. Origo familia. Advocati. Poitlandia. Henricus dives.
2. Origo antiquior.
3. Linea. Senior. Media. Junior.
4. Henrici commune omnibus nomen.
5. Appellatio Russorum s. Ruthenorum unde?
6. Scutum.
7. Diploma Ferdinandi I.
8. Cranschfeldia.
9. Galea & apex.
10. Anmolosi caput in scuto.
11. Titulus. Nobiles Domini. Advocati.
12. Nunc Comites ex præco more.
13. Linea principum Burgravorum.
14. Scutum Burgraviatus Misnia. Dein ad Saxones.
15. Regalia. Engelsburg.
16. Versibus descripta scintilla Burgravorum.

§. I.

Illustissima *Ruthenorum* s. *Reuffiorum* familia *Nariscorum* s. *Variscorum* regioni à pluribus jam seculis imperat: initio *Advocatorum* nomine, qua dignitate illos provincie Imperatores præfecerant, unde *Vostlandia* adhuc nomen est. Ea verò dignitas, uti alia quoque *Ducum*, *Comitum*, &c. demum in patrimoniale[m] dynastiam mutata est. Celebris ante alios in ea gente fuit teste *Paulo Lang. Chron. Citz. ad ann. 1193. Henricus* cognomento *Dives* tempore *Friderici Barbarolle*. Ita de eo *Langius Henricus Senior dictus fuit, tanquam excellens: vocabulo advocatus, s. vulgariter Voit de Wyda, & ita posteri ejus per multa tempora. Nam totam terram Advocatorum, qua & tunc sicur & nunc das Voiland dicebatur & dicitur, possedit. uxorem habuit Berchtam Comitissam à Tyrol, qua peperit ei quatuor filios, qui omnes *Henrici* dicti sunt, quorum primus post eum sedit in *Wyda*, secundus in *Groit s. Grotz*, dictus *Henricus Reulle*, tertius in *Plauen*, quartus in *Gera*. P. P. Notandum est quod supradictus *Henricus videlicet dictus est Henricus de Wyda*, eò quod ipse & pater suus transfulerunt à monte *S. Viti* civitatem nunc *trans-Elstrem* positam, nam antea vocabantur *Comites de Giusberg*.*

Origo familia: Advocati, Voilandia.

Henricus dives.

Origo antiquo.

§. II. Nec verò ab illo *Henrico* nobilitas illustris in gente hac origo. Nam in diplomate *Friderici II.* ista leguntur: *Notum facimus omnibus Christi fidelibus, quod Nobiles Domini de Plauen, nostri & S. Rom. Imperii advocati, & tum temporis excelsus nostri summi Capitanei ex nobilissima & antiquissima prosapia Romanorum veteranorum orti & progeniti, &c. Quæ verba Augusti reperierunt Rudolphus I. Albertus I. Ludovicus IV. Sigismundus, Albertus II. Maximilianus.* Et quidem si fidem adhibere liceret *G. Fabric. orig. Sax. L. 7. f. 778. & Peccensteinio, à Druso Germanico* advocatia illa constituta fuerit, condico castro *Vorgesburg*. De quo tamen qui temporum illorum notitiã aliquam habent, dubitandi idoneas videntur habere rationes. Nec certius est, quando idem *Peccenstein, à Columniis* eos vult derivare, qui sub *Iustino* minore circa 164. in *Germaniam Roma* concellerint, veteres suas à tempore *Drusi* familiarum reliquias renovaturi. Sed *Columniis* major honos est, ex *Germania* majores suos quod allegant, quam si nostri ad ipsos in *Italiam* stirpes suas referant. Alii etiam apud eundem eos à *Babone Abenspergio* Comite, alii à *Guelfis* deducunt. Sed circa antiquas origines plerumque in obscuro palpamus. Quicquid verò de hisce sit, *M. Zeiller. itin. Germ. P. 2. p. 63.* ita prodit: *Das ist gewis/ daß es ein uralt anschnlich Geschlecht/ welches mit einem gar alten Brieff unterm dato 1143, zu crveisen/ daß ihre Vorfahren die Zeit allbereit sich Voigte und Grafen zu Ustterode/ auch Herrn zu Plauen/ item Anno 1273. von Wittes Gnaden/ als Juristen/ sich geschrieben.*

§. III. Ab illo *Henrico divate*, cujus pater *Henricus Comes Osterodius* dictus 1145. fati concessisse perhibetur, & quatuor ejus filii reliqua stirps descendit. *Rittershusius* tamen ei dat fratrem *Henricum*, à quo *Gerana* linea, que superiori demum seculo defecit: quam, si *Langio* fides, forte ex quarto istius filio æque deducere liceret. Qui ex filiorum primo descenderunt, advocati de *Weida* dicti, in duos demum ramos distincti seculo decimoquinto & superioriis principio defecerunt. Quem alterum *Henrico divate* *Rittershusius* dat filium *Henricum juniorem* advocatū de *Plavven*, idem videtur esse, qui *Langio* tertius. Ejus filio *Henrico* advocato de *Plavven*, qui 1232. vixerit, *Rittershusius* tres filios tribuit, quorum medius cognomento *Bohemus* improbis manserit: à majori, *Judice Misnensi*, descendit linea *Burggraviorum Misnia*, quos septimus *Henricus* 1572. nulla ex *Catharina Brunsvicensi* & *Anna Pomerana* uxoribus prole relicta terminavit, de quibus deinceps: Minor verò *Henricus* advocatus *Plavensis* *Rittershusio* cognomene *Ruzzo* gessisse traditur: quod tamen ex *Langio* antiquius fuerit. Ex hujus posteris duo *Magistri Ordinis Teutonici* atque *Principes Bornsæ* fuerunt: quorum alter 1413. alter 1470. extincti. Qui hodie superfunt, omnes referunt originem suam ad *Henrici junioris* & *Amelia Mansfeldæ* filios *Henricum seniorem, medium & juniorem*. Unde tres lineæ, quarum media hoc seculo defecit, *Senior* & *Junior* adhuc dum superant. Et qui ex illa sunt linearum ratione omnes *seniores*, ex hac *juniores* compellantur: addito ex ordine, nativitatis numero.

§. IV. Singulare plane est, quod omnes *Henrici* nomen gerunt, quod ab illo *Henrico divate* accessit, cujus uxor *Bertha Tyrolensis Henrici Imperatoris* propinqua obrinuerit, ut in memoriam istius omnes quatuor filii *Henrici* nomen gestarent.

Henrici commune omnibus nomen.

starent. (Unde nunc quoque omnibus hujus gentis matibus *Henrici* nomen servatur.) Sed ipse pater, avus & patruus illud idem nomen jam gesserant. Confer *Zeiler de X. circ. p. 297. ex Hammero*, ubi *Bertham Carinthiam* vocat.

Appellatio
Rufforum
f. Rurbe-
norum
unde ?

§. v. De *Ruthenorum* vel *Rufforum* nomine non magis constat. §. 2. ex *Langio* intelleximus, id cognomen fuisse *Henrici* divitis secundi hlii. 1338. *Fridericus* Landgr. Thuringia tutorum suum vocat: *Nobilis Dominus Henricus de Plauen avunculus noster dictus Ru2o*. Aliqui originem tribuunt cuidam hujus gentis, qui 1228. bello *Friderici II.* adversus *Saracenos* intertuerit, atq; ab his captus & negotiatori *Russo* venditus sit. Aiunt inde *Ruffis* adversus *Tataros* pugnantibus denuo captum, & post multas artum in libertatem allertum, vestitu *Russico* ad *Fridericum* Imperatorem rediisse, atque adeo vestitus gratia ab illo & aulicis isto cognomen appellatum esse. *Zeilerus l.c.* ait aliquem ex ipsis *Russiae* principatum vicario nomine gessisse, atque adeo nomen hoc stirpi suae intulisse.

Scutum

§. vi. Quod scutum gentile attinet, illud videre est in *Wapenb. P. 1. pag. 19.* ut videlicet scutum quadripartitum primo & quarto quadrante nigro leonem representet aureum, rubris corona, falculis & lingua: secundo & tertio argenteo gruem ex auro. Haec metalli super metallum collocatio regulis quidem *Heraldicis* repugnat, sed suo forte non caret mysterio, uti sunt quae dicuntur *armes pour enquerir*. Conf. *P. 1. c. 4.*

Diploma
Ferdinan-
di 4.

§. v. 11. Sed audiamus ipsa in diplomate 1761. dato verba *Ferdinandi I. Imperato- ris*, quibus *Henricis* tribus, juniori, medio & juniori fratribus, *Cranichteldia* gruem leoni avito adjungi concessit. Ita vero sonant ea verba: *Wir Ferdinand von Gottes Gnaden erwählter Römischer Kaiser/2c. bekennen öffentlich mit diesem Brieff/ und thun kundt allermänniglich/ Daz wir in ansehung und betrachtung des ehrlichen/ Adlichen/ löblichen uralten Herkommens und Geschlechts/ Namens und Stammens der Ruffen von Plauen/2c. auch der un- terthänigen/ gehorsamen/ getreuen und nützlichen Dienste/ so der Edlen unser und des Reichs lieben getreuen/ Heinrichen des Eltern/ Heinrichen des Witt- lern/ Heinrichen des Jüngern der Ruffen/ Herren von Plauen/ zu Crais/ Kranichfeld und Gerau/ Gebrüdere/ Voraltern/ weyland unseren Vorfah- ren am Reiche/ Römischen Kaisern und Königen/ auch unsrer Cron Böheim und löblichem Haus/ Oesterreich in mehrerley wege unverdrossenlich erzeygt und bewiesen/ und gemeldte Gebrüder uns/ dem Heiligen Reiche/ und jezge- dachter Cron Böheim und Haus/ Oesterreich hinfür an nicht weniger zuthun sich gehorsamlich erbieten/ auch wol thun mögen und sollen/ vembelnden Ruff- sen/ Herren von Plauen/2c. Gebrüdern/ allen ihren ehelichen Leibes-erben und derselben Erbens- Erben mit wolbedachtem Muth/ gutem Rath und rechter wissen/ diese besondere Gnad gethan/ und Freyheit gegeben/ und ihnen her- nach der Herrschaft *Cranichfeld*/ (welche Herrschaft ihre Voraltern und sie vor unverdrossenlichen Jahren von unsern Vorfahren am Reiche/ und uns der hohen Regalischen Obrigkeit halben zu Lehen gertragen) habend Wapen und Kleinod/ so mit Namen ist ein weißer oder silber- farber Schild/ darinn erschei- nend für sich aufrechts zum gang geschickt/ ein gelber oder gold- farber *Cran- nich*/ auff dem Schild/ ein freyer offener Adlicher Thurniers- Helm mit rother oder rubin und gelber oder gold- farben Helmdecken gezieret/ darauff stehend für sich aufrechts ein *Cranich* nach der schreeg von dem vordern untern ge- gen dem hindern obern Eck/ in acht gleiche Theile getheilet/ das hindere erst/ viert und sechste roth/ das andere fünfft und siebende weiß/ und die andern zwen Theile gelb/ mit und zusamt ihrem anererben uralten Wapen und Klei- nod/ so mit Namen ist ein schwarzer Schild/ darinnen erscheinend für sich auf- rechts zum grummen geschickt/ ein gelber oder gold- farber Löw/ mit offener Maul/ rother aufgeschlagener Zungen und Klauen/ und zurück auffgevorf- fenen Schwanz/ habend auff seinem Haupt eine rothe oder rubin- farbe Kö- nigliche Cron/ auff dem Schild ein freyer offener Adlicher Thurniers- Helm/ mit weißer oder silber- farber und schwarzer Helmdecken gezieret/ darauff er- scheinend für sich aufrechts am Hals samt dem Kopf eines Bracken mit offe- nem Maul/ und rother gelfender Zungen/ in der mitte nach der länge in zween gleiche Theil abgetheilet/ das vordere weiß und hindere schwarz/ in einem*

seinem quartierten Schild / nemlich in der hindern untern und vordern obern Feldungen jest angezeigt ihr anererbt Wapen mit dem Löwen / und in jeder der andern zweyen Feldungen den gelben Crannich / darauff vornen ihres anererbten Wapens und hindern das Crannichfeldische Helm Klemod / beyde Helm ihre Quer gegeneinander gefehret / alles von farben und sonst allermaßen geschickt / und gefallen / wie vor erzehlt / zu gebrauchen und zu führen gnädiglich verlichen / gegonnet / erlaubet und zugelassen / Alsdann solch Wapen und Klemod in mitte jest gegenwärtigen uners Käyserlichen Brieffs gemahlet / und mit farben eigentlicher aufgestrichen seyn : Versehen / geben und vergonnet ermelden Reussen / Herrn von Plauen / ic. zu Graiz / Crannichfeld und Gera / allen ihren ehelichen Lebes-erben und derselben Erbens Erben / solche jestberührte der Herrschafft Crannichfeld Wapen und Klemod / neben ihrem erblichen uraktem und bisher geführten Schild / Helm und Klemoden obghörte massen zu führen und zu gebrauchen / auß Römischer Käyserlicher Macht vollkommenheit wissentlich in krafft dieses Brieffs / ic.

§. VIII. Ex his intelligimus: vetus *ἀγυα* Ruthenorum fuisse *leonem*: ei dein *Crannich-*
grus accessit, ipso nomine indice testera *Crannichfeldie* dynastie: quam Rittershusius *feldia*
 putat ab Henrico juniore trium istorum fratrum avo acquisitam, sed verba diploma-
 matis vix conveniunt, quibus perhibetur, eorum majores ab immemoriali tempore
 illud dominium feudo imperiali obtinuisse. Legi verò etiam abhi *Theodoricum Burg-*
gravium Kirchberge, cujus patri Alberto *Margarcta Crannichfeldia* istam attulerat he-
 reditatem, Ruthenis *inferiorem Crannichfeldie dynastiam* 1469. vendidisse.

§. IX. Galea & apices ipsum diploma nobis depinxit: ut vero Latino idiomate *Galea &*
 exprimam: Prior galea tecta lacinis *argenteis & nigris* superbit *capite & collo molossi* *apex*
 ad *perpendicularum scissis*, ut anterior pars *argento* fulgeat, posterior *nigriceis*, lingua *ru-*
beas: Posterior callis *Crannichfeldia*, ex qua dependent lacinie *rubra & aurea*, susti-
 net *grucm octo taniis diagonalibus* distinctam: quarum *tres cocco*, toridem *argento*,
 duz *auro* tinguntur.

§. X. His laterculis aliquando vidi in sigillo addi mediam parmulam cum ca-
 pite molossi, quod à nonnullis Grazenis lineæ usurpatum, sed non alia ratione, quam *An molos-*
 quia galeam, cujus apex illud est, addere spatium vetabat, unde visum est clypeo in- *si esset in*
 di, quod tamen neutiquam ejus ornamentum est. *scuto?*

§. XI. Titulus consuetus hæcenus ille fuit: *Rutheni, Dn. de Plavia, Dn. in Graiz,* *Titulus.*
Crannichfeld, Gera, Schleiz & Lobenstein. Reussen / Herrn von Plauen / Herrn zu
Graiz / Crannichfeld / Gera / Schleiz und Lobenstein / ic. Nobilium Dominorum *Nobiles*
 nomen in *Friederici* diplomate §. 2. illustri splendori horum Dominorum nihil dero- *Dominii*
 gat, nam & *Lappenses* hoc nomine usi, nec non *Querfurti, Mansfeldi, Pleßi*, comi-
 tibus non interiores. *Advocatorum* nomen jam etiam antiquatum est, postquam in *Advocati*
 patrimonium abivere, quæ prius administrationis titulo possidebant. Ex his vero
Plaviam cum *Olinicia, Adorff* & aliis amisit familia, cum *Ernestus* Elector Dux Saxo-
 niz bello Ruthenis peteret 1466. huic genti satis infelici.

§. XII. Nunc Cæsarea gratia toti familie *Comitum* attributa est appellatio, vel *Nunc Co-*
 porius restituta. Nam *Henrici drossi* majores etiam *Comites Glusberge*, qui comitatus *Comites ex*
 in Thuringia est, & *Widensem* præfecturam complectitur, dicti fuere: *Langius* vero *Comite*
 ait, eum appellationem *Advocati* tanquam excellentiorem titulum servasse: sed & an- *te*
 te ipsum & post eum reperiri exempla lego, quod comites *Oferoda & Com. Plavia*
 dicti sint.

§. XIII. Altera linea à *Seisfundo* Imperatore 1426. in Principum dignitatem *Linea*
 erecta, & prius quidem jam usurpatus titulus, *Sacri Romani Imperii Burggravius Alsia* *Linea*
 & *Com. Hartenstein* (zum Hartenstein) *Dn. Plavia & Gera* attributus est. Quod & *Burggra-*
 Albertus II. 1439. consensu Electorum, Principum & omnium statuum confirmavit. *viorum.*
 Unde in comitis & eorum subscriptionibus tales sunt agniti. In diplomate *Maximi-*
 liani I. 1490. illa verba leguntur: *Das nicht allein hochgedachte Burggraffen zu*
Meissen und dero seibliche Lehenserben vor Reichs-Fürsten erkläret / son-
dern auch nach abgang derer selben ihre Vettern ingesamt des Stammes und
Wapens für und für / und zu ewigen Zeiten davor erkannt und gehalten wer-
den sollen: quæ verba *Carolus V. & Ferdinandus I.* repetere.

Scutum
Burggra-
vius Mis-
sive.

§. xiv. Hi triplici utebantur scuto; medium aureum decussim nigrum referebat, notando Burggraviatu *Misive*: eique imponebatur galea coronata sustinens tabulam cum scutario typo octangulam, singulis angulis pavoninis oculatis pennis superbientibus. De hoc *Burggraviatu* ista *M. Zeiler* *Unver. Germ. P. 2. p. 63. ex Lur. Peccenfernio*: Nach absterben des letzten Herrn Heinrichs des Jüngern Burggraffen zu Meissen / so keine leibliche Lebens-erben verliessen / die Regalien 1572. dem Königlich Reich / die Herrschafften aber zum theil der Cron Bohem / das meiste aber dem Churfürsten zu Sachsen heimgefallen / da allbereit zuvor Anno 1546. zwischen dem Hauff Sachsen und Reuffen sondere transactiones erfolgt / und durch Herzog Morizen von Sachsen damahls das Burgleben zu Meissen auffm Schloß gelegen / samt andern Adharentis und dem Schloß Frauenstein vor eine summa Gelds eingelöst / und der Herrschafft oder dem Herrn Reuffen der Titul / Fürstlicher Standt und Session damahls im Reich gelassen / auch darüber Revers-Brieff und sondere Pacta auffgericht / und also auffm Todtsfall die nechsten Agnaten / als die Herren Reuffen / auß sonderem Motiven prætetur worden / da solche zuvor jederzeit in gesamtten Lehen geessen / eines Stammens / Namens und Geblüts gewesen sein.

Dein ad
Saxones.

Regalia.

Engels-
burg.

§. xv. Huic subiebatantur duo scutula, alterum ad sinistram leone insignitum, quod Ruthenorum *gentile* est, cui insitit callis coronata, cum *περσικῆ* molonii bipertita ex nigro & argento: Dextra verò parmula tota *rubebat*, & ornabatur galea coronata, ex qua inter *duas alas rubcas* exurgebat *species virginea utraque manu alam apprehendens*. Ex quibus parmula repræsentat *regalia* principum s. vexillum prætorianum, quod principibus convent, feuda imperii possidentibus: apex autem videtur respondisse *dynastia* *Engelsburg* in Bohemia, quam senior Burggravius utpote Cancellarius Bohemix ab Imp. Ferdinando I. obtinuit, post quem etiam filii possidere, sed morte ultimi ad coronam relapsa est.

Verfibus
descripta
scutula
Burggra-
viorum,
† (Tabula
octangula)

§. xvi. Hæc insignia Burggraviorum ita quidam descripsit *M. C. W. F. 1573.*

Imperu cervical † habet loca prima, venustè
Quod decoras pennis Pavo superbe tuis.
Crux hoc nigra secat: Cassis tenet altera: fulvus
Post nigra clypeus cum cruce tertia habet.
A dextra virgo rutila stat veste recincta,
E foliis Ruta florida ferta gerens:
Apprendens palma rutilantem qualibet alam,
Parma pedes vario picta colore tegit.
Occupat & dextrum latus haud ignobile scutum,
Quod tenebroso suo clara rubore facit.
A leva sese canis acriter arduus effert,
At tollens binos fauce patente pedes.
Lingua cruenta procul cujus dependet ab ore,
Posterius pulcer corporis at umbo regis.
Stat jubas quatiens fulvus Leo parte sinistra,
Cujus nigra truci sub pede pelta micat.
Occipiti diadema gerens regale: vestigia
Hæc sunt Burggravica signa superba Domus.

CAPUT LXXXII.

De Rye March. de Varambon.

ARGUMENTUM.

1. Scutum *M. de Varambon.*
2. Rye & Longuy.

3. Neufchâtel. Montagu.
4. La Palu. Linea. C. de Bouligneux.
5. Varax. Geneve. Albet.

§. I.

Scutum M
de Varam
bon.

Christophoro de Rye de la Palu Marchioni de Varambon C. de Varax & de la Roche, Dn. de Neufchâtel, inter equites aurei velleris *Ioh. Jac. Chiffi. n. 376.* illud assignat scutum;

scutum; ut ex majoribus quadris, in quas istud secatur, prima & quarta denuo quadripartita, prima & quarta in solo rubeo baltheum argenteum, secunda & tertia iterum in rubeo aquilam argenteam: secunda autem & III. porro quadripartita, 1. & 4. in minio crucem argenteam quinque maculis nigris muris pontici impressam, secunda & tertia novem tessellas, quinque aureas & quatuor caruleas continerent, imposita quadræ huic alia parmula ex vario vellere & minio quadripartita. Toti autem scuto in media regione incumbit nova parma quadrifida, ex laterculis caruleis cum aquila aurea, & caruleis baltheo aureo lignatis. Huic clypeo imponit galeam coronatam, quæ sustineat alas geminas aureas, juncturis commissas: & lacinias appendit ex auro & cyano.

§. II. Ex his medium scutulum gentile est *Ryensium*, cum *Lonviano* compositum, cum hoc sit baltheus, illis in usu aquila. Cæterum *Antonii* vel *Christophori Lonviani* (de *Longy*) Domini de *Longepierre* tres filii *Antonia*, *Ioanna*, *Ludovica* totidem fratribus *Ryensibus* nupsere, *Ioachimo*, *Marco* & *Girardo*, ex quorum hoc descenderunt *Varambonii*.

§. III. Quadra prima major baltheo Novum-Castrum s. *Neufchâtel*, & aquilâ *Montacutum* Dominium designat. *Ioannes Novicastrus* Theobaldi Dom. *Novicastrii* filius minor *dynastiam Montacutiam* tenuerat, & ad filium *Ferdinandum* transmisit, hic *Annam* genuit, quæ *Antonio* seu *Christophoro Lonviano* nupsit, & ex eo quod modo diximus tres filias totidem *Rienibus* nuptas genuit.

§. IV. Quadra altera major *Paludnam* notat hereditatem. Ipsam familiam *Paludanam* crux argentea maculis muris Pontici notata designat, à *Petro Domino de Varambon*, e quite, cujus 1178. memoria est, deductam. Hujus nepos *Guilhelmus Gerardum* & *Guidonem* genuit, duarum auctores linearum. Illo natus *Amedeus* pater *Petri & Hugonis*, à quorum illo prior linea *Dominorum de Varambon* & *Comitum de la Roche* (quem comitatum *Francisco Varambonio* uxor secunda *Margareta* heres ducta 1432. attulit) ab hoc prior linea *Dominorum de Bouhigneux*; quæ per heredem *Annam* ad *Varambonios* delapsa. In priori illa *Varambonia* ultimus decessit 1533. *Ioannes*, relicto herede *Iob. Philiberto* agnato. Hic à *Guidone* descendebar: cujus atnepos iterum *Guido* pater *Guidonis* & *Ioannis* fuit. Illo natus est *Hugo*, maritus *Gilbertæ* filix & heredis *Casparis II. Com. Varaxii*, ductæ 1462. His genitus *Ioannes Philibertus*, *Varamboniæ* linæ heres: qui tamen iterum *Matris* hereditatem transmisit ad agnatum, *Ioannis* supra dicti pronepotem *Ioannem*, qui ex eo Comes *Varaxii* & *Rupis* (la Roche) Dominus *Varambonii* factus est, & *Mariam* atque *Franciscam* genuit. Cum verò illa ex Renato C. de *Chalant*, hæc ex *Ferdinando* de *Lainoy* maritis non sustulissent prolem, heredem habuere matrem *Claudiam* filiam *Simonis de Rye Dn. de Balançon*. Quæ ratione ad *Ryenses* tota hæc hereditas delapsa est. Superat tamen una adhuc *Paludanorum* linæ, *Comitum de Bouhigneux*, ex *Stephano* ultimi illius *Ioannis Com. Varaxii* patruo prognata.

§. V. Quæ secundæ quadræ incumbit parmula, *Varaxiam* notat hereditatem: quæ quomodò *Gilbertæ* & *Hugonis* matrimonio ad *Paludanos* venerit, modo diximus. Ad eandem *Genevensis* pretensionem pervenisse, indicio sunt novem tessellæ. Sed & aliquam *Varaxii* cum *Albretanis* intercessisse affinitatem, illud arguere potest, quod in mediâ parmula duæ aræ totæ minio rubent, quod symbolum *Albretanorum* vetus fuit, antequam ex regia gratia accederent lilia *Francica*.

CAPUT LXXXIII.

Domus Sabaudica.

ARGUMENTUM.

1. Familia regis tituli & ornamenta.
2. Scutum Victoris Amedei Ducis.
3. Hierosolymorum regnum. Reges. Lusiniæ.
R. Cyra. Injula ad Venetos. Turcas. Jus ad Sabaudos.
4. Lusiniana familia.
5. Armenia.
6. Lucenburgum an Cyprus.

7. Saxonia symbolum vetus. Modernum. Angrivaria.
8. Ratio a deductione Saxonica. Ejus rationes.
9. Donum factum familia Brusef.
10. Ducatus Chablais. Augusta.
11. Genevensis Principatus. Comites. Marchiones de Lullins. Successio ad Villarios. Sabaudos.
12. Pretensio in civitatem Genevensis ex Thuano.

13. *Eventus.*
14. *Montisferratum. Marchiones ex Atramidis, ex Palaeologis.*
15. *Controversia cum Mantuanis de Montisferrato.*
16. *Crux Sabaudia an à Rhodiis? Unde? FERT.*
17. *Sabaudica successio & lineae.*
18. *Corona regia. Galea.*
19. *Apices. Leo alatus an bubo? Columnae an pilae Orientalis? Lacinae.*
20. *Telamones. Papilio. Vexillum.*
21. *Torques ordinum. Pallium Ducale.*
22. *Examinata scuta vetustis Sabaudis attribui solita.*
23. *Scutum majus ex Bava.*
24. *Sabaudia vetus tessera. Pedemontium.*
25. *Segisium f. Susa March.*
26. *Bressia. Ejus veteres Domini. Tandem ad Francos.*
27. *Bangé f. Baugiacum.*
28. *Vauld f. Valdunum. Ligna pecuñiaris. Ditio iterum ad Sabaudos. ad Helvetios.*
29. *Valromey.*
30. *Nicea Comitatus. Quomodo ad Sabaudos?*
31. *Achaja principatus. Ad Sabaudos.*
32. *Antiochia principatus. Ad Sabaudos.*
33. *Fossignia. Ad Sabaudos. Vetus familia.*
34. *Gesum f. Gex. A Genevensibus ad Joñvillios.*
35. *Marchion. Saluciarum. In Sabaudorum & Pratenso Galorum.*
36. *Quomodo ad Sabaudos?*
37. *Ex Sibmachero scutum.*
38. *Discernicula vetera ex monumento Beatrix Com. Recentiora. Nemorosorum. Caviniatorum.*
39. *Tiuli.*
40. *Asta. Ceva. Vercella. Marchionatus Italia. Romontium. Friburgum.*

§. I.

Familie
regii tituli
Scornata.

Serenissima familia *Sabaudia Ducum* (quam post alias luculentissime *Samuel Guichenonius*, ex quo pleraque hauriemus, descripsit) non affinitatibus solum verum etiam pretensionibus regii plerorumque principum conditionem excedit. Unde *Celsitudinis* à 1545, qui eo tempore regum filius peculiaris, & *Regia Celsitudinis* (*Alteffe Royale*) titulus ab anno 1633, ab ea communiter usurpatur, quo tempore Dux *Victor Amedeus* cum *Republica Veneta* negotiatur ante eum affectaret, & illum assumpsit, & coronam regum more istiusque exemplo clausit, & ea dispositione clypeum suum ordinavit, quam ex *Oronii Finei Brianvillii* libello (*jeu d'armoiries*) Duci dedicato pag. 65. repetimus.

Scutum
Victoris
Amedei
Ducis.

§. II. Scutum quadripertitum visitur. Prima quadra quadrifida iterum sectione totidem areolas exhibet *Hierosolymitanam*, argenteam cruce patibulata aurea, quam quatuor aliae cruciculæ ejusdem metalli comitantur, insignitam, *Lusignanam* transversis decem taniolis argenteis & cyaneis exarata incumbente toti leone rubeo, falculis, lingua & corona aureis, (alii linguam caruleam volunt) *Armeniam* auream leone rubeo, cujus lingua carulea, corona & falcule aureæ, ornatam, & quam *Lucenburgicam* dicunt, argenteam leone rubeo, cujus cauda bifida in decussim trajicitur impressam. Altera quadra bipertita est, hinc purpura (vel minio) tineta, in qua equinus pullus argenteus in levam conversus effrenis ferocit, *Wessfalia* notanda, isthinc transversis fasciis aureis & nigris, quibus sertum rutaceum viride inducitur, exarata designanda *Saxonia*, insita in imo areolâ triangulari argenteâ, tribus vaginarum cuspidibus rubeis pro *Angria* instructa. Quadrans tertius bipertitus hinc solo argenteo plinthidibus vel schedulis nigris confito leonem atrum falculis & lingua coccineis *Chablésio* indicando, isthinc nigro argenteum leonem, falculis & lingua item rubeis *Auguste* signanda inscribit. Ultima quadra denuo bipertita priori parte 4. cyaneis s. aureas æquipollentes tessellæ (symbolum *Genevense*) defert, altera argento candet, cephalo scutario rubeo, *Montisferrati* notæ. (quem *Geliot*, pag. 55. per errorem situ colorum opposito exprimit, qua ratione *Salucia* notantur.) Toti incumbit parmula media rubea, impressa cruce argentea, *Sabaudia* δῶγμα.

Hierosolymorum
regnum.

Reges.

Lusitanii.

§. III. *Hierosolymitana* crux primam obtinet areolam. Ajunt eam, contra artis regulas metallica figura metallico solo inscripta, *Godofredo Bullione* datam esse procerum communi consensu, cum eum expugnata urbe Hierosolymitana ejus creassent regem. Fratri successit *Baldwinus*, & huic nepos I. consobrinius *Baldwinus de Burgo*. Inde successit *Fulco* gener ex *Andegavensibus*, huic filii *Baldwinus III.* & *Almericus*, quo natus *Baldwinus IV.* cui successit ex sorore nepos *Baldwinus V.* & huic, quem veneno credebatur sustulisse, vitricus *Guido Lusitanus*: Hunc captivum abduxit *Saladinus*, sed demum dimisit: tandem ei pro regni Hierosolymitani titulis, quos *Henrico Comiti Campania* cederet, *Richardus Anglia rex* *Cyprum* insulam, quam in itinere *Isaaco Commeno*

eius tyranno, ob injuriose habitas Franciæ & Angliæ reginas, capto occupaverat, novumque regnum acquisierat; concessit 1191. qui successorem fratrem *Almericum* habuit. Inde *Joannes de Brenna* Gallus ab uxore *Violanta* regnum *Palestina* sibi vindicavit, ac demum cum filia *Violanta Friderico II.* dotale regnum velesus jus tradidit. In *Cypro* vero successit *Almerico* filius *Hugo*, huic iterum filius *Henricus I.* & nepos *Hugo II.* Cum hic 1267. ^{R. Cypri} *annis* decessisset, cum assumto *Lusinianno* nomine (quem tamen *Thuanus* L. 49. p. 910. ex eadem priori gente fuisse censet) excepit *Hugo III.* ipsius amita *Isabellâ* atque *Henrico Antiocheno* (ex *Antiochiæ* principibus, qui à *Raymundo Aquitano* descendunt) natus. Indefecuti sunt filii *Joannes, Henricus, Amalricus*, & ex *Guidone* nepos *Hugo IV.* Patri & avo successere *Petri* duo; & *Petro* *Petrino* secundo 1381. patruclius (quem *Thuanus* d. l. patrum fuisse putat) *Jacobus* pridem *Cypri Seneschallus*; *Jacobus* filium habuit successorem *Joannem* s. *Ianum*, hic alium *Ianum* s. *Joannem* *Carola* parentem. *Carola* heres *Cypri* & *tituli Hierosolymitani* nupta primum *Johanni Portugallio* *Conimbricæ* Duci, altera vice *Ludovico Sabauda C. Genevensi* 1458. post patrem coronata quidem est, sed dein à fratre notho *Jacobo*, qui *Episcopus Nicosiensis* fuerat, auxilio *Soldani Aegyptii*, cui regnum hic tributarium reddidit, expulsa est. *Jacobus Catharinam* s. *Marci Cornari* s. *Cornelia* *Venetæ* à *Senatu Veneto* adoptatam firmandæ novæ potentæ duxit. Postea (verba *Thuanus* sunt d. l.) cum anno 1470. moreretur uxore gravidâ relicta, omnis administratio tradente regina in *Senatu Veneto* potestatem venit, qui & *Catharina* per *Marcum Cornelium* patrem & *Aloisium Bembum* avuncululum persuasit, ut *Venetis* se conferret, quo & secum adduxit *Ianum, Joannem* & *Carlottam* ex nobilibus *Concubinis* susceptos à *Iacobo* filios, qui inibi perierunt. Illa vero *Jacobo* posthumo filio *paulo* ante mortuo regnum *Seræ* sui donavit, ad cujus successionem nothi illi, quos dixi, ordine à marito vocati fuerant, & post eos proximus ex *Lusinianna* familia. Atq; hoc est jus, quod sibi *Venetæ* in eo regno vindicant; quodq; 90. circiter annos, haud justiore fortasse titulo quam *Romanis olim* tenuerunt. Demum eadem insula à *Turcis* eorum potestati 1570. crepta est. Cæterum *Carola*, cum ^{Turcis, jus ad Sabaudos.} 1487. moreretur, *Sabaudiæ* *Duces*, qui alioquin ex amita ejus *Anna* descendebant, heredes instituit: in primis verò *Carolus* *Ducem*, qui 1488. titulum assumpsit, & ea de causa *Soldano Babylonis* scripsit: post eum filius *Carolus Joannes Amedaus* in prætensionem successit. Huicagnati, ex quibus *Carolus III.* frustra à *Venetis* insulam reposcit 1530. sed illud responsi nactus est: *Cæli colorum Domino, terram autem dedit filius hominum*. *Hugus* nepos *Carolus Emanuel* 1601. *Cyprios* tentavit, spe ductus, *Archiepiscopi* ope insulam recipiendi, sed 1608. cum resante tempus expectantium impatientia emanasset, *Archiepiscopus* aufugere coactus est. Hæc fere *Cypriæ* successionis, qua ratiōe illa ad *Sabaudos* delata, series est. Porò *Hierosolymitanum* titulum dicuntur à *Brianvillio* *Cyprii* resumisse, *Conradino Svevo* extincto. De *Hispaniæ* regum & ducum *Lotharingiæ* atque aliorum in *Hierosolymitanum* regnum prætensione diximus cap. 38. n. 46. 48. c. 53. num. 6. 24.

§. iv. Alter laterculus primæ quadræ *Lusiniannam* familiam designare dicitur. ^{Lusinianna familia.} *Quamvis Gellius indic. armor. p. 56. & Chriff. Eq. A. V. inf. n. 56. Cyprium* interpretentur. Cæterum *Lusinianna* familia à quodam *Hugone Venatore* dicto, cujus filius *Hugo II. Lesignem* s. *Lusignan* in *Pistoniis* condidisse legitur, deduci amat. Primogenita linea 13. ordine muneravit, quibus *Hugonis* nomen fuit, quorum posteriores *Comitatus Marchiæ* tenuerunt. Ultimi frater *Guido* comitatum *Philippo Regi Franciæ* donavit. Qui regnum *Hierosolymitanum* & *Cyprium* rexere *Guido* & *Almericus*, & qui *Iapha* ac *Cæsareæ* comes fuit *Godofredus, Hugonis VII.* fratres fuerunt. De successoribus §. proximo actum. Cæterum *Lusiniannum* nomen dein ab *Aquitanis*, qui in jus & regnum successere, assumtum est, cumque hoc arma.

§. v. *Armeniam* proximo leone notari diximus, quæ in *Asia* amplissime potendi. ^{Armenia.} tur, & suos habuit reges: Ex quibus *Leonis I.* *Livonis* filiam *Isabellam* duxit *Amalricus Lusiniannus* *R. Cypri*, unde avo successit *Hugo*, huic filius *Joannes*, qui *Franciscano* cucullo assumto fratris *Amalrici* filio *Leoni I.* regnum concessit: huic successit *Leo* s. *Livo II.* quo natus *Leo III.* quem *Saraceni* expulserunt, unde in *Francia*, quo se repererat, 1393. decessit. Eo mortuo *Jacobus* agnatus rex *Cypri* titulum adjecit suis, & posteros reliquit, ex quibus eum *Carola* etiam *Sabaudis* transcripsit: *Armenia* tamen jam diu sub *Turcarum* imperio gemente. *Leonis* *δῆγμα* *Brianvillius* ei causæ ascribit, quod plerisque regibus *Leonis* fuerit nomen. *Varenn. R. d. arm. P. 2. p. 283.* *Armeniæ* regibus attribuit in *parma* *rubea* tres *damas* (*Dains*) ex *argento, auro* coronatos.

Lucenbur-
gum an
Cyprus.

§. VI. Proxima areola leone rubeo insignis *Lucenburgia* esse à plerisque (in quibus etiam *Chifflet. Eq. A.V. n. 56.*) asseritur. Sed nequid *Lucenburgia* gens in Cypro potestatis habuerit, vel ullam ejus cum istis Regibus reperio affinitatem: Tum *Lucenburgi* δ' *ἄγνα* haudquaquam est leo in argenteo scuto, sed ipso *Brianvillio* (qui tamen hic quoque communem opinionem refert) teste p. 157. Leo talis parmæ falciis quinque argenteis & cyaneis exarata inscriptus. An forte dicemus, hoc leone proprie notari *Cyprum*? Licet *Brianvillius* toto isto quadrante & symbolis una sumtis *regnum Cyprum* notari perhibeat. Cæterum primum hunc quadrantem assumpsit Dux *Victor Amedæus* aliorum locorum, quæ non amplius possidebat, notis expunctis, teste *Menestr. ver. art. du blas. p. 345.*

Saxoniz
symbolum
vetus.

§. VII. Proximus quadrans symbola *Saxonica* deserit: & primo quidem *equum effremem*, qui *veterum Saxonum* symbolum fuit, quemque ex nigro *Witikindus* post baptismum candidum gestare cepit. Idem nunc quoque in *Brunsvicensium* Ducum *galea*, tum *Westphalia* designandæ in *Colonienfis* Electoris scuto salit. *Falciæ* cum sero rutaceo alterius *Saxonice* ex *Ascanis* gentis δ' *ἄγνα* fuit, nunc pariter *Misnica*. Inde vocatur *Saxonia modernum symbolum*. Errant vero, qui equum *superioris*, solum *inferioris* *Saxoniz* symbolū interpretantur. Nam superiori circulo *Saxoniz* annumerantur, qui sero utuntur: *Brunsvicenses*, qui equo, inferiori. *Angrivaria* (cui *Witikindus* imperavit) notasitidem in *Saxonici Lauenburgici* s. *Saxoniz inferioris* Ducis scuto videre est: quas tamen alii non extremitates vaginarum sed *scarabæi* majoris cornua bisulcis dentata forcipibus existimant. Ita *Chifflet. Inf. Eq. A.V.* quem ob hoc *Ferrand. Epin. pro lil. p. 108.* reprehendit. Verum supra c. 5. n. 6. 7. ex *Celeberrimi Viri* sententia communis illa sententia de *Angrivariæ* hac nota in dubium revocata, & illa testera comitatu *Brenensis* asserta est.

Modernum.

Angrivaria.

Ratio à
deductio-
ne Saxo-
nica.

§. VIII. Hunc quadrantem assumpsit Dux *Emanuel Philbertus* (qui tamen ap. *Chifflet. Inf. Eq. A.V. n. 193.* simplicem tantum crucem gestasse perhibetur) testandæ *origini Saxonice*. Nam perhibetur *Beraldus* s. *Bertoldus* primus *Sabaudia* & *Mauriennæ* comes à *Witikindo* descendisse. Gradus deductionis ab aliis alii recensentur. Hanc assumptionem improbat *le Labour. orig. des arm. n. 52.* inter alia hoc argumento, quia si à *Witikindo* descendant, areola cum sero rutaceo assumenda non fuerat, quæ non *Witikindeorum* sed *Ascaniorum*, & diu post *Beraldum* *Bernardo* *Ascanio* solum illud concessum fuit. Imo si moderni *Saxones* dare voluissent, existimat in præjudicium *Ascaniorum* s. *Anhaltinorum* dari non potuisse. Præterea ipsa à *Saxone Witikindo* deductio haud adeo liquida est. Certe cum *Celeberr. Sam. Guichenonius* 1661. historiam domus auspiciis Ducis ediderit, vix ambigo, quicquid probandæ deductioni antiquæ in tabulario principis repertum fuerit, ei esse communicatum: nec tamen alias rationes vel fundamenta adducere potuit, quam istas: 1. Traditionem. 2. Suffragium plurimum auctorum non unius nationis. 3. Insignia veterum *Mauriennæ* comitum, quæ fuerint aquila, cuius usus etiam veteribus è *Saxonica* gente Imperatoribus fuerit. 4. *Mauritium* tutelarem sanctum & *Saxonibus* & *Sabaudis* esse. 5. Legem *Salicam* utrobique receptam. 6. Familiam utramque, ut se consanguineos invicem agnoscant, amice consentire. In examinandis his rationibus non laborabo, sed peritioribus illas examinandas relinquam: vereor autem, ut quod volunt solidorum fundamentorum: avidis persvadeant. Sed in omni hoc argumento etiam apud alias stirpes forte frustra, ubi in antiquitatem plurimum seculorum ascenditur, rationes exiguntur, quæ omni dubio vacent.

Ejus ratio-
nes.

Donum
factum fa-
miliz
Bruiset.

§. IX. Hoc observaverim, antequam hinc abeam, *Carolus Emanuel* Ducem familiæ *Bruiset* Dominorum *d'Onas* id gratiæ suæ dedisse documentum, ut gentilitio scuto *ceruleo cuspidibus tribus aureis ex lasere sinistro in dextrum ductis bipertito, tribus byzantinis aureis* pedi ejus inscriptis imponerent *caput argentum Angrivariæ triplici simbolo rubeo* impressum, teste *Guichenonio*.

Ducatus
Chablais.

§. X. In quadrante tertio primus palus *Caballiacum* s. *Chablesium* ducatum norat (uti etiam memorat *Chifflet. Inf. Eq. A.V. n. 247.*) quem (constantem ditione ad meridianum latus lacus Lemani, ubi olim Antuates, nunc Tononum, Aguanum) ab Imperatore, *Humberto Albimano* donatum perhibet *Guichenonius*: alter *Augusta* ducatum, ab *Augusta Prætoria* ad *Duriam* in *Alpinis* sita dictum. Hunc idem auctor perhibet circa 1033. *Oddoni* comiti obtigisse, ab uxore *Adelaide Marchione Segusii* seu *Suscensium*

Augusta.

cum Turino & aliis ejus tractus. Ducatus autem eos fecisse fertur in Amedei IV. gratiam *Fridericus II. Imperator.*

§. XI. In quadrante ultimo prima arcola *Genevensis* aut *G. bennefum* potius comitatum, vel quo nunc axiomate est *Principatus*, designat, cujus metropolis *Annetum* s. *Nicy*. *Comites Genevæ* deducuntur à quodam *Ratberto*, qui circa 890. vixit. In ejus posteris *Guillelmus III.* Comes *Genevæ* ex primo cum *Agnete Sabauda* matrimonio *Amedeum III.* Comitem & ex secunda conjuge *Emeralda de la Frasse*, *Petrum* Dominum de *Balaifon* genuit: Ex hoc prognati *Marchiones de Lullins*, ex quibus ultimus 1662. vivis excolit *Albertus Eugenius*. *Amedeus III.* autem præter *Robertum*, qui sub *Clementis VII.* nomine *Pontifex* & post fratres Comes tuit, genuit *Amonem III.* *Amedeum IV.* *Joannem* & *Petrum* comites: quibus sine liberis extinctis successit ex forere *Maria* nepos *Humbertus IX.* Dn. de *Thoire* & de *Villars*: hic demum 1401. eundem comitatum 45000. aureis reliquit *Amedeo III. comiti Sabaudia*. Contradixit vero successioni *Thoireæ princeps Arawionensis* *Joannes Cabillonius*, maritus *Mariæ* natæ *Raymundo Balcio* & *Joanna* ultimarum *Genevæ* comitum forere.

§. XII. Cum autem non tantum *Domus Aassorio-Arawionensis* hodie etiam in insignibus *Genevensis* veteris prætensionis indicium gestet, verum etiam inter *Ducem* & civitatem *Genevensis* gravissima sit disputatio, illo sibi jus in ipsam *Genevam* urbem asserente, cui juri civitas contradicit, neque unquam in se verum *cecbennefum* comitatum, hoc est, tractum vicinum (*Genevois*) *Ducum* vel *Comitum Sabaudia*, sed in se *Episcopi* potestatem fuisse, hac autem excussa plenam libertatem esse contendens: operæ preium est, integrum, qui de controversia hac agit, *Thuanus* locum huc transferre, ex L. 125. ubi tota utriusque partis disputatio & ad argumenta responsiones fusius referuntur: Ita autem habent p. 725. seqq. *Geneva, quam ex veteri inscriptione equestrum civitatem olim dictam volunt, post eversum Imperium Romanum & novum à Francogallis nostris in Occidente fundatum, sub ejus patrocinio diu libertatem servavit, aquila, cujus imago etiam nunc pro valvis majoris templi visitur, & ad Caroli Magni tempora refertur, alis veluti defensa, quousque exortis in Imperio discordiis civilibus, cum à Cæsaribus desereretur, ad Episcopos, quorum tunc etiam in iis, quæ ad civilem jurisdictionem spectabant, magna auctoritas erat, confugit. Dein noviter Episcopos ipsos & vicinos Sabaudia comites suborta dissidia urbem miseram semel atque iterum incendio vastatam varia peste destruxerunt. Juris autem quod Sabaudus sibi arrogat, hæc fere testimonia & argumenta ante triennium statim post pacificationem Veruionensem, cum VIII. mense *Hermanica* ab utraque parte conventus indictus esset, ejus delegati in medium afferbant: *Petrum videlicet ex antiquo Genevensium comitum stipite ultimum Anno c10 ccccxii. xxiv. Mart. heredem universalem instituisse Humbertum Villarii comitem ex sorore nepotem, qui post avunculi mortem Genevensis comitatum crevit, & ejus investituram à Venceslao Cæsare tertio post anno excunte obtinuit. Humbertum dein c10 cccc. post anno mense Martio morientem, cum nullos ex se natos haberet, postumos instituisse, & eis deficientibus Odonem Villarium patrum; qui cum hereditatem anno sequenti adisset; V. Augusti mox comitatum Genevensis titulo venditionis in Amadeum Sabaudum transiisse. Amadeum autem, ut emptionem à se factam novo jure confirmaret, ejusdem comitatus denuo investituram à Sigismundo Cæsare imperatoris anno c10 ccccxii. x. Kal. VII. br. cum vero de comitatu Genevensi quasi morte Petri ad imperium devoluto ab imperiali Syndico controversa Amadeo facta esset, & Arawionensis princeps eundem comitatum quasi Petri ab intestato heres vindicaret, Sigismundum apocha secreta Amadeo cavisse, si sententia secundum imperialem fisci arm ferretur, fore, ut jus omne quod in comitatu Genevensis tanquam imperii beneficium ipsi competeat, ei successoribusque ejus bonæ fidei attribueret. Quod cum contigisset, Sigismundum post sententiam latam novo instrumento apocham ratam habuisse, & anno sequenti ix. Kalend. IX. br. comitatum Genevensis Amadeo concessisse, & Arawionensis interdixisse, ne comitis Genevensis titulos Sabauda attributos sibi in posterum arrogaret. Et de republica instrumentum confectum anno c10 ccccxiv. iv. Kal. Jun. iam vero ante Sabaudia principis omne supremum dominium, jurisdictionem, ac jura regia, quæ imperio in eo competeant, à Cæsaribus habuisse; & vicarios imperii constitutos Episcopo Genevensi mandandum curavisse, ut principes Sabaudia tanquam perpetuos imperii vicarios coleret. Id à Carolo IV. anno c10 cccclvi. decretum: cum jam ante ejusdem seculi lvi. idem Carolus**

constituisse, ut appellationes à Genevensibus interposita coram Sabaudia Duce tanquam imperii vicario disceptarentur. Id jus à Maximiliano Cæsare in comitatum Genevensium, & nominatim in civitatem Genevam ejusque territorium Sabaudie Duci concessum esse, diplomate ea de re condito III. Eid. Maj. anno clb lxxix. Secundum hæc anno decimo post pridie Non. Xbr. à Carolo V. mandatum Genevæ civitati ejusque Episcopo fuisse, ut omne obsequium Carolo Sabaudia Duci deferrent. Quod & idem Carolus anno sequenti cum vicarii titulo, à iisque juribus plenius designatis confirmavit. Instrumento ea de re factò III. Eid. Mare. Idem juris sub Ferdinando & Rudolpho Cæsariis fuisse, nec tantum Sabaudia principes jure ab antiquis Genevæ comitibus deducto & à Cæsariis vicarii titulo confirmato nite, sed etiam ad illud Sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritatem accedere; nam Leonem X. anno clb lxxv. diplomate idem jus Carolo Sabaudia tribuisse, & ab eo tempore Petrum Balmam urbis Episcopum ac ejus successores citra controversiam omnem fidei sacramentum dixisse. Ita antiquorum comitum, Episcoporum, Sanctæ Sedis Apostolicæ, Imperii jura in Sabaudia Ducum cumulata, totoque eo tempore, eos etiam ex Geneventium, ex ipsius Episcopi consensu omnia supremi Imperii jura in urbe exercuisse: Gubernatores, Indices, lictores & apparitores cum Sabaudia insignibus instituisse; arcem & palatium in ea habuisse: monetam cudisse: delictorum gratiam fecisse: denique nullum non supremi principis munus obuisse usque ad annum clb lxxxv. quo mutata religione & civili administratione Carolus simul & Episcopus & Imperator & Pontifex omni jure suo spoliati sunt. Contra Genevensium delegati disputabant, & testamenta, hereditatum additiones, repetitas alius Ducum origines, jurium cessiones, investituræ missas facientes, ex iis nihil ad versus civitatis libertatem colligi aiebant, aut sequi, comites Genevæ dictos seu potius Genevensis territorii quicquam juris, in civitatem habuisse. Quam potius eos semper Episcopi & Ecclesia fidei sacramentum dixisse, & utrinque beneficiarios per ccc. amplius annos fuisse, civitatem vero ipsam semper liberam & imperialem fuisse. Id ex Friderici Ahenobarbi diplomate anno clb clm. ad Arduicum Episcopum directo, patere, quo confirmantur libertates illius Ecclesie, & contra earundem violatores bonorum proscriptione sancitur, parte Imperiali cameræ; parte ipsi caruensi Ecclesie adjudicata. Eundem Fridericum nono post anno, cum Bertoldus Zeringensis Dux ab eo vicarii Imperii titulum impetrasset, quem in Gebennesi comitem transferre cogitabat, utrumque coram S. Imperii principibus increpitum, etiam jure suo, quod subrepticia fraude quæsierant, privasse, & supremum dominium denuo Episcopo ejusque successoribus attribuisse, ita ut ne de consensu quidem eorum auferri ab Ecclesia posset. Id pragmatica sanctione in comitis Imperii coram Zeringensi & Gebennesi comite consentientibus & deprecantibus decretum. Anno demum clb clxxxvi. Guilelmo tanquam Episcopi & Ecclesie Gebennensis beneficiarii omnem ditionem Nantelino Episcopo sententia in ipsum mense Septembri lata judicatam fuisse; post cessa dein Sabaudia comitibus à Gebennesi comitibus jura & actiones, semel atque iterum Sabaudos cum Episcopo anno clb ccxix. & clb ccxc. transfegisse, & se beneficiarios Episcopi & Ecclesie Genevensis professos esse; alia & fidei Episcopo à comitibus anno clb ccxcvi. clb cccc. jurata instrumenta extare. Et cum inter Blancam Gebennesi comitissam & Amedæum Sabaudia comitem de principatu Gebennesi, utrius esset, ambigeretur, & uterque Episcopo illius ergo fidei sacramentum dicere se paratum ostenderet, negatam eam ab Episcopo gratiam, quousque de jure ipsorum certo constaret; ex eo liquere diploma à Venceslao & Sigismundo Cæsariis aliisque Imperiali subnixâ instrumenta Sabaudia comitibus concessa annis clb cccxv. clb ccccxvii. & duobus sequentibus nullum prejudicium Ecclesie & civitati Genevensi facere potuisse; neque plus eos juris in Ecclesiam & civitatem habere, quam à Gebennesi comitibus acceperint. Nam non Genevæ eos comites, sed Gebennesi dictos antiquorum documentorum fide constare, in quibus & plerumque nomen ab amanuentibus usû tunc inter eos recepto, contractum reperitur, ita ut eos non urbis, sed circumpositi territorii dominos fuisse appareat. Nec obstat diplomata Caroli IV. anno clb cccclv. & undecim post annis concessa, quibus Celsitudinis Sue decessoribus vicarii Imperialis titulus & jura regalia attribuuntur & confirmantur; nam ea alterius & multo antiquioris diplomatis & Friderico Ahenobarbo facti auctoritate subverti; quippe cum minime æquum sit, ut rescriptum non auditis partibus & à Cæsare obnoxio in gratiam cognatione conjuncti principis obrepticia fraude nec servato juris ordine concessum, tam solemnem Friderici iudicio partibus auditis & in publicis

publicis Imperii comitiis reddidit pro polleat; id ipsum Carolum vidisse, qui se importunis cognati principis precibus victum ei vicarii Imperii dignitatem concessisse postea protellus est, & cum rem eam Imperio summe detrimentosam agnosceret, contrario rescripto anno sequenti dignitatem illam Sabaudicæ comiti abrogasse, & jura pristina tam Episcopo quam civitati, quam nobile Imperii membrum vocat, competentia de novo confirmasse; & anno demum clō cccclxxvii. cum Carolus IV. & Gregorius XII. P. R. urgerent apud comitem, ut declarationi, qua vicarii dignitas revocabatur, pareret, tandem eum acquiescisse, eaque de re publicum instrumentum confectum fuisse: itaque eum eandem dignitatem postea anno clō cccc. Veneslaus in Amedæum VIII. qui primus Sabaudia Dux creatus fuit, contulisset, clausulam adjectisse, quam nullum Episcopo ejusve successoribus & civitatis libertatibus præjudicium propterea creatum iri significat; postea Sigismundum eam rursus dignitatem Amedæo abrogasse, eique enixe imperasse, ne quid contra jura regalia & libertates Ecclesiæ Genevensis, quam insigne Imperii membrum itidem appellat, attentare præsumeret: id anno clō ccccxxii. & clō ccccxx. decretum. Itaque Ludovicum Sabaudie Ducem anno clō ccccclv. enixe officialibus suis mandasse, ne quid in Genevæ civitatis libertates ac jura admitterent, & quæque adversus ea facta unquam fuissent, irrita esse voluisse. Idem Carolus II. Sabaudie Ducem anno clō ccccxxxix. constituisse. Nec proinde in contrarium Maximiliani, Caroli V. & Rodolphi diplomata adduci, quippe paribus non auditis & per errorem concessa, totque pragmaticis antiquioribus cum causâ cognitione factis repugnantia, & posteriotibus ab eodem Carolo conditis abrogata. Nam eum à Gallis minime metuentem anno clō lxxx. publico instrumento monuisse Genevensis, ne quid in perniciem Episcopi, Ecclesiæ, ac civitatis à Sabaudia Ducibus inducitur, faceret; atque anno decimo post, cum jam una cum religione civilis administratio mutasset, eos denovo monuisse, ut pristinam jurisdictionem & libertates à decessoribus suis Genevæ tanquam civitati Imperiali concessas tuerentur. Nec plura faciendam ea in re Leonis X. P. R. auctoritatem, quippe qui nec competens partium judex sit, nec auditis partibus de causâ pronunciarerit. Nam Caroli astu, qui optima sacerdotia Petro Balme crepta vi majore retinebat, id Episcopo assentiente, ut suum recuperaret, ab amico Pontifice & nihil principum gratias negante diploma hoc emendicatum fuisse; nihilque juris per illud Sabaudie ducibus accessisse. Et aliunde constare, quousque in generali & libero Concilio de potestate Romanæ Sedis in dubium merito à compluribus revocata decretum sit, plerasque civitates & provincias imperiales apud Helyeticos, in Germania, Belgio; multa etiam regna ut Anglicanum, Scoticum, Danicum, Svecicum, lx. ab hinc annis à Pontifice defecisse, nihilque ejus auctoritati aut Episcopis prætulibusque Pontifici subditis deferre; Idque ut facere possent, prudentissime in Imperii comitiis, ac præcipue Norimbergæ anno clō lxxxii. decretum esse. Et tamen si præca rependantur tempora, Hadriani IV. anno clō clvii. & Sixti IV. anno clō ccccxxxiii. rescriptis privilegia ac libertates à Fridrico Abenobarbo concessas revocationes memoratis vicarij Imperialis à Carolo IV. factas confirmari. Et Felicem V. antea Amedæum dictum & Sabaudie Ducem, insigni diplomate anno clō ccccxliv. libertates & immunitates civitatis laudare, & copias à Genevensibus submissas non ex officii necessitate, sed amice & pro jure federationis ac vicinæ concessas interpretari: quod vero additur, plures civitatis Episcopos Sabaudie principibus fides sacramentum dixisse, id nec documentis certis probari; nec verosimile fieri, cum tot contraria instrumenta in medium afferantur; neque si qui fuerint, qui metu aliave de causâ tam ignaviter peccaverint, in argumentum duci posse, aut quidquam juris id Sabaudie Ducibus tribuere, cum diserte FridERICI diplomate cautum sit, ne Episcopi supremum illud dominium alienare possint, idque ipsi se religiose servaturos civitatis Syndici statim in inauguratione sua promittant; Neque proinde nisi insigni perjurio ab ea veluti cum civitate inita pactione recedere valeant. Idem transactione inter Joannem Patriarcham Constantinopolitanum Genevensis Episcopatus Administratorem & Syndicos civitatis temporibus Martini Pontificis anno clō ccccxx. prid. Kal. Mart. facta confirmari. Et multam contrarium produci documenta, quibus de jure ac libertate civitatis, & de fide à comitibus Gebennesi & deinde à Sabaudia principibus jus ab illis habeantibus præstita Ecclesiæ Genevensi constat: nam Thomam Maurienne comitem, à quo principes Sabaudie, qui hodie sunt, genus ducunt, anno clō cccxi. instrumento publico profiteri, regalia jura ad Ecclesiam pertinere; Guilielmum deinde octavo post anno contractum cum Amedæo Episcopo Genevensi inito, se tanquam hominem ligium sub

ejus defensione subjecisse, & investituram ab eo cum annulo tanquam beneficiarium accepisse. Humbertum Episcopum quinto rursus post anno cum Amadeo gebennesi comite ita transgressisse, ut Episcopo omnem jurisdictionem, moneta, portorii, passionis, prescriptionis & hujusmodi jura competere agnovit. Humbertum denique Granmontanum Episcopum cum eodem Amadeo anno clō cccv. itidem transgressisse, eaque pactione convenisse, ut nihil juris incivitatem comes haberet: secundum hac sententia Imperiali Guilielmo Lornao Episcopo tanquam supremum dominum habenti ob non praestitam fidem ab Humberto Villario Gebennesi comite & debita jura minime persoluta, praefecturam Terreriam adjudicatam anno clō cccxviii. Kal. VIII. br. Amadeum deinde VIII. de quo diximus, ratione Gebennesi comitatus Episcopo fidei juramentum solemniter ante majus altare S. Petri dixisse; ad jus itidem supremi domini confirmandum non mediocriter facere, quod cum Syndici civitatis quosdam circa Pontem Aurei terras à Moncanuti regulo emissent, Ludovicus Sabaudia Dux Felici P. filius non solum venditionem ratam habuit, sed omne jus in illas, quod habebat, supremi domini ultero cessit, id proculdubio non facturum, si cum hominibus suis, hoc est, beneficiariis contraxisset. Idem & fœderationes cum Amadeo comite à Genevensibus anno clō cclxxxv. & postea cum Episcopo & Ecclesia ab Amadeo eodem & Hugone Delfino fossinaci regulo anno clō cccvii. intas arguere. Denum temporibus Petri Balmae Episcopi, de quo jam dictum est, & ex ejus consensu fœdus itum cum Bernatibus & Friburgi pago. Et cum Sabaudus de jure suo in Helvetiorum pagos & S. Galli fœderatos, & Valeria arbitros tam ab ipso quam à civitate delectos compromississet, sententiam anno clō lxxx. secundum Genevensis Syndicos latam esse, & inter belli à Francisco I. adversus Carolum Sabaudia Ducem conjunctim cum Bernatibus, Friburgi pago, & Valesianis suscepti causas numerari, quod ille Genevensium libertatem oppressum iret. Itaque Henricum II. ejus nepotem anno clō lxxxix. renovato cum Bernatibus & Soloturnensibus fœdere, in eo Rempublicam Genevensem comprehendisse, ejusque patrocinium ab eo tempore reges Christianissimos suscepisse; postremo quod de ingressu, de arce, & in urbe principum Sabaudia habitatione, ac monetae jure, gubernatorum & apparitorum institutione, gratiarum beneficio, ab altera parte addebatur, sic Genevenses dilucebant, ut dicerent, neque arcem unquam eos in urbe habuisse, & quae vocatur ab illis arx, pro carcere publico olim fuisse. Idem quantum ad gubernatores & apparitores spectabat, dictum intelligebant: de moneta autem jure distinguendum agebant. Nam jus monetae nunquam in urbe, tantum in S. Gervasio suburbio, loco qui vulgo monetae campus dicitur, comitibus fuisse, cum effigie & inscriptione S. Petri, cujus memoriae majus templum consecratum est, ut vel ex eo appareat, comites Ecclesiae beneficiarios esse; & conditione adiecta, ut puram monetam cuderent, & Episcopus dimidiam emolumentum partem caperet. Quod ex fidei à Ludovico Sabauda tanquam Vaatensis pagi regulo praestita instrumentis annorum clō cccviii. & clō cccxliiii. patet, eodem pertinere provisiones ab Audomaro Episcopo anno clō cccxvi. interpositas, quod Amadeus VII. Sabaudia comes moneta Antici cadende sibi jus sumeret: quo & patet, ipsum Amadeum amice rogatum, ne quid contra Ecclesiam jura attentaret, benigne annuisse, neque item de gratiarum beneficio convenire; cum contra constet, anno clō cccciii. reo à Syndicis civitatis ad mortem damnato Thomam Episcopum vite gratiam fecisse; & si quid tale Sabaudia principes fecisse comperiantur, id jure ad praesens honorifice ab Episcopis delato factum, non ut ex eo illi jus perpetuum sibi arrogare possent: quod idem de habitatione in urbe dici possit; quod nunquam nisi precario & concessionem ad tempus illis licuit, ut in ea tanquam in alieno territorio suburbicariae regioni, quae ipsorum erat, jus dicerent, id ex actis compluribus ac libellis annorum clō ccccxl. clō ccccxlx. clō lvi. clō lvii. clō lviii. probari, quibus Sabaudia principes ad jus subditis suis dicendum, statuta publicanda, sibi & ministris suis in urbem venire ut liceret, à Senatu & Syndicis petebant, minime id facturi, si ullam in ea jurisdictionem habuissent. Et haec ita utrinque inter partes factata, possessionem commodo semper penes Senatum Genevensem pro juris certi titulo remanente; adeo ut cum V. post anno VIII. mense ad Iuliani funum delegati de pace convenissent, nulla jurium reservatione facta Sabaudus contulerit, ut pax cum Genevensibus facta Verminensi pacificatione comprehensa intelligeretur. Prater ea, quae modo memoravi, scriptor ampullatus Equitis Sabauda, qui Butetus Claudii Buteri à nostro Rosardo ob doctrinam olim laudatus F. esse perhibetur, multa instrumenta ac documenta cumulat, quibus comi-

tes Genevæ tanquam Sabaudia comitum beneficiarios fidei sacramentum his dixisse confirmat; ut *Amedeo II.* circa annum clō cxc. *Petro* item *Thoma F.* anno clō cccclxvi. ac *Amedeo* magno anno clō cccclxxxvii. ac sexto post anno in celebri non solum *Francia* sed *Germania* procerum conventu, cum ambigeretur de comitatu *Genevensi*, cui ejus ratione fides deberetur, secundum *Sabaudia* principes pronuntiatum fuisse. Deinde cum *Delfino Viennensi Amedeus Gebenna* comes fidem obstrinxisset, instrumento ea de re solemniter confecto anno clō cccxxxix. fidem debitam *Amedeo V.* comitis *Sabaudia* denuo praestitisse, & xxvi. post anno *Delfinum* juri per contractum illum quaesito publica testatione, cui *Ioannes Rex* per *Æmarum Valentia* & *Dia* comitem à se delegatum intervenit, renuntiasse; secundum hac *Amedeum* à *Carolo IV. Cesare* jura à *Delfino* cessa eodem anno impetrasse, quod vero postea anno clō cccci. *Amedeus VIII.* ab *Odone Humberti Villaregi F.* *Gebenna* comitatum comparaverit, & anno xvi. post à *Mahaltide*, id non eo factum, quod non antea supremum ejus dominium obtinueret; sed quod complures adhuc essent in illo tractu reguli, qui quamvis fidem *Sabaudia* principibus deberent, & praestarent, tamen jus illud proprietate & singularium rerum possessione multas annis in dies imminuebant; quos proinde *Genevensi* ditione expellit, *Sabaudia* principum maxime intererat, verum hac & alia scripto illo comprehensa inter alias personas acta absentibus *Episcopis*, neque consentientibus; & *Butetus* ipse, sive quis alius libri auctor est, ingenue fatetur, jus supremi domini in civitatem *Genevæ* *Episcopos* semper controversum *Sabaudia* principibus reddidisse, ac penes se retinuisse, donec mutata religione *Syndici*, qui sub *Episcopali* auctoritate libertatem antea tuebantur, propria illi sibi fecere, & eiectione *Episcopis* sub *Imperii* patrocinio, cujus insignia monetæ suæ ab eo tempore imprimunt, rempublicam administraverunt. *Tantum Touanus.* Confer *Limn. jur. publ.* §. 14. 13.

§. xiii. Ex his prolixius adductis patet, quæ utrinque allegata sunt. Inde 1602. impereventus. rus noctu in urbem factus, & parum abfuit, cum ducenti italici consensam jam intrassent, ut in potestatem eam redegerint: sed caruit tamen consilium eventu, & regis *Francici* interpositione inter partes conventum est. Confer *Thuan.* L. 129. p. 884. seq. Ita hæcenus urbs libertatem, *Dux* juris sui prætenfionem servavit.

§. xiv. Ultimus laterculus *Montisferrati* principatum denorat *Lombardia*, *Montisferratum*, *Pedemontio*, *Mediolanensibus*, *Genuensibus* & *Parmentibus* cinctum. Quod ejus Principes attinet, primum notatum lego gentis autorem *Comitem Guilelmum I.* cognomine *Archibisum*, quem si communem sequimur traditionem è *Saxonibus Witi-kindeis* derivare esse necesse: hoc genitus est *Abramus*, quem *Otto Imp.* 967. *Marchionem Montisferrati* creavit: quo inprimis genti *Guilelmus* & *Aniclmus*. Hic *Marchio Vasti* dicitur ex se dedisse *Ceva*, *Cravazana*, *Saiuctarum*, *Carretti*, *Savona*, &c. *Marchiones*. *Guilelmo* autem editi sunt reliqui *Montisferrati* *Marchiones*. In his *Guilelmus V.* cognomine *Longa Spata* Comes *Iapha* & pater *Balduni V. regis Hierosolysani* fuit (vid. §. 2.) fratres quoque habuit *Bonifacium* ac *Rainerium* Reges *Theffalia*, nec non *Conradum*, qui *Isabellam Hierosolymitanam* uxorem habuit, matrem *Maria*, quæ *Ioanni Brennenf* regni *Hierosolymitanam* jus attulit. *Bonifacio* editi sunt *Demetrius Rex Theffalia*, qui 1227. moriens jus suum *Friderico II. Imper.* reliquit, & *Guilelmus VI. Marchio*, pater *Bonifacii IV.* cognomine *Gigantis*, titulo quoque *Theffalia* regis: hic *Guilelmi VII.* pater fuit, avus *Ioannis*, qui 1305. moriens *Aiberanorum*, ut vocant, gentem claufit, herede *Marchionatus* sorore *Violanta Andronico Palaeologo Imperatori Constantinopolitano* nupta. Hic pater fuit *Michaelis Imperatoris* (à quo reliqui *Augusti*, qui *Constantinopolim* rexerunt, donec ea urbe capta Imperium orientis 1453. *Muhammed Turcicus Imperator* everteret. In ea expugnatione *Constantinus xv.* ultimus Imperator interit) & *Theodori*, qui ex successione materna *Montisferrati* *Marchio* fuit, & reliquorum *Marchionum* fator: qui detecere in *Bonifacio* 1330. & ejus patruo *Ioanne Georgio* 1333. extinctis.

§. xv. Jus *Sabaudorum* in hunc principatum quod concernit, non uno illud fundamento nititur, primum tamen *Victorem Amedeum* titulis hunc suis adscriptis obfervo. Rationes successionsis quaesitis sunt illæ: 1. *Violanta f. Tolanda* *Theodori* *Palaeologi* *Marchionis* *Montisferratenfis* filia *Aymoni Comiti Sabaudia* 1330. ea lege nupta est, ut succederet, ubi masculi defecissent (conscripta conventionone, che mancandò in qualunq tempo la sua linea masculina nel Monferrato la detta Violante sua figlia moria

mortalei i descendenti, ut verba sunt *Ioh. Bapt. Capriat. hist. L. 1. p. 15.*) Casus autem hic, licet ferius, evenit morte Joannis Georgii. Unde Theodoro, non ultimo defuncto, Sabaudi succedi volebant. 2. *Ioannes IV. Marchio ab Amedeo Sabaudie* Duce dicitur principatum suum feudo recepisse. Unde ejus posteris & successoribus masculis deficientibus ad feudi Dominum reverti debebat. 3. *Caroli Ducis* uxor *Blanca* fuit Guilelmi M. Montisferrati filia, ob cujus dotem & testamentum novæ controversiæ. 4. Mortuo 1612. *Francisco Gonzaga Mantuano* Duce Sabaudi genero, cum exclusa nepte, filia Francisci, *Ferdinandus Cardinalis* frater ejus succederet, novæ turbæ, ac avus Dux Sabaudie nepris causam tutari, tum antiquas revocare prætenfiones cæpit. Confer *Capriat. d. l.* Quis successus causæ & eventus fuerit, videlicet ut Mantuanus Dux principatum teneret, certastamen ex eo locis (in quibus præcipua *Tridinum* s. *Trino, Alba Pompeja*, &c.) Sabauda etiam concessis, retulimus c. 29. n. 5. 6. 7. Ubi etiam ex Capriata controversiæ rationes & historiam fusius adduximus. Nec hic repetimus.

Cruce Sabaudie an à Rhodiis?

Unde?

FERT.

Sabaudia successio & lineæ.

§. XVI. Ipsam Sabaudiam notat scutulum medium rubeum cum cruce argentea. Traditio communis hæcenus fuit, *Amedeum III. vel IV. cognomine Magnum* Sabaudie comitem 1310. adversus Turcas asseruisse Christianis Rhodum: quam ob causam ei equites Rhodii vel Hierosolymitani concesserint crucem suam cum dictione F. E. R. T. quæ juxta singulas literas denotet: *Fortitudo Ejus Rhodum Tenuit*. Vel apud Geliot. p. 54. *Fuice, enfoncée, romps, tout.* Hac autem cruce assumpta dimissum fuisse vetus *ἄγγρα*, quod fuerit nigra aquila rostro & membris rubeis in auro, demonstrandæ ex Imperatoribus Saxonici originis. Verum Celeberr. *Sam. Guichenon.* commentum refutavit: cui *Briartwillius* p. 70. acquiescit. Conf. *Cl. Franc. Menestr. Part du blas. justif. c. 11. p. 203. c. 13. p. 320.* qui ex *Monodo* historico Sabauda ostendit, patrem *Amedei Thomam* cruce hæc jam fuisse insignitum, quæ in ejus sepulchro *Augusta Prætorie* conspiciatur, cum ipso symbolo FERT. Idem Monod existimat, hæc Thomam tanquam è fratribus minorem, more seculi, quo non fratribus semper eadem insignia, crucem assumisise, quam potiores *Pedemontii*, quod ei hereditate obtigerat, civitates gestabant. Symbolum FERT à comite *Amedeo viridi* non tantum retentum, ut symbolum Domus suæ vetus, sed in memoriam torquis ignominiosi, ad quem gestandum *Saluciarum* Marchionem coegerat.

§. XVII. Hæc Sabaudia Provincia, Delfinatu, Pedemontio, Vallefia, Genevensi & Lugdunensi tractu cincta, *ἀνεβασιμα regni Burgundici*, dicitur à *Rudolforege V.* Eid. Maji. 1000. *Aquis Sextiis* Beraldo gentis hujus auctori donata esse, quem à *Witkindeis* deduci, supra monui. Ejus filius *Humbertus Albiganus* iterum se *Rudolpho*, Conrado Imperatore mortuo, cum pluribus ordinibus Burgundici regni 1033. submisit. Ab Imperatore vero *Chalesia* & *Valesia* donatus est. (alii *Mauriennam* donatam cum dicunt, errant.) Hoc genitus est post alios *Oddo*, cui ab uxore *Pedemontium* & *Susa*: pater *Petri*, qui materna bona tenuit, & *Amedei II.* Huic ab *Henrico* Imperatore, ut transitum in Italiam concederet, provinciam, (probabiliter *Bugey*) concessam memorant. Hujus ex filio *Humberto II.* nepos *Amedeus III. Imperii Comes* ab Imper. *Henrico III.* creatus est. Hujus iterum ex filio *Humberto* nepos *Thomas Amedei IV.* (cujus filius *Bonifacius* heredes non sorores sed patruum *Philippum* habuit) frater, alterius *Thomæ*, *Amedei Magni* & *Ludovici* pater fuit: Ex quibus hic patruo *Philippo* successit in comitatu, excludo *Thomæ* filio *Philippo*, ob ætatem & propinquitatem, & quia jus representationis nondum introductum fuerat. A *Thoma* autem & *Philippo* linea exorta est Comitum *Pedemontu* & *Principum Achaja* & *Morea*, quæ in *Ludovico* 1418. defecit, *Amedeo* Duce herede. *Ludovicus* *Thomæ* tertius filius *Barones de Vaud* sevit, quorum posteritas defecit in *Catharina* *Ludovici* nepte, sed sterili. *Amedeus Magnus*, cum 1310. Imperatorem *Henricum* in Italiam euntem excepisset, & fideli jussisset consilio, ab eo *Princeps imperii* creatus, & tanquam *Imperii vicarius* in *Mediolanum* aliasque urbes relictus est. Eo nati sunt *Edoardus* & *Aymon*. Ille filiam reliquit *Joannam* *Joanni* *Britanniæ* Duci nuptam, quæ successionem patris prætendit, cumque patruus prævaluisset, jus suum *Philippo D. Aureliensi* transcripsit. Hic (*Aymon*) fratris successor fuit nepte exclusa: pater *Amedei VI.* cognomine *Viridis*, hic *Amedei VII.* cognomine *rubri*: Isto natus est *Amedeus*, qui 1416. 19. Febr. diplomate *Camernaci* dato *ducali axiomate* ornatus est: & paulo post 1433. in *Concilio Basiliensi* primum locum præ *Burgundō* Duce ambivit

ambivit, eo argumento quod ante novum hunc Sabaudicæ Ducalem titulum ante tria secula majores sui *Duces Chablesi & Augustæ*, atque *supremi Principes* fuissent. Excidit tamen illo petito. Demum 1439. in eodem Concilio ipse Pontifex electus nomen *Felicis* sumit, sed 1449. iterum abdicavit, *Cardinalis & Legati* dignitate servata. Patrem hunc habuit *Ludovicus Annæ Cypriæ* maritus, & præter alios *Amedei IX. Ludovici, Iani, Jacobi, Philippi* pater. Primus Ducatum rexit, & filius reliquit *Philiberto & Carolo*, hic *Carolo Ioanne Amedeo*, qui 1496. moriens prole caruit. *Ludovicus*, ut §. 3. diximus, ab uxore *Carola Cypriæ* rex fuit, 1459. Nicolisæ coronatus, sed improlis, *Ianus & Iacobus* singuli singulas filias reliquere, quæ dote data aliis elocati. *Philippus* demum, prius *sine terra* dictus, *Comitatum Bauge* tenuit. A rege Franciæ, qui prius ipsi bellum in Bressia intulerat, 1468. donatur *Valentino & Diensi* tractu: inde cum regi in expeditione Neapolitana assistisset, comitatus *Alfisi, Terræ novæ*, &c. nanciscitur: Demum pronepoti in Ducatu succedit. Reliquit *Carolum & Philippum*, quorum hic 1528. à rege Francisco donatus est Ducatu *Nemoroso*, linea *Nemorosæ* in Francia autor, quæ 1639. in *Henrico*, prius *Rhemensium Archiepiscopo*, defecit: (superiunt tamen alterius sexus, filia Caroli *Amedei, Henrici fratris, Maria Ioanna Baptistæ & Maria Francisca Elisabetha*, illa hodie vidua Caroli Emanuelis Ducis Sabaudicæ, hæc *Alfonsi Portugalliæ regis*, quodque hic impotentia argueretur, postea *Petri Regentis* fratris ejus, uxor) *Carolus* autem ditio nibus suis à Gallia rege & Helvetiis exutus ad *Carolum V.* receptum habuit. Filius *Emanuel Philiberti* Ducatum pace *Castelli Cameracensis* 1559. certis conditionibus recepit, & filio *Carolo Emanueli* reliquit: hic ex *Victore Amedeo Carolo Emanuelis II.* qui 1675. mortem oppetiit, & ex *Thoma Francisco Cariniani* principe *Emanuelis Philiberti Amedei principis Cariniani*, atque *Eugenii Mauriti Com. Svescionensis* (à quo liberi) avus fuit, adeoque communis eorum, qui hodie ex gente masculi restant, pater.

§. xviii. Scuto huic *corona* imponitur *clausa*, qua ad morem aliorum Regum, cum *Corona Veneti* idem fecissent, primus uti cepit *Victor Amedeus*: Ultra coronam insunt tres *regiæ* galææ; quarum *media* directa & sine clathris aperta est ad *regum morem*, *corona* de *Galææ* numo regia tecta, sustinens apicem proprium *Sabaudorum*, qui est *leonis aureum adversum inter duas ex eodè metallo expansas alas caput: Dextra* coronata regitur duobus *pileis Orientalibus turbinatis*, coronatis & pavoninarum pennarum ornamento fastigiatis: *Leva* item coronata ornatur pileo simili, nisi quod Saxonis trabibus & sero exaratur.

§. xix. Medium apicem *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 68.* aliter describit, quod sit *aureum caput bubonis (Oiscanduc) auro alatum*. Iterum n. 247. *bubo erumpens & volans* *aureus*. Ob quod à *Ioh. Ferrand. Epinic. pro lil. pag. 108.* ignorantia postulat: an bubo? vero capiti leonino addit pavoninam caudam, quam nec à *Brianvillio* nec aliis adjectam memini. Porro apicem hunc sunt, qui ex amicitia federatorum *Vencorum* assumtum existimant. Uti ex *Honorio Heping. de jur. insign. cap. 6. P. 5. p. 366. S. Marci* enim *δῶνυα* esse videtur. De apice anteriori dilceptatio *Labonvurio & Meacstrie* *rio* fuit, *columnæ an pilei Orientales* sint, illo prius asserente, hoc (*verit. art du blas* *justif. cap. 8. pag. 198. seq.*) ne *Herculis* quidem capiti columnas imponi ferente. Si nister apex *Saxonicus* esse nulli non patet. Eisdem apices etiam in *Sibm. Wap penb. P. 1. pag. 6.* conspicimus. Ubi tamen columnæ etiam dicuntur galææ primæ ornamenta, atque argento, bases vero & coronulæ altero metallo tinguntur: mediæ cassidi præter leoninum caput tres monticuli rubei imponuntur, & postillos facies ista leonina aurea: alæ expansæ feruntur argentæ. Alterum etiam apicem *Sibmacherus* columnæ nomine intignit. *Laciniæ* ait circumfundi mediæ galææ & anteriori coccineæ & argenteæ, tertiæ aureæ & nigra.

§. xx. *Telamones* scuto huic tribuunt *duos leones aureos*: sed & *papilionem regium* *Telamones* super illud expandunt amarantini coloris, confitum crucibus trifoliatis *S. Lazari*, atque rosis & flammis *Ordinis Annunciationis, oris munitis laqueis amoris, & fimbriis aureis*. Adjicitur etiam *vexillum* Sabaudica cruce insigne.

§. xxi. Clypeo etiam circumdatur *torques Ordinis Annunciationis*, de quo *P. 1. cap. 7. num. 38.* dependente cruce argentea trifoliata ordinis *S. Mauriti*, suspensa ex *æniola*, lateri adjectis lineolis crucis viridis *S. Lazari*, de quibus ordinibus l. c. n. 15.

Pallium Ducalis. *Pallium Ducale* circumponendum esse scuto, ex Chiffetio audivimus, cum de Lotharingico pallio ageret, c. 58. n. 15.

Examinata scuta v. tustis Sa baudis ar. tribui fo. lita. §. xxii. Hæc gentis, quæ nunc gestant, sunt insignia. Varias mutationes eorum recenset *Geliot. indic. armor. p. 54. seq.* Sed examinemus eas. Primum scutum *equo nigro*, alterum *candido* ornatur, hæc vero *Saxonum* fuere *δῆγματα*, Sabaudis nunquam propria. In tertio addit *trabes & fertum rutaceum Saxonum*: hic vero laterculum nunquam illorum Saxonum, à quo Sabaudi deduci amant, sed Alcaniorum fuit. Quartus ex *Paradino aquila imperialis* imponit scutulum *equo candido* insigne. Hoc *δῆγμα* si convenire potuit Imperatoribus Saxonis, non etiam agnatis eorum, qui feruntur, *Sabaudis*. Nec certius est gestamen ex *Paradino* quintæ parmæ, ubi *aquila Mauriana trabes & fertum Saxonica* imponuntur. Ubi de aquila non repugnare autoribus pluribus, fertum rutaceum autem ex dicta ratione tribui non potuit, in primis *Adeleidis*, quæ 1115. *Endovico Crasso* Regi Franciæ nupsit, cum *Bernardus Alcanius*, cui primo illud ab Imperatore ornamentum concessum est, necdum esset natus. Unde colligi potest, quæ fide *Paradinus Batildi* Clodovei II. uxori circa 645. vel *Hermenegardi* Ludovici pii conjugii priori, similem parmam tribuat. Septimum scutum pingit *Edoardi* quadrupertitum ex *Saxonis & Chablesis* atque *Augustani* symbolis, cum truce toti incumbente. Verum Saxonica *δῆγμα* & demum à *Philiberto Emanuele* usitata esse, §. 8. occupavimus dicere. Nonum scutum est *Philippi* Comitis, qui ob uxorem *Alsam* Othonis Com. Palatini Burgundiæ filiam 1267. ductam, dicitur secundum & tertium majoris crucis, cujus primum & quartum eadem iterum crux implebat, angulum tinxisse caeruleo colore, in partibus aureis plinthis & inscripto leone ejusdem metalli, quod emblemata est *Burgundia comitatus*. Decimi *δῆγμα* explanationem jam vidimus, cum hodiernum clypeum repræsentet.

Scutum majus ex Bara. §. xxiii. Superest majus scutum, quod ex *Bara* allegat, quod licet non usum receptum nihilominus intuebimur, quod Provincias subjectas majori ex parte exprimat. In eo ergo præter parmulam Sabaudicam mediam tres perpendiculares, & totidem transversas constituunt laterculos 16. Ex his complectuntur primum *Saxonico-Angrivaria*, tertius *Chablesium*, quintus *Cypria*, sextus *Augustanum* symbola, de quibus jam dictum est.

Sabaudis veteris scuta. §. xxiv. Reliqua ista sunt. Ut laterculum secundum *aureum* impleat *aquila nigra*, pectore scutum *trabibus & fertum rutaceum* exaratum deferens, quod *veteris Sabaudia* gestamen fuisse voluit. Quartam aream *rubeam* exornat *crux argentea*, imposita *fasciola trifida caerulea*. *Pedemontium* ita notari credunt: nec adeo repugnaverim, cum §. 16. jam visum sit, *Pedemontio* quam *Sabaudia* crucem illam prius fuisse propriam. Quod *lambellam* concernit, dubito an *Pedemontio* alter conveniat, quam quod discerniculum fuerit principis, cui *Pedemontium* parebat: potuit tamen hac causa suntum principatui postea ad hære. De cætero quod primum in familiam delatus sit *Pedemontium* matrimonio *Adelheidis & Oddonis* §. 17. diximus. Inde vero plura *Pedemontio* accessere vanis titulis. In primis *Amedeus V.* cognomine *viridis* multa occupavit, cum & alii vicini occasione impotentæ *Joannæ* reginæ *Neapolitanæ* uterentur, & ditiones invaderent.

Segusium S. Sula M. §. xxv. Laterculus septimus *argento & minio* bipertitus est, duabus insignis *in rribus, rubea* in argento, *candida* in rubeo latere. Hoc *δῆγμα* est *Marchionatus Segusini* s. *Suzienis* à *Segusio* in valle *Salassa* ad *Duriam* sita. Hunc *Marchionatum* peculiaris familia tenuit, quam *Samuel Guichenonius* à *Manfredo Comite Palatino* *Pipini* deducit, cujus filius *Theobaldus* uxorem habuerit *Honoriam* filiam & heredem *Abbonis* patricii *Romani*, cui extincto *Longobardorum* regno *Carolus Magnus* *Marchionatum Sula* dederat. *Theobaldus* enim & *Honoriam* trinepos fuit *Vlricus* cognomine *Manfredus* ultimus *Sula* *Marchio*, qui ex *Bersha Adelberti Eporedia* s. *Invrea* *Marchionis* filia *Adelherdem* genuit *Odonis Sabaudia* comitis conjugem, & *Segusii* heredem.

Bressia. §. xxvi. Laterculus proximus, secundi nempe ordinis extremus, *argentus baltheum* continet *caeruleum* adjectis duobus ejusdem coloris leonibus. Notatur ita *Bressia* s. *Sebusiano*.

Sebastianorum provincia inter Ararim & Rhodanum sita atque Lugdunensibus, Belli-
 jocensibus, Matiscensibus, Cabillonensibus, Burgundiarum comitatu, Genevensibus
 & Sabaudia cincta. Hanc ditionem Amedeus Magnus Comes familiarum acquisivit ma-
 trimonio *Sibylla* filiae & heredis *Guidonis Domini de Bauge & Bresse*, quae 1272. ducta &
 1294. defuncta Edoardi & Aymonis Comitum, à quorum hoc reliqui, mater fuit. Cæ-
 terum familia illa descendit à *Wigone* l. *Hugone Dn. de Bauge M. Bresse* 830. sub Ludo-
 vico pio Imper. quem putant filium cujusdam *Moringi Com. Bressa*, qui circa 823. Lu-
 dovico pio inferiit. Ex posteris *Rudolphus* 1015. primus dicitur sumisse nomen *Domini*
Bressia. Ea *Philippo* Amedei octavi fratri, sine terra cognominato, data, nomine co-
 mitatus *Bauge*. Tandem regionem hanc Sabaudia Dux *Carolus Emanuel* ipso secu-
 lari anno 1600. pace *Lugdunensi Regi Francie* cedere coactus est. Ita sonant verba
Thuanii L. 125. p. 741. *Et omnis intra Rhodanum à Geneva urbe tractus ipso fluvio com-
 prehenso ad ditionem Francicam cum omni jure supremi Domini deinceps pertineat. P. P.
 Trans Rhodanum præterea Scissellium, Daira, Chaussum, Avlapon, Chava, Castellum cum
 omni jurisdictione sua Regi cedant. Præterea Gexensis præfectura cum omni territorio,
 ac pleno jure, sicuti iis Sabaudi decessores usi ac fruii sunt. Quæ omnia regio patrimonio
 ita lege regni uniantur, ut ab eo alienari non possint, eandemque naturam quam habebant
 bona cum iis permutata sortiantur.* Nam vicissim Saluciarum principatus Duci cede-
 batur, de quo controversia fuerat.

Tandem
ad Francos

§. xxvii. Tertii ordinis area prima *rubea leonem coronatum hermionicum* de-
 fert. Quo notari dicunt *Bauge* l. *Beugey* l. *Beugesiam* l. *Baugiacum*, ad Rhodanum, ubi
Seissellium, Bellajum, Rochefort, alia: quæ ditio cum *Bressia*, quod modo audivimus à
Sibylla herede ad Sabaudos, & seculari anno permutatione in Gallorum potestatem
 devenit.

§. xxviii. Proxima area, quæ numero decima est *argentea nigrum montem* ex-
 hibet. Hunc p. 56. *Geliot. Vaux* interpretatur, sed p. 464. 465. illud huic ditioni δαγυα
 datur, quod hic duodecimum locum occupat. Quicquid sit; *Valdia* hæc ditio, (*païs*
de Vaud) olim Latobrigum sedes ad boreale lacus Lemani latus, *Laufanna, Morgesio,*
Rollio, Noviduno, Copetio opidis frequens, vetus fuit Sabaudorum patrimonium.
 Unde *Ludovicus Thomæ & Amedei Magni Sabaudie* comitis frater hanc provin-
 ciam cum *Beugesia* obtinuit regendam, & ad posterum transmisit: Neptis verò *Catha-*
rina Azonis *Viccom. Mediolanensis, Rudolphi Briennii C. Eufii, Wilhelmi Flandri*
C. Namurcensis uxor, quod sterilis fuisset, 1359. quæ in hac provincia, nec non in
Baugiaco l. *Beugesia & Valromia* possidebat, *Comiti viridi* vendidit. In posteris ejus
Jacobus Rotundi montis l. *Montani* Comes, cum *Caroli Burgundi* studio bellum 1475.
 cum *Helvetiis* haberet, magnam ejus partem ab hostibus vidit occupari: qua causâ
Carolus Burgundus hos aperto Marte aggressus est, sed sibi ferali. Demum 1536. *Berna-*
tes & Valesii ob concives suos Genevenses bello petitos *Carolo III. Duci Valdiam* hanc,
Gexensis, Genevensis & Chablasiæ ditionem ademerunt. Unde nunc quoque ista in *Ber-*
nensium potestate est. Aliquando *Vaatenensis* pagus vocatur, vid. supra ex *Thuan.* n. 12. p. 334.

§. xxix. Areola undecima *carulea tribus argenteis palis* distinguitur, incumben-
 te toti areæ *leone rubeo*. Hoc *Valromey* designatur, quam ditionem etiam à *Catharina*
 agnato *Viridi comiti* venditam audivimus.

§. xxx. Ultima quadra hujus tertie seriei *argentea denuo montem nigrum & su-*
 prahunc *aquilam rubeam* exhibet. §. 28. diximus, alibi à *Geliot* hoc δαγυα *Valdiæ* da-
 tri. Sed p. 56. *Niceam* interpretatur. Hæc urb. ad litus maris *Ligustici & castrum val-*
lidum, quod 1543. *Turcicum* sprevit exercitum, caput est comitatus, cui alia *Villam*
francam, Tendam, Barcelonettam annumerant. Hæc ditio Provincie prius connu-
 merata, 1388. se dedit, cum à *Ladislao R. Neapolitano* defereretur, factaque esset pote-
 stas sibi consulendi, *Amedeo VII. cognomine Rubeo*, cujus dein filius *Amedeus Dux*
 1419. cum *Joanna Regina* ea de re tranlegit.

§. xxxi. Ultimi ordinis prima area *aurea tres baltheos* defert *coccineos. Achajam*
 notari volunt, Græcie celeberrimam regionem. In eam jus familiarum acquisitum ma-
 trimonio *Philippi Thomæ* filii, & *Isabelle de Villehar donin*, quæ filia & heres *Guillelmi*
 principis *Achajæ* atque *Moræ* fuit, & cum *Philippo* nubere, jam vidua *Philippi An-*
 dinij, & *Florentii Hannonii* fuerat. *Philippum* autem 1306. *Carolus Andinus* bello ve-
 xavit, ut promitteret, principatus *Achajæ & Moræ* vendere velle, quod factum. Sed
Philippi

Philippi nepos *Amedeus* recuperandis avitis principatibus, *Morea* & *Achaja*, ad quod à Pontifice bullam impetravit 1387. cum Venetis fœdus pepigit. Sed conatus successu caruere: ejus frater *Ludovicus*, cum prole careret, *Amedeum* Ducem reliquit heredem. Confer *Limn. Jur. publ.* 5, 14, 17. ex *Lipomanno*, ubi *Giampo* pro *Guilermo* vocatur *Achaja* princeps.

Antiochia principatus. §. xxxii. Laterculus decimus quartus aureus insignitur *cruce rubea*. Hoc signo *Antiochia* in Syria principatum designari volunt. Ille initio *Boemundo* in expeditione sacra concessus erat. *Boemundi* autem II. filia & heres *Constantia* nupsit *Raymundo Aquitano* *Guilelmi IX.* Ducis filio, noni fratri. Unde genitus *Boemundus III.* à quo reliqui. *Lucia* *Boemundi V.* filia *Joanni de Ibelin* nupta principatu excidit. Inde titulum etiam gessit *Fridericus Scopus Friderici II. Imp.* filius ab uxore *Maria* filia *Raymundi principis*: cujus filius *Conradus Caputus* eodem usus est, sed cum è partibus *Conradini* staret, in *Sicilia* captus, exoculatus & demum suspensus est. Qua ratione vero jus ad *Sabaudos* venerit, non video, nisi cum *Cyria* successione conjunctum hunc titulum dicamus, nam *Lusini* posteriores ex *Antiochia* principibus prognati fuere.

Fossignia. §. xxxiii. Penultimum locum occupat area *ternis aureis & rubeis palis* exarata. Ita *Fossignia* dynastia *f. Focunatum* ad *Arvam* designatur. Hanc *Petro Sabaudus C. Romontio* & dein *Sabaudia* attulit uxor *Agnes* filia & heres *Aymonis Domini de Foucigny*, cui pater 1152. 13. Sept. pleraque bona donavit. Inde genita *Beatrix*, quæ *Guidoni Delino Viennensi*, iterumque *Gastoni Vicedomiti Bearnensi* nupsit: sed 1293. ob dissensiones cum genero *Alberto* multa *Comiti Sabaudia* donavit: imo 1294. omnia à *Seyllesio Friburgum* usque. Sed & præter *Agnetem* *Margareta* ejus patruelis *Agnetis* socero *Thome Com. Sabaudia* nupsit, & hereditatem patris *Guilelmi Dn. de Foucigny* attulerat, unde ad posteros duplici jure dynastia illa delata est. Cæterum familia *Fucignia* *f. Fossignia* derivatur ab *Emerando Fucignio*, qui seculo undecimo vixit, & filium *Ludovicum* habuit, maritum *Thietberga* viduæ *Geroldi II. C. Genevensis*. Ex illis derivari amant *Almanni Domini de Falbonnois* & *d'Aubonne*, nec non *Domini de Thoivre* & *de Bruffy* in *Genevensi* tractu. Hereditas vero quod dixi ad *Sabaudos* delata est.

Gesium f. Gez. §. xxxiv. Extremus laterculus *cyaneus* continet tria partia forcipum *dentatorum*, qualibus nasum equi ut coerceant fabri comprimere solent (*morrailles*) *aurea*, *argenteis tamolis* colligata, impositio *cephalo aureo*, in quo *leo nascens rubens* exurgit. Ita designatur *pagus Gexius* *f. Gexius*, à Jura *Genevam* versus vergens. Hæc ditio *antiquæ* videtur *Genevensis comitatus*, unde *Amedei I.* comitis filius, *Guilelmi* frater, *Amedeus* Dominium hoc tenuit circa 1189. Ejus vero neptis *Lionetta* dotale id attulit *Simoni de Joinville, Dom. de Marney* 1270. Horum neptis *Eleonora* *Ingoni Genevensis* *Dn. d'Anthon* nupsit. Quæ ratione dein dynastia ad *Sabaudos* pervenerit, non satis mihi liquet. Nisi quod *Comis viridis* primum eam tenuit. Dotalis data est ad dies vitæ *Philbertæ* *Philippi* filia, cum 1515. *Juliano Mediceo* nuberet. Quomodo deinceps ad *Francia* regem pervenerit, n. 26. diximus.

M. Saluciarum. §. xxxv. Præter scutulum medium *Sabaudicum*, aliam patmulam infimi ordinis laterculus mediis impositam videmus *rubeam*, *capite argenteo* testam. Montferratum dicere possumus, sed *Geliot* interpretatur *Salucium* principatum. Er forte *Salucius* cum *Montferratensibus* tantum opposito situ *ἀνὰ δόσον δεῖγµα* est, quia eadem creditur origo. Nam *Aramus* ex *Guilermo* filio *Montferratensis*, ex alio *Antelmo Marchionis Vastri, Ceva, Cravezana, &c.* & *Saluciarum* genuisse perhibetur. Ex his *Saluciis* ultimo 1548. *Gabriel* directam marium stirpem clausit. Cæterum in hunc principatum ab antiquo aliquod sibi jus vindicabant *Sabaudi*. In primis quia 1375. *Comiti Viridi* jus illud in *Marchionatum* *Imperator* concesserit, quod *Marchio* *Regi Francia* se submisisset. Unde *Carolus Dux* 1486. *Marchionem*, quod homagium præstare negaret, pepulit. Aliæ

Jus Sabaudorum & Præsentio Gallorum. *Gallorum* prætensiones fuere, quas apud *Thuanum* *L. 92. p. 532.* legere est: *Saluciarum principatum semper Delfinatus beneficiarium fuisse, jam ab eo tempore, quo Adalasia Olerici f. Pedemontana provincia princeps bellis vexata se suaque Gigoni Delfino Viennensi avunculo suo solemniter ritu subiecit circa annum dñi ccc. deinde annis circiter xxc. post inter Humbertum Delfinum & Thomam Saluciarum principem instrumento novo facta transactionem illam confirmatam, posteaque Humbertum II. novas leges Saluciarum principibus imposuisse, ut bello ardente se sequi cogeretur, loca munita in Delfini manus consignarentur, appellationes Salucianorum ad Delfinatus curiam devolverentur. Hac acta*

acta anno cl^o cccxliiii. & juxta pacta Fridericum Saluciarum principem Carolo Bello-
villa, qui presidis titulo Delfinatum Rege Carolo V. administrabat, fidem prestivisse: idem
fecisse dein Thomam Friderici F. LVIII. post, hoc est, cl^o cccc. Ludovicum item Caro-
lo VIII. & Ludovico XII. & postremo Michaellem Antonium Ludovici F. Francisco I. anno
cl^o l^o xv. cui strenuam juxta & fidelem operam navavit in pugna Ticinensi, & post fata-
lem illam cladem Oderum Foxium Lautrecum, cum ad regni Neapolitani expeditionem
profficeretur, secutus est. Et defuncto Lautreco Gallici exercitus reliquias delato
omnium consensu imperio magna cum virtutis laude rexit, & postea Neapoli ex vulne-
ribus acceptis recessit. Verum ejus fratres longe dispares fato ac fide fuisse. Nam Joannem
Ludovicum, quod defectionem meditaretur, accusatum, ac regni Curia decreto damnatum
adjudicato citam regi Saluciarum principatu, tamen vita gratiam obtinuisse Francisci be-
neficio, qui eam gratiam longe majore cumulavit, principatu sibi adjudicato in Franci-
scum Ludovici fratrem translato, qui tanti beneficii immemor tereterrima ingratitude
illud repudiavit, ab arctolis deceptus & ab Antonio Leva male persuasus, facta spe de Mon-
tisferrati, in quo jus sibi esse contendebat, principatu in ipsum a Casare transfereundo, &
anno cl^o l^o xxxvii. ad ipsum defecit. Neque tamen heic Regis benignitatem stersisse. Nam
Joannem Ludovicum, qui Lutetia captivus astinebatur, carcere educatum, & in possessio-
nem avita ditioris, a qua ob violatam fidem tanquam indignum exciderat, missum, qui rur-
sus fratris Francisci speciosis verbis illectus, cum se ad Valveneriam turpi pravariatione
capi passus esset, Regem, ne quid solite benignitatis omitteret, Gabrielem utriusque fra-
trem, ante se Atira Episcopum in Novempopulonia creatum, eodem principatu donasse,
sed illum ducta Magdalenam Claudii Annebaldi E. T. filia in uxorem nullis ex ea sublati-
s tiberis decessisse. Ab eo tempore Reges principatus tot juribus cumulatis quæstus nusquam
controversam possessionem retinuisse, pacificatione inter Henricum II. & Philippum II. qua
Philibertus Emanuel Sabaudus Caroli, qui nunc est, parens comprehendi voluit, facta, &
aliis initis postea cum ipso Philiberto fœderibus confirmatam.

§. xxxvi. Marchionatum hunc in Italia ingressu circa Padi fontes situm Caro-
lus Emanuel Dux occasione bellorum civilium in Francia armis occupavit 1588. ut ta-
men initio nullam juris, quod in eo sibi tribueret, rationem allegaret, sed quod pro-
vinciarum securitati prospiciendum fuerit. At demum Henricus IV. Bressia & aliis
receptis eum plane Ducem permisit, id omni ope agentibus Hispanis, ne quid in Italia
Rex possideret, ne portam hanc quoties vellet ingrediendi haberet apertam.

§. xxxvii. Ita majus hoc etiam scutum explanavimus. In *Sibmacheri Wapenb.* Ex Sibma-
P. I. p. 6. scutum quoque Sabaudicum intueri licet, sed non nisi quadripertitum, quod chero sca-
prima & quarta quadra *Saxonica d'ayua* & tria, secunda & tertia *carulea plumbidibus*
aureis strata leonem argenteum defert: imposita toti parmula Sabaudica. Leo ille Recen-
inter plinthides quid notet ignoro, nisi *Chablasius* sit; quo tamen abâ circa tincturam
erratum fuerit.

§. xxxviii. Quod discernicula atinet: *Cl. Fr. Menestr. veris. art du blasf. inter* Discerni-
pag. 432. & 433. exhibet scutula ex monumento *Com. Beatricis octo fratrum filiorum* cula vetera
Thome primi, ex quibus *Amedeus, Aymo, Petrus & Philippus* cruce insigniuntur, *Huber-* ex monu-
tus & Wilhelmus Electus Valentia aquilam gestant, *Thomas Leonem, Bonifacius* Archiepis- mento
copus pedum Episcopale: ex quo colligas, eo tempore fratrum omnino di- *Beatricis*
versa fuisse *d'ayua*. Quod verò propria discernicula atinet, non nisi pauca expri- *Com.*
memus. *Philippus Sabaudia Dn. Bressia*, communis pater omnium, qui ex utroque sexu *Recen-*
superant, apud *Chifflet. Inf. Eg. A. V. n. 68.* cruce Sabaudia circumdedit limbum aureis *tiora*
& caruleis segmentis compositum. Præcipue duæ lineæ, quæ nostra memoria dura- *Nemoro-*
runt, fuere *Nemorosa & Cariniana*. Ex his illa usa est limbo striato caruleo. Ex Carinia- *liorum,*
nis princeps *Thomas* circumdedit limbum caruleum (juxta *Varen. aureum*) ex filiis *Cirinia-*
Emanuel Philbertus Amedeus Cariniani princeps limbo utitur *denticulato*, ex minio *noorum.*
& argento, *Eugenius Mauritijs* Sveffionum Comes ob matrem *Mariam Borbonio-*
Sveffioniam scutulum medium bipertitum, in priori parte relicta *Sabaudica* cruce: alteri *Recen-*
verò caruleæ inscribit *lila Francica*, rubeo bacillo breviori in angulos converfo, & lim- *tiora*
bo ejusdem coloris adjecto.

§. xxxix. Titulus superest, qui hunc in modum formari solet: *Dux Sabaudie*, Tituli
Chablasii, Augusta, Gebennesi (Genevois) & Montisferrati, princeps Pedemontii, Marchio
Saluciarum, Comes Geneva, Romontii, Nisæ, Astæ, Tende, Baro Valdaie (Vallium) (Vaux)

& Fucignii, Dominus Vercelle, Marchionatus Ceva, Onelia & Marro, Marchio Italia, Princeps & vicarius perpetuus Sancti Imperii, Rex Cyprî. Uti eum exhibet Sammarthanus. Sam. Guichenonius ita: Dux Sabaudia, Chablasi, Augusta, Gebennefi & Atonis ferrati, Princeps Pedemontii, Achaja, Morea & Oneglia, Marchio Salnciarum, Susse & Italia, Comes Asta, Geneva, Nicca, Tenda & Romontii, Baro Valdia, Dominus Vercelle, Friburgi, Marri, Prella, Novelli, Marchionatus Ceva & Comit. Coconas, Princeps & vicarius perpetuus Imperii, Rex Cyprî.

§. XI. Titulorum ratio ex superioribus facile colligitur: Quæ in illis non tacta, paucis hic expediam. *Astam* 1313. Imperator Amedeo magno donasse perhibetur, quæ donatio 1531. repetita à Carolo V. qui etiam Marchionatum *Ceva* dono dedit. Eidem quoque *Vercellas* se submitisse existimo, vel filio potius Aymoni, in cujus titulo primum lego. *Marchionatus Italia* jam inter elogia est Oddonis ab uxore Adelheide, qui cum Vicariatu Imperii illis locis coincidere quibusdam videtur: porro Vicariatus ille à pluribus concessus. Ita Humbertus II. invocatus ab Heraclio Archiepiscopo Tarentasienti contra Americum Dn. Brianfonii & alios, qui populum miserè opprimebant, hos castigavit, & memorat Guichenonius, id eum fecisse tanquam *Marchionem Italia*, hoc est, *Vicarium Imperii. Romontium* in Helvetiorum potestatem venit, Jacobo 1475. creptum. *Friburgum Uchtlandiæ* ex numero Cantonum nunc est.

CAPUT LXXXIV.

Com. Salmenses.

ARGUMENTUM.

com. elogia.

1. Familia origo. Salmo ex Regibus Tungrorum. Albana & Symetrius. Brovveri de traditione judicium.	8. Scutum hujus linea.
2. Salma reliqui comites. Salma nova in Lotharingia. Vetus ad Mosellancos. Duo rami familie.	9. Scherding & Vormbach. Errorè Fursio tributum Principi Salmensi sentum.
3. Quo fundamento nitatur traditio.	10. Com. Rixingensis ex Salmensibus.
4. Comites Salma Vogasie. Pars ditionum ad Rheni comites. Alia ad Lotharingos.	11. Comites Salma Ardennatis. Ex iis Limburgi Duces. Com. Salma. Domus Reifferscheide.
5. Horum insignia.	12. Comutum scutum modernum.
6. Pijces. Salmones resurrectionis & resuscitati Symetrii tessera ex Gelenio.	13. Salma. Reifferscheid.
7. Neoburgensium Salmensium linea. Nicolai	14. Dyck. Alfier. Bedbur. Hackenbroich.
	15. Scutum Reifferscheidsum ex Sismachero.
	16. Galea.
	17. Tulus.

§. I.

Familie origo.

MAnuscripta familiae documenta, quæ ad *Henningelum*, *Reufnerum*, *Rosterium*, *Christophorum de Chermichamp* (dans la declaration Chronologique de la Vie de S. Symmetre martyr) atque historiam Ecclesiæ *Landernacensis* in territorio *Stabulensi* provocant, Illustrissimam *Salmensium* gentem ad quendam *Salmonem* referunt, qui frater *Colongi IX. Regis Tungrorum*, circa ann. 85. ante Christi nativitatem arcem cum amplo districtu in sylva *Ardenna* accepit, quæ ab ipso *Salma* dicta sit. (de situ confer *Brovver. antiq. & anal. Trevir. L. 1. p. 121.* qui illo loco curiam *Ardennæ* existisse putat. Sed *L. 2. p. 147.* fabulis annumerat traditionem eorum, qui Comitum *Salmensium* hos stirpi inferunt.) Hunc *Salmonem* primum *Salma Comitem* & ex *Clotilda* *Ariovisti R. Germaniæ* filia secundi comitis *Richardi* patrem faciunt. *Salmonis* abnepos

Albana & Symetrius

Julianus quintus Comes pater constituitur *Albana* & *Symetrii*; illa *Lucio Senatore Romano* & *regulo Trevirensi* nupta dicitur genuisse *Symetrium* martyrem, de quo *Joan. Chapauvill. in gestis Pontif. Tungr. Traject. & Leod. Caf. Baron. in Martyrolog. Rom. ad 26. Maji.* Hic martyrio affectus est sub *M. Antonino*, atque ejus reliquæ dicuntur in *abbatia Stabulensi* scriptari. *Symetrius* autem *Salmensis* comes hujus avunculus perhibetur primus è comitibus *Franciæ* à *Materno conversus*, illud nomen suum nepoti, quem *Maternus* ex mortuis resuscitaverit, indidisse. Ita quod dixi traditio gentis habet: eam vero in dubium vocat prædictus *Jesuita Christoph. Brovverus antiq. & Anal. Trevir. L. 2. pag. 147. Commenti simile videtur, quod Simetrium Romanum presbyterum*

Brovveri de traditione judicium.

& mar-

Et martyrem, qui in veterum fastis sub Antonino Imp. Roma passus legitur, Albana filium faciunt à B. Materno in Arduenna resuscitatum: Et inserunt quoque, si Superis placet, alii, Comitum Salmensium stirpi, alibi à Materno iniuriæ, filio voluit in baptisino obvenisse nomen à Simetrio v. l. Salm. Comite, utque res est, frivolis omissis, exponam. Babolenum conspicit sanctimonia & morum principatu cœnobitam sub annum Chr. DCLIII. magistro & institutore S. Remaclo in Arduenna floruisse constat: qui primum Malmundarii, inde Stabulai magistri successor, pro gratia & auctoritate, qua apud Honorium Pontificem valuit, S. Simetrit corpus Roma exportans Stabulam transtulit; & inde Lander-naco non obscuro ejus monasterii vico condidit, ut acta translationis antiqua docent. Crescente igitur hic & martyris & religionis fama, proclive creditur, honoris causa vicinorum Salmæ comitum quempiam à martyre potius nomen adseruisse, quam à comitibus obvenisse martyri. Certe ut majorum constanti fide literisque testatum habemus, ita nomen luce redonati adolescentis nullis majorum expriment literæ. Sed hac de re viderint alii. Aliter certe Gelenius vir etiam doctissimus, quem n. 6. audiemus.

§. II. Post Symetrium I. quinque alii ejus nominis, & totidem *Martiales* à patre ad filium perpetua successione *Comites Salmenfes* enumerantur. *Martialis VI.* & *Harde-vice* f. Caroli pulchri principis Tungtorum, qui Valentiniani Imp. affinis fuerit, filius *Carolus I.* Comes Salmenfis, à Marcomiro filio Pharamundi R. Franciæ perhibetur constitutus *Gubernator Austriæ* & exercitus Dux: ejus filius *Carolus II.* itidem Gubernator Austriæ dicitur *Clodii Criniti* filii in primis *Raichario* adversus *Meroevum* attitisse, & arcem *Salmin Ardenna*, bello fere vultatam, restaurasse, ac prælio suo cecidisse. Hujus etiam posterii enumerantur inter duces bellicos regum Francorum, duo *Caroli* & tres *Raimbaldi*. Tertius *Carolus Henrici* pater fuit, qui *Magnus* dictus *Pipino* & *Carolo Martello* militavit, pater *Henrici II.* qui novam *Salmensem arcem* in *Lotharingia superiori* condidit. Hic genuit *Henricum III.* Comitem *Salme novæ* & *Felicitatem* Com. *Salme Ardennatis*. Ille qui 810. vel 812. prælio *Caroli M.* adversus *Lechum Bohemum* cecidit, *Hedvigem* heredem reliquit, cognato *Henrico* nupram, ut dux iterum *Salmæ* unirentur. *Felicitas* enim *Friderico Mosellanicæ* principi uxor datur, quem aliqui agnatum *Caroli M.* faciunt. His natus *Sadigerus princeps Mosellania & Ardenna* atque *Comes Salme veteris*, miles *Ludovici* atque *Lotharii Imperatorum*. Hic pater *Ragineri Ducis Lotharingiæ* constituitur & *Henrici Comitis Salmenfis*, qui ducta cognata *Hedvige utramque Salmam* denuo possederit. Huic filios dant *Stephanum* Episcopum *Leodiensem*, qui *Marchionatum Franchimont* emit, & *Henricum V.* utriusque *Salmæ comitem*, patrem *Raimboldi IV.* avum *Sigeri*, proavum *Theodorici*: qui omnes utriusque *Salmæ* fuerunt Comites, quorum in memoria in historiis extat. Theodoricus hic duos filios habuisse legitur *Henricum* & *Carolum*, quorum ille *Salmam Vogasi* in *Lotharingiæ* confinibus, hic alteram in *Ardenna Sylva* obtinuit: duorum ramorum autores, qui diversis usi sunt insignibus: uti mox videbimus.

§. III. Ea deductio gentis *Salmenfis* est, ad separationem usque linearum, quam partim ex aliis autoribus partim traditione concinnatam exitimo: neque vero de veritate omnium me fideiussorem ego præstiterim, potius non dubito, si addantur conjuges, quæ singulis assignari solent, multa dubia oritura esse illis, qui historice superiorum seculorum gnari sunt, & mirabuntur, regnorum vel dignitatum fieri mentionem, antequam ea exorta è certis historiis constet. Verum quantum in omnibus veri subit, arbitrarium non est. Hoc solum addo, *Blondellum* videri eam deducere ex *Ardennate*, ex qua etiam *Brabantini*, & per hos *Hassi*, atque *Lucentburgenses* Duces oriuntur. Nam *Gisilbertum Salmensem* vocat, qui *Friderici Lucentburgi* filius, *Conradi, Henrici*, & *Hermani Salmenfis*, in *Romani* regem 1081. electi, pater fuerit.

§. IV. Quod attinet *Henrici* ramum, qui *Salmam* in *Vogaso*, cum *Blancomonte* à matre *Bertha* tenuit, successione continua à patre ad filium propagatus est ad *Joannem V.* qui 1431. extinctus pater fuit *Joannis* & *Simonis*. Hic *Joannem* filium habuit, quæ elocata *Joanni Com. Sylvarum* & *Rheni* comitatu *Salmenfis* partem attulit, unde in *Rhingravorum* scuto nunc quoque *Salmones* conspiciuntur: confer c. 76. n. 7). Inde etiam *Principis Salmenfis* nomen. *Joannes* vero *Joannus septimi* pater fuit. Hic *Joannem IX.* genuit & *Nicolaum*, duarum denuo linearum autores. *Joannes* in *Lotharingia* substituit, & avitas ditiores tenuit, *Joannis*, qui 1600. ætate & decessit, atque *Pauli* pater,

quo

Salmæ te-
liqui co-
mites.Salmæ no-
va in Lo-
tharingia.Vetus ad
Mosella-
nicos.Duo rami
familia:Quo su-
dimento
niratur
traditio.Comites
Salmæ Vo-
gasinæ.Pars di-
tionum ad
Rheni C.Alia ad Lo-
tharingos.

quo *Christina* nata est *Francisci Lotharingi Comitis Valdimontii*, uxor, cui *Salmenſia* bona omnia in Lotharingia in dotem attulit. *Nicolaus Salmenſes in Austria* ortum debent.

Horum insignia.

§. v. Comitum horum *Salmenſium* in Lotharingia ſcutum fuit coccineum crucibus aureis, cruciculis iterum brachiatis & ſpiculatis, ſparſum, in quo genui *Salmones averſi argentei* conſpiciuntur. In ſalmonibus alluſionem ad nomen eſſe liquet. Ob cruciculas iſtas ad familiam *Bullioneam* *Salmenſes* reducere vult cum *Reuſin. Theod. Hapſing. de jur. inſign. c. 13. §. 2. n. 42.* Alii ſaltem teſtes expeditionis ſacræ has cruciculas allegant. Apex vero fuit rubro petalo demiſſo, cuius argentea ora reducitur, impoſiti duo *ſalmones argentei dorſis obverſis, caudis ſurſum erectis*. Lacinix autem argento & minio tinguntur.

Piſces ſ. *Salmones* reſurrectionis & reſurrecti ſimetrii teſſera ex *Geleſio*.

§. vi. Symbolum hoc piſcium ad reſurrectionem *Albani* juvenis refert *Ægid. Gelen. de Colon. Acripp. magn. L. 2. f. 34. pag. 197.* cuius verba non indigna reor, quæ hic apponantur: *Conſtanter traditur S. Maternus in has partes adveniens, Senatoria videntur Albanum filium miraculoſe viſa reſtituiſſe, in quam igitur gentem Conſularis ſtrips Albana abierit inquirenti, occurrit omnium ſerè conſenſu credi, ex Salmenſium proſapia fuiſſe illuſtrem Albanum juvenem à morte prodigioſo beneficio revocatum: itaque ſecundum Facialium curioſam trutinam arma Salmenſium examinans ſtatuo ipſos reſurrectionis argumentum gentilitis teſſeris intuliſſe & reliquiſſe cateris poſteris. Gerunt enim inſignitum clypeo aureis cruciculis ſeminato, fulgentes argenteo jubare duos piſces. Si quis autem Roma ſubterranea aliaque primorum Chriſtianorum monumenta pervolvatur, nihil frequentius reperiet, quam reſurrectionem piſcis emblemate ſignificari, ſicut Ionam piſcis evomens Chriſti reſurrectionem denotat, vita incolum fruentes (geſund / wie ein Fiſch) ſani inſtar piſcis dicimur, & quantum à piſcibus ſomnus, tantum à reſuſcitatis ad vitam meliorem moris abeſt indormitio: demum piſcis morem habet in adverſis eundi undas, ſicut reſuſcitatio eſt contra naturæ curſum. Hinc Chriſtianis adè familiare fuit piſcium inſigne, ut à gentilibus contempſim piſciculi dicerentur, & inveniuntur veteres gemma, oſtendentes cruceum cum piſciculis inſculptam. Itaque duos piſces *Albanus* juvenis à Materno reſuſcitatus parmula ſua inſcripſit, ut altero recuperatam vitam præſentem, altero acquirendam eternam beneficio Chriſtianiæ fides innueret, ac proinde cruciculis campum inſperſit; ab hoc poſtea clypeo *Salmiorum* nomen promanavit, & à poſteris *Salmia arx*, ubi arduennatum curiaſte erat, adſciata eſt, atque hoc modo *Albana* gentis nomine in *Salmiorum* ſtemma evaſeſcente & tranſſigante, facillimè conciliantur traditiones veterum, quod ex *Albana* gente Comes *Salmenſis* fuerit à *Divo Materno* reſuſcitatus. Quæ vero de *Salmone* *Francio Trojano* ſtirpis conditore dicuntur, aliud non puto nobis ſuggerere, quam nobiliores *Francos* in has olim partes effuſos, connubia cum *Salmenſibus* iniviſſe. Hæc verò antiquitatis cauſa profero, non tamen danno opinionem, quæ genus à *Francis* deducendum vult. Hic ut cum *Browero* §. 1. adducto tranſigat, ipſe viderit.*

Neobutgenſium *Salmenſium* linea *Nicolai C. elegia*.

§. vii. *Neoburgica* linea autor fuit *Nicolaus*, qui fortuna ledem in Austria fixit: Virtutes ejus in Epitaphio, quod *Viennæ* in æde *Dorotheæ* legitur, recensentur: *Dis manibus Sacrum. Incomparabilis Heros Nicolaus Com. à Salm, Trium Imperatorum ac D. Ferdinandi Rom. Vngar. Bohemia R. ab arcanis conſiliis, ſupremus provinciarum Austria capitaneus, cum quatuor Ceſarum auſpiciis Reip. annis 45. fortem atque ſtrenuam operam domi militariæque navalli, anno 1529. Solymanno Turc. Tyranno Viennam atrociter oppugnante, dum dirutus manibus, invictum generoſi animi robur ſe murum hoſtium minis opponit (ſaxo percuffus) letale vulnus accepit, ex quo paulo poſt obiit. D. Ferdinandus patria pater virtutis rerumque geſtarum gloriæ monumentum curavit. 4. Maj. 1530. Virtutem poſteri imitantor. P. Furiſt. Chron. Ungar. p. 5.*

Scutum huius lineæ.

§. viii. Linea hæc ſcuto quadripartito uſa eſt, ut in prima & quarta area *Salmenſis* gentilis teſſera viſeretur; in ſecunda vero & tertia argentea repræſentaretur gryphus coccineus lingua & ſcalculis aureis, leporem nativi coloris villis, unguibus anticis abruptum tenens. Vide *Chifflet. Eq. A. V. n. 175. & Wapenb. 1. pag. 15.* Galææ ſcuti inſiſtunt duæ, prior *Salmenſis* §. 5. deſcripta, ex altera vero coronata gryphus ſcutarius prorumpit. Lacinix huius cocco & auro pinguntur.

Scherding & Vormbach.

§. ix. Area quæ gryphum cum lepore continet, notat Dominium *Scherding & Vormbach* ſ. *Vornbach*, confer *Wapenb. P. 2. pag. 8.* Genealogiam Comitum deducunt (confer *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. pag. 520. 251.*) ab *Henrico Com. de Vornpach*,

qui

qui 937. ludis equeſtribus Magdeburgicis intertuit. Ultimus vero *Eckprechtus* 111. 1158. in velitatione aliqua perit. Inde cum contentio orta eſſet inter Odoacrum C. Styriæ & M. Carinthiæ atque Bertholdum M. Iſtitiæ; ille *Varnpach, Lampach, Scharding* & comitatum *Buttensẽm* obtinuit, filius autem item Ottocarus sine liberis moriens Austriæ duci omnia ſua legavit. Ex quo intelligitur, errore factum, quod *Furſt* P. 3. *Wapenb.* p. 6. hoc ſcutum tribuit *Principi Salmenſi*, qui cum ex *Rhingravio* ſit, nihil cum iſtius Dominiæ telleris commune habet, ſed gentili comitum Sylveſtrium & Rhenanorum clypeo utitur.

§. x. Ex hac linea comitum ſuperioris Salmæ ſ. Lotharingiæ oriundi etiam fuerunt comites de *Richecourt* ſ. de *Rixingen*, & quidem nominatim referuntur ad fratrem aliquem Nicolai I. comitis, filium Joannis I. qui 1324. vita exceſſit. Quorum deinceps ſucceſſio ad Leiningenſes comites, ab his ad Falckenſteinios, mox Bipontinos, demum Leiningio-Weſterburgios matrimoniiſ delata eſt. Comitatum ſuperioribus annis emit Illuſtriſſimus Alefeldius comes, & ſuo ſcuti ſymbolum inferuit, quod c. i. vidimus.

§. xi. Iſta de Salma Vogafi: Quod vero *Salma* in *Ardenna* ſylva attinet, eam *Carolus* alter Theodorici filius (vide §. 2.) obtinuit, & ad poſteros tranſmiſit. Hic *Carolus* fuit, qui Ottone ultimo ex Carolinis Lotharingiæ Duce mortuo ab Imperatore Henrico II. *Inferiorem Lotharingiam* naſtus eſt, dein etiam *ſuperiorem* occupavit. Verum à *Gotilone* ſ. *Gozclone* iterum poſſeſſione deſectus, & *Limburgenſi ditione* contentus manere coactus eſt. Filius *Walramus* *Limburgo* *axioma* ducale obrinuit. Quem ducatum cum Salmæ comitatu ejuſdem filius *Henricus*, hocque natus *Walramus II.* cognomine *Paganus* (cui aliqui fratrem dant *Henricum* Portugaliſicorum regum ſatorem) tenuere. Hic *Henricum* genuit & *Fridericum*. Ille *Dux Limburgi* fuit, hic *Salma in Ardenna* ſ. *Gozclone* comes, & reliquorum comitum ſator, qui in ſeptimam generatioem duravere. Ultimus vero comes *Henricus*, cum *Henricum* filium in bello Leodiſenſi ex adverſa parte ſtatem 1408. amiſſet, & *Maria* filia, *Ottoni* *Ravgravo* nupta, itidem ante ipſum ſine liberis deceſſiſſet, *Joannem* *Dominum* *Reiſerſcheidii* agnatum, qui ipſocum ex *Epifcopi* partibus militabat, teſtamento militari heredem ſcripſit, & 1412. ſ. 1413. ſatis conceſſit. Dubiam quidem ſucceſſionem Joanni facere conati ſunt *Otto* defuncti gener & *Engelbertus* hujus filius, ſed ſententiâ curiæ *Lucenburgiæ* 1455. condemnati, & comitatum *Salmenſem* cum fructibus & expenſis, *Reiſerſcheidis* reſtituere juſſi ſunt. Hi ex *Henrico* Duce *Limburgi* orti erant: cum enim ille tres habuiſſet filios *Henricum III.* *Limburgi* *Dux* & ſatortotius ſtirpis *Limburgiæ* & *Lucenburgiæ*, *Philippus* *Wildenburgi* dynaſta & *Gerlacus* ſ. *Gerhardus* *Dominus* de *Reiſerſcheid* fuit. Hujus filius *Joannes I.* nepos *Joannes II.* pronepos *Henricus I.* abnepos *Joannes III.* atnepos *Henricus II.* fuit, *Richardus* maritus, quæ *Conradi* *Dux* *vonder Dyck* filia & heres fuit. His natus eſt *Joannes*, quem agnati *Henrici* in comitatu *Salmenſi* heredem fuiſſe diximus. Hic 1414. prelio ad *Azincourt* cecidit, & reliquos *Salmæ* ac *Reiſerſcheidii* comites ad noſtram uſque ætatem proſevit.

§. xii. Hujus lineæ inſignia repræſentantur *Wapenb.* P. I. p. 17. ſed noſtro tempore novis areolis aucta geſtantur, iſtum in modum. Scutum quadripartitum eſt, & prima ejus area, denuo bipartita. Latus dextrum *argenteum* *ſalmones* duos *rubeos* complectitur: ſiniſtrum ejuſdem *metalli* *ſcutulum* *rubeum* *imminentis* *deſuper* *ſaſe*, *ca* *ſegmentorum* *quing.* *caruleo*: *Quadra* *ſecunda* *rubea* *conſcribitur* *plumbibus* *argenteis* *inſcripto* *leone* *iſtisdem* *argenteo*. Tertius laterculus *aureus*, *quatuor* *ſaſcus* *rubeis* *exaratur*, *impoſito* *leone* *argenteo*, *ſanguineam* *linguam* *protendente*; quarta *aurea* *leonem* *argenteum* *deſert*, *lingua* *rubea*. Toti imponitur *parmula* *media* *argentea* *tribus* *rhombis* *miniſtis* *inſignis*.

§. xiii. *Salmones* haud dubie notant *Salmenſem* *comitatum* *in* *Ardenna*: & qui dem figuræ & areæ tincturâ permutatâ: nam qui notandæ *Salmæ* *Vogaſinæ* erant *argentei* in minio, hic *rubei* ſunt in argenteo. Qui diſcerniculi inter diverſas lineas modus P. I. c. 8. notatus eſt. *Parmula* *rubea* *laterculo* *argenteo* *inſerta* *Reiſerſcheidium* hoc nomen à *Ripuariorum* limite derivat *Æg. celen. de* *Colon. Agripp. Magn. L. 2. ſ. 2. p. 132.* *Dominium* vel *Comitatum* notat *Wap. P. 2. p. 29.* vetus patrimonium hujus familiæ, quod in illa linea manſiſſe diximus, quæ dein hereditate etiam *Salmenſem* *comitatum* crevit. An forte exinde, quod *Malbergu* ſ. *Molbergu* *Dominii* ſimili uſi ſint tellera,

colligere liceat, aliquam antiquis seculis sanguinis inter utramque gentem communionem fuisse, alii viderint (conf. insignia *Stolbergiorum* equitum *Wap.* P. 1. p. 130.) Quomodo parvulam hanc Solis imaginem idem *Gelenius* credat, vidimus P. 1. c. 5. li. §. 151.

Dyck. §. XIV. Reliquas areolas quod concernit, tres rhombi Dominium *Dyck* notant. (Ista enim *Gelen. de Colon. Agr. p. L. 3. f. 1. p. 250.* arma gestasse scribit ex archivis *Ludolfum de Dyck a 1297.*) quod *Henrico II.* conjunx *Richardis* illius heres attulit: reliquas non satis intelligo, nisi quod *Alfter* notari credo *leone in fasciato scuto, ex Wap. P. 2. p. 108.* (ubi *Alfteris* ex nobilitate *Rhenana* hoc *δῶγμα* clypei quinis aureis & rubeis fasciis exarati, incumbente *leone* argenteo tribuitur) & *Gelen. de Colon. Agr. L. 2. f. 39. p. 207.* ubi *Alveterani* reguli vocantur, & *Marescalli Vbitorum*: additurque de *Metternichis in Metternich*, ex *Alveteranis* per secundas nuptias propagatis & parte fundi dotatis, quod illis idem in parvula tæniata leo, qui *Alveterensibus* comitibus sit. Porro hæc dynastia cum officio *Marescalli hereditarij diocesis Colonienfis* (*Gelen. d. l. L. 3. l. 1. p. 227.*) ab ultimi *Dn Ioannis ab Alfter* filia ad *Wewelinghofs* translata, nam *Wmgardis à Wewelinghofen Ioanni Quarti Comiti Salmenfi* nupta illam attulit. Cæterum si titulum familiae consulamus, in illis mentio porro fit *Dominiorum de Bedbur & Hackenbroich*, quæ propterea si reliquis areis designari dixerim, non errare videor. Ipsa vero quod concernit *Dominia, Bedbur & Hackenbroich, Mechuldis* filia *Ioannis III. mariti Wilhelmo Limburgio Dn. de Bruch*, ea attulerat, sed eadem dein jure feudorum *Colonientium* retracta atque *Salmenibus* iterum asserta sunt.

Bedbur. Hackenbroich. §. XV. In *Wapenb. 1. pag. 17.* idem scutum *Salmo-Reiferseheidium* conspicitur quadripartitum; Prima areola *Salmenes* falmones sed per errorem additis cruciculis & minio cum argento permutato continet: secunda parvulam *Reiferseheidiam*: tertia tres rhombos, quos *Dominio Dyck* deberi dixi: Quarta exaratur rubeis & argenteis fasciis imposito *leone* aureo. An hæc area eadem sit cum tertia §. 12. explicata, atque ita error aliquis subsit, aut quid designetur, ignorare me fateor.

Scutum Reiferseheidium ex Sibmachero. §. XVI. Galeæ imponuntur tres: prima *Salmenfis*, duos falmones scutatis sustinet: altera *Reiferseheidia* aures duas affinas, cocco alteram, alteram argento tinctas refert: ex tertia coronata crus capreoli nativi coloris protenditur. Quem apicem latereculo rhombos deferenti respondere ex ultimo. Quæ circumvolitant omnes lacinæ argenteæ & rubeæ sunt.

Galez. §. XVII. Titulum hujus lineæ illum vidi: *Comtes Salma & Reiferseheidis, Dom. in Bedbur, Dyck, Alfter & Hackenbroich, &c.*

Titulus.

CAPUT LXXXV.

Dux de Saint Simon.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo & linæ.
2. Ducis scutum. *Rouvroj S. Simon. Haveskerke Rasse.*
3. *Veromandui.*
4. *Apex. Telamones.*

§. I.

Familia origo & linæ. **O**gerius quidam, qui ex antiquis *Dominis de Rouvroj Heribertam* duxerat, familiae autor constituitur, quæ, postquam illorum abnepos *Mattheus II. Margaretam f. Iacobi Dom. de S. Simon* in conjugio habuit, *Sansimoniam* cognomen alium sit. *Matthæi* autem *I.* nepos fuit *Matthæus II.* qui ex *Maria de Havesquerque de Rasse* genuit *cauchertum* & *Ægidium*: *cauchertus Dom. de S. Simon*, avus fuit *Ludovici*, quoniam *Franciscus* comitum de *Vaux* & *Ioannes Marchionum de Sandricourt* autores. *Ægidius* vero *Gulielmum Dominum de Rasse* & *Antonium Dominorum de Gramenil* factorem suscepit. *Gulielmus* abavus fuit *Claudii de S. Simon*, qui 1635. Ducis & *Paris Franciæ* axioma à Rege meruit.

Ducis scutum. Rouvroj S. Simon. §. II. Ducis hujus scutum quadripartitum est. Inque eo prima & quarta areola symbolum familiae de *Rouvroj S. Simon* continet, nimirum, in nigro cruceam argenteam quinque conchylis coccineis impressam. Secunda & tertia areola aurea fasciam continet rubentem,

yubentem, tesseram familiae de *Havesquerque Rasse*, ob *Mariam* Matthæo II. San-
monio nuptam.

§. III. Toti imponitur parmula ex *caruleo* & *auro* tessellata, cum capite *Veromah-*
tico sibiis sparso. Hoc *dei* est *Veromandorum* comitum, qui ex *Caroli M.* proge-
nie descendunt. Cum enim hic filium habuerit *Pipinum* Itahæ regem 810. ante patris
fata extinctum, eo *Bernardus* genitus est, hoc vero *Pipinus*, quem alii *Lenzenfil-*
diorum Comitum & ex his *Palatino-Bavarorum* satorem constituunt, alii *Veroman-*
duorum Comitum autorem nominant. Eo enim natus est *Heribertus I.* comes *Ver-*
romandus, 902. jussu *Arnoldi* Com. Flandriæ occisus. Duravit in ejus posteris *Ver-*
manduorum comitum series ad *Heribertum V.* qui licet filium haberet *Odonem*, succes-
sionem tamen transmisit ad *Alisam* filiam, *Hugoni Magno* de Francia nuptam, quod
Odo ob animi imbecillitatem succellionis haberetur incapax. Pater tamen *Odo* f.
Eudes hic fuit alterius *Eudis* s. *Odonis* cognomine *Facini*, quo natus *Joannes* cognomi-
ne de *S. Simon*, ex quo illa stirps, cujus heres *Margareta*, quod diximus, Matthæo I.
de Rouvroy nupit, & cognomen simul atque hujus gestaminis gentilis jus
attulit.

§. IV. Clypeo insitit *galea* coronata, & super eam *vir sylvestris*, dextra *clavum* ^{Ape.}
elevatam, sinistra *clypeum* tenens. *Lacinia* sunt argenteæ, rubæ & nigræ. *Atlantes* ^{Telam.}
vero sunt vir & femina sylvestris, quorum ille vexillum *Veromanduis* insignibus, hæc ^{nes.}
Havesquerquis insignitum gestant.

CAPUT LXXXVI.

Princeps & Com. Schauenburgi.

ARGUMENTUM.

Limbürgios.

1. Familia origo. Comitatus <i>Holfatia</i> . <i>Linea</i>	5. <i>Urrica</i> . <i>Clavi</i> , non ocelli flores.
<i>Chilonensis</i> . <i>Rendesburgia</i> . <i>Ducatus</i>	6. <i>Schauenburgi</i> & <i>Holfatia</i> tesseræ. <i>Utrius</i>
<i>Slesvic</i> .	<i>prini</i> ?
2. <i>Linea</i> <i>Rendesburgia</i> . <i>Stormaria</i> . <i>Schauen-</i>	7. <i>Holfatia</i> ad <i>Oldeburgios</i> delata. <i>Controver-</i>
<i>burgia</i> . <i>Ernestus</i> princeps. <i>Ultimi</i> .	<i>sia</i> cum <i>Ernesto</i> principe.
3. <i>Sternberg</i> Com.	8. <i>Schauenburg</i> ad <i>Hassos</i> & <i>Lippenses</i> .
4. <i>Gehmen</i> <i>Domini</i> . Ad <i>Schauenburgios</i> . Ad	9. <i>Galea</i> .

§. I.

ILLUSTRISSIMA hæc familia refertur ad *Adolfum de Sanderleben* (al. *Salingleven*) qui fa-
miliæ ^{Comes}
ivore fratris *Brunonis* *Episcopi Mundenis*, 1032. vel 1030. à *Conrado II.* *Imperatore* *Saxonie* ex *Bi-*
Schauenburgi constitutus est. Hujus nepos *Adolfus I.* post extinctos *Saxonie* ex *Bi-*
lingiis *Duces* 1106. (al. 1114.) à *Lothario II.* *Imperatore* *Holfatia* *Comes* est constitutus. ^{Comita-}
Hujus iterum nepos *Adolfus IV.* qui 1164. bello in *Obotritos* cecidit, *Lubecam* 1143. con-
dere cepit, & combustam *Henrico* *Leoni* concessit. Contra eum vero *Albertus M.*
Brandenburgicus comitem *Holfatiæ* constituit & vasallum fecit *Henricum* *Comitem de*
Radevide. Filius ejus fuit *Adolfus V.* pro quo vitricus *Henricus* *Comes* *Orlamunda*
Holfatiam rexit, nec non ejus filius *Albertus*. *Adolfum* ipsum *Henricus* *Leo* 1172. ex-
pulsit: hoc proscriptio ipse sua recepit 1182. sed cum in *Palæstinam* profectus esset,
Leo denuo *Holfatiam* occupat. Sed & à *Woldemaro* *Daniæ* Rege *Adolfus* captus,
atque *Holfatiæ* renunciare coactus est. Filius vero *Adolfus VI.* à subditis contra *Wol-*
demarum revocatus, eum 1226. vicit, & *Holfatiam* recuperavit. In ejus autem filiis
Joanne & *Gerhardo* duo exiere rami. Ab illo *Wagria* & *Kiloni* *Domini*, ab hoc *Ren-*
desburgi orti. *Gerhardus* vero *Henricum* & *Gerhardum* genuit: Ab isto reliqui *Rendes-*
burgia, ex quibus *Gerhardus* *Henrici* abnepos *Slesvici* *prini* *Dux* creatus est, quam
dignitatem post eum etiam gessit filius *Adolfus*: Hoc vero 1459. extincto, *Holfatiam*
adivit ex sorore *Hedvige* nepos *Christianus* ex *Oldenburgi* *Comite* *Rex* *Daniæ*, & ad
posterum transmisit.

§. II. *Gerhardus* *Gerhardi* filius & *Henrici* *Rensburgii* frater *Schauenburgium* ^{Linea}
comitatum retinuit, & in *Holfatia* *Pinnebergiam* ditionem. Eo nati sunt *Gerhardus* ^{Rendes-}
& *Adolfus*, illi iterum cessit *Stormaria*, ad filium & nepotem transmissa. Hic pater ^{burgia.}
fuit *Erici* *Episcopi* *Hildesheimii*, *Gerhardi* *Episcopi* *Mundenis* atque *Adolfi*, *Adolfus* *Schauen-*
^{Stormaria.}
^{Schauen-}
^{burgia.}
iterum.

iterum *Gerhardi* Episcopi *Mindentis* atque *Otonis*. Hujus nepos fuit *Otto*, qui *Holfatiæ* successionem extinctis agnatis frustra quaesivit, & præter alios, *Ernestum* Episcopum *Hildesheimensem*, *Henricum* Episcopum *Mindentem* atque *Joannem* genuit, *Iodocus* patrem, quo nati *Adolfus* & *Antonius* Archiepiscopi & Electores *Colonienses*, *Otto* prius Episcopus *Hildesheimis*, dein maritus, *Ioannes*, *Wilhelmus*, *Iodocus*, *Ernestus*, *Ernestus*, qui à *Wilhelmo* Com. *Nassovæ* Comitatum *Diezinum* antichreticos titulo possedit. (pro 40000. floren. quos frater, *Wilhelmi* autoritate, ipsi solvere adactus erat, ipse autem *Nassovio* conceleerat.) Ex illis à duobus linex. *Otto* enim præter *Hermannum* atque *Antonium* Episcopos *Mindentis* genuit *Adolfum*, qui amissio filio mortuus est, atque *Ernestum*, cui *Principis* titulum *Ierdinandi* I. gratia contulit. *Iodocus* *Henricum* atque *Georgium* *Hermannum* filios habuit; illo natus *Iodocus* *Hermannus* 1635. hoc *Otto* 1640. masculorum gentem terminavere.

Ernestus
princeps.

Ultimi.

§. III. Comitum scutum exhibet *Sibmacheri* *Wapenb.* P. I. pag. 18. quadripartitum. Prima arcola, quæ eadem etiam quarta est, aurea continet *stellam rubeam*, notando Comitatum *Sterenbergio*. Hujus primos Dominos lego ex *Waldectæ* & *Svalenbergia* gente duci. Inde inter se *Lippia* & *Schauenburgii* Comites de eo comitatu contendere. Demum *Otonis* *Schauenburgii* filia *Anna*, cum *Bernardo* Com. *Lippia* nubere, ut lites terminarentur, dotalem comitatum marito attulit. Contex supra c. 54. n. 5.

Sternberg
Com.

Gehmen
Dom.

§. IV. Arcola secunda & tertia argenteo tingitur, inducta fascia rubra tribus palis auris interstincta. Hæc tellera est *Gehmensis* dynastiarum in territorio *Monasteriensis*. *Gehmensis* *Teschenscherus* *Annal. Jul. Cliv. P. 2. pag. 348.* deducit à *Gedofredo* & *Gofvino* patre & filio, qui invectivi leguntur de *Gehmensi* ditione 1280. Alius *Henricus* *Dom.* *Gehmæ* vixit 1389 pater *Joannis*, avus *Henrici*, qui duas genuit filias, quarum altera *Wælinghiana* dynastiam marito *Eberwino* Com. *Benthemo*, altera *Corda* *Domini* *Gehmen* conjugii *Joanni* *Schauenburgio* attulit, & quinqueagenaria filium *Iodocum* peperit. Cæterum quia ex *Schauenburgiis* *Maria* Comiti *Limburgio* *Iodoco* nupsit, ista familia extincta, *Gehma* ad *Limburgios* delata, & nunc quoque penes illos est.

Ad Schauenburgios.

Ad Limburgios.

Urtica.
Clavi, non
ocelli flores.

§. V. *Urtica* media coccinea est, & *urticam candentem* trium foliorum cum totidem clavis exhibet. Aliis terminis enuntiare voluit *Chifflet* *Eq. A. V. n. 160.* *Tres ocelli flores, totidemque urticae folia argentea triangulariter coeuntia, in corde laterculi coccinei scuto argenteo impresso.* Verum circa ocelli flores, quos etiam *Parlot* exprimit, haud dubie fallitur *Chifflet*: quos enim ille flores vellet, clavis sunt, quos ex historia passionis derivant, & forte aliquis adjecit, qui *Palæstinam* inviserat.

Schauenburgi & Holfatiæ tellera, Urticæ prius?

§. VI. *Urtica* hac designatur Comitatus *Schauenburgius*. vide *Wapenb.* P. 2. p. 18. quamvis etiam *Holfatiæ* eodem symbolo pariter notetur. Imo *Dreckerwerth* in *Holfat. L. 3. c. 2. p. 182.* non audeat plane definire, *Schauenburgici* an *Holfatici* comitatus tellera prius hæc fuerit. Allegat vero ista ex *Spangenbergio*, quod *Adolfus* I. Com. *Schauenburgi* antea gestavit in argenteo scuto leonem ceruleum, cum vero arcem *Schauenburg* condidisset in monte *Nettelberg* s. *Nesselberg*, à *Conrado* II. Imper. *urticam* accepit. Suam istam subiungit sententiam: *Dieu mit ihm auff ih/ daß Graf Adolff der Dritte / nachdem er ganz Holstem / Dietmarsen ungeredner / umbekommen / hatte von der Figur des Landes Holstem / die ement auff der spize stehenden Nesselblatt ähnlich / (also / daß die zwen Häupter in Wager und Dietmarsen die andere und dritte spize machen /) Das Wapen eines Nesselblats / und bald darauff die drey Nägel / vieldent von Kaiser Friederich dem Ersten / nur dem er in das gelobte Land gezogen / oder auch von den Bischöffen fürs vor dem andern Zug in Palæstinam erlanget.*

Holfatia ad Oldenburgios delata.

Contraversia cum Immo Principi.

§. VII. Quod *Holfatiam* concernit, dixi §. I. *Christianum* Regem *Daniæ* *Theodorici* *Oldenburgici* & *Hedvigis* *Holfatæ* filium successisse avunculo. Cum agnationis jure *Otto* successionem sibi vindicaret, acceptis 43000. florenis & *Pinnebergia* ditione, 1460. contentus esse debuit, *Holfatia* in potestate alterius familie relicta, in qua nunc etiam est. *Christiano* IV. Regi cum *Ernesto* nova hoc seculo *litta*, cum huic ab Imperatore *Principis* & *Com. Holfatiæ* titulus tributus esset. Ille epim hoc in sui præjudicium fieri asserbat, hic illud negans titulum illis ditionibus impurabar,

putabat, quæ sine controversia ad se spectarent. (confer *Lundorp. Acta Publ. P. 3. c. 38. 41. &c.*) Et quidem Regis armis Ernestus cedere necesse habuit. Familia extincta *Pinnebergias* ditiones, quas solas in *Hollatia* possederat, Rex & *Hollatiæ* Dux crevere, hic vero partem suam *Ranzovii* vendidit.

§. VIII. *Schauenburgium* comitatum, quaratione *Osnaburgiæ* & *Monasterien-* Schauen-
burg
ad *Haffos*
& *Lippi-*
enfes.
fis pacis beneficio *Haffi* adiverint, alibi vidimus. Unde in illorum quoque clypeo tes-
fera hæc visitur. Quoniam vero *Lippia* Comes *Philippus* *Buckeburgum* tenet, supra
c. 54. n. 7. vidimus, utricam in illius etiam scuti medio comparere.

§. IX. *Galæ* tres imponuntur: *Prior* coronata dependentibus laciniis aureis &
rubeis, tegitur ejusdem coloris diademate tortili, & sustinet inter cornua ex cocco &
auro media sectione distincta stellam rubeam. *Medie* insunt inter duos bacillos
aureos (*Wedel*) plumis pavoninis ornato octo vexilla *Wolffarica* seu *Schauenburgi-* Galca.
ca. Phalera sunt ex minio & argento. Alicubi *galeam* vidi diademate tortili regi,
alibi corona spinea, cujus forte eadem quæ *clavorum* origo est. *Extremæ* *galea* coro-
nata est, laciniis argenteis & rubeis, cum jugo alarum complicato, in quibus fascia
Gehmentis conspicitur.

CAPUT LXXXVII.

Baron. Stubenbergii.

ARGUMENTUM.

1. Gentis origo. Linea <i>Wurmbergia</i> . <i>Kapsen-</i>
<i>bergia</i> .	5. <i>Anckenstein</i> Dominium.
2. Aliorum circa familia insignia lapsus.	6. <i>Modernum</i> scutum. Apex.
3. Originaria tellera.	7. Titulus.
4. <i>Wurmberg Dom.</i> Pettau.	8. Gentis possessiones ex <i>Lazio</i> .
	9. Alia ejusdem in <i>Austria</i> .
	10. Elogium <i>Jacobi Stubenbergii</i> & totius gentis
ex <i>Sambuco</i> .

§. I.

Generosissimam stirpem *Stubenbergiam* jam à septem fere seculis *Styria* inter pro- Gentis
origo.
ceres primos numeravit, virtutibus, affinitatibus & possessionibus illustrissimam.
Primum allegari vidi *Wulfsingum Stubenbergium*, qui circa 1000. vixerit, & ex *Agnete*
Habsburgia f. *Habspergia Ottocarum* atque *Wulfsingum* jun. genuerit, cui nupta *Marga-*
reta Carinthii Ducissa; Ex hoc descendit *Wolfgangus* f. apud *Henning*. *Theatr. geneal.*
T. 3. P. 1. p. 553. Wulfsingus II. qui circa 1237. vixit, & ex *Elisabetha* *hermanni Com. Orient-*
burgici Carinthii filia suscepit, præter *Wulfsingum* *Episcopum Bambergensem* à 1304. ad Lineæ
Wurma-
bergia.
Kapsen-
bergia.
Ahorum
circa fami-
lie infi-
gnia la-
pius.
1319. *Vricum* atque *Fridericum*, duarum linearum *Wurmbergica* & *Kapsenbergica* au-
tores; quæ utraq; hodie quoque superant.

§. II. Quod attinet insignia, opido fallitur *Henninges*, qui l. c. illis *calicem* cum
duplici opereculo tribuit, qui etiam in *galea* pectus hermæ, cui loco brachiorum pisces
admoti, ornat: Forte ex eo quod *supremis Styriae pincernis* officii telleram competere
existimaret. Fallitur etiam *Gr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 36. p. 324. b.* qui tribuit
draconem anchoræ circumvolutum. Sed nec quod in *Sibm. Wapenb. 1. p. 30.* conspicit-
tur, & ex eo forte ascivit *Gabr. Bucelin. P. 3. Germ. p. 229.* a familia agnoscitur scutum.

§. III. Originarium *δᾶρυα* fuit in scuto nigro anchora argentea inversa, per an- Originaria
tellera.
chorem inferius trajecto fune aureo f. crine contorto (mit einem gelben durchgehenden
Zopff. In Sibm. Wap. mit einem gelben zurisssenen Sepl.) in *Desterr. Sriegel*
der Ehren. L. 2. c. 5. p. 205. paulo aliter comparat hæc tellera, adjecto *cephaloscuto arto*
argenteo, anchoræ figura minus expressa, & fune f. crine contorto in serpentis speciem
commutato. Quali specie *Salzburgi* scutum hoc etiam pictum extare *Perillutris*
Dn. Rudolphus Wilhelmus literis ad agnatum *Perillutrem Dn. Georgium Augustinum*
testatur.

§. IV. Primus auxit hanc parmam gentilitiam *Ultrici* abnepos *Ioannes*, eamque Wurm-
berg Dom.
in quatuor secuit quadras, *anchora* in primam & quartam locata; his adjiciuntur secun-
da & tertia aurea inscripto verme nigro: Hoc notatur Dominium *Wurmberg*, quod
patri ejus *Lutholdo*, qui 1152. vixit, uxor *Agnes* f. *Bernardi à Pestau* attulerat, unde
deinceps linea dicta est. Pettau.

Ancken-
stein do-
minium.

§. v. Joannis filius *Caspar*, qui 1524. vivis excessit, scuto huic quadripartito imposuit mediam partem *rubicam* inscripta *anchora inversa*, cujus *trabs tribus transversis lineolis* (nunc *drei Strichen*) insignitur, & per anulum *funis aureus* trajectitur. Hac accessio ob dynastiam *Anckenstein* facta.

Moder-
num scu-
rum.
Apex.

§. vi. Unde hodierna quoque scuti dispositio eadem servatur (uti etiam conspicitur in *Schm. Bach. Wapenb.* t. p. 23.) ex symbolis *Stubenbergis*, *Wurmbergis* atque *Anckensteinis*. Galeæ vero imponuntur tres: anterior vetus *Stubenbergia* coronata, & sex plumis *Struthionis* erectis ornata, quarum dextræ nigricant, ex levia argenteo candent. *Mediam* cassidem diademate tortili ex cocco & argento tectam premit *anchora Anckensteinia* cum fune per anulum transmissa, imposita corona exigua & argenteis atque coccineis pennis. *Extrema* galea *Wurmbergia*, coronata sustinet *basilicum* nigrum aureis pedibus & expansis alis, quarum extremitates viridibus pennis exornantur. *Basilicum* tunc *Caspar* assumit, cum ejus loco *Wurmbergiam* cassidem pater Joannes ornaret complicato jugo alarum aureo, quarum anteriorem vermis ornabat niger. *Lacina* circumvolant has cassides, primam nigræ & argenteæ, secundam ex eodem metallo & rubræ, tertiam aureæ & nigræ.

Tituli.

§. vii. Titulum *Wurmbergia* lineæ illum observavi: *Domini de Stubenberg, in Wurmberg, Ebensfeld, S. Johann, Hausampacher, Glech & Halbenrain. Pincernæ hereditarii Styria. Herz zu Stubenberg/ in Wurmberg/ Ebensfeld/ S. Johannis/ Hausampacher/ Glech und Halbenrain/ Erbschienen in Steyer.* Rationem horum omnium explicare non possum, nisi quod *Kleck* (Glech) & *Halbverein* atque *Vrsula* Dietvigi Domini ab Emerberg (Eimerberg) filia, *Leutholdi Stubenbergi* uxor. confer. *Laz. L. 6. migr. p. 193. Gr. Spangenberg. Adelp. P. 1. L. 8. c. 18. p. 206. 207.* ubi de illius gentis *Eimerbergie* & nominis origine quadam lectu jucunda. *Kapsenbergiorum* an idem sit titulus, ignoro.

Gentis
possessio-
nes exLa-
zio.

§. viii. *Wolfg. Laz. migr. Gent. L. 6. pag. 192.* ita dynastias eorum recenset: *Pincerna à Stubenberg, qui postea cognatis suis Dominis à Capenberg & Petau Marefcales extinctis, feudo a ducibus Austria impetrarunt Kapsenberg, Mureck, Ehrenhausen, Wurmberg, Stubeck. Idem Artenburgensibus comitibus deficientibus in Carinthia, Ducum Austria beneficio impetrarunt Frauenburg, Holenburg, Gutenburg, Piograd, Kestnyckh, Hlesbach, Kacz & Treffern. Quorum vasalli leguntur fuisse apud Styros, St. adauer, Mofkyrcher, Prodlecker, Mayssin & Iudeln.* Ex quo de familiae amplitudine iudices

Aliæ ejus-
dem in
Austria.

§. ix. In Austria etiam varia bona nactifunt, ex quibus illa legi. *Steyersberg* dynastia prope Neutact, quam 1419. jam possessam ad seculi hujus initium retinuerunt. *Höflein* 1446. scudum Brandeburgicum in Austria: *Mittergrabern, Sitzendorf, Obergrabern, Groß, Schönergrabern, Schallburg, Siechtenberg.*

Elogium
Jacobi
Stuben-
bergii &
totius Gen-
tis ex Sam-
buco.

§. x. Cum *Lacubus Stubenbergius* annos natus 17. Patavii 1559. 27. Febr. excessit, in ejus laudem *Joannes Sambucus* orationem habuit, quæ ibidem typis impressa est. Cum vero in paucorum manibus sit, huc transferam aliqua, gentis honorem illustrantia: *Lacubus hic noster amplissimo loco & familia per veteri oriundus Stubenbergia fuit. Patrem habuit Wolfgangum, & ipsum hominem prudentia, usu, consilii, auctoritate præstantem ac varietate negotiorum spectatum: quem ab honestate nulla causa, nullumque periculum dejecisset: ideoque filius justitie, frugalitatis, diligentie, innocentie atque continentie exemplis primum relictis, à luce optima fide semigravit. Matrem vero cujusmodi? Pari vetustate generis, à Teuffenbach: in qua omnes virtutes elucent, honestissimam faminam, quæ pudicitia & constantia præ cæteris in hodiernum diem claritatem summam sibi peperit, ac obtinet. Quum autem nominari Stubenbergios auditis, velins sic habeatis, quod intelligetis, antiquitatem ejus, de illustribus auctoribus profectam, totiusque Stiriae diffusis omnique laude ornatisimos Barones, ex ea prodisse. Quum illam non modo Germania, arduis & insignibus belli ac pacis exemplis perfectam: sed verò cæteris quoque, & longissimè remotis nationibus, jam à sexcentis & amplius annis, cognitam fluuiss, nemo dubitat. Is enim splendor & amplitudo & opes huic genti perpetuæ fuerunt, ut si ve domi, si ve foris, terra marique rebus gestis, de universi Germania paucas ei reperiamus æquales, superiorem profectio neminem. Tantumque hujus majores constituende pacis, & cum usus tulit, belli ducendi arte præstiterunt: ut illis referendis, historia texenda necessario veniret, vosque audiendo, ego minus dicendo, sufficerem: indeque factum, quod hujus at avi Austriae & Carrariorum domus affinitate, suam ornata,*

ornatam & amplificatam reliquerunt. Ex his Petavionis Dominos olim Marefchalcos fuisse, proditum est, ante vero annos trecentos, à Rodolpho Imperatore Sycræ Præfæti fuere: Hi ipsi adhuc ejusdem provinciæ Barones summi ac Pincernæ, de jure hereditum observantur.

CAPUT LXXXVIII.

Toletana Domus.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Palaologis.
2. Scutum Toletanum.

3. Symbolum Navarrenum & Bellomontium.
4. Familia Bellomontia.
5. Apex.
6. Tituli & rationes.

§. I.

Toletanam familiam Albanorum Ducum nomine cum primis celebrem, ex Palaolis Graecis derivant, & Toletanum nomen a prædiis, quæ in agro Toletano ab Alfonso sapiente rege Castiliæ acceperint, nomen obtinuisse referunt.

§. II. Tres ejus familiæ Equites aurei velleris enumerat Chifflet. n. 150. 190. & 285. Scutum Navarrenum & Bellomontium. tantum utebantur, quod est scutum quinque transversis tessellarum ductibus & ternis perpendicularibus ex argento & cyano descriptum.

§. III. Antonius Alvarez de Toledo Fernandi nepos clypeum auxit, quadram primam & quartam Toletanis tessellis tribuens; secundam vero & tertiam nova quadripertita sectione Navarreno symbolo & Bellomontio repetitis complens. Bellomontium δὲ γὰρ est laterculus rhombis aureis & caruleis stratus.

§. IV. Ratio hujus incrementi est à matre Antonii Brianda de Bellomonte, s. de Belmonte s. de Biamonte s. de Beaumont (pro linguarum diversitate) quæ atneptris fuit Caroli f. Caroli de Navarra s. Beaumont, qui patre Ludovico Eburovicensi f. Navarreno C. Bellomonti Rogerii ex concubina Maria de Lissaraffu natus, magnus aquilifer Navarræ 1387. fuit, & illam Bellomontiorum gentem in regno Navarreno orsus est, quæ dein Comitatum Lerinensem & Constabulis Navarra dignitatem gessit, cum Caroli filius Ludovicus Caroli III. regis Navarreni (unde Navatrenum symbolum ascitum videtur) filiam ex Catharina Lissaraffu naturalem Joannem duxisset. Sed & Ludovicus filius Ludovicus II. naturalem Joannis regis filiam Leonoram 1468. duxit, ut ita affinitas cum Navarrenis regibus non una esset. Eadem familia Bellomontia alterius factionis in Navarra caput & Grammontis adversa fuit: In hac vero Brianda defecit, quæ marito jus Comitatus Lerinensis & ut Constabulis Navarra fieret attulit.

§. V. Ex galea coronata exsurgit angelus auro coronatus, veste & alis scuti modo Apex alveolatis, tenens crucem auream longiore petiolo. Lacinia vero dependet argenteæ & caruleæ.

§. VI. Titulum Ducis Antonii illum vidi: Antonius Alvarez de Toledo, Henriquez (agnomen hoc assumtum credo à matre Antonia Manrique f. Ferdinandi Henriquez de Ribera) de Beaumont (ratio ex §. 4. patet) Benavides (hujus rationem non capio) III. Dux Albæ de Tormes (hic titulus genti diu consuetus, ex quo Ferdinandus primum Albæ comes creati meruit) & de Guesca s. Huesca (hoc etiam axioma aliquandiu in stirpe fuit) bis grandis Hispania, Constabulis Regni Navarreni (vide §. 4.) Marchio de Coria (hic titulus Garsia primo Duci Albæ concessus) & de Villanova del Rio (hoc Antonius à matre habuit, hetede Henriquezia Riberanæ domus) Comes de Lerin (vide §. 4.) de Salvaterra, (hunc etiam primo Duci Albæ tributum lego) de Piedrabita & de Barco Davila, Vicecomes de Vrbojo (horum rationes non allegare possum) Dominus de Valcorneias (vetustissimum illud familiæ patrimonium, quod rex Henricus Garsia Alvarez M. Magistro S. Jacobi pro illo magistratu una cum Oropesa concessit, ab eo frater Ferdinandus nactus est, & ad posteros transmisit.) & de Erçazada.

CAPUT XXCIX.

Com. Trautsonii.

ARGUMENTUM

1. Familie origo. Lineæ. Comitum dignitas.
2. Trautson.
3. Rudolphi II. gratiosa concessio.
4. Falckenstein Com.

5. Sprechenstein Domin.
6. Schrofensstein.
7. Apex.
8. Scutum moneta impressum.
9. Tituli.

§. I.

Familie origo. Illustrissimi Trautsonii Comites, qui ex Tirolis in Austria propagati sunt, ad quemdam Conradum Trautsonium de Masray circa 1160. originem referunt: Cæterum aliquoties in diversas lineas distincti sunt. In primis gentem exornavit Ioannes eques & Baro atque trium Imperatorum intimus Consiliarius, supremus aulae præfectus atque Tirolensis Burggravius; tum ejus filius Paulus Sixtus, qui, nec non fratris Baltasaris filii, Comitum dignitatem stirpi intulere: ille etiam Aurei velleris eques & Austriae gubernator fuit.

Trautson. §. II. Pauli Sixti scutum ita exhibet Joh. Jacob. Chifflet. inf. Eq. A.V. n. 321. (sicuti & Sibmach. Sagenb. P. 2 pag. 23.) ut quadripertitum totidem areolas exhibeat, illisque mediam gentilem parvulam imponat, quæ carulea est solea equina argentea impressa; quo symbolo Trautsonia ipsa designatur familia.

Rudolphi II. gratiosa concessio. §. III. Ex quatuor primus laterculus aureus defert aquilam imperialem coronatam Augusti operam, in pectore litera R aurea notatam. Hunc non explicat Chiffletius: credo vero esse concessionem & gratiæ imperialis à Rudolpho II. Augusto (quem R. notat, & cui comitum dignitatem aliaque axiomata debent) acceptam memoriam. Unde reliquis etiam præponitur.

Falckenstein Com. §. IV. Altera arca rubra argentea fascia secatur, cum falcone nativi coloris pennis superappicto vertici rupis prasine ericupitis insideme. Notatur hac tessera Falckensteinus comitatus, à quo comitibus titulus. Quem in Austria cum Dominis Kaya, Laha & aliis sub Ferdinando I. & postea, acquirerunt.

Sprechenstein Dom. §. V. Tertia quadra argentea (aliquando aurea) defert gallum gallinaceum nigrum in levam conversum (more nostro) cristâ, rostro & cruribus coccineis, dextro pede culmini rupis nigre tricipitis imposito. Hoc symbolo designatur Dominium Sprechenstein, quod jam in titulis Joannis, quo Joannes primus Baro natus est, legitur.

Schrofensstein. §. VI. Ultima quadra aurea repræsentat capricornum nigrum è flammis iniariis prorumpentem à sinistro latere pedis scutarii (halber Steinbock mit rothen Feuerflammen auß dem abgetheilten Leib) designandæ dynastiæ Schrofensstein. Ita enim legendum, quod Chifflet. Schronensstein legit. Hujus Domini jus Sixto Trautsono equiti & Colonello seculo decimoquinto uxor Dorothea de Schrofensstein attulisse videtur.

Apex. §. VII. Scuto huic quinque imponuntur galeæ, duabus ad latera ob spatii angustiam dispositis. Media galea coronata gratiæ imperialis index imperialem aquilam sustinet, dependentibus phaleris aureis & nigris. Proxima ad dextram coronata gallum gallinaceum ostentat triplici monticulo insistentem pro Sprechenstein, inter lacinias argenteas & nigras. Quæ ad sinistram mediæ apponitur falcone ornatur, qui triplici rupi insistit, ut designetur Falckensteinus comitatus, plumario ornato rubeo & argenteo. Dextro lateri adjecta cassis pulvillo impositas struthionicas plumas argenteo petiolo exhibet. Trautsoniam hanc dicere nec dubitarem, nisi obstarat locus gentili apici minus conveniens, cum vero lacinia item pinguntur argento & cyaneo colore, quæ tinctura est mediæ parvulae, conjecturam non plane deferendam censo. Sinistro lateri galea adponitur Schrofenssteinia, cum erumpente nigro capricorno & tegumento laciniato aureo & nigro. Ex his tantum quæ hic mediæ est Chiffletius recenseret, ex more ordinis.

Scutum monetae impressum Tituli. §. VIII. Pauli Sixti comitis idem scutum impressum 1620. monetae vidi, corona scuto imposita, & super hanc eminente aquila imperialis additoque aurei velleris torque.

§. IX. Titulus est: De Trautson, Com. in Falckenstein, Baro in Sprechenstein & Schrofensstein, Marefcallus Hereditarius Tirolis.

CAPUT XC.

Domus Tremollia.

ARGUMENTUM.

1. Scutum Ducis Thoarsii.	8. Apex. Telamones.
2. Familia. Linea de loigny, de Dours, de Thoars, de Rojan, de Noirmouster.	9. Alta dispositio. Subandia.
3. Ludovici, Georgii & Claudii Tremolliorum progenologica tabula.	10. Ludovici D. Thoarsii dispositio. Thoars.
4. Francica filia unde?	11. Aurelianum. Medolanum. (Vicecom.
5. Laval. Ad Montmorencios. Montfortios. Rufios. Colinos. Tremollios.	12. Ambolia. Coitivy.
6. Aragonio - Sicula tessera. Successio regum. Præfensio Tremolliorum. Principum dignitas.	13. Craon.
7. Borbonia.	14. Scutum progenologicum: Pennon genealogi-
	15. Tituli Thoarsorum. (que.
	16. Linea de Rojan. Dux de Montmirail f. de Noirmouster.
	17. Ludovica de Coitivy majores.
	18. Areolarum ex illa tabula ratio.

§. I.

Principibus in Francia annumerari illustri suo splendore & ex affinitatibus tracto in Scutum D. Thoars. in L'est. de la Fr. L. 1. P. 3. cap. 6. p. 555. Ut clypeo quadripertito alia media parmula in- fuit. cumbat auro tincta, in qua cantherium coctineum stipant tres carulea aquilula, rostris & cruribus rubeis, quod est *δύναμις* gentilitium Tremolliorum. Ipse major clypeus in primo laterculo refert symbolum Francicum, in secundo Lavalicum, in tertio Aragonium & Neapolitanum, in quarto Borbonum.

§. II. Quod ipsam gentem concernit, cantherio & aquilulis insignem, eam derivatam vari vidi à Petro Dn. Tremollia, cujus circa annum 1046. memoria est. Undecimo gradu ab eo distat Guido V. 1350. extinctus, pater Guidonis & Guillelmi. Hic comitatus de loigny (Joviniaci) pater fuit, quem comitatum filio ejus Guidoni uxor attulit, sed iterum filia Ioanna Cabillonis intulit: Iste Dominus de Dours sedit: Ille à Maria Sulliac uxore, Sally & Craon geniti sui asseruit. Eo natus est Georgius Magnus Francie cubicularius, qui ob uxorem Ioannam filiam Ioannis C. Arvernie & Bononia comitatum horum successione præterdit. Filius autem ipse ex alia conjugè Ludovicus Comes Guinesii & Benaonii fuit, atque à Margaréta f. Ludovici Dn. Ambolia Vicecomitatum Thoarsii atque principatum Talemontii nactus est. Hos titulos etiam gessit filius Ludovicus, miles fortissimus, & elogium meritus, ut diceretur *le Cher alter sans reproche*: qui demum septuagesimo quinto ætatis anno ad Papiam pro rege sanguinem profudit. Filius ejus Carolus, qui 1515. prælio ad Marignanum cecidit, ab uxore Luisa f. Caroli de Coitivy Comitatum de Taillebourg familia intulit. Hæc natus est Franciscus, cui ab uxore Lavalle hereditas. Pater istius trium linearum: nimirum ex Ludovico Thoarsii, ex Georgio Rojana, & ex Claudio Nigromonasteriensis (de Noirmouster.) In Thoarsia idem ille Ludovicus obtinuit à Carolo IX. 1563. ut Vicecomitatus Thoarsii in Ducatum erigeretur, cui deinceps Pariatus dignitatem 1595. Henricus IV. adjecit. In tertia linea in idem Ducatus dignitas collata & 1657. Baronatus Montmirail in Bria sub nomine Nigromonasterii affixa est.

§. III. Ut reliquorum laterculorum pateat ratio, huc trans terre necesse est scheinæ proavorum Ludovici Tremollia atque fratrum, quod ita habet

Ludovicus dux Thoarsii, Georgius Dn. Rojani, Claudius Dn. Nigromonasterii, cum fratrib. & sororibus.	Franciscus Tremoll. pr. Talemontii. † 1541.	Carolus Tremoll. pr. Talemontii. † 1515.	Ludovicus Dn. Tremollia, Vicecom. Thoarsii, princ. Talemontii. † 1525.	Ludovicus D. Thoarsii, princ. Talemontii. † 1516.	Gabrielis Borbonia Montpensieria † 1516.	Carolus de Coitivy, C. de Taillebourg.	Joanna Ducissa Valensæ f. Joannis D. Engolismæ.	Ludovici, Georgii & Claudii Tremolliorum progenologica tabula.									
									Anna heres & Lavallea.	Carola Aragonia. †	Guido XVI. C. de Laval. † 1531.	Joannes de Laval, Com. de Caserta. † 1476.	Joanna du Perier, Dn. de Quentin.	Fridericus Aragonius Rex Neapolis & Sicilie.	Anna f. Amedæi Ducis Sabaudia.		
																Luisa de Coitivy	Joanna Ducissa Valensæ f. Joannis D. Engolismæ.

Francica
lilia und.

§. iv. Ex his liquere opinor, Francica lilia ortum habere à *Ioanna* Caroli de Coitivy uxore, quæ *Francisci* I. Regis amita, eique in primis chara fuit, ut ei etiam 1515. *Ducatum* *Valefium* concederet. Unde tanto minus dubitandum, quod etiam regium hoc *δῆγμα* scuto infert passus sit. Licet *Le Labourcur*. de l'orig. des arm. n. 38. sculptoris ignorantia hanc areolam adscribat, & familiam modestiorem credat, quam ut hunc affectet honorem.

Laval.

§. v. Area secunda aurea continet *crucem rubream* quinque *conchis* argenteis impressam; singulos scuti angulos vero implent *quaterne* *aquilula* *carulea* *rostru* & *cruribus mutila*. *Lavalleam* successione notari, iam monui. Dynastiam hanc in Cenomanis sitam *Armorica* *Britannia* vicinam peculiaris familia tenuit. A *Guidone* I. decimo gradu descendit *Guido* VI. vel aliorum numeratione VIII. Dominus *Lavalli*, qui filiam *Emmam* habuit, quæ initio *Roberto* Com. *Alençonis*, exin *Mattheo* II. cognomine *Magno*, *Montmorencio*, *Conestabili regni*, qui reginæ contutor datus est, & summa auctoritate floruit, atque 1230. vivis exestit, demum *Ioanni* Dn. de *Choisy* Equiti nupsit. Ex *Montmorencio* natus est *Guido*, qui ab uxore *Philippa* Dominium de *Vitré* genti intulit, atque nomen *Lavallum* pro *Montmorencio* assumpsit & posteris reliquit: Ex eo natus præter *Burcharduum*, Dominorum de *Attichy* factorem, *Guido* VIII. post patrem Dominus *Lavalli*, patet præter alios *Guidonis* & *Andrea*. Hic rami amplissimi origo est, qui Dominos de *Craillon*, de *Loue*, de *S. Aubin*, de *Lezay*, de *la Faigne*, de *Boisdauphin*, Marchiones de *Xcelle*, de *Sablé*, Comites de *Isigny*, de *Brestean*, omnes nominis de *Laval*, ex se dedit, quorum aliqui nunc quoque superant. Ille autem (*Guido*) Dominus *Lavalli* nominis ejus nonus, & Comes *Cajortæ* fuit. In hujus liberis *Ioannes* Dominos de *Pacy*, *Fulco* Dominos de *Chalouan* & de *Ratz* genuerunt: Natu maximus *Guido* X. Dominum avitum filius reliquit, qui duo ordine nati successere *Guido* XI. &

Ad Mont
morencios.

XII. quorum hic filiam reliquit heredem *Annam*, quæ 1404. *Ioanni* de *Montfort*, Domino de *Kergorlay* nupsit, cum conditione nominis & insignium *Lavalleorum* assumendorum: unde *Guido* XIII. (quod jam nomen fere unicum *Lavalleis* placuerat) dictus est. His parentibus natus est *Guido* XIV. *Lavalli* comes 1429. a *Carolo* VII. Rege creatus. Pater *Guidonis* XI. & *Ioannis* Dn. de *Rochebarnard*: hoc natus est *Nicolaus*, qui cum patruo successisset *Guidonis* XI. Com. de *Laval* nomen sumit: ex tribus conjugibus plurium liberorum pater. Successit patri filius *Claudius*, dein *Guido* XVII. sed ætatis 1547. mortuus, heredem habuit ex sorore majori *Catharina* *Claudio* Dn. de *Rieux*, de *Harcourt* & d' *Aumale* nuptæ, neptem *Renatam*, uxorem *Ludovici* de *S. Maure*, M. de *Nelle*. Quæ ob hanc causam *Guionis* XVII. dicta est: cum verò hæc etiam careret nobele, successit transiit ad sororis *Claudie* ex *Francisco* *Colnio* *Andeloto* liberos: In his, qui *Paulus* prius fuerat, *Guido* XIX. comes *Lavalli* dein dictus est, nam relicto acuto nomine gentile & adoptivum *Illustrissimæ* *familie* assumpsit, ut ait *Thuan.* L. 45. p. 723. sed cum tribus fratribus 1586. ad *Mediolanum* *Santonum* interit (conf. *Thuan.* L. 85. p. 206.) relicto filio *Guidone* XX. qui 1609. bello *Ungarico* extinctus est, heredibus in *Lavalleæ* successione *Tremolliis*, in *Italia* *Ellebovio* ex *Lotharingis* Duce. *Thuan.* L. 134. p. 1092. Nam *Catharina* *Lavalleæ*, *Claudio* *Rufio* nuptæ soror *Anna* *Francisco* *Tremollo* nupsit, unde hereditatis ejus derivatum est. Ex eo *Fridericus* *Tremollius*, *Hentici* Ducis *Thoariti* frater Comes *Lavalli* dictus est, & hoc sine liberis mortuo *Henrici* filius secundus *Ludovicus* *Mauritius*. Hoc tamen observatu dignum, cum *Lavalleæ* successio in reliquis familiis *Montmorencia*, *Montfortia*, *Colinia*, nominis mutationem mox post se traxerit, *Tremollios* suum cum alio nomen mutare noluisse. Quod vero *δῆγμα* superius descriptum attinet, nemo non videt, ipsum esse *Montmorencium*, *conchis* discerniculo servientibus. Conf. c. 65. n. 36.

Montfor-
tios.

Rufios.

Colinios,
Tremol-
lios.

§. vi. Laterculus tertius oblique dextrorsus & sinistrorsus fecatur: in summo & imo *aureo palus* quater geminus mutatus: in *argenteis* lateribus *aquilæ* *sinquale nigre*, *auro coronata* *cruribus coccineis* conspiciuntur. *Aragonum*, qui *Siciliæ* reges tuere, hoc symbolum erat. Uti c. 38. n. 16. vidimus. Porro primus ex *Aragonis* *Siciliam* sibi vindicavit *Petrus* III. *Aragonie* rex *Manfredi* *Svevi* Regis *Siciliæ* gener. Ejusque posterii regnum tenuere usque ad *Martinum* II. ob uxorem agnatum *Mariam* regem *Siciliæ* coronatum 1409. Dein à *Joanna* ex *Andegavis* regina utriusque *Siciliæ* adoptatus est 1423. *Alfonfus* ex *Castellanis* *Ferdinandi* regis *Aragonie* filius. Quamvis vero *Joanna* arctius habita adoptio-nem revocasset, & *Ludovicus* III. & *Renatum* *Andinos* adoptasset, *Alfonsus* tamen gravissimis periculis discussis regno demum potitus est. Ejus filius naturalis *Ferdinandus*

Aragonio-
Sicula tes-
tera.Successio
regum.

Neapoli-

Neapolitanum regnum post patrem tenuit, sed graves hostes Gallos expertus: Succedit huic *Alfonfus II.* filius, quem Carolus IX. R. Franciæ expulit, & post hunc *Ferdinandus* filius, qui vix recuperata Neapoli mox mortuus est: herede *Friderico* patruo. Cum vix hunc etiam Galli impeterent, patruelis Ferdinandus Catholicus Hispaniarum Rex subsidium ei mittere visus est, sed cum quas auxiliares credebat copias Duce *Consalvo Cordubensi* missas, benigne in Sicilia & Calabria admittisset, Fridericus se deceptum sensit, & facile à duobus potentissimis regibus Franciæ & Hispaniæ oppressus est. Indignitate rei motus Fridericus ad Gallos pridem hostes applicuit animû, & cum in Gallias abiisset, filio *Ferdinando* Calabriae Duci, siltaham relinquere cogebatur, ut sequeretur, imperaverat. Sed cum Tarenti hic se Consalvo dedidisset, contra fidem juratam sub custodia in Hispaniam missus est, ubi *2. annis* decessit. Friderici autem filia & Ferdinandi hujus soror *Carola* fuit, quæ *Gudoni XVI.* Lavallo Comiti nupsit, atque adeo *prætensionem in regnum Neapolitanum vel Siciliæ* genti isti attulit, ex qua jus ad Tremollios cum reliqua successione Lavallo trahitur. Ob hanc causam juris conservandi gratia non solum Tremollii *de Syria* hoc in scuto servant, & Principum *Tarentinorum* titulo utuntur, verum etiam cum Monasterii major Magnatum Europæorum pars pacis causa per legatos convenissent, juris vel prætensionis suæ rationes exhibuerunt. Hac quoque causâ inter *Principes Tremollii* in Gallia locus concessus est à regibus, & adhuc servatur.

Prætensio Tremollicorum.

Principum dignitas.

§. vii. De quarto laterculo quod dicam non habeo, nisi *Borbonium* cum continere symbolum, quod Francicus hliis inscripto scipione breviori coccineo constat. Haud dubie insertus est ob *Gabrielidem Borboniam Montpensertam*, quæ opuscula quædam devotionis pia conscripsit.

Borbonia.

§. viii. Scuto imponitur calvis coronata, sustinens caput aquilæ cæruleum rostro aurato. Phalæx dependens rubeo & cæruleo colore tingi dicuntur. *Telamonæ* vero assistere solebant olim leones, nunc ex regia concessione angeli auri.

Apex Telamonæ.

§. ix. Aliam scuti dispositionem vidi in *Geliot. indic. armor. voce enté. p. 282.* ut videlicet primam arcam *Aragonio-Sicula*, secundam *Francica*, tertiam *Borbonia*, quartam *Lavallo de Syria* occupent: scutulo medio *Tremollii* symbolis exarato: tum areo-licia. la triquetra in scuti pede inter tertium & quartum laterculum inserta rubea, & argentea cruce insignita. Hoc symbolum *Sabaudia* est, quod inserere potuerit ob Annam Sabaudam Carolæ Aragoniæ matrem. Ead. pag. memorat *Henricum Carolus primæ Tarentinum*, discerniculi forte causâ, cum parens viveret, scutululum toti impostum perpendicularari lineâ in duas distinxisse partes, ut Tremollio cantherio, in altero latere *Turrio-Bullionum* signum adderet.

Alia dispositio.

Sabaudia.

§. x. Alibi p. 304. 305. istam dispositionem qua usus sit *Ludovicus D. Thoarsis* recenset, ut videlicet tres perpendiculares, & una tranversa in octo areolas clypeum distinguerent. Inter has primam *Tremolliæ* symbola, & tertiam *Lavallo* implent. Reliquarum nondum vidimus figuras. Secunda ergo areola aurea spargitur hliis cæruleis, angulo superiori dextro miniato. *Thoarsium* hoc signum est, quod teste Favino *Arnoldus Vicecomes Thoarsis* filius Ebali D. Aquitanæ & Pictavi assumpsit. Porro hic Vicecomitatus ex familia originaria ad *Ambosios* delatus est, matrimonio Johannis III. Dn. Ambosii & Joannæ filæ Ludovici Vicecomitis Thoarsii: horum proneptis fuit *Margareta* heres, & uxor Ludovici Tremollii, qui 1483. extinctus est.

Ludovici D. Thoarsis dispositio.

Thoars. Vicecom.

§. xi. Quartam aream *Aurelianensem* symbolum complet: nam *Joanna Duceffa Aurelia-Valesia*, quæ in tabula §. 3. legitur, avum habuit *Ludovicum Ducem Aurelianensem*, & num-aviam ejus uxorem *Valentinam ex Vicecomitibus Mediolanensibus*: unde ratio quinti laterculi apparet, in quo visitur *Mediolanensis* boa, cum infante ex faucibus prorumpente.

Aurelia.

Me. tiola. num.

§. xii. Quintus laterculus *ternis aureis & coccineis palis* exornatur, *Ambosia* familiaris notâ: ex qua diximus Ludovico fuisse uxorem *Margaretam*. Proximam aream complet *terna fasciæ ex auro & nigro colore*, quod insigne est familiæ de *Cotivry*, ex qua *Luisam* Carolus uxorem habuit.

Ambosia.

Cotivry.

§. xiii. Extrema areola rhombis aureis & coccineis completur, familiæ *Craon* gentilitio signo. Hanc familiam quod concernit, *Bertha filia Guercini de Craon* Roberto Burgundo nupsit, & istam attulit hereditatem: Succedere longa serie posterius ad *Amalricum III.* patrem *Mauritii VI. Petri & Wilhelmi*: Ex quibus hic Dominorum

de *Chasteaudun*, de *Dompmart* & aliorum, iste Dominorum de *la Sufe* progenitores fuisse, illo autem nata est præter *Analicum*, qui 1373. mortuus est, *Isabella* heres, uxor *Ludovici Dni. de Sully*, quibus parentibus genita *Maria*, quæ vidua *Caroli de Berry* Comitis *Montpenserii*, nupsit *Guidoni Tremolio*, qui 1398. mortuus est. Inde cum hereditate jus etiam *Craoniam* insigni gestandi. Porro *Craonium* hoc symbolum jam diu in usu fuit: Nam vetus *Tremoliorum* scutum quadripertitum primo & quarto laterculo *gentile*, secundo *Thoasium*, tertio loco *Craonium* hoc *δραγμα* referebat.

Scutum
progonologicum.
Pennon
genealogique.

§. xiv. Alibi præfatus *Geliot*. pag. 536. 537. exhibet scutum, non quale gestari so-
leret, sed concinnari posset pro *Tremoliis*, & nominatim *Henrico Carolo* Duce, expri-
mendis omnibus ejus avibus, quod scutorum genus *pennon genealogique* (progonologicum scutum dicerem) nuncupare solent. In eo 32. laterculis, totidem tritavos & tritavias ejus principis videre licet. In prima serie ex parte avi paterni illa sunt sym-
bola *Tremolium*, *Cottivium*, *Lavalium*, *Aragonium*, *Montmorencium*, *Potium* (Pot gestat faciam æruleam in laterculo aureo) *Sabaudicum*, *Lascarium*. (Lascatis utitur aqui-
la bicipiti aurea in solo rubeo, quod domus ex Imperatoribus Orientis defendat.) In
secunda serie conspiciuntur ex parte aviæ paternæ *Nassovium*, *Hassiacum*, *Stolbergium*,
Eppsteinio-Kaunzsteinium, *Borbontium*, *Montpensivium*, *Lonvianum*, *Engolsmense*. In ter-
tia serie ob avum maternum, *Turrium*, *Pontium*, *Turrium*, *Polignacum*, *Montmorencium*,
Potium, *Sabaudicum*, *Lascarium*. In quarta serie ob aviam maternam ex *Nassoviiis*, prorsus
eadem quæ seriem secundam constitutebant. Sorores enim fuerunt aviæ paternæ
& maternæ. Ut vero hæc rectius intelligas, consulas ipsam tabulam progonologicam
Tremoliorum in nostro *Theatr. Nob. Europ. P. I. p. 93*. Si qui etiam altius repetere cu-
piat, reperiet 64. majores ex omni latere æqualiter ascendendo *Henrici Caroli* Tre-
mollii apud eundem auctorem p. 534. ubi tamen *Henricum Carolum Turrium* vocat pro-
prio aut typhothetæ lapsu. Sed necesse non est, omnia illa huc transferre: Repeti enim
nullo negotio ex eadem mea *διατυπωσι* progonologica possunt: quæ cum *Gelioto*
plane convenit, nisi quod pro *Isabella Fuxia*, quam *Guidoni de Pons* uxorem assi-
gnavi, ille vult fuisse *Joannam f. Menotons de Chasteauneuf Dni. de Ciré*. De quo non
contendam.

Tituli
Thoasiorum.

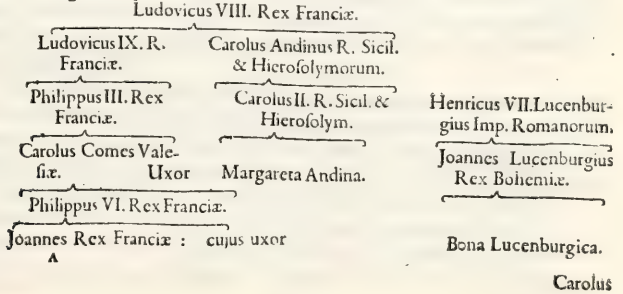
§. xv. Hæc de *Thoas* linea. Titulum Ducis illum legi: *Dux de Thouars, Par
France, Princeps de Talmont, Comes de Laval, de Montfort, de Gumes, de Benon, de Ion-
velles & de Taillebourg, M. d'Espiray, Viccomes de Rennes & de Bays, Baro de Vitré, de
Mauleon, de Berrie & de Didonne, Dn. de la Tremolle, de Loudun, &c.* Rationes ex su-
perioribus de plerisque colligi possunt.

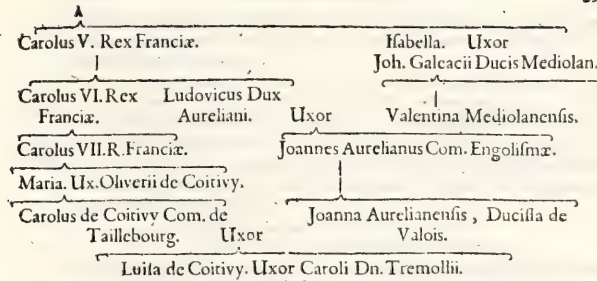
Linea de
Rohan.
Dux de
Montmi-
rail f. de
Noirmou-
stier.

§. xvi. De linea *Royanes* nihil peculiare observavi, nec vidi quo illa discernicu-
lo vel qua dispositione à primogenita separetur, quod vero tertiam *Nigrimonasterii*
f. *Montmirailii* concernit: illam Ducis de *Montmirail f. Noirmoustier* partem exhibet
Sanmarth. l'Est. de Fr. l. 3. cap. 5. p. 334. ut ea appareat tribus perpendicularibus & una
transversa in octo areolas distincta, quæ symbola contineant *Francicum*, *Hierosolymi-
sanum*, *Aurelianense*, *Imperiale*: in secundo ordine *Lucenburgium*, *Mediolanense*, *La-
valleum*, *Craonium*: *Tremolio* gentili, qua mediæ coeunt areolæ, incumbente.

Ludovicæ
de Coitivy
majores.

§. xvii. Rationes symbolorum non nisi progonologico aliquo schemate exhi-
bito intelligitur: quod exhibeo.

§. XVIII. Ex hoc schemate non difficile puto areolas illas explicare: *Franciæ* ^{Areola- rum ex illa tabula ra- tum} lilia pluribus debentur Franciæ Regibus: *Hierosolymitana* crux Margaretæ Andinæ patri & avo: *Aurelianensis* liliis regis inducitur lambellâ Ludovico Aureliani Duci: *no.* aquila *Imperialis* dignitati Henrici VII. Augusti: *Lucenburgus* leo ejusdem familiæ gentili: *Mediolanensis* boâ Valentini Mediolanensi: quos omnes in majoribus suis numerat *Ludovica Coitivy* Caroli Tremollii uxor. Rationes reliquarum areolarum, utpote *Lavallæ* & *Craonia* ex superioribus colligere facile est.

CAPUT XCI.

Archiepiscopus & Elector Trevirensis.

ARGUMENTUM

1. Scutum Electoris Lotharii.	7. Primatus jus.
2. Crux Trevirensis. Urbis antiquitas. Archidiaceos limites. Officiales.	8. Meternichia tessera.
3. Episcopus primus Eucharinus. Archiepiscopus Agricius.	9. Galea & Apex.
4. Electoratus dignitas.	10. Scutum Electoris Caroli Caspari.
5. Per quam Galliam sit Archicancellarius? Freberus. Limneus. Conringus. Mallinckrot.	11. Prumensis Abbatia. Ad Treviricos Archiepiscopos.
6. Archicancellariatus regni Arelatenensis. Sententia Mallinckrotii. Conringii. Broovveri.	12. Galea & apex.
	13. Scutum moderni Electoris.
	14. Sprensi. Episcopatus. Weissenburgia prapostura.
	15. Orsbeckia familia.
	16. Galea & apex.

§. I.

EMinentissimi Electoris & Archiepiscopi *Trevirensis*, qui hujus seculi initio Archidiaconus fuit, *Lotharii* scutum *Sibmacherus* depinxit *Wapenb.* P. I. p. 3. quadripartita sectione, prima & quarta arca *δᾶγμα Treviricum*, reliquis duabus gentilem ^{Scutum Electoris Lotharii} tesseram referentibus.

§. II. Hieroglyphicon *Archidiacepsi* proprium est latetculo *argenteo* inscripta *crux rubra*. De antiquitate *Trevirensis* urbis dicere hic nihil attinet, quam ad *Trebitam* Nini Assyriorum regis filium *Abrahami* coactaneum referunt, huncque cum *no.* veteræ *Semiramidis* libidinem & iram fugeret, originem ei dedisse perhibent; Unde in omnium ore versus: ^{Cruce Trevirensis. Urbis antiquitas.}

Ante Romanam Treviris stetit annis mille trecentis.

Dixcesin quod attinet, *Lotharingia*, *Lucenburgio*, *Coloniensi Archidiacesi* & *Palatinatu* concluditur, ultra *Rhenum* verò *Hassii* & *Nassovici* contermina est. In 33. præfecturas seu *Satrapias* eam dividit *Christoph. Broovver. annal. Trevir. præparasc. cap. 26. p. 72.* Item *p. 73.* illos officiales enumerat illustres: *Apparibant familia illustres principii suo ad honorata ministeria, unde & ministerialium nomen profluxit.* * *Luzelburgii* ^{Officiales.} *Duces*, *Marfchalli* *fres equesstri*; *Ienburgii* *Dynaste* *aulæ præfecti* & *Brandenburgii*, *qui Clerici Domini pro archidiaconis agniti: Dapiteratum gesserunt Helfenitoni. Supremi Camerarii in gente Orleya, Hereditarii in Alcha vel Eschia vixerunt. Defensorum munus in Alckiorum stirpe viguit.* Hodie *Archidiaceos* officiales sunt: *Marefcalli*

Marescalli hereditarii Domini Generosi de Elz; Dapiteri ex illustri *Leyana* stirpe; Camerarii nobiles de *Söttern*, pincernæ *Schenckii* f. Pincernæ de *Schmidberg*: omnes ex illustri Rhenana nobilitate.

Episc. primus Eucharium.

§. III. Episcoporum primum ajunt fuisse *Eucharium*, quem è numero LXXII. Christi discipulorum cum *Valerio* & *Materno* Apostolus *Petrus* ad Augustam Trevirorum iussit proficisci, & à quo fides Christiana primum Trevis illata sit, qui demum 73.

Archiepisc. Agricius.

successori *Valerio* morte sua munus reliquerit. Primus *Archiepiscopus* numeratur *Agricius*, quem ex Oriente *Helena* gloriosi Imperatoris Constantiniani mater destinaverit Romam, à Sylvestro Romano Pontifice missus: de quo illud vulgatum distichon *Masfen*. refert *epist. annal. Trevir. L. 4. p. 75.*

*Accipe primatum post Alpes Trevir ubique,
Quem tibi Roma novâ lege dat & veteri.*

Unde cum *Limn. jur. publ. 3. §. 8. S. Martialem* allegat ex LXX. discipulorum ordine, memoriâ lapsus fuisse oportet, cum *Maternum* dicere vellet. *Martialem* verò utriusque Aquitanix Apostolum produunt. vide *Andr. Saussay de myst. Gall. script. pag. 302. seq.*

Electoralis dignitas.

§. IV. *Electoralis* dignitatem quod concernit, quis primum eam gesserit, ex ea nondum inter Politicos decia controversia dependet, quando ad septenarium principum eligentium restrictus sit numerus. Qui communem sententiam de *Ostons III.* tempore amplectuntur, *Ludolphum Saxonem* primum eâ dignitate ornatum allegant. Ad hanc dignitatem spectat, quod primus in electione Augusti ex sanctione Caroli IV. A. B. c. 4. §. 3. suffragium dicit. Ita Coloniensem præcedit hic Elector, de cujus prærogativæ rationibus *Limn. jur. publ. 3. §. 7. seq.* agit, cum iudicio legendus.

Perquam Galliam sic Archicancellarius? Freherus. Limneus.

§. V. In solemnibus titulis Electoris ille etiam legitur: *S. Romani Imperii Archicancellarius per Galliam & regnum Arelatense*. Non parum difficultatis illud elogium habere videtur scriptoribus juris publici, in primis quod *regnum Gallie* concernit. *Marq. Freherus ad P. de Andlo* ita intelligendum arbitrat, ut *ἐπιβληθῆς* sit mentio *regni Arelatensis* ejus, quod Gallie nomine prius designatum fuerat. *Ioh. Limn. jur. publ. 3. §. 2.* durissimam credit eam explicationem, & eo potius respici putat, quod olim Gallia tota ad Imperii corpus pertinuerit: ad quod allegat illa *Guntheri in Ligurino*:

*At simul à nostro secessit Gallia regno,
Nos priscum regni morem servamus: at illa
jure suo gaudes, nostræ jam nescia legis.*

Nec hoc absurdum auctum, quando & alii veterum dignitatum retinent emblemata, re licet mutata ut plurimum. Quam eandem sententiam pluribus roborat idem ad *Capitul. Carol. V. p. 121. 122.* Ut tamen ad extremum eandem desererere videatur, cum ista demum subjungat: *Verumenimvero cum persuasio non sit modus acquirendi rerum Domini, consultius erit affirmare, nomine Gallie, qua ad Archicancellariatum Trevirensis pertinet, occurre illam partem trans Rhenum, qua Gallia olim à nonnullis adscripta, cæterum Imperio Romano-Germanici pars fuit, & partim adhuc est. Quo sensu ipsa quoque Trevirensis civitatis urbs Gallie, Belgice scilicet, nonnullis audit (vide *Kyriandrum in annal. Trevir. P. 1. p. 8.*) Et imperium Germanicum habuit subditos, qui Gallie finibus continentur; res nota est. (vid. *Bodin. L. 1 d. rcp. c. 9.*) *H. Conring.* diligens affertor jurium Rom. Imp. de *Emibus. c. 8. pag. 75.* Francia regnum brevi quidem temporis momento fuisse in obsequio Germanicorum Regum, solidum autem aliquod jus hinc imperio haud accrevisse, sed quasi lux ipsius rempublicam tantum non semper à Germania regnum illud agnitu esse, credit. Quo sensu verò Gallie Archicancellarius dicatur Trevirensis, non explicat, nisi forte cum Frehero sentit. Posteriori *Limnei sententia* de Gallia Belgica opponi illa etiam possunt Nobilissimi *Bernb. à Mallinckrot. d. Archicancell. imp. 38. 39.* quando in trans Rhenanis provinciis, quæ antiquitus latissima *Lotharingie* appellatione comprehendebantur, Moguntinos Archiepiscopos jus & facultatem recognitionis retinuisse arbitrat. Unde cum *Frehero* videtur facere, ut posteriori nomine prioris amplitudo restringatur.*

Conringius.

Mallinckrot.

Archicancellarius regni Arelatensis.

§. VI. De *Arelatensis Archicancellarius* elogio circa sensum minus ambigi potest. Origo verò, ut aha historiae nostræ, in obscuro est. *Mallinckrot. d. l. p. 43. d. Archicancellariatum Gallie & R. Arelatensis,* certum esse credit, non extitisse ante

Frideri-

Fridericum I. sed ab hoc (vide p. 37.) constitutum, cum ducta Beatrice Burgunda 1157. ^{Senrentia Mallenckrot.} regnum Arelatenſe Imperio recuperasset. Verum sub eo, nec non *Henrico VI. & Friderico II.* Archiepiscopum *Vienneſem* ad Rhodanum Burgundici regni fuisset *Archicancellarium*. Unde à quo ſuſceſſorum *FridERICI II.* Trevirensis Archiepiscopos illud axioma accepit, alis indagandum relinquit, qui antiquiorem ſubſcriptionem hujus titulinon viderit, quam ſub *Carolo II. Boemundi*. Unde laudatus *H. Conring. d. Conringii.* *ſinib. Imp. Germ. c. 24. p. 599.* ubi Arelatenſia jura imperio vindicavit, ait, *Carolum IV.* pronunciaſſe *Trevirenfem Archicancellarium Imperii per R. Arelatenſe*, quod nondum erat factum. Idem p. 607. quod Archiepiscopis Trevirſibus, nullo Gallicorum regum adveſtante, Archicancellarii per regnum Arelatenſe titulus ſolemnis fuerit, colligit, quod ita ſaltem *perpetua ac ſolemnis memoria tranſerit jurium Imperii*, imò quod illa tantum non ſemper renovata ſit. De ſinibus hujus Archicancellariatus confer memorabilem locum in prædicto *Mallenckrot. pag. 239. Brovver. annal. Trevir. Brovvetii.* *L. 16. num. 152. p. 177.* cum communem ſententiam eorum, qui ſub *Ottone Magno* hunc & aliorum Electorum Eccleſiaſticorum Archicancellariatus inſtitutos perhibent, recenſuiſſet, ſubnectit: *Id ſane necdum aſſequi rerum temporumque diligenti quoque notatione mihi contigit, hoſac titulos ante Boemundi pontificatum quicquam Archiepiscopus eſſet, cum pro Archicancellarii nomine, Gallie potius Germanicæque ſemper primas ſibi vendicaſſe teſtiſſimum ſit, &c.* Iterum n. 156. p. 178. Atque mihi quidem Germania hic idem eveniſſe videtur, quod olim Græcia Imperatoribus, qui ut amiſſa Romæ & Imperio Occidentis, vel maxime Rom. nominis ſiſces titulosque jaſtarunt, ita proceres noſtri Arelatenſis regni penè collapſi imaginem & umbram, tunc denique conſectati ſunt, tum jam pridem ea ſcepta & provinciæ diſfluxiſſent. Quocirca cum Boemundi ſcriptor, ejus temporis equalis, qui quid aliis demum de Arelatenſis regni progreſſu & interitu ſtatuere, aperit clareque reſcribit, id à Francis regibus jam inde à *FridERICI II. Abenobarbi* Nepotis ætate occupari, ac ſenſim imperio capiſſe dimitti, idemque primus omnium, quem equidem legerim, Archicancellarii Arelatenſis regni titulum Boëmundo tribuat, non abſque ratione conſuero, Arelatenſis regni procuratorum in Archicancellarii Gallicorum nomine poſſimum tempore adſitum, quo illud maxime regnum à Franco diſtrahi, & Septentrionum electio ſtrictiori jure in Germania celebrari cepit, atque ita quidem ab *Arnoldo* (jus nominis *II.* Archiepiscopo videri hoc munus primum ſuſceptum, attribui autem cum ipſis titulis Boëmundo, ob controverſiam eo de regno nuper exortam, confirmatum vero poſteris, quod illud deinde regnum, eſſi non ea, qua ſolet, ſinium amplitudine, hinc tamen ad *Caroli IV.* etiam tempora palam ſit, perſiſtiſſe in fide atque ſocietate Rom. Imperii. Hæc ſcriptor *Trevericus*: poſt quem au alii certiora ſuppeditare poterint dubito.

§. VII. Primatum Trevirſem quod concernit, qui etiam ex axiomatibus ^{Primatus} Electoris hujus eſt, *Tangwaldum*, qui *Thietgaudus* vel *Tutgaudus* dicitur, Jus Canonicum ^{ius.} *caus. 11. q. 3. c. 10.* Primatem Belgicæ provinciæ vocat. Ille verò Archiepiscopus 863 dignitate ſua privatus eſt. *Fridericus I.* in quadam conſtitutione eum vocat, *Primatum eis Apes*, quod cum reſtrictione intelligendum (confer tamen ſupra §. 3.) *Mertius Agricum* vocat *otius Germania primum Patriarcham*, latius quam oportet extenta dignitate, niſi cis-Rhenanam, hoc eſt, *primam & ſecundam Germaniam* intelligat, contra *Mallenckrot. d. Archicanc. S. R. Imp. ad. c. 4. p. 193.* Confirmationem hujus primatus à *Victore Pontifice Eberhardo* Archiepiscopo anno 1057. factam, vide apud *Umn. jur. publ. T. V. addit. ad 3.3. p. 153. 154.* Primatum hunc *Matſenius Epis. ann. 11. Trevir. l. 2. p. 41.* ei cauſæ adſcribere apparet, quod ab *Eucharjo* primo præſule per totam late Galliam fides Chriſtiana explicata, Eccleſias ipſo moderante. Ubi etiam *Abemeneſes* ſolum parvius huic primati docet.

§. VIII. Hæc de ipſa Trevirſi dignitate: duo reliqui laterculi *argento* candentes ^{Metternichia} *ternas conchas marinas nigras* continent: *Metternichiam* teſſeram (vide *Wapenb. P. I. pag. 187.*) ita enim deſignabatur *Lotharius* ex *Generoſa* illa familia editus, 1600. electus & 1623. extinctus. De ipſa gente peculiari agemus capite.

§. IX. Huic ſcuti *galeæ* tres imponunt: Primæ ad dexteram incumbit pileus ^{Galeæ & Apex.} ducalis rubeus ora hermonica reducta, & ſuper hunc in orbem figuratum ventilabrum ſ. tabula *argentei* coloris *cruce rubea* pictum, pennis pavonis oculatis tribus exterius ornatum, *cruci* impreſſa teſſera *Metternichia*. Mediæ verò incumbit culcitra *viridis*

viridis imposita mitra Archiepiscopali. Demum sinistra coronata exornatur capite *cygni candido*, qui *Metternichiorum* apex est. Tum scuto subjiuntur *gladius* & *peditum* pastorale, utriusque potestati designanda.

Scutum
Electoris
Caroli Ca-
sari.

§. x. In *Furstio Wapenb.* P. 3. pag. 3. *Caroli Casparis* Archiepiscopi representatur scutum, quod prima & quarta arcuola *crucem Trevirensis*, secunda & tertia *carulea argenteum palum* deferret, notanda *genti Leyana*, ex qua ille. vide *Wapenb.* P. 1. p. 126. Toti demum imponitur scutulum rubrum, in quo humo viridi insiluit agnus argenteus cum vexillo ejusdem metalli, cruce impresso.

Prumien-
sis abbatia

§. xi. Agnus hic symbolum est *Prumienensis monasterii* atque *Abbatie* in *Ardenna* sylva. Hoc cenobium ad regulam *Benedicti Illustrissimum* & potentissimum rogata *Bertha Pipina* rex fundavit, sed filius *Carolus M.* abiolvit. Ita vero à *Carolo* & successoribus ditatum est, ut inter *Europæ* præcipua numeretur monasteria. Inter alios illud nobilitavit Imperator *Lotharius*, qui imperio abdicato in eo se abdidit, & decennium exegit, & qui scriptis claret *Regno Prumienensis Abbas*, historicus celeberrimus, 950. extinctus. Cæterum monasterium hoc *Rhenano* superiori citulo ascriptum est, & Abbas inter *Principes Imperii* in hujus circuli & imperii comitiis locum semper habuit. Primus Archiepiscoporum *Trevirensium* *Wernerus* à *Bonifacio IX.* Pontifice obtinuit, ut mensæ *Episcopali* *Abbatia* addiceretur, sed *Theodoricus* à *Kerpen* abbas *Bonifacium* ad sententiam abrogandam 1397. induxit. Iterum *Ioannes* Archiepiscopus incorporationem *Abbatie* à *Sixto IV.* impetraverat, sed Abbas *Rupertus C. Firneburgius* denuo mutationem ejus obtinuit. Tandem *Christophoro C. Manderfcheido* abbate 1576. extincto *Jacobus* Archiepiscopus pervicit, ut *Administratores* hujus *abbatiae* esset, jure ad successores transmissis, quo nunc etiam Archiepiscopi fruuntur, & hujus *abbatiae* jure in *Principum Collegio* suffragium suum habent. Cæterum *Prumia* aliud *de Wyua* adscribit *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 13. videlicet scutum transversè sectum, cujus pes ruber, caput *caruleum* tria inscripta lilia aurea ostentat. Quam verè, non discerno.

Ad Tre-
vires Ar-
chiepisc.

Galez &
Apex.

§. xii. *Galez* scuto *Carolus Caspar* eodem autore *Furstio* imponebat tres: *Media* Archiepiscopalis mitram culcitæ impositam sustinebat. Prima cum ea conveniebat, quæ §. 8. descripta est, nisi quod *parmulæ Metternichiae* locum *Leyana*, palo insignis, occupat, *crucis Trevirensis* medio imposita. Extrema coronata inter alas expansas *caruleas* foliis argenteis sparsas referebat prospicientem *canem argenteum*. Laciniae hinc *argento* & *minio* tingebantur, isthinc *argenteæ* & *caelestina* fulgebant.

Scutum
moderni
Electoris.

§. xiii. Qui nunc feliciter *Trevirenses* moderatur *Eminentissimus Dom. Ioannes Hugo* ex *Orsbeckiis*, illa utitur dispositione scuti: Ut in *quadras* distincti prima *crucem Trevirensis*, extrema *Spirensis*, secunda *agnum Prumienensem*, tertia *castrum cum corona* & *pedo Weissenburgiorum* tessera referat: toti incumbat *parmula Orsbeckia*.

Spiren-
Episcopat.
Weissen-
burgia præ-
positura.

§. xv. Ratio *Spirensis* & *Weissenburgii* symboli ex eo est, quod ante *Electoralementem* dignitatem illum *Episcopatum*, cui præpositura ista jam diu incorporata, gessisset, *Lothario Friderico Moguntino Electori* in illo suffectus. De utraque dignitate diximus eo capite, quod *Moguntinas* tesseras exposuit.

Orsbeckia fami-
lia.

§. xv. *Orsbeckium* ex *Rhenana* nobilitate symbolum *Sibmach. Wap.* P. 1. p. 124. (viciosa tamen inscriptione *Orsberg*) describit, *parmam auream*, in *ignem decussis rubro*, cui comites *quatuor soliola viridia*.

Galez &
Apex.

§. xvi. *Galez* clypeum quinque premunt, quarum *media* Archiepiscopalem *tiam* sustinet, huic à *dextris* & *sinistris* proxima apicem *Trevirensis* & *Spirensis* referunt, nempe *mitræ Ducali* impositam *tabellam octangulam pennis pavonis ornata* cum *cruce Trevirensi*, tum *culcitæ innitentem similem tabellam cum pennarum pavoninarum exteriori ornamento* & *cruce Spirensi*. *Prima* autem coronata *alarum complicatum jugum* ostentat, inscripto *castro* & *agno*: ex *ultima* emergit cum *collo caput equinum argentatum cum freno rubeo*, qui *Orsbeckiorum* apex est. Scuto demum subjiuntur *pedum Episcopale* & *gladius* potestatis *politice* index.

CAPUT XCIII.

Domini de Tschernembel.

ARGUMENTUM.

1. Familia. *Pincerna Carniola & M. Vinidor.*
Dynastia in Austria. Titulus Domini-
vum.

2. *Scutum*

3. *Tessera gentilis. Neuhufsi. Eckensteini. Hop-*
penbach s. Hopfenbach.

4. *Galea & apex.*

§. I.

PERILLUSTRIS Dominorum de Tschernembel, qui hereditarii sunt Carniola & Mar-
chia Vinidorum pincerne, familia à castro & opido Carniola Tschernembel haud
procul Culpa sitis nomen accepit, ea tamen circa 1652. Frangepanis, qui nunc Ter-
tichazii, vendidere, Pincernatus servata dignitate. In Austriam cum concessissent, sub
Ferdinando I. Windeck & Schwetdberg in provincia supra Anafum obtinuerunt. Porro
reverturgens ad quandam Ambrosium de Tschernembel, qui 1169. ludis equestribus Ti-
guntinis interfuit, sed post eum generationis gradus incerti sunt. Certior deductio est
ab Ottone, qui cum fratribus Henrico atque Wulz! (an Vladislao vel Wenceslao) me-
dio seculo decimo quarto floruit, & ad nos usque posteritatem habuit. In qua
fratres Georgius & Caspar, à quorum hoc moderni descendunt, 1464. à Friderico IV. Do-
minorum honorificum accepere titulum.

Familia.
Pincernae
Carniolae
& M. Vini-
dor.
Dynastiae
in Austria.

Titulus
Domino-
rum.

§. II. Scutum in Wapenib. P. I. p. 21. quadrupertitum pingitur: Prima & extre-
ma arcola rubra, aquilam continet argentam, aureis corona, rostro & cruribus, quam
baltheus sinister nigris & rubeis tessellis alveolatus percurrit. Secunda vero & tertia ar-
gentea complectitur caput cum collo equinum nigrum, frenatum minio: media vero par-
mula argentea baltheum diagonalem sinistrum deserit, triplici (vel quadruplici) ductu
tessellis atris & coccineis compositum. Mit drey oder vier roth und schwarz ge-
schachten Strichen nach der schrenob.

Scutum

§. III. Media parmula gentilis est, & ob hoc eandem tesseram Neuhufsi in Car-
stia (am Karsti) qui ejusdem originis creduntur fuisse, ut & qui extincti defecere
Eckensteini, solam servant. Aquila videtur gratia esse symbolum. Sed equinum caput
ab extincta familia de Hopfenbach s. Hoppenbach derivatur. Quo jure vero ad hos deve-
nerit, mihi non liquet.

Tessera
gentilis.
Neuhufsi.
Eckenstei-
ni.
Hoppen-
bach s. Ho-
pfenbach.
Galea &
Apex.

§. IV. Galea tres insunt scuto, omnes coronatae: Prima insunt aquila expansa bal-
theo tessellato insignita argentea; è media protenditur jugum alarum complicatum,
cum baltheo simili tessellato: ex ultima exurgit caput equi frenatum. Laciniae circum-
volitant primam argenteae & atrae, secundam argenteae, rubrae & nigrae, tertiam iterum
nigrae & argenteae.

CAPUT XCIII.

Domus Turria.

ARGUMENTUM

1. Familia. Christoph. Justellus.
2. Bullionis Ducis scutum.
3. Turria gens. Origo. Linca. La Tour Vinay.
Delfinorum Vienna. Comitum Arvernia &
Bononia. Concessio litorum Francorum.
4. Bononia comitatus. Per varias familias vaga-
tus. Ad Turrios. Ad regem Francie.
5. Vicecomitatus Turenensis. Ex Thiano. Mar-
cellus pro Martiali. Comes Cadurcorum
& Turenne Vicecomes. Fam. de Comborn.
Successio ad Convenenses. Ad Bellofortios.
Ad Turrios.
6. Arvernia comitatus. Ex gente Biturigum.
Delfinatus Arvernia. Ad Bourbonos aliquot
ramos. Insigne. Terra comitatus. Ducatus
fit. Successio comitatus ad Turrios. Catha-
rinam Medicam. Regem.
7. Bullionum penes Bononicos. Ad Leodienses

- Episc. Ad Marcanos. Sedanum. Ad
Marcanos. Ad Turrios. Controversiacum
Maulenorio & Mompensero. Sedanum ad
regem. Quae permutationi data.
8. Ob Bullionum & Sedanum Ducalis prima
dignitas & jus Principum. Deductio plenior,
jus principum unde. Bullionorum vetus
dignitas & locus in tractatu Arrebatensi.
Comitatus Ratispona. In protectionem Fran-
ciae se dederit. Comprehensive pactis regum.
Pares alius principibus ex familiis externis.
Titulus Ratispona. Ducatus cum prin-
cipali dignitate. Differentia aliorum Du-
cum. Controversia de proedvia. An à Bul-
lionis neglectum 1725. Hodiernus usus.
9. Galea. Apex. Telamones.
10. Turenensis Marscalli scutum.
11. Tunulus Bullionis Ducis.
12. Scutum progenologicum.

§. I.

QUAM merita sua illustrem diu reddidere, Turria Domus, calamo Celebrissimi Familiae
Yy Christof.

Bullionii
Ducis scu-
tum.

Christophori Instelli, qui ejus natales & totam feriem diligentissime explicavit, porro illustrata est. Vobis jam curæ est, ejus insignia describere.

§. II. *Celstinus Bullionii Dux Godofredus Mauritus* scuto utitur bipertito: Primus & quartus laterculus *cæruleus* sed *lilis aurcis stratus turrem* repræsentat *argentæam opere cementario nigro*. Secundus *aureus* tres orbis *rubeos* continet: Tertius *senis aurcis & rubeis taniis dextris obliquis* exaratur. Toti scuto alia incumbit *parmula bipertita*: cujus pars dextra *aurea vexillum Ecclesiasticum* refert *rubeum, ter pinnatum, fimbriis viridibus*: sinistram *rubeam fascia argentea* percurrit.

Turria
gens,
Origo,

§. III. Turris in alveolo liliato *Turriam* ipsam gentem notat; quam à quodam *Wifredo Com. Biturigum*, qui circa 828. *profapia regalis vir* nuncupatur, deducere amant;

Lineæ

Ejus enim pronepos *Afredi Biturigum Comitis & Aquitanie Ducis filius*, alterius *Afredi & Guilelmi II. Comitum Arvernæ & Ducum Aquitanie* frater *Bernardus* ex demonstratione *Faucheti & Guesli*, nec non chartulario fundationis monasterii de *Sau-cillanges* gentem hanc professivè creditur. Ejus trinepos *Giraldus Albertum II.* genuit patrem *Alberti Domini de la Tour du Pin, & Berlionem de la Tour Vinay*, à quibus duæ lineæ.

La Tour
Vinay,

Delfino-
rum Vien-
næ.

Albertus iterum genuit *Bernardum IV. & Albertum*, patrem *Humberti*, qui ab uxore *Anna f. Guidonis Burgundi*, ducta 1281. *Delfinus Vienna* factus est: avus *Humberti ultimi Delfini*, qui 1343. & 1349. Regi Franciæ *Delfinatum* ea conditione donavit, ut

Comitum
Arvernæ
& Bono-
niæ.

filius primogenitus, corona candidatus, nomen *Delfini* gestaret. *Bernardus* supra memoratus *Bertrandi I.* avus fuit, qui *Bernardum VI. Dominum de la Tour & Bertrandum*, à matre, *Dominum d'Olergues* genuit. Ille posteriorum *Comitum Arvernæ & Bononiæ* sator fuit, hic omnium eorum, qui isto tempore ex gente hac superant.

Concessio
liliorum Fran-
cicorum.

Porro cum antea turris gentis in scuto rubeo gestaretur, *Alberti II.* supra memorati fidei hoc dedit *Philippus Franciæ rex*, quem 1190. in *Palæstinam* comitatus est, ut clypeum liliis *Francis* confereret. *Instell. l. 5. c. 9.* Alii recentius illud & *Philippi Valesii* donum faciunt, *Guilelmo* Domino de la Tour *Alberti* istius trinepoti concessum.

Bononiæ
comitatus
Per varias
familias
vagatus.

§. IV. Tres orbis rubei laterculi secundi Comitatum *Bononiæ* notant, cujus metropolis *Bononia in Morinis* ad mare sita est. Comitatus hic per varias familias vagatus est. Primo *Flandriis* paruisse videtur. Inde *Bononiæ*, *Pauli fani* & *Pontivi* comes legitur quidam *Guilelmus*, à cujus filii *Ernaldo f. Erniculo*, *Hilduino* & *Hugone*, totidem familiæ *Comitum Bononiæ*, *Pontivi* f. *Abbatisvillæ*, *Paulifani* f. *Teroanæ*. *Ernaldus* proavus fuit *Eustachii III. comitis*, *Godofredi Bullionis* & *Balduni Regum Hærosolytanorum*. *Eustachio* tertio nata est *Mathildis* *Stephano Campanie comiti & Angliæ regi* nupta. Hujus filia fratribus *Eustachio & Guilelmo* extinctis heres *Bononiæ*, religiofam prius vitam sectata, dein *Matthæo* ex *Alfatis Flandriæ comiti* nupsit, sed excommunicata & in monasterium redire coacta 1183. decessit, relicta tamen filiabus *Ida & Mathilde*. Illa initio heres comitatum *Renaldo Com. Danmartinio* atulit, mater *Mathildis*, quæ *Philippo Philippi II. Regis filio*, dein *Alfonso regi Lusitanie* nupsit, & existo *Joannam* heredem genuit, uxorem *gaucheri Dom. de Chastillon sur Marne* (*Castilionis* ad *Matronam*) quæ 1251. vita excessit, nulla relicta sobole. Inde ad *Brabantinos* ex *Mathilde* jus successionis transit: & quidem adjudicatus est comitatus *Mariæ Mathildis* filix, quæ ut & soror *Aleidis* jus transfulere in nepotem *Henricum III.* *Brabantie* ducem: verum *Aleidis* filius *Robertus VI. Arvernæ Comes* istum etiam comitatum 1260. *Henrici* cessione & mediante pecuniæ summa factus est: quo primum tempore iste familiæ huic illatus, permanfit in ea usque ad *Joannam* *Guilelmi X.* filiam, quæ *Philippo Burgundo* & dein *Joanni regi Franciæ* nupta filium ex illo habuit *Philippum Burgundicæ prioris familiæ* ultimum, sed *avidus* & ante matrem extinctum, unde hæc habuit patruum *Joannem* heredem: Hujus denovo neptis *Joanna II.* heres nupta fuit *Joanni Duci Bituricensi*, & post hunc *Georgio* ad *Turios* *Domino Tremollo*, verum ex neutro prolem suscepit. Cum vero *Burgundi* comitatum hunc occupassent, prætenfio tamen ad *Turrios* delapsa est: *Maria Godofredi* ad Regem *Montesconis*, *Joannæ* proparui, filia *Bertrando III. Domino de la Tour* agnato nupsit, & *Joannæ* hereditatem, non tamen sine controversia cum *Georgio Tremollo*, sibi vindicabat. Nepoti ejus *Bertrando V. 1477. Ludovico XI. Rex Franciæ Bononiæ Mariæ Burgundicæ* ereptam reddidit: sed dinceps commutatam cum comitatu *Lauracensis Lauragais* recepit, atque (ut *Fourn. geogr. orb. nor. P. I. l. 6. c. 9. p. 262.* loquitur) *corona adjunctis, & à clientelari officio, quod profiteri tenebatur Comitatus Arrelis, liberatû*

8. Virgini solenni ritu oppigneravit, corde auri obryzi oblato ponderis bis mille aureorum sancita lege, ut consequentes reges tantundem præsarent, Mariamque ejus tractus Dominam solam agnoscerent, cujus signum angelico nuntio jam olim eos exceperit, antiqua est traditio, &c. Servatus tamen in commutatione illa titulus, & insignium, quæ hic videre est, jus.

§. v. Areola duodecim tæniis aureis coccineis exarata symbolum est *Viccomi* Viccomi-
tatus Tu-
rennius.
Ex Thua-
no.
satus Turennis. De hac ditione *Thuanus* audire lubet: Qui L. 85. p. 199. ista: *Et in fi-*
nitibus Arvernorum, Cadurcorum, Petrosoriorum & Lemovicum posita quatuor his pro-
vinciis participat, & Turenna primariam arcem, à qua ditionis nomen, in Lemovicibus
habet, duobus à Brivato leucis. Principes ab initio Viccomitatus titulo cum tractum te-
nerunt cum pleno ac supremo dominio, ita ut neminem superiorem ne Regem quidem
agnoscerent, quando prærogativam inter Francorum & Anglorum arma facile tuebantur.
Itaq; Raimundus, qui Ludovici VII. jun. vulgo dicti temporibus fuit, & ejus successores su-
premo iure usi sunt, quasi à Deo solo & B. Marcelli corpore, quod in sacello Turenæ arcis
colitur, neque præterea superiore ullo dominio illud obtineant. Inde immunitatis privi-
legium, quod hodie Turenæ reguli retinent, originem habuit, quo ditionis illius populares
à vœgali annuo seu tributo, quod rustici & ceteri infimi ordinis homines per totum re-
gnum arario pendunt, liberi sunt. Marcellus
pro Mar-
tiali.
Observare hic lubet, quem *B. Marcellum Thuanus*
dicit, Martialem intelligendum esse, quem *utriusque Aquitania* vocare solent *Apo-*
stolum. vide *Andr. Saussay de mys. Gall. script. p. 302. seq.* Ceterum habuit ea ditio pe-
culiarios suos comites, quos à Rodulfo C. Cadurcorum & Turenna, qui 841. seu 842. vivis
excesserit, derivant. Pronepos hujus fuit Bernardus, qui ut se contra Comites Tho-
losanos defenderet, qui avo Roberto Comitatum Cadurcorum jam eripuerat, Regi
Franciæ in protectionem se dedit, ut tamen vasallus non fieret, simplici fidelitatis non
subjectionis præstito juramento. Unde Viccomitatum suum summo jure, ut Ger-
manix principes solent, successores retinere. Filia ejus Sulpitia hereditatem attulit
marito Arcimbaldo Viccomiti de Comborn cognomine La jambe pourrie s. lamba pu-
trida, quod in oppugnatione arcis Turenæ crure vulneratus esset. Hoc genitus
Tobalus, pater Archenbaldi, à quo Vicecomites reliqui de Comborn & de Ventadour, at-
que Guilelmi qui Turennam tenuit atque ad posteros transmisit. Terminata demum
est familia in Margareta Raimundi VII. filia, quæ Bernardo VI. C. Convenarum s. Comin-
gu nupsit, atque filiam genuit; hac autem tenella extincta, ea nihilominus maritum
heredem scripsit, vel potius ut Thuanus l. e. perhibet, pater filix, quæ triduo matri su-
perstes fuerat, hereditatem nactus est: ob successorem quidem ei cum Godofredo
Pontio disceptatio fuit, sed prævaluit Bernardus: ei successit filius ex tertia conju-
ge Matheæ. Mathi de Insulana Ioannes. Huic soror Caecilia Jacobi C. Urgelitani uxor: Ad Bello-
quæ demum 1352. foror. suæ Eleonoræ marito Guilelmo Rogero II Comiti Bellofortio s.
de Beaufort Turenna 1450000. aureis vendidit. Guilelmus ille patrum Clemen-
tem 17. Pontificem, patrem vero habuit Guilelmum Rogerium I. qui à Rege in fratris
gratiam Bellofortium in Andibus acceperat: à quo deinceps genti cognomen. Guil-
elmi Rogerii & Eleonoræ neptis fuit Antonia heres, uxor Johannis Meingrei Bucian-
di Marefcalci Franciæ, multis præclatis gestis incluti: sed sterile fuit matrimonium, &
ea 1416. vivis excessit, relicto marito ulufructu Vicecomitatus: Heredem tamen An-
tonia habuit Eleonoræ amitam, Edoardi Dn. Bellijoci (de Beaujeu) conjugem. Ab hac
heres institutus est Petrus Bellofortius Limoli Dominus patruelis, ob id ab Alifia Balcia
vexatus. Hujus demum filia Anna nupta Agno s. Anneto Turrio Demino Olicregi, Tu-
renniam genti illi attulit, in qua nunc quoque hæret. Ad Bello-
fortios.
Ad Tur-
rios.

§. vi. *Ecclesiasticum vexillum*, mediæ ornamentum pariete quod concernit, sunt Arverniz
comitatus
qui rationem allegent, quod *Enstachus Comes Bononia* Godofredi Bullionci frater in
expeditione *Palastina majus vexillum* gestaverit: sed potius *Arverniam* norat, po-
tentissimæ olim gentis sedem, Lemovicio, Cadurcio, Rhutenis, Lugdunensibus &
Borbomis inclam. Comitatum hunc primum à Rege Carolo Simplici *Afredus* Com. Ex gente
Bituriginii
Bituricensi, cum *Adelindem I. Adalati Bernardi Viç arvensis* filiam duceret, donatum legi.
His geniti parentibus, *Afredus* & *Guilelmus* atque *Bernardus*, quem §. 3. Turriæ gentis
dixi propagatorem. Illi Comites *Arvernii* & *Aquitania Ducei* post patrem fuerunt.
Guilelmus autem *Raimundus II. Comitum* denno *Arverniz* atque *Aquitania* genuit,
iuxta aliquos *Robertus I. Arverni* patrem. Quem tamen *David Blondellus Actredus I.*

Bituricensis & Arverni Comitibus ex *Engelberga* filia generum fuisse mavult. Quicquid vero de ejus natalibus sit, certe in posteris Arvernia constanter hæsit: Atnepos ejus *Guilelmus IV.* quem perperam ab uxore *Guilelmi Aquitanie Ducis* filia *Arverniam* dotalem accepisse alii perhibent, *Robertum IV.* & *Guilelmum VI.* genuit. Isto ante patrem hereditate exclusit, quia filius patri, non nepos avo succederet. A *Guilelmo* juniore, qui cum posteris titulum tenuit & prætionem, descenderunt, quæ *Delfini Arvernie* dicti sunt. In his *Anna Beraldi II.* filia materna bona comitatus *Forestensem*, marito *Ludovico II. Duci Borbonio* attulit: *Beraldi III.* vero *Annæ* fratris consanguineæ filia *Joanna Ludovico Borbonio Montpensario* 1426. nupsit, atque hereditatem attulit, quæ etiam ad liberos ejus, licet altero matrimonio editos, delata, masculis extinctis matrimonio *Luisæ* *Caroli Ducis Borbonii* fororis atque *Ludovici Borbonii Rupsurionii* ad istum *Borbonium* ramum transit. In hoc continuatus est titulus *Delfinorum Arvernie* ad *Mariam* usque heredem, *Gastoni Joanni Baptistæ Duci Aurchano* nuptam, à qua cum nunc quoque habet filia unica *Anna Maria Luisa Aurelianensis*. Cæterum hujus *Delfinatus Arvernie* non idem dicitur est quod comitatus, verum *Delfinus expirans* s. hians ore (p. sine) caruleus in laterculo aureo. Quod vero *Guilelmum VI.* seniores attingit, ille comitatus *Arvernie* ad posteros transmisit. Nepoti ejus *Guidoni II. Rex Philippus Augustus* partem comitatus ademit, & coronæ addixit, quæ deinceps terra comitatus dicta, & demum *Ducatus* nomen sortita est. Cæterum ipse comitatus *Arvernie* à *Joanna* prima ad *Philippum Burgundum*, & dein *Joannem regem Franciæ* (confer n. 4.) à *Joanna* secunda ad *Joannem Ducem Bituricensem* & *Georgium Tremolium* maritos delatus est. *Joanni* filio suo pater *Joannes Rex Arverniam* (partem videlicet eam, quæ coronæ pridem unita erat) *Ducatus* titulo una cum *Biturigibus* attribuit: sed ab uxore reliquos comitatus allatus est. Illum videlicet *Ducatum* à facero accepit cum uxore *Maria Joannes Dux Borbonus*: atque ad posteros transmisit. Comitatus vero jus, quia *Joanna* sine liberis decesserat, *Godofredi Bononiensis Montgasconi*, qui propatruus *Joannæ*, filia *Maria* gentili *Bertrando III. Domino de la Tour* attulit, atque posteris reliquit. Heres ejus linæ fuit *Magdalena Laurentii Medicei Urbini Ducis* uxor, quæ *Catharinam* genuit *Francæ reginam*, cui filia *Margareta* successit, & *Arverniam* 1606. *Delfino* donavit. Titulus idem concessus fuit *Carolo Valesio* Engolismensium postea *Duci Caroli IX. Regis* per naturam filio, qui posteris eundem reliquit. Cæterum *Bononiensis* ac *Arvernico* ramo familiæ suæ extincto, hunc quoque & *Bononiensem* laterculum *Henricus Vicecomes Turrena & Bullionii Dux* moderni avus, agnationis jure insignibus suis inseruit. Cæterum apud *Ren. Franc. essay de merveil. c. 42. p. 370.* in veteri scuto *Arvernie* aureo gryphum coccineum, corona, unguibus & lingua viridibus gestatum lego. Fides sit penes autorem.

Delfinatus
Arverniz.
Ad Borbo-
nios ali-
quodra-
mos.

Insigne.

Terra co-
mitatus.

Ducatus
fit.

Successio
comitatus
ad Turros

Cathari-
nam Medi-
ceam.
Regium
domum.

Bullionii
penes Bo-
nonienses.

Ad Leodi-
enses Episc-

Ad Mar-
canos.

Sedanum.
Ad Mar-
canos.

§. vii. Superest fascia in rubente arcola argentea, quæ *Bullionium Ducatum* notat. *Bullionii* castri in *Ardena* nomen in primis celebre reddidit *Godofredus*, qui expeditionis in *Palæstinam* princeps *Herosojmorum Rex* eligi meruit. Quo vero jure *Bullionium* ille tenuerit, non cognitum mihi est, nisi forte dicamus, à matre *Ida* filia *Godofredi Ducis Lotharingie*, quæ latissime tum patebat, hanc possessionem obtigisse filio secundo. Quod etiam probat autor discursus, du *Duché de Bullion & du rang des Ducs de Bullion en France* ed. 1633. Ubi ita p. 29. *L'Histoire nous apprend, que le Duché de Bullion passé en la maison de Bologne par le mariage d'Ida d'Ardenne ou de Lorraine fille de Godofroy III. surnommé le Barbu, Duc de Lorraine & de Bullion, avec Eustache III. du nom C. de Bologne pere de Godofroy de Bologne, qui fust Roy de Jerusalem: à qui ceste Seigneurie souveraine eschut à cause de sa mere.* Qua ratione vero ad *Capitulum* & *Episcopium*, expeditionem Orientalem suscepturi, diximus in insignibus Colonienfisibus. Quo jure vero delatum sit *Bullionium* ad *Marcanos*, non atque expressum ullibi legi. Nam hoc solum memorat autor ille p. 39. *Robertum I. Marcianum* acquisivisse eum circa 1480. Utrum autem emtione, vel quovis alio contractu illud sit factum, non planè exprimit. Quod vero *Sedanum* concernit, ad *Marcanos* venit *Eberhardus Marciani & Maria f. Guilelmi de Braquemont, Dn. de Sedan* (Ad *Braquemontis* autem dynastia illa delata ex *Barbansonis*, in quibus eam *Hugo Barbanonius Dn. de Bossu* etiam accepit dotalem ab uxore *Mariæ de Lusse*) conjugio. Quamvis enim *Sedanum* spectaverit ad *Mariæ* fratrem

Ludov.

Ludovicum, hic tamen affini suo eam 1424. vendidit. Illo matrimonio (non vero altero cum *Agnete Rupisfortia*, ut existimavit *Victor. Sivi. T. I. L. 2. p. 381.*) natus est *Ioannes Arenberga Dominus*, qui *Sedani* titulum gessit, pater *Roberti*, quem *Bullionium* acquisivisse dixi, hic genuit *Robertam II.* iterum *Bullionii Ducem*, iste alium *Robertum Franciæ Marscallum*: cujus quoque filius *Robertus* eandem gessit dignitatem: hic *Henrici Roberti & Caroli Roberti Com. Mauleuvriæ f. Malleporii comitis* pater fuit, ille iterum *Bullionii Dux Guilhelmum Robertum* atque *Carolum Robertum l. Ioannem* filios & successores habuit. (confer de ejus testamento *Thuan. L. 59. p. 86.*) His sine liberis extinctis soror *Carola* testamento fratris (vide *Thuan. L. 90. p. 411.*) successit, atque *Ducatum Bullionium & Sedanum* marito *Henrico Turrio Turrens Viccomiti* attulit. Quamvis vero ex hac *Carola* nulli editi sint liberi, marito tamen moriens 1594. omne jus suum transcripsit: Contradicente equidem patruo *Carolo Roberto Mauleuvrio*, & *Duce Montpensiero*. Hic vero jure, quod ex testamento *Guilelmi Roberti* habebat eodem an. 1594 in gratiam matrimonii *Turrii & Arausionensis principis* cessit & transiit, quod Rex confirmavit. Ille, *Mauleuvrius*, ad se spectare successorem prætendebat, qui solus illius *Marcana* lineæ superesset, verum hic etiam 1601. cum *Henrico* transegit, & 15000. librarum ac ad vitæ dies pensionem 6000. libr. acceptis jure cessit. Ejus vero filius patre mortuo transactione paterna gravari noluit, sed jus sibi integrum superesse credidit in patruelis suæ successorem, unde titulum *Ducis* etiam sumit: ex eo quod cum de lite pacto transactum sit, ab herede fides non præstetur. Nihil tamen adversus *Turrii* obtinuit. Cujus favori memoratus autor solvit *Mauleuvrii* argumenta, & ostendit *Domina*, etiam quæ summo jure tenentur, ad femellas transire, exemplis aliis & ex ipsa *Marcana* gente adductis (in quam *Montium* comitatus, *Cluvia*, *Iulia*, *Arenberga*, *Castrum Reginaldi*, *Raucuria*, *Rupisfortium* fæminina successione in illa lapsa, vel iterum pari jure ex ea in alias familias translata sunt) tum illis qui supremo jure aliquid teneant, licitum esse, sua ad alios transferre, nec *Carolam*, quo minus illud faceret, familiaris aliqua lege prohibitam fuisse, cum potius *Bullionii* semper libera voluntate de suis bonis disponere soliti sint. Ita *Bullionia* jura ad liberos ex *Elisabetha Nassovia Arausionensi*, modernis *Ducis* avia, genitos & posteros transiere. Carterum cum *Fridericus Mauritius Dux Bullionii* 1642. participasset consiliis *Effiati* adversus regem, custodiæ datus, nec prius dimissus & supplicii metu liberatus est, quam pleno jure *Sedanum* regi cederet, ut tamen ipse confirmaretur in eundem statum, & titulos, dignitatem & qualitatem, quas tenuit in regno, & quæ ipsi possent competere, adeo ut nulla adhiberetur alteratio & diminutio, ut habent literæ regis aboliti criminis mens. Septembris 1642. datæ. Inde 1651. alius secutus contractus, quo Rex *Duci* loco supremi *Domini Sedanensis*, quo cesserat, commutationis nomine concessit *Ducatus Abretanum & Cistelli Theodorici*, comitatus item *Arvernæ & Ebrovici*, ut tamen Rex nihil sibi arrogaret in supremum jus in *Bullionium Ducatum*, quod domui integrum manere debeat.

§. VIII. Carterum ratione hujus *Ducatus Bullionii & Principatus Sedanensis* domus hæc non tantum in Gallia 1552. ab *Henrico II. Ducum* prærogativam, licet *ducatus* extra regnum situs esset, & quidem ante *Vicensem Ducem* (qui præferri quærebat, sed causa cecidit, & prior locus inter *Duces Bullionii à Carolo IX. 1572. Henrico IV. 1607. & Ludovico XIII. 1612.* assignatus est) verum etiam in eodem *Franciæ* regno in *Principum* censu est. Rationes ex illa deductione apparent, quam integram hic inserere operæ pretium judico, ex cap. 63. *pacorum Gallia*, quæ *historiæ ministerii Cardinal. Maurini* ubijciuntur. Ita vero sonant: *Quoniam Regi placuit promittere Domino Duci Bullionie, definita controversia de Principatu Sedani & Raucurtii, datum iri declarationem ad Curiam Parisiensem, ut ipsius persone & descendentibus afferantur idem honores, prærogativa & ordines, quibus ipse & prædecessores frui sunt in hunc usque diem, tum veluti Duces Bullionii, tum veluti principes Sedani, juxta declarationes Majestatis Christianissima, tametsi coronatradat terras Sedani & Raucurtii, possessione illarum in posterum devicta & abdicata. Reliquum est, ut pateat, quo ordine sit habendus propter Ducatum Bullionii, & Principatum Sedani, itaque liceat Regi Majestati eum determinare, ut in posterum relinquatur certus & definitus, & ipsi, & familia. Extra dubium utique versatur, dignitas & Ducis supremi inferre secum ex natura rei titulum Principis, qui inseparabiliter affixus est Dominatui supremo: adeo ut quicumque fruatur omnibus*

Ad Turrios.

Contracta cum Mauleuvrio & Montpensiero.

Sedanum ad regem.

Quæ permutationali data.

Ob Bullionium & Sedanum Ducalis prima dignitas & jus Principum. Deductio plenior.

jus principum unde?

juribus suprematis, & exerceat potentiam ac auctoritatem supremam in suo statu & in suos subditos, idem reputetur Princeps. Ex qua ratione omnes omnino Duces, tum Germaniam, tum Italia, etiam illi, qui feuda tenent, aut ab Ecclesia, aut Imperio, qui ultra memoriam mortalium, aut per investituram, ad determinatum tempus, aut in perpetuum, per acquisitionem, aut alio modo, gaudent juribus suprematis, in quorum familia residet suprematis, quales sunt Duces Sabaudia, Lotharingia, Mantua, omnes adeo Duces & Principes, qui tenent suprematam & eandem dignitatem fruuntur in super paribus juribus, sine contradictione reputantur Principes, titulo & ordine Principum ipsis competente. Ea propter Domini principes Regni sanguinis nuncupantur Principes, quod per Galliam soli sint capaces Principatus & suprematis, adeoque successione Regia, quae sine eminentissima est suprematis in orbe Christiano. Cum igitur Dux Bullioneus istius sit conditio, & ducatus ille parvis dignitatis, talis habitus a regibus nostris & ab Imperatoribus, tum etiam ab aliis regibus & principibus, vel propter Principatum Sedani, ex regula ista infallibili, ut quicumque audiat Dux supremus, aut prognatus ex familia suprema, idem perinde sit princeps, existat ille, si se firmo iuramento non tantum ut possidet illum titulum, sed etiam ordinem Principis, titulo etiam non controverso, exinde ordinem, veluti illustriorem notam Principatus, ex rebus & functionibus illius, sibi conservandum esse, cum hoc ex illo pendeat. Hoc jure sic constituto, reliquum est, ut ex usu demonstraretur, Duces Bullioneus, pro more ceterorum principum supremorum & eorum, qui naturales referunt ad familias supremas, esse in possessione publica Ordinis Principalis, eos tenuisse & asseruisse cum ceteris principibus, conservatos & assertos fuisse in eo ordine: cuius rei aliquot exempla, ad decisionem controversiae vocatur, producemus. Historia

Bullioneus
vetus
dignitas
&
locus in
traclatu
Atreba-
tensi.

Comitiis
Ratispona

In prote-
ctionem
Francie se
dedere.

Compre-
hensi pa-
ris regem.

notat, inter Principes, qui comitabantur Philippum Ducem Burgundiae & interfuerunt transactioni Atrebatensi, anno 1435. recenseri Ducem Bullionem, hoc ordine, Dux Geldria, Dux Bullionii, Johannes Cluvenfis, primogenitus Ducis Cluvenfis, Comes Valdimontis, secundogenitus Ducis Lotharingici, Carolus Burgundus, Comes Niverni, Ludovicus Comes Sancti Pauli, Johannes Burgundus Comes Stamparum, Johannes Luxemburgicus Comes Li-
gennii, Episcopus Cameracensis & Leodensis. In Comitiis Imperialibus, quae habita fuerunt Ratisbonae anno 1471. tempore Friderici III. Imperatoris, Dux Bullioneus & Principes Sedani, qui tum erant, ordinem & sessionem tenuerunt cum ducibus Lotharingiae, Sabaudiae, veluti parvis dignitatis, & cum reliquis omnibus Ducibus supremis, & Principibus liberis, dependentibus ab Imperio, & ad titulum feudi aut protectionis, id quod patet in collectione legum & Constitutionum Imperialium, quae dedicata fuerunt Imperatori Maximiliano. Rex Carolus VII. suscepit per transactionem anni 1486. in suam protectionem Rupertum Marchiae, Ducem Bullionii & Dominum Sedani, cum sitis & omnibus ipsorum locis ac domiciliis adversus Ducem Austriae & alios, qui ipsis bellum veniebant inferre aut damnum aliquod, ob officia Galliae reddita, ubi ipsis promissit opem, supplicium & favorem, tanquam dynastis sui sanguinis & progenies, ut nec transactionem, nec pactum ullam cum duce Austriae aliusque esset factururus, quin eos comprehenderet. In executione hujus transactionis anno 1493. idem Dux Bullioneus comprehensus fuit in transactione pacis Syleciae necensis, inter regem Carolum VIII. ex una, & Maximilianum I. regem Romanorum, postea Imperatorem, & Philippum Archiducem Austriae, ex altera parte, ex cuius serie per transactionem particularem, quae anno 1496. die 26. Dec. inter illos Archiducem & eundem Ducem Bullionem intercessit, inter cetera jubebatur, ut Bullionem, quod ferme tempore bello erat captum, per executionis tenorem redderetur. Anno 1497. ex virtute istius protectionis idem Rex praestitit sese arbitrum, ut litem componeret, inter Ducem Bullioneum, tanquam Dominum Sedani & Renatum Ducem Lotharingiae ortam, cui bellum inferrebat ab aliquot dynastiis, prater fas & aequum decessit, missis in cum formis spem Baudricurtia, Marchisaleo Galliae, qui post pluvia acta hostilitatis pacem inter ipsos composuit, per quam transactionem, ex illorum consensu, & in gratiam regis conventum fuit, ut Dominus Sedani, propinquus Ducis Iuliacensis, neque ipsi, neque Archiducibus Austriae inferret, super persona aut Sedano, adversus Ducem Lotharingiae. In transactione inita Cameraci, decimo Decembris, anno 1508. inter regem Ludovicum XII. & Carolum Ducem Geldriae, Imperatorem Maximilianum I. & Carolum Archiducem Austriae, Dominus Sedani comprehenditur inter socios & federatos corone Gallicanae. Et in Londinensi, quae incidit in 7. Augusti, anno 1514. inter eundem regem Ludovicum XII. & Henricum VIII. regem Angliae, nominatur cum ducibus Sabaudiae & Lotharingiae, Geldriae,
Republi-

Republica Venetorum, Dynastia Florentia, Marchionibus Mantua, Montferrati & Salustianis, quemadmodum & in illa Noriodunensi, 13. Augusti, anno 1516. inter regem Franciscum I. & Carolum regem Hispania, postmodum Imperatorem; tum in illa, que sanciebat ligam offensivam & defensivam, cum Henrico VIII. rege Anglia, anno 1527. conventum fuit; ut procuraretur bellum ex parte regis Navarra, ducis Geldria, & dynastæ Sedanenlis, qui terras Imperatoris invaderent suo quisque loco. In transactione Castellor-Cameraceni rex Henricus II. & Philippus II. rex Hispania, anno 1559. comprehendunt dynastam Sedanensem cum ducibus Lotharingia, Sabaudia & Mantua, aliisque sociis corona Gallicana, quemadmodum & in illa Verviniana, anno 1598. Præter transactiones istas publicas patet etiam particulares, tum societatis tum protectionis, inter reges & duces Bullionii & dynastas Sedanenles, unde in diversis titulis illos nuncupant socios suos & confederatos. Anno 1518. die 27. Aprilis dynasta Sedanenlis, qui rerum tum potiebatur, & Episcopus Leodicensis, ipsius frater, tum sancire pacta quadam societatis & confederationis ad sanum Ivronis, pro emolumento suo & suarum provinciarum cum Carolo Austriaco, rege Hispania, propter Belgium, ad qua pacta accessere tunc status Leodienles. Illa pacta attraxere alia, sancita Bruxellis, die 7. Decembr. anno 1549. ratihabita Saragossa, à rege Hispania, die 22. Januarii secuto. Cum autem Rex impeisset in illa pacta, inhians juribus suprematatis Bullionæ, in præjudicium sententia ultima & sine appellatione data per Pares Ducatus ipsius, qui ab omni evo nullum Regem, neminem in superiorem agnoscunt, præter suum Ducem, id quod notavit Bellæus in historia illius temporis, Dux igitur Bullionæ, ut vindicaret hanc injuriam, deserit illius societatem, & transit ad illam Gallia, quemadmodum & rex Franciscus I. eum in suum suscepit patrocinium, per transactionem anni 1520. qua promittit ipsi opitulari, ipsum defendere adversus quorvis & per Pares omnes, etiam contra Imperatorem, cui ad insurrectionem regis cepit facere bellum in agro Luxemburgico, quod tamen postmodum incendium corripuit Galliam, quemadmodum videre est in historia. Cum defunctus Dux Bullionæus adipsere tur Ducatum Bullionem & Dynastiam Sedanensem, acquisitis sibi omnibus juribus familia Sedanenlis, apud omnes omnino, qui aliquid juris & nominis ibi habere poterant, Rex Henricus II. ipsi patrocinium prorogavit, & per seriem illius comprehensum voluit in transactione Verviniana inter socios corona; agnovit etiam ipsum diversis titulis & tabulis publicis Ducem & Principem supremum, quemadmodum Reges prædecessores fecerant erga duces illius prædecessores. Etiam in transactione anno 1606. renovavit illud patrocinium, quod postmodum confirmatum voluit rex Ludovicus XIII. anno 1616. & 1641. quod patrocinium nullam prorsus inferre subjectionem aut dependentiam, præter honorem & reverentiam, uti principes minores, & imprimis patrocinio gaudentes, debent majoribus, & principaliter Dominus Bullionæus regi. Quorvis autem Dominus dux Bullionæus non sit prognatus ex iis, qui possedere hos principatus supremos & dynastias ante ipsum, qua dominia transierunt per diversis familias, nempe domum Arduenna, Boloña & Marchia, & tandem inciderunt in ipsius domum per acquisitionem, quam defunctus ejus parens obtinuit titulo legitimo; id verò nihil impedit, quin illæ dignitates suprema, qua ad ipsum sunt transmissæ per successionem, ipsi competant, cum omnibus suis prærogativis, jure natalium ab authoribus. Suprematatis enim metienda est ex supremo domino, in quo residet dignitas, & per idem communicatur personæ Domini, qui illud possidet, cum nihil necesse sit ex dono suprema produisse supremum, a loco que factis sit, ipsam possidere dominium supremum. Quapropter videtur abunde comprobatum, duces Bullionæos semper tenuisse ordinem principum, tales fuisse agnos & per Imperatores, & per Reges, aliosque Principes supremos, qui ipsi hunc ordinem dedere cum omnibus reliquis principibus, cum paris essent dignitatis secum, vel cum ducibus Sabaudia, Lotharingia & Mantua, qui capita constitunt familiarum illustrium, unde producere duces Guisæ, Nemursu & Nerçsu, ad quorum exempla Dux Bullionæus postulat eandem prærogativam & præcedentiam, quibus illi gaudent, ex censu principum exterorum. Ut autem res luce meridiana fiat clarior, dici præterea potest, duces Bullionæos esse itidem in possessione istius Ordinis per Galliam, æque ac in aliis statibus & provinciis exteris: si verò aliquoties non sunt fructi eo propter tumultus, aut impubertatem suam, aut alia impedimenta legitima & necessaria, conservarunt utique id jus & eam facultatem. Id ipsum potest colligi ex declarationibus Regum, Caroli IX. anno 1572. Henrici IV. anno 1607. Ludovici XIII. anno 1612. qua sine confirmata fuerunt per transactiones de protectione Sedani institutas

Pares alii
 Principib.
 ex familiis
 exteris.

Titulus
principis
exteri.

anno 1616. & 1641. per quas Reges promittunt ipsis conservare ordinem & proceriam, Ducatus competentem, & a rege Henrico II. ipsis datam, quapropter habent sine ulla contro-versia titulum Principis exteri, quoniam & Ducatus est situs extra regni limitem, ideoque consequitur necessario, ut eundem obtineat ordinem. Anima advertendum itaque est, Duces & Principes supremos, etiam secundogenitos ipsorum, insistere exemplis, ut teneantur ordinem suorum Ducatum & Principatum, aut domorum supremarum, ex quibus sunt prognati; certum nihilominus manere, eum honorem dependere ex voluntate & benevolentia Principum, qui illi in suis statibus concedunt pro arbitrio, & conferunt us, quos tales agnoscunt. In vero Reges nostri exhibuere sese facilimos erga Principes exteros, socios suos & Amicos, tum supremos, tum ex familiis supremis ortos, quibus dedere ordinem principum, secundum dignitatem natalium, quotiescunque in Aula & comitatu regio, sive ad aliquod tempus duntaxat, sive in perpetuum conspicerentur: cujus rei exempla addo nota sunt & communia, particulariter autem in gratiam eorum, qui literas obtinuerunt naturalitatis seu institutionis, etiam matrimonia contraxerunt in regno, incolatumque constituere. Cum Dux Albanie, Princeps Scotie, domicilium fixit in Gallia, ordinem tenuit Principis exteri, duxitque Annam Turresensem, Comitess Arvernia & Bononia, sororem maximam Magdalena Turresensem, que & Duxerat Urbini, & mater regina Catharina Medicea. Sic Claudius I. Dux Guisla, utpote Princeps Lotharingie, duxit anno 1513. Antoniam Borboniam; Et Philippus Nemursus, utpote princeps domus Sabaudie, duxit anno 1528. Carolam Aurelianensem; & Ludovicus Gonzaga, filius Friderici I. ducis Mantuanus, utpote princeps domus Mantuanus, duxit Henricam Clervensem, comitem Niveris, anno 1565. Qui Principes utique originem dedere tribus familiis principalibus, & obtinent hac temperate ordinem in hoc regno Principum exteriorum. Ad horum exemplum rex Henricus II. quamprimum est rerum potitus an. 1547. dedit Duci Bullionco, qui tum imperitabat, ordinem Ducatus illi competentem, qui sane principalis sit oportet. In enim duntaxat consistunt prerogative, dignitates & procerie, competentes illi Ducatui, quas juxta declarationem regis Henrici II. Reges successores usque ad hac tempora promissere conservandos. Neque vero id in aliam partem cum ratione potest rapi. Cum igitur tunc temporis is fuerit usus practicus per Galliam, & ordo dignitatibus in regno conservatus, ut qui Dux audiret, perinde Princeps nuacuparetur, eo quod major dignitas Ducali non esset, nec quisquam alius, prater Principes sanguinis regni & principes ex familiis supremis Exteriorum prognatos, Ducis nomine designaretur; hinc ad eundem titulum Duces Bullionci, & omnes ipsorum liberi nunquam non honorem tulere à Regibus & titulum cognatorum; conjuges etiam, & omnes omnino filie, cognatarum, adeo ut sedem quilibet haberet apud Regium, curru penzili frequentaret aulam Lupara; quam possessionem prodixerunt adhuc usque diem, cum id honoris nihil magis controvertatur, quam titulus Principis. Quoties autem videtur esse restringendus ordo ipsorum ad aliquam differentiam quoad alios Duces, oportet ut demonstrentur, eos non versari in pari dignitate; magnum adeo discrimen esse inter hos & illos. Per Imperium, ubi ordo dignitatum religiosè custoditur, Duces obtinent ordinem Principum, post eos veniunt Principes, ducali dignitate vacui; deinde sequuntur Comites nemque Principes, & tandem Comites, simplicis illius dignitatis. Idem ordo servabatur antiquitus per Galliam, & observari potest in ordine & sessione Equitum, qui Spiritui Sancto militans, quorum statuta articulo VII. postulant, ut post Principes sanguinis Regni procedant Principes prognati ex familiis supremis, scilicet ducalibus; exinde principes, ducali dignitate non fulgenti, deinceps Duces & Nobiles. Unde colligi potest differentia, que patet inter priores Duces, prognatos ex familiis supremis, sc. Duces Guisla, Nemursus & Niversis & Bullionci, qui praterea hanc habent prerogativam, ut ipsi sit supremus; & inter Duces, qui non sint Principes, & postmodum suere creati, ex quibus Dux Momorantii primus numeratur, cujus Ducatus cregebatur anno 1551. ab Henrico II. rege; & ceteri deinceps abs rege Carolo IX. & ipsius successoribus, quibus placuit multiplicare gemina feudalia Ducatum usque ad numerum, quem hodie habemus. Novi igitur Ducatus isti fuerint tantummodo dignitates honorariae, à benevolentia Regum prefecta, & terris feudilibus attributa, de quibus hominum prestant, ut fruantur nomine duntaxat & honorario titulo Ducis, id quod ratificationes Curiarum Parliamentorum pleno ore loquuntur, & perinde longe diversa à Ducatu Bullionco, cujus dignitas est suprema, que usque infert secum qualitatem Principis, adeo ut Dominus Bullioncus semper precedere debeat reliquos Duces, sine contro-

Ducatus
cum prin-
cipali di-
gnitate.

Differentia
aliorum
Ducum.

versia,

versum Ducatum possideat longe antiquissimum quoad ipsos. Illa tamen nunquam poterunt postulare titulum & qualitatem Principis, sicut ille, cum dignitatem possideant neutriquam supremam, quae sola confert isthanc qualitatem & proedriam, quemacimodum superius demonstravimus. In illa dignitates, sicuti & Paritates, pure sunt precariae, & recedunt ad coronam, tanquam scilicet ab eadem dependentia, de iuribus hereditibus masculis, iuxta consuetudinem regni, quam sanctum Carolus IX. ann. 1566. confirmavit. Unde is per declarationem ejusdem anni in eum finem constituit, ut Ministri coronae praecedant Duces nuper a creatione. Sic anno 1572. cum Dux Uctienensis praesumeret Ducem Bullionensem praecedere, eo quod Dux esset & Par simul idem Rex conservavit proedriam, Duci Bullioneo competenti, tanquam antiquioris dignitatis, nulla habita ratione praerogativa ex Paritate quaesitis, quae utique dignitas distincta & differens ab illa ducali, ordinem tantummodo largitur in loco exercitii & functionis, quae est conspicua in Parlamento frequenter, non vero alibi, adeo ut nullum pondus hic inveniret. Sic an. 1566. Lud. Gonzaga, Princeps Mantuae, duxerit ad Ducem Niversionensem, adeo ut propter conjugem evaserit Ducem Bullionensem, ubi Dux Momorantini, qui creatus fuerat Dux & Par anno 1551. intercessit ejus receptioni apud Parlamentum, quoad ea quae dignitatem Paritatis spectant, cum argueret, eandem extinctam fuisse cum masculis deficientibus; hinc ex qualitate Paritatis Gallicani postulavit sibi proedriam in caeteris actibus Paritatis, Ducali dignitate intacta, eo quod Ducatus Niversionis esset antiquior, erectus usque an. 1538. Lite pendente concurrerant in dignitate Paritatis, sed antiquitas Ducatus, de qua nemo ambigebat, Duci Niversioni semper dabat priorem locum, quod Dux antiquior audiret in omnibus omnino ceremoniis, ubi Duces ordinem suum tenent, propter Ducatus suos. An. 1597. Dux Aumaliae, princeps Locharingiae postulabat ex nomine Ducis & Paritatis proedriam adversus eundem hunc Ducem Niversionensem, tamen si antiquior esset Dux, praeter illo, cum Ducatus Aumaliae fuerit sublimatus ann. 1577. diceret, quod adversarium non suo, sed conjugis nomine Ducem esse, quia dignitas nullam non posuerit transferre, cum ipse natus esset Dux; addito etiam splendore suae familiae. Statuit autem Curia per sententiam die 5. Sept. eodem anno, nulla habita ratione natalium illustriorum, intacta penitus praerogativa & jure Paritatis, ut Dux Niversionis, tanquam Dux Niversionis, praecederet in omnibus locis regni, Ducem Aumaliae, tanquam Ducem Aumaliae. Sic denique, Dux Luxemburgicus, idem Dux & Par Galliae, postulabat proedriam praeter Duce Espernonio, tum apud Ordinem Equitum Spiritus Sancti, tum in aliis omnibus locis, actibus, consultationibus & Conventibus, ubi Duces obtinent ordinem Ducalem, tanquam Dux ipso antiquior, cum Ducatum possideret, erectum an. 1576. ille autem Espernonii cepisset ann. 1581. intacta Paritate, quod Dux Espernonius praestitisset prior sacramentum Paritatis. Cum autem administratum quaereret in eo, quod Rex Henricus III. locum ipsi fecisset ante Duces & Pares, antiquioris creationis, praeter Principes, Dux Luxemburgicus itidem confugit ad nomen Principis, veluti prognatus ex familia suprema, adeo ut differentiam constitueret inter haec tria nomina, Principi, Ducis & Paritatis. Ista vero differentia inter Principes & Duces ingruebant solummodo propter dignitatem suorum Ducatum & Paritatum, tum propter ordinem & proedriam, quam inde deducebant; neque tamen momenti sunt, nisi in loco usus & exercitii, cum sint munia plane distincta, nec dignitatis, nec natalium, quae propter Duces Niversionis, Aumaliae & Luxemburgi postulabant sibi nomen principum, quod prognati essent ex familiis supremis. Idem licet animadvertere in illa controversia, quae mota fuit anno 1576. inter Ducem Bullionensem & Ducem Uctiensem, qui quod Dux & Par esset Galliae, conabatur priores sibi vendicare ex geminata dignitate, Dux autem Bullionensis Paritate non fulgeret: ibi rex Carolus IX. sancivit per sententiam, 4. die Augusti latam, eodem anno, Quoniam rex defunctus Henricus II. parens suus dilectus, superstes declarasset, voluissetque, defunctum Ducem Bullionensem parentem illum, qui tum rerum poteratur, tenere locum & ordinem Ducis in suo regno, tamen si Ducatus istius non esset situs intra limum regni, quo etiam superstes fruius esset, & post ipsum filius deinceps, in omnibus Actibus & Conventibus, in quibus ordines Ducum custodiuntur & observantur, praecessurum ipsum tanquam antiquiorem, praeter Duce Uctiensem; ubi vero locorum & Conventuum Paritatis Galliae ordinem tenent & consistunt, veluti in Parlamento, Ducem Uctiensem, munere Paritatis praecessurum praeter Ducem Bullionensem. Quoniam autem controversiebatur de ordine dato, propter Ducatum, quem jure supremo tenebat extra regni limum, ubi Dux Bullionensis non tenebatur agnoscere Curiam Parliamenti, ad quam Dux Uctienensis conabatur deducere litem, quemacimodum fieri solet, ubi igitur de ordine Duca-

inum feudaliū, quos reges nostri creaverunt, & quorum tituli sublimati comprobantur à Curia illa, Rex eorum cognitionem sibi reservat & sua persona, ut ex sententia principum regionum, caterorum principum, Ducum & principalium Ministrorum, qui corone præsunt, pronunciat & definit, uti hic proxime factum fuit. Verumenimvero illa sanctio tantummodo attingebat variatum, quem Dux Bullionensis nequitiam carpebat, ut potestatem alienam, unde rex non cogitavit illum detrimentum adferre dignitati natalium, ex qua audiebat princeps ipse cum successoribus, eo nomine noti, quod nunquam non exercuerint jura supremi Domini per universum suum Ducatum, & alias dynastias istius generis. Id vero reges Henricus IV. & Ludovicus XIII. ipsis dilucide explicaverunt, quando declarare voluerunt, sese velle & intelligere conservationem Ducatus Bullionensis, qui relinquatur Duci Bullionensi & successoribus ipsius, cum prerogativis, præminentibus, dignitatibus & proœdriis, competentibus illi Ducatu, & quæ ipsi acquisita sint per Declarationes Henrici II. & Caroli IX. Sic enim non solum comprehenditur oratio Ducis, in Gallia datus prædecessoribus ipsius, adeoque ipsimet, sed etiam dignitatem & prerogativam natalium, tanquam Principis Supremi, propter Ducatum Bullionensem & Principatum Sedanensem, propter quem ultra ordinem Ducis, id quod superius fuit adnotatum, reges hucusque dederunt titulum & nomen Cognatorum omnibus filiis Principalibus, omnibus adeoque filiabus Principalibus nomen Cognatarum, præter fidele apud reginam, quæ curru pensili invehentur Luparæ aulam, tanquam soboles Principum supremorum, quemadmodum id fas est liberis caterorum Principum, qui ex famulus supremæ proderet, non vero ex ductibus simpliciter sic dictis; quorum liberi, uti notum est in vulgus, eo honore non fruuntur, ob dispares natales. Quemadmodum vero Principes proœati ex famulus supremis, ut per Galliam ordinem Ducis aut Paris obtineant, non minus ideo sunt principes, cum eam dignitatem trahant à natalium splendore; Ita Dux Bullionensis, quod ad morem caterorum obtineat suum ordinem Ducis per regnum Gallie, nihil minus fuerit Princeps, cum ille titulus vindicetur à natalibus, & diversa hæc nomina ac tituli honoris continent eandem personam congruere, sine alterutrius detrimento, tametsi diversos effectus ferant, & diversa prerogativa atque proœdria, secundum loca exercitum & functionis singularis. Obicitur, defunctum Dominum Bullionensem, primum Gallie Marechalcum, non exercuisse eum ordinem, quem in præsentiarum efflagitat filius ipsius; ubi responsum est in proœrio. Cum defunctus Dominus Bullionensis acquireret jura Domus Sedanensis, tam à defuncto Domino Monpensierio, anno 1594. tum à defuncto Comite Maulevreo, anno 1601. conventum fuit per transactionem, cum illo Comite Maulevreo perfecta, ut conjunctim ferrent nomen Ducum Bullionensium; Maulevreus etiam ad dies vitæ obtineret ordinem & proœdriam, competentem Ducatu Bullionensi. Hinc factum, ut ad mortem itaque illius, quæ incidit in finem anni 1622. defunctus Dominus Bullionensis nequam quæsierit ordinem illum in actibus sollemnibus & Conventibus, qui postmodum obtigere; neque etiam ad Ordinum aperturam, anno 1616. ubi interfuit, tanquam primus Gallie Marechalcus, per absentiam Conestabilis, quemadmodum fecerat prius in sollemnibus anni 1594. ut auscultaret querelas reginæ vicaria, quam Henricus III. reliquerat moriens; cum ex illis causis non posset frui præminentibus, dignitatibus & proœdriis, suo Ducatu competentibus. Ut autem ille conservarentur, & ipsi & successoribus reges defuncti Henricus IV. & Ludovicus XIII. anno 1594. & 1616. dederunt declarationes ad id necessarias, ut intertracta finitio jurium ipsi nequaquam præjudicaret, aut successoribus, adeo ut ab illo tempore semper delictus Si danti, Galliam non ulterius calcaverit, & diem suum extremum transierit non diu post Comitem Maulevreum, inveniunt nempe anno 1623. Sic impedimentum illud viguit usque ad mortem ipsius, legitimum utique. Neque vero ipsi imputari poterit, ex rationibus superius adductis, quasi jura sua neglexerit, cum dignitate & proœdria, Ducatu suo competentia, qua tamen Rex defunctus per confirmationes transactionum de patrocinio Sedani anno 1616. & 1641. imitarum, promissit ipsi conservare. Unde Dominus Dux Bullionensis filius ipsius credit, sese ea jure querere, cum nunc occasio rei gerenda succurrat, ut jura sua exponat & illustret, in quibus prædecessores, tametsi ea neglexisse arguantur, quod utique non fecere, nihil potuerunt præjudicare, quod per impubertatem permanserit in possessione eorum hucusque, per declarationes superiores, in quibus ipse suum jus sibi conservatum videt. Quamobrem cum per rationes

& exempla

An à Bullionis neglectum jus.

Hodiernus usus.

& *exempla superius deducta compertum maneat, Duces Bullioneos, tanquam supremos propter Ducatum Bullioneum, & Principatum Sedanensem, haberi pro Principibus exteris, qui etiam agniti fuerint tales à nostris regibus, qui in more habere, eos nuncupare suos Socios & Confederatos, tum Principes & Dominos supremos Sedani, quibus etiam promiserint conferre eum ordinem & proedriam, Ducatus illi competentem, ipsi adeo Imperatores, & alii principes supremi eidem dederint in comitiis Imperialibus & aliis locis ordinem Principum, tum cum principibus supremis tum eum ducibus Sabaudia, Lotharingia & Mantua, tum cum iis, qui prognati sunt ex familiaribus supremis. Hinc consequitur ex æqua interpretatione declarationum, qua subinde in eum finem fuere data à regibus successoribus regis Henrici II. Dominum Bullioneum, qui possidet eandem dignitates supremas, quas prædecessores ipsius, Duces Bullionii, & Principes Sedani possederunt, afferendum & conservandum esse in eodem titulo & ordine Principis, quem illi obtinuerunt, in omnibus etiam prærogativis, dignitatibus & proedriis, quibus fruantur ceteri principes exteri per Galliam. Non dubitavi hanc etiam prælixiorum deductionem lectori exhibere, quia non ubivis obvia, in ea vero prærogativæ Bullioniorum fufè deductæ extant. Cæterum nunc quoque dignitas illa domui in regno servatur, ut principibus annumeretur, qui principibus sanguinis proximi & ante alios Gallia Ducis sunt.*

§. ix. Scuto huic descripto Dux imponit *galcan coronatam inter duo cornua turrim argenteam* sustinentem. Utrinque vero dependent phalæx utroque metallo & cæruleo colore insignes. Tenent autem scutum *Telamones* leones duo.

Galez.
Apex.
Telamo-
nes
Turenii
Marecalli
scutum.

§. x. Moderni Ducis patris fuit *Henricus Turrius Turenne* Vicecomes, & *Marescallus generalis* exercituum regionum, multis fortibus gestis inclusus, qui 1675. mortem oppetit. Huic illam lego dispositionem clypei placuisse, ut primam aream quadrupertum *Turrium*, secundam *Bononiense*, tertiam *Turennum*, quartam *Bullionem*, parvulam autem istis incumbentem *Arverniam* symbolum impleret. Quo vero discrimine à fratre Duce *Arvernæ Comes*, *Cardinalis*, *Eques Melitenfis* & *Dux Castellæ Theodorici*, clypeos suos disponant, mihi non cognitum est.

§. xi. Titulus Ducis ita formatur: *Supremus Dux Bullionii, Dux Albretii & Castellæ Theodorici, Comes Arvernæ & Eburovicis, Vicecomes Turenne & Laureaci, Vice-Dominus Tulli, Baro Limolii & Montgasconii, Par & Magnus cubicularius Franciæ, gubernator utriusque Arvernæ.* Rationes tituli inaprico: *Bullionium* à Carola Marcana obtinuit Henricus, *Albretum, Castellum Theodorici, Arverniam & Eburovicis* à Rege permutationis titulo *Fridericus Mauritius, Turennam Annetus* à conjugè Anna, ab eadem *Limolium*, quod Anna avia *Margareta de Gallard* marito *Nicolaso Bellofortio* attulerat, *Montgasconium* ab Anna Turria conjugè *Franciscus*. De *Laureaco*, quod *Bertrandus Turrius* à *Ludovico XI.* pro *Bonia* accepit, & demum à matre *Catharina Medicea* regina obtinuit, nec non *Vice-Dominio Tullensi* quod dicam non habeo.

§. xii. Antequam finiam, operæ pretium est videre *scutum progonologicum*, quod *Turenno Vicecomiti*, atque ita pari ratione fratri ejus *Bullonio* concinnatum describit *Gelot. indic. armor. voce pennon genealogique* p. 531. 532. & exhibet p. 536. Quod præter parvulam toti impostam, Turrio emblemate insignem, octo laterculos exhibet, in quibus matrimoniorum, quæ octo in directa linea paterna majores Turri contracterant, notæ designantur. Primus ergo exhibet *Nassovia* insignia à matre, proximus *Montmorenciæ* ab avia, tertius *Turrio Arvernæ* à proavia *Anna Francisci II. Vicecom. Turenii* conjugè, quartus *Pontia* (nimirum *argenteus fasciam baltheis rubeis & aureis* exaratam) ab avia *Antonia Antonii Vicecom. Turenii* compare, quintus *Bellofortia-Turenna* (quæ sunt in *argenteo* arcola *baltheis cyanæis sex rosis rubeis* comitibus, cum adjecto simbolo *Turenniarum* *laniarum* in dispositione quadripartita) ab avia *Anna Bellofortia* herede *Turenna* uxore *Anneti Turrii*, sextus *Bellofortia* (*baltheus cum rotis*) à *Margareta tritavia Bertrandi II. Turrii Dn. d'Oliergues* conthorali, septimus *Chaleuconis* (*laterculus quadripartitus auro & minio, cum limbo nigro octo floribus lilii aureis* impressis) à tritavia matre *Beatrice Agneto II. Turrii Dn. d'Oliergues* nupta, & ab hujus matre *Catharina Narbonensi Narbonensis*, quæ sunt area quadrifida, tota tamen minio tincta, in cujusquadra secunda & tertia *leo argenteus* apparet. Iterum p. 537. docet scutum progonologicum 64. majorum ex utroque latere, æqualiter ascendendo componere: sed nescio quo errore factum sit seu typographi seu autons,

Scutum
progono-
logicum

ut qui Turria promiserat, Tremollia Henrici Caroli Tremollii D. Thoarsii exhibuerit. Si vero quis scire cupiat, quæ *de iura* exhibenda sint, nullo negotio ex nostro Theatr. Nob. Europ. P. Ip. 17. concinnare noverit.

CAPUT XCIV.

Bar. & Com. Turzonii.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

§. I.

Familia. **P**er illustres familia Turzonii, Baronum & Comitum, dicitur ex Tartaria in Poloniam & Hungariam venisse, unde linea una in Germaniam transit, sede Augustæ Vindelicorum sumta: sed in Hungariam redire & in Austriam, ubi sub Ferdinando I. à comitibus Hardeccii emere dynastiam Graveneck infra Cremsium ad Danubium, Vixit ex ea gente 1446. Georgius Turzo de Bethlem Falva, pater Ioannis, quo nati Ioannes Episcopus Vratislaviensis, Stanislaus Episcopus Olomucensis, Sigismundus (an Franciscus) 1504. Episcopus Nitriensis & Vratislaviensis. Quorum frater Georgius Banus Ungariæ gentem propagavit.

Scutum.

§. II. Scuto usi sunt quadripartito in hunc modum, ut prima & extrema quadra transversè secaretur, & in superiori parte rubea exurgeret *leonus coronati aurei*, in inferiori *aurea tris rosarubea*. 2. 1. Infecunda vero & tertia regione *carulea expandebantur tres alaudæ aureæ*. Illud cum symbolum gentile sit, semper omnes eo usi: Hanc tesseram Ferdinandus I. gratiosè concessit, eaque linea Austriaca usa est, sed demum ut servaretur cum Hungarica linea similitudo, iterum omisit. De apice mihi non constat.

CAPUT XCV.

Domus Velasca.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum.

3. Apex.

4. Ducis Maqueda scutum.

5. Cardenensis.

6. Manricia tessera ex Larenfibus & Aguilaris.

7. Mendoza-Vega.

8. Apex.

§. I.

Familia. **V**elascorum inter Castellæ proceres illustrissimum nomen est, in Harensem, Sirvelensem & Ribillensem ramum distincta stirpe. Harenfis ramus axioma nactus est, ut excolunt *Conestabiles Castiliæ & Legionis*.

Scutum.

§. II. Equites aurei Velleris Chuffletius tres hujus rami recenset, iisdem usos insignibus n. 153. 267. 346. Et quidem scutum *quindenis tessellis ex auro & vellere vario impressum* conspicitur, atque *circumdatur limbo octonis laterculis Castella & Legionis angularibus composito*. Illud Velascorum proprium est insigne: limbus *dignitatem hereditariam* notare videtur.

Apex.

§. III. Apex è galea tecta diademate tortili ex auro & cyano, quæ etiam tinctura est *laciniarum dependentium*, prorumpit *leo aureus lingua & falcibus caruleis*.

Ducis Maqueda scutum. Cardenensis.

§. IV. Ex Ribilla comitibus descendit *Antonius de Velasco D. Maqueda*, cujus scutum representat *Sammarth. L'est. de l'Esp. p. 57.* illa serie.

§. V. In clypeo quadripartito primam aream *tessella Velascorum* replent: secundam constituit symbolum *Cardenense*, nimirum in *alveo auro duo lupi gradientes nigri, circumducto limbo rubeo*, inscriptis *octo conchyliis*, & inter ea totidem literis *S capitulibus ex auro*. Cæterum Cardenensium in Castilia celebre fuit nomen, & ex illis non unus ortus est ramus; primarius vero floruit Ducum Maquedæ, à Didaco profatus. Sed successio demum ad Velascos Ribillæ comites delata est.

Manricia tessera ex Larenfibus, & Aguilaris.

§. VI. Tertia area quadripartita, hinc *Larense*, istinc *Aguilarium* symbolum repetit. Illud in quadra rubea representat *ollas duas aureas, triplici ductu nigro incurvo transversim striatas*, cum *septem angustulis ad singula anasarum retinacula*, tribus *introrsum*

introrsum, quatuor extrorsum erumpentibus: hoc constat *novem* alveolis, quorum quinque symbolum *Legionense*, quatuor *Castellanum* referunt. vide *Chifflet*, Eq. Aur. V. n. 155. Hæc junctim dicuntur symbolum constituere *Manricia gentis*, quæ in *Castanedenſi* & *Trebinnenſi* ramis diu in Hispania floruit: ex hoc fuit Petrus primus *Najera* s. *Naxara* Dux, reliquorum factor. Sed ejus abnep̄tis Luisa Ducatus & succellionem marito *Bernardo de Cardenas* Duci Maquedens̄i attulit. Inde unici illi Ducatus ad *Velasios* delati sunt.

§. VII. Quarta quadra in decusum secta *Mendozium* & *Vegenſe* symbola conjungit (de quibus c. 63. n. 3.) Ratio petenda videtur à matre Antonii Nicolaa *Hurtado de Mendoza* ^{Vega.}

§. VIII. Apex apud *Chifflet*, Eq. A. V. n. 155. est ex galea diademate tortili testæ ^{Apex} erumpens *leo aureus*, lingua & falculis coccineis, dextra tenens strictum pugionem aureo capulo, mucrone deorsum converso. *Lacinia* vero dependent aureæ & coccinæ.

CAPUT XCVI.

Bar. *Vintler de Platsch*.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Sedes <i>Bolzannum</i> . <i>Runkelstein</i> . <i>Platsch</i> . <i>Treslinea</i> .	3. Fam. vom <i>Thurn</i> . <i>Diploma Alberti D. Austriae</i> .
2. Gentilis <i>Vintlerorum</i> tessera.	4. <i>Platschium</i> symbolum. <i>L. Leopoldi Imp. gratia</i> .
	5. <i>Galez</i> .
	6. Ex communicatione Bar. <i>Joh. Adamsi</i> .

§. I.

Inter Equestres Tyrolenses familias diu *Vintleria* è præcipuis fuit. Possidebat olim Icastrum antiquum, nunc totum collapsum *an der Wintl* / non longe *Mülbacho* ^{Familia} *vallis Pusteræ* sito. Unde etiam cognomen traxit: de quo inde *Bolzannum* se contulit, ubi suam nobilem sedem seu turrim prope *Portam Vintlerianam* ab hac distam à ^{Sedes Bolzanum.} longo tempore habuit. Jam mentio fit in antiquo quodam instrumento de *Porta Vintlerorum* 1147. Item anno 1292. emit *Matthias Vintler de Bozano* à nobilibus de *Wanggen Plateam* ab his nominatam cum omnibus pertinentiis à Franciscanis usque ad portam *Vintlerorum*. *Nicolaus Vintler* de castro *Runkelstein* Eques, Hypothecarius ^{Runkelstein.} Dominus *Gras, Stein, Ruten, Sarenthein*, &c. *Alberti, Wilhelmi* & *Leopoldi Ducum Austriae* Consiliarius, locumtenens & supremus officialis *Athesinæ*, castrum *Runkelstein* vetultate collapsum à ruinis reparavit & restauravit 1386. & obiit 1413. Ejus fratres fuerunt *Franciscus de Runkelstein* & *Rendelstein* Eques & Capitaneus *Vallis Sarenthinæ*, qui obiit 1424. relictiis liberis pluribus (ex quibus *Ioannes*, qui arcem *Gercut* emit 1446. decessit) & *Ioannes* 1392. extinctus, pater *Christophori, Joachimi, Joannis* (qui *Friederici Ducis Austriae* thesaurarius *Meraniensis*, Prætes Provincialis ad *Athesin* & *Legarus ad Vencos*) atque *Leopoldi*, à quo ex *Catharina de Platsch* herede genitus *Conradus II.* Capitaneus *Vallis Sarentinæ*, supremus præfectus ad *Athesin* atque *Oenum*, *Sigismundi Archiducis* Consiliarius ejusque uxoris *Eleonoræ Reg. Scotiae* aulæ præfectus, qui 1485. vivendi finem fecit. Pater ex secunda conjugè *Agnete Anichin* præter alios liberos trium filiorum, *Nicolai, Georgii* & *Christophori*. A quibus totidem ^{Platsch.} ^{Tres lineæ.} lineæ superant. Equestri dignitati gratia Imperiali *Baronum* accessit titulus, quo jam quoque familia insignis est.

§. II. Scutum quo utuntur quadripartitum est, & in prima atque quarta area ^{Gentilis Vintlerorum tessera.} *rubeis binos pedes urſinos abscissos argenteos*, in secunda & tertia *aurea ternos nigros abscissos vulnere cruento transversim locatos* repræsentat. Prior tessera gentium veterum *Vintlerorum* est. De cujus origine illi versus:

Was die begraute Zeit/ zwar dencket zu vernichten/
 Das pfleg ich meinem Geschlecht zum Ruhm diß auffzurichten.
 Das Kindes Kindes Kind hierauf erschen kan/
 Was Namens und Geschlechts seynd gewesen seine Ahn/
 Der Ursprung hätte zwar/ soll gsetzet seyn mit bey/
 So weiß der liebe Gott/ wer der gewesen sey.

Von etlich hundert Jahren in Widerwertigkeit
 (Wodurch die Brief verlohren) diß Geschlecht groß anstosß leid.
 Doch hält man vor gewiß daß einen Vren wild
 Ein Vintler hab erlegt/ die Prauzen grübet im Schild
 Ihr alten wadls. Sins/ ein Thurn bey Bozen hervor/
 Die ganze Wanger-Clasß/ biß hin zum Vintler-Thor.
 Runkel-und Kandelstein; Sten/Hütten/Grieff und Graben/
 Saunt noch der Vren mehr/ diß Geschlecht thut innen haben.
 Groß Stiftung sie fundierten/ ich wil vom Reichthum schreyen/
 Wer sie gewesen seyn/ kan die Statt Bozen zeigen.

§. III. *Terminus pedes familiam notantur vom Thurn in Bozen, cujus ultimo*

Fam. vom
Thurn.
Diploma
Alberri D.
Austria.

Reinperio mortuo, Vintleris petentibus eam 1393. Albertus Dux Austriae concessit.
 Verba diplomatis ita sonant: Wir Albrecht von Gottes Gnaden / Herzog zu
 Oesterreich/ zu Steyer/ zu Kärndten und zu Krain/ Grafe zu Tyrol/ etc. bekenn-
 nen öffentlich mit dem Briefß/ daß für uns kommt unser lieber getreuer Nielas
 der Vintler von Bozen / unser oberster Amtmann bey der Etsch / und legt uns
 für / wie uns die Wappen von weyland seines Vetteren Reimbrecht seel. vom
 Thurn zu Bozen abgestorben / und ledig worden wären / und barb uns daß wir
 ihn / und Franzen seinem Bruder / und mit saunt ihm / weyland Hansen seck
 deß Vintler / ihres Brudern Söhnen / die verleben gerubeten / daß haben wir
 gethan / und haben als Landsfürst und Herr unsers Fürstenthums zu Tyrol/
 den genannten Nielsen und / Franzen Gebrüder den Vintlern / und mit saunt
 ihnen weyland Hansen seel. ihres Bruders Söhnen / auch ihr aller Erben / die
 selben Wappen von Gnaden verleben / und leihen auch mit dem Briefß / was
 wir ihn zu recht daran leihen sollen oder mögen / auff daß sie zu allen ritterli-
 chen Spielen / Schimpff und Ernst die führen und nutzen sollen oder mögen/
 als Wappen und Landsrecht ist / und seynd das die Wapen / ein Schild von
 Gold / und darinnen drey schwarze Perntagen ohn Zettel in Ph. . . . ge-
 straget / item / auff den Helm zwey Perntagen mit Zettel / gekront von Gold/
 geroctet auff . . . haben. Wir Urkundt dieses Briefß / Geben zu Wien/
 an der S. drey König Abend / Anno 1393.

§. IV. His quadris imponitur *media parmula*, lineis duabus ex inferioribus angu-

Platichiu
symbolum

lis scuti in medium superioris marginis ductis in tres partes distincta: ita ut latera hinc
cocco, isthinc *argento* tingantur, *medio triangulo nigro* intercepto. Hoc *signum* fuit vete-
 ris gentis de *Platsch*, cujus heredem *Leopoldus Vintler* duxit, & veterem sedem *Platsch*
 1402. ab Ultrico Episcopo Brixinensi feudo accepit, unde posterius clypeo suo inferue-
 runt. Hoc seculum *Leopoldus Augustus* imposita corona, & nigro culpidi latera *L. au-
 rea* inserta ornavit, quæ *Leopoldum* vel gratiæ autorem *Augustum*, vel *Platschiae* Ca-
 tharinæ conjugem notat.

L. Leopold.
di Imp.
gratia.

Galeæ.

§. V. Hanc *parmam* ornant tres impositæ *caffides*: *media coronata*, *alam trico-
 lore* *medi scutuli sectione & tinctura* insignem sustinet, pennis hinc *rubeis*, isthinc
argenteis, medio triangulo nigro *lucra L. aurea* insigni. *Lacinia* dependent *rubæ* &
aureæ. *Prima* etiam *coronata* est, & *Vintlerorum* antiquos duos *pedes urinos* sustinet.
 Porro *coronam* illam *Ioannes Vintler* *Friderici D. Austriae* *Thesaurarius* & *supremus offi-
 cialis Athesis*, cum quo in concilio *Constantiensi* fuit, à *Sigismundo Imperatore 1415*,
 accepit. *Laciniam* minio & *argento* pinguntur. *Tertia* *galea* non minus *coronata* duos
pedes urinos nigros avertos sustinet, *auro* & *nigro* colore *intectis lacinis*.

Ex com-
municatio
ne Bar. Joh.
Adami.

§. VI. Quæ hic *consignata*, debeo *humanitati* *Perillustris Dn. Joannis Adami Vint-
 leri Baronis*, de *gente sua* optime *meriti*, qui *virtutis militaris causa* ab *Imperatore*
Reinsf. lde *praesidio* *prepositus*, & cui ob hoc *lector* *mecum* ad *gratias* *agendas*
obstrictus est.

CAPUT XCVII.

Domini de Volckersdorff.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Auctus.

4. Ratio.

5. Apex.

§. I.

Familia.

Illustri *Volckersdorfforum* *Dominorum* familia, nomen sortita à castro *Volckersdorff* in
 Austria

6576 1

